PLINIUS
HISTORIA
NATURALI

VENETIIS
MCDLXIX

NIUS
ORIA
URALI

ETIIS
DLXIX

Prima omnium Actis.

355 feuillets

PLINIVS secundus nouocomensis equestribus militiis industrię functus: procurationes quoq; splendidissimas atq; continuas summa integritate administrauit. Et tamen liberalibus studiis tantam operam dedit: ut non temere qs plura inotio scripserit. Itaq; bella omnia quę undiq; cum romanis gesta sunt .xxxvii. uoluĩbus comprębendit. Itẽ naturalis bistorię .xxxvii. libros absoluit. Periit gadis campanię. Nam cum misenẽsi classi pręesset & flagrante Veseuo: ad explorandas propius causas liburnicas prętendisset: neq; aduersantibus uentis remeare posset: ui pulueris ac fauillę oppressus est: uel ut quidam existimant a seruo suo occisus: quẽ deficiens ęstu ut necem sibi maturaret orauerat bic in bis libris .xx. milia rerꝫ dignarꝫ ex lectione uoluminũ circiter duum milium cõplexus est. Primus aũt liber quasi index .xxxvi. librorꝫ sequentium consumationem totius operis & species continet titulorꝫ.

LIBROS NATVRALIS HISTORIAE nouitiũ camęnis qritiũ tuorꝫ opus natũ apud me proxima fętura licentiore epistola narrare cõstitui tibi iocũdissime imperator. Sit enim hęc tui pręfatio uerissima: dũm maxime consenescit ĩ patre. Namq; tu solebas putare esse aliqd meas nugas: ut obicere moliar Catullum conterraneũ meum: agnoscis & boc castrẽse uerbum: ille enim: ut scis: pmutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit q̃ uolebat existimari a uernaculis tuis & famulis. Simul ut bac mea petulantia fiat: ꝙ proxime non fieri questuses in alia procaci epistola nostra: ut in quędam acta exeant. Sciantq; omnes q̃m ex ęquo tecum uiuat ĩperium: triumpbalis & censorius tu sexiesq; cõsul ac tribunitię potestatis particeps: et ꝙ iis nobilius fecisti: dũ illud patri pariter & equestri ordini pręstas pręfectus pretorii eius: omniaq; hęc rei publicę: et nobis quidẽ qualis incastrẽsi contubernio. Nec qcq̃ mutauit ĩte fortunę amplitudo in bis: nisi ut prodesse tantundẽ posses ut uelles. Itaq; cũ cęteris ĩ ueneratione tui pateant omnia illa: nobis adcolẽdum te familiarius audatia sola supest. Hanc igit̃ tibi imputabis: et in nostra culpa tibi ignosces. Perfricui faciẽ: nec tamẽ profeci quoniam alia uia occurris: ĩgens & longius etiam summoues ĩgẽtibus fascibus: fulgõrat in nullo unq̃ uerius dicta uis ęloquẽtię tribunitię potestatis facundię: q̃to tu ore patris laudes tonas: q̃to fratris amas: q̃tus ĩ poetica es. O magna fęcunditas animi queadmodum frẽm quoq; imitareris excogitasti: sed hęc quis possęt ĩtrepidus extimare subiturus ĩgenii tui iuditiũ pręsertim lacessitum. Neq; eĩm similis ẽ conditio publicantium & noĩatim tibi dicantiũ. Tum possem dicere qd ista legis ĩperator: humili uulgo scripta sunt agricolarꝫ opificum turbę: deniq; studiorꝫ ociosis: quid te iudicẽ facis: quia hanc operam cum dicerẽ nõ eras in hoc albo: maiorem te sciebam: quam ut descensurum huc putarem. Pręterea est quędam publica etiam eruditorꝫ reiectio: utitur illa: et M. Tullius extra oẽm ingẽs italiam positus etꝙ miremur per aduocatum defendit̃ hęc doctissimum õnium Persium hoc legere uolo Lelium dcgonia Congium uolo. Q si hoc Lucilius qui primus condidit stili nasum legerit quasi abusionem & uituperationẽ reputabit: primus enim satyricum carmen conscripsit ĩ quo utiq; uituperatio uniuscuiusq; continet̃. Nasum autẽ dixit quasi uituperationis signũ uel maxime naso declarandum dicendumq; ẽ: si aduocatum sibi putauit Cicero mutuandum pręsertim cum de re publica scriberet quanto nos cautius ab aliquo iudice defendimur.

Sed hęc ego mihi nūc patrocia ademi nūcupatioē: quoniam q̄plurimū refert ſortiat᷑ aliqs
iudicem an eligat: multumq; apparatus intereſt apud inuitatum hoſpitē & oblatum: cum
apud Catonem illum ambitus hoſtem: et repulſis, tanq̄ honoribus ineptis gaudentē fla-
grantibus coiciis pecunias deponerent canditati, hoc ſe facere ꝙ tū per innocentiam rebus
humaīs ſummum eſſet: profitebant᷑. Inde illa nobilis M. Ciceronis ſuſpiratio. o. te felicē
M. Porci: a quo rem improbam petere nemo audet. cum tribunos appellaret L. Scipio aſi-
aticus. intra quos erat Graccus. hęc atteſtabatur ſe uel inimico iudici probari poſſe: adeo
ſummum qſq; cauſę ſuę iudicem facit quemcumq; cū eligit: unde prouocacio appellat᷑.
Te quidem in excelſiſſimo humani generis faſtigio poſitum ſumma ęloquentia, ſumma
eruditioē prędium: religioſe etiam adiri a ſalutantibus ſcio. et ideo immenſa pręter cętera
ſubit cura, ut quę tibi dicant᷑ tui digna ſint. uerum & diis lacte, Ruſtici, multęq; gētes ſup-
plicant & mola tantum ſalſa litant: qui non habent thura. Nec ulli fuit uicio deos colere
quoquo modo poſſet: meę qdem temeritati acceſſit hoc quoq; ꝙ leuioris operę hos tibi
dicaui libellos. Nam nec ingenii ſunt capaces: ꝙ alioquin nobis perquam mediocre erat:
neq; admittūt exceſſus, aut oracioēs, ſermones ue: aut caſus miſerabiles uel euentus uarios,
nec iocunda dictu ac legētibus blanda. ſterili materia rerum natura hoc ē uicia narrantur:
et hęc ſordidiſſima ſui parte ut plurimarum rerum ac ruſticis uocabulis aut exterius imo
barbaris cum honoris pręfactione ponēdis: pręterea intereſt non trita auctoribus uia, nec
q̄ peregrinari aīmus expectet. Nemo apud nos qdem attentauerit: nemo apud grecos, qui
unus om͞ia ea tractauerit inuenitur. magna pars ſtudioꝝ amenitates quęrimus: quę uero
tracta ab aliis dicūtur inmenſę ſubtilitatis, obſcuris rerum tenebris premuntur. an omnia
attingenda, quę greci uocant: et tamen ignota aut incerta
ingeniis facta: alia uero ita multis prodita ut in faſtidium adducantur: res ardua uetuſtis
nouitatem dare. nouis auctoritatem. obſoletis nitorem. obſcuris lucem. faſtiditis graciam
dubiis fidem: omnibus uero naturam et naturę ſuę uim: omnia etiam non exequutis ſol-
uiſſe: abunde pulchrū atq; magnificum eſt. Eqdem ita ſentio peculiarē in ſtudiis cauſam
eorum eſſe: qui difficultatibus uicti, utilitatem iuuandi prętulerunt gracię placendi: idq;
iam & in aliis operibus ipſe feci: et profiteor me mirari Liuium auctorem celeberrimum
in hiſtoriarum ſuarum, quas repetit ab origine urbis, quodam uolumine, ſic orſum. Iam
ſibi ſatis glorię quęſitum: et potius deſiderare ſeſe ut animus inquieto paſceretur opere:
profecto enim populi gentium uictoris: et romani nominis glorię non ſuę compoſuiſſe
illa decuit. Maius meritum eſſet operis amore nō animi cauſa perſeueraſſe et hoc populo
romano pręſtitiſſe non ſibi: uiginti milia rerū dignarum, cura: quoniam ut ait Domicius
Piſo theſauros oportet eſſe, non libros: ex lectioē uoluminū circiter duum miliū: quorum
pauca ad modum ſtudioſi attingunt: propter ſecretum materię exquiſitis auctoribus cētū
incluſimus. xxxvi. uoluminibus, adiecttis rebus plurimis: quas aut ignorauerant priores
aut poſtea inuenerat uita: nec dubitamus multa eſſe, quę & nos pręterierint: homines enī
ſumus & occupati officiis, ſucciſiuiſq; temporibus, illa curamus, ideſt nocturuis: ne quis
ueſtrum putet his ceſſatum horis. Dies nobis impēdimus. cū ſomno ualitudinem com-
putamus: uel hoc ſolo pręmio contenti: ꝙ dū illa ut ait M. Varro. Muſitamur pluribus
horis uiuimus. profecto enī uita uigilia eſt: quibus de cauſis & difficultatibus, nihil audeo
promittere: hoc ipſum tu pręſtas, quod ad te ſcribimus: nęc fiducia operis: hęc eſt indica-
tura: multa ualde precioſa, ideo uidentur: quia ſunt templis dicata. Nos quidem omnes
patrem te fratremq; diximus opere iuſto tēporum noſtrorū hiſtoriam orſi a fine ubi ſit ea
res quę, iam pridem pacta ſancit᷑: et alioquin ſtatutū erat heredi mandare, neq̄d ambitioni
dediſſe uita iudicaretur: proinde occupantibus locum faueo ego uerę & poſteris: quos ſcio
nobiſcum decertaturos: ſicut ipſi fecimus cum prioribus. Argumentum huius ſtomachi
mei habebis ꝙ in his uolumībus auctoꝝ nomina prętexui: eſt enim benignū: ut arbitror:
et plenū ingenui pudoris, fateri, per quos profeceris, non ut pleriq; ex hiis, quos attigi, fece-
runt. Scito enim conferente me auctores, deprehendiſſe a iuratiſſimis & proximis, ueteres
tranſcriptos ad uerbū: neq; nomīatos: nō illa uirgiliana uirtute, ut certaret: nō ciceroniana
ſimplicitate, q̄ de re pu. Platoīs ſe comitē profitet᷑, in cōſolatioē filię: Crantorē īquit ſequor

hoc se facere pro innocentia: quod in rebus humanis summū esset.

condigna

mirabiles
vita narratur
aut
externis
iter est
iam

Itaq; et omnia nō assecutis voluisse.

et potuisse se desinere: ni animus inquies pasceretur opere

a fine aufidij bassi: ubi sit, quęres, iampridem &

qui in libris de re pu.

Item Panetium de officiis quę uolumina eius discenda: nõ modo in manibus quotidie habenda nosti: obnoxii profecto animi: et infęlicis ĩgenii est deprehendi in furto malle: q̃ mutuum reddere: cum pręserti sors fiat ex usura. Inscriptionis apud gręcos mira fęlicitas inscripsere: ꝙ uolebat intelligere fanum: alii quod copię cornu uel lactis gallinacii spectare possis in uolumine haustũ. Iam iam inscriptiones propter quas uadimoniũ deseri possit: aut cum ĩtraueris dii deęq; quam nihil in medio inuenies. Nostri grossiores antiquitatũ exemploꝝ artiũq; facetissime lucubrationem puto: quia ut baculus erat & uocabatur paulominus. Asserit Varro in satyris suis substulit: et flexibilia apud gręcos desiit nugari: Diodotus et Bibliothecis historiam suam inscripsit. Appion q̃dam grammaticus: hic quem Tiberius Cęsar cymbalũ mũdi uocabat. quoniam prę fama tĩpanũ potius uideri posset ĩmortalitate dõari a se scripsit ad quos aliq̃ cõponebat: me uero pęnitet nullũ festiuiorem excogitasse titulũ Et ne in totũ uidear gręcos insectari ex illis mox uelim ĩtelligi: pingiq; creditoribus: quos in libellis suis inuenies absoluta opera: et illa quoq; quę mirando non satiamur pendenti titulo inscripsisse: ut Apelles faciebat: aut Polycretus tamquam inchoata semper arte et imperfecta: ut contra iudiciorum uarietates super esset artifici regressus ad ueniam: uelut emendaturo quicquid desideraretur: si non esset interceptus. quare plenum uerecundię ẽ illud quod omnia opera tamquam nouissima inscripsere: et tamq̃m aliquid singulis fato ademptũ. Tria nõ amplius: ut opinor: absolute quę traduntur inscripta ille fecit: quę suis locis reddam: quo apparuit summam artis securitatem auctori placuisse: et ob id magna ĩuidia fuere omnia ea: ego plane meis addici posse multa cõfiteor. nec his solis sed et oĩbus quos edidi: ut obiter caueam istos .ita enĩ uerius dixerĩ: quoniam audio stoicos & dialeticos et epicureos quoq;. Nam de grammaticis semper expectaui parturirẽ aduersus libellos quos de grammatica edidi: et sub ĩde abortus facere. Iam. x. annis. cum celerius etiam elephanti pariant Ceuberoĩs etiam aduersus Theofrastũ hoĩem ĩ eloquẽtia tantum ut nomen diuinum ĩde inuenerit scripsisse etiam fęminam: et prouerbium inde natũ suspẽdio arborẽ eligendam: non quęo mihi tẽperare quo minus ad hęc ptinẽtia ipsa Cẽsorii Catoĩs uerba ponam. ut ĩde appareat etiam Catoĩ de militari disciplia comẽtanti qui sub Affricano: imo uero sub Hanybale didicisset militare: et ne Affricanũ q̃dẽ ferre potuisset q imperator triumphum reportasset paratos fuisse istos q obtrectatione aliena sciẽtię famam sibi aucupabant᷑. Quid enim Atheneo uolumine: scio ego quę scripta sunt si palam proferant᷑: multos fore qui ita reprobent ut eligant: sed hi potissimum qui uere expertes sunt eoꝝ ego orões sibi pręterco. Nec Plancus Illepide cũ diceret᷑ Asinius Pollio orões in eũ parare: quę ab ipso aut liberis post mortẽ planci ederent᷑ nec respondere posse cũ mortuis inq̃t nõ nisi laruas luctari: quo dicto sic repcussit illas: ut apud eruditos nihil impudentius iudicet᷑: ergo securi etiam cõtra uitilitigatores: quos Cato eleganter ex uitiis et litigatoribus cõposuit. Quid enim illi aliud q̃ ꝙ litigant: aut litẽ quęrunt: Exequamur reliqua propositi: quia occupationibus tuis publico bono p̃cendum erat: Quid singulis contineretur libris huic epistolę subiunxi: summaq; cura: nec legendos eos abre: operam dedi: tu per hoc & aliis pręstabis. ne perlegant: sed ut quisq; desiderabit aliquid id tantum quęrat: et sciat quo loco inueniat: hoc ante me fecit in litteris nostris Valerius Solanus in libris quos scripsit

Quę solis & quare salsum mare.
Item de natura lunę.
Vbi altissimum mare.
Miracula aquarum fontiũ & fluminũ.
Igniũ et aquarum iuncta miracula & de maltha.
De naptha.
De semper ardentibus locis.
Ignium per se miracula.
Terrę uniuersę mẽsura et lõgitudo et latitudo.
Armonica mundi ratio.

SVmma res historię et obseruationes .ccccxvii.

EX auctoribus M. Varroẽ Sulpitio Gallo. T. Cęsare impatore. Q. Tuberone. Tullio. Tiroẽ. I. Pisoẽ. T. Liuio. Cornelio Seboso. Cęlio. Antipatro Fabiano. Antiate. Mutiano. Cecina qui de Etrusca disciplia scripsit. Tarquinio. L. Lulio. Aquilaq;. Item Sergio.

EXteris. Platoẽ. Hipparcho. Tiacho Sosigene Petosyri Nechebso. Pythagoricis. Possidomo. Casimandro. Epigene. Eudoxo. Democrito. Critodemo Trasillo. Serapione. Conomonico: Euclide. Ceranopheo. Dicceartcho. Archimede. Onesicrito. Eratostene. Typhea. Herodoto. Aristotele. Cresia. Artemidoro. Ephesio. Isidoro Caraceno. Teopompo.

[S]itus: Gentes: Maria Oppida: Portus: Montes: flumia: Mẽsurę populi qui sunt aut fuerunt.
De europa.
Vertice longitudo et latitudo.
Hispania citeriore.
Narbonensis prouintia
Italia. tyberis. roma. campania.
De forma italię per similitudinem.
Diuisio italię in regiones.
Descriptio appennini.
De etruria.
De tyberi fluuio.
Descriptio latii.
Descriptio campanię.
De aliis claris oppidis & antiqtate latii.
Corsica & paruę alię insulę.
Sardinia.
Sicilia insula.
Lipare.
Locris italię frons.
Secũdus europę sinus calabria apulia: brutia: hirpini.
Quarta regio italię.
Quinta regio.
Sexta regio.
Octaua.
De pado flumine.
De italia transpadana regioẽ nona.
De uenetia decima regione.
De histria.
De alpibus & gentibus alpinis.
Illiricum.
Liburnia.
Macedonia.
Norica.
Pannonia.
Dalmatia.
Mesia.

INsularum Ionii & Adriaci sũma oppida & gentes sũma fluia clara. summi mõtes preclari sũmę insulę: sũmaq; intercidere oppida et gentes sũma res et historię & obseruationes .cccxxvi.

EX auctoribus. Terammo Graculo Cornelionepote. T. Liuio. Catone Cẽsorio. M. Agrippa. M. Varroẽ. Diuoaugusto. Valerio. Atracino. Antiate Hygino. L. Vetere. Pomponio. Mella. Curioẽ patre. Coelio Aruntio. Seboso. Licinio. Mutiano. Fabritio. Tusco. L. Ategio. Capitone. Verio. Flacco. L. Pisone. Celiane. Valeriano.

EXternis. Artemidoro. Alexandro. Polistore. Tuchidide. Teofastro. Isidoro. Teopõpo. Metrodoro. Cepsio. Galicrate. Xenofõte. Diodoro. Siracusano. Reynfodoro. Califane Lampsafaẽ Timagene.

SItus. Gẽtes: Maria: Oppida: Portus: Montes: Flumina. Mensurę populi qui sunt aut fuerunt.
Epiros.
Ethólia.
Locri.
Peloponesus.

Achaia.
Arcadia.
Gretia et attica.
Thessalia.
Magnesia.
Macedonia.
Thracia.
Insulę inter eas terras iter quas creta euboia. cyclades sporades. maeotis hel/lespontus. ponti. maeotidis. datię. sarmatię.
Quartus europę sinus.
Sythia.
Insulę ponti.
Germanię.
Insulę in gallico oceano.
Britannia hibernia. xcvi
Gallia.
Lugdunensis gallia.
Aquitania.
Citerior hispania.
Lusitania.
Insulę in oceano atlantico.
Vniuersę europę mensura summa oppidum & gentes.

SVmma flumina clara. summa in/sulę summa quę itercidere oppda et gętes. summa res & historię. et obser/uationes.

EX auctoribus. M. Varrone. Cato/ne. Censorio. M. Agrippa. Diuo augusto. Varrone. Atracino. Cornelio nepote. Hygino. L. Vetere. Mellapom ponio. Licinio. Mutiano. Fabricio. Tusco. Athegio. Capitone. Atheto/philogo.

EXternis. Polybio. Eratheo. Hella/nico. Damasceno. Eudoxo. Dice/archo. Timosthene. Ephoro. Gratetę grammatico. Serapione. Antiochense. Callimatho. Artemidoro. Apollodoro Agatho. Clerimacho. Siculo. Mulsico. Alexandropoli. Historico. Thucydide. Dosiade. Anaximandro. Philistide. Molete. Dionysio. Aristide. Calidemo Menechmo. Aedosthene. Antidide. Heraclide. Philomene. Aieneponte. Phytea. Isidoro. Philonide. Xenachora Astynomio. Staphilo. Arigorasto. Tri/to. Metrodoro. Eleogulo. Possidomo.

SItus Gętes Maria Oppida Portus Mőtes. Flumina. Mēsurę. Populi qui sunt aut fuerunt.
Mauritania.
Tingitana prouintia.
Numidia.
Aphrica.
Cyrenę.
Libya mareotis.
Insulę contra aphricam & aduersa/rum aphricę.
Ethiopes.
De asia
Alexandria.
Arabia.
Syria palęstina phoenicis.
Idumęa: syria: palęstina.
Samaria ascalon.
Azotus cęsarea:
Iudęa. galilea. hierico. hemaus. lid/da. ioppe. hierosolyma.
Iordanis:
Asphaltides.
Gens essenorum.
Decapolis.
Tyrus et sidon.
Mons libanus.
Syrię antiochia.
Cassius mons.
Celes syriae.
Euphrates.
Palmira.
Hierapolis.
Cilicia adiunctę gentes: pamphilia. isauria. onomadū. psidia. lycaonia tau/rus mons lycia.
Indus fluuius.
Laodicea apamia ionia
Ephesus: ęolus. troadus. pergamus
Insulę ante asiam. cc. xii pamphiliū. mare.
Rhodos. samos chios.
Hellespontus. misia. phrygia. galla/tia nycea. bithynia. bosporus.

SVmma oppida. & gentes. summa flumina clara. summa montes cla/ri.. Summa insulę. c. xvii. summa quę intercidere oppida. summa res historię et obseruationes.

EX auctoribus. Agrippa. Suetonio Paulio. M. Varrone. Antbracino Cornelio nepote. Higino. L. Vetere.. Mella. Domicio. Cornilone. Licinio. Mutiano. Claudio. Cęsare. Aruntio. Liuio. Filio. Seuoso. actis triũphoꝝ.

EX ternis. Iuba. Rege. Hecateo Hellanico. Demaste. Dicęarcho. Byõe. Timosthene. Philonide. Senagma. Astynomo. Staphilo. Dionysio. Aristotele. Aristocrito. Eropho. Eratosthene. Hypparcho Panętio. Seraphione. et Antiocene. Callimacho. Agathocle. Polybio. Timęo. Machania Herodoro. Mirsolo. Alexandro. Polibistore. Metrodoro. Possidomo q periplinico aut p igesis. Sotade. Purundio. Arectar. Sicioamo. Eudoxo. Antigene. Calicrate. Xenophõte. Damascẽo. Diodoro. Syracusano. Hannone. Timosthene. Nymphodoro. Caliphone. Artemidoro. Megasthene. Isidoro. Cleubolo. Aristocome.

SItus gentes. maria. oppida. flumia mensurę. populi qui sunt aut fuerunt.

Pontus euxinus
Gens paphlagonũ & cappadocum.
Cappadocia.
Gentes themystidę regionis.
Regio ęolica athęi & cęteri eodem tractu.
Bosporus cimericus męotis.
Gentes circa męotim.
Armenię duę.
Armenia maior.
Albania hiberia.
Portę caucasię.
Insulę in ponto.
Gentes in scythico oceano.
Media caspię portę & cautasię.
Gentes circa hircanium mare.
Item gentes.
Scythaꝝ gentes.
Fluuius ganges.
Gentes indię.
Indus fluuius.
Arrii et iunctę gentes.
Taprobane insula.
Nauigationes in eam insulam.
Capisene.
Daritis carmen.

Sinus persicus & arabicus.
Carcandus insula parthoꝝ regna.
Media mesopotania. babylõ selẽtia.
Flumen tygris.
Arabia. nomades. nabatę. omani. tidas insula et ogenes.
Sinus maris rubri et trogodytici ęthiopici.
Multiformes et mirę hominum effigies.
Insulę ęthiopici maris.
De fortunatis insulis.
Terrę pmẽsuras cõputatę digestio
Digestio terraꝝ in parallelos & umbras pares.

SVmma oppida. c. xcv. summa gentes. dlxvi. summa flumia clara. c. xv summa mõtes clari. xxxviii. sũma insulę. c. viii. summa itercidere oppida & gentes. xcv. summa res & historię & obseruationes. ii. cc. xiiii.

EX auctoribus. M. Agrippa. M. Varrõe. Actacio. Varrõe. Cornelio nepote. Higĩo. L. Vetere. Mella. Põponio. Domicio. Cormilione. Licinio. Mutiano. Claudio. Cęsare. Aruntio. Seuoso. Fabricio. Tusco. T. Liuio. Seneca. Nigidio.

EX ternis Iuba rege. Hecateo. Hellanico. Demaste. Eudoxo. Dicęarcho. Betono. Tiosthene. Patrocle.. Demodemante. Mitarcho. Eratosthene. Alexandro magno. Ephodoro. Hipparcho. Panętio. Callimacho. Artemidoro. Appolodoro. Agathocle. Polybie Vinaeo. Siculo. Alexandro Polibistoro Isidoro. Amoneto. Metrodoro. Possidomo. Onesicrito Nearcho Megastene Diogeneto Aristaereone. Biõe. Daldõe Simõide: Minore: Basile. Xenophõte Lampsato:

De homine.
Gentium mirabiles figurę:
De scythis & aliaꝝ diuersitate gẽtiũ
De prodigiosis partubus.
De mutatiõe sexus et gemis ptubus
De homine generando & pariendi tempora per illustria exempla mensibus. vii. ad. xi.

EX auctoribus.Verio Flacco.Cneo Gellio Lucinio.Mutiano.Mutio Musurio.Gabiõ·Agrippino.Claudio Cęsare.M.Cicerone.Asinio.Pollione. Mesala.Ruffo.Nepote.Cornelio.Virgilio. Liuio. Cordo. Melisso. Seuoso. Cornelio Celso.Maxío.Valerio.Trogo.Nigidio. Figulo.Pompoío.Attico Pediano.Aschonio.Sabino.Catóe Césorio.Fabio.Vestale.

EX ternis.Herodoto.Aristeo.Setõe Sigono.Cratere Agathacide.Caliphaẽ Aristotele·Nymphodeo Apolloíde.Pilarcho Damoẽ Megasthene Etesia Taurone Eudoxo Honosicrito.Elicaro Druide Arteídoro.Hippocrate medico Asclepiade medico.Heselido.Anẽtõte Theopompo. Hellanico. Demaste. Dephodoro.Harpygene.Beroso.Petosiri. Necepso.Alexandro. Polihistore. Xenophonte.Callimacho.Democrito. Duullo.Pollistero historico.Stratone. qui contra eporeumata scripsit.Heraclide põtico.Asclepiade.Quitragodumena.Philosopho stephaõ.Egesia.Archimacho.Thucydide.Mnescititoẽ.Senagora.Metrodoro.Scepsio.Anclide.Cilterodemo.

SVmma res et historię & obseruationes. dcc. lxxxviii.

EX auctoribus. Mutiano. Procilio Verio Flacco. Lutio. Pisoẽ. Cornelio. Valeriaõ. Catõe Cẽsorio. Fenestella. Trogoactis. Colũella. Virgilio. Varrõe. Lucilio. Metello. Scipione. Cornelio. Celso. Nigio. Tregio. Nigro. Põponio Mella. Manilio. Sura.

EX ternis. Iuba Rege. Polybio. Isidoro. Antipatro. Aristotele. Demetrio. Physico. Democrito Theophrasto Euante Apoca Quiolympioĩce Hierone Rege. Attalo Rege. Philomẽtore Rege. Etesia. Duride. Philisto. Archita Phylarcho. Amphilocho. Atheneo. Anaxi polytaxio. Apollodoro. Lemnia. Aristophaẽ. Milesia. Antigono. Cineo Agathode Chio. Apollonio. Pergameno. Aristrandro Atheneo Bachio. Milesio. Bione. Solense Gerecha. Atheneo Diodoro. Prieneo. Dione. Colophono Epigener. Rhodio. Euagoẽ. Tasso. Eupionio. Athenio. Marachõ. Minandri Egesia. Purrito. Heracliote. Menacrate poeta. Auditõe q de agricultura scripsit.

Aescrione qitem. Dionisio q Magonē transtulit. Diopane q ex dionisio Ephithonia fecit. Archelao Rege. Nicandro.

Summa res & historię & obseruationes. dc.l.

Ex auctoribus. Turiano. Gracile. Trogomegenate. Almo. Flauo. Cornelio nepote. Valerio. Minogropo Fabiāo. Fanestella. Mutiāo. Elio. Stilione. Seuoso. Mileso. Seneca. Cicerone. Macro. Aemilio. Mesala. Coruino Trebono. Nigro. Nigidio.

Externis. Aristotele. Archelao Rege. Calimacho. Democrito. Teophrasto. Trassilo. Egesidemo. Cudino. Alexandro. Polibistore.

10

EX auctoribus.Manilio.Cornelio.Valeriano. Accis.Vmbrico.Meliore.Musurio.Sabino.Antistio.Labeone. Trogo. Tiemuntio. M. Varrone. Macro.Emilio.Emisto.Mutiano.Nepote.Fabio. Pictoro. T.Lucretio.Cornelio.Celso Oratio.Delusone.Heygëo. Sasernis.Mammimila.Sura.

EX ternis. Homero. Phemoneo. Philomene. Bocco qui etiam in Theogoma Illi q de auguriis.Aristotele Theophrasto.Calimacho.Estilo.Hyerone.Philometro Rege.Archita.Amphilico. Athimense. Anasipolitasio. Apolodoro.Lennio·Aristophane.Milesio.Antigono.Cimeo.Agato.Gletio Apolonio.Pergameno.Aristiando.& Atheneo.Bacho.Milesio.Bióe.Sulēte. Cerea. Atheniense. Diodoro. Purico. Dióe.Colophoío Democrito.Diophane.Incense. Epitene. Euagotasio.Empheoío. Athaneo.Iuna. Andratóe q de agricultura.Aeserio q item. Dionisio. q Magonē transtulit. Diphane qui ex Dionisio Epithoma fecit. Nicandro. Honesicrito.Philarco.Hesiodo.

quorũ non coeat quorũ grauissimus quoꝝ tenuissimus quoꝝ nullus.
An in sanguine principatus & de. tergore et pilis & uesica et mammis.
De lacte & unde caseus non fiat.
De diuersitate caseorum.
Differentię membroꝝ hoīs a cęteris animalibus.
De simiarum similitudine.
De unguibus.
De ungulis.
De pedibus auium & ungulis.
De pedibus insectorum a duobus ad centum.
De pomilionibus & genitalibus.
De caudis.
De uocibus.
De agnoscentibus mẽbris & dicta aristotelis de uita hominis.
De anima & de habitu et de gustu animaliũ et quę gusta interimant & de uictu hominis quibus de causis nõ co⸗quatur.
De corpulẽtia augenda uel minuẽda et quę gustu fame ac siti sedent.
SVmmę res & historię & obserua⸗tiones.

EX auctoribus.M.Varrõe.Higĩo. Stropha.Sacerna.Ereso.Cornelio Emilio Macro.Virgilio.Colunella.Iu⸗lio.Aquila.q de Etrusca disciplina scrip sit Taraitio qui item Vmbritio q item Catone.Censorio.Domica.Liuio.Tro⸗go.Mellisso.Fabonio..Fabiano.Mutia⸗no.Nigidio.Manilio.Opio.
EX ternis. Aristotele. Democrito. Neptolono qui mella sugit Aris⸗tomaco qui item Philosoco qui item Nicandro.Meneerte.Dyonisio qui ma⸗gonem transtulit Empocotide.Calima⸗co.Attalo Rege.Appolodoro q.de bes⸗tiis uenenatis Hippocrate Eripilo.Era⸗sistrato.Asclepiade.Minose Possidoio Stoyco.Menandro.Prienestera.Cliden Emphronio.Athaneo.Theophrasto. Hisiodoro.Philometore Rege.

De arboribus.
De arboꝝ honore & quando plata⸗nus primũ in italia & unde natura eaꝝ.
De cameplatano & quis primus totõderit uiridaria.
De pegrinis arboribus & de malo assyrio.
De indię arboribus & quando pri⸗mum romę hebanus.
De spina & ficu indicis.
De arbore palo & arboribus indicis et sine nominibus & laniferis.
De pipis arboribus & gariophολο et aliis pluribus.
De macir & arboribus arianę gẽtis.
De bdellio & arboribus psici maris
De arboribus insulę persicę & de laniferis arboribus.
De gosimpĩo & arboribus ex qbus uestes fiunt & quibus modis constent arboꝝ fructus.
De costo et nardo et differẽtiis nardi
De asoron amomo & amomi & de cardamomo.
De thure & arboribus thuris.
De natura thuris & generibus.
De mirrha & arboribus mirrhę.
De generibus mirrhę & natura & pretio eius.
De mastice.
De ladano ibeno &brata.
De olea arabię.
De brata arbore.
De istrobo.
De storace.
De fęlicitate arabię.
De cynamomo & xylmonomo.
De casia.
De missocanomo canacaron.
De seriaco gabano.
De myrabolano.
De palpa ęgiptia.
De fęnicho baiano & calamo odo⸗rato.
De uinco.
De amoĩaco.
De sphango.
De cypo & aphalto.
De maro.
De balsamo & opobalsamo & xylo⸗balsamo & styrate.
De galbano.
De panate.
De spodilo & malabarato.

De oleo omphatio.
De brion.
De oenante.
De elace arbore.

Summa res & historię et obseruationes.cccc.lxviii.

12

Ex auctoribus. M. Varrone. Mutiano. Virgilio. Fabiaō. Seuoso. Pōpoio. Mella. Flauio. Proculo. Trogo Higino. Claudio. Cesarę. Cornelio. Nepote. Sexto. Nigro q gręcę demedie. Cassio. Hermia. Lutio. Pisone. Tudiano. Cureate.

Externis. Theophrasto. Herodoto Calistene. Isigono. Clitarcho. Anaximene. Duride. Nearcone. Sicorto. Policrito. Olipiadoro. Diogreto. Nigibulo. Anticlide. Carete. Tideneo. Menechino. Donoto. Xanateolico. Atheo. Epipodo. Conchademode. Piole: Meolago. Marsura. Macedone. Zoilo. item Democrito. Amphiloco. Aristomaco. Alexandro. Polihistore. Iuba. Apolodoro. qui de odoribus Berocerso medico. Archedomo. itē. Dionisio. itē. Demolle. item. Cophrone. item. Osonide. item Diagora. item. Lola. item. Heraclide. Tarentino. Xenocrate. Ephesio.

De arboribus. peregrinis.
De unguentis & quādo cognita sūt nostris & de generibus unguentorum et de compositione
Quod unguentum Regale uocetur et quę cliapas & qualiter seruetur.
Quāta in unguentis luxuria & quādo primum romanis in usu
De palmis et natura earum etgeneribus.
De syrię arboribus.
De therebintho.
De ficu ęgiptia & cypria.
De ceraunia & siliqua.
De persico ęgipti & spina ęgiptia..
De pruno & arboribus cōtra mēphi
De gummi generibus & de papyro
De generibus chartaꝝ & quomodo chartę fiant & de chartaꝝ probatione & uitiis & de glutino earum.

De libris numę
De arboribus ęthiopię.
De atlantis arboribus & citreis et quę in his laudentur & uitupentur.
De arbore trogete
De arbore lotho.
De scapulisso & de radice lothos
De paliuro & de punico malo et de flore punici mali.
De asię & graetię fructibus.
De thimelea et tragion et tracaganthe & de tragiō et de scorpione et myrice uel brio et galla.
De enominos.
De andrada.
De cocritia.
De ferula.
De tapsia.
De cappari et cynosbato et ophiostaphile & saripha.
De spīa babyloīs regia & de cythiso
De fructibus et arboribus nrī maris atq̄ rubri et indici.

Summa res et historię & obseruationes.cccc.lxiiii.

13

Ex auctoribus. M. Varroē. Mutiano. Virgilio. Fabiano. Seuoso. Pōponio. Mella. Fabio. Higino. Trogo Proculo. Claudio. Cęsare. Cornelio nepote. Sexto nigro. qui gręcę de medicina scripsit Cassio. Emna: Luio. Pisone. Tuditano. Antiate.

Externis. Theophrasto. Herodoto Calistēe. Hisidono. Clidario. Anasimane. Duride. Nearcho. Onosicrito. Olīpiodoro. Diogneto Dicobulo. Anticlide. Menea. Domore. Thebano Dorotheo. Atheniense. Lico. Anthea. Epipodicē. Adimato. Tholomeo. Larsio. Marsua. Macedone. Zoilo. itē. Democrito. Amphiloto. Alexādro. Polihistore. Aristoāco. Iuba. Apolodoro q de odoribus. Eraclide. medico. Archidemo. item. Dyonisio. item. Democlide. itē. Heuphone. item. Timiside. item Diagora. itē. Iolla. item. Eraclide. Tarētino. Xenocrate. Ephesio.

De arboribus fructiferis.

De uitium natura.
Item de uitium generibus.
De genere uuaꝝ.
De laudibus catonis.
De inuentione mulsi.
De natura uini.
Vina generosa.
Vina transmarina.xxxv.
De uío quod uocatᷣ uió genera.vii.
De dulcium generibus.xvii.
De deuteriis et secūdariis uini genera tria.
Quę nuper generosa uina ī italia ceperunt esse.
De uini obseruatione a romulo rege posita.
Qui uini usus antiquis et de uinis antiquorum.
De apotecis & quamdiu uina transmarina fuerunt inpretio.xvi.
De liberalitate cęsaris in uino.
De uinis fictitiis.lxvi.
De hydromelle & oximelle.
Prodigiosa genera uini.
Quibus uinis ad sacra uti non sit p̄bas et q̄bus generibus musta cōdiatᷣ.
De picis generibus & resinis & mustis condiendis.
De cellis uinariis atq; uasis.
De uitanda ebrietate.

Summa res & historię et obseruationes.dc.

14

Ex auctoribus.Cornelio.Valeriaō Virgilio.Celso.Catone.Censorio. Saseruis.P.& F.Stropha.M.Varrone. D.Silano.Fabio.pictore Higio.Flacco Verio.Sicino.Iulio.Actico.Columella. Massurio. Sabino. Tergila. Macro. Flauio Planto.Dorsimio.Sceuola.Elio Azello.Cotta.Messaō.L.Pisone.Pōpo Lēnio.Fabiano.Sexto.Nigro.Bibio. Ruffo.

Externis. Hesiodo. Theophrasto. Aristotele.Deōcrito.Hyeroē Rege Attalo Rege.Philometore Rege.Archyta.Xenofonte.Amphilocho.Athaneo. Anaxi. Politaxio. Apolodoro.Lēnio. Aristophane. Milesio. Antigono. Timacho.Agato.Apoloío.Pergameno. Aristrando.Atheneo.Botrie.item Batio.Milesio.Vione.Solemse cherea. Atheniēse.Cheristo.item Diodoro.Priennico. Dione. Elophonte. Epigene. Rhodio. Euagone. Tasio. Emphrone. Atheneo.Andiosone q de agricultura. Accirione.qui item Limaco.q itē Dyonisio.qui magonem trāstulit.Diophāe qui ex Dyonisio epithoma fecit.Asclepiade medico.Oscirito.Iuba.Rege.

De natura fructiferaꝝ arboꝝ et olea.
De natura oliue & olei cōseruatione
De natura olei.
De cultura oliuaꝝ.
De seruandis oliuis & quomodo faciendum oleum.
De oleo fictio genera.xlviii.
De amurca.
Pomoꝝ omnium genera & naturę.
Aucum que pineaꝝ genera.iiii.
De malo cotonio genera.iii.
De persico genera.iiii.
De pruno genera eius.xi.
De diuersis generibus maloꝝ genera.xxix.
De piris & insitorum uarietate genera.xxxvii.
De pomis seruandis & uuis.
De cotoneis piris & sorbis.
De ficis genera.xxix.
De caprifico & caprificatione.
De mespilis & eoꝝ generibus.iii.
De sorbis genera.iiii.
De nuce in glande genera.xi.
De castaneis genera.viii.
De siliquis et carnosis pomis et moris & acinis & bacis.
De cerasiis genera viii.
De corno & lentisco.
De generibus succoꝝ & de odore.
De succis fructuum & coloribus & odoribus & natura pomoꝝ & de comēdatione fructuum.
De myrto & genera eius xi.
De lauro genera xiii.

Summa res & historię & obseruationes.d.xx.

15

Ex auctoribus Fenestella.Fabiano Virgilio Cornelio Valeriāo Celso

Catone. Censorio. Seruio. P. et Cor. Scropha. M. Varrone. Disimaco. Fabiano pictore. Trogo Higio. Flacco Verio Gietino. Atico. Iulio. Sabino. Tergilla. Cotta. Messalino. L. Pisone. Pompo. Lennio. Marcio. Plauco. Flauio. Dorsene. Sceuola. Ellio. Athello. Capitone. Sexto. Nigrio. Vinio. Rufino.

EX ternis Hesiodo. Aristotele. Democrito. Hierone Rege Articho. Philometore Rege Atalo Rege Xenofonte. Amphiloco. Atheneo. Anasipolitasio. Apolodoro. Lenio. Aristophane. Millesio. Antigone. Cyneo. Agatocledio. Apollo. Pergameno. Aristando. Atheneo. Bachio. Milesio. Bione. Selense. Terea. Atteneo. Cheristo. item. Diodoro Pemodione. Collophōte Epigene. Rhodio. Euagone. Carsio. Emphronio. Atteneo. Andritione. qui de agricultura scripsit ac strione qui item Dyonisio epytoma fecit Asclipiade medico Arisistrate. item Torniade q de consitura uini Aristomacho. quibus Hyredo. qui item Themisione medico Honesicrito. Iuba Rege

genera.xxvii·

De harundinibus & eaꝝ differētiis.

De salice genera eius octo et quę prę
ter salicem utilia sunt ligatnris

De scirpis.

De rubis

De succis arborum & natura mate/
riaꝝ & de cedendis arboribus.

De magnitudine arboꝝ et quę cari/
ne et ruinam non sentiant & de perpe/
tuitate materiarum.

De teredinibus.

De materiis architete et quę macc/
ries ad quid utilis & quę firmior mace/
ria infra tectum.

De glutināda materia et lignis secti/
libus.

De arboꝝ ętate et quę genera in hye/
mene durent.

Quarum sit uita breuissima.

Quę in arboribus uiuant & in terra
nasci non possunt & quę nascēdi suam
sedem non habeant.

De uisci et similium natura et uisco
faciendo.

Summa res & historię et obseruati/
ones.c.xx.

16

EX auctoribus.M.Varroē.Feciale.
Nigidio.Cornelio nepote.Hygi/
no. Masurio. Catone. Mutiano. L.
Pisone.Trogo.Calopariō.Boso.Temū/
tio. Sextio. Nigro. Cornelio. Bocho.
Vitruuio.Grecino.

EX ternis.Alexandropoli.Histori/
ca.Hesyodo.Theophrasto. Deō/
crito.Homero.Thimeo.Mathematico

Arboꝝ prętia mirabilia.

De natura cęli ad arbores & quam
partem cęli spectare debeant.

De sotietate cęli & terrę ad arbores.

De qualitate regionum.

Terrarum genera.

De terra quam britannia & gallia
amant.

De grecoꝝ doctrina.

De terraꝝ generibus·

De cineris usu & de fimo et quę sa/
ta uberiorē terram fatiant & quę urant.

De satione arboꝝ & ꝙ a uulsione
nascantur arbores.

De transferendis seminariis ulmis
serendis & scrobibus.

De interuallis plantandarū arborū.

De umbris.

De stillicidiis et ubi plātari debeāt.

Quę arbores tarde crescant & quę
celeriter & de sabina.

De satione arboꝝ insitioneq; et quō
inuenta sit tenera inserēdi emplastratio

De uite inserenda.

De emplastratione.

Exemplum huius rei.

De cultura oleaꝝ & quibus tempo/
ribus insitio fiat.

Quę arbores sotiate gaudeāt de dis/
ciplina allaqueandi & aculeandi.

De salicto & harundineto et cęteris
cęduis ad particas & palos.

De culturis & disciplia excolendaꝝ
uinearum.

De sulco & uineaꝝ putatioē et cul/
tu & doctrina

Ratio arbustorum.

De seruandis uuis et morbis arboꝝ.

De prodigiis ex mutatione & de re.
mediis ex arboribus et quę rigatioē pro/
fitiant & qualiter rigandę et mirabilia
de riguis.

De caprificatione & stricoratione.

De diuersis arboꝝ medicamētis cō/
tra uenenata & noxia animalia.

Summa res & historię et obseruati/
ones.c.v.cccc.lxxxi.

17

EX auctoribus.Cornelio nepote.
Catoē. Censorio. M.Varroē.Cel/
so.Virgilio. Higino.Seseruis.P.& F.
Stropha. Calphurnio. Basso. Trogo·
Emilio. Macro. Grecino. Colunella.
Atico. Iulio. Fabiano.Sura.Manilio.
Clesiomundo.C.Epidoto.L.Pisone.

EX ternis.Hesidoro.Theophrasto.
Aristotele. Democrito.Teopōpo.
Hieroē Rege Philometore Rege Ata/
lo Rege Archita. Xenofonte. Amphi/
loco.Atheniense.Anasipolitasio.Apo/
lodoro.Lennio. Aristophaē. Milesio.
Antigono. Thimeo. Aghatocledio.
Apolonio.Pergameno·Batio.Milesio

Bione. Cherea. Atheniense. Chirecto. item. Diodoro. Prieneo. Dione. Colophonio. Epigene. Rhodio. Euagone. Tharsio. Euphronio. Atheneo Andritione. qui de agricultura Astrione qui item. Lysimacho qui item. Dionysio q magonem transtulit Diophane qui ex Dionysio. epithoma fecit Aristrando q de portentis.

SVmma res et historię & obseruationes. ii. lx.

18

EX auctoribus. Massurio. Sabino. Cassino. Hernio. Verio. Flacco. L. Pisone. Cornelio. celso. Tauranio. Gracile. D. Syllano. M. Varrone. Catone. cęsorio. Stropha. Sasernis. P. et. F. Doítio. Calũmo. Higino. Virgilio. Trogo. Ouidio. Gracino. Colunella. Tuberino. L. Thauritio qui grece de astris. Cęsare. dictatore. qni item. Sergio. Paulo. Sabino. Fabiano. M. Cicerone. Galphurnio Basso. Aceio. Capitone. Manilio. Suro

qui Prasidicas.

EX ternis. Hesiodoro Theophrasto Aristotele. Democrito. Hierone Rege. Philometore Rege. Attalo Rege Xenafonte. Amphiloco. Atheneo. Anasipolitasio. Aristophane. Milesio Apolodoro. Lēnio. Antigone. Miceo. Agathocle. Chio. Apolonio. Pergameno. Aristandeo. Athenio. Bachio. Milesio Biōe. Solēse. Cherea. Athēiēse. Cheresio item. Diodoro. Prieneo. Dione. Colophoneo. Epigene. Rhodio. Euagone. Tasio. Emphroio. Atheneo. Andritiōe q de agricultura. Esebōe q itē Dionysio qui magonē transtulit. Diophane qui ex Dionysio Epithoma fecit. Palete. Eudoxo. Philippo. Calippo. Dositheo. Parmenisco. Militone. Diritōe. Oenopide. Denone. Euthemōe Harpalo Haccateo Anaximandro. Sosigene. Hipparco. Aratho. Zoroastre. Archibio.

De lini satione de generibus eius. et qūo perficiat̄. & de mapis & nō ardente et qūo primū in theatris uela.

De sperti natura. & quando primū usus eius. & qūo pficiat̄. et quę sine radice nascantur & uiuant.

De misi & tuberibus.

De fungis pizis.

De laserpitio & maguderi et rubia et radicula.

De hortoꝝ cura.

Digestio terrę.

Nascentium natura preter. fruges et frutices.

De cumeribus.

De poponibus & melo poponibus.

De trium cucumeꝝ generibus.

De cucurbita & eius usu.

Qꝫ in utroq; genere nascentiū sunt in ortis & siluestria.

De napis.

De raphano.

De pastinaca.

De hibisco.

De sisere.

De bulbis & aruncis.

De ortensium herbaꝝ. radicibus foliis floribus coloribus.

De cepa.

De porro.

De aleo.

Quoto die quę herbę nascant̄ sate qūo formant̄ uel digerant̄ et quoꝝ singula genera sunt & quoꝝ plura.

De helioselio hipposelio & neoselio

De lactucis.

De beta.

De brassica.

De caule.

De asparagis & conruda.

De carduis.

De ocymo

De eruca & nasturtio.

Vnde nasturtium dictum sit.

De ruta.

De appio.

De menta & mentastro.

De cymino.

De peregrino cario.

De ligustrico siluestri siue panare.

De tymbra.

De lepido.

De hit aneto & sacopenio.

De papauere.

De satione coriādri aneti atriplicis et alio.

De synapi.

De sisimbrio & serpillo.

De feniculo & canabreo.

De ferulis.

De morbis ortoꝝ & remediū cōtra formicas erucas & culices.

Que magis sint fortia uel minus & quibus salse aque prosint.

Ratio rigādoꝝ hortoꝝ & quę translata melioriescat & de succis et saporibus ortensium.

SVmma res & historię et obseruationes. m. c. xliiii.

(19)

EX auctoribus. Mauritio Plauto. M. Varrone. ac Catoē. Censorio. Higino. Virgilio. Mutiāo. Celso. Columella. Calfurnio. Basso. Mamilo. Sura. Sabino. Tyrone. Licinio. Macro. Q Burio. Bibio. Rufino. Casenio q cepurica scripsit. Castritio. item Firmo. item Peritio.

EX ternis. Herodoto. Theophrasto Democrito. Aristomaco. Menan

Confectio tyriace compositio medicaminis antbioci.

SVmma medicię & bistorię & obseruationes.m.c.vii.

20

EX auctoribus Catõe.Censore.M. Varrone.Pompo.Lennio.Gualchio. Higino.Sexto.Nigro qui grece scripsit Iulio.Basso.qui item Celso Antonio.Castori.

EX ternis.Democrito.Tbeopbrasto. Orpbeo. Menandro qui Biocresta.Pytbagora.Nicãdeo.Hippocrate.Tisipbo.Diocle.Opblone.Eracbde. Hiseti.Dionysio.Apolodoro.Tarentio Apolodoro.Citbiense.Praxagora.& Pbistonico.Medio.Dinebe.Cleopatre Iola.Pbilistione.Asclepiade.Tbratetia Petronio.Diodoto.Crasistrato.Diagora. Andrea. Mueside. Copicarnieno. Damone.Daliõe.Susumene.Illipoleio Metrodoro.Salone.Lico.Olimpiade. Tbeobana.Tbilio.Petuclio.Mictiõe. Claudio.Senocrate.

De mira floꝝ uarietate.

De stropbiolo serto qui primũ flores cęperint & quando primum corona inuenta & appellata & quare.

Quis primo coronam foliis aureis et argenteis dedit & de bonore coronaꝝ apud antiquos et de scipionis bonore & patilibus coronis & cleopatrę regimine facto.

De rosa nicborois & generibus eius et ubi seratur.

De lilio genera tria & de ratiõe eum inserendi.

De uiolis & de acalta & de bacare et cõbreto

De floribus antiquis & de ornamẽtoꝝ diuersitate

De salũica & polio

De uestium ęmulatione cum floribus & de amaranto & de tristone siue crisiti

De bonore coronaꝝ & ciclamino et de melotro & trifolio tria eius genera

De origão & tbimo & melle attico et coniza & iouis flore belenio & brotano adonio & leucatenio.

De amaraco uel sapsuco & nicegręco et meliloto & uiola alba acordiamio et de siluestribus bulbis & beliocriso & licbinis & berbis citra mare.

De cura apiũ & pabulo & morbis eaꝝ & remediis.

De ueneato melle et remediis mellis

De melle quod muscę nõ attigunt et de alueariis & cura eoꝝ si famem sentiunt apes.

Quomodo cera fiat & diuersa eius nomina.

De berbis sponte nascentibus & aculeatis

De carduo.

De colimo acterali siue pbanos.

De scolimo.

De belsone.

De tenica.

De cdocasia siue ciamo.

De cicorio siue intybo erratico

De antalio & aratbo.

De partbenio triguo corcoro.

De urtica.

De tribulo & ancula.

De differentia berbaꝝ p folia & quę berbę toto anno floreant & ascula regia et de gladiolo.

De iunco genera.vi.

De cypro & medicamentis eaꝝ.

De cipero.

De odorato iunco.

De rosa medicinę.

De lilio.

De narcisso.

De uiolis siluestribus.

De bacare.

De combreto.

De asaro.

De nardo..

De croco medicinę.

De croco mago.

De siri.

De salũica & olocbriso.

De cbrisocome & de meliloto.

De trifolio.

De tbimo.

De bemo rogale.

De belemo & abrotamo.

De leucbatemo.

Ex sapsuco medicinę.

21

EX auctoribus. Catõe. Censore. M. Varrone. Masurio. Antiate. Celiõe Cristino. Vlpio. Rufino. Higino. Põpeo. Lennio. Cornelio. Celso. Calphurnio. Basso. Publio. Vargio. Litinio. Macro. Scisio qui grece scripsit Iulio. Basso qui item Antonio. Castori.

EX ternis. Theophrasto. Democrito. Orpheo. Pythagora. Magone. Menãdro qui Diocresia. Nicãdro. Homero. Hesiodo. Musio. Sophocle. Anaxileo.

MEdicis. Innesteo qui de Coronis. Calimacho qui item. Phania. Phisico. Symo. Timarito. Hyppocrate Chrisippo. Diocle. Opione. Eraclide. Hicesio. Dionysio. Apolodoro. Tarentino. Praxagora. Plistonico. Asclepiade. Cratetia. Petronio. Diodoro. Iolla. Erasistrato. Diagora. Andrea. Muheside. Epitaro. Damiõe. Daliõe. Sosisemene. Theopolemo. Metrodoro. Salone. Licho. Olĩpiade. Thebana. Philimo. Petriclio. Mictione. Claudia. Xenocrate.

Summa medicię hiſtorię & obſeruationes .m.cccc.xviiii.

23

Ex auctoribus .C. Vaigio .pópeo. Lenneo. Sexto. Nigro qui grece ſcripſit Tullio. Baſſo qui item Antonio. Caſtori. M. Varrone. Cornelio. Celſo. Fabiano.

Externis. Theophraſto. Deócrito. Orpheo. Pythagora. Magone. Alexandro qui Biocreſta. Nicádro· Homero. Heſiodo. Muſeo. Sophocle. Anaxilao.

Medicis. Inneſteo. Calíacho. Phana. Phiſico. Symo. Timariſto. Hippocrate. Chriſippo. Diocle. Opióe. Heraclide. Hideſio. Dionyſio. Appollodoro. Cithienſe. Apollodoro. Tarentino· Praxagora. Pliſtonico. Medio. Dieuthe Cleophâto. Philiſtióe. Aſclepiade. Sateria. Petronio. Diodoro. Iolla. Eraſiſtrato. Diagora. Andrea. Onorea. Mueſide. Epitarino. Diomione. Datione. Soſimene. Neopolemo. Metrodoro. Sillóe. Lico. Olimpiade. Thebana. Philino. Petrío. Mictione. Claudida. Xenocrate.

S Vmma historię medicinę. & obseruationes. m. c. lxxxvi.

74

EX auctoribus. Eualgeo. Pōpo. Lēneo. Sexto. Nigro q grece scripsit Iulio. Basso qui item Antonio. Castore. Cornelio. Celso.

EX ternis. Theophrasto. Apollodoro. Trito. Democrito. Horphea Pythagora. Magone. Menādrio q Biocrestas. Nicandro. Homero. Hesiodo. Museo. Sophocle. Anaxilao.

MEdicis. Muesteo. Caliacho. Phania. Physico. Cinaristo. Symo Hippocrate. Chrisippo. Diocle. Opiōe. Eraclide. Hioesio. Dionysio. Apollodoro. Cithiēse. Apollodoro. Tarētio. Praxagora Phistoīco. Medio. Diouche. Cleophanto. Philistione. Asclepiade. Crate· Petroīco. Dedito. Iolla. Erasistrato. Diagora. Andrea. Marchonīside. Epicharmo. Damione. Sosimene. Tcopolemo. Solone. Metrodoro. Lico. Olimpiade. Tebana. Philino. Petrino. Myctione. Clautia. Xenocrate.

De theligone.
De ranis uenenatis.
De phirione.
De olcinia.
De peristero.
De betonica.
De aristolocia.
De quinqfolio.
De antirrhino.
De euplia.
De arthemisia.
De pericarpo.
De politrita.
De ligulata panace.
De aristolochia.
De callitrice.
De hyssopo.
De lonchite.
De ziphio & prasgamo.
De peucedano.
De psillio.
De aristolotia.
De thissellio.
De hiosciamo.
De euphorbio.
De euphorbia nata in ordeo.
De mandragora.
De cicuta.
De themosagria.
De capno qui pes gallinacei.
De charo.
De erro siue ambrosia.
De contilodo.
De chrigero.
De ephimero.
De celidonia & labro uenereo.
De ramuncula.

SUmma medicinę et historię et ob seruationes .m.cc.xcii.

EX auctoribus. Sex. Gallo. Pōpeo. Lenneo. Sestio. Nigro qui grece scripsit Iulio. Basso qui item Antonio. Castore. Cornelio. Celso.

EX ternis. Theophrasto. Apollo doro Democrito. Iuba. Orpheo. et Pythagora. Magōe. Menādro qui Bio cresta. Nicandro. Homero. Hesiodo. Sophocle. Xanto. Anaxilao.

MEdicis. Innesteo. Calimacho. Phania. Physico. Timaristo. Symo. Hippocrate. Chrisippo. Diocle. Euphone. Eraclide. Hicesio. Dionysio. Apollodoro. Cithiense. Apollodoro. Tarentino. Praxagora. Philistenico. Medio. Dieuche. Cleophāto. Philistiōe. Asclepiade. Crateria. Iolla. Erasistrato. Diagora. Andrea. Mueside. Epicharino. Damione. Sosimene. Theopolēo. Metrodoro Solone. Lico. Olimpiade. Tebana. Philino. Petrino. Mictiōe. Glautia. Xenocrate

De morbis nouis & de lichene qd sit & quando primum in italia cęperint et de carbūculo & elephātiasi & coluni.
Laus hippocratis.
De noua medicia & asclepiade medico & qua ratiōe ueterem medicinam mutauerit.
Irrisio magicę artis.
De licho & liche & tapsia medicię.
Ad strumas ad digitos ad pectus ad tussim & sanguinis sputum.
De uerbasco & cameleuce uel tussilagine.
De bechion & aquileia & de saluia.
Ad lateris dolores & pectoris ad orptoneas & iocinoris dolorem & cordis dolorem
De ephedra siue marbasis.
De gethin.
De consiligine.
De trifolio.
De simphonia malandro calcoto hissopo.
De camerope myrtei.
De astrogolo.
De ledo.
De hippocisti orobroto.
De lauere.
De mogito.
De potamogito.
De paratica.
De geracia.
De lentepodio.
De lagopo & aluo sistendo.
De ephicimo.
De polipodio.
De scamonio & coloplicāo.
De titymallo uel lactaria uel lactuca caprina.

Summa medicię & historię & obseruationes · c. xxviii.

26

Ex auctoribus. M. Varrone. C. Valgio. Pompeo. Lennio. Sexto. Nigro qui gręce scripsit Iulio. Basso. q item Antonio. Castore. Cornelio. Celso.

Externis. Teophrasto. Apollodoro Democrito. Iuba. Orpheo. Pythagora. Magone. Menādro qui Biocresta scripsit. Nicādro. Homero. Museo. Sophocle. Xanto. Anaxilao.

Medicis. Mnesitheo. Calíacho. Phania. Physico. Thimarco. Symo. Hippocrate. Chrisippo. Diocle. Opiōe. Heraclide. Hicesio. Dionysio. Apollodoro. Tarentino. Praxagora. Philistionico. Medio. Dieuche. Cleophāto. Philistione. Asclepiade. Tratena. Iolla. Erasistrato. Diagora. Andrea. Mneside. Epitarmo. Damione. Theopolēo. Metrodoro. Solone. Licho. Thebana. Olipiade Philio Petrino. Mictiōe. Glautia. Xenocrate.

EX auctoribus. Pompeio. Lenneo. Sestio. Nigro qui gręce scripsit Iulio. Basso. q item Antonio Castore. Cornelio. Celso.

EX ternis. Teophrasto. Apollodoro qui item Democrito. Aristo. Tigone. Orpheo. Pythagora. Magone. Menandro qui Biocresta scripsit Nicandro.

MEdicis. Mnesiteo. Calimaco. Thimarisco. Symo. Hippocrate et Chrisippo. Diocle. Opiõe. Heraclide. Hicesio. Dionysio. Apollodoro. Cithiense. Apollodoro. Tarentio. Praxagora. Phystoico. Medico. Dieuche. Cleopato

28

EX auctoribus. M. Varrōe et Pisone. Antiate. Fabio. Verrio. Verrico. Fabiano. Catone. Censorio. Sergio. Sulpitio. Licinio. Macro. Celso. Massurio. Sexto. Nigro qui grece scripsit. Bito. Duracene. Opbilo. Medico. Granio. Medicis.

EX ternis Democrito. Apollonio. q et Mirsim. Mileto et Arcemoẽ. Sestilio. Homero. Theophrasto. Lisimaco. Attalo. Xenocrate. Orpheo qui Diuphyos. Archelao qui item Democrito. Sotiarlavde. Elephantide. Salpe. Olimpiade. Thebana. Diochimo. Thebano. Iolla. Martiõe. Smirneo. Aesthie. Medico. Hippocrate. Aristotele. Metrodoro. Hicatida. Medico. Apillea. Medico. Hesiodo. Dialcon. Celio. Bione q Peridenamion. Anaxilao. Iuba Rege

De origine medicinę & quãdo primũ laptraliptice & de chrisippo & gasitraco & empirice & erophilo et de reliquis illustribus medicis & quotiẽs ratio medicinę mutata sit.

Qui primus romę medicus & quãdo & quid de medicis antiqui romani iudicauerunt & uitia medicinę.

De medicinis lanaꝝ.

De surdibus & sudore pecudum & esopo humida.

De ouoꝝ natura gallinarum.

De ouis anguium.

De ouis anseꝝ & adipe.

Remedia de cane.

Remedia aduersus serpẽtum ictus et de cimicis natnra.

Remeía ex dracõe et eius ꝓprietates

Medicina ex uipera.

Remedia ex angue & esculapio.

De scorpione & stellione.

De salamandra & eius ueneno.

Remedia ex auibus cõtra serpentes.

Remedia aduersus ictus sphalangiorum & muris.

De stellione remedia aduersus parcussuras scorpionum.

Remedia contra morsum apũ uesparum & scabronum & similium.

De cãtaridaꝝ ueneõ & medicis eius

De seuo camelino & melle.

Contra morsus rabidi canis. m.

Aduersus morsus lacertaꝝ & uenefitia & aconita & inflationes.

Remedia ad omnia mala medicamenta.

Ad allopitias & ad pilos reddẽdos et ad lentes tollendas & ad palpebras & ad glaugomata & quedam alia.

Ad oculos sanandos.

Ad aures sanandas.

Remedia contra parotidas.

SVmma medicię & historię & obseruationes. dc. xxi.

29

EX auctoribus. M. Varrone. L. Pisone. Flacco. Verrio. Antiade. Nigidio. Cassio. Hemma. Cicerõe. Plauto Celso. Sexto. Nigro qui grece scripsit Cecilio. Medico. Metello. Scipiõe. Ouidio. Poeta. Licinio. Macro.

EX ternis. Phalapato. Homero. Aristotele. Orpheo. Democrito. Anaxilao.

MEedicis. Democrito. Botrie. Apollodoro. Archemedio. Aristotene. Xenocrate. Democrate. Diodoro. Chrisippo. Phisico. Ori. Nicandro. Apolonio. Phitaneo

De origine magicę artis quando & a quibus celebrata sit.

De spẽbus magicę artis & uituperatio neronis cęsaris & magorum.

De talpis & reliquę medicinę per morbos digeste in animalibus quorum genera sunt placida aut fera.

De oris redolentium & ulcea & lingue & labioꝝ.

Contra maculas in fatie & ad eam decorandam.

Ad uuę & fautium dolorem & anguinę malum.

Ad strumaꝝ exulcerationũ remedia.

Ad homeroꝝ dolores. m.

Ad dolores precordioꝝ & stomachi

Ad uitia pulmonis & execrationes.

Ad distillationes & tussim & iocinoꝝ dolores & sanguinis reiectum.

Ad dissintericos et ad tenesirios. m.

Ad dolores coliacaꝝ.

Ad dyssintericos & tormib. & colli uitia.

De morbis intraneis & ad calculos.

Ad testium & inguinum tumores et ad panos.

Ad podagras et articuloꝝ dolores

Remedia uersus morbos totis cor-

poribus metuendos
Contra morbum comitialem.
Contra morbum regium.
Ad freneticos.
Ad quartanas.
Ad tertianas & hidropisim.
Ad ignem sacrum.
Ad carbũculum delendum.
Ad tubera & furunculos.
Ad ambustiones.
Ad neruoꝝ nodos et contractiones rediuiuas.
Ad sanguinem profluentem & carcinomata & tumorem.
Ad ulcera & uulnera & plagas sanandas
Ad labiorum ulcera & articulorum fracturas.
Ad muliebra mala medenda & cõceptus maturandos.
Promiscue medicinę.
De miraculis quarundam bestiaꝝ.
Summa res medicinę & historię & obseruationes. dcccc.liii.

30

EX auctoribus. M. Varrone. Nitidio. Macro. Cicerone. Sestio. Nigro qui grece scripsit Licinio. Macro.
EX ternis. Eudoso. Aristotele. Herimippo. Omero. Appiõe. Orpheo. Democrito. Anaxilao.
MEdicis. Botrie. Apollodoro. Menandro. Archimede et Aristogenne. Xenocrate. Diodoro. Chrisippo. Ori. cNicandro. Apolonio. Pitaneceo.

Differentia aquaꝝ medicinis & obseruationibus cc.lvi.
Diuersa exempla de potentia aquę quę sint utilissimi.
De qualitate aquaꝝ in salubritate & in comoditate.
Remedia aquę uitiosę & epicoconia fonte
Ratio quęrendaꝝ aquarum.
Aquaꝝ subito nascẽtiũ aut desinẽtiũ
Obseruatio historica de superfusiõe et absorbitione aquaꝝ.
Ratio aquę ducende & quomodo medicamentis utendum & quid prosit nauigatio & medicinę aquę marine
De salis generibus & confecturis & medicinis & obseruationibus.
De hãmoniaco sale & eius ꝓbatiõe.
De uariis generibus salis factitii.
De differẽtiis coloꝝ salis & usu eius
De salinis & flore salis.
De liquore garon et scombro pisce et muria & alece.
De natura salis & eius medicinis
De uitri generibus & confecturis
De arphonitro & qũo probetur.
De medicina & obseruationibus ex nitro.
De spongiaꝝ natura.
Summa medicię & historię & obseruationes. dcccc.xxiii.

31

EX auctoribus. M. Varrõe. Cassio. Parense. Cicerõe. Mutiõe. Coclia. Celso. Trogo. Ouidio. Publio Sornatio
EX ternis. Calimaco. Cęlio. Theonsea. Lido. Theophrasto. Teodoxio. Teopõpo. Palidito. Iuba. Lico. Appioe. Epigene. Pelope. Apelle. Democrito. Trasillo. Nicandro. Mẽnãdro. Comẽdo. Artallo. Salustio. Dionysio. Andrea Nicerato. Hippocrate. Anaxilao.
Reliqua mebicinę ex aquatilibus.
De ochino.
De torpedene.
De marino lepore & mirabilia rubri maris.
De ingeniis & mansuetudine quorundam piscium.
Vbi ex manu edant & ubi responsa dantur ex piscibus.
Quando pisces marini in usu esse ceperunt.
De corallio natura.
De pastinaca pisce & eius ueneno.
De hiis quibus in terris & in aquis uictus est & de castoreis medicinę & obseruationes.
De testudinibus terrestribus.
De testudinibus marinis.
De testudinibus paludosis.
De testudinibus fluuialibus.
Remedia cõtra uenenata ex aĩalibus
Remedia ex ranis marinis & rubetis contra uenena.

Remeďa ex colubro cõtra crocodillos
Remedia contra uenena ex cancris.
Remedia cõtra uenenata ex piscibus coraunis & uitulis marinis.
Remeďa cõtra ictũ suũ & dorichim
De cancro marino & de pelagio & medicina eorum.
De pisce ciricena.
De alga maris ad allopitias & capillum denigrandum.
De cantarides & oculoꝝ usum.
Ad oculoꝝ passiones.
De ictiocolla contra epintulas & lipitudinem
Ad oculos sanandos.
Ad aurium dolores & uulnera.
Ad dentium dolores.
Ad faciem decorandam.
Promiscuę medieinę.
Ad febres omnium geneꝝ & cõtra diuersas infirmitates medicinę.
Animalium omnium in mari uiuẽtium.c.lxvi.

Summa medicię & historię & obseruationes.dcccc.xxiii.

32

Ex auctoribus. Licinio. Macro. Tebonio.Nigro.Sestio .Nigro q gręce scripsit Ouidio.P.Cassio. Hemma.Nicenate.Lacto.

Externis.Iuba.Andrea.Salpe.Apione.Pelope.Apelle.Tassio.Nicandro.

De metallorum fossione & eorũ detestatione.
Quę prima comendatio metallorũ auri & de origĩe anuloꝝ aureoꝝ & modos auri antiquos & equestri ordine & de iure anulloꝝ aureoꝝ.
De curis iudicum & quotiens noĩa equestris ordinis inmutata & de donis militaribus & quando primum corona aurea.
De reliquo cultu aure ĩ uiris & mulieribus & de nummo aureo & quãdo primum signatum est es argentum & aurum & antequam signaret̃ qui mos in ęre & quam maxima pecunia primo censu & quotiens & quibus temporibus auctoritas auri.
Quanta in auro gratia & de bonitate eius.
Qui aurũ induerunt & de eius taxu et ęre in aurato.
Ratio naturalis inueniendi auri.
Q̃ auro in est argentũ & de electro eiusq; natura.
Prima aurea flatua.
Remedia & medicinę ex auro nouẽ.
De chrysocolla & medicinę sex & mirabilia deglutinandis inter se perficiendisq; metallicis rebus
De argento
De argento uiuo.
De stibia uel alabastro.
De scoria argenti.
De spuma argenti.
De minio.quatę auctoritatis fuerit apud romanos & origine & inuẽtione eius cinaberis & minii generibus & rõe in picturis medicinę.
De hydrargiro & argento in aurãdo et coticulis & argenti generibus & experimentis.
De speculis et ęgiptio argẽto sparsim
De modica pecunia & quoꝝ maxĩe opes fuerint & qnando primum populus romanus stipem spargit.
De luxuria & frugalitate in uasis & lectis argenteis & quando lances in modicę facte.
De statuis argẽteis et ceteris quibusdam & cęlatura argenti.
De sylle ceruleo & crisocolla & nestorio & cilono et ꝙ nõ omni ãno equaliter speties uendantur.

Summa medicinę & historię et obseruationes.m.cc.xv.

33

Ex auctoribus a Pisone· Antiate. Verrio.M.Varrone. Cornelio nepote. Masala. Ruffo.Marsa.Poeta. Bucho.Iulio.Basso q de medicis scripsit Sestio.Nigro q item Fabio. Vestale

Externis Democrito.Metrodoro. Cepsio.Menechino qui de Torẽtice scripsit Xenocrate qui item Antigono qui item Elidoro qui de Atheniense Anetamatis.Passitule qui mirabilia opa scripsit. Niphodore.Iolla. Apollodoro.

Andrea.Eraclide.Diagora.Botire.Archemedio. Dionysio. Aristogene. Democrito.Mneside·Xenocrate.Zenone. Temnesto.

De ęre.

Genus ęris quę corinthia quę deliaca quę eginetica.

De cādelabris & tēplo℞ ornamētis.

Quando primum simulacrū romę factum & de origine statua℞ et generibus & figuris.

De statuis togatis & quibusdā aliis et quibus primum in colūna & quando rostea & quibus primū publice et quę primo statue romę.

De statuis sine tūicis & quibusdam aliis & quę prima rōne statua equestris et quādo omēs statue priuati et publice sublate & quibus romę mulieribus & quę prime ab extremis publice posite.

De antiquis statuariis et pretiis signo℞ in modicis & de colosis in orbe celeberimis.

Nobilitates ex ęre ope℞ et artificum ccc.lxvi.

De bis qui ferūt opa generis eiusdē

De operis caliachi in signis artificis

De differentiis et mixturis.

Diffrentię ęris & misturę & de seruando ęre.

De cadima medicinę

De scoria & flore et squama ęris & stomate.

De erugine & bieraton.

De scoleata.

De calerti.

De psorio ęgiptio.

De misi & eius utilitate.

De calcanto.

De pompboligea & spondio.

Antispodion.

De smegniati.

De bipbrige & triente et seruilio.

De ferro & ferreis metallis et differencie ferri.

De temperatura ferri.

Medicinę ex ferro.

M.ex ferugine & rubigine.

De squama ferri & bigremplastro.

De plumbi metallis & albo plūbo et nigro.

De stagno & plumbo argentario & quibusdam aliis.

Medicinę de plumbo.

De scoria plumbi.

De molebdina.

De psimitbio.

De scandraca & arredico.

SVmma res & bistorię & obseruationes dccc.xv.

34

EX auctoribus.L.Pisone.Antiate. Verrio.M.Varrōe.Mesala.Ruffo.Marso.Poeta.Bocho.Iulio.Basso q de medicina gręce scripsit Sestio.Nigro item Furio.Vestale.

EX ternis.Democrito.Metrodoro. Sepsito. Menechiō q de Torentice scripsit Xenocrate qui item duri de qui item Heliodoro q de Atbenensiū.Analoemate scripsit Niphodoro.Iolla.Apobdoro.Andrea.Eraclide.Diagora.Botire.Artbemedio.Dionysio.Aristogene.Diomedo.Mneside.Xenocrate.Zenonis.

S

De terrę lapidnm q; generibus.

Honos.Picture.

Honos ymaginum.

Quando clipei ymaginum.publice quando in domibus positi.

De picture initiis & monocromatō primis q; pictoribus & ātiquitate picturarum in italia.

De pictoribus romanis & quando primum dignitas picturę & qui uictorias suas pictura ꝓposuerūt & quādo primum externis picturis.

Ratio pingendi de pigmentis.

De coloribus natiuis & ficticiis.

Qui colores udo non inducantur & quibus coloribus antiqui pinxerint & quando primum gladiatorum pugnę & picturę sunt.

De ętate picturę ope℞ & artificum indicatura nobilitates.ccc.v.

Primū picturę certamen & qui primi peniculo pinxerunt.

De auibus per picturam deceptis.

Quid difficilimum in pictura

Quando opera appellis illustris pictoris & quante fuerint auctoritatrs.

De pictris aristii tbebarii pictoris

De picturis pthogeis maxi pictoris
De asclepiodoro pictore.
De nichomacho & operibus eius.
De discipulis nicomachi
De nicophane & aliis pictoribus.
De ludio pictore.
De arelio celebri pictore.
De fabio pictore & cornelio pino et attico prisco.
De leppidi pictoris celebris fabula esse auium cantu pingendum.
De encaustro & penniculo et q primus lacunaria & cameras pinxerit.
De euphranore isthmo.
De antidone.
De alexandro.
De eraclide.
De timoniaco.
De aristolao.
De quibusdam pictoribus.
De aliis non ignobilibus.
De qbusdã mulieribus pictricibus.
De priis pictorib. ẽcaustro cera ebore
De plasticis primi inuentores
De simulacris et uasis fictilibus & precio eoꝝ.
Terrę uarietates et depuluere putelão et aliis terrę generib. quę ĩ lapidẽ uertũt.
De parietibus fornaceis & latericiis et eorum ratione.
De sulphure & generibus eoꝝ
De bitumine.
De luie & generib. et medicinis eius
De terra samia & feretria & chia et silimisia & finiti & appli & medicinę.
Crete ad uestium usus timolia sarda umbrica sosimis.
Qui & quoꝝ liberti propositi.
Terra excalata ter. beleatrix t. lusitana

S Vmma medicinę & historię et obseruationes. dcccc. lxvi.

E X auctoribus. Mesala. Oratore. Mesale. Sene. Fenestella. Actico. Verrio. M. Varrone. Cornelio nepote. Detulõe. Mutiãdo. Melisso. Victrunio Cassio. Smorlungulano. Fabio. Vestale

E Xternis. q de pictura scripsit Parsitele. Apelle. Milantio. Asclepiodoro. Eufranore. Parasio. Eliodoro. Eufranore q Anathẽa. Atheis. Metrodoro qui Architetonice scrpsit Democrito. Teohprasto. Apiõe. grammatico qui de metalica medicina scripsit Niphodoro. Colla Apolodoro. Andrea. Eracl de. Diagora. Botrisc. Archedaro. Dionysio. Aristogene. Demode Mneside Xenocrate. Zenonis. Theonesco.

Luxurie marmoꝝ.
Quis primũ ĩ pub. opibus ostẽderit
Quis primũ peregrĩo marmore columnas habuit romę.
Qui primũ laudati in marmore sculpendo & quibus temporibus.
Nobilitates opũ et artificũ ĩmarmore
De antiquitate marmorianę artis.
De praxitelis marmorarii operibus.
De scopa.
De emulis scope.
De thimotheo & in polliõe asinio
De papulo.
De argeandro & polidoro.
De praxitele scripture.
De archesilao
De canaco sauro & baraceo.
Quando primũ marmoꝝ ędificiis usus & quis primus romę construxerit parietes & quibus ętatibus quęq; marmora secuerit & ratio secandi de harena
De naxio et armeio et de ge. marmoꝝ
De alabastrite thigdio et alabãdicho
De obeliceis & thebayto & alexandrino & de illo qui est in circho magno
De illo q ẽ ĩ cãpo martio pgnomẽo.
De tertio obelisco romę in uaticano
De piramidibus ęgiptiis & spinge.
De laberynthis ęgiptio lẽnio italico
De pensili orto & opido & templũ ephesie dyanę.
De lubro cizici & lapide fugitiuo et de echo septies resonante & edificiũ sine clano & mirabilia edifitioꝝ romę.
De magnetis generibus & m.
De lapidibus q cito assumũt corpora in eis cõdita. & de hiis qui diu seruant. et de tasio lapide & m.
De ebore fossoli & lapidibus osseis et palmatis.
De coralio uel phirice & medicinis et de ostrante.
De amanto.
De metilino.
De gangate & spongiis.

36

Ex auctoribus. M. Varrõe. Cecilio Galba. Cictio. Mntiano. Nepote. Cornelio. L. pisone. Tubere. Seneca. Fabio. Vestale. Asitio. Fetiale Fabiano. Vitrurio. Catone. Censorio.

Externis. Theophrasto. Prasitele. Iuba Re. Soracho Nicãdro. Sudõe Alexãdro. Polistore. Apiõe. Listomeo. Duride. Erodoro. Eumero. Aristagora. Dionysio. Atemidoro. Bucorida. Antistene. Democrito. Demotele Licea.

Ex auctoribus Iuba Rege Xenocrate. Zenonis Endirie. Eicido & Philosene. Enripide. Nicandro. Satyro. Theophrasto. Carete. Philomene. Demosistrato. Xenotemi. Metrodaro. Sotato. Picea. Thimeo. Siculo. Nitia. Thecresco. Asaruba. M. Nastateome. Cresia. Mitridate. Sophide. Archilao. rege Caristoto. Democrito. Ismenũ. Olipiade et Alexandro et Polistore. Apiõe. Oro. Zotastre. et Tacitaria.

MVNDVM ET HOC QVOD NOMINE alio Cęlum appellari libuit: cuius circũflexu teguntˀ cuncta: numen esse credi par est: ęternum: inmensum neq; genitũ: neq; interituꝝ umq̃. Huius extera ĩdagare: nec interest hominũ: nec capit humanę coniectura mentis. Sacer est: ęternus: ĩmensus: totus ĩ toto: ĩmo uero ipse totum infinitus: ac finito similis. Omnium reꝝ certus & similis incerto. Extra intra cuncta complexus in se/ idemq; reꝝ naturę opus & reꝝ ipsa natura: furor est: mensuram eius animo quosdam agitasse atq; ꝓdere ausos. Alios rursus occasione hinc sumpta aut his data ĩnumerabiles tradidisse mundos: ut totidem reꝝ naturas credi oporteret. Aut si una/ omnes incubarent: totidẽ tamẽ soles: totidemq; lunas: et cętera etiam in uno: & inmensa & ĩnumerabilia sydera: q̃si nõ eadem quęstiõe semp in termino cogitationis occursura desiderio finis alicuius. Aut si hęc infinitas naturę oĩm artifici possit assignari. Non illud idẽ in uno facilius sit ĩtelligi tanto pręsertim opere: furor est: ꝑfecto furor egredi ex eo. Et tanq̃ interna eius cuncta plane iam sint nota ita scrutari extera quasi uero mensuram ullius rei possit agere: qui sui nesciat/ aut homĩes possint uidere quę mũdus ipse non capiat.

FOrmam eius in spetiẽ orbis absoluti globatam esse nomen inprimis & cõsensus in eo mortalium orbem appellantium. Sed & argumẽta reꝝ docent/ nõ solũ quia talis figura oĩbus sui partibus uergit in se se: ac sibi ipsa tolleranda est: seque includit et continet nullaꝝ egens compagũ: nec finem aut initiũ ullis sui partibus sentiẽs: nec quia ad motum quo subinde uerti mox apparebit: talis aptissima est. Sed oculorum quoq; ꝓbatione ꝙ connexus mediusq; quacũq; cernatur: cum id accidere in alia non possit figura.

HAnc ergo formam eius ęterno & irrequieto ambitu/ inenarrabili celeritate. xxiiii. horaꝝ spatio circũagi solis exortus et occasus haud dubium reliquere/ an sit ĩmẽsus: & ideo sensum aurium facile excedẽs tantę molis rotatae uertigine assidua sonitus/ nõ equidẽ facile dixerim: non hercle magis q̃ circumactoꝝ simul tinnitus sydeꝝ/ suosque uoluẽtium orbes. An dulcis quidam & incredibili suauitate concẽtus nobis qui intus agimur iuxta diebus noctibusq; tacitus labitˀ mundus: esse innumeras ei effigies animalium reꝝq; cunctaꝝ impressas. Nec/ ut in uolucrum notamus ouis/ leuitatem cõtinuam/ lubricũ corpus: quod clarissimi quidẽ auctores dixere/ uerũ: argumẽtis indicatˀ: quoniam inde deciduis reꝝ omniũ seminibus/ in numerę in mari pręcipue: ac pleꝝq; confusis monstrificę digenerantur effigies: Pręterea uisus probatione/ alibi ursi tauri alibi: alibi: litterę figura & candidiore medio super uerticem circulo

EQuidem & consensu gentium moueor. Namque. Cosmos gręci nomine ornamenti appellauerunt eum & nos a perfecta absolutaq; elegantia mundum: Cęlũ quidem haud dubie cęlati argumẽto diximus: ut interpretatˀ. M. Varro. Adiuuat reꝝ ordo descripto circulo/ qui signifer uocatˀ in. xii. aĩaliũ effigies: & per illas solis cursus congruens tot sęculis ratio.

NEc de elementis uideo dubitari q̃tuor esse ea. Ignitum summo: inde tot stellarũ collucẽtium illos oculos: ꝓximũ spiritus: quẽ gręci nostriq; eodẽ uocabulo aera appellant. Vitalẽ hunc: & per cuncta reꝝ meabilẽ totoq; cõsertum: cuius ui suspẽsam cum quarto aquaꝝ elemẽto librari medio spatii tellurẽ ita mutuo cõplexu diuersitatis

effici nexum & leuia ponderibus inhiberi quominus euolent. Contraque grauia ne ruant suspendi leuibus in sublime tendētibus. Sic pari in diuersa nisu, ui sua quęque consistere, irrequieto mundi ipsius constricta circuitu: quo semp in se currente imam atque mediam in toto terram: eandemq; uniuerso cardine stare pendentem, librantem per quę pēdeat: ita solam immobilē circa eam uolubili uniuersitate: eandēq; ex oībus necti: eidemque omnia inniti.

INter hanc cęlumque eodem spiritu pēdent certis discreta spatiis .vii. sydera quę ab incessu uocamus errantia: cum errent nulla minus illis: eorum medius sol fert̄ amplissima magnitudīe ac potestate: nec temporum modo: terraꝝq;: sed sydeꝝ etiam ipsoꝝ cęliq; rector: hunc esse mundi totius aīmū: ac planius mentē: hunc principale naturę regimē ac numē credere decet opera eius ęxistimantes: hic lucem rebus mīstrat aufertq; tenebras: hic reliqua sydera occultat illustrat: hic uices tempoꝝ annūq; semp renascētē ex usu naturę tēperat: hic cęli tristitiam discutit: atq; etiam nubila humaī aīmi serenat: hic suū lumen cęteris quoq; syderibus fęnerat pręclarus, eximius, oīa ītuens: oīa etiam exaudiens: ut principi litteraꝝ homero placuisse in uno eo uideo.

QVapropter effigiem dei formamque quęrere ībecillitatis humanę reor: quisquis est deus, si modo est alius: & quacūque in parte, totus est sensus: totus est uisus: totus auditus: totus animę, totus animi, totus sui: innumeros quidē credere atq; etiam ex uitiis hominū, ut pudicitiam, concordiam, mentem, spem, honorem, clęmentiam, fidem: aut ut democrito placuit duos omnino, poenam, & benefitiū maiorem ad socordiam accedit. fragilis & laboriosa mortalitas in partes ista digessit īfirmitatis suę mēor ut portionibus coleret quisque quo maxime indiger&. Itaque noīna alia aliis gētibus & numina in iisdem īnūerabilia reperimus. Inferis quoque in genera descriptis morbisque: & multis etiam pestibus dum esse placatas trepido metu cupimus. Ideoque etiam publice febri fanum in palatio dicatum est. Bonę ad ędē larū ara, & Malę fortūę esquiliis. Quamobrem maior cęlitum populus etiam q̃ hominum intelligi potest, cū singuli quoq; ex semetipsis totidē deos faciant. Iunones geniosque adoptando sibi Gentęs uero quędam animalia & aliqua etiam obscena pro diis habēt ac multa dictu magis pudenda per foetidos cibos & alia similia iurantes. Matrimonia quidem inter deos credi tantoque ęuo ex his neminē nasci & alios esse grandęuos, semperque canos alios iuuenes, atque pueros, atri coloris, aligeros, claudos, e boue editos, & alternis diebus uiuentes: morientesque puerilium prope delicamentoꝝ est. Sed super omnem impudentiam adulteria inter ipsos fingi mox iurgia & odia: atque etiam furtorū esse & scelerꝝ numina. Dei est īmortalis iuuare mortalem: & hęc ad ęternam gloriam uia: hac proceres iere romani: hac nunc cęlesti passu cum liberis suis uadit maximus ōnis ęui rector. Vęspasianus augustus, fessis rebus subueniens: hic est uetustissimus referendi benemerentibus gratiam mos: ut tales numinibus ascribant. Quippe & omniū alioꝝ nomina deoꝝ & quę supra sydeꝝ retuli ex hominū nata sunt meritis. Iouē quidem, aut mercuriū: aliter ue alios inter se uocari: & esse cęleste nomē culturę quis non interpretatione naturę fateat̄. irridendū, agere curam reꝝ humanaꝝ illud, quicquid est summū: an ne tam tristi atque multiplici ministerio nō pollui credamus dubitemus ue: Vix prope est iudicare: utrū magis conducat generi humano, quando aliis nullus est deoꝝ respectus: aliis pudendus: externis famulant̄ sacris, ac digitis deos gestant & monstra quoque, quę colunt damnant: & excogitant cibos, imperia dira in ipsos ne somno quidem quieto irrogant. Non matrimoīa non liberos: non deīque quicq̃ aliud nisi iubentibus sacris diligunt. Alii in ipso capitolio fallunt, ac fulminantem piurant iouem: & hos iuuant scelera: illos sacra sua poenis agunt. Inuenit̄ tamen inter has utrasque sententias medium sibi ipsa mortalitas numen: quominus etiam plana de deo coniectatio esset. Toto quippe mundo & locis omnibus: omnibusque horis omnium uocibus, fortuna sola inuocatur: & una nominatur: una accusat̄: una agitur rea: una cogitatur sola. Sola laudatur: sola arguit̄: & cum conuiciis colitur, uolubilisque: a plerisq;

deus est: mortalē iuuare mortalē.

max. vesp. aug.

celestis nomenculaturae

Fortuna

uero & cęca etiam exiſtimata uaga inconſtans: incerta, uaria, indignoꝝque fautrix: huic
omnia expenſa: huic ōnia ferūtᷣ accepta: & in tota ratioē mortaliū ſola utraq; paginam
facit. Adeoq; obnoxię ſumus ſortis: ut ſors ipſa pro deo ſit, qua deus ꝓbatur incertus.
pars alia & hanc pellit aſtroq; ſuo euentus aſſignat: & naſcēdi legibus, ſemelq; in omēs
futuros unq̄ dei decreto. In reliquum uero otiū datᷣ. Sedere coepit ſentētia hęc: pariterq;
& eruditum uulgus & rude in eam curſu uadit. Ecce fulgurum monitus oraculorum
pręſcita, aruſpicum prędicta: atq; etiam parua dictu in auguriis ſternutamēta: & offen-
ſiones pedum. Diuus Auguſtus lęuum prodidit ſibi calceū prępoſtere indutum: quo
die ſeditione militari prope afflictus eſt. Quę ſingula īprouidam mortalitatē īuoluūt,
ſolum ut inter iſta uel certum ſit nihil eſſe certi: nec miſerius quicq̄ hoīe: aut ſupbius.
Cęteris quippe animantium ſola uictus cura eſt. In quo ſponte naturę benignitas
ſufficit: imo quidē uel pręferenda cunctis bonis, ꝙ de gloria, de pecuīa, ambitione ſem-
perq; de morte nō cogitant. Verū in his deos agere curam reꝝ hūanaꝝ, credi, ex uſu uitę
eſt, poenaſque maleficis aliquando feras, occupato deo in tanta mole, nunq̄ autem irri-
tas eſſe. Nec ideo proximum illi genitum hominē, ut uilitate iuxta beluas eſſet. Impęr-
fectę uero in homiē naturę pręcipua ſolatia ne deum quidem poſſe omīa. Namque nec
ſibi poteſt mortem conſciſcere, ſi uelit, quod homi dedit, optimū in tantis uitę poenis,
nec mortales ęternitate donare, aut reuocare defunctos: nec facere: ut qui uixit nō uix-
erit qui honores geſſit nō geſſerit. Nullumq; habere in pręterita ius pręterq̄ obliuiōis.
Atque ut facetis quoque argumentis ſotietas hęc cum deo copuletᷣ ut bis dena uiginti
non ſint, aut multa ſimiliter efficere nō poſſe per quę declaratᷣ haud dubię naturę po-
tentia. Idq; eſſe quod deū uocamus: in hęc diuertiſſe nō fuerit alienū, propter uulgatā
aſſidue quęſtionem de deo.

Hinc redeamus ad reliqua naturę ſydera: quę affixa diximus mundo, nō illa, ut ex-
iſtimat uulgus: ſingulis attributa nobis, & clara diuitibus: mīora pauperibus: ob-
ſcura defectis: & pro ſorte cuiuſq; lucētia ac numerata mortalibus. Quia nec cum ſuo
quęque orta oriuntᷣ homine: nec aliquem extingui, decidua ſignificant. Non tanta cę-
lo ſotietas nobiſcum eſt: ut noſtro fato mortalis ſit ille quoq; ſydeꝝ fulgor. Illa nimio
alimento tracti humoris igneam in abūdantiam redeunt: cum decidere creduntᷣ, ut a-
pud nos quoq; id luminibus accenſis liquore olei notamus accidere. Cęteꝝ ęterna eſt
cęleſtibus natura intexentibus mundum, intextuq; concretis: potentia autem ad terrā
magnopere eoꝝ ꝑtinēs: quę ꝓpter effectus, claritatēq; & magnitudinē ī tāta ſubtilitate
noſci potuerūt, ſicut ſuo demōſtrabimus loco. Circuloꝝ quoq; cęli ratio in terrę mē-
tione aptius dicitur quando ad eam pertin& tota ſigniferi modulatio, inuentionibus
non dilatis. obliquitatē eius intellexiſſe: hoc eſt reꝝ fores aperuiſſe Anaximander mi-
leſius traditᷣ primus: olimpiade. lviii. ſigna deinde In eo cleoſtratus, & primam arietis
ac ſagittarii feram ipſam ante multo atlas. Nunc relicto ipſius mūdi corpore reliqua
inter cęlum terraſq; tractentᷣ. Summum eſſe quod uocāt Saturni ſydus: ideoq; mini-
mum uideri & maximo ambire circulo ac. xxx. anno ad breuiſſima ſedis ſuę principia
regredi certum eſt. Omnium autem errātiū ſydeꝝ meatus iterq; ſolis & lunę cōtrariū
mūdo agere curſum, ideſt lęuū, ſemp illā in dextra pręcipiti, & quamuis aſſidua cōuer-
ſione in menſę celeritatis attollantur ab eo: rapianturq; in occaſum, aduerſo tamen ire
motu, per ſuos quoq; paſſus ita ferri, ne conuolutus aer eandem in partē ęterna mūdi
uertigine, ignauo globo torpeat: ſed fundatᷣ aduerſo ſydeꝝ uerbere diſcretus & dige-
ſtus. Saturni autem ſydus gelidę ac rigentis eſſe naturę, multoq; ex eo inferiorē, Iouis
circulū, & īo motu celeriore duodeīs circumagi annis. Tertium martis, quod quidam
herculis uocant ignea ardentis ſolis uicinitate binis fere annis conuerti. Ideoq; huius
ardore nimio & rigore Saturni interiectū ambobus ex utroq; tēperari Iouē ſalutarēq;
fieri deum. Inde ſolis meatum eſſe partium quidem, trecentaꝝ. lx. Sed ut obſeruatio
ūbraꝝ eius redeat ad notas quīos āis dies adiici: ſupque quartam partē diei. Quam
ob cauſam quinto anno unus intercalaris dies additᷣ, ut tēpoꝝ ratio ſolis itineri cōgru-
at. Infra ſolem ambit īgens ſydus appellatum Veneris, alterno meatu uagum ipſiſq;

Lucifer

Vesper

cognominibus ęmulum solis ac lunę prępueniens quippe & ante matutinũ exoriens luciferi nomẽ accipit: ut sol alter dieq; maturans. Contra ab occasu refulgens nũcupat̃ Vesper: ut prorogãs lucẽ uicẽue lũę reddẽs. quam naturam eius Pythagoras sãius primus depręhẽdit olympiade circiter.xxxii.q̃ fuit urbis Romę annis.c.xlii. largiori magnitudĩe extra cũcta alia sydera, est claritatis quidẽ tantę, ut unius huius stellę radiis ũbrę reddant̃. Itaq; & in magno numinũ ambitu. Alii.n. Iunoĩs. Alii isidis alii martis deum appellauere: huius natura cuncta generant̃ in terris. Namq; in alterutro exortu genitali rore conspargens, non modo terrę conceptus implet: Verũ animantiũ quoq; omnium stimulat. Signiferi autem ambitum peragit tricenis & duo de quinquagenis diebus a sole nũq̃ absistẽs partibus sex.atq;.xl.lõgius ut Timęo placet. Simili ratiõe sed nequaq̃ magnitudine: aut ui proximũ illi Mercurii sydus a quibusdam appellatũ apollinis inferiori circulo fertur nouem diebus ocyore ambitu, modo ante solis exortũ, modo post occasum splendens. Nunquã ab eo.xxii. partibus remotius ut cydenas & Sosigenes docet. Ideo & peculiaris hoꝝ sydeꝝ ratio est, neque communis cum supradictis. Namque ea & quarta parte cęli a sole abesse & tercia & aduersa soli sepe cernũt̃ maioresq; alios habent cuncta plenę cõuersiõis ambitus in magni anni ratiõe dicendos.

mercurij sydus

Sydus lunae.

multiformi haec ambage

SEd omnium admirationem uincit nouissimum sydus terrisq; familiarissimum & in tenebraꝝ remedium ab natura repertum lunę. multiformis: hęc ambigua, torsit ingenia contemplantium: & proximum ignorari sydus maxime indignantium. crescens semper: aut senescẽs, & modo curuata in cornua fau ces: modo ęqua portione diuisa: modo sinuata in orbem, maculosa. Eademq; subito pręnitens, imensa orbe plẽo, ac repente nulla, alias pernox, alias sera & parte diei solis lucem adiuuans deficiens: & in defectu tamen conspicua: quę mensis exitu latet cum laborare non credit̃. Iam uero humilis & excelsa: et ne id quidẽ uno modo: sed alias admota cęlo: alias cõtigua montibus. Nunc in aquilonem elata: nunc in austrum deiecta: quę singula in ea depręhẽdit hominum primus Endymion: & ob id amore eius captus fama traditur: non sumus profecto grati erga eos qui labore curaq; lucem nobis aperuere. In hac luce mira quoque humani ingenii pestẽs, sanguinem & cędes scribere annalibus iuuat: ut scelera hominum noscantur, mundi ipsius ignaris: proxima ergo cardini. ideoq; minĩo ambitu, uicenis diebus septenisq; & tercia diei parte peragit spatia eadem: quę Saturni sydus altissimum.xxx. ut dictum est annis. Deinde remorata in coitu solis biduo, cum tardissime, a.xxx. luce rursum ad easdem uices exit. Haud scio an omnium quę in cęlo pręnosci potuerunt magistra in.xii. spatia mensium oportere diuidi annum, quando ipsum toties solem redeuntem ad principia consequitur: solis fulgore eam ut reliqua sydeꝝ tegi, siquidẽ in totũ mutuata ab eo luce fulgere: qualẽ in repcussa aqua uolitare conspicimus: ideo molliore & imperfecta ui soluere tantũ humorẽ, atq; etiam augere quem solis radii absumãt. Ideo & in ęquali lumine aspici: quia ex aduerso demũ plẽa reliquis diebus, tantum ex se terris ostendit, quantum ex sole ipsa conspiciat. In coitu quidem nõ cerni: quoniam haustũ omnẽ lucis aduersę illo regerat, ũde accepit. Sydera haud dubie humore terreno pasci: quia orbe dimidio non nunq̃ maculosõ cernant̃ s: non dum suppetente adhauriendũ ultra iusta ui. Maculas enĩ non aliud esse q̃ terrę raptas cum humore sordes.

Facies

pestes

auersa

DEfectus autem suos & solis rem in tota contemplatione naturę maxime miram et ostento similem eoꝝ magnitudinũ: umbręq; iũdices extitere. Quippe manifestum est solem interuẽtu lunę occultari: lunamq; terrę obiectu, ac uices reddi, eosdem solis radios luna interpositu suo auferẽte terrę: terraq; lunę. Hac uero subeũte repẽtias obduci tenebras: rursusq; illius umbra sydus hebetari: neq; aliud esse noctem q̃ terrę umbram. Figuram autẽ huius umbrę similem metę ac turbini inuerso: quando mucrone tantũ ingruat: neq; excedat latitudinem lunę: quoniam nullum aliud sydus eodem modo obscuret̃: & talis figura ĩ mucrõe semp deficiat. spatio qdẽ cõsumi umbras ĩditio sunt uolucrũ pręalti uolatus. Ergo cõfinium est illis aeris terminus: initiumq;

ętteris.ſupra lunā pura omnia:ac diuturnę lucis plena:a nobis aūt per noctem cernūt ſydera,ut reliqua lumina ē tenebris:& ꝓpter has cauſas nocturno tempore deficit lūa. Statuti autē atq; non meſtrui ſunt utriq; defectus propter obliquitatē ſigniferi,lunęq; multiuagos(ut dictum eſt)flexus nō ſemꝑ in ſcrupulis partiū congruēte ſydeꝝ motu.

HAec ratio mortales aīmos ſubducit in cęlū:ac uelut īde cōtemplantibus trium maximaꝝ rerū naturę partium magnitudīem detegit. Non poſſet quippe totus ſol adimi terris intercedente luna:ſi terra maior eſſ& q̃ luna. Tertio ex utraq; uaſtitas ſolis aperit̃:ut non ſit neceſſe amplitudinē eius:oculoꝝ argumētis,atq; cōiectura aīmi ſcrutari īmēſam eſſe:quia arboꝝ in limitibus porrectaꝝ in quęlibet paſſuū milia ūbras paribus iaciat interuallis,tanq̃ toto ſpatio medias.Et quia per ęquinoctiū omnibus ī meridiana plaga habitantibus ſimul fiat a uertice. Item quia citra ſolſticialē circulum habitantiū meridie ad ſeptentrionē ūbrę cadant:Ortu uero ad occaſum:quę fieri nullo modo poſſent:niſi multo q̃ terra maior eſſ&.Nec ꝙ mōtem idam exoriēs latitudīe exuperat,dextra leuaq; large amplectēs:pręſertim tanto diſcretus interuallo. Defectus lunę magnitudīem eius:haud dubia ratiōe declarat:ſicut terrę paruitatē ipſa definiēs Namq; cū ſint tres umbraꝝ figurę:cōſtetq; ſi par lumini ſit materia quę iactat ūbram collumnę effigie iaci:nec habere finē. Si uero maior materia q̃ lumen turbinis recti ut ſit imū eius anguſtiſſimū:& ſimili modo infinita lōgitudo.Si mīor materia q̃ lux metę exiſtere effigiem in cacuminis fine deſinentē,talemq; cerni umbram deficiente luna palam fit ut nulla amplius relinquat̃ dubitatio:ſuperari magnitudīe terram. Id quidē & tacitis naturę ipſius indiciis.Cur enī partitis uicibus anni brumalis abſcedit aut noctiū opacitate terras reficit exuſturus,haud dubię,& ſic quoq; exurens quadam in parte,tanta magnitudo eſt.

ETrationem quidem defectus utriuſq; primus Romani generis in uulgus extulit.Sulpitius gallus:qui Conſul cum.M.marcello fuit.Sed cum tribunus militū,ſolicitudīe exercitu liberato pridie q̃ perſes rex ſuperatus a paulo eſt in concionem ab imperatore productus:ad pręcedam ęclipſim:mox & cōpoſito uoluīe.Apud autem gręcos inueſtigauit primus omniū Thales mileſius olympiadis.xlviii.anno qnarto pręcto ſolis defectu:qui ſub Aliate rege factus eſt. Vrbis conditę anno.c.lxx.poſt eos utriuſq; ſyderis curſum in dc.annos pręcinuit hipparchus,menſes gentiū:dieſq; et horas ac ſitus locoꝝ & uicos populoꝝ cōplexus,ęuo teſte:haud alio modo,q̃ cōſilioꝝ naturę particeps:uiri īgētes ſupraq; mortaliū naturam,tantoꝝ numinū lege depręhēſa,et miſera hominū mente abſoluta:ſtellaꝝ defectibus,ſcelera:ut mortem aliq̃m ſydeꝝ pauentes:quo ī metu fuiſſe ſteſichori & pindari uatū ſublimia ora,palā eſt,Deliquio ſolis:& in luna ueneficia arguente mortalitate:& ob id crepitu diſſono auxiliante:quo pauore ignarus cauſę.Nicias atheniēſiū imperator ueritus claſſem portu educere,opes coꝝ afflixit.Macti īgenio eſte cęli īterpr̄ętes:reꝝq; naturę capaces:argumēti repertores quo deos homineſq; uiciſtis.Quis enī hęc cernēs & ſtatos ſydeꝝ:quoniam ita placuit appellari:labores,non ſuę neceſſitati,mortalis genitus,ignoſcat:nūc confeſſa de iiſdem breuiter ac capitulatī attingam,ratiōē ad modū neceſſariis locis ſtrictiq; reddita.Nam neq; īſtituti operis talis argumētatio eſt:neq; ōniū reꝝ afferri poſſe cauſas minus mirū eſt:q̃ conſtare in aliquis.

DEfectus.cc xxiii mēſibus redire in ſuos orbes certum eſt:ſolis defectum non niſi nouiſſima primaue fieri luna:quod,uocant coitum:lunę aūt,nō niſi plēa:ſempq; citra q̃ proxime fuerit.Omnibus aūt annis fieri utriuſq; ſyderis defectus,ſtatutis diebus horiſq; ſub terra. Nec tamē,cū fiant ſupne,ubiq; cerni:aliquando propter nubila,ſępius globo terrę obſtante connexitatibus mūdi.Intra.cc.annos,hipparchi ſagacitate compertū eſt:& lunę defectum aliquando quīto mēſe a priore fieri.Solis uero ſeptīo.eandē bis in.xxx.diebus ſupra terras occultari:ſed ab aliis hoc cerni:quęq; ſunt in hoc miraculo maxīe mira. Cum conueniat umbra terrę lunam hebetari:nunc ab occaſus parte hoc ei accidere:nunc ab exortus:qua nā ratōne cū ſolis exortu ūbra illa hebetatrix

ſub terra eſſe debeat ſemel iam accidere: ut in occaſu luna deficer&, utroq; ſuper terram conſpicuo ſydere. Nam ut in. xv. diebus utrumq; ſydus quęreret˜: & noſtro ęuo accidit imperatoribus Veſpaſianis patre. iii. & filio. ii. Conſulibus.

LVnam ſemper auerſis a ſole cornibus ſi creſcat, ortus ſpectare: ſi minuat˜ occaſus haud dubium eſt, lucem dodrantis, ſemuncias horaꝝ a ſecũda adiiciẽtem uſq; ad plenum orbem: detrahentẽq; indiminutionẽ. Intra. xiii. aũt partes ſolis, ſemp occultam eſſe: quo argumẽto amplior errantiũ ſtellaꝝ q̃ lunę magnitudo colligit˜. quãdo illę et ſeptenis interdũ partibus emergant: ſed altitudo cogit mĩores uideri, ſicut affixas cęlo ſolis fulgore interdiu nõ cerni: cum; ęque die ac noctu luceant. Idq; manifeſtum fiat defectibus ſolis & pręaltis puteis.

ERrantium autem tres, quas ſupra ſolem diximus ſitas occultantur meantes cum eo: exoriunt˜ uero matutĩo deſcendentes partibus nunq̃ amplius undenis, poſtea radioꝝ eius contactu rẽgunt˜, & in triquetro a partibus. c. xx. ſtationes matutĩas faciũt, quę & primę uocantur. Mox in aduerſo a partibus. c. lxxx. exortus ueſpertĩos. Iteꝝq; in. c. xx. ab alio latere appropinquãte ſtationes ueſpertĩas, quas & ſecundas uocant, donec aſſecutus in partibus duodeis occult& illas, q ueſpertini occaſus appellãt˜. Martis ſtella propior etiam ex quadrato ſentit radios: & ab. lxxx. partibus: unde & nomen accepit: Is primus motus & ſecundus, nonagenarius dictus ab utroq; exortu. Eadẽ ſtationalis ſenis mẽſibus commorat˜ ĩ ſignis: alioquĩ bimeſtris: cũ cęterę utraq; ſtatione quaternos mẽſes non impleant. Inferiores aũt duę occultant˜ in coitu ueſptino ſimili modo, relictęq; a ſole totidẽ in partibus faciant exortus matutĩos: ad quos lõgiſſimũ diſtantię ſuę metis ſolem inſecunt˜: adeptęq; occaſu matutino condunt˜ ac prętereunt mox eodem interuallo ueſpere exoriũt˜ uſq; ad quos diximus terminos. Ab his retrogradiuntur ad ſolem & occaſu ueſpertĩo deliteſcunt. Veneris ſtella etiam ſtatões duas matutĩam ueſptiamq; ab utroq; exortu facit lõgiſſimis diſtantię ſuę finibus. Mercurii ſtationes breuiori momẽto q̃ ut deprębendi poſſint: hęc eſt luinũ occultationũq; ratõ perplexiori motu: multiſq; inuoluta miraculis. Siquidẽ magnitudĩes ſuas & colores mutant & eędem ad ſeptentrionẽ accedũt: abeuntq; ad auſtrũ: terriſq; propiores: haud cęlo repẽte cernunt˜. In quibus aliter multa q̃ priores tradituri: fatemur, Ea quoq; illoꝝ eſſe muneris: qui primi quęrẽdi uias demõſtrauerunt. Modo ne quis deſper& ſęcula proficere, ſemp. pluribus de cauſis hęc omnia accidunt: prima circuloꝝ, quos gręci abſidas in ſtellis uocant: etenim gręcis utendum erit uocabulis. Sunt aũt hi ſui cuiq; eaꝝ Aliiq; q̃ mũdo, q̃ terrę a uerticibus duobus, quos appellauerũt polos, centrum Cęli et ſigniferi & obliqui inter eos ſiti· Omnia auten hęc conſtant ratione circini indubitata: ergo ab alio cuiq; centro abſides ſuę exurgunt: ideoq; diuerſos habent orbes, motuſq; diſſimiles: quoniam interiores abſidas neceſſe eſt breuiores eſſe.

IGitur a terrę centro abſides altiſſimę ſunt Saturno in ſcorpione Ioui in Virgĩe Marti in leone Soli in gemĩs Veneri in ſagittario Mercurio ĩ capricorno: mediis omniũ partibus: & e contrario ad terrę centrum humillię atq; proximę: ſic fit ut tardius moueri uideant˜: cum altiſſimo ambitu feruntur: non quia accelerẽt tardẽt ue naturales motus, qui certi ac ſinguli ſunt illis: ſed qa deductas a ſumma abſide lineas coartari a centro neceſſe eſt, ſicut in rotę radiis idem motus alias maior: alias mĩor cẽtri propĩquitate ſentitur. Altera ſublimitatũ cauſa: quoniã a ſuo cẽtro abſidas altiſſimas habent in aliis ſignis. Saturnus in librę parte. xxi. Iupiter cancri. xv. Mars capricorni. xxviii. Sol arietis. xviiii. Venus piſcium. xxvii. Mercurius uirginis. xv. Luna tauri. iii. Tercia altitudinũ ratio cęli mẽſura non circuli intelligitur, ſubire eas aut deſcẽdere per profundum aeris oculis extimãtibus: huic connexa latitudinum ſigniferi obliqtatiſq; cauſa eſt. per hunc ſtellę, quas errantes diximus, ferunt˜: nec aliud habitatur in terris: q̃ quod illi ſubiacet. Reliqua polis ſqualent. Veneris tantũ ſtella excedit eum binis partibus: quę cauſa intelligitur efficere ut quędam animalia & in deſertis mũdi naſcantur.

luna quoq; per totam latitudinem eius uagatur: sed omnino non excedens eam. Ab his Mercurii stella laxissime: ut tamen e duodenis partibus: tot eim sunt latitudines non amplius octonas pererr&. Neq; has æqualiter: sed duas medio eius & supra. iiii. ĩfra duas. Sol deinde medio fert̃: inter duas partes flexuoso draconũ meatu inæqualis. Martis stella. iiii. mediis Iouis mediam: & super eam duas. Saturni duabus ut sol: hæc erit latitudinũ ratio ad austrum descendẽtiũ: aut aquilonẽ subeuntium: ac constare: & tertiam illam a terra subeũtiũ in cælũ: & pariter scandi eam quoq; existimauere pleriq; falso: qui ut arguantur aperienda est subtilitas ĩmensa & omnis eas complexa causas. Conuenit stellas in occasu uespertino proximas esse terræ & altitudine & latitudĩe: exortusq; matutinos in initio cuiusq; fieri: stationes in mediis latitudinum articulis: quæ uocant ecliptica: perinde confessum est motum augeri q̃ diu in uicino sunt terræ: cum abscedant in altitudinẽ: minui: quæ ratio lunæ maxĩe sublimitatibus approbat̃. Aeque non est dubium in exortibus matutĩs etiam numeꝝ augeri: atq; a stacionibus primis tres superiores diminui usq; ad stationes secundas: quæ cum ita sint manifestum erit ab exortu matutino latitudines scandi: quoniam in eo primũ habitu ĩcipiant partius adiici motus. In stationibus uero primis & altitudĩem subire: quoniã tum primum incipiat detrahi numerus: stellæ retro ire: cuius rei ratio priuatim reddẽda est: percussæ in qua diximus parte & triangulo: solis radio ĩbibent̃: rectum agere cursum: & ignea ui leuantur in sublime: hoc non protinus ĩtelligi potest uisu nostro. Ideoq; existimãt̃ stare. Vnde & nomen accepit statio: progreditur deinde eiusdẽ radii uiolẽtia & retro ire cogit: uapore repercussã: multo id magis in uespertĩo eaꝝ exortu toto sole aduerso: cum in summas absidas expellunt̃: minimeq; cernũtur: quoniam altissime absunt: & minimo ferũtur motu: tanto minores cum hæc in altissimis absidum euenit signis. ab exortu uespertino latitudo descenditur partius iam se minuente motu: non tamen ante stationes secundas augente: cum & altitudo discendit̃ superueniẽte ab alio latere radio: eademq; ui rursus ad terras deprimẽte: quæ sustulerit ĩ cælum e priore triquetro. tantum interest subeant radii an superueniant: multoq; eadem magis in uespertino occasu accidunt. Hæc est superioꝝ stellaꝝ ratio: difficilior reliquaꝝ & a nullo ante nos reddita.

PRimum igitur dicatur cũ uniuersæ stellæ cur Veneris stella nunq̃ longius. xlvii. partibus: Mercurii. xx. a sole abscedant: sæpe citra eas a sole reciprocent. Conuersas habent utræq; absidas ut infra solem sitæ: tantumq; circulis eaꝝ sub terra est: quantum superne prædictaꝝ: & ideo non possunt abesse amplius: quoniam curuatura absidum ibi non habet longitudinem maiorem: ergo utriq; simili ratione ad modum statuũt absidum suaꝝ margines: ac spatia lõgitudinis: latitudinũ euagatione pẽsant. Atenim cur non semper ad: xlvi. & ad partes. xx. perueniunt. Imo uero: sed ratio canoĩca fallit: Nanq; apparet absidas quoq; eaꝝ moueri quod nunq̃ transeant solem. Itaq; cum in partem ipsam eius incidere margines alterutro latere: tum & stellæ ad longissima sua interualla peruenire intelligunt̃: cum citra fuere margines totidem partibus & ipsæ otius redire cogunt̃: cum sit illa semper utriq; extremitas summa: huic & ratio motuũ conuersa intelligitur. Superiores enim celerrime feruntur in occasũ uespertĩo hæ tardissimæ: illæ a terra altissimæ absunt: cũ tardissime mouẽt̃: hæ cũ otiose: quia sicut ĩ illis propinquitas centri accelerat̃: ita in his extrẽitas circuli. Illæ ab exortu matutĩo minuere celeritatem incipiunt: hæ uero augere. Illæ retro cursum agunt a statione matutina usq; ad uespertinam Veneris a uespertina usq; ad matutĩam. Incipit autem ab exortu matutino latitudĩem scandere: altitudĩem uero: ac solem insequi a statione matutina ocissima: In occasu matutino et altissima. Degredi autem latitudinẽ: motumq; minuere: Ab exortu uespertino retro quidẽ ire: similiq; altitudine digredi a statione uespertina. Mercurii rursusq; stella utroq; modo scandere: Ab exortu matutino: digredi uero latitudine a uespertino: consecutoq; sole ad. xv. partium interuallũ cõsistit quadriduo pene immobilis. Mox ab altitudine descendit: retroq; graditur ab occasu uesptĩo usq; ad exortum matutinũ. Tantumq; hæc & luna totidẽ diebus quot subiere nõ descẽdũt.

Veneris quindecies & pluribus ſubit. Rurſus Saturni & Iouis duplicato digrediũtᷣ Martis etiam quadruplicato. Tanta eſt naturę uarietas: ſed ratio euidẽs: nanq; in uaporem ſolis nituntur: etiam proxima deſcendũt ęgre. Multa promi amplius circa hęc poſſunt ſecreta naturę legeſq;: quibus ipſa ſeruiat: exẽpli gratia in Martis ſydere: cuius eſt maxime inobſeruabilis curſus nunq̃ ad ſtationẽ facere. Iouis ſydere triquetro raro ad modum .xl. partibus diſcreto: qui numerus ſexangulas mundi efficit formas: nec exortus niſi ĩ duobus ſignis tãtũ Cancri & Leonis ſimul edere. Mercurii uero ſydus in exortus ueſpertinos in Piſcibus raro facere creberrimos in Virgine In Libra matutinos. Item in Aquario: rariſſimos in Leone: retrogradum In Tauro & in Geminis non fieri. In Cancro uero non citra .xxv. partem. luna bis coitum cum Sole. In nullo alio ſigno facere q̃ Geminis. non coire aliquando in Sagittario tantũ. Nouiſſimam uero primãq; eadem die uel nocte nullo alio in ſigno q̃ Ariete conſpicit. Id quoque paucis mortaliũ contigit: & inde fama cernendi linteo. non comparere ĩ cęlo Saturni ſydus & Martis cũ plurimũ diebus .clxx. Iouis .xxxvi. aut cũ minimũ denis detractis diebus Veneris .lxviiii. aut cum minimum .lii. Mercurii .xiii. aut cũ plurimum .xvii.

COlores ratio altitudinum temperat ſiquidem earum ſimilitudinem trahunt: in quarum aera uenere ſubeundo. Tingitq; appropinquantes utralibet alieni meatus circulis: frigidior in pallorem: ardentior in ruborem: uentoſus in horrorem: ſol atq; commiſſure abſidum extremeq; orbitę in obſcuritatem. Suus cuiq; color eſt: Saturno candidus: Ioui clarus, Marti igneus, Lucifero candens, Veſperi refulgẽs, Mercurio radians: Lunę blandus: Soli cum oritᷣ ardens, poſtea radians. His cauſis connexo uiſu et earum quę cęlo continentᷣ. Nanq; modo multitudo conferta ineſt circa dimidios orbes lunę placida nocte leniter illuſtrante eas: modo raritas, ut fugiſſe miremur, plenilunio abſcondente. Aut cum ſolis, ſupraue dictaꝝ radii uiſus perſtrinxere noſtros, et ipſa autem lunę ingruentiũ ſoli radioꝝ, haud dubia differẽtia ſentitᷣ, hebetante ceteros inflexus mundi conuexitate eos, pręterq̃ ubi recti anguloꝝ competant ictus. Itaq; in quadrato ſolis diuidua eſt. In triquetro ſemi nam ambitur orbe. Impletur autẽ in aduerſo: rurſuſq; minuens eaſdem effigies paribus edit interuallis, ſimili ratione qua super ſolem tria ſydera.

SOl autem ipſe quatuor differentias habet bis ęquata nocte diei, uere & autumno, in centrum incidens terrę octauis ĩ partibus Arietis ac Librę. bis ꝑmutatis ſpatiis in auctum diei bruma octaua in parte Capricorni: Noctis uero ſolſticio totidem in partibus Cancri. inęqualitatis cauſa obliquitate ſigniferi: cum pars ęqua mũdi ſubterq; terras omnibus fiat momentis. Sed quę recta in exortu ſuo cõſurgũt ſigna: longiore tractu tenent lucem: quę uero obliqua ociore tranſeunte ſpatio.

LAtet pleroſq; magna cęli aſſectatione compertum a principibus doctrinę uiris, ſuperiorum trium ſyderum ignes eſſe: qui decidui ad terras fulminum nomen habeant. Sed maxĩe ex his medio loco ſiti fortaſſis: quoniã contagiũ nimii hũoris ex ſuperiore circulo, atq; ardoris e ſubiecto per hunc modũ egerant. Ideoq; dictũ Iouem fulmina iaculari. Ergo ut ẽflagrantę ligno carbo cum crepitu, ſic a ſydere cęleſtis ignis expuitur, pręſcita ſecũ afferens: ne radicata quidẽ ſui parte in diuinis ceſſante operibus, Idq; maxĩe turbato fit aere: quia collectus humor abundãtiã ſtimulat: aut quia turbatᷣ quodam ceu grauidi ſyderis partu.

INterualla quoq; ſyderum a terra multi indagare tentarunt: & ſolem abeſſe a luna Vnde .xx. partes quantũ Lunam ipſam a terra prodiderũt. Pithagoras uero uir ſagacis animi a terra ad lunam .c.xxv. ſtadioꝝ eſſe colligit. Ab ea uſq; ad ſolẽ duplum Inde ad .xii. ſigna triplicatum In qua ſententia & gallus Sulpitius fuit noſter.

SEd Pithagoras interdum & muſica ratione appellat tonum, quantum abſit a terra luna, ab ea ad Mercurium dimidiũ ſpatii: & ab eo ad Venerem, a qua ad ſolem

sexcuplum: a sole ad Martem tantundem, quantum ad lunam a terra. Ab ea ad Iouem dimidiũ: ab eo ad Saturnum: & ab eo ad Signiferũ sexcuplum. Ita septem tonos effici: quam diapason harmoniam uocant: hoc est uniuersitatem concentus. In ea Saturnũ dorio moueri: Mercurium phthongo: Iouem phrygio: & in reliquis similia iocũda magis quam necessaria subtilitate.

Stadium. c.xxv. nostros efficit passus: hoc est pedes. dc xxv. Possidonius non minus. xl. stadiorum a terra altitudinẽ esse: in quam nubila ac uẽti nubesq; perueniũt: Inde purum liquidũq; & imperturbatę lucis aerem. Sed a turbido ad lunam uicies centum milia stadiorum. Inde ad solem quinquies milies eo spatio fieri: ut tam imensa eius magnitudo non exurat terras: plures autem nongentis stadiis i altitudinẽ nubes subire prodiderunt. Incomperta hęc & inextricabilia sunt tam prodenda quam sunt prodita: quis tamen una ratio geometricę collectionis nunquam fallacis possit non repudiari: si cui libeat altius ista prosequi: nec ut mensura: Id enim uelle pene dementis otii est: sed ut tantũ extimatio coniectanti constet aio. Nam cum. ccc lx. & fere sex partibus orbis solis ex circuitu eius patere appareat circulũ per quẽ meat semperq; dimetiẽs tertiã partem ambitus & tertię paulominus septiam colligat. Apparet dempta eius dimidia quoniam terra centralis interueniat. vi. fere partem huius imensi spatii: quod circa terrã circuli solaris aio cõprehenditur inesse latitudis. Spatii uero lunę. xii. quoniam tãto breuiore quam sol ambitu currit: ita fieri eam in medio solis ac terrę. Miror quo procedat improbitas cordis humani paruulo aliquo inuitata successu: sicut in supradictis occasione impudentię ratio largitur: ausiq; diuinare solis ad terrã spatia, eadem ad cęlũ agũt: quoniã sit medius sol ut protinus mũdi quoq; ipius mensura ueniat in digitos: quãtas enim dimetiones habeat septimas tantas habere circulũ duo & uicesimas: tãquam plane a pediculo mensura cęli cõstet. Aegiptia ratio quã Petosyris & Nethesos ostendere singulas partes in lunari circulo: ut dictũ est: in minio. xxxiii. stadiis paulo amplius patere colligit in Saturni amplissimo: duplum in solis: quẽ mediũ esse diximus utriusq; mẽsurę dimidiũ: quę computatio plurimũ habet pudoris: quoniam ad Saturni circulũ addito Signiferi ipsius iteruallo: nec inũerabilis multiplicatio efficitur.

Restant pauca de mundo: nanq; & in ipso cęlo stellę repente nascuntur plura earum genera.

Cometas gręci uocant: nostri crinitas horrentis crine sanguineo & comarum modo in uertice hispidas. Iidem pogonias quibus inferiore ex parte in spetiẽ barbę longę promittitur Iuba: aconcię iaculi modo uibrãtur ocyssimo significatu. Hęc fuit de qua quinto consulatus suo Titus imperator cęsar pręclaro carmie perscripsit. Ad hũc diem nouissimum: easdẽ breuiores & in mucrõe fastigatas xiphias uocauere: quę sunt oium pallidissimę & quodam gladii nitore: ac sine ullis radiis: quos diceres nomine simili colore aũt electro raros margines emittit: pitheus doliorum cernitur figura, in concauo fumidę lucis. Ceratiças cornus spetiẽ habet: qualis fuit cũ gręcia apud Salainã depugnauit: ubi lampades ardentes imitantur faces. Hippeus equias iubas celerrimi motus atq; in orbem circa se euntis. fit & candidus cometes argenteo crine ita refulgẽs: ut uix contueri liceat: spetieq; hũana dei effigiem in se ostendens. Fiũt & hirci uillorum spetie et iuba aliqua circũdati: semel adhuc iubę effigies mutata in hastã est olimpiade. cviii urbis anno. ccclxxxviii. breuissimũ quo cerneretur spatiũ septẽ dierum annotatum est: lõgissimũ octoginta. Mouentur aũt alię errantiũ: modo alię immobiles hęrent: omnes ferme sub ipso septẽtrione: aliqua eius parte non certa: sed maixe in candida: quę lactei circuli nomen accepit. Aristoteles tradit & simul plures cerni; nemini compertũ alteri: quod quidem sciam. Ventos aũt ab his graues: ęstusq; significari: fiunt & hybernis mensibus & in austrio polo: sed ibi citra ullũ iubar. diraq; cõperta ęthiopum & ęgipti populis: cui nomen Aeneus rex dedit typo: ignea spetie: ac spirę modo intorta uisu quoq; toruo: nec stella uerius quam quidam igneus nodus. Spargũt aliquãdo & erratibus stellis ceterisq; crines. Sed cometes nunquam in occasura parte cęli est. terrificum magna ex

parte sydus, atq; non leuiter piatū: ut Ciuili motu, octauio consule: iterūq; Pompeii & cęsaris bello. In nostro uero ęuo, circa beneficiū, quo Claudius cęsar imperium reliquit Domicio neroni: ac deinde principatu eius assiduū prope ac sęuū: referre arbitramur in quas partes sese iaculetur: aut cuius stellę uirus accipiat, quasq; similitudines reddat, et quibus locis emicet. tibiaꝝ spetie, arti musicę portendere. Obscenis autem moribus, inferendis partibus signoꝝ: ingenii & eruditionis, triquetramq; figuram quadratam ue, paribus angulis ad aliquos perennium stellaꝝ situs edant. Venena fundere in capite septentrionalis, austrinę ue serpentis. Cometes in uno totius orbis loco colitur in templo Romę ad modū faustus Diuo Augusto, iudicatus ab ipso, qui, incipiente eo, apparuit ludis quos faciebat ueneri genitrici, nō multo post obitum patris cęsaris in collegio ab eo instituto. Nanq; his uerbis in gaudiū prodit. his ipsis ludorum meoꝝ diebus, sydus crinitum per. vii. dies in regione cęli, quę sub septētrionibus est cōspectū. id oriebat̄ circa horā. xi. diei: clarumq; in oībus terris cōspicuū fuit: eo sydere significari uulgus credidit, Cęsaris aīmā inter deoꝝ immortaliū numina receptam: quo nomīe id in, signi simulacro capitis eius, quod mox in foro consecrauimus, adiectum est: Hęc illi in publicū, interiore gaudio sibi illū natū: seq; in eo nasci interpretatus est: & si ueꝝ fatemur, salutare id terris fuit. Sunt qui hęc sydera perpetua esse credāt, suo quoq; ambitu ire: sed non nisi relicta a sole cerni. Alii uero qui nasci humore fortuitū & ignea ui: ideoq; solui.

IDem hipparchus nūq̄ satis laudatus: ut quo nemo magis approbauerit cognationem cum homīe sydeꝝ: animasq; nostras partem esse cęli. Nouam stellam & aliam in ęuo suo genitam deprehendit: eiusq; motū, qua die fulsit, ad dubitationē adductus: an ne hoc sępius fier&: mouerentq; & hę, quas putamus affixas. Ideoq; ausus rem etiā deo improbam annumerare posteris, stellas & sydera, ac nomen expungere, orgaīs excogitatis: per quę singulaꝝ loca, atq; magnitudines signar&: ut facile discerni posset ex eo: non modo an obirēt: ac nascerent̄: sed an omnino aliqua transirent: mouerentur ue, cęlo in hęreditatē cunctis relicto: si quisq̄: qui rationem eam caper&: inuentus esset. Emicant & faces, & non nisi, cum decidunt, uisę: qualis germanico cęsare gladiatorium spectaculum edente prętor ora populi meridiano transcurrit. Duo genera eoꝝ: lāpadas uocant plane faces. Alterum bolidas, quale mutinēsibus malis uisum est. Distant ꝙ faces uestigia longa faciunt priore ardente parte. Bolis uero, ardens longiorē trahit limitem. Emicant & trabes simili modo, quas docus uocant: quales cum lacędemonii classe uicti imperium gręcię amisere: fit & cęli ipsius hyatus, quod uocant chasma.

FIt et sanguinea spetie, quo nihil terribilius mortalium timori est, incendium ad terras cadens, inde. sicut Olimpiadis cētesimę. vii. anno. iii. cū rex Philippus Gręciam quater&: atq; ęgrotantis temporibus naturę, ut cętera arbitror, existere nō ut pleriq; uariis de causis, quas īgeioꝝ acumē excogitat: quippe īgētiū maloꝝ fuere prenuncia. Sed ea accidisse: non quia hęc facta sunt arbitror. Veꝝ hęc ideo facta, quia incasura erāt illa: raritate aūt occultā eoꝝ esse rationē. Ideoq; nō sic, ut exortus supradictos, defectusq; et multa alia nāsci.

CErnuntur & stellę cum sole totis diebus, pleꝝq; & circa solis orbem, ceu spicęę coronę, & uersi colores circuli: qualiter Augusto Cęsare, in prima iuuenta, urbem intrante, post obitum patris, ad nomen ingens capessendum.

EXistunt eędem coronę circa lunam, & circa nobilia astra: cęlo quoq; inhęrentia. circa solē arcus apparuit. L. opinio, & Q. Fabio, cōsulibus: orbi. L. Portio. M. Acilio.

CIrculus rubri coloris. L. Iunio & P. Rutilio consulibus: fiunt prodigiosi & longiores solis defectus: qualis occiso dictatore Cęsare, & Antoniano bello totius pene anni pallore continuo.

ETrursus soles plures simul cernũt: nec supra ipsum: nec īfra se: sed obliquo: nũquam iuxta: nec contra terram: nec noctu: sed aut oriente: aut occidente. Semel et meridie cõspecti in bosphoro produntur: qui a matutio tẽpore durauerũt in occasum. Trios soles & ãtiqui sępius uidere: sicut Spurio Postumeo. Q. Minutio & Q. Martio. M. Portio. & M. Antonio & P. Dolobella. M. Lepido. L. Planco Consulibus. et nostra ętas uidit Diuo Claudio principe cõsulatu eius Cornelio orfito collega plures simul quam tres uisi ad hoc ęui nunquam produntur.

LVnę quoq; trinę ut. C N. Domicio Caii filio consule apparuerũt: quod pleriq; appellauerunt soles nocturnos.

LVmen de cęlo noctu uisũm est. C. Cęlio. C N. Papirio consulibus: & sępe alias: ut diei species noctu luceret.

CLippeus ardens ab occasu ad ortum scintillans transcurrit solis occasu. L. Valerio. C. Mario Consulibus.

SCintillam e stella cadere & augeri terrę appropinquantem: ac postq̃ in lunę magnitudinem facta sit illuxisse ceu nubilo die. Deinde cum in cęlum se reciperet: lampadem factam semel nunq̃ proditur. C. Octauio. C. Scribonio consulibus. Vidit id Licinius, ꝓcõsul cũ Comitatu suo.

FIeri uidetꝰ & discursus stellaꝝ nũq̃ temere ut nõ ex ea parte truces uẽti cooriãtꝰ: ex his tũc ꝓcellę: & ĩ mari terrisq;.

VIdi in nocturnis militum uigiliis inhęrere pilos pro uallo fulgurum effigię ea et antennis nauigantium: aliisq; nauium partibus ceu uocali quodã sono īsistũt: ut uolucres sedẽ e sede mutãtes. graues cũ solitarię uenerũt mergẽtesq; nauigia: & si in carinę ima decidũt exurẽtes. Geminę aũt salutares & prosperi cursus nuntię: quaꝝ aduentu fugari diram illam ac minacem appellatãq; Helenam ferũt. & ob id Polluci et Castori id numen assignãt: eosq; in mari deos inuocãt. Hominũ quoq; capita uespertis magno pręsagio fulgent. oĩa incerta ratione: & in naturę maiestate abdita.

HActenus de mundo ipso syderibusq;: nũc reliqua cęli memorabilia: nãq; & hoc cęlum appellauere maiores: quod alio nomĩe aera omne quod inani simile uitalem hũc spiritum fundit. Intra lunam hęc sedes multoq; inferior: ut animaduerto ꝓpe modũ constare infinitũ ex superiori natura aeris infinitum terreni halitus miscẽs utraq; sorte confunditur. Hinc nubila: tonitrua: & alia fulmĩa: hinc grandines & pruinę. Imbres procellę: turbines: hinc plurima mortalium mala & reꝝ naturę secum pũgna terrena in cęlum tẽdentia deprimit sydeꝝ uis: eademq; quę sponte non subeant ad se trahunt decidunt Imbres: nebulę subeunt: siccantꝰ amnes: ruũt grandines: torrent radii: & terram in mediũ undiq; impellũt: iidem infracti resiliũt & quę potuerũt auferũt secum Vapor ex alto cadit: rursumq; in altum redit. Venti ingruũt in amnes: iidemq; cum rapina remeant totus aĩalium haustus e sublimi spiritũ trahit. At ille contra nititꝰ: tellusq; ut inani cęlo spiritum infundit: sic ultro citroq; cõmeante natura ut tormẽto aliquo mũdi celeritate discordia accendatꝰ. Nec stare pugnę licet: sed assidue rapta cõuoluitur: & circa terram ĩmenso reꝝ causas globo tendit: subinde per nubes cęlum aliud obtexens: uentoꝝ hoc regnũ. Itaq; pręcipua eoꝝ natura ibi & ferme reliquas cõplexas a se causas: quoniã & tonitruũ & fulminũ iactus hoꝝ uiolentię pleriq; assignãt: quia et ideo lapidibus pluerũt in terrã quia uẽto sint rapti: & multa similiter: q̃obrẽ simul plura dicenda sunt.

TEmpestatum reꝝq; quasdam statutas esse causas: quasdam uero fortuitas: aut adhuc rationis incõpertę maĩfestũ est. Quis enĩ ęstates & hyemes quęq; in temporibus annua uice intelligũtꝰ sydeꝝ motu fieri dubitet: ergo ut solis natura temperãdo intelligitꝰ anno: sic reliquoꝝ quoq; sydeꝝ propria est: quibusq; uis & ad suam cuiq; naturam fertilis. Alia sunt in liquorem soluti humoris fecunda: alia concreti: in pruinas aut coacti in niues: aut glaciati in grandines: alia flatu teporis: alia uaporis: alia roris

L. annio

Syllanus

Curij

ex

helena, sydus minax.

Pollux & Castor, salutaria sidera.

horis

alia frigoris: nec uero hęc tanta debent extimari: quanta cernūtur: cum esse eorum nullum minus luna tam immensę altitudinis ratio declaret. Igitur in suo quęque motu naturā suam exercent: quod manifestū Saturni maxie transitus imbribus faciunt. Nec meatiū modo sydeꝝ hęc uis est: sed multoꝝ etiā adherētiū cęlo quotiēs errātiū accessu ipulsa aut coniectu radioꝝ extimulata sunt qualiter in succulis sentimus accidere: quas Grçci ob id pluuio nomie appellant. Quin & sua spōte quędam statisque tēporibus ut hędoꝝ exortus: arcturi uero sydus non sine ferme procellosa grandine emergit.

NAm caniculę exortu accendi solis uaporem quis ignorat? Cuius syderis effectus amplissimi in terra sentiuntur. Feruēt maria exoriēte eo: fluctuāt in cellis uina mouētur stagna. Origem appellat Aegiptus feram quā i exortu eius cōtrastare: & cōtueri tradit ac uelut adorare cum sternuerit. Canes quidē toto eo spatio maxie in rabiem agi.

NVlli dubium est: quin in partibus quoque signoꝝ quorūdam suauis inest: ut autumnalis ęquinoctii brumęque cum tempestatibus sydus confici intelligimus.

NEc imbribus tantum tempestatibusque: sed multis & corpoꝝ & ruris expimentis Afflantur alii sydere: alii cōmouentur statis temporibus: aluo neruis: capite: mente: olea et populus alba & salices solsticio folia circumagūt. Flores ipso brumali die suspensi in tectis arentis herbę pulegii rūpūtur nitente spiritu membranę. Miretur hoc qui non obseruat quottidiano experimēto herbam unā: quę uocatur eliotropiū abeuntē solē ītueri semper: oibusque horis cū eo uerti uel nubilo obūbrari: nā quidā lunā potestate ostreaꝝ conchilioꝝque & cōchaꝝ oīm corpora augeri: & rursus minui: quin & soricū fibras respondere in numero lunę: exquisiuerūt diligētissimi: minimūque aīal formicam sentire uires syderis interlunio semp cessantē: quo turpior hoī inscitia est fatenti pręcipue iumentoꝝ quorumdā in oculis morbos cū luna increscere ac minui patrocinatur uastitas rei inmensa discreta altitudie. In duo atque .lxx. signa: hęc sunt reꝝ atque aīmātiū effigies in quas digessere cęlum periti. In his quidā mille sexcentas ānotauere stellas insignes uidelicet effectu uisu ue Exempli gratia in cauda tauri. vii quas appellauere uergilias. In fronte sucులas booten quę sequitur septentriones.

EXtra has causas non negauerī existere imbres uentosque: quoniā huidā a terra alias uero ꝓpter uaporē fumidā: exhalari caliginē certū est: nubesque liquore egresso in sublie aut ex aere coacto in liquorem gigni: densitas eaꝝ: corpusque: haud dubio cōiecturę argumēto cum solem obumbrent perspicuum: alias etiā urinātibus in quālibet ꝓfundā aquarum altitudinem.

IGitur non eam inficias posse & in has & in ignes superne stellaꝝ decidere quales sereno sępe cernimus: quoꝝ ictu cōcuti aera. Verum est quādo & tela uibrata stridunt. Cum uero in nubem perueniūt: uaporem dissonū gigni: ut candēte ferro in aquam demerso & fumidam ceruicem uolui: hinc nasci procellas.

ET si in nube luctetur flatus aut uapor tonitrua edi: si dirumpat ardeus fulmīa: si lōgiore tractu nitit̄ fulgetra: his findi nubē: illis perrumpi & esse tonitrua impactoꝝ igniū plagas. Ideoque protinus choruscare igneas nubium rimas posse: & repulsu sydeꝝ depręssum: quia terra meauerit spiritum nube cohibitum tonare natura strangulante sonitū dū rixetur edito fragore cum erūpat: ut in membrana spiritu intenta posse et attrita dum pręceps feratur. Illum quisque est spiritū accendi posse: & cōflictu nubiū elidi: ut duoꝝ lapidū scitillātibus fulgetris. Sed hęc oia esse fortuita: hic bruta fulmina et uana: ut quę nulla ueniāt ratione naturę: his percuti mōtes: his maria: omnesque alios irritos iactus. Illa uero fatidica. Illa ex alto statisque de causis: & e suis uenire syderibus Simili modo uentos uel flatus potius posse in arido: siccoque anhelitu terrę: gigni non negauerim posse: & aquis aera expirātibus qui neque in nebulā densetur: ne crassescat

in nubis: posse solis impulsu agi quoniam uentus haud aliud intelligatur q̄ fluctus pluribusq; etiam modis. Nanq; e flumibus & niuibus & e mari uidemus ęquidem tranquillo & alios quos uocāt altanos e terra cōsurgere: qui cum e mari redeūt tropei uocantur: si pergunt appogei.

MOntium uero flexus: crebriq; uertices ex cōflexu subito: aut cōfracta in numerosa iuga cōcaui ualliū sinus scindentes in equalitate ideo in aera resultantem: quę causa etiam uoces multis in locis reciprocas facit: sine fine uentos generant.

IAm quidam etiam specus qualis in Dalmatia ore uasto pręceps hiatu in quem deiecto leui pondere: q̄uis tranquillo die turbini similis emicat procella: nomen loco est sentaquin. Et in Cirenaica prouincia rupes quedā austro traditur sacra. q̄ ꝓfanum sit attrectari hoīs manu: confestim austro uoluēte harenas. In domibus etiam multis manu facta inclusa opacitate cōceptacula auras suas habent: adeo causa non deest: sed plurimū interest: flatus sit: an uētus. Illos status atq; spirantes quos non tractus aliqs ueꝝ terrę sentiūt: qui non aura non procella maris: sed appellatione: quoq; ipsa uenti sunt: quę siue assiduo mūdi incitata & cōtrario sydeꝝ occursu nascūt̄: siue hic est ille generalis reꝝ naturę spiritus huc illucq; tanq̄ in utero aliquo uagus: siue dispsus errātium sydeꝝ ictu: radioꝝq; multiformi: iactu flagellatus aer: siue a suis syderibus exeūt his propioribus siue ab illis cęlo affixis cadāt: palam est illos quoq; legē habere naturę nō ignotā: etiā si nōdū ꝑcognitā.

VIginti et amplius auctores gręci ueteres prodidere de his obseruatiōes: quo magis miror orbe discordi & in regna hęc est in mēbra diuiso: tot iuris curę fuisse tā ardua inuentu ꝑquirere: inter bella pręserti & infida hospitia piratis etiā oīm mortalium hostibus transitus famę tenētibus: ut hodie quedā in suo quisq; tractu: ex eorum commentariis: qui nunq̄ eo accessere: uerius noscat: q̄ indigenaꝝ scientia nūc uero pace tam festa tam gaudente prouentu reꝝ artiūq; pricipe oīo nihil adisci noua īqnisitōe immo: ne ueteꝝ quidem inuenta ꝑdisci. Non erant maiora pręmia in multos dispersa fortunę magnitudīe: & ista plures sine pręmio alio q̄ posteros iuuādi eruerūt. Namq; mores hoīm senuere non fructus: & īmensa multitudo apertū quocūq; est mare: hospitaliq; litoꝝ oīm appulsu nauigat. Sed lucri non scientię gratia: nec reputat ceca mēs et tantū auaritię intenta: id ipsum scientia posse tutius fieri: quapropter scropulo suis q̄ instituto fortassis cōueiat operi tractabo uētos tot milia nauigātiū cernens.

VEteres quatuor omnino seruare uentos per totidem mūdi partes. Ideo nec Homerus plures nomīat. Hebetius mox iudicatū est: ratiōe secuta ętas octo addidit nīs subtili atq; cōscissa: proximis inter utrāq; media placuit ad breuem ex numerosa additis. iiii. Sunt ergo bini in quatuor cęli partibus. Ab oriente equinoctiali subsolanus Ab oriente brumali nulturnus. Illū aphelioten: hunc gręci eurū appellant. A meridie auster: & ab occasu brumali africus: notum & liba hunc noīat. Ab occasu equinoctiali fauonius. Ab occasu solsticiali chorus: zephirum & argestem uocant. A septētrioībus Septentrio interq; eum & exortū solsticialē aquilo. Appartias & borreas dicti. Numerosior ratio: quatuor his interiecerat. Traciam media regione inter septētrionalem & occasum solsticialem. Itemq; caltiam mediam inter aquilonem & exortū equinoctialē Ab ortu solsticiali penica media regione inter ortū brumalem & meridiem. Item īter liba & notū compositū ex utroq; mediū. Inter meridiem & hibernū occidentē & liba et notum: nec finis. Alii quippe mesen nomīe & ianum addidere inter boream & ceciā et inter eurum & notum. Sunt enim quidā peculiares quibusq; gentibus uenti: non ultra certū procedens tractum: ut atheniēsibus schirō paulo ab Argeste deflexus reliquę Gręcię ignotus alibi elatior idē Olimpias uocat̄. Cōsuetudo his oībus noībus Argesten intelligit: & Cęcian aliqui uocant bellespontia & eosdem alibi aliter. Item in narbonensi prouītia clarissimus uentoꝝ est Cirtius: nec ullo in uiolentia īferior hostiamq; pleꝝq; retoligustico mari perferens. Idem non modo in reliquis partibus cęli

ignotus est: sed ne uiennam quidem eiusdem prouincie urbem attingens: paucis āte limitibus iugi modici occursu: tantus ille uentoꝝ circius & austros in ęgiptū penetra- re negat Fabianus: qno fit manifesta lex naturę de uentis etiā & tempore & fine dicto Ver ergo aperit nauigātibus maria: cuius in pricipio Fauonii bibernū molliūt cęlum sole aquarii .xxv. obtinēte partē. Is dies sexto ante februarias idus cōpetit ferme & hoc oībus quos deīde ponā p singulas ītercalationes uno die āticipātibus. Rursusq; lustra sequenti ordīe seruātibus, fauoniū quidā ad .viii. kalendas marcii: chelidoniā uocant: ab hirundīs uisu. Nō nulli uero orithiā uno & septuagesimo die post brumā ab aduētu auiū flātē per dies .viii. Fauoīo cōtrarius est quē subsolanū appellauimus: Datus est aūt huic exortus uergiliaꝝ ī totidē partibus tauri: sex diebus āte maias idus: quod tēpus au- strinū est. Huic uento septētrioī: cōtrario ardētissio aūt ęstatis tēpore exorit̃ caniculę sydus sole primā partem leonis ingrediēte: qui dies .xv. ante augustas kalēdas ē Huius exortū diebus .viii. ferme aquilōes antecedūt quos prodomos appellāt. Post biduum autē exortus iisdē aquilonibus cōstātius pflant diebus .xl. quos ęthesias uocāt. Molli- re eos credit̃ solis uapor gemiatus ardore syderis. Nec ulli uētoꝝ magis stati sunt: post eos rursus austri frequētes usq; ad sydus arcturi: quod exorit̃ .xi. diebus āte eqnoctiū autūni. Cum hoc chorus incipit: chorus autūnat: huic est cōtrarius uulturnus: post id equinoctium diebus fere quatuor & .xl. uergiliaꝝ occasus biemē incboat: quod tē- pus in tertio idus nouēbris incidere consueuit: hoc est aquiloīs hiberni: multūq; ęsti- uo illi dissimilis cuius ex aduerso est africus: & ante brumā .vii. diebus totidem postea sternit̃ mare alcionū feture: unde nomē hi dies traxere. Reliquū tempus hiemat: nec tamen seuitia tēpestatū concludit mare: pirate primū coegere mortis periculo ī mor- tem ruere: & hiberna experiri maria. Nunc idem auaritia cogit. Ventoꝝ etiā frigidissi- mi sunt quos a septētrione diximus spirare. Vicinus his corus: hii & reliquos cōpes- cunt: & nubes abigunt. humidi africus & pręcipue auster italię. Narrant & in ponto Cęcian ī se trahere nubes. Sicci chorus & uulturnus pręterq̃ desinētes. Niuales. Aqlo et septentrio: grandies septentrio īportat & chorus: ęstuosus auster: tepidi uulturnus et fauonius: iidē subsolano sicciores: & ī totum omnes a septētrioē & occidēte sicciores q̃ meridie & oriente: saluberrimus autem oīm Aquilo: noxius auster & magis siccus fortassis quia huidus frigidior est minus esurire eo spirāte credūt̃ aīantes. Ethesię no- ctu desinunt fere: & a tertia die hora oriūt̃ in hispania & asia: ab oriēte flatus est eoꝝ: in ponto ab aquilone: reliquis in partibus a meridie. Spirāt aūt & a bruma cum uocant̃ orinthię sed leniores & paucis diebus pmutant & duo naturā cū sit auster africę sere- nus. Aquilo nubilus. Omnes uenti uicibus suis spirant maiori ex parte: aut ut con- trarius desinenti incipiat: cum proxīe cadentibus surgūt a leuo latere in dextrū ut sol ambiunt. De ratione eoꝝ mēstrua quarta maxīe luna decernit. Hisdem autē uentis in contrariū nauigat̃ platis pedibus ut noctu plurimūq; aduersa uela cōcurrūt. Austro maiores fluctus edūt̃: q̃ aquilone: quoīam ille infernus ex imo maris spirat: hic sum- mo. Ideoq; post austros noxii pręcipue terręmotus: noctu auster interdiu aqlo uehe- mentior. Et ab ortu flātes diuturniores sunt ab occasu flantibus: septētriones impari fere desinūt nnmero. quę obseruatio in aliis multis reꝝ naturę partibus ualet. Maris itaq; existimant̃ impares nuēro. Sol & auget & comprimit flatus. Auget exoriens: oc- cidensq; cōprimit. Meridianis & ęstiuis tēporibus. Itaq; diei medio aut noctis pleꝝq; sopiunt̃: quia nimio frigore aut ęstu soluūt̃ & imbribus: expectantur aūt maxīe unde nubes discussę adaperuere cęlū. Omniū quiden si libeat obseruare minimos ambitus redire easdē uices quadriennio exacto. Eudoxus putat: non uentoꝝ modo: ueꝝ & re- liquaꝝ tempestatū magna ex parte: & est principiū lustri eius semp intercalari anno caīculę ortu: de generalibus uētis hęc.

NVnc de repentis flatibus qui exalante terra: ut dictū est exortu rursusq; deiecti in terram obducta nubium cute multiformes existunt. Vagi quippe ruentes torrē- tum modo: ut aliquibus placere ostendimus tonitrua & fulgura edūt: maiores uero illati pondere incursuq;: si late siccam ruperint nubem procellam gignunt que uocat̃

a gręcis egnephias. Sin uero depresso sinu arctius rotati effregerit sine igne: hoc est sine fulmĩe uerticem faciunt: qui typhion uocat᷑: id ẽ uibratus & Egnephias defert hic secum aliquid arreptũ e nube gelida cõuoluens uersansq; & ruinam suam illo pondere aggrauans ac locum ex loco mutãs rapida uertigĩe pręcipua nauigantium pestis: nõ antennas modo: uerum ipsa nauigia contorta frangens tenui remedio aceti in aduenientem effusi: cui frigidissima est natura. Idem illiso ipso repercussus: arrepta secum in cęlum refert: sorbetq; in excelsum: quod si maioris depressę nubis eruperit specu: sed minus lato q̃ procella nõ sine fragore turbinem uocant: proxima queq; prosternẽtem Idem ardentior accensusq; dum fuerit Prester uocatur: amburens contacta pariter et proterens.

Non fit autem aquilonius tiiphon: nec niualis: ac niuem iaciẽs egnephias. Quod si simul rumpit nubem exardescitq; & ignem habet non postea concipit: fulmen eni distat a prestere/quo flamma ab igne: hic late fundit᷑ flatu: illud conglobat᷑ impetu. Vortex aũt hic remeãdo distat a turbĩe & quo stridor a fragore: procella latitudine: ab utroq; disiecta nube uerius q̃ rupta fit. & caligo beluę similis: nube dira nauigãtibus uocat᷑: & collũna cõspissatus hũor rigesq; ipse se sustiet ex eodẽ genere: & ĩ lõgũ ueluti fistula nubes aquã trahit.

Hieme & ęstate rara fulmina contrariis de causis: quoĩam hieme dẽsatus aer nubiũ crassiore corio spissat᷑. Oĩsq; terrarũ exalatio rigẽs ac gelida quicquid accipit ignei uaporis extinguit: quę ratio ĩmunem scythiam & circa rigentia a fulminũ casu pręstat & e diuerso nimius ardor ęgiptum. Siquidem calidi sicciq; halitus terrę raras ad modum tenuisq; & infirmas densetur in nubes. Vere autẽ & autumno crebriora fulmina corruptis in utroq; tempore ęstatis hiemisq; causis. Qua ratiõe crebra in italia fulmina quia mobilior aer mitiore hieme & ęstate nimbosa: semper quodammodo uernat uel autũnat. Italię quoq; partibus his quę a septẽtrione descendunt ad teporem/qualis est urbis & cãpanię tractus iuxta hieme & ęstate fulgurat: quod non in alio situ.

Fulminum ipsorũ plura genera traduntur. Quę sicca ueniũt nõ adurũt sed dissipant: Quę humida non adurunt sed infuscant. Tertium est quod clarum uocant: mirificę maxime naturę: quo dolia exhauriuntur intactis operimẽtis: nullo q; alio uestigio relicto: aurum & es & argentũ liquat᷑ intus: sacculis ipsis nullo modo ãbustis: ac ne confuso quidem signo cerę. Martia princeps Romanorũ icta grauida: partu exaiato: ipsa citra illũ aliud ĩcomodũ nõ sentiẽs uixit. In catiliãis ꝓdigiis põpeiao ex muicipio. M. herennius decurio sereno die fulmine ictus est.

Tuscorum litterę nouem deos emittere fulmina existimant: eaq; esse ũdeci generũ Iouem enim trina iaculari. Romani duo tãtũ ex his seruauere: diurna attribuentes Ioui: nocturna sumano. Rariora sane eadem de causa frigidioris cęli hetruria erumpere a terra quoq; arbitrantur: quę infera appellant᷑: brumali tempore facta sęua maxime & execrabilia: cum sint oĩa quę terrena existimant: nõ illa generalia nec a syderibus ueni entia: sed ex proxima atq; turbidiore natura. Argumentũ euidens quod oĩa e superiore cęlo decidentia obliquos habent ictus: hęc aũt quę uocant᷑ terrena rectos. Sed quia ex propiore materia cadunt. ideo credunt᷑ e terra exire: quoĩam ex repercusso nulla uestigia edunt: cum sit illa ratio non inferi ictus: sed aduersi. Saturni ea a sydere proficisci subtilius ista consectati putant: sicut cremantia a martis: qualiter cum uulsinis oppidum thuscorũ opulentissimũ totum concrematum est fulmine. Vocant & familiaria in totam uitam fatidica: quę prima fiunt: familiam suam cuiq; indẽpto. Cęterũ existimant non ultra decem annos protendere priuata: pręterq̃ patrimonio primo facta Aut natali die. publica non ultra tricesimum annum pręterq̃ in deductione oppidi.

Extat annalium memoria: sacris quibusdam & precationibus: uel cogi fulmina uel ĩpetrari. Vetus fama est hetrurię est ĩpetratũ uulsinis & urbe & agris depopulatis

aut est

qui

matrimonio

Martia

M. herennius

ſubeunte monſtro quod uocauere oltam euocatum a porſena ſuo rege: & ante eum a Numa ſępius factitatum: hoc in primo ānaliū ſuoꝝ tradit. l. piſo grauis auctor: quod imitatū patet. Tul. hoſtiliū ictos fulmīe. lucos & aras & ſacra habemus: ītuſq; ſtatores ac tonantes & feretrios Elitiū quoq; accepimus iouē. Varia etiā hęc uitę ſententia pro cuiuſq; aīo. īpetrari naturę ſacra audacis eſt credere: nec minus hābſtis beneficiis abrogare uires quādo in fulgurū quoq; interprętatione eo proficit ſcientia: ut uentura alia finito die prędicat: & an peremptura ſint factū: aut prius apertura alia facta quę lateāt innumeralibus in utroq; publicis priuatiſq; experimētis. Quāobrem ſint iſta ut rerum naturę libuit: alias certa: alias dubia: alias probata: alias damnanda. Nos cętera quę ſunt in his mēorabilia nō omittemus.

FVlgetrum prius cerni q̄ tonitruum audiri ſimul cum fiant certum eſt: nec mirū quando lux ſonitu uelotior. Ictū aūt & ſonitum congruere ita modulāte natura. Sed ſonitū profecti eſſe fulmīs non illati: & iamnū ſpiritū otiorē fulmine. Ideo quati prius omne & afflari q̄ percuti. Nec quenq̄ percuti nec quenq̄ tangi qui prior uiderit fulmen aut tonitrua audierit. lęua: proſpera exiſtimāt: quoīam lęua parte mūdi ortus eſt. nec tam aduentus ſpectat̄ q̄ reditus: ſiue ab ictu reſiliat ignis: ſiue opere confecto aut igne conſumpto ſpiritus remeet. In. xvi. partes cęlum in eo āſpectu diuiſerūt tuſci. Prima eſt a ſeptentrioībus ad ęquinoctialem exortum. Secunda ad meridiē. Tertia ad ęquinoctialem occaſum. Quarta cōtin& quod reliquū eſt ab occaſu ad ſeptētrioēs Has in quaternas iterum diuiſere partes: ex quibus. viii. ab exortu ſiniſtras: totidem e contrario appellauere dextras: ex his maxīe dirę q; ſeptētrioīs ab occaſu attingunt. Itaq; ꝑ plurimū refert ūde uenerūt fulmīa: & quo conceſſerit. Optimū eſt ī exortiuas redire partes. Ideo cum a prima cęli parte uenerit & ī eādē cōceſſerit: ſumma felicitas ꝓtēdetur qualem ſyllę dictatoris oſtentu datam accepimus. Cętera ipſius mundi portione minus proſpera. At dira quędam fulgura enunciare non putant fas nec audire pręterq̄ ſi hoſpiti indicerent̄ aut parenti. Magna huius obſeruatioīs uanitas tacta iunonis ęde Romę deprehenſa eſt Scauro conſule qui mox princeps fuit: noctu magis q̄ interdiu ſine tonitribus fulgurat: unū animal hominem nō ſemper extīguit. Cętera ilico: huic uidelicet natura tribuente honorem. cum tot belue uiribus pręſtent. Omnia cōtrarias incubant partes: homo niſi conuertat̄ in percuſſas reſpirat: ſuperne icti cōcidūt. Vigilans ictus conīuentibus oculis: dormiēs patentibus reperit̄. hominē ita exanimatum cremari fas non eſt: condi terrę religio tradit. Nullum animal niſi examinatū fulmine accenditur. Vulnera fulminatorum frigidiora corpore reliquo ſunt.

EX his quę terra gignuntur lauri frutices non icit: nec unq̄ altius quinq; pedibus deſcendit in terrā. Ideo pauidi altiores ſpecus tutiſſimos putāt: aut tabernacula pellibus beluaꝝ quas uitulos marinos appellāt: quoniā hoc ſolū aīal e marinis non ꝑcutiat ſicut nec e uolucribus aquilam: quę ob hoc armiger huius teli fingitur. In italia inter terracinam & ędem feronię: turres bellicis temporibus deſiere fieri: quia nōnullę eaꝝ fulmine dirutę.

PRęter hęc īferiore cęlo relatū in mōimēta ē lacte & ſanguīe pluiſſe ferrū lana lateribus. M. Accilio & C. Portio cōſulibus. Et ſepe alias carne: ſicut. L. uolumnio. ſeruio. Sulpitio cōſulibus eā nō putruiſſe quā nō diripuiſſent aues. Itē ferro ī lucaīs: āno āteq̄. M. craſſus ī Parthis īteremptus eſt: omneſq; cum eo lucani milites: quoꝝ magnus numerus in exercitu erat. Effigies quę pluerat ſpōgiaꝝ fere ſimilis fuit. Aruſpices pręmonuerunt ſuperna uulnera. L. aūt. paulo. C. marcello cōſulibus: lana pluit circa caſtellū cariſanū: iuxta quod poſt ānū Titus amnius milo occiſus ē. Eodē cauſam dicente: lateribus coctis pluiſſe in eius anni acta relatum eſt.

ARmoꝝ crepitus & tube ſonitus auditos e cęlo: cimbricis bellis accepīus crebroq; et prius & poſtea. Tertio uero conſulatu Marii: a mamertinis & tudertibus ſpectata arma cęleſtia ab ortu occaſuq; inter ſe concurrentia: pulſiſq; quę ab occaſu erant. Ipſum

ardere cęlum minime mirum eſt:& ſępius uiſum:maiore igne nubibus correptis.

CAelebrant gręci anaxagoram clazomenium Olimpiadis.lxx viii. ſecundo anno prędixiſſe cęleſtium litteraꝝ ſciẽtia/quibus diebus ſaxum caſurũ eſſet e ſole.Idq; factũ interdiu in thracię partibus ad egos flumen:qui etiã lapis nũc oſtendit᷑ magnitudĩe uehiculi:colore aduſto:comete quoq; illis noctibus flagrãte:quod ſi quis prędictum credat/ſimul fateat᷑:neceſſe eſt/maioris miraculi diuĩtatẽ fuiſſe Anaxagorę/ſolui q̃ reꝝ naturę ĩtellectũ/interfundi oĩa.Si aũt ipẽ ſol lapis eſſe:aut nũq̃ lapidẽ ĩ eo fuiſſe credat᷑ decidere tamẽ crebro non erit dubium.In abãdi gimnaſio ex ea cauſa colitur hodieq; modicus quidem.Sed quoĩam in media terraꝝ caſurũ idẽ anaxagoras prędixiſſe nar/rat᷑ colit᷑ & Caſſandrię:quę poſtidia uocitata eſt:ob id deductũ.Egoipſe uidi in uocõ/tiorum agro paulo ante delatum.

ARcus uocamus extra miraculum:frequentes & extra oſtentum.Nam ne pluuios quidem aut ſerenos dies cũ fide portendũt.Maĩfeſtũ eſt radiũ ſolis immiſſum cauę nubi repulſa acie in ſolem refringi:coloꝝq; uarietatem mixtura nubiũ igniũ ae/riſq; fieri·certe niſi ſole aduerſo non fiũt:nec ũq̃ niſi dimidia circuli forma nec noctu/q̃uis Ariſtoteles prodat aliquãdo uiſum:quod tamẽ fatet᷑ idẽ non niſi.xxx.luna poſſe. Fiunt aũt hieme maxĩe ab ęquinoctio autũnali die decreſcente:quo rurſus creſcẽte ab ęquinoctio uerno non exiſtunt:nec circa ſolſticiũ lõgiſſimis diebus.Bruma uero hoc eſt breuiſſimis diebus frequenter.Iidem ſole ſublimes humili:humileſq; ſublimi:& minores occidẽte uel oriente.Sed inlatitudinem demiſſi/meridie exiles.Verum am/bitus maioris.ęſtate aũt per meridiem non cernũtur.Poſt autũni ęquinoctiũ quacũq; hora:nec uſq̃ plures ſimul q̃ duo·cętera eius naturę non multis dubia eſſe uideo.

GRandinem cum glaciato imbre gigni & niuem ęodem humore mollius coacto: pruinam aũt ex rore gelido:per hiemem niues cadere:non grãdines/ipſaſq; grãdines interdiu ſępius q̃ noctu & multo celerius reſolui q̃ niues:nebulas nec ęſtate nec ma/ximo frigore exiſtere.Rores neq; gelu:neq; ardoribus:neq; uẽtis:nec niſi ſerena nocte gelando liquorem inueniri:ſolutaq; glacie non eundem inueniri modum.

VArietates colorum figurarumq; in nubibus cerni/prout admixtus ignis ſuperat/aut uincitur.

PRęterea proprietates quaſdã cęli quibuſdas locis eſſe:roſcidas ęſtate africę noctes/in italia ocriſię:in lacu uelio nullo non die apparuere arcus.Rhodi & Syracuſis nũq̃ tanta nubila obduci:ut non aliqua hora ſol cernatur:qualia aptius ſuis referẽt᷑ in locis.Hęc ſint dicta de aere.

SEquit᷑ terra cui uni reꝝ naturę partiũ eximia propter merita cognomẽ ĩdidimus maternę uenerationĩs:ſic hoĩm illa:ut cęlũ dei:quę nos naſcẽtes excipit:natos alit Semelq; editos ſuſtin&:& ſemp nouiſſime cõplexa gremio/iam a reliqua natura abdi/catos:Tum maxĩe ut mater operiẽs:nullo magis ſacramento:q̃ quo nos quoq; ſacros facit/etiam monimẽta ac titulos gerens:nomẽq; prorogãs noſtꝝ:& memoriã extẽdẽs contra breuitatẽ ęui:cuius numen ultimũ iam nullis imprecamur irati graue/tanq̃ ne/ſciamus hanc eſſe ſolam:quę nũq̃ iraſcit᷑ homini.Aquę ſubeũt in imbres:rigeſcũt in grandĩes tumeſcũt:in fluctus:pręcipitãt᷑ in torrẽtes.Aer denſat᷑ in nubibus:furit pro/cellis.At hęc benigna/mitis/indulgẽs/uſuſq; mortaliũ ſemp ancilla/quę coacta generat quę ſponte fundit?quos odores ſaporeſq;?quos ſuccos?quos tactus?quos colores?q̃ bona fide creditũ reddit foenus?quę noſtra cauſa alit.Peſtifera enĩ animãtia/uitali ſpi/ritu habente culpam/illorum/neceſſe eſt illi ſemĩata excipere & genita ſuſtinere.Sed in malis generãtiũ noxa eſt.Illa ſerpentẽ hoĩe percuſſo amplius nõ recipit:penaſq; etiam inertium nomĩe exigit:illa medicas fundit herbas & ſemp hoĩni parturit:quĩ & ue/nena noſtri miſerta inſtituiſſe credi poteſt:ne in tedio uitę dirę famis mors terrę me/ritis alieniſſima lenta nos conſumer& tabe:ne lacerum corpus abrupta diſpergerẽt:ne

laquei torqueret pena præpostera incluso spiritu cui quereretur exitus: ne i profundo quæsita morte sepultura pabulo fier&: neç ferri cruciatus sciderēt corpus. Ista est mi serta: genuit id cuius faciliore haustu illibato corpore & cum toto sanguie extigueret nullo labore sitiētibus similes: qualiter defunctos non uolucres non feræ attingerent Terreq; seruaret: qui sibi ipse perisset. Et ut uerū fateamur terra nobis malorū remediū genuit: nos illud uitæ facimus uenenū. Nos eni & ferro quo carere nō possumus simili modo utimur: nec tamē quereremur merito etiā si malefitii causa tulisset. Aduersus quippe unā naturæ partem ingrati sumus: quasi non ad delicias quasq; non ad contumelias seruiat homi. In maria iacitur: aut ut freta admittamus eluitur: aquis: ferro: ligno: igne: lapide: fruge oībus cruciatur horis. multoq; plus ut delitiis q̄ ut alimentis nostris famuletur: & tamen quæ summa patiatur: atq; extrema cute tollerabilia uidentur penetramus in uiscera auri: argentiq; uenas. & æris atq; plumbi metalla fodiētes: gemmas etiam & quosdam paruulos quærimus lapides: scrobibus in pfundū actis. Viscera eius abstrahimus ut digito gestetur gemma quē petimus quot manus atterunt ut unus niteat articulus. Si ulli essent inferi profecto iam illos auaritiæ atq; luxuriæ cuniculi refodissent: & miramur si eadem ad noxā genuit aliqua. Feræ enim credo custodiūt illam: arcentq; sacrilegas manus. Nam inter serpētes fodimus & uenas auri tractamus cum ueneni radicibus. placatiore tamē dea ob hoc quod omnes hi opulentiæ exitus ad scelera cædesq; & bella tendūt: quæq; sanguine nostro rigamus: insepultisq; ossibus tegimus: quibus tamē uelut ex pbrato furore tādē ipsa se obducit & scelera quoq; mortaliū occultat: Inter crimina ingrati animi: & hoc dixerim q naturam eius ignoramus.

EST autem figura prima de qua consensus iudicat orbem certe terræ dicimus terræ globum: quod uerticibus includi fatemur. Neq; eni absoluti orbis est forma in tanta montiū excelsitate: tanta campor planicie: sed eius amplexus si cūcta linear cōprehēdantur ambitu: figuram absoluti orbis efficiat. Idq; ipsa natura rerum cogit nō eisdē causis quas attulimus in cælo. Nanq; in illo caua in se conuexitas uergit: & cardini suo hoc est undiq; terræ incumbit: hæc ut solida atq; conferta assurgit intumescenti similis ex utraq; parte extēditur: undiq; in centr uergit terra. Exit a centro inmensum eius globum in formam orbis assidua circa eam mundi uolubilitate cogente.

INgens hæc pugna litterarum contraq; uulgi opinionem circumfundi terræ hoīnes undiq; conuersisq; inter se pedibus stare: & cūctis similem esse cæli uerticē simili modo ex quacunq; parte media calcari illo quærente cur non decidant contra siti: tanq̄ non ratio præsto sit: ut nos non decidere mirentur illi. Interuenit sententia quis indocili probabilis turbæ inæquali globo: ut sit figura pineæ nucis: nihilominus terram ūdiq; incoli. Sed quid hoc refert alio miraculo exoriente pendere ipsos: ac nō cadere nobiscum ceu spiritus uis mundo præsertim incluso dubium sit an possit cadere natura repugnante: & quo cadat negante. Nam sicut igniū sedes nō est nisi in ignibus: aqu nisi in aquis: spiritus nisi in spiritu: ita terræ arcentibus cunctis: nisi in se locus nō est Globum tamen effici mirum est in tanta planicie maris: campor q;: cui sentētiæ adest Dicæarchus uir in primis eruditus regum cura permensus mōtes ex quibus altissimū prodit pelion. ii. in. l. passuum ratione perpēdiculi nullā esse eam portiōem uniuersæ rotunditatis colligens: mihi incerta hæc coniectatio uidetur: an ignoro quosdā alpium uertices lōgo tractu: nec breuiore. l. m. passuū assurgere. Sed uulgo hæc maxia pugna est: si coactam in uerticem aquar quoq; figuram credere cogatur: atqui non aliud in rer naturæ aspectu manifestius: nanq; & depēdētes ubiq; guttæ paruis globātur orbibus et puluere illatæ frondiūq; lanugini impositæ absoluta rotūditate cernuntur & in poculis repletis media maxime tument: quæ propter subtilitatē humoris mollicieq; in se residentem ratione facilius q̄ uisu deprehendūtur. Idq; etiam magis mirū in poculis repletis addito humore minio circumfluere quod superfit. Contra euenire ponderibus additos ad uicenos sæpe denarios. S. quia intus receptū liquorem in uerticem ac tollat

ac ut cumulo eminente infra delabuntur: eadem est causa: propter quam e nauibus terra non cernat. E nauiũ malis conspicua: ac procul procedēte nauigio: si quid quod fulgeat religetur in mali cacumīe paulatim descendēte uideat & postremo occultetur Deniq; oceanus quē fatemur ultimũ qua nam alia figura coheret & atq; non decideret nulla intra margine includente. Ipsum id ad miraculum redit quoniam modo etiam si globetur: extremũ non decidat mare: contra quod ut sint plana maria: & qua uidet figura non posse id accidere magno suo gaudio: magnaq; gloria inuētores greci subtilitate geometrica docerent. Nanq; cum e sublimi in inferiora aquę quęq; ferant & sit hęc natura eaꝝ confessa: nec quisq̄ dubitet in littore ullo accessisse eas q̄ quo lōgissime deuexitas passa sit: proculdubio apparere: quo quid humilius sit ꝓpius cētro esse terrę omnesq; lineas quę emittāt ex eo ad proximas aquas breuiores fieri: q̄ quę ad extremũ mare a primis aquis: ergo totas omniq; ex parte aquas uergere in centrum: ideoq; non decidere: quoiam interiora uitant: quod ita formasse artifex naturę credi debet. Vt cũ terra arida & sicca constare per se: ac sine humore non posset: nec rursus stare aqua nisi sustinente terra: mutuo complexu fungerent hac simul pandente. Illa uero permeāte totam intra extra supra uenis ut uinculis discurrentibus atq; etiam in summis iugis erumpente quo spiritu acta & terrę pondere expressa. Siphonium modo emicat tantumq; a periculo decidendi abest: ut in summa quęq; & altissima exiliat: qua ratione manifestum est. quare tot fluminum quottidiano accessu maria non crescant.

ESt igitur toto suo globo tellus medio ambitu pręcincta circumfluo mari: nec argumentis hoc inuestigandum: sed iam experimentis cognitum.

A Gadibus columnisq; herculis hispanię & galliarum circuitus totus hodie nauigatur occidens. Septētronalis uero oceanus maiore ex parte nauigatus est auspitiis diui Augusti germaica classe circũuecta ad cimbroꝝ promōtoriũ: & inde imēnso mari prospecto haud fama cognito ad scythicam plagam: & humore nimio rigentia: ꝓpter quod minime uerisimile est illic maria deficere: ubi uis humoris superest. Iuxta uero ab ortu ex indico mari sub eodem sydere pars tota uergens in caspium mare pernauigata est macedonum armis Seleuco atq; Antiocho regnantibus: quę Seleucida atque Antiochida ab ipsis appellari uoluerūt. Circa Caspiũ quoq; multa Oceani littora explorata paruo breuius: q̄ totus hinc: aut illinc septentrio eremigatus: ut tamen conicctură locum sic quoq; non relinquam: ingens argumentũ paludis Męotidę: siue ea illius Oceani sinus est ut multos aduerto credidisse siue augusto discreti sinus sit agnitio. Altero latere gadium ab eodem occidente magna pars meridiani sinus ambitus mauritanię nauigat hodie maiorem quidem eius partem & orientis uictorię magni Alexandri lustrauere: usq; in Arabicum sinũ: in quo res gerente Cęsare Augusti filio signa nauium ex hispaniensibus naufragiis ferūt agnita. Et Hamo Carthaginis potentia florente circumuectus a gadibus ad finem Arabie nauigationē eā ꝓdidit scripto. Sicut ad dexteram Europę noscendā missus eodē tēpore Hymilco: pręterea nepos Cornelius auctor est eudoxum quendam sua etate: cum Lachirũ regem fuger & arabico sinu egressum gades usq; peruectum: multoq; ante eum Cęlius Antipater uidisse se: qui nauigasset ex hispania in Aethiopiam cōmertii gratia. Idem nepos de septētrionali circuitu tradit Quinto Metello celeri affranii in consulatu collegę. Sed tũ gallię procōsuli indos a rege sueuoꝝ dono datos: qui ex india cōmretii causa nauigantes tempestatibus acti essent in germaiam arrepti sic maria circumfusa ũdiq; diuiduo globo partem orbis auferunt nobis: nec inde huc: nec hinc illō peruio tractu: quę contēplatio apta detegendę mortalium uanitati postere uidet: ut totum hoc quicquid est in quo singulis nihil satis est ceu subiectum oculis quantum sit ostendam.

IAm primum quidem mihi disputare uidetur: cũ nulla portio ipsi decedat oceano: qui toto circumdatus medio & omnes cęteras fundens recipiensq; aquas quicqd

exit in nubes aut sydera ipsa tot & tantę magnitudinis pascens: quo tandem amplitudinis spatio terra creditur habitari improba & infinita deb& esse tam uastę molis possessio. Adde quod ex relicto spatio plus abstulit cęlum. Nam tum sint eius quinq; partes quas uocant Zonas infesto rigore & ęterno pręmitur gelu omne quicquid est subiectum duabus extremis utrinq; circa uertices: hunc: qui trionum septem uocat̃: cũq; qui aduersus illi austrinus appellatur: perpetua caligo utrobiq; & alieno mollioꝝ syderũ aspectu maligno ac pruia tãtũ albicãs: lux uero media terraꝝ: solis orbita est exusta flamis: & cremata cõminus uapore torretur. Circa quam duę tantum inter exustã et rigẽtes temperãtur: hęq; ipsę interse nõ peruię propter incendium syderum: ita tres terrę partes abstulit cęlum: oceani rapina incerto est. Sed & relicta nobis una portio: haud scio. an etiam in maiore damno sit. Idem siquidem oceanus infusus: in multos ut dicemus sinus: adeo uicio accessu interna: maria allatrat: ut centũ quĩdecĩ millibus passuũ Arabicus sinus dist& ab Aegiptio mari. Caspius uero. ccclxxv. milibus a pôtico. Idem interfusus intrat per tot maria: quibus Affricam Europam Asiam dispartit quantum terrarum occup&. Computetur etiam nunc mensura tot fluminum & tantarum paludum. Addantur & lacus stagna iam elata in cęlum & ardua aspectu quoq; iuga iam siluę uallesq; pręruptę & solitudines: ac mille causis deserta detrahãtur. Hę tot portiones terrę: immo uero ut plures tradidere mundi punctus: neq; enĩ est aliud terra in uniuerso: hęc est materia glorię nostrę: hęc sedes: hic honores gerimus: hic exercemus imperia: hic opes cupimus: hic tumultuatur humanũ genus: hic instauramus bella etiam ciuilia: mutuisq; cędibus laxiorem facimus terram: & ut publicos furores gentium transeam: hęc in qua conterminos pellimus furtoq; uicini cespitem nostro solo affodimus: ut qui latissime rura mercatus fuerit: ultraq; famam exegerit accolas quota terraꝝ parte gaudeat: uel cum ad mensuram auaritię suę propagauerit: quam tãdẽ portionẽ eius defunctus obtineat.

Mediam esse mundi totius haud dubiis constat terram argumentis: sed clarissime ęquinoctii paribus horis: Nam nisi in medio esset: ęquales dies noctesq; habere non posse deprędenderet̃: & dioptrę: quę uel maxime ut confirmant eum ęqnoctiali tempore ex eadem linea ortus: occasusq; cernat̃ & solstitialis exortus per suam lineam brumalis occasusq;: quę accidere nullo modo possent: nisi in centro sita esset.

Tres autem circuli supradictis Zonis implexi inęqualitates tempoꝝ distinguũt, Solstitialis a parte signiferi excelsissima nobis ad septẽtrionalem plagã uersus: cõtraq; ad alium polum brumalis. Item medio ambitu Signifer orbis incedens ęquinoctialis. Reliquoꝝ quę miramur causa in ipsius terrę figura est: quam globo similem: & cũ ea aquam iisdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie: ut nobis septẽtrionalis plagę sydera nunq̃ occidant: contra meridianę nunq̃ oriantur. Rursusq; hęc ab illis non cernantur, attollente se contra medios uisus terrarum globo: septentriões nõ cernunt trogodytę & confinis Aegiptus: nec canopum italia: & quam uocãt beronices crinem. Item quę sub Diuo Augusto cognominauere Cęsaris thronon: insignis ibi stella adeoq; manifesto assurgens fastidio incuruatur: ut canopus quartam fere partẽ signi unius supra terram eminere. Alexandrię intuentibus uideatur, eadem a Rhodo terram quodammodo ipsam stringere, in ponto omnino nõ cernatur ubi maxĩe sublimis septentrio. Idem a rhodo abscũditur, magisq; Alexandrię in Arabia. Nouẽbri mense prima uigilia occultus: Secunda se ostendit. in meroe solstitio uesperi paulisp appar&: paucisq; ante exortum arcturi diebus pariter cum die cernitur. Nauigantium hęc maxime cursus deprędendunt in alia aduerso: in alia paruo mari: subitoq; cõspicuis atq; ut e freto emergentibus quę in amfractu pilę latuere syderibus. Neq; enĩ ut dixere aliqui: mũdus hic polo excelsiore se attollit: ut ũdiq; nõ cernãt hęc sydera. Veꝝ hęc eadem quibusq; proximis sublimiora credunt̃: Eademq; dimersa lõgiquius utiq; nunc sublimis in deiectu positis uidetur, hic uertex: si in illa terrę diuexitate transgressis illa se attollunt residentibus, quę hic excelsa fuerant: quod nisi in figura pilę

accidere nõ poss&. Ideo defectus solis ac lunę uespertios orietis incolę nõ sentiunt: nec matutinos ad occasum habitantes: meridianos uero sępius: nobili apud arabiam magni alexandri uictoria luna defecisse noctis secunda hora est prodita eademq; in sicilia exoriens. & solis defectum Vlpiano & Fonteio consulibus qui fuerunt ante paucos annos factum pridie kalendas maias. Campania hora diei inter septiam & octauam sensit: Corbulo dux in Armenia inter horam diei. x. & .xi. prodidit uisum: circuitu globi alia aliis detegente & occultante: quod si plana ess& terra simul omnia apparerent cunctis: noctesq; non fierent inęquales: neq; aliis q̃ in medio sitis paria. xii. horarum interualla cernuntur: quę nunc non in parte simili modo congruunt.

IDeo nec nox diesq; quis eadem toto orbe similis est: opposito globi nocte aut ambitu diem afferente: multis hoc cognitum experimentis. In Africa Hispaniaque turriũ hannibalis. In Asia uero propter piraticos terrores simili specularũ pręsidio excitato: quis prenuncio ignes sexta diei hora accensos sępe compertũ est tertia noctis a tergo ultimis uisos. Eiusdem Alexãdri cursor Philonides ex sicione ad helim mille & ducenta stadia nouem diei confecit horis. Indeq; q̃uis decliui itinere tertia noctis hora remensus est sępius: causa quod eunti cum sole intererat: eundemq; remeans obuium contrario pręuertebat occursu: qua de causa ad occasum nauigantes: q̃uis breuissimo die iungunt spacia nocturnę nauigationis ut solẽ ipsum comitãtes.

VAsaq; horospica non ubiq; eadem sunt usui: in. ccc. stadiis: aut longissime etiã in quĩgentis mutantibus semet umbris solis. Itaq; umbilici quem gnomonem appellant umbra in ęgipto meridiano tempore ęquinoctii die paulo plus q̃ dimidiam gnomonis mensuram efficit. In urbe Roma nona pars gnomonis deest umbrę. In oppido Ancona superest quinta. xxx. in parte italię quę Venetia appellatur eisdem horis umbra gnomoni par fit.

SImili modo tradunt in Sienę oppido: quod est supra alexandriam quinq; milibus stadiorum solsticii die medio nullam umbram iaci: puteumq; eius experimenti gratia factum totum illuminari: ex quo apparere solem illi loco supra uerticẽ esse: quod etiam in India supra flumen hipasim fieri tempore eodem Honesicritus scripsit. Constatq; in Beronicę urbe trogoditarum: & inde stadiis quattuor milibus octingentis. xx. in eadem gente in Ptolemaidę oppido: quod in margie rubri maris ad primos elephantorum uenatus conditum est hoc idem ante solsticiũ quatrageĩs quinis diebus totidemq; postea fieri: & post eos nonaginta dies in meridiẽ umbras iaci. Rursus in meroe insula: quę est caput gentis ęthiopũ: & quiq; milibus stadiorum a Sienę in amne Nilo habitatur. Bis ãno absumi umbras sole duodeuigesimã tauri partem & quartamdecimam Leonis obtinente. In indię gente oredam mons est maleus nomine: iuxta quem umbrę ęstate in austrum: hyeme in septentrionẽ iaciunt. xv. tantum noctibus ibi appar& septentrio: in india eadẽ patalis celeberrimo portu sol dexter oritur: umbrę in meridiem cadunt. Septẽtrionem ibi Alexandro morãte annotatum tantũ prima parte noctis aspici: Honesicritus dux eius scripsit: quibus in locis in die umbrę non sint: septentrionem non conspici: & ea loca appellari Asia nec horas dinnumerare ibi.

ET in tota trogodite umbras bis. xlv. diebus in anno Eratosthenes in cõtrarium cadere prodidit.

SIc fit ut uario lucis incremento. In meroe longissimus dies. xii. horas ęquinoctiales &. viii partes horę unius colligat. Alexandrię uero. xiiii. horas. In italia. xv. In britannia. xvii. ubi ęstate lucidę noctes: haud dubie repromittũt id quod cogit ratio credi solsticialibus diebus accedẽte sole propius uerticem mũdi lucis angusto ambitu subiecto terrę continuos dies haberi senis mensibus. Noctesq; e diuerso ad brumam remoto: quod fieri in insula thylę phyteas massiliensis scripsit sex dierum nauigatione in septentrionem a Britannia distãte: quidã uero & in mona quę distat

a Calamadino britannię oppido circiter.cc.milibus affirmant.

V Vmbrarum hanc rationem & quam uocāt gnomonicem inueīt Anaximenes milesius Anaximandri: de quo diximus & Thaletis discipulus: qui primus horologium: quod appellant Scotericon lacedęmonię ostendit.

I Psum diem alii aliter obseruauere Babylonii īter duos solis exortus. Atheniēses īter duos occasus. Vmbri a meridie ad meridiē. Vulgus omē a luce ad tenebras Sacerdotes Romaī & qui diem diffiniere ciuilē. Item ęgiptii & hipparchus a media nocte in mediam. Minora autem interualla constat esse lucis inter ortus solis iuxta solstitia q̃ ęqnoctia appar&: quia posito signiferi circa media sui obliquior est: iuxta solsticium autem rectior.

C Ontexēda sūt his cęlestibus nexa causis. Nāq; & ęthiopas uicini syderis uapore torreri adustisq; similes gigni barba & capillo uibrato: Non est dubium, & aduersa plaga mundi atq; glaciali, candida cute esse gentes, flauis promissas crinibus: truces uero ex cęli rigore has: & illas mobilitates habentes: ipsosq; criniū argumēto illis in supera succum reuocari, & natura uaporis, his in inferas partes depelli: hūore deciduo: hic graues feras: illic uarias effigies animalium prouenire: & maxime alitū et in multas figuras gigni uolucres: Corporum autem proceritatem utrobique: illic ignium nixu: hic hūoris alimēto. Medio uero terrę salubris utrinq; mixtura, fertilis ad omnes tractus: modicus corporum habitus: magna & in colore temperies: ritus molles: sensus liquidus. Ingenia fęcūda, totiusq; naturę capacia: iisdem imperia: quę nunq̃ extimescentibus fuerint: sicut ne illę quidem his paruerint auulsę: ac ꝑnitatę naturę urgentis illas solitarię. Babyloniorum esse placita.

M Otus terrę hiatusq;, & cętera omnia ui syderum extimant fieri: sed illorum triū, quibus fulmina assignant. Fieri autem hęc meantium cum sole, aut congruentium, et maxime circa quadrata mundi: pręclara quędam & immortalis in eo: si credimus, perhibet diuinitas Anaximādro milesio physico: quē ferūt lacedęmoniis prędixisse ut urbem ac tecta custodirent. Instare enim motum terrę: & tū urbs tota eoꝝ corruit: et taygeti mōtis magna pars ad formā puppis emīens, abrupta, clade, eā īsup & ruina pressit: ꝓhibet & pherecidi pyctathagorę doctoris alia cōiectatio: sed illa diuia, haustu aquę e puteo, pręsensisse ac prędixisse ibi terręmotum: quę si uera sunt: quātū tādem ab deo tales distare possunt: dum uiuunt: & hęc quidem arbitrio cuiusq; existimāda relinquantur. Ventos in causa esse non dubium reor. Neq; enim unq̃ intermiscunt terrę: nisi sopito mari, cęloq; adeo tranquillo: ut uolatus auiū nō pendeant, subtracto omnium spiritu, qui uehit: nec unq̃ nisi post uentos cōditos. s. in uenas, & caua eius occultato afflatu. Neq; aliud est in terra tremor: q̃ in nube toītruū. Nec hyatus aliud, q̃ cum fulmen erumpit incluso spiritu luctante, & ad libertatem exire nitente.

V Arie itaq; quatitur, & mira eduntur opera, alibi prostratis moenibus: alibi hyatu profundo haustis: alibi egestis molibus: alibi emissis amnibus: nō nūq̃ etiā ignibus, calidis ue fontibus: alibi aduerso fluminum cursu: pręcedit uero: comitat̃q; terribilis sonus, alias murmur mugitibus similis: aut clamori humano: armoꝝ ue pulsantiū fragori, pro qualitate materię excipientis: formaq; uel cauernarum: uel cuniculi: per quem fit exitus, grassante in angusto, eodem rauco: in recuruis resultante: in duris feruente: in humidis fluctuante, in stagnantibus, feruente contra solida. Itaque & sine motu sępe edit̃ sonus: nec simplici modo quatit̃ unq̃: sed tremit uibratq;. hyatus uero alias reman& ostendens, quę sorbuit: alias occultat ore compresso, rursusq; ita obducto solo: ut nulla uestigia extent. Vrbibus plerunq; deuoratis: agroꝝq; tractu

hausto. Maritima autem maxime quatiunt͂: nec mõtuosa tali malo caret: Exploratũ est mihi alpes appenninumq; tremuisse sępius: & autumno ac uere crebrius terrę mouentur: sicut fulmina. Ideo gallię & ęgyptus minime quatiuntur: quoniam hic ęstatis causa obstat: illic hyemis. Item noctu sępius q̃ interdiu. Maximi autem futuri signa motus existunt matutini: uespertiniq;: sed propinqua luce crebri. Interdiu aũt circa meridiem fiũt & solis & lunę defectu: quoniã tempestates tũc sopiũt͂: pręcipue uero cum sequitur imbrem ęstus: imbres ue ęstum.

NAuigantes uero sentiunt non dubia coniectura sine flatu intumescente fluctu subito, aut quatiẽte ictu. Intremũt uero & ĩ nauibus posita ęque quõiam in ędificiis, crepituq; pronunciant: quin & uolucres non ĩpauidę sedent: sed in cęlo signũ pręcedit, motu futuro: aut interdiu: aut paulopost occasum: sereno, ceu tenuis lineã nubis in longum porrectę, spacium. Est & in puteis turbidior aqua: nec sine odoris tedio.

SEd in iisdem est remedium quale & crebri specus prębent. Conceptum enim spiritum exhalant. quod in tutis notatur oppidis: quę minus quatiuntur crebris ad eluuiẽ cuniculis cauata: multoq; sunt tutiora in iisdẽ illis, quę pendẽt: sicut Neapoli in Italia intelligitur, parte eius, quę solida est, ad tales casus obnoxia. Tutissimi sunt ędificiorum fornices: ãguli quoq; parietum: postesq; alterno pulsu retinẽtes: & latere terreno facti parietes minore noxa quatiuntur. Magna differentia est in ipso genere motus: pluribus siquidem modis quatiuntur. Tutissimum est cum uibrat crispãte ędificiorum crepitu: & cum intumescit assurgens: alternoq; motu residet innoxium: et cum concurrentia tecta contrario ictu arietant: quoniam alter motus alteri renitit͂ undantis inclinatio, & fluctus more quędam uolutatio infesta est: aut cum in unam partem totus se motus impellit. Desinũt autem tremores cum uentus emergit: sin uero durauerint non ante .xl. dies sistuntur, plerunq; & tardius, utpote cum quidam annuo & biennii spacio durauerint.

PActum est & hoc semel, quod equidẽ in hetruscę disciplię uoluminibus ĩueni, ingens terrarum portentum. L. Martio sexto Iulio cõsulibus in agro mutinẽsi. Nanq; montes duo inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes: recedentesq;: inter eos flama fumoq; in cęlum exeunte, interdiu spectante e uia ęmylia magna eqtũ romanorum, familiaꝝq; & uiatorum multitudine. Eo concursu uillę oẽs elisę: aĩalia permulta quę interfuerant exanimata sunt. Anno ante sociale bellũ: quod haud scio an funestius terrę italię fuerit: q̃ ciuilia bella, non minus mirum ostentum: & nostra cognouit ętas anno Neroĩs prĩcipis supremo: sicut in rebus eius exposuimus, pratis oleisq;, intercedẽte publica uia: in cõtrarias sedes trãsgressis, in agro maurucio, prędiis Vectii Marcelli equitis romani, res Neronis procurantis.

SIunt simul cum terręmotu & undationes, maris eodem uidelicet spiritu infusi aut residentis sinu recepti. Maximus terrę memoria mortaliũ extitit motus Tiberii Cęsaris principatu .xii. urbibus asię una nocte prostratis. Celeberrimus pũico bello intra eundem annũ septies & quinquagies nunciatus romam: quo quidem anno ad Transimenum lacum dimicantes maximum motũ neq; poeni sensere nec romaĩ. Nec uero simplex malum: aut in ipso tantum motu periculũ est: sed par aut maius ostentum. nunq̃ urbs romana tremit: ut nõ futuri euẽtus alicuius id pręnũciũ esset.

EAdem nascentium causa terrarum est, cum idem ille spiritus attollẽdo se solo non ualet erumpere. Nascũtur enĩ nec fluminum tantũ ĩuectu, sicut echinades ĩsulę ab acheloo amne conjectę: maiorq; pars ęgypti a nilo: in quam a pharo insula noctis et diei cursum fuisse Homero credimus: nec recessu maris: sicut idem circeis: quod

accidisse & in ambrachię portu.x.milium passuũ interuallo & atheniẽsiũ.v.m.p.ad pirçum memorantur:& ephesi:ubi quondam ędem dianę alluebat:Herodoto qdẽ si credimus mare fuit supra memphim ad ęthiopum montes:itemq; a planis arabię mare circa illum & tota tentranię quaq; campos intulerit męander.

NAscuntur & alio modo terrę:ac repente in aliquo mari emergunt uelut paria secum faciente natura:quęq; hauserit hiatus alio loco reddente.

CLarę iampridem hę insulę delos & rhodos memoria produntur:& natę postea minores ultro melon anasę inter lemnum & helespontum:nea inter lesbum & theõ balonã inter cycladas Olympiadis.c.xxxv.anno.iiii.thera & therasia inter easdẽ post annos.cxxx.hiera eademq; quę automatã.& ab ea duobus stadiis post annos.cx.In nostro ęuo.M.Iunio Syllano.M.Cęlio Balbo consulibus ad.viii.idus Iulii Thia.

ANte nos iuxta italiam inter ęolias insulas.Item iuxta cretam emersit mare.m.quingentis.p.unacũ calidis fontibus:alterius Olympiadis.i.cxliii.anno.iii.in tusco sinu flagrans uiolento conflatu:proditur quoq; memorię magnam circa illud multitudinem piscium fluctuantem:cõfestim expirasse quibus ex his cibus fuiss&.Sic et pythecusas in Campano sinu ferunt ortas.Mox in his montẽ epopon:cũ repente flama ex eo emicuiss& campestri ęquatum planicie.In eadem & oppidum haustum profundo alioq; motu terrę stagnum emersisse:& alio prouolutis montibus insulã institisse prochytam.Namq; & hoc modo insulas rerum natura fecit.Auellit siciliã italię:cyprum syrię:euboeam boetię:euboeę atlãtem & macriam belbicum:bithinię leucosiam syrenum promontorio.

RVrsus abstulit ĩsulas mari iũxitq; terris:Antissam:Lesbo:Zephyriũ alicarnaso:ethusam minidio:domiscon & paruen mileto:arthemisiam parthẽo ꝓmõtorio hybãda quõdã ĩsula Ionię.cc.nũc a mari abest stadiis syrię nephesus in mediterraẽo hab&:clerasidas & saphoniã uicinã ei magnesia:epidaurus & oricõ insulę eẽ desieꝝt

IN totum abstulit terras primum omnium ubi atlanticum mare est:si Platoni credimus immenso spacio:mox in termino quo uidemus hodie mersam acarnaniã Ambrachio sinu:achayam:Corinthio:Europamq; asiam propõtide & ponto:ad hoc pręrupit mare leuchadam amphirum helespõtum bosphoros duos.

ATque ut sinus & stagna pręteream:ipsa quę secum est terra deuorauit cibotũ altissimum montem cum oppido carithe.Siphylum in magnesia:& prius eodẽ loco clarissimam urbem quę Tantalis uocabatur:galenis & gamales urbium in phoenice agros:& cum ipsis phoegium ęthiopię iugum excelsissimũ:tanq̃ nõ ĩfida gesarent littora.

MYrram & antistã circa męoti põtus abstulit:Elycem & buram sinus corinthius quarum in alto uestigia apparent.Ex insula cea ãplius.ccc.m.p.abrupta subito cum pluribus mortalibus rapuit:& in sicilia dimidiam tyndaridem urbem:ac qcqd ab italia deest:similiter in boecia & eleusina.

MOtus enim terrę sileantur & quicquid est ubi saltem busta urbium extãt simul ut terrę miracula potius dicãus:q̃ scelera naturę:& hercule nõ cęlestia enarratu difficiliora fuerunt.Metallorum opulentia tam uaria tam diues tam fęcunda:tot sęculis suboriens:cum tantum quottidie orbem totum populentur ignes:ruinę naufragia:bella.fraudes:tantum uero luxuria tot mortales conterunt:gemmaꝝ pictura tam multiplex:lapidum tam discolores maculę interq; eos cãdor alicuius pręter lucẽ

omnia excludens: medicatorum fontium uis: ignium tot locis emicantium ppetua tot sęculis incendia. spiritus lętales alibi aut scrobibus emissi: aut ipso loci situ mortiferi: alibi uolucribus tantum ut soracte uicino urbi tractu. alibi per hoīnem cęteris animantibus. Non nunq̄ & hoīni ut in sinuesano agro & puteolano. sunt spiracula quę uocant alii charoneas scrobes mortiferum spiritum exhalantes. Item in hirpinis ansancti ad mefitim eundem locum quem qui intrauere moriuntur. Simili modo hierapoli in asia matris dianę tantum magnę sacerdoti īnoxiū: alibi fatidici specus: quorū exhalatione temulenti futura pręcinūt ut delphis nobilissimo oraculo: q̄bus in rebus quid possit aliud causę afferre mortalium quispiam q̄ diffusę per omnes naturę perinde aliter atq; aliter numen erumpens.

QVędam uero terrę ad ingressus tremunt sicut in gabiensi agro non procul ab urbe Roma iugera ferme ducenta equitantium cursu.

SImiliter in reatino quędam insulę semp fluctuāt: sicut in agro cecubo: & codē reatino mutinensi statonēsi in uadimonis lacu: & ad cutilias aquas opaca silua: quę nunq̄ die ac noctu eodem loco uisitur. In lydia quę uocantur calaminę non uentis solum: sed etiam conis quolibeat impulsę multorum ciuium bello mitridatico salus. Sunt & in nymphęo paruę saltares dictę: quoniam in symphonię cantu ad ictus modulantiū pedū mouent̄. In tarquiniēsi lacu italię magno duo nemora circūferūt̄. nunc in triquetrā figuram edentes: nunc rotundam complexu uentis īpellentibus quadratam nunq̄.

CAelebre fanum habet Veneris paphos: in cuius quandam aream non impluit: Item in nea oppido troadis circa simulacrum mineruę. In codē & relicta sacrificia non putrescunt. Iuxta arpasa oppidum asię cautes stat horrēda uno digito mobilis: Eadem si toto corpore impellatur resistens. In tauricorum penīsula in ciuitate parasino terra est: qua sanantur omnia uulnera. At circa ason troadis lapis nascit̄ quo consumuntur omnia corpora. Sarcophagos uocatur. Duo sunt montes iuxta flumē Indum: alteri natura est ut ferrum omne teneat: alteri ut respuat. Itaq; si sint claui in calciamēto uestigia euelli. In altero nō posse: in altero sisti: locris & crotonę pestilētiā nunq̄ fuisse: nec ullum terremotum annotatum est. In lycia uero semp a terremotu xl. dies serenos esse. In agro arpano frumentum satum nō nascitur. Ad aras mutias inueiente & apud Tusculanū & in silua Ciminia loca sunt: in quibus ī terrā depacta non extrahuntur. In crustuminio natum foenum ibi noxium extra salubre est: & de aquaꝝ natura cōplura dicta sunt.

SEd ęstus maris accedere ac reciprocare mirum est: pluribus quidē modis accidit Verum causa in sole lunaq;: bis inter duos exortus lunę affluunt: bisq; remeāt uicenis quaternisq; semp horis: & primum attollēte se cum ea mundo intumescētes mox a meridiano cęli fastigio uergēte in occasum residētes: rursusq; ab occasu subter ad cęli ima & meridiano contraria accedente inundantes: hinc donec iterum exoriāt̄ resorbentes: nec unq̄ eodem tempore: quo pridie refluit: ut ancillāte sydere: trahēteq; secum haustu maria & assidue aliunde q̄ pridie exoriente paribus tamen interuallis reciprocis senisq; semp horis nō cuiusq; diei: aut noctis: aut loci: sed ab ęqnoctialibus Ideoq; inęquales uulgarium horaꝝ spacio: ut cunq; plures in eas aut diei aut noctis illarum mensurę cadāt: & ęquinoctio tantū pares ubiq;. Ingēs argumētū plurimūq; lucis ac uicis etiam diurnę hebetes esse qui negēt subter meare sydera: ac rursus eadē resurgere: similem terris: immo uero uniuersę naturę exinde faciem in iisdem ortus occasusq; operibus non aliter sub terra manifesto syderis cursu alio ue effectu q̄ cum preter oculos nostros feratur. Multiplex etiam amnium lunaris differentia primū septenis diebus quippe modicis noua ad dimidiam ęstus pleniores ab ea exundant

ꝑter

in asia matris magnę tantū sacerdoti

Conis

Saltares insulę

nea

Sarcophagus

Locris et Crotone pestilētia nūquā

etiam

plenaq; maxime feruent. Inde mitescunt: pares ad septimam primis. iterumq; alio latere diuidua augetur in cohitu solis pares. plene eędem in aquilonia: & a terris longius recedentes mitiores q̃ cum in austros dęgressa propiore nixu uim suam exerc&. per octęnos quoq; annos ad principia motus & paria incrementa centesimo lunę reuocantur ambitu/augente ea cuncta solis annuis causis bis duobus ęquinoctiis maxie tumentes: & autumnali ãplius q̃ uerno: inanes uero bruma & magis solstitio. Nec tamen in ipsis quos dixi temporum articulis: sed paucis post diebus sicuti neq; in pleã aut nouissima: sed postea: nec statim ut lunã mũdus ostendat occult& ue: aut media plaga declinet. Verum fere duabus horis ęquinoctialibus serius: tardiore semper ad terras omnium quę geruntur in cęlo effectu cadente q̃ uisu sicut fulguris: & tonitrus fulminum. Omnes autem ęstus in oceano maiora integunt spacia nudantq;: q̃ in reliquo mari: siue quia totũ in uniuersitate aĩosius q̃ in parte est: siue quia magnitudo aperta syderis uim laxe grassantis efficacius sentit eandem angustiis arcentibus: qua de causa nec lacus nec amnes similiter mouentur. Octogenis cubitis supra Britãniã intumescere ęstus Pitheas massiliensis auctor est. Interiora aũt maria terris claudũt ut portu: quibusdam tamen in locis spaciosior laxitas dicioni par&: utpote cũ plura exempla sint in tranquillo mari: nulloq; uelorum pulsu tertio die ex italia puectorũ Vticam ęstu feruente. Circa littora autem magis q̃ in alto deprębendunt hi motus: quoniam & in corpore extremo pulsus uenarum. i. spiritus magis sentitur.

IN plurimis tantum ęstuariis propter dispares syderũ in quoq; tractu exortus diuersi exeunt ęstus: tempore non ratione discordes: sicut in syrtibus. & quorũdam tamen natura priuata est: uelut taurominitani euripi sępius: & in euboica septies die ac nocte reciprocantes idẽ ęstus triduo in mẽse cõsistit. vii. viii. viiiiq; luna. Gadibus qui est delubro herculis proximus fons inclusus ad putei modum alias simul cum oceano augetur minuiturq; alias utrunq; contrariis temporibus eodem in loco alter oceani motibus consentit. In ripa boetis oppidum est: cuius putei crescente ęstu minuuntur: augescũt decedente: mediis temporum imobiles. Eadẽ natura hispali oppido uni puteo cęteris uulgaris: & pontus semper extra meat in propontidem introrsus in pontum nunq̃ refluo mari.

OMnia plenilunio maria purgantur quędam statuto tempore circa Mesanam et milas fimo similia expuuntur in littus purgamẽta. Vnde fabula solis boues ibi stabulari: his addi nihil quod equidem nouerim: Pręterea Aristoteles nullũ aĩal nisi ęstu recedente expirare affirmat obseruatum id multum in gallico oceano: & dũtaxat in homine compertum.

QVo uera coniectura cõsistit haud frustra spiritum sydus lunę existimari & hoc esse quod terras satur&: accedensq; corpora impleat: & abscedens inaniat. Ideo cum incremento eius augeri conchylia & maxime spiritum sentire: quibus sanguis non sit: sed & sanguinem hominum etiam cum lumine eius augeri aut minui: frõdes quoq; & pabula ut suo loco dicetur sentire in omnia eadem penetrante ui.

ITaque solis ardore siccatur liquor: & hoc esse masculũ sydus accipimus torrens cuncta: sorbensq;: sic mari late patenti saporem incoqui salis: aut quia exhausto inde dulci tenuiq; quod facillime trahit uis ignea omne asperius crassiusq; liquatur. Ideo summum ęquor aquam dulciorẽ profundit. Hãc esse ueriorẽ causam asperi saporis q̃ quod mare terrę sudor sit ęternus: aut quod plurimus ex arrido misceat illi uapor: aut quia terrę natura sicut medicatas aquas ĩficiat. Est in exemplis Dionysio siculo tyrãno cũ pulsus est ea potẽtia accidisse pdigiũ: ut uno die in portu dulcescer& mare.

E Contrario ferunt lunę foemineũ ac molle sydus: atq; nocturnũ soluere hũorẽ

existunt

his addo: ut nihil: quod egdẽ nouerĩ: preterea

atr. sũmũ ęquorĩ aquã dulciorẽ profonda

et trahere non auferre. Id manifestum est quod ferarum occisa corpora in tabem uisu suo resoluat: somnoq; sopitis torporem cõtractum in caput reuoc&: glaciem refũdat cunctaq; humifico spiritu laxet. Ita pẽsari naturę uices semperq; sufficere aliis sydeꝝ elemẽta cogẽtibus: aliis uero fundẽtibus. Sed in dulcibus aquis lunę alimẽtum esse sicut in marinis solis.

Altissimum mare. xv. stadioꝝ Fabianus tradit. Alii in põto ex aduerso coraxorũ gentes uocant Bathea ponti trecentis fere a cõtinẽti stadiis ĩmẽsam altitudinẽ maris tradunt uadis nunq̃ repertis.

Mirabilius id faciunt aquę dulces iuxta mare ut fistulis emanantes nam nec aq̃ꝝ natura a miraculis cessat: Dulces mari inuehuntur leuiores haud dubie. Ideo et marinę quarum natura grauior magis inuecta sustinent. Quędam uero & dulces inter se supermeãt alias: ut in fucino lacu ĩuectus amnis: in lario Addua. In uerbão ticinus: in benaco mincius: in semno ollius: in lemãno rhodanus hic trans alpes superiores: in italia multorum amnium transitu hospitales suas tantum nec largiores q̃ ĩtulere aquas euehentes: proditum hoc & in oriente amne syrię multisq; aliis. Quidã uero odio maris ipsa subeũt uada: sicut arethusa fons syracusanus: in quo reddũt iacta in alpheum: qui per olympiam fluens peloponesiaco littori ĩfunditur: subeunt terras rursusq; redduntur. Licis in asia: erasmus. In argolica: tygris in mesopotamia: et quę in ęsculapii fonte athenis mersa sunt in phalerico reddunt. Et in attiãte cãpo fluuius mersus post. xx. m. p. exit: & in aquilegiẽsi Timauus: nihil ĩ asphalto Iudeę lacu: qui bitumẽ gignit mergi potest: nec in armeię maioris aritisso. Is qdẽ ĩtrorsus pisces alit: in salentino iuxta oppidum manduriam lacus ad margines plenus: neq; exhaustis minuitur: neq; infusis augetur. In ciconum flumĩe & in piceno lacu uelĩo lignum deiectum lapideo cortice obducitur. Et in surio colchidis flumine adeo ut lapidẽ plerũq; durãs adhuc ĩtegat cortex. Similiter in flumĩe silaro ultra surrentũ nõ uirgulta modo mersa. Verum & folia lapidescunt. Alias salubris potus eius aquę ĩ exitu paludis reatinę saxum crescit: in mari rubro oleę: uirentesq; frutices enascuntur Sed & fontium plurimorum natura mira est feruore: Idq; etiã in iugis alpiũ ipsoq; mari: & inter italiã & Barinam: ut in Baiano sinu & in liri fluuio: multisq; aliis. Nã dulcis haustus in mari plurimis locis: ut ad Chelidoĩas ĩsulas & arabũ: & in gaditão oceano: patauinorum aquis calidis herbę uirentes innascuntur: pisanorum ranę ad uelutonios in hetruria non procul a mari pisces. In casmate fluuius appellat̃ scatebra frigidus abundantior ęstate in eo: ut in arcadia stimphalię nascũt̃ aquatiles musculi In dodona iouis fons: cum sit gelidus & immersas faces extinguat: si extĩctę admoueantur accendit. Idem meridie semper deficit: qua de causa uocant Mox increscẽs ad medium noctis exuberat: ab eo rursus sensim deficit. In illyricis supra fontem frigidum expansę uestes accenduntur. Iouis tammonis fons interdiu frigidus noctibus feru&. In trogodytis fons solis appellatur dulcis & circa meridiẽ maxime frigidus: mox paulatim tepescens ad noctis mediũ feruore ac amaritudine infestatur. Padi fons mediis diebus ęstiuis uelut ĩterquiescẽs: semper aret. In tenedo insula fons semp a tertia noctis hora in. vi. ab ęstiuo solsticio exũdat: & in delo ĩsula molus fons eodem quo nilus modo ac pariter cum eodem crescit augetur ue. Cõtra timauum amnem insula parua in mari est cum fontibus calidis: qui pariter cũ ęstu maris crescunt: minuuntq;. In agro pitimate trans apẽnium fluuius nouanus oĩbus solsticiis torrens bruma siccatur. In falisco amnis cuius aqua potata candidos boues facit. In boecia amnis melas oues nigras. Cefisus ex eodẽ lacu profluens albas rursus nigras poenitus: ruffas iuxta Ilium Xanthus unde & nomen amni. In põto fluuius astaces irrigat campos: in quibus pastę oues nigro lacte eęq; gentem alunt. In reatĩo fons neminie appellatus: alio atq; alio loco exoritur annonę mutationem significãs Brũdusii in portu fons incorrupta spera pręstat aquas nauigãtibus. Lincestis aqua

que uocatur accidula uini modo temulentos facit. Item in paphlagonia ac in agro caleno andro in insula templo liberi patris fontem nonis ianuariis semp uini saporē fluere mutianus ter consul credit. Dies theodosia uocatur iuxta nonacrium arcadię styx nec odore differens nec colore epota ilico necat. Item in beroso taurorum colle tres fontes sine remedio sine dolore mortiferi. In carinensi hispaię agro duo fontes iuxta fluunt. Alter omnia respuens: alter absorbens. In eadem gente alius aurei coloris omnes ostendit pisces nihil extra illā aquā differentes. In comensi iuxta lariū lacū fons largus horis singulis semper intumescit ac residet. In cidonia insula ante lesbū fons calidus uere tantum fluit. Lacus amaus in asia circumnascente abscinthio īficit. Colophone in apollinis clarii specu lacuna est: cuius potu mira redduntur oracula bibentium breuiore uita. Amnes retro fluere & nostra uidit ętas Neronis principis suprēmis annis: sicut in rebus eius rettulimus. Iam omnes fontes ęstate q̄ hyeme gelidiores esse quem fallit. Sicut illa permira naturę opera ęs ac plumbum in massa mergi: dilatata fluitare: eiusdemq; ponderis alia sidere alia inuehi onera: in aqua moueri facilius trieum lapidem q̄uis grandem innatare: eum deniq; cōminutū mergi. Recentia cadauera ad uadum labi: intumescentia attolli: inania uasa haud facilius q̄ plena extrahi: pluuias salinas aquas dulciores esse q̄ reliquas: nec fieri salem nisi admixtis dulcibus. Marinas tardius gelare: celerius accendi: hyeme mare calidius esse: autumno salsius: omne oleo tranquillari: & ob id nātes ore spargere. quoniā mitig& naturam asperam: lucemq; deportet. Niues in alto mari non cadere: cū omnis aqua deorsum feratur. Exilire fontes atq; etiam in ętnae radicibus flagrantis tantum: ut quinquagena & centena milia passuum harenas flamarum globo eructent.

IAmq; & ignium quod est naturę quartū elementū, reddemus aliqua miracula, sed primum ex aquis: in comargine urbe samosata stagnum est emittēs limū maltā uocant flagrantem: cum quid attingit solidi: adhęr&: pręterea & tactum sequitur fugiētis. sic defendere muros oppugnāte lucullo: flagrabatq; miles armis suis: aquis accenditur: terra tantum restingui docuerunt experimenta.

SImilis est naturę napthę: ita appellatur circa babylonem & in austatenis parthię profluens bituminis liquidi modo: huic magna cognatio ignium transiliuntq; in eam protinus undecunq; uisam. Ita ferunt a medea pellicem crematam: postquam sacrificatum ad aras accesserat corona igne rapta.

VErum in montium miraculis ardet ętna noctibus semper: tantoq; ęuo materia ignium sufficit: niualis hybernis temporibus: egestumq; cinerem pruinis opperiēs. Nec in illo tantum natura deseuit exustionem terris denunciās: flagrat in phaselitis mons chimęra: & quidem immortalis diebus ac noctibus flāma ignem eius accēdi aqua: extingui uero terra aut foeno Nidius ethesias tradit. Eadē in lycia ephestii mōtes tęda flamante tacti flagrant: & adeo ut lapides quoq; riuorum & harenę in ipsis aquis ardeant: alituq; ignis ille pluuiis. Baculo si quis ex his accenso traxerit sulcos riuos igniū sequi narrat. Flagrat in bactris cophanici noctibus uertex: flagrat in medis: & cestia gente cōtingente confinio persidis. Susis quidē ad turri albā. xv. caminis maximo eorum & interdiu campus babylōn flagrat quadam uelut piscina ingenti iugeri magnitudie. Aethiopum item iuxta hespęrum mōtem stellarum modo capi noctu. Similiter in megalopolitanorum agro: & si iternus sit ille iucundus: frōdēq; densi supra se nemoris non adurens, ēst iuxta gelidum fontē semper ardēs: nymphei crater dira apolloniatis suis protendit ut Theopompus tradit. Augetur imbribus: egeritq; bitumen temperandum fonte illo ingustabili alias omni bitumine dulcius dilutus. Sed quis hoc miretur? in medio mari hiera insula ard&: ęolię insulę iuxta

italiam cũ ipſo mari arſere ꝑ aliquot dies ſociali bello: donec legatio ſenatus piauit
maximo tantum ardet incendio theonochema dictum ęthiopum iugum: torrẽteſq;
ſolis ardoribus flamas egerit. Tot locis: tot incendiis rerum natura terras cremat.

PRaeterea cum ſit huius unius elementi ratio fęcunda: ſeq; ipſa pariat & minimis
creſcat ſintillis: quid fore putandum eſt in tot rogis terrę? quę eſt illa natura: quę uo-
racitatem auidiſſimam in toto mundo ſine damno ſui faciat. Addantur his ſydera
innumera ingenſq; ſol. Addant̃ humani ignes & lapidũ quoq; ĩſiti naturę: attritaq;
inter ſe ligna. Iam nubium & originis fulminum: excedit profecto omnia miracula
unum diem fuiſſe quo non cuncta conflagrarẽt. Cum ſpecula quoq; cõcaua aduerſa
ſolis radiis facilius etiam accendantur: q̃ ullus alius ignis. Quid quod innuẽrabiles
parui: ſed naturales ſcatent? In nympheo exit e petra flãma quę pluuiis accendit̃: exit
et ad aquas ſcantias: hęc quidẽ ita inualida: cum tranſit: nec lõge in alia durãs materia
Vir& ex ęterno hunc fontẽ igneũ contegens fraxinus. Exit in mutinenſi agro ſtatis
uulcão diebus. Reperit̃ apud auctores ſubiectis aritię aruis: ſi carbo deciderit ardere
terram. In agro ſabino & ſidicino ũctum flagrare lapidẽ. In ſalentio oppido matia
impoſito ligno in ſaxum quoddam ibi ſacrum protinus flãmam exiſtere. In lacinię
iunonis ara ſub diuo ſita cinerem immobilem eſſe ꝑflantibus undiq; procellis: quí
et repentinos ignes exiſtere & in aquis/ etiã in corporibus humanis emicuiſſe. Tran-
ſimenum arſiſſe totũ: Seruio Tullio dormienti in pueritia ex capite flamã emicuiſſe
L. Martio in hiſpania interemptis. Scipionibus concionãti & milites ad ultionem
exhortanti arſiſſe. Simili modo Valerius antias narrat: plura mox & diſtictius. Nũc
enim quadam mixtura omnium rerum exhibentur miracula. Verum egreſſa mens
inter ĩterpretationes naturę festinat legentiũ aĩos per totũ orbẽ: ueluti manu ducere.

PArs noſtra terrarũ de qua memoro: ut dictũ eſt ãbienti oceano: uelut ĩnatans
lõgiſſime ab ortu ad occaſum patet: hoc eſt ab India ad herculis columnas gadibus
ſacratas. lxxxv. m. p. ut Arthemidoro placet auctori. Vt uero Iſidoro. lxxxxv. iii. m.
xviii. milia Arthemidorus addidit amplius a gadibus circuitu ſacri promontorii ad
promontorium arthabrũ: quo longiſſime frons ꝓcurrit hiſpanię. lxxx. m. nonagita
menſurę duplici currit uia: a gange amne hoſtioq; eius: quo ſe in eoum effundit per
indiam perthenisẽmq; ad miriandrum urbem ſyrię in iſſico ſinu poſitam. l. m. p. xv.
Inde proxima nauigatione Cyprum inſulam pataram lycię rhodum aſtupaleam in
carpathio mari. In iſula Laconicę tęnarum lylibeum ſicilię calarim ſardinię. xxxv. m.
Deinde grias. l. quę menſura uniuerſa ab Eoo mari efficit. lxxxv. m. p. ſexagitanouẽ
Alia uia quę certior mirię terrę non maxime pat& a gange ad eufratem amnẽ. li. m̃.
p. xxi. Inde capadocię marata. cc. m. p. & xliiii. Inde per phrygiã Cariã epheſũ q̃drin-
gẽta milia. p. lxxxxviiii. Ab epheſo per ęgeum pelagus delũ. cc. m. Iſthmũ. ccii. deĩde
terra & laconico mari & corinthiaco ſinu patras peloponenſi. ccii. quingenti leucadẽ
dcccvi. m. quingẽti. Corcyrã totidem: a Croceraunia centum. xxxii. m. brũduſiũ octi-
genta ſex milia quingenti. Romã. ccc. m. lx. alpes uſq; calcieomacum uicum qngẽta
xviii. m. per galliam ad pireneos montes in ulibrum quĩgenta. lvi. milia. Ad oceanũ
ad hiſpaię orã. ccc. xxxii. m. Traiectu gadis ſeptẽ. m. quĩgenta: quę mẽſura Artheme-
dori ratione octoginta. xi. m. nonaginta efficit. Latitudo autem terrę meridiano ſitu
ad ſeptẽtriones dimidio fere colligit mĩore. liiii milia. lxii. quo palã fit quantũ & hĩc
uapor abſtulit: & illĩc rigor. Neq; enim deeſſe arbitror terris aut nõ eſſe globi formã
ſed ĩhabitabilia utrinq; comperta eſſe: hęc mẽſura currit a littore ęthiopici oceaĩ qua
modo habitat̃ ad meroẽ. lxxxv. m. Inde alexãdriam. xii. m. l. rohdũ. d. dccc. m. iiii. m.
Gnidũ. lxxxvi. m. d. Samũ. c. m. chon. xxv. m. chiũ. dccc. iiii. m. Mitilenẽ. lxv. m. Te-
nedũ. lxxxxviiii. m. Sygęũ promontorium. xii. m. cccc. os ponti. ccc. xii. m. Carabim

promontoriũ.ccc.l.os mæotis.ccc.xii.m.d.hostiũ tanais.cc.lxv.m.qui cursus compendiis maris breuior fieri potest·lxxxi.m.ab hostio tanais nihil modicum diligẽtissimi auctores fecere.Arthemidorus ulteriora incomperta existimauit:cum circa tanaim sarmatharum gentes degere fateretur.Ad septentriones uersus Isidorus adiecit.xii.m.l.usq; ad mitilenem:quę coniectura diuinationis est.Ego non minore q̃ proxime dicto spacio sarmatharum fines nosci intelligo:& alioquin quantum esse debet ꝙ innumerabiles gentes subinde sedem mutantes capiat. Vnde ulteriorem mensuram inhabitabilis plagę multo esse maiorẽ arbitror.Nam & a germania ĩsulas immensas non pridem compertas cognitum habeo. De longitudine ac latitudine hęc sunt quę digna memoratu putem.uniuersum autẽ hunc circuitũ Eratosthenes in omnium quidem litterarum subtilitate.& in hac utiq; pręter cęteros solers quem a cunctis probari uideo ducentorum.cclii.milium stadiorum prodidit:quę mẽsura romana computatione efficit trecẽties quindecies centena milia passuum.Improbũ ausum:uerum ita subtili argumẽtatione comprehẽsum:ut pudeat nõ credere Hipparchus in coarguẽdo eo & in reliqua oĩ diligẽtia mirus adiicit stadiorum paulomĩus.xxv.m.

Alia Dionysiodoro fides:neq; enim subtraham exemplum uanitatis graeciae maximum Hiccidius fuit geometrica scientia nobilis.Senecta diem obiit in patria funus duxere ei propinquę:ad quas ptinebat hęreditas:hę cũ secutis diebus iuxta peragrarent inuenisse dicuntur in sepulchro epistolam Dionysiodori nomine ad superos scriptam peruenisse eum a sepulchro ad infimam terram:esse eo stadiorum xlii.milia:alii nec defuere geometrę:qui interprętantur significare epistolã a medio terrarum orbe missam quo a summo deorsum longissimum esse spacium:& idem pilę medium:ex quo consecuta computatio est:ut circuitum esse.cclv.m.stadiorum pronunciaret:harmonica ratio quę cogit rerum naturam sibi ipsam cõgruere addit.huic mensurę stadiorum.vii.m.terramq;.xcvi.milia partes totius mũdi facit.

HACTENVS DE SITV ET MIRACVLIS terrę aquarumq; & syderum:ac ratione uniuersitatis:atque mensura.Nunc de partibus quanq̃ infinitum id quoq; existimatᵣ:nec temere sine aliqua reprehẽsione tractadũ haud ullo in genere uenia iustiore.Si modo mĩme mirum est hominem genitũ nõ oĩa hũana nouisse.Quapropter auctorem neminem unũ sequar:sed ut quęq; uerissimũ in quaq; parte arbitrabor:quoniam commune ferme omnibus fuit:ut eos quisq; diligentissime situs disceret:ex quibus ipse prodibat.Ideoq; nec culpabo:nec coarguã quenq̃:locorum nuda nomina & quanta dabitur breui ponentur claritate causisq; dilatis in suas partes.Nũc enim sermo de toto est:quare sic accipi uelim:ut si diuidua fama sua nomina qualia fuere primordio ãte ullas res gestas nuncupentur.& sit quoddam in his nomen datura quidem:sed mũdi rerũq; naturę. Terrarum orbis uniuersus in tres diuiditᵣ partes.Europam Asiam & Africã Origo ab occasu solis & gaditano fręto qua irrumpens oceanus atlanticus in maria interiora diffunditᵣ:huic itranti dextera africa est:leua europa:inter has Asia.Termĩ amnes tanais & nilus.xv.m.p.in longitudinem quas diximus fauces oceani patent v.milia in latitudinem a uico menlaria hispanię ad promõtorium africę album auctore turanio gracili iuxta genito:& Titusliuius ac nepos Cornelius latitudinis tradiderunt minus.vii.m.p.ubi uero plurimum.x.m.Tam modico ore tam immensa

ęquorum uastitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit: frequentes quippe tenię cādicantis uadi carinas territāt. Qua de causa limen interni maris multi eum locum appellauere: proximi autem faucibus utrinq; impositi montes coercent claustra. Abila Africę: Europę calpe laborum herculis metę: quā ob causam indigenę columnas eius dei uocant: creduntq; perfossas exclusa antea admisisse maria & rerum naturę mutasse faciem.

PRimum ergo de europa altrice uictoris omnium gentium populi longeque terrarum pulcherrima: quam pleriq; merito nō tertiam portionē fecere. Verū ęquam in duas partes ab amne tanai ad gaditanū fretum: uniuerso orbe diuiso oceanus hoc quod dictum est spacio atlanticum mare īfundens & auido meatu terras quacunq; ueniente ex parte demergens: resistentes quoq; flexuoso littorum āfractu lambit europam uel maxime recessibus crebris excauans: sed in quattuor pręcipuos sinus: quorum primus a calpe hispanię extimo: ut dictum est monte locros bruciū usq; promontorium immenso ambitu flectitur. In eo prima hispania terrarum est ulterior appellata eadem bętica mox a fine urgitano citerior: eademq; tarraconensis ad pirenei iuga. Vlterior in duas pro longitudine prouincias diuiditur. Si quidem bętica a latere septentrionali protenditur a lusitania amne ana discreta. Ortus hic in laminitano agro citerioris hispanię: & modo in stagna se fundens: & modo in āgustias resorbens: aut in totum cuniculis se condens: & sępius nasci gaudens in atlanticum oceanum effunditur. Tarraconensis autem affixa pyreneo: totoq; eius a latere discurrens: & simul in gallicum oceanum ibero mari transuersa se pandens solorio monte ex oretanis iugis carpentanisq; & asturum a bętica atq; lusitania distinguitur. Bętica a flumine eam mediam secante cognominata cunctas prouinciaꝝ diuiti cultu et quodam fertili ac peculiari nitore pręcedit: iuridici conuentus ei. iiii. Gaditanus cordubensis: Astygitanus Ispalensis: oppida omnia numero. clxxv. In his colonię. ix muīcipia cētum simul latio ātiquitus dōata. xxix. libertate: sex foedere tria stipēdiaria cxx. ex his digna memoratu: aut latiore sermone dictu facilia a flumine Ana littore oceani oppidum ossonaba ascuria cognominatum interfluens luxiam & meturium arenei montis. Bętis fluuius littus currenense inflexu sinu: cuius ex aduerso gadis inter insulas dicendas promontorium iunonis portus. Vesippo oppidū bellomelaria fretum ex atlantico mari carceia carcesos a gręcis dicta mōs calpe. Deīde littore iterno oppida barbesula cū fluuio. Itē saldubia oppidū siue malacha cū fluuio foedeꝝ ratoꝝ Deinde menuba cū fluuio sechi firmū cognomīe Iulio lerabdera murci bęticę finis. Oram eam uniuersam originis poenorum existiauit. m. agrippa. Albana autē atlantico oceano obuersa bastulorum turdulorumq; est. In uniuersam hispaīam. m. Varro peruenisse Iberas & persas & phoenicas celtasq; & poenos tradit. Lusum enī liberi patris: aut lisam cum eo bachantem nomen dedisse lusitanię & pana pręfectū eius. Immēsa autem quę de hercule ac pirene uel saturno tradūt fabulosa in primis arbitror. Bętis in tarraconensi ꝓuīcia nō ut aliqui dixere metesa oppido: sed cugnēsi exoriens saltu: iuxta quem tader qui carthaginensem agrum rigat: ocior refugit scipionis rogum uersusq; in ocasum oceanum atlanticum prouinciam adoptans petit modicus primo: sed multorum fluminum capax: quibus ipse famam aquasq; aufert Bęticę primum ab ossigitania infusus amoeno blandus alueo crebris dextra leuaq; accolitur oppidis. Creberrima iter hūc & oceani oram in mediterraneo segida: quę angurina cognominatur. Iulia quę fidentia. Vrgao quę albe bora quę certali. Silibeꝛio qui liburnus: lipida quę clausa. Stici quod Iuliensés. Vesti quę fauentia. Sigilia: tegua arialdimū aglamino bebro castra uinaria. Cisibrium yphonona Illurco oscua succalo unditanum Tuatiuetus. Omnia uastetatuę uergentis ad mare. Conuentus uero Cordubensis circa flumen ipsum ossigi: quod cognomīatur laconium. Iliturgi quod forumIulium. Iprasturgi quod triūphale: sutia & laconium. xi. m. p. remotū.

In mediterraneo ebulco quod bontificense appellatur: mox ripepora foederatorum
facili mortaliũ onuba & dextra. Corduba colonia patricia cognominata. Inde primũ
nauigabili bęte oppido carbula decuma fluuiis singulis. Eodem bętis latere incedẽs
oppida Ispalẽsis cõuẽtus celtiara exatũ Vacapaia Acira Ilipa cognoĩe Ilpa Italica: & a
leua Ispalis colonia cognoĩe Romuliẽses ex aduerso oppidũ ess&: quod cognomĩat
Iulia: constantia birgentium quod Iulii genitor: Bippo Carasitarũ fluuius Menuba
et ipse a dextro latere infusus in terra ęstuaria babens oppidum Irabrisca cognomine
Veneria & colobonia colonię Asta quę Regia dicitur & in mediterraneo assido quę
cęsariana singulis fluuiis in bętim quo dictum est ordinẽ irrũpens: astygitanã coloĩ-
am alluit augustam cognomine firmam ab ea nauigabilis: buius conuentus sunt
reliquę coloĩę innumineis Tucti quę cognoĩat augusta gemella ituti quę uirtus iu-
lia: ut ubique claritas iulia ursoque genua urbanorum inter quę fuit munda cum
Pompeii filio capta libera oppida aitigni uetus a stipo stipendiaria. Callet Gallucu-
la: Castra: gemmina: Illipula minor: marruca: siccana: obultula: onnigisabora uenti
prope nubem amnem & ipsum nauigabilem baud procul babitant cilongiticęli lo-
gisti. Quę autem regio a bete ad fluuiũ anam tendit extra prędicta Beturia appellat
in duas diuisa partes: totidemq; gentes cęlticos qui lusitaniam attingunt. Ispalensis
conuentus turdulos qui lusitaniam & tarraconensem accolunt iura Cordubã petũt
Cęlticos a celtiberis ex lusitania aduenisse manifestum est: sacris lingua oppidorum
uocabulis: quę cognominibus in bętica distinguuntur. Serrea dicit fama Iulia Ner-
cobrice concordia Iulia rigide restituta iulia cõstribute iulia: ucultumatũ quę icuriga
nunc est: lacu murge constantia rilia steresibi fortunales & calẽsibus emanici: pręter
bęc in celtica: acimbro: arunda: Arunci: turobriga: lastigi: alpesa: sepone: scrippo. Al-
tera: ueteria: quam diximus turdulorum & conuentus. Cordubensis babet oppida
non ignobilia Arsam Melariam mirobricam. Regiones osurtiam disci seponem.
Gaditani conuentus ciuium Romanorum regina latinorũ regia caruisia cognomĩe
aurelia: urigia cognominata castrũ iuliũ. Item Cęsaris saltariensis stipẽdiaria baesaro
bellipo barbella uiula ciprobasis progale capacumio leastro Iocio brana lasculasa gũ-
tiasa audonse: porro lõgitutudinem eius uniuersam prodidit. m. agrippa q̃drigen-
torum. lxx. m. p. lat tudinem. cclvii. Sed cum termini Carthaginem usq; procederẽt:
quę causa magnos errores computatione mensurę sępius parit. Alibi mutato ꝓuin-
ciarum modo: alibi itinerum auctis: aut diminutis passibus incubuere maria tam
longo ęuo. Alibi processere littora torsere & fluminum correxere flexus: pręterea ali-
unde aliis exordium mensura est: & alia meatus ita fit: ut nulli ita duo concinant.

BAeticę longitudo nũc a castulonis oppidi fine gadis. ccl. & a murgi maritima
ora. xxv. m. p. amplius latitudo: a Carceiana ora. ccxxxvii. Agrippa quidem in tanta
uiri diligentia pręter quod in boc opere ac cura. Cum orbem terrarum: orbi spectãdũ
proponeret errasse terras quis credat: & cum eo Diuum Augustũ. Is nanq; cõpletã
eam porticum & destiatione & cõmẽtariis. M. Agrippa a sorore sua ĩcboatã pegit.

CIterioris bispanię sicut complurium prouinciarum aliquantum uetus forma
mutata est: ut pote cum Pompeius magnus trophęis suis quę statuebat in pireneo
dccc. lxxvii. oppida ab alpibus ad fines bispanię ulterioris a se redacta in ditionem
testatus sit. Nunc uniuersa prouincia diuiditur in conuẽtus septem Carthaginẽsem
Tarraconensem: Cęsaraugustanum: duniensem: astuꝝ: lucrẽsem barceuꝝ. Accedunt
insulę quarum mensione per se positas Ciuitates prouincia ipsa pręter contributas
aliis. cclxxxiii. continet oppida. In bis colonię. xii. oppida ciuium Romanorum. xiii
latinorum ueteꝝ. xviii. foederatorum unum. Stipendiaria. cxxxv. primi in ora bastuli
posteos quo dicitur ordine intus recedentes mente sani oretani & ad tagum carpetãi

iuxta eos uaccei/uettones & celtiberi asrebaci: oppida orę ꝓxima/urci/adscriptum est
beticę: Barea regio mauitania/mox deintania: deinde contestania. Carthago noua co/
lonia: cuius a promõtorio/quod saturni uocatur/cęsaream mauritanię urbem. clxxxx
ii. m. p. traiectus est. Reliqua in ora flumen thader/coloniam immunis ilici. Vnde
illicitanus sinus/in eam contribuitur Icositania. Mox latinorum lucentum/dianium
stipendiarium. Suero fluuius & quondam oppidum/Contestanię finis. Regio edi/
tania amoeno prętendente stagno/ad celtiberos recedens Valentia colonia. iii. m. p.
a mari remota flumen tortum/& tantundem a mari Saguntum ciuium Romãoꝝ
fide oppidum nobile: flumen Aduba. Regio autem lergaonum. iberus amnis na/
uigabili commercio diues ortus in cantabris haud procul oppido biliobrica p. ccccl.
p. fluens nauium per. cclx. Auarici oppido capax: propter quē uniuersam hispaiam
gręci appellauere Iberiam. Regio cessetania flumen subi/colonia taraco Scipionum
opus: sicuti carthago poenorum. Regio hilergetum/oppidum subur/flumen rubri/
catum/a quo lacetani & indigetes post eos: quo dicitur ordine intus recedētes radice
pyrenei/auxetani: fixani: itani: lecetani: perq; prieneum cerretani. Deinde uastones in
ora autem colonia barcine cognomine fauentia: oppida ciuium Romanorũ betulo/
Irulo/flumen tarnum/blanibeę flumealbae/emporia ęgeminum/hoc ueteꝝ incolarũ/
ac gręcorum qui focensium fuere soboles: flumen tycher. Ab eo pyrenea uenus in
latere promontorii altero. xl, nunc per singulos conuentus reddentur īsignia: pręter
supradictam Teraconem disceptant populi. xliii. quorũ cęleberrimi ciuiũ roãnorũ
Dentõsani bisgargitani: latinorum ausitani/cerretani/qui iulitani cognominantur: &
q augustaī ac detaī: gerũdēses/gessoriēses/theari: q Iuliēses. stipendarioꝝ aqcaldēses/
onenses/betulonēses/cęsarugustana colonia īmunis amne hybero affusa: ubi oppidũ
antea uocabatur: Saldinia/regionis reditanię recipit populos. lv. ex his ciuiũ romãoꝝ
bellicanos cęsenses. Ex colonia calaguritanos qui nascici cognominantur/ilerdenses
surdũonum gentis: iuxta quas sycoris fluuius/hostensis regionis suessetaię. Thurias
senorisoles latinorum ueterum castartenses/ergauicenses/graturitanos/leonicenses
ossigardenses, foederatos tarragenses: stipendiarios arcubrienses/andolorgenses/aro/
cellitanos/buranenses calaguritanos qui fibularenses cognominantur. compultenses/
carenses/tricenses/Cortoenses/damanitanos/spalenses/larnenses/lursenses & Illuberi/
tanos/lacetanos nibienses pompulenses ressegienses. carthaginem cõueniũt populi
lxv. exceptis insularum incolis. Ex colonia acitania gemelenses & libisona cognoīe
foroaugustana: quibus duabus ius italię datum. Ex colonia faraliēse oppidani latii
ueteris custulonenses: qui cęsariuenales appellantur. Setabitani qui augustani/Va/
lerienses. Stipendiariorum autem cęleberrimi labanenses/bastitani/consaburenses
dianenses/gelistani/oetani/lauinitani/mentesani: qui & oretani/mentesani qui & ba/
stuli: oretani qui & germani cognominantur. Caputq; celtiberię segobrigēses capetaī/
toletani tago flumini impoisiti. Deinde ualtienses & uirgilienses. ingrunienses: cõ/
uentus septem ardiuli ducunt populos. xiiii. ex quibus iabanenses tatum nomīare
libet. turrimogildi. viiii. in quibus segis amonenses & sesiana iulienses & uennesi. in
eundem conuentum carietes & uenenses. v. ciuitatibus uadunt: quaꝝ sunt ueliēses
et iidem pelleodenses: Celtiberum quattuor populis: quorũ Numantini fuere clari
sicut uiuaceorum. xviii. ciuitatibus iter catunēses palētini lacobrigēses/caucēses. Nã
et in cantabrigis. vii. populis iuliobrica sola memoratur. In autirgonũ. x. ciuitatibus
triciũ & uironesca: arenastis nomē dedit fluuius Arena. horum oppida. vi. Saguntia
et Ibisaia: quę noīa crebro aliis in locis usurpãtur: pręter ea Segonia & noua augusta.
Tremes/ipsaq; clunia celtiberię finis. Ad oceanum reliqua uergũt. Varduliq; ex pręs/
dictis & cantabri iunguntur usq; ad asturũ. xxii. populi diuisi in angustano sautrica
urbe magnifica. In his sunt cigiuri/pesici/lautienses/Zoele. Numerus omnis multi/
tudinis ad. ccxl. liberorum capitum: lucensis conuentus populorum est. xvi. pręter

celticos & leuanos ignominiosę ac barbarę appellationis. Sed liberorum capitum ex qbus pręter ipsos ferme .clxv. simili modo braccaꝝ .xxiiii. & ciuitates .clxxv. capitũ: ex quibus pręter ipsos braccaros uiuali cobelerni galeci atq; isilici querqueni citra fastidium nominentur: longitudo citerioris hispanię est ad finem castulonis a pyreneo dc.vii. m. p. & ora paulo amplius: latitudo a taracone ad littus olarsonis .cccvii. E radicibus pyrenei ubi cuneatur angustius inter duo maria paulatim: deinde se pãdẽs quia contingit ulteriorem hispaniam tantundem & amplius latitudini adiicit. metallis plũbi ęris ferri argẽti auri tota ferme hispaĩa scatet: citerior & specularis lapidis bętica & nimio: sed & marmorum lapicidinę. uniuersę hispanię. Vespasianus imperator augustus iactatę procellis rei. p. latii ius tribuit. pyrenei mõtes hispaĩas galliasq; disterminant promontoriis in duo diuersa maria proiectis.

NArbonensis prouincia appellatur pars galliarum quę interno mari alluitur bracata antea dicta amne Varro ab italia discreta alpiumq; uel saluberrimis Ro. ĩpio iugis a reliqua uero gallia latere septentrionali montibus gebẽna & iugeribus agrorum cultu uirorum morum dignatione & amplitudine opum nulla ei prouĩciaꝝ preferenda: breuiterq; italia uerius ꝙ prouincia. In ora regio sardonum intusq; cõsuaranorum flumina tetii uernodubrum: oppida illi Sebrę magnę quondã urbis tenue uestigium rucino latinorum flumen a taxe pyreneo rubrensem permeans lacum. Narbon martius decumanorum colonia .xii. m. p. a mari distãs: flumĩa Araris libria oppida de cętero rara pręiacentibus stagnis. Agatha quondam massiliensiũ & regio uulcarum tectosagum: atq; ubi rhoda rhodiorum fuit: Vnde dictus multo galliarũ fertilissimus rhodanus amnis ex alpibus se rapiens per lemannum lacum segnemq; deferens ararim: nec minus se ipso torrentes: sed Isaram & druentiam libica appellãt duo ora eius modica: Ex his alterum hispaniense: alterum metapinum: tertiũ idemq; amplissimum assaliaticum. Sunt auctores heacleam oppidũ in hostio rhodaĩ fuisse Vltra fossę ex rhodano .c. passibus marii opere & nomĩe insigne stagnũ. Astromela oppidum maritima anaticorum: superq; campi lapides herculis pręliorum mẽoria. Regio anatiliorum uicus dexuuiaticum cauarũq; rursus a mari tricoriuum: & uicus tricollorum uocõtiorumq; & segouellaurõum mox allobrogum. At in ora massilia gręcorum focensium foederata promontorium zoachitarista portus. Regio camatulicorum deinde suelteri supraq; uerucini: In ora autem athenopolis massiliensium forum iulii octauianorum colonia quę pascensis appellatur: & classica amnis in ea argenteus. Regio oxibiorum linguanorũq; super quos sueberi quariates adimicãtes At in ora oppidum latinum antipolis regio deciatium amnis uarus ex alpium mõte cẽa ꝓfusus: in mediterraẽo coloĩa arelate sexcamoꝝ: beterre septĩaõꝝ arausio: secũdãoꝝ In agro caluarum ualentia uienna. allobrogum oppida latina aquę sextię saluiorum auennio: cauarum apta iulia: uulgientium alebece: leurorũ appollinaꝝ alba: elduoꝝ augusta. Tricastinorum anatilia area bornianico macino bellio cartassium: uulgarũ tettosagum cesaro carbani torate: meminorum cenicenses camboletri: qui atlantici cognominantur forum uocouiglanum libii luceuani: qui & foroneronieses nemausium areconicorum piscinę Ruteni samnages tholosani thetosagum aquitanię conterminatas godunitarum conomenses umbranici uocontiorum ciuitatis foederatę duo capita uasio & lugus augusti: oppida uero ignobilia .xviiii. sicut .xxiiii. nemãsiẽbus attributa. Adiecit formulę galba ĩpator ex ĩalpinis agãticos atq; bodiõticos quoꝝ oppidũ duua lõgitudĩem prouincię Narbonensis .cccclxx. m. p. agrippa tradidit: latitudinem .ccxlviii. m.

ATalię de hinc primiq; eius ligures mox hetruria umbria latium ibi & tyberina hostia: & Roma terrarũ caput: xvi. m. p. interuallo a mari uũlscũ littus postea literni & campanię picentinum Inde ad lucanum: bruciũq; quo longissime in me

ridiem ab alpium pene limatis iugis in maria excurrit. Italia. Ab eo gręcię ora mox salentini: peduculi. appuli: peligini: frentani: marrucini: uestini: sabini: picętes: galli: bitrusci. Veneti: carni: biapides: Istri liburni. Nec ignoro ingrati ac segnis animi existimari posse merito si breuiter atq; in transcursu ad hūc modum dicat terra oīm terrarum alumna: eadem & parens numine deum electa quę cęlū ipsum clarius faceret sparsa congregar& imperia: ritusq; molliret: & tot populorum discordes ferasq; linguas sermonis commertio contraheret ad colloquia & humanitatem homī daret breuiterq; una cunctarum gentium in toto orbe patria fier&. Sed quid agam tanta nobilitas omnium locorum quis attigerit tanta rerum singularum populorumque claritas ten& urbs Roma: uel sola in & ea digna etiā festa ceruice facies: quo tandem narrari debet opere: qualiter Campanię ora per se fęlixq; illa ac beata amoenitas ut palam sit uno in loco gaudentis opus eē naturę. Iā uero tota ea uilitas ac perēnis salubritatis cęli temperies tam fertiles campi tam aprici colles tam innoxii saltus tam opaca nemora tam munifica siluarum genera tot montium afflatus tanta frugum uitiumq; & olearum fertilitas tanta nobilium pecorū uellera tam opima tauris colla tot lacus tot amnium fontiumq; ubertas totam eam perfundens tot maria portus remigiumq; terrarum commertio patens undiq;. & tanq̄ ad mortales adiuuādos ipā auide in maria procurrens. Neq; ingenia ritusq; ac uiros lingua manuq; superatas commemoro gentes. Ipsi de ea iudicauerunt gręci genus in gloriam sui effusissimū quotam partem ex ea appellando gręciā magnam. Ni mirū id quod in cęli mētione fecimus hac quoq; in parte faciendum: ut notas quasdam & pauca sydera attigamus legētes tantum quo se meminerint ad singula toto orbe edisserenda festinari.

Est ergo folio maxime querno assimilata multo proceritate amplior q̄ latitudīe In leuo se flectens cacumine: & amazonicę figura desinens parmę ubi a medio excursu cinctos uocatur per sinus lunatos duo cornua emittens leucopetram dextra lacinium sinistra: patet longitudine ab alpio fine pretorię augustę per urbem capuā quę cursu meante rhegium oppidum in humero eius situm: a quo ueluti ceruicis īcipit flexus decies centena. xx. m. p. multoq; amplior mensura fier& lacinium usq; ni talis obliquitas in latus digredi uideretur: latitudo eius uaria est quatringentorū x. milium inter duo maria inferum & superum amnesq; uarum atq; arsiam. Mediū autem ferme circa urbem Romam ab hostio aterni amnis in adriaticū mare īfluētis ad tyberina hostia. cxxxvi. & paulominus a castronouo adriatici maris alpiū ad tuscū ęquor haud ullo in loco ducentis latitudinem excedens. Vniuersi autem ambitus a uaro ad arsiam. xxx. m. lviii. pficit: abest a circūductis terris Istria liburnia: quibus locis centena milia ab epiro illyrico. l. ab africa minus. cc. ut auctor est. M. Varro a Sardinia. cxx. m. l. a sicilia mille quingenta. a corcira minus. lxxx. m. a iusta. l. incedit per maria cęli regiōe: a meridie qdē. Sed si qs id diligēti subtilitate exigat inter sextā horam primāq; brumalem.

Nunc ambitum eiusq; urbes: ennumerabimus. Qua in re pręfari necessarium est auctorem nos diuum augustum secuturos descriptionemq; ab eo factam italię totius in regiones. xi. sed ordine eo qui in littorum tractu fier& urbium quidē uicinitates eorum ordinatione utiq; perpropera seruari non posse. Itaq; interiori exide parte digestionem in litteras eiusdem nos secuturos coloniarum mētiōe signata quas ille in eo prodidit numero: nec situs originesq; persequi facile est ingaunis liguribus: ut cęteri omittantur agro tricies dato. Igitur ab amne Varo nicea oppidum a massiliensibus cōditum fluuius padus alpes populiq; in alpinis multis nomibus. Sed maxime capillati oppido Vediātiorum ciuitatis gemellio portus herculis menoecci lygustina ora lyguꝝ celeberrimi ultra alpes saluii deciates oxubii. Citra ueneris est turris octibagiensis tatielli binibelli magelli euburiares casmonates uelietes: &

quorum oppida in ora proxima dicemus flumen rutuba: oppidum album Intimi-
lium flumen merula oppidum in gautinum portus uadorum sabautium flumen
portifera oppidū genua fluuius feritor & portus delfini. Tigultias segesta tigullioꝝ
flumē macra lygurię finis.

A Tergo autem supradictorum omnium appenninus mons italię amplissimus
perpetuis iugis ab alpibus tendens ad siculum fretum ab altero eius latere ad
padum amnem italię ditissimum omnia nobilibus oppidis nitent libarna dertona
colonia. Triabarna detartace Industria carrea: quod potentia cognominatᷣ forofuluii
quod ualētium augusta bacieniorum alba pompeia asta Aquiestatieliorum: hęc re-
gio ex descriptione augusti nona est: pat& ora lygurię inter amnes Varum & macrā
ccxi.m.p.annectitur.vii.in qua hetruria est ab amne macra ipā mutatis sępe noibus
umbros inde exegere antiquitus pelasgios lidi: a quorum rege tyrrheni mox a sacri-
fico ritu lingua gręcorum thusci sunt cognominati.

P Rimum hetrurię oppidum luna portu nobile. colonia luca a mari recedens:
propiorq; pise inter amnes auserem & arnū ortę a pelope pisisq; siue a territais gręca
gente. Vada uolaterana: fluuius cecina: populonium hetruscorum quondā: hoc tātū
in littore: hinc amnis pile mox & umbro nauigiorū capax: & ab eo tractus umbrię
portusq; Thelamo: cosa uolsientium a populo: Ro. deducta: grauiscę: castrūnouum
pyrgi ceretanus amnis & ipsum cere intus mille.p.iiii. agilla a pelasgis conditoribus
dictum alsinum pregne. Tyberis amnis a macra.cclxxxiiii.m. Intus colonię falisca
argis orta: ut auctor est cato. quę cognominantᷣ hetruscorum lucus: coloię russellana
seniensis utricina. De cetero arentini ueteres arentini fidentiores aretini. Iulienses
amitinenses aquenses cognomie. Taurini brerani cortoniēses capenates clusini noui
clusini ueteres: fluentini profluenti arno appositi: fesule: ferentinum: fescennia: hor-
tanum: herbanum nepete nouē pagi prefecturę. claudii a foro clodi pistoriū perusia
banenses Saturnini qui ante aurini uocabantur Subertani scatones ueientaī esentaī
Volaterani cognomine hetrusci Volsienses in eadem parte oppidorum ueteꝝ noīa
retinent: agri crustuminus caletranus.

T Yberis antea thybris appellatus & prius albula media fere longitudīe a pēnini
finibus aretinorum ꝓfluit tenuis primo nec nisi piscinis corriuatus emissusq;
nauigabilis: sicuti trima & glanis influentes in eum nouenorum ita conceptu dieꝝ
si non adiuuent imbres: sed tyberis propter aspera & cōfragosa. nec sic quidem prę-
terq̄ trabibus uerius q̄ ratibus longe meabilis fertur per.cl.m.p.nō procul tiferno
perusiaq; & otriculo hetruriā ab ūbris ac sabinis mox citra.xvi.m. urbis ueientanū
agrum a crustumino. Deinde fidenate latinumq; a uaticano dirimens. Sed ītra are-
tinum glanum duobus &.xl. fluuiis auctus precipuis autem nare & auiene qui &
ipse nauigabilis latium includit a tergo: nec minus tamen aquis ac tot fontibus in
urbē perductis & ideo quālibet magnaꝝ nauium ex italo mari capax rerum in toto
orbe nascentium mercator placidissimus pluribus prope solus q̄ ceteri in omnibus
terris accolitur amnis: aspiciturq; uillis. Nullisq; fluuiorū minus licet īclusis utrinq;
lateribus: nec tamen ipse depugnat q̄q̄ creber ac subitus incremētis & nusq̄ magis
aquis q̄ in ipsa urbe stagnantibus: quinimo uates ītelligitᷣ potius ac moitor auctus
semper religiosus uerius q̄ seuus.

L Atium antiquum a tyberi circeos seruatum est millep: lōgitudinē tam tenues
primordio īperii fuere radices coloīs sępe mutatis. Tenuere alii aliis tēporibus
aborigines pelasgi arcades siculi arunci rutuli & ultra circeos uolsti osci ausones:
Vnde nomen & modo latii processit ad lirim amnem.

I In principio est hostia colonia a romano rege deducta. oppidum laurentum

locus solis indigetis.amnis numicius:ardea a dane persei matre condita. Deinde quōdā afrodisiū:ātiū coloīa.astura flumē & insula fluuius nympheus:claustra Roāna Circei quondam insula immenso quidem mari circūdata si creditur Homero:& nunc planicie mirum est quod de hac re tradere homium noticię possimus. Theophrastus qui primus externorum aliqua de Romaīs diligētius scripsit. Nam Theopompus ante quem nemo mentionem habuit:urbem dumtaxat a gallis captam dixit.dycarchus ab eo proximus legationem tantum ad Alexandrum missam:hic iam & plus q̄ fama circeorum insulę & mensuram posuit:stadia.lxxx.In eo uolumie quod scripsit Nicodoro Atheniēsium magistratui:qui fuit urbis nostrę.cccc.xl.āno Quicquid ergo terrarum est pręter.x.passus ambitus annexum insulę post eū annū accessit italię:aliud miraculum a circeis palus pontina est:quem locum.xxiiii.urbiū fuisse mutianus ter consul prodidit.Deinde flumen aufentum supra quod terracina oppidum uolscorum lingua ansur dictum:& ibi fuere amyclę siue amicindę a serpentibus deletę.Deinde lacus fundanus.Caieta portus oppidum formie dictum ut existimauere antiqui lestrygonum sedes.Vltra fuit oppidum pilo colonia miturnę lyri amne diuisa glanico appellata oppidum sinuessa.Extremū in adiectu latio:quam quidam sinopem dixere uocitatam.

HInc fęlix illa Campania est ab hoc sinu incipiunt uitiferi colles & temulentia nobilis succo per omnes terras inclyto:atq; ut ueteres dixere summum liberi patris cum Cerre certamen:hinc setini & cecubi obtenduntur agri:his iunguntur falerni caleni:deinde funduntur massici gaurani surrentiniq; montes.Ibi leburini campi sternuntur & in delicias alice politur messis:hęc littora fontibus calidis rigant̄ pręter quę cętera in toto mari conchylio & pisce nobili annotantur.Nusquā generosior oleę liquor:& hoc quoq; certamen humanę uoluptatis tenuere osci gręci Vmbri tusci campani.In ora sauo fluuius:uulturnum oppidum cum amne :literunum:cumę chalcidēsium:misenum:portus baianus bauli lacus lucrinus & auernus cimmeriū iuxta quē oppidum quondam:deinde puteoli coloīa dicęarchea dicti:postq; phlegei campi. Acherusia palus Cumis uicina:littore autem hoc neapolis chalcidēsium et ipsa arthenope a tumulo sirenis appellata:herculaneum:pompeii:haud procul espectante monte Vesuuio alluente sarno amne.Ager micerimus est nouem.m.p.a mari ipsa nuceria est.Surentum cum promontorio mineruę syrenum quondā:sed enauigatione a circeis duo de octoginta.m.p.patet.

REgio ea a tyberi prima italię seruatur ex descriptione augusti. Intus colonię capua ab.xi.campo dicta:aquinum:suessa: Venafrum: Sora:theamum: sidicinum cognomine.Nola oppidum abellinum Aritia alba longa.acerani alifani atinates aletrinates arcagnini attbelani Vasulani arpinates auximates:auellani Vasulani alesetarni & qui ex agro latino.Item hernico.Item labicano cognomiati beuole calatie Cassinum calenum capitulum hornetum cernetani qui mariani cognominantur corani a dardano troiano orti Cuburterini Castrimonienses cingulari gabienses.In monte albano foro populienses ex falerno frusinates ferentinates fregiates frabaterni ueteres frabaterni noui figolenses fregellani foroapi forentani gabai Iteramnetes succasini:qui & lyrenates uocantur Illirionenses lauini norbani nomentani pręnestini orbe quondam stipane dicta priuernates setini segmini.Suessulaī theatini trebulani cognomine ballimenses trebani tustulani uerulani ueliterni ulibrenses urianates.Superq; Roma ipsa:cuius nomen alterum dicere arcanis cerimoīaꝝ nephas habetur.obtimaq; & salutari fide abolitum enunciauit.Valerius soranus:luitq; mox poenas.Non alienum uidetur inserere hoc loco exemplum religionis antiquę:ob hoc maxime silentium institutę.Nanque diua angerona:cui sacrificabatur ad dem

xii.kalendis Ianuarii ore obligato:obsignatoque simulachrum habet.

VRbem tris portas habentem Romulus reliquit:aut ut plurimas tradentibus credamus.iiii.moenia eius colligere ambitu imperatoribus censoribusq; Vespasiais anno conditę urbis.viiii.c.xxvi.m.p.xiii.cc.complexa montes.vii.Ipsa diuiditur in regiones.xiiii:compilatarum.cc.lxv.eiusdem spacium mensurę currētem a miliario in capite Romaī fori statuto ad singulas portas:quę sunt hodie nuēro.xxxvii.ita ut xii.portę semel numerentur:prętereanturq; ex ueteribus.vii.quę esse desierūt efficit passuum per directum.xx.m.dcclxv.ad extrema uero tectorum cum castris prętoriis ab eodem miliario per uicos omnium uiarum mensura colligit paulo āplius.xx.m.p.quo si quis altitudinem tectorum addat:dignam profecto extimationē concipiat:fateaturq; nullius urbis magnitudinem in toto orbe ei potuisse comparari.Claudit̃ ab oriēte aggere tarquini superbi.Inter prima opere mirabili:nāq; eum muris ęquit qua maxime patebat aditu plano cętero muita erat pręcelsis muris aut abruptis mō-tibus:nisi quod expaciantia tecta multas addidere urbes in prima regione.
Prętcrea fuere in latio clara oppida atriocum pometia captia politorium tellana tifa-ta tibita cecina ficana crustummeria medulum corniculum.Saturnia ubi nūc roma Antipolis quod nunc ianiculum parte romę antenula cumerium colatia anitinum norbe fulino cunius carne in monte albano soliti accipere populi albanenses.Albaī esolani astienses ebolani Nubolani boluni cusuetani coriolani fidenates forēti orten-ses latinienses longani manates macuales munienses numimenses oliculani ocultaī pedani poletaurini querquculani Sicanisi colenses tolorenses tutiēses.Vimitellari Iulienses uenetulani Vicelenses.Ita ex antiquo latio interperiere.liii.populi sine uestigiis.In campano autem agro stabię oppidum fuere usq; ad.CN. Pompeium et Catonem consules a populo romano.kl.maii quo die.l.Sylla legatus bello sociali id deleuit quod nunc in uillas abiit.Intercidit ibi & taurania.Sunt in oriente scalini reliquię.prętcrea auctor est Antias oppidum latinorum apeolas.ccl.m.p.captum a l.tarquino rege:ex cuius pręda Capitolium in fine incboauerit:a surento ad silerum amnem.xxx.m.p.Ager picentinus fuit Tuscorum templo Iunonis aricinę a Iasone condito insignis.Intus oppidum salerni picentia a silero tertia regio & ager lucāus bruciusq; incipit:nec ibi rara incolarum mutatio:tenuerunt eū pelasgi oenotrii itali morgentes siculi gręcię maxīe populi:nouissime lucani samnitibus orti duce lutio Oppida pręstum a gręcis possidonia appellatum. Sinus pręstanus oppidum Elea quę nunc uelia promontorium palinurum:a quo sinu recedente traiectus ad Colo-niam regiam.c.m.p.proximum autem flumen melpes oppidum Buxentiū gręcię pisilaus amnis fuit & oppidum blanda eodem nomīe ab eo brucium littus oppidū blanda flumen baletum portus parthenius & focensium sinus uibonensis locus clampetie oppidum tampsa a gręcis cimense dictum & crotoniensium terina:sinus-q; ingens terinus oppidum cosentia Intus in pennisula fluuius acherona quo oppi-dani cheruntini.ippo:quod nunc uionem ualentiam appellamus:portus herculis methaurus amnis.taurētum oppidum:portus borestis & meldua oppidum scyllę-um granteius fluuius mater ut dixere scyllę:deinde colonia regia siculum fretum ac duo aduersa promontoria ex italia cenus ex sicilia pelorum.xii.stadiorum interuallo Vnde regium.xliii.Inde apennisula scylla promontorium leucopetra.xv.m.p.ab ea lilutri cognominati:a promōtorio Zephyrio:absunt a silero.cciii.m.p.Et includit̃ Europę sinus primus.In eo maria nuncupantur.Vnde irrupit atlanticum.Ab aliis magnum qua intrat porthmos a gręcis a nobis gaditanum fretum cum intrauit his-panum quatenus hispanias alluit:ab aliis ibericum & balearicum mox gallicū ante narbonensem prouinciam:hinc ligusticum.Ab eo ad siciliam insulam tuscū quod ex gręcis:alii nocium:alii tyrrhenum e nostris plurimi inferum uocant:ultra siciliā

quod est ad salentinos ausonium polibiūs appellat. Eratostenes autē inter hostium oceani & sardiniam quicquid est sardonum. Inde ad siciliam tyrrhenum. Ab hac cretam usq; siculum ab ea creticum. Insulę per hęc maria primę omnium pituissę a gręcis dictę abrutice pinęo: nūc ebusus uocatur utraq; ciuitate foederata āgusto freto interfluente patent. xlvi. m. p. Absunt a dianio. lxx. stadia totidem dianium per cō-tinentem a carthagine noua tantundem a pituisse in altum baleares duę & sucronē uersus colubraria baleares funda bellicosas: gręci gymnasias dixere. Maior. c. m. p. ē longitudine: circuitu uero. cccclxxv. m. Oppida habet ciuium. Ro. palmā & polen-tiam: latinorum clinium & tunici. hoc foederatum fuit oscorum. Ab ea. xxx. m. p. distat minor longitudine. xl. m. circuitu. cl. inde ciuitates habet: labonem sansenam magonem a maiore. xii. m. in altum abest capraria insidiosa naufragiis & e regione palmę urbis merarię attiquadra parbahanibalis: Ebussi terra serpētes fugat: colubra-rię parit. Ideo infesta omnibus: nisi ebussitanam terram inferentibus: gręci ophiosā dixere: cuniculos ebussos gignit populantis balearium messes. Sunt alię. xx. ferme paruo mari uadosę. gallię autem ora in rhodani hostio metenia: mox quę blasconus uocatur: & tres stechades a uicinis massiliensibus dictę propter ordīem quo sitę sūt erunt nomina uocabulis singulis protemese quę & pomponiana uocatur tertia hy-pera. Ab his sturium phęnice phylaratro & lerina aduersum ātipolī: in qua oppido bertoni oppidi memoria.

IN ligustico mari est Corsica: quam gręci cirnon appellauere: sed tusco propior a septentrione in meridiem proiecta longa. p. cl. m. lata maiore ex parte. l. cir-cuitu. ccc. m. xxv. Abest a uadis uolaterāis. lxii. m. p. Ciuitates habet. xxxii. & coloīas marianam a mario deductam. Aleriam a dictatore sylla: citra est oglosa. Intra uero. iilx. m: p. a corsica planaria a spetie dicta ęqualis freto. Ideoq; nauigiis fallax amplior urgo ac capraria quā gręci aegilion dixere. Item igilium & Dīanium: quā artemisiā ambę contra cosanum littus & barpana menaria columbaria neuaria ilua cum ferri metallis circuitus. c. m. p. a populoīo. x. a gręcis etalia dicta ab ea planasia. xxviii. Ab his ultra tyberina hostia in antiano scura mox palmaria sniuenia aduersum formias pontia. In puteolano autem sinu pandetoria: prochyta non ab ęneę nutrice: sed quia profusa ab ęnaria erat ęnarie a statione nauium ęneę homero inarime dicta gręce: py-thicusa non asiniiarum multitudine: ut aliqui existimauere: sed a figulinis doliorū Inter pausilypum & neapolim megaris mox a surento. viii. m. distans: Tyberii prin-cipis arte nobiles caprę circuitu. xl. m. p. leucothea extra quem cōspectum pelagus africam attingens. Sardinia minus. viii. m. p. a corsicę extremis etiam eas artantibus insulis paruis quę cunicularię appellantur. Itemq; pintonis & fossę: a quibus fretum ipsum taphros nominatur.

SArdinia ab oriēte patēs. clxxxviii. m. p. ab occidēte. clxxv. a meridie. lxxvii. a sep-tētriōe. cxxii. Circuitu. dlxv. abē ab africa caralitāo ꝓmōtorio. cc. a gadibus. xiiii Inde habet a gorditano ꝓmōtorio duas īsulas quę uocāt herculis: a sulcēsi canosmiā a caralitano ficariam: quidam haud procul ab ea & belliridas pontum & calode & quam uocant baralitra. Celeberrimi in ea populorum Ilienses salari corsi oppidorū xviii. Suliritani Valentini Neapolitani nirenses caleritani ciuium. Ro. & norenses Colonia autem una quę uocatur ad turrim libisonis: sardiniam ipsam Timęus san-daliotim appellauit ab effigie solęę: mirsi luriem ichuusam a similitudine uestigii contra pręstanum sinum leuchasia est a sirene ibi sepulta appellata: cōtra ueliā pōtia et isatia utręq; uno nomine oenotrides in argumentum possessę ab oenotriis italię: contra uibonem paruę quę uocantur ithaesię ulyxis specula.

VErum ante omnis claritate. Sicilia sicaīa a thucydide dicta trinacria: a pluribus autem triquetra a triangula spetie: Circuitu patens ut auctor est. m. Agrippa. dc. m.

xviii.m·p.brucio agro cohęrens mox interfuso mari auulsa.xv.p.in longitudinem a freto.In latitudine autem.m.cl.Iuxta coloniam regiam.Ab hoc descindit argumēto quod regium gręci nomen oppido dedere in margine italię sito.In eo freto est scopulus scylla.Item charybdis mare uorticosum ambo clara seuitia:ipsius triquetrę:ut diximus promontorium pelorum uocatur aduersus scyllam uergens.In italiam pachynnum.In gręciam.ccccxl.m.p.ab eo distante pelloponesso lilybęum in africā clxxx.m.p.interuallo a promōtorio mercurii & Caralitano sardinię.clxxxx.m.Inter se autem promontoria ac latera distant his spaciis terreno itinere a peloro pachynnū clxxxvi.Inde lilybęum.cc.inde pelorum.cxlii.Colonię ibi urbes ac ciuitates.lxiii.a peloro mare Ionium ora spectante oppido messana ciuium Romanorum qui mamertini uocantur:promontorium drepanum colonia tauromenium quę ante anasos:flumen anises mons ętna nocturnis mirus incendiis.Crater eius patet ambitu stadiorum.xx.fauilla tauromenium & catinam usque peruenit feruens:fragor uero ad maroneum & gemellos colles.Scopuli tres cyclopum:portus ulyxis:colonia catina:flumina simetum Terias:intus lestrygoni cāpi:oppida leontini megaris ānis pantagies:coloīa syracusę cum fonte aretusa:q̄q̄ ethminilis & archidemia & margea et cyanę & milinę fontes in syracusano potantur agro.portus naustathinus:flumen elorus:promontorium pachynnum:a qua fronte sicilię flumen hirminum:oppidū camarina:fluuius gelas:oppidum agragas quod & agrigētinū nostri dixere:thermę colonia:amnes agathenia theresa selinius oppidum lilybęum:ab eo promontorium drepana mons exyx:oppida panormum.Solinius:himera cum fluuio cephalidi Salitinium Salinium agathyrsum Tyndaris colonia oppidum mile & unde cępimus pelorias:Intus autem latinę conditionis centuripini nepini Regestani stipendiarii arsorniri ętnenses agerini acestegii acrenses bidini Citatiarini drepanitani ergestini achestienses erycini enchenitini edini eguini gielani galacteni hilesini ennenses hyblenses ebritenses Herbenses herbulenses hilicenses hadranitani megarēses hippanenses lethenses mutrustani magelini murgantini muticēses Menaini maxionii petini pluropini trirap hitienses Semelitani sacheterni seliminiti simethii larenses thismenses triocolini triracinenses zandeni esoni:horum In siculo freto sunt insulę Africam uersę caulos melita acamerina.lxxxiiii.m.a lilybęo.cxiii.cosira Rumiosos cęne galata lapadusa aetusa.quam alii ęgusam scripserunt.bucinoua:etasolunte.lxxv osteodes contraq; parropinus uscita.Citra uero siciliam ex aduerso methauri amnis xxv.m.ferme.p.ab italia.vii.ęolię appellatę ęedem lipareorum & ephestiades a gręcis a nostris uulcania uel ęolia:eo ꝙ ęolus Iliacis temporibus ibi regnauit.

LIpara conciuium Romanorum oppido a liparo rege dicta:qui successit ęolo ante longiuius uel melinguinus uocitata.Abē.xxv.m.p.ab italia ipsa circuitu paulo minor.v.Inter hanc & siciliam altera antea tharesia appellata.nunc hiera:quia sacra uulcano est colle in ea nocturnas euomente flammas.Tertia strongile a lipara.m.p ad exortum solis uergens:in qua regnauit Aeolus:quę a lipara liquidiore tantum flamma differt:a cuius fumo quinam flaturi sint uenti in triduo prędicere incolę traduntur.Vnde uentos Aelo paruisse existimatum:quarta didyme minor q̄ lipara Quinta eriphusa Sexta phęnicusa a pabulo proximarum relicta.Nouissima autem eademque minima uonimos.Hactenus de primo Enropę sinu.

ALocris Italię frons incipit magna gręcia appellata in tres sinus recedēs ausonii maris quoniam Ausones tenuerunt primi patet.lxxxvi.m.ut auctor est Varro:pleriq; lxv.fecere.In ea ora flumina innumera:sed memoratu digna a locris agra etne et stygia oppida caulonis mustię consulinum castrum conchintum:quod esse italię longissimum promontorium aliqui existimant.Dein sinus & scolagium scyllaceū

et scylenchium athenienſibus cum conderent dictum quem locum occurrēs termes ſinus penniſulam efficit:& in ea portus qui uocatur caſtra hānibalis nuſq̄ āguſtiore italia.xl.m.p.latitudo eſt.Itaq; Dionyſius maior interciſam eo loco adiicere ſiciliæ uoluit amnes ibi nauigabiles carcines crotalus ſemirus arocaſtargines. Oppidum intus petilia:mons clibanus:promontorium lacinium:cuius ante oram inſula.x.m a terra dioſcoron altera caliſpſus:quam Ogigiam appellaſſe Homerus exiſtimatur. Præterea Tiriſeranus ameloſa ipſum a caulone abeſſe.lxx.m.p.prodit Agrippa.

A Lacinio promontorio ſecundus europæ ſinus incipit magno ambitu flexus et acroceraunio epiri finitus ꝓmōtorio:a quo abē.lxxv.m.p.oppidū croto amnis nectus:oppidū tauri iter duos ānes crati & ſibari:ubi fuit urbs eodē noīe.Similiter eſt iter ſyri et acrim heraclea aliquando ſyris uocitata:flumina talandrū caſuētū:oppidū metapontum:quo tertia regio italiæ finitur:mediterranei Brutioꝝ apruſtani tatum lucanoꝝ aūt urbes atinates bantani bimiri.Grumētini potētini ſontini ſirini tergilai urſetini uolcentani:quibus numeſtrani iunguntur.Præterea iteriſſe Thebas lucanas Cato auctor eſt:& mardoniam lucanorum urbem fuiſſe Theopompus eſt auctor. In qua Alexander epirotes occubuerit.Connectitur ſecunda regio āplexa hyrpinos calabriam apuliam ſalentinos.ccl.m.ſinus:qui tarētinus appellat̄ ab oppido lucāoꝝ in receſſu hoc intimo ſitum:contributa eo maritima colonia quæ ibi fuerat. Abeſt. cxxxvi.m.p.a lacinio promontorio aduerſam ei Calabriam in peninſulam emittens græci meſapiam a duce appellauere:& ante peucetiam a peucetico cenotri fratre. In ſalentino agro inter promontoria prorumē & turiam.c.m.interſunt.latitudo peninſulæ a Tarento Brunduſium terreno itinere.xxxv.m.pat& multo breuius a portu ſaſinæ oppida per continentē a tarento uaria:cui cognomē apulae meſapia ſarmadiū Ora uero ſenum gallipolis & quæ nunc eſt Anſa.lxxv.m.a tarento inde.xxxiii.m. promontorium quod graii iapygiam uocant:quo longiſſime in maria excurrit italia ab ea baſta oppidum & idruntum.xviii.m.p.ad diſcrimen Ionii & adriatici maris qua in græciam breuiſſimus tranſitus.Ex aduerſo apolloniatū oppidum latitudine intercurrentis freti paſſus.l.m.p.non amplius hoc interuallum pedeſtri continuare tranſitu pontibus iactis primum pyrrhus epiri rex excogitauit:poſt eum.M.Varro cum claſſibus Pompeii piratico bello præeſſet. Vtrunque aliæ impediere curæ. Ab hidrunte ſoletum deſertū:dein fratuentium portus tarētinus ſtatio milito peſupia balaxum celium brunduſium.l.m.p.ab hidrunte.In primis italiæ portu nobile:ac uelut certiore tranſitu:ſicut longiore ſuſcipiente Illyria urbe durachio.ccxxv.m.p. traiectu brunduſio conterminus pediculorum ager nouem aduleſcentes:totidemq; uirgines ab Illyriis.xii.populos genuere pediculorum oppida rudie egnatia bario annexia praiſſa clædali fregea quo iapigia amitana patius:aufidus ex hirpinis montibus camiſium præfluens.Hinc apulea clauniorum cognominata a duce Diomedis ſotio.In qua oppidum ſalapia hannibalis meretricio amore indytū ſipontū Murie amnis cerbalus clauniorum finis portus agaſus promontorium montis gargani a ſalentino ſiue lapigio.ccxxiii.m.ambitus gargani portus garue lacus pantanus flumen portuoſum fercoccanum appulorum.Itemq; larinum cliternia.Tifernus amnis Inde regio frentana.Item appulorum genera tria theani duce graiis lucani ſubacti a calcante quæ nunc loca tenent etinates clauniorum præter ſupradicta coloniæ luceria uenuſia oppida canuſium Arpi aliquando argos hippidium.Diomedes ibi deleuit gentes nomadorum dardanorumq; & urbes duas:quæ in prouerbii ludicrū uertere arpinam methaioram.Cæterum intus in ſecunda regione hirpinorum colonia una beneuentum auſpicatius mutato nomine:quæ quondā appellata maluentū:eſtulaī aquiloni abelinates cognomine protropi conſani caudini ligures:qui cognominant̄ Corneliani Equibeiani uecelani ueculai alatrini abacllinates cognomiati marſi:atraī

etani alfelani attinates arpini boreani calatini corienſes & nobiles clade Romana cã-
nenſes: dirini forentiani genuſini berdorienſes bircini larinates cognomine frẽtani
Etinates ex gargano mateolaĩ ueretini matini robuſini Siluini ſtrapellini Turnatini
Vibinates Venuſini Vlurtirni calabrorum mediterranei egerini apatneſtini argẽti
butuntinenſes deciani brubenſtini norbonenſes baltonẽſes ſturuini tutini ſalẽtioꝝ
alentini baſterni aierentini Valentini Veretini.

SEquitur regio quarta gentium uel fortiſſimarum italię. In ora frentanorum a
tiferno flumen trimum portuoſum oppida biſtoniũ bicaortana aternus amnis ĩtus
anſani cognomine frentani caretini ſupernates & infernates lannenſes maruntiorũ
teatini pelignorum confinienſes. Superęquani ſulmonenſes marſoꝝ anſatini atíates
fucenſes lucenſes marimini albenſium alba. Ad fucinum lacum aequiculanorum
diternini carſeolani: ueſtinorum anbulanĩ penienſes peluinates: quibus iunguntur
aufinates ciſmontani ſanitii quos ſabellos & gręci ſamnitas dixere. Coloĩa uobianũ
uetus & alterum cognomine. Vnde cumanorum. aufidenates: aſernini: fagifugali
ficolenſes: ſepinates: tenẽtiates : ſabinorum amiterini. Turenſes forũdecii foꝝnouũ
fidenates interaminates nurſini nomentani reatini trebulani: qui cognominantur
mutureſti: & qui ſufenates tuburtes parmates. In boc ſitu ex ęquiculis interiere comĩ
tadiates cedici alfaterni Belliãus auctor ẽ lacu fucio bauſtũ marſoꝝ oppidũ Archip-
pe cõditum a marſia duce lydorum. Item uiticinorum in piceno deletũ a Romanis
Valerianus Sabini ut quidam exiſtiauere a religione & deum cultu ſeuini appellati
Velinos accolunt lacus roſcidis collibus Nar amnis exbaurit illos ſulpbureis aquis
tyberim ex bis petens replet e monte fiſcello aues iuxta faciniorum nemora & reate
in eoſdẽ cõditus. At ex alia parte anio in monte trebanoꝝ ortus lacus tris amoẽitate
nobilis qui nomen dedere ſub laqueo defert in tyberim. In agro reatino eutinię lacũ
in quo fluctuetur inſula italię umbillicum eſſe. M. Varro tradit. Infra ſabinos latiũ
eſt a latere picenum: a tergo umbria appennini iugis ſabinos utrinq; uallantibus.

QVinta regio piceni & quondam uberrimę multitudinis. cccl x. m. picẽtum in
fidem populi Romani uenere: orti ſunt a ſabinis. Voto uero ſacro tenuere ab aterno
amne: ubi ager nunc adrianus & Adria colonia a mari. vii. m. p. flumen uomanum
ager prętucianus palamenſiſq;. Idem caſtrum nouum flumen truentum cum amne
quod ſolum liburnoꝝ in italia reliquum eſt: flumen albula teſterunium: quo finit̃
pręcutiana regio: & picentum incipit: cupra oppidum caſtellum firmanoꝝ: & ſuper
id colonia aſculum piceni nobiliſſima. Intus nouana In ora duana potẽtia Numana
a ſiculis condita. Ab iiſdem colonia Ancon appoſita promontorio ciinero in ipſo
flectentis ſe orę cubito a gargano. clxxxiiii. m. p. Intus auſinates Veregrani Cingulaĩ
Cuprenſes cognomine montani falarienſes pauſulani planĩenſes recinenſes ſeptẽ-
pedates Tolentini aſtracenſes urbeſaluia polentini iunguntur.

HIc ſexta regio iungetur umbriam complexa: agrumq; gallicum circa ariminum
Ab ancone gallica ora incipit togatę gallię cognomĩe. Siculi & lyburni plurimi eius
tractus tenuere. In primis palmenſem pertuenanum adrianũq; agrum. Vmbri eos
expulere: betruria: binc galli umbrorum gens antiquiſſima italię exiſtimat̃: ut quos
umbrinos a gręcis putem dictos quod inundatione terrarum imbribus ſupfuiſſent
ccc. eorum oppida tuſci debellaſſe reperiũtur. Nunc in ora flumen aeſis ſenogallia
metaurus fluuius Colonię fanum fortu[illegible] piſaurum cum amne & ĩtus Iſpolium
turder: de cętero amerini: ãtidiates: aſirmates: arnates: aeſinates: camertes: cauſentilaĩ
curſulaĩ: doiates cognomĩe ſalẽtini: fulginiates: foroflaminiẽſes: forotuliẽſes cogno-
mine cõcupiẽſes: forobrenũtiaĩ: foroſempronĩẽſes: iguini: interamnates cognomine

uartes: meuanates: meuaionēses: matilicates: narniēses: quod oppidum nequinum antea uocitatum est. Nucerini cognomine fauonienses: & camellani: otriculai: ostrai pitulani: cognomie pisuertes: etali: mergētini: palestini: sentiates: Sarsinates: spoleti suarani: sestinates: suillates. adinates: trebiates tusicai. Tibernates cognomie tyberini et ali metaurenses: Vesionicates: urbinates cognomine metaurenses: & aliortenses: metionenses Vindenates inuentani. In hoc situ interiore feliginates & qui clusiolū tenuere supra interamnia & sarranates cum oppidis a terris quę uafrie cognoiabātur turocęlo quod uectuolum inest solinates curiates fallienates appienates interiere & arrienates cum crinouolo & usidicani & plāgēses pesinates cęlestini ameriai: supra- scriptam ante persei bellum conditam nongentis. lxiiii. annis Cato prodidit.

OCtaua regio determinatur arimino pado appennio. In ora fluuius crustuminū Ariminum colonia cum amnibus arimino & prusa fluuius is rubicon quondam finis italię. Ab eo sapis & uitis & anemo rauenna sabinorum oppidum cum amne bedese ab Ancona. cv. m. nec procul a mari umbrorum brucium. Intus colonię Bo- nonia felsina uocitata: cum princeps hetrurię ess&. Brixellum mutina parma placē- tia oppida cesena: claterna foroclodii liuii pompilii trientinorum cornelii fauentini fidentini otesini padinates regienses alepido solonates saltus usq; galliani: qui co- gnominantur testamnitani ueliates cognomine uecti regiates urbenates. In hoc tra- ctu interierunt boii: quorum tribus. cxii. fuisse auctor est Cato. Item Senones: qui ceperant Romam.

PAdus e gremio uesuli montis celsissimū in cacumen alpiū elati finibus liguꝝ gabienorū uisendo fonte profluens condensq; se cuniculo & in foro nibiensiū agro iterum exoriens nullo amnium claritate inferior a grecis dictus eridanus: ac poena phętbōtis illustratus a canis ortu auget̃ liquatis niuibus agris q̄ nauigiis tor- rentior: nil tamen ex rapto sibi uendicans: atq; ubi linquit agros ubertate largior. ccc p. a fonte addens meatu duode. lxxxx. nec amnes tantum appenninos alpinosque nauigabiles capiens: sed lacus quoq; immensos in eum sese exonerantes oi numero xxx. flumina in mare adriaticum refert celeberrima: ex appēnini laterę iactū tanarum trebiam: placentinum: tarum: nitiam: gabellum scultennam. Rhenum. Alpiū uero sturam: gundurias: duasses. Item ticinum lambrum adduam olium: mincium. nec alius amnium tam breui spacio maioris incrementi est. Vrgetur quippe aquarum mole & in profundum agitur grauis terrę: q̄q̄ deductus in flumina & fossas inter rauennam altinumq; per. cxx. m. tamen qua largius uomit septem maria dictus fa- cere. Angusta fossa rauennam trahitur: ubi padusa uocatur quondam messanicus appellatus. Proximum inde hostium magnitudinē portus hab& qui uatereni dicit̃ qua Claudius Cęsar e Britannia triumphans pręgrandi illa domo ueriusq̄ naue intrauit adriam. Hoc ante eridanum hostium dictum est: ab aliis spineticū ab urbe spina quę fuit iuxta pręualēs & delphicis ut creditum est thesauris cōdita a diomede Auget ibi padum uatrenus amnis ex foro cornelensi agro proximum inde hostiū caprasie deinde sagis deinde uolane quod ante olane uocabatur. Omnia ea flumina fossa quā primi assagi fecere tusci. Egesto amnis īpetu per transuersum in atrianorū paludes: quę. vii. maria uocāt̃ nobili portu oppidi tuscoꝝ atrię a quo atriaticū mare appellabat̃: quod nūc adriaticū. Inde hostia pleā carbōaria fossiōes ac phylistēa: quod alii tartaꝝ uocāt: oīa ex phylistēę fossę abūdatiōe nascētia accedētibus a tesi ex triden- tinis alpibus et togisono ex patauioꝝ agris: ps eoꝝ & proximū portū facit brudulū sicut edronem meduaci duo ac fossa clodia: his se padus miscet: ac per hęc effundit plerisq;: ut in ęgypto nilus: quod uocant delta a triquatra figura īter alpes atq; oram maris facere proditur stadiorum quīq; circuitu. Pud& a Gręcis italię rationē mutu- ari. Metrodorus tamen sceptius dicit: quoniam circa fontem arbor sit multa pitea

quales gallicę uocantur padi ob hoc nomen accoepisse lyguꝝ quidem lingua amnē ipsum bodingū uocari quod significet fundo carentē. Cui argumento adest oppidū iuxta industriam uetusto nomine bodingomagum. Vbi pręcipua altitudo incipit.

R Rāspadana appellatur ab eo regio nona tota in mediterraneo: cui maria cūcta fluctuoso alueo importat oppida biuiforum segusio colonię ab alpium radicibus augusta taurinorum. Inde nauigabili pado antiqua ligurum stirpe Dein Salinorū augusta prętoria iuxta geminas alpiū fores graias atq; penninas: hispęnos & herculē graii transisse memorant. Oppidum hipporedia sibyllinis libris a populo romano conditum iussisse hipporedias galli bonos domitores equorum uocant. Vercelle libicorum ex Salinis ortę nouaria ex uertamacoris uocontiorum: hodieq; paga non ut Cato existimat ligurum: ex quibus leui & marici condidere ticinum ibi nō ꝓcul a pado: sicut boi transalpibus leui & marici profecti laudem pompeiani & īsubres mediolanum cenomanorum stirps est comum atq; bergomum & liginiforū aliquot circa populos auctor est Cato. sed originem gentis ignorare se fatetur: quam docet Cornelius Alexander. Ortam in gręcia interpretatione etiam nominis uitam in montibus degentibus. In hoc situ interiit oppidum orumbeuiorum para. Vnde Bergomates Cato dixit ortos: & Ianaum prudentes altius q̄ fortūatius sitū. Interiere et eaturi gens īsubrum exules & spina supradicta. Item melpum opulētia pręcipuū quod ab insubribus & bois & senonibus deletum est eo die quo Camillus ueios cępit: Vt nepos Cornelius tradidit.

S Equitur decima regio italię adriatico mari apposita: cuius uenetia fluuius silis ex montibus taruisanis oppidum altnium flumen liquentia ex montibus opiterginis & portus eodem nomine colonia concordia flumina & portus romātinū Tilauemptam tiliauemptum maius minusq; anaxum: quo Varianus defluit Alsa Natiso cum tarro pręfluentes aquileiam coloniam. xv. m. p. a mari sitam. Carnorum hęc regio iunctaq; iapidiūq; amnis timauus. Castellū nobile uiopunicū. Tergestius sinus: colonia Tergeste. xxxiii. m. ab aquileia ultra quam. vi. m. p. formio amnis a rauenna. clxxxx. m. p. antiquus auctę italię terminus: nunc uero Istrię: quā cognoīatam a flumine Istro in adriam effluente e danubio amne: eodemq; Istro. Ex aduerso padi fauces contrario eorum percussu mari interiecto dulcescente pleriq; dixere falso et nepos etiam padi accola. Nullus enim ex Danubio amnis in mare adriaticum effunditur: decęptos credo: quoniam argo nauis flumine in mare adriaticum descēdit non procul tergeste. Et iam constat quo flumine humeris traiectam alpinos diligētiores tradunt. Subisse autem Istro: deinde Sabo: deinde nauporto: cui nomē ex ea causa est. Inter ęmonam alpisq; exorienti.

I Stria ut peninsula excurrit latitudinem eius. xl. m. circuitu. cxxv. m. prodidere quidam. Item adhęrētis liburnię. clxxx. Nonnulli in fanaticum sinū Iapidiam promouere: a tergo histrię. cxxx. deinde liburniam. cl. fecere. Tuditāus qui domuit Istros in statua sua ibi inscripsit ab aquilegia ad titium flumen stadia. m. Oppida Istrię Ciuium Romanorum Agida parentium colonia pola quę nunc pietas iulia quondam a colchis condita. Abest a tergeste. c. m. p. Mox oppidum nesanctium & nunc finis Istrię: atq; italię fluuius mursia ad polam ab Ancona traiectus. cxxx. m. p est in mediterraneo regionis colonię decimę Cremona Brixia cenomanorum agro Venetorum autem a teste & oppida Acelum patauium opitergium Belunū Vicētia mantua tuscoꝝ transpadum sola reliqua Venetos troiana stirpe ortos esse auctor est Cato. Cenomanos iuxta massiliam habitasse in uolcis fertini: tridentini: bernenses retica oppida rhetorum & euganeorum. Verona: iulienses carnorum: deinde quos scropulos dicere nō attineat: alutrenses: asserniates: flamonienses: Vauienses tali cognoīe culici: foroiuliēses cognomīe trāspadaī foretaī: mediates: quarqueni: Taruisaī

cogienſes:uaruani.In hoc ſitu interiere per oram iramine:pellaon:palſitium.Ex ue-
netis altia & celina carnes ſegeſta tocra tauriſcis:norcia & ab aquilegia ad.xii.lapidẽ
deletum oppidum etiam inuito ſenatu a.m.Claudio.l.piſo auctor eſt.In hac regiõe
xi.lacus inclyti ſunt:amneſq; eorũ partuſ aut alumni ſimili modo accoeptos reddũt
ut adduam larius ticinum uerbanus mincium Benacus olium ſebinus lambrum
eupilis:omnes incolas padi alpes in longitudinem.x.m.p.Pręterea a ſupero mari
ad inferum Celius tradit timagenes.xxv.m.p.deducti ſunt.In latitudĩe aũt Corne-
lius nepos.cl.Titus liuius.iii.m.ſtadiorum uterq; diuerſis in locis. Namq; &.c.m.
excedunt aliquando ubi germaniam ab italia ſummouent nec.lxx.explent.Reliqua
ſui parte graciles:ueluti naturę prouidentia.Latitudo italię ſubter radices eorum a
Varo per uada ſabbatia taurinos:comum:brixiam:ueronam:Vicentiam:opitergiũ
Aquileiam:Tergeſte.Polam Arſiam.dccxlv.colligit.

INcolę alpium multi populi:ſed illuſtres a pola ad tergeſtis regionem fecuſes
ſubocrini:Atali:menocaleni iuxtaq; carnos quondam tauriſci appellati:nunc norici
his contermini rheti & Vindelici omnes in multas ciuitates diuiſi. Rhetos tuſcoꝝ
prolem arbitrantur a gallis pulſos duce rheto.Verſos deinde italiam pectore alpiũ
latini iuris euganeę gentes:quarum oppida.xxxiiii.enumerat Cato.Ex his triũpilei
uenalis cum agris ſuis populus:deinde caminum:compluresq; ſimiles finitimis at-
tributi municipiis leponticos & ſalaſſos tauriſcę gentis idem Cato arbitrat᷑. Cęteri
fere lepontios relictos ex comitatu herculis interpręta tione gręci nominis credunt
pręuſtis intra ſinus alpium niue membris eiuſdem exercitus ac graios fuiſſe graiaꝝ
alpium incolas pręſtanteſq; genere Eugáeus inde tracto nomine:caput eoꝝ hiſteó-
nos rhetorum uennonenſes ſeruateſq; ortus rheni amnis accolunt lepontiorũ:qui
ueberi uocantur:fontem rhodani eodem alpium tractu. Sunt pręterea latio donati
incolę ut octodurenſes & finitimi ceutrones.Cotiani ciuitates etruri liguribus orti
uagienii ligures & qui montani uocantur:capillatorumq; plura genera ad cõfinium
liguſtici maris.Non alienum uidetur hoc loco adiicere inſcriptionem eutrophęo
alpiũ quę talis ẽ.IMP.CAES.DIVI.IMP.F.AVG.PONT.MAX.IMP.XIIII
TRIB.POT.XVII.S.P.Q.R.QVOD.EIVS.DVCTV.AVSPIC.Q.
GENTES.ALPINAE.OMNES.QVAE.A.MARI.SVPERO.AD.IN-
FERVM.PERTINEBANT.SVB.IMP.R.P.SVNT.REDACTAE.gẽ-
tes alpię deuictę triũphi.liiii.cámimi:uennõſtes uénõctes & iſarchi:breuíce:naunes
focunates.Videli quorum gentes quattuor conſuanetes runcinates licates catenates
ambiſontes ruguſci ſuauenetes caluc ones briſenetes lepõti uberi nantuates ſeduini
narragri ſalaſſi:acitauones medulli.Vlcenni.Carturiges brigiani ſogianti brodiõtii
nemaloni edenates eſubiani Vaemini gallice triulati cedini uerguini eguturi ne-
meturi oratelli neruſi uelauri ſuetri.Non ſunt adiectę ſecoctianę ciuitates.xii.quę
non fuerant hoſtiles:ſed item attributę municipiis lege pompeia.Hęc eſt italia diis
ſacra:hę gentes eius:hęc oppida populorũ ſuper hęc italia L.AEmylio paulo Caio
attilio regulo Cõſulibus nunciato gallico tumultu ſola ſine exteris ullis auxiliis:atq;
etiam tunc ſine ullis tranſpadanis equitum.xxx.m.peditum.dcc.m.armauit. Me-
tallorum autem omnium fertilitate nullis cedit terris.Sed interdictum id uetere cõ-
ſulto patrum Italię parci iubentium.

ARſię gens liburnorum iungitur uſq; ad flumen titiũ:pars eius fuere mẽtores
hymani enchelee didini uel ebudini:& quos Callimachus peucetios appellat
Nunc totum uno nomine illyricum uocatur.Genera populoꝝ pauca effatu digna
aut facilia nomina.Conuentum ſardontarum petunt lapides & liburnorũ ciuitates
xiiii.e quibus lacinenſes:ſculpinos:Bariniſtas:obonienſes nominare non pigeat.
Ius italicum habent.Eo conuentu Alute:flanates:a quibus ſinus noĩatur lopſmarii

Abrini immunesq; asferiates: & ex insulis fertinates. Currite cętera per oram oppida amnes Aesio Aluona flauoia Tarpsatica: senia: lopsica: ortoplinia: regiũ: argirũtum cortiuum: enoua ciuitas pasim flumen thelaulum: quo finitur iapidia. Insulę eius sinus cum oppidis pręter supra significatas. Arbsortium Arba cregrissa portunata rursus in continente colonia. Iadra quę a pola.clx.m.p.abest.inde.xxx.m.colentum insula.xviii.hostium titii fluminis.

LIburnię finis & initium Dalmacię scardona in amne eo.lxx.m.p.a mari Autariatarum antiqua regio & castellum tarona promontorium Diomedis: uel ut alii peninsula illis circuitum.c. Tragurium Ciuium Romanorum marmore notũ Sicum. In quem locum diuus Claudius ueteranos misit. Salona colonia ab Iadra.c xii.m.petunt: in ea iura iuribus descriptis. Inde curias.cccxlii.dalmate.xxii.seduni ccxxxviiii.ditiones.cclxix.mezei.lii. Sardeates in hoc tractu sunt burnũ mandẽtriũ triburium nobilitata pręaliis castella petunt. Et ex insulis staer colentini: separi: epitini: ab his castella petunt in eam rateonum. Narona colonia tertii conuentus a salõa lxxx.p.apposita cognominis sui fluuio a mari.xx.m.p.M.Varro.lxxxix. Ciuitates Eo uentitasse auctor est: nunc soli prope noscuntur cerauni decuriis.xxiiii.diuersi xiiii.desiciates .c.iii.m.decleate. xxxiii .deratini.xiiii.deremeste.xxx.dindari .xxxiii. gunditioĩs.xliiii.melcomani.xxvii.naresi cum scrutari.lxxii.siculotę.xxiiii.populatores: quę quondam italię nardei non amplius q̃.xxii: decuriis pręter hos tenuere tractum oenei: partheni: aui: emasii: mastice: armiste: a Varone amne.c.m.p.abest. Epidaurum Colonia ab epidauro sunt oppida Ciuium Romanorum Rizinum degurtum butuanum Vlcinium: quod antea colchinum dictũ est a colchis cõditũ Amnis dirino superq; eum oppidum Ciuium Romanorum. Scodra a mari.xviii.m p.prętrea multorum gręcie oppidorum deficiens memoria necnon & ciuitatum ualidarum. Eo nanq; tractu fuere labeatę senę dirindii sasaei. Gabrei propieq; dicti Illyrii & aulanti & pirei. Retinent nomen in ora nympheum promõtorium lisum oppidum ciuium Romanorum ab Epidauro.c.p.

ALisso Macedonia prouincia gentes parthenię a tergo eorum dassaretę montes candanię a dyrachio.lxxviii.m.p. In ora uero denda Ciuium Romanorũ Epidamium colonia propter inauspicatum nomen a Romanis dyrachium appellata flumen adusa: a quibusdam: ęas nominatum Apollonia quondam Corinthiorum colonia.iiii.m.p.a mari recedens: cuius in fine celebre nympheum accolũt. Barthamantes & bullones. At in ora oppidum oricum a colchis conditum. Inde initium epyri montes acrocerauni a quibus nunc Europę determinauimus sinum. Oricum a salentina Italię promontorio.lxxx.m.p.distat a tergo carnorum & Iapidum: qua se fert magnus Ister.

THetis iunguntur norici: oppida eorum Virunum celeia Teurnia Aguntum Iulium carnicum Claudonium Flexum soluese. Noricis iũguntur lacus peiso diserta boiorum. Lentudum colonia diui Claudii: sabaria & oppida sacarbantia iulia habitantur.

INde glandifera pannonia: qua mitescentia alpium iuga per medium iyllricũ a septentrione ad meridiem uersa molli in dextra.ac lęua deuexitate cõsidunt.

QVę pars ad mare adriaticum spectat: Dalmacia appellat̃ & illyricũ supradictũ ad septentriones pannonia uergit: finitur inde Danubio. In ea colonię emonia scisitia amnes clari & nauigabiles in Danubium defluunt drausus noricis uiolentior Saus ex alpibus carnieis placidior.cxx.m.p.interuallo: Drausus p̱ sernetis serapillos lazos andizetes Saus per calapianos breucosq; populorum hęc capita: Pręterea arabiates azaliani antibelgites catari carnicates Eranisci hertinates laconici offeriates uartiani mons claudius cuius in fronte Scordisci: In tergo taurisci: Insula in sauo me

tubaris amicarum maxima: Pręterea amnes memorandi colopis in sauum influens iuxta scisitiam gemino alueo efficit ibi insulam: quę segestica appellat᷑: Alter amnis acuntius in sauum syrimo oppido influit: ubi ciuitas Syrimiensium & emantinorū Inde. xl: taurinum ubi danubio miscetur saus. Supinfluūt ualdassus urpanus & ipi non ignobiles.

PAnnonię prouincia iungitur quę Mysia appellatur ad pontum usq; cū danubio decurrens. Incipit a confluente supradicto. In ea dardani cellegerę triballi Timaci Mesii Thraces pontoq; contermini Scythae flumina clara dardanis margis pingus timacus exrhodopescus exhęmo utusasa munsieturis. Illyrici latitudo qua maxima est. cccxxv. m. p. colligit longitudo a flumine Arsia ad flumen dirimium. clxxx. m. a dirimio ad promontorium acrocerauniū. clxxv. m. Agrippa prodidit. Vniuersum autem sinum italię & illyrici ambitum. xvii. In eo duo maria: quo diximus fine Ionium in parte prima Interius adriaticum: quod superum uocatur. Insulę in ausonio mari pręter iā dicta memoratu dignę nullę. In ionio paucę. Calabro littore ante Brundusium: quarum obiectu portus efficitur contra apulum littus: diomedia conspicua monimento Diomedis: & altera eodem nomine a quibusdam tentria appellata. In illyrici ora nullis amplius insulis frequētatur. Nar uadaso mari: ęstuariisq; tenui alueo intercursantibus: clarę ante hostia Timaui calidorum fontium cum ęstu maris crescentium iuxta Istrorum agrum cissa pullaria: & absyrtides a graiis dictę a fratre medeę ibi interfecto absyrto: nunc absortium iuxta eas electridas uocauere: in quibus prouenir& sucrinum: quod illi electrū appellant. Vanitatis gręcę certissimū documentum: adeo ut quas earum designent haud unq̄ constiterit. Contra Iadera lissacę appellatę: contra liburnos graree aliquot: nec pauciores trucones liburnicę celaduse: contra surium bubua & capris laudata bratiassa ciuium Romanorū & cum oppido faria: ab his leucopetra salle corcyra melena cognominata cum gnidiorum oppido. distat. xxii. m. Inter quam & illyricū melite. Vnde catulos mellitos appellari Callimachus auctor est. xv. m. p. ab ea. vii. Elaphites. In ionio autem mari ab orico· iii. m. p. prope sasonis piratica ratione nota.

3

TERTIVS. EVROPAE. SINVS. AB. acrocerauniis incipit montibus: finitur hellesponto: amplectitur pręter minores sinus. xix. xii. p. in eo etholia phocis: epiros: acarnaia: locris: achaia: messeia: lacoia: Argolis: megaris: attice boetia. Itēq; ab alio mari eadē phocis & locris: doris pthiotis: thessalia: magnesia: macedonia: thracia: omnis gręcię fabulositas: sicut & litterarum claritas ex hoc primū sinu effulsit: quapropter in ea paulū cōmorabimur

EPiros in uniuersum appellata ab acrocerauniis incipit montibus. In ea primi chalones: a quibus chalonia: deinde thespotri: thesproti: antigonienses: locris haorna & pestifera auibus exhalatio: cestrini: perhebi: quorum mons pindus cassopei: driopes: sellę pelopes molossi: apud quos dodonei Iouis templū oraculo illustre Talarus mons centum fontibus circa radices Theopompo cęlebratus. Epiros ipsa ad magnesiam macedoniamq; tendens a tergo suo classaretas supradictos liberam gentem mox feram dardanos hab&: dardanis leuo triballi protenduntur latere: & mossicę gentes a fronte iunguntur medi ac dissaretę: quibus treces ad portum usq; pertinentes. Ita succincta rhodopes: mox & hemi uallatur excelsitas. In epiri ora castellum in acrocerauniis chimęra. Sub eo aquę regię fons: oppida merandria ceastria

flumen thesportię tinas:colonia bitrotum:maximeq; nobilitatus ambracius sinus quingentorum passuum faucibus spaciosum ęquor accipiens longitudinis.xxxix. latitudinis.xv.In eum defertur amnis acheron e lacu thesprotię a cherusa profluens xxii.p inde & mille pedum ponte mirabilis omnia sua mirantibus. In sinu oppidū ambracia molossorum flumina:aphasa:saratus:ciuitas anacorica:lacus pādosia a carnanię:quę antea curetis uocabatur:oppida heraclea echinus & in ore ipso colonia augusti atium cum templo apollinis nobili ac ciuitate libera nicopolitana:egressos sinu ambracio in ionium excipit leuchadium littus:promontoriū leuchates:deide sinus leuchadia ipsa peninsula quondam neritis appellata opere accolarum abscissa a continenti ac reddita uentorum flatu in congeriem harenę accumulantium:qui locus uocatur dioretis stadiorum longitudine trium.Oppidum in ea leuchas quōdam neritum dictum.Deinde acarnanum urbes alyzastratos argos amphiloticum cognominatum amnis achelous e pyndo fluens atque Acarnaniam ab ętholia dirimens:& arthemitam insulam assiduo terrę inuectu continenti annectens.

AEtholorum populi athamanes: thymphei:epiri :emenses perhebi dolopes marages:atraces:a quibus atrax amnis ionio in mari effunditur ętholię oppidum calidone septem quingentorum.m.p.a mari iuxta euentum amnem:deinde macinium olicriam:cuius a tergo chalcis mons est phrasus.At in ora promontoriū ātiriū ubi hostium coryntbiaci sinus minus mille passuum latitudine influens ętholosq; dirimens a peloponesso promontorium:quod contra procedit appellatū rhion.Sed in coryntbio sinu oppida ętholię naupactus ętholię:seu palimia:& in mediterrāeo pleuron halis carna montes clari.In dodone comarus:in ābracia chania:in acarnaīa aracinthus:in ętheolia achaton panetholium machinum.

PRoximi Aetholis locrique cognominantur Aozolei immūnes oppidum oeanthe portus apollinis phestis mō sinus criseus.Intus oppida argie poleaphestum calamissus ultra cyrei phocidis campi oppidum circa portus caleotia:quo.iiii.m.p. Introrsus in liberum oppidum delphis sub mōte parnasi clarissimi in terris oraculo apollinis fons castalius amnis cephesus proflués delphos ortus in lilea urbe quōdā pręterea oppidum crisa:& cubulensibus anticira naulotum pyrrha amphisa immunis tricone tricor ymbris mirena:quę regio daulis appellatur. Deinde intimo sinu angulus boetię alluitur cum oppidis gypitis thebisq; quę corsicę cognominatę sunt iuxta heliconē tertiū ab hoc mari boecię oppidū page ūde peloponessi ꝓsilit ceruix.

PEloponesus apie antea appellata pelargia peninsula haud ulli terrę nobilitate postferenda.Inter duo maria ionium & ęgęum platani folio similis propter āgulosos recessus circuitu.dlxiii.m.p.colligit auctore Isidoro.Eadem per sinus pene tantundem adiicit:angustię:Vnde procedit isthmos appellantur.In eo loco irrūpētia e diuerso quę dicta sunt maria a septentrione exortu eius omnem ibi latitudinem uorādo:donec contrario incursu tantorum ęquorum in quinq;.m.p.interuallum exesis utrinq; lateribus angusta ceruice peloponesum contineat hellas corynthiacus hinc illinc saronicus appellatur sinus legee hic centree illinc angustarum termini longo & ancipiti nauium ambitu:quas magnitudo plaustris transuehi prohib&: quam ob causam perfodere nauigabili alueo angustias eas tentauere Demetrius rex d ctator Cęsar:Caius princeps.Domicius nero infausto.ut omnium exitu patuit incoepto in medio hoc īteruallo:quod Isthmō appellauimus applicata colli habitat colonia Corinthus antea epyre dicta sexagenis ab utroq; littore stadiis e summa sua arce:quę uocatur acrocorinthos:in qua fons pyrene diuersa duo maria prospectans. lxxxix.m.p.ad corinthiaticum sinum traiectus est patras a leuchade patrę colonia

in longiſſimo promontorio peloponeſi condita ex aduerſo ętholię & fluminis euci minus mille.p.ut dictum eſt interuallo.In ipſis faucibus ſinum corítbiaticũ.lxxxv. milia in longitudinem uſque in iſthmum tranſmittunt.

ACbaię nomen prouincię ab iſthmo incipit:antea egealos uocabatur propter urbes in littore per ordinem diſpoſitas primę ibi quas diximus licee Corynthiorum portus:mox olirus pallena eoꝝ caſtellũ oppida bylecebura:in quã refugere bauſtis prioribus ſycionie egira. Egium erineos. Intus cleone biſie palio borinus portus Demonſtratumq; lazrbium:a quo promontorio.v.m.p.abſunt patrę: quas ſupra memorauimus.locus fere in achaiam.viiii.mõtiũ ſcioeſa notiſſimus fons cimotboe ultra patras oppidum olonum colonia a dime loca bubraſia birmine ꝓmontorium Araxus cilenſinus ꝓmontorium chelonites. Vnde cilenem.v.m.p.caſtellũ phylicin quę regio ab homero arethuſę dicta eſt:poſtea a ſophis.Inde elyorum ager:qui ante epie uocabatur:ipſa elis in mediterraneo:& amplius.xii.m.p.Intus delubꝝ olympii Iouis ludorum claritate faſtos gręcię complexum piſa eorum quondam oppidum pręfluente alpheo amne.At in ora promontoriũ Ichtys:amnis alpheus nauigatᷣ.vi. prope oppida aulon brepium promontorium platanodes:oĩa hęc ad occaſum uerſa Ad meridiem autem cipariſſnis ſinus:cum urbe cipariſſa.lxxv.m.p.circuitu oppida pylos Mothone locus helos promontorium acritas ſinus aſineus ab oppido aſinę. Coroneus a corone:finiuntur promontorio tęnario. Ibi regio meſenia duo de.xx. montium amnis paniſus.Intus aũt ipſa meſene thomeo ethalia Arenepte leuctriõ iodorion zande uariis:quę clara temporibus:huius ſinus circuitus.lxxx.m.p.traie-ctus uero.xxx.m.Dehinc a tęnario ager laconicus liberę gentis & ſinus circuitu.cvi. m.traiectu.xxxix.m.oppida tęnari.Amiclę ferę leutra:& intus ſpartha therapne:atq; ibi fuere cardani lepitane anxiane locoſtrie egirama mons taygetus:amnis eurotas ſinus egilodes:oppidum ſamathus:ſinus cytheates ab oppido:ex quo in cretam inſulam certiſſimus curſus:omnia autem maleo promontorio includuntur:qui ſeqᷣ ſinus ad ſcylęũ argolicus appellatur traiectu.li.m.deĩde ambitu.lii.m.oppida poca epidaurus limera cognomine zarex cyparis ciphius portus:amnis machus:eraſinus Inter quos argos hippium cognominatum ſupra locum lerne a mari.cc.m.nouẽq; additis milibus nucene:& ubi fuiſſe thirintia tradunt:& locus manthinea. Mõtes arthemius apeſante aſterion parpatus aliiq;.xii.numero fontes mobram mirmion et ſalmace:a ſcyllęo ad hiſthmũ.clxxvii.m.oppida hermion & troezen cori paſſium appellatumq; alias manathium alias dipſium argos portus chenitas ſinus ſaronicus olim querno nemore redimitus. Vnde nomen ita gręcia antiqua appellante querçũ In eo epidaurum oppidum ęſculapii delubro celebre ſpireum promontoriũ portus anthedo & bucephalus & quas ſupra dixeramus cenchre hiſthmi pars altera cum delubro neptunni quinquennalibus inclyto ludis.Tot ſinus peloponeſi oram lan-cinant:tot maria alatrant.Siquidem a ſeptentrione ionium irrumpit. Ab occidente ſiculo pulſatur a meridie cretico urgetur:ab oriente brumali ęgeo:ab oriente ſolſti-ciali myrtheo:quod a megarico incipiens ſinu totam atticam alluit.

MEditerranea eius arcadia maxime ten& undiq; a mari remota initio drymodes mox pelagis appellata:oppida eius prophis mantinea ſtimphalum tegea antigoĩa orcomenum peneum phalantium. Vnde palatium romę:megalepolis:carcíabaliũ carnon patraſie telpus amelanea herophile palenagre pircina etelepre archalie par-themium alae etridura eniſphena ciſtum lampadia clitorium cleone. Interque duo oppida regio nemea eſt tembinadia uocitata. Montes in arcadia pholoe cũ oppido Item cylene licęus:in quo lycei iouis delubrum męnalus artemiſius partenius lam-pheus nonacris:pręterq; ignobiles.ix.Amnes ladõ e paludibus penei:& erimãthus

e monte eiusdem nominis in alpheum defluens. Reliquę ciuitates in achaię dicēdę alitrea beatę purgenses pareatę paragenitę tortuiti phannenisi atricenses. Vniuersę achaię libertatem Domitius Nero dedit. Peloponeso in longitudine promontorio malee ad oppidū regiū Corynthiatici sinus .clxxx. m. p. at in trāsuersū ab helide epidaurū .cxxv. ab olympia argos per arcadiā .lxix. m. Ab eodē loco ad phylōta dicta mēsura est. Vniuersę aūt uelut pēsatę ęquorꝝ icursus naturę in mōtes .vi. atq; .lxx. attollit̃

AB Isthmi angustiis helas incipit a nostris appellata gręcia. In ea prima attice antiquitus acte uocata tangit isthmum parte sui: quę appellatur megaris a Colonia megare e regione pagorum duo hęc oppida excurrente peloponeso sita sunt ex pte utraq; uelut in helladis pagei humeris & amplius egonstenenses cōtributi megarēsibus. In ora autem hac portus cenos: oppida duo ocrimion & syronia saxa .vi. m. lōgitudine laranea megara eleusin fuere & onee & ꝓhabilinthos: nūc sunt ab isthmo lii. m. pyreus & phalera portus .v. m. muro recedentibus athenis iuncti libera hęc Ciuitas nec indiga ullius pręconii amplius tanta claritas superfluit in attica fontes: cephisia larine caliroe crunos. Montes brilesus: egialeus: Icarius: hymetus: licabetus locus Scylleus a pyreo .xlv. m. sunium ꝓmontoriū doriscos promōtoriū poliposter abrauronion quondam oppida rhamnius pagus locus marathon campus thriasius oppidum milete: & oropus in confinio boecię cum ante demoncestos thespie liberꝝ oppidum lebedum. Nec cedunt athenis claritate. quę cognominantur boecię thebę duum numinum liberi atq; herculis: ut uolunt patria & musis natale in nemore helicōe his assignāt. Dat̃ ex his thebis saltus cytherō amnis hismenus. Pręterea fontes in boecia ędippode: psalmace: dirce: epigrāea: aretusa: hippotrene: agaippe: gargaphye Montes extra prędictos michalesus: addilisius: acontius. Reliqua oppida inter megarem & thebas elencere: aliacrus platęę pereas peldon hyle & hyrbe erytheglis agope iuxta cephisum amnem lanie et hanichie mediam phylgone grephis coronea cheronea. In ora autem infra thebas ochalethcon & yleos peteon scenos hyrie michalesos hyrithseum theleon olarum tanagia liber populus et in ipsis faucibus euripi: quem facit obiectu insula euboea aulis caphareus nobilis portus boetus hyamas antiquitus dixere locri. Deinde pigmenidi cognoiantur olim leleges appellati per quos amnis cephisus defertur in mare. Oppida opos Vnde & sinus opuntius cinnus ephocidis in littore unum daphnis. Introrsus autem larise latea: & in ripa cephisi: ut diximus lilea delphosq; uersę cnenus & hyampolis rursus locrorum ora in qua larum matiromium: iuxta quod boagrius amnis defertur in mare. Oppida marechum malopes scarpia poscea maliacus sinus ab icolis dictus: in quo oppida alciōe econia phalatua doris: & deinde in quas parthesmeon bolon pidus cimium oridis a tergo mons oeta est. Sequitur sępe mutatis nominibus hemonia eadem pelasgis tonargus helladis eadem thessalia driopis semper a regibus cognominata. Ibi geitus rex nomine gręcus a quo gręcia. Ibi helenus a quo heleis hos eosdē homerus tribus nomiauit nominibus mirmidonas & helenas & achęos: ex his thiote nominantur dorida accolentes eorum oppida ecinnus in faucibus sparthi fluminis thennopylaꝝ angustię: quo argumento .iiii. m. p. Inde deraclea threacim dicta est: mons ibi calidronius oppida celebria hellas halos lamia pthia aane.

IN thessalia autem orchomenus menulus ante dictus & oppidum althmon: ab aliis salmonatrax palamna fons hypperia: oppida terrę quarum a tergo pieria ad macedoniam protenditur larissa gomphi theba thessalię nemus pthelcō sinus pegaseus oppidum pegasa. Idem postea demetrias dictum. Tricca pharsalici cāpi cū ciuitate libera cranonile tia. Montes pthiotidis nympheus quondam topiario naturę opere spectabilis bucigeus donacesa bronua euus daphisa hethimarone athamas stephane

In thessalia.iiii.atq;.xxx.quorum nobilissimi cercii olympus pieris ossa:cuius ex aduerso pindus & othris laphitarum sedes ad occasum uergentes. Adortus pelles cẽs theatrali modo inflexi carieatis ante eos.lxxv.urbibus.Flumía thessalię alphidanus penix:enipheus:onochonus:lamissus. Fõs messeis lacus loebris & ãte cũctos claritate peneus ortus iuxta gomphos interq; ossam & olympum nemorosa conuale defluens quingentis stadiis dimidio eius spacio nauigabilis.In eo cursu tempe uocãt. v.m.p.longitudine ultra uisum hominis attollentibus se dextera leuaque leniter conuexis iugis intus sua luce uiridante allabitur peneus uiridis calculo amoenus circa ripas gramine canorus auium concentu. Accipit amnem orcon:nec recipit sed olei modo supernatantem:ut dictum est ab homero breui spacio portatum abdicat poenales aqnas dirisq; genitas argenteis suis misceri recusat.

THessalię annexa magnesia est:cuius fons libetra oppida olcus Ormoenium pira etone oluzon:promontorium sepias:oppida cassiana spalatra promontorium cantium oppida meliboea:aribus elimne:hostium penei opidon oleomon orthei thesine phelim thytumaci circon eranon acarne dorion militephila ceponię epyri achayę atticę thessalię in porrectum longitudo quadringentorum.lxxx.m.traditur: latitudo uero.cclxxxxvii.

MAcedonia postea.cl.populorum:duobus inclyta regibus quondamq; terrarũ imperio emathia antedicta:hęc ad epiroticas gentes in solis occasum recedens post terga magnesię atq; thessalię infestatur:a derdanis:partem eius septentrionalẽ lapoeonia atq; paphlagonia protegunt a triballis. Oppida egla in quo sepeliri mos reges beroea & in regione:quę pyrea appellatur a nemore egidium in ora heraclea flumẽ apylas:oppida fina olores:amnis aliecmõ.Intus alorite ualei phylacei cineste ethiresi pela colonia oppidum stobi Ciuium Romanorum.Mox ãtigonea europus ad axicum amnem:eodemq; nomine:per quod rhodias fluit sindra forda emiora gorgidme:mox in ora iechne fluuius auxius:ad hunc finem dardani teres pieres macedoniam accolunt:Ab hoc amne peonię gentes parocei heordenses almopi pelagones migones montes rhodope scobius orobellus. Deĩde pręiacẽte gremio terrarũ arethusi anthiochidenses deberies trienses alanthenses adarithenses morili garethi uinceste othirionei:& liberi mantini atq; borestę colonię bulidenses & dienses xilopolite scutusei liberi heraclea scyntiga:thympbei:toronei. In ora sinus macedonię oppidum calastia:& intus phyloros lethe medioq; littoris flexu thessalonicę liberę conditionis ad hanc a dyrachio.cxiiii.therme in thermaico sinu oppida dicea padinandera scyone ꝓmõtoriũ canestreũ oppida phalene phlegra:qua in regione montes ipsi zorus epicus alceon cleonine oppida nisos phylenon mende & impsalenses Isthmo quondam potidea:nunc cassandrea colonia anthenius olopixus sinus mẽberini oppida isella:ampelos torone segosthellos fretum quo montem Xerses psarũ rex continenti abscidit in longitudinem.p.m.quingentorum.Mons ipse a plaĩcie excurrit in maria.lxxv.m.p.ambitus radices.cl.colligit oppidum in cacumine fuit acroton.Nunc sunt uranopolis palbeotrium thyrsus cleone apollonia:cuius incolę macroni appellantur: oppidum casera faucesq; alterę isthmia cantus mistaguras phytone heraclea & regio migdonię subiacens:in qua recedens a mari appolloĩa & arethusa.In ora rursus possidium & sinus cũ oppido cermoro Amphipolis oppidũ liberum:gens bisaltę.Deinde macedonię terminus amnis strymon ortus in hemo memorandus in.vii.lacus eum fundi prius q̃ dirigat cursum. Hęc est macedonia terrarum imperio potita quondam hęc asiam armeniam hyberiã albaniã capadociã Syriam ęgyptum taurum caucasum transgręssa:hęc in bactris medis persis domĩata toto oriente possesso:hęc etiam indię uictrix per uestigia liberi patris:atq; herculis uagata.Hęc eadem est macedonia:cuius uno die Paulus Aemylius ĩperator noster.

lxxii. urbes direptas uẽdidit: tantam differentiam sortis prestitere duo homines.

THracia sequitur inter ualidissimas europe gẽtes & in strategias. l. diuisa: populorum eius: quos nominare non pigeat: amnem strigonem accolunt dextro latere densalete & medi ad bisaltas usq; supradictos: leuo digeni: bessorumq; multa nomia ad mestum amnem ima pangei montis ambientẽ. Inter belotos diobessos carbilesos Inde brisas sapbeos adomantos: odrisarum gens infundit bebrum accolentibus carbiletis pyrogeris drugeris cenicis hypsaltis benis corpilis botieis sitonis. Eodem sũt in tractu sialete priante dolongre thinicelalete maiores henio minores. Rhodope subditis: iter quos bebrus amnis. Oppidũ sub presope poneropolis antea: mox a cõditore philippopolis nunc a situ trimontium dicta: hemi excelsitas. vi p. subit᷑. Aduersa eius & in istrum deuexa mesigete aodiscande darieq; & sub his sarei sarmate: quos areates uocant. Scythaeq; & circa ponti littora moriseniti scytoniq; orphei uates ibi geniti decus obtinent. Ita finit Ister a septentrione ab ortu pontus ac propontis: a meridie egeum mare: cuius in ora a strymone apollonia cesimna neapolis patos. Intus philippi colonia. Absunt quidem a dyrachio. cccxxv. m. scotusa depyros ciuitas mesci amnis hostiũ: mons pangeus: heraclea olynthus abdera libera ciuitas. Stagnũ bistonium: & ingens oppidum fuit. Tirida diomedis equorum stabulis inclytum hinc sunt dicearis marolochiis parthenió phalesma maronea prius ortaguraea dicta mons searion zonetum locus doriscum decies centum. m. hominũ capax. Ita xerxes ibi dinumerauit exercitum: os ebri portus tentoris oppidum aenos liberum cum polydori tumulo. Cyconum quondam regio a dorisco incuruatur ora ad matrõticos cxx. m. p. circa quem locum fluuius melas: a quo sinus appellatur. oppida cipse labis ante macrontios dictum: qui a propontide ad melam sinũ iter duo maria porrectis muris procurrentem excludit cheronensum. Nanq; thracia altero latere a pontico littore incipiens: ubi Ister amnis immergit᷑: uel pulcherrias in ea parte urbes hab& Istropolim messorium thomos scalatum: que antea cerbatis uocabatur: heracleam habuit & buzonem terre hyatu raptam: nunc hab& dionysiopolim crunon ante dictum alluit. Ziras amnis: totum eum tractum scythe arontes cognomiati tenuere: coꝝ oppida aprodisias libistus & igerer. Rochobe heumenia parthenopolis gerania ubi pigmeorum gens fuisse proditur: quos gatizos barbari uocabant: creduntque a gruibus fugatos. In ora adionis apili est odesus melesiorum fluuius: paisus oppidũ tretanam locus: mons hemus uasto iugo procumbens in pontum oppidum habuit in uertice maristeum. Nunc in ora messebria anchilaum: ubi messa fuerat. Astige regio habuit oppidum antium. Nunc est appollonia flumina pannisus risaste arus orisines. oppida Thinias almedesos deuelconium. Stagnum quod nunc deultum uocant. Veteranoꝝ phinnpolis iuxta quã bosporos ab istri hostio ad os põti passuũ d. lii. fecere. Agrippa adiecit. lx. deinde ad murum supradictum. cl. ab eo caronẽ. cxxv m. Sed a bosporo sinus castenes portu seuum & alterum qui mulierum cognoiatur promontorium crisoceras: in quo oppidum bizantium libere conditiois ãtea ligos dictum. Abest a dyrachio. dccxi. m. p. tantum patet longitudo terrarũ iter adriaticũ mare & propontidẽ. Amnes bachinas pyradas siue atidas: oppida sylimbria pintus latitudinem. cc. pedum continenti annexa. Intus bytiara arx regum thracie a terei facto inuisa hyrundinibus. Regio cenica colonia flauiopolis ubi antea cela oppidũ uocabatur & a bizãtio. l. m. p. apros coloia: que a philippis abest. clxxxix. m. p. At in ora amnis eginus oppidũ fuit ganos deseritur a lysimachia iam in cheronẽso. Alius nanq; ibi Isthmos angustias similes eodem nomine & pari latitudine illustrãt due urbes utrinq; littora haud dissimili modo tenuere pacti ea a ꝓpõtide cardia a melãe sinu hec ex facie loci nomine accoepto utreq; comprehense: postea lysimachia. v. m. p a longis muris chersonesos a propontide habuit tyristas incritotensiam & flumini

egos appositam. Nunc hab& a colonia apro. xxii. m. p. resiston & ex aduerso colonię pharianę: & hellespontus. vii. ut diximus stadiis europam ab asia diuidens. Illic. iiii. inter se contrarias urbes habet in europa calipolim & sestō. In asia lapsacon & abidō Dein promontorium cheronensum. Nastusia aduersum sygeo: cuius in frōte obliq̄ cynosema ita appellatur hęcubę tumulus: statio achęorum & turris delubꝝ ꝓthesilai et in extrema cheronensi fronte: quę uocatur eolium oppidum. Aleus deinde petēti melasinum portus & panborinus & supradicta cardia. Tertius europę sinus ad hūc modum clauditur. Montes extra prędictos thracię aedonos gigemoros meritus melampilus: flumina in hebrū cadentia bargus sirinus macedonię thracię helespōti longitudo est supradicta quidam. d. m. ccxx. p. faciunt latitudo. cclxxxiii. est. Aegeo mari nomen dedit scopulus inter chenum & chium uerius q̄ insula eo ex nomine a spetie caprę: quę ita a gręcis appellatur: repente e medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte andrum nauigantes ab achaia dirum ac pestiferꝝ. Aegei pars myrtheo datur: appellatur ab insula parua quę cernitur macedoniā a geresto petentibus haud procul cubore caristo. Romani omnia hęc maria duobus nominibus appellant macedonicum quacunq; parte macedoniam aut thraciam attingit: gręciense: qua gręciā alluit. Nam gręci & ionium diuidunt in siculum ac creticum. Ab insulis item icarium: quod est inter samum & miconum. Cętera nomina sinus dedere quos diximus & maria quidē gentesq; in tertio Europę sinu ad hunc modum se habent.

I Nsulę autem ex aduerso thesprotie corcira a bitroto. xii. m. p. Eadem ab acroceraunis. l: m. cum urbe eiusdem nominis corcirę liberę ciuitatis & oppido cassiope temploq; cassii Iouis per. lxxxxvii. in longitudine patens Homero dicta scheria & phaecia calimacho etiam drapene. Circa eam aliquot. Sed ad italiā uergēs coronos ad leucadiā passodue. v. m. discretę a corcyra: nec procul a lissante corcyra ericusa marathe elapusa maltalce thracię pithionia pythicia thracia a phalario corcyrę promontorio scopulus. in quem mutatam ulyxis nauem a simili specie fabula est: ante leucadiam sybota. Inter leucadiam autem & achaiam permultę: quarum theleboides eademq; et baphie ab incolis ante leucadiam appellatᷣ. Zaphiosis arnoxia prinexa āte etholiā echinades egialia chotonis thyatira gaeuris dionysia cyrmis chalcis pyrana nanistus ante eas. In alto Cephalania zacynthus utręq; liberę. Ithaca dulichium same: crocilea pax Acephalania quondam melena dicta. xi. m. p. abest: circuitu patet. lxxxiii. Same dirupta a romanis. Adhuc tamen oppida tria habet inter hanc & achaiam cū oppido magnifica & fertilitate pręcipua. Zazinthus aliquando appellata hyrie cephalania e meridiana parte. xxv. m. p. abest mons elatus ibi nobilis: ipsa circuitu colligit. xxxv. m. ab ea ithaca. xv. m. p. distat: in qua mons nerithus. Tota uero circuitu patet. xxv. ab eo araxum peloponesi promontorium. xv. Ante hanc in alto asteris prope ante zacinthum. xxxv. m. in eurum uentum. Strophades duę ab aliis dictę plotę. āte cephalaniam lecia ante pilum. iii. spageta totidem: mille latere & septentrionali dextera āte messeneo sinu cherturdes in laconico teganissa cothnon. Cythera cum oppido ātea porphiris appellata: hęc sita est a malee promontorio. xv. m. p. ācipiti propter angustias ibi nauium ambitu. In argolico pythiusa arine epyre contra armonium agrum triparenus eporopia colonis aristera contra troezenium calauira distans a plateis bellinallasia baudacidias. Contra epidaurum cretiphelus scythionesus. vi. m. a continēte Ab hac aegina liberę conditionis. xvi. m cuius. xix. m. nauigatio est. Eadem autem a pyreo atheniensium portu. xxx. m. abest ante enone uocitata pyreo: promontorio adiacent eleusa elende graucie duę cecie duę selatosa dacentris arspis. vii: & in megarico sinu meturides: iiii: Aegila autem. xv. m. a cythera eademq; achete phalasarna oppido. xxv. m. ipsa creta altero latere ad austrum altero ad septentrionem uersa iter

ortum occasumq; porrigitur.c.urbium clara fama. Dosiades eam a crete nympha
hesperidis filia. Anaximander a rege curetum philistides molophecates primum
aeriam dictam. Deinde postea curetum & macaron: nõnulli a tẽperie celi appellatã
extimauere: latitudine eius nusq̃.l.excedens: & circa mediam sui partẽ maxie patens
longitudinem implet.cclxx.circuitu.dlxxxix.m.flectensq; se in creticum pelagus ab
ea dictum qua longissima est. Ad orientem promontorium samonium aduersum
rhodo ad occidentem chium & opon cyrenas uersus expellit: oppida eius insignia
phalasarne Velea cisamon pergamum cidonia minoum atero panto macrium am-
phomala rithima panorinum cithetium apollonia macium heraclea miletos ãpella
hyerapina lebeira hierapolis: & in mediterraneo gorthina phestũ enosum polirenũ
mirina licastos. Rhamnus hetus diumasium phyloros richion clatos spereo lopisos
lasos eleuterne therapne marathusa agithios & aliorum circiter.lx.oppidoꝝ mẽoria
extat. Montes cadiscus ideus dictinneus trochus ipsa abest promontorio suo: quod
uocatur chium & opon: ut prodit Agrippa: ac cyrenarum promontorio phicimte.
cxxv. Item cadisco amaleo peloponesi.lxxv. A carpato insula promontorio samoneo
lx.m.in fauonium uentum: hec inter eam & rhodum interiacet. Reliqua circa eem
ante peloponesum due corice totidem mille & a latere & septentrionali dextra cretã
habenti contra cydoniam leuce & due budroe contra machium dia contra ithauum
promontorium onisia leuce contra hierapinam criseugandos. Eodem tractu offius
sabuto aramnus circumuentusq; erium ropõtes accusagorus appellate ãte. Samonũ
promontorium phoce placie phiriudes naulochos armedõ Zephyre. At in helade
et iaminum in egeo licades scarpia choresa phocasia: compluresq; alie. Ex aduerso
attice sine oppidis: & ideo ignobiles. Sed contra eleusina clara salamis ante eam psi-
talia a summo uero helene.v.m.distans deuiceos ab ea totidem: quam nostri quidã
dixere ceam. Greci & hydrusam aduulsam euboee quĩgentis longa stadiis fuit quõdã
mox.iiii.fere partibus que ad boeciam uergebãt eodẽ mari deuoratis: oppida hab&
reliqua lulida carchea. Intercidere coresus poresa: ex hac profectam delectatiõis focĩs
uestem auctor est Varro: Euboea & ipsa auulsa boecie tam modico interfluente eu-
ripo: ut ponte iungatur ad meridiem promõtoriis duobus: geresto ad atticã uergẽte
et ad helespontum caphareo. Insignis a septentrione teneo nusq̃ latitudinem ultra.
xl.extendit: nusq̃ infra minus mille contrahit. Sed longitudinem uniuerse boecie
ab attica ac thessaliam usq; pretenta.m.d.p.circuitu uero.ccclxv. Abest ab helespõto
parte caphárei.ccxxv.urbibus quondam clara pyrra portamo thiessece oryntho ore-
odio aldesso quondam uecalia nunc chalcide: cuius ex aduerso in continente aulis
est: gerastocretia caristo oriturio arthemisio fonte aretusa flumine laelanto aquisq;
calidis: que elopie uocantur nobilis: notior tamen marmore caristio antea uocitata
est calchodotis: aut macris ut Dionysius & ephorus tradũt: aut Aristoteles: ut chal-
demus chalcis: ere ibi primum reperto: ut menechinus acantias: ut poete a uulgo
sophis. Extra eam in myrthoo multe: sed maxime illustres glauconessos & aegila ea
promontorio geresto circa delum in orbem site. Vnde & nomen traxere cyclades.
prima earum andrus cum oppido abest a geresto.x.m.a ceo.xxxix.ipsam mirsilus
clauron deinde antandron calimachus cognominatam tradit lassiam: alii uagrauniã
hydrusam epagium patet circuitu.lxxxiii. Ab eadẽ andro.m.p.& a delo.xv. Tenos
cum oppido in.xv.m.porrecta: quam propter aquarum abundantiam Aristoteles
hydrusam appellatam ait: aliqui ophiusam. Cetere miconus cum monte dimasco a
delo.xv.prope sinus antea meropia & acis appellata circuitus.xxviii. Seryphus.xv.
propesintus citanos ipsaq; longe clarissima & cycladum media ac templo apollinis
et mercatu celebrata delos que diu fluctuata: ut proditur: sola motum terre nõ sensit
A.m.Varronis etate mutianus prodit bis concussam: hanc Aristoteles ita appellatã
tradit: quoniam repente apparuit enata. Aeglosthenes cynthiam alii orthygiã asteriã

lagiam ciram midiam cictū pyrpilem igne ibi primū reperto:cingitur.v.p.Aſſurgit
cynthio monte:proxima cyrene:quā anthidites acceladuſam uocant:quā ne minuuēt
ibi reſtantibus mauritanię aquis domos ſale in montibus ſuis exciſo:ceu lapide cō-
ſtruunt.Ab his trogoditas hyberni occaſus plaga dieꝝ.vii.Item cū quibus cōmertiū
gemmę tantum:quam carbunculum uocamus:q̃ ex ęthiopia inuectę acceladuſam
uocant.Item arthemitem cela dieſſeros:quam circuitu patere.xx.prodiderūt ueteres
mutiaus.clx.olearus paros cum oppido a delo.xxxvii.marmore nobilis:quā primo
plateam:poſtea mynoidam uocarunt. Ab ea.vii.d.naxus a delo.xviii.cum oppido
quam ſtrongilem:deinde adiam:mox dionyſiada a uinearum fertilitate:alii ſiciliam
minorem:aut calipolim appellarūt.patet circuitu.lxxv.dimidioq; maior eſt q̃ parus.
et hactenus quidem cycladasſeruant.cęteras quę ſequuntur ſporadas. Sunt autem
phocuſa hellene teraſia ſynuſa pholegrados & anaxo.xxxviii.p.icaruſq; nomen mari
dedit:tantundem ipſa in lōgitudīem patens cum oppidis duobus tertio amiſſo ātea
uocitata doliche & mairis & ictiſuſa ſita eſt ab exortu ſolſticiali deli.lii.m.p.eadēq;
a ſamo.xxxv.m.inter euboicam & andrum.x.m.p.freto ab ea gereſtum.cxii.d.p.nec
deinde ſeruari poteſt ordo.Aceruatim ergo ponentur reliquę.Scyroſiora a naxa:uel
ſauxo.xviii.homeri ſepulcro ueneranda longitudinis.xii.antea phoenice appellata
odia olentrados gyara cum oppido.circuitu.xv.prope abē ab andro.lxii.ab ea ſirnos
lxxx.Cinetos telos unguento nobilis a callimacho a gathus appellata donyſa pachy-
nus circuitu.xxx.Charus clebinchus.Girus cinara ſicinus quę antea cenocherachia
quę oinis caſos quę aſtrabe cymolos quę chimuſa melos cum oppido quę araſtroes
numblida appellat Ariſtoteles zephyriam Callimachus mimalida heraclides ſiphī
acitiam hęc inſularum rotundiſſima eſt poſt machia hyppeperen quondam patage
et ut aliis plac& platage.Nunc amorgos pollegaſa philetera cum primum emerſit
Caliſte dicta ex ea auulſa poſtea theraſſia atq; inter duas enata:mox anthoniate eadē
hyera & in noſtro ęuo tya.Iuxta eaſdem hyera nata diſtat hios a terra.xxv.m.p. Pro-
ſequuntur leua aſcania canephe hippircus hippureas aſtiphalea liberę ciuitates circu-
itus.lxxxix.m.p.abeſt a ſiſto cretę.cxxv.m.abeſt platea.lx.m.Vnde canimia.xxxviii.
alcontolare a traia permacuſa.Rechedia calchia calumna ina oppidum ocos olī nea
aqua carpathum quę nomen carpachio mari dedit.xxv.inter rhodum africo uento
l.a carphato caſſum a caſſo Samonium cretę promontorium.xxx.in euripo autem
euboico primo fere introitu petalię.iiii.inſulę & in exitu atlante cyclades & ſporades
ab oriente littoribus icariis aſię.Ab occidente myrtois atticę.A ſeptētrione mari ęgeo
mari.a meridia cretico & carphatia inſulę paſſuum.d.m.cc.m.in longitudinem:&
per.cc.m.in latitudinem iacent.pegaſicus ſinus ante ſe hab& euchiam & thinetum
ſcyrum ſupradictum.Sed cycladum & ſporadum extimam gerontiam ſcandiram
thermeuſiam ſoliminiam eudemiam neam quę mineruę ſacra eſt.Athoſante quat-
tuor patraretum cum oppido quondam euonon dicto.ix.m.ſcyatum.xv.m.Imbꝝ
cum oppido.lxxxvii.Eadem abeſt a maſcuſia a cheronenſi.lxxii.m.p.ipſa circuitus.
lxii.profunditur amne illiſo.Ab ea lemnos.xxii.quē ab atho.lxxxvii.circuitu pat&
cxii.d.oppida habet epheſithiam & mirenam.In cuius forū ſolſticio athos eiaculat̃
umbram.Ab ea thaſos libera.x.m.p.olim aeraria uel aetria dicta. Inde abdera con-
tinentis.xxii.athos mille.xii.d.tantundem inſula ſamottrace libera ante hebrū:Ab
Imbro.xxxii.& a lemno.xxii.d.p.attollitur monte ſaoce.x.m.p. altitudinis uel in
portuoſiſſima omnium:Callimachus eam antiquo nomine dardaniam uocat. Inter
cheroneſum & ſamothracem utrūq; fere.xv.m.aloneſos ultra getone lampoïa alope
connexus ac procul a cheelo cheronenſi portu & quędam ignobiles deſertis quoq;
reddantur.In hoc ſinu quaꝝ modo inueniri nomina potuerunt deſtichos ſarnos
ciſſiros carbruſa callatuſa ſcilia dialeon dicta camalentia decauros acroneſſos dietuſa
ſcapos ſcapertis meſſata eateron pacheron neſos patheria calathene ripos palendos.

QVartus & e magnis europę ſinus ab belleſponto incipiēs męotis boſtio finit᷑
Sed totius ponti forma breuiter complectenda eſt: ut facilius partes noſcant᷑. Vaſtū
mare pręiacens aſię ab europa porrectum cheronenſi littore expulſum āguſto meatu
irrumpit in terras .vii. ſtadiorum: ut dictum eſt interuallo europam auferens. Aſię
primas anguſtias belleſpontum uocant: bac Xerxes perſaꝝ rex contracto in nauibus
ponte duxit exercitum: porrigitur deinde tenuis europę ſinus .lxxxvi. p. ſpacio ad
priapi urbem aſię: quam magnus Alexander tranſcendit. Inde expatiatum ęquor
rurſuſq; in arctum coit laxitas propontis appellatur: anguſtię tracius boſporus lati-
tudinis .d. p. qua Darius pater Xerxis copias ponte tranſuexit. Tota ab belleſponto
longitudo .ccxxxix. deinde uaſtum mare pontus euxinus: qui quondā axenus lōge
refugientes occupat terras: magnoq; littorum flexu retro curuatus in cornua ab bis
utrinq; porrigitur: ut ſit plane arcus ſcythici forma medio flexu: iungitur boſtio
męotici lacus chimmericus boſporus ſcydos uocatur .ii. m. d. p. latitudine. At inter
duos boſporos tracium & cimericū directo curſu: ut auctor eſt Polibius .d. interſunt
p. circuitus uero totius ponti ſemel uicies m. ut auctor eſt Varro & fere ueteres ſen-
tiunt. Nepos Cornelius .cccl. m. adiicit. Arthemidorus uicies ſemel nouē & nouē.
x. milia facit. Agrippa .xxiii. m. lx. Mutianus .xxiiii. lxv. Simili modo de Europę la-
tere menſuram: alii .xxiiii. lxx. alii nouem determinare .xi. M. Varro modum metit᷑
ab boſtio ponti ad Apolloniam. clxxxvii. d. p. calatini tantundem ad boſtium Iſtri.
cxxv. ad boriſthenem. ccl: m. cheronenſum beracleatarum oppidum. ccclxxv. m. p.
ad panticapeum: quod aliqui boſporum uocant extremum in europę ora. ccxii. m. d
quę ſumma efficit .xxiii. xxxvii. d. Agrippa a bizantio ad flumen Iſtrum .d. lx. Inde
panthicapeum. dcxxxv. m. Inde lacus ipſe mutiſtena in amnem e ripheis montibus
defluentem accipiens nouiſſimum inter europam aſiamq; finem .xiiii. vii. circuitu
patere traditur. Ab aliis .xxx. v. m. ab boſtio eius ad tanais boſtium directo curſu. ccc
lxxxv. eſſe conſtat. Accolę ſinus eius in mentione thracię dicti ſunt Iſtropolini: Inde
uſq; boſtia iſtri ortus bic in germanię iugis mōtis abnoue: ex aduerſo ſaurici gallię
oppidi multis ultra alpes milibus ac per innumeras lapſus gentes dannubii nomīe
immenſo aquarum auctu: & unde primum illyricum alluit iſter appellatur .lx. am-
nibus recoeptis medio ferme eorum numero nauigabili in pontū uaſtis: ſex fluībus
euoluitur primū boſtium peuces: mox ipſa peuce inſula: in qua proximus alueus
appellatur .xi. p. magna palus oritur: ex eodem alueo & ſuper Iſtropolī lacus gignit᷑
lxiii. p. ambitu: uocant balmirum. Secundum boſtium naracuſton appellat᷑: tertiū
caloſthoma iuxta inſulam ſarmaticam: quartum pſeudoſthomon: & inde inſula co-
nopon diabaſis poſtea borioſtoma & ſpireoſtoma. Singula autem ora ſunt tanta: ut
prodatur .lx. p. longitudinis uinci mare: dulcemq; intelligi bauſtum: ab eo in plano
quidem omnes ſcytharum ſunt gētes uarię tamen littori oppoſitę tenuere alias getę
daci a romanis dicti alias ſarmathę a gręcis. Sauromathę eorum amaſobii autharoſci
alias ſcythę degeneres: aut a ſeruis orti: aut trogodytę: mox alani & troſolani. Sed ſu-
periora autem inter dannubium & byrcinium ſaltum uſq; ad pannonicam bybernā
carnunti germanorumq; ibi confinium campos iaziges plane ſarmathę: mōtes uero
et ſaltus pulſi ab bis daci ad paniſſum amnē a moro ſiue duria eſt a Sueuis regnoq;
uaniano dirimens eos uberſe baſterne tenent: aliiq; inde germani. Agrippa totū eum
tractum ab Iſtro ad oceanum bis ac decies .c. m. p. in .longitudinē .iiii. milibus mīus
quadringentis in latitudinem ad flumen uſtulā a deſertis armatię prodidit ſcythaꝝ
nomen uſq; quaq; tranſit in ſarmatas atq; germanos. nec aliis priſca illa durauit ap-
pellatio. ꝗ qui extremi gentium barum ignoti prope cęteris mortalibus degūt. Veꝝ
ab Iſtro oppida tremes cepolium montes macrocremnii claros: amnis tyra oppido
nomen imponens: ut antea ophiuſa dicebatur. In eodem inſulā parthiſamā incolūt

tyragete: quę abest a pseudosthomo Istri hostio.cxxx.m.mox a stace cognoīe flumī ultra quos crobogigi flumē rhode sinus sagaricus portus ardesus & a tyra.cxx.m.p flumen boristhenes lacusque & gens eodem nomine & oppidum a mari recedens xv:p:olbiopolis & miletopolis antiquis nominibus rursus littore portusa cheorum insula Achillis tumulo eius uiri clara & ab ea.cxxv.m.p.penninsula ad formā gladii in transuersum porrecta exercitatione eiusdem cognoīata dromos achilleos: cuius longitudinem.lxxx.m.p.tradit agrippa. Totum eum tractum tanusci scythae & sarmathę tenent. Inde siluestris regio illeum mare quod alluitur cognoīatur euces adoloe uocant incolę ultra panthicapes amnis qui nomades ac georgos disterminat mox acces sinus quidam panthicapem confluere infra albiam cum boristhene tradūt diligentiores hipanim tanto errore illoꝝ qui illū in asię parte prodidere mare subit magno cursu: donec.v.m.p.interuallo absit a męotide uasta ābiens spacia multasq; gentes sinus garzinitas appellatur flumen paciris oppida nauarum cartine a tergo lacus biges fossa missus in mare ipse buces a coreto męotis lacus sinus petroso dis/cluditur dorso: recipit amnes bugem geirbum hispaniū ex diuerso uenīetes tractu Namgeirbus basiliades & nomades seperat hypanis per nomades & hileos fluit manu facto alueo in bugeam naturali ui correctum.

SEgio scythię seudica nominatur. Sed a carcinite taurica incipit quondam mari circumfusa: & ipsa quaq; nunc iacent campi: deinde uastis attollitur iugis.xxx.sunt eorum populi: ex his mediterranei.xxvii.sex oppida orgocini caresini asirai stractari acisalitę calidiodordi. Iugum ipsum scythotauri tenent: clauduntur ab occidēte che/roneso. Ab ortu scythis sathauricis. In ora carcine oppidum tagrę in ipsis angustiis peninsulę: mox heraclea cheronesus libertate a romanis donatū megarice: uocabatᷣ antea pręcipui uictoris in toto eo tractu custoditis a gręcię moribus.v.m.p.ābiente muro. Inde parthenium promontorium taurorum: ciuitas placia symbolū portus promontorium criumetapon aduersum carabicon asię promontorio per medium euxium percurrens.clxx.m.p.interuallo: quę maxime ratio scythici arcus formā ef/ficit. Ab eo taurorum portus multi ac lacus oppidum theudosia: a criumetapo.cxxv m.p. A cheroneso uero.cxlv. Vltra fuere oppida cite zephyrium acre nymphęum diare. Restat longe ualidissimi in ipso bospori introitu panticapeum milesiorum a theodosia.lxxxvii.d.p. A cimerio uero oppido trāsfretum sito.cc.d.ut diximus hęc ibi latitudo asiam ab Europa seperat. Eaq; ipsa pedibus plurimumq; peruia glaciato freto bospori cimerini latitudo.xii.d.p.oppida habet ermisium mirinetium & itus insula malopecen: permotothem autem ab extremo isthmo qui locus taphrę uocatᷣ ad os bospori.cclx.m.longitudo colligitur a taphris per continentē introrsus tenēt anchete: apud quos hypanis oritur: neurohe: apud quod boristhenes: geloni tisagetę budini bassilidę & ceruleo capillo agathyrsi: super eos nomades: deide ātropophagi a buce uero sup męotim sauromatę & essendones: at per ora ad tanaim usq; męotię a quibus lacus nomen accipit: ultimiq; a tergo eorum arimaspi mox riphei montes ex assiduo niuis casu pinarum similitudine pterophonos appellata regio pars mūdi damnata a natura rerum & densa mersa caligine: neq; in aliquo q̄ rigoris opere: ge/lidisq; aquilonibus conceptaculis. pone eos montes ultraq; aquilonem gens fęlix: si credimus. quos hyperboreos appellauere annoso degit ęuo fabulosis celebrata mira/culis: ibi creduntur esse cardines mundi extremiq; syderum ambitus & semestri luce et una die solis aduersi. Nox ut imperiti dixere ab ęquinoctio uerno in autumnum semel in anno solsticio oritur bis soles brumaq; semel occidunt. Regio aprica fęlici temperie omni afflatu noxio carens domus his nemora luciq; & deorum cultus ui/ritim gregatimq; discordia ignota & ęgritudo omnis mors non nisi sacietate uitę epulatis delibutoq; & senio luxu a quadā rupe in mare salietiū. Hoc genus sepulturę

beatiſſimum quidam eos in prima parte aſię littorum poſuere. non in europa qui ſunt ibi ſimilitudine & ſitu ſatacorum nomine. Alii medios fecere eos inter utrūq; ſolem antipodum occaſum exorientemq; noſtrum: quod nullo modo fieri poteſt tā uaſto mari interueniente: qui alibi q̄ ſemeſtri luce conſtituere eos ſerere matutinis: meridie metere: occidente foetus arboꝝ decerpere noctibus in ſpecu condi tradideꝝt nec lib& dubitari de gente ea tot: cum auctores produnt frugum primitias ſolitos delon mittere apollini: quē pręcipue colunt. Virgines ferebant eas hoſpitiis gētium per annos aliquot uenerabiles: donec uiolata fide in proximis accolarum finibus deponere ſacra ea inſtituere. Idemq; ad contermios deferre: atq; italiam uſq;. Mox & hoc ipſum exoleuit: ſarmathię ſcythię tauricę omniſq; ab oriſthene amne tractus longitudo. dccccLxxx. latitudo. dccxxvii. ambitu a. m. agrippa tradita eſt. Ego īcertā menſuram in hac terrarum parte arbitror.

VErum inſtituto ordine reliqua huius ſinus dicantur & mare quidē eius quod nuncupauimus heleſpontum īnſulas non habet in Europa dicendas. In pōto duę mille. d. paſſibus: ab europa. xiiii. ab hoſtio ciane ab aliis ſymplegades appellatę traditęq; fabulis inter ſe concurriſſe: quoniam paruo diſcretę interuallo ex aduerſo intrantibus geminę cernebantur paulumq; deflexa acie coeūtium ſpeciem pręhebāt citra Iſtrum apolloniataꝝ una. lxxx. m. a boſporo thracio: ex quo. m. luculus capitolinū apollinē aduexit. Inter hoſtia iſtri quę eſſēt diximus. Ante boriſthenē achillea ē ſupradicta eadem leuce & macharon appellata. hanc temporum horū demōſtratio ab boriſthēe. cxl. m. poīt a thyra. cxx. m. a peuce īſula. l. m. Cīgitʳ circiter. x. p. Reliquę in carcinniti ſinu capellones rhoſpodus macra. Non eſt omittenda multorū opinio priuſq̄ digrediamur a ponto qui maria omnia interiora illo capite naſci nō gaditano freto exiſtimauere haud improbabili argumento: quoniam ęſtus ſemper e ponto profluens nuuq̄ reciprocet ad exeundum. Deinde eſt ut ex terra europę dicantur tranſgreſſiſq; ripheos montes littus oceani ſeptentrionalis in leua donec perueniatʳ gadis legendum: inſulę complures ſine nominibus eo ſitu traduntur: ex quibus āte ſcythiam quę appellatur bannonia unam abeſſe diei curſu: in quam ueris temperie fluctibus electrum iaciatʳ Thimeus prodidit. Reliqua littora in certa ſignata forma ſeptentrionalis oceanus almachium cum ecatheus appellat a parapaniſſo amne: qua ſcythiam alluit: quod nomen eius gentis ſignificat lingua congelatum. philemon morimaruſam a cymbris uocari. hoc eſt mortuū mare tradit. Inde uſq; ad ꝑmōtorium ruſbeas ultra: deinde crenium Xenophon lampſacenus a littore ſcythaꝝ tridui nauigatione inſulam eſſe immenſę magnitudinis baltram tradit. Eandem phiteas baſilliam nominat. Feruntur & cenę: in quibus ouis auium & auenis incolę uiuant Alię in quibus equinis pedibus homines naſcantur hippopodes appellati faneſioꝝ alię in quibus nuda: alię in quibus pręgrandes ipſorum aures corpora tota tegant Incipit inde clarior aperiri fama a gente igneonum: quę eſt prima. Inde germania ſęuo mons ibi immenſus nec ripheis iugis minor immanem ad cymbrorum uſq; promontorium efficit ſinum qui codanus uocatur refertus inſulis. quaꝝ clariſſimā ſcandinauia eſt incomparatę magnitudinis portionem tamen eius: quod notum ſit ingneonum gente quiugentis incolente pagis alterum orbem terrarum appellant. nec eſt minor opinione epigia: quidam hęc habitari ad inſulā uſq; fluuiū a ſarmatis uenedis ciris hiris tradunt: ſinum cilipenum uocari. & in hoſtio eius īſulam latrim Mox alterum ſinum lagnum conterminum cymbris: promontorium cymbrorum excurrens in maria longe peninſulam efficit: quę carceis appellatur. xxiiii. m. Inde inſulę romanis armis cognitę. Earum nobiliſſimę burcania fabaria a noſtris dicta a frugis ſimilitudine ſponte prouenientis. Item gleſaria a ſuccino milite appellata: a barbaris auſterania pręter quaſſatania. Toto autem mari ad ſcaladim uſq; ad fluuium germanię accolunt gentes haud explicabili mēſura: tam īmodica prudentū diſcordia

est greci & quidam nostri.xxv.p.oram germanię tradiderunt. Agrippa cum grecis e norico longitudinem.d.clxxxvi.m.p.latitudinem.cxlviii.

RHetię prope unius maiore latitudine sane circa excelsum eius subactę. Nam germania multis postea annis nec tota percognita est. Id conectare permittit haud multū orę deerit grecorum opinioni & lōgitudini agrippa traditę. Genera germanorū quinq; Vindeli: quorum pars burgundiones uarinne caritni guttones alterū genus nityacones: quorum pars cymbri theotonia caucborum gentes: proximi autem rheno streones: quorum pars cymbri mediterranei bermiones: quorum Sueui hermunduri carci cherusci. Quinta pars peucini bastarnę supradictis contermini dacis Amnes clari in oceanum defluūt gutalus: uiscillus siue uiscillia albis ui surgis amissis rhenus mosa. Introrsus uero nulla: inferius nobilitate hercīniū iugū prętēdit.

IN rheno autem ipso prope.cii.m.p.in longitudinem nobilissima batauorum insula & canefatium & alię frixiorum caucborum frixionum tusiorum marsaciorū quę sternuntur inter belliuium & fleuum. Ita appellat hostia: in quę effusus rhenus a septentrione in lacum ab occidente in amnem mosam se spargit. Medio inter hęc ore modicum nomini suo custodiens alueum.

EX aduerso huius situs britannia insula clara grecis nostrisq; monumentis iter septentrionē & occidētem iacet germanię gallię hispanię multo maxis europę partibus magno interuallo aduersa. Albion ipsi nomen fuit cum britanię uocarent omnes de quibus mox paulo dicemus: hęc abest a gesoriaco morinorum gentis littore proximo traiecto.l.m.circuitu uero patere.xxxviii.p.xxv. Phiteas & Isidorus tradūt xxx.prope iam annis noticiam eius Romanis armis non ultra uicinitatem siluę calidonię propagantibus agrippa longitudinem.dccc.p.credidit esse latitudinem.ccc credidit. Eandem hybernię. sed longitudinem.cc.p.minorē super eam hęc sita abest breuissimo transitu a silurum gente.xxx.p.reliquarum milia.cxxv.amplior circuitu proditur. Sunt autem hinc.xl.orchades modicis inter se discretę spaciis & septem amode &.xxx.ebudes & inter hyberniam & britanniam monemana apta rienea uectis silimnus andros: infra uero amnis ętaxanthos & ab aduerso in germanicū mare sparsę: glessarię: quas electridas gręci recentiores appellauere: quod ibi electrū nasceret. Vltima omnium quę memorant tyle: in qua solsticio nullas esse noctes idicauimus cancri signum sole transeunte: nullosq; contra per brumam dies hoc quidem senis mensibus continuis fieri arbitrantur. Timeus historicus a britannia introrsus sex dierum nauigationem abesse dicit. Insulam mictbim: in qua candidum plumbum proueniat. Ad eam britanni uilibus nauigiis corio circumsutis nauigarunt. Sunt & qui alias produnt scandiam dauniam bergos maximamq; omnium uergion: ex qua in tylē nauigat a tyle unius diei nauigatiōe mare cōcretū a nōnullis scroniū appellat.

GAllia omnis uno nomine comata appellata in tria populorum genera diuidit amnibus maxime distincta a scalde ad sequanam belgica ab eo ad garimnam celtica eademq; lugdunensis. Inde ad pirenei montis excursum ęquitania remonica antea dicta. Agrippa uniuersarum galliarum inter rhenum & pireneum atq; oceanū atq; montes gebenne & uiris quibus narbonensem galliam excludit longitudinem.ccc xx.p.latitudinem.ccccxiii.computauit. A scaldi incolūt exberni thessandri pluribus nominibus. deinde merapii morini borani mars iuncti pago: qui cersiacus uocatur britanni ambiani bellouagi bassi. Introrsus catus tanii lugdi atrebates: nerini liberi normandi succoni suessiones liberi ulmantes liberi trungii simungi frisi auones becasi leuci liberi treueri liberi ātea & ligones foederati rheni foederati mediomatrici Seq̄nii nauricii eleucii colonia equestris & rauriaca. Rhenum autem accolentes

germani gentium in eadem prouincia nemetestri boci uangiones. Mimii colonia agrippinensis gaberini britanni & quos insulis diximus rheni.

Lugdunēsis gallia habet lexerios uellocasses galeros uenetos abrigatos ossisoēs flumen clarum ligerim: sed peninsulam spectatiorem excurrentem in oceanū a fine osimorum circuitu.dcxxv.m.ceruice longitudine. In latitudine.cxxv.m.ultra eam nanetes. Intus aūt edui foederati carmateni foederati boi senones aulerci qui cognominant eburones & qui zenomani Imeldi liberi parisci trecasses andegani īducasses bodicasses uenelli carios uelites diablindi scerones thurones athesui secusialbi liberi In quorum agro colonia lugdunium.

Aquitaię sunt ambilatri anagūtes pictones santoī liberi bituriges liberi cognominati ubisci Aquitani: Vnde nomen prouīcię: sed iboniates mox in ōppidū cōtributi cōuene begarbi tarbelli.iiii.signaī cocosates sesignaī uenāii onobrisates belēdi saltus pyreus īfraq; meneosi scidates mōtaī sibilates capōnii ibercorate specatespi pedura lussimini uellates tornates cōsorani ausci elusates soitiates oscidates cāpestres succasse latusates bassaboiates uasci scenates camboletri assęginates: pictonibus autē iuncti bicturiges liberi: qui cubi appellantur. Deīde lemoīces aluerni liberi gabales Rursus narbonensi prouincię cōtermini. Ruteni cadurci antobroges carneq; amne discreti a thosolanis petrogori maria circa oram: ac rhenum septentrionalis oceanus Inter rhenum & sequanam britanicus inter rhenum & pyreneum gallicus. Insulę q̄plures uenetoꝝ & quę ueneticę appellantur inter ęquitanicum sinum.

A Pirenei promontorio hispania incipit angustior non gallia modo. Veꝝetiam semetipsa ut diximus immensum quantum hinc oceano: illinc hiberico mari comprimentibus: ipsa pirenei iuga ab exortu ęquinoctiali in occasum brumalē breuiores septentrionali latere: q̄ meridiano hispanias faciunt: proxima ora citerioris est: eiusdemq; terraconensis situs a pireneo per oceanum uasconum saltus adlarso nādulorū oppida morogi monosca uesperies amanum portus: ibi nunc obrica flaui colonia ciuitatum nouem. Regio cantabrorum flumen sauga portus uictorię Iuliobriensiū ac eo loco fontes hyberi.xl.m.p.portus blendium origeno nescie cantabris portus corū uesei ueca Regio austurum Vorga oppidum In peninsula pisici & deinde cōuentus lucensis a fluuio nauia albiones cibarei egoiarri cognoīe. Namarrini ādoni arroni & arrotrebe promontorium celticum amnes florius uelo celtici cognomine uerie super tamarci: quorum in peninsula tressares sestiane augusto dicate corpori oppidum oela celtici cognomine praesta marcilei: ex insulis nominandae torricata: et auino sacilensis. Conuentus braccharum belęgroni castellum tyde gręcoꝝ sobolis omnia. Insulę siccę insigne oppidum abobrica minus amnis.iiii.m.ore spaciosus lennisę urbi bracharum oppidum augusta quod super galitia flumen lima. Durius amnis & maximus hispanię ortus in pelondenibus: & iuxta numantiā lapsus: deīde parēnacos uaceosq; disterminantis ab austuria uectoībus: a lusitaīa galletis: ibi quoq; turdulos abracharis arcens omnisq; dicta regio a pireneo metallis referta auri argenti ferri plumbi nigri albiq;.

A Durio lusitania incipit turduli ueteres pęsuri flumē uagia oppidum talabrica oppidum & flumen eumenium: oppida cinumbriga colippo eburo brituum excurrit. Deinde in altum uasto cornu promontoriū. quod aliqui atrabū appellauere Alii magnum multi olisiponense. Ab oppido terras maria cęlum disterminans illo finitur hispanię latus: & a circuitu eius incipit frons septentrionalis.

Hinc oceanus qui & gallicus occasus illic oceanus atlāticus promontorii excursū xl.m.prodidere: alii.lxxxx.p. Ad pireneū: inde non pauci.xii.l.& ibi gentem artabꝝ

quę nunq̃ fuit manifeſto errore. Arrotrebas enī quos ãte celticū diximus ꝓmōtoriū hoc in loco poſuere litteris permutatis erratum & in amnibus inclytis a minio quē ſupradiximus.cc.m.p.ut auctor Varro eſt. Abeſt Eminius quem alibem quidam intelligunt & linerim uocant obliuionis antiquis dictus: multūq; fabuloſus: a durio tagus eſt.cc.m.p.interueniente munda. Tagus auriferis arenis celebratur ab eo.clx. m.p. ꝓmōtoriū ſacꝝ e media ꝓpe hiſpaię frōte proſilit.xiiii.m.p. Inde ad pyreneū mediū colligit: ut Varro tradit: abana uero quo luſitaniā a bętica diſcreuimus.cxxvi m.p.a gadibus.cii.m.p.additis gentes celticę turduli & circa tagum uectones. Abagana ad ſacrum luſitani oppida memorabilia. A tago in ora oliſippo: equaꝝ a fauoio uento conceptu nobilis: ſalatia cognominata urbs imperatoria merobrica ꝓmōtoriū ſacrum & alterum ceneus: oppida orſonaba barſa mictili uniuerſa prouincia diuidit̃ in conuentus tres Emeritenſem pacenſem ſcalabitanum tota populoꝝ.xlvi. In q̄bus colonię ſunt.v.municipium ciuium romanorum latii antiqui.iiii.ſtipendiaria.xxxv Colonię auguſta emerita ane fluuio appoſita metalliēſis pecēſis norbenſis cęſariana nomine: contributa ſunt. In ea caſtra iulia caſtra cecilia: quīta eſt ſcalabis quę pręſidiū iulium uocatur muīcipium ciuium romanorum oliſippo fęlicitates Iulia cognoīatū oppida ueteris laci ebora quod idē liberalitas iulia & myrthile ac ſalatia quę diximus ſtipendiariorum quos nominare non pigeat: pręter iam dictos in betice cognoībus auguſtobrigenſes emienſes eraditani taxabricenſes blaxenſes cęſarobriēſes caperēſes caurenſes colarini cibilitani cōcordiēſes & bocori uiteraſenſes mirobrigēſes & celtici cognominantur medubrigenſes qui plumbarii occlenſes latiēſes turduli qui barduli et tapori luſitaniam cum auſturia & gallitia patere longtudine.dxl.m.p.latitudine. dxxxvi.m.agrippa prodit. Omnes autem hiſpanię a duobus pirenei promontoriis per maria totius orę circuitu.xxxix.m.xii.colligere exiſtimantur ab aliis.xxvi. Ex aduerſo celtiberię complures ſunt inſulę caſſiterides dictę a gręcis a fertilitate plumbi et e regione atrebarum promontorium deorum.vi.quas aliqui fortūatas appellauere In ipō uero capite mox betice ab hoſtio freti.p.xxv.gadis lōga & ut polibius ſcripſit xii.lata.iiii.p.abeſt a continente proxima parte minus pedes.dcc. Reliqua plus.vii. ipſius.xv.eſt: habet oppidum ciuium romanorum quod appellatur auguſtana urbs Iulia: gaditani ab eo latere: quo hiſpaniam ſpectant.p.fere.c.m. Altera īſula eſt lōga paſſus mille lata in qua prius oppidū gadium fuit. Vocatur ab ephoro & a phylide erithea a timęo & Sileo aphorodiſias: ab indigeis iunoīs: maiorē Timęus potinuſam apud eos a puteis uocitatam ait: noſtri tarteron appellant: peoni ea diritam punica lingua ſepem ſignificante Erithra dicta eſt: quoniam tyrii ab origine earum orti ab erithreo mari ferebantur. In hac geriones habitaſſe a quibuſdam exiſtimatur. quorū armenta hercules abduxerit. Sunt qui aliam eſſe eam: & contra luſitaniam arbitrātur eodemque nomine quondam ibi appellant.

PEracto ambitu Europę reddenda conſumatio eſt: ne quid inexpedito non ſit noſcere uolentibus longitudinem eius Arthemidorus atq; Iſidorus a tanai uſque gades.lxxxii.m.xiiii.p.prodiderunt Polibius latitudinē Europę ab Italia ad oceanū ſcribit.xi.l.eſſe etiam tum incomperta magnitudīe. Eſt aūt ipſius italię: ut diximus xii xx.ad alpes. Vnde lugdinienſis ad portum morinorum britannicum qua uidet̃ menſuram agere Polibius.xiii.xviii. Sed certior menſura.ccc.longior ad occaſum ſolis ęſtiui hoſtiumq; rheni per caſtra legionum germanię. Ab iiſdē dirigit̃ alpibus xii.xliii.p.hinc deinde iam africa: atque Aſia dicentur.

AFFRICAM GRAECI LYBIAM APPELLANT et mare ante eam libycum ęgyptio finitur: nec alia pars terrarum pauciores recipit sinus longe ab occidente lit/torum obliquo spacio populorum eius oppidorumq; nomina: uel maxime sunt ineffabilia: pręterq̃ ipsorum linguis & alias castella ferme inhabitant.

PRincipia terrarum mauritanię appellantur usque ad.C. Cęsarem germaíci filiũ: seuicia eius in duas diuisa est prouincias promontorium oceani extimum ãpelusia nomiat᷑ a gręcis: oppida fuere lissa & cotte ultra colũnas herculis. Nunc est tingi quondam ab Anteo conditum: postea a Claudio Cęsare cũ coloniam facer& appellatum traducta Iulia. Abest a belone oppido betice proximo traiectu. xxx. m. p. ab eo. xxv. In ora oceani colonia augusta iulia constantia. Zilil regũ ditioni exempta & iura in beticam petere iussa ab eo. xxxii. p. coloía a Claudio cęsare facta lixos fabulosissime ab antiquis narrata. Ibi regia antei certamenq; cum hercule et hesperidum orti. Affunditur aũt ęstuariũ e mari flexuoso meatu: in quo draconis custodię instar fuisse nunc interprętant᷑. Amplectit᷑ intra se Insulam: quã solã e uicio tractu aliquãdo excęlsiores: nõ tamẽ ęstus maris inundãt. Extat in ea & ara herculis nec pręter oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore minus profecto mirentur portentosa gręcię mendacia de his & amne lixo prodita qui cogitent nostros nuper paulominus mõstrifica quędam de eis tradidisse: pręualidam hanc urbem maioréq; magna Carthagine. Pręterea ex aduerso eius sitam & prope immenso tractu attingi quoq; aliã Cornelius nepos auidissime credidit ab lixo. xl. m. in mediterraneo. Altera augusti coloía ẽ baba iulia cãpestris appellata: & tertia banasa. lxx. Valentia cognoíata ab ea. xxxv. uolubile oppidum: tantundem a mari utroq; distans & in ora a lixo. l. m. amnis sububus pręter banasam coloniam defluens & magnificus & nauigabilis: ab eo totidem milibius oppidũ sola eiusdem nominis fluuio impositũ iam solitudíbus uicinum elephantorumq; gregibus infestum: multo tamẽ magis autolodum gẽtem per quam iter est ad montem africę: uel fabulosissimũ atlantem e mediis hũc hareís in cęlum attolli ꝓdidere aspectu squallentẽ qua uergat ad littora oceani: cui cognomẽ imposuit: eũdem opacum nemorosumq; & scatebris fontiũ riguum q̃ spectat africã fructibus omnium generum sponte subnascentibus: ut nunq̃ satietas uoluptatibus desit. Incolarũ neminem interdiu cerni: silere omnia haud alio q̃ solitudinũ horrore subire tacitam religionem animos propius accedentium pręterq̃ horrorem elati sup nubila: atq; in uicía lunaris circuli eũdẽ noctibus micare crebris ignibus. Aegipanũ satyrorumq; lasciuia impleri tibiarum ac fistulę cantu tympanorumq; & cimbalorũ sonitu strepere: hęc cęlebrati auctores prodidere: pręter herculis & persei laborata. Ibi spacium ad eum immensum incertumq; fuerat: & hãnonis carthaginensium ducis commentarii paucis rebus florentissimis explorare ambitum affricę iussi: quẽ secuti pleriq; e gręcis nostrisq; & alia quędam fabulosa & urbes multas ab eo conditas ibi prodidere: quarum nec memoria ulla nec uestigium extat. Scypione ęmyliano res in affrica gerente Polybius annaliũ conditor ab eo accepta classe scrutandi illius orbis gratia circumuectus prodidit a mõte eo ad occasum uersus saltus plenos feris: quas generat africa ad flumẽ anatium. ccccLxxxv. p. ab eo lixum. ccv. m. p. a gaditano freto cxii. abesse. Inde sinum qui uocetur sagici oppidum in promõtorio mulelacha fluía assabubam & salath portum rutubis a lixo. cccxiii. p. Inde promontoriũ solis portũ risardir getulos autotelos flumẽ cosenũ: gentẽ selathitos & masathos: flumẽ masath flumẽ darath: in quo crocodilos gigni: deíde sinũ. dcxvi. m. ícludi mõtes brace ꝓmõ/torio excurrente in occasum: quod appellat᷑ surentũ: postea flumẽ saixum: ultra quod

ęthiopas perorsos:quorum a tergo parusios:his iungi mediterraneo getulos daras.
At in ora ęthiopas darardidas flumen bambotum crocodillis & hippotamis refertũ.
Ab eo montes perpetuos usq; ad eum quem theonocema dicemus. Inde ad promõtorium hesperum nauigatione dierum ac noctium.x. In medio eo spacio atlantem locauit a cęteris omnibus in extremis mauritanię proditũ Romana arma primum Claudio principe in mauritaĩa debellauere Ptolemęum regem a. C. Cęsare principe interemptum ulcifcente Liberto eudemone refugientibusq; barbaris uentum cõstat ad montem atlantem:nec solum consulatu perfunctis atq; e senatu ducibusq; qui tũ res gessere.sed equitibus quoq; Romanis qui ex eo pręfuere ibi atlantem penetrasse gloria fuit. Quinq; sunt ut diximus Romanę colonię in ea prouincia peruiũq; famę uideri potest Sed id pleꝝq; fallacissimum experimẽtum deprehendit si quẽ ĩdagare dignitate uera pigeat:ignorantię pudore mentiri non pig& haud alio fidei ꝓniore lapsu:q̃ ore ubi falsę rei grauis auctor existit. Equidem minus miror ĩcompta quędã esse equestris ordinis uiris. Iam uero & senatum inde intrantibus:quoniam luxurię cuius efficacissima uis sentitur atq; maxima cum ebori citro siluę exquiratur omnes scopuli getulis murias purpuris. Indigenę tamen tradũt in ora absala.cl.m.p.flumẽ asanam marino haustu:sed portu spectabile:mox amnem quem uocãt phuth ab eo abdirim:hoc enim atlantis nomen esse eorum lingua conuenit.cc.m.interueniente flumine:cui nomen est Vior:ibi extare circa uestigia habitati quondam sol uineaꝝ palmetorumq; reliquias. Suetonius paulinus quẽ consulẽ uidimus primus roãorũ ducum enenses transgressus quoq; atlantem aliquot milium spacio prodidit de excelsitate quidem eius:quo cęteri imas radices densis altisq; repletas siluis incognito genere arborum proceritate spectabili e nodi nitore frondes cupressi similes pręterq̃ grauitate odoris tenui eas obduci lanugine:quibus addita arte posse quales bombice uestes cõfici uerticẽ altis etiã opiri ęstate niuibus decumis se eo peuẽisse castris:& ultra ad fluuium qui niger uocatur per solitudines nigri pulueris eminentibus interdum uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore q̃q̃ hyberno tempore expertos qui proximos inhabitant saltus refertos elephantoꝝ ferarumq; & serpẽtiũ omni genere canarios appellari quippe uictum eius animalis promiscuũ esse his & diuidua feraꝝ uiscera iuncta ęthiopum gente quos perorsos uocant.satis constat. Iuba ptolemęi pater primus utriq; mauritanię imperauit studiorum claritate memorabilior etiam q̃ regno similia prodidit de atlante pręterq̃ gigni ibi herbam euforbiam nomine ab inuentore medico suo appellatam:cuius lacteum succum miris laudibus cęlebrat in claritate uisus:contraq; serpentes & uenena omnia priuatim dicato uolumine:& satis superq; de atlante.

Tingitanę prouincię longitudo.clxx.est:gentes quondã in ea pręcipua mauroꝝ Vnde prouincię nomen:quos pleriq; maurusios dixerunt:attenuata bellis ad paucas recidit familias:proxima illi massilloꝝ fuerat & simili mõ extincta est. getulę nunc tenent gentes bamurę:multoq; ualidissimi autololes:& horum pars quondã uesuni:qui auulsi his propriam fecere gentẽ uersi ad ęthiopas ipsa prouĩcia ab oriẽte montuosa:fert elephantos:inhabilia quoq; monte ex quos septem fratres a simili altitudine appellati freto imminenti iuncti abile ab his ora interni maris:flumen tamuda nauigabile quondam & oppidum flumen lauth:& ipsum nauigiorũ capax rus ad dir oppidum & portus maluana fluuius Siga oppidum ex aduerso malace in hispanię situm Siphacis regia alterius iam mauritanię. Nanq; diu regum nomĩa obtinuerunt:ut bogutiana appellaretur extima. Itemq; bochi quę nunc cęsariẽsis:ab ea portus magnus a spacio appellatus ciuium romanorum oppidum:amnis mulucaca bochi massilorumq; finis qui zacetanĩa peregrĩorum oppidum arsenaria latioꝝ iiii.m.p.a mari carterna:colonia augusti legio secunda. Item colonia eiusdẽ deducta coborte pretoria gumugii promontorium apollinis:oppidumq; ibi cęleberrimum

cęsarea ante uocatum. Iol Iubę regia a diuo Claudio colonię iure donata eiusdē iussu deductis ueteranis: oppidum nouum & latio donatum tipasa. Itemq; a Vespasiano imperatore eodem munere donatum Icosia colonia augusti rusconię rusicoꝶ ciuitate honoratum a Claudio: rusasus colonia augusti: salde colonia eiusdem. Item Igilgili oppidum tucca impositum mari & flumini ampsage. Intus colonię augusta quę itē succubar. Item tubusumptu ciuitates tirinici tigaue flumīa sardania lauesina bargēs marcureui flumen uesariens: nabales: flumen ampsaga. Abest a cęsarea. ccxxiii. m. p. utriusq; mauritanię longitudo. x. m. p. xxxviii. m. latitudo. cccclxvii. m. p.

AB ampsaga Numidia ē masinissę clara noīe metagoītis terra a gręcis appellata Numidię uero nomades a pmutādis pabulis mappalia sua: hoc est domus palustris circumferentes: oppida culuri siccbade & ab eo ad. xlviii. m. p. in mediterraneo coloīa sitianorum cognomine cirta & alia intus sicca libeꝶq; oppidum bulla regia. At in ora taccatua hippos regius flumen arimia oppidum athanca bracha ciuium Romanorū tusca fluuius Nūidię finis: nec pręter marmoris nūidici feraꝶq; ꝓuētū aliud īsigne.

ATusca Zeutigana regio & quę proprie uocatur africa est tria ꝓmōtoria cādidū mox apollinis aduersum sardinię mercurii aduersum sicilię in altum procurrentia duos efficiunt sinus hipponensem & proximum ab oppido: quod hipponē dyaritū uocatur: charitū a gręcis dictū propter aquaꝶ irrigua: cui finitimū theudalis mīme oppidum longius a littore. Deinde promontorium apollinis & in altero sinu Vtyca ciuiū Romanoꝶ Catonis morte nobilis: fluuius bagrada locus castra cornelia coloīa carthago magnę in uestigiis carthaginis coloīa maslula: oppida carpunissū & libeꝶ clypea in promontorio mercurii. Item libera Curabis neapolis mox africę ipsius alia distinctio: libyi foenices uocantur: qui bizantium incolunt ita appellatur regio. ccl. m. p. per circuitum fertilitatis eximię cum centesima fruge agricolis foenus reddente terra hic oppida libera leptis adrumentum ruspina thapsus. Inde thenę auesina comadesta cape Sabathra contingens syrtim minorem: ad quam Numidię & africę ab ampsaga longitudo. dlxxx. m. p. latitudo qua cognitum est. cc. Ea pars quā africā appellauimus diuiditur in duas prouincias ueterem ac nouam discretas fossa inter africanum sequentem & reges thenas usq; producta: quod oppidum a carthagīe abē ccxvi. m. p. Tertius sinus diuiditur in geminos duarum syrtium uadoso ac reciproco mari diphros ad proximam quę minor est a carthagine. ccc. m. p. Polybius tradit ipsam. c. p. aditu. ccc. m. ambitu. Hęc terra autem syderum obseruatione nobilis ad eam per deserta hareis perq; serpētes iter est. Excipiūt saltus repleti feraꝶ multitudīe et introrsus elephantoꝶ solitūdies mox deserta uasta ultraq; garamāthas ab augulis dierum. xii. itinere distantes: super illos fuere gens psili super quos lacus lycomedis desertis circūdatus. Augile ipsi medio fere spacio locant̃ ab ęthiopia quę ad occidētē uergit & a regione quę inter duas partes interiacet pari utrinq; iteruallo: sed a littore īter duas syrtes. ccl. m. p. Ibi ciuitas occensis: cinips fluuius ac regio: oppida neapolis thefra abrotanū leptis: altera quę cognoīat̃ magna syrtis maior circuitu. ccxxv. m. p. aditu aūt. cccxiii. m. Inde accolit gens tissipadū in intimo sinu fuit ora lothophagū: quos quidam alocradas dixerunt. Ad philenorum aras ex harena sunt hęc. Ab his nō procul a continente palus uasta amnem tritonem nomenq; ab eo accipit palantheas appellata a Calimacho: & citra minorē syrtim esse dicta: multis uero īter duas syrtes promontorium quod maiorem claudit burion appellatur: ultra cyrenaica ꝓmōtoriū prouincia. Ad hunc finē africa a fluuio ampsaga populos. dxvi. habet: qui Romano parent imperio. In his colonias. vi. pręter iam dictas uthimiam thuburbio oppida ciuium Romanorum. xv. ex quibus in mediterraneo dicenda asuritanum abuticēse ab oriente canophicum chimanense: simitimense thimosidiense ethuburnicense

libadrumēse & tybigense. Veterana duo maius & minus. Vagense oppidum latinū unum usalitanum: oppidum stipendiarum Vnū castris corneliis oppida libera.xxx ex quibus dicenda intus accolitanū acharitbanū auinense & aciritanū canopitanum melizitanū materēse salaphitanū tudritanū thusicēse thimisense stheodēse thagesese sigense Vlusuburitanū uagense & aliud sigense ziamēse & amēse: ex reliquo nūero non ciuitates tantū: sed pleriq; & nationes dici iure possunt: ut natabindes capsitani musilani sarbraberes masilini ciues uamacures ethini musini marcubi & tota getulia ad flumen nigrum qui africam ab ęthiopia dirimit.

Cyrenaica eadem penthapolitana regio illustratur Hammonis oraculo quod a cyrenis abest.cccc.m.p.fronte solis urbibus maxime.v.beroice arsinoe ptolęmayde apollonia ipsaq; cyrenę beronicę in syrtis extimo cornu est quondam uocata hespidū supradictarum uagantibus gręcię fabulis: nec procul ante oppidum fluuius lęthon locus sacer: ubi hesperidum orti memorant᷑: abest a lepti.ccclxxv.m.p.ab ea arsinoe teucira uocata.xliii.m.p.& deinde ptolemays antiquo nomine barce.xxii.m.p.mox ccl.m.promontorium phycus per creticum mare excurrit distans.cccl.m.p.a tęnaro lacoicę ꝓmontorio a creta uero ipsa.cxxv.m.p.post id cyrene a mari.xi.p.a phicūte apolloniam.xxiiii.p.ad cheronensum.lxxxviii.m p.unde catabathynum.ccvi.m.p. accolūt marmaridę aphatetoni ferme regione ad syrtim maiorem usq; porrecti: post eos acrauce lesatiam in ora syrtis. Nasamones quos ātea hāmones gręci appellauere ab argumēto loci medios inter harenas sitos cyrenaicus ager.xv.p.latitudīe a littore arboribus fertilis habetur. Intus eodē spacio frugibus tantū mox.xxx.m.p.latitudīe et.ccl.m.p.longitudine.lasari modo post nasamonas sarpitae & maceni ultra eos amatnantes.xi.dierum itinere a syrtibus maioribus ad occidentem: & ipsi uersus harenis circundati: puteos tamen haud difficiles hinum fere cubitorum altitudine inueniunt ibi restagnantibus mauritanię aquis domos sale mōtibus suis exciso ceu lapide cōstruunt: ab his ad trogodytas hyberni occasus plaga dieꝝ.vii.iter cū quibus commercium gemmę tantum: quam carbunculum uocamus ex ęthiopia inuectę. Interuenit ad solitudines africę super minores syrtas dictas uersa fazania: ubi gentē fazaniorum urbesq; alelen & cilabam subegimus. Item cidamum e regione sabratae. Ab his longo spacio mons in occasum ab ortu tendit ater nostris dictus a natura adusto similis: aut solis repercusso accensu. Vltra eum deserta mox thelge oppidum garamanthā. Itemq; dedris affuso fonte a medio die ad mediā noctē aquis feruētibus totidemq; horis ad medium diem rigentibus clarissimumq; oppidum garama caput garamanthum: omnia armis Romāis superata & a Cornelio balbo triūphata unius omniū curru externo & quiritū iure donato quippe gadibus nato ciuitatis Romanę cū maiore balbo patruo data est: & hoc miꝝ supradicta oppida ab eo capta: auctores nostros prodidisse ipsum in triumpho pręter cydamum & garamam omnium aliaꝝ gentium urbiumq; numina: ac simulacra duxisse: quę iere hoc ordīe tabudiū oppidū nitiebres natio miglis gemella oppidum bubrisi natio: uel oppidū empnatio tuben oppidum mons nomine niger: tiutibrum rapsa oppidū uiscera natio detri oppidū flumen natabur tapsagum oppidum tamiagi natio boni oppidum pede oppidum flumen dasibari. Mox oppida cōtinua baracū bulla hellasit galsa balla mazala zizaīa mons gyrim.quo gemmas nasci Titulus prodit: ad garamanthas iter inexplicabile adhuc fuit latroibus gentis eius: puteos qui sunt non alte fodiendi si locoꝝ si notitia adsit harenis opperientibus proximo bello: quod cum occensibus Romani gessere initiis auspiciis Vespasiani imperatoris compendio uię quaterdiu deprehensum est. hoc iter uocatur pręter caput sasi finis cyrenaicus acathabathynos oppidum appellat᷑ et uallis repente connexa ad eum terminum cyrenaica africa a syrti minore decies.lx m.p.in longitudinē pat&. In latitudine qua cognitum est.dccc.m.p

EA quę sequit᷑ regio mareotis libya appellat᷑ ęgypto cōtermīa tenēt mormarides arimachde: deinde mareotę mensura a catabathyno adparethoninū. lxxxii. m. p. In eo tractu intus apis interest nobilis religione ęgypti locus ab eo Parethonium. lxii. p. Inde alexandriam. cc. m. p. latitudo. clxviiii. longitudo est. Eratosthenes a cyrenis alexandriam terrestri itinere. dxxv. prodit. Agrippa totius africę a mari atlantico cū īferiore ęgypto. lxxx. m. p. lōgitudinē posuit Polybius & Eratosthenes diligētissime extimati ab oceano ad carthaginem magnam. xi. p. Ab ea canopum nili proximum hostium. xv. p. xxviiii. m. fecerunt Isidorus attingi canopum. xxxviii. xxxviiii. m. pa. Arthemidorus. xl. m. minus q̄ Isidorus.

INsulas non ita multas complectunt᷑ hęc maria: clarissima est menis lōgitudīe xxv. p. latitudine. xxii. ab Eratosthene lothophagites appellata: hab& duo oppida menigen ab africę latere: ab altero trohar: ipsa a dextro syrtis minoris promontorio. p. mille quingentis sita: ab ea. c. m. p. contra leuam cercina cum urbe eiusdem noīs libera longa. xxv. m. p. lata dimidium eius: ubi plurimum. At in extremo non plus. v. p. huic per paruam carthaginem uersus cercinitis ponte iungitur. Ab his. l. fere. p lipadusa longa. vi. p. mox gaulce galatha: cuius terra scorpiones dirum animal africę necat: dicuntur & in clupea emori: cuius ex aduerso cosora cum oppido. At contra carthaginis sinum duę ęgenusę carę autem scopuli uerius q̄ insulę iter siciliā maxie et sardiniam auctores sunt: & has quondam habitatas subsedisse. Interiori autem ambitu africę ad meridiem uersus: superq; getulos interuenientibus desertis primi omniū libyes ęgyptii: deide leucę ęthiopes.

HAbitant super eos ęthiopū gentes nigritę: a quibus dictū est flumen gimnetes pharusi etiam oceanum attingentes: quos in mauritanię fine diximus perosi Ab his omnibus uastę solitudines orientem uersus usq; ad garamantes augilasq; & trogodytas uerissima opinione eorum: qui desertis africę duas ęthiopias supponūt et ante omnes Homeri qui bipartitas tradit ęthiopias ad orientem occidentemque uersas. Nigri fluuio eadem natura: quę nilo calamum ac papyrum & easdem gignit animātes. Iisdemq; temporibus augescit: oritur inter thareleos ęthiopas & eocalicas: horum oppidum magnum quidam solitudinibus interposuerunt atlantas iuxta eos aegypanas semiferos & blemias & gramphasanctas & satyros & himmanthopodas atlantes degeneres sunt humani ritus si credimus. Nam neq; nominū ullorum inter eos appellatio est: & solem orientem occidentemq; dira imprecatione contuētur: ut exicialē ipsis agrisq;. Neq; in somno uisunt qualia reliqui mortales: trogodytę specus excauant: hęc illis domus: uictus serpentum carnes: stridorq; non uox: adeo sermoīs commercio carent: garamantes matrimoniorū exortes passim cum foeminis degunt Augilę tantum inferos colunt: gamphasantes nudi prelioꝝq; expertes nulli externo congregantur: blemmis tradunt᷑ capita abesse: ore & oculis in pectore affixis. Satyris pręter figurā nihil moris hūaī. Aegypanū qualis uulgo pigit᷑ forma: hymāthopodes loripedes quidam: quibus serpendo īgredi natura est: pharusi quodā per se comites fuisse dicūt᷑ herculis ad hespidas tendētis. Nec de africa plura quę meōrent᷑ occurrūt.

ASia adhęr& quam patere a canopico hostio ad ponti ostiū Timosthenes. xxvi. m. xxxviii. tradit. p. ab ore autem ponti ad os męotis. Eratosthenes. xv. xlv. m. passus Vniuersam uero cum ęgypto ad tanaim Arthemidorus & Isidorus. lxiii. decl. m. p. Maria eius complura ab accolis traxere nomina: qua re simul indicabuntur. Proxia africę incolitur ęgyptus introrsus ad meridiem recedens: donec a tergo protendant᷑ ęthiopes. Inferiorem eius partem nilus dextra leuaq; diuisus āplexu suo determinat Canopico hostio ab africa: ab asia pelusiaco. clxx. m. p. interuallo: quam ob causam

intus insulas quidem ęgyptum retulere ita se findente nilo: ut triquatrā terrę figurā
efficiat. Ideoq; multi gręcę litterę uocabulo deltam appellauere ęgyptum mensura ab
unitate aluei: unde se primū findit in latera ad canopicū hostiū. cxlvi. p. ad pelusiacū
cclvi. est summa pars contermina ęthiopię & thebais uocatur: diuidit̃ in prefecturas
oppidoꝝ: quas nomas uocāt ombitem apollopolitē ermotietem tinitem phāturiten
copititen tempirtem deioporitem antheopolitem amphrodicopolitem lycopolitem
quę iuxta pelusium est. Regio nomos hab& paruothitem bubastitem setrohitem
tanitem. Reliqua autem arabicum hammoniacū tendētes ad hāmoīs iouis oraculū
oxirichitem leonthopolitem atribitem sinopolitem hemopolitem xoitem mēdesiū
sebenititem cabastitem letopolitem heliopolitem ꝓsobitem brusophitē omphitem
sarthem penethum pthephim. Naueratitem metelitem cynocopolitem menelaytem
alexandrię regione. Item libyę marcotis heracleopolites insula est nili longa passus.
l. m. in qua & oppidum herculis appellatū arsinoite duę sinithi & memphytes usq;
ad summū delta proueniunt: cui sunt cōtermini ex africa duo occasitę: quidam ex his
aliqua noīa ꝑmutant & substituūt alios nomos: ut herdopolitem & crocodipolitem
intus arsinoehitem autem ac memphitē lacus fuit circuitu. ccl. m. p. aut ut mutianus
tradit. ccccl. m. & altitudīs. l. m. p. māufactus a rege qui fecerat moeridis appellatus.
Inde. lxxii. m. p. prope abest memphis: quondam arx egypti regum. Inde ad hāmoīs
oraculum. xii. dierum iter: ad scissuram autem Nili: quod appellauimus delta. xv. m.
p. nilus incertis ortus fontibus: ut per deserta & ardentia immensę lōgitudīs spacia
ambulans: famaq; tantum inermi quęsitus sine bellis: quę cęteras oēs terras īueneꝝt
Originem ut Iuba rex potuit exquirere in monte inferioris mauritanię non procul
oceano hab& lacum protinus stagnantem: quem uocant iulidē. Ibidē pisces repiunt̃
alabete coracini siluri crocodillus quoq;. Inde ob argumentū hoc cęsarcę ortus credit̃
in his quę nili alueo spectantur hoc lacu educantur in hosco dicatus ab eo spectatur
hodie: preterea obseruatum est prout in mauritaīa niues imbresue satiauerit: ita nilū
increscere: ex hoc lacu perfusus indignatur fluere per harenosa ac squallentia: cōditq;
se aliquot dierum itinere: mox alio lacu maiori in cęsariensis mauritaię gēte massilū
erumpit: & hominum cętus: ueluti circumspicit. Iisdem animalium argumētis. Iteꝝ
harenis receptus conditur rursus. xx. dierum desertis ad proximos ęthiopas atq; ubi
iterum senserit hominem prosilit fonte: ut uerisimile est illo: quem nigrū uocauere
Inde africam ab ęthiopia dispartiens etiam si non protinus populis feris tamen &
beluis frequens siluarumq; opifex medios ęthiopas secat cognoīatus astapus: quod
illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentē: īsulas ita īnumeras
spargit aqua atq; tam uastę magnitudinis q̃q̃ rapida celeritate ut tamen dieꝝ quinq;
cursu non breuiore transud&. Circa clarissimam earū meroem astobores leuo alueo
dictus hoc est ramus aquę uenientis e tenebris: dextra uero astusapes quod lateris
signationem adiicit. Nec ante nilus q̃ se totum aquis concordibus rursus iunxerit
Sic quoq; etiam nigeris ante nomīatus per aliquot milia in totum homero ęgyptiis
aliisq; triton subinde insulis impactus totidemq; incitatus irritamentis: postremo
inclusus montibus. nec aliunde torrentior uectus aquis properantibus ad locum
ęthiopum qui catadupia uocatur: nouissimo cataracte inter occursantes scopulos nō
fluere immenso fragore creditur: sed ruere. Postea lenis & cōfractis aquis. domitaq;
uiolentia aliquid & spacio fessus: multisq;: q̃uis faucibus in ęgiptiū mare se euomit
Certis tamē diebus auctu magno per totam spaciatus ęgyptū fecundus īnatat terrę.
Causas huius incrementi uarias prodidere. sed maxime probabiles etesiaꝝ eo tēpore
ex aduerso flantium repercussu ultra in ora acto mari. aut imbres ęthiopię ęstiuos
iisdem etesiis nubila illo ferentibus ex reliquo orbe. Thimęus matematicus occultā
prodidit rationē phialam appellari fontē eius. mergiq; in cuniculos ipsum amnem
uaporem anhelantem fumidis cautibus. ubi conditur ueꝝ sole per eos dies quomīus

facto extrahi ardoris ui. & suspensum abundare ac ne deuoretur abscondi id eueire ad canis ortum per introitum solis in leonem contra perpendiculum fontis sydere stãte: cum in eo tractu assumantur umbrę plerisq; e diuerso opinatis largiorẽ fluere ad septentriones sole discedente: quod in cancro & leone euenit. Ideoq; tunc minus siccari. Rursum in Capricornum & austrinũ polum reuerso sorberi: & ob id parcius usq; fluere. Sed timeo si quis extrahi posse credat umbrarum defectus his diebus & locis sine fine adest. Incipit crescere luna noua quęcunq; post solstitium est sensim modiceq; cancrum sole transeunte: abundantissime autem leone & resid& in Virgĩe Iisdem: quibus accreuit modis. In totum autẽ reuocat̃ intra ripas in Libra ut tradit Herodotus cẽtesimo die cum crescit: reges aut pręfectos nauigare eo nefas iudicatũ est. Auctus per puteos mensurę notis deprębenduntur: iustum incrementum est cubitorum. xvi minores aquę non omnia rigãt. Ampliores detinẽt tardius recedẽdo hęc serendi tempora assummunt solo madente ille non dant sitiente utrũq; reputat prouincia in. xii. cubitis famem sentit. In. xiii. etiam nõ exurit. xiiii. cubiti hilaritatẽ afferunt. xv. fęcunditatem. xvi. delicias. Maximũ incrementũ ad hoc ęui fuit cubito℞ xviii. Claudio prĩcipe: minimumq;. v. pharsalico bello: ueluti in necẽ magni ꝓdigio quodam flumine aduersante. Constitere aquę apertis molibus admittuntur: & ut quęq; liberata est terra seritur. Idem amnis unus omniũ nullas expirat auras: ditiõis aegyptię esse. Incipit a fine ętbiopiae siene ita uocatur peninsula mille. p. ambitu: in qua cerastę sunt latere arabię: & ex aduerso insulę. iiii. pylę. dc. m. p. nili fissura. unde appellari diximus deltam: hoc spacium edidit Arthemidorus & in eo. ccl. m. oppida fuisse Iuba. cccc. pedes.

Aristocreon ab elephantide ad mare. dccl. m. p. elephantis insula infra nouissimum cabaractem. iiii. m. p. & supra sienem. xvi. m. habitatur: nauigationis ęgyptię finis ab alęxandria. dlxxxv. p. in tantum errauere suprascripti. Ibi ętbiopicę conueniũt naues Nanq; eas plicatiles humeris trãsfe℞t quoties ad catharactas uentum est. Aegyptus super ęteram antiquitatis gloriam. xx. urbium ibi amase regnante habitata pręfert: nunc quoq; multis etiam si ignobilibus fręquens cęlebratur: tamen apollinis mox leucotę diospolis magna eadem thebe portarum. c. nobilis fama copiosa indicarum arabicarumq; mercium & nilo proximum emporium mox ueneris oppidũ: & ite℞ Iouis ac tentiris. Infra quod abidus memnonis regia & osyris templo inclytum. vii. dierum in libyam itinere remotum a flumine. Deinde ptolęmais & panopolis ac ueneris iterum & in libyco licon: ubi montes finiunt thebayden. Ab his oppida mercurii alabastrocanum: & supradictum herculis. Deinde arsineos atra dicta nemphis: inter quam & arsinoitem nomon. In libyco turres quę pyramides uocant̃ labyrinthus est: & in miridis lacum nullo addito ligno exędificatus: & oppidum cyralon. Vnum pręterea intus & arabię cõterminũ claritatis magnę solis oppidum.

SEd iure laudetur in littore ęgyptii maris Alexãdria a magno Alexandro cõdita in africę parte ab hostio canopico. xii. m. p. iuxta mareothim lacum: qui lacus, ante arapotes nõiabat̃ metatus est eã Dinocrates architectus pluribus modis memorabili ingenio. xv. m. p. laxitate ĩserta ad effigiẽ macedonię chlamydis orbe gyrato laciniosa dextra leuaq; anguloso ꝓcursu iam tum tamẽ quĩta sui parte regię dicata mareothis lacus a meridiana urbis parte eurippo a canopico hostio mittitur ex mediterraneo commercio. Insulas quoq; plures amplexus. xxx. p. traiectus. cccc. ambitu: ut tradit Claudius cęsar: a liisceno in longitudinem patere. xl. m. faciũt senum quoq; stadio℞ xxx. ita fieri longitudinis. cl. m. p. tantundem & latitudinis sunt in honore & intra decursus nili multa oppida pręcipue quę nomina dedere ostiis: non omnibus. xii. eĩ reperiuntur: super quę. iiii. quę ipsi falsa ora appellant. Sed cęleberrimi sunt. xii ꝓxĩo alexandrię canopico: deinde uolbitico sebenitico phametico mendesico tamtisico:

ultimoq; pelusiaco. Pręterea butos farbetos leōtopolis a tribus Isidis oppidū busiris cynopolis aphroditos says naucratis. Vnde hostium quidam naucraticū nominant quod alii heracleoticum canopico cui proximum est praeferentis.

V Ltra pelusiacum est arabia ad rubrum mare pertinens & odoriferam illam ac diuitem & beatę cognomine inclytam. hęc atabanum & esbonitarum & scenitarum arabū uocatᷣ sterilis: pręterq̄ ubi syrię cōfinia attingit: nec nisi cassio mōte nobilis his arabes iunguntur ab oriēte cādeis a meridie cedreis quidē ābo nabateis heropoloticū uocatur. Alterq; belaniticus sinus rubri maris in ęgyptū uergentis. cl. m. p. īteruallo īter duo oppida laena & in nrō mari gaza. Agrippa a pelusiaco arsinone rubri maris oppidū p deserta. cxxv. m. p. tradit tā paruo distat: ibi tāta rez naturę diuersitas est.

I Vxta Syriam littus occupat quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus: nanq; palęstina uocabatur: quę contigit arabas & Iudea & coele: deinde phoenice: & quę recedit intus damascena: ac magis etiam nunc meridiana babylloīa et eadē messopotamia inter euphratem & tygrim: quaq; transit taurū sophene. Citra uero eam cumagene: & ultra armeniā adiabenas. Syria ante dicta & ubi ciliciā attigit antiochia: longitudo eius inter ciliciam & arabiam. cccclxx. p. est latitudo a seleucia epyeria ad oppidum in euphrate zeuginam. lxxv. m. p. qui subtilius diuidunt circa euphratem syriam phęnicē uolūt & esse oram maritimā syrię: cuius pars sit Idumęa atq; iudea: deinde phoenicem deinde syriam id quod pręiac& mare totū phoenicum appellatur. Ipsa gens phęnicum in gloria magna litterarum inuentionis & syderum naualiūq; ac bellicaz artiū: a pelusio cabrie castra cassius mons delubrum iouis cassii tumulus magni Pompeii: hostracene arabia finitur a pelusio. lxv. m. p.

M Ox Idumęa incipit a palęstina ab emersu lacus sirbonis: quem quidam. ccl. m. passus circuitu tradidere. Herodotus cassio monti applicuit: nunc est palus modica oppida rinocolura & intus raphęę gaza: & intus anthedon mons.

A Rgaris regio per ōram samaria: oppidum ascalo liberum azotus: amnes duo Altera intus iope foenicum antiquior terrarum inundatione: ut ferunt insidēs colli pręiacente saxo: in quo uinculorū andromadę uestigia ostendūt. Colitᷣ illic fabulosa ceto. Inde apollonia stratonis turris eadem cęsarea ab herode rege cōdita: nunc coloīa prima flauia a Vespasiano imperatore deducta: finis palęstinę. clxxxix. m. p. a cōfinio arabię ābit: dein phęīces. Intus aūt samaria oppida neapolis: quod ātea amamorthia dicebatᷣ. Sebasten in monte & altiore gamale supra Idumęam: & samariam.

M Vdęa longe lateq; profunditur pars enim Syrię iuncta Galilęa uocatᷣ. Arabię uero & ęgypto proxima per ea asperis dispersa montibus: & a cęteris iudęis Iordane amne discreta. Reliqua Iudęa diuiditᷣ in toparchias. xii. quo dicemus ordīe hyericōtē palmetis cōsitam fontibus irriguā: emaū esirdam iopeam acrabathenam Zophaīticā thaniticā bethlē & thephone norīe. In qua fuere hyerosolyma lōge clarissima urbiū orientis. Nomen Iudęę modo herodium cum oppido illustri eiusdem nominis.

I Ordaīs amnis oritᷣ e fonte paniade qui cognomē dedit cęsareę de qua dicemus Amnis amoenus & quatenus locorum situs patitur ambitiosus: accolisq; se prębens uelut inuitus asphalthitem lacū dirum natura petat: a quo postremo ebibitᷣ aquasq; laudatas perdit pestilentibus mixtas. Ergo ubi prima conuallium fit occasio: in lacū se effundit: quem plures genesareth uocant. xvi. m. p. longitudinis. vi. m. latitudinis amoenis circumseptum oppidis ab oriēte iuliade & hyppo: a meridie thariace: a quo

nomine aliqui & lacum appellant:ab occidente tiberiade aquis calidis salubri.

ASphaltites nihil pręter bitumen gignit:unde & nomē.Nullum corpus aīaliū recipit:tauri cameliq; fluitant.Inde fama nihil in eo mergi.longitudinem excedit.cͨ p.latitudine maxima.lxxv.m.implet minima.vi.prospicit eum ab oriente arabia: nomadum a meridie macheri secunda quondam arx iudeę:& ab hyerosolymis eodē latere est calidus fons medicę salubritatis caliroe aquaꝝ gloriā ipō noīe pręferens.

AB occidentali littore Esseni quos fugitāt usquequaq; noc& gens sola & in toto orbe pręter cęteras mira sine ulla foemīa oī uenere abdicata sine pecuīa socia palmarū In diem ex ęquo conuenarum turba renascitur large frequentatibus quos uita fessos ad mores eorum fortunę fluctibus agitat.Ita per sęculorum milia īcredibile dictu. gens ęterna est.In qua nemo nascitur tam fęcunda.Illis aliorum uitę poenitentia est Infra hos engada oppidum fuit secundum a hierosolymis fertilitate palmetorumq; nemoribus nunc alterum bustum:inde massada castellum in rupe:& ipsum haud procul ab asphalite:hactenus Iudęa est.

IVngitur ei e latre syrię decapolitana regio a numero oppidorum:in qua non omnes eadem obseruant:plurimi tamen damascum & opothon riguas amne crisoro a fertilitate phyladelphiam raphanam:omnia in arabiā recedētia. Scythopolī antea nysam a libero patre sepulta nutrice. Ibi scythis deductis gadara hieronice pręfluente etiam dictum hipodion pellam aquis diuitē galasam cathanatā ītercurrūt cinguntq; has urbes tetrarchię regnorum insta singulę & regna cōtribuunt̃ tracoītis phaneas:in qua cęsarea cum supradicto fonte abila arta ampeloes sagabe.

HInc redeundum est ad oram atq; phoenicem fuit oppidum crocodillo est flumē nemoria urbiumdorum siganimum promontorium carmelum & in mōte oppidū eodem nomine quondam actana dictum iuxta iecta gebariuus pagida siue belus uitri fertilis harena paruo littori miscēs.Ipse e palude cendeloria a radicibus carmeli profluit iuxta coloniam Claudii Cęsaris ptolemais:quę quondam acteon oppidum Edippa ꝓmōtoriū albū. Tyrus̃ quondam insula pręlato mari.dcc.m.p.diuisa.Nūc uero Alexandri oppugnantis operibus continens olim partu clara urbibus genitis lepti Vtica & illa emula.terrarumq; orbis auida carthagie etiam gadibus extra orbē conditis.Nunc omnis eius nobilitas conchilio atq; purpura:constat.circuitus.xviiii m.p.est. Intra paletiro inclusa oppidum ipsum.xxii. stadia obtinent. Inde ide ac sareutas & orinthon oppida & sydon artifex uitri:thebarumq; boetiarum parens.

ATergo eius mons libanus orsus mille.d.stadiis gymiram usq; porrigitur quę coele syria cognominatę huic par interiacente ualle mōs aduersus ātiibanus obtēdit̃ quondam muro coniunctus:post eum introrsus Decapolitana regio:prędictęq; cū ea tetrarchię & palestinę tota laxitas At in ora autē subiecta libano fluuius̃ nagoras berytus colonia quę fęlix iulia appellatur.leontes oppidum flumē lycos paleblibos flumen Adonis oppida Biblos botris cycarda trieris adomos tripolis quōdam tyrii et sydonii & aradi obtinēt ortoxia eleutheros flumē oppida zimira marathos cōtraq; arrados.vii.stadiorum oppidum & insula ducentis passibus a cōtinēte distās.Regio in qua supradicti desinūt mōtes & īteriacentibus campisbargilus mons incipit:hic rursus syria desinēte phoenice oppido carnebala Neapolis aspaltos calaba ꝓmōtoriū in quo laodicea libera dipolis heraclea caradrus possidium.

DEinde Syria antiochię intus ipsa Antiochia libera epidafnes cognomīata orōte amne diuiditur:in promontorio autem seleucia libera pieria appellata.

SVper ea mons eodem quo alius nomine cassius. cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientem per tenebras solem aspicit breui circumactu corporis diem noctemq; pariter ostendẽs. Ambitus ad cacumẽ. xviiii. m. p. est altitudo per directũ iiii. At in ora amnis orontes natus inter libanum & antilibanum iuxta belyopolim oppida rosq; a tergo portę quę syrię appellantur interuallo rosiorum mõtiũ: & tauri. In ora oppidũ myriadros mõs amanus: ĩ quo oppidũ bomitę: ipẽ a syris ciliciã sepat.

NVnc interiora dicantur cele apud apamiam marsya amne diuisam anazariorũ tetrarchia bombicem: quę alio nomine bierapolis uocatur. Syris uero magog. Ibi prodigiosa tergatis: gręcis autem boc decreto colit̃ dicta chalcida cognoĩata ambellũ ũde regio chalcidena fertilissima syrię: & ĩde chirresticea ea zates zindarenes gabẽos tetrarchias duas: quę graniconiatę uocantur bermisenos bylatas Ituręorum gentem: et qui ex his beteni appellant̃ marimitanos tetrarchiã quę mamisea appellat̃ paradisũ pagras penelentas sileuciam: pręter iam dictas duas quę ad euphratẽ: & qui ambellũ uocantur cardicentes. Reliqua autem syria hab&: exceptis quę cum euphrate dicent̃ arbethisios beroenses epifanẽses. Ad orontem laodicenos: qui ad libanũ cognoĩant̃ leuchadios lariscos: pręter tetrarchias in regna descriptas barbaris noibus. xvii.

ET de euphrate dixisse in hoc loco aptissimum fuerit. Orit̃ in pręfectura armeię maioris caranitide: ut prodidere ex his qui proxime uiderunt Domicius corbulo: in monte aga: licinius mucianus sub radicibus montis: quem copotem appellãt supra zimaram. xii. m. p. In initio pixirateus nominatus fluit deizenam primum mox ãneticam armeię regiones a Cappadocia excludens clascusa abest a zimara. lxxv. m. p. inde nauigatur sacronam. l. m. p. melitenem capadocię. xxiiii. p. elegieam armeniae x. p. acceptis fluminibus. lyco arsania arsano apud elegeam. Occurrit ei taurus mons nec resistit: q̃q̃. xii. m. p. latitudine pręualens omnam uocant irrumpentem: mox ibi perfringit euphratẽ. Vltra quoq; saxuosus & uiolentus arabiã inde lęua imoerocoꝝ dictam regionem fascena a mensura dextraq; comagenem disterminat: pontis tamẽ et iam ubi taurum expugnat patiẽs: apud claudipolim cappadocię cursum ad occasũ solis agit: primo hunc illi impugna taurus aufert uictusq; & abscissus sibim & alio modo uincit ac fractum expellit in meridiem: ita naturę dimicatio illa ęquatur hoc eunte: quo uult: illo ꝓhibẽte ire qua uelit: a catharactis iterum nauigat̃. xl. m. p. inde comagenes apud samasata arabia supradicta hab& oppida bedesam quę quondam Antiochia dicabatur. Calidem a fonte nominata: carras clade crassi nobiles: iungitur pręfecturę messopotamię ab assiriis origiem trahens: in qua ante mysiam ac uicifoꝝ oppida: mox arabes qui pręt ani uocantur: horum caput singara: a samosatis autem latere syrię marsyas amnis influit Cingila comagenem finit Imoreoꝝ ciuitas incipit oppida alluuntur epiphania & antiochia: quę ad euphratem uocantur. Item zeugia. lxxii. p. a samosatis trãsitu euphratis nobilis. Ex aduerso apaĩa sęleucus idẽ utriusq; conditor ponte iunxerat qui cohęrent messopotamię robobali uocantur. At in syria oppida europum tapsacum quondam: nunc amphipolis arabes scenite ita feruntur usq; uram locum: in quo conuersus ad oriẽtem reliquẽs syrię palmirenas solitudies quę usq; ad petram urbem & regionem arabię fęlicis appellatae pertinent.

PAlmira urbs nobilis situ diuiciis soli & aquis amoenis uasto undiq; ambitu harenis includit agros: ac uelut terris exempta a rerum natura priuata sorte iter duo imperia summa Romanorum Parthorumq; & prima in discordia semper utrinque cura. Abest a seleucia parthorum quę uocatur attigrim. cccxxxvii. m. p. a proximo uero syrię littore. cciii. & a damasco. xxvii. p.

PRopius infra palmirę solitudines scelendena regio est dictaq; iam bierapolis

ac borea & chalcis ultra palmiram quoq; ex solitudinibus his aliquid obtin& emęsa
themelatium dimidio propior petrę: q̃ damasco. Sasura aũt huic proxĩa est phylosco
oppido parthorum ad euphratem ab eo seleuciam dierum .x. nauigatio totidemq;
fere babylonem. Scĩdit᷑ euphrates a zeumate .dlxxxiiii. m. p. circa uicum massicem:
et parte leua in messopotamiam uadit per ipsam seleuciam: circaq; eam profluenti
infusus tygridi: dexteriore aũt alueo babylonẽ quondã Caldeę caput petit: mediãq;
p̱meãs item quã mochi uocant: distrahit᷑ in paludes. Increscit aũt & ipse Nili modo
ęstatis diebus paulũ differẽs: ac messopotamiã ĩundat sole obtinẽte .xx. partem cancri
minui ĩcipit in uirgĩe & leone trãsgresso. In totũ uero remeat in .xxxix p̱te uirginis.

SEd redeamus ad oram Syrię: cui proxima est Cilicia flumen daphnes mons
Crocodillus parte amani mõtis fluĩa androchus pinarus lycus sinus Issicus: oppidũ
issos idem Alexandria: flumen dorus oppidum egee liberum amnis pyramus portę
Cilicię: oppida mallos magirsos & intus tasos campi alei: oppida casiponis mopsos
liberum pyramo impositum tyros zephirium sancile: amnis saros cidnus tarsum
liberã urbẽ procul a mari secans. Regio selerendiritis cum oppido locus nymphaeum
soloe Ciliciae: nunc pompeiopolis adana cybira pinare padalie alis clinus Arsinoe
hetabedorion: iuxtaq; mare coricos eodem nomine oppidũ & portus & specus mox
flumen calicadnus promontorium scopedon oppidi olinemile promontorium &
oppidum ueneris a quo proxima cyprus insula: sed in continente oppida miandaĩa
nemirium coracesium finisq; antiquus Ciliciae melas amnis. Intus autem dicendi
anazarbeum: quę nunc caesarea augusta castabala epiphania: quae antea hemãdoos
eleusa Iconium: seleucia supra amnem calicadnum tracẽodis cognomĩe a mari relata
ubi uocabatur horima. prętcrea intus flumina lipparis bõbos paradisus mõs ĩbarous
cilicię pamphiliam omnes iunxere neglecta gente isaurica: oppida eius ĩtus isaurica
clibanus: fluuius lalasis: decurrit autem ad mare anemurii regioẽ supradictis simili
modo omnibus qui eadem composuere. Ignorata est: contermĩa illi gens omanadũ
quorum intus oppidum omana: cętera castella .xliiii. iter asperas cõualles latẽt insidẽt
uerticem piside quõdam solymi appellati: quorum coloĩa cęsarea. Eadem antiochia
oppida oranda galesos: hos includit lycaonia in asiaticam iurisditionem uersa: cum
qua phylomelienses cõueniũt trimbriaĩ lencoliti pelteni turiẽses. Datur & tetrarchia
ex lycaonia qua parte galacię contermĩa est Ciuitatum .xiiii. urbe cęleberrima iconio.
ipsius lycaonię cęlebrantur thebasa in thauro. Ida in confinio galacię atq; cappadocię
a latere autem eius super pamphiliam ueniũt thracum soboles milie: quoꝝ caricãda
oppidum pamphilia antea messopia appellata est. mare pamphilium cilitio iungitur
oppida sade & in monte aspendum plantanistum perga promontoriũ leucola mõs
sardemissus amnis eurimedon iuxta aspendum fluens caractes iuxta quem lyrsenus
et olbia: ultimaq; eius ora phasellis iũctum mare licium est. gensq; licia. unde uastus
sinns. Taurus mons abeois ueniens littoribus celidonio promontorio disterminat᷑
immensus ipse & innumerarum gentium arbiter. dextro latere septentrionalis. ubi
primum ab indico mari exurgit leuo meridianus. & ad occasum tendẽs. mediamq;
distrahens asiam nisi opprimenti terras occurrerẽt maria. Resilit ergo ad septẽtriones
flexusq; immẽsium iter quęrit uelut de ĩdustria reꝝ natura subĩde ęquora opponẽte
hinc phoenicum hinc ponticum. illinc caspium & hyrcanum contraq; meoticũ lacũ
torquetur. Itaq; collisus inter hęc claustra. & tamen uictor flexuosus euadit usque ad
cognata riphęorum montium iuga numerosis & nouis nominibus quacunq; ĩcedit
Insignis imaus prima parte dictus mox edigis paropanisus circius cõbises paradis
coatras oreges oroandes nympetes taurus. atq; ubi se quoque exuperat caucasus. ubi
brachia emittit. subinde tentanti maria similis sarpedon coracesius gragus iterumq;
taurus. etiam ubi dehiscit. seq; populis aperit. portarum tamen nomine unitatẽ sibi

uendicans. quę alibi armenicę alibi caspię alibi Cilicię uocanturã. quineti cõfractus effugiens quęq; maria plurimis se gentium nominibus hinc & illic implet a dextro hyrcaius caspius. a leua pariedrus morcius amazoĩcus coroxitus scythicus appellatus In uniuersum uero gręcia ceraunius. In licia igitur a promontorio eius oppidum simena mons chimęra noctibus flagrans: hefestim Ciuitas & ipsa sępe flagrantibus iugis: oppidum olympus ibi fuit: nunc sunt montana gage coridala rhodiopolis iuxta mare limida cum amne aricãdus influit & mons massiticus. Andria Ciuitas mira: oppida aperie: & antiphelos: quę quondã ehesus. atque in recessu pellus super illos. Deinde pyra itemq; zanius a mari. xv. m. p. flumenque eodem nomine. Dein patara quę prius pateros & in monte sidima promontorium gragus ultra par sinus priori ibi pyrania: cui: & quę liciam finit thelmesus. licia quondã. lxx. oppida habuit nunc. vi. &. xxx. hab& ex his cęleberrima pręter supradicta canas cãduna: ubi clauditˀ cenum nemus padalia coma pręfluente edesa cyanea Scãdiandalis amelsas noscopiũ troade lendus compręhendit in mediterraneis & cabaliam: cuius tres urbes cemanda balbura bubona thelmeso asiaticum mare: siue carpatium & quę proprie uocatˀ Asia in duas eam partes Agrippa diuidit. Vnam inclusit ab oriente phrygia & lycaonia. ab occidẽte ęgęo mari a meridie ęgyptio: a septẽtrione paphlagoĩa: huius lõgitudĩem cccixx. m. p. latitudinẽ. cccxx. m. fecit. Alterã determĩauit ab oriẽte armeĩa minore ab occidẽte phrygia lycaonia pamphilia a septentrione prouĩcia pontica a meridie mari pãphilio longa. dlxxv. m. p. lata. cccxxv. In proxĩa ora caria ẽ: mox Ioĩa Vltra cã ęolis medie dorso circũfunditˀ ad mare utroq; latere ãbiẽs. In ea ꝑmõtoriũ pedaliũ amnis. glaucus deferẽs temidiũ oppida defala icria fugitiuoꝝ flumẽ ason: oppidũ calinda.

AMnis Indus in cybaritarum iugis ortũs recipit. lx. perennes fluuios: torrentes uero amplius centum oppidum caunos liberum: dein pyrnos portus cressa: a quo rhodus insula. p. xx. lacus lorisma: oppida thisanusa paryndon larimna sinus tĩmas promontorium afrodisias oppidum Idas sinus scenus. Regio bubassus: oppidũ fuit acãatus: alio noĩe dulopolis. Est in ꝑmõtorio gidos libera tiropia deĩde pegusa cãdia appellata: ab ea doris incipit: sed prius terras & mediterraneas iurisdiciones iudicasse cõueĩat: una appellatˀ cibariatica ipsũ oppidũ phrygię ẽ cõueniunt eo. xxv. ciuitates.

CAelberrima urbs laodicea imposita est lyco flumini latera alluentibus asopo et capro appellata primo diospolis: dein Rhobas. Reliqui in eo conuentus: quos nominare non pigeat hydrelitę timosones hycrapolitę Alter conuentus assymiade accipit nomẽ. Conueniũt lycaones appiani corpei dorilei mudei iuliẽses. Sed reliqui populi ignobiles. xv. Tertius apamiam uadit ante appellatam celenas. Deĩde cibotõ sita est in radice montis sigmae circumfusa marsya obrima obra fluĩbus in męandꝛꝫ cadentibus marsyas ibi redditur ortus ac paulo mox conditus ubi certauit tibiarum cantu cum apolline. Ad locrenses ita uocatur conuallis. x. m. p. ab apamea phrygiam petentibus. Ex hoc cõuentu deceat noĩare metropolitas dionysiopolitas euphorbeõs acmonesos pelthenos siluianos. Reliqui ignobiles. viiii. doridis in sinu leucopolis amaxitos eleusthene. Dein carię oppida macium eutane balacarnasus. Sed oppida contributa ei sunt a magno Alexandro tagele aside mednasa uranium pedassum thelmisum habitatur inter duos sinus ceraunicum & iasicum. Dein myndos & ubi fuit polemyndas Veriãdos neapolis arianda therimera libera bargilie: & aquo sinus iasius oppidum iasus caria: interioꝝ nominũ fama pręnit&: quippe ibi sunt oppida milasa libera. Antiochia ubi fuere simietos & cranios oppida nũc eam circumfluunt męander & orsinus: fuit in eo tractu & męandropolis: est eumenia dudro flumini apposita: glaucus amnis: lysias oppidum & othrusa berecynthus: tractus insatralis eadẽ euancia & seleucia & antiochia dicta. Alluitˀ eudone amne pręfunditˀ thebayde

quidam ibi pigmęos habitasse tradunt. Pęterea sunt Tidones pyrea eurome heraclea mizona labanda libera quę conuentum eum cognoīauit: stratonicea libera librandos ceranius troazone frontis longinquioris eodem disceptāt foro ortronięses alidięses seu hippini: xystiani hydienses appoloniatę trapezopolite aphrodienses liberi: pręter hęc sunt costhinus arpasa apposita fluuio arpaso: quo & translicon fuit. Alluebatur lydia aūt perfusa flexuosi męandri amnis recursibus super ioniam procedit phrygię ab ortu solis uicina a septentrione misię meridiana parte regia amplectens moenia ante appellata. Celebrantur maxime sardibus in latere molli mōtis: qui āte timolus appellabatur consitus uitibus ex eo profluente pactolo eodemq; chrisoroa ac fonte tarni amnis ciuitas ipsa Idae uocitata est: clara stagna gigeo sardiana: nunc appellatur ea iurisdicio. Cōueniūtq; in ea extra prędictos macedones cadieni loreni philadelfini Et ipsi in radice moli Cogano flumī appositi moenii tripolitaī. Iidem & ātoiopolitę męandro alluuntur appolliniorite misotimolite & alii ignobiles. Ionia ab iaso sinu incipiēs numerosiore ambitu littoꝝ flectitur. In ea primus sinus basilicus possideū promontorium & oppidum raculum brancidaꝝ appellatum: nūc didimei apollinis ab littore stadiis .xx.m.& inde .clxxx.m. miletus ionię caput lelegeis āntea epithiusa et anacharia nominata super .lxxxx. urbium per cuncta maria genitrix nec fraudāda Ciue cadmo qui primus prosa orationem condere instituit. Amnis męander ortus e lacu in mōte aulotrene plurimisq; affusus oppidis & repletus crebris fluībus: & ita sinuosus flexibus: ut sępe credatur reuerti. Apamenam primum peruagatʳ regionē mox eueneticam ac deinde hyrgaleticos campos postremo cariam placidus oēsque agros fertilissimo rigās limo ad decimum a mileto stadium lenis illabitʳ mari: mōs lathinus oppida heraclea carice montis eius cognominis carię eminus quod primo condidisse Iones narrantur athenis profecti naulo cum priene in ora quę croglea appellatur: gessus amnis: regio omnibus ionibus sacra & ideo panionia appellata. iuxta fugitiuos conditum: ut nomē indicio est phygela fuit & marathesum oppidū supra hęc magnesia męandri cognomine insignis. Thessalica magnesia orta abest ab ephęso .xv.m.p.a trallibus eo amplius .iii.m. Antea thessalochę & ādrolicia noīata et littori apposita clerassidas insulas secum abstulit mare. Intus & thiona alluitʳ lyco pellopeia aliquando & euthypia cognoīata. In ora autem matium ephesus amazonū opus antea multis expetita nominibus. Alopes eum pugnatum apud Troiam est mox ortigie amorgones uocata & zinirna est cognomine thracia & hemonium & ptele. Attollitur monte pinio alluitur caistro in cilbianis iugis orto multosq; amnes deferente & stagnum pegaseum: quod pirites amnis expellit: ab his multitudo lini est: qua terras propagat: mediisque iam campis syriem insulam adiecit: fons in urbe calyppia templum dianę complexa e diuersis regionibus duos elinuntes: ab ephęso matium aliud colophoniorum & intus ipsa colophon aleso affluente. Inde apollinis clarii fanum lebedos fuit & notum oppidum promontorium cyreneum mons mimas .cl.m.p. excurrens: atq; in cōtinētibus campis residens: quo in loco magnus Alexander intercidi planiciem eam iusserat .vii.m.d.m.p. lōgitudine: ut duos sinus iunger& heritrasq; cum nuinante circumfunder& iuxta eas fuerunt oppida pteleon helos dorio: nunc est aleon fluuius cyrineum numantis promontorium clazomene parthenia hypichitophoria appellatę: cum insulę essent. Alexander idem per duo stadia continenti annexuit. Interiere intus daphnis & hermelia & sipilum: quod āte tantalis uocabatur. caput meonię ubi nunc est stagnum salocobite & etharicopolis sustituta sipilo & inde illi colpo & hinc libade regredientibus. Inde abest .xii.m. ab amazone condita restituta ab alexandro. In ora zinirna amne melete gaudens non procul orto. Montes Asię nobilissimi in hoc tractu fuere. Explicant se marthusia a tergo thermetis & zinirne olympi radicibus iunctis. In dracone desinit. Draco in thinolo. Thiolus in cadmo: ille in tauro zinirnę hermus amnis cāpos facit: & nomī

suo adoptat. Oritur iuxta dorilaum phrygię ciuitatem: multosq; colligit fluuios: iter quos phrygem: qui nomine genti dato acaricam disterminat hylum & criempos phrygię mesię lydię amnibus repletos: fuit in ora eius oppidũ tenos: nũc ĩ extremo sinu myrmeces scopuli oppidum leuce: dein promontorium quod insula fuit finisq; ionię phocea zinirneum couentum magna pars ęolię: quę mox dicetur frequentat preterq; macedones hyrtani cognominati & magnetes a sipido. Veꝝ ephesum alteꝝ limen asiae remotiores conueniunt caesarienses metropolitae embiani inferiores & superiores mysi macedones methaurenses briulitę hyppepeni dolhyeritę.

AEolis proxĩa est quondam mesia appellata: quę helesponto adiac& troas abbia phocea ascanius portus. Dein fuit larissa: fuit & cymerimena: quę sebastropolim se uocat: & intus ęgeę italię possidea meonthicos temnos. In ora aũt titanus amnis & ciuitas ab eo cognominata fuit & gyra: nunc tantum portus: solis insula appręhensa oppidũ clea & ex mesia ueniẽs caycus ãnis oppidũ pitane canatis amnis. Intercidere canelissima cea tarnea carene cistene cille cocille hebeastre crisa pale Scepsis gergeca neandros: nunc est perperene ciuitas heracleotes tractus coriphas oppidum amnis griliosolius. Regio aphrodisias quę antea politice: orgas regio: scepsis flumen euenũ cuius in ripis intercidere lyrnesos & miletos. In hoc tractu Idae mons & in ora quę sinum cognominauit: & conuentum adramiteos olim pedasus dicta flumina astron cormalos crianos alabastros hyeros excida. Intus mons gargara eodẽq; nõie oppidũ rursus in littore antandro sedonis prius uocata: dein cimerissos eadẽ appollonia fuit palamedium oppidum promontorium lectum disterminata eolida & troada: fuit & polimedia ciuitas chrissa & larissa & ad lamentium templum durat. Intus colonia & intercidit deportat adrammiticum negocia apollonia thearindico amne theresime tepolite pamaneĩ macedois ascylace policnei pionite cilices mandi gaudeni minisia abreteni & hellesponti appellati: & alii ignobiles. Troadis primus lacus amassicus. Deinde crebenia ipsaq; troas antigonia dicta: ipsa nunc alexandria: colonia romana oppidum neasca: męander amnis nauigabilis: & in promontorio quondam sygęum oppidum: dein portus acheorum in quem isluit xanctus simoenti iũctus: stagnũq; prius faciẽs palesca męãder cęteri hõero cęlebrati phesus eptaporus caresus rhodius uestigia non habent. Granicus diuerso tractu in propontida fluit: est tamẽ & prius scamandria ciuitas parua: ac mille quingentis passibus remotũ a portu iliũ immune Vnde omnis rerum claritas. Extra sinum sunt rethea a littore retheo & dardanio & arsoe oppidis habitata fuit: & achilleon oppidum iuxta tumulum achillis conditum a mitilenęis: & mox atheniensibus: ubi classis eius steterat. In sygeo fuit & antion a rhodiis conditum. In altero cornu aiace ibi sepulto .xxx. stadiorum iteruallo a sygeo et ipso in statione classis suę supra aeolida & parte troadis. In mediterraneo est quę uocatur teutrania: quam mysi antiquitus tenuere. Ibi caycus amnis iam dictus orit̃ gẽs ampla per se etiam cum totũ mysia appellaret̃. In ea epionic artoira italię stabulũ conisium tenimalce thyare theutraĩe saruaca aliserne licide parteniũ cambre oxiopũ ligdanium apollonia longeq; clarissimum asię pergamum quod intermeat silenus pręluit cetius profusus pridaso mõte. Abest haud procul elea: quã in littore diximus pergamena uocatur eius tractus iurisdicio ad eam conueniunt tiatireni monsini migdones bregmeni hierocomitę perpireni thireni hierosolienses hormocapesitae athalenses pathaenses apollodonienses: aliẽq; minores ciuitates artotheta dardanum oppidum paruum abest stadiorum .lxx. Inde .xviii. promontorium trapezę. Vnde primum concitat se hellespontus: ex Asia interisse gẽtes tradit Eratosthenes polioꝝ elegum ebricum colucantinorum trepsedorum. Isidorus arieneos & capriatas ubi sita apamia condita a Seleuco rege inter Ciliciam Cappadociam cataoniam armeĩam et quoniam ferocissimas gentes domuiss& initio dameam Vocatam.

I

Nsulaꝝ āte asiā prima est in canopico ostio nilia icanopo menela gubernatore ut feꝝt dicta: altera innexa ponte alexandrię colonia Cęsaris dictatoris pharus quōdā diei nauigatione distans ab ęgypto: nunc e turri nocturnis ignibus cursum nauium regens: nanq; fallacibus uadis alexandria tribus omnino aditur alueis maris: teganio post ideo tauro iphenicio: deīde mari est ante iope paria tota oppidū: in qua obiectā belue andromedam ferunt & iam dicta arados: inter quam & continentem .l. cubitis altitudo maris ut auctor est Mutianus e fonte dulcis aquę cubo coriis facto usq; ad uadum trahitur. pamphilium mare ignobiles insulas habet Tilitiron: ex quinque maximis Cyprum ad ortum occasumq; Cilitię ac Syrię obiectam quondam nomine regnorum sedem huius circuitum. Timosthenes .ccccxxix. d. ꝑdidt. Isidorus .ccc. lxxv. longitudinem inter duo promontoria dinareta acamanta: quod est ad occasum Arthemidorus .clxii. d. Timosthenes .cc. uocata antea acamātida phylonides cerasti Xenagoras & arpelliā & amatusā & machara masthimonius triptō & coloīa oppida in ea .xvi. nea paphos palepaphos curia scithion corieum salamīa amathus lāphetos soboe thamasos epidaurum citri arsinoe carphasium colce fuere: & in cinia mareum Idalium abest a nemurio cilitię .l. p. mare quod prętenditur uocant aulona cilicum. In eodem situ eleusa insula est: & .iiii. ante ꝓmōtoria ex aduerso syrię dides: rursusq; ab altero capite styria contra neapapaphum. Iere & cephia contra salaminam. In licio autem mari Illiris telendos athelebosa cypria tres steriles etiā dionysia prius careta dicta. Dein contra tauri promontorium pestifera nauigantibus chelidonia & totidē ab his cum oppido leucolum pacti elesya nymphalis meris megista: cuius ciuitas interiit: multę deinde ignobiles: sed cōtra chimeram dolichiste chiro dylion grābis araxe gēagora .viii. m. p. dedaleō duę cyprō .iii. strogile & cōtra sidima ātiochi claucūq; uersus amnem lacusa magnis didime helbos cope aspis: & in qua oppidum interiit celandria proximaq; cauno rodusa: sed pulcherrima & libera rhodos circuitu .cxxxv. m. p. aut si potius Isidoro credimus .ciii. habitata urbibus lindo camiro hyaliso: nūc rhodo distat ab alexandria ęgypti .dlxxxiii. ut Isidorus tradit: ut Eratosthenes .ccccl xix. ut Mutianus .d. a cypro .clxv. uocitata est ātea Ophiusa asteria etria tinacrie cōbira petecssa abtabiria abrege deinde macria & etholesa. Rhodiorum insulę carpathus. quę nomen mari dedit: casous ac neelymnia syrus distans ab gindo .xii. d. porphyris antea dicta. & eodem tractu media inter rhodum gindumq; sime iungitur .xxxvii. d portus benigne pręb&. ix. m. pręter has circa rhodū ciclops teganon cordilusa diabe/the .iiii. hinos calche cum oppido seudusa marcecusa dysmastos progne & agindo ciserusatherio nargia galigne cū tribus oppidis monouistrome deteros: & ī aconeso oppidum ceranius. In carię ora quę uocatur argie numero: xx. & hecusa lepsia leros. Nobilissima autem in eo sinu coos ab alicarnaso .xv. p. distās. circuitu .c. m. ut plures existimant merope uocata cheustaphilis meropis: ut dionysius. Dein nymphea mōs ibi prion & nisirona brūptani illi putant quę porphiris antea dicta est. Cariando cū oppido nec procul ab alicarnaso oppido susim. Ceraunico autem sinu priaponesos hipponesos plerima lampsa emyndus purethusa sępiusa melano paulūq; a cōtinente distans: quę uocata est cynedopolis probro ibi relictis a rege Alexandro. Ioniae ora ęgęas & corseas habet & icaron: de qua dictum est ladem quę prius lacte uocabatur atq; inter ignobiles aliquot duas camelidas mileto uicías migalē trogilias tresphiliō arcenon sandaliō samon liberā. In circuitu .lxxxvii. d. aut ut Isidorus .c. m. parthemiā primū appellatā Aristoteles tradit: postea donissam: dein antemusam aristognidius adicit melaphylum. dein cyparissus maliparthemo aruphā ut strophanes. Ammes in ea cymbrasus chesius. ibi ethespontes gicartholeum thea mons gergetius. adiacet insula erhipera nymphea achillea par claritate ab ea distat .lxxxxiiii. p. cum oppido chios libera: quam etalliam Ephorus prisco noīe appellat: metrodorus & cleobolus

chiam a chione nympha: aliqui ainue & macrum & pytiusam montē habet polineū marmor chiū circuitu. cxv. m. ccl. p. colligit ut ueteres tradidere. Isidorus. viiii. adicit posita est inter samum & lesbum: ex aduerso maxime eritbraꝝ finitime sunt telusa quam alii daphnasam scribunt emisa elafudes eurianas sargimusa cum oppido. Iam hęc contra ephesum & quę pisistrasti uocantur antimenon neso dureusa. In utraqꝫ oppida intercidere polos elene cum oppido crecie balene commone illetia lepria & rhesperia proculse bolbule pheute priapos sigenie lancena rhesidusa peledre musa abydros scopelos licusa marathusa psilepe rgirheusa: multęqꝫ ignobiles. Clara uero in alto theos cum oppido achio. lxxi. m. d. tantundem ab erithris iuxta smirnā sunt perristerides canteria alopere eleusa bachina pistira comminesos magaleante troada ascanię platęę tres: dein lamire plitanie duę platęę scopelos gethone archedon celesa guse didie: clarissima aūt lesbos achio. lxv. m. p. emerte & lasia pelasgia egyra ęthiopię macharia appellata fuit. viiii. oppidis inclyta: ex his pyrra hausta ē mari arisbe terraꝝ motu subuersa. Antyssa metimnam traxit in se ipsam. viiii. Vrbibus asię. M. xxxvii p. uicina & agamede obiit & hyera restante reson pyrrhę libera mitilem nunc amnis m. d. potens tota insula circuitu: ut Isidorus. clxviii. ut ueteres. clxxxxvō. mtes hab& lepetim mimordim mimaciscum creonem olympum a proxima continēte abest. vii. d. p. Insulę appositę scandalium leuce. v. ex eis gignea cū poto calero argemise abege iiii. p. distāt: dein phelosa pedna extra hellespontū aduersa sygeo littori. Iac& tenedus leucopris dicta & phoenice & lirnesos abest a lesbo. lvi. p. a sygeo. xii. d.

IMpetum deinde sumit hellespontus & mare incumbit uorticibus limitem fodiens. donec asiam abrumpat. Europę promontorium id appellauimus troeziam Ab eo. x. p. abidum oppidum. Vbi angustię. vii. stadioꝝ. Dein percote oppidum & lampsacum antea pitiusa dictum paruum colonia quā Homerus adrastiā appellauit oppidū priapos: amnis assepus zelia propōtis ita appellat̄: ubi se dilatat mare flumen granicum artarge portus ubi oppidum fuit ultra insulam: quam continenti iunxit Alexander: in qua oppidum milesiorum cizichum ante uocitatum archonensus & doliōis & didimus cuius a uertice mōs didimus oppida placia Ariaces cylace: quoꝝ a tergo mons olympus: qui & mysius dictus est ciuitas olympena amnes horosius herandacus ante lycus uocatus: oritur in stagno Artima iuxta miletopolim recipit mageston: & plerosqꝫ alios asiam bithymiamqꝫ disterminans: ea appellata est cromia dein thessalis: dein maliāda & strimoīs hos homerus halisonas dixit: quādo pręcigit urgens mare urbs fuit immensa athusa nomine: nunc sunt. xii. ciuitates. Inter quas cordiocorie quę niliopolis uocatur: & in ora dasellos: dein flumen gelbes & intus belgas oppidum quod germanopolis alio nomine boscete: sicut Apamia: quę nunc myrtea colophoniorum flumen & antiquus troadis finis & mysię initium: postea finis in quo flumen ascanium oppidum brialion: amnis hylas & chios cum oppido eiusdem nominis: quod fuit emporium non procul accolentis phrygiae a milesiis quidem conditum in loco tamen qui ascanies phrygię uocabatur. Quapropter non alibi de ea aptius dicatur. Phrygia troadi subiecta populisqꝫ a promontorio lecto ad flumen cęlum prędictis septentrionali suę parte galacię contermīa meridiana lycaoię Pisidię migdonię. Ab oriente cappadociam attingit: oppida ibi cęleberrima pręter iam dicta Agyra andria cęlene colosse carina cotion cara iconium midium. Sunt au/ctores transisse ab Europa mesos & brigos & thymnos: a quibus appellantur mysi phrygii bythimi simul dicendum uidetur & de galacia quę supposita agros maiori ex parte phrygię ten&: caputqꝫ quondam eius corodium qui partem eam insidere gallorum tholoscobagi & noturi & ambiati uocantur qui moenię & Paphlagoniae regionem trogum prętendit̄ cappadocię a septētrione & solis ortu: cuius uberrimā partē occupauere tectosage & theutobodiaci gētes qdē hęc populi uero ac thetrachiae

omnes numero.lxxxxv. oppida tectosa gaumacyra traginoꝝ taurũ themostobitioꝝ pissimius: pręter hos cęlebres Athalenses alasenses comenses didienses hycronenses listrene neapolitani cádenses seleucéses sebasteni thimonachenses thebaseni. Attigit galacia & pamphilię carbaliã & milyas qui cõtra barim sunt & Cyllanicũ & oronticũ pisidie tractum. Item lycaonię partem obizenem flumía sunt in ea pręter iam dicta sangiarium & gallus a quo nomen traxere matris deoꝝ sacerdotes. Nunc reliqua in ora a chio intus in bithynia prusa ab hannibale sub olympo condita: dein nicea.xxv. p.interueniente ascanio lacu. Dein nices in ultimo ascanio sinu: quę prius oliuia & prusias: Item altera sub hippio monte fuere pithopolis parthenopolis cariphanta. Sunt in ora amnes exius briazon platanesus areus Isiros gendos: qui & chrisoroas promontorium in quo megarice oppidum fuit. Inde craspedices sinus uocabatur. quoíam id oppidum: uelut in lascinia erat: fuit & astacum. Vnde & ex eo astacenus idem sinus fuit: & libyssa oppidum: ubi nunc & hannibalis tantum tumulus etiam in intimo sinu. Nicomędia bythinię pręclara leucatas promontorium: quo includit̃ astacenus sinus. a Nicomędia.xlii.d.p. Rursusq; coniuuctis terris ãgustię pertinẽtes usq; ad bosforum thracium. In his galeadon libera a Nicomędia.lxii.d.p. ꝑcerastis antedicta: deíde coloposa: postea gręcorum oppidum: quod locum eligere nescissent septenis stadiis distante bizantio tanto fęliciore omnibus modis sede. Cęterum itus in bythinia colonia apamena agripenses Iuliopolite bythinon flumẽ assyriũ laphias pharnucas alces serinis libens scophias hyeros qui bithiniam & gallaciã disterminat ultra calcedona. dein crisopolis fuit: dein nicopolis a quo nomen etiam nunc sinus retiet: in quo portus azimi: dein naulochum promõtorium estie templũ neptunni bosforus.d.passuum interuallo. Asia in Europa: & iterum aufferens abest a calcedõe xii.d.p. Indę fauces primę.viii.m.dccl.m.p. ubi spiropolis oppidũ fuit. Tenent orã omnem tini interiora bythini sic Asię finis est: populorũq;.cclxxxii. qui ad cui locũ a fine lycię numerantur. Spacium hellesponti & propontidis abest ab horum tractu clxxxviii.m.p. diximus a calcedone syngidium Isidorus.cccxii.m.d.passus insulę i propontide ante cizicum elaphonenensus. Vnde Cizicenum marmor: eadẽ neuris et proconẽsus dicta. Sequũt̃ ophius acantus phebe copelos porphirione halone cũ oppido delphacie polydora artearceon cũ oppido est & cõtra nicomędiã dęmonesos Item ultra heracleam aduersa bythinię & thimas: quam barbari bythiniam uocant. est & Anthiochia & contra fauces rindaci herbicos.xviii.m.p. circuitus est & elea & duę rhodiase herebinthos megale calchitis pitiodes.

PONTVS EVXINVS ANTEA AB IN Hospitali feritate axenus: appellatus est peculiari inuidia naturae sine ulla fine indulgentis auiditati maris: & ipse inter Europam Asiamq; diffunditur. Nõ fuerat satis oceano ambisse terras & partem eaꝝ aucta immaítate abstulisse non irrupisse fractisq; montibus: calpeq; africae euulsa. multo maiora absorbuisse q̃ reliquerit spacia: non per hellespontum propontida ĩfudisse. Iteꝝ terris deuoratis a bosporo quoq; in aliam uastitatẽ pandit̃ nulla sacietate donec spaciáti lacus a męoti rapinam suã iungat inuitis hoc accidisse terris. Iudicio sunt tot angustię atque tam parua naturę repugnantis interualla ad hellespõtum.dccccxxv.p. ad bosphoros duos uel bubus meabili transitu. Vnde nomen ambobus: etiam tanquã in dissociatione germanitas concors. Alitum quippe cantus canumque latratus inuicem audiuntur:

uocis etiam humanę commertia inter duos orbes manente colloquio:niſi cũ id ipſũ
auferunt uenti. Mẽſuram ponti a boſphoro ad męotium lacum:quidam fecere.xiiii
xxxviii.m.d.p. Eratoſthenes.c.minorem. Agrippa a calcidone ad phaſim.x. Inde
boſphorum cimmericum.ccclx. Nos interualla generatim ponimus cõperta in nrõ
ęuo:quando etiam in ipſo ore cimmerio pugnatum eſt. Ergo in faucibus boſphori
eſt amnis rhebas:quem aliqui rheſum dixerunt:dein ſiris portus calpas:ſangaris
fluuius ex inditis oritur. In phrygia accipit uaſtos amnes.inter quos tembrogium
et gallum & idem ſagiarius a pleriſq; dictus coralius:a quo incipiunt mariandini
ſinus oppidumq; heraclea lyco flumini appoſitum. Abeſt a ponti ore mille paſſus
ducentis portus acone ueneno aconito dirus·ſpecus acheruſia flumina peclopides
gallicorum ſonantes oppidum chium & heraclea.xxxviii.m.p.fluuius bilis.

VLtra flumen bilim gens eſt paphlagonia:quam pylęmoniam aliqui dixerunt
incluſam a tergo galacia oppidum maſtia mileſiorum. Dein cormia quo loco enetos
adiicit Nepos Cornelius:a quibus in italia ortos cognomíe eorum uenetos credere
putat. Seſamon oppidum:quod nnnc amaſtris:mons cytorus a chio.lxiii.m.paſſus
oppida chimolis ſthebam amnis parthenius promõtoriũ cherambis uaſto excurſu.
abeſt a ponti hoſtio.cccxxv.p.& ut aliis placuit.cccl.m.tantundem a cimmerio:aut
ut aliqui maluere.cccxii.m.d.fuit & oppidum eodem nomine:& aliud inde Armíe
nunc eſt colonia ſinope Cyteorus aquitoro.clxiiii.flumen uarecum gens cappadocũ
oppidum catizira lazelum amnis. Aliis a radicibus tauri per cataboniã cappadociãq;
decurrens oppida gange charuſa amyſum liberũ ſynope.cxxx.m.p.eiuſdemq; noís
ſinus tanti receſſus:ut aſiam pene inſulam faciat ducentorum.m.p.aut amplius per
continentem ad Iſſicum cilicię ſinum:quo in omni tractu proditur tres tantũ gẽtes
gręcas iure dici doricam. Ioícam. ęolicam:cęteras barbaroꝝ eſſe. Amyſo iũctum fuit
oppidũ heuſatoria a mitridate cõditũ uicto eo põpeiopolis utꝝq; appellatũ eſt.

CAppadocia intus habet coloíam Claudii Cęſaris archelaydem:quam perfluit
hylas:oppida comana:quod ſalius neoceſſariam:quod lycoſamaſiam:quod iris in
regione hoc azacenat. In colopene uero ſebaſtiam & ſebaſtopoli hęc parua:ſed paria
ſupradictis. Reliqua ſui parte melicaías a ſemiramide cõditã haud procul euphrate
diocęſaream tiana caſtallia magnopolim zelam & ſub monte artago mazacum:quę
nunc Cęſarea nominat᷑ cappadocię pars prętenta armeię maiori quę melitene uocat᷑
comageís cathaoía phrygię gaſſauritis argauna ſanaca maneni galacię morimeí. Vbi
diſtermiat eas cappadox amnis:a quo nomẽ traxere ãtea leucoſiri dicti:a neocęſarea
ſupradicta minorẽ armeniã lycus amnis diſtermíat:eſt & ceranus ítus clarus. In ora
aũt ab antyſo oppidũ & flumẽ ſcaldiſi a lycaſtum:a quo timiſcerena regio Iris flumẽ
deferens lycum. Ciuitas zeila intus nobilis clade triarii & uictoria Caeſaris. In ora
amnis termodon ortus a.ccc.ſtadiis:quod uocant pharmachiam pręterquã radices
amazoni montis lapſus fuit oppidum eodem nomine & alia quinque amazonius
themyſchira ſotyra amaſia Comara.

SVnt macium gentes cenarum chalybum:oppidum cotilorum:gentes tiuareni
maſſini notis ſignantes corpora:gens macrocephali oppidum cęſarus portus
cordulę gentes bethires buxeri:flumen melas:gens macorones ſydoni flumenque
ſydenum:quo alluitur oppidum palemonium ab amyſo.cxx.m.p. Inde flumina
laſſonium melantium & ab amyſo.lxxx.m.p.pharnacea oppidum tripolis caſtellũ
et fluiuus. Item phylocalia ſine fluuio. Item liuiopolis & apharnacea.c.p.trapetus
liberum uaſto monte clauſum:ultra quod gens armenos chalybes a maiore Armeía
xxx.m.p.diſtans. In ora autem trapezunta flumen eſt pixites:ultra uero gens anioꝝ
emochorum flumen abſarum cum caſtello cognomine eodẽ in faucibus atrapezũtę

cxl.m.p.eius loci a tergo montium hyberia est. In ora uero emochiam pręuta eleaxi flumina acapscon Isnogrus.bathus gentes colchorum oppidum macium:flumen heracleum & promontorium eodem nomine:clarissimusque ponti phasis oritur in mōsthis nauigatur quamlibet magnis nauigiis.xxxviii.p.d.p.Inde mioribus lōgo spacio pontibus.ccxx.peruius.In ripis oppida habuit q̄ plura cęleberrima triādrida tyndarida:ceum cygnū & in faucibus phasim.maxime autē inclaruit ea.xv.p.a mari ubi hippos & ciaos uasti amnes e diuerso in eum confluunt.Nunc habet suriā tātū & ipsum ab amne influente ibi cognoīatum usq; quo magnaꝝ nauium capacem esse diximus & alios accipit fluuios magnitudine numeroq; mirabiles.inter quos glau/cū in ora eius insula sine nomine.Abest a saro.lxx.p.inde aliud flumen cariē gens salcie in ātiqs ptirophagi dicti & alias amni flumē chobū e caucaso per suanos fluēs dein rhoam regio gegriticoe amnes sigama thersos astelphus chrisoroas gens absilę castellum sebastopolis a phalide.c.p.gens sangarum oppidū Cygnus flumē oppidū penius:dein multis nominibus heniocorum gentes.

SVbiicitur ponti regio ęolica:in qua iuga caūcasi ad riphęos montes torquent͠ ut dictum est altero latere in euxinum & męotiū deuexa altero ī caspium & hyrcanū mare.Reliqua littora fere nationes tenēt menādeni coraxi urbe colchoꝝ dioscariade iuxta fluuium antemunta nunc deserta.quondam adeo clara:ut Timosthenes in eā ccc.nationes quę dissimilibus linguis uterent͠ descēdere prodiderit:& postea a nrīs cxxx.interpretibus negocia ibi gesta:qui cōditam eam ab amphito & telchio castoris atq; pollucis aurigis putant:a quibus ortam eniochorū gentē fere cōstat a dioscoride oppido heracleas distat a sebastopoli.lxx.passus anchemardi cerceta post eos sceri cephalotomi in intimo eo tractu phytis oppidum opulentissimum ab hemocis direptum est.a tergo eius epagiritę sarmatharum populus in Caucasi iugis postque sauromathę ad hos confugerat mitridates Claudio principe:narrauitq; thalasis esse confines qui ab oriente Caspii maris fauces attingere siccarię ęstu recedente. In ora autem iuxta certetas flumē carusa cesum oppidū hiero & flumīe ab heracleo.cxxxvi Inde ꝓmōtoriū crunea quod supciliū arduū tenēt ortę ciuitas sindica ab hiero.lxvii. p.d.flumen secheries.

INde ad bosphori cimmerici introitum.lxxxviii.d.sed ipsius peninsulę inter pontium & męotium lacum excurrentis non amplior.lxvii.p.d.longitudo est latitudo nusq̄ infra duo iugera conem uocant ora ipsius bosphori utrinq; ex asia atq; Europa curuantur in męotim oppida in aditum bosphori primo hermonosa:dein cępe milesiorum monstra coclia & phanagoria ac pene desertum ac primos ultioq; in hostio cimmerium:quod antea cinmerion Vocabatur.

INde męotis lacus in Europa dictus a cimmerio accolunt maeotici alisernis seneis & cisignis psida in tanaim amnem gemino ore influentem incolunt sarmatę medorum ut ferunt soboles.& ipsi in multa genera diuisi primo sauromatae cinea gratumeię.Vnde amazonū connubia:dein nena zeicoite cizicrini eseniaī cothobaci ceterezige tindarici sagete thirce usq; ad solitudines saxosis conuallibus asperas ultra quas arempheí qui ad riphęos pertinent montes:tanaim ipsum scythę sinum uocāt męotim temerundam:quo significant matrem maris.oppidum in tanais quoque hostio fuit:tenuere finitia primo cares.dein clazomeni & meoni:postea pōticapēses sunt:qui circa męotim ad ceraunios montes has tradūt gentes a littore napras supra quę esse donas colchis iunctos montium cacumibus.dein camacas oranos auctacas mazachas cantiochatas agamathas pycos rimolos acacomarcos & ad iuga Caucasi catalas imaducos ramos antlachias tnidios carastaseos antiandas lauguonem amnē ex montibus catheis:in quem defluit opharus:ibi gentes caucadas ophaꝛetas amnes

menotarum imitiẽ ex mõtibus cissiis inter hogdeos carnasos cardeos accisos gabros
gregarios circaq; fontẽ imici simitios & a prearte osalii influxisse eos scythas aucetas
aterneos asampatos: ab his tanaitas & napeos uiritim deletos. Aliqui flumẽ occariũ
labi per canticos & sapheos tradũt tanai uero transisse satarcaos hertideos spõdelicos
simaetas anasos sisos cathecassitagoras caronos neripos agãdeos meãdareos sathar/
ceos spaleos.

P Eracta est iterior ora qui amnes accolęq; nũc reddatur ingẽs in mediterran eos
sinus: in quo multa aliter ac ueteres proditurum me non eo inficias. Anxia
perquisita cura rebus nuper in eo situ gestis a Domitio Corbulone regibusq; inde
missis supplicibus: aut regum liberis obsidibus. Ordiemur autem a cappadocũ gẽte
longissima hęc ponticarum omnium introrsus recedens miorem armeniã maiorẽq;
et comagenem lęuo suo latere transit. Dextro uero omnes in Asia dictas gẽtes fluis
superfusas populis: magnoq; impetu scandens ad ortum solis & tauri iuga transit
lycaoniam pissidiam Ciliciam uadit super ãtiochię tractum & usq; ad cyrestricã eius
regionem parte sua: quę uocatur catabonia contendit. Itaq; ibi longitudo asię. xii. l.
p. efficit: latitudo. dcxl. m.

A Rmenia autem maior incipit a pariedris montibus euphrate amne ut dictum
est aufertur cappadocię: & qua discedit euphrates messopotamię haud minus
clara amne tygri utrunq; fundit ipsa & initium messopotamię facit iter duos amnes
situm terrę quę interest. Ibi tenẽt arabes soroei sic finem usq; ad madiabenem ꝓfert
Ab ea transuersis iugis inclusa latitudinem in lęua pandit ad cyrum amnẽ trãsuersa
araxem: longitudinem uero ad minorem usq; armeniam ab saro amne in pontum
defluente: & pariedris montibus qui fundunt ad sarum discreta ab illa: quibus orit̃
in eniochis mtibõus: quos alii corassicos uocauere: araxes eodẽ mõte: quo euphrates
vii. m. p. interuallo auctusq; amne usi & ipse ut plures extimauere de cyro defert̃ in
caspiũ mare oppida celebrantur in minore cęsarea zanicopolis. In maiore arsamote
euphrati proximum tygri. n. gratio certa. In excelso autem tygrãocerta. At in campis
iuxta araxem artaxata: uniuerlę magnitudinem aufidius quinquagies centena milia
prodidit Claudius cęsar logitudinem ab abscusa ad confinium caspii maris. xiii. m.
p. latitudinem dimidium eius a tigranocerta ad hyberiam diuidit: quod certum est
in pręfecturis quas strategias uocãt quasdã ex his: uel singula regna quondã barbaris
nominibus. cxx. claudunt eam ab oriente montes: sed nõ stati ceraunii: nec adyabene
regio: quod iterest spacii cepheni tenẽt. Ab his iuge ultra adiabeni tenẽt: per cõualles
autem proximi armenię sunt menouardi moscheni ad dyabenem tygris & montes
imunii cingunt: a lęua eius regio medorum est: & prospectus caspii maris ex oceano
hoc ut in loco dicemus infunditur: totumq; caucasis montibus cingitur. Incolę per
confinium armenię nunc dicentur.

P Laniciem omnem a Cyro usq; albanorum gens tenet: mox hyberum discreta
ab his amne acazane in cyrum caucasis montibus defluente pręualent oppida
albanię cabalaca hybernię pharnasus iuxta flumen neoris regio thasię & triarę usque
ad parthedoros montes: ultra sunt colchicę solitudines: quarũ a latere ad ceraunios
uerso armeno calybes habitant & moschorum tractus ad hyberum amnem in cyrũ
defluentem & infra eos sucasani & deinde macerones ad flumẽ asparcum: sic plana
et deuexa obtinentur. Rursus ab albanię confinio tota montiũ fronte gentes siluaꝝ
fere infra lupeinoꝝ mox diduri & sodi.

A B his sunt portę caucasię magno errore a multis caspię dictę. Ingens naturae
opus montibus interruptis repente ubi fores abditae ferratis trabibus subter
medias amne diriodoris fluẽte citraq; in rupe castello: quod uocat̃ cumania cõmiuto
ad arcendas transitu gentes innumeras: ubi loci terrarum orbe disclusio ex aduerso
maxime hermasti oppidi hyberũ: a portis caucasis per mõtes gurdinios ualli suaui

indomitę gentes: auri tamen metalla fodiunt. Ab his ad portum usq; enicorum pluria genera mox accorum. Ita se habet terrarum sinus e clarissimis aliqui inter põtum & caspium mare. ccclxxv. m. p. non amplius interesse tradiderũt Cornelius nepos. ccl. m. tantis iterum angustiis infestatur asia. Claudius cęsar a cimmerico bosphoro ad caspium mare. cl. tradidit ea quę perfodere excogitasse nicanorem seleucum: quo in tempore a ptolemęo cerauno sit interfectus a portis caucasi ad põtum. cc. m. p. esse constat fere.

INsulę in põto planitę sive cyanę sive symplegades: deĩde apolloĩa timinias dicta: ut distĩgueretur ab ea: quę est in Europa. Distat a contĩente. p. m. cingit᷑ tribus: & contra pharnaceam caceritbis: quam gręci ariam dixerunt: sacramq; marti et in ea uolucres cum aduenis pugnasse pennarum ictu.

NVnc omnibus quę sunt asię interiora dictis ripheos montes transcendat aĩus. dextroque littore oceani incedat tribus hic partibus caeli alluens asiam scyticus a septentrione. ab oriente Eous: a meridie indicus uocatur varieq; per sinus & accolas in complura nomina diuiditur. Verum asię quoq; magna portio apposita septẽtrioĩ iniuria syderis rigens uastas solitudines habet ab extremo aquilone ad initiũ oriẽtis ęstiui scythę sunt extra eos ultraq; aquiloĩs initia hyperboreos aliq posuere pluribus ĩ Europa dictos primum. Inde noscit᷑ promotoriũ celticos lycarnus fluuius carãbicis ubi laxata cum syderum ui ripheorum montium deficiunt iuga. Ibiq; arempheos quosdam accepimus: haud dissimilem hyperboreis gentem. Sedes sunt illis nemora alimenta bacę capillus iuxta foeminis uirisque improbo existimatur ritu clementes Itaq; sacros haberi narrant: inuiolatosq; esse etiam feris accolarum populis: nec ipsos modo: sed illos quoq; qui ad eos profugiũt: ultra eos plane iam scythę cimerii cisiãti georgi & amazonum gens: hęc usq; ad caspium & hyrcanum mare. Nanq; id erũpit e scythico oceano in diuersa asię plurimis nomĩbus accolarum appellatũ celeberrimus duobus caspio & hyrcano non minus hoc esse q̃ pontum euxinum clytarchus putat Eratosthenes ponit & mensuram ab ortu & meridie per cadusię & albanię oram. v. mille. cccc. stadia: inde paratiacos habarbos hyrsanos ad hostium zoni fluminis. iiii m. d. cccc. p. ab eo ad hostium laxatisum mille. cccc. quę summa efficit. xv. m. lxxv. p Arthemidorus hinc detrahit. xxv. p. agrippa caspium mare: gentesq; quę circa sunt et cum his armeniam determinatas ab oriente oceano seuco: & ab occidente caucasi iugis: a meridie tauri a septentrione oceano scythico latere qua cognitum est. ccccxc. m. in longitudinem: in latitudinem. ccxc. m. prodidit. Non desunt uero qui eius maris uniuersum circuitum a freto. xxv. p. tradunt. Irrumpit autem arctis faucibus et in longitudĩe spaciosis: atq; ubi cepit in latitudĩe pandi lunatis obliquat᷑ cornibus uelut ad męotium lacum ab ore discedẽs silicis. Vt auctor est. M. Varro similitudĩe primus sinus appellatur scythicus. Vtrinq; enim accolunt scythę & per ãgustias ĩter se cõmeãt. hic nomades & sauromathę multis noĩbus: illinc abezenon paucioribus ab introitu dextro mucronem ipsum faucium tenentium: dein scytharum populis dein per oram albani: ut ferũt a Iasone creati. ante quos mare quod est albanũ noĩat᷑ hęc gens superfusa montibus caucasis ad cyrum amnem armenię confinium atque hyberię descẽdẽs: ut dictũ ẽ sup maritĩa eius udĩorũq; gentẽ sarmatę utidorsi aroteres pręctenduntur: quorum a tergo indicatę iam amazones & sauromatides. flumĩa per albaniam decurrũt in mare casos & albanos: dein cãbises in caucasis ortus mõtibus mox cyrus in coraticis: oram omnem a caso praelatis rupibus accessum gargie per. ccccxxv. p. auctor est Agrippa a cyro caspium mare uocari incipit: accolunt caspii. Corrigendus est error in hoc loco multorum etiam: qui in armenia res proxĩe cum Corbulone gessere. Nanq; hi caspasias appellauere portas hyberiae: quas caucasias diximus uocari situsq; depicti & inde missi hoc nomen inscriptũ habent: & neronis

principis comminatio ad caspias portas tendere dicebatur: cum peter& illas quę per hyberiam in sarmatas tendunt. Vix ullo propter oppositos montes aditu ad caspiū mare. Sunt autem alię caspiis gentibus iunctae: quod dignosci non potest. nisi in in comitatu rerum Alexandri magni. Nanq; persarum regna. quę nunc parthorum intelligimus inter duo maria persicum & hyrcanicū caucasis iugis attollunť. Vtriq; per deuexa lateꝝ armenię maiori a frontis pte: quę uergit in comagenem cepheniae ut diximus copulatur ei a diabeni ad syriorum initium: cuius pars est arbilitis: ubi Darium Alexander debellauit proxima syrię. Totam eam macedones migdoniam appellauerunt a similitudine: oppida alexandria. Item antiochia quā nisibin uocant Abest ab artaxata. dccl. m. p. fuit & nimis imposita tygri ad solis occasum spectans quondam clarissima. Reliqua uero fronte: qua tendit ad caspium mare atrapatene ab artemia otene regione discreta araxe oppidum eius gazea: ab artaxata. cccel. m. passus totidem ab ecbatanis medorum quorum pars sunt atrapeni.

A Cbatha caput medie est Seleucus rex condidit a seleucia magna. dcccl. m. p. a portis uero caspiis. xx. m. Reliquā medoꝝ oppida fiscāzaga apaia regione cognoiatę Causa portarum nominis eademq; supra interruptis angusto trāsitu iugis ita ut uix singula meent palustra a longitudine. viii. m. p. toto opere manufacto dextra lęuaq; ambustis similes impendent scopuli sitiente tractu per. xxxviii. m. passus angustias impendit deriuatus salis e cautibus liquor atque eadem emissus. Pręterea serpētium multitudo nisi hyeme transitum non sinit.

A Diabenis connectuntur carduci quondam dicti: nūc cordueni profluēte tygri hyspratice paredonti appellati: qui tenent caspias portas his a latere altero occurrunt Altero deserta parthię & citeni iuga mox eiusdem parthię amoenissimus situs qui uocatur coara: duę urbes ibi parthorum oppositę quondam medis cauliope & alia in rumpeis satis quondam ipsius parthię caput hecatompilos abest a portis. cxxxiii. m. p. ita parthorum quoq; regna foribus discluduntur. Egressos excipit protinus gēs caspia ad littora usq; qua nomen portis & mari dedit lęua mōtuosa ab ea gente retro ad cyrum amnem producuntur. cxx. m. p. Ab eo amne si subeatur ad portas. dcc. m. hunc enim cardinem Alexandri magni itinera fecere. Ab his ad indiae principium stadia. xv. m. dclxxx. m. prętendunt ab ęthera oppido: quod appellant zariasta. iii. m. dcc. passus. Inde ad Iraxassem amnem quinque milia.

A Caspiis ad orientē uersus regio est a pauortene dicta: & in ea fertilitatis inclytę locus claxerum mons: gentes papyri cinaarie cistaurici hyrcani a quorum littoribus idem mare hyrcanium uocari incipit a flumine syderi citra id amnes maziris straor omnia ex caucaso. Sequitur regio marciana apricitatis iclytę sola in eo tractu uitifera undiq; inclusa montibus amoenis ambitu stadiorum mille quingētorum difficilis aditu propter harenosas solitudines per. cxx. m. p & ipsa contra parthię tractū sita in qua Alexander alexandriam condiderat: qua diruta a barbaris Antiochus Seleuci filius eodem loco restituit seleuciam. Nam interfluente Amargo qui corriuatur in zotalocis maluerat illam antiochiam appellari. Vrbis amplitudo circuiť. lxx. stadiis In hac orodes Rōanos classiāa clade captos deduxit. Ab huius excelsis p iuga caucasi protenditur ad bactros usq; gens mardorum fera sui iuris. Ab eo tractu gentes oceaī comori berorige harma tortopice marcomani marsi areni. Radruani. fluia mandrū chridinum: ultraq; corasini gandari arassini nasecreani arsilogi: quos gręci cadusios appellauere: matiani: oppidū heraclea ab Alexandro conditū: quod deide subuersū ac restitutum Antiochus achada appellauit. In lacu cayro franate. cxii. dribices: quoꝝ medios fines secat oxus amnis ortus in dicto lacu: tagomoci bathеni sarapare bactri

cuorum oppidum zariastres: quod postea bactrum a flumine appellatum est gens hęc obtinet aduersa montis parapanasi & aduersos fontes indi. Includitur flumine ocho: ultra sogdiam oppidum panda: & in ultis eoꝝ finibus alexādria ab Alexandro magno conditum oppidum. Arae ibi sunt ab Hercule & a libero patre ibi cōstitutę. Item cyro & Semiramide atq; alexandro finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarū includente flumīe laxare: quod scythę scythim appellāt. Alexander milites q; eius tanaim putauerunt esse. Transgreditur eum amnē demonas. Seleuci & antiochi regum dux: quem maxime sequimur in his arasq; apollinis didimeo statuit.

VLtra sunt scytharum populi persę illos sagas uniuersos appellauere a proxima gente antiqua aramios: scythę ipsi persas icorsaros & caucasum montem graucasum hoc est niue candidum multitudo populorū innumera & quę cum parthis ex ęquo degat. Cęleberrimi eorū sacemas sategede besedones asteterini nicipersti tomodeti bistiedones came camace beucate chotieriantes tampsace arini aspianta catidiasi otaci Ibi napei interiisse dicūtur a pellęis: nobilia apud eos fluía mandrageū & caspasum nec in alia parte maiorem auctorum inconstantiā credo propter innumeras uagasq; gentes: haustū ipsius maris dulcē esse: & Alexander magnus prodidit & M. Varro talem perlatā Pompeio res iuxta gerenti mitridatico bello magnitudine haud dubia influentium fluminū uicto sale: adiicit. Idem Pompeii edicto exploratū in bactros vii. diebus ex India perueniri ad Iachrum flumen: quod moxum influat: & ex eo p caspium in cyrum subuectos & unum pluris dierum terreno itinere ad phasim in pontum indicasse posse deuehi merces. Insulae in toto eo mari multae uulgata una maxime tazata a caspio mari: scythicoq; oceano in eum cursus inflectitur ad orientē conuersa littorum fronte. Inhabitabilis eius prima pars a scythico promontorio ob niues proxima inculta sęuitia gentium. Anthropophagi scythae insident humanis corporibus uescentes. Ideoq; iuxta uastę solitudíes feraꝝq; multitudo haud dissimilē hominum immanitatem obsidens: iterum deinde scythę iterumq; deserta cū beluis usq; ad iugū incubans mari quod uocant tabim. Nec ante dimidiā ferme lōgitudinē orę eius quę spectant ad stidon orientem inhabitatur illa regio: primi sunt hominū qui uocantur osseres: latine siluarum nobiles perfusam aquam depectentes frondiū caniciem. Vnde geminus foeminis nostris labos redordiendi fila: rursusq; texendi tam multiplici opere tam longinquo orbe petitur: ut in publico matrona trāsluceat Seres mites quidem sed & ipsis persimiles. Cętum reliquorum mortalium fugiunt cum commercia expetant: primum eorum noscitur flumen psitaras proximū cūbra Tertium lanos: a quo promontorium crise sinus cyrnaba flumē atianos sinus & gēs hominum atacorū apricis ab omni noxio afflatu seclusa collibus: eadē qua hyporei degūt tēpie: de his priuatī cōdidit uolumē hamometus: sicut hecataeus de hyporeis Abathocaris gentes tuni & focari etiā indoꝝ casiri itrorsus ad scythas uersi humanis corporibus uescuntur. Nomades quoq; indię uagantur hic qui ab aquilone cōiungi ipsis ciconas dixere & brisaros: sed ūde plane constēt gentes hemodi mōtes assurgūt Indoꝝq; gens incipit non eo tantum mari adiacēs: uerū & a meridiano: quod īdicū appellauimus: quę pars orientis aduersa recto protēditur spacio ad flexum & initio indici maris. xviii. m. lxxv. m. p. colligit. Deinde qua flectitur in meridiem. xxiiii. m lxxv. m. p. ut Eratosthenes tradit usq; ad Indū amnen: qui est ab occidente finis īdię Complures autem totam ipsius longitudinem. xl. dierū noctiumq; uelifico nauiū cursu determinauere: & a septentrione ad meridiem. xxviii. l. p. Agrippa lōgitudinis. xxxiii. latitudinis. xiii. prodidit. Possidonius ab ęstiuo solis ortu & ad hybernium exortum metatus est eā aduersam gallię statuēs quā ab occidēte ęstiuo ad occidētem hybernum metabatur totam a fauonio. Itaq; aduerso eius uenti afflatu iuuari Indiā salubremq; fieri haud dubia ratione docuit: alia illius cęli facies: alii syderum ortus

binę ęstates in anno binę messes: media inter illas hyeme etesiarum flatu. Nrã uero bruma leues ibi aurę mare nauigabile gentes & urbes innumerabiles: si quis omnes persequi uelit. Etenim patefacta est non modo Alexandri magni armis: regumque qui successere: & circumuectis in hyrcanum mare & caspium Seleuco & Antiocho pręfectoq; classis eorum patrocle. Verum & aliis auctoribus gręcis qui cum regibus ĩdicis morati sunt: sicut megasthenes & dionysius a philadelpho missus ex ea causa uires quoq; gẽtiũ prodidere. Non tamẽ est diligẽtię locus adeo diuersa & ĩcredibilia traduntur. Alexandri magni comites in eo tractu indię: quẽ hi subegerant scripserũt v. oppidorum fuisse nullum colligi minus gentium. viiii. m. Indiamq; tertiã partem esse terraꝝ omniũ multititudinem populoꝝ innumerã probabili sane ratione. Indi enĩ gentiũ prope soli nũq̃ migrauere finibus suis: colligunt᷑ a libero prẽ ad Alexãdꝝ magnum reges eorum. cliii. annis. vi. ccccii. adiiciunt & menses tres: amnium mira uastitas proditur Alexandrum magnum nullo die minus stadia sexcenta nauigasse Indo nec potuisse ante menses. v. enauigare adiectis paucis diebus: & tamẽ miorem gange esse constat. Seneca etiam apud nos tentata Indię commentatione. lxx. amnes eius prodidit gentes duo de. xx. centumq; par labor sit montes ennumerare. Iũgunt᷑ inter se himaus hemodus paropanissus caucasus. p. . ã. . R. . a qbus tota decurrit in planiciem immensam: & ęgypto similem. Verũ ut terrena demostratio ĩtelligat᷑ Alexandri magni uestigiis insistamus diognetus & betomus itinerũ eius mẽsores scripsere a portis caspiis hecatonphilon parthorum quot milia diximus esse. p. Inde alexandriam quam urbem idem rex condidit. d. lxxv. a prophicasi andragaꝝ. cxcviiii m. caracosiorum oppidum. dlxv. hortospanum. clxxv. Inde alexandri oppidum. l. in quibusdam exemplaribus diuersi numeri reperiuntur: hanc urbem sub ipso caucaso esse positam: ab ea ad flumen copheta & oppidum indoꝝ peucodaum. ccxxvii. Inde ad flumen indum & oppidum taxilli. lx. ad hydaspem fluuiũ clarũ. cxx. ad hypasim non ignobiliorem. xxviiii. ccclxxxx. qui fuit Alexandri itinerum terminus exuꝑato tamen amne arisq; in aduersa ripa dicatis: epistolę quoq; ipsius regis consentiũt his. Reliqua inde seleuco nicanori peragrata sunt ad syderum. clxviiii. Iomanem amnẽ tãtundẽ exẽplaria aliq̃ adiiciũt. v. m. p. Inde ad gangẽ. cxil. ad rodasam. clxviiii. m. alii cccxxv. In hoc spacio produnt ad calimpaza oppidum. clxvii. d. alii. cclxv. Inde ad confluentem ioannis amnis & gangis. dcxxv. pleriq; adiiciunt. xiii. d. oppidumque palymbotra. ccccxxv. ad hostium gangis. dccxxxvii. d. gentes quas memorare non a montibus hemodis: quorum promontorium himaus uocatur incolarum lingua muscosum significante: isauricos iruci & per iuga critotophagi. multarumq; gentiũ cognomen bragmane: quorum macocaligne flumina prinas & casmas quod in gãge influit ambo nauigabilia: gentes caligmae mari proximae & supra mandei malli quorum mons mallus finis qui tractus est ganges.

GAnges hunc alii incertis fontibus ut nilum rigantemq; uicina eodem modo alii in scythicis montibus nasci dixeꝛt. Influere in eũ. xxx. amnes ex his nauigabiles pręter iam dictos chrenacam ramnum bouam casuagã sonũ: alii cũ magno fragore ipsius statim fontis erumpere: deiectumq; per scopulos & abrupta ubi primũ moles planicies contingat in quodam lacu hospitari. Inde lenem fluere ubi minimum. viii m. passus: latitudine ubi modicum stadiorum centum altitudie nusq̃ miore. p. xx.

INdię nouissime gentes gandaligum calingarum regio parthalis uocat᷑. Regi. lx. m. peditum equites mille elephanti. dcc. in procinctu bellorum excubant. Nanq; uita mitioribus populis indorum multipartita degitur tellurem exercent militiam alii capessunt: merces alii suas euehunt: externas inuehunt resp. optimi ditissimique temperant. Iudicia reddunt: regibus assident. Quintum genus celebratę illic & ꝓpe

in religionem uersę sapientię deditum: uoluntaria semper morte uitā accenso prius rogo finit. Vnum super hęc est semiferum ac plenū laboris imensi a quo supradicta continentur. Venandi elephantos domādiq; his arant inuehūtq; hęc maxie nouere pecuaria: his militant: dimicantq; pro finibus. Delectum in belua uires & ętas atque magnitudo faciunt. Insula in gange est magnę amplitudinis: gentem cōtinēs unam modrogalingam nomine. Vltra siti sunt modubae melinde uberae cum oppido eiusdē nois magnifico: modresi peticalces assuri fassule tholebrore micole abalicalute Rex horum peditum.l.m.equitum.iiii.m.elephātos.cccc.in armis hab&. Validior deinde gens andare plurimis uicis.xxx.oppidisq; muris turribusq; muniunt. Regi pręhet peditum.c.m.equitum.ii.m.elephantos mille. fertilissimi sunt auri daredes et eboris & argenti: sed omnium in India prope non modo in hoc tractu potentiam claritatemq; antecedunt farsi amplissima urbe ditissimaq; palibothra. Vnde quidam ipsam gentem palibothros uocant: imo uero tractum uniuersum a gange. Regi eorum peditum.dc.m.equitum.xxx.m.elephantorum.viiii.m.per omnes dies stipēdiant. unde coniectatio ingens opum est. Ab his interiore situ nomades & suari: quorum mons maleus: in quo umbrę ad septentrionem cadunt hyeme: ęstate in austrum per senos menses. septētriones eo tractu semel anno apparere nec nisi.xv.diebus Bethō auctor est: hoc idem pluribus locis indię fieri megasthenes: austrinumpolum. Indi dramasa uocāt. Amnes Iomanes per gangem per palibothros decurrit. Inter oppida mecora & carisobora: a gange uersa ad meridiem plaga tinguntur sole: populi iam quidem infecti: nondum ęthiopum modo exusti: quantū ad Indum accedūt tantū colore praeferunt. Indus statim apresiorum gente: quorum in montanis pigmaei traduntur. Arthemidorus inter duos amnes.xxi.interesse tradit.

INdus sinus ab icolis appellatus i iugo caucasi mōtis: quod uocat paropaissus aduersus solis ortū effusus & ipse. Vnde.xx recipit amnes: sed clarissimos hydaspē quattuor alios afferentē cātabam tres per se uero nauigabiles acesynum & hinsepm: quadam tantum aquarū modestia nusq̄ latior.l.stadiis aut altior.xv.p.amplissiam insulam efficiens: quę prasiane nominatur: & aliam minorē quę patale ipse per.xii. m.cl.m.p.paucissimis auctoribus nauigatur: & quodam solis comitatu in occasum uersus oceano infunditur mensuram ore ad eum ponam.ut inuenio generatim: q̄q̄ nullę inter se congruant ab hostio gangis ad promontorium galingon & oppidum dandagula.dc.xxv.p.ad tropina.xii.m.xxv.m.Ad perimule promontorium ubi est celeberrimum indię emporium.dccl.m.p.Ad oppidum in isulā quā supradiximus patalam.dc.m.xx.m.p.gentes montanę inter eam & iomanem cesice triboni silurēs Deinde megale: quorum regi.d.m.elephanti peditum & equitū numerus incertus chrisei paralange tringriferas statentes armant peditum.xxx.m.elephantorum.ccc. equites.dcccc.m.hos indos includit montium corona circundatos & solitudinibus dc.m.xxv.m.infra solitudines clari fuere. Itēq; solitudines per.clxxxv.m.p.plerunq; harenis ābientibus haud alio modo q̄ insulas mari. Infra deserta hęc malte coresinge maroercorum gemorum. Iam hi montiū qui perpetuo tractu ad oram oceani pertinent incolę liberi & regū expertes multis urbibus montanos obtinent colles narcę: deide quos claudit mōs āplissimus idicorum capitalia huius icolę alio latere late auri & argēti metalla fodiunt. Ab his oratę quorum regi elephanti quidē.x.sed amplae uires peditū uaratarate: & hi sub rege elephantos nō alūt fiducia equitū peditūq;.d.m.odōberores salabastrę & oratę urbe pulchra fossis palustribus muita per quas crocodili humani corporis auidissimi aditum: nisi ponte non dant. Et aliud apud illos laudat oppidū automula impositū littori.v.amniū in unū cōfluēte concursu emporio nobili. Regi eorum elephanti mille.dc.m.peditū.cl.m.equitum.v.m.pauperior carmarum rex elephantos.lx.paruasq; reliquas uires hab&. Ab his panclea sola indorum regnata

foeminis unam herculi ſexus eius genitam ferant: ob id gratiorem regnoq; donatam
pręcipue ab ea deducentes originē īperitant.ccc.m. oppidis peditū.cl.m. elephātis.
d.m.poſt hanc trecentarum urbiū ſeriem derage poſinge butegogarei umbrę nerecę
brangoſi nobunde concende neſci palatrite ſalobri aſcolonſete patala īſulā attigētes
Acirius extremo littore ad caſpias portas.xviii.xxv.produntur. hinc deinde accolūt
Indum aduerſus eos uidente demōſtratione athebolinge galitalute dimurii megari
ordale meſe abiſuri ſilem mox deſerta.M.ccl.m.quibus exuperatis organige aborte
braſirte & ab his ſolitudines prioribus pares dein phorophoges arbe marogo matre
britęq; quarum.xii.nationes ſingulisq; binę urbes.Aſeni trium urbiū incolę caput
eorum Bucephala.Alexandri regis equo cui fuerat hoc nomen ibi ſepulto cōditum
montani ſuper hos caucaſo ſubiecti ſoſcade ſondre tranſgreſſisq; indum & cū eodē
currentibus ſambrie ſambracem biſambrite oraſandi ſenitaxie cū urbe celebri. Iam
in plana dimiſſo tractu cui uniuerſo nomen amande populi quattuor peucolitae
arſagalitae gerete aſſoi: etenim pleriq; ab occidente non indo amne determinant: ſed
adiiciunt quattuor ſatrapias gedroſos arochotas arrios paropaniſdas.

VLitmo fine cophete fluuio: quę omnia arriorū eſſe aliis plac&: necnō & nyſam
urbem pleriq; indię aſcribunt montemq; merum libero patri ſacrum. Vnde origo
fabulę iouis foemine editum.Item aſpaganos gentē uitis & lauri & buxi pomoꝝ q;
omnium in gręcia naſcentium fertilē quę memorāda ac prope fabuloſa de fertilitate
terrę & genere frugum aruorumq; ui ferarum uolucrum & aliorum aīaliū tradūtur
quęq; ſuis locis in reliqua parte operis commendabuntur quattuor uero ſatrapiae:
mox paulo ad taprobanem inſulam feſtināte animo: ſed ante ſunt alię patale: quam
ſignificauimus in ipſis faucibus indi triquatra figura.ccxx.m.p.latitudine. Extra
hoſtium indi crynſe & argyre fertiles metallis ut credo.Nam quod aliqui tradidere
aurum argentumq; his ſolum eſſe haud facile crediderim.Ab his.xx.m.p.latitudīe
crotabe atabea.xii.hibaga oſtreis ac conchyliis referta: deinde coralyba.viii.m.paſſus
a ſupradicta: multęq; ignobiles.

TAprobanem alterum orbem terrarum diu eſſe exiſtimatum eſt.Anthicthonū
appellatione: ut liquer& inſulam eſſe Alexandri magni aetas reſq; praeſtitere
Oneſicritus claſſis eius pręfectus elephantos ibi maiores bellicoſioreſq; q̄ in India
ſcripſit gigni.Megaſthenes flumine diuidi incolaſque palaeogonos appellari: auri
margaritarumq; grandium fertiliores q̄ indos.Eratoſthenes & menſuram prodidit
longitudīs.vii.m.ſtadioꝝ: latitudis.v.m.nec urbes eſſe: ſed uicos ſeptingentos.

INcipit ab eo mari īter ortum occaſumq; ſolis indię pętenta & quondā credita.
xx.m.dierum nauigatione a preſiana gente diſtare: mox quia papyraceis nauibus
armamentiſq; nili peteretur ad noſtrarum nauium curſus.vii.dieꝝ interuallo taxata
mare intereſt uadoſum ſenis non amplius altitudinis paſſibus: ſed certis canalibus
ita profundum: ut nullę ancorae ſidant.Ob nauibus utriq; prorę per anguſtias aluei
circumagi ſit neceſſe magnitudo alterna milia ad forum.Sydeꝝ in nauigando nulla
obſeruatio: ſeptentrio non cernitur. Sed uolucres ſecum uehunt emittentes ſępius
meatumq; earum terras petentium comittantur: nec plus q̄ ternis menſibus anno
nauigant.Cauent a ſolſticio maxīe.c.dies: tunc illo mari hyberno hactenus a priſcis
memorata nobus diligenter in noticiam Claudii principatu contigit etiam legatis
ex illa īſula aduectis.Id accidit hoc modo annii plocamii: qui maris rubri uectigalia
fiſco redemerat libertus circa arabiam nauigans aquilonibus raptus pręter carmaniā
xv.die hypparos portum eius inuectus hoſpitali regis clementia ſex menſiū tēpore
imbutus alloquio percunctanti poſtea narraui.Romanos & cęſarem miꝝ immodū
inauditos iuſticia ille ſuſpexit quod paris pondere denarii eſſent in captiua pecunia:

cum diuersae imagines indicarent a pluribus factos:& hoc maxime sollicitatus ad amiciciā legatos:quattuor misit pricipe eoꝝ rachia. Ex his cognitū.d.m.esse oppida: portum contra meridiem appositum oppido pallesimundo omnium ibi clarissimo ac regia.cc.plebis stagnum intus megisba.ccclxxv.m.p.ambitu. Insulas pabuli tātū fertiles complexum Ex eo duos amnes erumpere pallesimundum iuxta oppidum eiusdem nominis influentem in portum tribus alueis quinq; stadiorum arctissimo xv.amplissimo. Alterum ad septentriones indiamq; uersum cyndara noīe proximū esse indię promontorium:quod uocatur coliacum quatridui nauigatione medio in cursu solis insula incurrente mare in colore puiridi. Pręterea fructuosum arboribus iubas eorum gubernaculis deterrentibus septentriones uergiliasq; apud nos ueluti in nouo cęlo mirabantur. Ne lūam quidē apud ipsos:nisi ab.viii.in.xvi.supra terrā aspici fatentes canopum lucere noctibus. Sydus ingens & clarum:sed maxime miꝝ his erat contra umbras suas in nostrum caelum cadere:non in suum:solemq; a lęua oriri in dextrā occidere potius q̄ e diuerso. Idē narrauere latus īsulę quod prętēderet indię.x.stadiorum esse ab oriente hyberno ultra montes hemodos. Seras quoq; ab ipsis aspici noctes etiam commercio patrem rachię commeasse eo:aduenis ibi feras occursare:ipsos uero excedere hominum magnitudinē rutilis comis cęruleis oculis oris sono truci nulli commercio linguę. Cętera eadem quę nostri negociatores:fluīs ulteriore ripa merces positas iuxta uenalia tolli ab his si placeat pmutatio ab his nō aliter odio iustiore luxuriae:q̄ si perducta mens illuc usq; cogitet quid & quo petat̃ et quare. Sed ne taprobane quidem q̄uis extra orbem a natura relegata nostris uiciis caret aurum argentumq;:& ibi in precio marmor testudis simile margaritę gēmęq; in honore multo pręstantiores & totius luxurię nrē cumulus ipsoꝝ opes maiores eē dicebant:sed apud nos opulentię maiorem usum. Seruum nemini:non indie autē interdiu somnum:ędificia modice ab humo extantia:annonā nunq̄ augeri:non fora litesue esse eo coli herculem:eligi regem a populo senecta clementiaque liberos non habētem:& si postea gignat:abdicari ne fiat hereditariū regnū Rectores ei a populo xxx.dari:nec nisi plurium sententia:q̄q̄ capite damnari. Sic quoq; appellationem esse ad populū.lxx.iudices dari:si liber& hi reum amplius.xxx.his nullā esse dignationē grauissimo probro regi cultum liberi patris. Cęteris arabum regem si quid deliquat morte mulctari:nullo interueniente:sed aduersantibus cunctis & commercia etiam sermonis negantibus festa ueneratione absumi gratissima cum ignibus elephātisq; constare:agros diligenter coli. Vitis usum non esse:pomis abundare:esse in piscatu uoluptatem testudinum maxime:quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. Vitam hominum.c.annis modicam. Hęc comperta de taprobane.iiii.satrapię:quas in hunc locum distulimus. Ita se habent.

A Proximis Indo gentibus mōtana capi sene ābit capisam urbē quā diruit Cyrus Aracosia cum oppido & flumine eiusdem nominis:quod quidam cyram dixerē a semiramide conditum. Amnis herimadus pręfluens paralestem:racosioꝝ proxius his a meridie ad partem arachotaꝝ faciunt dexendrosos:a septētrione paropanisidas Carcana oppidū sub caucaso:quod postea teorogonis dictū:hęc regio est ex aduerso bactrianorum. Deinde eius oppidum Alexandria a conditore dictū:sindraci dāgale parapiane cantazes mazi Ad caucasum cadrusi oppidum ab Alexandro conditum Infra hęc omnia ora ab indo arriana regio ambusta feruoribus desertisq; circundat multa tamen interfusa opacitate cultores congregat circa duo maxime fluīa Tholerō et arosapen oppidum artaco. Anarius amnis qui pręfluit Alexandriā ab Alexandro conditam. Pat& oppidum stadia.xxx.multoq; pulchrius sicut antiquius arcacabene Iterum ab Antiocho munitum stadia.l.m. Dein dorsigingus amnis pharracotis opradus protasia oppidum zerasparū drange eriete zarange gerusi oppida peuculis

lymphorca mecoricũ deserta amnis maneccina agutrigens flumen bozim gens urbi
flumen nauigabile pomannis pandorum finibus. Item cambirus suarorum hostio
portuosus: oppidũ cõdigrama flumẽ cophesim fluunt in eum uauigabilia: sed clarus
parospus & sodinus.

ARianę partem esse claritim aliqui uolunt mensurãq; produnt utriusq; lõgitudĩe
xiiii. m. p. latitudine dimidio minore q̃ indię: alii gedrusos & seres posuere. p.
cxxxiiii. m. mox ichthiophagos oritas ꝓpria nõ indoꝝ lĩgua loquẽtes per. cc. p. inde
posuere arbioꝝ gentẽ p. cc. m. p. ichthiophagos oẽs Alexãder uetuit piscibus uiuere
Dei posuere arbuoꝝ gẽtẽ. p. cc. ultra deserta: deide carmania ad persas atq; arabes: sed
prius q̃ hęc generatĩ ꝓseq̃mur indicare cõuẽit quę prodit Onesicritus classe alexãdri
circumuectus. In mediterranea persidis: ex indię situ narrata proxime a iuba: deinde
eam nauigationem quae his amnis comperta seruatur hodie Onesicriti & nearchi
nauigatione: nec nomina hab& mansionum nec spacia. Primumque silenepdis ab
Alexandro condita. Vnde coeperunt exordium: iuxta quod flumen aut ubi fuerit.
non satis explanatur: hęc tamen digna memoratu produnt̃ ab his oppidũ a nearcho
conditũ in nauigatione ea flumen nabrum nauium capax contra insulam distãs. lxx.
stadiis. Alexandria condita a Leonato iussu Alexandri in finibus gentis. Argenius
portu salubri flumen tombierum nauigabile circa quod parire deinde ictbiophagi
tam longo tractu: ut. xxx. dierum spacio prętnauigauerit insulam: quę solis appellat̃
et eadem cubile nympharum rubens: in qua nullum non animal absumitur incertis
causis origens flumen carmanię hyrcanis portuosum & auro sterile. Ab eo primum
septentriones apparuisse annotauere arcturum neque omnibus cerni noctibus: nec
totis ũq̃ archemeidas usq; illo tenuisse: ęris & ferri metalla & arte uici minii exerceri
Inde promontorium carmanię est: ex quo in aduerso ora ad gentem arabiae iectus
in castra distat. l. m. p. Insulę tres: quarum orada tantum habitatur acosa continenti.
xxv. m. p. insulę quattuor iam in sinu ante pericula contra has hydri marini uicenũ
cubitorum adnatantes terruere classem. Insula acotra drintem gaurate. In qbus chiaĩ
gens: flumen hypperis: in medio sinu persico onerariarum nauium capax flumen
sithiogadus: quo hyspasardas. vii. die nauigauigatur: flumen nauigabile phristimus
insula sine nomine: flumen grandis modicarum nauium per suasianẽ fluit. Dexterã
eius accolunt deximontani: qui bitumen perficiunt: flumen zarotis hostio difficili.
nisi peritis. Insulę duę paruę. Inde uadosa nauigatio palustri similis: p euripos tamẽ
quosdam peragitur hostium euphratis lacus: quem faciunt heuleus & tygris iuxta
cariacem. Inde tygri susa festos dies ibi agentem Alexandrum inuenerunt. vii. mẽse
postq̃ digressus ab his fuerat patalis. iii. nauigatiõis die. Sic alexãdri classis nauigauit
postea a siagro arabię promontorio patalem fauonio: quem hyppalum ibi: uocant
petere certissimum uidebatur. xiii. m. xxxii. m. p. existiatione secuta ueritas ꝓpiorẽ
cursum tutioremq; indicauit: si ab eodem promontorio tingrerum amnem portum
indię peter&: diuq; ita nauigatum est. donec compendia inuenit mercator. lucroque
India admota est. quippe omnibus annis nauigatur sagittarioꝝ cohortibus ĩpositis
etenim pyrrhatę maxime infestant. nec pigebit totum cursum ab ęgypto exponere.
nunc primum certa noticia patescente digna res nullo anno mĩus hic quĩgẽtessĩus
imperii nostri exhauriente India: & merces remittente quę apud nos centuplicato
ueneant. ii. m. p. ab alexandria abest oppidum iuliopolis inde nauigant nilocoptũ
ccciii. m. p. qui cursus ethesiis flantibus peragitur. xv. diebus: a copto Camelis itur.
aquationũ ratione mãsioĩbus dispositis prima appellatur hydreum. xxxii. m. Secũda
in monte diei itinere. Tertia in altero hydreumate: a copto. lxxxxv. deinde in monte
mox ad hydreum apollinis. A copto apollinis. clxxxv. p. Rursus in monte mox ad
hydreum nouum bidreum a copto. ccxxxiii. m. passus. Est & aliud bidreuma uetus
trogoditicum nomĩatum ubi pręsidium excubat diuerticulo duum milium. Distat

a nouo bidreumate.iiii.m.p.Inde beronice oppidũ:ubi portus rubri maris a copto cclvii.m.p. Sed quia maior pars itineris cõficit̃ noctibus:ꝓpter ęstus & statiui dies absummũtur totum a copto beronicem iter.xii.peragitur die. Nauigare incipiunt ęstate media ante canis ortum:aut ab exortu protinus:ueniũtq; circiter.xxx.die oceli arabię aut canem turifere regionis.Est & tertius portus qui uocatur muza:quẽ ĩdica nauigatio nõ petit:nec nisi thuris odorumq; arabęoꝝ mercatorũ.Intus oppida regia eius unum appellatur siphar:aliudq; sabe.Indos autem petentibus utilissimum est ab oceli egredi.Inde uento hyppalo nauigãti diebus.xl.Ad primum emporiũ indię muzirum non expetendum propter uicinos pirrhatas:qui obtinent locum nomĩe hydrias.Neq; est abũdans mercibus:pręterea a terra lõge abest nauiũ statio:lĩtribusq; afferuntur oneratęq; egeruntur. Regnabat ibi cum proderem hęc caelebetonas:alius utilior portus gentis neacridum:qui uocatur becare. Ibi regnat pandion longe ab emporio in mediterraneo distante oppido:quod uocatur modusa. Regio autem qua piper monosilis lintribus becarem conuehunt uocatur contionara:quę omnia gentium portum ue:aut oppidorum nomina apud neminem priorũ reperiuntur. quo appar& mutari locoꝝ status.Ex india renauigãt mense ęgyptio timbi ĩcipiente nostro decembri aut utiq; inechiris ęgypti.Intra diem sextum:quod fit inter idus Ianuarias nostras.Ita eueĩt ut eodẽ ãno remeẽt. Nauigãt aũt ex India uẽto uulturno et cum intrauere rubrum mare africo uel austro:nunc reuertemur ad propositum carmanię oram patere duodecies.l.m.p. Nearchus scripsit ab initio eius ad flumen sabi.c.m.p.inde uineas coli:& arua ad flumen iananim.xxv.spacio.Regio uocatur armixia oppida carmaĩę cęthis & alexandria irrumpit:deinde in hac parte geminum mare in terras quod rubrum dixere nostri:gręcia erythrum a rege erythra:aut ut alii solis repcussu talẽ reddi colorẽ existiantes:alii ab harẽa terraq; alii tali aquę ipius natã

S Ed in duos diuiditur sinus is qui ab oriente est persicus appellatur.xxv.m.p. circuitu ut Eratosthenes tradit.Ex aduerso est arabicus. Cuius.xii.m.p.longitudo rursus altero ambitur sinu arabico nominato:oceanum qui influit azaniũ appellant persicum introitu.v.m.latitudinis alii quattuor fecerunt.Ab eo ad intimum sinum recto cursu.xi.xxv.prope modum constat esse:& situm eius humani capitis effigie Onesicritus & Nearchus ab indo amne in sinum persicum:atq; illinc babylonem ab euphratis paludibus scripseꝝt.xvii.m.p.esse.In carmaĩę ãgulo sũt chelonophagi testudinum superficie casas tegentes:carne uescentes.A flumine arabię ꝓmontoriũ ipsum inhabitãt pręter capita toto corpore hirti coriisq; piscium uestiti.

A B horum tractu Indiam uersus caracãdus deserta ĩsula in oceano.d.m.passus traditur iuxta eam freto interfluente stordis quaestuosa margaritis a promontorio carmanis iunguntur armozeri quidam interponunt arbios.cccc.xii.p.toto littore ibi portus macedonum & Alexandri arae:in promontorio amnes sichanas:dein dratinus & salsus ab eo promontorium themisteas:insula aphrodisia habitatur in persidis initio.Ad flumen orati quo diuiditur a climaide contra persidẽ ĩsulę philos casandra aracha cum monte pręalto Neptunno sacra ipsa persis aduersus occasum sita obtinet littora.dl.m.p.etiam in luxum diues in parthorum iampridem trãslata nomen:horum de imperio nunc paucis.Regna parthorum duo de.xx.sunt omnia ita enim diuidunt prouĩcias circa duo:ut diximus maria rubꝝ a meridie:hyrcanum a septentrione. Ex his.xi.quae superiora dicuntur iucipiunt a confinio armeniae caspiisq; littoribus pertinent ad scythas:cum quibus ex ęquo degunt. Rliqua septẽ regna inferiora appellãtur quod ad parthos attin& semper fuit parthia in radicibus montium sępius dictorum:qui omnes eas gentes pętexunt:habent ab ortu arrios a meridie carmaniam & arianos.Ab occasu pratitas medos:a septentrione hyrcanos

undiq; desertis cincta.ulteriores parthi nomades appellant᷑.Citra deserta ab occasu urbes eoꝝ:quas diximus issatis & calliope:ab oriente ęstiuo pyropum:ab hyberno maria in medio hecatonpylus arsate Regio nysia pthię nobilis:ubi alexandripolis a conditore est.

NEcessarium est hoc in loco signare & medoꝝ situm:terraꝝq; faciem circũagere ad persicum mare quo facilius dein reliqua narrentur. Nanq; media ab occasu transuersa obliq; parthię occurrens utraq; regna includit.hab& ergo ab ipso ortu caspios & parthos:a meridie setacenem & susianem & persida:ab occasu adiabenem a septentrione armeniam:persę rubrum mare semper accoluere.propter quod sinus persicus uocatur.Regio ibi maritia ceribobus:qua uero ipsa subiit ad medos climax megale appellatur.locus arduo montis ascensu per gradus itroitu ãgusto ad psopoli caput regni:dirutam ab Alexandro:pręterea habet in extremis finibus laodiciam ab Antiocho conditam.Inde ad orientẽ magi obtinẽt ad phrasargida castellum:in quo Cyri sepulchrum est:& horum hecbatana oppidum translatũ a Dario rege ad mõtes inter parthos & arianos excurrunt paratacem:his a gentibus & euphrate inferiora includuntur.Reliqua dicemus a messopotamia excepto mucrone eius arabumque populis in priore dictis uolumine.Messopotamia tota assyriorum fuit uicati dispsa preter babyloniam & ninum macedones eam in urbes congregauere ꝓpter ubertatẽ soli oppida pręter iam dicta habet seleuciam laodiciam arthemiam.Item in arabum gente qui arcei uocant᷑ & Vuandani.Antiochia quę a pręfecto messopotaię nicanore condita arabis uocat᷑.Iũgunt᷑ his arabes ĩtrorsus heldamari supra quos ad palacõtan flumen bura oppida salmani & masei ab arabibus condita:eis uero iuncti arzoni p quos zerius fluuius in tygrim cadit azanis silcides montani & oruntes:quorum ad occidentem oppidum gaue camella.Item sua in rupibus supra silcidas sita.iii.m.per quos lycus ex armenia fertur absytris ad hybernum exortum.Acolchis oppidũ:mox in cãpestribus oppida tadiospegia politelia stratoícea.Antheuius ĩ uicinia euphratis nicephorion:quod ut diximus Alexander iussit condi propter opportunitatẽ dicta est:& in zeugmate apamia ex qua orientem petẽtes excipit oppidũ cafrena muitum quondam stadiorum.lx.amplitudine:& satraparum regia appellatum:quo tributa conferebant᷑:nunc in arcem redactũ:durat ut fuere achata:& ductu Pompeii magni terminus Romani imperii oricos a zeugmate.ccl.m.sunt:qui tradunt euphratem gobaris praefecti opere deductum:ubi esse diximus & findi:ne praecipiti cursu babyloniã ĩfestaret ab assyriis uniuersis appellatum armachal:quod significat regiũ flumen qua deriuatur oppidum fuit agaram & maximum:quod diruerunt persae Babylon chaldaicarum gentium caput diu summam claritatem inter urbes obtinuit in toto orbe:propter quam reliqua pars messopotamię assyrięq; babylonia appellata est.lx.m.p.amplexa muris ducenos pedes alti:quíquagenos latis.In singulos pedes ternis digitis mensura ampliore q̃ nostra interfluo euphrate mirabili opere utroque durat adhuc ibi iouis belli templum:Inuentor hic fuit syderalis scientię.De cętero a circuitu ad solitudinem rediit exhausta uicinitate Seleucię ob id conditę a Nicanore intra nonagessimum lapidem in confluentem euphratis fossa perducta atq; tygris quę tamen Babylonia cognominatur libera & hodie:ac sui iuris macedonũq; moris feruntur ei plebes urbanę.d.m.Situm uero moenium aquilę pandentis alas.Agrũ totius orientis fertilissimum inuicem ad hanc exhauriendam ethesiphontem iuxta tertium ab ea lapidem in Calonicide condidere parthi:quod est nunc caput regni. Et postq̃ nihil proficiebatur nuper Vologesus rex aliud oppidum Vologesocertam in uicinia condidit.Sunt etiam nunc & in messopotamia oppida hypancũ caldeorũ doctrina claꝝ:& hoc sicut babylon iuxta fluuium narragam qui cadit in narragam. Vnde ciuitati nomẽ muros scytharеноꝝ psę diruer&.Orcheni quoq; tertia caldeorũ doctrina in eodem situ locantur ad meridiem uersi.Ab his notice & orothophanite

et gneciocante euphrate nauigari babylonem persico mari.ccccxii.m.passus tradunt Nearchus & Onesicritus: qui uero postea scripsere a Seleucia.cccc.lxxxx.m.Iuba a babylone caracem.clxxv.m d.m.fluere. Aliqui ultra babylonem continuo alueo prius q̃ distrahatur irrigua.lxxxvii.uniuerso autem cursu.xi. Inconstantiã mensurę diuersitas auctoꝝ facit cum persę quoq; scenos & parasangas alia mẽsura determĩent ubi desit alueo munire ad confinium caracis accedente tractu statim infestant artali latrones arabum gens: ultra quos scenitę. Ambitu uero euphratis nomades Arabiae usq; ad deserta syrię. Vnde in meridiem flecti eum diximus solitudines palmirenas relinquentem. Seleucia abest a capite messopotamię euphratem nauigãtibus.xi.xxv p.a mari rubro si tygri nauigetur.cccxx.m.a zeugmate.dxxvii.m.zeugma a seleucia syrię ad nostrum littus.cxxii.m.p.hęc est ibi latitudo terraꝝ ĩter duo maria parthici uero regni.dcccc.m.xliiii.m.p.Est etiam unum oppidum messopotamiae in ripa tygris circa confluentes quod uocant digbam.

SEd & de tygri ipso dixisse conueniat: oritur in regione maioris armeniae fonte cõspicuo in planicie: loco nomẽ elogosme: est ipsius qua tardior fluit diglito. Vnde concitatur: a celeritate tygris incipit uocari. Ita appellant medi sagittã: influit in lacũ aretissam: omnia illata pondera sustinentem & nitrum nebulis exhalantem: imum genus ei piscium est: idq; transcurrentis non miscetur alueo: sicut neq; a tygri pisces in lacum transnatant. Fertur aũt & cursu & colore dissimilis: transuectusq; occurrẽte tauro monte in specu mergitur: subterq; lapsus a latere altero eius erũpit lacus uocat̃ zoroanda. Eundem esse manifestum est quod diuersa perfert. Alterum deinde trãsit lacum: quem tespitem appellant rursusq; in cuniculos mergitur: & post.xxii.m.p. circa nympheum redditur tam uicinum arsaniae fluere eum in regionem arhenae Claudius cęsar auctor est: ut cum intumuere inuicem confluant: nec tamẽ misceant̃ leuiorq; arsanias innat&.iiii.m.ferme spacio mox diuisus in euphratem mergatur. Tygris enim ex armenia acceptis fluminibus claris parthenia gizephorione arabas oreos adiabenosq; disterminans: & quam diximus messopotamiam faciens lustratis montibus coridiorum circa apamiam messenes oppidũ. Citra seleuciã & babyloniã xxv.m.p.diuisus in alueos duos altero meridiem ac seleuciã petit messenẽ ꝑfundẽs altero ad septentrionem flexus eiusdẽ gentis tergo cãpos caucasi secat: ubi remeauere aquę pasi tygris appellat̃ postea recipit ex media coaspẽ: atq; ut diximus inter seleuciã et ethesiphontem uectus in lacus caldaicos se fundit eosq;.lxv.m.p.ãplitudine ĩplet mox uasto alueo profusus dextra caracis oppidũ infertur mari persico.x.m.ore ĩter duorum amnium hostia.p.xxvi.m.fuere: aut ut alii tradũt.vii.utroq; nauigabili: sed longo tẽpore euphratẽ pręclusere orcheni & accolę agros rigantes: nec nisi per tygrim defert̃ in mare proxima tygri regio parapotamia appellat̃. In ea dictũ est de messene oppidũ eius dabitach iungitur calonitis cum ethesifonte non palmetis modo: ueꝝ et olea pomisq; & arbustis aliis nobilis. Ad eã peruenit iagarus mons ex armeĩa ĩter medos adiabenosq; ueniens supra erathecinem & persidem: calonites abest a perside ccccclxxx.m.p.tantum a caspio mari & a syria abesse compendio taueris aliqui tradũt Inter has gentes atq; mesenẽ tracene est eadem arbeletis & palęstina dicta: oppidum eius sitace gręcoꝝ ab ortu est & sabdata: ab occasu autem antiochio inter duo flumina tygrim & tornedotum. Item apamia cui nomen antiochus matri suę imposuit tygri circumfunditur: hęc diuiditur archeoo infra est Susiane in qua uetus regia persarum susa a Dario Hystapis filio condita. Abest a seleucia babylonię.ccccl.m.p.tantundẽ ab ecbatanis medoꝝ per mõtem carcandꝝ. In septentrionali tygris alueo oppidũ est barbitace. Abest a susis.cxxxv.m.p.Ibi mortalium soli auꝝ in odio contrahunt: idq; defodiunt: quo ne cui sit in usu: susianis ad orientem uersus iungunt̃ oxii latrones et mizeonum.xl.m.populi liberę feritatis. Supra eos parent parthis mardii & saitę ii

qui prętenduntur supra climaca quam persidi in ora iunximus. Susa a persico mari absunt. ccl. m. p. qua subiit ad eam classis alexandri pasitygri uicus ad lacū chaldaicū uocatur apbleunde susa nauigatione. lxv. m. d. p. absunt susianis ab oriente proximi sunt cossiei: & supra cossieos ad septentrionem messabene sub monte cābalido qui est caucasi ramus. Inde molissimo trāsitu in bactros susiane ab belemaide distermiat amnis euleus ortus in medis: modicoq; spacio cuniculo conditus: ac rursus exortus per messobatenem lapsus circuit arcem susarum ac dianę templum augistissimū illis gentibus & ipse in magna cerimonia fit. Siquidem reges non ex alio bibūt: & ob id in longinqua portant. Recipit amnes edipnum: prętcrea silum a montibus persarū uenientem adunam ex susianis oppidum iuxta eum magoa tarace. xv. m. p. Quidā boc in extremis susianę ponunt solitudinibus proximū. Infra euleum eulimes est. et in ora iuncta persidi a flumine orati ad caracem. ccxl. m. p. oppida eius seleucia & sosirate apposita monti cassio oramq; quę prętiacet minorum syrtium uice diximus inacessam cenoplurimum lini differentibus brixa & ortatia amnibus madente & ipā climeide in tantū ut nullus sit: nisi circuitu eius a pside aditus. Infestat̄ a serpētibus quos flumina deportant pars eius maxime inuia caracene uocatur ab oppido arabię claudente regna: de quo dicemus exposita prius. M. agrippę sententia. Nanque bis mediam & parthiam & persidem ab oriente indo: ab occidente tygri: a septentrione tauro caucaso. a meridie rubro mari terminatas patere in lōgitudinē terdecies. xx. m p. in latitudine. dccc. m. xl. m. ꝓdidit: prętcrea per messopotamiā ab oriente tygri ab occasu euphrate a septētrione tauro caucaso a meridie mari psico indusam lōgitudie dccc. m. p. latitudinē. cccl x. Carax oppidū psici sinus in itimū: a quo arabia eudęmō cognominata excurrit. babitatur in colle manufacto inter confluentes dextra tygrim lęua euleum. ii. m. p. laxitate. Conditum est primum ab Alexandro magno colonis ex urbe regia durine: quę tamē interiit deductis militū iutilibus ibi relictis alexādriā appellari iusserat pagumq; pellęum a patria sua quę proprię macedonū fuerat: fluia id oppidum expugnauere: postea antiochus restituit quintus regum: & suo nomine appellauit. Iterum quoq; infestatū passionibus sagdonaci filius rex finitimoꝝ arabū quem iuba satrapem antiochi fuisse falso tradit oppositus molibus restitui: nomēq; suum dedit emunito situ iuxta in longitudinem. vi. m. p. latitudinem paulominus primo fuit a littote stadiis. x. m. & maritimū etiam uisenda porticus babet. Iuba uero prodente. l. m. p. nunc abest a littore. ccxx. m. legati arabū nostriq; negociatores: qui inde uenere affirmant: nec ulla in parte plus aut celerius proficere terrę fluminibus inuectę magis id mirum est ęstu longe ultra id accedente non repercussa boc in loco genitum esse Dionysium terraꝝ orbis situs recentissimū auctorem quē ad cōmētāda omnia in orientē prę̄miserat diuus augustus ituro in armeniā ad parthicas arabicasq; res maiore filio non me prętcriit: nec sum oblitus sui quenq; situs diligentissimum auctorem uisum nobis in introitu operis. In bac tamen parte arma Romana sequi placet nobis iubamq; regem ad eundem Claudiū Cęsarem scriptis uoluminibus de eadem arabica expeditione.

ARabia gentium nulli postferenda amplitudine longissima a monte magno a regione Cilitię comagenesq; descendit: ut diximus. Multis enim gētibus eorū deductis illo a tigrane magno: sponte uero ad mare nostrū littusque aegyptium: ut docuimus: necnon & in medio syrię ad libanum montem penetrantibus nubeis. quibus iunguntur ramisi tereauci: dein patani. ipsa uero peninsula arabia inter duo maria rubrum persicumq; percurrens quodam naturę artificio ad similitudiem atq; magnitudinem Italici maris est circumfusa in eādem etiam cęli partē nulla differētia spectat bęc quoque in illo situ fęlix eius populus a nostro mari usque ad palmirene solitudines diximus. Reliquum nunc inde peragemus. Nomades infestatoresque chaldeorum scenitę ut diximus claudunt: & ipsi uagi: sed tabernaculis cognominati

ciliciisq; metantur ubi libuit. Deinde nabatęi oppidum incolunt petram nomine in
conualle paulominus .ii. m. p. amplitudinis circundatam montibus inaccessis amne
interfluēte. Abest a gaza oppido littoris nostri. dc. m. p. a sinu persico. cxxii. m. hoc
conuenit utrunq; biuium eorum: qui syriam palmiram petiere: & eorum qui a gaza
uenerūt: a petra incoluerūt omani ad caracem iisq; oppidis quondā claris a semiraide
conditis besamide & soratia nūc sunt solitudies. Deide est oppidū quod caracenorū
regi par& in pasitygris ripa forach nomine: in quod a petra conueniūt caraceni. Inde
xii. m. p. secūdo ęstu nauigant: e parthico enim regno nauigantibus uicus theredon
infra confluentem euphratis & tygris lęua fluīs chaldei obtinent. Dextra nomades
scenitae quidam & alia duo oppida longis interuallis tygrim praenauigari tradunt
Barbatiam mox dumetam quod abesse a petra. x. dierū nauigatione nrī negociatores
dicunt. caracenorumq; regi parere. Apamiam sitam ubi restagnatio euphratis cum
tygri confluat. Itaq; molientes incursionem parthos operibus obiectis inundatione
arceri: nunc a carace dicemus oram epiphoni primū exquisitam locus ubi euphratis
hostium fuit flumen salsum promontorium caldone uoragini similius q̄ mari per
l. m. p. orę flumen achanum deserta est. c. p. usq; ad insulam bathum sinus capenus:
quem accolunt gaulopes & catei sinus gerraicus: oppidum gerra. v. p. amplitudine
turres habet ex salis quadratis molibus a littore. l. regio actene ex aduerso tyros īsula
totidem milibus a littore plurimis margaritis & celeberrima cum oppido eiusdem
noīs iuxta altera minora promontoria eius. xxii. m. d. p. Vltra magnas aspici īsulas
tradūt: ad quas non sit peruentum: huius ambitum. cxii. m. p. a pside longius abeē
et adiri uno alueo āgusto. Insula asgilia: gētes nocheti zurari borgodi caterei nomades
flumen cinos ultra nauigationem incompertam ab eo latere propter scopulos tradit
iuba prętermissa mentione oppidi omanorū batrasa auesto & omanē quod priores
cęlebre contra portum carmanię fecere. Item omenie & ecbatane quae nunc oppida
maxīe celebrari a persico mari nostri negocatores dicunt a fluīe canis ut Iuba tradit
mons adusto similis: gentes epymaramitę: mox hyctiophagi: insula deserta: gentes
batami eblitei montes: insula omenius. portus mochorbe: īsula exaxalos incobriche
gens chadei: insulę sine nominibus multę: celebres uero īsura rymnea & proxima
in qua sunt scriptę stellę lapideę litteris īcognitis cobeha portus bragae: īsulę desertę
gens taludei dabanegoris regio mons orsa cum portu sinus duatas. īsulę multę: mōs
tricoriphos. Regio cardaleo Insulę solana deschachina hictiophagorum: deide clari
littus amanieum: ubi auri metalla. Regio cana una gēs apitami casani īsula denuade
fons coralis carphati insula alaea Iānametus: gens clare īsula chelonitis hictiophagō
multę odanda deserta baissa multę sabeorum flumina tharciararium. Insulę doricae
fontes daulothos dora insula eptheros labataīs coboris sambrachatę & oppidū eodē
nomine in continente. A meridie insulę multę maxima camari flumen musecros
portus laupas scenitę sabacei Insulę multę: emporium eorum acila: ex quo in Indiā
nauigatʳ. Regio amitho scuta dammamiū maiores & miores drimati. Naumacheorū
promontorium contra carmaīam distat. l. p. mira res ibi traditʳ numeniū ab ātiocho
rege messenę prępositum ibi uicisse eo die classe ęstuq; reuerso. Iterum equitatū cōtra
persas dimicante & gemina trophea eodem in loco Ioui ac neptūno statuisse. In altō
adiacet ogenis claritate rege ibi sepulto. Distat a continenti. cxxv. m. circuitus. cxii. m
d. nec minus clara altera in azaīo maridios cyridri distās a siagro extimo ꝓmōtorio
cclxxx. m. p. Reliqui in cōtinēte a noto Etamnium aut aride in mōtes. viii. dierum
trāsitus: gētes larēdaī agatophaī cebraīte pluribus oppidis: sed maxīs uagia & homna
templorum. lxv. hęc est amplitudis significatio hoc promōtorio: a quo continētem
trogoditarū. l. m. p. thoaī athei cathamotitę thonabei ātidalei lexdrane agrei cerbani
sabei arabum propter tura clarissimi ad utraq; maria porrectis gentibus oppida eorū
in rubro littore merine marina coloria sabatra. Intus oppida narcus cardaba cariis &

quo merces odorum deferunt thomala:pars eorum ascramite:quoꝝ caput sabatra.lx templa muris includens.Regia tamen est omniū mare libata sinū obtinēt.lxxxxiiii. m.p.refertum insulis odoriferis:atramitis in mediterraneo iunguntur minei:mare accolunt & elamite oppidum eiusdem nominis:his iunguntur cagulate.oppidum sibi quod gręci apoatē uocāt:& arsicordai barci oppido magno barasei bachiei sigares insula quam canes non ītrant:expositiq; circa littora errādo moriūtur.Sinus ītimus in quo leanitę qui nomen ei dedere.Regia eoꝝ agra & in sinu leanar:uel ut alii elana Nam & ipsum sinum nostri elaniticum scripsere:alii alaniticum. Arthemidorus alanathicum.Iuba lemniticum.Circuitus arabię acharaceleana colligere prodit˜.xlvii lxv.p.Iuba paulomius.xl.m.latissima ē a septentrione.Inter oppida heroeū & caracē Nam & reliqua eius mediterranea dicātur:nabathęis turaneos iunxeꝛt ueteres.nunc sunt raliei suellei aracei arrei oppidum.in quo oīs negociatio cōueīt hemate hanalite oppida dogmatha agratha oppidum bazianza:mudei oppidū carathaccalin:oppidū phoda:ac minei a rege crete manice:ut extimant originem trahentes.quorū carmei oppidum.xiiii.m.p.Maribba baramalacum & ipsum nō spernēdum.Item carnon narmei:& hoꝝ origo rhadamanthus putat˜:frater minois:hamanite messala oppida hamirei sanei cantace bacthias harma oppidū gedraite āphioiam lisanite bachilite samnei amathei cum oppidis nessa & cone frizamarei cum oppidis sagiatta cautare baccas camuri tearia:quo uocabulo ordeum appellāt:āthei & rhauiginei & mathatei cū oppido code.Aiathauri in mōtibus cū oppido.xxv.m.p.in quo fons emiscabales quod significat cameloꝝ oppidū:āpelonię colonia milesioꝝ.Acrida oppidū caluigii quoꝝ in arabia oppidum significat dominos oīm oppida pallon.Vramnimal iuxta flumē:p quod euphratē emergere putāt.Gētes agrei amomi oppidū athene cauranaī quod significat ditissimos armento:choranite cesani choani fuerunt & gręca oppida aretusa larissa chalcis deleta uariis bellis.Romana arma solus in eā terrā adhuc ītulit Elius gallus ex equestri ordine.Nam.c.cęsar augusti filius prospexit tantum arabiā Gallus oppida diruit nō noaita auctoribus qui ante scripseꝛt negranā nescum nestā magusam camimacum labetinū & supradictā maribā circuitu.vi.m.p.Item caupetā quo lōgissime processit.Cętera explorata retulit.Nomades lacte & feria carne uesci. reliquos uinum ut Indos & palmis exprimere oleum sesame numerosissimos esse homerietas minoeis fertiles agros palmetis arbustoq; in pecore diuicias ceubanos et athraeos armis pręstare maxime cathamotitas carreis latissimos & fertilissimos agros:sabęos ditissimos siluaꝝ fertilitate odorifera:auri metallis agroꝝ riguis:mellis cerę q; prouentu.De odoribus suo dicemus uoluīe.Arabes mitrati degunt:aut ītōso crine barba abraditur pręterq̃ in superiori labro aliis & hęc intonsa miꝝque dictu ex innumeris populis pars ęqua in cōmerciis in latrociniis degit.In uniuersum gentes ditissimę utputa quas maxīe opes romanoꝝ parthoꝝq; subsistant:uēdentibus quae e mari aut siluis capiunt:nihilq; inuicem redimētibus.Nunc reliquam orā Arabiae contrariā prosēq̃mur.Thimosthenes totū sinū quatridui nauigationē in lōgitudinē taxauit bidui latitudinē āgustias.vii.d.p.Eratosthenes ab ostio.xiii.in quāq; partem Arthemidorus arabię latere.xvii.l.p.

TRogoditici uero.xi.lxxxiiii.m.d·p Ptolemaidā usq; Agrippa.xvii.m.p.xxxii. m.sine differentia lateꝝ pleriq; latitudinem.cccclxii.prodiderunt faucesq; hybernio oriēti aduersas alii.iiii.alii.vii.alii.xii.p.patere.Situs aūt ita se habet a sinu leanitico alter sinus quē arabes aeā uocāt:in quo eroon oppidū est.fuit & cābisum īter nelos & marchades deductis eo ęgris exercitus:Gens tyra daneon portus:ex quo nauigabilē alueum producere in nilum qua parte a delta dictum decurrit.lxii.d.p.interuallo quod inter flumen & rubꝝ mare interest primus oīm sesostris ęgypti rex cogitauit mox Darius Persarum.Deinde Ptolemaeus sequens qui eduxit fossam latitudine

pedum centum altitudine.xxx.longitudíe.xxxvii.d.p.usq; ad fontes amaros. Vltra deterruit inundationis metus excelsiore tribus cubitis rubro mari comperto q̃ terra ęgypti. Aliqui non eam afferunt causam: sed ne immisso mari corrumperentur aquę nili quę solę potus prębēt. Nihilominus iter totũ terreno frequentatᷣ a mari ęgyptio quod est triplex unũ a pellusio per barẽas: in quo nisi calami defixi regãt uia nõ repitᷣ subinde aura uestigia opperiente. Vltra uero cassium: mõtem quod a.lx.m.p.redit in pelusiacam uiam accolunt arabes antei. Tertium agero quod ęgypsum uocant per eosdem artabes.lx.propius.d.asperum montibus & ĩops aquarum: hęc omnes uię arsinoem ducũt conditam sororis noĩe in sinu carandra a ptolemęo phyladelpho: q prius trogodyticem excussit amnem: qui arsinoem pręfluit ptolemęumq; appellauit mox oppidũ paruũ est aenũ. Alii pro hoc phyleterias scribunt. Deinde sunt abasii ex trogoditaꝝ cõnubiis arabes feri ĩsulę satrapię scythala mox deserta adymos hormõ ubi fons thamos: mons ęas: insula lambe: multi portus beronice oppidum matris phyladelphi noĩe. Ad iter a copto diximus arabes antei & gebatei trogoditicem: quã prisci modoẽ: alii micoe dixere. Mõs pẽtedactylos: ĩsulę stenectire aliquot balonesis nõ pauciores cardaĩ tapazos quę gẽmę nomẽ dedit sinus insulis refertus: ex his quę mareu uocantur aquosa: quę eratanos sitientes Regum his pręfecti fuere. Introrsus fuere candei quos ophiophagas uocant serpentibus assuetos uesci. Neque alia regio fertilior est auro eaꝝ. Iuba qui uidetur diligentissime prosecutus hęc omisit: in hoc tractu: nisi si exemplarium uiciũ est. Beronice altera quę panchrysas cognomĩata est Tertia quę epideres insignis loco. Est enim sita in ceruice longe ꝓcurrẽte: ubi fauces rubri maris.vii.d.p.ab arabia distant. Insula ibi cithis obicitur topaciũ ferens: & ipsa fulta siluis a ptolemęo phyladelpho cõdita ad uenatus elephantoꝝ ob id epitherias cognoĩata iuxta lacum monoleũ: hęc est regio secundo uoluĩe a nobis significata: in qua.xlv.m.diebus ante solsticiũ totidẽ postea hora.vi.cõsumũtur ũbrę: & in meridiẽ reliquis horis cadunt cęteris diebus in septẽtrionẽ: cum in beronice quam primum posuimus ipso die solsticii.vi.hora umbrę in totum absumãtur. Nihilq; annotatur aliud noui.dc.m.ii.interuallo a ptolemaide res ingentis exempli locusq; subtilitatis immensę: mũdo ibi deprehenso cum indubitata ratione umbrarum. Eratosthenes mensuram terrę ꝓdere inde conceperit: hinc ad zanium mare promõtorium: quod aliq hyspalũ scripsere. lacus mãdaliũ: ĩsula colecasitis: & ĩ alto multę in qbus testudo pluria oppidũ sace: ĩsula daphnidis oppidum aduliton: ęgyptioru hoc serui a domis profugi cõdidere. Maximum hic emporium trogodytarũ etiam aethiopum abest a ptolemaide.v.dierum nauigatione. Deferunt plurimũ ebur: rinocerontum cornua hippopotamoꝝ coria: celsiũ testudinũ spyngia mãcipia supra ęthiopas areteras ĩsulę quę alien uocantur. Item bachias & antibachias & stratioton hinc in ora ęthiopiae sinus incognitus: quod admiremur: cum ulteriora mercatores scrutentur: ꝓmõtoriũ in quo fons cutios expetitus nauigantibus ultra isidis portus.x.dierum remigio ab oppido adulitaꝝ distans. In eum trogodytis myrrha confertur. Insulę ante portum duę pseudopilęę uocantᷣ: interiores totidẽ pilę: in altera stellę lapideę litteris ignotis ultra sinus a ualitu. Insula diostori & alię desertę per cõtinentẽ quoq; oppida deserta zaza ꝓmontorium & portus mons silites quo cinnamomũ deuehitur usque huc Sesostris exercitum duxit: aliqui unum ęthiopię oppidum unum ultra ponunt in littore barigaza a mosilico promontorio atlanticum mare incipere uult. Iuba pręter mauritaĩas suas gadis usq; nauigãdũ coro: cuius tota sentẽcia hoc in loco subtrahẽda non est a promontorio indoꝝ: quod uocatur lepteatra: ab aliis drepanum propoĩt recto cursu: pręter exusta & malicho insulam.xv.m.p.esse. Inde ad locum quẽ uocãt scenos.ccxxv.m.p. Inde ad insulam sandanum.cl.m.p.sic fieri ad apertũ mare.xviii m.lxxv.m. Reliqui omnes propter solis ardorem nauigari posse nõ putauerũt: quí et commercia ipsa ĩfestant ex insulis arabes ascythę appellati: quoniã bubulos utres

binos ſternentes ponte pyrrhaticam exercent ſagittis uenenatis. Gentes trogodytarũ
Itẽ iuba tradit terotoas a uenatu dictas mirę uelocitatis: ſicut hyctiophagos natãtes
ceu maris animalia bargenos zangeras talibas ſaſinas ſyrechas daremas domazenes.
quin & accolas nili aſiene non ęthiopum populos: ſed arabum eſſe dicit uſq; meroẽ.
ſolis quoq; oppidum quod non procul a memphi in ęgypto ſitum diximus. Arabes
conditores habere. Sunt qui & ulteriorem ripam ęthiopię auferant annectãtq; africę
Ripas autẽ incolere propter aquam: nos relicto cuiq; arbitrio ĩtelligendi oppida quo
traduntur ordine utrinq; ponemus. Aſię prius arabiae latere gens catadupi: deinde
ſienite oppida tacõpſona: quę quidam appellauerunt thathicẽ: baramẽſes amoſadur
anaxardum anai domacum cumarabeta & boggiana leaphitorgatam thareme echĩdi
tanoa golploa giſtate megidale arempus direa paaga bagada dumana radaca. In quo
foenix aurea pro deo celebratur boroin. In mediterraneo malo proximũ meroe. Sic
ꝓdit bion. Iuba aliter oppidũ linũ megaticos in mõte agatios iter ęgyptũ & ęthiopiã
quod arabes myrſon uocauerũt. Dein thacõpſon aramũ ſeſamũ pidema muda cerabĩ
iuxta bituminis fontem amodiata proſda parenta mani adtexata gales zoton gnauco
menemeũ pidobotas endonta cometas nometas in tabernaculis uiuẽtes ciſte penia
gadagalem paroaprum munups decelim patim gambreues magas neophagas mala
cranda demia cadeum mathemia batta alaman macuas ſcamos goram. In inſula ab
his ab alexandro calmiſerem malos agocem. Ex africę latere tradita ſunt eodem nõie
tancompſos: altera ſiue pars prioris mogorẽſca edoſa pelenaria epindis magas ſubũ
alintium aſpintum ſyndopt genſce pindititora gungo orſunſuara mauma rumur
beunulon: quod oppidum gręci hypaton uocarũt padoarcas zamnes unde elephãti
incipiant mabliberos ſacetum fuit quondam & epis oppidum contra meroem ãteq̃
Bion ſcriber& deletum: hęc ſunt prodita uſq; meroem. Ex quibus hoc tẽpore nullũ
prope latere utroq; extat. Certe ſolitudines nuper renũciauere principi Neroni miſſi
ab eo milites prętoriani cum tribuno ad explorandum inter reliqua bella ęthiopicũ
cogitanti. Intrauere autem & eo arma Romana Diui Auguſti temporibus duce. p.
petroĩo: & ipſo equeſtris ordinis pręfecto ęgyptus oppida eorũ expugnauit: quę ſola
inuenerat quo dicemus ordine. Spelgin primi boccin forum cabuſis atteniã ſtadiſũ
ubi nilus pręcipitans ſe fragore auditum accolis aufert: diripuit & nephata lõgiſſime
autem aſiene progreſſus eſt. dcccclxx. m. p. nec tamen arma Romana ſolitudinem
ibi fecerũt ęgyptiorum bellis attrita eſt ęthiopia uiciſſim imperitando ſeruiendoque
clara & potens etiã uſq; ad troiana bella Memnone regnante: & ſyriae imperitaſſe ea
noſtroq; littore ętate regis cephei patet andromede fabulis: ſimili modo & de mẽſura
eius uaria prodidere: primus darion ultra meroem longe ſubuectus mox ariſtreon
et bion & baſilis & ſimoĩdes mĩor etiã quĩquẽnio in meroe moratus cũ de ęthiopia
ſcriber&. Nam & Thimoſthenes claſſium phyladelphi pręfectus ſine mẽſura dierũ
lx. aſiene meroẽ iter prodidit Eratoſthenes. dcxxv. m. p. Arthemidorus. dc. Seboſus
ab ęgypti extremis. xvi. p. lxxv. m. Vnde proximi dicti. xii. l. Verũ omnis hęc finita
nuper diſputatio eſt: quoniam aſiene. dcccclxxii. Neronis exploratores renũciauere
his modis. Aſiene hierãſicãmon. liiii. m. p. Inde tama. lxxv. m. p. regiõe e nomenitãa
ęthiopum prima. cxx. acinam. lxxiiii. pitaram. xxv. tergedum. cvi. Inſulam gangadem
eſſe in medio eo tractu. Inde primum miſſas aues pſitacos: & ab altera quę uocatur
artigula animal ſpõgion: a tergo cynocephalos inde nabatha. lxxx. oppidũ id paruũ
inter prędictas ſolum ab eo ad ĩſulam meroem. ccclx. herbas circa meroem. demum
uiridiores ſiluarumq; aliquid apparuiſſe rinocerontum elephantorũq; ueſtigia ipſũ
oppidum meroem ab introitu inſulę abeſſe. lxx. p. iuxtaq; aliam ĩſulã tractu dextro
ſubeuntibus alueo quę portum facer&. Aedificia oppidi pauca regnare foeminam
candacem: quod nomen eius iam multis annis ad reginas tranſit delubrũ hammoĩs
eſt ibi religioſum & toto tractu ſacella. Cęterum cum potirentur rerum aethiopes

insula ea magnę claritatis fuit. Tradunt armatorum.ccl.clare solitam:artificum.iii.m.alere reges ęthiopum.xlv.& hodie traduntur.

VNiuersa uero gens ętheria appellata est:deinde atlantia mox a Vulcani filio ęthiope ęthiopia:homium animaliumq; effigies mōstriferas circa extremitates eius gigni minime mirum artifici ad formāda corpora effigiesq; celādas mobilitate ignea feruntur certe ab orientis parte intia gentes esse sine naribus ęquali totius oris plaicie Alias superiore labro orbas:alias sine linguis:pars etiā ore concreto & naribus carens uno tantum foramine spirat:potumq; calamis auenę trahit:& grana eiusdem auenę prouenientis sponte ad uescendum hab&:quibus pro sermone binnitus motusq; membrorum esse:quibusdam ante ptolemęum latirum regem ęgypti ignotus fuit usus ignium. Quidam & pigmęorum gentem prodiderūt inter paludes:ex quibus nilus oriretur.In ora autem ibidem sinus continui montes ardētibus similes rubēt Trogodytis & rubro mari a meroe tractus omnis supponitur anapata tridui itinere ad rubrum littus aqua pluuia ad usum compluribus seruata fertilissima regiōe quę interest auri:Vlteriora a tabuli ęgypti ęthiopum gens tenent.Dein contra meroem megabari:quos aliqui adiabaras nominauere:oppidum habent apollinis:pars eorū nomades quę elephātis uescit̃.Ex aduerso in africę parte marobi rursus amegabarris menomes & dabelli dieꝝ q;.xx.interuallo critensi. Vltra eos dochi:deīde garamātes. semp nudi:mox ādere mattbice messaces & Sidores atri coloris tota corpora lubrica illiniunt.At ex africę parte medinni:deinde nomades zinocephaloꝝ lacte uiuentiū aladi syrbote:qui octonum cubitorum esse dicuntur Aristocreon lybię latere a meroe oppidum tholem dierum quinq; itinere tradit.Inde dierum.xii.desar ęgyptiorum oppidum:qui sameticum fugerēt:in eo produt se.ccc.ānis habitasse cōtra in arabico latere dyanori oppidum esse eorum.Bion autem sapem uocatq; ille asserit ipso noie aduenas significari.Caput eorum in insula sembobitum & tertium in arabia syria. Inter montes enim & nilū barri sunt phaliges.In ipsis uero mōtibus assache multis nationibus abesse:& a mari dicuntur dierum.v.itinere.Viuunt elephantorū uenatu Insula in illo sembritarum regione pat& ab ea nubei ęthiopes dierum .viii. itinere oppidum eorum nilo impositū themipsis sambri:apud quos quadrupedes omnes sine auribus etiam & elephāti.At ex africę parte pthonebari:qui canē pro rege habēt motu eius īperia augurātes a rusbi oppido lōge a nilo sito postea achisarini phaliges marichari cassamari.Bion & alia oppida insulis tradit.Asemboboti meroem uersus dierum toto itinere.xx.proximę insulę oppidum sebornitarum sub regina:& aliud assara alterius oppidum dardem:tertiam medoem uocant:in qua oppidū asel quartā eodem quo oppidum nomine garedē.Inde per ripas oppida nauos modōde madatī secadum collegat secandę nauectabe cum agro pisengipta caddagori arabam simiaꝝ regio supra siruidum:ubi desinunt montes.Traditur a quibusdā habere maritimos ęthiopas insicbatas rusitas:quod significat ternum & quaternum oculorū uiros:nō quia sic sint.sed quia sagyttis pręcipua contemplatione utunt̃.Ab ea uero parte nili quę supra syrtes maiores oceanumq; meridianum protenditur:dalium uocatos esse dicit pluuię tantum aqua utentes cisoros longoporros.Ab eo calicibus dieꝝ:v.itiere usi balchosis uelos perusios uallios cispios.Reliq̃ deserta:dei fabulosius ad occidētē uersus nigroe:quorum rex unum oculum habebat in fronte agriophagi pantheraꝝ et leonum maxime carnibus uescentes.pamphagi omnia mandentes:antropophagi hūana carne uescentes:cinomolgi caninis capitibus.Anthabatitę quadrupedes feraꝝ modo uagi:dein hespiri caperosi:& quos in mauritanię cōfinio diximus:pars quędā ęthiopum locustis tātum uiuit fumo & sale duratis in ānua alimēta:hi quadragenū uitę annum non excedunt.Aethiopum terram uniuersam cum mari rubro patere in longitudinem.xxxi.m.lxx.p. In latitudinem cum superiore ęgypto.xii.lxxxxvi.

Agrippa extimauit. Quidam longitudinem diuiserunt ita a meroe sirbitũ. xii. dierũ nauigatione: ab ea. xii. ad debelos: ab his ad oceanum ęthiopum. vi. dierꝝ iter. In totũ enim ab oceano ad meroem. dccxxv. m. p. esse inter auctores fere conueĩt. Inde sienẽ quantum diximus. sita est ęthiopia: ab oriente hyberno: ad occidentem hybernum meridiano cardine. Siluę hebeno maxime uirent a meridiana eius parte imminens mari mõs excelsus ęternis ardet ignibus conocauma dictus a gręcis: a quo nauigatio quatridui ad promõtorium quod hesperuceras uocatur in fine africę iuxta ęthiopas hesperios: quidam in eo tractu modicos colles amoena opacitate uestitos ęgypanum satyrorumq; produnt.

INsulas toto eo mari & ephorus q̃plures eẽ tradit & Eudoxus & Timosthenes. Clytarchus uero Alexandro regi renunciatam adeo diuitem: ut equos incolae talentis auri permutarent: alteram ubi sacer mons opacus siluarum repertus esset distillãtibus arboribus odorẽ mirę suauitatis contra sinũ persicũ cernen nominatur. Insula aduersa ęthiopię: cuius neq; magnitudo: neq; interuallum a continente cõstat ęthiopas tantũ populos habere proditur. Ephorus auctor est a rubro mari nauigãtes in eam non posse propter solis ardores ultra quasdam columnas: ita appellatur paruę insulę prouehi. Polybius in extrema mauritania contra mõtem atlantẽ a terra stadiis viii. abesse prodidit cernẽ. Nepos Cornelius ex aduerso maxĩe carthaginis a cõtinẽte p. m. non ampliorem circuitu. ii. m. traditur & alia insula contra montem atlãtem & ipsa atlãtis appellata. Ab ea. v. dierꝝ nauigatione solitudinis ad ęthiopas hesperios & promontorium quod uocauimus hesperuceras. Inde primum circũagente se terrarꝝ fronte in occasum: ac mare atlanticum contra hoc quoq; promontoriũ gorgades ĩsulę narrantur gorgonum quondam domus bidui nauigatione distantes a continente ut tradit Xenophon lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno poenorꝝ ĩperator ꝓdiditq; hyrta foeminarum corpora uiros pernicitate euasisse. Gorgadũ duarꝝ cutes argumẽti et miraculi gratia in iunonis templo posuit. Spectatas usq; ad carthaginem captam. Vltra has etiam duę nũc hesperidum insulę narrantur adeoq; oĩa circa hęc ĩcerta sunt ut statius sebosus a gorgonum insulis prenauigatione atlãtis dierum. xl. ad hespidas insulas cursum prodiderit. Ab his ad hesperuceras unius. Nec mauritanię insularũ certior fama est: paucas modo constat esse aduersum antbololiam a Iuba repertas. In quibus getulicam purpuram tingere instituerant

SVnt qui ultra eas fortunatas esse quasdamque alias: quarum numeros idem sebosus etiam spacia cõplexus Iunoniã abesse gadibus. dccl. m. tradit. Ab ea tãtundẽ ad occasum uersus pluuialiam caprariamq;: in pluuialia non esse aquã: nisi ex ĩbribus Ab his. ccl. m. fortunatas contra lęuam mauritanię: in. viii. oram solis uocari cõuallẽ a conuexitate & planicie a specie cõuallis circuitu. ccc. p. Arborum ibi proceritatem ad. cxl. pedes adolescere. Iuba de fortunatis ita ĩquisiuit ut sub meridiem positas esse prope occasum a purpurariis. dccc. xxii. p. sic ut. ccl. m. supra occasum nauigetur: dein per. ccc. lxxv. ortus petatur: primam uocari ondriõ nullis ędificiorꝝ uestigiis: habere in mõtibus stagnũ arbores similes ferulę: e quibus aqua exprimat᷑: ex nigris amara ex candidioribus potui iucunda. Alteram insulam iunoniam appellari. In ea ędiculã esse tantum lapide extructam. Ab ea in uicino eodem noĩe miorem deinde caprariã lacertis grandibus refertam in conspectu earum esse ninguariam: quę hoc nomen accepit a perpetua niue nebulosa: proximam ei canariam uocari a multitudine canũ ingentis magnitudis: ex quibus ꝓducti sunt Iubę duo: apparẽt ibi uestigia ędificiorꝝ Cum autem copię omnes pomorũ & auiũ omnis generis abundẽt: hãc & palmetis caricas ferentibus: ac nuce pinea abundare: esse copiam mellis: papyrꝝ quoq; & siluros in amnibus gigni infestari eas beluis quę expellant᷑ assidue putrescẽtibus. Et abũde orbe terrę extra & intra indicato collecta in arctum mensura ęquior uidetur.

POlybius a gaditano freto longitudīe directo cursu ad os mȩotis .xxxiiii.xxxvii.
d.p.prodidit.Ab.eodem initio ad orientem recto cursu siciliam.xii.lx.d.p.Cretam.
ccclxxv.p.Rhodum.clxxxvii.d.chelodonias tantundem cyprum.ccxxii.m.p.inde.
syrię seleuciam pyeriam.cxv.p.quę computatio efficit.xxiiii.xl.p.Agrippa hoc idē
interuallum a freto gaditano ad sinum persicum per longitudinem directam.xxxiii
xl.p.taxat:in quo haud scio an sit error numeri:quoniā idem a siculo freto alexādriā
cursu.xii.l.p.tradit.Vniuersus aūt circuitus per sinus dictos ab eodē exordio colligit
intra mȩotim lacū.clviiii p.Arthemidorus adiicit.dccliii.Idem cū mȩotide.clxxiii.
xc.p.esse tradidit:hęc est mensura inermium & pacata audacia fortuna prouocātium
hominum:nunc ipsaꝝ partium magnitudo cōparabitur:utcūq; difficultatem afferat
auctorum diuersitas:aptissime tamē spectabitur ad longitudinem latitudinē:addita
est ergo ad hoc per scriptum europę magnitudo.lxxxii.xlviii.m.p.africę:ut media ex
omni uarietate prudentium sumatur computatio efficit longitudo.xxxvii.lxxxxviii
p.latitudo qua colitur nusq̄.ccl.p.excedit:sed quoniam in cyrenaica eius parte.dccccx
p.eam fecit Agrippa.Deserta eius ad garamantas usq; qua noscebatur complectens
uniuersam mēsuram quę ueni& in cōputationem.xlvi.&.viii.efficit.Asię lōgitudo
in confesso est.lxiii.dccl.p.latitudo sane computetur ab ęthiopico mari alexādriam
iuxta nilum sitam ut per meroem & sienem mensura currat.xviii.m.lxxv.p.appar&
ergo europam paulomíus dimidia asię parte maiorem esse:q̄ asiam eandē altero tāto
et.vi.parte africę ampliorem:q̄ africam.Quod si misceantur omnes summę liquido
patebit europam totius terrę tertiam esse partem:& octauam paulo amplius:asiam
uero quartam &.xiiii.Vfricam uero quintam & insuper.lx.his addemus etiam nūc
unam gręcę inuētioīs sentētiā uel exquisitissimę subtilitatis:ut nihil desit inspectato
terrarum situ indicatisq; regionibus noscat̄:& quę cuiq; eaꝝ societas sit siue cognatio
dierum ac noctium:quibusq; inter se pares umbrę & ęqua mundi conuexitas:ergo
reddetur hoc etiam terręq; uniuersa in membra cęli digerentur:plura sunt autem hęc
segmenta mundi quę nostri circulos appellauere:gręci parallelos·

PRincipium hab& indię pars uersa ad austrum patet usq; arabiā:& rubri maris
accolas cōtinent̄ cedrosi carmani persę elymei parthi thiene arria susiane messopotaīa
seleucia cognoīata babylonia arabia ad petras usq; syrię cele pelusiū ęgypti inferiorq;
ora quę uocatur Alexandria africę maritima cyrenaica oppida oīa tapsus hadrumētū
dyplea carthago utica utraq; hyppo numidia ac mauritania ultraq; atlanticum mare
colūnę herculis.In hoc cęli circūflexu ęquinoctii die medio umbilicus quē gnomonē
uocant.vii.pedes longus umbram non amplius.iiii.pedes longam reddit. Noctis
uero dieiq; longissima spacia horas.xiiii.ęquinoctiales habēt breuissimas e contrario
x.Sequens circulus incipit ab india uergente ad occasum uadit per medos parthos
persopolim citinia persidis arabiam citeriore iudęam libani montis accolas āplectit̄
babylonem idumęam samariam hierosolimā ascalonem Iopem cęsaream phęnicem
ptolemaidem sydonem tyrum beritum botrí tripoli biblū ātiochiā laodiciā seleuciā
Cilicię maritima Cypri austría cretā lilybęum in sicilia septētrionalia africę & nuídię
umbilicus ęquinoctio.xxxv.pedum umbram.xxiii.p.longam facit dies autē noxq;
maxima.xiiii.horarum aequinoctialium est accedente his quinta parte unius horae.
Tertius circulus ab indis sima uero proxíus oritur:tendit per caspias portas medięq;
proxima cataoniam cappadociam tauꝝ amanum issum cilicias portas solos tarxum
cyprum pysydiam pamphyliam syden lycaoniam liciam pataram Xanctum caunum
Rhodum coū halicarnassum cnidum dorida chiū delum cyclades medias cythium
maleam argos laconiam helim olympiam messanā peloponesum syracusas catinam
siciliam mediam sardinię austrina carceziam gades Gnomonis cunice umbrā.lxxii.

unciaꝝ faciunt: longissimus dies est ęquíoctialium horaꝝ.xiiii.atq; dimidię cũ.xxxi. unius horę parte. Quarto subiacẽt circulo quę sunt ab altero latere imaui cappadociae austrina gallacia mysia sardis zimyrna sipilus thinolus mons lydia caria Ionia trallis colophon ephesus miletos samos chios ycarium mare cycladum septentrio athenae megara coryntbus scythion achaya patrae Isthinus epyrus septentrionalia Siciliae Narbonensis gallię exortiua hispanię maritía a carthagine noua & inde ad occasum Gnomoni.xxi.pedũ respondent umbrę.xiii.pedũ lõgissimus dies habet ęqnoctiales horas.xiiii.& tertias duas unius horę. Quinto continẽtur segmẽto ab introitu caspii maris bactri hyberia armeía mysia phrygia hellespõtus troas tenedos abidos scepsis ilium ida mons cizicum lampsacum sinope hamysum heraclea. In põto paphlagoía lemnus imbrus thasus cassandria thessalia macedonia larissa amphipolis thessaloíce pella edesus beroea pharsalia caristꝝ Euboea boetum chalcis delphi acarmania. Iolia etholia apollonia brundusium Tarentũ turi locri regiũ lucaí neapolis puteoli tuscũ mare corsica baleares hispania media gnomoís.vii.pedes umbris.vi.magnitudo diei summa horaꝝ ęquíoctialiũ.xv. Sexta cõpręhensio qua cõtinẽtur urbs Roma ãplectit̃ caspias gentes caucasum septẽtrionalia armenię apolloniã supra rhindacũ Nicoẽdiã Niceã calcedonẽ bizãciũ lysimacheã cheronessum malancũ sinũ abderã samothraciã maroniã enũ bessiã thraciã mediã peoniã illyrios durachiũ camisiũ apulię extia cãpaiã et hetruriã pisas lucã lunã genuã liguriã ãtipoli marsiliã narbonẽ theraconẽ hispaniã theraconensem mediam & inde per lusitaniam. Gnomoni pedes.viiii.umbrae.viii. longissima spacia horaꝝ ęquinoctialiũ.xv.addita.viii.parte unius horę: aut ut nigidio placuit quinta. Septima diuisio ab altera parte caspii maris ora incipit. Vadit super calatim bosphoꝝ boristhenẽ sthomos thracię aduersa triballos illyrici reliq̃ adriaticũ mare aquilegiam altinũ uenetiam rucetiam patauiũ ueronam cremonam rauennam anconã picenũ marsos pelignos sabinos ũbriã ariminũ bononiã placẽtiã mediolanũ omnia quę appennino transq; alpes galliam aquitaniã Viennam pyreneũ celtiberiã umbilico.xxxv.p.umbrę.xxxvi.ut tamen in parte uenecię exequitur umbrã gnomoí amplissima dies horaꝝ ęquinoctialiũ.xv.& quintaꝝ partiũ horaꝝ trium. Hactenus et antiquoꝝ exacta celebrauimus sequẽtiũ diligẽtissime quod superest terraꝝ tribus assignauere segmẽtis. A tanai per męotim lacũ & sarmathas usq; boristenẽ: atq; ita p dacos pardalos partẽq; germanię gallias oceani littora amplexi: quod ess& horaꝝ.xvi. Alteꝝ per hyperboreos & britãniam horaꝝ.xvii.postremũ scythicũ a riphęis iugis in thylem in quo dies continui oriũtur ut diximus noctesque per uices. Idem & ante principia quę fecimus posuere circulos duos: primũ p se ísulã meroẽ & ptolemaidẽ in rubro mari ad elephantoꝝ uenatus conditam: ubi longissimus dies.xii.horaꝝ cẽt dimidia hora amplior secundum per sienem ęgypti euntẽ: qui esset horaꝝ.xiii. Idẽq; singuli singulis dimidia horarũ spacia usq; ad ultimũ adiicere circulis. Et hactenus de terris.

MVNDVS ET IN EO TERRAE GENTES maria insignia ísulę urbes ad hunc modũ se habẽt. Aíantium in eodẽ natura nullius prope partis contẽplatione mínor est: & siquidem cum omnia exequi humanus nequeat animus principium iure tribuetur homini: cuius causa uidet̃ cũcta alia genuisse natura magna & sęua mercede contra tanta munera sua: ut non sit satis extimare parẽs melior homini: an tristior nouerca fuerit. Ante omnia unum animantiũ cunctoꝝ alienis uelat opibus. Cęteris uaria tegumenta tribuit testas cortices coria spinas uillos

setas pilos plumam pennam squamas uellera truncos etiā arbores quę cortice iterdū gemino a frigoribus & a calore tutata est. hominem tantum nudum & in nuda hūo natali die abicit ad uagitus statim & ploratum. nullūq; tot aialiū aliud ad lachrymas et has protinus uitę principio. At hercule risus pręcox illi & celerrimus ante. xl. diē nulli datur ab hoc lucis rudimento: quę ne feras quidem inter nos genitas uincula excipiunt & oīm mēbrorum nexus: idq; feliciter natū iacet maibus pedibusq; deuictus flens aial cęteris imperaturum: & a suppliciis uitam auspicatur unā tantū ob culpā: quia natum est. Heu dementiā ab his initiis existimantiū ad superbiam se genitos: prima roboris spes primūq; temporis munus quadrupedi similem facit. quando hominis incessus: quādo uox: quādo firmū cibis os q̄diu uertex palpitans summe inter cūcta aialia imbecillitatis indiciū. Iam morbi tot atq; medicinę tot contra mala excogitatę et hę quoq; subinde nouitatibus uitę: & cętera sentire naturā suam: alia pernicitatem usurpare: alia prepetes uolatus: alia nare: hominē nihil scire sine doctrina: non īgredi non uesci: non fari breuiterq; non aliud naturę sponte q̄ flere. Itaq; multi extitere qui non nasci optimum censerent: aut q̄ocissime aboleri. Vni aiantium luctus est datus uni luxuria: & quidem innumerabilibus modis ac per singula mēbra: uni ambitio. uni auaritia: uni immensa cupido uiuendi uni superstitio: uni sepulturae cura: atq; etiā post se de futuro: nulli uita fragilior: nulli rerum omniū libido maior: nulli pauor confusior: nulli rabies acrior. Deniq; cętera animantia in suo genere probe degunt. Congregari uidemus & stare contra dissimilia: leonum feritas inter se non dimicat serpentiū morsus non petit serpētes: nec maris quidē belue ac pisces: nisi in aduersa genera sęuiunt. At hercule homini plura ex homine sunt mala.

ET de uniuersitate quidem generis humani magna ex parte in relatione gentiū diximus. Neq; enim ritus moresq; nunc tractamus. Innumeri sunt: totidemq; pene quot sunt cętus hominum. Quędam tamen haud omittenda duco, maximeq; lōgius a mari degentium. In quibus prodigiosa aliqua & incredibilia multis uisum iri haud dubito. Quis enim ęthiopas anteq̄ cerneret credidit: aut cui non miraculo est, cum primū in noticiā uenit: q̄ multa fieri non posse prius q̄ sint facta iudicantur. Naturę uero rerum uis aut maiestas in omnibus momētis fide caret: si quis modo partes eius. ac non totam complectatur animo. ne pauones ac tygrium pantherarumq; maculas & tot animalium picturas cōmemorem, paruum dictu: sed immēsum extiatione, Tot gentium sermones: tot linguę: tanta loquendi uarietas: ut externus alieno pene nō sit hoīs uice. Iam in facie uultuq; nostro cum sint. x. aut paulo plura mēbra nullas duas in tot milibus hoīm indiscretas effigies existere: quod ars nulla in paucis numero pręstet affectando. Nec tamen ego in plerisq; eorum obstringam fidem meam modo. potiusq; ad auctores relegabo: qui dubiis reddentur omnibus: modo ne sit fastidio grecos sequi tanto maiore eorum diligentia uel cura uetustiore.

ESse Scytharum genera & quidem plura quę corporibus humanis uescerentur indicauimus. Id ipsum incredibile fortasse, nē cogitemus, In medio orbe terrarum ac sicilia & italia fuisse gentes huius mōstri cyclopas & lestrygonas & transalpes nupie hominem īmolari gētium earum more solitum: quod paulo a mādendo abest. Sed & iuxta eos qui sunt ad septentrionē uersi haud procul ab ipso aquiloīs exortu specuq; eius dicto: quem locum gesdyton appellant produntur arimaspi, quos diximus uno oculo in fronte media īsignes: quibus assidue bellum esse cum griffis, circa metalla, ferarum uolucri genere; quale uulgo traditur eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate et feris custodientibus & arimaspis rapientibus, multi: sed maxiē illustres Erodotus et Aristeas Proconessius scribunt. Super alios autem antropophagos scythas in quadā conualle magna imai montis regio est quę uocatur abarimon: in qua siluestres uiuunt

bomines auerſis poſt crura plantis eximię uelocitatis paſſim cum feris uagãtes: hos in alio non ſpirare cęlo: ideoq; ad finitios reges nõ pertrahi: neq; ad Alexãdꝝ magnũ pertractos Beton itineꝝ eiuſdem Alexandri mẽſor ꝓdidit, priores anthropophagos quod ad ſeptentrionẽ eſſe diximus .x. dierũ itinere ſupra boriſthenem amnẽ oſſibus humanorũ capitum bibere: dentibuſq; cum capillo pro monilibus ante pectora uti, Iſigonus nicęnſis. Idem in albaía gigni quoſdam glauca oculoꝝ acie, a puericia ſtatí canos: qui noctu pluſq̃ ĩterdiu cernãt. Idẽ itĩere dieꝝ .x. ſupra boriſthenẽ. Sauróathas tertia die cibum capere ſemper. Erates pergamenus in belleſponto circa pariũ, genus hominũ fuiſſe tradit: quos ophyogenes uocat, ſerpentiũ ictus cõtactu leuare ſolitos et manu impoſita uenena extrahere corpori. Varro etiam nũc eſſe paucos ibi: quoꝝ ſaliuę contra ſerpentium ictus medentur. Similis & in africa pſilorum gens fuit: ut Agatharchides ſcribit a Pſilo rege dicta: cuius ſepulchrum in parte ſyrtium maiorũ eſt: hoꝝ corpori ingeĩtũ fuit uirus ex italię ſerpentibus: cuius odore ſopirẽt eas. Mos uero liberos genitos protinus obiiciendi ſęuiſſimis eaꝝ, eoq; genere pudicitiã cõiugũ experiendi, non profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus: hęc gens ipã quidem prope internicione ſublata eſt a naſamoĩbus qui nũc eas tenẽt ſedes. Genus tamen hominum ex his qui profugerant: aut cum pugnatum eſt, abfuerant: hodieq; reman& in paucis. Simile & in italia marſoꝝ gẽs durat, quos a circes filio ortos feꝝt: et ideo ineſſe his uim naturalẽ eam: & tamen omnibus homĩbus contra ſerpẽtes ĩeſt uenenum: feruntq; ictos ſaliuę: ut contactũ aquę feruẽtis cõfugere: quod ſi in fauces penetrauerit etiam mori. idq; maxime hũani ieiuni oris. Supra naſamonas cõfineſq; illis maclias ãdrogynas eſſe utriuſq; naturę ĩter ſe uicibus cocũtes Calliphanes tradit Ariſtoteles adiicit dextram mammam his uirilẽ: lęuam muliebrẽ eſſe. In eadẽ africa familias quaſdam efaſcinantium Iſigonus & Nymphodorus tradũt: quaꝝ laudatiõe intereant probata: areſcant arbores: emoriant̃ infantes. Eſſe eiuſdẽ generis in triballis illyriis adiicit Iſigonus qui uiſu quoq; efaſcinant interimantq; quos diutius ĩtueant̃ iratis pręcipue oculis: quod eorum malũ facilius ſentire puberes. Notabilius eſſe ꝙ pupillas binas in oculis ſingulis habeant: huius generis foeminas in ſcythia eſſe quę niuę uocant̃ prodit Apolloĩdes phylarchus & in ponto tibioꝝ genus multoſq; alios eiuſdẽ naturę quoꝝ notas tradit ĩ oculo altero geminã pupillã: ĩ altero eq effigiẽ: coſdẽ pręterea nõ poſſe mergi. nec ueſte qdẽ degrauatos. haud diſſimile his gẽus pharmacũ in ęthiopia prodidit Damon quoꝝ ſudor tabem contactis corporibus afferat: foeĩas quidem omnes uiſu ubiq; nocere quę duplices pupillas habeant Cicero quoq; apud nos auctor eſt adeo naturę cum feraꝝ more ueſcendi humanis uiſceribus in homine genuiſſe: gignere etiam in toto corpore: & in quoꝝdam oculis quoq; uenena placuit ne quid uſq̃ mali eſſet quod in hoĩe non eſſet: haud procul urbe Roma in phaliſcoꝝ agro familię ſunt paucę quę uocant̃ hyrpię. quę ſacrificio ãnuo. quod fit ad mõtem ſoracte apollini ſuper ambuſtam ligni ſtruem ambulantes non adurantur & ob id perpetuo ſenatuſconſulto militię omniumq; alioꝝ oneꝝ uacationẽ habẽt. quoꝝdam corpore partes naſcuntur ad aliqua mirabiles. ſicut Pyrrho regi pollex in dextro pede cuius tactu lienoſis medebat̃. Hũc cremari cum reliquo corpore nõ potuiſſe tradũt cõditumq; loculo in templo. pręcipue india ęthiopumque tractus miraculis ſcatent Maxima in India ſunt aĩmalia indicio ſunt canes. grãdiores cęteris. Arbores quidem tantę proceritatis tradũtur. ut ſagyttis ſuperari nequeãt. hoc facit ubertas ſoli. tẽpies cęli aquarũ abũdãtia. ſi libeat credere. ut ſub una ficu turmę cõdãtur equitũ. harũdies uero tãtę proceritatis. ut ſingula ĩternodia alueo nauigabili ternos ĩterdũ hoĩes ferãt multos ibi quĩa cubita lõgitudĩe cõſtat excedere. Nõ expuere nõ capitis nõ dẽtiũ aut oculorum ullo dolore affici. raro aliaꝝ corporis partium tam moderato ſolis uapore durari. Philoſophos eorũ quos gymnoſophiſtas uocãt. ab exortu ad occaſum ꝑſtare contuentes ſolem immobilibus oculis feruentibus harenis toto die alternis pedibus

insistere. In monte enim: cui nomen est milo homines esse aduersis plantis octenos
digitos in singulis pedibus habētes auctor est Megasthenes. In multis aūt mōtibus
genus hominum capitibus caninis ferarum pellibus uelari pro uoce latratum edere
unguibus armatū uenatu & aucupio uesci: hoꝝ supra. cxx. fuisse traditur. Ethesias
scribit in quadam gente indię foeias semel in uita parere: genitosq; confestī canescere
Item genus hoīm qui monoschelï uocarentur singulis cruribus mire pernicitatis ad
saltum: eosdēq; sciopedas uocari. quod in maiori ęstu humi iacentes resupini umbra
se pedum protegant. Non longe eos a trogodytis abesse: rursusq; ab his occidentem
uersus quosdam sine ceruice oculos in humeris habentes. Sunt & satyri subsolaīs in
montibus indoꝝ: catarcludoꝝ dicitᷣ regio pernicissimū aīal: tanq̄ quadrupedes tam
recte currentes humana effigie propter uelocitatem: nisi senes aut ęgri non capiūtur
Coramandaꝝ gentem uocant taurum siluestrem sine uoce stridoris horrendi hirtis
corporibus oculis glaucis dentibus caninis. Eudoxus in meridiaīs indię uiris plātas
esse cubitales foeminis adeo paruas esse: ut strutopodes appellentur. Megasthenes
gentem inter nomades & indos narium loco tantum foramia habētem: anguiū mō
loripedem uocatam. Scyrithas ad extremos fines indię ab oriente circa fontē gangis
astamoꝝ: gētem sine ore corpore toto hirtā uestiri frōdiū lanugīe: alitu tātum uiuētē
et odore quem naribus trahant: nullum illis cibū: nullumq; potum: tātum radicum
floꝝq; uarios odores: & siluestrium maloꝝ. quę secum portāt lōgiore itiere: ne desit
olfactus grauiore paulo odore haud difficulter examinari. Super hos extrema in pte
montiū sphitami pigmęiq; narrātᷣ trinas spitamas lōgitudīe: hoc est ternos dodrātes
non excedētes salubri cęlo: semperq; uernāte mōtibus ab aquilone oppositis: quos a
gruibus īfestari Homerus quoq; prodidit: fama est īsidētes arietum capraꝝq; dorsis
armatos sagyttis ueris tempore uniuerso agmīe ad mare descēdere & oua pullosque
eaꝝ alitum cōsumere ternis expeditiōem eam cōfici mēsibus: aliter futuris gregibus
non resisti. Casas eoꝝ luto pēnisq; & ouoꝝ putaībus cōstrui. Aristoteles in cauernis
uiuere pigmęos tradit. Cętera dehis ut reliqui: cyrnos indoꝝ genus Isogonus tradit
annis centeīs quadrageīs uiuere. Item ęthiopas macrobios etiam seras existimant: &
qui athon mōtem incolūt: hos quidem quia uiperis carnibus alantᷣ. Itaq; nec capiti
nec uestibus eoꝝ noxia corpori inesse aīalia. Onesicritus quibus in locis indię ūbrae
non sint corpora hominum cubitorum quinū: & biarum palmaꝝ existere: & uiuere
annos. cxxx. nec senescere: sed ut medio ęuo mori. Crates pgamenus īdos qui cētēos
annos excedāt gymnestas appellat non pauci macrobios. Ethesias ex his gētem quę
appellatur pandere in cōuallibus sitam annos ducenos uiuere: in iuuenta candido
capillo qui in senectute nigrescat: e contra alios quadragenos non excedere annos
iunctos macrobiis: quoꝝ foemīae semel pariant: idq; Agatharchides tradit: pręterea
locustis eos ali: & esse pernices mandoꝝ nomē his dddit Clytarchus et Megasthenes
trecentosque eorum uicos annumerāt foeminas septimo ętatis anno parere: senectā
quadragesimo anno accedere. Arthemidorus in Taprobane insula longissimam
uitam sine ullo corporis langore traduci. Viros indorum quosdam cum feris coire:
mixtosq; & semiferos esse partus. In colignis eiusdem indię gentes quiquēnes cōcipe
foeminas octauū uitę annū non excedere: & alibi cauda uillosa hoīes nasci pnicitatis
eximię: alios auribus totos contegi. Sorithas ab indis arabis fluuius disterminat: hi
nullum alium cibum nouere: q̄ piscium quos unguibus dissectos sole torreant atq;
ita panem ex his faciunt: ut refert Clytarchus. Trogodytas super ęthiopiā ualociores
esse equis Pergamenus Crates. Item aethiopas octona cubita longitudine excedere
Syrbotas uocari gentem eam nomadum ęthiopum secundum flumen astragum ad
septentrionem uergentium gens menisminorum appellata. Abest ab oceano dierū
itinere. xx. aīalium quę cinocephalos uocamus lacte uiuit. Equarum armēta pascit
maribus interemptis pręterq̄ sobolis causa. In africę solitudinibus hominum species

obuię subinde fiunt: momentoq; euanescunt: hęc atq; talia ex hoim genere ludibria sibi: nobis miracula ingeniosa fecit natura: & singula quidem quę facit in dies & ꝓpe horas quis ennumerare ualeat? Ad detegendam eius potestaté satis sit inter prodigia posuisse gentes hinc ad confessa in homine pauca.

TErgeminos nasci certum est in oratiorum curiatiorumq; exemplo supra inter ostenta adducitur pręterq̄ in ęgypto: ubi foetifer potu nilus amnis proxie suprę mis annis Diui Augusti fausta quędam e plebe hostię duos mares & totidem foeminas enixa famem quę secuta est protēdit haud dubie reperit: & in peloponeso bies q̄ter enixa: maioreq; partem ex omni eius uixisse partu: & in ęgypto septenos utero simul gigni auctor est Trogus: gignūtur in utriusq; sexus: quos hermaphroditos uocaus olim androgynos uocatos & in prodigiis habitos: nunc uero in deliciis Pompeius magnus in ornamentis theatri mirabiles fama posuit effigies: ob id diligentius magnorum artificum ingeniis elaboratas. īter quas legit̄ euthyche a. xx. liberis rogo illata. Trasillis enixa. xxx. partus. Alcipe elephātium q̄ q̄ ad iter ostenta est. Nanq; & serpentem peperit inter initia marsici belli ancilla. multiformes pluribus modis īter monstra partus eduntur. Claudius cęsar scribit hippocentaurum in Thessalia natum eodem die interiisse: & nos principatu eius allatum illi ex ęgypto in melle uidimus. Est īter exēpla in uteꝝ ꝓtinus reuersus īfans sagūcti āno deleta ab hānibale est.

EX foeminis mutari in mares nō est fabulosum. Inueius in ānalibus. C. licinio Crasso. C. Cassio Longino cōsulibus casini pueꝝ factum ex uirgine sub parentibus iussuq; aruspicum deportatum in insulam desertam. Licinius Mutianus prodidit uisum a se argis aristontem: cui nomē arescuse fuisse nupsisse etiam mox barbam & uirilitatem prouenisse: uxoremq; duxisse. Eiusdem sortis & zinirnę pueꝝ a se uisum ipse in Africa uidi mutatum in marem nuptiarum die. L. consicium ciuē trisditanū Editis geminis rarum esse aut puerperę aut puerperio pręterq̄ alteri uitam. Si uero utriusq; sexus editi sint gemini rariorē utriq; salutem. Foeias celerius gigni q̄ mares sicuti celerius senescere. Sępius uero in utero moueri mares & in dextra fere geri pte in lęua foeminas. Cęteris animantibus statutum & pariendi & partus gerendi tēpus est homo toto anno & incerto gignitur spacio.

ALius septimo mēse alius octauo & usq; ad initia. xi. ante septimū mēsem haud unq̄ uitalis est. Septimo nō nisi pridie postero ue plenilunii die: aut īterluio cōcepti nascūtur. Translaticium in ęgypto est & octauo gigni iam quidem & in italia tales partus esse uitales. Contra priscorum opiniones: uariāt hęc pluribus modis. Vestilia C. Lucii: postea Pomponii atq; orfici clarissimorum ciuium coiunx: ex his quattuor partus enixa septimo semper mense. Genuit Suillium ruffum. xi. corbulonem. vii. utrunq; consulem: & postea Cesoniam. C. principis cōiugem octauo in quo mensiū numero genitis intra. xl. diem maximus labor: grauidis aūt. iiii. &. viii. mēse letales in his abortus. Masurius auctor est. L. papyrium prętorem secundo cohęrede: lege agente bonorum possessionem contra eum dedisse cum mater partū. xvi. mensibus diceret & tulisse. quoniam nullum certum tempus pariendi statutum uideretur.

ACōceptu decimo die dolores capitis oculorum uertigines tenebręq; & fastidiū in cibis redundatio stomachi indices sunt hominis ichoati: melior color marē fēreti et facilior partus. Motus in utero. xl. die. Contra oia in altero sexu. Ingestabile onus crurum & inguinis lenis tumor. Primus aūt. lxxxx die motus: sed plurimū lāgoris in utroq; sexu capillum germinante partu: & in pleilunio quod tempus editos quoq; infantes pręcipue infestat. Adeoq; incessus atq; omne quicquid dici potest in grauida

refert:ut salsioribus cibis usae carentē ungulis edāt partū:& si respirauere difficilius enitātᷣ. Oscitatio quidē in enixu letalis est sicut sternutasse a coitu abrotiuum

MIseret atq; etiam pudet extimantem ꝗ sit friuola animalium superbissimi origo cum pleꝝq; abortus causa fiat odor ab lucernaꝝ extinctu his principiis nascūtᷣ tyrani Carnifex his aius:tu qui uiribus corporis fidis:tu qui fortunę mūera amplexaris:& te ne alumnum quidem eius extimas:sed partū. Tu cuius in uictoria semp est mens tu qui te deum credis:aliquo successu tumes tanti tamen perire potuisti:atque etiam hodie minoris potes quantulo serpentis ictus dente.aut etiā ut Anacreon poeta acio uuępassę:aut fabius senator in lactis haustu uno pilo strangulatus. Is demū ꝓfecto uitam ęqua lance pensitabit:qui semper fragilitatis humanę memor fuerit.

IN pedes procedere nascētem contra naturā est:ęquo argumēto eos appellauere agrippas ut ęgre partos qualiter. M.agrippā feꝛt genitū unico ꝑpe felicitatis exēplo in omnibus ad hunc modum genitis:ꝗꝗ is quoq; aduersa pedum ualitudine misera iuuenta exercitato ęuo inter arma & ad mortē obnoxio accessu ifeliciore stirpe omni Sed per utrasq; agrippias maxīe quę.C.& Domicium Neronem principes genuere totidem faces generis humani. Pręterea breuitate ęui quīquagesimo uno raptus āno ī tormētis adulteroꝝ cōiugis socerīq; pręgraui seruitio luisse pręposteri ortas augurīū extimatᷣ. Neronem quoq; paulo ante principē.& toto principatu suo hostē generis humaī pedibus genitum scribit parēs eius agrippina ritu naturę hoīem capite gigni mos est:pedibus efferri.

AVspicatius enecata parēte gignūtᷣ:sicut Scipio africanus prior natus primusq; Cęsar ē:ob cęsum matris uteꝝ dictus:qua de causa & cęsones appellati. Simili modo natus & Manlius:qui Carthaginem cum exercitu intrauit.

VOpiscos appellabant e geminis qui recenti utero nascerentur altero interempto abortu. Nanque maxima & si rara uno circa hoc miracula existunt.

PRęter mulierem pauca animalia coitum nouere grauida. Vnum quidem oīno aut alterum superfoetat. Extat in monumētis medicoꝝ:& quibus talia cōsectari curę fuit uno abortu.xii.puerperia egesta. Sed ubi paululum tēporis inter duos cōceptus intercessit uterq; est perfectus ut in Hercule & Iphide fratre eius apparuit:& in ea quę gemīo partu alterum marito similem:alteꝝ adultero genuit. Item in proconesia ancilla quę eiusdem diei coitu:alterum domīo similem:alteꝝ procuratori eius. Et in italia quę unum iusto partu.v.mensium alterum edidit. Rursus in alia quę septem mensium edito puerperio insecutis mensibus gemīos enixa est. Iam illa uulgata est uarie ex integris truncos gigni:ex truncis integros eadēq; parte truncos:signa quędā neruosq; & cicatrices etiā regenerari.iiii.partu dacoꝝ origīs nota in brachio redditur

IN lepidorum gente tres intermisso ordine obductu membrana oculo genitos accepimus. Similes quidem alios auo:& ex geminis quoq; alterum patri:alteꝝ mrī Annoque post genitum maioris similem fuisse ut geminum:quasdam sibi similes semper parere:quasdam uiro:quasdam nulli:quasdam foeminam patri marem sibi. Indubitatū exemplū est Nicei nobilis pictoris bizātii geniti:qui adulterio ęthiopis nata matre:nihil a caeteris colore differente:ipse in auum degenerauit aethiopem. Similitudinum quidem in mente reputatio est:& in qua credantur multa fortuita pollere uisus auditus & memoria:haustęq; imagines sub ipso conceptu. Cogitatio etiam utriuslibet animum subito sibi transuolans effingere similitudinē:aut miscere existimatur. Ideoq; plures in homine ꝗ in caeteris omnibus animalibus differentiae

quoniam uelocitas cogitationum animiq; celeritas & ingenii uarietas multiformes notas imprimat cum cęteris animantibus immobiles sint animi: & similes omnibus singuli cuiq; in suo genere. Anthiocho regi Syrię e plebe nomine Artemius in tantũ similis fuit: ut laodice coniũx regia necato iam anthiocho nimium imperium per eũ commendatiõis regniq; successiõis pegerit. Magno Pompeio Iubius quidã e plebe et publitius: etiam e seruitute liberatus indiscreta prope specie fuere similes illud os probum reddentes ipsumq; honorem eximię frontis: qualis causa patri quoque eius menogenis coci sui cognomen imposuit strabonis a specie oculoꝝ nomen habentis uiciũ imitata. Et in seruo Scipiõis Serapione inerat suari negociatoris uile mãcipiũ Eiusdem fãilię Scipiõis post eum nomẽ saluito mimus dedit: sicut spĩter secũdanũ tertianũq; Pamphilius collegio Lentuli & Metelli consulum. In quo perq̃ ĩportune fortuitum hoc quoq; fuit duoꝝ simul cõsulum in scena imagines cerni: e diuerso. L. Plancus orator Histrioni rubrio cognomẽ ĩposuit. Rursus Curiõi patri burbaleius Itemq; messalę censorio menogenes perinde histriones. Surę equidẽ pro cõsulibus: etiam rictum in loquẽdo contractionẽq; linguę & sermõis tumultũ. Non imaginẽ piscator quidam in sicilia reddidit. Cassio seruo celebri oratori armẽtarii mirmilonis obiecta similitudo est. Orianius mango. M. Antõio iam triumuiro eximios forma pueros alterum in Asia genitum: alteꝝ transalpes ut geminos uendidit tanta unitas erat. Postq̃ deinde sermone pueroꝝ detecta fraude a furente ĩcrepitus Antonio est. Inter alia magnitudinem precii conquerente. Nam ducentis erat mercatus sestertiis Respondit uersutus ingenii mango id ipsum se tanti uẽdidisse: quoniã non est mira similitudo in ullis eodẽ utero editis diuersaꝝ quidẽ gentiũ natales tã concordi figura reperiri super omnẽ esse taxationem adeoq; tẽpestiuam admirationem intulit: ut ille proscriptor animus modo & cõtumelia furẽs nõ aliud in cẽsu magis & in fortũa sua ducer&.

Est quędam priuatim dissotiatio corpoꝝ & inter se sterilis: ubi cum aliis iunxere gignũt: sicut Diuus Augustus & liuia. Item alii alięq; tantũ foemĩas generant aut mares: pleꝝq; & alternãt: sicut graccboꝝ mater duodecies. Agrippina germanici nouies: aliis sterilis est iuuẽta: aliis semel in uita datur gignere. Quędam non pariũt partus quales si quãdo medicĩa & cura uicere foeminã fere gignũt. Diuus augustus in reliqua exẽploꝝ raritate neptis suę nepotẽ uidit natũ quo excessit anno. M. syllanũ qui cum asiam obtiner& post consulatũ Neronis principis successione eius ueneno interemptus est. Q. Metellus macedoĩcus cum. vii. liberos relinquer&. xi. nepotes reliquit: nurus uero generosq; & omnes qui se patris appellatione salutarẽt. xxvii. In actis tempoꝝ Diui Augusti inuenitur. xii. consulatu eius quẽ. L. Sylla collega ad. iii idus aprilis gessit. C. Crispinum hilarum ex ingenua plebe fesulana cum liberis. viiii In quo numero filię duę fuerunt nepotibus. xxvii. pronepotibus. xxix. neptibus. viii praelata pompa cum omnibus in capitolio Imolasse.

Mulier post quinquagesimum annum non gignit maiorq; pars. xl. profluuium genitale sistit: Nam e uiris Masinissam regem post. lxxxvi. annos generasse filiũ quẽ Methimathnum appellauerit. Claꝝ est Catonẽ censoriũ. lxxx. exacto ex filia Salõis clientis sui: qua de causa alioꝝ eius liberoꝝ propago luciniani sunt cognominati: hi saloniaĩ. ex quibus uticẽsis fuit. Nuper etiã. L. Volusio Saturnio in urbis prefectura extincto notum est Corneliam scipionum gentis Volusium Saturninum qui fuit cõsul post. lxii. ãnos genuisse & usq; ad. lxxv. apud ignobiles uulgares repit̃ generatio

Solum autem animal menstruale mulier est inde unius utero quas appellauere molas. Ea est caro informis inanimata ferri ictum & aciem respuens: mouet̃ sistitq; menses. & ut partus alias letalis: alias una senescens aliquando aluo citatior excedẽs

simile quiddam & uiris in uentre gignitur: quod uocant syron: sicut appio capitoni prętorio uiro. Sed nihil facile reperit̃ mulierũ profluuio magis mõstrificũ. Acescũt superuentu musta: orti sterilescunt: iactae fruges moriuntur. Insita exuruntur ortorũ germina & fructus arborũ: quibus insidere decidunt. Speculorũ fulgor aspectu ipso hebetatur acies ferri perstringitur eborisq; nitor. Aluei apium moriunt̃ ęs etiam ac ferrum rubigo protinus corrumpit odorq; dirus aera & in rabiem aguntur gustato eo canes: atq; insanabili ueneno morsus infigitur: quietiã bituminũ sequax: alioquĩ et lenta natura in lacu Iudeę: qui asphaltites uocatur certo tempore anni supernatãs nequit sibi auelli ad omnẽ cõtactũ adhęrespręterq̃ filo quod tale uirus infecerit: etiã formicis aĩali minimo inesse sensum eius ferunt abiciqué gestatas fruges nec postea repeti: & hoc tale tantũque oĩbus triceĩs diebus malũ in muliere existit: & trimestri spacio largius: quibusdam uero sępius mẽse sicut aliquibusnũq̃ sed tales nõ gignũt quando hęc est generãdo homĩ materia germine e matricibus: coaguli modo hoc in se se reglomerante: quod deinde tempore ipso aĩatur corporaturq;. Ergo cũ grauidis fluxerit ĩualidi aut nõ uitales partus edũtur: aut saniosi auctor est Nigidius.

IDem lac foeminę non corrumpi alẽti partum: si ex eodem uiro rursus cõcepit arbitratur. Incipiẽte aũt hoc statu: ac desinẽte cõceptus facillimi tradunt̃: foecũditatis in foemĩs pręrogatiuã accipimus inunctis medicamine oculis saliuam infici.

CAeterum editis primores septimo mense gigni prius q̃ in supera fere parte haud dubium est. eosdẽ. vii. decidere anno aliosq; suffici quosdã etiã cũ dẽtibus nasci sicut. M. Curium: qui ob id dẽtatus cognoĩatus est: &. CN. Papyrium Carbonem pręclaros uiros: in foeminis ea res inauspicati fuit exempli regũ tẽporibus: cũ ita nata esset Valeria exitio ciuitati in quã delata esset futura responso auruspicum uaticinãte Sessapã etiã illa tẽpestate florẽtissimã deportata est ueridico exitio cõsecuto. Quasdã concreto genitali gigni infausto omine Cornelia gracchorũ mater indicio est. Alii qui uice dẽtium cõtinuo osse gignuntur: sicuti prusię regis bityniorũ filius superna parte oris. Dentes aũt tãtum inuicti sunt ignibus nec cremãtur cum reliquo corpore. Ideq; flamis indomiti cauantur: tabe pituitae: candorẽ trahũt quodã medicaĩe: usu atterũt̃ multoq; primũ in aliquibus deficiũt. Nec cibo tãtum & alimẽtis necessarii: quippe uocis sermonisq; regimẽ primoris tenẽt cõcentu quodam excipientes ictum linguae seriẽq; structurę atq; magnitudine mutilantes mollientesue: aut hebetãtes uerba & cum defluxere explanationem omnem adimentes: quin & augurium in hac credit̃ esse parte: triceni bini uiris attribuũtur: excepta Turdulorũ gente: quibus plures fuere longiora promitti uitę putãt spacia: foemĩs minor numerus: quibus in dextra parte gemini superne a canibus cognoĩati fortunę blandimẽta pollicent̃: sicut in agrippĩa Domicii Neronis matre. Contra in lęua hoĩem priusq̃ genito dente cremari mos gentium non est. Sed mox plura de hoc commemorans historia decurret.

RIsisse eo die quo genitus est & unum hominem accepimus zoroastem. Eidem cerebrũ ita palpitasse ut ĩpositã repelleret & manũ futurę pręsagio scientię.

IN trimatu suo cuiq; dimidiam esse mensuram staturę certum est. In plenum autem cuncto mortalium generi minorem in dies fieri propemodum obseruatur. Rarosq; patribus proceriores consumente ubertatem seminum exustione. In cuius uices nunc uergat ęuum. In creta terręmotu rupto monte inuentum est corpus stãs xlvi. cubitorum: quod alii Orionis alii Octionis fuisse arbitrantur. Horestis corpus oraculi iussu refossum. vii. cubitorum fuisse monumentis credit̃. Iam uero ãte ãnos prope mille uates ille Homerus non cessauit minora corpora mortalium: q̃ prisca

conqueri. Neuii pollionis amplitudinē annales non tradūt: sed quia populi cōcursu pene īteremptus esset prodigii uice fuit: procerissimum hominum ętas nostra Diuo Claudio principe Gabbaram noīe ex Arabia aduectum. viiii. pedum & totidē ūciarū uidit: fuere sub Diuo Augusto semipede addito: quorum corpora eius miraculi grā in conditorio salustianorum asseruabantur ortorum pisoni: & secundille erant noīa Eodem pręside minimus homo duos pedes & palmum conopas nomīe in deliciis Iulię neptis eius fuit & mulier Andromeda liberta liuię augustę: mannium maxim et. M. Tullium equites Romanos binum cubitoꝶ fuisse auctor est. M. Varro: & ipī uidimus in loculis asseruatos. Sesquipedales gigni quosdam longiores in trimatu et implentes uitę cursum haud ignotum est. Inuenimus in monumentis salaminae Euthimeis filiū in tria cubita triēnio accreuisse īcessu tardū: sensu hebetē & iā puberē factum uoce robusta absumptum cōtractione mēbroꝶ subita triennio circūacto. Ipī uero pridem uidimus eadē ferme oīa pręter pubertatem in filio Cornelii taciti equitis Romani belgicę gallię rationes procurantis. Eutrapelos gręci uocāt eos. In latio non habent nomen.

Quod sit homini spacium a uestigio ad uerticem id esse sparsis manibus inter longissimos digitos obseruatum est: sicuti uires quibusdā dextra parte maiores quibusdam ęquas utraq;: aliquibus lęua manu pręcipuas: nec id unq̄ in foemis: mares pręstare pōdere: & defuncta uiuētibus corpora oīm aīaliū: & dormiētia uigilantibus uiroꝶ cadauera supīa fluitare: foeīaꝶ prona uelut pudori defunctaꝶ parcēte natura.

Concretis quosdam ossibus ac sine medullis uiuere accepimus signum eorum esse: nec sitim sentire: nec sudorem emittere: q̄q̄ & uoluntate sciamus sitim uictam equiteq; Romanū Iuliū uiatorē e uocōtioꝶ gēte foederata in pupillaribus annis aquā subter cutē fuisse morbo ꝓhibitū humore a medicis: naturam fecisse consuetudinē atq; in senecta caruisse potu: necnon & alii sibi multa imperauere.

Ferunt Crassum auū Crassi in parthis interempti nunq̄ risisse: ob id agelastum uocatum: sicut nec flesse multos. Socratē claꝶ sapiētia eodē semper uisum uultu nec hylari magis aut turbato. Exit hic animi tenor aliquādo in rigorē quēdam toruitatēq; naturę durā & īflexibilē affectusq; hūanos adimit quales apathis gręci uocāt: multos eius generis expti quod miꝶ sit auctores maxīe sapiētię Diogenē Cynicū Pyrrhonē Heraclytū Timonē hūc quidē etiā in totius odiū generis hūani euectū: sed hęc pua naturę insignia in multis uaria cognoscuntur: ut in Antonia drusi nunq̄ expuisse: in Pomponio consulari poeta nunq̄ ructasse: quibus natura concreta sunt ossa qui sunt rari admodum cornei uocantur.

Corpore neruosos esse uesco sed eximiis uiribus tribitanum in gladiatorio ludo Samnutium armatura celebrem. filiumq; eius militem. CN. Pompeii & rectos et transuersos cancellatum toto corpore habuisse neruos in brachiis etiam maībusq; auctor est Varro prodigiosa uirium elatione. Atq; etiam hostē ab eo ex prouocatiōe dimicantē inermi dextra uno digito supatū: & postremo correptū in castra trāslatum At Iulius ualens meruit in prętorio Diui Augusti centurio uehicula cum culeis onusta donec examinarentur sustinere solitus. carpenta apprehēsa una manu retīere obnixus contra nitētibus iumētis & alia mirifica facere quę īsculpta monimēto eius spectantur. Ideo. M. Varro Rusticellus inquit hercudes appellatus mulum suum tollebat. Fusius Saluius duo cētenaria pondera pedibus totidē maībus & duocenaria duo humeris contra scalas ferebat. Nos quoq; uidimus atlantum nomīe prodigiosę ostentationis quinquagenario thorace plumbeo indutum cothurnisq; quingētorum pondo calciatum per scęnam ingredi. C. Milonem athletam cum constitisset. nemo uestigio educebat: malū tenēti: nemo digito corripiebat. Cucurrisse mille. cxl. stadia

ab Athenis Lacedęmonem biduo phylippidem magnum erat:donec canisti curſor Lacedęmonius & Philonius Alexandri magni aſityone helym uno die mille.cccv. cucurrerunt. Nunc quidem incirco quoſdam.clx.paſſuum tolerare non ignoramus nuperq; Fonteio & Viſciano conſulibus annos.viii.genitum puerum a meridie ad ueſperum.lxxv.m.p.cucurriſſe.cuius rei admiratio ita demum ſolida perueniret ſi quis cogit& nocte ac die longiſſimū iter uehiculis tribus Tiberiū Neronē emēſum feſtiantē ad druſum frēm ęgrotū in germaīa. In ea fuerunt.cc.m.p.

OCulorum acies uel maxime fidem excedentia inuenit exempla. In nuce incluſā iliada Homeri carnē in mēbrana ſcriptum tradit Cicero. Idem fuiſſe qui prouider& cxxx.m.p.huic & nomē.M.Varro reddidit ſtrabonē uocatū:ſolitū aūt punico bello a lilybęo Sicilię promōtorio exeūte claſſe a carthagis portu etiā numeꝝ nauiū dicere Calicrates ex ebore formicas & alia tam parua fecit aīalia:ut partes coꝝ a cęteris cerni non poſſent. Mermecides quidem in eodē genere īclaruit quadrigā ex eadē materia quam muſca īteger& alis fabricatā & nauē quā apicula pennis abſconder&.

AVditus unum exemplum habet mirabile pręliū quo Sybaris deleta eſt eo die quo geſtū erat auditū Olympię. Nam cymbricę uictorię curſores quoq; Romaī qui perſicā uictoriā ipō die quo cōtigit nūciauere uiſus & auditus nuīnū fuere pręſagia.

PAcientia corporis:ut eſt crebra:ſors calamitatum:innumera documenta pepit clariſſimū in foeīs leue meretricas exēplum quę torta non indicarit Harmodium & Ariſtogitonē tyrānicidas. In uiris Anaxarchides:qui ſimili de cauſa cum torqueret̃ prerosam dentibus linguam unamq; ſpem indicii in tyrannos expuit.

MEmoria neceſſarium maxime uitę bonum cui pręcipue fuerit haud facile dictu eſt,tam multis gloriā eius adeptis. Cyrus rex oībus in exercitu ſuo militibus nomina reddidit.L.Scipio populo Romaō. Cyneas Pyrrhi regis legatus ſenatui,& equeſtri ordini,Romę poſtero die q̃ aduenerat. Mitridates duaꝝ &.xx.gētiū rex,totidē līguis iura dixit:pro concione ſingulīs intus ſine interprete affatus. Carneades quidem in gręcia quę quis exegerit uoluīa in bibliothecis legētis mō repręſentauit. Ars poſtrēo eius rei facta & īuēta eſt a Simoīde medico:cōſumata a metrodoro Scepſio ut nihil non iiſdē uerbis redderet̃ auditū:nec aliud eſt ęque fragile in hoīe morboꝝ & caſus īiurias atq; etiā metus ſētit:alias pticulatī alias uniuerſa ictus lapide oblitus ē lrās tātū e pręalto tecto lapſus:mrīs & affiniū propīquoꝝq; cepit obliuionem. Alius ęgrotus ſeruoꝝ etiā ſui uero noīs Meſſala coruīus orator. Itaq; ſępe deficere tētat & meditat̃ uel qeto corpe & ualido:ſomno quoq; ſerpēte āputat̃:ut ianis mēs quęrat ubi ſit loci

ANimi uigore praeſtantiſſimum arbitror. C.Iulium Caeſarem dictatorem:nec uirtutem cōſtantiāq; nūc cōmemoro:nec ſublimitatē omniū capacē:quę cęlo cōtinēt̃ ſed proprium uigorē celeritatēq; quodā igne uolucrē. Scribere & legere ſimul dictare et audire ſolitum accepimus. Epiſtolas uero tantarū rerū quaternas pariter librariis dictare:aut ſi nihil aliud ager& ſepteās dictare. Idē ſignis collatis qnq̃gies dimicauit ſolus.M.Marcellum tranſgreſſus:qui undeq̃dragies dimicauit. Nam pręter ciuiles uictorias undecies cētum & nonagīta duo milia hoīm occiſoꝝ pręliis ab eo nō eqdē in gloria poſuerī tātam etiā coactā hūani generis iniuriā:quod ita eſſe confeſſus eſt ipſe belloꝝ ciuilium ſtragem non prodendo:ut iuſtius Pompeio magno tribuatur octingentas.xlvi.naues piratis ademiſſe. Caeſari proprium & peculiare fuit:praeter ſupradicta clemētię īſigne:qua uſq; ad poenitētiā oēs ſuperauit. Idem magnanīitatis prębuit exemplum:cui comparari non poſſit aliud. Spectacula enim edita effuſaſq;

opes: aut operum magnificentiam in hac parte ennumerare luxurię fauentis est. Illa fuit uera & incomparabilis inuicti animi sublimitas captis apud pharsaliã Pompeii magni: scrineis epistolaꝝ iteꝝq; apud tapsum Scipionis ea oĩa optĩa cõcremasse fide atq; non legisse.

VErum ad decus imperii Romani non solum ad uiri unius uictoriam pertinet Pompeii magni titulos omnes triũphosq; in hoc loco nũcupari ęquato nõ mõ Alexandri magni reꝝ fulgore: sed etiã Herculis prope ac liberi patris. Igitur Sicilia recuperata unde primum Syllanus in reipublicę causa exoriẽs auspicatus est. Africa uero tota subacta & in ditionẽ redacta magniq; noĩe spoliũ inde capto eques Roãus id quod antea nemo curru triũphali euectus est. & stati ad solis occasum transgressus excitatis in pyreneo trophęis oppida octoginta. lxxvi. ab alpibus ad fines hispaniae ulterioris in ditionẽ redacta uictorię suę ascripsit. & maiore animo Sertorium tacuit belloq; ciuili quod oĩa cõcutiebat extrema extĩcto iteꝝ triũphales currus eques roãus induxit. Totiẽs ĩperator ãteq̃ miles: postea ad tota maria: & deĩde solis ortus missus hos retulit patrię titulos more sacris certaibus uĩcentiũ. Neq; enim ipsi coronantur sed patrias suas coronant. Hos ergo honores urbi tribuit in delubro Mineruę: quod ex manubiis dicabat. CN. Pompeius magnus Imperator bello. xxx. annoꝝ confecto fusis: fugatis: occisis: ĩ deditionẽ acceptis hoĩm cẽties uigeties: semel. lxxxiii. milibus depressis: aut captis nauibus. dcccxlvi. oppidis castellis mille quĩgẽtis. xxxviii. in fidẽ receptis terris a męotis lacu ad rubꝝ mare subactis uotum merito Mineruę. Hoc est breuiariũ eius. Ab oriente uero triũphi quẽ duxit ad. iii. kl. Octobris. M. Pisone. M Messala consulibus pręfatio hęc fuit. Cum oram maritimam prędoĩbus liberasset: & imperium maris populo Romano restituiss&. Ex Asia ponto Armeĩa Paphlagoĩa Cappadocia Cilitia Syria Scythis Iudęis Albanis hybernia insula Creta basternis & super hęc de regibus Mitridate atq; Tigrane triumphauit. Summa summaꝝ in illo gloria fuit: ut ipse in concione dixit: cum de rebus suis differer&. Asiam ultimam prouinciaꝝ accepisse eandẽq; mediã patrię reddidisse. Si quis e contrario simili modo uelit percensere Cęsaris res quis maior illo apparuit. Totum profecto terrarũ orbem enumer&: quod infinitum esse conueni&.

CAeteris uirtutũ generibus uarie & multi fuere pręstãtes. Cato primus portiae gentis tres summas in homine res praestitisse existimatus est: optimus orator: optimus imperator: optimus senator: que mihi omnia etiã si non prius acta: tamen clarius fuisse in Scipione ęmiliano uidentur. Dempto pręterea plurimoꝝ odio quo Cato laborauit. Itaq; sit ꝓpriũ Catoĩs q̃ter & quadragesies causam dixisse nec quẽquã sępius postulatum & semper absolutum.

FOrtitudo in quo maxime extiterit immensę quęstionis est utique si recipiatur poetaꝝ fabulositasq; qua Ennius Titus cecilium teucꝝ fratremq; eius pręcipue miratus propter eos sextũdecimũ adiecit annalẽ L. Sitinius dẽtatus: qui Tribunus plebis fuit Spurio Tarpeio. a. Ternio consulibus haud multo post exactos reges: uel numerosissima suffragia habet. Centies uities pręliatus: octies ex ꝓuocatione uictor xlv. cicatricibus aduerso corpore insignis nulla in tergo. Idem spolia caepit. xxxiiii donatus hastis puris duo de. xx. phaleris. xxv. torquibus tribus & . lxxx. armillis. clx. coroĩs. xxxvi. ciuicis. xiiii. aureis. viii. muralibus tribus: obsidionali una fisco ęris. xxx captiuis. xx. milibus. Imperatores. viiii. ipsius maxime opera triumphantes secutus Pręterea quod optĩm in operibus eius reor uno ex ducibus Tito Thyberio Romulio ex cõsulatu ad populum cõiuncto male acti Imperii eius militaris. haud mĩora for&t mallii capitolini decora ui ꝑdidiss& illa exitu uitę ante. xvii. annos bina ceperat spolia Primus omnium eques coronam muralem acceperat. vi. ciuicas. xxxvii. dona. xxiii. cicatrices aduerso corpore. Publium Seruilium magistrum equitum seruauerat. Ipse uulneratus humerum femur super omnia capitolium summamq; rem in eo solus a

gallis seruauerat si non regno suo seruass&. Verum in his quidē sunt uirtutis opera magna: sed maiora fortunę. M. Sergio ut equidem arbitror nemo quenq̄ hominum iure prętulerit: licet pronepos Catilina gratiam nomini deroget: secundo stipendio dexteram manum pdidit: stipēdiis duobus ter & uicies uulneratus est: ob id neutra manu neutro pede satis utilis: uno tantum seruo plurimis postea stipendiis debilis miles bis ab hannibale captus. Neq; enim cum quolibet hoste res fuit bis uinculoꝝ eius ꝓfugus ī. xx. mēsibus nullo nō die in catheis aut cōpedibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnauit duobus equis īsidēte eo suffossis dexterā sibi fecit ferreā eaq; religata pręliatus Cremonā obsidione exemit: placentiam tutatus est: duodena castra hostiū in gallia cępit: quę omnia ex oratione eius apparēt habita: cū in pręturio e sacris arceret̄ a collegis ut debilis: quos hic coronarum aceruos cōstructurus hoste mutato? Etenī plurim refert in quę cuiusq; tēpora uirtus īciderit: quas trebia ticiusue aut trāsimenus ciuicas coronas dedere? quę canis corona merita ūde fugisse uirtutis summū opus fuit? Cęteri profecto uictores hoīm fuere. Sergius uicit etiam fortunā Ingenioꝝ glorię quis posset agere delectū per tot disciplinaꝝ genera & tātā reꝝ opeꝝq; uarietatem: nisi forte Homero uate graeco nullum felicius extitisse conuenit sine operis fortuna: sine materia existimetur.

I Taq; Alexander magnus etenim insignibus iudiciis optime citraq; inuidiam tam superba censura peragitur inter spolia Darii persarum regis unguentoꝝ scrinio capto: quod erat de auro margaritis gemmisque preciosum uarios eius usus amicis demōstrantibus quādo tedebat unguēti bellatorē & militia sordidum. Imo hercule inquit libroꝝ homeri custodię detur ut preciosissimū hūani animi opus q̄ maxime diuiti opere seruaret̄. Idem pindari uatis familię penatibusq; iussit parci cū Thebas raper&. Aristotelis philosophi patriā suā cōdidit: tanteq; reꝝ claritati tam benignum testimoniū miscuit. Archilochi poetę īterfectores apollo arguit delphis. Sophoclem tragici cothurni principem defunctum sepelire liber pater iussit obsidētibus moeia lacedęmoniis: Lysandro eoꝝ rege in quiete sępius admoīto: ut pateret̄ hūani delicias suas requisiuit. Rex qui suprēmū diē Athenis obiisset: nec difficulter ex his quē deus significass& intellexit pacemque funeri dedit.

P Latoni sapientię antistiti Dionysius tyrannus alias sęuiciae superbięque natus ūctatam nauē misit obuiā. Ipse quadrigis albis egredientē in littore excępit. xx. talētis unā orationē Isocrates uēdidit. Eschines atheniēsis summus orator: cū accusationem qua fuerat usus rhodiis legiss&: legit & defensionē demosthenis: qua ī illud depulsus fuerat exiliū: mirātibusq; tum magis fuisse miraturos dixit: si ipsum orātē audiuiss&t calamitati testis ingēs factus inimici. Tucididem imperatorē athenienses in exilium egere: reꝝ cōditorē reuocauere: eloquētiam mirati: cuius uirtutes dānauerāt. Magnū et menandro in comico socco: testimoniū regū ęgypti & macedoniae cōtigit classe: & per legatos petito maius ex ipso regię fortunę pręlata litteraꝝ cōsciētia: perhibuere & Romani proceres etiā exteris testimonia. CN. Pompeius cōfecto mitridatico bello intraturus Possidonii sapiētię professione clari domū fores percuti de more a lictore uetuit fasces lr̄aꝝ ianuę summisit is cui se oriēs occidēsq; summiserat. Cato cēsorinus in illa nobili triū sapiētię procerū ab athenis legatione audito Carneade q̄primum legatos eos cēsuit dimittēdos: quoniā illo uiro argumētāte quid ueri esset haud facile discerni posset quanta moꝝ cōmutatio. Ille semper alioquī uniuersos exitiali nomine expellendos censuit grecos.

At pronepos eius Vticensis Cato unū ex Tribunatu militū phylosophū alterum in Cypria legatione reportauit. Eandemq; linguā ex duobus Catoibus in illo abiecisse in hoc importasse mirabile est. Sed & nostrorum gloriā pcēseamus. Prior africanus

Quinti Ennii ſtatuam ſepulchro ſuo imponi iuſſit. claꝝq; illud nomen: immo uero ſpolium ex tertia orbis raptum parte in cinere ſupprẹmo in poetẹ titulo legi. Diuus auguſtus carmina Virgilii cremari contra teſtamẽti eius uerecundiã uetuit: maiuſq; ita uati teſtimoniũ contigit q̃ ſi ipſe ſua probauiſſ&. M. Varronis bibliotheca quae prima in urbe ab aſinio pollione manubiis publicata Romẹ eſt unius uiuẽtis poſita imago eſt haud miore ut equidem reor gloria principe oratore & ciue ex illa ĩgeioꝝ quẹ tunc fuit multitudine uni hanc coronã dante q̃ cum eidem magnus Pompeius piratico ex bello naualem dedit. Innumerabilia deinde ſunt exempla romana ſi pſeq libeat cum plures una gens in quocũq; genere eximios tulerit q̃ cẹterẹ terrẹ. Sed quo et te. M· Tulli piaculo taceam? quo ue maxime excellentem inſigni prẹdicem? quo potius q̃ uniuerſi populi & illius gẽtis ãpliſsĩo teſtĩonio & tota uita tua ad cõſulatũ tantum operibus electus. Te dicente legem agrariam: hoc eſt alimenta ſua abdicarũt tribus. Te ſuadente roſcio theatralis ſeditionis auctori leges ignouerunt: notatoſq; ſe ignominiẹ diſcrimine ẹquo animo tulerũt. Te orãte proſcriptoꝝ liberos honores petere puduit. Tuum Catilina fugit ingenium. Tu. M. Antoniũ proſcripſiſti. Saluẹ primus omnium parẽs patriẹ appellate. primus in toga triumphum. linguẹq; laureã merite: & facũdiẹ latiaꝝq; litteraꝝ parẽs ẹquẹ ut dictator Cẹſar hoſtiſq; quondã tuus de te ſcripſerit: omnium triumphoꝝ lauream adepte: maiorem quãto plus eſt ĩgenii Romani terminos in tantum promouiſſe: q̃ imperii.

REliquis animi bonis prẹſtitere & cẹteros mortales ſapientia ob id Cati coniculi apud romanos cognoĩati: apud grẹcos ſocrates oraculo apollĩs pythii prẹlatus cũctis

RVrſus mortales oraculorum ſocietatem dedere chiloĩ lacedẹmoĩo tria prẹcepta eius delphis cõſecrãdo aureis litteris quẹ ſunt hẹc noſſe ſe quẽq̃: & nihil nimiũ cupe comitemq; aeris alieni: atque litis eſſe miſeriam: quin & funus eius cum uictore filio Olympiae expiraſſ& gaudio tota graecia proſecuta eſt.

DIuinitas & quaedam caelitum ſocietas nobiliſſima ex foeminis in Sibylla fuit Ex uiris in Melampode apud grẹcos: apud Romanos in Martio.

VIr optimus ſemel a condito ẹuo iudicatus eſt Scipio Naſſica adiurato ſenatu Idem in toga candida bis repulſa notatus a populo. In ſumma ei in patria mori non licuit: nõ hercle magis q̃ extra uĩcula illi ſapiẽtiſsĩo ab apollĩe iudicato Socrati.

PVdiciſſima foemina ſemel matronarũ ſententia iudicata eſt Sulpitia Paterculi filia uxor Fuluii Flacci electa ex cẽtum prẹcipuis quẹ ſimulacꝝ Veneris ex ſibyllinis libris dedicar&. Iteꝝ religioĩs expimẽto a Claudia inducta romã deum matre.

PIetatis exempla ĩfinita quidẽ toto orbe extitere: ſed Romẹ unũ cui cõpari cũcta non poſſint: humilis in plebe: & ideo ignobilis puerpa ſupplicii cauſa carcere ĩcluſa matre cum impetraſſ& aditũ a Iaĩtore ſemper excuſſa: ne quid ĩferr& cibi: deprẹhẽſa eſt uberibus ſuis alẽs eã. Quo miraculo matris ſalus donata filiẹ pietati eſt. Ambẹq; perpetuis alimẽtis & locus ille eidem conſecratus eſt deẹ. C. quintio & M. Attilio conſulibus templo pietatis extructo in illius carceris ſede: ubi nũc Marcelli Theatꝝ eſt. Gracchoꝝ pater anguibus prehẽſis in domo cum reſponderetur ipſum uicturũ alterius ſexu interempto: immo uero inquit meũ necate. Cornelia enim iuueĩs eſt & parere adhuc poteſt: hoc erat uxori parcere & rei. p. conſulere. Idq; mox conſecutum eſt. M. Lepidus apuleiẹ uxoris charitate poſt repudiũ obiit. p. Rutilius morbo leni impeditus nunciata fratris repulſa in cõſulatus petitione ilico expirauit. p. catienus

phylotimus patronũ adeo dilexit: ut hęres oībus boīs īstitutus ī rogũ eius se iacer&.

V Ariarum artium scientia innumerabiles emicuere. quos tamen attingi par sit florem hoīm libātibus. Astrologia berosus: cui ob diuinas prędictiones athenienses publice in gymnasio statuā inaurata lingua statuere. Grammatica Appolodorus cui ampliatioīs gręcię honorē habuere. Hyppocrates medicīa: qui uenientem ab illyriis pestilētiā prędixit discipulis: quos ad auxiliandũ circa urbes dimisit: quod ob meritũ honores illi quos herculi decreuit grecia. Eandē sciētiam inde obrotocco Ptolemęus rex megalēsibus sacris donauit cētũ talētis seruato ātiocho rege: magna & Critobolo fama est extracta philippi regis oculo sagytta & citra deformitatē oris: curata orbitate luminis. Summa autem Asclepiadę prusiensis condita noua secta spretis legatis & pollicitationibus mitridatis regis reperta ratione: qua uinum ęgris medetur relato e funere hoīe & cōseruato: sed maxīe spōsione facta cum fortũa: ne medicus crederet̃ si unq̃ inualidus ullo modo fuisset ipse & uictor supprema in senecta lapsu scalarũ exanimatus. Grāde in Archimede geometrię: ac machinalis sciētię testimoīum. M Marcelli cōtigit īterdicto cum syracusę caperētur: nec uiolaretur unus nisi fefellis& imperiũ militaris imprudētia laudatus est: & Cresiphon gnosius ęde ephesi Dianae admirabiliter fabricata: Philon Athenis armamentario mille nauium: cathesibus puerimatica ratione: & hydraulicis organis repertis. Dinocrates metatus Alexandro condēte in aegypto Alexandriam. Idem hic Imperator edixit: ne quis ipsum alius q̃ appelles pinger&: quam pirgoteles sculper&: quā lysippus ex ęre ducer&: quae artes pluribus inclinauere exemplis.

A Ristidis Thebani pictoris unam tabulam centũ talentis rex Attalus licitatus est. lxxx. emit duas Cęsar dictator in ęde: & adiacenti monomachię in templo Veneris geītricis dicaturus. Candulus rex bolarchi picturā magno cum exitio haud mediocri pari repēdit auro. Rhodũ nō īcēdit rex Demetrius expugnator cognoīatus ne tabulam protogenis cremar& a parte: ea muri locatam. Praxiteles marmore nobilitatus est. Gnidiaq; uenere pręcipue uesano amore cuiusdam Iuuenis insignis et Nicomedis extimatione regis gnidiorum grandi ęre alieno permutare eam conati Phidię Iupiter Olympius quottidie testimonium perhibet: mentori Capitolinus & Diana ephesia: quibus fuere consecrata artis eius Vasa.

P Recium hominis in seruitio geniti maximum ad hanc diem: quod equidem cōpererim fuit grāmaticę artis daphnatio. pisaurēse uendēte: & M. Scauro principe Ciuitatis. iii. dcc. licente. Excessere hoc in nostro ęuo: nec modice histriones libertatē suā mercati quippe cum iam apud maiores Roscius histrio. iii. m. d. annua mercasse prodatur: nisi si quis in hoc loco desyderat armeīaci belli paulo ante ꝓpe Tyridatem gentis dispensatorem: quē uero. iii. m. cxxx. manumisit: sed hoc preciũ belli nō hoīs fuit. Tam hercule q̃ libidis nō forme pezontemes spadonis seiano. iii. m. d. mercāte a sutorio prisco: quā quidē inuidiam lucri fecit ille mercatus in luctu ciuitatis: quem arguere nulli uacabat.

G Entium in toto orbe pręstātissima una omnium uirtute haud dubie Romana extitit fęlicitas. cui pręcipua fuerit hoīs non est humaī iudicii: cum ꝓsperitatē ipsam alius alio modo: & suopte ingenio quisq; termin&. Si uerum facere iudicium uolumus: ac repudiata omni fortũę ambitione decernere nemo mortalium est fęlix Abunde igitur atq; indulgēter fortuna decidit̃ cum eo qui uere dici nō īfelix potest quippe ut alia non sint certe ne lassescat fortuna metus est: quo semel recepto solida fęlicitas non est. Quid quod nemo mortalium omnibus horis sapit? utināq; falsum hoc & non ut a uate dictum q̃ plurimi iudicent. Vana mortalitas & ad circũscribēdũ se ipsam ingeniosa computat more thracię gentis: quę calculos colore distictos pro

experimento cuiusq; diei in urnam condit. ac supremo die separatos dinumerat: atq; ita de uno quoq; pronunciat. Quid ꝙ iste calculi candore illo laudato die originem mali habuit? q̃multos accepta afflixere imperia? q̃multos bona perdidere? & ultimis mersere suppliciis? Ista nimiꝝ bona si cui inter illa hora gaudio fuit: ita est profecto alius de alio iudicat dies: & tamen supremus de oībus: ideoq; nullis credendū. Quid ꝙ bona malis paria nō sunt? etiā pari nuēro nec lętitia ullo minīo moerore pensanda Heu uana & īprudēs diligētia: nuērus dieꝝ cōputatˀ ubi queritˀ pondus.

VNa foeminarum in omni ęuo Lampido Lacedęmonia reperitur quę regis filia regis uxor: regis mater fuit. Vna Beronice quę filia soror mater olympionicaꝝ. Vna familia curionū: in qua tres cōtinua serie oratores extiterunt: una fabioꝝ: in qua tres continui principes senatus. M. Fabius ābustus: Fabius Rutilianus filius. Q. Fabius gurges nepos.

CAetera exempla fortunę uariantis īnumera sunt: etenī quę facit magna gaudia nisi ex malis? aut quę mala immensa nisi ex ingentibus gaudiis?

SEruauit proscriptum a Sylla M. Fidustrum senatorem annis .xxxvi. sed iterum proscriptus superstes Syllę uixit usq; ad Antoniū. Constatq; nulla alia de causa ab eo proscriptū: q̃ quia proscriptus fuiss&. Triūphare Publiū Vētidiū de parthis uoluit quidē solū: sed eūdē in triūpho asculano. CN. Pompeius dixit pueꝝ q̃q̃ Massurius auctor est bis in triūpho ductum. Cicero Mulionem castrensem sufferanium fuisse plurimi iuentā inopē caliga militari tolerasse. Fuit & Balbus Cornelius maior cōsul sed accusatus atq; de iure uirgaꝝ in eum iudicē in exiliū missus primus externoꝝ atq; etiam in oceano genitorū usus illo honore quē maiores latio quoq; negauerunt. Est et Lucius Fuluius inter insignia exēpla tusculanoꝝ rebellantiū. Consul eodem quoq; honore trāsfuga & exornatus cōfestim a populo. ro. qui solus eodem āno quo fuerat hostis romę triūphauit ex his quoꝝ consul fuerat. Vnus hominū ad hoc aeui fęlicis sibi cognomē asseruit. L. Sylla ciuili nēpe sanguīe ac patrię oppugnatiōe adoptatus et quibusdam fęlicitatis inductus argumentis quod proscribere tot milia ciuium ac trucidare potuiss&. O praua interprętatio & futuro tēpore infęlix nū melioris sortis tunc fuere pereuntes quorū miseremur odio cum Syllā nemo oderit? Age nū exitus uitę eius omniū proscriptoꝝ ab illo calamitate crudelior fuit: erodente se ipō corpore et suppliciū sibi gignēte. quod & dissimulauerit: & supprēo somno eius cū mortuus quodāmodo est. Credamus ab uno illo īuidiā gloria uictā: hoc tātum nēpe fęlicitati suę defuisse cōfessus est: ꝙ capitoliū nō dedicauiss&. Q. Metellus in ea oratione quā habuit suppremis laudibus patris sui. L. Metelli pontificis bis consulis dictatoris magistri equitū qndecī uiri agris dandis qui primus elephātes ex primo puīco bello duxit in triumpho: scriptū reliquit: decem maxīas res optīasq; in quibusq; reddendis sapiētis ętatē exigerēt cōsumasse: eum ualuisse: primariū bellatorē esse: optīm oratorē fortissimū Impatorē: auspicio suo maxīas res geri: maxīo honore uti: summa sapiētia esse: summū Senatorē haberi. pecuniam magnā bono modo inueīre: multos liberos relinquere: & clarissimum in ciuitate esse: hęc contigisse ei nec ulli alii post Romam conditam. Longū est refellere & superuacuū abunde uno casu refutāte. Si quidē is Metellus orbam lumibus exigit senectā: amissi: incēdio cum palladiū raper& ex ęde Veste memorabili causa: sed euentu misero. quo fit. ut infęlix quidē dici non debeat fęlix tamen esse nō possit. Tribuit ei populus. ro. quod nūq̃ ulli alii a condito ęuo ut quotiēs in senatū iret. curru ueheretˀ ad curiā. magnū & sublīe. sed pro oculis datum.

HVius quoque. Q. Metelli: qui illa de patre dixit: filius inter rara foelicitatis humanę exempla numeratur. Nam pręter honores āplissimos cognomēq; macedoīę

a.iiii.filiis illatus est rogo:uno prętore tribus consularibus:duobus triumphalibus: uno censorio.Quę singula quoq; paucis cōtingere.In ipso tamē flore dignitatis suae a Catino Labeone cui cognomen fuit Macerioris tribuno.pl.quē ex senatu censor eiecerat:reuertēs e cāpo meridiano tēpore:uacuo foro & capitolio ad Tarpeiū raptus ut pręcipitaretur.Conuolāte quidē tam nuērosa illa coborte:quę patrē eū appellabat sed ut necesse erat in subito tarde & tanq̄ in exequias cum resistendi sacroq; sanctum collegiū repellēdi ius non esset uirtutis suę opera & cēsura:periturus ęgre tribūo qui interceder& referēte:alimie ipso mortis reuocatus alieno beneficio.Postea uixit bois et inde etiā cōsecratis a dānatu suo tanq̄ paꝝ esset faucium certe intortaꝝ expręssi per aures sanguis penā exactā esse.Equidē & Africā Emiliā inimicū fuisse īter calaītates duxerim:ipso teste macedoīco:si quidē dixit.Ite filii celebrate exequias. Nūquā ciuis maioris funus uidebitis:& boc dicebat iam balearici diadematis iā macedoīcus ipse. Veꝝ ut illa sola īiuria extimetur.Quis būc iure fęlicē dixerit periclitatū ad libidinem inimici.Nec Africanū saltē perire nec bostes uicisse tāti fuit:aut quos non bonores cursusq; illa sua uiolētia fortuna retro egit:per mediā urbē Cēsore tracto:etenim sola bęc mirādi ratio fuerat.tracto in capitoliū cum ille inquit ille triūpbās ipse deorum exuuiis nec captiuos quidē sic traxerat.Maius boc scelus fęlicitate cōsecuta factū est periclitato macedoīco:uel funus tātum taleq; perdere. In quo a triūpbalibus liberis portaretur in rogū:uelut exequiis quoq; triūpbās. Nulla est profecto solida fęlicitas quā cōtumelia ulla uitę rumpit:ne dum tāta.Quod supest nescio morum gloriae an īdignatioīs dolori accedat. Inter tot Metellos tā scelerata catinii audaciā semp fuisse inultam.

IN Diuo quoq; Augusto quem uniuersa mortalitas in bac censura nuncup& si diligēter extimētur cuncta:nūq̄ tam magna sortis bumanę rapiēt uolumina Repulsa in magisterio equitum apud auūculum & contra petitionem eius pręlatus Lepidus proscriptioīs inuidia collegiū in triūuiratu pessimoꝝ ciuiū.nec ęqua saltem portione:sed pręgraui Antonio pbilippensi pręlio.morbo fuga & triduo in palude ęgrotātis & ut fatentur Agrippa & Mecenas aquas subter cutē fusas turgidi latebra naufragia sicula & alia. Ibi quoq; in spelunca occultatio. Iam in nauali fuga urgente bostium manu:preces Proculeio morti admotę. Cura perusinę cōtētioīs:solicitudo matris actiani Pannoīciq; belli ruinę turris:tot seditiones militū tot ācipites morbi corpore suspecta Marcelli nota pudenda Agrippę obligatio totiēs petita īsidiis uita incusante liberorum mortes luctusq; non tamen orbitatem:triste adulterium filię & consilia patricidę palam facta cōtumeliosus priuigni Neronis secessus:aliud neptis adulterium:iuncta deīde tot mala inopia stipēdii rebellio Illyrici seruitioꝝ delectus iuuētutis penuria.pestilētia urbis:fames Italię:destinatio expirādi & q̄tridui inedia maiore pars mortis in corpus recepta.Iuxta bęc uariana clades:& maiestas eius feda suggillatio abdicatio postumii agrippę post adoptionem desiderium:post ęlationē Inde suspitio Fabium arcanorumq; proditiōem. Hinc uxoris & Tyberii cogitatioēs supprema eius cura:ī summa deus illum cęlumq; nescio adęptus magis an meritus bęrede non suo filio excessit.

SVbeunt in bac reputatione delpbica oracula uelut ad castigandam bominum uanitatem ab deo emissa. Duo sunt bęc pbedium fęlicissimum qui pro patria proxime occubuiss&. Alterum a Gige rege tunc amplissimo terrarū cōsulatu aglaiū propbodium esse fęliciorem.Senior bic in angustissimo arcadię āgulo paruum:sed annuis uictibus large sufficiens prędium colebat nunq̄ ex eo egressus:utque uitae genere manifestum est minima cupidine minimum in uita mali expertus est.

COnsecratus est uiuus sentiensq; eiusdem oraculi iussu & Iouis deorum summi astipulatu Eutimius picta semp Olympię uictor & semel uictus patria ei locris in

Italia ibi imaginem eius & Olympię:alteram eodē die tactam fulmīe. Callimachum ut nihil aliud miratum uideo deumq; iussisse sacrificare: quod & uiuo factitatum & mortuo nihilq; de eo mirum aliud q̃ hoc placuisse diis.

DE spacio atq; longinquitate uitę hominum non locorum modo situs. Verum exempla ac sua cuiq; sors nascendi incertum facere. Hesiodus qui primus de hoc aliq̃ prodidit fabulose ut reor multa de hominum ęuo referēs cornici nouē nrās attribuit ętates quadruplū eius Ceruis id triplicatum Coruis & relique fabulose in foenice ac nymphis. Anacreon poeta Argantomo tarresiorum regi. CL. tribuit annos. Cynirę cypriorū decem annis āplius. Eginio ducentos. Theopompus. Epimenido gnosio. Cliii. Hellanicus quosdam in ętolia ephyoꝝ gētis ducētos explere cui adstipulatur. Damiates memorās pectoreū ex his pręcipuū corpore uiribusq; etiā trecentis uixisse Ephorus archadum reges trecētis ānis. Alexāder Cornelius Dandonem quēdam in illyrico quigentis uixisse. Xenophon in petriplytinioꝝ insulę regem sexcentis atque ut parce mētitus est filiū eius octigentis. Quę omnia inscitia tēpoꝝ acciderunt annū enim alii ęstate unū determīabāt & alteꝝ hyeme. Alii quadripartitis tēporibus sicut Arcades quoꝝ anni trimestres fuere: quidā lunę senio ut ęgyptii. Itaq; apud eos aliq et singula milia annoꝝ uixisse produ̅tur. Sed ut ad cōfessa trāseamus. Argantonium gaditanū octogita ānis regnasse prope certū est: putāt q̃dragesimo cepisse. Masimissā sexagita ānis regnasse indubitatū est. Gorgiam siculū cētum octo uixisse. Q. Fabius Maximus sexagita tribus annis augur fuit. M. Perpenna & nuper Lucius Volusius Saturninus oībus quos in cōsulatu sentētiam rogauerāt superstites fuere. Perpenna septē reliquit ex his quos censor legerat. Vixit ānos nonagitaseptē. Qua in re etiam illud annotare succurrit unū oio quiquēniū fuisse quo Senator nullus moreretur. cū Flaccus & Albinus cēsores Lustrum cōdidere usq; ad proxios cēsores ab anno urbis quigētesimo septuagesimooctauo. M. Valerius Coruinus cētum annos impleuit cuius inter primū & sextum cōsulatū. xlvi. āni fuere. Idem sella curuli semel ac uicies sedit quotiēs nemo alius. Aequauit eius uitę spatium Metellus pōtifex. Et ex foeīs Liuia Rutilia nonagitaseptē ānos excessit. Satilia Claudio principe ex nobili domo lxxxxviiii. Terētia Cicerois cētū tres Clodia offili centum quīdecī: hęc quidem enixa quīdecies Luceia caminia cētū in scena ꝓnūciauit. Galeria copiola emboliaria reducta est i scenam. G. Pompeio & Q. Fuluio cōsulibus. Ludis pro salute Diuini Augusti uotiuis annos cētum quattuor agens: quę producta fuerat tyrocinio a. M. Pompoio ędili plebis. C. Mario: & CN. Carbone consulibus ante ānos nonagintaunum. Et a magno Pompeio magni theatri dedicatione anus pro miraculo producta. Samulā quoq; cētū. x. annis uixisse auctor est Pedianus Asconius. Minus miror Stephaionē qui primus togatus saltare instituit & utrisque secularibus ludis saltasse. Sed Diui Augusti. CL. quos Cęsar consulatu suo quarto fecit quando sexagintatres nō āplius interfuere quanq̃ & postea diu uixerit. In Tinoli montis cacumīe quod uocāt tēpsim CL. annis uiuere Mutianus auctor est totidem annos censum Claudii. L. Caesaris censura. T. Falonium bononiēsem idq; collatis censibus: quos ante detulerat uitęque argumentis: etenim id curę principi erat. Verum apparuit.

NOscere uidetur locus ipse syderalis scientię sententiam Epigenes. cxii. negauit impleri posse. Berosus excedit. Cxvii. Durat & ea ratio quam Petosiris ac Necepsos tradiderunt & Artemarium appellauit a trium signorum portione quam posse in Italię tractu. cxxv. annos uitę contingere appar&. Negauere illi quenq̃ nonagita ptiū exortiuam mensuram: quod anaphoras uocant transgredi & has ipsas incidi occursu maleficorum syderum: aut etiam radix eorum. Solisq; Esculapii sentētiam secuti qui statuit uitę spatia a stellis accipi dicit. Sed quantum plurimum tribuit incertum est:

rara autem dicunt esse longiora tempora: quoniã quidẽ momẽtis horaꝝ insignibus lunę dieꝝ utuc.vii.atq;.xv. quę nocte ac die obseruant̃ ingens turba nascatur: stãs illi annoꝝ lege occidua quã dimactaras appellãt nõ fere ita genitis.liiii.ãnis excedẽtibus Primum ergo artis ipsius incõstantiã declarat quã incerta res sit. Accedũt expimenta et exempla recẽtissimi census: quẽ intra quadrienniũ impatores cęsares Vespasiaĩ pater filiusue censores egerũt: nec sunt omnia uasaria excutienda medię tãtum partis inter apẽninũ: padũq; ponemus exẽpla.cxx.ãnis Parmę tres edidere. Brisilli Vnus.cxxv. Parmę duo.cxxx. Placẽtię unus: fauẽtię unamulier.cxxv.Bonoię.l.Terẽtius.M.F. Arimini uero Mapponius.cl.Terculla.cxxxvii.Citra placẽtiã in collibus oppidũ est ualleatiũ in quo.cxx.ãn.sex detulere quattuor uero.cxx. Vnus.cl.M.mutius &.M. F.Galeria fęlix ac ne pluribus moremur in re cõfessa in regione italię octaua cẽtenũ annoꝝ censi sunt hoĩes.liiii.Cẽtenũdenũ.xviiii.hoĩes.Cẽtenũ uicenũ quinũ homĩes quattuor.Cẽtenũ tricenũ hoĩes quattuor.Cẽtenũ tricenũ quinũ aut septenũ totidem Cẽtenum quadragenum homĩes tres.Alia mortalitatis incõstãtia Homerus eadem nocte natos Hectorẽ & Polydamãta tradit tam diuersę sortis uiros.Caio Mario.Gn Carbõe cõsulibus ad.xv.kl.Iũii.M.Cęcilius Ruffus & Cornelius Licinius Caluus eadẽ die geniti sunt Oratores quidẽ ambo: sed tamẽ dispari euẽtu: hoc etiã iisdẽ horis nascẽtibus in toto mũdo quotidie eueĩt piter domini ac serui gignũt̃ reges & iopes.

PVblius Cornelius Ruffus qui cõsul cum.M.Curio dormiens oculoꝝ uisum amisit: cũ id sibi accidere somniar&: e diuerso phalerius iam cũ desperatus a medicis uomicę morbo cum mortem in acie quęrer& uulnerato pectore mediciam inueĩt ex hoste.Q .F.Max.Cõsul apud flumẽ Isaram pręlio commisso aduersus Alobrogum regem: aruernoꝝq; gẽtes ad.vi.idus Augusti.cxxx: per duelliũ Cęsis febri quartana liberatus est in acie: incertum ac fragile ni miꝝ est hoc munus naturę quicquid dat̃ nobis: malignum uero & breue etiam in his quibus largissime contigit.Vniuersum utiq; ęui tempus intuẽtibus: quid ꝙ ęstimationem nocturnę quietis dimidia quisq; spacia uitę suę uiuit.Pars ęque morti similis exigit̃: aut pene ubi contigit quies nec reputãtur ĩfantię anni qui sensu carẽt nec senectę in pęnam uiuacis tot periculorum genera tot morbi tot metus tot curę totiẽs ĩuocata morte ut nullum frequentius sit uotom.Natura uero nil hoĩbus breuitate uitę pręstitit melius hebescũt sẽsus.mẽbra torpent: pręmoritur uisus: auditus: incessus: dẽtes etiam ad ciboꝝ ĩstrumẽta & tamẽ uitę hoc tẽpus ãnumeratur. Ergo pro miraculo ad id solitarium repitur exemplum Xenophilum musicũ ducẽtis & quĩq; uixisse sine ullo corporis ĩcomodo.At hercule reliquis oĩbus p singulas mẽbroꝝ partes qualiter nullis aliis aĩalibus: certis pestifer calor remeat horis aut rigor neq; horis mõ sed & diebus noctibusq; trinis q̃drinisue etiam toto anno atq; etiã morbus est aliquis per sapientiam mori.Morbus enĩ quoq; quasdam leges natura imposuit quadrini circuitus febrem nunq̃ bruma: nunquam hibernis mẽsibus incipere.Quosdam post sexagesimum uitę spacium non accedere alios pubertate deponi a foemĩs pręcipue senes mĩme sentire pestilentiam. Nanque uniuersis gẽtibus ingruũt morbi & generatim modo seruiciis modo proceꝝ ordini aliosq; per gradus: qua in re obseruatũ in meridiaĩs ptibus ad occasum solis pestilẽtiã semper ire nec unq̃ fere aliter nisi hyeme nec ut ternos excedat menses.

NAm signa lętalia in furoris morbo risum.Sapientię uero ęgritudine fimbriaꝝ curas & stragulę uestis plicaturas somno mouẽtium neglectum profundi hũoris e corpore effluuium.In oculorum quidem & narium aspectu indubitata maxime atq; etiam supino assidue cubitu uenarum inęquali aut formicante percussu & alia quoq; Hyppocrati principi medicinę obseruata. Et cum innumerabilia sint mortis signa salutis securitatisq; nulla sunt.Quippe cum Censorius Cato ad filiũ de ualidis quoq;

obseruationem ut ex oraculo aliquo ꝓdiderit senilē iuuētam prematurę mortis esse signum. Morborum uero tam infinita est multitudo ut Pherecides syrus serpentiū multitudie ex corpore eius erūpēte expirauerit. Quibusdā perpetua febris est sicut. G Męcenati eidē triennio supremo in illo horę momento contigit somnus. Antipater Sidonius poeta oibus annis uno die natali tantū corripiebat̃ febre & eo cōsumptus est satis longa senecta.

AViola Consularis in rogo reuixit: & quoniam subueíri nō potuerat pręualente flama uiuus crematus est. Similis causa in. L. Lamia pretorio uiro tradit̃. Nam Cęlium Tuberonem pretura functum a rogo relatū Messala ruffus & pleriq; tradūt hęc est cōditio mortalium ad has & huiusmodi occasiōes fortūę gignūtur uti de hoie ne morti quidē debeat credi. De aía reperimus íter exempla Hermonii Clazomenii aíam relicto corpore: errare solitam uaga uagāq; e longíquo multa ānūciare. quę nisi a pręsēte nosci nō possent corpe íterí semiaími donec cremato eo inimici qui cātaridę uocabātur remeāti aíę uelut uaginā ademerit. Aristei etiam uisam uolātem ex ore in proconesso corui effigie magnaq; quęritur fabulositate quam equidem & in gnosio Epymeide simili mō accipio pueꝝ ęstu & itiere fessum in specu. vii. &. l. dormiuisse annis reꝝ faciē: mutationēq; mirātem uelut postero die experrectū. Huic pari nuēro dieꝝ senio ingruēte ut tamē in septimū & quiquagesimū atq; centesimū uitę durar& annū fęiaꝝ sexus huic malo uidet̃ maxíe oportunus cōuersiōe uuluę quę si corrigat̃ spiritus restituitur. Ad hoc pertinet nobile illud apud grecos uolumen. Heraclitus septem diebus fęmię exaímis ad uitam reuocare. Varro quoq; auctor. xx. uiris agros diuidētibus capuę quēdam qui efferret̃ foro domū remeasse pedibus: hoc quidē aqni accidisse. Romę quoq; Corfidium matertere suę maritum funere locato reuixisse & locatorē funeris ab eo ęlatū. Adiecit miracula quę tota ídicasse cōueíat: duobus frībus equestris ordís Confidio maiori accidisse ut uideretur expirasse. Apertoq; testamēto recitatū hęredem minorē funeri institisse. Interí cū qui uidebat̃ extinctus plaudēdo cocinisse misteria: & narrasse a fratre se uenisse cōmēdatā sibi filiā ab eo: demonstratū preterea quo in loco defodiss& aurum nullo conscio & rogasse ut his funeribus quę compass& efferretur: hoc eo narrāte fratres domestici propere ānūciauerūt exaíatum illū & auꝝ ubi dixerat reptū est. Plena preterea uita est his uaticiniis: sed nō cōferēda cum sępius falsa sint sicut ígēti exēplo docebimus. Bello Siculo Gabienus Caesaris classium fortissimus captus a sexto Pompeio iussu eius incisa ceruice & uix coherēte iacuit in littore tota die: deinde cum aduesperauiss& gemitu: precibusq; congregata multitudine petiit uti Pompeius ad se uenir&: aut aliquē ex caris mitter& se autem ab inferis remissum habere quę renūciar&: misit plures Pompeius ex amicis quibus Gabienus dixit: Inferis diis placere Pompeii causas proide euētū futuꝝ quē optar& hoc se nūciare iussum. Argumētū fore ueritatis ꝙ pactis mādatis ꝓtius expiraturus esset: idq; ita eueít post sepulturā quoq; uisorum exēpla sunt nisi ꝙ naturę opera non prodigia consectamur.

IN primis autem miraculo sunt atq; frequenter mortes repentinę hoc summa uitę fęlicitas: quas esse naturales docebimus: plurías prodidit Verrius nos tum delectū modū seruamus. Gaudio obiere preter Chilonē de quo dixíus Sophocles et Dionysius Sicilię tyrānus uterq; accepto tragicę uictorię nūcio. Mater pugna illa cannēsi filio incolumi uiso cōtra falsum nūciū. Pudore Diodorus sapiētię Dialeticę professor lusoria quęstione nō protinus ad íterrogationes Stilbonis dissoluta nullis euidētibus causis obiere. Dum calciarentur matutío duo Cęsares pretor & pretura ꝑfunctus dictatoris Cęsaris pater hic Pisis exaíatus ē ille Romę. Q. Fabius maxíus in consulatu suo pridie. kl. Ianuarii in cuius locum more illius paucissimaꝝ horarū cōsulatum filius petiit. Item Gaius Volcatius Gurges senator omnes adeo sani atq; tempestiui ut de progrediendo cogitarent. Q. Aemilius Lepidus ianuam egrediens

incusso pollice limini cubiculi. G. autem fustius cum egressus in senatū iret offenso pede in Comitio. Legatus quoq; qui Rhodioꝝ cām in senatu magna cū admiratione concionauerat in limīe curię protinus expirauit ꝓgredi uolēs. Gn. Bebius pāphilus prefectura & ipse functus cū a puero quęsisset horas. Aulus Pompeius in capitolio cum deos salutasset. M. Viuentius Talua Cos: cū sacrificaret. C. Seruilius Pansa cū staret in foro ad tabernā hora diei secūda. M. P. Pansam fratrē īnixus. Bebius iudex dum Babyloniū uadimoīum differri iubet. M. Terētius Corax dum tabellas scribit in foro necnō & proxio āno dum cōsulari uiro in aurē dicit. Eques. ro. ante apollinē eboreū qui est in foro Augusti. Super omnes. C. Iulius medicus dū inūgit Spicillū per oculum trahēs. Aulus Manlius Torquatus Cōsularis cum in Cęnam placentam appeteret Lucius Tutius medicus Valla dū mulsi potionē haurit. Appius Sarpeius e balneo reuersus cū mulsum bibisset ouū sorberet. P. Quintius scapula cum apud Aquilium Gallū cęnaret. Detius Saufeius scriba cum domi sue prāderet. Cornelius Gallus Prętorius & Verrius Eques Roānus in uenere obiere. Et quos nrā ānotauit ętas duo equestris ordīs in eodē pātomimio istico tum forma pręcellētes operosissima tamen securitas mortis in. M. Ofilio hilaro ab antiquis traditur. Comędiaꝝ histrio cum populo admodum placuisset natali die suo conuiuiūq; haberet edita cęna calidā potionē in pultario poposcit simulq; personā eius diei ipsius acceptā ītuēs coronam e capite suo in eam trāstulit tali habitu rigēs nullo sentiēte: donec accubātiū proxius tepescere potiones admoneret. Hęc fęlicia exēpla. At contra miseriarum innumera: Lucius Domicius clarissimę gētis apud massiliam uictus Corsini captus ab eodem Cęsare ueneno poto post tedium uitę postq̄ biberat omni tēpore ut uiueret annixus est. Inueitur in actis felicis Rufei auꝝ celatū in rogū eius unū e fauētibus iecisse sese friuolum dictu: ne hoc glorię artificis daretur aduersis studiis copia odoꝝ correptū criminātibus eū. Ante nō multo. M. Lepidus nobilissię stirpis quē cuētus āxietate diximus mortuū cū flāmę ui rogo eiectus recōdi propter ardorē non potuisset iuxta sarmentis aliis nudus crematus est.

IPsum cremare apud Romanos non fuit ueteris instituti: terra condebātur. At postq̄ lōgīquis bellis obrutos erui cognouere tūc īstitutū: & tamen multifarie priscos seruauere ritus. sicut in Cornelia. Nemo ante Syllam dictatorē traditur esse crematus. Idq; uoluisse ueritum Talionē ab eruto. C. Marii cadauere. Sepultus uero intelligitur quoquo modo conditus: humatus uero humo contectus.

POst sepulturam uarię manium ambages omnibus a suprema die eademq; āte primā: nec magis a morte sensus ullus aut corporis aut aīę: q̄ āte natalē. Eadem enim uaitas in futuꝝ etiā se propagat: & in mortis quoq; tēpore ipsa sibi uita mētitur alias immortalitatem aīę. uel trāsfigurationē: alias sensum inferis dādo & manes colendo deumq; faciēdo qui iam etiā homo esse desierit. Ceu uero ullo modo spirādi ratione cęteris aniālibus distet: aut non diuturniora in uita multa reperiantur: quibus nemo similem diuiat immortalitatē. Quod autem corpus animę prosequitur materiā ubi cogitatio illi? quomodo uisus? auditus? aut qui tangit? qui uisus eius: aut quod sine his bonum: quę deinde sedes? quantaue multitudo tot sęculis aīaꝝ uelut umbrarum puerilium ista deliramētoꝝ: auideq; nūq̄ desinere mortalitatis cōmēta sunt. Similis et de asseruādis corporibus hominum ac reuiuiscēdi promissa Democrito uaitas qui non reuixit ipse maliq; ista dementia est iterari uitam mortemq;. Quę genitis quies unq̄ si īsublime sensus anię manet inter inferos umbrę. perdit profecto ista dulcedo credulitatis pręcipuū naturę bonū mortē ac duplicat obitum: si dolorem etiam post futuri extimationem inuenit. Etenim si dulce uiuere cui potest esse uixisse? at quāto facilius tutiusq; sibi quęq; credere specimē securitatis ante geītali summere expimēto

Onsentaneum uidetur priusq̄ digrediamur a natura hominum indicare: quae cuiusq; sciētia iuenta a quocūq; sunt. Emere ac uēdere istituit Liber pater. Idem diadema regiū isigne & triūphum iuenit. Ceres frumēta: cū ātea glāde uescerēt᷑. eadē molere & cōficere in attica Italia i Sicilia: ob id dea iudicata. Eadē prima leges dedit ut alii putauere. Rhadamātus lrās semp arbitror assyrias fuisse. Sed alii apud ęgyptios a mercurio ut Gelius: alii apud syros reptas uolūt. Vtriq; in gręciā attulisse e phoeice Cadmum. xvi. numero: quibus Troiaō bello Palamedē adiecisse quattuor hęc figura H. V. O. X. totidē post eū Simoīdem medicū. T. Z. O. E. quaꝝ omīm uis in nostris cognoscit᷑. Aristoteles. xviii. priscas fuisse & duas ab Epicharmo additas q̄ a Palaēde mauult. Anticlides i ęgypto iueīsse quēdā noie menō tradidit. xv. ānis āte phoroneū antiquissimū gręcię regem. Idq; in monumētis approbare conat᷑: e diuerso epigenes apud babyloīos septīgētoꝝ. xx. ānoꝝ obseruatioēs sydeꝝ coctilibus laterculis iscriptas docet grauis auctor in primis quimimū Berosus & Cirtodemus. ccccLxxxx. ex quo appar& ęternus litteraꝝ usus. In latium eas attulerunt pelasgi laterarias: ac domum constituerūt primi Curyalus & hyperbius fratres. Athenis ātea specus erāt ꝓ doībus Gelio toxius cęli filius lutei ędificii iuētor: plac& exēplo sumpto ab hyrūdinū nidis oppidū cecrops prior a se appellauit cecropiū: quę nūc ē ars athcis: aliq argos a phoroēo rege āte cōditū uolūt: quidā & Sityonē. Aegyptii uero multo āte apud ipsos dispolim tegulas inueīt Cinara agriopę filius: metalla ęris uterq; in isula cypro. Item forcipem malleū uectem incudē. Puteos danaus ex ęgypto aduectus in gręciam quę uocabatur argos dypsion. lapicidinas Cadmus thebis: aut ut Theophrastus in phoenice: trason muros turres ut Aristoteles Cyclopes tripini ut Theophrastus ęgyptii: qui ex Italia infecere lanas sardi textilia. fusum in lanificio Clestor filius aranes: linū & retia aragne fulloniā artē Nitias megarēsis: sutrinā batius. Mediciam ęgyptii apud ipsos uolunt repertam: alii per arabum babylonis & apollinis filium. herbariam & medicamētariā a Chirone Saturni & Philirę filio. Aes conflare & tēperare Aristoteles lidium scythā demōstrasse. Theophrastus Dellam phrygem putat ęream fabricam: alii chalybos: alii cyclopas ferꝝ Hesiodus in creta eos qui uocati sunt dactyli idęi. Argentum inuenit Erichthoīus atheniēsis: ut alii Cephicus. Auri metalla uel etiā flaturā cadmus fęnix ad pangeū mōtem: ut alii Thoas aut ęadis in pancaia: aut sol oceai filius: cui Gellius medicinę quoq; inuētionem & mellis assignat. plumbū ex cassiteride isula primus apportauit Midacritus: fabricam ferream inuenerūt Cyclopes. Figulinas Chorebus atheniensis. In his orbem anacharsis scythes: ut alii hyperbius chorithius: fabricam materiariam Dędalus & in ea serram asciam perpēdiculum. Terebꝝ glutinū lithocolā fornicē aūt libellā & tornū Clauē theodorus samius: mēsuras & pōdera Fidos Asius aut Palamedes ut maluit Gellius. Ignē e silice pirodes cilicis filius: ut eūdē asseruare ferula Prometheus: uehiculum cū quattuor rotis fryges: mercaturas poeni. Culturā uitium & arboꝝ eumolpus atheniēsis. Vinum aquę misceri staphius scytheni filius oleum & trapetas Aristeus atheniēsis. Idem mella bouē & aratꝝ bithiges atheniēsis ut alii triptolemus. Regiam ciuitatē ęgyptii: popularē attici: post theseum tyrannus primus fuit Faleris agrigēti. Seruitiū iuenere Lacedęōnii. Iudiciū capitis in ariopago primum inuētum est: pręlium Afri cōtra ęgyptios primi fecere fustibus: quos uocāt phalangas. Clypeos inuenerunt proetus & acritus inter se bellantes siue calcus filius athamātis: loricam midias Messenius: galeam gladium hastam lacedęmonii: ocreas et christas Chares: arcū & sagyttam Scythen Iouis filium: alii sagyttas persem Persei filium inueīsse dicunt: lanceas ętholus: iaculum cum amento ferūt inueīsse Aetholū martis filium: hastas uelitares tyremum: pilum penthesileam amazonē: securi piseū Venabula & in tormētis scorpionem Cretas catapultam. Syrophenicas balistam & fuudam. Aeneam tubam piseum tyrrhenum: testudīes Arthemonem Clazomeneū Equum qui nunc aries appellatur in muralibus machinis epium ad Troiam: equo

uehi bellephontem frenos & strata equorũ peletronium:pugnare ex equo thessalos qui cẽtauri appellati sunt habitãtes secũdum pelliõ mõtem:bigas primũ iũxit frygũ natio. Quadrigas Erichtonius:ordinem exercitus.signi dationem. Tesseras uigilias palamedes inuenit troiano bello.speculaꝝ significationẽ:sinõ eodem bello:inducias Lycaon.foedera Theseus·auguria ex auibus Carra.a quo carria appellata. Adiecit ex cęteris aĩalibus orpheus aurușpicam.delphus ignispicã.amphiaraus auspicia auium Thyresias thebanus interprętationẽ ostentoꝝ somnioꝝ amphitryo.astrologiã Atlas libyę filius.ut alii ęgyptii:ut alii assyrii:spęrã in ea:milesius Anaximãder. Ventorum rationẽ Aeolus thellenis filius:musicã amphion:fistulam pan:monaulũ mercurius obliquã tibiã midas inphrygia. Gemĩas tibias marsyas in eadẽ gẽte:lydios modulos amphiõ.Dorios thamiras thrax.phrygios ormasias pryx.cytharã Amphion:ut alii orpheus:ut alii linus.vii.cordis additis.Therpandea octauã.Simoĩdes addidit nonã Thimotheos cythara sine uoce cecinit. Thamiris prius cum cãtu.amphion ut alii linus cythara edita carmĩa cõposuit Terpãder cũ tibiis canere:uoce trozeius:dardãus instituit saltationẽ:armaturã curetes docuere pyrrhicẽ pyrrhus utrãq; in Creta.uersũ heroicũ phythio oraculo debemus:de poematũ origĩe magna quęstio ante Troianũ bellũ probãtur fuisse:prosam orationem cõdere pherecides syrus instituit Cyri regis ętate.historiã cadmus milesius.ludos gymnicos in arcadia lycaõ. Funebres achastus dioleo.post eum Theseus in isthmo:Hercules olympię athelicã:philus pilã lusoriã Gyges lydius picturã in ęgypto.In gręcia uehiculis ire dedali cognatus:ut Aristoteli placet:ut theophrasto polignotus atheniensis. Naue primus in gręciam ex aegypto Danaus aduecit.antea ratibus nauigabatur inuẽtis in mari rubro inter insulas a rege Erithra.Reperiũtur qui misos & troianos priores excogitasse in hellespõto putẽt cũ transirẽt aduersus thracas.etiam nũc in britãnico oceano utres corio circũsuti fiunt In nilo ex papyro ac scyrpo & harundine.longa naue Iasonem primum nauigasse Phylostephanes auctor est. Egesias phylaꝝ Ethesias stiphi samiram Archimachus egeonẽ biremẽ.Damasthenes erithreos fecisse triremẽ.Tuchitides amoclẽ corynthiũ quatriremem Aristoteles fecisse Carthaginenses quinqueremem instituit Nesiton salaminius.sex ordinum zenazoras syracusius:ab eo ad decemremem. Nesigiton. Alexandrum magnum ferunt institisse ad duodecim ordines. Phylosthephanus Ptolemęũ sioterẽ ad.xv.Demetriõ antigoĩ ad.xxx. Ptolemęum phyladelphũ ad.xl. Ptolemęũ phylopatorẽ qui triphõ cognoĩatus est ad.l.onerariã hippus tyrius iuẽit lembũ Cyrenẽses.cymbam phęices.celetẽ rhodii:certyꝝ cyprii. Sydeꝝ obseruationẽ in nauigando phęices:remũ cũ latitudĩe plateus:uela Icarus:malũ & antẽnã dędalus hyppegam Samii.aut ut pericles atheniẽses. Tectas longas tasii antea ex prora tantũ et pupi pugnabatᷣ.Rostra addidit pisaris:tyrrheĩ ancoram. Eupalanus eandẽ bidẽtẽ Anacarsis harapagoẽs & manus picles atheniẽsis adminicula gubernandi. Thyphis classe prĩcpes depugnauit.mios aĩal occidit prius hypbius martis filius.ꝓmetheus bouem.

GEntium consensus tacitus primus omniũ conspirauit ut Ionum lrĩs uterẽtur.

VEteres gręcas fuisse easdẽ pene quę nunc sint latinę indicio erit delphica tabula antiqui ęris quę est hodie in palatio dono principũ minerụę dicata in bibliotheca & inscriptione tali Xaxilipcui canece comai coe kpturae trata una ciezica.

SEquens gentium consensus in tonsoribus fuit.sed Romanus tardior in Italia et Sicilia uenere post Romam conditam anno Quadrigentesimo quiq̃gesimoq̃rto adducẽte pthione.ut auctor est Varro.ante ĩtõsi fuere.primus omniũ radi quottidie instituit.Africanus sequens Diuus Augustus cultris semper usus est.

TErtius conſenſus fuit horarum obſeruatione iam hac ratione accedens quando et a quo in grȩcia diximus reperte in ſecundo uoluīe. Serius etiam hoc Romae contigit.xii.tabulis ortus tātum & occaſus nominantur. Poſt aliquot ānos adiectus eſt & meridies aſſenſu Conſulum id pronūciante Curio īter roſtra & grȩcos thaſim proſpexiſſ& talem ſolem a collumna moenia ad carcerem īclinato ſydere ſupremam pronūciauit.Sed hȩc ſerenis tantum diebus uſq; ad primū punicum bellū princeps ſolarium horologiū ſtatuiſſe ante.xii.annos:q̃ cum Pyrrho bellatum eſt.Aedē qrini L.Papyrius curſor cū eandē dedicar& a patre ſuo uotā a fanio ueſtali ꝑditur:ſed neq; facti horologii rationem uel artificem ſignificat:nec unde tranſlatum eſt:aut apud quem ſcriptum inuenertit.M. Varro primū ſtatutū in publico ſecundum roſtra in collumna tradit bello punico primo a.M. Valerio meſſala conſule Catina captam in Sicilia:deportatum inde poſt.xxx.annos q̃ de papyriano horologio tradit̃ anno urbis.ccclxxvii.nec cōgruebāt ad horas eius linee:paruerꝫt tamen & annis ūdecētū donec.Q.martius philippus qui cum lucio paulo fuit cenſor diligentius ordīatum iuxta poſuit.Idq; munus īter cenſoria opera gratiſſime acceptum eſt etiam.nō tamē nubilo incertȩ fuerunt horȩ uſq; ad proximum luſtrum.Tunc Scipio naſſica collega lenati primus aqua diuiſit horas ȩque noctium ac dieꝫ.Idque horologium ſub tecto dicauit anno urbis.cccc.lxxxxv.Tam diu populo Romano lux indiſcreta fuit:nunc reuertamur ad reliqua animalia.Primumque terreſtria.

AD RELIQVA ANIMALIA ET PRIMVM terreſtria. Maximum proximumq; humaīs eſt Elephas ſēſibus qppe ītellectus ſermoīs illis prīi & īpioꝫ obediētia officioꝫ quȩ didicere memoria amoris & glorię uoluptas Immo uero quȩ etiā in homine rara probitas prudentia ȩquitas religio quoq;:ſyderum:ſoliſq; ac lunȩ ueneratio Auctores ſunt in mauritanię ſaltibus ad quēdam amnē cui nomen eſt amilo. Niteſcente luna noua greges eorū deſcēdere.Ibiq; ſe purificātes ſollēniter aqua circūſpargi atq; ita ſalutato ſydere in ſiluas reuerti ituloꝫ fatigatos prȩ ſe ferentes alienȩ quoq; religionis intellectu credunt̃ maria tranſituri:nō ante naues aſcendere:q̃ īuitati rectoris iureiurādo de reditu:niſi qui uiſi ſunt feſſi ȩgritudine. Quando & illas moles infeſtant morbi herbas ſupini iacentes in Cȩlum ueluti tellure precibus alligata. Nam quod ad docilitatem attinet regem adorant:genua ſummittunt:coronas porrigunt. Indicis arabici mīores quos appellat nothos.

ROmȩ uicti primum ſubiere currum Pompeii magni africano triumpho quod prius India uicta triumphāte Libero prē memorat̃.Proculeius negat potuiſſe Pompeii triumpho iunctos egredi porta:germanici munere gladiatorio:quo etiam inconditos motus edidere ſalutantium modo.Vulgare erat per auras arma iacere nō auferētibus uentis:atq; inter ſe gladiatorios congreſſus edere:aut leſciuienti pyrrhice colludere:poſtea & per funes inceſſere lecticis etiā ferētes quaterni ſingulas puerpas imitātes pleriſq; hoīnē triclīnis accubitum ire ꝑ lectos ita libratis ueſtigiis:ne quis portantium attingeretur.

TErtum eſt unum tardioris ingenii in accipiēdis quȩ tradebant̃ ſȩpius caſtigatū uerberibus eadem illa meditantem noctu repertum.Mirum quidem maxime eſt aduerſis quidem funibus ſubire:ſed regredi utique pronis Mutianus ter Conſul auctor eſt aliquem ex his litterarum ductus grȩcarum didiciſſe ſolitumq; perſcribere

eius linguę uerbis. Ipse ego hęc scripsi & spolia celtica dictaui. Itēq; se uidisse puteolis cum aduecti e naui egredi cogerētur territos spacio pontis procul a cōtinēte porrecti ut sese longinquitatis extimatione fallerent auersos retrorsus isse: prędam ipsi in se expetendā sciunt solam esse in armis suis quę iuba cornua appellat. Herodotus tanto antiquior & cōsuetudo melius dētes: quamobrem deciduos casu aliquo uel senecta defodiunt. hoc solū ebur est. Cęterum & in his quoq; quę corpus intexit uilitas ossea quanq̃ nuper ossa etiam in laias secari cępere penuria. Eteim rara amplitudo iā dētiū pręterq̃ ex India reperitur. Cętera in nostro orbe cessere luxurię: dētiū cādore ītelligit̃ iuuēta: circa hos belli summa curę alterius. mucroī parcūt: ne sit pręliis hebes alterius operario usu. fodiūt radices: īpellūt moles: circūuētiq; a uenātibus primos cōstituūt qbus sit mīmiue tāti pręliū putet̃. Postea fessi īpactos arbori dētes frāgūt: prędaq; se redimunt.

C Irum ni plerisq; animalium scire quare petantur. Sed & per cuncta quid caueāt Elephas hoīe obuio forte in solitudīe & simpliciter oberrāte clemēs placidusq; etiā demōstrare uiam traditur. Idem uestigio hoīs aiaduerso prius q̃ hoīe intreiscere insidiaꝝ metu: subsistere ab olfactu circūspectare iras proflare: nec calcare hoīem: sed erutum proxio tradere: illū sequēti nūcio usq; ad extremū. Tunc agmē circumagi & reuerti aciemq; dirigi adeo omniū odori durare uirus illud maiori ex ꝑte ne nudorū quidē pedū. Sic & tygris etiā feris cęteris truculēta: atq; ipsa elephātem quoq; spernēs uestigio hoīs uiso trasferre dicitur protinus catulos quonamodo agnito sibi āte non conspecto illo quē timet. Etenim tales siluas mīme frequētari certū est. Sane mirant̃ ipsam uestigii raritatē. Sed unde sciūt timēdū esse: īmo uero cur uel ipsius cōspectū paueāt hoīs tanto uiribus magnitudīe uelocitate pręstantiores. Et nimirum hęc est natura rerum: haec potentia eius. Saeuissimas ferarum maximasque: quae nunquam uidissent quod debeant timere: & statim intelligere cur sit timendum.

M Lephanti gregatim semper ingrediuntur: ducit agmen maximus natu cogit ętate proximus: amnem trāsituri minimos permittunt. ne maioꝝ īgressu atterrente alueum crescat gurgitis altitudo. Antipater auctor est duos Antiocho regi in bellicis usibus celebres etiā cognoībus fuisse. Etenim nouere ea: certe Cato cum Imperatorū nomina annalibus ascriber& eum qui fortissime pręliatus esset in punica acie surum tradidit uocatum altero dente mutilato. Antiocho uadum fluminis experiēti renuit aiax alioquin dux agmīs semper receptus prouinciā eius fore principatū qui trāsiss& ausumq; Patroclū ob id faleris argēteis: quo maxīe gaudēt: & reliquo omni primato donauit. Ille qui notabatur inedia mortem ignominię prętulit: mirus nanq; pudor est: uictusq; uocem fugit uictori terram ac uerbenas porrigit: pudore nūquā nisi in abdito coeunt. mas quiquēnis: femīa decēnis. Initur aūt biēnio quinis ut feꝛt cuiusq; anni diebus. nec āplius sexto perfunduntur amne non ante reduces ad agmen: nec adulteria nouere. nullaue propter foemīas inter se pręlia: cęteris animalibus ꝑniciosa nec quia desit illis amoris uis. Nanq; traditur unus amasse q̃dam in ęgypto coraulas uendentem. ac ne quis uulgariter electam putet mire gratā Aristophanio celeberrīo in arte grammatica: alius Menandꝝ syracusanū incipiētis iuuētę in exercitu ptolemęi desyderiū eius quotiēs non uider& inedia testatus. Et unguētariā quādā dilectā Iuba tradit. Omnium amoris fuere argumēta gaudiū a cōspectu blandiciaeque incognitę stirpes quas populus dedisset seruatae & in sinum effusae. Nec mirum esse amorem quibus sit memoria. Idem nanq; tradit agnitum in senecta multos post annos qui rector in iunenta fuiss&. Idem diuinationem quādam iusticię cum Bochus rex. xxx. Elephātis totidē: in quos sęuire īstituerat stipitibus alligatos obieciss& ꝑcurrsātibus inter eos qui lacesserēt non potuisse effici ut crudelitatis alienę misterio fungerent̃.

ELephantos Italia primum uidit Pyrrhi regis bello:& boues lucbas appellauit in lucanis uiſos anno urbis.cccclxxii. Roma actos in triumpho.vii.annis ad ſuperiorem numerum additis. Eadem plurimos anno.d.lxxii.uictoria.L.Metelli pōtificis in Sicilia de pęnis captos.cxxxii.fuere:aut ut qdā.cxl.trāſuectos ratibus:q̃s dolioꝝ conſertis ordinibus impoſuerat.Verius eos pugnaſſe in circo interfectoſque iaculis tradit penuria conſilii:quoniā neq; ali placuiſſet neq; donari Regibus.L.piſō inductos duntaxat in circum.atque ut cōtemptus eoꝝ increſcer& ab operariis baſtas prępilatas babētibus p circū totū actos:nec quid demū factū ſit bis auctores explicāt qui non putāt īterfectos.

CLara eſt unius e Romaīs dimicatio aduerſus elephantū cum hānibal captiuos noſtros dimicare inter ſe coegiſſ&. Nanq; unum qui ſuperat obiecit Elephāto et illum dimitti pactus ſi īteremiſſ&.Solus ergo in harena cōgreſſus magno pocōrū dolore cōfecit.Hānibal cū famā eius dimicatiōis cōtemptū allaturā belluis ītelliger& equites miſit:qui abeūtem interficerēt:proboſtidem eorū facillime amputari Pyrrhi pręlioꝝ experimētis patuit.Romę pugnaſſe Feneſtella tradit primū omniū in circo claudii pulchri ędilitate curruli.M.Antonio Aulo Poſthumio cōſulibus āno urbis dc.lii.Item poſt annos.xx.luculloꝝ ędilitate curruli aduerſus tauros.Pompeii quoq; altero cōſulatu de dicatione templi Veneris uictricis pugnauere in circo.xx.aut qdā tradūt.xvii.getulis ex aduerſo ioculātibus mirabili unius dimicatione:qui pedibus cōfoſſis repſit genibus in cateruas abrepta ſcuta iaciens in ſublime:quae decidentia uoluptati ſpectantibus erāt in orbem circumacta uelut arte non furore belue iacerēt magnū & in altero miraculum fuit uno occiſo pilum aūt ſub oculo adactū in uitalia capitis uenerat:uniuerſi eruptionē tentauere non ſine uexatione populi circundatis clauſtris ferreis.Qua de cauſa Cęſar dictator poſtea ſimile ſpectaculū editūs euripis harenam circūdedit:quos Nero princeps ſuſtulit:equiti loca addēs.Sed Pompeiani amiſſa fugę ſpe miſericordiā uulgi īenarrabili habitu quęrētes ſupplicauere quadam ſeſe lamētatione cōplorātes tanto populi dolore:ut oblitus Imperatoris ac muīficētię honori ſuo exquiſitę flēs uniuerſus cōſurger&:diraſq; Pompeio:quas ille mox luit poenas imprecaretur. Pugnauere & Cęſare dictatore tertio Conſulatu eius.xx.cōtra pedites quīgētos.Iteꝝq; totidem turriti cum ſexageīs propugnatoribus eodem quo priore numero peditum & pari equitum ex aduerſo dimicante. Poſtea ſingulis principibus Claudio Neroni in conſumatione gladiatorum.

IPſius animalis tanta narratur clemētia cōtra mīus ualidos:ut in grege pecudū occuerentia manu dimoueat.ne quid obterat imprudēs:nec niſi laceſſiti nocent hiq; congregatim ſemper ambulēt mīme ex oībus ſoliuagi equitatu circumuēti infirmos aut feſſos uulneratoſue in medium agmen recipiunt:ac uelut imperio ac ratione per uices ſubeuntes capti celerrime mitificantur ordei ſucco.

CApiuntur autem in India unum ex domitis agente rectore qui depraehenſum ſolitarium abactum ue a grege uerber& ferum:quo fatigato tranſcendit in eum:nec ſecus ac priorem regit.Africa foueis capit:in quas deerrante aliquo protinus caeteri congerunt ramos moles deuoluunt aggeres conſtruūt:omniq; ui conant̃ extrahere Ante domitandi gratia regis equitatus cogebant in conuallem manufactam & lōgo tractu fallacem:cuius incluſos ripis foſſiſq; fame domabant:argumentū erat ramus homine porrigente clementer acceptus.Nunc dentium cauſa pedes eorū iaculantur alioquin molliſſimos.Trogodytę contermini ęthiopię:qui hoc ſolo uenatu aluntur arbores propinquas itineri eorum conſcendunt. Inde totius agminis nouiſſimum ſpeculati extremas in clunes deſiliunt:lęua deprębenditur:cauda pedes ſtipantur in ſiniſtro foeminę.Ita pendens alterum poplitem dextra cędit:ac pręacuta bipēni:hoc

crure tardato profugiēs alterius poplitis neruos ferit cūcta pręceleri ꝑnicitate ꝑagens Alii tutiorem genere.sed magis fallaci ingentes arcus intentos defigūt humi lōgius hos pręcipui uiribus iuuenes cōtinēt. Alii cōnexi pari conatu tēdūt:ac prętereūtibus sagyttarum uenabula infigunt:mox sanguinis uestigiis sequuntur.

ELephantorum generis foeminę multo pauidiores.Domantur aūt rabida fame et uerberibus elephantis aliis admotis qui tumultuantē cathenis coerceāt alias circa coitus maxie efferātur & stabula indorum dentibus sternūt. Quapropter arcent eos coitu foemiaꝝq; pecuaria separant:quę haud alio modo q̃ armētorum habēt.Domiti militāt & turres armatorum in dorsis in hostes ferūt:magnaq; ex parte orientis bella conficiūt:prosternūt acies:proterūt armatos. Iidem in mimo suis stridore terrentur uulneratiq; & territi retro semper cedūt haud miore partium suarum ꝑnitie. Indicū Afri pauent:nec contueri audeant·Nam & maior indicis magnitudo est.

DEcem annis gestare in utero uulgus existimat. Aristoteles biennio:nec āplius q̃ semel singulos gignere:pluresq; uiuere ducentis annis & quosdā.ccc. Iuuenta eoꝝ a.xl.incipit:gaudēt amnibus maxie:& circa fluuios uagātur:cū alioquin nare ꝓpter magnitudiem corporis nō possunt.Iidem frigoris impaciētes maximū hoc malum inflatioēsq; & profluuium alui:nec alia morborum genera sentiūt.Olei potu tela quę corpori eoꝝ ihęserāt decidere inueio:a sudore aūt facilius adhęrescere.& terram odisse his tabificum est nisi sępius mādunt.deuorāt aūt & lapides:trūcos quidē gratissios in cibatu habēt:palmas excelsiores fronte prosternūt.atq; ita iacētiū assumunt fructū mandūt ore spirāt & bibūt odorāturq; haud improprie appellata manu aīaliū maxie odore murē:& si pabulū in pręsepio positum attigi ab eo uidere fastidiunt.Cruciatū in potu maxim sentiunt hausta hirudine quā sanguisugam uulgo coepisse appellari aduerto:hęc ut in ipso amne canali se fixit intolerādo afficit dolore.Durissimū dorso tergus. Ventres molles:setarum nullum tegumētum ne in cauda quidem pręsidiū abigendo tedio muscaꝝ. Nanq; id tanta uastitas sentit:sed cācellata cutis & iuitās id genus aīalium:odore:ergo cum extēta cute recepere examina arcatis in rugas repente cancellis compręhensas enecāt:hoc his pro cauda iuuamen.Dentibus ingēs pręcium deoꝝ simulacris lautissima ex his materia inueīt luxuria cōmēdationē:& aliā expetit in callo manus uim saporis haud alia de causa credo q̃ quia ipsum ebur sibi mandere uidetur.Magnitudo dētium uidetur quidē in templis pręcipua:sed tamē in extreīs africę qua confinis ęthiopię est postium uicem in doīciliis pręhere sępesque in his & pecoꝝ stabulis ꝓ palliolis elephantū dētibus fieri Polibius tradidit auctore Gulusa regulo.

ELephantos fert Africa ultra syrticas solitudines & in mauritania feꝝt ęthiopes & trogodytę ut dictum est:sed maximos India bellantesque.Cum his perpetua discordia dracones tātę magnitudis:ut ipsos circūflexu facili ambiant:nexuque nodi perstringāt cōmorit̃ ea dimicatio uictusq; corruēs complexum elidit pondere.

MIra animalium pro se cuiq; solertia est:ut his una scandendi in tantā altitudinē difficultas draconi.Itaque cum iter ad papula speculatus ab excelsa arbore iniicit scit īparem sibi luctatum cōtra nexus.Itaq; arboꝝ aut rupiū aut criptaꝝ quęrit.Cauēt hoc dracones:ob idq; gressus primum alligāt cauda:resoluunt illi nodos manu. At hi in ipsas nares caput condunt pariterq; spiritum pręcludūt & molissimas lancināt ꝑtes Iidē obuii depręhensi in aduersos erigunt se oculosq; maxime petūt.Ita fit ut pleꝝq; cęci ac fame & moeroris tabe confecti reperiātur:quam quis aliā tantę discordię causā attulerit nisi naturam spectaculum sibi ac paria componentē?Est & alia dimicatiois huius causa Elephanti frigidissimum esse sanguinē. Ob id ęstu torrēte & dracoībus

experti. quamobrem in amnes mersos insidiari uenientibus. Moxq; illigata manu in aurem morsum defigere: quoniam his tantum locis defendi non possit manus dracones esse tantos: ut totum sanguinē capiāt. Itaq; elephātos ab his ebibi: siccatosq; considere & dracones inebriatos opprimi commorique.

Generat Dracones ęthiopia indicis pares uicenum cubitorum. Id modo mirum unde cristatos Iuba crediderit asachei uocantur Aethiopes apud quos maxīe nascūt̃ narraturq; in maritimis eoꝝ quaternos quīosq; quosq; inter se erratiū modo īplexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabię Vehi fluctibus.

Megasthenes scribit in India serpentes in tantam magnitudinem adolescere ut solidos hauriāt ceruos taurosq;. Metrodorus circa syndacū amnē in pōto supuolātes q̄uis alte perniciterq; alites haustu raptas absorbeant. Notatum est in punicis bellis ad flumē bagradam a regulo Imperatore balistis tormentisque ut oppidum aliquod expugnata serpēs. cxx. pedū lōgitudis: pellis eius maxillęq; usq; ad bellū. Numātinū durauere Romę in templo: faciūt his fidē in italia appellate boęs in tantā āplitudinē exeuntes: ut Diuo Claudio principe occisae in uaticano solidus in aluo spectatus sit infans: alūtur primo bubali lactis succo. Vnde nomen traxere. Cęteroꝝ aīalium quę modo conuecta ūdiq; Italię contigere sępius formas nihil attin& scropulose referre.

Paucissima Scythia gignit īopia fruticum pauca cōtermīa illi germaīa. Insignia tamē boum feraꝝ genera iubatos bissontes excellentiq; ui & uelocitate uisos: quibus imperitum uulgus bubaloꝝ nomē īpoīt: cum id gignat Africa uituli potius ceruice quadā similitudine septētrio fert: & equoꝝ greges feroꝝ uros dictos sicut asinorum Asia & Africa. Pręterea alcem iumēto similē ni proceritas auriū & ceruicis distīguat Itē natā in sardinauia scadiauia īsula: nec ūq̄ uisam in hac urbe: multis tamē narratā machlim haud dissimilē illis & nullo suffragiū flexu. Ideoq; non cubantem & acclinē arbori in somno: eaq; incisa ab insidiis capi: alias uelocitatis memoratę labrum eius superius pręgrāde. Ob id retro graditur in pascendo: ne in priora tēdens inuoluatur Tradūt in poenia ferā: quę bonasus uocatur equina iuba: cętera tauro similē cornibus ita in se inflexis: ut non sint utilia pugnę. Quapropter fugam sibi auxiliari redente m ea fimum interdū & trium iugeꝝ lōgitudīe: cuius cōtactus sequētes ut ignis aliqs comburat. Miꝝ pardos pantheras Leones & similia condito in corpis uagias ūguiū mucrone: ne refringantur hebetenturque ingredi aduersisq; falculis currere: nec nisi in appetendo pretendere.

Leoni pręcipua generositas tunc cum & colla armosque uestiunt iubae. Id enim ętate contingit e leone conceptis: quos uero Pardi generauere semp īsigni hoc carēt. Simili modo foeię: magna his libido coitus: & ob hoc maribus ira. Africa hęc maxīe spectat īopia aquaꝝ ad paucos amnes cōgregātibus se feris. Ideo multiformes ibi aīaliū partus: uarie foeīs cuiusq; generis maribus aut ui aut uoluptate miscētibus Vnde etiam uulgare gręcię dictum semper aliquid noui africā afferre. Odore pardi coitum sentit in adultera Leo: totaq; ui consurgit in poenā. Icirco aut ea culpa flumīe abluitur: aut longius comitatur. Semel autem edi partū lacerato unguium acie utero in enixu uulgus credidisse uideo. Aristoteles diuersa tradit uir qnem in his magna secutus in parte pręfandum reor Alexandro magno rege inflamato cupidīe aīalium naturas noscēdi: delegataq; hac commentatione Aristoteli summo in omni doctrīa uiro aliquot milia hominum in totius Asię Gręcięq; tractu parere iussa omniū. quos uenatus aucupia piscatusque alebāt: quibusq; uiuaria armenta aluearia piscīę auiaria in cura erant: ne quid usq̄ genitum ignoraretur ab eo quos percunctando. L. ferme Volumīa illa pręclara de animalibus condidit: quę a me collecta in arctum cum his

quę ignorauerat: quęso ut legentes boni consulãt in uniuersis rerum naturę opibus medioq; clarissimi regũ omniũ desyderio cura nostra breuiter peregrinantes. Is ergo tradit Lęenã prío foetu parere .v. catulos ac ꝑ ãnos singulos mínus ab uno sterilescere informes mínimasque carnes magnitudíe mustellaꝝ esse initio semestres uix ingredi posse: nec nisi bimestres moueri. In Europa aũt íter Acheloũ tãtũ :nestũq; ãnes leões esse: sed lõge uiribus pręstãtiores his: quos Africa aut syria gignit. Leonũ duo genera cõpactile & breue crispioribus iubis hos pauidiores esse q̃ lõgo simpliciq; uillo eos contẽptores uulneꝝ. Vrinã mares crure sublato reddere ut canes grauẽ odorem: nec mínus halitũ raros in potu uesci alternis diebus. a saturitate interí triduo cibis carere quo possint in mãdendo solida deuorare: nec capiẽte auiditatẽ aluo cõiectis in faucẽ unguibus extrahere. aut si fugiẽdũ in sacietatẽ habẽt uitã his lõgã doc& argumẽtoq; pluris dẽtibus defecti reperiãtur. Polibius Aemiliani comes in senecta hoíem ab his appeti refert: quoniã ad persequẽdas feras uires nõ suppetãt. Tunc obsidere africae urbes eaq; de causa crucifixos uidisse cum Scipione: quia cęteri metu poenę similis absterrẽtur. Eadem noxa Leoni tãtumq; ex feris clemẽtia in supplices prostratis ꝑcit & ubi seuit í uiros potius q̃ í foeías freít. In ífantes nõ nisi magna fame. Credit libya intellectũ perueíre ad eos precũ: captiuã certe getulię reducẽ: multoꝝ audiui in siluis impetũ a se mitigatũ alloquio ausę se dicere foeíam profugã infirmã supplicẽ aíalis omniũ generosissimi. cęterisq; imperãtis: indignã eius gloria prędam. Varia circa hęc opinio ex ingeío cuiusq; uel casu mulceri alloquiis feras: quippe ubi etiam serpentes extrahi cantu: cogiq; in poenã. Veꝝ falsum ne sit uita decreuerit. Leonũ animi index cauda: sicut & equoꝝ aures. Nanque & has notas generosissimo cuiq; natura tribuit Immota ergo placido clemẽsq; blandiẽtiq; similis: quod raꝝ est: crebrior ení iracũdia cuius in pricipio terra uerberatur. In cremẽto terga ceu quodã ícitamẽto flagellantur Vis summa in pectore: ex omni uulnere sine ungue íprẽsso sine dente ater profluit sanguis. Iidem satiati ínoxii sunt. Generositas in periculis maxíe depręhẽditur. non in illo tantũmodo quod spernẽs tela diu se terrore solo tuetur: ac uelut cogi testatur Coarctaturq; non tanq̃ periculo coactus: sed tãq̃ amentia iratus. Illa nobilior animi significatio quãlib& magna canũ & uenãtum urgẽte ui cõtẽptum restitãsq; cedit in campos & ubi spectari potest. Idem ubi uirgulta siluasq; penetrauerit acerrío cursu fertur/uelut abscondẽs turpitudinẽ: loco: dum sequitur: ísilit saltu: quo in fuga non utitur. Vulneratus obseruatione mira percussorẽ nouit: & in quãtalib& multitudíe appetit. Eum uero qui tela quidẽ miserit: sed nõ uulnerauerit correptũ rotatumque sternit: nec uulnerat. Cum pro catulis foeta dimicat: oculoꝝ aciem traditur defigere in terrã ne uenabula expauescat. Cęteꝝ dolis carẽt & suspitione: nec limis intuentur oculis: aspiciq; simili modo nolũt. Creditũ est a morieẽte humũ morderi lachrymãq; leto dari. Atq; hoc tale tãq̃ sęuũ aíal rotaꝝ orbes circũacti cursusq; íanes & gallíaceoꝝ cristę cãtusq; etiã magis terrẽt: sed maxíe ignes: ęgritudíem fastidii tãtum sentit in q̃ medetur ei cõtumelia in rabiẽ agẽte annexaꝝ lasciuia simiaꝝ gustatus. Deíde sanguis in remedio est. Leonũ simul pugnã magnã plurimũ Romę pricceps dedit sceuola. P F. in curruli ędilitate. C. autem iubatoꝝ primus omnium. L. Sylla qui postea dictator fuit in pretura post eũ Pompeius magnus í circo í his iubatoꝝ. cccxv. Cęsar dictator quadringẽtos: capere eos ardui erat operis quõdã maxíeq; principatu Claudii. Casus rationẽ docuit pudendam pene talis ferę nomíe pastoris getuli sacro cõtra ingruẽtis impetum obiecto: quod spectaculum in harenã protinus translatum est uix credibili modo torpescente tãta illa feritate q̃uis leui ínťectu operto capite ita ut deuíciatur nõ repugnãs uidelic& omnis uis constat in oculis. Quo minus mirum sit a Lysimacho Alexandri iussu simul incluso strangulatum Leonem. Iugo subdidit eos primusq; Romę ad currum iunxit. M. Antonius: etquidem Ciuili bello cum dimicatũ ess& in pharsalicis campis non sine ostẽto quodam tempore illo generosos spiritus iugũ

subire ꝓdigio significate. Nam quod ita uectus est cū mima citharida supra mōstra
etiā illaꝝ calamitatū fuit. Primus aūt hominū manu Leonē tractare ausus & ostendere
mansuefactum Hanno clarissimus poenoꝝ tradit̄ dānatusq; illo argumēto: quoiam
nihil nō persuasurus / Vir tam artificis īgenii uidebatur: & male credi libertas ei cui
in tātum cessiss& etiam feritas. Sunt uero & fortuita eorum quoq; clemētię exempla
Mentor syracusanus in Syria Leone obuio suppliciter uolutāte attoītus pauore cum
refugiēti ūdiq; sese fera opponer& & uestigia lamber& adulāti similis animaduertit
in pede eius tumorem uulnusq;: & extracto surculo liberauit cruciatu. pictura casum
hūc testatur syracusis. Simili modo helpis samius natiōe in africam delatus naue: &
iuxta littus cōspecto Leone hiatu mīaci arborē fuga petit. Libero patre īuocato: quoiā
tum pręcipuus uotorum locus est cū spei nullus est. Sed neq; ꝓfugiēti cū potuiss&
fera īstiterat: procūbēs ad arborē hiatu quo terruerat miseratiōem petebat. Os morsu
auidiore ihęserat dētibus cruciabatq; inedia / Tum poenā in ipsis eius telis suspectātē
ac uelut mutis precibus orātem. dū fortuitu fidēs nō est cōtra feram multoq; diutius
miraculo q̄ metu cessatum est. digressus tādem euellit pręberti: & q̄ maxime opus cēt
accōmodāti. Tradūtq; q̄diu nauis ea ī littore stetit rettulisse grām uenatus aggregādo
Qua de causa Libero patri tēplum in samo Helphis sacrauit: quod ab eo facto gręci
euchen Dionysii appellauere. Miremur postea uestigia homium ītelligi a feris: cum
etiam auxilia ab uno aīaliū sperēt. Cur enim non ad alia iere aut ūde medicas manus
hominis sciunt? nisi forte uis malorum etiam feras omnia experiri cogit.

A N Eque memorādum de Panthera tradit Demetrius physicus / Iacentē in media
uia hoīs desyderio repēte apparuisse patri cuiusdam phylini affectatoris sapiētię: illū
pauore cępisse regredi: tamē feram circūuolutari nō dubie blādiētem seseq; cōflictantē
moerore: qui etiam in Panthera intelligi poss&. Foeta erat catulis procul in foueam
delapsis. Primum ergo mirationi fuit non expauescere: proximū & curam intendere
Secutusq; qua trahebat uestem ūguiū leni iniectu ut causam doloris itellexit simulq;
salutis suę mercedem exemit catulos: eaq; usq; prosequēte extra solitudies deductus
lęta atq; gestiēte: ut facile apparer& gratiam referre. & nihil inuicem imputare: quod
etiam in homine rarum est. Hęc fidem & Democrito affeꝝt qui Thoātem in arcadia
seruatum a Dracone narrat: eum nutrierat puer dilectum admodum pareēsq; serpētis
naturam & magnitudiem metuēs in solitudies tulerat: in quibus circūuēto latronū
insidiis agnitoq; uoce subueit. Nam de īfantibus ferarum lacte nutritis cum essent
expositi produntur: sicut & de conditoribus nostris a lupa magnitudię fatoꝝ accepta
Feri – fieri ęquius q̄ ferarum natura arbitror. Panthera & Tygris macularum uarietate ꝓpe
solę bestiarum spectantur. Cęteris unus ac suus unicuiq; generis color est. Leonum
tantum in Syria niger: pantheris in candido breues maculaꝝ oculi: feruntcolore eaꝝ
mire sollicitari quadrupedes cunctas: sed capitis toruitate terreri: quāobrem ocultato
eo reliqua dulcedine inuitatas corripiunt. Sunt qui tradāt in harmo his similē lunę
esse maculam crescētem in orbes & cauantē pari modo cornua nūc uariare: & pardos
qui mares sunt appellant in eo omni genere creberrimo / In Africa Syriaq;. quidā ab
his Pantheras solo cādore discernūt. Nec adhuc aliā differētiā inueni. Senatuscōsultū
fuit uetus ne licer& africanas in Italiam aduehere. Contra hoc tulit ad populū. CN.
Aufidius tribunusplebis permisitq; circensium gratia importari. primus hic scaurus
ędilitate sua uarias. cl. uniuersas misit: dei Pompeius magnus quadrigētas. x. Diuus
Augustus quadringentas. xx. Idem. Q. Tuberone Paulo Fabio maximo cōsulibus.
iiii. nōn maii. Theatri marcelli dedicatiōe tygrim primus omnium Romę ostendit.

T Ygrim Hyrcani & Indi ferunt aīmal uelocitatis tremendę & maxime cognitae
dum capitur. Totus enim foetus qui semper numerosus est ab insidiāte rapit̄: equoq;

p cū his

pariens

in cauea mansuefactam. Diuus uero claudius simul quatuor

maxime pernici atque in recentes subinde transfertur. At ubi uacuum cubile reperit foeta: maribus enim sobolis cura non est. fertur praeceps odore uestigans: raptor appropinquãte fremitu abicit unũ ex catulis: illa tollit morsu & pondere etiam otior acta remeat: iterumque cõsequitur: ac subinde donec in nauim regressu irrita feritas sęuit in littore. Camelos inter arméta pascit oriẽs: quoꝝ duo genera bactrię & arabię differũt: ꝙ illi bina habẽt tubera in dorso. & hi singula & in pectore alteꝝ: cui incũbãt. Dentium superiore ordĩe ut boues carẽt in utroq; genere. Omnes autem iumentoꝝ in his terris dorso fungũtur. atq; etiam equitatus in pręliis uelocitas inter equos: sed sua cuiq; mẽsura sicuti uires: nec ultra assuetum procedũt spacium. Nec plus ĩstituto honere recipiũt. Odium aduersus equos gerũt naturale. Sitim & quatriduo tolerant implẽturq; cum bibẽdi occasio est: & in pręteritum & in futuꝝ. obturbata ꝓculcatiõe prius aqua: aliter potu nõ gaudẽt. Viuũt quĩquagẽis ãnis quidam & centẽis: utcunq; rabiem & ipsi sentiũt. Castrandi genus etiam foemĩas quę bello parantur inuentum est: fortiores ita fiũt coitu negato. Horum aliqua similitudo in duo trãsfertur aĩalia Nabũna ęthiopes uocãt collo similem equo pedibus & cruribus boui, Camelo capite albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis. Dictatoris Cęsaris circẽsibus ludis primũ uisa Romę. Ex eo subĩde cernitur aspectu magis q̃ feritate conspicua: quare etiam onifere nomen inuenit.

POmpeii magni primum ludi ostenderũt chaum: quem galli rufrum uocabãt effigie lupi pardorum maculis. Idem ex ęthiopia quas uocãt Cephas quarum pedes posteriores pedibus hũanis & cruribus priores maĩbus fuere similes: hoc aĩal postea Roma non uidit.

HIsdem & Rinoceros unius in nare cornu qualis saepe uisus. Alter hic genitus hostis Elephanto. cornu ad saxa limato pręparat se pugnę in dimicatione: aluũ maxĩe petẽs: quẽ scit eẽ molliorẽ: lõgitudo ei par: crura multo breuiora: color buxeus

LYncas uulgo frequenter & spingas fusco pilo mammis in pectore geminis ęthiopia generat: multaque alia mõstro similia. pennatos equos & cornibus armatos quos pegasos uocãt. Crocotas uelut ex cane & lupo cõceptos omnia dẽtibus frãgẽtes protinusq; deuorata cõficientes uentre. Cercophitecos nigris capitibus pilo asinino dissimiles cęteris uoce: indicos boues: indi unicornes tricornesq; uocãt. Leucocrotem perniciosissimam feram: asini fere magnitudĩe cluĩbus ceruinis collo cauda pectore leoĩs, capite melium, bisulca ũgula, ore ad aures usq; rescisso, dẽtium locis osse ꝑpetuo hanc ferã hũanas uoces tradũt imitari. Apud eosdẽ est & quę uocat̃ eale magnitudĩe eq fluuiatilis: cauda elephãti: colore nigra: uel fulua: maxillas apri maiora cubitalibus cornua habẽs mobilia: quę alterna in pugna sistũtur uaria atq; inflexa aut obliqua: ut cũq; ratio mõstrauit. Sed atrocissimos habet tauros maiores agrestibus uelocitate ãte omnes colore fuluo: oculis cęruleis: pilo in cõtrarium uerso: rictu ad aures dehiscẽte iuxta cornua mobilia: tergoris duritia silicis: omne respuẽs uulnus: feras oẽs uenãtur. Ipsi non aliter q̃ foueis capti feritate semper intereũt. Apud eosdem nasci Ethesias scribit quam mãthicoram appellat triplici dẽtium ordĩe pectĩatim coeũtium: facie & auriculis hominum: oculis glaucis: colore sanguineo: corpore leonis: cauda scorpioĩs modo spicula infigentem. Vocis ut misceatur, fistulę & tubę concentus: uelocitatis magnę: hũani corporis uel pręcipue appetẽtem. Habet india & boues solidis ũgulis unicornes: & feram noĩe axim hynnuli pelle pluribus cãdidioribus maculis sacrorũ liberi patris. Orsei indi simias candentes toto corpore uenãtur. Asperrimam autem feram habẽt monocerotem reliquo corꝑe equo similẽ capite ceruo pedibus elephãto cauda apro mugitu graui: Vno cornu nigro media fronte cubitorum duũ eminente. hanc feram uiuam negant capi. Apud hesperios ęthiopas fons est tygris ut plerique

extimauere nisi caput: argumenta quę dixius persuadét. Iuxta hūc fera quę appellat᷑ Catoblephas modica: alioquin cęteris membris iners: caput tātum praegraue aegre ferēs. Id deiectum semper in terrā: alias iternicio humaī generis omnibus qui oculos eius uidere cōfestim expirātibus. Eadem & basilisci serpētis est uis. Cyrenaica hunc generat prouīcia. xii. nō amplius digitorum lōgitudine: candida in capite macula ut quodam diademate insigne: sibilo oēs fugat serpētes: nec flexu multiplici ut reliquę corpus impellit: sed celsus & erectus in medio incedēs necat frutices nō cōtactas mō Verum & afflatas exurit: herbas: rumpit saxa: talis uis malo est creditum quondam ex equo occisum hasta: & per eam subeūte ui: nō equitem modo: sed equum quoque assumptum: huic tali monstro sępe enī erectum cōcupiuere reges uidere. Mustellarū uirus exitio est: adeo naturę nihil placuit esse sine pari. Interficiūt eos cauernis facile cognitis sola tabe necāt. Illę simul odore moriūtur quę & naturę pugnā cōficiunt.

SEd in Italia quoq; credit᷑ Luporum uisus esse noxius: uocemq; homini: quem priores cōtemplētur adimere ad pręsens. Inertes hos paruosq; Africa & Aegyptus gignūt: asperos trucesq; frigidior plaga: homīes in lupos uerti: rursusq; restitui sibi falsum esse cōfidēter existimare debemus: aut credere omnia quę fabulosa tot sęculis conceperius. Vnde tamen ista uulgo īfixa sit fama in tātum ut maledicti uersipelles habeant: indicabitur. Euanthes iter auctores gręcię nō spretus tradit arcadas scribere ex gēte Antei cuiusdam sorte familię lectum ad stagnum quoddā regionis eius duci uestituq; in quercu suspenso tranare atq; abire in deserta: transfigurariq; in lupum: & cum cęteris eiusdem generis cōgregari per annos. viiii. Quo in tempore si homine se abstinuerit reuerti ad id stagnum: & cum tranauerit effigiem recipere ad pristinum habitum addito. viiii. ānorum senio. Id quoq; Fabius eandem recuperare uestē. mirū est quo procedat Graeca credulitas. Nullum tam impudens mendacium est ut teste careat. Itam copas qui olympionicas scripsit narrat demenetum parrhasium in sacrificio quod arcades Ioui lyceo humana etiā tum hostiam faciebant imolati pueri exta degutasse & in lupum se conuertisse. Eundem. x. āno restitutum. cum athleticę restitisset pugilatu: uictoremq; uictoria olympia reuersum. Quin & caudę eius aīalis creditur uulgo inesse amatorium uirus exiguū in uillo: eumq; qui capiat᷑ abiicere: nec idem pollere nisi uiuenti direptum. Dies quibus coeat: toto anno non amplius. xii. Eundem in fame uesci terra. Inter auguria ad dexteram cōmmeātium pręciso itinere si pleno id ore fecerit: nullum ommū pręstātius. Sūt in eo genere qui ceruarii uocat᷑ qualem e gallia in Pompeii magni harena spectatum diximus: huic quāuis in fame mandēti si respexerit obliuionem cibi surrepere aiunt: digressumq; quęrere aliud.

QVod ad serpentes attin& uulgatum est colorem eorum plerasque terras habere in qua ocultentur. innumera esse genera. Cerastes corpore eminere. Cornicula saepe quadrigemina. quorum motu reliquo corpore occulto sollicitēt ad se aues. Geminū caput amphesibenę: hoc est ad caput & ad caudam tāquā parum ess& uno ore fundi uenenum. aliis squamas esse. aliis picturas omnibus exiciale uirus. Iaculū ex arborū ramis uibrari. nec pedibus pauēdas tantum serpentes. sed & missili uolare tormento Colla aspidum intumescere nullo ictus remedio. pręterq̄ si confestim partes cōtactę amputētur. Vnus huic tam pestifero animalis sensus. uel potius affectus est cōiugia ferme uagantur. nec nisi cum compari uita est. Itaq; alterutra interempta incredibilis ulcionis cura alterius prosequitur interfectorem unumq; eum in quantolib& populi agmine notitia quadam infestat. perrumpit omnes difficultates: permeat spacia: nec nisi amnibus arcetur. aut perceleri fuga. Non est fateri rerum natura largius mala an remedia genuerit. iam primum hebetes oculos huic malo dedit. Eosq; non in fronte ne aduerso cernere. sed in temporibus. Itaq; excitat᷑. sed sępius auditu q̄ uisu.

HAbet deinde internicuum bellum cum hichneumone: notum est animal hac gloria maxie in eadem natum ęgypto mergit se limo sępius siccataq; sole. Mox ubi pluribus eodem modo se coriis loricauit in dimicationē pgit: in ea cauda se attollens ictus irritos aduersus excipit donec obliquo capite speculatus inuadit in fauces: nec hoc cōtētus aliud haud mīus debellat aīal.

CRocodilum habet nilus quadrupes malum in terra pariter ac flumine infestū Vnū hoc aīal terrestre linguę usu caret unum superiore mobili maxilla īprimit morsum, alias terribili pectinatim stipante se dentiū serie: magnitudīe excedit plerūq; duo de xx cubita. Parit oua quanta anseres, transferensq; ea extra eum locum semper incubat prędiuinatione quadam ad quem summo auctu eo āno egressurus est nilus Nec aliud animal ex minori origine in maiorem crescit magnitudinem. Vnguibus autem armatus est contra omnes ictus cute inuicta, dies in terra agit noctes in aqua temporis utrinq; ratione hunc saturum cibo pisciū & semp esculento ore in littore somno datū parua auis: quę trochilos ibi uocatur. Rex auiū in Italia inuitat ad hiatū pabuli sui gracia os eius primum adsultim repurgans. Mox dentes & intus fauces quoq; ad hanc scabendi dulcedinem quā maxime hiantes: in qua uoluptate somno pressum conspicatus hichneumon per easdem fauces: ut telum aliquod immissum erodit aluum. Similis crocodilo: sed mīor est hichneumone est in nilo natus stincos contra uenena pręcipuum antidotum. Idem ad īflamādam uirorum uenerem. Verum in crocodilo maior erat pestis q̄ ut uno eēt eius hoste cōtēta natura. Itaq; & delphini immeātes nilo: quorum dorso tanq̄ ad hunc usum cultellata inest pēna abigētes eos pręda: ac uelut in suo tātum amne regnātes: alioquī īpares uiribus ipso astu iterimūt Callēt eīm in hoc cūcta animalia: sciuntq; nō modo sua cōmoda: uerum & hostium aduersa: norunt: suę occasiōis tela norunt: partesq; diffidētium in bellis. In uētre mollis est tenuisq; cutis crocodilo. Ideo se ut territi mergūt: delphiniq; subeūtes aluū illa secāt spina. Quin & gens hominū est huic belue aduersa in ipō nilo in īteriori tyri Insula quam habitat appellata: mēsura eorum parua: sed pręsentia aīmi in hoc tātum usu mira terribilis. Hęc cōtra fugaces belua est, fugax cōtra serpentes. Sed aduersum ire soli ii audēt: quī & flumini īnatāt, dorsoq; equitātium modo īpositi hiātibus resupīo capite ad morsum addita mox claua a dextera lęuaq; tenētes extrema eius utrinque ut frenis in terram agunt captiuos ac uoce etiam sola territos cogunt euomere recētia corpora ad sepulturam. Itaq; ei uni īsulę crocodili nō ānatāt: olfactuq; eius generis hominum ut psillorum serpētes fugātur: hebetes oculos hoc animal dicit̄ habere in aqua: extra acerrimi uisus: quattuorq; mēses hyemis semper inedia trāsmittere in specu. Quidā hoc unum q̄ diu uiuat crescere arbitrantur. Viuit autem longo tempore.

MAior altitudine in eodem nilo belua hippotamus editur ungulis binis quales bubus dorso equi & iuba & hinnitu rostro resimo cauda torta & dentibus aprorum aduncis: sed minus noxiis. Tergoris ad scuta galeasq; īpenetrabilis pręterq̄ si humore madeat: depascitur segetes destinatione ante ut ferūt determīatas in diem: & ex agro ferentibus uestigiis ne quae reuertenti insidiae comparentur.

PRimus eum & .v. Crocodilos Romę ędilitatis suę ludis. M. Scaurus tēporario Euríppo ostendit. Hippotamus in quadā medēdi parte etiā magister existit. Assidua nanq; sacietate obesus exit in littus recenti harundinum cęsura speculatur: atque ubi acutissimam uidit stipitem imprimens corpus uenam quandam in crure uulnerat: atq; ita pfluuio sanguinis morbidum alias corpus exonerat: & plagam rursus limo obducit.

insequentes

SImile quiddam & uolucris in eadem ęgypto monſtrauit:quę uocat̃ ibis roſtri aduncitate per eam partem ſemper ruens qua reddi ciborum honera maxime ſalubre eſt. Nec hęc ſola multis ab aĩalibus repta ſunt uſui futura hoĩm: dictamum herbam extrahendis ſagyttis Cerui monſtrauere percuſſi eo telo paſtuq; herbę eius electo:idẽ percuſſi a phalagio quod eſt aranei genus:aut aliquo ſimili cancros edẽdo ſibi medentur.Eſt & ad ſerpentium ictus pręcipua qua ſe lacerti quotiens cum his conſeruere pugnam uulnerati refouent.Chelidoniam uiſui ſaluberrimam hirũdĩes monſtrauere uexatis pullorum oculis illam edentes.Teſtudo cunculę quã bubulã uocant paſtu uires contra ſerpentes refouet. Muſtella ruta in murium uenatu cum his dimicatione conſerta.Ciconia origano.Edera Apri in morbis ſibi medentur:& cancros ueſcendo maxime mari eiectos. Anguis hiberno ſitu membrana corporis obducta foeniculi ſucco impedimentum illud exuit:nitiduſq; uernat.Exuit autem a capite primum:nec celerius q̃ uno die ac nocte repplicans ut extra fiat membranae quod deerat intus.Idem hyberna latebra uiſu obſcurato marathro herbę ſe affricans oculos inũgit:ac refouet.Si uero ſquamę obtorpuere:ſpinis ſe iuniperi ſcabit.Draco uernam nauſeã:ſilueſtris lactucę ſucco reſtrigit.Pantheras per carnes fricatas acoĩto uenenũ idem barbari uenantur.Occupat illico fauces eoꝝ angor:quare pardaliãches id uenenum appellauere quidam.At fera contra hoc excrementis hoĩs ſibi medetur & alias tam auida eorum:ut a paſtoribus ex induſtria in aliquo uaſe ſuſpenſa:altius q̃ ut ſaltu queat contingere iaculãdo ea petẽdoq; defigi:& poſtremo expir&. Alioqn uiuacitatis adeo lente:ut eiectis ĩterraneis diu pugn&. Elephas cameleõe cõcolori frõde deuorato occurrit oleaſtro huic ueneno ſuo.Vrſi cũ mãdragorę mala guſtauere formicas lambunt.Ceruus herba cinara uenenatis pabulis reſiſtit.palumbes graculę merulę perdices lauri folio annuũ faſtidium purgãt.Columbę Turtures & galliacei herba quę uocatur helſine. Anates anſeres cęterę q; aquaticę herba ſiderite. Grues & ſimiles iunco paluſtri.Coruus occiſo Cameleõe qui etiam uictori noc& lauro ĩfeſtũ uirus extinguit.

NIlia pręterea utpote cum pleriſq; animalibus eadem natura rerum cęli quoque obſeruatione & uentorum & imbrium & tempeſtatũ pręſagia alia aliis dederit quod proſequi immenſum eſt ęque.S.q̃ reliqua. Cum ſingulis hominum ſocietate Siquidem & picula permonẽt non fibris modo extiſq;:circa quod magna mortaliũ portio her&.Sed alia quadam ſignificatione ruinis ĩminẽtibus muſculi pręmigrãt aranęę cum telis primę cadunt.Auguria quidem periculis artem fecere apud roãnos & ſacerdotum collegium:uel maxime ſollenne eſt.in terra locis rigẽtibus & uulpes animal:alioquin ſolertia dirum:amnes gelatos lacuſq; non niſi ad eius itum reditũq; tranſeat.Obſeruatum eſt eam aurem ad glaciem apposita cõiectare craſſitudinẽ gelu·

NEc minus clara exitii documenta ſunt etiam contẽnendis aĩalibus.M.Varro auctor eſt a cuniculis ſuffoſſum in hiſpania oppidum:a Talpis in Theſſalia:a ranis ciuitatẽ ĩ gallia pulſã:ab locuſtis ĩ Africa.Ex gyaro cycladũ ĩſula:amiclęos a muribus fugatos.In Italia amyclas a ſerpẽtibus deletas.Citra ginamulcos ęthiopas late deſerta regio eſt a ſcorpioĩbus ſolifugis gente ſublata:& a ſcolopendris abactas otriſienſes auctor eſt Theophraſtus.Sed ad reliqua ferarum genera redeamus.

HIenis utranq; eſſe naturam & alternis annis eſſe mares:alternis foeminas fieri parere ſine mare uulgus credit.Ariſtoteles negat collum & iubam & unitatem ſpinę porrigi:reflectiq; circũactu niſi totius corporis nequit. Multa pręterea mira tradũt̃ ſed maxime ſermonem humanum inter paſtoꝝ ſtabula aſſimulare:nomẽq; alicuius addiſcere quem euocatum foris lacer&. Item uomitionẽ hoĩs imitari ad ſollicitãdos canes quos inuadat:ab uno animali ſepulchra erui inquiſitione corpoꝝ. Foeminam

raro capi oculis mille esse uarietates: colorumque mutationes. Preterea umbre eius contactu canes obmutescere: & quibusdam magicis artibus omne animal quod ter lustrauerit in uestigio herere: huius generis coitu leena in ethiopia parit corocotram similiter uoces imitantem hominum pecorumq;: acies: ei perpetua in utraq; parte oris nullis gingiuis dente continuo: que ne contrario cursu hebetetur: capsarum modo includitur. Hominum sermones imitari & manticarum in ethiopia auctor est Iuba hiene plurime gignuntur in Africa: quae & Asinorum siluestrium multitudinem fundit. Mares in eo genere singuli foeminarum gregibus imperitant. Timent libidinis emulos: & ideo grauidas custodiunt: morsuq; natos mares castrant. Contra grauidae latebras petunt: & parere furtim cupiunt: gaudentq; copia libidinis. Easdem partes sibi ipsis pontici amputant fibri periculo urgente. Ob hoc se peti gnari. Castorem uocant medici: alias animal horrendi morsus. Arbores iuxta flumina: ut ferro cedit hominis parte comprehensa non antequam fracta concrepuerit ossa morsus resoluit. Cauda piscium his. Cetera species lutre: utrunq; aquaticum: utriq; mollior pluma pilus.

RAnae quoque rubetae: quarum & in terra & in humore uita plurimis refertae medicaminibus. Deponere ea assidue ac resumere pastu dicuntur uenena tantum semper sibi reseruantes. Simili(ter) & uitulo marino uictus in mari ac terra. Simile fybris est ingenium: euomit fel suum ad multa medicamina utile. Item coagulum ad comitiales morbos. Ob ea se peti prudens Theophrastus auctor est. Angues eo modo & steliones senectutem exuere. Itaque protinus deuorant preripientes comitiali morbo remedia eosdem pestiferos in Graecia: innoxii morsus esse in Sicilia.

CEruo quoq; est sua malignitas quamquam placidissimo animalium urgente ui canum ultro confugiunt ad hominem: & in pariendo semitas minus cauent humanis uestigiis tritas: quam que secrete ac feris opportune. Conceptus earum post arcturi sydus octonis mensibus ferunt. Parturiunt enim & geminos: a conceptu. Separant se: at mares relicti rabie libidinis seuiunt: fodiunt scrobes. Tunc rostra eorum nigrescunt: donec aliqui abluant imbres. Foemine autem ante partum purgantur herba quadam que sisel dicitur faciliore ita utentes utero: a partu duabus herbis que rhamo & siserlis appellantur paste redeunt ad foetum. Illis imbui lactis primos uolunt succos quacunq; de causa editos partus exercent cursu: & fugam meditari docent ad prerupta ducunt: saltumq; demonstrant. Iam mares soluti desyderio libidinis auide petunt pabula: ubi se prepingues sensere latebras querunt: fatentes incommodum pondus. & alias semper in fuga acquiescunt stantesq; respiciunt. Cum prope uentum est rursus fuge presidia repetentes: hoc fit intestino dolore tam infirmi: ut ictu leui rumpatur intus: fugiunt autem latratu canum audito. aura semper secunda. ut uestigia cum ipsis abeant. Mulcentur fistula pastorali & cantu cum erexere aures acerrimi auditu. cum remisere surdi. Ceterorum animal simplex & omnium rerum miracula stupens in tantum. ut equo aut buccula accedente propius hominem iuxta uenantem non cernant. aut si cernant. arcum ipsum sagyttasq; mirentur. Maria transnatant gregati nantes recto ordine & capita imponentes precedentium clunibus uicibusq; ad terga redeuntes. Hoc maxime notatur a Cilicia Cyprum traiicientibus nec uident terras. sed in odore earum natant. Cornua mares habent: soliq; animalium omnibus annis statuto ueris tempore amittunt. Ideo sub ipsam diem quam maxime in uia petunt latent amissis uelut inermes. Sed & hi bono suo inuidentes. dextrum cornu negant inueniri ceu medicamento aliquo preditum. Idq; mirabilius fatendum est. cum & in uiuariis mutent omnibus annis defodi ab his putant. Accensis autem utrisq; odore & comiciales morbi deprehenduntur. Indicia quoq; etatis in illis gerunt singulos annis adicientibus ramos usq; ad sexennes. Ab eo tempore similia reuiuiscunt. nec potest etas discerni. sed dentibus senecta declaratur. aut enim paucos. aut nullos habent. Nec

in cornibus imis ramos alioquin ante frōtem promīere solito iunioribus. nō decidūt castratis cornua. nec nascuntur. Erumpunt autē renascētibus tuberibus primo aridę cutis similia. eadem teneris increscunt ferulis harundineas in paniculas molli plūata lanugine q̄ diu carent. His noctibus procedūt ad pabula icrescētia solis uapore durāt Ad arborē subinde experientes: ubi placuerit robur in aperta prodeūt. captiq; iā sunt edera in cornibus uiridante: & ex attritu arboꝝ ut in aliquo ligno teneri dū expiūt innata. Fuit aliquando & candido colore: qualem fuisse traditur. Q. Sertorii ceruam quam esse fatidicam hispaię gētibus persuaserat. Et his cū serpēte pugna. Inuestigāt cauernas nariumq; spiritu extrahunt renitentes. Ideo singulare abigendis serpētibus odor adusto ceruino cornu. Contra morsus uero pręcipuū remediū coagulo hinnuli in matris utero occisi. Vita Ceruis in confesso longa post centū annos qbusdā captis cum torquibus aureis: quos Alexander magnus abdiderat adoptis iā cute in magna obesitate. Febrium morbos non sentit hoc aīal: quin & medetur: huius timori q̄sdā modo principes foemīas scimus omnibus diebus matutinis carnem eam degustare solitas: & lōgo ęuo caruisse febribus: quod demū existiant ratū si uulnere uno itereat

E St eadem specie barba tantum & armorum uillo distās quē tragelaphon uocāt nō alibi q̄ iuxta phasim amnē nascēs. Ceruos africa ꝓpemodū sola nō gignit.

E T Chameleontem & ipsa quanq̄ frequentiorē india: figura & magnitudo erat lacerti: nisi crura essent recta: & excelsiora latera uentri iunguntur: ut piscibus & spia simili modo emīs & rostꝝ ut in paruo haud absimilis uillo cauda ꝓlōga in tenuitatē desinens & implicās se uiperinis orbibus. Vngues adunci motus tardior ut testudī corpus asperum ceu crocodilo: oculi in recessu cauo tenui discrimine praegrandes & corpori concolores: nunq̄ eos operit: nec pupillae motu: sed totius oculi uersatione circumaspicit. Idem celsus hianti semp ore: solus animalium: nec cibo: nec potu alit nec alio q̄ aeris alimento. Contra caprificos fere innoxius alioquin & coloris natura mirabilior: mutat nanque eum subinde & oculis & cauda & toto corpore: redditque quencunq; proxime attingit pręter rubrum candidumq;. Defuncto pallor est: caro in capite & maxillis & ad cōmissuram caudę admodū exigua: nec alibi toto corpore sanguis in corde: & circa oculos tantū: uiscera sine splene: hybernis mēsibus lat& ut lacerta.

MVtat colores Scytharum Tarandrus. nec aliud ex his quę pilo uestiuntur. nisi in Indis lycaon. cui iubata tradit ceruix. Nam Thoas lupoꝝ id genus ꝓcerius longitudine breuitate crurum dissimile. Velox saltu. uenatu uiuens innocuum hoī habitum non colorem mutant. per hyemes hirti ęstate nudi. Tarandro magnitudo quę boui est. caput maius ceruio. nec absimile. cornua ramosa. Vngula bifida: uillus magnitudīe ursorum. sed cū libuit sui coloris esse asini similis. Tergori tanta duricia ut thoraces ex eo faciant. Colores omnium arborum fruticum florum liquorumq; reddit metuens in quibus lat&. Ideoq; raro capitur. Mirum esset habitum corpori tam multiplicem dari. mirabilius etiam uillo.

HYstrices generat India & Africa spina contectas heriaceoꝝ genere. Sed hystrici longiores aculei. Et cum intendet cutem missiles in ora urgentium figit canū et paulo longius eiaculatur. hybernis autem se mēsibus condit. quę natura multis & ante omnia ursis.

VRsorum coitus hyemis initio. nec uulgari quadrupedum more. sed ambobus cubantibus complexisq;. Dein secessus in specus separatim in quibus pariunt xxx. die ad plurimum quinos. hi sunt candida iformisq; caro paulo muribus maior sine oculis sine pilo. Vngues tantum prominent. hanc lambendo paulatim figurāt nec quicq̄ rarius homines q̄ parientem uidere ursam. Ideo mares quadrageīs diebus

latent: foeminę quaternis mensibus. Specus si non habuere ramorum fruticumque congerie ędificāt impenetrabiles imbribus molliq; fronde cōstratos. Primis diebus bis septenis tam graui somno premūtur: ut nec uulneribus quidem excitari queant Tunc mirum immodum ueterno piguescunt. Illi sunt adipes medicaminibus apti contraq; defluuium capilli tenaces ab his diebus residunt: ac priorum pedum succo uiuunt: foetus rigentes apprimēdo pectori fouēt nō alio incubitu q̄ ad oua uolucres mirų dictu credit Theophrastus per id tempus coctas quoq; ursoų carnes si asseruēt̃ increscere. Cibi tunc nulla augumēta: nec nisi humoris minimū in aluo inueneris Sanguinis exiguas circa cor tantum guttas: reliquo corpori nihil iesse procedūt uere Sed mares pręp̄igues: cui rei causa nō prompta est: quippe nec somno quidē sagiatis pręter .xiiii. dies ut diximus. Exeuntes herbam quandam tamarim nomine laxandis intestinis: alioquin concretis deuorant: circaq; surculos dentium praedomantes ora. Oculi eorum hebetantur crebro: qua maxime de causa fauos expetūt ut cōuulneratū ab apibus os leu& sanguinis grauedīem illam. Inualidissimū urso caput quod leoni fortissimum. Ideo urgente ui pręcipitaturi se ex aliqua rupe manibus cooperto capite iaciuntur: ac sępe in harenis collo infracto examinantur. Cerebro ueneficium inesse hispani credunt. Occisorumq; in spectaculis capita concremāt testato. Quoniā potū in ursinam rabiem agat. Ingrediuntur & bipedes arborē auersi repunt: tauros ex ore cornibusq; eorum pedibus omnibus suspensi in pondere fatigāt. Nec alteri animaliū in male ficio astutia solertior. Aīalibus notatū est. M. Pisone. M. Messala cōsulibus ad .xiiii. kl. octobris Domicium Aenobarbium ędilem currulem Vrsos Numidicos fuisse .c. & totidem uenatores ęthiopas in circo dedisse. Miorr adiectum numidicos fuisse: cum in Africa Vrsum non gigni const&.

Onduntur hyeme & pontici mures dumtaxat albi: quorum palatum in gustu sagacissimum. Auctores quonāmodo intellexerūt miror. Condūtur & alpini: qbus magnitudo media est: sed hi pabulo ante in specus cōuecto cū quidā narrēt alternos marem ac foeminam supra se cōplexo fasce herbę supinos cauda mordicus apprębēsa inuicem detrahere ad specum. Ideoq; illo tempore detrito esse dorso. Sunt his pares & in ęgypto similiter resident in clunes: & in binis pedibus gradiūtur: prioribusq; ut manibus utuntur.

P Ręparāt hyemi herinacei cibos ac uolutati supra iacētia poma afixa spinis unū non āplius tenentes ore portant in cauas arbores. Iidem mutationes aquilōis in austrum condentes se in cubile pręsagiunt. Vbi uero sensere uenantem contracto ore pedibusq; ac parte omni inferiore qua raram & inocuā habēt lanuginē: cōuoluūt̃ in formam pilę ne quid compręhendi possit pręter aculeos. In desperatione uero ex se urinam reddunt tabificam tergori suo spinisque noxiam propter hoc se capignari Quamobrem exinanita prius urina uenari ars est & tum pręcipua dos tergoris: alias corrupto fragilis putribus spinis atq; deciduis etiam si uiuat subtractus fuga. Ob id nō nisi in nouissima spe maleficio illo pfundit̃. Quippe & ipse odore suū ueneficiū differt. Ita parente sibi terminumq; supprȩmum opperiente: ut ferme ante captiuitas occup&: calidę postea aquę aspsu resoluit̃ pila: apprębēsusq; pes alter e posterioribus suspendiosa fame necat̃. Aliter non est occidere & tergori parcere. Ipsum animal nō ut rentur plerique uitę hominum superuacuū est: si nō sint: illi aculei frustra uelleų mollicies in pecude mortalibus data. hac cute expoliūtur uestes. Magnum fraus & ibi lucrum. Monopollium inuenięde nulla re crebrioribus senatuscōsultis: nulloq; non principe addito querimoniis prouincialibus.

C Rinę & duobus aliis animalibus ratio mira Leontophonon accepimus uocari paruum: nec alicubi nascens q̄ ubi leo gignit̃. Quo gustato tanta illa uis est: ut cęteris

quadrupedum imperitans ilico expiret. Ergo corpus eius adustum aspergunt aliis carnibus polentę modo: insidiantesq; ferę necant: quę etiam in cinere tam contraria ē feris. Haud immerito igitur odit Leo uisumq; frangit & citra morsum exaĩmat. Ille contra urinam spargit prudens: hanc quoq; leoni exitialem.

Lyncum humor ita redditus ubi gignuntur glaciatur arescit ue in gẽmas: carbũculis similes & igneo fulgẽtes colore liguriũ uocatas: atq; ob id succio a plerisq; ita geĕrari prodito. Nouęrt hoc sciuntq; lynces: & inuidentes urinã terra operiunt: eoq; celerius solidatur. Illa alia solertia in metu melibus sufflatę cutis distẽtu ictus hominum & morsus canum arcent: prouident tempestatem & sciri obturatisq; qua spiraturus est uẽtus cauernis ex alia pte aperiũt fores. De tecto ipsis uillosior cauda pro tegumẽto est: ergo in hyeme aliis prouisum pabulum aliis pro cibo somnus.

Serpentium uipera sola dicit̃ terra cõdi. Cęterę arboꝝ aut saxoꝝ cauis & alias uel ãnua fame durãt: algore mõ dẽpto: oĩa secessus tempore ueneno orba dormiunt.

Simili modo & Coclę illę quidem iterum & ęstatibus adhęrẽtes maxime saxis aut etiam iniuria aquae resupinatae: auulsaeque non tamen exeuntes.

IN Balearibus uero insulis Cauaticae appellatae non prorepunt e cauis terrae: neque herba uiuunt: sed uuae modo inter se cohaerent.

Est & aliud genus minus uulgare adhęrente operculo eiusdem teste se operiens obruta terra semper hęc & circa maritimas tatum alpes quondam effossę coepere iam erui: & inueliterno: omnium tamen laudatissimae in hastiphalea insula.

Lacertae minutissimum genus Cocleis negant semestrem uitã excedere Lacertę Arabiae cubitales. India uero in Nysa monte. xxiiii. in longitudine pedum colore fuluei aut punicei aut Cerulei.

EX his quoq; aĩalibus quę nobiscũ degũt multa sũt cognitu digna fidelissimũq; ante omnia homini Canis atq; Equus. Sed pugnasse aduersus latrones canem pro domino accepimus: cõfectumq; plagis a corpore non recessisse uolucres & feras abigentem. Ab alio Epiro agnitum in conuentu percussorem domini laniatumque ex latratu coactum ut cogeretur fateri scelus. Garamantha regẽ canes ducẽti ab exilio redeuntem pręliantes contra resistentes comitati fuerunt propter bella. Colophanti Itemq; castabalenses cohortes canum habuere. Hę primę dimicabant aciem nũquã detractantes: hęc erant fidissima auxilia: nec stipendiorum indiga. Canes defendere cymbris cęsis domos eorum plaustris impositas. Canis Iasone lycio interfecto cibum capere noluit: inediaq; consumptus est. Is uero cui nomen hyrcani reddidit durides accẽso regis Lysimachi rogo iniecit se flãmę. Similiterq; Hyeronis regis memorat & Pyrrhum Gelonis tyranni canem phylistus memoratur & nycomedis bitynię regis uxore eius cõsigula lacerata propter lasciuiorẽ cum marito iocũ. Apud nos Volcatiũ nobilẽ qui Cassellliũ ius ciuile docuit a sturcone suburbano redeũtẽ cũ aduespauiss& canis a grassatore defendit. Item Celium Senatorem aegrum Placentiae ab armatis oppręssum nec prius ille uulneratus est q̃ cane interempto. Sed super omnia in nrõ aeuo actis populi Romani testatum Appio lunio: & .P. Siluio Consulibus: cum animaduerteretur ex causa Neronis germaĩci filii in Titum sabinum & seruicia eius unius ex his canem: nec in carcerem abigi potuisse: nec a corpore recessisse abiecto in gradibus gemitoriis moestos edentem ululatus magna populi Romani corona. Ex qua cum quidam ei cibum obiecis& ad os defuncti tulisse. Innatauit idem in tyberĩ cadauere abiecto: sustentare conatus effusa multitudine ad spectandam aĩalis fidem

Soli dominum nouere:& ignotum quoq; si repente ueniat intelligunt:soli nomina sua:soli uocem domesticam agnoscunt.Itinera quis longa meminere nec ulli prçter hominem memoria maior.Impetus eorum & sçuitia mitigatur ab homine cōsidēte humi.Plurima alia in his quottidie uita inuenit. Sed in uenatu solertia & sagacitas prçcipua est. Scrutatur uestigia atq; persequitur comitantem ad feram inquisitorem loro trahens:qua uisa q̄ silens occultasse se q̄ significās demōstratio est cauda primū deinde rostro.Ergo etiam senecta fessos cçcosq; ac debiles sinu ferunt:uētos & odorē captantes protendentesq; rostra ad cubilia.Ex tygribus eos indi uolunt concipi:& ob id in siluis coitus tempore alligant foeminas:primo & secundo foetu nimis feroces putant gigni.Tertio demum educant:hoc idem e lupis galli:quorum greges suum quisq; ductorem e canibus & ducem habent:& illum in uenatu comitātur:illi parēt. Namq; inter se exercent etiam magisteria. Certum est iuxta nilum amnem currentes lambere:ne crocodilorum auiditati occasionem prçbeant.Indiam petenti Alexandro magno rex albaniç dono dederat iusitatç magnitudīs unum:cuius specie delectatus iussit ursos mox apros & deinde damas emitti:contemptu immobili iacente eo:qua segnicie tāti corporis offensus imperator generosi spiritus cū īterimi iussit.Nūciauit hoc fama regi.Itaq; alterum mittens addidit mandata ne in paruis experiri uellet sed in leone.Elephanteue:duos sibi fuisse:hoc interēpto prçterea nullū fore.Nec distulit Alexander leonemq; fractum protinus uidit:postea Elephantum iussit īduci haud alio magis spectaculo delectatus:horrētibus quippe per totum corpus uillis īgenti primum latratu intonuit. Mox in ceruicem assultans contraq; beluam exurgēs hinc & illinc artifici dimicatione:qua maxime opus esset īfestās atq; euitās donec assidua rotatum uertigine afflixit ad casum eius tellure cōcussa. Canum generibus ānotatus partus iusta ad pariendum annua çtas.Gerunt utero sexagenis diebus gignunt cçcos & quo largiore aluntur lacte eo tardiorem uisum accipiunt.Non tamen ultra unquā xx.diem unum:nec āte septimū. Quidam tradūt si unus gignatur nono die cernere Si gemini.x.Idemq; in singulos adiici:totidemq; tarditatis ad lucē dies:& ab ea quç fit foemīa exprimi par a geita clunes cerni. Optimus in foetu quidē qui nouissimus cernere incipit:aut quem primum fert in cubile foeta.

RAbies canum syrio ardente homini pestifera ut diximus ita morsis letalia quç metu.Quapropter obuiam itur per.xxx.eos dies gallinaceo maxime fimo immixto canum cibis:aut si prçuenerit morbus piretro. Ad morsum uero unicum remediū oraculo quodā nuper reptū. Radix siluestris rosç:quç cynoroda appellat᷑ Colimella auctor est. Si.xl.die q̄ sit natus castret᷑ morsu cauda summisq; eius articulis auferat᷑ sequēti neruo exempto.nec caudam crescere:nec canes rabidos fieri. Canem locutū in prodigiis quod eqdē ānotauerī accepimus & serpentē latrasse:cū pulsus est regno Tarquinius.

HIdem Alexandro equi magna raritas contigit Bucephalum eum uocarunt:siue ab aspectu toruo:siue ab īsigni taurini capitis armo impressi.Sexdecim talētis ferūt ex phyloīco pharsali grege emptum tum etiā puero capto eius decore:nemīem hic alium q̄ Alexandrum regio instratus ornatu recepit in sedē:alios passim reiiciēs Idem prçliis memoratç cuiusdā perhibetur operç.Thebaꝝ expugnatione uulneratus in alium transilire Alexandꝝ non est passus. Multa prçterea eiusmodi propter quae Rex defuncto eo duxit exequias:urbemque tumulo circundedit nomine eius. Hçc Cçsaris dictatoris quenq̄ alium dorso recepisse equus traditur. Idemq; similes hoīs pedes priores habuisse:hac effigie locatus ante ueneris geītricis çdem.Fecit & diuus Augustus equo tumulum:de quo germaīci Cçsaris carmē est. Agrigēti compluriū equorum tumuli pyramides habent.Equum adamatum a Semiramide usq; in coitū Iuba auctor est.Scythici equitatus equoꝝ gloria strepūt occiso regulo ex ꝓuocatione

dimicante hoſtem:cũ ad ſpoliandũ ueniſſ& ab equo eius ictibus morſuq; cõfectum. Aliũ detracto oculoꝝ opimento:& cognito cũ mrẽ coitu,petiſſe pręrupta atq; exaĩatũ. Equam eadem ex cauſa in reatino agro laceratamq; quadrigam ĩuenimus. Nanq; & cognitionum intellectus his eſt:atq; in grege prioris anni ſororem libentius etiam q̃ matrem equã comitantur. Docilitas tanta eſt,ut uniuerſus ſibaritaĩ exercitus eqtatus ad ſymphonię cantum ſaltatione quadam moueri ſolitus inueniatur. Idẽ praeſagiũt pugnam:amiſſos lugẽt dominos lachrymaſq; interdũ deſyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege equus eius ĩedia uitam finiuit. Phylarchus refert cẽtauretũ a galathis in pręlio occiſo antiocho potitum equo eius conſẽdiſſe ouantem. At illũ ĩdignatione offenſum domitis frenis ne regi poſſ& pręcipitem in abrupta iſſe exaĩmatumq; una. Philiſtus a Dionyſio relictum in ceno hęrentẽ ut ſe uulſiſſ& ſecutũ ueſtigia domini examine apum iubę inhęrente:eoq; oſtento tyrannidem a Dionyſio occupatã. Ingeĩa eorum inenarrabilia:iaculantes obſequio experiuntur. difficiles conatus corpore ipõ uiſuq; inuitantium. Iam tela humi collecta porrigunt equiti. Nam in circo ad currũ uincti nõ dubie intellectũ adhortationis & glorię fatentur. Claudii cęſaris ſęculariũ ludoꝝ circẽſibus excuſſo in carceribus auriga palmã equi curacẽ occupauere:primatũ obtinuere oppoſita effundẽtes omnia quę cõtra ęmulos debuiſſent pitiſſimo auriga inſiſtente facientes:cum puder& hominum artes ab equis uinci:peracto legitimo curſu ad metam ſtetere. Maius augurium apud priſcos plebeiis circenſibus excuſſo auriga ita:ut ſtar& in capitolium cucurriſſe equos:ſedemq; ter luſtraſſe. Maximum uero eodem perueniſſe ab his cum palma & corona effuſo ratũmena qui ibi uicerat Vnde poſtea nomen portę eſt. Sarmathę longinquo acturi inedia pridie pręparant eos:potum tantum exiguum impartientes.atq; ita per centena milia & quiquaginta continuo curſu euntibus inſident. Viuunt annis quidam quinquageĩs:foeię mĩore ſpacio. Eędem quinquennio creſcendi finem capiunt:mares addito anno. Formae equorum qualis maxime legi debeat: pulcherrime quidem Virgilio uate abſoluta ẽ. Sed & nos diximus in libro de iaculatione equeſtri condito:& fere inter oẽs conſtare uideo. Diuerſa autem circa hęc ratio quęritur. Itaq; cum bimi in alio ſubiugantᷣ ĩpio non ante quinquennes ibi certamen accipiũt. Partum in eo genere undeĩs mẽſibus ferunt.xii. gignunt. Coitus uerno ęquinoctio,Bimo:utrinq; uulgaris:ſed a trimatu firmior partus. Generat mas ad ãnos.xxxiii.utpote cum a circo poſt.xx.ãnũ mutãtᷣ ad ſobolem reparandam:q̃uis & ad.xl.duraſſe tradunt:adiutum modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animalium mĩor fertilitas:qua de cauſa interualla admiſſurę dantur. Nec tamen.xv.initus eiuſdem anni ual& tolerare Equarum libido extĩguitur iuba tonſa:gignunt annis omnibus ad.xl. Vixiſſe equũ lxxv.annis proditur. In hoc genere grauida ſtans parit:pręterq; cęteras foetum diligit Et ſane equis amoris innaſci ueneficium hippomanes appellatum in fronte caricae magnitudĩe colore nigro:quod ſtatim edito partu:deuorat foeta:aut partũ ad ubera non admittit. ſi quis pręceptum habeat. Olfactum in rabiem id genus agitur amiſſa parente in grege armenti reliquę foetę educant orbũ. terrã attingere ore triduo ꝓxio q̃ ſit genitus negant poſſe. Carior quis quo acrius in bibendo nares mergit. Scythae per bella foeminis uti malunt ꝙ urinam curſu non ĩpedito reddãt. Cõſtat in luſitaĩa circa oliſiponem oppidum & tagum amnem equas fauonio flante obuerſas aĩalem concipere ſpiritum. Idq; partum fieri & gigni perniciſſimum ita:ſed triennium uitę non excedere. In eadem hiſpania gallica gens & aſturia equini generis. hi ſunt quos thibeldones uocamus. mĩori forma appellatos. aſturcões gignũt. quibus nõ uulgaris in curſu gradus:ſed mollis alterno cruꝝ explicatu glomeratio. Vnde equis tollutim carpere in curſu traditũ. arte fere equo qui homĩ morbi pręterq; ueſicę cõuerſio ſicut omnibus in genere ueterno.

ASinum quadringentis nummis emptũ. Q. Aſio ſenatori auctor eſt. M. Varro

haud scio an omnium precio animaliũ uicto opera sine dubio generi mirifica arãdo quoq;. Sed mularum maxĩe pro generatione patria etiã spectat̃ in his arcadiꝰ achaya / ĩ Italia reatinis: ipsum animal frigoris maxime impatiens. ideo non generat̃ in ponto nec in ęquinoctio uerno: ut cętera pecora admittitur: sed solsticio mares in remissiõe operis deteriores: partus a .xxx. mense ocissimus. sed a trimatu legitimus. Totidem quot equę & eisdem mensibus & simili modo. Sed incontinẽs uterus urinã geitalẽ reddit: ni cogatur in cursum uerberibus a coitu. Raro geminos parit: paritura lucem fugit & tenebras petit: & ne conspiciatur ab hoĩe. Gignit tota uita quae est ei ad .xxx annum partus caritas summa: sed aquarum tedium maius. per ignes ad foetus tẽdũt Cadunt item si riuus minimus intersit: horrent autẽ pedes omnino tingere: nec nisi assuetos potant fontes qui sunt in pecuariis. Atq; ita ut sicco tramite ad potũ eãt: nec pontes transeant per raritatem eorum translucentibus fluuiis: mirumq; dictu sitiũt et si ĩmutentur aquę ut bibant cogendi exonerãdi ue sunt: nec nisi spaciosa in cubitu laxitas tota uaria. Nanq; somno uisa concupiunt ictu pedum crebro: qui nisi per inaẽ emicuerit repulsu durioris materię clauditatẽ ilico affert: quęstus ex his opima prędia exuperat. Notum est in celtiberia singulas quatringentena milia nummoꝝ enixas. Mularum maxime partum aurium referre in his & palpebrarum pilos aiunt: q̃uis enim unicolor toto reliquo corpore totidẽ tamen colores quot ibi fuere reddit pullos eaꝝ epulari mecenas instituit. Multum eo tempore pręlatos onagris post eũ interiit auctoritas saporis. Sed asino moriente uiso celerrime id genus deficit

EX asino & equa mulus gignitur mense .xiii. Animal uiribus in labore eximiũ ad tales partus equas neq; quadrimis minores: neq; decẽnibus maiores legũt: arcentq; utrunque genus ab altero narrant nisi in infantia eius generis quod ineat lacte hausto. Quapropter surreptis pullis in tenebris equarum uberi asinaꝝ ue ęquleos admouẽt. Gignitur autem mula ex equo & asina: sed effrenis & tarditatis indomitae: lenta oĩa esse uetulis. Conceptum ex equo secutus asini coitus abortu ꝑimit. Non itẽ ex asino equi fęmĩas a partu optime .vii. die impleri obseruatũ mares fatigatos melius ĩplere quę non prius q̃ dentes quos pullinos appellant iaciat conceperit sterilis intelligit̃ & quę non primo initu generare coeperit. Equo & asina genitos mares hinulos ãtiq uocabant: contraq; mulos quos asini & equę generarẽt: obseruatũ ex duobus diuersi generibus nata tertii generis fieri: & neutri parentum esse similia: eaque ipsa: quę ita nata sunt non gignere in omni animalium genere. Iccirco mulas non parere. Est in animalibus nostris ꝑpisse sępe: uerum prodigii loco habitũ. Theophrastus uulgo parere in Cappadocia tradit: sed esse id aĩal ibi sui generis. Mulę calcitratus inhibet̃ uini crebriore potu: in plurium gręcorum est monumentis cũ equa muli coitu natũ quod uocauerũt hinum. i. paruum mulũ. Generãtur ex equa & onagris mãsuefactis mulę ueloces in cursu: duricia eximia pedum: uerum rugoso corpore indomito aĩo sed generoso onagro & asina genitus omnes ãtecellit. Onagri in phrygia & lycaonia pręcipui: pullis eoꝝ ceu pręstãtibus: sapore africa gloriatur quos lalisiones appellant Mulum .lxxx. annis uixisse atheniensium monumentis appar& eo gauisi cũ tẽplum in arce facerent quod derelictus senecta cadentia iumẽta a comitatu nisuq; exhortaret̃ decretum fecere: quod nec frumentarii negociatores ab incerniculis eum arcerent.

BVbus indicis camelorum altitudo tradit̃. Cornua in latitudinem quaternoꝝ pedum: in nostro orbe epiroticis laus magna a pyrrhi ut ferunt iam inde regis cura. Id consecutus est non ante quadrimatum ad partus uocandos. Praegrandes itaque fuere: hodieq; reliquię stirpium durant. At nũc aniculę ad fęcunditatem poscuntur: tolerantius tamẽ himę. Tauri generationem quadrimi ĩplent: & singulis denae eodẽ anno traduntur. Si autem post coitum in dextram partẽ abeãt tauri generatos mares

esse. si in leuam foeminas. Conceptio uno initu peragit˜. quod si forte pererrauit. xx. post die marem foemina repetit. Pariunt mense. x. quicquid ante genitum íutile est Sũt auctores ipsa complẽte. x. mẽsem die parere: nũc raro gemios. Coitus a delphini exortu ad pridie. nõn. Ianuarii diebus. xxx. aliqbus & autũno gẽtibus qdã: quę lacte uiuũt ita dispẽsantibus: ut oĩ tẽpe ãni supsit id alimẽtũ: tauri nõ sępius q̃ bis die íeũt Boues aĩaliũ soli & retro ãbulãtes pascũt˜. Apud garamãtas qdẽ haud aliter uita fęis xv. ãnis lõgissia: maribus. xx. Robur in. v. natu lauatiõe calidę aquę tradũt˜ piguescere & si qs ícisa cute spiritũ in uiscera harũdie adigat nõ degeneres extiandi etiã minus laudato aspectu: plurimũ lactis alpis: qbus mimũ corpis plurimũ laboris capite non ceruice íũctis. Syriacis nõ sunt pallearia. sed gibbus í dorso. Carici quoq; in pte. Asię fedi uisu tubere sup armos a ceruicibus eminẽte: laxatis cornibus excellẽtes in opere narrãt˜. Cęteri nigri coloris cãdidiue ad laborẽ dãnãt˜. Tauris minora q̃ bubus cornua tenuioraq;. Doitura boũ in trimatu postea sera ãte pręmatura: optĩe cũ doito iuuẽcus imbuit˜. Sotiũ enĩ laboris agricq; culturę habemus. Hoc aĩal tãtę apud priores curę: ut sit íter exẽpla dãnatus a populo rõano die dicta q cõcubio procati rure omasũ dedisse se neganti occiderit bouẽ actus in exiliũ tãq̃ colono suo íterempto. Tauris in aspectu generositas torua frõte: auribus setosis: cornibus in procinctu dimicationẽ poscẽtibus sed tota cõmiatio prioribus in pedibus stat: ira gliscẽte alternos replicãs spargẽsq; in altũ harenã & solus aĩaliũ eo stimulo ardescẽs. Vidimus ex íperio dimicãtes: & ideo demõstratos rotari cornibus cadẽtes excipi: iteꝝq; resurgere modo iacentes ex humo tolli bigaꝝq; etiã curru citato uelut aurigas ísistere. Thessaloꝝ gẽtis íuẽtum est equo iuxta quadrupedãte cornu ítorta ceruice tauros necare. Primus id spectaculum dedit romę cęsar dictator: hic uictię optię & lautissia deoꝝ placatio: huic tantũ aĩali omniũ quibus ꝓcerior cauda nõ statim nato cõsumatę ut cęteris mẽsurę crescit uni donec ad uestigia ima perueniat. Quãobrẽ uictimaꝝ ꝓbatio in uitulo ut articulũ suffragines cõtigat breuiore nõ litãt. Hoc quoq; notatũ uitulos ad aras huẽris hoĩs allatos nõ fere litare: sicut nec claudicante: nec aliena hostia deos placari: nec trahente se ab aris. Est freq̃ues in ꝓdigiis priscoꝝ bouẽ locutũ: quo nunciato senatũ sub diuo haberi solitũ.

NOs in ęgypto etiã numinis uice colitur. Apim uocant: ísigne ei in dextro latere candicãs macula cornibus lunę crescere incipiẽtis nodus sub lingua quem cãtarum appellant. Non est fas eum certos uitę excedere ãnos. mersumq; in sacerdotum fonte enecãt quęsituri luctu aliũ quẽ substituãt donec íueniãt mocrẽt. Derasis etiã capitibus nec tamẽ usq̃ diu quęrit˜. Inuẽtus deducit˜ a sacerdotibus memphim. sunt delubra ei gemina quę uocãt talamos: auguria populoꝝ alteꝝ intrasse laetum est. In altero dira portendit. Responsa priuatis dat e manu cõsulẽtiũ cibũ capiẽdo. Germanici Cęsaris manũ auersatus est haud multo post extincti. Cętero secretius cũ se ꝓrupit in cętus incedit summoto strepitu lictoꝝ. grexq; pueroꝝ comitat˜ carmẽ honori eius canentiũ intelligere uidet˜ & adorari uelle: hi greges repẽte lymphati futura pręcinũt. Foemia bos semel ei anno ostẽdit˜ suis & ipsa insignibus q̃q̃ aliis: semperq; eodẽdie & íueniri eam extinguiq; tradũt. Memphi est locus in Nilo: quẽ a figura uocant phialã oĩbus annis ibi auream pateram argẽteamq; mergẽtes: diebus quos habẽt natales apis septẽ hi sunt miꝝq; neminem per eos a crocodilis attingi octauo. post horam diei. vi. redire belulę feritatem.

MAgna & pecori gratia uel in placamẽtis deorum. uel in usu uellerum ut boues sumptum hominum excolũt. ita corpoꝝ tutela pecori debetur generatio bimis utrunque ad nouenos annos: qbusdam & ad. x. primi pares minores foetus coitus omnibus ad arcturi occasum. Idest a tertio idus maias ad aqlę occasum. i. xiii. kalen. Augusti. gerunt partum diebus. cl. postea cõcepti inualidi. cordos uocabant antiqui post id tẽpus natos. multi hybernos agnos pręferũt uernis. quoniam magis intersit

ante solsticium: q̃ ante brumam firmos esse. Solumq; hoc aĩmal utiliter bruma nasci Arieti naturale agnas fastidire senectã ouiũ cõsectari & ipẽ senecta melior illis quoq; utilior: ferocia eius cohibet̃ cornu iuxta aurẽ terebrato dextro: teste p̨ligato f̨eminas generat: leuo mares: tonitrus solitariis ouibus abortus ĩfeꝝt. Remediũ est cõgregare eas: ut c̨etu iuuẽt̃. Aquilonis flatu mares cõcipi dicũt. austri f̨emĩas. Atq; in eo genere arietũ maxĩe spectant̃ ora: quia cuius coloris sub lingua habuere uenas eius & lanitũ est in foetu. Variũq; si plures fuere: & mutatio aquaꝝ potusq; uariat. Ouium summa genera duo tectũ & coloĩcũ. Illud mollius hoc in pascuo delicatius: quippe cũ tectũ rubis uescat̃. Operimẽta eis & arabicis p̨cipua: lana aũt laudatissima apula & quae in italia gr̨eci pecoris appellat̃ alibi italia. Tertiũ locum milesįe oues obtinent: apulįe breues uillo: nec nisi penulis celebres. Circa Tarẽtum canusiũq; summã nobilitatem habẽt. In asia uero eodẽ geñre laodicįe alba circũpadaĩs nulla p̨fert̃. Nec libra cẽtenos nummos ad hoc ̨eui excessit ulla. Oues nõ ubiq; tondent̃: durat q̃busdã in locis mos uellẽdi. Coloꝝ plura genera q̃ppe cum desint etiã noĩatis q̃s natiuas appellãt aliquot modis.

HIspania nigri uelleris p̨cipuas hab&: pollẽtia iuxta alpes canusias: rutili quas eritbreas uocant. Item betica canusiũ fuluas. Tarẽtum pugilinis sųe & sucidis omnibus medicata uis hystrįe liburnįeq; pilo propior q̃ lan̨e pexis aliena uestibus & q̃ sala ascutulato textu cõmẽdat. In lusitania similis circa piscinas prouĩcįe narbonẽsis Similis & in ̨egypto: ex qua uestis detrita usu tingit̃ rursusq; ̨euo durat. Est & hyrta filo crasso in tapetis ãtiq̃ssima grã. Iam certe his usus homerus auctor est: aliter haec galli tingunt: aliter parthoꝝ gẽtes lan̨e & per se coactã uestẽ faciũt. Et si addat̃ acetũ etiã ferro resistunt: imo uero etiã ignibus. Nouissimo sui purgamento: q̃ppe atenis coquẽtium extract̨e ĩdumẽti usum ueniũt galliaꝝ ut arbitror inuẽtum. certe gallicis hodie nominibus discernit̃: nec facile dixerĩ qua id ̨etate c̨eperit. Antiq̃s enim thorus e stramẽto erat: q̃liter nunc iam in castris causa patris mei mẽoria c̨epere ãphimalia nrã: sicut uillosa & etiã neutralia. Nam tuĩca lati claui in modum gausape texi nunc primũ ĩc̨epit: lanaꝝ nigr̨e nullũ colorẽ bibũt. De reliq̃ꝝ ĩfectu suis locis dicemus: in cõchyliis maris aut herbaꝝ natura: lanam colo & fuso tanaquil: qųe eadẽ Caia Cecilia uocata ẽ in tẽplo. m. anci durasse ꝓdẽte se auctor ẽ. m. Varro: factãq; ab eo togã regiã ũgulatã in ̨ede fortų̃e: q̃ Seruilius Tullius fuerat usus. Inde factũ ut nubẽtes uirgĩes coitaret̃ colus cõpta & fusus cũ stamĩe ea prima texuit rectã tunicam q̃les cum toga pura tyrones ĩduuntur: noųeq; nupt̨e. Vngulata uestis prima lautissimis fuit: inde surriculata defluxit. Togas rasas phrygianasq; diui Augusti nouissĩs tẽpibus c̨episse scribit Fenestella: crebr̨e papauerate antiq̃orẽ habẽt originẽ. Iam sub Lucilio poeta in Torquato notat̨e. p̨ctext̨e apud hetruscos originẽ ĩuenere. trabeis usos accipio reges Pictas uestes iam apud homeꝝ fuisse. Vnde triũphales nat̨e. acu facere id phryges inueneꝝt. Ideoq; phrygian̨e appellat̨e sunt. Auꝝ ĩtexere in eadẽ asia ĩueĩt Attalus rex Vnde nomẽ attalicis. Colores diuersos pictur̨e intexere babylon maxĩe celebrauit & nomẽ ĩposuit. Plurimis uero litiis texere: qųe polymita appellãt Alexandria ĩstituit scutulis diuidere Gallia. metellus Scipio triclinaria babylonica sestertiis octingentis milibus uenisse. Iam tunc posuit in capitalibus criminibus quae Neroni principi q̃dringẽtis sestertiis nup cõstitere Seruii Tullii p̨text̨e: q̃bus signum fortun̨e ab eo dicat̨e cooptũ erat durauere ad seiaĩ exitũ: miꝝq; fuit: nec defluxisse eas. nec teredinũ iniurias sensisse annis. dlx. uidimus iam & hidẽtiũ uellera purpura cocco conchylio sesquipedalibus libris infecta: uelut illa sic nasci cogente luxuria. In ipsa oue satis generositatis ostẽdit̃ breuitate crurũ uẽtris uestitus. q̃bus nudus ess& apicas uocabãt damnabãtq;. Syrįe cubitales ouiũ caud̨e plurimũq; in ea parte lanicii. Castrari agnos nisi quinquemenstres praematurum exitimant.

EST & in hispania & maxime Corsica nõ maxīe absimile pecori geūs. musiõniū caprino uillo q̃ pecoris uelleri propius: quorū e genere & ouibus natos prisci imbros uocauerūt. Infirmissimū pecori caput: q̃obrē auersum a sole pasci cogendum quoniā stultissīa aīaliū lanata q̃ timuere igredi uno cornu rapto sequūt̃. uita lōgissīa annis. x. In aethiopia. xiii. Capris eodem loco. xi. In reliquo orbe plurimum octauo utrunque genus intra quartum coitum completur.

CApræ pariunt & quaternos: sex raro admodū: ferūt. v. mensibus: ut oues. Capræ pinguedīe sterilescūt. Trimæ mīus utiliter generāt: & in senecta nec ultra q̃drienniū āte trimos. Incipiūt. vii. mēse & adhuc lactātes. Mutilū in utroq; sexu utilius. Prius in die coitus nō īpl&: sequēs efficatior: ac deīde cōcipiūt Nouembri mēse: ut martio pariāt turgescētibus uirgultis. Aliquādo aniculæ semp binæ in trimatu īutiles pariūt octoīs ānis. Abortus frigori obnoxius. Oculos capra suffusos īūci pūcto sanguine exonerat: caper rubi. Solertiā eius aīalis Mutianus uisam sibi ꝓdidit in pōte præteūi duabus obuiis e diuerso cū circūactū āgustiæ nō capent: nec reciprocationē lōgitudo in exilitate cæca torrēte rapido mīaciter subterfluēte alterā decubuisse: atq; ita alteram proculcatæ supgressam. Mares q̃ maxime simos longis auriculis infractisq; armis q̃ uilosissimos probāt. Foeīaꝝ generositatis insigne laciniæ corporibus & ceruice binæ depēdētes. Nō oībus cornua: sed q̄bus sunt in his & īdicia ānoꝝ per īcremēta nodoꝝ inutilis lactis maior ubertas. Auribus eas spirare: non naribus: nec unq̃ febri carere Archelaus auctor est. Ideoq; fortassis aīa his q̃ ouibus ardētior: calidioresq; cōcubitus tradūt. & noctu nō mīus cernere q̃ īterdiu· & ideo caprinū iecur uescētibus restituit uesptinā aciē his quos nyctilopas uocāt. in Cilicia circaq; syrias uillo tōsili uestiunt̃ Capras in occasum decliui sole in pascuis negant contueri īter sese: sed auersas iacere Reliq̄s aūt horis inter se aduersas cognitiores. Depēd& omniū mento uillus quem arūcum uocāt: hoc si quis appræhēsam ex grege unā trahat: cæteræ stupētes spectāt. Id eueīre cū quandā herbā aliq̃ ex his momorderit: morsus eaꝝ arbori exitialis. Oliuam lambendo quoq; sterilem faciunt. eaq; ex causa mineruæ imolatur.

SVilli pecoris admissura a fauonio ad æquinoctium uernum ætatis. viii. mense quibusdam in locis. etiā a. iiii. usq; ad. viii. annū. partus bis in anno tempus utero. iiii. mēsiū. Numerus fæcūditatis ad uicenos. sed educare tam multos nequeunt diebus. x circa brumā statim dētatos nasci Nigidius tradit. Implēt̃ uno coitu qui & gemīatus propter facilitatē abortiēdi remedium ne prima subactione. neq; ante flacidas aures coitus fiat. Mares nō ultra trimatū generant. Foemīæ senectute fessae cubantes coeūt Comesse fætus his nō est ꝓdigium. Suis foetus sacrificio die. v. purus est. pecoris die vii. bubus. xxx. Coruncanius ruminalis hostias donec bidētes fierent puras negauit. Suem oculo amisso putant cito extingui. alioquin uita ad. xv. annos q̄busdā uicenos Veꝝ efferant̃. & alias obnoxium genus morbi sanguīe maxīe & strumæ. Index suis inualidæ cruor in radice setæ dorso euulsæ. Caput obliquū in incessu. penuriam lactis præpingues sentiunt. & primo foetu minus sunt numerosæ. In luto uolutatio geēri grata. intorta cauda. Id etiā notatū facilius iacere in dextero. q̃ læuo detorta pīguescūt lx. diebus. sed magis tridui inedia ante saginationē orsam. aīaliū hoc maxime brutū animamq; ei pro sale datam non illepide existimabat̃. Comptum agnita uoce suarii furto abactos mersoq; nauigio inclinatione lateris unius remeasse. quin & duces in urbe foꝝ nundinaꝝ domosq; petere discunt. & feri sapiūt uestigia palude cōfundere urinā fuga leuare. Castrāt̃ fæminæ sic quoq; uti Cameli post bidui inediam suspensæ pernis prioribus uulua recisa celerius ita pinguescunt. & adhibet̃ ars iecori fæminaꝝ sicut anseꝝ inuētum in apifico arida saginatis ac facietate necatis repēte mulsi potu dato. neque alio ex animali numerosior materia ganeae. l. prope sapores cum caeteris

singuli: hic cēsoriaꝝ legum paginę interdictaq; coenis abdoīa glandia testiculi uuluę sincipita uerria ut tamē publii miorum poetę coena postq̄ seruitutem exuerat nullo memoret̃ siue abdomie etiā uocabulo suminis ab eo imposito: placuere hinc & feri sues uesiani. Catoīs cēsoris orationes aprinū exprobrāt callū. In tres tamē ptes diuiso media ponebant lūbos aprinos appellata. Solidū aprum Romanoꝝ primus ī epulis apposuit. p. Seruilius Rulluspater eius rulli qui Ciceronis in consulatu legē agrariā promulgauit. tam propinqua origo nunc quottidianę rei est. & hoc annales notarūt hoꝝ. s. ad emendationē moꝝ. quibus notata quidē cęna. sed in principio bini terniq; pariter mādebantur apri.

Viuaria eoꝝ cęteroroꝝq; siluestriū primus togati generis īuēit fuluius hirpius q in tarqnensi feras pascere īstituit. Nec q imitatores defuere. L. lucullus & Q. hortēsius. Sues fere semel āno gignunt maribus in coitu pluriā asperitas tūc inter se dimicāt īdurātes attritu arborū costas lutoq; se tergorātes. Fęmię in partu asperiores et fere similiter ī omni genere bestiarū apris maribus nō nisi anniculis generatio in india cubitales dētium flexus gemini ex rostro totidē a frōte ceu uituli cornua execūt pilus ęreo similis agrestibus. Cęteris niger: at ī arabia Suillum genus nō uiuit ī ullo genere.

Quę facilis mixtura cum fero qualiter natos āntiqui hibridas sues uocabant ceu semiferos ad hoīes quoq; ut in Caiū Antonium Ciceroīs in cōsulatu collegam appellatiōe trāslata: nō in suibus tātū: sed in oībus quoq; aīaliū cuiuscūq; generis ullū & placidum eiusdē īuenit̃ & ferū ut pote cum hominū etiam siluestriū tot genera prędicta sint. Caprę tamē in plurimas similitudines transfigurātur: sunt caprę sunt rupicaprę. sunt ibices pnicitatis mirādę q̄q̄ honerato capite uastis cornibus gladiorūq; uaginis ī hęc se librant ut tormēto aliquo rotati ī petras potissimū & mōte aliquo in aliū transilire cupientes atq; recursu pernici quo libuerit exultant. Sunt & origes soli a quibusdam dicti cōtrario pilo uestiti: & ad caput uerso. Sunt & damę & pigargi & streps cerotes: multaq; alia haud dissimilia. Sed illa alpes: hęc transmarini situs mittūt

Simiarum quoq; genera hominis figurę proxima caudis inter se distinguuntur mira solertia uisco iungunt laqueos calceariq; imitatione uenatiū tradūt̃. Mutianus & latrūculis lusisse fictis cera Cornelius distiguit: luna cana tristes esse: quibus in eo genere cauda sit: noua exultationē adoriri. Nanq; defectū syderum & cęterę pauent quadrupedes. Simiarum generi pręcipua erga foetū affectatio. Gestant catulos quos māsuefacte intra domos parere oībus demōstrāt: tractariq; gaudent gratulationem intelligētibus simiis. Itaq; magna ex parte complectēdo necāt: efferatio cynocephalis natura: sicut mitissima satyris. Calitrices toto pene aspectu differ̄ūt: barba est in facie cauda late diffusa priori pte hoc aīal negat̃ uiuere in alio nisi ī ęthiopię quo gignitur cęlo.

Leporꝰ plura sunt genera in alpibus cādidi: qbus hybernis mensibus pro cibatu niuem credūt esse. Certe liquescēte ea rutilescūt annis oībus. Et est aliquod aīal intolerādi frigoris alumnū: lepoꝝ generis sunt: & quos hispania cuniculos appellat fęcunditatis īnumerę: famēq; baleaꝝ insulis populatis messibus afferēs: foetus uētre exsectos uel uberibus ablatos nō repurgatis interraneis gratissimo in cibatu habent laurices uocāt: Certum est balearicos aduersus prouentum eorum auxilium militare a diuo augusto petisse magna propter uenatum eoꝝ ī terris gratia est: Iniciunt eas in specus qui sunt multifores in terris. Vnde & nomen aīali: atq; ita eiectos superne capiunt Archelaus auctor est quot sint corporis cauernę ad excremēta lepori totidē annos esse ętatis. Varius certe numerus reperit̃. Idem utranq; uim singulis inesse: ac sine mare ęque gignere. Benigna circa hoc natura īnocua & esculēta animalia fęcūda generauit: lepus omnium prędę nascēs solus: pręter dasipodē superfoetat aliud educās

aliud in utero pilis uestiens:aliud in plume aliud incboatam gerens partē necnō &
uestes leporio pilo facere tētatū ē tactu:nō pide molli ut in cute ,ppter breuitatē pili
dilabi.

DAmę mansuescunt raro cum ferę iure dici non possint. Complura nanq; sunt:
nec placida nec fera:sed medię iter utrūq; naturę:ut i uolucribus hyrūdies:apes
in cāpo:in marinis delpbini:quo in genere multi & bos īcolas domus imposuere.

MVres baud spernēdū in ostētis etiā publicis aīal:arrosis lauini clypeis argenteis
marsicū portendere bellū:Carboni imperatori apud clusiū fasceis:quibus in calciatu
utebat̄ exitiū.Plura eorū genera ī cyrenaica regiōe:alii lata frōte:alii acuta:alii heriaceorū
genere pūgētibus pilis. Theophrastus auctor est in gyaro insula cū īcolas fugassent
ferę quoq; rosisse eos id quod natura quidā ad chalibas facere in ferrariis officinis:aut
aurariis quidā in metallis:ob hoc aluos eorū excidi sempq; id furtū deprędēdi tantā eē
dulcedinē furādi. Veisse murē.cc.nūmis casilinū obsidēte hānibale:eūq; q uēdiderat
fame iterisse:ēptorē uixisse annales tradūt:cū cādidi ,puenere lętū faciūt ostentū.Nā
soricū occētu dirimi auspicia ānales refertos habemus. Sorices & ipsos hyeme condi
auctor est Nigidius:sicut glires quos cēsorię legis priceps.Q .Scaurus in Consulatu
nō alio mō cęnis adhibere q̄ cōchylia aut ex alio orbe cōuectas aues. Semiferū & ipsū
aīal:cui uiuaria in doliis.Idem qui apris īstituit:qua in re notatum nō cōgregari nisi
populares eiusdē siluę & si misceat̄ alienigenę:nisi amne uel monte discreti interire
dimicādo. Genitores suos fessos senecta alūt pietate seniū finit̄ hyberna qete.Cōditi
enim & hi cubāt rursus ęstate iuuenescunt simile mustellis quod eis.

HIc mirum rerum naturam non solum alia aliis dedisse terris animalia:sed ī eodē
quoq; situ quędā aliquibus locis negasse.In mesia silua.Italię nō nisi i parte reperiūt̄
hi glires.In lycia dorcades nō transeunt montes:& his uicinum onagrum.Item qui
Cappadociam a lycia diuidit:in bellesponto in alienos fines nō commeant. Cerui:&
circa argmusam elatum montem nō excedunt.Tauris etiam in monte uisis in portu
selene insulā uicinā mustelę non trāseunt. In boecia lebadeę illatę solū ipsū fugiunt
quae iuxta in orchomeno tota subruunt arua. Talpae quibus e pellibus cubicularia
uidimus Stragula. Adeo ne Religio quidem a portentis summou& delicias. In
ithaca lepores illati moriuntur .extremis quidem in littoribus.in ebuso littoribus
cuniculi scatent. Iuxta hispaniam balearibus cyreneisque mutę fuere ranae. Illatis e
cōtinente uocalibus durat genus earū.Mutę sunt etiam nunc in serifo insula eędē alio
allatę canunt.quod accidere & in lacu.Thessalię sicendo tradunt .In italia muribus
araneis uenenatus est morsus. Eosdem ulterior appennina regio non hab&.iidem
ubicunq; sint orbitam si transiere moriuntur.In olympo macedonię monte non sūt
lupi.nec in.Creta insula .Ibi quidem nō uulpes ursi ue.aut omnino ullum maleficū
animal pręter phalangium.Araneis dicemus id genus suo loco mirabilius in eadem
īsula ceruos pręterq̄ in cidoneatarū regione nō esse.Itē apros & artagenas herinaceos
In africa autem nec apros nec ceruos.nec Capreas.nec Vrsos

IAm quędam animalia innoxia indigenis aduenas interimunt sicut serpentes
parcunt in myrinthe quos terra nasci prodit̄.Item in syria angues circa .Euphratis
maxime ripas dormientes syros non attingunt aut etiam si calcati momordere non
sentiunt maleficia .Aliis cuiusq; gentis infesti auide & cum cruciatu examinantes
Quamobrem & syri non necant eos·Contra in aletermo .Carię monte .Aristoteles
tradit a scorpionibus hospites non lędi.indigenas interimi .Sed reliquorum quoq;
animalium & pręterea terrestrium dicemus genera

ANIMALIVM QVAE TERRESTRIA APPEL-
lauimus hominum quadam consortione degẽtia indicata
natura est. Ex reliq̃s mimas esse uolucres cõueit. Quãobrẽ
prius aequorum amnium stagnorumque dicentur.

SVnt autem complura in his maiora etiã terrestribus
Causa euidẽs hũoris luxuria: alia sors alitum: quibus uita
pendẽtibus. In mari autẽ tam late supino molliq; ac fertili
nutrimẽto accipientes causas genitales sublimi semperq;
pariẽte natura pleraq; etiã mõstrifica reperiũtᷣ perplexis &
in semet aliter atq; aliter nũc flatu: nũc fluctu conuolutis
seminibus atq; principiis. Vera ut fiat uulgi opinio quicq̃d nascatᷣ in p̃te naturę ulla
& in mari etiã pręterq̃ multa: quę nusq̃ alibi reꝝ quidẽ nõ solũ aĩaliũ simulacra inesse
lic& ĩtelligere intuẽtibus uuã gladiũ seras: cucumũ uero & in colore & ĩ odore similẽ
quo minus miremur equorum capita tam paruis eminere cocleis.

PLurima aũt & maxĩa in Indico mari aĩalia. E quibus balenę q̃ternum iugerum
pistrices ducenũ cubitoꝝ: q̃ppe ubi locustę q̃terna cubita impleãt. Anguillę quoq; in
gãge amne tricenos pedes. Sed in mari belua circa solsticia maxĩe uisuntᷣ. Tunc illic
ruũt turbĩes: tũc imbres: tũc deiectę montium iugis procellę ab imo uertunt maria
pulsatasq; ex profundo beluas cũ fluctibus uoluũt: & alias tãta thynnoꝝ multitudĩe
ut magni Alexãdri classis haud alio mõ q̃ hostiũ acie obuia cõtrarium agmẽ aduersa
frõte direxerit. Aliter sp̃sis nõ erat euadere nõ uoce: nõ soitu: nõ ictu: sed fragore terrẽtᷣ
nec nisi ruina turbãtᷣ. Cadara appellatur rubri maris penĩsula ingens huius obiectu
uastus efficitᷣ sinus. xii. dieꝝ & noctium remigio enauigatus Ptolemęo regi: quando
nullius aurę recipit afflatũ: huius loci q̃ete pręcipue ad ĩmobilẽ magnitudĩem belue
adolescũt. Cedrosos qui arabim ãnẽ accolũt Alexãdri magni classiũ prefecti p̃didere
in domibus fores maxillis beluarum facere ossibus tecta cõtignare: ex quibus multa
quadragenũ cubitoꝝ lõgitudĩs repta. Exeũt & pecori similes belue ibi in terrã pastęq;
radices fruticũ remeãt: & quędã equoꝝ asinoꝝ tauroꝝ capitibus: quę depascũtur sata
Maximum animal in Indico mari Pistrix & Balena est.

IN Gallico oceano physitem ingẽtis colũnę modo se attollens altior q̃ nauium
uelis diluuiẽ quãdã eructãs. In gaditano oceano arbor in tantũ uastis dispansa ramis
ut ex ea causa fretũ nũq̃ ĩtrasse credatᷣ. Apparẽt & rotę appellatę a similitudĩe q̃ternis
distinctae radiis modiolos earum oculis duobus utrinque claudentibus.

THyberio principi nũciauit olisiponẽsiũ legatio ob id missa uisum auditumq;
in quodã specu cõcha canẽtem tritonẽ: qua noscitᷣ forma: & Nereydũ falsa opinio nõ
est squãs mõ hispido corp̃e: etiã aliq̃ hũanã effigiẽ habẽt. Nanq; hęc in eodẽ spectata
littore est: cuius moriẽtis etiã gãnitum tristẽ accolę audiuere lõge & Diuo Augusto
legatus gallię cõplures in littore apparere exaĩmes nereydas scripsit. Auctores habeo
in equestri ordĩe splẽdẽtes uisum ab his gaditano oceano marinũ hoĩem toto corpõre
absoluta similitudĩe ascẽdere nauigia nocturnis tẽpibus statĩq; degrauati q̃s ĩsederit
partes: & si diutius p̃maneat etiã mergi. Thyberio principe cõtra lugdunẽsis p̃uĩcię
littus ĩsulaꝝ trecẽtas amplius beluas reciprocans destituit oceanus mirę uarietatis &
magnitudĩs: nec pauciores in sanctonum littore. Interq; reliquas elephãtos & arietes
candore tantum cornibus assimulatis: nereydas uero multas. Turanus uero prodidit

expulsam beluā in gaditano littora: cuius inter pennas duas ultimę caudę cubita .xvi. fuissent: dētes eiusdē .cxx. Maximi dodrātiū mēsura: mimi scipedū belue: cui dicebat exposita fuisse andromeda: ossa romę apportata ex oppido Iudeae iope ostēdit inter reliqua miracula in ędilitate sua. M. Scaurus lōgitudie pedū .xl. altitudine costarum indicos elephantos excedente spinę crassitudine sesquipedali.

Balenę & in nostra maria penetrāt in gaditano oceano nō āte brumā cōspici eas tradūt. Cōdi aūt ęstatis tēporibus ī quodā sinu placido & capaciore gaudētes ibi pere hoc scire orcas īfestā his beluā & cuius imago nulla reprę sentatioē exprimi possit alia q̄ carnis. Immēsa dētibus truculētis. Irrūpunt ergo in secreta: ac uitulos eaꝝ & foetas uel etiā iānnū grauidas lācināt morsu īcussęq; ceu liburnicarum rostris fodiūt. Illę ad flexū īmobiles: ad repugnādum inertes & pōdere suo oneratę. Tunc quidē & utero graues pariēdiue poenis īualidę solum auxiliū nouere in altum profugere. & se toto defendere oceano cōtra orcę occurrere laborāt sesequę opponere & incautas angustiis trucidare in uada urgere saxis illidere. Spectāt ea pręlia ceu mari ipso sibi irato nullis in sinu uētis: fluctibus uero ad anhelitus ictusq; quātos nulli turbies uoluāt. Orca & in portu hostiēsi uisa est oppugnata a Claudio principe. Venerat tūc exędificantę cō portū īuitata naufragiis tergoꝝ euectoꝝ e gallia: satiāsq; se per cōplures dies alueū in uado sulcauerat. Ac tumulata fluctibus in tātum ut circūagi nullo mō poss& : & dū sagenā psequtur in littus fluctibus ꝓpulsa emier & dorso multū super aq̄s carinę uice inuersę portēdi iussit Cęsar plagas multiplices inter ora portus profectusq; ipse cum prętoriais cohortibus populo Romano spectaculū prębuit: lanceas cōgerēte milite e nauigiis assultantibus: quoꝝ unū mergi uidimus reflatu belue oppletum unda: ora Balenę habēt in frōtibus. Ideoq; summa aqua ānatātes in sublīe nymbos efflant.

Spirant aūt cōfessione omniū & paucissima aīalia in mari quę īterioꝝ uiscerum pulmonē habēt: quoniā sine eo nullū aīal putāt spirare: nec pisciū branchias habētes anhelitū reddere ac per uices recipere extimant: quorū hęc opinio est: nec multa alia genera etiam branchiis carētia in summa q̄ sentētia fuisse Aristotelē uideo: & multis persuasisse doctrīam īdagibus: nec me protinus huic opinioni eorum accedere haud dissimulo: quoniā & pulmonū uice aliis possunt alia spirabilia īeē uiscera ita uoluēte natura: sicut & ꝓ sāguie multus aliis hūor. In aq̄s q̄dē penetrare hūc uitalē q̄s miret Qui etiam reddi ab his eum cernat: & in terras tanto quoq; spissiorem nature artem penetrare argumēto aīaliū: quę semper defossa uiuūt ceu talpę. Accedit apud me certe efficacię ut credam oīa in aq̄s spirare naturę suę sorte primū semper ānotata piscium ęstiuo calore quędam anhelatio: & alia tranqllo uelut oscitatio. Ipsoꝝ quoq; qui sunt in aduersa opinioē de somno pisciū cōfessio. Quis enī sine respiratioē somno locus Prętera bulietiū aq̄ꝝ sufflatio: lunęq; effectu: cōchaꝝ quoq; corpora āgescētia sup oīa est quod eē auditum & odoratū pisciū nō erit dubium ex aeris utꝝq; materia. Odorē quidē nō aliud q̄ īfectum aera ītelligi posse: q̄obrē de his opinet ut cuiq; libitum erit Branchię nō sunt baleīs nec delphis: hęc duo genera fistula spirant. quę ad pulmonē pertin&. Baleīs a frōte delphinis a dorso & uituli marini quos uocant phocas spirāt & dormiunt in terra. Item testudines de quibus mox plura.

Velocissimum omnium aīalium nō solum marioꝝ Delphius: sed ocior uolucre acrior telo. ac nisi multum infra rostꝝ os illi for& medio pene uētre nullus piscium celeritatē eius euader&. Sed affert moram prouidentia naturę. q̄a nisi resupini atque cōuersi nō corripiunt. que causa pręcipue uelocitatē eoꝝ offendit. Nanq; fame cōcitati fugientēq; in uada ima persecuti piscē diutius spiritum continuere. ut aerē emissum ad respirandum emittant. tantaq; ui exiliunt. ut pleꝝq; uela nauium transuolēt ueto

Agunt uere cõiugia pariunt catulos .x. mense ęstiuo tẽpore interdum & biõs nutriũt uberibus sicut balena atq; etiã gestant fętus in infantia infirmos quinetiã adultos diu comitãtur magna erga partũ caritate adolescunt celeriter .x. annis putãtur ad sũmam magnitudinẽ perueire. Viuũt etiã tricenis quod cognitũ pręscissa cauda ĩexpimentũ addũtur tricenis diebus circa canis ortũ occultãturq; ĩcognito modo quod eo magis mirũ est si spirare in aqua nequeunt. Solent in terrã erũpere incerta de causa nec statĩ tellure tacta moriũtur. Multoq; ocius fistula clausa lingua ẽ his contra naturã aq̃tiliũ mobilis breuis atq; lata haud differens suillę pro uoce gemitus huãno similis dorsũ repandũ simũ qua de causa nomen simonis oẽs miro modo agnoscunt malũtq; ita appellari. Delphinus nõ tãtum hominis amicũ animal ueꝝ & musica arte mulcetur symphonię cãtu & pręcipue hydrauli sono hominẽ nõ expauescit ut alienũ obuiam nauigiis uenit alludit exultãs certat etiã & quamuis plena pręterit uela. Diuo autem augusto pricipe lucrinum lacũ inuectus pauperis cuiusdã pueꝝ ex baiano puteolis ĩ ludum litteraꝝ stantẽ cum meridiano meõrans appellatũ eum simonis noĩe sępius fragmentis paĩs quẽ ob id ferebat allexiss& miro amore dilexit. Pigeret referre ni res moecenatis & flauiai & flauii alfii multorũq; esset litteris mãdata quocũque diei tẽpe inclamatus a puero quãuis occultus atq; abditus eximo aduolabat pastusq; e manu prębebat ascensuro dorsũ pennae aculeos uelut uagina cõdens receptumq; puteolos p magnũ ęquor in ludũ ferebat. Simili modo reuehẽs pluribus ãnis donec morbo extincto puero subinde ad consuetum locũ uẽtitans tristis & męrenti similis. Ipse quoq; quod neõ dubitar& desiderio expirauit. Alius inter hos annos in africo littore hipponis diaritis simili modo ex hominum manibus uescẽs ferensq; se tractãdum & alludẽs nautibus impositosq; portãs unguẽto perũctas a flauiano ꝓconsule africae et sopitus ut apparuit odoris nouitate fluctuatusq; similis exanimi caruit hominum conuersatione ut ĩiuria fugatus p aliquot mẽses mox reuersus ĩ eodẽ miraculo fuit Iniurię potestatum in hospitales ad uisendum uenıẽtiũ hipponenses in necem eius cõpulerunt. Ante hęc similia de puero in iaso urbe meõrantur cuius amore spectatus lõgo tẽpe dum abeuntẽ in littus auide sequitur in harenã ĩuectus expirauit puerum Alexãder magnus babiloẽ neptũni sacerdotio pręfecit amorẽ illũ numinis propitii fuisse ĩterprętatus. In eadẽ urbe iaso egesidemus scribit & alium pueꝝ hermiã nomĩe similiter maria perequitantẽ cũ repẽtinę procellę fluctibus exanimatus esset relatum delphinum causã lęti fatentẽ nõ reuersum in maria atq; ĩ sicco expirasse. Hoc idem & naupacti accidisse theophrastus tradit nec modus exẽploꝝ eadẽ ãphilochi & tarẽtini de pueris delphinisq; narrãt quę faciunt ut credatur. Arionẽ quoq; cytharedicę artis ĩterficere nautis miari parãtibus ad ĩtercipiẽdos eius quęstus eblãditũ caner& cythara congregatis cantu delphinis cũ se iecisset in mare exceptum ab uno tenarũ in littus peruectum. Est ꝓuincię narbonẽsis & in neumasiense agro stagnũ laterna appellatũ ubi cum hoĩes delphini societate piscantur innumera uis mugilũ statuto tempore ãgustis faucibus stagnum mare erũpit obseruata aestus reciprocatione: qua de causa prętendi nõ queunt retia quę molẽ ponderis nullo modo tollerent etiã si nõ solertia insidiet̃ tempori. Simili ratioẽ in altum ꝓtinus tẽdunt quod uicino gurgite efficere locumq; solum pandẽtibus retibus habilẽ effugere festinant quod ubi animaduertere piscantes cõcurrit autẽ multitudo tẽpis gnara & magis etiam uoluptatis huius auida totusq; populus e littore quanto potest clamore cõciet simonẽ ad spectaculi euẽtum. Celeriter delphini exaudiũt desideria aq̃lonum flatu uoce prosequente austro uero tardius ex aduerso referẽte & tum quoq; ĩprouiso ĩ auxiliũ aduolãt ꝓperat & apparet acies quę ꝓtius dispoĩt̃ in loco: ubi cõiecta ẽ pugna. Opponũt sese ab alto trepidosq; in uada urgẽt. Tunc piscatores circũdãt retia furcisq; subleuant. At mugilũ nihiloĩus uelocitas transilit. At illos excipiunt delphini & occidisse ad pręsens contenti cibos in uictoriam deferunt. Opere pręlium feru& includiq; retibus se fortissime urgẽtes

gaudent. Ac ne id ipsum fugam hostium stimul& inter nauigia & retia natantes sue
homies ita sensim elabūtur: ut exitum nō appetāt saltu: quod est alias blādissimum his
nullus conatur euadere ni submittātur sibi retia egressi protius ante malum prelīātur. Ita
peracta captura quos interemere diripiūt: sed enixiori ope q̄ in unius diei premium
ut conscii sibi opperiūtur in posterū nec pisciū tātū: sed īteriectu pāis ac uino satiātur
que de eodem genere piscādi in latio sinu. Mutianus tradit. Hoc differūt quod ultro
neq; inclamāti presto sint partesq; e maibus accipiāt & suū queq; cubantes cū delphīs
sotiū habeāt q̄uis noctu et ad faces ipsis quoq; īter se est publica societas. Capto a rege
carie alligatoq; in portu delphino ingens reliquoꝝ cōuenit multitudo mesticia q̄dā
qua possent ītelligi miseratione petens donec dimitti rex eum iussit: quin & paruos
semper aliquis grandior comitatur: ut custos cōspectiq; sunt iā defunctū portātes ne
laceretur a beluis

DElphinoꝝ similitudinē habent qui uocantur tursiones distāt & tristicia quidē
aspectus. Abest enim illa lasciuia maxime tamen rostris canicularū maleficētia
assimulanti

TEstudines tāte magnitudinis īdicū mare eītit ut sīgulaꝝ superficie habitabiles
casas integāt atq; īter īsulas rubri precipue maris his nauigēt cymbis. Capiūtur
multis quidem modis: sed maxime euectae ī summa pelagi: aut meridiano tempore
blādito eminente toto dorso per tranquilla fluitantes. que uoluptas libere spirandi ī
tantum fallit oblitas sui ut solis uapore siccato cortice nō queant mergi īuiteq; fluitēt
Opportune uenātium prede ferunt & pastum egressas noctu auideq; saturatas laxari
atq; ut remeauerint matutino summa ī aqua obdormiscere id ꝓditur stertētiū sōitu
Tum anatare leuiterq; a singulis capi ternas a duobus in dorsū uerti a tertio laqueū
inici supine atq; ita ad terrā a pluribus trahi in phoenitio mari haud ulla difficultate
capiuntur ultroq; ueniūt tempore statuto anni in amnem eleutherū effusa multitudie
Dentes nō sunt testudini: sed rostri margiēs acuti superna parte īferiorem claudēte
pixidum modo. In mari uiunnt cōchylus tanta oris duricia ut lapides comminuant
In terram egresse in herbis pariūt oua auiū ouis similia ad cētena numero eaq; defossa
extra aquas & cooperta terra ac pauita pectore complanata īcubant noctibus educant
fetus annuo spacio quedam oculis spectādo queq; oua foueri ab his putant. Femina
coitū fugere donec mas festucā aliquā imponat aduerse. Trogodite cornigeras habēt
ut in lyra annexis coribus latis: sed mobilibus quoꝝ in natando remigio se adiuuāt
Celotiū id uocatur eximie testudis: sed rare Nāq; q̄si scopuli preacuti chelonophagos
terrent trogodite autem ad quos annatant ut sacras adorant. Sunt & terrestres que ob
id in operibus chersinae uocātur in africe: desertis qua parte maxime sitiētibus hareīs
squallent roscido ut creditur huōre uiuētes: neq; aliud ibi aīal ꝓuenit.

TEstudinū putamīa secare in lamīas lectosq; & repositoriū his uestire Carbilius
pollio īstituit ꝓdigi & sagacis ad luxurie instrumenta ingenii.

AQuatilium tegmēta plura sunt alia corio & hilis tegūtur ut uituli hippotami alia
corio tātum ut delphini cortice ut testudiēs. Silicū duricia ut ostree & conche crustis
ut locuste crustis & spinis ut echini. Squamis ut piscis aspera cute ut squatiā q̄ lignū
& ebora polliūtur molli ut murene alia nulla ut polypes

QVe pilo uestiūtur aniāl pariūt ut pistrix balena uitulus hic parit ī terra pecudū
more secundos partus reddit initu canū modo coher& & parit nūq̄ geminis plures
educat māmis fetū nō āte .xii. diem deducit ī mare ex eo subīde assuefatiēs. Interficiūtur
difficulter nisi capite eliso ipsis in sono mugitus unde nomē uituli accipiunt. Tamē
disciplina uoceq; pariter & uisu populum salutāt. Condito freitu noīe uocati respōdēt

Nullum animal grauiore somno premitur pennis quibus in mari utūtr: humi quoq; uice pedū serpūt: pelles eorum etiā detractas corpori sensum ęquorum retiere tradūt: sępq; ęstu maris recedēte inhorrescere. Pręterea dextrę pēnę uim soporiferā inesse somnosq; allicere subditā capiti.

P[i]lo carentium duo omnio ut aīal pariūt: delphius ac uipera pisciū species sunt. lxxiiii. Pręter crustis ītecta quę sunt. xxx. De singulis alias dicemus. Nunc eīm naturę tractātur insignium.

P[r]ęcipua magnitudīe inuenimus thynnum talenta. xv. pepēdisse. Eiusdę caudę latitudīem duo cubita & palmū. sunt & ī qbusdā amnibus haud mīor ē sylurus in nilo: esex in rhęno: attilus in pado īertia pīguescēs ad mille aliqdo libras cathēato captus hamo nec nisi boū iugis extractus. Atqui hūc mīmus appellatus clupea uenā quādam eius in faucibus mira cupidiē appetens morsu exanimat. Sylurus grassatur ubicūq; ē omne aniāl appetēs equos innatantes sepe demergens pręcipue in rhęno germanię amne pro telis boum & in danubio mari extrahit porculo mariō similius & in boristene meōratur pręcipua magnitudo in illis ossibus spinisue ītersitis carne pręduci in gange indię platanistas uocant rostro delphini & cauda magnitudiē autē xv. cubitorum. In eodē eē statius sebosus haud modico miraculo affert uermes brāchiis binis. lx. cubitorum cęruleos qui nomē a facie traxerunt: his tātas esse uires ut elephantos ad potū ueniētes mordicus cōprębēsa manu eorum abstrahāt. Thymni mares sub uētre nō habēt pīnam. Intrāt magno mari pōtū uerno tēpe gregatim: nec alibi fętificant. cordilla appellatur ptus qui fętas redeūtes in mare autumno comitatur: limosę uero: aut e luto pelamides incipiūt uocari: & cum ānuū excessere tēpus thynni hi membratī cęsi ceruice & abdoīe cōmēdantur atq; clydio recēti dūtaxat: & tū quoq; graui ructu cętera parte plenis pulmentis sale asseruātur. Melandria uocatur cęsis quercus assulis similia uilissima ex his quę caude proxiā quia pingui carent pbatissima ea quę faucibus. At in alio pisce circa caudā exercitatissima pelamides in alpelectos particulatimq; cōsecte in genera ciborum dispartiuntur pisciū genus omne pręcipua celeritate adolescit maxiē in ponto. Causa multitudo āniū dulces inferentiū aquas amiā uocant cuius īcremētū singulis diebus intelligitur cum thymnis haec & pelamides in pontum ad dulciora pabula intrant gregatim cum suis quęq; ducibus & primi omnium scombri quibus et in aquis sulfureus color extra qui cęteris hispanię coetarias hi replent thymnis nō commeantibus. Sed in pontum nulla intrat bestia piscibus malefica pręter uitulos et paruos delphinos. Thymni dextera ripa intrāt exeunt leua. Id accidere extimatur quia dextro oculo plus cernūt utroq; hebete natura. Est in euripo thracii bossori quo propontis euxino iunguntur in ipsis. Europam asiamq; separātis freti angustiis saxū miri candoris a uado ad summa perlucens iuxta calcedonem in littore asię huius aspectu repente territi. Semper aduersus hizātii pmōtoriū ex ea causa appellatū aurei cornu pręcipiti petunt agmine. Itaq; omnis captura bizantii est magna calcedonis penuria. M. P. medii interfluentis euripi opperiuntur autem aquilonis flatum ut secundo fluctu exeant ex ponto nec nisi intrantes pontū bizātium capiuntur bruma non uagantur ubicūq; deprębensi usq; ad equiōctiū ibi hybernāt idem sępe nauigia uelis euntia comitantes mira quadam dulcedine per aliquot horarum spacia & passuum milia a gubernaculis spectātur ne tridente quidem in eo sępius iacto territi quidam eos quo hoc ut thynni faciunt pomphilos uocāt. Multi in propōtide ęstuāt pontū nō intrāt. Item solęę cū rumbi ītrāt: nec sępia est cū loligo repiatur. Saxacilium turdus & merula desunt sicut conchylia cum ostreę abundāt. Omnia autē hybernant in ęgęo ītrātiū portū soli nō remeāt trichię: gręcis enī in plerisq; noībus uti par erat quādo aliis atq; aliis eosdē diuersi appellauere tractus. Sed hi soli istorum amnē subeunt ex eo subterraneis eius uenis in adriaticū mare defluūt. Itaq; & illic descendētes nec unq̄ subeūtes e mari uisuntur. Thymnorum captura est a uergiliarum exortu ad arcturi

occasum reliquo tēpore hyberno latēt in gurgitibus imis: nisi tēpore aliquo euocati aut pleiluniis piguescūt: & in tātum ut debiscāt. Vita lōgissima bis biēnio. Animal est paruū scorpiois effigie aranei magnitudīe hoc se & thynno & ei q gladius uocatᷣ crebro delphini magnitudinē excedēti sub pīna affigit aculeo tātoq; īfestat dolore ut naues sępenumero exiliāt: quod & alias faciūt aliorum uim timentes mugiles maxīe tā pręcipue uelocitatis: ut transuersa nauigia interim superiactent.

SVnt & piscibus praescita in hac parte auguria. Siculo bello ābulante in littore augusto piscis e mari ad pedes eius exiliit: quo argumēto uates respōdere neptunnū patrē adoptātē eum sibi Sexto Pompeio repudiato. Tanta erat naualis rei gloria sub pedibus Cęsaris futuros qui maria tēpore illo tenerēt. Pisciū foeinę maiores q̃ mares In quorundā genere omnīo nō sunt mares: sicut Arasthynis: omnes enī ouis grauidę capiūtᷣ. Vagantur gregatim fere cuiusq; generis squamosi capiūtᷣ ante solis ortū. Tum maxīe pisciū fallitᷣ uisus noctibus qdē illustribus ęque q̃ die cernūt: aiunt & si iteretᷣ gurges ītercē capturę itaq; plures secūdo tractu trahi q̃ primo gustu olei maxiē fallūtᷣ. Dein modicis imbribus gaudent alunturq; quippe & harūdines quamuis in palude prognatę non tamen sine imbre adolescunt & alias ubicunq; pisces ī eadē aq̃ assidui si non affluant exanimātur progelidam hyemem omnes sentiūt sed maxiē qui lapidē habere ī capite existimātur ut lupi corami sciena pagri cū aspere hyemes fuere multi ceci capiuntur. Itaq; his mēsibus iacent in speluncis conditi sicut in terrestriū genere retulīus maxīe hippurus & coracini hyeme nō capi pręterq̃ statis diebus paucis & isdē semper. Itē murena & orphus conger perge & saxatiles omnes terra quidē hoc ē uado maris excauato cōdi per hyemes torpedinē piestā soleamq; tradunt. Quidam rursus aestus in paciētia mediis feruoribus sexagenis diebus latent ut glaucus aselli auratae fluuiatiliū sylurus caniculae exortu syderatur & alias fulgore sopitᷣ. Hoc & in mari accidere cyprio putāt & alioquī totum mare sentit exortū eius syderis quod maxime in bossoro appar&. Alge enī & pisces supferūtur ab imo uersa omnia.

MVgilum natura ridetᷣ in metu capite abscondito totos se occultari credētiū. Isdē tamen tanta facilitas ut in phęnice & narbonēsi prouincia coitus tempore e uiuariis marem linea lōginqua per hos ad brachias religata emissum in mare eadem q; linea retractū foemię sequātᷣ ad littus rursusq; fęminā mares partus tempe apud ātiquos pisciū nobilissimus habitus accipenser unus omniū squamis ad os uersis contra aq̃ nando meat nullo nunc in honore est quod quidem miror cū sit rarus inuētu quidā cū elopem uocāt postea pręcipuā auctoritatē fuisse lupo & asellis cornelius nepos & laberius poeta mimorum tradidere luporum laudatissimi qui appellantur lanati a candore mollitiaq; carnis. Asellorū duo genera coliri minores & brachi qui non nisi in alto capiuntᷣ. Ideo pręlati prioribus at in lupis in amne capti pręferuntᷣ: nunc scaro datur principatus qui solus piscium dicitᷣ ruminare herbisq; uesci atq; non aliis piscibus mari carpathio maxime frequens ꝓmontoriū troadis lectū sponte nūquā trāsit inde aduectos tyberio claudio pricipe optatus ditius pręfectus classis inter hostiensem & campanię orā sparsos disseiauit. Quinquēnio fere cura ē adhibita ut capti redderētᷣ mari postea frequētes inueniūtur italię littore non ante ibi capti admouitq; sibi gula sapores piscibusq; satis & nouum incolā mari dedit ne quis peregrias aues rōę parere miretur. Proxīa est mensa pecori dumtaxat mustellarum quas mirum dictu inter alpes lacusq; retię bigrātinus ęmulas mureīs generat ex reliqua nobilitate & gratia maximā ē & copia mullis sicut magnitudo modica bīasq; libras pōderis raro admodū exupāt nec in uiuariis piscinisq; crescunt. Septentrionalis tātum hos & proxima occidentis parte gignit oceanus. Caetera eorum genera plura. Nam & alga uescūtᷣ & ostreis & limo & aliorū piscium carne & barba gemīa insigni utūtur inferiori labro lutarariū

ex his uilissimi generis appellāt: hunc semper comitatur. Sargus nomine alius piscis & cęnū fodiēte eo excitatū deuorat pabulū. Nec littoralis his grā laudatissimi cōchyliū sapiūt. Nomē his fenestella a colore mollioꝝ calciamētoꝝ datū putāt. Pariūt ter āno his certe totiēs foetura appar&. Mullū expirantē uersi coloris q̄dā numerosa uarietate spectari proceres gulę narrāt rubētiū squamaꝝ multiplici mutatione pallescentē: ac si uitro spectat̄ inclusus. M. Apicius ad omne luxus ingeniū maius in sotioꝝ garonā Ea quoq; res cognomen inuenit necari eos pręcellens putauit atq; e iecore eorū alecē excogitare prouocauit id enī ē facilius dixisse q̄ qs uixerit. Asinius celer e cōsularibus hoc pisce ꝑdigus nomen claudio prīcipe unum mercatus R. octo milibus nullusq; reputatione aufert transuersum animū ad cōtemplationem eorum: qui in cōquestiōe luxus coquos emi singulos pluris q̄ equos queritabant & nunc coci triumphorum pręciis parantur & equorū pisces nullusq; prope iam mortalis existimatur pluris q̄ qui peritissime censum domini mergit

MVllum. lxxx: librarum in mari rubro captum licinius mutianus ꝑdidit quāti mercatura cum luxuria suburbanis littoribus inuentū est & hęc natura ut alibi pisces principatū obtineant. Coracinus ī ęgypto zeus idem faber appellatur gradibus circa ebusum. Salpa obscenus alibi & qui nusquam percoqui possit nisi ferula uerberatus In aq̄taīa sarmo fluuiatilis maris oībus pręfert̄ pisciū alii brāchias multiplices habēt alii simplices alii duplices his aquā acceptā ore emittunt. Senectutis īditiū squamaꝝ duricia quę nō sunt omnibus similes. Duo lacus italię in radicibus alpium larius & uerbanus appellat̄ in quibus pisces oībus annis uergiliaꝝ ortu existunt squamis conspicui crebris atq; pręacutis clauorum caligarium effigie. nec amplius quā circa eum mensem uisuntur.

MIratur arcadia suum exocetum appellatū ab eo q ī siccum soni causa exeat circa clitoriū uocalis hic tradit̄ & sine brāchiis idem aliquibus adonis dictus exeunt in terrā & qui marini mures uocantur & polipi murenę quin et indię flumibus certū genus piscium ac deinde resilit. Nam stagna & amnes transeunt plerisq; & euidens ratio est ut tuto fętus edant qui non sint ibi qui deuorēt foetus fluctusq; minus sęuiāt has intelligi ab his causas seruariq; tempoꝝ uis magis miretur si quis reputet quoto cuiq; hominū nosci uberrimam esse capturam sole transeunte pisciū signū:

MArinoꝝ alii sunt plaī ut rūbi solęꝝ ac passeres q a rūbis situ tātū corpoꝝ differt dexter resupiatus est illis passeri leuus alii lōgi ut murēa conger. Dein pennaꝝ quoq; fiunt discrimina quę pedum uice datę sunt piscibus. Nullis supra quinas quibusdā binae quibusdam trinę aliquibus millę in fucino tantum lacu piscis est qui octonis pēnis natant binę omīno longis ut lombricis & āguillis & cōgris nullę ut murenis quibus nec brāchię hec omnia flexuoso corpoꝝ impulsu ita mari utuntur ut serpētes terrę in sicco quoq; repunt ideo etiā uiuatiora talia & e planis aliqua non habēt pēnas ut pastinacę ipsa enī latitudine & quę mollia appellat̄ natāt ut polipi. Quoīam pedes uicem pennaꝝ illis pręstant.

ANguillę octonis uiuūt annis durānt & sine aqua senis diebus aquilone spirāte austro paucioribus. At hyeme ęędē ī exigua aq̄ non tolerat nec ī turbida ideoq; circa uergilias maxiē capiūtur fluminibus tamē pręcipue turbidis pascūt̄ noctibus exanimes piscium solę non fluitant.

LAcus est italię benacus in ueronensi agro mintiū amnem trāsmittēs ad cuius emersus annuo tempore octobri fere mense autumnali sydere ut palā ē hyeāto lacu fluctibus glomeratę uoluunt̄ in tantum mirabili multitudine ut in excipulis eius fluminis ob hoc ipsū fabricatis singuloꝝ milium globi reperiantur.

MVrena quocunq; tēpore parit cum cęteri pisces stato pariant oua eius citissime crescunt in sicco littore elapsas uulgus coitu serpētiū impleri putat: Aristoteles zinių uocat marem qui generat. Discrimine esse quod murena uaria & infirma sit zinirus unicolor & robustus dentesq; extra os habeat in gallia septentrionali mureis omnibus dextera in maxilla septenę maculę ad formā septētriōis aureo colore fulgēt dūtaxat uiuētibus pariterq; cū anima extinguunt̄ inuenit in hoc animali documēta sęuicię uedius pollio eques. Ro. ex amicis diui augusti uiuariis earum immergens damnata mācipia nō tāq̄ ad hoc feris terrarū nō sufficiētibus. Sed quia in alio genere totum pariter hominē distrahi spectare non poterat ferūt aceti gustu pręcipue eas in rabiem agi tenuissimū his tergus contra āguillis crassius eoq; uerberari solitos tradit uerrius prętaxatus & ob id multā his dici non institutam.

PLanorų piscium alterum est genus quod pro spina. Carthilaginē habet ut rapę pastinacę squatinę torpedo & quos bouis lamię aq̄lę ranę nominibus gręcia appellat quo in numero squali quoque quamuis non plani hęc gręcia in uniuersum selache appellauit. Aristoteles primo hoc nomē eis imposuit. Nos distīguere nō possumus ni cartilaginata appellare libeat. Omnia autem carnosiora sunt talia & supina uescūt̄ ut in delphinis diximus. Et cum cęteri pisces oua pariant. hoc genus solum ut ea quę Cete appellant. animal parit: excepta quam Ranam uocant.

ESt paruus admodū piscis assuetus petris echinus appellatus: hoc carīs adhęrēte naues tardius ire creduntur. Inde nomine imposito: quā ob causam amatoriis quoq; ueneficiis īfamis est & iudiciorų: ac litium mora quę crimīa una laude pēsat. Fluxus grauidarum utero sistens: partusq; continēs ad puerperiū tamē in cibos nō admittit̄ pedes eum habere arbitratur Aristoteles ita posita pennarum similitudīe. Mutianus muricem esse latiorem purpura neq; aspero: nec rotundo ore: : neq; in āgulos ꝓdeūte rostro: sed simplice concha in utroq; latere sese colligēte: quibus inhęrentibus plenā uentis stetisse nauem portantem nuncios a periandro ut castrarentur nobiles pueri conchasq; id pręstiterunt apud gnidiorų uenerē coli. Trebius niger pedalem esse & crassitudine quinq; digitorum naues morari. Pręterea hanc esse uim eius asseruati in sale ut aurum quod deciderit in altissimos puteos admotus extrahat

MVtant pisces colorem candidum hyeme & fiunt aestate nigriores mutat phycis reliquo tempore candida uere uaria eadem piscium sola nidificat ex alga atq; in nido parit uolat hyrundo sane per quam similis uolucri hyrundini.

ITem miluus subit in summa maria piscis ex argumento appellatus lucerna linguaq; ignea per os exerta trāquillis noctibus reluc& attollit e mari sesquipedalia fere cornua queq; ab his nomen traxit. Rursus draco marinus captus atq; immissus in harenam cauerna sibi rostro mira celeritate excauat.

PIscium quidam sanguine carent de quibus dicemus. Sunt autem tria genera primum quę mollia appellant̄ deinde cōtecta crustis tenuibus postreō testis cōclusa duris mollia sunt loligo saepia polypus & caetera eius generis. His caput inter pedes & in uētre pediculi octoni omnibus sępię & loligini pedes duo ex his longissimi & asperi quibus ad ora admouēt cibos & in fluctibus se uelut anchoris stabiliūt caetera chiri cū q̄bus uenantur.

LOligo etiam uolutat extra aquam se efferens quod & petūculi faciunt sagittae modo sępiarų generi mares uarii & nigriores cōstātię; maioris ꝑcusse tridente fęminę auxiliant̄. At foemīa icto mare fugit ambo autem ubi sensere se apprehendi

effuso atramento quod pro sanguine his est infuscata aqua absconduntᷣ polyporum
multa genera terreni maiores q̃ pelagi & omĩbus branchiis ut pedibus ac manibus
utuntur:cauda uero que est bisulca & acuta in coitu est polypis fistula in dorso qua
transmittunt mare eam que modo in dexteram partem modo in sinistram trãsferũt
Natant obliqui in caput quod pręduꝝ ẽ sufflatione iuuantibus. Caeterũ per brachia
uelut acceptabulis dispersis hausto quodam adhęrescunt tenent supini ut auelli non
quęant uada non appręhendunt & grãdibus minor tenacitas.Soli molliũ in siccum
exeunt dumtaxat asperant leuitatẽ odore uescuntur cõchyliorũ carne quorũ conchas
complexu cruriũ frangunt itaq; pręiacentibus testis cubile eorum depręhendit & cũ
alioquin brutum habeatur animal ut quod ad manum homĩs ãnatat in re quodãmõ
familiari call& omnia in domũ comportat dein putamina rosa carne egerit annatãtes
q; pisciculos ad eam uenatur colorem mutat ad similitudinẽ loci & maxime in metu
ipsum brachia sua rodere falsa opinio est id enim a congris euenit ei sed renasci sicut
cholchotis & lacertisᷣ caudas haud falsum ĩter pręcipua autẽ miracula est qui uocatur
nautilos ab aliis pompilos suppinis ĩsumma ęquoꝝ puenit ita se paulatim subrigẽs
ut emissa omni per fistulam aq̃ uelut exoneratus sentina facile nauig& postea duo
prima brachia retorquens membranam ĩter illa mirae tenuitatis extẽdit q̃ uelificãte
ĩ aura caeteris subremigans brachiis media secãdo ut gubernaculo se erigit ita uadit
alto liburnicarum gaudens imagine si quid pauoris interueniat hausta se mergens
aqua.

POlyporum generis onzena dicta graui capitis odore.Ob hoc maxime murenis
eã consectantibus polyppi binis mensibus conduntᷣ ultra bimatũ nõ uiuunt pereunt
autemᷣ tabe semper foeminę celerius & fere a partu nõ sunt prętereũda &.L.lucullo
proconsule beticę comperta de polypis quę trebius niger e comitibus eius prodidit
auidissimos esse concharũ.Illas ad tactum comprimi pręcidentes brachia eorũ ultro
q; escam ex preda accipere . Carent conchae uisu omniq; sensu alio q̃ cibi & periculi
insidiantur ergo polypi apertis impositoq; lapillo extra corpus ne palpitatu eiiciãtur
ita securi grassantᷣ extrahuntq; carnes:illę se contrahunt sed frustra discuneatae tanta
solertia animalium hebetissimis quoq; est.Pręterea negatᷣ ullum esse atrotius animal
ad conficiendumhominem in aqua luctatur enim complexu & sorb& acceptabulis
ac numeroso succo detrahit eũ in naufragos urinantis ue impetũ capit sed si iuertatᷣ
elanguescit uis exporrigunt enim se resupinati mirum omnibus marĩs odorẽ quoq;
eorum qua de causa & uasis illiniũtur cętera quę idẽ retulit mõstro ꝓpriora possunt
uideri.Caetere in caeteris assuetus exire e mari in lacus eorum apertos atque ibi ad
salsamenta populari mire omnibus marinis expetentibus odorem quoq; eoꝝ .Qua
de causa & muria nasis illiniuntᷣ conuertit in se custodum indignationẽ assiduitate
furti immodici.Sępes erãt his obiectę sed has trãscendebat per arborẽ nec depręhẽdi
potuit nisi canum sagacitate hi redeuntem circumuasere noctu concitique custodes
expauere nouitatẽ primũ oĩũ magnitudo inaudita erat.Deinde color muria oblitus
odore dirus qui sibi polypũ exspectasset aut ita cognoscer& cũ mõstro dimicare sibi
uidebãtur. Nanque & afflatu terribili canes agebat nũc extremis crinibus flagelatos
nunc robustioribus branchiis clauaꝝ modo incussos ęgreq; multis tridẽtibus cõfici
potuit ostendere lucullo caput eius dolii magnitudine amphorarum.xv.capax atq;
ut ipsius trebii uerbis utar barbas quas uix utroq; brachio cõplecti esset clauarũ mõ
torosas longas pedum.xxx.acceptabulis siue caliculis urnalibus peluiũ modo dẽtes
magnitudini respondentes reliquię asseruatę miraculo pepẽdere pondo septĩgẽtoꝝ
Saepias quoq; & loligines eiusdem magnitudinis expulsas in littus illud idẽ auctor
est in nostro mari loligines quinum cubitoꝝ capiũtur.Sępię binum neq; his bimatu
longior uita.Nauegeram similitudinem & aliam im propontide uisam sibi ꝓdidit

Mutianus concham esse achati modo carinatā inflexa puppe prora rostrata. In hanc condi nauplium aīal sępie simile ludendi societate sola duobus hoc fieri generibus Tranquillo enim uectorem demissis palmulis ferire ut remis si uero flatus inuitent easdem in usu gubernaculi porrigi pandiq; buccarū sinus aure huius uoluptatem ēe ut ferat illius ut regat simulq; eandem descēdere ī duo sensu carentia nisi forte tristi. Id enim constat cū nauigantium humana calamitas in causa est locustę crusta fragili muniuntur in eo genere quod caret sanguine latet mēsibus quinis. Similiter cancri qui eodem tempe occultātur & ambo ueris principio senectutē anguiū more exuūt renouatione tergorum. Caeterum in aqs natant locustę reptantiū modo fluitant si nullus ingruat metus recto meatu cornibus quę sunt rotunditate prępilata ad latera porrectis. Idē erectis in pauore obliq; in latere ꝑcedunt cornibus iter se dimicāt. Vnū hoc animaliū nisi uirium feruēti aqua incoquat͂ fluida carne non habent callū.

V Iuunt petrosis locis cancri molibus hyeme aprica littora sectantur ęstate īopaca gurgium recedunt. Omīa eius generis hyeme leduntur autumno & uere pīguescūt et plenilunio magis qa nocte sydus tepido fulgore mitificat. Cancroꝝ genera carabi astaci tacineae paguri heracleotici leones & alia ignobiliora. Carabi a cęteris cancris cauda distant in phęnice hippoe uocat͂ tantae uelocitatis ut consequi nō possit cācris uita longa pedes octoni omēs in obliquum flexi. Foeminę primus pes duplex mari simplex pręterea bina brachia dēticulatis forcipibus superior pars in primoribus his mouetur inferiore immobili dextrū brachium omibus maius. Vniuersi aliquando congregātur os ponti euincere non ualent quāobrem egressi circumeunt apparetque tritum iter pīnocheras uocatur minimus ex omniū genere. Ideo opportunus īiuriae huic solertia est inaniū ostrearū testis se cōdere & cū accreuerit migrare in capatiores Cancri in pauore etiam retrorsum pari uelocitate redeunt dimicāt inter se ut arietes aduersis cornibus incursantes contra serpentiū ictus medentur. Sole cancri signū transeunte & ipsorum cum exanimatū sit corpus transfigurari in scorpiones narrāt͂ in sicco. Ex eodem genere sunt echini quibus spinae pro pedibus ingredi mos ē his in orbem uolui. Itaq; detritis sępe aculeis inueniunt͂ ex his echinometrę appellant͂ quoꝝ spinę longissimae calices minimi nec omnibus idē uitreus color. Circa turonē candidi nascuntur spina parua. oua omniū amara quina numero: ora in medio corpe in terram uersa: tradunt saeuitiam maris pręsagire eos correptisque opperiri lapillis mobilitatemq; pondere stabibilientes nolunt uolutatione spinas atterere: quod ubi uidere nautici statim pluribus anchoris nauigia infrenant.

I N eodem genere cocleae aquatiles terrestresq; exerentes se domicilio: binaque ceu cornua protendentes cōtrahētesq; oculis carēt. Ideoq; Corniculis pręt ētant iter.

P Ectines in mari ex eodem genere habentur reconditi & ipī magnis frigoribus ac magnis ęstibus: unguesq; uelut igne lucentes in tenebris: habentes etiā mādētiū more. Firmioris iam testę murices: & concharum genera: in quibus magna ludētis naturę uarietas tot colorum differentię. Tot figurę planis conchauis longis lunatis in orbem circūactis dimidio orbe cęsis in dorsum elatis lenibus iugulatis dēticulatis stellatis uertice muricatim in toto margine in mucronem emisso foris effuso intus replicato. Iam distinctione uirgulata crinita crispata cuniculatim pectinatim diuisa: umbricatim undata cancellatim recticulata: in obliquum: in rectum spansa prędēsata porrecta simulata breui nodo ligatis toto latere: connexis ad plausū aptis ad buccinā recuruis: nauigant ex his uenerię: pręhentesq; concauant sibi partē: & aurę opponētes per summa ęquorum uelificant saliunt pectines: & extra uolitant: seq; & ipī carināt.

SEd quid haec tam parua commemoro cum populatio morum atque luxurię non aliunde maior quam e concharum genere proueniat? Iam quidem ex tota rerum natura damnosissimum uentri mare est: tot modis tot mensis tot pisciū saporibus: quibus pręcia capiētiū periculo fiūt. Sed quota hęc portio est reputātibus purpuras conchylia margaritas paꝝ fuerat. s. in gulas cōdi maria nisi maībus auribus capite toto corpore a foeminis iuxta uirisq; gestarentur. Quid mari cum uestibus? qd undis fluctibusq; cum uellere? Non recte recipit hęc nos reꝝ natura nisi nudos? esto sit tāta uētri cū eo societas? qd tergori? paꝝ sit nisi qui uescimur piculis etiā uestiāmur Adeo per totū corpus animę hominis quęsita maxīe placēt. principiū nāq; columēq; omnium rerum pręcio margaritę tenent. Indicus maxime has mittit oceanus inter illas beluas tales tantasq; quas diximus per tot maria uenientes tam longo terrarum tractu e tantis solis ardoribus atq; indis quoq; insulis petūtur: & admodum paucas fertilissima est taprobane & troadis ut diximus in circuitu mundi. Item perimula promontorium Indię: pręcipue autem laudantur circa arabiam in persico sinu maris rubri. Origo atq; genitura conchę est haud multum ostrearum conchis differēs: has ubi genitalis anni stillauerit ora pandentes sese quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt grauidas postea emti: partumque concharum esse margaritas pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit cādorem inspici. Si uero turbidus: & fętū sordere. Eundem pallere cęlo micante conceptum ex eo quippe constare: caeliq; eis maiorem sotietatē esse q̄ maris. Inde nubilum trahi colorē: aut pro claritate matutiā serenum. Si tempestiue satientur grandescere & partus si fulgur& comprimi cōchas ac pro ieiunii modo minui. Si uero etiam tonuerit pauidas ac repente cōpręssas: quę uocant physemata efficere spetiem uerum modo inani inflatam sine corpore: hos eē concharum abortus. Sani quidem partus multiplici cōstare cute non īproprie callū ut existimari corporis possit. Itaq; expurgantur a peritis. Miror ipso tantum eas cęlo gaudere sole rubescere: candoremque perdere ut corpus humanum. Quare pręcipuū custodiunt pelago altius mersę q̄ ut penetrent radii. Flauescunt tamen & illę senecta rugisq; torpescunt: nec nisi in iuuenta constat ille qui quęritur uigor. Crassescūt etiā in senecta conchisq; adhęrescunt: nec his auelli queunt nisi lima: quibus una tantū est facies & ab ea rotunditas aduersis planicies ob id tympana nominatur: cohęrētes Videmus in conchis unguenta hac dote circumferentibus. Cęterum in aqua mollis unio exemptus protinus durescit. Concha ipsa cum manum uid& comprimit sese: operitq; opes suas gnara propter illas se peti: manumq; si pręueniat acie sua abscidit nulla iustiore poena & aliis muīta suppliciis quippe inter scopulos maior pars īueīt sed in alto quoq; comitantur marinis canibus: nec tamen aures foeminarum arcētur Quidam tamen tradunt sicut apibus ita conchaꝝ examinibus singulas magnitudīe & uetustate pręcipuas esse ueluti duces mare ad cauendum solertię has urinantium cura peti. Illis captis facile cęteras palantes retibus includi: multo deīde obrutas sale in uasis fictilibus erosa carne omni nucleos quosdā corpoꝝ: hoc est uniones decidere in uia: usu atteri non dubium est: coloremq; indiligētia mutari. Dos omnis in cādore magnitudīe orbe leuiore pondere haud prōptis rebus in tantum ut nulli duo rpiāt indiscreti: unde nomen Vnionum Romanae. s. imposuere deliciae. Nam id apud Gręcos non est: nec apud barbaros quidem inuentores eius aliud q̄ margaritae: & in candore ipso magna differentia: clarior in rubro mari repertus. Indicus specularium lapidum squamas assimulat: alias magnitudine pręcellens. Summa laus coloris est exaluminatus uocari: & procerioribus sua grā est tlēchos appellāt fastigiata lōgitudīe alabastrorum figura in pleniore orbe desinentes. Hos digitis suspendere & binos ac ternos: auribus foeminarum gloria est. Subeunt luxurię eius noīa & tedia exqsita perditione potatus. Si quidem etiam id facere crotalia appellant ceu sono quoque gaudeant & collisu ipso margaritarum. Cupiuntq; iam & pauperes lictorem foeiae

in publico unionem esse dictitantes quin & pedibus nec crepidarũ tantũ a stragulis sed totis socculis addunt. Neq; enim gestare iam margaritas nisi calcẽt: ac per unioẽs etiam ambulent satis est. In nrõ mari reperiri solebãt crebrius circa bosforũ Thraciũ ruffi ac parui in conchis quas imas appellant. Ac acarnania quę uocatur pina gignit Quo appar& non uno conchę genere nasci. Nanq; & iuba tradit arabicis conchã esse similem pectini insecto hirsutam modo echinorum. Ipsum unionẽ in carne grãdini similem. Conchę non tales ad nos afferuntur: nec in acarmania ante laudati repiunt̃ enormes & fere concolores marmori. Meliores esse circa actium. Sed & hi parui & in mauritanię maritimis Alexander polistor & sudines senescere eas putant colorẽq; expirare. Eorum corpus esse manifestum est ꝙ nullo lapsu franguntur. Non autem semper in media carne reperiuntur: sed aliis atq; aliis locis. Vidimusq; iam extremis etiam marginibus: uelut e concha exeuntes & in quibusdam quaternos quinosque. Pondus ad hoc qui semiuncię pauci singulis scrupulis excessere. In britania paruos atq; decolores nasci certum est: quoniam diuus Iulius thoracem quem ueneri geitrici in templo eius dicauit ex britanicis margaritis factum uoluerit ĩtelligi: loliã paulinã quae fuit. C. principis matrona ne serio quidem aut solenni cerimoniarum aliquo apparatu: sed mediocrium etiam sponsalium coena uidi margaritis smaragdisq; optã Alterno textu fulgẽtibus toto capite crinibus spira auribus collo monilibus digitisq; quę summa quadringẽties sestertiũ colligebat. Ipsam confestim paratam aucupatiõe tribulis probare: nec dona prodigi principis fuerant: sed auitę opes prouinciarum. s. spoliis partae: hic est rapinarum exitus: hoc fuit quare. M. Lolius infamatus regum muneribus in toto oriente interdicta amicitia a. C. Caesare Augusti filio Venenum biber& ut neptis eius quadringẽties sestertiis operta spectaret̃ ad lucernas. Cõput& nunc aliquis ex alia parte quantum Curius aut Fabricius in triumphis tulerunt & imaginetur illoꝝ fercula: & ex altera parte loliam unã Imperii muliercularn accubãtem nõ illos curui detractos q̃ in hoc uicisse malit: nec hęc summa luxurię exempla sunt. Duo fuere maximi uniones per omne aeuum. Vtrunq; possedit Cleopatra aegypti reginarum nouissima per manus orientis Regum sibi traditos: haec cum exquisitis quottidie Antonius sagiaretur epulis supbo simul ac procaci fastu ut regia meretrix lautitiam eius omnem apparatumq; ostentans quęrente eo quid astrui magnificẽtię possit. Respondit una se coena centies sestertium absumpturam. Cupiebat discere Antonius: sed fieri posse non arbitrabatur. Ergo sponsioĩbus factis postero die quo iudicium agebatur magnificam aliis coenam: ne dies perir&: sed quottidianã antoĩo apposuit irridenti computationẽq; expostulãti. At illa corolariũ id esse & cõsũpturã se ea coena taxationem confirmans solamq; se centies sestertium coenaturam inferri mẽsam secundã iussit. Ex pręcoepto ministri unum tantũ uas ante eam posuere aceti cuius asperitas uisq; in tabẽ margaritas resoluit. Gerebat auribus tum maxĩe singule illud & uere unicum naturę opus. Itaque expectante Antonio quidnam ess& actura detractum alteꝝ mersit ac liquefactum absorbuit. Iniecit alteri manum. L. Plancus iudex spõsiõis eius eũq; paranti simili modo absumere: uictũq; Antoniũ ꝓnũciauit homine irato. Comitatur unionis fama eius parem capta illa tantę quęstiõis uictrice regina dissectum ut ess& in utrisq; ueneris auribus. Romę in pantheo dimidia eorũ coena non ferente hanc palmam: spoliabaturq; etiam luxurię gloria. Prior hoc fecerat Romę in unionibus magnę taxatiõis. Clodius Tragoedi Esopi filius relictus ab eo in amplis opibus hęres: ne triumphatu suo nimis superbiat. Antoĩus pene hystrioĩ comparatus: & quidem nulla sponsione ad hoc producto: quo magis refugium fiat sed ut experiretur in gloria palati quidnam saperent margaritę. Atq; ut mire placere ne solus hoc scir& singulos uniones cõuiuiis absorbendos dedit: Romę ĩ ꝓmiscuũ & frequentem usum uenisse Alexandria inditionem redacta primum autem cępisse circa syllana tempora minutas & uiles Fenestella tradit manifesto errore cum Aelius

stilo iugurtino bello & unionum nomen impositum maxime grandius margaritis prodat. Ex hoc tamen ęternae prope possessionis est sequitur hęredem mancipatum uenit ut prędium aliquod conchylia & purpuras omnis ora atterit: a quibus eadem mater luxuria paria etiam margaritis prętia fecit.

Pr Vrpurę uiuunt annis plurimum septenis latent sicut murices circa caīs ortum tricenis diebus: congregantur uerno tempore: mutuoque attritu lentorem cuiusdam cęrę saluant. Simili modo & murices: sed purpurę florem illum tingendis expetitū uestibus in mediis habent faucibus: liquoris hic minimi est in candida uena: unde prçciosus ille bibitur nigrantis rosę colore sublucens: reliquum corpus sterile uiuas capere contendunt: quia cum uita succū eum euomūt. E maioribus quidē purpuris detracta concha auferunt: minores contritis conchis talem demum rorem expuentes tyrii pręcipuus hic asię menige africę & getulo littore oceani. In laconica europae ut fasces securesq; Romanę uiam faciunt. Idemq; pro maiestate pueritię est. Distinguit ab equite curiam. diis aduocatur placandis: omnemq; uestem illuminat. In triūphali miscetur auro: quapropter excusata: & purpurę sit insania. Sed unde conchyliis prętia Quis uirus graue in succo color austerus in glauco irascenti similis mari: lingua purpurę longitudine digitali: qua pascitur perforando reliqua conchylia tāta duritia est aculeo: aquę dulcedine necantur. Et sicubi flumen immergitur: alioquin captę & diebus quinquagenis uiuunt saliua sua. Conchę omnes celerrime crescunt: pręcipue purpurę anno magnitudiem īplent: quod si hactenus trāscurrat expositio: fraudatā profecto se luxurię credat: nosq; indiligentię damn&: quamobrem etiā prosequemur officinas: ut tanq̄ in uictu frugum noscatur ratio sic omnes qui istis gaudēt premio uitę suę caleant. Concharum ad purpuras & conchylia eadē quę est materia: sed distat temperamento. Duo sunt genera buccinum minor concha ad similitudinem eius qua buccinę sonus editur. Vnde & causa nomini rotunditate oris in margine incisa. Alterum purpura uocatur caniculata procuriente rostro & caniculi lateri introrsus tabulata qua proferatur lingua. Pręterea cauatū est ad turbinem usq; aculeis in orbem septenis fere qui non sunt buccino: sed utrisq; orbes totidem: quot habeant annos: buccinum non nisi petris adhęr&: circaq; scopulos legitur.

Pr Vrpurę nomine alio pelagię uocatur. Earũ genera plura pabulo & solo discreta lutense e putri limo & algense enutritum alga uilissimum utrunq; melius taeniense in tęnarei maris ora collectum: hoc quoq; tum etiā nō leuius atq; dulcidius cauculosę appellantur a cauculo mare mire aptū conchyliis & longe optimū purpuris dilucēse idest uario soli genere pastum. Capiuntur autem purpurę paruulis rarisque conchis textu ueluti nassis in alto iactis. Inest his esca clusiles mordacesq; conchę ceu multas uidemus has semineces: sed redditas mari auido hyatu reuiuiscētes appetūt purpurę porrectisq; linguis infestant. At ille aculeo extimulatę claudunt sese comprimuntque mordentia pendentes auiditate sua purpurae tolluntur.

Cc Api eas post canis ortum aut ante uernum tempus utilissimum: quoniā tunc ex aeris temperie habent succos: sed id tingentium officinae ignorant: cum summa uertatur in eo. Exuuntur postea a uena quam diximus: cui addi salem necessarium sestarios ferme inlibras centenas macerari triduo iustum quippe maior uis tanto: quanto recentior feruere in plumbo. singulasque aquae amphoras centenas atque quingentenas medicaminis libras ęquari ac modico uapore torreri: & ideo lōgīquę fornacis cuniculo ita dispumatis subinde carnibus: quas adhęsisse uenis necesse est Decimo ferme die liquata cortina uellus elicriatum mergitur in experimentum: & donec spei satisfiat uritur liquor. Rubeus color nigrante deterior quinis lana potat

horis rursusque mergitur carminata donec omnem ebibat saniem: buccinum per se damnatur: quoniam succum remittit: pelagio admodum alligatur nimiaeque eius nigriciae dat austeritatem illam nitoremque qui quęritur cocci ita permixtis uiribus alterum altero excitatur aut adstringitur. Summa medicaminum in libras uellerum buccini ducenae pelagio centum ũdeci. Ita fit Ametisti colos eximius ille. At tyrius pelagio prius satiatur immatura uiridique cortina. Mox permutatur in buccino laus ei summa in colore sanguinis concreti nigricans. Ideoque suspectu refulgẽs. Vnde & Homero purpureus dicitur sanguis.

P Vrpurae usum Romae semper fuisse uideo: sed Romulo in trabea. Nam toga praetexta & latiore clauo Tullum hostilium e regibus primũ usum etruscis deuictis satis constat. Nepos Cornelius qui Diui Augusti principatu obiit. Me ĩquit iuuene uiolacea purpura uigebat. cuius libra denariis centũ ueniebat: nec multo post rubea tarentina: huic successit dybapha tyria quae in libras denariis mille non poterat emi: ac Publius Lentulus spinter aedilis curulis primus in prętexta usus improbatur qua purpura uigebat. Quis non iam inquit triclinaria facit spinter aedilis fuit anno. dc. Cicerone consule dybapha tũc dicebatur: quę bis tĩcta ess& ueluti magnifico ĩpẽdio qualiter nunc omnes pene commodiores Purpurae tinguntur inconchyliata ueste. Caetera eadem siue buccino praeterque ius temperatura. & quę pro in diuiso hũani potus excremento dimidii medicamenta adduntur. Sic gignitur laudatur ille pallor saturitate fraudata: quae tanto dilucidior: quanto magis uellera exuriunt.

P Retia medicamento sunt quidem pro fertilitate littorum uiliora. Non tamen usquam pelagias centenas libras quingenos nummos excedere & buccini centenos. Sciant qui ista mercantur immenso: sed alia sunt in finem uitia: iuuatq; ludere ĩpẽdio & lusus geminare miscendo. Iterũq; & ipsa adulterare adulteria naturę sicut testudies tingere argentum auro confundere ut electra fiant: addere his ęra Corynthia.

N On est satis abstulisse gemmae nomen. Amettystum rursum inebriatur tyrio ut sit ex utroque nomẽ improbum: simulq; luxuria duplex. Et cum cõfecere cõchylia transire melius in tyrium putant: poenitentia hoc primum diebus inuenisse artifice mutante quod damnabat: inde ratio nata uotum quoq; factũ e uicio pro portẽtuosis ingeniis & gemina demonstrata uia luxuriae: ut color alius operiretur alio suauior ita fieri leniorque dictus. Quin & terrena miscere coccoque tinctum tyrio tingere ut fier& hisschirium coccum galacie rubens gramẽ ut dicemus in terrestribus: aut circa emeritam lusitaniae in maxia laude est. Verum ut simul peragant nobilia pigmẽta aniculo gramini languidus succus. Idem a quadrimo euanidus. Ita nec recenti uires neque senescenti: abunde tractata est ratio quia se uirorum foeminarũq; iusta forma credit amplissimam fieri.

C Oncharum generis & prima est. Nascitur in limosis subiecta semper nec unq̃ sine comite: quem pinnoterem uocant. alii pilophilarem idest scylla parua alibi carcereclapsis: assectator pandit se pinna lumibus orbũ corpus intus miũtis piscibus praebens. Assultant illi protinus & ubi licentia audacia creuit impl& eam: hoc tẽpus speculatus iudex morsu leui significat: illa ore compresso quicquid incluserit exaĩat: partemque sotio tribuit: quo magis miror quosdam existimasse aquatilibus nullũ inesse sensum. Nouit torpedo uim suam ipsa non torpẽs. mersaq; in limo se occultat pisces qui secuti supernatantes obtorpuere corripiens. huius iecori teneritas nulla praefertur: nec minor solertia ranae quae in mari piscatrix uocatur. Eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit assultantes pisciculos pertrahens donec tã prope

accedant:ut aſſiliat.Simili modo ſquatina & rumbus addici primas exertas mouent ſpecie uermiculorum.Item quae uocatur ratiae.Nam paſtinaca latrocinat̃ ex occulto tranſeuntes radio quod telum eſt ei figens:argumenta ſolertiae huius:quod tardiſſĩ piſcium hi:mugilem uelociſſimum omnium habentes in uentre reperiuntur.

SColopendriae terreſtribus ſimiles:quas centipedes uocant hamo deuorato oĩa interanea euomunt donec hamum egerant:deinde reſorbent. At uulpes marinae ſimili in periculo glutiunt amplius uſque ad infirma lineae:quam facile praerodant Clantius qui & glanis uocatur aduerſos mord& hamos nec deuorat:ſed eſca ſpoliata graſſatur.

HRaſſatur Aries ut latro & nunc grandiorum nauium in ſalo ſtantiũ occultatus umbra:ſi quem nandi uoluptas inuit& expectat:nũc elato extra aquam capite piſcantium cymbas ſpeculatur occultuſque annatans mergit.

SIquidem & his ineſſe ſenſum arbitror quae neque animalium neq; fruticum: ſed tertiam quandam ex utroque naturam habent urticis dico & ſpongiis. Vrticae noctu uagantur:noctuque natant. Carnoſae frondes his natura ut carne ueſcantur. Vis pruritu mordax eademque quae terreſtris urticae. Contrahit ergo ſe q̃maxime rigens:ac praenatãte piſciculo frondem ſuam ſpargit complectenſque deuorat:alias marcenti ſimilis ac iactari ſe paſſa fluctu algae uice contractos piſces attrituq; petrae ſcalpentes pruritum inuadit. Eadem noctu pectines & echinos perquirit. Cum admoueri ſibi manum ſentit:colorem mutat & contrahitur:tacta uredinem mittit. parumque ſi fuerit interualli abſconditur. Ora & radices eſſe traduntur excrementa per ſumma tenui fiſtula reddi.Spongiarum tria genera accepimus.Spiſſum:ac prędurum & aſperum.Tragos id uocatur.Spiſſum & mollius imanos tenue:denſumq; ex quo penicelli achillium. Naſcũtur omnes in petris:aluntur cõchis piſce limo.Intellectũ ineſſe his appar&:quia ubi auulſorẽ ſenſere:cõtractae multo difficilius abſtrahũtur hoc idem fluctu pulſante faciunt. Viuere eſca manifeſto conchae minutae in his repertae oſtendunt.Circa Turonẽ ueſci illis auulſas etiã aiunt:& ex relictis radicibus recreſcere in petris.Cruoris quoque inhaer& colos.Africis praecipue quae generãt̃ in ſyrtibus maxime fiunt mancae:ſed molliſſimae circa lytiam. In profundo autem nec uentoſo molliores.In helleſponto aſperae & denſae circa maleam.Putreſcunt in apricis locis:Ideo optime in gurgitibus uiuentibus:idemque madentibus nigricãs color adhaerens nec parte nec toto.Interſunt enim fiſtulae quaedam inanes quaternę fere aut quinae:per quas paſci exiſtimantur. Sunt & aliae ſed ſupernae concretae & ſubeſſe membrana quaedam radicibus earum intelligitur. Viuere conſtat longo tempore:peſſimum omnium genus eſt earum quae appliciae uocantur:quia erui non poſſunt:in quibus maxime ſunt fiſtulae & reliqua denſitas ſpiſſa.

CVniculorum maxime multitudo circa eos urinantes graui periculo infeſtat. Ipſi ferunt & nubem quandam craſſeſcere ſuper capita animalium planorum piſciũ ſimilem perimentem eos arcentemque a reciprocando & ob id ſtillos praeacutos lineis annexos habere ſeſe:quia nihil perfoſſae:ita non recedunt caliginis & pauoris ut arbitror opere.Nubem enim & nebulam:cuius nomine id malum appellant iter animalia:haud ultra comperit quiſquam aut cum cuniculis atrox dimicatio. Inguĩa & calces:omnemque candorem corporum appetunt. Salus una in aduerſas eundi ultroque terrendi. Pau& enim hominem aeque ac terr&:& frons aequa in gurgite: ut ad ſummam aquae uentum eſt ibi periculum anceps adempta ratione cõtraeũdi dum conetur emergere.Et ſalus omnis in ſotiis funem illi religatũ ab humeris eius trahunt:hunc dimicans ut ſit periculi ſignum lęua quatit.Dextera appręhenſo ſtilo

in pugna est modicus alias tractatus: ut prope carinam uentum est: nisi praeceleri ui repente rapiat: absumi spectat: ac saepe iam subducti e manibus auferuntur: si nō trahentium opem conglobato corpore in pilae modum ipsi adiuuere protendunt: quidem tridentes alii. Sed monstro solertia est nauigium subeundi. atque ita e tuto praeliandi. Omnis ergo cura ad spectandum hoc malum insumitur.

CErtissima est securitas uidisse planos pisces: quia nunquam sunt ubi maleficae bestiae. Qua de causa Vrinantes sacros appellant eos. Silicea testa inclusis fatendum est nullum esse sensum: ut ostreis. Multis eadem natura quae frutici: ut olotyris pulmonibus stellis. Adeoque nihil non gignitur in mari ut campo. Nam etiā ęstiua animalia pernici: molesta saltu atque capillos maxime caelant: existāt & circūglobata saepe scatent extrahunturque: quae causa somnum pisciū in mari noctibus infestare existimatur: quibusdam uero ipsis innascuntur: quo in numero calcbris accipitur.

NEc Venena cessant dira ut in lepore: qui indico mari etiā pestilens tactu uoītū dissolutionemque Stomachi protinus creat. In nostro offa informis colore tantum lepori similis in indis & magnitudine & pilo duriori tantū uiuus capitur ibi. Atq; pestiferum animal araneus spinae in dorso aculeo noxius. sed nullū usq̄ execrabilius quam radius super caudam eminens strigonis quem nostri pastinacam appellant: quin conchylia magnitudine arbores infixus radici necat: arma ut telum perforat: ut ferri & Veneni malo.

MOrbos Vniuersa genera piscium ut caetera animalia etiam fera non accipimus sentire. Verum aegrotare singulos manifestum facit aliquorum macies cum in codē genere praepingues alii capiantur.

QVonam modo generent desyderium & admiratio hominum differri nō patit̄ Pisces attritu uentrium coeunt tanta celeritate ut uisum fallant. Delphini & reliqua Cete simili modo & paulo diutius. Foemina piscis coitus tempore marem sequitur uenerem eius rostro pulsans: sub partu mares foeminam similiter oua uescentes eaꝝ Nec satis est generationi per se coitus nisi editis ouis inter se uersando mares & fęiae uitale asperserint uirus. Non omnibus id contingit ouis in tanta multitudīe: alioqn replerentur maria & stagna. cum singuli uteri Innumerabilia pariant oua.

PIscium oua in mari crescunt: quaedam summa celeritate ut murenarum: quędā paulo tardius. Plani piscium: quibus cauda nō est aculeatique ut testudines in coitu superueniunt polypi crine: uno foeminae naribus annexo. Saepiae & loligīes līguis componentes inter se brachia & in contrariū nantes & pariunt ore. Sed polypi ī terra uerso capite coeunt. Reliqui molium tergis ut canes. Item locustae & sehillae: cancri ore: ranę superueniūt prioribus pedibus alas fęmię mari appręhendēte posterioribus clunes pariunt minimas carnes nigras: quas crinos uocant: oculis tantum & cauda insignes mox pedes figurātur. cauda fundente se in posteriores. Mirumq; semestri uita resoluuntur in limum nullo cernente. & rursum uernis aquis renascuntur quae fuere natae. Proinde occulta ratione cum omnibus annis id eueniat. Et uituli pectines sponte naturae in harenosis proueniunt. quę durioris testę sunt. ut murices Purpurae sali uariae sentore sicut arescente humore culices a parua spuma maris incalescente cum admissus est ymber. Quae uero siliceo tegmine operiūtur ut ostrea putrescente limo aut spuma circa nauigia diutius stantia defixos descissosque palos & lignum maxime nuper compertum in ostreariis humorem his foetificum lactis

modo effluere. Anguillae atterunt se scopulis ea strigmenta uiuescunt: nec alia est earum procreatio. Piscium diuersa genera non coeunt: praeter squatinam & raiam. Ex quibus nascitur priore parte ranae similis: & nomen ex utroque compositũ apud graecos trahit: quędam tempore anni gignunt & in humore ut in terra uere pectines climaces: hyrundines eodem tempore eunescunt. Piscium lupus & trachias bis ãno parit & saxatiles omnes nulli ter ut calcis cyprinis exigeri scorpone bis ac sargi uere & autumno. Ex plaĩs squatiã bis sola autũno occasu uergiliaꝝ. Plurimi pisciũ tribus mensibus aprili maio & iunio. Salpae autũno spgi torpedo squali circa aequĩoctium molles uere. Saepia oĩbus mensibus oua eius glutino atramenti ad spetiem uuae cohaerẽtia masculus prosequitur afflatu alias sterilescunt. Polypi hyeme coeũt pariũt uere oua tortili uibrata pampino tanta fęcuuditate ut multitudinem ouorum occisi non recipiant cauo capitis quae praegnantes ea excludunt tulere. L. die e qbus multa praeter numerum intercidunt. Locustae & reliqua tenuioris crustę ponunt oua sup oua atque ita incubant. Polypus foemina modo in ouis sedet modo cauernã cãcellato brachiorum implexu claudit. Saepia in terra parit inter harundines aut sicubi enata alga excludit. xv: die loligines in alto conserta oua edũt ut saepiae. Purpurae murices eiusdemque generis uere pariunt. Echini & cocleae oua pleniluniis habent hyeme & cocleae hyberno tempore nascuntur. Torpedo octogenos foetus habent. Inueniũt ea quae intra se pariunt oua praemollia in altum locum uere transferens atque ibi excludens. Simili modo omnia quae chartilaginea appellauimus ita fit ut sola pisciũ & animal pariant oua & concipiunt. Sylurus mas solus omnium edita custodit oua saepe & quinquagenis diebus ne absumãt ab aliis: caetere foeminae ĩ triduo excludũt si mas attigit. Acus siue belone unus piscium dehiscente propter multitudinẽ utero parit aperto quale sit uulnus quod ex in caecis serpentibus tradunt. Mus marinus in terra scrobe effosso parit oua & rursus obruit terra tricessima die refossa aperit fętũ quę in aquam ducit.

TRichinii & canae uuluas habere traduntur qui trochos appellatur a gręcis ipse se inire. Aquatilium foetus omnium inter initia uisu carent.

AEui piscium memorandum nuper exemplum accepimus. Pausilippum uilla ẽ campaniae haud procul neapoli. In ea in caesaris piscinis a pollione uedio coniectũ piscem. lx. post annum expirasse scribit. Anneus seneca duobus aliis aequalibus eius ex eodem genere etiam tunc uiuentibus. quae mẽtio piscinarum admonet ut paulo plura dicamus hac de re priusquam digrediamur ab aquatilibus.

OStrearum uiuaria primus omnium sergius orata inuenit in bayano aetate. l. crassi oratoris ante marsicum bellum nec gulae causa sed auaritiae magna uectigalia tali ex ĩgenio suo percipiẽs ut qui primus pensiles ĩuenerit balneas ita magonizatas uillas subinde uendendo. Is primus optimum saporem ostreis lucrinis adiudicauit quando eadem aquatilia genera alibi atque alibi meliora sicut lupi pisces in tyberi amne inter duos pontes. Rumbus rauennae. Murena in sicilia. Elops rhodi & alia genera similiter ne culinarun censura peragatur. Nondũ britannica seruiebãt littora cum orata lucrina nobilitabat postea uisum tanti in extrema italiae brundusium petere ostreas ac uelitis: sed inter duos sapores nuper excogitatum famem longae aduectionis a brundusio compescere in lucrino. Eadem aetate prior licinius murẽa reliquoꝝ pisciũ uiuaria inuenit. Eius deinde exemplũ nobilitas secuta est phylippi & hortensii lucullus exciso etiam monte iuxta neapolim maiore impendio quã uillam

aedificauerat eurippũ & maria admisit. Qua de causa magnus põpeius xerxẽ togatũ eum appellabat quadraginta e piscina defuncto illo uenere pisces.

MVrenarum uiuariũ priuati excogitauit ãte alios curtius qui caenis triũphalibus caesaris dictatoris sex milia numero murenarum mutuo appendit. Nam permutare quidem praetio uoluit aliaue merce. huius uillam intra quam modicum. xl. piscinę uendiderunt. Inuasit deinde singulorũ piscium amor apud baulos in parte bayana piscinam habuit hortensius orator ĩ qua murenam adeo dilexit ut exanimatam flesse credatur. In eadem uilla antonia drusi murenae quam iam diligebat in aures addidit cuius propter famam non nulli baulos uidere concupiuerunt.

COclearum uiuaria instituit. Fuluius lupinus in tarquinensi paulo ante ciuile bellum: quod cum pompeio magno actum est distinctis quidem generibus earum separatim ut essent albae quae in reatino agro nascuntur. Separatim illyrice quibus magnitudo praecipua. Affricanae quibus fecunditas soritanae quibus nobilitas: quin & saginam earum commentatus est sapa & farre aliisque generibus coclee quoque altiles caueam implerent. Cuius artis gloria in eam magnitudinem perducta sit ut lxxx. quadrantes caperent singulorum calices auctor est. M. uarro.

PIsciũ genera etiã a theophrasto mira produnť circa babiloĩs irrigua decedẽtibus fluuiis in cauernas aquas habentibus remanere quosdã inde exire ad pabula pẽnulis gradientes crebro caudae motu contraque uenantis refugere in suas cauernas & in his obuersos stare capita eorum esse ranae marinae similia. Reliquas partes gobionũ brãchias ut cęteris piscibus circa heracleã & eronã & multifaria in ponto unũ genus esse: quod extremas fluminum aquas sectetur cauernasque sibi faciat in terra atque in his uiuant etiam. reciprocis amnibus siccato littore. Effodi ergo motum demum corporum uiuere eos approbãt. Circa heracleam eãdem eodẽque lyco amne decedẽte ouis relictis ĩ limo generari pisces qui ad pabula petenda palpitent exiguis brachiis quod fieri non indigo humoris propter quod & anguillas diutius uiuere exemptas aquis oua autem in sicco maturari ut testudinũ. Eadem in ponti regione appręhẽdi glacie. Piscium maxime gobiones nõ nisi patinarum colore uitalem motum fatẽtes Fit in his quidem tam & si mirabilis aliqua ratio idem tradit in paphlagonia effodi pisces gratissimos cibis terreõs altis scrobibus in his locis ubi nullae restagnẽt aquę miraturque & ipse gigni sine coitu humoris quidem uim aliquam inesse quam puteis arbitrať cui nõ nulli reperiãť pisces quicquid est hoc certe minus admirabile talparum facit uita subterranei animalis nisi forte uermium terreõrũ et his piscibus natura est.

VErum omnibus his fidem. Nili inundatio affert omnia excedentem miracula quippe decedente eo musculi reperiuntur incoato opere genitalis aquae terraeque iã parte corporis uiuentes nouissima effigie etiam non terrena.

NEc de anchia pisce silere conuenit: itaq; plerosque aduerto credidisse chelidoĩas insulas quas diximus asiae scopulos in mari ante promontorium sitas ibi frequens hic piscis & celeriter capitur uno genere paruo nauigio concolori ueste eademq; ora per aliquot dies continuos piscatur enauigat certoque spacio escam ꝓicit qcqd

ex eo mutet˜ suspecta fraus predę est cauēsq; quod timuit. Cum id saepe factum est unus aliquando consuetudine inuitatus anthias escam appetit. Notatur hic ītētioē diligenti ut auctor spei conciliatorque capturae. Neque est difficile cum per aliquot dies solus accedere audeat tandem & aliquos īuenit paulatīque comitatior postrēo greges adducit innumeros iam uetustissimis quibusque assuetis piscatorē agnoscere & cibum e manu rapere. Tum ille paulum ultra in esca iaculatus hamum singulos inuoluit potius q̃ capit ab ūbra nauis breui conatu absens ita ne caeteri sentiant alio intus excipiente centonibus raptum ne palpitatio ulla aut sonus caeteros abigat. Conciliatorem nosce ad hoc prodest ne capiatur. Fugituro in reliquum gregē ferūt discordem sotium duci insidiatum pulchre noto caepisse malefica uoluntate agnitū in marcello sotio: cuius iniuria erat & dictam formulam editam condemnatumq; addit. Mutianus extimat alite.x. libris idem anthiae cū unumhamo teneri uiderit spinis: duas in dorso serratas habent lineam secare traduntur eo qui ten& extēdente ut praecidi. possit. At˜ inter sargos ipse qui tenetur ad scopulos lineam terit.

PRaeter hęc claros sapientia auctores uideo mirari stellam in mari. Ea figura ē parua admodum caro intus extra duriore callo huic tamen igneum feruorem esse tradunt ut omnia ī mari contacta adurat omnē cibū statim peragat: quibus sit hoc cognitum experimentis haud facile dixerim multo mirabilius duxerim id cuius experiendi quottidie occasio est.

COncharum e genere sunt dactyli humanorum unguium similitudiē appellati his natura in tenebris remoto lumine alio fulgore clarere & quanto magis humorē habeant lucere in ora mandentium lucere in manibus atque etiam in solo ac ueste decidentibus guttis ut proculdubio pateat succi illam naturā esse: qua miramur etiā in corpore.

SVnt & iniciciae atq; concordiae miracula mugil & lupus mutuo odio flagrant Conger & murena caudam inter se praerodentes polypum in tantum locusta pauet ut si iuxta uiderit omnino moriatur locustam conger rursus polypum congri lacerāt Nigidius auctor est praerodere caulam mugili lupū. Eosdemque aestatis mēsibus concordes esse. Omnes autem uiuere quibus caude sic amputentur. At e contrario amicitiae exempla sunt pręter illa de quorum diximus sotietate. Balena & musculus quandoque praegraui superciliorū pondere obrutis eius oculis īfestantia magitudīe Vada praenatans demonstrat oculorumque uice fungitur. Hinc uolucrum naturae dicentur.

SEQVITVR NATVRA AVIVM Quarum grā-
diſſimi & pene beſtiarum generis ſunt ſtrutio cameli
aphrici uel ethiopici altitudinē: equitis incidentis equo
excedunt celeritate uincūt. Ad hoc tantum datis pennis
ut currentem adiuuent. Ecętero nō ſunt uolucres nec a
terra tollūtᷣ. Vngulę his ceruinis ſimiles: quibus dimi-
cant biſulcę & cōprehendendis lapidibus utiles: quos in
fuga conſequentes ingerunt pedibus: concoquendi ſine
delectu deuorata mira natura: ſed non minus ſtoliditas
in tanta reliqui corporis altitudine cum colla frutice oc-
cultauerit latere ſeſe exiſtiantiū pręmia: ex his oua ꝓpter
amplitudinē pro quibuſdam habita uaſis conoſq; bellicos & galeas adornātes pēnę

AEthiopes atq; indi diſcolores maxime & inenarrabiles ferūt aues & ante omēs
nobilem arabię phęnicē haud ſcio an fabuloſe unū ī toto orbe nec uiſum magnope
aquilę narratur magnitudine auri fulgore circa colla cętera purpureus: cęruleam ro-
ſeis caudam pennis diſtinguētibus criſtis facies: caputque plumeo apice honeſtata
primus atq; diligētiſſiūs togatoꝝ de eo ꝓdidit manilius Senator ille maxiūs nobilis
doctrinis doctore nullo auctor eſt neminē extitiſſe qui uiderit naſcentē ſacrum in
arabię ſolo eſſe: uiuere annis quingētis .lx. ſeneſcentē caſia thuriſq; ſurculis cōſtruere
nidum replere odoribus & ſuper emori ex oſſibus deīde ac medullis eius naſci pri-
mo ceu uermiculum: inde fieri pullum principioq; iuxta funera priori reddere: &
totum deferre nidum prope pancaiā in ſolis urbem: & in ara ibi deponere: cū huius
alitis uita magni conuerſionē anni fieri prodit. Idē manilius. Iterumq; ſignificatoēs
tempeſtatum & ſydeꝝ eodem reuerti: hoc autē circa meridiem incipere: quo die ari-
etis ſignum ſol intrauerit & fuiſſe eius cōuerſionis annum prodēte ſe .p. licinio. M.
Cornelio Conſulibus ducēteſſimū quintumdecimū. Cornelius ualerianus phęnicē
deuolauiſſe in ęgiptum tradit qui Plantio & Sexto Papirio Conſulibus allatus eſſet
in urbem claudii principis cenſura anno urbis d.ccc. & in comitio propoſitus: quod
actis teſtatum eſt: ſed quę falſa eſſe nemo dubitarit

EX his quas nouimus Aquilę maximus honos: maxīa & uis. Sex eaꝝ genera.
Melanetos a gręcis dicta: eademque in ualeria minima magnitudine uiribus
pręcipua colore nigricans. Sola aquilaꝝ fętus ſuos alit: cęterę ut dicemus fugāt. Sola
ſine clangore ſine murmuratione. Cōuerſatur autē in montibus. Secundi generis
pygargus in oppidis manſitat & in campis albicante cauda. Tercii morphos quam
homerus & pęnum uocat. Aliqui & clamigeram anatariam ſecunda magnitudīē &
ui huic uita crica lacus phęmonę apollinis dicta filia dētes eſſe ei ꝓdidit mutę alias
carentiq; lingua. Eandem aquilaꝝ nigerrimā prominētiore cauda: Conſenſit & Oe-
tius. Ingenium eſt ei teſtudines raptas frangere e ſublimi iaciēdo: quę ſors īteremit
poetam Eſchilū prędictam fatis ut ferūt ei diei ruinam ſecuturam cęli fide cauētem
Item quarti generis eſt priputurus. Eadem moratur per lacus uulturina ſpecie alis
minimis reliquas magnitudine antecellens: ſed imbellis & degener ut quā uerberet
Coruus. Eadem ieiunę ſemper auiditatis & querulę murmurationis ſola aquilarū
exanima ferit corpora. Cęterę cum occidere concidunt hęc facit ut quintum genus
geneſyon uocetur: uelut uerum ſolumq; incorruptę originis media magnitudīē co-
lore ſubrutilo rarum conſpectu. Supereſt alietus clariſſima oculoꝝ acie librans ex
alto ſeſe uiſoq; in mari piſce pręceps in eum ruens: & diſcuſſis pectore aquis rapiēs
Illa quā tertiā fecimus circa ſtagna aquaticas aues appetit mergētes ſe ſubinde donec
ſopitas laſſataſq; rapiat ſpectāda dimicatio aue ad perfugia littorum tendente maxīe

si condensa harundo sit aquila in deiectu abigẽte ala: & cum appetit in lacus cadẽte
umbramq; suam nauti sub aqua a littore ostẽdẽte. Rursus aue in diuersa & ubi mi-
nime se credat expectari emergente: hęc causa gregatim auibus natandi quia plures
simul non infestant respersus pẽnarum occecantes. Sępe & aquilę ipsę non tolleran-
tes pondus apprębensum una merguntur. Alietus tantũ inplumes ess& pullos suos
percutiens subinde cogit aduersos intueri solis radios: & si conniuẽtem flectentẽq;
aĩmaduertit pręcipitat e nido uelut adulterinũ & degenerẽ. Illum cuius acies firma
contrasteterit educat. Alieti suum genus nõ habent sed ex diuerso aquilarum coitu na-
scuntur. Id quidem quod ex bis natum est ossifragi genus habet: e quibus uultures
progenerantur minores: & ex bis magni qui omnino non generant. Quidã adiciunt
genus Aquilę quam Barbatam uocant: Tusci uero ossifragã. Tribus primis & quĩto
Aquilarũ generi mędicatur nido: lapis ecbites: quem aliqui dixere gagitẽ: ad multa
remedia utilis: nibil igne deprębendens. Est autẽ lapis ipse pręgnans intus aluo cũ
quatias uelut in utero sonante: sed uis illa medica non nisi nido direptis. Nidificant
in petris & arboribus: pariunt oua terna: excludũt pullos binos: uisi sunt & tres ali-
quando. Alterum expellunt tedio nutriendi: quippe eo tempore ipsis cibũ negauit
natura prospiciens ne omnium ferarum fętus raperentur. Vngues quoque earum in-
uertuntur diebus bis. Albescunt inedia pennę ut merito partus suos oderint. sed eie-
ctos ab bis cognatum genus ossifragi excipiunt: & educant cum suis. Verũ adultos
quoq; persequitur parens & longe fugat ęmulos. s. rapinę. Et alioquin unum par
Aquilarum magno ad populandũ tractu ut satietur indig&. Determinant ergo spatia
nec in proximo prędantur rapta: ne protinus ferunt: sed pro primo deponunt exper-
tęque pondus etiam tunc demum abeunt: oppetunt nõ senio: non ęgritudine: sed
fame in tantũ superiore accrescẽte rostro: ut aduncitas aperiri nequeat. A meridiano
autem tempore operantur & uolant prioribus boris diei donec ĩplentur bominum
conuentu fora ignauę sedent. Aquilarum pẽnę mixtas reliquarum alitum pẽnas deuorãt
Negãt unq̃ solam banc alitem fulmine exanimatam: ideo armigeram Iouis cõsuetu-
do iudicauit

ROmanis eam legionibus. C. Marius in secundo consulatu suo proprie dicauit
Erat & ãtea prima cũ quatuor aliis lupis minotauris equis apris: quę singulos
ordines anteibant paucis ante annis sola in aciẽ portari cępta erat. Reliqua in castris
relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit ex eo notatum non fere legiones unq̃
bybernasse castris ubi Aquilarum nõ sit iugum. Primo & secundo generi nõ minorum
tantum quadrupedum rapina: sed etiam cum ceruis prẹlia. Multum puluerem uo-
lutatu collectum insidens cornibus excutit in oculos pẽnis ora uerberãs donec prę-
cipitet in rupes: nec unus bostis illis satis est acrior est cum dracone pugna multoq;
magis anceps etiam si in aere: oua bic consectatur Aquilę auiditate malefica. At illa
ob boc rapit ubicũque uisum ille multiplici nexu alas ligat ita implicans ut simul
decidant.

ESt pcelebris apud Seston urbem Aquilę gloria educatam a uirgine retulisse
gratiam auis primo mox deinde uenatus aggerentem defuncta. Postremo in
rogum accensum eius iniecisse sese & simul cõflagrasse: quam ob causam Incolę quẽ
uocant erocum in eo loco fecere appellatum Iouis & uirginis: quoniam illi deo auis
ascribitur.

VVlturũ pręualent nigri: nidos nemo attingit: ideo & fuere qui putarent illos
ex aduersa urbe aduolare falso: nidificant in excęlsissimis rupibus. Foetus qdẽ
sępe cernuntur fere bini. Vmbritius aruspicũ in nostro ęuo pitissimus parere tradit
oua .xiii. duo ex bis reliqua oua nidumque lustrare mox abiicere. Triduo autem ãte
aduolare eos ubi castra futura sunt.

SAnqualem auem atque ĩmusulum augures Romaĩ magnę quęstioni babent

Inmusulum aliqui uulturis pullum arbitrantur esse & sanqualem ossifragum Massurius sanqualē ossifragū dicit esse. Immusulū autem pullum Aquilę priusq̄ albicet caudam. Quidam post mutium augurē uisos non esse Romę confirmauere Ego quod uerisimilius in desidia rerum omnium non arbitror agnitos

ACcipitrū genera xvi. īuenimus. Ex his ęgicū claudū altero pede ꝓsperimi augurii nuptialibus negociis & pecuarię rei. Triorche a numero testium: cui prīcipatū in auguriis phemonę dedit buteonē hunc appellant Romani. Faīlia etiā cognoīata cum prospoan spicio inducis naui sedisset Epileū gręci uocant: qui solus omī tēpore appar& cęteri hyeme abeunt. Distinctio generum ex auiditate: alii non nisi circa arbores uolitant: alii non nisi e terra rapiūt auem: alii sedentē in sublimi: aliqui uolitātē in aperto. Itaq; & columbę nouere ex his pericula: uisosq; concidūt uel subuolāt cōtra naturā eius auxiliantes sibi. In insula Africę cirno in oceano accipitres totius massilię humi fętificant: nec alibi nascunt̃ illis assuetis gentibus. In trachię partibus sup amphipolim homines & accipitres societate quadam aucupant̃: hi e siluis & harūdinetis excitant aues illi supuolantes deprimunt. Rursus captas aucupes diuidunt. Cum his traditum est missas in sublime ibi excipere eos: & cum tempus sit capturę clangore ac uolatus genere inuitare ad occisionem. Simile quidem lupi apud meothim paludem faciunt. Nam nisi partem ab piscantibus suam accepere: expansa eorum retia lacerant. Accipitres auiū non edunt corda nocturinis accipiter cybindus uocat̃ rarus etiam in siluis īterdiu minus cernens bellum īterne gerit cū aquila cohęrētesq; sępe prehenduntur

COccix ex Accipitre uidet̃ fieri tēpore anni figuram mutans: quoniam tunc nō apparēt reliqui nisi per quam paucis diebus Ipseq; modico tēpore ęstatis uisus non cernitur postea. Est autem neq; aduncis unguibus solus accipitrum: nec capite similis illis: neq; ab alio q̄ colore ac uisu columbi potius. Quin & absumit̃ ab accipitre: siquando una apparuere sola omnium auis a suo genere interempta mutat autem & uocem: & procedit uere: occultatur caniculę ortu: interdumq; parit in alieis nidis maxime palumbiū maiore ex parte singula oua quod nulla alia auis: raro bina Causa subiiciendi pullos putatur quod sciat se inuisam cunctis auibus. Nā minuta quoque infestant. Ita non fore tutam suo generi stirpem opinat̃ ni fefellerit quia nullum facit nidum: alioquin trepidum animal educat ergo subditū adulterato fęta nido ille auidus ex natura pręripit cibos reliquis pullis. Itaque piguescit & nitidus in se nutricem conuertit. Illa gaud& eius spetie miraturq; sese ipsam quod talē pepit suos cōparatione eius damnat ut alienos: absumiq; etiam se inspectāte patit̃ donec corripiat: ipsam quoq; iam uolandi potens nulla tamē auium suauitate carnis comparatur illi

MIlui ex eodem Accipitrum genere magnitudine differunt notatum in his rapacissimam ac famelicam semper alitem nihil ex culenti rapere umq̄ e funerū ferculis: nec olympię ex ara: ac nec ferentium quidem manibus nisi lugubri municipiorum imolantium ostento. Idem uident̃ artē gubernādi docuisse caudę flexibus in cęlo monstrante natura: quod opus ess& in profundo. Milui & ipsi hibernis mēsibus latent non tamen ante hyrūdines abeuntes. Tradunt̃ autem & solsticiis affici podagra

VOlucrū prima distictio pedibus maxime constat: aut eī aduncos ungues habēt aut digitos: aut palmipedum ī genere sunt uti anseres & aquatice fere aues aduncos ungues habentia carne tantum uescunt̃ ex parte maxima.

COrnices & alio pabulo utique duriciam nucis rostro repugnātem: uolantes in altum in saxa tegulasq; iaciunt. iterum ac sępius donec quassatam perfringere

queant. Ipsa ales inauspicatę garrulitatis: a quibusdam tamen laudata. Ab arcturi sydere ad hyrundinũ aduẽtũ: notatur eam in mineruę lucis templisq; raro: alicubi omnino non aspici sicut Athenis. Pręterea hęc sola etiam uolantes pullos aliq̃diu pascit inauspicatissima fętus tempore: hoc est post solsticiũ. Cętere omnes ex eodem genere pellũt nidis pullos: ac uolare cogũt sicut corui q & ipsi non carne tantũ alũtˀ sed robustos quoq; fętus suos longius fugant. Itaq; p aruis iuicis nõ plus bina coniugia sunt. Circa cranonem quidem Thessalię singula perpetuo geitores soboli loco cędunt. Diuersa in hac & supradicta alitę quędam corui ante solsticium generant. Itẽ nigrescunt sexagenis diebus siti anteq̃ maxime fici coquantˀ antumno. Cornix ab eo tempore corripitˀ morbo. Corui pariunt ut plurimũ quinos: ore eos parere aut coire uulgus arbitratˀ: ideoq; grauidas si ederint coruinum ouum per os partum reddere atque in totum difficultate parere si tecto inferantˀ. Aristoteles negat non hercule magisquã in ęgipto ibim. Sed illam exosculationem quę sępe cernitˀ qualem in columbis esse. Corui in auspiciis soli uidentˀ intellectum habere significationũ suarũ Nam cum medi hospites occisi sunt omnes e peloponesso & attica regione uolauerunt: pessima eoꝝ significatio cum glutiunt uocem uelut strangulati. Vncos ũgues et nocturnę aues habent: utˀ noctua: bubo: ululę omnium haꝝ hebetes iterdiu oculi Bubo funebris & maxime abhominatus publicis pręcipue auspiciis deserta incolit nec tantum desolata: sed dira etiam & inaccessa noctis monstꝝ: nec cantu aliquo uocali: sed gemitu. Itaq; in urbibus aut omnino in luce uisus diꝝ ostentũ est priuatorũ domibus insidentẽ plurimũ scio nõ fuisse feralẽ. Volat nũq̃ quo libuit: sed trãsuersus aufertˀ. Capitolii cellam ipsam intrauit Sexto P. Elio histro & L. Pedanio Consulibus: propter quod nouis martiis urbs lustrata est eo anno.

INauspicata est & incendiaria auis: propter quam sępe numero lustratam urbẽ in annalibus inuenimus sicut lucio Cassio & C Mario Consulibus: quo anno & bubone uiso lustrata est: quę sit auis ea: nec reperitur. nec traditur. Quidã ita interpretantˀ incendiariam esse quacũq; apparuerit carbonem ferens ex aris: uel altaribus alii spinthurnicem eam uocant: sed hęc ipsa quę esset iter aues qui se scire dicerẽ nõ inueni.

CLiuiam quoq; auem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari. Quidam clamatoriã dicũt: labeo prohibitoriã et apud Nigidium subim appellatur auis quę Aquilaꝝ oua frangit.

SVnt pręterea cõplura genera depicta in hetrusca disciplina: sed sęculis ulli non uisa: quę nunc defecisse mirũ est: cũ abundent etiam quę gula humana populatur.

EXternoꝝ de auguriis peritissime scripsisse Illaphis nomine putatur. Is tradit noctuam: bubonẽ: picum arbores cauantẽ. Trigonem cornicem a cauda de ouo exire: quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorẽ partẽ corporum fouendã matri applicent.

NOctuaꝝ contra aues solers dimicatio maiore circũdante multitudine resupinę pedibus repugnant: collectęq; in arctum rostro & unguibus totę teguntˀ. Auxiliatˀ accipiter collegio quodam naturę bellumq; partitˀ. Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare & viiii. uoces habere tradit. Nigidius

SVnt & paruę aues uncoꝝ unguium: ut pici: marcii cognomine insignes & in auspiciis magni: quo in genere arboꝝ cauatores scandentes in surreptũ feliũ modo. Illi uero & supini percussi corticis sono pabulum subesse intelligũt: pullos ĩ cauernis educant auium soli: adactos cauernis eorũ a pastore cuneos admota quadã herba ab his labefactari creditˀ uulgo. Trebius auctor est clauum uel cuneũ adactũ quantalibus ui arbori in qua nidum habeat statim exilire cum strepitu arboris cum

inſederit clauo aut cuneo. Ipſi principales latio ſunt in auguriis a rege qui nomen
huic aui dedit. Vnum eoꝝ pręſcitum tranſire non queo. In capite prętoris urbai L.
Tuberonis in foro iura pro tribunali reddentis ſedit ita placide ut manu prehēderet᷑
Reſpondere uates exitium imperio portendi ſi dimitteret᷑. At ſi exanimaret᷑ pręto/
ri: & ille protinus hanc concerpſit: nec multo poſt impleuit prodigium. Veſcunt᷑
et glande in hoc genere pomiſq; multę: ſed quę carne tantũ non uiuunt excepto mil/
uo quod ipſum in auguriis diꝝ eſt.

VNcos ungues habentes omnino non congregant᷑ & ſibi quęq; prędant᷑. Sunt
autem omnes fere altiuolę pręter nocturnas & magis maiores omnibus: alę
grandes: corpus exiguum: ambulant difficulter in petris raro conſiſtunt: curuatura
unguium prohibente. Nunc de ſecundo genere dicamus: quod in duas diuidit᷑ ſpe/
cies: oſcines & alites. Illaꝝ generi cantus oris: his magnitudo differentiã dedit. Itaq;
precedent ordine omnes reliquas.

IN his pauonum genus cum forma tum intellectum eius & gloriam gēmatos
laudatos expandit colores aduerſo maxime ſole: quia ſic fulgentius radiãt. Si/
mul imbre quodam repercuſſus cęteris qui & in opaco clarius micant cõcauata quę/
rit cauda: omneſq; in aceruum contrahit pennaꝝ quos ſpectari gaud& oculos. Item
cauda annuis uicibus amiſſa cum foliis arboꝝ donec renaſcatur alia cum flore pudi/
bundus ac męrens quęrit latebram. Viuit annos xxv. Colores incipit fundere in tri/
matu. Ab auctoribus non glorioſum tantum animal hoc tradit᷑: ſed & maliuolum
ſicut anſeꝝ uerecũdum: quoniam has quoq; quidã addiderũt notas in his haud pro/
batas mihi: pauonem cibi gratia Romę primus occidit orator hortenſius exitiali
cęna ſacerdocii. Saginare primus inſtituit circa nouiſſimũ pyrrhaticũ bellum. M.
Aufidius lurco: ex quo quęſtu redditus his ſeſtertia ſexagena. M: habuit.

PRoxime gloriã ſentiunt & hi noſtri uigiles nocturni: quos excitandis in opa
mortalibus rumpendoq; ſomno natura genuit. Norunt ſydera & ternas diſtinguũt
horas interdiu cantu: cum ſole eunt cubitũ: quartaq; caſtrēſi uigilia ad curas laboreq;
reuocant: nec ſolis ortũ incautis patiuntur obrepere: diemq; uenientē nũciant cantu
Ipſum uero cantum plauſu laterum: imperitant ſuo generi: & regnũ in quacũq; ſunt
domo exercent dimicationem pariter hoc inter ipõs uelut ideo tela agnata cruribus
ſuis intelligētium finis ſępe cõmorientibus: quod ſi palma contingit: ſtatim in ui/
ctoria canunt ſeq; ipſi principes teſtant᷑. Victus occultat᷑ ſilens: ęgreq; ſeruiciũ pati/
tur & plebs tamē ęq; ſupba graditur ardua ceruice criſtis celſa cęlũq; ſola uolucrum
aſpicit crebro in ſublime caudam quoq; falcatam erigens. Itaq; terrori ſunt etiã leo/
nibus dominis ferarũ generoſiſſimis. Iam ex his quidam ad bella tantum & pręlia
aſſidua naſcuntur: quibus etiam patrias nobilitarũt. Rhodum aut Tanagrã ſecũdus
eſt honos habitus meliciis & chalcidicis ut plane dignę aliti tantum honoris phi/
beat. Roãna purpura. hoꝝ ſunt tripudia ſoliſtima: hi magiſtratus noſtros quotidie
regunt domuſq; ipſi ſuas claudunt ac reſerant: hi faſces Romanos impellũt aut re/
tinent. Iubent acies ac prohibent uictoriaꝝ toto orbe partarum auſpices hi maxime
terrarum imperio imperitant. Ex his etiam fibris quę aut aliter opimae uictimę diis
gratę habent oſtenta ex ſe & prępoſteri eoꝝ ueſpertiniq; cantus. Nãq; totis noctibus
canendo boeciis nobilem illam aduerſus lacedęmonios pręſagiuere uictoriam ita
coniecta interpręṫatione: quoniã uicta ales illa non caner&. Deſinũt canere caſtrati:
quod duobus fit modis lumbis aduſtis candēte ferro aut imis clunibus: mox ulcere
oblito figulina creta facilius ita pingueſcunt Pergami omnibus annis ſpectaculum
galloꝝ publice editur ceu gladiatoꝝ. Inuenitur ĩ annalibus in agro Ariminenſi. M.
lepido. Q. Catulo Cõſulibus in uilla Galerii locutũ gallinaceũ ſemel quod ego ſciã.

EST & anseri uigil cura capitolio testata defenso per id tempus canum silentio proditis rebus: quamobcausam cibaria anseꝝ censores in primis locant: quin & fama amoris argis dilecta forma pueri nomine oleni & Glauces ptolomęo Regi cithara canentis: quem ex eodem tẽpore & aries amasse proditur: potest & sapientię uideri intellectus his esse. Ita comes perpetuo adhęsisse lacidi philosopho dicit̃ nusquã ab eo non in publico: non in balneis: non noctu: non interdiu digressus. Nostri sapientiores: qui eos iecoris bonitate nouere fartilibus in magnam amplitudinẽ crescit Exemptum quoq; lacte mulso augetur nec sine causa in quęstione est quis primus tantum bonum inuenerit. Scipio an metellus uir consularis M. Sesscius eadẽ ętate eques Romanus. Sed quod constat messalinus. Cotta messalę oratoris filius palmas pedum ex his terrore atque patinis cum gallinaceoꝝ cristis condire reperit: Tribuet̃ enim a me culinis cuiusq; palma cum fide: miꝝ in hac alite a morinis usq; Romam pedibus uenire: fessi ꝓferunt̃ ad primos: Ita cęteri stipatione naturali ꝓpellunt eos Candidoꝝ alterum uectigal in pluma uellunt̃ quibusdam locis his in anno: rursus plumigeri uestiunt̃: mollior quę corpori proxima: & e germania laudatissima. Candidi ibi: uerum minores gantę uocant̃: pręcium plumę boꝝ in libras denarii quini et ĩde crimina plerũque auxilioꝝ pręfectis a uigili statione ad hęc aucupia dimissis cohortibus totis: eoq; delicię ꝓcessere. ut sine hoc instrumento durare iam ne uiroꝝ quidem ceruices possint. Aliud reperit syrię pars quę comagene uocat̃. Adipẽ eorũ in uase aereo cum cynamo niue multa obrutum: ac rigore gelido maceratũ ad usum pręclari medicaminis: quod ab gente dicit̃ Comagum. Anserini generis sunt chenalopetes: e quibus lautiores epulas non nouit Britãnia chenorenetes: fere anseres minores. Dec& et craionas suus nitor absolutaq; nigritia in superciliis cocci rubor Alteꝝ eoꝝ genus uultuꝝ magnitudinẽ excedit: quoꝝ & colorẽ reddit: nec ulla auis excepto strucocamello maior corpore implens pondus in tantum aucta ut in terra quoq; immobilis pręhendat̃. Gignunt eos alpes & septẽtrionalis regio. In auiariis saporem perdunt moriunt̃ contumacia spiritu reuocato proxie eis sunt quas hispania aues tardas appellat: gręci aotidas damnatas in cibis emissa enĩ ossibus medulla odoris tedium exemplo sequit̃.

INducias hab& gens pygmęoꝝ ab ascessu gruum ut diximus cum his dimicãtium: inmensus est tractus quo ueniunt: si quis reputet a mari eo quando ꝓficiscũt̃ consertim uolant ad prospiciendum alte ducem quem sequunt̃. Eligũt in extremo agmine peruices qui acclament dispositos habent & qui gregem uoce cõtineãt. Excubias habent nocturnis temporibus lapillum pede sustinẽtes: qui laxatus somno decidens in diligẽtiam coarguat: cęterę dormiunt capite subter alam condito alternis pedibus insistentes. Dux erecto prouid& collo ac pręedicit. Eędem mansuefactę lasciuiunt gyrosq; quosdam indecoro cursu uel singulę peraguut. Certum est pontum transuolaturas primum omnium angustias petere inter duo promontoria currum opponet caramium mox sabura stabiliri cum mediũ transierint abiici lapillos e pedibus cum attigerint continẽtem & e gutture harenam. Cornelius nepos qui Diui Augusti principatu obiit: cum scriber& turdos pauloante cęptos saginari. Addidit Ciconiam magis placere q̃ grues: cum hęc nunc ales inter primas expectatur illam nemo uelit tetigisse.

CIconię quonam e loco ueniant aut quo se referãt ĩcompertum adhuc est. E lõginquo uenire nõ dubium: eodẽ quo grues modo. Illas hyemis has ęstatis aduenas Abiturę cõgregãtur in loco certo: comitateq; sic ut nulla sui generis relinquatur nisi captiua & serua ceu lege pręedicta die recedunt. Nemo uidit agmen discedẽtium: cũ discessurũ appareat nec ueire: sed ueisse cernimus. Utrunq; nocturnis fit tẽporibus Et q̃uis ultra citraue peruolẽt nũq̃ tamen aduenisse usquã nisi noctu existimat̃: py/

thonoscomē uocant in asia patētibus cāpis: ubi cōgregatę iter se commurmurāt: eāq; quę nouissima aduenit lacerant atq; ita abeunt. Notatum est post idus augustas nō temere uisas ibi. Sūt qui ciconiis non inesse linguam confirment: honos his serpē- tum exitio tantus ut in thessalia capitale fuerit occidisse: eadem legibus pęna quę in homicidiis.

Similí anseres quoq; & olores ratione commeāt: sed hor uolatus cernit̃ libur- nicar more rostrato impetu ferunt̃ facilius ita scindētes aera q̄ si recta fronte impellerēt a tergo sensim dilatāte se cuneo porrigit̃ agmē: large quia uēto impellēte pręhet̃ aurę colla īponūt pręcedētibus fessos duces tergo recipiūt cicoię nidos eosdē repetūt: genitricum senectam inuicem educant.

Olor morte narrat̃ flebilis cantus falsis ut̃ arbitror aliquot experimētis. Iidem mutua carne uescunt̃ inter se. Verum hęc cōmeantium per maria terrasq; pe- regrinatio nō patitur differri: minores quoq; quibus est natura similis. Vtrunq; enī supradictas magnitudo & uires corpor īuitare uideri possunt.

Coturnices ante & semper adueniunt q̄ grues: parua auis & cum ad nos uenit terrestris potius q̄ sublimis aduolat. Et hęc simili modo non sine periculo na- uigātium cum appropinquauere terris quippe uelis sępe incidūt & hoc semper no- ctu merguntq; nauigia. Iter est his per hospitia certa austro non uolant humido. s. & grauiore uento. Aura tamen uehi uolunt propter pōdus corpor uiresq; puas: hinc illa uolantium cōquestio labore expressa. Aquilone ergo maxime uolant. Ortygo- metra duce primam ear terrę appropinquātem accipiter rapit. Semper hinc remeā- tes comitatum sollicitant: abeūtq; una per sua signa glottis otus & cycramus. Cotur- nicibus ueneni semen gratissimus cibus: quamobcausam eas damnauere mensę si- mulq; ꝓpter comicialem morbum despui suetum quem solę animalium sentiunt pręter hominem.

Glottis perlongam exerit līguam: unde ei nomen huic initio blandita peregri- natione auide profectam penitentia in uolatu cum labore. s. subit reuerti īco- mitatam pig& et sequi: nec unq̄ plus uno die pergit in proximo hospitio deserit. Verū inuenitur alia antecedēte anno relicta simili modo in singulos dies: cycramus perseuerantior festinat etiam peruenire ad expetitas sibi terras. Itaque noctibus eas excitat admonetq; itineris.

Otus bubone minor est noctuis: maior auribus plumeis eminētibus: unde & nomē illi q̄dā latine aesionē uocāt imitatrix: alia auis ac parasitra: & quodā ge- nere saltatrix. Capitur haud difficulter ut noctua intenta in aliquam circūeūte alio quod si uentus agmē aduerso flatu cęperit inhibere pondusculis lapidum apprehē- sis aut gutture harena repleto stabilitate uolāt.

Abeunt et hyrundines hybernis mensibus sola carne uescēs auis: ex his quę ad- uncos ungues non habent: sed in uicina abeunt africę secutę montium recessus: In- uentęq; iam sunt ibi nudę atq; deplumes. Thebar tecta subire negant̃: quoniā urbs illa sępius capta sit: nec bizicis in thracia propter scelera terei. Cecina uolacetranus equestris ordinis quadrigar dominus comprehensas iu urbe secū auferens uictorię nuntias amicis mittebat. In eundem nidum remeantes ilico uictorię comites. Tra- dit & Fabius pictor in annalibus suis cū obsideretur pręsidium Romanū a ligustis appulis hyrundinū a se epistolam allatam ne lino ad pedē eius alligato nodis signi- ficar& quoto die aduentente auxilio eruptio fieri deber&. Volucrum soli hirūdini flexuosi uolatus uelox celeritas: quibus ex causis neq; rapinę cęterar alitū obnoxiae sunt. Ea demum sola auium non nisi in uolatu pascitur.

Abeunt & merulę turdiq; & sturni simili modo in uicina: sed hi plumam non amittunt nec occultantur. Visi sępe ibi: quo hybernum pabulum petūt. Itaq; ī

Germania hyeme maxime turdi cenuntur. Vere turtur occultatur pēnasq; amittit: abeunt & palumbes quonam & in his icertum. Sturnoꝝ generi propriū cateruatim uolare & quodam pilę orbe circūagi omnibus in mediū agmen tēdentibus.

TEmporum magna differentia auibus peremnes ūt columbę. Semestres ut hyrundines. Trimestres ut turdi uel turtures & quę cum fętum eduxere abeunt̄ ut garguli uppupę.

AVctores sunt omnibus ānis aduolare Ilium ex ęthiopia aues & confligere ad mēnonis tumulum: quas ob id mēnonidas uocant. Hoc idem quinto quoq; anno facere eas in ęthiopia circa regiam mēnonis exploratum sibi Cremutius tradit. Simili modo pugnant meleagrides in Boecia affricę: hoc est gallinaꝝ genus gibberum uariis sparsum plumis: quę nouissimę sunt peregrinarū auium immensas receptę propter ingratum uirus. Veꝝ meleagri tumulus nobiles eas fecit.

SEleucides aues uocantur: quaꝝ aduentū ab ioue precibus īpetrant Casini mōtis incolę fruges eoꝝ locustis uastantibus nec unde ueniant: quoue abeant cōpertū nūq̄ conspectis nisi cum pręsidio eaꝝ indiget̄.

INuocant ęgyptii ibides suas contra serpentium aduētum & eleusimi acorem deum muscarum multitudine pestilentiam afferente quę protinus intereunt: qua litatum est ei deo.

SEd in secessu & noctuę paucis diebus latere. tradunt̄: quaꝝ genus in Creta insula non est & etiam si qua inuecta sit emoritur. Nam hęc quoq; mira naturę differentia: alia aliis locis negat tanq̄ genera frugum fruticū ue: sic & animaliū non nasci translaticium inuecta mori. Mirum quidem illud est unius generis saluti aduersum. Quę ut ista naturę inuida aut qui terrarum dicati auibus termini. Rhodos aquilam non hab&. Transpadana italia iuxta alpes larium lacum appellat amęnum arbusto agro: ad quem Ciconię non transmeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo īmenso alioquin finitimo· Insubrium tractu examina gracculoꝝ & monedularum: cui soli aui furacitas auri ar gētiq; pręcipua mira est. Picus martius in Tarētino agro negat̄ esse: nuper & adhuc tamen rara ab appennino ad urbē uersus cerni cępere. Picarum genera quę longa insignes cauda uarie appellant̄: propriū his caluescere omnibus annis cum seritur rapa: perdices nō trāsuolāt boecię fines in attica nec ulla auis in pōto īsula: qua sepultus est Achilles infestat sacratam ei ędem. In fidenate agro iuxta urbem. Ciconię nec pullos nec nidum faciunt. At in agꝛ uolateranū palūbium uis e mari quot ānis aduolat: Romę in ędē herculis in foro boario: nec muscę: nec canes intrant. Multa pręterea similia quę prudens subinde omitto in singulis generibus fastidio parcens: quippe cum Theophrastus tradat īuectitias esse ī asia etiā colūbas & pauones & ceruos. Et in cyrenayca uocales ranas: alia admiratio circa oscines fere mutāt colorem uocemq; tempore āni: ac repēte fiūt alię: quod in grandiore alitū genere grues tantum. Eę eni senectute nigrescunt. Merula ex nigra rufescit: canit ęstate hyeme balbucit. circa solsticiū muta. Rostꝛ quoq; amiculis in ebur transfigurat̄ dūtaxat maribus. Turdis color ęstate circa ceruicē. Varius hyeme cōcolor: lusciniis diebus ac noctibus continuis .xv· garrulus sine ītermissu cātus dēsante se frōdium germine nō in nouissimū digna miratu aue primum tāta uox tā paruo ī corpusculo: tam pertinax spiritus: demum ī una pfecta musicę sciētia. Modulatus editur sonus & nūc cōtinuo spiritu trahitur in lōgum: nūc uariatur īflexo nūc distīguitur cōciso: copulatur ī torto: promitur: reuocatur īfuscatur ex īopiātu. Interdum & secum ipse murmurat: plenus grauis acutus creber extētus: ubi uisum est uibrās summus medius imus: breuiterq; omīa tam paruulis ī faucibus: quę tot

exquisitis tibiarum tormẽtis ars hominũ excogitauit: ut non sit dubium hãc suauitatẽ premõstratam efficaci auspicio cum in ore stesichori cecinit ĩfantis. At ne quis dubitet artes esse plures: singuli sunt cantus & nec idem omnibus: sed suus cuiq;: certant inter se palam quę animosa contẽtio est uicta morte finit sępe uitã spiritu prius deficiente q̃ cantu meditantur alię iuueniores uersusq; quos imitetur accipiũt. Audit discipula intentione magna & reddit uicibus quę reticens ĩtelligit emẽdate correctio et in docẽte quędam reprehensio. Ergo seruorum illis precia sunt: & quidem ampliora q̃ quibus olim armigeri parabantur. Scio uisu candidam alioquin quod est prope inusitatum menisse quę agrippinę Claudii principis coniugi dono daretur. Visum iã sępe iussas canere cępisse: & cum symphonia alternasse: sicut homines repertos: qui sonum earum addita in transuersas harundines aqua in foramen spirantes linguę ue parua aliqua opposita mora indiscretã redderent similitudinẽ: Sed hę tantę: tamque artifices argutię a xv. diebus paulatim desinũt: nec ut fatigatas possis dicere. aut satiatas. Mox ęstu aucto in totum alia uox fit: nec modulata aut uaria. Mutatur & color postremoq; hyeme ipsa non cernitur & linguis earum tenuitas illa prima nõ est quę cęteris auibus pariunt uere primo cõplurimũ sena oua: alia ratio ficedulis. Nam formam simul coloremque mutant: hoc nomen autumno non habent: postea melãcoriphi uocantur sic & erartacus hyeme. Idem phenicurus ęstate. Mutat & uppupa ut tradit Eschilus poeta obscena alias pastu auis crista uisenda plicatili cõtrahens eã subrigensq; per longitudinẽ capitis Oenanthe quidem & statos latebrę dies hab& ex oriẽte syrio occultata. Ab occasu eiusdẽ prodit: quod miramur ipsis diebus utrũq; Clorion quoque qui totus est luteus hyeme non uisus circa solsticia procedit.

MErulę circa cyllenem archadię: nec usq̃ alicubi candidę nascuntur. Ibis circa pelusium tantum nigra est: cęteris omnibus locis candida:

OScines pręter exceptas nõ temere fętus faciũt ãte equinoctium uernũ: aut post autumnale. Ante solsticium autẽ dubios: post solsticium uitales.

EO maxime sunt insignes halcyones dies: earum partus qui quoq; nauigãt maria nouere. Ipsa auis paulo ãplior passere: colore cyaneo ex parte maiore tantũ purpureis et candidis admixta pennis: collo gracili ac procero. Alterũ genus earum magnitudine distinguitur & cantu minores in harundinetis canũt: Halcyonem uidere rarissimum est: nec nisi uergiliarum occasu & circa solsticia brumam ue nauẽ aliquando circũuolata statim in latebras abeuntẽ. Fętificant bruma qui dies halcyonides uocantur: placido mari per eos & nauigabili siculo maxime in reliquis partibus est quidem & mitius pelagus siculum utrinque tractabile. Faciunt autem septem ante brumam diebus nidos & totidem sequentibus pariũt. Nidi earum admiratione habẽt pilę figura paululum eminenti ore per quam angusto grandium spongiarum similitudine ferro intercidi non queunt. Franguntur ictu ualido ut spuma arida maris: nec ũde cõfringãtur inuenitur. Putant & spinis aculeatis piscibus enĩ uiuũt Subeunt & ĩ amnes pariũt oua qna. Gauię in petris nidificant: mergi in arboribns pariunt oua plurimũ terna: sed gauię ęstate: mergi incipiente Vere.

HAlcyonum nidi figura reliquarum quoq; solertię nos admonent: neq; alia parte ingenia auiũ magis admiranda sunt. hyrũdines luto cõstruunt: strameto roborant. Si quando inopia est luti madefactũ multa aqua pennis puluerem spargũt ipsum uero nidum mollibus plumis fractis florisq; cõsternũt tepefaciendis ouis simul ne durus infantibus sit pullis. In fętus summa equitate alternant cibos notabili mũdicia egerunt excremẽta pullorum adultosq; circũagi docent: & foris saturitatem emittere

Alteꝝ genus hyrundinum est rusticarum et agrestiũ: quę raro in domibus diuersos figura: sed etiã materia configũt nidos totos supinos faucibus porrectis in angustũ utero capaci. Mirum qua peritia occultandis habiles pullis & substernẽdis molles. In ęgipto heracleatico hostio molẽ continuatione nidoꝝ euagãti. Nilo inexpugna/bilem opponũt stadii fere unius spacio quod humano opere perfici non poss&. In eadem iuxta oppidum compton insula est sacra Isidi quam ne lacer& nimis idem muniũt ope isipientibus uernis diebus palea & stramẽtis rostro firmãtis cõtinuatis p triduũ noctibus tanto labore: ut multas in opere emori cõst&. eaq; milicia illis cũ anno redit semper. Tertium est eaꝝ genus: excauant ripas atq; ita nidificant: harum pulli ad cinerem ambusti mortifero fautium malo multisq; aliis morbis humaĩ corporis medent. Non faciunt hę nidos: migrantq; multis diebus ante si futuꝝ est ut auctus ãnis attingat. In genere uitę ripaꝝ est cui nidus ex musco arido ita absoluta pficit pila ut inueniri nõ possit aditus. Agatilis appellat eadẽ figura ex lino itexẽs picoꝝ aliquis suspenditur surculo primis in ramis cyati modo ut nulla quadrupes possit accedere. Gangulos quidem ipsos depẽdẽtes pedibus somnũ capere cõfirmãt quia tutiores ita se sperant. Iam publicum quidem omniũ est tabulata ramoꝝ susti/nendo nido prouide eligere ab ymbre camerare aut fronde protegere densa. In ara/bia cynamolgus auis appellatur Cinami surculis nidificat plũbatis eos sagittis de/cuciunt indigenę mercis gratia. In scythiis auis magnitudine othidis binos parit ĩ leporina pelle semper in cacuminibus ramorum suspẽsa picę: cum diligẽtius uisum ab homine nidum sensere: oua transgerun talio: hoc in his auibus quaꝝ digiti non sint accomodati cõplectendis transferendisq; ouis miro tradit modo. Nam surculo super bina oua imposito ac feruminato alui glutino subdita ceruice medio ęq utriq; libra deportant alio nec uero his minor solertia: quę cunabula in terra faciũt corpis grauitate prohibite sublime petere merops uocat genitores suos recõditos pascens pallido intus colore pennaꝝ supne cyaneo priore subrutilo. Nidificat in specu sex pedum defossa altitudine perdices spina & frutice sicut muniunt receptaculum ut contra feram abunde uallẽtur: ouis stragulum molli puluere contumulant: nec in quo loco peperere incubant: ne cui frequẽtior conuersatio suspecta sit transferũt alio Illę quidem & maritos suos fallunt: quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua ne incubando detineant. Tunc inter se dimicant mares desiderio fęminarum. Victum aiunt uenerem pati. Id quidem & coturnices & gallinaceos aliquando p/dices uero a domitis feros & nouos aut uictos iniri promiscue. Capiunt quoq; pu/gnacitate eiusdem libidinis contra aucupis indicem exeunte in prelium duce totius gregis: capto eo procedit alter ac subinde singuli. Rursus circa conceptũ fęminę ca/piunt cõtra aucupem fęmina exeũte: ut rixando abigat eum nec in animali alio par opus libidinis si contra mares steterint fęminę aura ab his flante pręgnãtes fiũt hy/antes autem exerta lingua per id tempus ęstuant cõcipiũt & super uolantiũ afflatu sępe uoce tãtum audita masculi: adeoq; fecit libido etiam fetus charitatẽ: ut illa furti & in occulto incubans cum sensit fęminã aucupis accedentẽ ad marẽ laniet reuocetq; et ultro prębeat se libidini. Rabie quidem tanta ferunt ut in capite aucupantiũ sępe cęcę metu sedeant. Si ad nidum is cęperit accedere procurrit ad pedes eius fęta prę/grauem aut delumbẽ sese simulans: subitoq; in ꝓcursu aut breui aliquo uolatu cadit fracta: aut ala: aut pedibus procurrit. Iterum iam iam prehẽsuꝝ effugiens: spẽq; fru/strans donec in diuersum abducat a nidis. Eadem in pauore libera ac materna uacãs cura in sulco resupina gleba se terrę pedibus apprehẽsa operit: perdicum uita ad xvi annos durare existimat.

AVes columbarum maxime spectant simili ratione mores ĩde et pudicitia illis prima & neutri nota adulteria coniugii fidem nõ uiolant cõmuneq; seruãt do/mum nisi celebs aut uidua domum non relinquit & imperiosos mares. Subide etiã

iniquos ferunt: quippe cum suspitio est adulterii: q̃uis natura non sit: tunc plenũ
querela guttur: sęuiq; rostro ictus: mox in satisfactione exosculatio & circa ueneres
pręceps. crebris pedũ orbibus adulatio. Amor utriq; sobolis ęqualis. Sępe & ex hac
causa castigatio pigrius intrante fęmina ad pullos parturiẽti solatia & ministeria ex
mare pullis primo falsiorem terram collectam gutture. In ora inspuunt pręparantes
tẽpestiuitatem cibo: proprium generis eius & turturum cũ bibant collo non resupi-
nare: largeq; bibere iumẽtoꝝ modo.

V Iuere palumbes ad tricesimũ annũ reliquos ad xl. Aristoteles auctor est uno
tantum incõmodo unguium: eodem & argumento senectę qui citra perniciẽ
reciduntur. Cantus omnibus similis atq; idem trino conficit̃ uersu pręterq; ĩ casula
genitus hyeme mutis uere uocalibus. Nigidius putat cum oua incũbat sub tecto
nominata palũbem relinquere nidos: pariunt autem post solsticia. Colũbę & turtu-
res. Octonis annis uiuũt.

C Ontra passeri minimũ uitę cui salacitas par. Mares negant̃ anno diutius du-
rare argumẽto quia nulla ueris ĩitio appareat nigritudo in rostro: quę ab ęsta-
te incipit: fęminis longiusculum spatium. Verum colũbis inest quędam gloria in-
tellectus nosse credas suos colores uarietatemq; dispositam: qua etiã ex uolatu cre-
ditur plaudere in cęlo uarieq; sulcare: qua in ostentatione ut uictę prębent̃ accipitri
implicatis strepitu pennis qui non nisi ipsis alaꝝ [illegible]meris eliditur: alioquin soluto
uolatu in multũ ueliociorẽ speculat̃ occultus frõde latro & gaudentẽ in ipsa gloria
rapit.

O B id cum his habenda est auis quę titingulos uocatur: defendit .n. illas teretq;
accipitres naturali potẽtia in tantũ ut uisum uocemq; eius fugiãt: hac de causa
pręcipuus columbis amor eorum ferũtq; si in quattuor angulis defodiantur in ollis
nouis oblitis nõ mutare sedem colũbas: quod auro infectis alaꝝ articulis quęsiuere
aliq non aliter ĩnoxiis uulneribus multiuaga alioquĩ aue. Est .n. ars illis iter se blã-
diri & corrumpere alias furtoq; cõmutatores reuerti quin & internũcię in rebus ma-
gnis fuere & epistolas annexas earum pedibus obsidione mutinẽsi in castra consulũ
x. Bruto mittente. Quid uallum & uigilum obsidio: atq; etiam retia amne pręteta
profuere Antonio per cęlum eunte nuntio: & harũ amore insaniunt. Multi super
tecta ędificant turres: his nobilitatẽ singularũ & origines narrant uetere iam exẽplo
L. Assuis eques Ro. ante bellum Ciuile Põpeianũ denariis quadringentis singula
paria uenditauit ut. M. Varro tradit quin & patriam nobilitauere in campania
grandissime proueire existimatę. Haꝝ uolatus in reputationẽ cęteraꝝ quoq; uolucꝝ
nos impellit.

O Mnibus anĩalibus reliquis certus & huiusmodi & in suo cuiq; genere ĩcessus
est. Aues solę uario meatu ferunt̃ & in terra & in aere ambulant. Alię ut cor-
nices saliunt: alię ut passeres merulę currunt ut perdices rusticulę ante se pedes ia-
ciunt: ut Ciconię grues expandunt alas pendẽtesq; raro ĩteruallo quatiunt: alię cre-
brius: sed & primas dũtaxat pẽnas: alię & tota latera plaudũt. Quędam uero maiore
ex parte cõpressis uolant percussisq; semel. Alięq; & gemino ictu aere feruntur: uel
inclusum eum iaculant̃ pręmentes sese in sublime in rectum in pronum impingi
putes aliq̃s aut missas rursus ab alto cadere illas salire. Anates solę quęq; sunt eiusdẽ
generis in sublime protinus sese tollunt atq; e uestigio cęlum petũt: hę etiam ex aq̃
in foueas quibus feras uenamur delapsę solę euadunt. Vultur & fere grauiores nisi
ex procursu aut altiore cuniculo immisse nõ euolant. Cauda regũt̃ alię circũspectãt
alię: alię flectunt colla: nõnullę uescunt̃ eis quę rapuere pedibus: sine uoce nõ uolãt
multę aut ex contrario semper in uolatu silent subreptę pronę obliquę in latera in
ora quędam resupine ferunt̃ ut si pariter cernantur plura genera non in eadem na-
tura esse uideantur.

PLurimum uolant quę apodes uocant̃ quia carent usu pedum. Ab aliis cypseli
appellant̃ hyrundinũ spetie. Nidificant in scopulis hę sunt quę toto mari cernunt̃
nec ũq̃ tanto longo naues: tãq; cõtinuo cursu recedũt a terra ut nõ circũuolitent eas
apodes. Cętera genera resident & insistunt: his quies nisi in nido nulla aut pendent
aut iacent & ingenia ęq; uaria ad pastum maxime.

CAprimulgi appellant̃ grandiores merulę aspectu fures nocturni. Interdiu. n.
uisu carent. Intrant pastoꝝ stabula: caprarũq; uberibus aduolant succũ propter
lactis: qua iniuria uber morit̃: caprisq; cęcitas quas ita mulsere oborit̃ petea noiatur
aduolans ad eas quę se in mari mergũt & capita illaꝝ morsu corripiens donec captu-
ram extorqueat: eadem cum deuoratis se impl& conchis calore uentris coctas euo-
mit atq; ita ex his exculenta legit testas extrahens.

VIllaribus gallinis & religio inest. Inhorrescunt edito ouo: excutiũtq; sese & cir-
cũacte purificant: aut festuca aliqua sese & oua lustrant.

MInimę auium cardueles impetrata faciunt nec uocẽ tantũ sed pedibus & ore ꝓ
manibus. Est quę boum mugitũ imitet̃ in arelatẽsi agro: taurus appellata: alioquin
parua est. Equoꝝ quoq; hinnitus anthus nomine herbę pabulo aduentu eoꝝ pulsa
imitat̃ ad hunc modum se ulciscens.

SVper omnia humanam uocem reddunt psytaci quidã etiam sermocinãtes. In-
dia auem hanc mittit psitacẽ uocat uiridem toto corpore torq; tantum miniato
in ceruice distinctum. Imperatores salutat & quę accipit uerba pronuntiat: in uino
pręcipue lasciua. Capiti eius duricia eadẽ quę rostro: hęc cũ loq discit ferreo uerberat̃
radio non sentit aliter ictus cũ deuolat rostro se excipit: illi ĩnitit̃ leuioreq; se ita pe-
dum infirmitati facit. Minor est nobilitas: quia non ex longiquo uenit: sed expres-
sior loquacitas certo generi picaꝝ est. Adamant uerba quę loquũtur & discũt & dili-
gunt meditantesq; intra semet cura atq; cogitatione. Intentionẽ nõ occultãt. Constat
emori uictas difficultate uerbi. Aut ni subinde eadẽ audiant memoria falli quęren-
tesq; mirum in modum hylarescunt: si interim audierit id uerbum: nec uulgaris his
forma q̃uis non spectanda. Satis illis decoris in spetie sermonis humani est. Uerũ
addiscere alias negant posse q̃ quę ex genere eaꝝ sunt & quę glande uescunt̃. Et ĩter
eas facilius quibus quini sunt digiti in pedibus ac ne eas quidẽ ipsas primis duobus
uitę annis: latior his est lingua omnibus in suo cuiq; genere: quę sermonẽ imitant̃
humanũ q̃q̃ id pene in omnibus cõtingat:

AGrippina Coniunx Claudii Cęsaris turdum habuit quod nũq̃ ante imitãtem
sermones hominum. Cum hoc proderẽ.

HAbebant & Cęsaris iuuenes. Item sturnum luscinias gręco & latino sermone
docilis: pręterea meditantes in diem & assidue noua loquentes: longiore etiã cõtextu
docent̃ secreto: & ubi nulla alia uox misceat̃ assidẽte qui crebro dicat ea quę condita
uelit aliquo blandiente.

REddatur & Coruo sua gratia indignationẽ quoque populi Romaĩ testata nõ
solum conscia. Tyberio principe ex fętu supra Castoris edẽ genito: pullus ĩ ap-
positam sutrinam deuolauit etiam regione commendatus officinę domino. Is ma-
ture sermoni assuefactus omnibus matutinis euolans in rostra in forũ uersus: Ty-
berium deinde germani cũ & drusum Cęsares nominati mox transeũtẽ populum
Romanum salutabat: postea ad tabernã remeans pluriũ annorũ assiduo officio me-
ritus: hunc sine emulatione uicinitatis manceps proxime sutrinę siue iracũdia su-
bita ut uoluit uideri excremẽtis eius posita calceis macula exaníauit tãta plebeiis cõ-
sternatione ut primo pulsus ex ea regione mox & interemptus sit: funusq; aliti in-
numeris celebratum exequiis. Constratum lectum super ęthiopũ duorũ humeros
pręcedente tibicine & Coronis omnium geneꝝ ad rogum usq; qui cõstrictus dextra

uię appię ad secundum lapidem in campo ridiculi appellato fuit. Adeo satis iusta causa Populo Ro. uisa est exequiaꝝ ingenium auis: aut supplicii de Ciue Ro.. In ea urbe in qua multorum principũ nemo deduxerat funus. Scipionis uero Aemiliai post Carthaginẽ Numantiamque deletas ab eo nemo uindicauerat mortem. Hoc gestum M. Seruilio C N. Cestio Consulibus ad v. kl. Aprilis. Nunc quoque erat ĩ urbe Romana hoc prodẽte me equitis Ro. Cornix bebetica primũ colore mira admodum nigratio: deinde plura contextu uerba exprimens & alia atque alia crebro addiscens: nec non & recens fama Crateri mocerotis cognomine in erriena regione Asię Coruoꝝ opera uenantis eo ꝙ deuebebat in siluas eos insidentes humeris corniculas illi uestigabat agebantq; eo ꝑducta cõsuetudine ut exeuntem sic comitarẽt et feri. Tradẽdum putauere memorię quidam uisum per sitim lapides congerentẽ in situlam monumẽti: in qua pluuia aqua durabat: sed quę attigi non poss& ita descendere pauẽtẽ expręssisse tali cõgerie quantũ potui sufficer&.

NEc diomedeas pręteribo aues. Iuba catharactas uocat: & eis esse dẽtes oculosq; igneo colore cetero cãdidas tradens duos semp his duces alteꝝ ducere agmen: alteꝝ cogere: scrobes excauare rostro inde crate consternere & operire terra: quę ante fuerit egesta. In his fętificare: fores binas omnium scrobibus orientẽ spectare quibus exeant in pascua: occasum quibus redeãt. Alium exoneraturas subuolare semper & cõtrario flatu: uno hę in loco totius orbis uisunt. In insula quam diximus nobilem diomedis tumulo atq; delubro. Contra Apulię orã fulicaꝝ similes aduenas barbaros clangore infestant gręcis tantum adulant miro discrimine: uelut generi Diomedis hęc tribuentes. Eędẽq; eum quottidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atq; purificant. Vnde origo fabulę diomedis sotios in earum effigies mutatos.

NOn omittendum est cum de ingeniis disserimus e uolucribus hyrũdines esse indociles & e terrestribus mures: cum Elephanti iussa faciant leones iuga subeant In mari uituli: totq; piscium genera mitescant.

BIbunt aues suctu ex his quibus longa colla intermittentes & capite resupinato uelut infundentes sibi porphirio solus morsu bibit. Idem e proprio genere omnem cibum aqua subinde tingens: deinde pede ad rostꝝ ueluti manu afferens laudatissimi in comagene: rostra his & pręlonga crura rubent.

HAec quidem & hematopodi multo minori ꝗꝗ in eadẽ cruꝝ altitudiẽ. Nascit in ęgypto: insistit ternis digitis: pręcipuum ei pabulum miscę. Vita in Italia paucis diebus grauiores omnis fruge uescunt: altiuolę: carne tantũ inter aquaticas Mergi solida ut deuorauere quę cęterę reddunt. Oloꝝ similitudinẽ Onocrotali habẽt nec distare existimarent omnino nisi faucibus ipsis iness& alterius uteri genus. Hęc oĩa inexplebile animal cõgerit mira ut sit capacitas: mox perfecta rapiã sensim ĩde in os reddita inferam aluum ruminantis more defert. Gallia hos septẽtrionali proxiã oceano mittit. In hercinio germanię saltu inusitata genera alitum accepimus: quarum plumę ignium modo colluceant noctibus: in cęteris nihil pręter nobilitatem lõginquitate factam memorandam occurrit.

PHalerides. i. seleucia parthorum & in Asia aquaticarum laudatissime. Rursus fasianę in colchis geminas ex pluma aures summittũt surrigũtque. Numidicę in parte affricę Numidia omnesq; iam in italia phenicopteri liguã pręcipui saporis esse. Apicius docuit nepotum omnium altissimus gurges: attagen maxiẽ Ionius celeber & uocalis alias: captus uero ommutescens quondam existimatus inter raras aues. Iam & in gallia hyspaniaq; capitur & alpibus etiam ubi & ualacrocoraces aues balearũ insularũ peculiares: sicut alpium pirrocorax luteo rostro: niger & pręcipuo

Non Attagen Ionius, apud Hor. ode secunda Epodi

sapore: lagopus pede leporino uillo nomen hoc dedere: cetero candido columbarũ magnitudine non extra terram eam uesci facile quando nec uita mansuescit & corpus ocissime marcessit. Est alia nomine eodem a coturnicibus magnitudine tantum differens croceo tinctu cibis gratissima. Visam in alpibus ab se peculiarem ęgypti ibi Magetius Caluinus pręfectus earum prodidit.

VEnere in Italiam & Bebriacenses bellis Ciuilibus transpadum & nouę aues. Ita enim adhuc uocant turdorum spetie paulum infra columbas magnitudine sapore gratę. Baleares insule nobiliorẽ etiam supradicto porphirionẽ mittunt ibi & buteo accipitrum generis in honore mẽsarum est. Item nibiones sic uocabat minorem gruem: pegasas equino capite uolucres & griphas auricata adũcitate rostri fabulosas reor. Illos in scythia: hos in ęthiopia: equidem & tragophana: de qua plures affirmant maiorem aquilam: cornua in tẽporibus curuata habentẽ ferruginei coloris tantum capite feniceo: nec syrenes impetrauerint fidem lic& affirmẽt: Dinõ & clytarchus cęlebrati auctores pariter in india esse mulcerique earum cantu: quos grauatos somno lacerent. Qui credat ista & melampodi profecto aures lambẽdo dedisse itellectũ auium sermonis dracones non abnuat: uel quę Democritus tradit nominãdo aues: quarum confuso sanguine serpens gignatur quẽ quisquis ederit intellecturus sit alitũ colloquia. queq; de una aue galerita priuati commemorat etiã sine his imẽsa uitę ambage circa auguria: nominant ab homero. Scopes auium genus. neq; harum satyricos motus cum insident plerisq; memoratos facile conceperim mente: neque ipsę iã aues nascunt: quamobrẽ de cõfessis disseruisse pręstiterit.

GAllinas saginare deliati cępere. Vnde pestis exorta opimas aues & suopte corpore unctas deuorandi: hoc primũ antiquis cęnarum iterdictis exceptũ inuenio. Iam lege C. Fanii Cõsulis xi. annis ante tercium punicũ bellum nequid uolucrum pponeret pręter unam gallinã quę nõ ess& altilis: quod deinde caput translatũ per omnes leges ambulauit. Inuentũq; diuerticulum est in fraudem earum gallinaceos quoq; pascendos lacte addito cibis multo ita gratiores approbant fęminę quidẽ non omnes ad saginam eligunt: nec nisi in ceruice pingui cute. Postea culinarum artes ut clunes spectent: ut diuidant in tergora ut a pede uno dilatatę repositoria occupent. Dedere et parthi coccis suos mores: nec tamen in hoc mangonio quicq̃ totum placet clune alibi tantum pectore laudatis. Auiaria primus instituit inclusis omnium generum auibus M. lelius strabo Brundusii equestris ordinis ex eo cępimus carcere animalia coercere quibus natura cęlum assignauerat.

MAxie tamẽ insignis est in hac memoria Clodii Esopi tragici histrionis patina sexcẽtis sestertiis taxata: in qua posuit aues cantu aliquo: aut humano sermoẽ uocales nũmis vi. singulas emptas: nulla alia iductus suauitate: nisi ut is imitatione hominis mander&. Ne questus quidẽ suos reueritus illos optimos & uoce meritos dignus prorsus filio a quo diximus deuoratas margaritas. Non sit tamẽ ut uerum fatear facile inter duos iudicium turpitudinis nisi quod minus est summas rerum naturę opes q̃ hominũ linguas cęnasse

GEneratio auium simplex uidet esse cum & ipsa habeat sua miracula: quoniã et quadrupedes oua gignunt Cameleontes lacertę & item quas diximus ita serpentes: pennatorum autem infecũda sunt quę aduncos habẽt ungues generis nulla ex his supra quaterna edit oua. Tribuit hoc auiũ generi natura: ut fecũdiores essent fugaces earum q̃ fortes: plurima pariunt strutiocameli gallinę perdices soli coitus auibus duobus modis fęmina consideẽte humi: ut in gallinis aut stante: ut in gruibus. Ouorũ alia sunt candida: ut columbis perdicibus: alia pallida ut aquaticis: alia punctis distincta: ut meleagridum: alia rubri coloris: ut fasianis centridis. Intus autem omne

ouum uolucrum bicolor. Aquatici lutei plusq̃ albi: Id ipsum magis luridum quã
cęteris piscium unicolor in quo nihil candidi. Auium oua ex calore fragilia. Serpẽ-
tum ex frigore lenia pisciũ ex liquore mollia: aquatiliũ rotũda: reliqua fere fastigio
cacuminata exeunt a rotundissima sui parte dum pariunt̃ molli putamine: sed pro-
tinus durescẽte quibuscũq; emergunt portionibus quę oblonga sunt oua gratioris
saporis putat Oratius flaccus fęminam edunt: quę rotũdiora gignunt̃. reliqua marẽ
Vmbilicus ouis a cacumine inest: ceu gutta eminens in putamine.

QVędam omni tẽpore coeunt ut gallinę & pariunt: pręterq̃ duobus mensibus
hyemis brumalibus. Ex his iuuenes plura q̃ ueteres sed minora & in eodẽ fętu pri-
ma ac nouissima. Est autẽ tanta fęcũditas ut aliquę & saxagena pariãt: aliquę quotti-
die: aliquę bis die: aliquę in tãtum ut & fętu moriantur: Adrianis laus maxima. Co-
lumbę decies anno pariunt: quędam & undecies: In ęgypto uero & brumali mense
hyrundines & merulę & palumbi & turtures bis ãno pariũt. Cętere aues fere semel
Turdi in cacuminibus arborum nidificantes luto pene cõtextũ in secessu generant
A coitu x diebus oua maturescunt in utero. Vexatis autẽ gallinę & columbę penna
euulsa alia ue simili iniuria: Diutius omnibus ouis medio uitelli parua inest uelut
sanguinea gutta quod esse cor auium existimant: primũ in omni corpore id gigni
existimantes in ouo certa gutta ea salit palpitatq;: ipsum alias ex aluo liquori oui cor-
porat̃ Cibi enim in luto est: omnibus intus caput maius toto corpore oculi cõpressi
capite maiores. Increscẽte pullo candor in mediũ uertit̃ luteum circũfundit̃ xx. die
mouetur ouum iam uiuentis ĩtra putamẽ: uox auditur: ab eodem tẽpore plumescit
ita positus: ut caput supra dextrum habeat pedem: dextram uero alam supra caput
Vitellus paulatim deficit. Aues omnes in pedes nascunt̃. Contraq̃ reliqua aĩalia.
quędam gallinę gemina oua pariũt: & geminos interdum excludunt: ut Cornelius
celsus auctor est: alterum maiorem aliqui negãt omnino geminos excludi plus xxv.
incubanda subici uetant: parere a bruma incipiunt optiã fętura ante uer̃ equinoctiũ
post solstitium nata non implent magnitudinẽ iustam: tantoque minus q̃to serius
prouenere.

OVa incubari intra x. dies edita utilissimũ uetera aut recentiora infęcunda subi-
ci ĩpari numero debẽt quarto die postq̃ cępere ĩcubare. Si cõtra lumẽ cacumiẽ
ouor̃ appręhenso una manu purus & uniusmodi perluceat color: sterilia existimãt̃
esse: ꝓpq; eis alia sustituẽda & in aqua est experimentũ: inane fluitat. Itaq; sidẽtia: hoc
est plena subici uolunt. Concuti uero experimento uetãt: quoniam nõ gignãt con-
fusis uitalibus uenis. Incubationi datur initium post nouam lunam: quia prius in-
cobata nõ proueniunt. Celerius excludunt̃ calidis diebus: ideo ęstate undeuigesiõ
educẽt fętum hyeme xxv. Si incubatu tonuit oua pereunt & accipitris audita uoce
uiciant̃. Remediũ cõtra tonitrua clauus ferreus sub stramine ouor̃ positus: aut ter-
ra ex aratro. Quędam autem & citra incubitum sponte natura gignũt: ut in ęgypti
figmentis. Scitum de quodã putatore reperitur. Syracusis tam diu putare solito do-
nec cooperta terra fętum edere oua quin & ab homine perficiuntur.

IVlia augusta prima sui iuuenta Thyberio Cęsare ex Nerone grauida cũ pare-
re uirilem sexum admodũ cuperet: hoc uisa est puellari augurio: ouũ in sinũ fouen-
dũ atq; cũ deponẽdũ haber& nutrici p sinũ tradẽdo ne intermitteret̃ tepor: nec falso
Augusta augurata ꝓdit̃. Nup ĩde fortassis inuẽtũ: ut oua calido loco ĩposita paleis
igne modico fouerẽtur homine uersante pariterq; & statuto die illinc erũpere fętus
Traditur quędam ars gallinarii cuiusdã dicẽtis ꝙ ex quaque ess&. Narrant̃ & mor-
tua gallina mariti ear̃ uisi succedentes inuicem & reliqua fętę more faciẽtes abstinẽ-
tesq; se cantu. Super omnia est anatum ouis subditis atque exclusis admiratio prima

non plane agnoscentis fętũ. Mox incertis incubitus sollicitę cõuocantis postremo lamentis circa piscinę stagna mergẽtibus se pullis natura duce.

Gallinarum generositas spectat crista erecta: interim & gemina pennis nigris ore rubicundo: digitis imparibus: aliquando & sup quattuor digitos trasuerso uno Ad rem diuinam luteo rostro pedibusq; non pure uident: ad opertanea sacra nigrę. Est & pomilionũ genus non sterile in bis quod non in alio genere alitũ: sed quibus contra rara fęcunditas & incubatio ouis noxia.

Inimicissima autem generi omniũ pituita maximeq; inter messis & uindemię tempus. Medicina in fame & cubitus in fumo utiq; fiet qui lauro aut sauina fiat pẽna per transuersas inserta nares: & propter omnes dies mota. Cibus allium cũ farre aut aqua perfusus in qua lauerit noctua aut cũ semine uitis albę cocta & quędã alia.

Columbę proprio ritu osculantur ante coitum. pariunt fere bina oua ita natura moderãte ut aliis crebrior sit fętus: aliis numerosior. Palumbus & turtur plurimum terna: nec plus q̃ bis uere pariunt: atq; si ita prior fętus corruptus est: & q̃uis tria pepererint nũq̃ plus duobus educant: tertium irritum est: urinũ uocant. Palũbis incubat fęmina post meridiem in matutinum cętero mas. Columbę marẽ semp et fęminam pariunt: priorẽ marẽ: postridie fęminam: incubant in eo genere ambo interdiu mas fęmina noctu excludũt xv. die pariunt a coitu xxx. ęstate quidẽ interdiu duobus mensibus terna ducunt paria. Nam & xviii. die excludunt: statimq; cõcipiunt: quare inter pullos sępe oua inueniunt & alii pręuolant: alii erumpunt. Ipsi deinde pulli quinq; mestres fętificant & ipsę autem inter se si mas non sit: fęinę ęq; saliunt pariunt oua irrita: & quibus nihil gignit: quę hypenemia gręci uocant.

Pauo a trimatu parit primo anno unũ aut alteꝝ ouũ sequẽti quaterna: quinaue cęteris duodena non amplius intermittens binos dies ternosue: parit & ter anno si gallinis subiciantur incubanda mares ea frangunt desiderio icuabntiũ: quapropter noctu & in latebris pariunt: aut in excelso cubantes & nisi molli strato excepta franguntur. Mares singuli quinis sufficiunt coniugibus: cum singulę aut binę fuerint corrũpit salacitate fecunditas partus excludit diebus ter nouenis aut tardius xxx.

Anseres in aqua coeunt: pariunt uere: aut si bruma coire post solsticium xl. ppe bis anno si priorem fętum gallinę excludant: alias plurima xvi. paucissima vii. Siqs surripiat: pariunt donec rũpant aliena non excludunt incũbanda subici utilissimũ nouem aut xi: Incubãt fęminę tantũ xxx. diebus. Si uero tepidiores sint xxv. pullis eoꝝ urtica cum tactu mortifera nec minus auiditas nunc satietate nimia: nunc sua met ui. Quando apprehensa radice morsu sępe conantes auellere ãte colla sua abrũpunt. Contra urticam remedium stramento ab incubitu subdita radix earum.

Ardeolarum tria genera: leugon: suasperia: pelion: hi in coitu angunt. Mares qdem cum uociferatu sanguinem etiam ex oculis profundunt: nec minus ęgre pariunt grauidę. Aquila tricenis diebus incubat & fere maiores alites: minores uicenis: & miluus & accipiter singulos fere parit nunq̃ plus ternos. Is qui egonos uocatur quaternos: Coruus aliquando & quinos incubat totidem diebus. Cornicem incubantẽ mas pascit. Pica nouenos. Melancoriphus supra xx. parit semp numero impari nec alias in pluribus tanta fecũditas maior paruis: hyrũdini cęci primo pulli et fere oĩbus quibus numerosior fętus irrita oua quę hypenemia diximus aut mutua fęminę inter se libidinis imaginatione concipiunt aut puluere. Nec colũbę tãtũ sed gallinę perdices pauones anseres ceualopecies. Sunt autem sterilia & minora: ac

minus iucundi saporis & magis humida. Quidam & uento putant ea generari: qua de causa etiam zephyria appellantur: hęc autem tantum uere fiunt incubatione derelicta: quę alii cynosura dixere. Oua aceto macerata in tantum emoliunt ut p anulos transeant. Seruari ea in lomēto: aut hyeme in paleis: ęstate furfuribus utilissimū sale exinaniri creduntur.

VOlucrū animal parit uespertilio tantum cui mēbrana ceu pennę. Eadem sola uolucꝝ lacte nutrit ubera admouēs geminos uolitat amplexa īfantes: secūq; portat Eidem coxendis una traditur & in cibatu culices gratissimi.

RVrsus in terrestribus oua pariunt serpentes de quibus nondū dictum est. Coeunt complexu adeo īuolutę sibi ipsę: ut una existimari biceps possit: Viperę mas caput inserit in os quod illa abrodit uoluptatis dulcedine. Terrestriū eadē sola inter se parit oua unius coloris & mollia ut pisces. Tertia die ītra uterū catulos excludit: deīde singulos: diebus singulis parit xx. fere numero. Itaque cęteri tarditatis īpaciētes perrumpūt latera occisa parente: cętere serpētes cōtecta oua in terra incubant & fętū sequente excludunt anno. Crocodili uicibus incubāt mas & fęīa: Sed reliquoꝝ quoq; terrestrium reddat generatio.

BIpedū solus homo aīal gignit: hoī tātū primi coitus penitētia auguriū. s. uitę ad peitēdā uitę originē: Cęteris aīalibus stati p tēpa āni cōcubitus: hoī ut dictū est omnibus horis dieꝝ noctiumq;: cęteris satietas in coitu: hoī ꝓpe nulla. Messalina Claudii Cęsaris coniunx hanc regalem existimās palmā: elegit in id certamē nobilissimā e prostitutis ancillam mercenarie stirpis eamq; die ac nocte superauit v. ac xx. concubitu. In hominū genere maribus diuerticula ueneris excogitata omnia scelera naturę: fęminis uero abortus quātū in hac parte nocētiores q̄ ferę sumus? Viros auidiores ueneris hyeme fęminas ęstate hesiodus ꝓdidit. Coitus auersis elephantis Camelis tigribus licibus rinocerōti leoni. Dasipodi cuniculis: quibus aduersa genitalia: Cameli solitudines aut secreta certa petūt: neq; īteruenire datur sine pnicie coitus tota die & his tantum ex omnibus quibus solida ungula in quadrupedū genere mares olfactus antecedit: auertunt & canes focę. lupi in medioq; coitu: inuitiq; etiam cohęrent supradictoꝝ plerūque fęminę priores superueniūt: reliquis mares. Vrsis autem ut dictum est humanitus strati: hirinacei stantes ambo inter se cōplexi feles mare stante: fęmina subiacente. Vulpes in latera proiectę marēque fęmina cūplexa Tauroꝝ ceruoꝝq; fęīnę uim nō tolerant: eadē causa ingrediunt in conceptu. Cerui uicissim ad alias transeunt & ad priores redeunt. Lacertę et ea quę sine pedibus sunt circūflexu ueneré nouere. Oīa animalia quo maiore corpore eo minus fecūda sunt Singulos gignunt elephanti: Cameli: Equi: Achantis duodenos auis miniā ocissiē pariunt quę plurimos gignunt. Quo maius est animal tanto diutius format ī utero Diutius gestant quibus lōgiora sunt uitę spatia: neq; crescētium tēpestiua ad generandum ętas quę solidas habent ungulas singulos: quę bisulcas & geminos pariūt quoꝝ in digitos pedū fissura diuisa est eo numerosiora infęta. Sed superiora omnia perfectos edunt partus: hęc incohatos in quo sunt genere leęnę ursę & uulpes informia etiā magis q̄ supradicta pariūt. Raꝝq; est uidere pariētē: postea lambēdo calefaciunt fętus: oīa ea & figurant: pariunt plurimū quaternos: cęcos autē gignūt canes lupi pantherę thoes: Canum plura genera. laconicę viiii. mense utriq; generāt ferūt lx. diebus & plurimū tribus. Cęterę canes & semestres coitum patiunt. Implentur omnes uno coitu quę ante iustū tēpus concepere: diutius cęcos habent. Catuli oēs totidē diebus existimāt in urina attollere crus fere semestres. Id est signū consumati uirium roboris: fęminę hoc idem sidentes partus duodeni: quibus numerosissimi Cętero quini: seni aliquando singuli: quod prodigiosum esse putant sicut omnes

mares aut omnes fęminas gigni: primos quoq; mares pariunt: in cęteris alternant Inueũt a ptu vi. mẽse. Octonos laconicę pariũt: propria ĩ eo genere maribus laboris salacitas. Viuũt latonici annis denis. Fęminę xii. Cętera genera xv: annos aliquando et xx. nec tota sua ętate generant fęre a xii. desinentes felum & ichneumonũ: reliqua ut Canum uiuunt annis senis. Dasypodes omni mẽse pariunt & supfętant sicut lepores a partu statim ĩplent: concipiunt q̃uis ubera siccante fetu pariunt non cęcos Elephanti ut diximus pariunt singulos magnitudine uituli trimestris. Cameli xii. mensibus ferũt: a trimatu pariunt uere iterũq; post annum implẽt a partu. Equas autẽ post tertium diem aut post unum ab enixu utiliter admitti putant: coguntque inuitas. Mulier vii. die cõcipere facillime creditur. Equa℞ iubas tonderi pręcipiunt ut asino℞ coitũ patiantur humilitate. Comantes enim gloria superbire: a coitu solę animalium currũt ex aduerso aquilonẽ austrum ue prout marem aut fęminã cõcępe colorem illico mutant rubriore pilo: uel quicũq; sit pleniore: hoc argumẽto desinũt admittere etiam uolẽtes: nec ĩpedit partus quasdã ab opere: falluntq; grauidę. Vicisse Olympia pregnãtẽ equã ecraditis thessali inueĩmus. Equos: & canes: et sues ĩitũ matutinũ appetere: fęĩnas autẽ post meridiẽ blãdiri diligẽtiores tradũt. Equas domitas lx. diebus equitare ãteq̃ gregales. Sues tantũ coitu spumã ore fundere: uerrẽ subãtis audita uoce nisi admittatur cibum non capere usq; in maciem: fęminas in tãtũ efferari ut hominẽ lacerẽt candida maxime ueste indutum. Rabies ea aceto mitigatur mature aspso. Auiditas coitus putat ex cibis fieri: sicut uiro e ruca: pecori cępa. Quę ex feris mitigẽtur non cõcipere ut anseres: apros uero tarde & ceruos: nec nisi ab infantia educatos mi℞ est. Quadrupedum pregnantes uenerẽ arcent pręter equam & suem sed superfętant & dasippus & lepus tantũ.

QVęcũq; animalia pariunt: in capita gignunt circũacto fętu sub enixum: alia in utero porrecta quadrupedes gestant. extẽsis ad longitudinẽ cruribus: & ad aluũ suã applicatis. Homo in semet cõglobatus ĩter duo genua naribus sitis. Malas de q̃bus ãte diximus gigni putant ubi mulier non ex mare: ue℞ ex semetipsa tantũ cõcęperit Ideo nec animari quia non sit ex duobus altricẽq; habere per se uitam illã: quę satis arboribus cõtingat. Ex oĩbus quę perfectos fętus uetaritos & ĩnumerosos edũt. Itẽ plures contra naturam solidi pedum aut bisulco℞.

SVper cuncta est murium fętus: haud sine cunctatione dicendus: q̃q̃ auctore Aristotele & Alexandri magni militibus generatio co℞ lambẽdo constare nõ coitu dicatur. Ex una genitos cxx. tradiderunt. Apud persas uero pregnantis uẽtre pariẽtis repertas & salis gustatu fieri pregnantes opinant. Itaq; desinit mi℞ esse unde uis tanta messes populet Murium agrestium in quibus illud quoq; adhuc lat& quonã modo illa multitudo repẽte occidat. Nã nec exanimes reperiunt neq; extat qui murẽ hyeme in agro effoderit: plurimi itaq; ad troadẽ perueniunt & iam inde fugauerũt incolas prouẽtus eorũ siccitatibus tradunt etiam & obituris uermiculum in capite gigni. Aegiptiis muribus durus pilus sicut herinaceis. Iidem bipedes ãbulant ceu alpini quoq;: cum diuersi generis coeire animalia. Ita demum generãt si tẽpus nascẽdi par habent. Quadrupedum oua gignẽtium lacertam ore parere ut credit uulgo Aristoteles negat: neq; incubant. Eędẽ oblitę quo sint in loco enixę: quoniam huic animali nulla memoria. Itaq; catuli persese erumpunt.

ANguem ex medulla hominis spinęgigni accepimus a multis. Pleraque enĩ occulta & cęca origine perueniunt etiam in quadrupedum genere

SIcut Salamandra animal lacerti figura stellatum nunq̃ nisi magnis imbribus prouenient & serenitate deficiens huic tantus rigor ut ignem tactu extinguat non

aliomodo q̄ glacies: eiuſdē q; ſanie quę lactea ore uomit̃ quacūque pte corporis hu-
mani contacta toti defluunt pili: idq; quod contactum eſt colorē initiliginē mutat

QVędam uero gignūtur ex nō geītis & ſine ulla ſimili origīe ut ſupradicta &
quęcūque ęſtas aut uer ſtatumque tēpus āni generāt. Ex his quędam gignūt nihil
ut ſalamandre neq; eſt in his maſculinū genus fęmininū ue: ſicut neq; in anguillis
omniups: quę nec animalia: neq; ex ſe ouum generant. Neutꝝ eſt & oſtreis genus et
cęteris adhęrentibus uado uel ſaxo· Quę autē per ſe generant ſicuti mares ac fęminę
deſcripta ſunt: generant quidē aliquid coitu ſed īperfectū ac diſſimile: & ex quo ni-
hil amplius gignatur ut uermiculos muſcę. Id magis declarant naturę eoꝝ quę īſe-
cta dicunt̃ arduę explanationis omnia & priuatim dicato opere narranda. Quapro-
pter ingenium prędictorum & reliqua ſubtex& ediſſertatio.

EX ſenſibus ante cętera homini tactus: deinde guſtatus. Reliquis ſuperatur a
multis. Aquilę clarius cernūt. Vultures ſagatius odorant liquidius audiūt talpe ob-
ruta terra tam denſo atq; naturę ſurdo elemēto. Prętere a uoce omni in ſublime ten-
dente ſermonem exaudiunt: & ſi de his loquere intelligere etiā dicūt̃ & profugere
Auditus cui hoī primo negatus eſt: huic & ſermonis uſus ablatus: nec ſunt natu-
raliter ſurdi ut non iidē ſint & muti. In marinis oſtreis auditum eſſe non eſt uerisi-
mile ſed ad ſonū mergere ſe dicunt̃. Ideo & ſilētium in mare piſcātes habere ſolent

PIſces quidē audiunt uocē nec membra habent nec foramina. audire tamen eos
palam eſt: ut pat& cum plauſu cōgregari feros ad cibum cōſuetum. In quibuſdā ui-
uariis ſpectet̃ & in piſcinis Cęſaris genera piſcium ad nomē uenire: quoſdā ſingu-
los. Itaque produnt̃ etiam clariſſime audire. Mugil lupus ſalpa cromis: & ideo in
uado uiuere. Olfactū his eſſe manifeſte patet quippe nō omnes eande eſcā capiunt̃
ut priuſquā appetant odorant̃: quoſdā & ſpeluncis latentes ſalſamēto illiti faucibns
ſcopuli piſcator expellit uelut ſui cadaueris agnitionē fugientes. Conueniuntq; ex
alto etiam ad quoſdam odores: ut ſępia: mulus & polypus: qui ideo cogūtur ī naſſas
Sentinę quidem nauium odorē fugiunt procul maximē tamen piſcium ſanguinē
nō poteſt petris auelli polypus: idē cunicula admota ab odore protinus reſilit. Pur-
purę quoq; fętidis capiuntur. Nam de reliquo animaliū genere qs dubit&? Cornu
ceruini odore ſerpentes fugant̃: ſed maxime ſtiracis: origani: aut̃ calcis aut ſulfuris
formicę necant̃. Culices acida petunt: ad dulcia nō aduolant.

TActus ſenſus omnibus eſt: etiam quibus nullus alius: nam & oſtreis & terre-
ſtrium uermibus quoq; exiſtimaueri omibus ſenſum guſtatus eſſe. Cur. n. alios alia
ſapores appetunt. In quo uel pręcipua naturę architectę uis: alia dentibus prędant̃
alia unguibus: alia roſtri aduncitate capiunt: alia latitudine ruunt: alia acumine exca-
uant: alia ſanguine: alia lambunt ſorbent. mādunt: uorant: nec minor uarietas ī pedū
miniſterio ut rapiant: diſtrahant: teneant: premant: pendeant tellurem ſcarbere nō
ceſſent.

VEnenis caprę & coturnices ut diximus pingueſcūt: placidiſſima animalia. At
ſerpētes oua ſpectāda quidē draconū arte: aut enim ſolida hauriūt ſi iam fauces
capiunt: quę deinde in ſemet cōuoluti frangunt intus atque deinde putamina excu-
tiunt: aut ſi tenerior eſt & catulis adhuc ętas: orbe appręhēſa ſpira ita ſenſim uehe-
menterq; pręſtringunt: ut amputata parte ceu ferro reliquam quę amplexu tenetur
ſorbeant. Simili modo auibus deuoratis ſolidis contētione plumā & oſſa reuomunt
Scorpiones terra uiuunt. Serpentes cum occaſio eſt uinum pręcipue appetunt cum

aliqui exiguo indigeant potu. Eędem minimo & pene nullo cibo cum asseruantur
inclusę sicut aranei: aloquin ructu uiuētes: ideo nullū iterit fame aut siti uenenatū
Nam neq; calor his: neq; sanguis: neq; sudor quę auiditatem naturali sale augēt. In
quo genere magis omnia exitialia si suum genus edere antequā noceant. Condit in
thesauros maxillaꝝ cibum spingionū & satyroꝝ genus: mox inde sensim ad mādē/
dum manibus exprimit & quod formicis in annū solēne est bis in dies uel horas.

V Num animal digitos habentiū herba alitur lepus: sed & fruge solidi pedes &
bisulci sues in omni cibatu & radicibus solipedū uolutatio propria serratoꝝ dētium
carniuora sunt omnia. Vrsi & fruge fronde uindemia pomis uiuūt & apibus cācris
etiam ac formicis. Lupi ut diximus & terra infame: pecus potu pinguescit. ideo sal
illis aptissimū. Itē ueterina q̄q̄ e fruge & herba: sed ut bibere secedūt. Rumināt prę/
ter iam dicta siluestrium cerui cum a nobis alunt̃. Omnia autē iacentia potius quā
stātia: & hyeme magisq̄ ęstate septenis fere mēsibus. Pōtici quoq; mures simili mo/
do remandūt. In potū autē quibus serrati dētes lambunt ut mures hi uulgares q̄uis
ex alio genere sint quibus cōtinui dētes sorbent: ut boues & equi: neutrum ursi: sed
aquam quoque morsu uorant. In affrica maior pars feraꝝ ęstate nō bibunt inopia
imbrium: quamobcausam capti mures libyci si bibere moriunt̃: origē perpetuo si/
tientē africa generat ex natura loci potu carētē: & mirabili modo ad remedia sitiētiū
Namq; & getuli latrones eo durāt auxilio repertis ī corpore eoꝝ saluberrimi liquo/
ris uesicis. Insidunt in eadem africa pardi condensa arbore: occultatiq; eius ramis in
prętereūtia dissiliūt: atq; ex uolucꝝ cęde crassant̃. Feles quidē quo silentio q̄ leuibus
uestigiis obrepūt auibus q̄ oculto speculatu in musculos exiliunt. Excrementa sua
effossa obruunt terra intelligentes odorem illū indicē sui esse.

E Rgo & alios quosdā sensus esse q̄ supradictos haud difficulter appar&. Sunt
enī quędam his bella amicicięq;: Vnde & affectus pręter illa quę de qbusq; eoꝝ suis
diximus locis. Dissidēt olores & aquilę Coruus & coreus noctu inuicē oua exqui/
rentes. Simili modo coruus & miluus illo pręripiēte huic cibos. Cornices atq; no/
ctuę: aquila & trochillus si credimus: quoniam rex appellat̃ auium: noctuę & cęterę
minores aues. Rursus cum terrestribus mustela & cornix: turtur & pirallus. Ichne/
mones & uespę: phalangi & aranei. Aquaticę gage bampe & triorchis: accipiter so/
rices & ardeole inuicē fetibus insidiantes. Aegytus auis minima cum asino spinis
enim se scabendi causa atterens nidos eius dissipat: quod adeo pau& ut uoce omino
rudentis audita oua eiciat: pulli ipsi metu cadūt: Itaque aduolans ulcera eius rostro
excauat. Vulpes & nili angues & mustelę & sues: esalon uocat̃ parua auis oua corui
frāgēs: cuius pulli īfestant̃ a uulpibus. Inuicē hęc catulos eius ipsamq; uellit: quod
ubi uiderint Corui contra auxiliant̃: uelut aduersus cōmunē hostem. Et achantis
in spinis uiuit: iccirco asinos et ipā odit flores spine deuorātes. Aegytū uero in tātū
ut sanguinē eorum credant non coire: multisq; his ueneficiis infament. Dissident
ęg biopes & leones & minima ęque & maxima formicosam arborem sorices cauant
librat araneus se filo in caput serpētis porrectę sub umbra arboris suę: tantaque ui
morsu cerebrum appręhēdit: ut stridens subinde ac uertigine rotata: ne filum qdē
desuper pendentis rumpere ab eo nec fugere queat nec finis ante mortē est. Rursus
amici pauones & columbę turtures & psytaci: merulę & turtures: cornix & ardiolę
Contra uulpium genus cōmunibus īimiciciis Arpe & miluus contra triorchi: quí
et affectus īdicia sunt etiam serpētibus īimicissimo animalium genere. Dicta sunt
quę arcadia narrat de domino a dracone seruato & agnito uoce draconis: de aspide
miraculū a phylarcho tradit̃. Is enim auctor est. Cum ad mensam cuiusdā ueniens
in ęgypto aleret̃ assidue. Enixam catulos quoꝝ ab uno filiū hospitis interemptum.

Illam reuersam ad consuetudinē cibi intellexisse culpā: & necē intulisse Catulo: nec postea in tectū id reuersam.

SOmni quęstio non obscuram cōmentationē habet. In terrestribus omnia quę continentur: dormire manifestum est. Aquatilium quoq; exiguū quidem etiam qui de cęteris dubitant dormire tamē existimant. Non oculoꝝ argumento: quia nō habent genas: ueꝝ ipsa quiete cernūtur placida seu soporata. Neq; aliud q̃ caudā mouentia & ad tumultum aliquē expauescētia. De thynnis cōfidentius affirmatur. Iuxta ripas enim aut petras dormiunt: piscium autē plani in uado ut manu sępe tollantur Nam delphini balenęq; stertentes etiam audiuntur. Insecta quoque dormire silētio apparet: quę ne luminibus quidē admotis excitentur. Homo geitus premitur somno per aliquot menses: dein longior in dies uigilia. Somniat statim infans: nam & pauore expergiscitur: ructum imitatur. Quidam uero nunq̃: quibus mortifeꝝ fuisse signum contra consuetudinem somniorum inuenimus exempla. Magnus hic in uita locus & diuersis refertus documentis. Vtrum ne sint aliqua pręscita animi quiescētis: qua fiunt ratione: an fortuita res sit ut pleraq; & si exemplis agatur: profecto paria sunt autūno & a cibis proxima: atq; in redormitione uana esse uisa prope cōuenit. Est autem somnus nihil aliud q̃ animi in medium sese recessus preter hoīnē somniasse etiam Equos canes boues pecora capras palam est. Ob hoc creditur & in omnibus quę aīmal pariant. De his quę oua gignūt incertū est: sed dormire ea certū Verum & ad inserta transeamus: hęc nāque restent immēsę subtilitatis animalia.

RESTANT INMENSAE SVBTILITATIS Animalia: quando aliqui ea neq; spirare & sine sanguinē etiā prodiderunt.

MVlta hęc & multigena terrestriū uolucrumq; uita. Alia pennata ut apes: alia utroq; modo ut formicę aliqua & pennis & pedibus carentia & iure oīa īsecta appellata ab incisuris quę nunc ceruicum loco: nūc pectorum atq; alui pręcincta separant mēbra tenui modo fistula cohęrentia aliquibus uero nō tota incisura ea ābiente rugas: sed in aluo aut super nec tantū implicatis flexibus uertebris nusq̃ alibi spectatiore naturę rerum artificio.

IN magnis siquidem corporibus aut certe etiam maioribus facilis officina sequaci materię fuit. In his uero tam paruis atq; tam nullis: quę ratio quanta uis? tam inextricabilis perfectio: ubi tot sensus collocauit in culice? Et sunt alia dictu minora sed ubi uisum in eo prętēdit? ubi gustatum applicauit? ubi odoratum inseruit? ubi uero truculentam illam et portionē maximā uocē ingenerauit: qua subtilitate pēnas annexuit: prolongauit pedum crura? Disposuit ieiunam cauam uti aluum: auidam sanguinis & potissimi humani sitim accendit: telum uero perfodiendo tergori quo spiculauit ingenio atq; incapaci: cum cerni nō possit exilitas reciproca generauit arte ut fodiendo acuminatū pariter sorbendoq; fistulosum esset: quis teredini ad pforāda robora cum sono teste dentes affixit: potissimūq; e ligno cibatum fecit: sed turrigeros elephātoꝝ miramur humeros tauroꝝ colla & truces in sublime iactus: tygrium rapinas: leonum iubas: cum rerum natura nusq̃ magis quā in minimis tota sit. Quapropter queso nostra legentes quoniam ex his spernunt multa: etiam relata fastidio damnent: cum in cōtemplatione naturę nihil possit uideri supuacuum.

INsecta multi negarunt spirare: idq; ratione psuadentes quoniam per uiscera interiora nexus spirabilis non inesset. Itaq; uiuere ut fruges arboresq;. Sed plurimũ interest spiret aliquis an uiuat. Eadẽ de causa nec sanguinẽ his esse. qui sit nullus carentibus corde aut iecore: si nec spirare ea qbus pulmo desit. Vnde ĩnumerosa questionum series exoritur. Iidem enĩ & uocẽ esse his negant in tanto murmure apiũ. cycadaꝝ sono: & alia quę suis existimabũt locis. Nã mihi contuenti semp suasit rerũ natura nihil incredibile existimare de ea: nec uideo cur magis possint nõ trahere animã talia & uiuere ꝗ spirare sine uisceribus: quod etiã in marinis docuimus ꝗuis arcente spiritum dẽsitate & altitudine humoris. Volare quidẽ aliqua & animatu carere & in ipso spiritu uiuẽtia habere sensum uictus generationis operis: atq; etiam de futuro curam: & ꝗuis non sint membra quę uelut carina sensus inuehant. Esse tamẽ his auditum olfactum gustum: eximia pręterea naturę dona: solertiam animũ artẽ: quis facile crediderit & sanguinẽ non esse his. Fateor sicut ne terrestribus qdẽ cũctis inter se similẽ quidẽ ut sępię in mari sanguinis uires atramentum obtineat. Purpuraꝝ generi infector ille succus: sic & insectus quisquis est uitalis humor: hic erit sanguis donec existimatio sua cuiq; sit nobis propositũ est naturas rerũ manifestas indicare: nõ causas indagare dubias.

INsecta ut intelligi possit non uident neruos habere nec ossa nec spinas: nec cartilaginẽ nec pinguia nec carnes nec crustam quidẽ fragilem: ut quędã marina nec quę iure dicatur cutis: sed medię cuiusdam inter omnia hoc naturę corpus arenti simile neruo mollius. In reliquis partibus totius uerius ꝗ durius: & hoc solũ his est: nec pręterea aliud quid intus nisi admodũ paucis intestinis implicatũ. Itaq; diuulsis pręcipua uiuacitas: & partium singulaꝝ palpitatio: quia quęcũque est ratio uitalis illa non certis inest mẽbris sed toto in corpore minime tamẽ capite: solumq; nõ mouet nisi cum pectore auulsum in nullo genere plures sunt pedes: ex quibus ex his plurima diutius uiuunt diuisa: ut in scolopẽdris uidemus: habent autẽ oculos pręterea e sensibus tactum atque gustum aliqua & odoratum pauca & auditum.

SEd inter omnia ea prĩcipatus apibus & iure pręcipua admiratio solis ex eo genere hominũ causa genitis mella contrahunt succũque dulcissimũ atq; subtilissimũ ac saluberrimũ fauos confingũt & ceras: Illę ad usus uitę laborẽ tollerãt: opera cõficiunt rem p. habent consilia priuatim ac duces gregatim: & quod maxime mirum sit mores habent. Preterea cum sint neq; mansueti generis neque fieri tãtum est natura rerum: ut prope ex umbra minima. animalis icõparabile effecerit quiddam: quos efficatię industrięq; tantę cõparemus neruos: quas uires quas ratione mediussidius uiro: hoc certe pręstantiores quo nihil nouere nisi cõmune: nõ sit de anima questio cõstet & de sanguine quantulum tamen esse in tantulis potest: extimemus postea ingenium.

HYeme conduntur: unde enĩ ad pruinas niuesque & aquilonũ flatus perferre uires sane & ĩsecta oĩa: sed minus diu quę parietibus nostris occultata mature tepefiunt. Circa apes autẽ tempoꝝ locoꝝ ue ratio mutata est: aut errauerũt priores. Cõdunt a uergiliarũ occasu & latẽt ultra exortũ adeo nõ ad ueris ĩitium ut dixere nec ut quidam existimant ĩ Italia de alueis ãte fabas florẽtes exeũt ad opa & labores nullusq; cum per cęlum licuit ocio perit dies primum fauos cõstituũt: cęram fingũt hoc est domos: cellasq; faciunt: deĩde sobolem: postea mella cęram e floribus melligeris a lachrimis arborum quę glutinum pariũt: salicis: ulmi harũdinis succos cum gummi his resina his primum aluum ipsam ĩtus totum ut quodam tectorio illiniunt & aliis a maioribus succis contra aliarum bestiolaꝝ auiditates id se facturas cõscię: quod cõcupisci possit his. Deinde fores quoq; latiores circum struũt.

PRima fundamenta Commoſim uocāt periti. Secūda diſſoſeron Tertia ꝓpoli
inter coria cęraſq; magni ad medicamina uſus Commoſis cruſta eſt prima ſaporis
amari: diſſoceros ſuper eam uenit picantium modo ceu dilutior. Cerę ītiū uel ple-
rūque mitiore gūmi propolis craſſioris iā materię additis floribus: nōdū tamē cęra
ſed fauoꝝ ſtabilimētū: qua oēs frigoris aut īiurię aditus obſtruūt odore: & ipſa etiā
nō graui: qua plerique pro galbano utantur pręter hęc conuehitur erithace: quā ali-
qui ſandaracā: alii cherynthium uocant: hic erit apū dū operātur cibus qui ſępe īue-
nitur ī fauorū īanitatibus ſepoſitis: & ipſe amari ſaporis. Gignitur autē rore uerno
et arborū ſucco gūmi modo caprifico minor auſtri flatu nigrior: aquilonibus meli-
or & rubens plurimus in gręcis nucibus. Menocrates florem eſſe meſſem dicit: ſed
nemo pręter eum.

CAEras ex omnium arboꝝ ſatorumq; floribus cōfingūt excępta rumice & che-
nopode: herbaꝝ hęc genera falſo excipit & ſpartum quippe cū hyſpaīa multa
in ſpartariis mella herbam eam ſapiunt falſo & oleas excipi arbitror: quippe oliuę
prouentu plurima examina gigni certū eſt fructibus nullis nocent mortuis ue flo-
ribus quidem non modo corporibus inſidunt. Operant intra lx. paſſus: & ſubinde
conſumptis in proximo floribus ſpeculatores ad pabula ulteriora mittunt. Noctu
depręhēſę in expeditione excubant ſupinę ut alas a rore protegant.

NE quis admiret amore earū captos Ariſtomatum ſolenſem duo de xl. annis
nihil aliud egiſſe: hiliſcum uero Taſium in deſertis apes colentē agrium cognomi-
natum qui ambo ſcripſere de his.

RAtio operis interdiu ſtatio ad portas more Caſtroꝝ quies īmatutinum donec
una excit & omnes gemino aut triplici bōbo ut buccino aliquo. Tunc uniuerſę pro-
uolant ſi dies initis futurus eſt: pręduinant enī uentos ymbreſq; & tūc ſe cōtinēt te-
ctis. Itaque tēperie Cęli: hoc enī inter pręſcita habēt cum agmē ad opera proceſſerit
alię flores aggerūt pedibus: alię aquam ore guttaſq; lanugine totius coropris qbus
eſt: eaꝝ adoleſcētiores ad opera exeunt & ſupradicta cōuehunt. Seniores intus ope-
rāt quę flores cōportāt prioribus pedibus fęmina onerāt ꝓpter id natura ſcabri pedes
priores roſtro: totęque onuſtę remeāt ſarcinis pandatę: excipiūt eas ternę quaternęq;
exonerant. Sunt enim intus quoq; officia diuiſa: alię ſternūt: alię poliunt: alię ſugge-
runt: alię cibum cōparant ex eo quod allatum eſt: neq; enim ſeparatā ueſcuntur: ne
inequalitas operis & cibi fiat & tēporis. Struunt rurſus ea cōcaua ratioē alui: textūq;
uelut ad ſumma tele deducunt limitibus binis circa ſingulos actus ut aliis intrent
aliis exeant. Faui ſuperiore parte affixi & paulum etiam lateribus ſimul hęrent &
pendent una: aluum nunc contigunt obliqui nunc rotūdi qualiter aluus poſcit. Ali
quādo & duoꝝ geneꝝ. Cum duo examina concordibus populis diſſimiles habuere
ritus ruentes cęras fulciunt pilarū inſtar interius a ſolo fornicantes ne ſit aditus ad
ſartiendum primi fere tres uerſus inanes ſtruunt: ne promptū ſit quod īuit & furā-
tem. Nouiſſimi maxime implentur melle: ideo aduerſa aluo faui eximūtur. Gerulę
ſecundos flatus captant: ſi quo oriatur procella appręhēſis punduſculis lapillo ſe li-
brant. Quidam in humeros eum imponi tradūt Iuxta uero terrā uolant in aduerſo
flatu nepribus euitatis: mira obſeruatio operis. Ceſſantiū inertiam notant: caſtigāt
mox & puniūt morte. Mira mūditia. Amoliūtur omnia e medio: nullęque īter opa
ſpurcitię iacēt quī & excremēta operantium ītus ne longius recedāt unum cōgeſta
in locum turbidis diebus & operis ocio egerunt. Cum adueſperaſcit in aluo ſtrepūt
minus donec una circūuolet eodē quo excitauit bōbo ceu quietē capere imperans &
hoc caſtroꝝ more. Tum repēte omnes conticeſcūt domos primū plebeis exędificāt

deinde regibus.

SI speratur largior prouentus adiiciuntur cõtubernia & fucis & cellaꝝ minimę Sed ipsi maiores apibus. Sunt autẽ fuci sine aculeo: uelut ĩpfectę apes nouissimęq; a fessis & iam e meritis incobatę serotinus fętus & quasi seruicia ueraꝝ apum quamobrẽ imperans his primosq; in opera expellũt tardantes sine clemẽtia puniũt neque in opere tantũ sed ĩ fętu coadiuuãt eas multũ ad colorẽ conferẽte turba. Certe quo maior eorũ fuerit multitudo: eo maior fiet examinũ prouẽtus. Cum mella cęperint maturescere abigunt eos: multęque singulos aggresse trucidant: nec id genus nisi uere conspicitur. Fucus ademptis alis in alueũ reiectus ipse cęteris adimit. Regias imperatoribus futuris in ima parte alui extruunt amplas magnificas separatas tabernaculo eminentes quod si exprimatur non gignũtur soboles hexangulę omẽs cellę a singuloꝝ pedum opere. Nihil hoꝝ statuto tẽpore sed rapiunt diebus serenis munia mellis uno altero ue summum die cellas replent.

VEnit hoc aere & maxime syderum exortu: pręcipueq; ipso syrio explendescit: nec omnino prius uergiliaꝝ exortu sub lucanis tẽporibus. Itaq; cũ prima aurora follia arboꝝ melle roscida inueniũtur ac si qui matutino sub diuo fuere unctas liquore uestes capillumq; concretũ sentiunt. Siue ille est cęli sudor: siue quędam syderum saliua: siue purgãtis se aeris succus: utinam esset & purus & liquidus: & suę naturę qualis defluit primo. Nunc uero e tanta cadens altitudine: multumq; dum uenit sordescens ex obuio terrę halitu infectus. Pręterea e fronde ac pabulis potus in utriculo congestus apum. Ore enĩ eum uomunt adhuc succos florũq; corruptus & aluis maceratus totiensq; mutatus: magnã tamẽ cęlestis naturę uoluptatẽ affert.

IBi optimus semper ubi optimoꝝ doliolis florum conditur. Atticę regionis: hoc est siculę hymetio & hibla locis: mox calidua ĩsula. Est autẽ initio mel ut aqua dilutum: & primis diebus feruet ut musta: seque purgat xx. die crassescit: mox obducitur tenui mẽbrana: quę feruoris ipsius spuma concrescit. Sorbetur optimũ & minime fronde infectum & quercus tilię harũdinum foliis.

SVmma quidem bonitatis natione constat ut supradiximus pluribus modis. Alicubi enim faui cerę spectabiles gignuntur: ut in Sicilia: pelignis. Alicubi copia mellis ut in Creta Cypro africa. Alicubi magnitudine ut septẽtrionalibus uiso iam in germania viii. pedum longitudinis fauo in cauę parte nigra. In quocũq; tamen tractu terna sunt genera mellis. Vernum e floribus constructo fauo: quod ideo uocatur anthinum: hoc quidam attigi uetant ut largo alimẽto ualida exeat soboles: alii nullo minus apibus reliquũt: quoniã magna sequtur ubertas magnoꝝ syderũ exortu Pręterea solsticio cum thimum & una florere incipiunt pręcipua cęllarum materia Est autem in eximendis fauis necessaria dispẽsatio: quoniã ĩopia cibi desperãt moriũturque aut effugiunt Contra copia ignauiam affert maciem melle critace: ac iam mel hoc epascuntur. Ergo diligẽtiores a uĩdemia xii. partem apibus relinquũt. Dies status incobandi ut quadam lege naturę si scire aut obseruare homines uelint xxx. ab educto examine fereq; maio mense includitur: hęc uĩdemia alteꝝ genus est mellis ęstiui: quod ideo uocatur horęon naturę tẽpestiuitate pręcipua. Ipso syrio explendescente post solsticiũ diebus xxx. fere ĩmẽsa circa hęc subtilitas naturę mortalibus patefacta est nisi fraus hominum cuncta pernicie corrumperet. Namque ab exortu syderis cuiuscũq;: sed nobilium maxime: aut cęlestis arcus si nõ sequãtur ymbres sed ros tepescat solis radiis medicamenta nõ mella gignũtur oculis ulceribus: iternisq; uisceribus dona cęlestia. Quod si seruetur hoc syrio exoriẽte casuq; cõgruat in eũdẽ diem ut sępe Veneris aut Iouis Mercurii ue exortus non alia suauitas: uisq; mortalium malis a morte uocandis: ꝗ diuini nectaris fiat.

MEl plenilunio uberius capitur ſerena die pingue in oĩ melle quod per ſe fluxit
ut muſtum oleumq; appellatur. Acetum maxime laudabile eſt. Aeſtiuum omẽ ru-
tilum: ut ſiccioribus cõfectum diebus aptiſſimũ exiſtimatur e thymo coloris aurei
ſaporis gratiſſimi: quo ſit palam doliolis pingue e marino rore ſpiſſum: quod ex eo
excreſcit: minime laudatur thimoſum non colit & tactu pręrtenuia fila mittit: quod
primũ grauitatis argumẽtum eſt: Abrumpi ſtatim & reſilire guttas uilitatis ĩditiũ
habetur Sequẽs ꝓbatio ut ſit odoratũ ex dulci ac reglutinoſum plucidũ ęſtiua mel-
latione: decimã pattẽ Caſſio dionyſio apibus relinq placet ſi pleni fuerit alui. Si mi-
nus pro rata portione aut ſi inanes omnino non attigi: huic uidemię attici ſignum
dedere ĩitium caprifici: alii diem Vulcano ſacrum.

TErtium genus mellis miniẽ ꝓbatũ ſilueſtre quod ericeũ uocant. Conuehitur
poſt primos autũni ymbres cum erice ſola flor& in ſiſuis: ob id harenoſo ſimile gi-
gnit. Id maxime arcturi exortus apud Idus Sep. Quidam ęſtiuam mellationem ad
arcturi exortũ proferunt quoniam ad equinoctium autũni ab eo ſuperſunt dies xiiii
et ab equinoctio ad uergiliaꝝ occaſum diebus xlviii. Plurima ſit erice atheniẽſes ta-
men teradicẽ appellant. Euboea ſiſirũ putantque apibus eſſe gratiſſimam fortaſſis
quia tunc nulla alia ſit copia. Hęc ergo mellatio fine uindemię uergiliaꝝ occaſu idi-
bus No. fere includitur. Reliqui ex ea duas partes apibus ratio perſuadet: & ſup eas
partes fauoꝝ quę habent ericẽ a bruma in arcturi exortum diebus lx. ſomno aluntur
ſine nullo cibo ab arcturi exortu ad equinoctium uernum tepidiore tractu iam ui-
gilant: ſed etiã tunc aluo ſe cõtinẽt: ſeruatoſq; in id tẽpus cibos repetũt. In Italia uero
hoc idem a uergiliarum exortu faciunt & in eum dormiunt. Alueos quidem in ex-
imendo melle expẽdunt ita diripientes quantũ relinquũt. Aequitas quidem etiam
in his obſtringunt̃ feruntq; ſotietate fraudata alumnos mori. In primo ergo pręci-
pitur ut lauti purique eximant mella & furẽ mulierumq; mẽſes odere. Cũ eximũt̃
mella apes abigi fumo utiliſſimũ ne iraſcant̃: aut ipſę auidę uorent fumo crebriorę
etiam ignauia earũ excitatur ad opera. Nam ubi incubauere fauos liuidos faciunt
Rurſus mimo fumo ĩficiuut̃ quarum iuriam celerrime ſentiunt mella uel mimo
contactu roris aceſcẽtia & ob id inter eruditos genera ſeruant̃ quod acarnum uocant
album mel non fit quod bithymũ eſt: ſed oculis & ulceribus aptiſſimũ fętus quonã
modo generarẽt magna inter eruditos & ſubtilis fuit quęſtio. Apum enĩ coitus ui-
ſus eſt. Nũq̃ plures exiſtiãuere oportere cõfici floribus cõpoſitis atque utiliter. Ali-
qui coitu unius qui rex in quoq; appellatur examine: hunc eſſe ſolum marẽ pręcipua
magnitudine ne fatiſcat: ideo fętum ſine eo non edi: apeſq; reliquas tanq̃ marẽ fęias
comitari non tanq̃ ducem: quam probabilem alias ſentẽtiã fucorum prouẽtus coar-
guit: quę enim ratio ut idem coitus ĩperfectos gener& alios: propiore uero prior ex
iſtimatio fier& ni rurſus alia difficultas occurrer&. Quippe naſcunt̃ aliquãdo ĩ ex-
tremis fauis apes grandioreſq; cęteras fugant. Oeſtrus uocatur hoc malũ quonãmo-
do naſcens ſi ipſę fingunt quod certum eſt gallinaꝝ modo incubant. Id quod exclu-
ſum eſt primo uermiculis uidetur candidus iacens tranſuerſus: adhęrenſque ita ut
paſcere uideatur. Rex ſtatim mellei coloris ut electo flore ex omĩ copia factus neq;
uermiculus ſed ſtatim pẽniger cętera turba cum formã capere cępit nymphę uocat̃
ut fuſci ſelies atque ceſenes. Si quis alterutris capita demit priuſq̃ pẽnas habent ꝓ
gratiſſimo ſunt pabulo matribus tẽpore procedentes inſtillant cibos atque incubãt
tum maxime murmurantes caloris ſui putant faciendi gratia neceſſarii excludẽdis
pullis donec ruptis mẽbranis quę ſingulos cingunt ouoꝝ modo uniuerſum agmẽ
emergat. Spectatum hoc Romę Cõſularis cuiuſdã ſuburbano alueis cornu laterne
tranſlucido factis. Fętus intra xlv. diem peragitur. Fit in fauis quibuſdam qui uoca-

tur clauus a mare duricia cerę cõfectum. Inde non adduxere morbo aut ignauia aut fecunditate inaturali: hic est abortus apum protinus autem educti operantur quadã disciplina cum matribus regẽq; iuuenem ęqualis turba comitatur. Reges plures ĩchoantur: nec desunt postea: ex his soboles cum adulta esse cęperit cõcordi suffragio teterrimos necant ne distrahẽt agmina. Duo autẽ genera eoꝝ: melior niger uariusq; omnibus forma semper egregia: & duplo q̃ cęteris maior pẽnę breuiores: crura recta ingressus celsior in fronte macula quodam diademate cãdicans multum etiã nitore a uulgo differũt.

Q Verat nnnc aliquis unus ne hercules fuerit: & quot liberi patres et reliqua uetustatis situ obruta. Ecce in re parua uilique nostris annexa cuius assidua copia est non constat inter auctores rex nullum ne solus habeat aculeum maiestate tãtum armatus: an dederit eum quidẽ natura: sed usum eius illi tantũ negauerit. Illud constat Imperatorem aculeo non uti. Mira plebei circa eum obediẽtia cum procedit una est totum examen: circaq; eum conglobatur: cingit protegit: cerni nõ patit̃. Reliquo tẽpore cum populus in labore est ipse opera ĩtus circuit similis exhortãti. Solus inmunis circa eum satellites quidam lictoresq; assidui custodes auctoritatis procedit foras non nisi migrato examine. Id multo ĩtelligitur ante aliquot diebus murmure interstrepẽte apparatus indice diem tẽpestiuum eligẽtium. Si quis alam ei detruncet: non fugiet examen cum processere se quęq; proxima illi cupit esse & in officio conspici gaudet fessum humeris subleuãt ualidius fatigatum: ex toto portant si qua lassata deficit aut forte oberrauit odore persequitur ubicũque: ille consedit: ibi cunctarum castra sunt. Tunc ostentata faciunt priuata & publica una dependentes in domibus tẽplisque sępe expiata magnis euentibus. Sedere in ore infantis platois tunc etiam suauitatẽ illam prędulcis eloquii portẽdentes. Sedere in castris Drusi imperatoris cum prosperrime pugnatũ apud arbalonẽ est haud q̃q̃ propterea aruspicũ coniectura qui durum id ostẽtum existimant. Semp duce pręhẽso totum tenet̃ agmen: amisso dilabitur: migrantq; ad alios: esse utique sine rege non possunt. Inuitę autẽ interimunt eos cum plures fuere potiusq; nascẽtium domos dirimunt: si puẽtus desperatur: tũc & fucos abigunt: q̃q̃ & de his uideo dubitari propriũque his genus esse aliquos existimare sicut furibus grandissimis inter illos: sed nigris lataq; aluo ita appellatis quia furtim deuorent mella. Certum est ab apibus fucos interfici utique regẽ non habent. Sed quomodo nascantur sine aculeo in questione est huido uerẽ melior fętus sicco mel copiosius: quod si defecerit aliquibus alueis cibus ĩpetus in proximas faciunt rapinę proposito. At illę contra dirigunt aciem: & si custos adsit alterutra pars quę sibi fauere sensit non appetit eum. Et alus quoque sępe dimicant causis: easque acies cõtrarias duo imperatores construunt maxima rixa & in cõuehendis floribus exorta & suos quibusq; euocantibus: quę dimicatio iniectu pulueris aut fumo tota discutitur reconciliatur lacte uel aqua mulsa.

A Pes sunt & rusticę siluestresque horridę aspectu multoque iracundiores: sed opere ac labore prestantiores. Vrbanarum duo genera optimę breues uarięque & in rotunditate cõpactiles. Deteriores longę & quibus similitudo uesparum & inaniũ deterrimę: Ex his pilosę in ponto sunt quędam albę: quę bis in mense mella faciunt Circa thermodontẽ autem fluuium duo genera aliarum quę in arboribus mellificãt aliarum quę sub terra triplici cęrarum ordine uberrimi prouẽtus. Aculeum apibus natura dedit uẽtri consertum ad unum ictum: hoc infixo quidam statim eas emori putant: aliqui non nisi in tantum adacto ut intestini quippiam sequatur. Sed fucos postea esse: nec mella faciũt: sed ut castratis uiribus pariterque & nocere & prodesse desinere: est in exemplis equos ab his occisos Odere fędos colores proculq; fugiunt Sed & infectos: Itaque unguenta redolentes infestant: ipsę plurimorũ animalium

iniuriis obnoxię. Impugnãt eas naturę cuiusdam degeneres uespę atque crabrones
e culicium genere qui uocant̃ muliones populant̃ hyrũdines & quędam alię aues
insidiantur aquatilibus ranę quę maxima eaꝝ est operatio: tum cum sobolẽ faciunt
nec hę faciunt tantum quę stagna riuosque obsident. Verum & rubetę ueniunt ul-
tro: ad repentesq; foribus apta sufflant: ab hoc spatio prouolantur. Confestimq; abri-
pitur nec sentire ictus apum ranę tradunt̃. Inimicę & oues difficile selanis carũ ex-
plicantibus. Cancrorum etiam odore si quis iuxta coquat examinant̃: quin & mor-
tuos suapte natura sentiunt. Index eaꝝ tristitia torpens: & cum ante fores in teporẽ
solis promotis alię cibos ministrant cũ defunctas efferunt funerantiũ more comi-
tant̃ exequias rege peste cõsumpto: mer& plebis ignauo dolorẽ non cibos cõuehẽs
nõ procedens tristi tantum murmure conglomerant̃ circa corpus eius. Subtrahit̃
itaque deductę multitudini: alias spectãtes exanimẽ luctũ non minuũt. Tũc quoq;
nisi subueniat̃ fame moriunt̃: hilaritate igitur & nitore sanitas existimatur.

SVnt & operis morbi cum fauos non explent daron uocãt. Idem blapsigo mã
si fetũ non peragunt. Inimica & echo est resultanti sono: quę pauidas alterno pulset
ictu. Inimica & nebula. Aranei quoq; uel maxime hostiles cũ pręualuere ut itexant
enecant alueos: papilio & ignauus & inhonoratus luminibus accensis aduolans pe-
stifer nec uno modo: nã & ipse ceras depascitur & relinquit excremẽta: qbus terredi-
nes gignũtur. Fila etiam aranea quacũque incesserit alaꝝ maxime lanugines obtexit
Nascũtur & in ipso ligno terredines quę ceras pręcipue appetũt Infestat & auiditas
pastus nimia florum satietate uerno maxime tẽpore aluo citata. Oleo quidem non
apes tantum: sed omnia insecta examinant̃ pręcipue si capite uncto in sole ponant̃
Aliquando & ipsę contrahunt mortis sibi causas cum sensere eximi mella auide uo-
rantes. Cęterę pręparcę & quę alioquin prodigas atque edaces & pigras & ignauas
perturbent nocent & sua mella ipsis illitęq; aduersa parte moriuntur. Tot hostibus
tot casibus & quota portione eaꝝ commemorata munificum animal expositum est
Remedia dicemus suis locis: nunc enim sermo de natura eius.

GAudent plausu atque sonitu ęris: eoq; cõuocantur: quo manifestũ est. Auditus
quoq; iesse sensum effecto opere educto fętu functę munere oĩ excitationẽ tamẽ so-
lemnẽ habent: spatiatęq; in aperto & in altum elatę gyris uolatu editis. Tum demũ
ad cibum redeunt. Vita est longissima ut prospere inimica & fortuita cedant septeis
annis uniuersa alias nũq̃ ultra x. annos durasse proditur. Sunt qui mortuas si intra
tectũ hyeme seruẽtur: deinde si sole uerno torreant̃: ac ficulneo cinere toto die fo-
ueantur putẽt reuiuiscere: in totũ uero amissas reparari uentribus bubulis recẽtibus
cum fimo obrutis. Virgilius iumẽtoꝝ corpore exaniãto: sicut equorum uespas atq;
crabrones: sicut asinoꝝ scarabeoꝝ mutante natura ex aliis quędam in alia. Sed horũ
omniũ coitus cernunt̃: & tamen in fętu eadẽ prope natura quę apibus.

VEspę in sublimi e luto nidos faciũt & in his ceras: crabroẽs cauernis ac sub terra
et horum omniũ sexangulę cellę. Cętera autẽ cortice & araneso fętuso ipse iequalis
ut barbaris: alius euolat: alius in mempha est: alius in uermiculo & autumno: non
uerno. Omnia ea plenilunio maxime crescunt. Vespę quę ichneumones uocantur
sunt minores q̃ alię. Vnum genus ex araneis perimũt phalangiũ appellatum: & in
nidos suos ferunt: deinde illiniũt & ex his incubando suũ genus procreãt. Pręterea
omnes carne uescunt̃ cõtraq; apes nullum corpus attigunt: sed uespę muscas grãdi-
ores uenantur & amputato his capite reliquũ corpus afferũt crabronum siluestres in
arborum cauernis degunt hyeme ut cętera isecta cõdũtur. Vita bimatum nõ trãsit
Ictus eorũ haud temere sine febre est. Auctores sunt ter nouenis punctis interfici

hoīem. Alioꝝ qui minores uidētur duo genera opifices minores corpore qui mo-
riuntur hyeme matresq; biēnio durant hi & clementes. Nidos uere faciunt fere qua
drifores in quibus opifices generētur: his eductis alios deīde maiores nidos fingūt
in quibus matres feturas producant. Iam tunc opifices funguntur munere & pascūt
eas latior matrum speties dubiumque an habeant aculeos quia non egrediunt̃ & in
suo fetu. Quidam opinant̃ oībus his ad hyemē decidere aculeos nec crabronū autē
nec uespaꝝ generi reges aut examina: sed subinde renouatur multitudo sobole.

QVartum inter hec genus est bombicum in assyria proueniens maius q̃ supra-
dicta nidos luto fingūt salis spetie applicatos: lapidi tanta duritia ut spiculis ꝑforari
uix possint. In his & ceras largius q̃ apes faciunt. Dein maiorē uermiculum & alia
hoꝝ origo ex grandiori uermiculo gemma protēdēs sui generis cornua muricas fit
Dein quod uocatur bombilus ex ea micidialus: ex hoc in sex mēsibus bōbices telas
araneorum modo texūt ad uestem luxūq; feminarum que bombiciā appellat̃ prima
eas retorqueri rursus texere inuenit in coo mulier pamphile platee filia nō fraudāda
gloria excogitate rationis ut denudet feminas uestis bōbicina.

ET in coo insula nasci tradunt̃ cupressi Terebīthi fraxini quercus florē ībribus
decussum terre halitu animante: fieri autē primo papiliones paruos nudosq;: mox
frigoꝝ īpacientia uillis inhorrescere & aduersus hyemē tunicas sibi instaurare dēsas
pedum asperitate radentes folioꝝ lanugine uellera: hanc ab his cogi subigiq; ūguiū
carminatione. Mox trahi in terram attenuari ceu pectine postea apprehēsum corpi
inuolui nido uolubili: tunc ab homine tolli fictilibusq; uasis tepore & furfurū esca
nutriri: atque ita subnasci sui generis plumas: quibus uestitos ad alia pensa dimitti
Que uero capta sint lanificia humorē lētescere: mox in fila tenuari uinceo fuso. Nec
puduit has uestes etiam uiros leuitate usurpare propter estiua in tātum a lorica ge-
renda: discessere mores ut oneri sit etiam uestis. Assyria tantū bombice adhuc feīnis
cedimus.

ARaneoꝝ his nō absurde iungat̃ natura digna: uel precipua admiratione plura
autem horum sunt genera nec dictu necessaria in tanta noticia phalāgia ex his
appellantur: quorum noxii morsus corpus exiguum uarium acuminatū ad sultim
ingredientium. Altera eorum speties nigra prioribus cruribus longissimis omībus
internodia terna in cruribus modo lupoꝝ minimi non texūt maiores in terra & ca-
uernis exigua ne stipula prepandūt. Tertium eorundem genus erudita operatione
conspicuū orditur telas tantiq; operis materie uterusipsius sufficit siue ita corrupta
alui natura statuto tēpore: ut Democrito plac&. Siue est quedam inter lanigera fer-
tilitas tam moderato ungue tam tereti filo etiam equali deducit stamina ipso se pō-
dere usus. Texere a medio incipit circinato orbe subtegmina annectens maculasque
paribus semꝑ interuallis: sed subinde crescentibus ex angusto dilatans indissolubili
nodo īplicat quanta arte celat pedicas scutulato rete ad capiendas muscas circa gras-
santes: quas nō adhuc uidetur retinere. Flexitas tele & quedam pollitur e arte ipsa ꝑ
se tenax ratio tramare. Itaque laxos afflatus ad non respuenda que ueniant sinu de-
relicta laxo pretendi summa parte arbitrere licia. At illa difficile cernant̃ atque ut in
plagis linee offense precipitantur in sinum specus. Ipse qua cōcamerata architectura
et circa frigora tāto uillosior q̃ remotus a medio aliudq; agēti similis. Inclusus uero
sicut sit: nec ne intus aliquis cerni non possit egra firmitas quandoq; rumpentibus
uentis quandoq; aqua puluere more degrauante latitudo tele sepe inter duas arbores
cum exercet artē & discit texere: longitudo fili a culmine ac rursus a terra per ipsum
illud uelut reciprocatio: subitque pariter ac fila deducit. Cum uero captura incidit q̃
uigilans & paratus ad cursum licet extrema hereat plaga semper in medium currit

quia sic maxime totum concutiendo ĩplicat scissa protinus reficit ad polituram. Sartiẽs namque & lacertarum catulos uenatur hos primum tela inuoluentes & timo demum libra utroq; morsu apprehẽdentis amphitheatrali spectaculo cum contingit. Sũt & ex eo auguria quippe icremẽto annuum futuro telas suas altius tollũt. Idem sereno nõ texunt: nubilo texũt. Ideoq; multa aranea imbrium signa sunt. Feminã putant esse quę texat marem qui uenatur. Ita paria fieri merita coniugio aranei cõueniunt clunibus pariunt uermiculos ouis similes. Nam nec differri horum potest genitura quoniam ĩsectorum uix ulla alia narratio est: pariũt autẽ oua ĩ telas: & sparsa aqua saliũt atq; ita immittũt: phalangia tãtum in ipso specu ĩcubat magnum numerum qui ut emerserit matrem cõsumit sępe & patrem. Adiuuat enim ĩcubare: pariunt autem & tricenos: cęteri pauciores & ĩcubant triduo consumant aranei quater septeis diebus

Similiter his scorpiones terrestres uermiculos ouorũ spetie pariunt: similiterq; pereunt pestis importuna ueneni serpentiũ: nisi quod grauiore supplicio lenta per triduum morte conficiunt: uirginibus lętali semper ictu & feminis fuere in totum Viris autem in matutino exeuntes cauernis priusq̃ aliquo fortuito ictu ieiunium egerant uenenũ. Semper cauda in ictu est: nulloq; momẽto meditari cessat: ne quã-do desit occasioni ferit aliquo ictu & inflexu. Venenũ ab his candidũ fundi. Apol-lodorus auctor est in viiii. genera descriptis per colores maxime superuacuos: quo-niã non est scire quos minime exitiales prędixerit geminos quibusdam aculeos esse maresq; sęuissimos. Nam coitum his tribuit intelligi autem gracilitate & lõgitudie Venenũ omnibus medio die cum incanduere solis arboribus. Itaque cũ sitiũt iex-plebilis potus constat & septena caudę internodia sęniora esse: pluribus enim sena sunt: hoc malum africę uolucres etiam austri faciunt pandentibus brachia ut remi-gia subleuantes. Apollodorus idem plane quibusdam ĩesse pẽnas tradit. Sępe psilli qui reliquarum uenena terrarum inuehẽtes questus sui causa peregrinis malis ĩpleuere italiam: hos quoq; importare conati sunt. Sed uiuere intra siculi cęli regionẽ nõ po-tuere. Visuntur tamen aliquando in italia: sed ĩnocui multisq; aliis in locis. Vt circa pharum in ęgypto in scythia interimũt etiam sues: alioquĩ uiuatiores contra uenena talia nigras quidẽ celerius si in aquam se ĩmiserit: homini icto putatur remedio ipsorum cinis potus in uino: magnam aduersitatẽ oleo mersis. Sed stellionibus putant esse innocuos dumtaxat his qui & ipsi carent sanguiẽ lacertarum figura. At qui scorpiones in totum nulli nocere quibus non sit sanguis: quidam & ab ipsis fętus deuorari ar-bitrantur unum modo relinqui solertissimũ: & qui se ipsius matris clunibus ĩpo-nendo tutus & a cauda & a morsu loco fiat: hunc esse reliquorum ultorẽ qui postremo genitores conficiat supne pariuntur autem undeni.

Cameleonũ Stelliones quodam modo naturam habent: rore tantum uiuentes pręterq̃ aranei similis cicadis uita: quarum duo genera. Minores quę primo cõueniũt quę sunt mutę & nouissimę pereunt: sunt autẽ multę. Sequens est uolatu rara quę canant uocantur achetę: & quę minores ex his sunt tetogonię: sed illę magis canorę mares cantant in utroq; genere fęminę silent. Gentes uescuntur his. Ad orientẽ etiã parthi opibus abundantibus ante coitum: mares pręferunt a coitu fęminas ouis earum corruptis quę sunt candida coitus supinis asperitas pręacuta in dorso qua excauant fęturę locum in terra. Fit primũ uermiculus: deinde ex ea quę uocatur tetigonietra cuius cortice rupto circa solsticia euolãt noctu semp primo nigrę atque durę. Vnũ hoc ex his quę uiuũt & sine ore est: pro eo quiddam aculeatum liguis simile & hoc in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipsum fistulosum hoc canunt achetę ut di-cemus de cętero in uentre nihil est. Excitatę cum subuolant humorem reddũt: quod solum argumentũ est rore eas ali: iisdẽ solis nullum ad excrementa corporis foramẽ

oculis tam hebetes: ut si quis digitũ contrahens ac remittens appropinquat trãseat Quidam duo alia genera faciunt eaꝝ Sucularíam quę fit grandior Frumẽtariã quã alii auenariam uocant: apparet enim simul cum frumentis arentibus.

C Icadę non nascunť in raritate arboꝝ: iccirco nõ sunt cyrenis circa oppidũ: nec in campis: nec in frigidis aut umbrosis nemoribus. Est quędam & his locoꝝ differentia. Milesio paucę sunt loco: sed in cephalonia amnis quidam penuriam earum et copiam dirimit. At in regino agro silent omẽs ultra flumẽ in locrensi canunt pẽnarum illis natura: quę apibus: sed quę corpore amplior.

I Nsectoꝝ antem quędam binas gerunt pennas ut muscę: quedam quaternas ut apes. Membranis & Cicadę uolant: quaternas habent quę aculeis in aluo armantur Nullum cui tęlum in ore pluribusq; binis aduolat pẽnis. Illis enĩ ultionis causa datum & his auiditatis. Nullis eorum pennę reuiuiscũt auulsę nullum cui aculeus in aluo bipennę est quibusdam pẽnaꝝ tutelę crista superuenit: ut scrabeis: quoꝝ tenuior fragiliorq; penna his negatus aculeus. Sed in quodam genere eoꝝ grandia cornua pręlonga bifurcis dentata forficibus in cacumine cum libuit ad morsum coeũtibus Infantum remediis etiam & ceruice suspendũtur. Lucanos uocat hos nigidius. Aliud rursus eorum genus e fimo ingẽtis pilas aduersi pedibus uolutant: paruosq; in his contra rigorem hyemis uermiculos fętus sui nidulanť. Volitant alii magno cũ murmure aut mugitu: alii focos & prata crebris foraminibus excauãt nocturno stridore uocales: lucẽt ignium modo noctu laterum & clunium colore lampirides: nũc pennaꝝ hyatu refulgẽtes: nunc uero cõprẽssu obumbrante. non ante matura Pabula aut post defecta cõspicue: e contrario tenebraꝝ alumnę blatę uitam luceq; fugiũt ĩ balinea maxime humido uapore prognatę fodiũt. Ex eodem genere rutili atq; pręgrãdes scarabei tellure arida fauos paruę & fistulosę modo spõgię medicato melle fingunt: In Thracia iuxta olyntbum locus est paruus in quo unũ hoc animal exaniať ob hoc cantharotocus appellatus: pennę insectis oĩbus sine scissura. Nulli cauda nisi scorpioni: hic eoꝝ solus & brachia hab&: & in cauda spiculũ reliquorum quibusdã aculeus ĩ ore. Aliud asilo siue tabanũ dici plac&. Itẽ culicibus & quibusdam muscis Omnibus autẽ his in ore & pro lingua sunt hi aculei: quibusdam hebetes: neque ad punctum sed ad succum ut muscaꝝ generi in quo lingua eidẽs fistula est: nec sunt talibus dentes: aliis cornicula ante oculos prętẽdunť ignaua ut papilionibus: quędã insecta carent pennis: ut scolopẽdrę. Insectorum pedes: quibus sunt in obliquũ mouentur: quorũdam extremi longiores foris curuantur ut locustis.

L Ocuste pariunt in terra demissa spina e cauda oua condẽsa & autumni tẽpore ea durant hyeme terra subsequẽti anno exitu ueris emittunt paruas nigrantes & sine cruribus pẽnisq; reptantes. Itaque uernis aquis intereunt oua sicco uere prouentus maior. Alii duplicem eaꝝ fętum geminumq; exitum tradunt Vergiliarũ exortu parere: dein ad canis ortũ obire & alias renasci: quidã arcturi occasu nasci: mori matres cum pepererĩt certũ est. Vermiculis statim circa fauces ĩnascẽtibus qui eas strãgulãt Eodem tẽpore mares obeunt etiam friuola ratione morientes. Serpẽtes cum libuit necant singulę faucibus eius appręhensis mordicus. Non nascunť in ruinosis locis In india ternum pedũ lõgitudinis esse tradũtur cruribus & femoribus serraꝝ usum prębere cum martierint. Esse & alios earum obitus cõgregatim sublatę uẽto in maria aut stagna decidunt forte hoc casuque euenit non ut prisci existimauere madefactis nocturno humore alis. Idem quippe nec uolare eas noctibus propter frigora tradiderunt. In mari etiam longinqua maria ab his transiri continuata plurium dierum profectione quod maxime miramur. Tamen quoq; quam propter externa pabula

petiere ferunt mirę pestis ea intelligitur. Nanq; & grandiores cernũtur: & tãto uolãt pẽnarum stridore ut alię alites credãtur solemq; obumbrant sollicitis suspectantibus populis ne suas operiant terras: sufficiunt quippe uires & tanquã parum sit maria transisse inmensos pmeant tractus: diraque messibus cõtegunt nubem multa con/tacta adurentes. Omnia uero morsu erodentes & fores quoque tectorum. Italiam ex africa maxime coorte infestant sępe populo ad sibyllina coacto remedia confugere inopię metu. In cyrenaica regione lex etiam est ter anno diuellendi eas: primo oua deterendo deinde fętum postremo adultas. Desertoris pęna in eum qui cessauerit: et in lennio insula certa mẽsura pręfinita est: quam singuli enecatarum ad magistratus referant. Graculos quoque ob id colunt aduerso uolatu occurrẽtes earum exitio. Ne cari & in syria militari imperio coguntur. Tot orbis partibus uagatur id malum par/this & hę in cibo gratę. Vox earũ proficisci ab occipitio uidetur eo loco cõmissuram scapularum habere quasi dentes existimantur: eosq; inter se terrendo stridorẽ edere. Circa duo ęquinoctia maxime sicut Cicadę circa solsticiũ coitus locustarũ: qui & ĩsectorum omnium quę coeunt: marem portãte fęmina in eum. Fęminarum ultimo caudę ifle/xo: tardoque digressu. Minores autẽ in omni hoc genere fęminis mares.

PLurima insectorum uermiculum gignunt. Nam & formicę similẽ ouis. Vere & hę comunicantes laborẽ: sed apes utiles faciunt cibos: hę condunt ac siquis comparet onera corporibus earum fateatur nullis portione uires esse maiores: gerunt ea mor/su maiora aduerse postremis pedibus moliuntur humeris obnixę: ex his r.p. ratio memoria cura. Semina abrosa condunt ne rursus in fruges exeãt e terra. Maiora ad introitum diuidunt madefacta imbre proferũt atq; siccant: operantur & noctu plena luna. Eędem interlunio cessant. Iam in opere qui labor quę sedulitas. Et quoniam e diuerso cõuehũt altera alterius signa recognoscit. Certi dies ad recognitionẽ mutuã nundinis dantur. Quę tunc earum cõcursitatio: q̃ diligens cum obuiis quędã collo/cutio atque percũctatio. Silices itinere earum attritos uidemus & opere semitã factã ne quis dubitet qualibet in re quid possit quantulacũq; assiduitas. Seppeliũtur inter se uiuentium solę pręter hominem. Non sunt in Sicilia pennatę.

INdicę formicę Cornua erythris ĩ ęde herculis fixa miraculo fuere. Aurum hę cauernis egerunt terra in regione septẽtrionalium indorum qui dardę uocantur. Ipsis color felium. Magnitudo ęgypti luporum Erutũ hoc ab his tẽpore hyberno. Indi fu/rantur estiuo feruore conditis propter uaporem in cuniculos formicis: quę tamen odore sollicitę prouolant: crebroq; lacerant: q̃uis pręuelocibus camelis fugientes tãta pernicitas feritasq; est cum amore auri.

MVlta autem insecta & aliter nascuntur: atque asilus in primis ex rore insidit hic rafali fonio primo uersatur spissatur sole in magnitudinẽ milii cogitur. Inde oritur uermiculus paruus & tridua mox eruca quę adiectis diebus accrescit ĩmobilis duro cortice ad tactum mouetur Araneo accreta: quam crissalidẽ appellant: rupto deinde eo cortice uolat papilio.

HIc quędam ex imbre generantur in terra: quędam & in ligno: nec enim & cossi tãtũ in eo: sed & tabani ex eo nascuntur: & alia ubicũq; humor est nimius. Sed ĩtra hoĩ nem tineę tricenum pedum aliquando & plurium longitudine iam in carne uiuẽ/tium quoq; hominum capillo Qua feditate & silla dictator & aloman ex clarissimis gręcię poetis obiere hoc quidem & aues infestat Phasianas uero interemit nisi pul/uerantes esse. Philos habentium: asinum tantũ ĩmunem hoc malo credunt & oues Gignuntur autẽ & uestis genere pręcipue lanitio ĩterẽptarum a lupis ouiũ. Aquas

quoque quasdam quibus lauemur fertiliores eius generis inuenio apud auctores. Quippe cum etiā cerę id gignant quod animal id minimū existimatur. Alia rursus generantur sordibus a radio solis posteriorū lasciuia crurū pituituris. Alia puluere humido in cauernis uolucria.

Est animal eiusdem tēporis infixo semp sanguini capite uiuens atq; ita ītumescens unū animalium cui cibi nō sit exitus cū nimia dehiscit satietate alimēto ipso moriens: nūq̄ hoc in iumētis gignitur in bubus frequens: in canibus aliquādo in quibus omīa: in ouibus & in capris hoc solum: ęque mira sanguinis & hyrūdinū palustrium aqua sitis. Nanq; & hę toto capite conduntur. Est & uolucre canibus peculiare suum malum aures maxime lancinans: quę defendi morsu nō queunt

Idem puluis ī lanis & ueste tineas creat pręcipue si araneus una īcludatur. Sitit enim & omnē humorem absorbēs ariditatem ampliat: hoc & in chartis nascitur. Est earum genus tineas suas trahentium quo coclearum modo: sed horum pedes cernūtur spolia tę aspirant si accreuere faciunt chrisalidem. Ficarios culices caprificus generat. Cantarides uermiculi ficorum & pyri & pētes & cinachate & rosę uenenū hęc remedia secū habet. Alę medentur: quibus demptis lętale est. Rursus alia genera culicum accersens natura gignit: quippe cum & in niue candidi reperiantur & uetustiores uermiculi in media quidē altitudine rutili. Nam & ipsa nix uetustate rubescit: hyrci pilus grādiores torpētesq;.

Ignit aliquod contrarium natura elemētū. Siquidē in cypri ęrariis fornacibus et medio igni maioris musca magnitudinis uolat pēnatum quadrupes appellaturq; pyralis a quibusdā pyroto: q̄diu est in igne uiuit: cū euaserit longiore paulo uolatu emoritur. Hyppanis fluuius in ponto circa solsticium defert acinorum effigies tenuis mēbrana: quibus erumpit uolucris q̄drupes supradicto modo nec ultra unū diem uiuit. Reliquis taliū ab initio ad finem septenarii sunt numeri: culicibus & uermiculis ter septē corpus pariētibus quater septē. Mutationes & in alias figuras transitus trinis aut quatrinis diebus. Cętera ex his pennata autūno fere moriuntur Tabani quidem & cęcitate muscis humore exanimatis si cinere cōdantur uita redit

Nunc per singulas partes corporis corporum pręter iam dictas: membratī tractetur historia. Caput habēt cūcta quę sanguinē. In capite paucis animalium: nec nisi uolucribus apices diuersi quidē generis. Phęnici plumarum serie e medio eo exeunte alio pauonibus crinitis arbusculis. Stimphalide ciro phasianę Corniculis: Pręterea puę aut quę ab illo gallerita eppellata quondam postea gallico uocabulo etiam legioi nomen dederat a lauda. Diximus & cui plicatilem cristam dedisset natura per medium caput a rostro residētē & fulicarum generi dedit cirros pico macio & gruibus arice: sed spectatissimū insigne gallinaceis corpore conserratū: nec carnem ita esse: nec Cartilaginē: nec callum iure differimus. Verum peculiare draconum est cristas qui uiderit non reperitur.

Cornua multis quidē & aquatilium & marinorum & serpētum uariis data sunt modis. Sed quę iure cornua intelligantur quadrupedū tantū generi. Acteonē enim & Cippum in latina historia: fabulosos reor: nec alibi maior lasciuia naturę lusit animalium armis sparsit hęc in ramis ut ceruorum: aliis simplicia tribuit & in eodē genere subulonibus ex argumēto dictis. Aliorum figit in palmas digitosq; emisit Ex his unde platigerontas uocant. Dedit ramosa capreis: sed parua: nec fecit decidua cōuoluta in amfractum arietum generi ceu cestus daret: infesta tauris. In hoc q̄uidē genere & fęminis tribuit in multis tantum maribus rupicapris in dorsum adunca. Damis in aduersum erecta aut rugarū ambitu contorta & in leue fastigium exacuta ut liras decerent strepisceroti quem adacem africa appellat.

MObilia eadem ut aures phrigię armentis trogoditaꝝ in terram directa: qua de causa obliqua ceruice pascūtˀ: aliis singula & hęc medio capite aut naribus ut diximus Iamque aliis ad incursum robusta: aliis ad ictum: aliis adunca: aliis redunca: aliis ad iactum pluribus modis supina conuexa conuersa omnia in mucronē migrantia. In quodam genere pro manibus ad scabendū corpus cocleis ad prętētandū iter: cornua hęc sicut cerastis aliquando & cocleis singula semp bina: & ut protēdantˀ ac resiliāt Vroꝝ cornibus barbari septemtrionales potant: urnaque bina capitis unius cornua implent: alii pręfixa hastilia cuspidāt. Apud nos in laminas secta translucent atque etiam lumen inclusum latius fundunt multas alias ad delicias cōferunt nūc tincta: nunc sublita nunc quę cestrota picture genere dicuntur. Omnibus autem caua et in mucronem demum concreta sunt. Ceruis tantum tota solida. & omnibus annis decidua. Boum attritis ungulis cornua ungendo aruina medētur agricolę: adeoque sequax naturę est: ut in ipsis uiuētium corporibus feruēti cera flectatur atq; incisa nascentium in diuersas partes torqueantur: ut singulis capitibus quaterna fiant. Tenuiora fęminis plerūque sunt ut in pecore multis ouiū nulla nec ceruarum: nec qbus multifidi pedes: nec solidi pedū ulla: excepto asino indico: qui uno armatus est cornu: bisulcis bina tribuit. Nulla superne primores habēt dentes qui putāt eos in cornua absumi facile coarguuntur. Ceruaꝝ natura quę nec dentes habēt: ut neq; mares nec tamen cornua. Cęteroū ossibus adhęrent: ceruoꝝ tantum cutibus enascūtˀ. Capita piscibus portione corporum maxima fortassis ut mergantˀ. Ostreaꝝ generi nulla nec spōgiis: nec aliis fere quibus solus ex sensibus tactus est. Quibusdam īdiscretū caput est: ut cancris. In capite cunctoꝝ animalium homini plurimus pilus. Iam qdē promiscue maribus ac fęminis: apud ītonsas utique gētes. Atque etiā nomina ex eo appellatis alpium incolis gallię Comatę: ut tamen sit aliqua in hęc terraꝝ differentia quippe Myroni carentes eo gignuntˀ sicut in canno lienosi. Et quędam animalium naturaliter caluent sicut strucocameli & Corui aquatici: quibus apud gręcos nomen inde. Defluuium eorum in muliere raꝝ in spadonibus non uisum: nec in ullo ante ueneris usum: nec infra cerebrum aut īfra uerticem: aut circa tēpora atq; aures. Caluicium uni tantum animalium homini pręterq̄ innatum. Canicies homini tantum et equis sed homini semp a priore partecapitis: tum deinde ab aduersa. Vertices bini hominū tantum: aliquibus capitis ossa plana tenuia sine medullis seratis pectinatim structa cōpagibus pfracta non queunt solidari: sed exempta modice nō sunt lętalia inuicem eorū succedente corporea cicatrice infirmissima esse ursis durissima psitacis suo diximus loco. Cerebrum omnia habent aīmalia quę sanguinem ęque et in mari quę mollia appellauimus q̄uis careāt sanguine ut polypi. Sed homo portione maximum & humidissimum omniumq; uiscerum frigidissimū duabus supra subterq; mēbranis uelatum quarum alteram rumpi mortifeꝝ est. Cętero uiri quoniam fęinę maius. hominibus hoc sine sanguine sine uenis & reliquis sine pingui aliud esse q̄ medullam eruditi docent: quoniam coquēdo durescat. Omnium cerebro medio insunt ossicula parua. Vni hominum in īfancia palpitāt: nec corroborantˀ ante primū sermonis exordium hoc est uiscerum excellētissimū cęlo capitis sine carne sine cruore: sine sordibus: hoc hab& sensuum arcem: hoc uenarum omīum a corde uis tēdit hic desinit hoc culmē altissimum: hic mentis est regnum. Omnium autē animaliū in priora pronum: quia & sensus ante ostendunt. Ab eo proficiscitur somnus: hinc capitis mutatio: quę cerebrum non habēt non dormiunt. Ceruis in capite īesse uermiculi sub linguę inanitate & circa articulum qua caput iungitur humero xx. produntur. Aures tantum homini immobiles: ab his flaccorum cognomina: nec in alia parte fęminis maius impēdium margaritis dependentibus. In oriente quidē & uiris auꝝ gestare eo loci decus existimatur. Animaliū aliis maiores: aliis minores. Ceruis

tantum ſciſſę:ac uelut diuiſę. Soricibus piloſe. Sed aliqua omnibns anima dũtaxat
generantibus:excepto uitulo marino:atque delphino:& quam cartilaginem appel-
lauimus:& uiperis hę cauernas tantũ habent aurium loco pręter cartilaginem & del
phinũ:quē tamē audire eſt manifeſtũ:nam & cantu mulcent & capiũt attoiti ſõno
quonam audiãt mirum. Idem nec olfatus ueſtigia habent cum olfaciãt ſagaciſſime
pēnatoꝝ animalium buboni tantum & octo plumę uelut aures:cęteris cauernę ad
audiendũ. Simili modo ſquamigeris atq; ſerpētibus in equis & omnium iumētoꝝ
genere inditia anima pręferũt. Marcidę feſſis micantes pauidis ſubtrectę furētibus
reſolutę ęgris.

FAcies homini tantum:cęteris os aut roſtra frons & aliis: ſed homini tantum
triſticię hilaritatis clemētię ſeueritatis ĩdex in animo ſenſus eius. Supcilia hoĩ
et pariter & alterne mobilia & in his pars animi. Negamus annuimus hęc ma-
xime indicant faſtum. Superbia alicubi conceptaculum. ſed hic ſedem hab& in cor-
de naſcit:hic ſubit:hic pēdet:nihil altius ſimul abruptiuſq; inuenit in corpore niſi
ſolitaria eſſ&.

SVbiacent oculi pars corporis pręcioſiſſima & qui lucis uſu uitam diſtinguant
a morte non omnibus animalium:hi oſtreis nulli qnibuſdam conchaꝝ dubii
pectines enim ſi quis digitos aduerſum hyantes eos moueat contrahunt ut uidētes
et olentes fugiunt admota ferramenta. Quadrupedum talpis uiſus non eſt:oculoꝝ
effigies ineſt. Si quis pętētam detrahat membranam & inter aues ardeolaꝝ generi
quos lentos uocant altero oculo carere tradunt. Optimi augurii cum ad auſtꝝ uolãt
ſeptētrionē ue. Solui enim pericula & metus narrant. Nigidius nec locuſtis:nec ci-
cadis eſſe dicit. Cocleis oculoꝝ uicem:cornicula bina pętētatu implent nec lõbricis
ulli ſunt uermiũue generi. Oculi hoĩ tantum diuerſo colore. Ceruis in ſuo cuiq; ge-
nere ſimiles. Equoꝝ quibuſdam glauci:ſed in hoĩne numeroſiſſime uarietatis atq;
differentię:grandiores:modici:pui:prominētes:quos hebetiores putãt cõditi:quos
clariſſiē cernere ſicut in colore caprinos:pręterea alii cõtuentur lõgiqua:alii niſi ꝓpe
admota non cernũt. Multorum uiſus fulgore ſolis cõſtat nubilo die nõ cernentiũ
nec poſt occaſum:alii interdiu hebetiores noctu pręter cęteros cernũt. De geminis
pupillis aut quibus noxii uiſus eſſent ſatis diximus:Ceſiis ĩ tenebris clariores ferũt
Tiberio Cęſari nec alii genitoꝝ mortalium fuiſſe naturam:ut expergefactus noctu
pauliſp haud aliomodo q̃ luce clara contueret omnia paulatim tenebris ſeſe obducē-
tibus. Diuo auguſto equorum modo glauci fuere ſuperq; hominē albicãtis magni-
tudinis. Quamobcauſam diligētius ſpectari eos iracũdię ferebat. Claudio Cęſari ab
angulis candore carnoſo ſanguineis uenis ſubinde profuſi. Caio principi rigentes
Neroĩ niſi cum cõniueret ad prope admota hebetes xx. gladiatorum in Caii pricipis
ludo fuere. In his duo omnino qui contra cõminationē aliquam non conniuerũt &
ob id inuicti. Tantę hoc difficultatis eſt homini:pleriſq; uero naturale ut palpitare
nõ ceſſent:quos pauidiores accepimus. Oculos uero unicolores nulli cum candore
omnibus medius color differens. Neque ulla ex parte maiora indicia animi cunctis
animalibus ſed maxime homini.i.moderationis:clemētię:miſericordię:odii:amo-
ris:triſticię:lęticię. Contuitu quoque multiformes:truces:torui:flagrantes:graues
tranſuerſi:ſummiſſi:blandi:profecto in oculis animus inhabitat ardent intēduntur
humectant:cõniuēt:hęc illa miſericordię lachryma hos cũ oſculamur animũ ipſum
uidemur attingere:hic fletus & rigantes ora riui quis ille humor eſt in dolore tam
fecundus & paratus?aut ubi reliquo tempore? Animo autem uidemus:animo cer-
nimus. Oculi ceu uaſa quędam uiſibilem eius partem accipiunt atq; tranſmittũt. Sic
magna cogitatio obcęcat:obducto mentis uiſu. Sic in morbo comit ali animo cali-
gante aperti nihil cernunt:quin & patentibus dormiunt lepores:multique hoĩnũ
quos ceribantiã gręci dicunt. Tenuibus multiſque mēbranis eos natura compoſuit

callosis contra frigora caloresq; in extremo tunicis: qua subīde purificant lachryma
tionum saliuis lubricos propter īcursantia & mobiles media eoꝝ cornua fenestrauit
pupilla cuius angustię non sinūt uagari incertam aciem: ac uelut canali dirigūt. Id
obiterque incidētia facile declinant: aliis nigri: aliis ruffi: aliis glauci coloris orbibus
circūdati babili mixtura ut accipiatur circūiecto cādore lux & tēperato repercussu nō
obstrepat: adeoque bis absoluta uis speculi ut tam pua illa pupilla totam imaginem
reddat hominis. Ea causa est ut plerçque alitum e manibus hoīnū oculos potissimū
appetant: quod effigiem suam in bis cernentes uelut ad cognata desideria tendunt
Veterima tantum quędam ad incrementa lunę morbos sentiunt. Sed homo solus
emisso humore cęcitate liberatur. Post xx. annum multis restitutus est uisus: qbusdā
statī nascētibus negatus nullo oculoꝝ uicio multis repēte ablatus simili modo nulla
pręcedente iniuria. Venam ab his pertinere ad cerebrum peritissimi tradūt auctores
Ego & ad stomachum crediderim. Certe nullis sine redūdatioē eius eruitur oculus
Morietibus illos operire: rursusq; in rogo patefacere. Quiritum ritu sacrum est. Ita
more condito ut neque ab homine supprēmum eos spectari fas sit & cęlo non ostē
di nefas. Vni animalium homini deprauātur: unde cognomina strabonū & pactoꝝ
ab hisdē q altero luīne orbi nascūtˀ: coclides uocātˀ qbus pui utríq; ocelli luscini iiurię
cognomē babuere. Nocturnorum animaliū ueluti felium in tenebris fulgent: radi/
antque oculi ut contueri non sit: & caprę lupoque splēdent: lucēque iaculantˀ: Vitu/
lo marino & hyeme in mille colores transeunt: subinde quin & in tenebris multoꝝ
piscium refulgent: sicut aridi & robusti candicātes uetustate putresque nō cōntuere
diximus: quę obliquis oculis: sed circūacto cabite cernant Cameleones ipsos oculos
circumagere tradunt totos. Cancri in obliquū aspiciūt crusta fragili inclusos gerētes
locustis: suillis quidem magna ex parte sub eodē munimēto pręduri eminēt: quoꝝ
duri sunt minus cernūt: q̄ quorum humidi. Serpētium catulis & hirūdinum pullis
si quis eruat renasci tradunt. Insectorū omnium & quibus testacea operimēta oculi
mouentur: sicut quadrupedum aures: quibus fragilia operimēta: his oculi duri. Oīa
talia & pisces & insecta non habent genas nec integunt oculos omnibus mēbrana
uitri modo translucida obtēditur. Palpebrę in genis homini utrinq; mulieribus ue/
ro etiam infectę quottidiano tanta est decoris affectatio ut tingantˀ oculi quoq;: alia
de causa hęc natura dederat ceu uallum quoddam uisus: & prominens munimentū
contra occursantia animalia aut talia fortuitu incidentia. Defluere eas haud īmerito
uenere abundantibus tradūt & cęteris nulli sunt: nisi quibus & in reliquo corpore
pili. Sed quadrupedibus in superiori tantum gena: uolucribus in īferiori: & quibus
mole tergus: ut serpētibus & quadrupedibus quę oua pariūt ut lacertę strucocame/
lus alitum sola ut homo utrinq; palpebras habet.

NEc gene quidem oībus: ideo neque uitatio his quę animal generant grauiores
alitum inferiore gena. Conniuēt. Eedē nictantur ab angulis mēbrana abeūte
Columbę & similia utraque cōniuēt. At quadrupedes quę oua pariunt ut testudiēs
Crocodilli inferiore tantum sine ulla nictatione propter pręduros oculos. Extremū
ambitum genę superioris antiqui cilium uocauere: unde & supercilia hoc uulnere
aliquo obductum non coalescit. In paucis humani corporis membris Infra oculos
male homini tantum quas prisci genasuocabant xvii tabularum interdicto radi eas
fęminis uetātes: pudoris hęc sedes. Ibi maxime ostenditur rubor inter eas hilaritatē
risumq; indicantes buccę.

ETaltior homini tantum quē noui moresſ subdole irrisioni dicauere nasus. Nō
alii animalium nares eminent: auibus serpētibus piscibus foramina tātum ad
olfatus sine naribus & hinc cognomina simorum Silonū septimo mense genitis
Sępe numero foramina aurium & narium defuere. Labra a quibus brochilabeones
dicti & os probum duriusue aīmal generātibus pro his Cornea & acuta uolucribus

rostra. Eadem rapto uiuētibus adunca collecto recta herbas ruētibus limūq; lata ut
suum generi iumentis uice manus ad colligēda pabula ora apertiora laniatu uiuēti-
bus. Mentum nulli pręter hominē: nec male: maxillas Crocodillus tantū superiores
mou&: terrestres quadrupedes eodem quo cętera more: pręterq̄ in obliquum.

DEntium tria genera: serrati aut cōtinui aut exerti. Serrati pectinatim coeuntes
ne contrario cursu atterantur ut serpentibus piscibus canibus: cōtinui ut homí equo
Exerti ut apro hyppotamo elephāto. Continui hoꝝ qui digerunt cibum lati & acuti
Qui cōficiunt duplices & qui discriminānt eos Canini appellantᷣ: hi sunt serrati lon-
gissimi continui: aut utraque pte oris sunt ut equo: aut superiore primores nō sunt
ut bubus ouibus oībusq; quę ruminant. Caprę superiores non sunt pręter primores
geminos. Nullis exerti quibus serrata. Raro fęminę & tamen sine usu. Itaque cum
apri percutiant: fęminę sues mordent nulli cui cornua exerti: sed omnibus concaui.
Cęteris dentes solidi: piscium omnibus serrati pręter scarum: huic uni aquatiliū plaí
Cętero multis eorum in līgua & toto ore: ut turba uulneꝝ moliant: quę attritu subi-
gere non queunt. Multis & in palato atque etiam in cauda: pręterea in os uergētes
ne excidant cibi nullum habentibus retinēdi adminiculū. Similes aspidi & serpen-
tibus: sed duo in supera parte dextra leuaque longissimi tenui fistula pforati: ut scor
pionis q̄ aculei uenenum īfundētes nō aliud hoc esse q̄ fel serpētinum: & īde uenis
sub spina ad os puenire diligētissimi auctores scribunt. Quidam unum esse eum &
quia sit adūcus resupinari ut eum momorderit extrahant alicui tū decidere eū: rur-
susque recrescere facilem decursu & sine eo esse quos tractari cernamus. Scorpionis
caudę inesse eum & plerisq; terrę ceruos: Viperę dētes gingiua conduntᷣ: hęc eadem
pręgnans ueneno impręsso dentium repulsu uirus fundit in morsu. Voluc̄ꝝ nulli
dentes pręter uespertilionem. Camelus ex his quę non sunt cornigera in superiore
maxilla priores nō habet. Cornua habētium nullis serrati: & cocleę dentes habēt. In-
ditio est a mīmis earundē tota sęuitia. At in marinis crustata & cartilaginea primos
habere. Item echinis quinos esse: unde intelligi potuerit miror dētium uice aculeus
insectis. Simię dentes ut homini. Elephanto intus ad mandendū quattuor: pręter
eos qui pręminent: masculis reflexi: fęminis recti atq; proni. Musculus marinus q
balenam antecedit nullos habet: sed pro his setis intus os hirsutum & linguam etiā
appellatam. Terrestrium minutis quadrupedibus primores bini utrinq; lōgissimi
cęteri cum ipsis nascuntᷣ homini postq̄ natus est vii. mēse reliquis perpetui manent
Mutatur hoīni: leoni iumento: cani: et ruminantibus. Sed leoni & cani non nisi ca-
nini appellati: lupi dexter caninus in magnis habetᷣ operibus. Maxillares qui sunt
Caninis nullum animal mutat: hoīni nouissimi qui genuini uocantᷣ circiter xx. āno
gignuntᷣ: multis & lxxx. fęminis quoq;: sed quibus in Iuuēta nō fuere nati cecidere
in senecta & mox renasci certum est. Zoelem samotracē cui renati essent post quat-
tuor annos. Mutianus uisum a se prodidit. Cęterum maribus plures q̄ feminis in
hoīne pecude capra sue. Thimarcus nitoclus filius papii duos ordines habuit ma-
xilaꝝ frater eius non mutauit primores: ideo pręfuit. Est exemplū dentis homini et
in palato geniti canini amissi casu aliquo nūq̄ renascuntᷣ. Cęteris senecta rubescunt
Equo tantū candidiores fiunt. Aetas ueterinorum dentibus iudicatur: ex quo sunt
numero xl. amittit xxx· mense priores utrinq; binos sequente anno totidem proxi-
mos cum subeunt· Bicto Columellares quinto āno incipiente binos amittit: qui vi
anno renascuntᷣ vii· omnes habet & renatos & inmutabiles. Equo castrato prius nō
decidunt dentes. Asinorum genus xxx. mēse similiter amittit: deīde senis mēsibus
quod si nō prius peperere q̄ decidant postremi sterilitas certa bubus bis mutantur.
Suibus decidunt nūq̄ assumpta hac obseruatione. Senectus in equis & cęteris uete-
rinis intellige dentium brochitate supercilioꝝ. Canicie & circa ea lacunis cum fere

xvi.annorum extimantur hominũ dentibus quoddam inest uirus. Nanq; & speculi
nitorem ex aduerso nudati hebetant. Colũbaꝝ fętus implumescũt. Reliqua de his
in generatione hominũ dicta sunt erumpẽtibns morbis corpora ĩfantia accipiunt.
Reliqua animalia quę serratos habẽt sęuissima dentibus.

LInguę nõ oĩbus uno modo tenuissima serpẽtibus & trisulca uibrans atri colo-
ris & si extrahas perlõga: lacertis bifida et pilosa uitulisq; marinis duplex: sed supra-
dictis capillamenti tenuitate cęteris circũlãbẽda ora piscibus paulominus q̃ tota ad-
hęrens. Crocodillis tota: sed in gustatu linguę uice carnosum aquatilibus palatum
leonibus pardis omĩbusque generis eius etiam felibus imbricatę asperitatis & lunę
similis attenuansq; lambendo cutem hominis: quę causa etiam mãsuefactam ubi ad
uicinum sanguinem puenit: saliua inuitat ad rabiẽ. De purpuraꝝ linguis diximus
Ranis prima cohęret intima absoluta a gutture: qua uocem mittũt mares cũ uocãt̃
ololigones stato id tẽpore euenit scientibus ad coitum̃ fęminas. Tum siquidẽ infe-
riore labro demisso ad libramentum modicę aquę receptum in fauces palpitãte ibi
lingua ullulatus elicitur: tunc & extẽti buccarum sinus pręlucent oculi flagrãt labo-
re perpulsi: quibus in posteriore pte aculei hi et dẽtes & lingua. Apibus etiã pręlõga
eminens et cicadis: quibus aculeus in ore fistulosus: his nec lingua nec dẽtes qbuidã
insectis intus lingua ut formicis. Cęterum lata elephanto pręcipue reliquis in suo
genere semper absoluta homini tantũ ita sępe cõstricta uenis ut intercidi eas necesse
sit. Metellum põtificem adeo ĩexplanatę fuisse accipimus ut multis uicibus tortus
credatur. Dum meditatur in dedicanda ęde opifere dicere cęteris vii. ferme anno ser-
monẽ exprimit: multis uero contingit ut auium & animalium uocis ĩdiscrete edat̃
imitatio. Intellectus saporum cęteris in prima lingua homini & in palato. Tonsile
in homine in sue glandulę quę inter eas uuę nomine ultimo dependet palato: hoĩ
tantum est sub ea minor lingua nulli oua generantiũ. Opera eius gemina duabus in
terposita fistulis. Interior eaꝝ epiglosis appellatur: altera ad pulmonẽ atque cor pti-
nens hanc operit in epulando spiritu ac uoce illac meante: nisi potus cibusue in ali-
enum deerrauerit tramitẽ torqueat.

ALtera exterior appellatur sane gula: quę cibus atq; potus deuoratus tendit: hic
ad stomachum is ad uentrẽ hanc per uices aperit: cum spiritus tantũ aut uox
commeat ne restagnatio intẽpestiua alui absterpat. Ex cartilagiẽ & carne arteria gulę
neruo & carne cõstat. Ceruix nulli nisi quibus utraq; hęc. Cęteris collũ qbus tantum
gula: sed quibus ceruix e multis uerteoratis orbiculatim ossibus flexibilis ad circũ-
spectũ articuloꝝ nodis iũgitur. Leoni tantũ & lupo hyeme singulis rectisq; ossibus
rigens. Cętero spinę annectitur: spina lumbis ossea sed tereti structura per media fo
ramina a cerebro medulla descendẽte esse ei naturam quam cerebro colligũt: quoniã
prętenui eius mẽbrana modo incisa statim expiretur: quibus longa crura his lõga
et colla. Item aquaticis quãuis breuia crura habentibus simili modo uncos ungues
guttur: homini tantum & suibus intumescit: aquarũq; potant̃ plerũque uicio sum-
mum gulę fauces uocãtur. Postremo stomachus homini est sub arteria iam carnosa
manitas annexa spinę ad latitudinẽ ac longitudinẽ lagenę modo fusa. Quibus fau-
ces non sunt: nec stomachus quidem est: nec colla nec guttur ut piscibus & ora uen
tribus iungunt̃. Testudini marinę lingua nulla nec dentes: sed rostri acie cõminuit
omnia postera arteria & stomachus dẽticulos callo in modum rubi ad conficiẽdos
cibos decrescentibus renis: quicquid appropinquat uẽtri nouissima asperitas & sco-
brina fabris.

COr animalibus cęteris in medio pectore est: homini tantum infra leuã papillã
turbinato mucrone in priora eminens: piscibus solis ad os spectat hoc primũ
nascentibus formari in utero tradunt. Deinde cerebrũ sicut tardissime oculos. Sed

hos primũ emori. Cor nouissime: huic precipuus calor palpitat certe & quasi alteꝝ
mouetur intra animalia pręmoli firmoq; opertum mẽbranę in uolucro munitum
costaꝝ & pectoris muro: ut appareat pręcipuam uitę causam & originẽ primam do/
micilia intra se animo & sanguini prębet sinuoso specu: & in magnis animalibus
triplici in nullo non gemino. Ibi mẽs habitat. Ex hoc fonte duę grãdes uenę in ꝓra
et terga discurrũt: sparsaq; ramoꝝ serie per alias minores omnibus mẽbris uitalem
sanguinem rigant. Solum hoc uiscerum uiciis nõ maceratᷣ nec supplicia uitę trahit
lęsumq; mortẽ illico affert. Cęteris corruptis uitalitas in corde durat. Bruta extimãtᷣ
animalium quibus durum riget: audacia quibus puum est: pauida quibus pręgrãde
maximũ autem est pro portione muribus lepori asino ceruo pantherę mustellis hi
ennis & omĩbus timidis: aut propter metum maleficis. In paphlagonia bina ꝑdici/
bus corda. In equoꝝ corde & boum ossa reperiuntᷣ interdũ augeri. Id per singulos
annos in homine ad binas dragmas ponderis ad l: annum accedere ab eo detrahi tã/
tundem & ideo non uiuere hominẽ ultra 100. annũ defectu cordis ęgyptii existimãt
quibus est mos cadauera asseruari medicata hyrsuto corde gigni quosdam homines
proditur: neq; alios fortiores esse ĩdustria: sicut Aristomenẽ messeum qui ccc. cecidit
lacedemonios ipse cõuulneratus & captus semel per cauernã lautumiaꝝ euasit ãgu/
stia uulpium aditus secutus. Iteꝝ captus sopitis custodibus somno ad ignem aduo/
lutus lora cum corpore excussit. Tercio capto lacedemonii pectus dissecuere uiuenti
hyrsutumq; reptum est. In corde summo pĩguedo est quędam lętis exitis nõ semꝑ
autem in parte extorũ habitũ est. L. postumio & L. albino rege sacroꝝ post cẽtesimã
xxvi. olympiadem. Cum rex pyrrhus ex italia discessiss& cor in exitus aruspices in/
spicere cęperũt. Cęsari dictatori quo die primũ ueste purpurea processit atq; in sella
aurea insedit sacrificanti bis in extis defuit. Vnde questio magna de diuinatione ar/
gumentantibus potuerit ne sine illo uiscere hostia uiuere an ad tẽpus amiserit. Ne/
gatur cremari posse in his qui cerdiaco morbo obierint. Negatᷣ in ueneno ĩterẽptis
Certe extat oratio uitellii qua reum pisonẽ eius sceleris coarguit: hoc usus argumẽ/
to palamq; testatus non potuisse ob uenenum cor germanici Cęsaris cremari. Cõtra
genere morbi defensus est piso.

SVb eo pulmo est spirandique offitium attrahens ac reddens animam. Iccirco
spõgiosus ac fisculus manibus canis pauca cum ut dictum est habent aq̃tilia
ac cętera oua parientia exiguum spumosum nec sanguinẽ: ideo nõ sitiunt. Eadem
est causa quare sub aqua diu ranę & focę urinẽtur. Testudo quoq; q̃uis pręgrandem
et sub toto tegumẽto habeat sine sanguine tamẽ habet quãto minor hic corporibus
tanto uelocitas maior cameleoni portione maximus & nihil aliud intus.

IEcur in dextra parte est in eo quod caput extorũ uocantᷣ magne uarietates. m.
marcello circa mortẽ cum periit ab Annibale. defuit in extis sequenti deinde die ge/
minum repertum est. Defuit & C. mario cum imolar& uticę. Itẽ C. principi kl. Ia.
cum iniret cõsulatum quo ãno interfectus est. Claudio successori eius quo mense in
terẽptus est ueneno. Diuo augusto Spoleti sacrificanti primo potestatis suę die sex
uictimarũ ioci natura replicata intrĩsecus ab una fibra reperta sunt rursumq; dupli/
caturum intra annũ imperiũ Caput extorũ tristis ostenti uisum quoque est pręterq̃
in solicitudine ac metu: tunc enim peremit curas ac bina iocinora lepori circa pręli/
ctum & carnem & cheronessum ad propontidẽ: mirũq; translatis alio interiit alteꝝ
In eodem est fel non omnibus animalibus datum. In euboea calcide nullũ pecori
in naxo pręgrande geminũque ut prodigii loco utrinque aduenę. Equi: muli: asini
cerui: capre: apri: cameli: delphini non habent: murium aliqui habent: hominũ pau
cis non est: quorum ualitudo firma & uita longior. Sunt qui equo non quidem in
iecore esse: sed in aluo putent et ceruo in cauda. aut intestinis: ideo tantũ habent ama/

titudinē ut a canibus non attingantur. Est autē nihil aliud q̄ purgamentū pessimū sanguis & ideo in materia est. Certe iecur nulli est nisi sanguinem habentibus. Accipit hoc a corde cui iungitur: funditq; in uenas.

SEd in felle nigro insanię causa homini morsque toto redito: huic & in mores crimen bilis nomine: adeo magnū est in hac pte uirus: cū se fundit in aīmum quin & toto uagū corpore: colorem oculis quoque aufert. Illud quidem redditum etiam aenis nigrescuntq; contacto eo. Ne quis miretur id uenenū esse serpētū. Carēt eo qui absçynthio uescūt in ponto: sed renibus ex pte tantum altera intestino iūgit ut coruis coturnicibus fasianis: quibus intestino tantum ut colūbis accipitre murenis paucis auium in pectore. Serpētibus portioē maxima copiosum & piscibus. Est autem toto plerisq; intestino sicut accipitri. Miluo pręterea in pectore est: & cęteris auibus. Vitulus quidem marinus ad multa quoq; nobile tauroꝝ felle aureus ducit color. Aruspices id neptunno & Iunonis potentię dicauere: geminūq; fuit Diuo augusto: quo die apud attium uicit. Murium iecusculis fibrę ad numeꝝ lunę ī mēse congruere dicuntur: totidemq; & inueniri quotū lumē eius sit: pręterea bruma increscere.

CVniculorum erta in betica gemina sępe reperiunt. Ranaꝝ rubetarum altera fibra a formicis non attingit propter uenenum arbitrant: iecur maxime uetustatis patiens centenis durare annis obsidionum exempla prodidere. Exta serpētibus & lacertis longa. Cecume uolaterano dracones emicuisse de extis lęto prodigio traditur & profecto nihil īcredibile sit existimantibus. Pyrrho regi quo die piit pręcisa hostiaꝝ capita repsisse sanguinē suum lambētia. Exta homini ab inferiori uiscerum parte separantur membranę quę pręcordia appellant: quia cordi prętēdūt quod gręci appellauerūt plimeas. Omīa quidē principalia uiscera mēbranis ꝓpriis ac uelut uaginis inclusit prouidēs natura. In hac fuit peculiaris causa uicinitas alui ne cibis supprimeret aīmus: huic certe refertur accepta subtilitas mētis. Inde nulla est ei caro: sed numerosa exilitas. In eadem pręcipua hilaritatis sedes: quod titillatu maxime intelligitur alaꝝ quas subit nō alibi tenuiore humana cute: ideoq; scalpendi dulcedine ibi proxima. Ob hoc in pręliis gladiatorūq; spectaculis mortē cum risu traiecta pręcordia attulerūt.

SVbest uentri stomachum habentibus cęteris simplex ruminantibus gemmis sanguine carentibus nullus intestinis enim ab ore incipiens quadam uia codē reflectitur ut sępię & polypo: in homine annexus in fimo stomacho similis canino his solis animaliū inferiore pte angustior. Itaque sola uomūt: quia repleto propter angustias supprimitur cibi: quod accidere non potest his: quorum spatiosa laxitas eum ad inferiora transmittit. Ab hoc uentriculo lactes in oue & homine ꝑ quas labit cibus. In cęteris illę quibus capaciora intestina ad aluum hominiq; flexuosissimus orbibus. Iccirco magis auidi ciborum: quibus ab aluo lōgius spatium: idem minus solertes: quibus obesissimus uenter. Aues quoq; geminos sinus habēt quędam unum quo mergunt recentia ut guttur: alterum in quem ex eo demittūt cōcoctione maturata: ut gallinę palumbes colūbę perdices. Cęterę fere carent eo: sed gula patentiore utunt: ut graculi: corui: cornices: quędam neutro modo: sed uentrē proximum habent: quibus pręlonga colla & angusta ut porfirioni uēter solidi pedum asper & durus terrestrium: aliis denticulatę asperitatis: aliis cancellatim mordacis: quibus neq; dentes utrinque: nec ruminatio: hic conficiuntnr cibi: hinc in aluum delabuntur. Media hęc umblico annexa: omnibus in homine hyle infima parte simul a gręcis appellatur colon: ubi doꝝ magna pte angustissima canibus: qua de causa uehemēti uisu: nec sine cruciatu leuant eā insatiabilia animalium: quibus a uētre protinus recto intestino transeunt cibi: ut lupis ceruariis & īter aues mergis uētres et elephanto Quattuor. Cętera suibus similia. Pulmo quadruplo maior q̄ bubulo

Auibus uenter carnosus callosusq;. In uentre hyrundinū pullis lapilli candidi aut rubēti colore qui chelidonii uocantur magicis narrati artibus repiunť & in iuuēca/rum secundo uentre pilę rotunditate nigricans totus nullo pondere singulare ut putant remedium egre parientibus si tellurē non attigerit uētriculi atq; ītestina pin/gui atque tenui omento integuntur pręterquam oua gignentibus.

HIc annectitur lien in sinistra parte aduersus iecur cum quo locum aliquando· permutat: sed prodigiose quidam putant eum inesse oua parietibus. Itē serpentibus ad modum exiguum. Ita certe admodum appar&ᷣ in testudine & crocodillo & lacer/tis & ranis. Equocephalani non inesse cōstat neq; his quę carent sanguine: peculiare cursus impedimētum aliquando in eo quamobrē inuritur cursorū laborantibus et per uulnus etiam exempto uiuere animalia tradunt. Sunt qui putent adimi risum simul homini: intēperantiamq; eius constare lienis magnitudine. Asię regio scepsis appellať in qua minimos esse pecora tradunt: & inde ad lienem inuenta remedia. At in bileto & tharne quaterni renes ceruix. Contra pēnatis squamosisq; mulli de cętero summis adhęrent lumbis. Dexter omnibus est latior & minus pinguis sicci/orq;. Vtrique autē pinguitudo e medio exit prętēr̃q in uitulo marino.

ANimalia in renibus pīguissimis oues qdē lętaliter circū eos cōcreto pīgui ali/quando in his inueniunť lapilli. Renes habent omnia quadrupedū quę animal ge/nerant oua parientium testudo sola quę & omnia alia uiscera: sed ut homo bubulus similis e multis renibus cōpositus.

PEctus e costa pręcordiis & uitalibus natura circūdedit: at uētri quem necesse erat increscere ademit. Nulla animalium circa uētrem ossa: pectus homini tā/tum latus: reliquis carinatum uolucribus magis & inter eas aquaticis maxime.

COstę homini octonę subitos denę cornigeris xiiii. serpētibus xxx.

INfra aluum est a priore parte uessica. quę nulli oua gignentiū pręter testudi/nem nulli nisi sānguinē pulmonē habenti: nulli pedibus carentiū. Inter eas & aluū arterię ad pubem tēdentes: quę ilia appellanť. In uessica lupi lapillus qui syrites uo/catur: sed hominū quibusdam diro cruciatu subinde nascentes caldi & setaꝝ capilla/menta. Vessica mēbrana constat: quę uulnerata cicatrice non solidescit: neq; qua ce/rebrum aut cor inuoluitur: plura enim membranaꝝ genera fęminis eadem omnia prętēr̃q uessicę iunctus utriculus: unde dictus est ueterus quidē alio nomiē lochos appellant: hoc in reliquis animalibus uuluam hoc uiperę: & intra se parientibus du/plex. Oua generantium annexa pręcordiis in muliere geminos sinus ab utraq; pte laterum habet fimebris quotiens uersa spiritum inclusit. Boues grauidas negant prętēr̃q dextro uuluę sinu ferre etiam cum geminos ferant. Vuluę tecto partu meli/or q̃ edito. Eiectitia uocatur illa hęc porcaria primi partus sui optima cōtra effetis a partu prętēr̃q eodem die suis occisę liuidi ac macri: nec non clarū suū pręter primos partus probanť potius quę ueteꝝ nec dum effetarum: nec biduo ante partum aut post partum: aut quo eiecerit die proxima adiecticię est occisę uno die post partum huius & summū & optimum si non fętus non hauserit eiecticię teterrimū. Antiq abdomē uocabant priusquā caleret iniciētes cecidere non assueti:

COrnigera una parte dentata: & quę in pedibus callos habent sęuo pinguescūt bisulca fixis ue in digitos pedibus & non cornigera adipe cōcretus: hic & cū refixit fragilis semper in fine carnis. Contra pingue īter carnem cutemq; succo & liquidū Quędam nō pinguescūt ut lepus perdix. Sterilibra cuncta pinguia & in maribus

et in fęminis senescuntq; celerius pręping͡uia. Omibus aīalibus est quoddā pigue adeps cūctis sine sensu: quia nec arterias hab& nec uenas plerasq; animaliū pigue/do sine sensu: quam ob causam sues spirātes a muribus tradūt rosas. Quin & labeoī Consularis uiri filio detractos adipes elatumq; corpus immobili onere & medulla ex eodem uidet̃ inuēta rubens in senecta albescēs: nō nisi canis & ossibus: nec cru/ribus iumētoꝝ aut canum: quare fracta nō ruminat: quod defluente euenit medulla Est autem pinguis his quibus adeps sęuosa Cornigeris neruosa & in spina tantū dorsi ossa non habentibus ut pisciū generi. Vrsis non nulla: leoni in femorum & brachioꝝ ossibus paucis exigua admodū: cętera tanta duricia: ut ignis elidat̃ uelut e silice: his duraque non piguescunt. Asinorū ad tubas canora delphinis ossa non spina. Animal enim pariunt. Serpētibus spinę aquatiliū mollibus nulla sed corpus circulis carnis uinctum: ut sępię atque loligini & isectis negatur esse ulla cartilago Aquatilium quędam habēt medullam in spinis. Vituli marini Cartilaginē nō ossa Item non omnium auriculę ac nares quę modicū eminēt: flexibili molli naturę ꝓ/uidentia ne frangerent̃. Cartilago rupta nō solidescit nec pręcisa ossa recrescūt pręterq̄ ueteris ab ungula ad suffragma: homo crescit in lōgitudinē ad ānos ter septiōs Trini deinde ad plenitudinē: maxime autē pubescens nodum quendam soluere: et pręcipue egritudine sentitur. Nerui orsi a corde bibuloq; etiam circūuoluti similem naturam & causam habent in omnibus lubricis applicatis ossibus: nodosq; corpoꝝ qui uocant̃ articuli: alibi interuētu: alibi ambitu: alicubi transitu ligantes: hic illic lati ut quęq; possit figuratio: nec hi solidantur incisi: mirumq; uulneratis summus dolor pręsectis nullus. Sine neruis sunt quędam animalia ut pisces: arteriis enī con/stant: sed neque his mollis piscium generis ubi sunt nerui iteriores cōducūt mēbra superiores reuocant. Inter hos laten arterię. i. spiritus sęmitę: his innatant uenę. i. sanguinis riui.

ARteriaꝝ pulsus ī cacumīe maxīe mēbroꝝ euidēs index fere morborū in mo/dulos certos legesq; metricas per ętates stabilis aut citatius aut tardius descri/ptus ab herophilo medicinę uate nimiam propter subtilitatē miranda arte desertus obseruatione tamē crebri aut languidi ictus gubernacula uitę tēperat. Arterię carēt sensu nam & sanguinis sensu: nam & sanguine. Nec omēs uitalem cōtinēt spiritū pręcisisq; torpescit tantū pars ea corporis. Aues nec uenas nec arterias habent. Item serpētes testudines lacertę mīmūque sanguis uenę prętenues. Postremo fibrę sub/ter totam cutem disparsę adeo in angustū subtilitatē tenuant̃ ut penetrare nō possit sanguis aliud ue q̄ exilis humor ab illo qui caminibus innumeris. Sudor appellat̃ in umblico uenaꝝ nodus ac coitus.

SAnguis quibus multis & pinguis iracundus maribus quā fęminis nigrior & iuuentute magis q̄ senio & inferiore parte pinguior. Magna & in eo utilitatis por/tio. Emissus spiritum trahit secum & iacturam tamē nō sentit. Animaliū fortiora quibus sanguis crassi or: timidiora quibus minimus aut nullus. Tauroꝝ celerrime coit atque durescit: ideo pestifer potu maxime aprorum ac ceruorum caprarumque et bubalorum omniū nō spissatur pinguissimus asinis homini tenuissimus qbus plusquā quaterni pedes nullus. Obesis minus copiosus: quoniam absumitur pigui profluuium eius uni fit in maribus homini aliis aliis nare alterutra quibusdam per infera multis per ora stato tēpore ut nuper matrino uisco prętorio uiro: ut in oībus annis uolusio saturnino urbis pręfecto: qui lxxxx. etiam excessit ānum. Solum hoc in corpore tēporalium sentit icremētum. Siquidem hostię abundantiorem fundunt si prius bibere: quę animaliū latere certis tēporibus diximus nō habēt tūc sanguinē pręter exiguas admodum circa corda guttas miro opere naturę. Sicut in homīe uim eius ad mīma momēta mutari. Nō modo tātum in ore suffusa materia: uerum ad

ſingulos animi habitus pudore ira metu palloris pluribus modis ita roboris alius
enim irę & alius uerecũdię. Nam in metu refugere & nuſquã eſſe certũ eſt: multiſq;
tranſfluere tranſfoſſos quod homini tantum euenit. Nam quę imitari diximus co/
lorem alienũ accipiunt quadam re percuſſus homo ſolus in ſe mutat morbi omnes
morſq; ſanguinẽ abſumunt.

SVnt qui ſubtilitatem animi conſtare non in tenuitate ſanguinis putẽt: ſed cu/
te operimẽtis corpoꝝ magis antra minus bruta eſſe: ut oſtreas & teſtudines. Boum
terga ſetas ſuum obſtare tenuitati inmeantis ſpiritus: nec purũ liquidũq; tranſmitti
ſic & in homine cum craſſior calloſior ue excludat cutis. Quod uero non Crocodil/
lus: ſed duricia tergoris tribuatur & ſolertia hyppotami Corii craſſitudo talis ut ĩde
tornent̃ haſtę & tamen quadam ingenio medica diligẽtia. Elephantoꝝ quoq; tergo
ra impenetrabiles ſetas habent: cum tamen omnium quadrupedũ ſubtilitas animi
pręcipua perhibeatur. Illis ergo cutis ipſa ſenſu caret maxime in capite ubicũq; per
ſe ac ſine carne eſt. Vulnerata nõ coit ut in bucca cilioq;. Quę animal pariunt pilos
habent: quę oua pẽnas aut ſquamas aut cortices ut teſtudines: aut cutem puram ut
ſerpẽtes pẽnaꝝ cauę omnium pręciſę non creſcunt: uulſę renaſcunt̃ mẽbranis uolãt
fragilibus inſecta humẽtibus hyrũdines in mari ſiccis inter tecta ueſptilio: horum
quoque alę articulos habent pili e cute exeũt̃ craſſi hircis fęminis tenuiores. Equis in
iuba. In harmis leoni. Daſippodi & in buccis intus in pedibus quę utraq; Trogus
in lepore tradit. Hoc exemplo libidinoſiores hominũ quoq; hyrcos: colligens uillo/
ſiſſimus animalium lepus. Pubeſcit homo ſolus quod niſi cõtigat ſterilis in gignẽ/
do eſt ſeu maſculus ſeu fęmina: pili in homine partim ſimul: partĩ poſtea gignunt̃
Cum geniti autem non deſinũt: ſicut nec in fęminis magnope. Inuẽtę tamẽ quędã
de fluuio capitis inualidę ut languidiores cum mẽſtrui curſus ſtetere: quibuſdam
poſt genitis uiris ſpõte non gignũt̃. Quadrupedibus plurimũ cadere atq; ſubnaſci
annuum eſt uiris creſcunt maxime in capillo: mox in barba: reciſi non ut herbę ac
cętera inciſura augent̃: ſed ab radice exeunt. Creſcunt & in quibuſdã morbis maxĩe
tuſſi & in ſenecta: deficiunt quoq; tẽporibus libidinoſis congeniti maturius deflu/
unt: ac nati celerius decreſcunt: quadrupedũ dorſa piloſa uẽtres glabri boum coriis
glutinum excoquitur: taurorumq; pręcipuũ mammas homo ſolus e maribus habet
Cętera animalia mammaꝝ notas tantum: ſed ne fęminę quidem in pectore niſi quę
poſſunt partus attollere. Oua gignẽtium nulli: nec lac niſi animal pariẽti. Volucꝝ
ueſpertilio tantum. Fabuloſum enim arbitror de ſtrigibus ubera eas infantiũ labris
inmulgere eſſe in maledictis iam antiquis ſtrigem conuenit: ſed quę ſit auium con/
ſtare non arbitror.

ASini a fętu dolent ideo vi. menſe arcetur partus cum ęquo anno toto prębeãt:
quibus ſolida ungul : nec ſupra geminos fętus: hęc oĩa binas habẽt mammas:
nec alibi niſi in femoribus. Eodem loci biſulca & cornigera. Boues quaternas: Oues
capręq; binas quę numeroſo fęcũda ptu: & quibus digiti ĩ pedibus hęc plures habẽt
toto uentre duplici ordine ut ſues generoſę duodenas uulgares binis minus. Simi/
liter canes alia uẽtre medio quaternas ut pantherę: alia binas ut leenę. Elephas tãtũ
ſub harmis duas: nec in pectore: ſed citra in aliis occultas nullas in fęminis digitos ha
bentiũ primis genitis in quaque parte ſues primas pręmunt eſcę faucibus proxime
ut ſuam nouit quiſq; quo genitus eſt ordine: eaq; aliter nec alia detractio illa alũno
ſuo ſterileſcit illico ac reſilit. Vno uero ex omni turba relicto ſola munifex quę gẽi/
ta fuerat attributa defendit. Vrſę mãmas quaternas gerunt. Delphini binas in ima
aluo papillas tantũ: nec euidentes & paulo in obliquũ porrectas: neq; aliud animal
in curſu labitur. Et Balenę uituli que mãmis nutriunt fętus.

MVlieri ante vii. mensem fusum lac inutile ab eo mense quod uitales partus sa/
lubre plurimis: aut totis in annis atq; etiam in aliarum sinus fluit. Cameli lac mulget᷑
ne iterum grauescat. Suauissimum hoc existimatur ad unā mensuram tribus aquę
additis. Bos ante partum non habet ex proximo semper a partu colostrę fiūt ni ad/
misceatur aqua in punicis modum coeunt duricia. Asinę pregnantes cōtinuo lacte/
scunt pullos earum ubi pingue pabulum biduo a partu maternū lac gustasse letale
est. Genus mali uocatur colostratio. Caseus non fit ex utrinq; dentatis: quoniā eorū
lac non coit. Tenuissimū Cameli: mox equi crassissimū. Asini ut coaguli uice utant᷑
Conferre aliquid & candori in mulierum cute existimatur: lopea certe domicii neronis
Coniunx quingētas per omnia secum fętas trahens balnearum etiam solio totum cor/
pus illo lacte macerabat: extendi quoque cutem credens. Omne autem igne spissat᷑
humore feruescit. Bubulum caseo fertilius: qui caprinum ex eadē mensura pene al/
tero tanto: quę plures quaternis mammas habent caseo inutilia & meliora quę binas
Coagulum inutile leporis: edi laudatum: pręcipuū dapsipolis: quod & profluuio alui
medetur. Vnus utrinq; dentatorum mirum barbaras gentes: quę lacte uiuūt igno/
rare ac spernere tot sęculis casei dotem. Densantes id alioquin macorem iucundum
& pingue butirum supunna. i. lacte concretiorq; q̄ quod seui uocatur. Non omit/
tendum in eo dei uim esse & barbaros omēs infantesq; nostros eo ungi

CAus caseo Romę ubi oīm gētiū bona iudicāt᷑. Cominus & e pꝛouinciis neuma/
senus pręcipua laus gaballicis pagis: sed breuis ac musteo tātū cōmēdatio. Duobus
per alpes generibus pabula sua approbant dalmaticę docleatā mittunt ceu tronitere
nautusicum numerosior appennino cebanum hoc & liguria mittit. Ouium maxie
lactis asinatem ex uimbria mixtoq; Etrurię atq; Ligurię confinio lunensem magni/
tudine cōspicuum quippe & ad singula milia pondo pręmitur. Proximū autē urbi
uestinum eumq; cedicio Campo laudatissimū et caprarum gregibus sua laus est. Ingēti
maxime querente gratiam fumo qualis in ipsa urbe cōficitur cunctis pręferēdis. Nā
galliarum sapor medicamēti uim obtin&. Transmarina uero bitimus fere in gloria est
Inesse pabulis salem etiam ubi non detur ita maxime intelligit᷑ omni in sale caseo
senescente: quales redire in musteum saporem aceto & thimo maceratos certum est
Tradunt zoroastem in desertis caseo uixisse xx. annis ita tēperato ut uetustatem nō
sentir&.

TErrestrium solus homo bipes uni unguli humeri cęteris armis uni ulne. Qui
bus animalium manus sunt: intus tātum carnose extra neruis & cute constant
Digiti quibusdam seni. In manibus enī C. Oratii ex patricia gente filias duas ob id
sedigitas accepimus appellatas & uulcatium sedigitum illustrem in poetica homis
digiti ternos articulos habent. Pollex binos & digitis aduersis flectitur: parte uero
in obliquū porrigitur crassior cęteris: huic minimus mensura duo reliqui sibi inter
quos medius longissime protēditur: quibus ex rapina uictus quadrupedum quini
digiti in prioribus pedibus reliquis quaterni: leones: lupi: canes: in posterioribus
quoq; quinos ungues habent uno iuxta cruris articulum depēdente. Reliqua sunt
minora & digitos quinos. Brachia non omibus paria. Tracio studioso in C. Cęsaris
ludo notū est dextrā fuisse procerιorē. Animaliū quędam ut manibus utunt᷑ priorum
ministerio pedum sedentq; ad os illis admouētia cibos scauri.

NAm Simiarum genera pfectam hominis similitudinē cōtinēt facie naribus auri/
bus: palpebris quę solę quadrupedū & inferiorē habent genā. Nā māmas in pectore
et brachia & crura in contrariū flexa similiter in manibus ungues digitos lōgioręq;
mediū pedibus paulū differunt. Sunt enī ut manus pręlongę: sed uestigium palmę
simile faciunt. Pollex quoque his & articuli ut homini: ac pręterea genitale tātum

hominū uiſcera etiā interiora ōnia ad exēplar.

VNgues clauſulę neruorum ſummę exiſtimantur ōnibus his quibus & digiti ſed ſimię ūbricę: hominibus lati & defuncto creſcunt. Rapacibus unci: cęteris recti ut canibus pręter eum qui a crure pleriſq; dependet. Omnia digitos habēt quę pedes excepto Elephanto huic enim informes numero quidē v. ſed indiuiſi ac leui-teo diſcreti unguliſq; haud unguibus ſimiles: & pedes maiores priores in poſterio-ribus: articuli breues. i. poplices flectit intus hoīnis modo. Cętera animalia īdiuerſa poſterioribus articulis pedibus quā prioribus. Nam quę animal generant genua āte ſe flectunt & ſuffraginum artus in aduerſum hoī genua & cubiti contraria. Itē urſus et ſimiaꝝ generi. Ob id minime pernicibus oua pariētibus quadrupedū Crocodillo lacertis priora genera poſt curuant̃: poſteriora in priorem partē. Sunt autem crura his obliqua humani pollicis modo: ſic & multis pedibus pręterq̄ nouiſſima ſalien-tibus. Aries ut quadrupedes alas in priora curuāt ſuffraginē in poſteriora hominis genibus quędam & religio ineſt obſeruatione gētium: hęc & ſupplices attigūt. Ad hęc & manus tendunt: hęc ut aras adorant fortaſſis quia in iſtis uitalitas. Nāque in ipſa genu utriuſq; cōmiſſera dextra leuaq; peiore parte gemina quędā buccaꝝ ianitas ineſt: qua perfoſſa ceu ungulę ſpiritus fugit. Ineſt & aliis partibus religio quędam ſicut dextra oculis appetitur in fide porrigit̃. Antiquis gręcię in ſupplicādo mentū attingere mos erat. Eſt in aure una memorię locus quam tangentes atteſtantur. Et poſt aurē ęque dextram nemeſios: quę dea latinū nomen ne in capitolio quidē īue-nit quo referrimus per tactū ori proximū a minimo digito ueniam ſermonis a diis ſibi repoſcentes. Varices in cruribus uiro tantū mulieri raro C. Mario. ſ. qui ſepties Conſul fuit ſtante ſibi extrahi ſibi paſſum unum opius auctor eſt. Omnia animalia a dextris partibus incedunt ſiniſtris incubant. Reliqua ut libitū eſt gradiunt̃. Leo tantū & camelus pedatim: hoc eſt ut ſiniſter pes non tranſeat primū ſed ſubſequitur Pedes hoī maximi: fęminis tenuiores in omni genere. Sure homini tantū & crura carnoſa. Reperitur apud auctores quēdam in ęgypto non habuiſſe ſuras. Vola hoī tantū exceptis quibuſdā. Nanqne & hinc & cognomina inuēta planci panſe Scauri ſicut a cruribus uari uatini: quę uicia & in quadrupedibus ſolidas habent ungulas quę non ſunt cornigera. Igitur pro his tęlum ungula eſt illis nec talos habent eadē At quę biſulca ſunt habent idē digitos habentibus non ſunt neq; in prioribus pedi-bus omnino ulli. Camelo tali ſimiles bubalis: ſed minores paulo. Eſt eni biſulcus diſcrimine exiguo pedes in ueſtigio carnoſi ut urſis: quadecauſa in lōgiore itinere ſine calciatu fatiſcunt.

VNgulę tantum ueterino generi renaſcuntur. Sues in illirico quibuſdam locis ſolidas habēt ungulas. Cornigera fere biſulca ſolida ungula & bicorne nullū. Vnicorne tantum Aſinus īdicus. Vnicorne biſulcum orix. Talos Aſinus indicus unus ſolidi pedum habet: nam ſues ex utroque genere exiſtimant̃: ideo fedi earum hominē qui exiſtimarunt habere facile coniūcti. Linx tantū digitos habētiū ſimile quiddam talo habet leo etiam num tortuoſos: talus autem rectus eſt in articulo pe-dis uentre eminens concauo in uertebra ligatus.

AVium alię digitatę: alię palmipedes: alię inter utrunq; digitis diuiſis adiecta latitudine: ſed omnibus quaterni digiti tres in priore parte unus a calce: quibuſdam longa crura habentibus. Linx ſola utrinq; binos habet. Eadem linguam ſerpentiū ſimilem in magnam lōgitudinē porrigit circūagit collum in aduerſam ſe. Vngues ei grandes ceu graculis. Auium quibuſdam grauioribus in cruribus additi radii nō nulli uncos habentiū ungues longipedes porrectis ad caudam cruribus uolāt qbus breues contractis ad medium qui negant uolucram ullā ſine pedibus eſſe: cōfirmāt iapodas habere & iocē & drepam in eiſq; quę rariſſiē apparent. Viſę etiā & ſerpentes

anserinis pedibus·

INsectorum pedes primi longiores duros habentibus oculos ut subinde pedibus eos tergeant ceu notamus in muscis quę ex his nouissimos habēt longos Saliunt ut locustae: omnibus autem his semipedes. Araneis quibusdam pręlongi accedunt bini. Internodia singulis terna. Octonos marinis esse diximus polypiis sępiis loligini cancris qui brachia in contrariū mouent pedes in orbē aut in obliquū Iidem soli animalium rotūdi: cętera binos pedes duces habēt. Cancri tantū q̃ternos quę hunc numerū pedum excessere terrestria ut pleriq; uermes nō infra duodenos habent. Aliqua uero & centenos. Numerus pedum imper nulli est. Solipedū crura statim iusta nascunt͂ mensura: postea exporrigētia se uerius q̃ crescētia. Itaq; in īfantia scabunt aures posterioribus quod addita ętate nō queunt quia lōgitudo supfitiē corpoꝝ sola āpliat. Hac de causa inter ītia pasci nisi summissis genibus nō possunt nec usq; dum ceruix ad iusta incremēta perueniat.

POmilionum genus in omnibus animalibus est atque inter uolucres genitalia maribus quibus essent retro sat diximus. Ossea sunt lupis uulpibus mustellis: quorum urinę sunt etiam calculo humano remedia pręcipua. Vrso quoq; simul ut expirauerit cornescere aiunt. Camelino arcus intendere orientis populis fidissimū: nec non aliqua gentiumq; in hęc discrimina & sacroꝝ etiam citra perniciem āputātibus matris deum gallis. Cōtra mulieꝝ paucis prodigiosa assimilatio sicut hermaphroditis utriusq; sexus: quod & quadrupedū generi accidisse Neronis pricipatu primū arbitror ostentabat certo hermaphroditas subiunctas carpēto suo equas in treuerico gallię agro repertas ceu plane uisenda res ess& principē terrarum insidere portentis Testes pecori armentoque ad crura decidui. Suibus annexi delphino pręlongi ultia condunt͂ aluo & elephanto oculti qua parientiū lumbi intus adhęrent qualia ocissima inuenere piscibus serpētibusq; nulli: Sed eorum uice binę ad genitalia a renibus uenę buteonibus terni hoi tantū iniuria aut spōte natura frangūt͂. Idq; tertium ab hermaphroditis & spadonibus seminiri genus habent. Mares in omni genere fortiores pręterquam pantheris & ursis.

CAudę pręter hominē ac simias omnibus fere animalibus & oua gignētibus ꝓ desiderio corpoꝝ nudę: hyrcis & apris puę uillosę ut ursis pręlongę & setosę ut eqs Amputatę lacertis & serpētibus renascuntur. Piscium meatus gubernaculi modo regunt atque etiam in dextram ac leuā motę ut remigio quodam impellūt. Lacertis inueniunt͂ & geminę boum caudis longissimus pilus & in una parte hyrtus. Idem asinis longior q̃ equis: sed setosus ueterinis. Leoni in ima parte ut bubus & sorici pātheris non idē. Vulpibus & lupis uillosus ut ouibus quibus procerior sues intorquent. Canum degeneres sub aluum reflectunt.

VOcem non habere nisi quę pulmones & arterias habēt hoc est nisi quę spirāt Aristoteles putat. Iccirco & insectis sonum esse non uocē intus meāte spiritu & incluso sonante. Alia murmur edere ut apes: alia cōtactu stridorē ut cicadas. Receptū enim ut duabus sub pectore canis spiritū mobili occursante membrana ītus attritū eius sonare muscas apes. Cętera similia cū uolatū incipere audiri & desinere. Sonū enī attritu & īteriore aura nō anima reddi: locustas pinnaꝝ & fęminū atteritu sonare creditur sane. Item aquatilium pectines stridere cum uolant: mollia & crustis ītecta nec uocem: nec sonum ullū habere: sed & cęteri pisces q̃uis pulmone & arteria carēt nō in totū sine ullo sono sunt. Stridorē cum dentibus fieri cauillant͂ & is qui caper uocatur in acheloo amne grumitum habet & de aliis de quibus diximus oua pariētibus. Sibilus serpētibus lōgus: testudini abruptus: ranis sui generis ut dictum est

nisi si & in his fereda dubitatio est: qui mox in ore concipit̃ non in pectore: multũ tamen in his refert locoꝝ natura. Mutę in macedonia tradunt̃: muti & apri. Auiũ loquaciores quę minores & circa coitus maxime. Aliis in pugna uox ut Coturnicibus: aliis ante pugnam ut perdicibus: aliis cũ uicere ut gallinaceis. Iisdẽ sua maribus aliis eadẽ ut fęminis ut luscinaꝝ generi. Quędam toto anno canũt. Quędam certis tẽporibus ut in singulis dictũ est. Elephas citra nares ore ipso sternutamẽto similẽ elidit sonum: per nares autẽ tubaꝝ raucitati. Bubus tantum fęminis uox grauior. In alio omni genere exilior q̃ maribus. In homĩe etiã castrato. Infantis in nascẽdo nulla audit̃ anteq̃ totus emergat utero: primus sermo anniculo est semestris locutus est Cresi filius & in crepundiis prodigio quo tum id concidit regnũ. Qui celerius fari cepere tardius ingredi incipiũt. Vox roboratur a xiiii. ãnis. Eadem in senecta exilior neq; in alio animalium sępius mutatur. Mira pręterea sunt de uoce digna dictu Theatro in orchestris scrobe aut harena superiacta deuoratur & in rudi parietũ spacio circum & ectudolis etiam maibus currit: eadem recto uel cõcauo parietũ spacio q̃uis leui sono dicta uerba ad alteꝝ caput pferens si nulla inequalitas impediat. Vox in homĩe magnã uultus partẽ habet. Agnoscimus ea priusq̃ cernamus non aliter q̃ oculis. Totideq; sunt hę quot in reꝝ natura mortales: & sua cuiq; ut facies: hinc illa gẽtium: totq; linguaꝝ toto orbe diuersitas: hinc tot cantus & moduli flectioẽsq;. Sed ante omnia explanatio animi quę nos distinxit a feris. Inter ipsos quoq; homines discrimẽ alterum ęque grande q̃ a beluis fecit.

MEmbra animalibus agnata inutilia sunt sicut sextus hoĩ semp digitus. Placuit in ęgypto nutrire portẽtum binis & in aduersa parte capitis hominẽ oculis: sed his non cernentẽ. Miror quidem Aristotelẽ non modo credidisse pręscita uitę esse aliq̃ in corporibus ipsis. Verum etiam prodidisse. Quę q̃q̃ uana existimo nec sine cunctatione proferẽda: ne in se quisq; ea auguria auxie quęrat. Attigam tamen quę tantus uir in doctrinis non sp̃reuit: igitur uitę breuis signa ponit. Raros dentes: prælõgos digitos: plũbeum colorẽ: pluresq; in manu ĩcisuras: nec perpetuas. Contra lõge esse uitę in curuos humeris & in manu una duas incisuras lõgas habẽtes & plures q̃ xxxii. dẽtes auribus ãplis: nec uniuersa hęc ut arbitror: sed singula obseruat. Friuola ut reor & uulgo tamen narrata: addidit morum quoq; aspectus simili modo apud nos. Trogus & ipse auctor est: e uerissimis quo uerbis eius subiciam. Frons ubi est magna: segnem animum subesse significat: quibus parua nobilem: quibus rotunda iracundũ uelut hoc uestigio tumoris apparẽte. Supcilia quibus porrigunt̃ in rectũ molles significat: quibus iuxta nasum ĩflexa sunt austeros: quibus iuxta tẽpora ĩflexa derisores: quibus in totũ demissa maliuolos & inuidos. Oculi quibuscũq; sunt longi malęficos indicant esse moribus. Qui carnosos a naribus angulos habẽt malicię nota pręuerti. Candida pars extẽta notã impudentię habet. Qui identidẽ opiri solent incõstantię. Auriculaꝝ magnitudo loquacitati & stulticię nota est: hactenus trogus.

ANima leonis uirus graue. Vrsi pestilens cõtacta alitu eius attigit nulla fera citiusq; putrescunt afflata reliquis hominis tãtũ natura infici uolunt pluribus modis et ciboꝝ ac dentiũ uiciis: sed maxime senio dolorẽ sentire non poterat tactu: omniq; sensu carebat sine quo nihil sentitur. Eadẽ commeabat ab eo recedens assidue exitura suppremo sola ex omĩ superfutura. Deniq; hac trahebat̃ ę cęlo huius quoq; tamẽ reperta pena est: ut neq; id ipsum quo uiueret in uita iuuaret. Parthoꝝ populis hęc pręcipue & a iuuẽta propter indiscretos cibos. Nanq; & uino fętent ora nimio. Sed sibi proceres medent̃ grano assyrii mali: cui est & suauitas pręcipua in esculẽtia addito. Elephantoꝝ anima serpẽtes trahit. Coruoꝝ itẽ urit. Diximus hominũ genera

qui uenena serpētium suctri corporibus exigeret quin & suibus serpētes in pabulo sunt et aliis uenenū est. Quę insecta appellauimus oīa olei aspsu necant˜. Vulturis unguēto qui fugant˜ alios appetūt odores. Scarabei rosam quosdā serpētes. Scorpio occidit. Scythę sagittas ungunt acie uiperina sanie & humano sanguine inremedia-bile. Id scelus mortē illico affert leui tactu. Quę animalium pascerent˜ ueneno dixi mus: quę innocua alioquin uenenatis pasta noxia fiunt & ipsa. Apros in pāphilia et Cilicię montuosis salamādra ab his deuorata qui edere moriunt˜. Nec enim est intellectus ullus in odore uel sapore & aqua uinūq; interimit salamandra ibi imor-tua: uel si omnino biberit unde potetur. Itē ranam quā uocant rubetam tantū isidi-aꝝ est uitę. Vespere serpētes auidę uescuntur: quo alimēto mortiferos ictus faciunt Ideoq; magna differentia est uictus ut intracti pisce uiuētiū. Theophrastis prodidit Boues quoq; pisce uesci: sed non nisi uiuēte: homini cibus utilissimus simplex acer-uatio saporū pestifera & cōdimenta pniciosiora. Difficulter autē perficiunt˜ omnia˜ incibis acria nimie & auide hausta & ęstate q̄ hyeme difficilius & in senecta q̄ iuuē-ta. Vomitiones hoī ad hꝑc in remediū excogitate frigidiora corpora faciunt inimica oculis maxime ac dentibus. Somno cōcoquere corpulētię q̄ firmitati utilius. Ideo athletas malūt cibos ambulatione perficere peruigilio quidem˜ pręcipue uicūt˜ cibi

A Vgescunt corpora dulcibus atq; pinguibus & potu. Minuunt˜ siccis & aridis frigidisq; ac siti. Quędam animalia & pecudes quoq; in africa quarto die bibūt: hoī non utiq; diem vii. letalis in edia durasse & ultra xi. plerosq;. Esuriendi semp iexple-bili auiditate. Animalium uni hoī. quędam rursus exiguo gustu famē ac sitim sedāt conseruantq; uires ut butirum ut iripace glicyriza. Perniciosissimū autē & in omni quidē uita quod nimium pręcipue tantū corpori minui quod graue quolibet modo utilius: ueꝝ ad reliqua naturę transeamus.

XI

ANIMALIVM OMNIVM QVAE NCSCI potuere naturę generatim mēbratimque ita sese habent Restant neq; ipsa anima carētia. Quindo quidē nihil sine ea uiuit terra ędita ut inde eruta dicant˜: ac nullum sileat˜ nature opus: diu fuere oculta eius beneficia: sum mumq; munus homini datū arbores siluęq; itelligebat˜ Hinc primū alimēta baꝝ fronde mollior specus libro uestis ęternum gentes sic degunt quo magis ac magis admireris ab his a principio cedi montes in marmora uestes aseres peti unionem in rubri maris profundo smaragdum in una tellure quęri ad hoc excogitata sunt aurium uulnera. Nimirum quoniam paꝝ erat collo crinibus manibusq; gestari nisi infodorent˜ etiam corpori. Quamobrē sequi par est ordinē uite & arbores ante alia dicēda ac moribus primordia ingerere.

HAEc fuere numinum tēpla priscoq; ritu ut simplicia rura etiam nunc deo prę-cellentē arborē dicant nec magis auro fulgētia atq; ebore simulacra q̄ lucos & in his silentia ipsa adoramus. Arboꝝ genera numinibus suis dicata ꝑpetue seruantur: ut Ioui esculus: apollini laurus: minerue olea: ueneri myrthus: herculi populus: quin et siluanos fauosq; & deoꝝ genera siluis ac sua noīna tanq̄ e cęlo attributa credimus Arbores postea blandioribus fruge succis hoīem mitigauere ex his recreans mēbra Olei liquor uiresq; potus uini. Tot denipue sapores anno sponte ueniētes & mense

Depugnetur licet earum causa cũ feris & pasti naufragorũ corporibus pisces expe/
ctantur ęternum tamẽ sede. Mille pręterea sunt usus earum sine quis uita degi nõ
possit. Arbore sulcamus maria. terrisq; admouemus arbore exędificamus tecta. Ar/
bore & simulacra numinũ facta nondum pręcio excogitato beluaꝝ cadaueri: atque
ut a diis nato iure luxurię eodẽ ebore numinum ora spectarentur & mẽsarum pedes
produnt aipibus cobercitas & cum ĩexsuperabili munimẽto. Gallias hanc primum
habuisse causam superfundẽdi se italię quod dico ex beluetiis ciuis eorũ fabrilẽ ob
artem Romę cõmoratus ficũ siccam & uuam oleiq; ac uini pręmissa remeans secum
tulisset: ꝗpropter hęc uel bello quęsisse uenia sit. Sed quis non iure miret̃ arborem
umbrę gratia tantum ex alieno petitam orbe: platanus hoc est per mare ionium in
diomedis insulam tenuis eiusdẽ tumuli gratia primum iuecta: inde ĩ Siciliã trans/
gressa atq; inter primas donata italię etiam ad morinos usq; puecta ac tributarium
etiam detinens solum: ut gentes uectigal & pro umbra pendant. Dionysius prior
Sicilię tyrannus regiam in urbẽ transtulit eas domus suę: miraculũ postea ubi factũ
gynnasium nec potuisse in amplitudinẽ adolescere & alias fuisse in italia ac noĩatim
In hispania apud auctores inuenit̃ hoc actũ. Circa captę urbis ętatẽ tantũq; postea
honoris increuit: ut mero infuso enutriant̃. Cõpertũ id maxime prodesse radicibus
docuimus etiam quę arbores uina potare cęlebratę sunt primũ ambulatione achade/
mica athenis cubitoꝝ xxx. unius radice ramos antecedẽte. Nũc est clara in licia socia
gelidi fontis amęnitate itineri apposita domicilii modo caua octogita atq; unius pe/
dũ specu numerosa uertice & se uastis & se protegẽs ramis arboꝝ instar agros lõgis
obtinet umbris. At ne quid desit speluncę imagini saxea intus crepidinis corona
muscoso cõplexa punices tam digna miraculo licimus ter consul & nuper prouĩcię
eius legatus prodẽdum etiam posteris putarit. Epulatum intra eam se cum duo de
xx. Comite large ipsa thoros prebẽte frondibus ab omni afflatu securũ optantẽ ĩbriũ
per folia crepitus lętioreq; marmoꝝ nitore: picturę uarietate laquearium auro cubu
isse in eadem. Aliud exemplũ. C. principis in ueliterno rure mirati unius tabulata
laxeq; ramoꝝ trabibus scamna patula & in ea epulanti cum ipse pars esset umbrę xv.
conuiuaꝝ ac ministerii capacẽ triclinio quam cęnam appellauit ille nidũ. Est groti/
ne in Creta insula iuxta fontẽ platanus una ĩsignis utriusq; linguę monumẽtis nũq̃
folia dimittens statimq; ei gratię fabulositas superfuit. Iouẽ sub ea cum Europa cõ/
cubuisse: ceu uero non alia eiusdẽ generis esset in Cypro: sed ex ea primũ in ipsa cre/
ta ut est natura hominũ nouitatis auida platanus adicere genera uitium: quãdo qdẽ
Commẽdatio arboris eius non alia maior est q̃ solem ęstate arcere: hyeme admittere
Inde in italia quoq; ac suburbano suo Claudio prĩcipe macelli esserini libertus: qui
se potẽtię causa Cęsaris libertis adoptass& spado thessalicus prędiues ut merito dici
poss&. Is quoq; dionysius trãstulit id genus. Durantq; in italia portẽta terraꝝ pręter
illa. s. quę ipsa cogitauit italia.

NAnque & Cameplatani uocãt̃ coacte breuitatis: quoniam arboꝝ etiã abortus
inuenimus: hęc ergo quoq; in genere pomilionũ infelicitas dicta erit. Fit hoc
et ferendi ordine & recidendi primus. C. matius ex equestri ordine diui Augusti
amicus inuenit nemora tonsilia Intra hos xxx. annos.

PEregrinę Cerasę persicęq; & omnes quaꝝ gręca nomina aut aliena sed q̃ ex his
incolaꝝ nomĩa esse cepere dicent̃ inter fructiferas: in pręsentia externas ꝓsequemur
a salutari maxime orsi malus assyria quam alias uocant medicam uenenis medetur
folium eius cardonis intercurrẽtibus spinis pomũ ipsum alias non manditur: odo/
re precellit. Folioꝝ quoq; qui transit in uestes una cõditus arcetq; animalium noxia
Arbor ipsa omnibus horis pomifera aliis cadentibus: aliis maturescẽtibus: aliis sub/
nascentibus. Tentauere gẽtes transferri ad sese propter remedii pręstãtiam fictilibus

in uasis dato per cauernas radicitus spiramento qualiter omnia transitura longius
seri arctissime transferriq; meminisse cōueni&:semelq; dicant᷑:sed nisi apud mędos
et in perside nasci noluit. Hec est cuius grana parthoꝝ proceres ícoquerere diximus
esculentiis cōmendandi alitus gratia:nec alia arbor laudat᷑ in medis lanigeras serum
in mentione gentis eius narrabimus.

I Tem Indię arbor magnitudinē unam e peculiaribus uirgilius cęlebrauit he/
benum nusquam alibi nasci professus. Herodotus eam ęthiopię intelligere maluit
tributi uice regibus psidis emazie eius cētenas phalāgas:tercio quoq; anno pēsitasse
ęthyopas cum auro & ebore prodendo. Non omittendū id quoq; ingens dentes ele
phantoꝝ grandes:quoniam ita significauit ęthyopas ea de causa pēdere solitos tāta
eboris auctoritas erat urbis nostrę ccc.x· anno. Tunc enī auctor ille historiam illam
cōdidit. Thuriis in italia quo magis mirum est quod eidē credimus qui padū amnē
non uidiss&. Neminē ad id tēpus asię gręcięq; haud sibi congnitū ęthyopię forma
ut diximus. Meroem usq; nuper allatam neroni principi raram arborē hebenum in
finem imperii per nongēta nonaginta sex m.p. nullamq; nisi palmaꝝ generis esse
docuit:ideo fortassis in tributoꝝ auctoritate tertia res fuerit hebenus:hebenū romę
magnus Pompeius triumpho mitridatico ostēdit accendi. Fabianus negat:uritur
tamen odore iucundo. Duo genera eius: rarū id quod melius arborem iure enodi
materię nigri splendoris: ac uel sine arte protinus iucūdi. Alterum fruticosum cy/
tisi modo & tota india dispersum est.

I Bi & spina similis sed depręssa uel lucernis igni protinus transiliente non eas
exponam quas mirata est alexādri magni uictoria orbe eo patefacto. Ficus ibi
exilia poma semper ferens uastis diffunditur ramis quoꝝ imi adeo in terrā curuant᷑
ut annuo spacio infingant᷑ nouamq; sibi propaginē faciant circa parentē in orbem
quodam opere topiario intra sepē eam extiuant: pastores opacam pariter & munitā
habent uallo arboris decora spetie subter intuenti procul ue formicato ambitu supi/
ores eiusdē rami in excelsum emicant siluosa multitudine uasto matris corpore ut
lx.passus pleriq; orbē colligant:umbra uero bina stadia pariant folioꝝ latitudo peltę
effigiem amaronicę habet. Ea causa fructū integens crescere prohibet rariusq; nec fa/
bę magnitudinē excedens sed per folia solibus coctus pręduki sapore dignus mira/
culo arboris gignitur circa accessine maxie amnē.

M Aior illa pomo & suauitate pręcellentior quo sapientes indoꝝ uiuant folium
alas auium imitatur longitudine triū cubitoꝝ latitudine duum. Fructum e cortice
emittit ad mirabilē succi dulcedinē ut uno quaternos satiet. Arbori nomen palepo/
mon. Siene plurima est insidracis expeditionū alexādri termino. Est & alia similis
huic dulcior pomo: sed intraneorū ualitudini infesta dixerat alexander ne quis ag/
minis sui id pomū attingeret. Genera arborū macedones narrauere ex maiore parte
sine nominibus. Est et therebintho similis. Cętera pomo amigdali minore tamen
magnitudine pręcipuę suauitatis. In bactris utique hanc therebinthū esse proprii
generis potiusquā similē ei putauerunt. Sed unde uestes lineas faciunt foliis mori
simi les calice pomicino. Rhodo serūt eam in cāpis:nec est gratior ullaꝝ prospectus
Oli ua indię sterilis:preterꝗ oleastri fructu.

P Assim uero quę piper gignūt: iuniperis nostris similes ꝗꝗ in fronte caucasi
solibus opposita:gigni tantū eas aliqui tradidere. Semina a iunipero distant puulis
siliquis qualis in ipsis papasiolis uidemus. Hac priusquā dehiscant decerptę tostęq;
sole faciunt quod uocatur pip longum: paulatim uero dehiscentes p maturitatem
ostendunt candidum piper quod deinde tostum solibus colore rugisque mutatur

Verum & his sua iniuria est: atque cęli intẽperie carbunculant̃: fiũtque semina cassa et inania quod uocant brecinasim indoꝝ lingua significãte mortuũ: hoc ex omni genere asperrimũ est leuissimũq; & pallidum gratius nigrũ: leuius utroq; candidũ nõ est: huius arboris radii ut aliqui existimauere quam uocant singineri: alii uero gurpiperi q̃q̃ sapore simili. Id enim in arabia atq; trogoditica in uillis nascitur pua herba radice candida celeriter ea cariẽ sentit q̃uis in tanta amaritudine pręciũ eius in libras vi. piper longũ facilime adulterat̃ Alexandrino sinapi emitur in libras xv. albũ xvii nigrum xiiii. Vsum eius adeo placuisse mirũ est. In aliis quippe suauitas cępit: in aliis speties inuitauit: huic nec pomi nec bacę cõmendatio est. Aliqua sola placuere amaritudine & hanc in indos peti quis ille primus experiri cibis uoluit: aut cui in appetẽda auiditate exurire non fuit satius. Vtrunq; siluestre gẽtibus suis est & tamẽ pondere emitur ut aurum & argentum: piperis arborẽ iam & habet italia maiorem myrtho nec absimilẽ amaritudo. Grano eadẽ quę piperi musteo creditur esse. Deest tosta illa maturitas: ideoq; & rugaꝝ colorisq; similitudo adulteratur iuniperi bacis mirrę uim trahentibus in pondere quidẽ e multis modis.

Est etiam unũ in India piperis granis simile quod uocat̃ gariophilon grãdius fragiliusq; tradunt in indico luco gigni aduehitur odoris gratia. Fert & in spinis piperis similitudinẽ pręcipua amaritudine foliis paruis densisq; iuniperi modo ramis triũ cubitoꝝ cortice pallido radice lata lignosaq; buxei coloris: hac in aqua cũ semĩe excepta in ereo uase medicamentũ fit quod uocat̃ licyon. Ea spina & in pellio mõte nascitur adulteratq; medicamentũ. Itẽ asphodeli: radix aut fel bubulum aut absyn/thium uel thus uel anurca absyntiũ aptissimũ medicinę quod est spumosum. Indi in utribus camelorũ aut rinocerontũ admittunt. Spina ipsa in gręcia quidam pixacantũ chironiũ uocant.

Machir ex India aduehit̃ cortex rubens radice magne nomine arboris suę qualis sit ea incõpertũ habeo corticis melle decocti usus in medicina ad dissinteri/cos pręcipuus habetur. Sacharon & arabia fert sed laudatius india. Est autem mel in harudinibus collectũ gumi modo candidũ dentibus fragile amplissimum nucis auellane magnitudine ad medicinę tantum usum. Contermina indis gens arriana appellatur cui spina lachrymaꝝ preciosa mirrę similis accessu propter aculeos anxio Ibi & frutex pestilens raphani folio lauri odore quo inuitati equi pene equitatu or/barunt alexandrũ primo itroitu quod in cedrosis accide. Itẽ laurino folio & in spina tradita est: cuius liquo arspersus oculis cęcitatẽ infert omnibus animalibus: necnon et herba pręcipui coloris referta minutis serpentibus: quaꝝ ictu protinus moriẽdũ esset. Honesicritus tradit in hyrcanię conuallibus fico similes esse arbores quę uocẽt ochi: ex quibus defluat mel horis matutinis duabus.

Vicina est bactriana in qua bdeliũ nominatissimũ arbor est nigra magnitudine oleę folio arboris fructu caprificis naturaq; gumi: alii brocon appellant: alii malachi: alii maldacon. nigrum uero & in offas cõuolutũ ad robolum. Esse autẽ debet trans/lucidũ: simile cerę odoratu & cum fricatur pingue gustu amaꝝ citra acorẽ in sacris uino perfuso adoratius. Nascitur in arabia indiaq; & media ac babylone. Aliqui pa/raticum uocant ex media aduectũ facilius hoc & crustosius amariusq; & gũmosum Adulterat̃ amigdala nuce. Cętera eius genera cortice scordasti ita uocat̃ arbor emu/la gummi: sed depręhendunt̃ quod semel dixisse & in cęteros odores satis sit odore colore pondere gustu igne bactriano nitor siccus: multiq; candidi ungues: preterea suum pondus quod grauius esse aut leuius non debeat pręcium sincero in libras ternas. Gentes supradictas attigit persis rubro mari quod ibi persicum uocauimus longe in terram ęstus agentẽ mira arboꝝ natura: nanq; erose sale inuectis derelictisq;

similes sicco littore radicibus nudis polyporum modo amplexe steriles in harenas spectant᷑. Eędem mari aduenіente fluctibus pulsatę resistunt imobiles qui & pleno ęstu operiunt᷑ tote apparentq; iteꝝ imobiles asperitate aquaꝝ. Illa soli magnitudo miranda est: speties similis unedonis pomum amigdalis extra ītus cōtortis nucleis

Allos insula in eodē sinu est repleta siluis qua spectat orientē quaq; &. ipsa ęstu maris perfunditur. Magnitudo singularis arboris fici flos suauitate inenarrabili pomum lupino similē propter asperitatē intactum oībus animalibus eiusdē insulę excelsiore suggestu lanigerę arbores alio modo q̃ serum: his folia infecunda: quę ni minora essent uitium poterant uideri: ferunt cotanei mali amplitudine: cucurbitas q; maturitate ruptę ostendunt lanuginis pilos e quibus uestes pręcioso linteo faciūt

Arbores uocant gossim pinum fertiliores etiam thilę minore quę distat x. p. Iuba circa fruticem lanugines esse tradit: linteaq; indicis pręstantiora. Arabię autem arbores ex quibus uestes faciāt cynas uocari᷑ folio palme simili: sic indos suę arbores uestiunt. Intilis autē & alia arbor floret albę uiolę spetie: sed magnitudine quadru‑plici sine odore quod miramur in eo tractu. Est & alia foliosior tamē roseiq; floris quem noctu cōprimens aperire incipit. Incipit solis exortu meridie expādit. Incolę dormire eam dicunt. Fert ea insula & palmas oleasq; ac uites & cum reliquo pomoꝝ genere ficos. Nulli arbori folia ibi decidunt: rigaturq; gelidis fontibus & imbres ac‑cipit. Vicina his arabia flagitat quādam geneꝝ distinctionē quoniam fructus his constat radice frutice cortice succo lachryma ligno surculo flore folio pomo.

Radix & folium indis & maxime pręcio radix costi gustu feruēs odore eximio frutice alias iutili primo statim introitu amnis indi in patale īsula duo genera sunt eius nigrum & quod melius & candicans pręciũ in libras xvi. De folio Nardi plura dicere par est ut principalis in unguentis frutex est graui & crassa radice: sed breui ac nigra fragiliq; q̃uis pingui succo redolēte aut cùpressi aspero sapore folio paruo den‑soq; cacumina in cristas se spergunt: ideo gemina dote nardi spicas ac folia celebrāt Alteꝝ eius genus apud gangē nascēs dānatur in totũ ozaenitidis nomine minus re‑dolens. Adulteratur & pseudo nardo herbę quę ubique nascitur crassiore atq; latiore folio & colore languido in candidum uergēte. Item sua radice permixta ponderis causa & gũmi spumaq; argēti aut scibi ac cypero cypri ue cortice sinceꝝ qdē leuitate dępręhenditur & colore rufo odorisq; suauitate & gustu maxime siccante os sapore iucundo pręcium spicę in libras lxxxx. folii diuisere ad nonam amplitudinē: quod adrospeꝝ uocatur maioribus pipulis xx. quod minore folio est mesiofeꝝ appellatur Emitur xl. laudatissimũ macroferrũ e minimis folium: pręciũ ęius lxxv. odoris gra‑tia omnibus maior recētibus. Nardo color qui inueterauerit nigrior melior in no‑stro orbe proxime laudatur: syriacum mox gallicum tercio loco ęreticum quod alii agrion uocant: alii aliphũ folio olisatri caulę cubitale geniculato in purpura albicate radice obliqua uillosaque & imitāte auium pedes.

Bacaris uocatur nardum rusticum de quo dicemus inter flores. Sunt autem ea omnia herbę pręter īdicum. Ex his gallicum & cum radice uellitur: abluiturq; uino siccatur in umbra alligatur fasciculis in charta non multũ ab indico differens. Syri‑aco tamen leuius pręcium xiii. In his probatio una ne sint fragilia & arrida potius q̃ sicca folia cum gallico nardo semper nascitur herba quę hyrcolus uocat᷑ & grauitate odoris & similitudine quā maxime adulteratur. Distat ꝙ sine caule est & ꝙ minori‑bus foliis quodq; radicis neq; amare neque odorate.

NArdi uim habet & assaꝝ quod & ipsum aliqui siluestre nardum appellant. Est auté edere similis foliis rotũdioribus tamen mollioribusque flore purpureo radice gallici nardi simile acinosum saporis calidi ac uinosi. Montibus in umbrosis bis in anno floret: optimũ in ponto proximũ in phrygia tertium in illyrico Foditur cum folia mittere incipit & in sole siccatur celeriter succũ trahés ac senescés. Inuenta nup in thracia herba est: cuius folia nil ab indico nardo distant. Amonii una in usu est indica uitę labrusca ut alii extimauere frutice myrtuoso palmi altitudine capitᷣ cum radice manipulatim leuiter cõponitur protinus fragile laudatur q̃ maxime punici mali foliis simile: nec rugosis colore ruso: fecũda bonitas pallido herbatium peius pessimũq; candidũ quod e: uetustate euenit: pręcium uue in libras lxx. Syriaco uero amonio lxxxii. nascitur & in Armenię parte quę uocatᷣ ocene & in media & in põto Adulteratᷣ foliis punicis & gũmi liquido ut cohereat cõuoluatq; se in uuę modum. Est & quę uocatᷣ Amomis minus uenosa atq; durior ac minus odorata: quo appa/ret haud aliud esse aut colligi imatuꝝ. Simile his & nomine & frutice Cardamomũ semine oblongo. metitᷣ eodé modo & in arabia: quattuor eius sunt genera uiridissi/mũ & pingue acutis angulis cõtumax fricanti hoc maxime laudatur: proximũ eius ruffo candicans: tertiũ breuius atq; nigrius peius tamé uariũ & facile tritu odorisq; parui: quod uerius costo uicinius esse debet hoc & apud medos nascitᷣ pręciũ opti/mi: libras xii.

CInnamomo gentilitas proxima erat ni prius arabię diuitias indicari cõueniret causasq; quę cognomé illi felicis ac beate dedere. Principalia ergo in illa thus atque mirra: hęc & cum trogoditis communis.

TVra pręter arabiam nullis: ac ne arabię quidé uniuersę. In medio eius sunt fe/re a tramite pagus sabeoꝝ capite regni sabotha in mõte excęlso: a quo octo mansioni/bus distat. Regio eoꝝ turifera Sabea appellatᷣ: hoc significare gręci misteriũ dicunt Spectatᷣ tus solis ęstiui nudique maris scopulis inaccessi. Id solum e rubro lacteum traditᷣ. Siluaꝝ lõgitudo est choenoꝝ xx. latitudo dimidiũ. Choenus patet Eratosthe/nis ratioé stadia xl. hoc est passus v· aliqui xxii. stadia singulis choenis dedere. Attol/luntᷣ colles alti decurruntq; & in plana arbores sponte natę. Terrá argillosam esse cõ/uenit raris fontibus ac nitrosis· Attigũt & minei pagos alios per quos euehitᷣ uno trãmite angusto: hi primi comertiũ turis fecere maximeq; exercent: a qbus & nimęũ dictũ est. Nec pręterea arabum alii turis arboré uident ac ne hoꝝ quidé oés. Ferũtq; ccc. non amplius esse familiaꝝ quę ius per successiones id sibi uẽdicent. Sacros uo/cari ob id. nec ullo cõgressu fęminaꝝ funerũque cum incidant eas arbores aut metát pollui: atque ita religione messes augeri: quidá ꝓmiscuũ ius his populis esse tradũt in siluis: alii per uices annorũ diuidi: nec arboris ipsius quę sit facies constat. Res í Arabia gessimus & Ro. arma in magná parté eius penetrauere C. etiam Cęs. augu/sti filius inde gloriam petiit: nec tantũ ab ullo quod equidé sciam latino arboꝝ eaꝝ tradita est facies: gręcorum exempla uariant: alii folio pyri minori dũtaxat & herbidi coloris prodidere: alii lentisco similé sub rutilo folio: quidá therebyntũ esse & hoc uisum Antigono regi allato frutice· Iuba rex his uoluminibus quę scripsit ad C. Cę/saré augusti filiũ ardenté famá arabię tradit: contorti esse caudicis ramis aceris maxíe pontici succum amigdale modo emittere. Talesq; in carmania apparere & in ęgypto satas studio ptolemęorũ regnantiũ cortice lauri esse cõstat. Quidam & foliũ simile dixere. Talis certe fuit arbor sardibus. Nam & asie rege: serendi curam habuerũt qui mea ętate legati ex arabia uenerunt. Omnia incertiora fecerunt quod iure miremur uirgis etiam turis ad nos cõmeantibus quibus credi potest: marem quoque terecem enodi fruticare trunco meti semel anno solebat minori occasione uendendi. Iá que/stus alteram uiá affert.

PRior atque naturalis uĩdemia circa Canis ortum flagrantiſſiõ ęſtu ĩcidẽtibus
qua maxime uideatur eſſe pręgnans tenuiſſimuſq; tendi cortex laxat᷑ hic plaga non
admittit᷑. Inde proſilit ſpuma pinguis: hęc concreta denſat᷑ ubi loci natura poſcat
tegete palmea excipiente. Alii ubi area circũpauita purius illo modo: ſed hoc põde/
roſius quod in arbore hęſit ferro depectit᷑: ideo corticoſum: ſilua diuiſa certis portio/
nibus mutua innocentia tuta eſt. Nemo ſautias arbores cuſtodit: nemo furat᷑ alteri
At hercle Alexandrię ubi thura interpollant᷑: nulla ſatis cuſtodit diligẽtia officinas
ſubligaria ſignãt᷑ opifici perſona rea adiicit᷑ capiti demptis teſticulis nudi emittũt᷑
tanto minus fidei apud nos penaꝝ ꝗ apud illos ſilue habent. Autũno legit᷑ & ęſti/
uo partu hoc puriſſimũ candidũ. Secũda uindemia eſt et uere ad eam hyeme cortici/
bus inciſis. Rufum hoc erit nec cõparandũ priori. Illud carphiatũ hoc dathiatũ uo/
cant. Creditur & nouellę arboris candidius eſſe ſed ueterius odoratius. Quidã et in
inſulis melius putant gigni. Iuba in inſulis negat naſci. Quod ex eo rotũditate gut/
tę pependit maſculũ uocamus cum alias non fere mas uocet᷑ ubi nõ ſit fęmina. Re/
ligioni tributũ ne ſexus alter uſurpet᷑. Maſculũ aliqui putãt a ſpetie teſtium dictũ
pręcipua autẽ gratia eſt mãmoſo cum hęrente lachryma priore cõſecuta alia amiſcuit
ſe. Singula hęc manum ĩplere ſolita inuenio cũ minore dirripiendi auiditate lẽtius
naſci liceret. Gręci ſtagoniam & atoniũ tali modo appellant: minorẽ autẽ orabiã mi/
cas concuſſu eliſas mãnam uocamus etiam num tamen inueniunt᷑ guttę quę tertiã
partem minę hoc eſt xxx. denarioꝝ pondus ęquent. Alexandro magno in pueritia
ſine parſimonia tura ingerenti aris pedagogus leonides dixerat ut illo modo cum
deuiciſſet turiferas gentes ſupplicaret. At ille Arabia potitus ture onuſtam nauĩ mi
ſit ei exhortatus ut large deos adoraret. Tris collectum ſabota Camelis conuehitur
porta ad id una patente digredi uia capitales leges fecere. Ibi decimas deo quẽ uocãt
ſabin. Menſura non pondere ſacerdotes capiunt: nec ante mercari licet ꝗ inde ĩpenſę
publicę tollantur. Nam & benigne certo iteꝝ numero deus hoſpites paſcit. Euehi
non poteſt niſi per gebbanitas. Itaque & horum regi penditur uectigal. Caput coꝝ
thona. Abeſt agara noſtri littoris in Iudea oppido lxxx. d. quod diuiditur in mãſio/
nes Camelorũ lxv. Sunt & quę ſacerdotibus dantur portiones ſcribiſq; regũ. Certe
pręter hos & cuſtodes ſatelliteſq; & hoſtiarii & miniſtri populant᷑. Iam quacunque
iter ẽ aliubi ꝑ aꝗ et aliubi ꝑ pabulo aut ꝑ mãſioibus: uariiſq; portoriis pẽdũt & ſũ/
ptus i ſingulos Camelos dc. lxxxviii. ad noſtꝝ littus colligat. Iterũq; ĩperii nr̃i pub/
licanis penditur. Itaque optimi turis libra xvi. pręcium hab& ſecunda xv. minuti xiii
Apud nos adulteratur reſinę candidę gẽma per quam ſimilis: ſed depręhẽditur qbus
dictum eſt modis: probatur cãdore amplitudine fragilitate Carbone ut ſtati ardeat
Itẽ ne dentem recipiat potius quam in micas frãgãt᷑.

MYrrha in iiſdem ſiluis ꝑmixta arborem naſci tradidere aliqui plures ſeparatim
Quippe multis locis Arabię gignitur ut apparebit in generibus. Conuehitur & ex
inſulis laudata petuntque eam etiam a trogoditis Sabei tranſitu maris Satiua quoq;
prouenit multum ſiluestri pręlata: Gaudet raſtris & ab laqueationibus meliorque
radice frigerata. Arbori altitudo ad v. cubita nec ſine ſpina caudice duro & intorto
craſſiore ꝗ turis & ab radice etiam ꝗ reliqua ſui parte corticem leuẽ ſimilemq; une/
doni. Scabrum alii ſpinoſumq; dixere folium oliue: ueꝝ & criſpius & aculeatũ. Iu/
ba oliſatri: aliqui ſimilẽ iuniperio: ſcabriorem tamẽ ſpiniſq; horridã folio rotũdiore
ſed ſapore uniperii: nec nõ fuere qui eturiis arbore utrunq; naſci mẽtirent᷑. Incidũt᷑
bis & eiſdẽ denique tẽporibus ſed a radice uſq; ad ramum qui ualent. Sudant autẽ
ſponte priuſquam incidant᷑ ſtactem dictã: cui nulla pręfert᷑. Ab hac ſatiua & in ſil/
ueſtri quoque meliora ęſtiua. Non dant ex mirrha portiones deo: quoniã & apud
alios naſcitur. Regi tamen gebbanitarum quartas p̃tes eius pendũt. Cętero paſſim

a uulgo comptam in folles cōfertiunt: nostrique ūguētarii digerūt haud difficulter odoris atque pinguedinis argumētis.

GEnera cōplura trogodita siluestrium prima sequens in ea in qua & astramitica et gebbanitica & ausaritis. Gebbanitarum regno tertia dianitis: quarta colaticia quinta Sembracena a ciuitate regni sabeoꝝ mari proxima: sexta quā dusiritim uocāt Est & candida uno tantū loco quę in messalum oppidū cōfert̃ probat̃ trogoditicę pinguedinis & quo aspectu aridū est: sordida ac barbara: sed acrior cęteris Sabracena prędictis caret uiciis ante alias hilaris: sed uiribus tenuis. In plenū autē probatio est minutis glebis nec rotundis in concretu albicantis succi & tabescentis utiq; cōfracta candidos ungues habeat: gustuq; leuiter amara. Secunda bonitas intus uaria pessiā quę intus nigra peior si etiā foris: pręcia ex occasione ementium uaria stractea xiii. ad lx. satiue summū xxi. Erithree xvi. hāc uolunt arabiā intelligi trogoditicę nucleo xiii. Seꝝ uero quā odorariā uocant xiiii. adulterat̃ lentisci glebis & gūmi. Itē Cucumeris succo amaritudinis causa sicut ponderis spuma argēti. Reliqua uicia depręhēdunt̃ sapore gūmi dente lentiscens. Fallacissima autē adulterat̃ Indica mirrha: quę ibi de quadā spina colligit̃ hoc solū peius īdia affert facili distictione tāto deterior ē

ERgo transit in masticē quę ex alia spina fit in india. Itēq; in arabia lamā uocant Sed mastice quoq; gemina est quoniam & in asia gręciaque herba reperitur radice folia emittens & cardum simile malo seminis plenu lachrymaque erūpit incisa pte summa uix ut id dignosci possit a mastice uera nec nō et tertia in ponto est bitumis similior: laudatissima autē chia candida: cuius pręcium in libras xx· nigra uero xii: chia lentisco traditur gigni gummi modo. Adulterat̃ ut tura resina.

ARabia etiam num & ladano gloriatur forte: casuq; hoc & iniuria odoris fieri plures tradidere: caprasq; maleficum alias frondibus animal odoratoꝝ uero fruticū expetentes tanq̄ intelligant pręcia carpere germinū caules pręduki liquore turgētes distillātēq; ab his casus mixtura succū improba barbaꝝ uillo abstergere hoc glomerari puluerē & incoqui sole: & ideo in ladano caprarū pilos esse. Sed hoc non alibi fieri quā in nabatheis qui sunt ex arabia contermini syrię: recensiores ex auctoribus scrobo hoc uocant: traduntq; siluas arabum pastu capraꝝ īfringi: atq; ita succū uillis inhęrescere. Verum autē ladanū in Cypri insula esse ut obiter quęq; genera odorum dicantur q̄uis non terraꝝ ordine similiter hoc ibi fieri traditur & etie osifum hyrcorum barbis genisque uillosis inhęrens: sed hedere flore de roso pastibus matutinis cum est rorulenta Cypros dein nebula sole discussa in puluerem madentibus uillis adhęrescere atq; ita ladanū depecti. Sunt qui herbam in Cypro ex qua id fiat lędam appellant. Etenim illi lędanum uocant huius pingui insidere atq; attractis funiculis herbam eam conuolui atq; ita offas fieri. Ergo in utraque gēte bina genera terrenū et factitium· Id quod terrenū est fricabile factitium lentum: nec non fruticem esse dicunt in carmania & super ęgyptum per ptolomęos translatis plantis: aut ut alii generari & in id turis arbore colligiq; ut gūmi inciso: cortice & caprinis pellibus excipi pręcia sunt laudatissimo in libras asses xl. Adulterant̃ myrti baccis & aliis animaliū sordibus sinceri odor esse debet ferus & quodammodo solitudinē redolens. Ipsum uisu aridum tactu stati mollescere accensum fulgere odore iucūdo gratuitum myrrha depręhēdunt̃ crepitantq; in igne. Pręterea sincero calculi potius e rupibus ihęrēt q̄ puluis.

IN Arabia & olea dotat̃ lachryma qua medicamentū conficitur a gręcis embemō dictū singulari effectu cōtrahēdis uulneꝝ Cicatricibus ī maritimis hę flutibus ęstuque operiunt̃: nec baccę nocet̃ cum constet in foliis salem reliqui: hęc sunt peculiaria arabię & pauca: pręterea alibi comuia dicēda: quoniā in his uicit pegrinos

ipſa myrrhę odores & ab exteris petit tanta mortalibus ſuarum rerum ſatietas &
alienaꝝ auiditas: petunt igitᷣ in belimeos arborem bratim cupreſſo fuſe ſimilem ex
albidis ramis iucundi odoris accenſam & cum miraculo hiſtoriis Claudii Cęſaris
prędicata folia eius inſpargere potionibus parthos tradit odorē proximũ eſſe Cedro
fumũq; eius contra ligna alia remedio. Naſcitᷣ ultra phaſitigrim in finibus oppidi
ſcythię in monte ſcantho.

PEtunt & in Carmanos arborē hyſtobrũ ad ſuffitus: pfuſam uino palmeo acce-
dentes huius odor redit a camaris ad ſolũ iucundos: ſed aggrauans capita citra
dolorē. tamen ſomnum ęgris quęrunt his comertiis Carra oppidũ aperuere quod
eſt illis nundinariũ: inde gabbam omnes petere ſolebant dieꝝ xx. itinere & paleſtinā
ſyriam poſtea caracē peti cęptum ad regna parthoꝝ. Ex ea cauſa Iuba auctor eſt. Mi-
nei ad perſas etiam prius iſta portaſſe q̄ in ſyriam aut ęgyptum uidentᷣ: herodoto te-
ſte qui tradit ſingula milia talentum annua turis penſitaſſe arabas regibus perſarũ
Ex ſyria reuehunt ſciracem aeri odore eius in focis abigentes ſuorum faſtidiũ. Cęte-
ro non alia ligni genęra ſunt in uſu q̄ odorata ciboſq; Sabei concoquunt turis ligno
alii myrrhę oppidoꝝ uicorũque non alio q̄ ex aris fumo atque nidore. Ad hũc er-
go ſanandum urunt ſtiracē in pellibus hyrcinis: efficiuntque tecta. Adeo nulla eſt
uoluptas quę non aſſiduitate ſui faſtidium pariat. Eundem ad ſerpentes fugandas
urunt in odoriferis ſiluis frequentiſſimas.

NOn ſunt eorũ Cinnamomũ aut Caſia & tamen felix appellatur Arabia falſa
et ingrata cognominis quę hoc accęptum ſuperis ferat cum plus ex eo inferis debe-
beat. Beatum illa fecit hominē etiam in morte luxuria quę diis intellexerat genita
urendis defunctis periti rerum aſſeuerant non ferre tantum annuo fętu: quantum
Nero princeps nouiſſimę pompę ſuę die concremauerit: extimentᷣ poſtea toto or-
be ſingulis annis tot funera aceruatimq; congeſta honori cadauerũ quę diis per ſin-
gulas micas dantur: nec minus propiciiᷣ ernut mola ſalſa ſuplicantibus: imo uero ut
palam eſt placatiores: uerum Arabię etiam num felicius mare eſt. Ex illo nanque
margaritas mittit: minimaque computatione miles centena milia ſeſtertium annis
omnibus India & ſeres penniſula illa īperio adimunt. Tanto nobis delicie & fęmię
cōſtant: quota enī portio ex illis ad deos quę ſola myrti ad inferos ptin&.

CInnamomũ & Caſſiam fabuloſe narrauit antiquitas princeps ue herodotus
auium nidis & priuatim phęnicis in quo ſitu liber pater educatus eſſet eximus rupi-
bus arboribuſque decuti carius q̄ ipſe inferret pendere aut plumbatis ſagittis. Item
Caſiam circa paludes repugnante unguibus diro ueſptilionũ genere aligeriſq; ſer-
pentibus his cōuentis augentes reꝝ pręcia. Comitata uero fabula eſt ad meridiani ſo
lis repcuſſus in enerrabilem quēdam uniuerſitatis alitum ex tota peninſula exiſtere
tot generum aut expirante conceptũ: magnique Alexandri claſſibus arabiam odore
primũ nuntiatam in alto omnia falſa. Siquidem cinnamomũ idēque cinnamomũ
naſcitᷣ in ęthiopia trogoditis connubio permixta: hi mercantes id a conterminis ue-
hunt per maria uaſtaque ratibus: quas neque gubernacula regũt: neque remi trahāt
uel īpellant: non uella non ratio ulla adiuuat: cum oīum inſtar ibi ſunt homo tātũ
et audacia. Pręterea hibernum mare exigunt circa brumam euris tũ maxime flanti-
bus: hi recto curſu per ſinus īpelluntatq; a promotorii ambitu argeſtē deferunt in
portu gabbanitaꝝ qui uocatᷣ occilia. Quamobrem illi maxime id petunt: produntq;
uix quinto anno reuerti negotiatores & multos īterire. Contra reuehũt uitrea zaena
Veſtes fibulas cum armillis ac monilibus. Ergo natio illa fęminaꝝ maxime fide cō
ſtat. Ipſe frutex duoꝝ cubitoꝝ altitudine altiſſimus quattuor digitoꝝ craſſitudine
ſtatuta terra ſex digitis ſurculoſus arido ſimilis cũ uiret: non odoratus folio origani

ficcitate gaudens sterilior ibre calidę naturę gignitur quidē in palmis sed dēsissimis in uepribus rubisq; difficilis collectu metit᷑:non nisi permiserit deus. Iouem hunc intelligunt: Aliqui assabinū illum uocant xliiii. boum caprarūque & arietum extis impetratur uenia metēdi non tamen aut ante ortū solis: aut post occasum licet. Sarmenta ha sta diuidit sacerdos deoq; partē ponit. Reliquū mercator in massas condit Est & alia fama cum sole diuidi ternasque partes fieri: dein forte germina discerni: quodq; soli cesserit relinqui aut sponte conflagrare. Pręcipua bonitas uirgultorum tenuissimis partibus ad longitudinē palmi secunda proximis breuiore tamen mensura: atque ita tamen mensura: atque ordine uilissimū quod radicibus proximum Corticis in quo summa gratia est qua de causa pręferunt᷑ cacumina ubi plurimus torpet.

IPsum uero lignū in fastigio propter origani acrimoniam quod xilocinnamū uocatur pręciū est in libras xx. Quidā Cinnami duo genera tradidere Cādidius nigriusque & quondā pręferebatur candidū nnnc e contra. Nigrum laudat᷑ atq; etiam uariū pręferunt candido. Certissima tamē extimatione si sit scabrū atq; ut inter sese tritum tarde fricetur. Damnatū in primis molle aut cui labit᷑ cortex. Ius eius a gebbanitaꝝ rege solo proficiscitur. Is edicto mercatu uendit pręcia quondā fuere in libras denarioꝝ mille. Actū id parte dimidia est incensis ut ferunt siluis ira barbaroꝝ id acciderit ob iniquitatē prępotentiū an forte non satis constat Austros ibi tam ardenter flare: ut ęstatibus siluas accendant. Inuenimus apud auctores coronas Cinnamomo in terra simili auro inclusas: primus omniū in tēplis capitolii atque pacis dicauit. Imperator Vespasianus augustus radicē eius magni ponderis uidimus in palacii tēplo quod fecerat diuo augusto Coniunx augusta aureę pateręipositā: ex qua annis omnibus in grana durabant᷑ donec id delubrū incēdio cōsumptū est.

FRutex & casię est: iuxtaq; Cinnami campos nascit᷑ sed in montibus grossiori sarmento tenui cute uerius q̄ cortice. quem conteri atque in Cinnamomo lauari & exinaniri pręciū est amplitudo fruticis triū cubitoꝝ: color triplex cū primū emicat candidius pedali mēsura dein rubescit addito semipede ultra nigricans: hęc ps maxīe laudatur ac deinde proxīa: damnatur uero candida cum secant surculos longitudiē binum digitoꝝ: mox pręsunt recentibus coriis quadrupedū ob id interēptoꝝ ut putrescentibus uermiculi lignū erodant: excauent corticē tutū amaritudine probatur recēs & maxime & quę sit odoris mollissimi gustu ue q̄ maxime feruens potiusquā lento tepore leuiter mordens colore purpurę quoque plurima pōderis minimū faciat breui tunicarū fistula atque non fragili ladam uocant talē barbaro nomine. Alia est balsamodes ab odore simili appellata: sed amara: ideoq; utilior medicis sicut nigra unguentis pręcia nulli diuersiora. Optimi in libras xl. cęteris xv.

HIs addidere magones quam daphanidos uocant misocinnamon cognominatā pręciū eius faciunt xccc. Adulteratur stirace & propter similitudinē cortice lauri tenuissimis surculis: quin & in nostro orbe seritur: extremoque in margine iperii: qua rhenus alluit iniuit in aluearis apum sata. Color adest torridus sole & ob id simul idem odor ex confinio casię cannaque & Cinnami cacamū actaꝝ inuebitur: sed per nabathcos trogoditasque confines nabathcis.

COmportatur & sericatum & gaballium quę intra se cōsumunt. Arabes nostro orbi tantū nominibus cognita: sed cū Cinnamo casiaque nascentia. Pręuenit tamen aliquando sericatū & in unguenta additur. Ab aliquis pmutat᷑ in libras xvi.

MIrabolanū Trogoditis & thebaidi & Arabię quę Iudeam ab ęgypto distermiāt

Comune est noscens unguento ut ipso nomine appar& quo ite indicatur et glande esse arbore heliotropio quam dicemus inter herbas simili folio fructus magnitudie auellanę nucis ex his in arabia nascens syriaca appellatur & est candida. Contra in thebaide nigra prefertur illa bonitate olei quod exprimitur. Sed copia thebaica. Inter hęc trogoditica uilissima est. Sunt qui ęthiopicam his pręferant glandę nigram: nec pinguem nucleoq; gracili: sed liquore qui exprimitur odoraciori nascente in capestribus ęgyptia pinguiore esse & crassiori cortice rubente: & quis in palustribus nascat breuiore sicciorequee diuerso arabica uiride ac tenuiore: & quoniam sit montuosa spissior est longe aute optima petrea ex quo diximus oppido nigro cortice: nucleo candido. Vnguentarii aute tantu cortices pręmunt medici nucleos tundunt affusa eis paulatim calida aqua.

Mirabolano in unguentis simile proximuque usum hab& palma in ęgypto quę uocat adipsos uiridis: odore mali cotonei nullo itus ligneo. Colligit aute paulo anteq incipiat maturescere: quod si reliquatur phenicobalanus uocat & nigrescit uescentesque inebriat. Mirabolano pręcium in libras x. binas institores & fece unguenti hoc nomine appellant.

Calamus quoq; odoratus in Arabia nascens Comunis indis & syrię est in quo uincit omnis a nostro mari ci. stadiis inter libanum monte aliuque ignobile non ut quide existimauere antilibanum in conualle modica iuxta lacu: cuius palustria ęstate siccantur tricenis ab eo stadiis calamus & iuncus odorati gignunt. Sane enim dicamus & de iunco quis alio herbis dicato uolumine: quoniam tamen hic unguentorum materia tractatur. Nihil ergo a cęteris sui generis differunt aspectu: sed pręstantior calamus odore statim e longinquo inuitat mollior tactu melioraq; qui minus fragilis & qui potius q qui raphani modo frangitur. Inest fistule araneum quod uocant flore pręstantior est cui numerosior. Reliqua probatio ut niger sit Damnatur alibi melior quo breuior crassior & lentus in frangendo calamo. Pręciu in libras xi. iunco xv. traduntque iuncu odoratu & in capania inueniri. Discessimus a terris oceanum spectantibus ad conuexas in nostra maria.

Ergo ęthiopię subiecta affrica hermoiaci lachrimam stillat in harenis suis ide nomine etiam hermonis oraculo. Iuxta quod gignitur arbor quam metopo uocant resinę modo aut gumi. Genera eius duo transton masculi thuris similitudie. quod maxime probatur. Alterum pingue & resinosum: quod pirama appellant. Adulteratur harenis uelut nascedo appręhensis igitur q minimis glebis probat & q purissimis pręcium optimu in libras asses xxx.

Spacnos infra eos situs in Cyrenaica prouincia maxime probat: alii brion uocant. Secundum locum obtinet Cypria. Tertium phęnicia. Fertur & in ęgypto nasci quin & in gallia nec dubitauerim. Sunt enim hoc nomine Cani arborum uilli quales e quercu maxime uidemus: sed odore pręstantes: laus prima candidissimis atq; altissimis: secunda rutilis: nulla nigris & insulis petrisque nati improbantur omnes quibusque palmaru atq; non suus odor est.

Liperus in egypto est arbor ziziphi foliis semine Coriandri candido odorato Coquitur hoc in oleo: pręmiturq; quod postea cyperus uocatur pręcium in libras ei xv. Optimu hoc canopica in ripis nili nata: Secundum ascalone iudeę: tertiu Cypro insula. Odoris suauitas quidam hanc esse dicunt arborem quę in Italia ligustrum uocetur. In eodem tractu asphalatos nascitur spina candida magnitudine arboris medicae flore rosę. Radix unguentis expetitur: tradunt in quocuque frutice curuetur arcus celestis eandem quęcunque sit asphalati suauitatem odoris existere: sed si in asphalato inenarrabilem quandam quidam eum erisi sceptrum uocat: cuius

probatio eſt in colore ruſo uel igneo tactuque ſpiſſo & odore caſtoreo permutatur·
in libras quindeci. In ęgypto naſcitur & in aaron peiuſquã lidium maioribus foliis
ac uariis illa breuia ac minuta & odorata.

SEd omnibus odoribus pręfę tur balſamũ uni terrarum Iudeę conceſſum quondã
in duobus tantũ ortis utroq; regio altero iugerum xx. non amplius: altero paucioꝝ
Oſtendere arbuſtum hanc urbi imperatorrs Veſpaſiani clarumque dictu a põpeio
magno in triumpho arbores quoq; diximus ſeruit: nunc hęc tributa pendit cum ſua
gente in totũ alia natura q̃ noſtri externiq; prodiderant. quippe uiti ſimilior eſt quã
myrto in aleolis ſeritur nuper iuncta ut uitis & impl&: colles uineaꝝ modo quę ſi-
ne adminiculis ſe ipſe ſuſtinent. Tondetur ſimiliter fruticans ac raſtris niteſcit pro
peratque naſci. Intra tertium annum frutifera folium maxime rub& perpetua coma
Seruire in eadem iudei ſicut in uitam quoq; ſuam. Cõtra defendere Romani & di-
micatum pro fructu ſemper eſt. Seritq; nunc eam fiſcus nec unq̃ fuit numeroſior
aut procerior· Proceritas itra bona cubita ſubſiſtit. Arbori tria genera tenui & capil-
lacea coma quod uocant antheriſtum· Alteꝝ ſcabro aſpectu in curuum fruticoſum
odoratius hoc thratim appellant tertiũ eumeces quia eſt cęteris ꝓcerius leui cortice
huic ſecuuda bonitas nouiſſima antheriſto. Semen eius uino proximũ guſtu colore
rufum nec ſine pingui. Peius in grano quod leuius atq; uiridius ramus craſſior q̃
myrto. Inciditur uitreo lapide oſſeiſue cultellis ferro lędi uitalia odit. Moritur pro-
tinus eodem amputari ſuperuacua paciens incidentis manus liberatur artificii tẽ-
peramento: ne quid ultra corticẽ uiolet: ſucus e plaga manat: quem opobalſamum
uocãt eximię ſuauitatis: ſed tenui gutta ploratu lanis parua colligitur in cornua. Ex
his nouo fictili conditur craſſiori ſimilis oleo & in muſta candida rubeſcit: deinde
ſimulq; dureſcit & tranſlucida. Alexãdro magno res ibi gerente toto die ęſtiuo unã
concham impleri iuſtũ erat. Omni uero fecunditate maiori horreo congios ſenos
minori ſingulos cum duplo rependebatur argentũ. Nunc etiam ſingularũ arborum
largior uena ter omnibus percutit̃ ęſtatibus: poſtea deputatur & ſarmenta quoq; in
merce ſunt dccciii. Amputatio ipſa ſurculiſq; uenit intra quintũ de uitę annũ xylo-
balſamũ uocatur & coquitur in unguentis pro ſucco ipſo ſubſtituere officinę. Cor-
ticis etiam ad medicamenta pręcium eſt: pręcipue autẽ gratia lachrimę: ſecundi ſemĩ
tertia cortici: minima ligno. Ex hoc buxeum eſt optimũ quod eſt odoratiſſimum et
ſemine autem maximũ & ponderatiſſimũ: mordens guſtu: feruenſq; in ore. Adul-
teratur petreo hiſperico quod arguitur magnitudine inanitate longitudine odoris
ignauia ſapore piperis: lachrymę probatio ut ſit pinguis tenuis ac modice rufa & in
fricando odorata. Seundus candido colos peior uiridis craſſuſque peſſimus niger
quippe ut oleũ ſeneſcit. Ex omni inciſura maxime probatur quod ante ſemel fluxit
et alias adulteratur ſemine ſuccoque. Vix maleficũ depręhendit̃ guſtu a maiore: eſſe
enim dicunt genis non ſubacidus odore tantum auſterus. Viciatur & oleo roſę cy-
pri lentiſci balani therebynthi myrti reſina galbano cera cypria prout quęq; res fuit
Nequiſſime autẽ gũmi quin areſcit in manu inuerſa & in aqua reſidet: quę ꝓbatio
gemina eſt. Debet ſincerũ & inareſcere: ſed hęc omnia gũmi addita fragili cruſta ueit
et guſtu deprębenditur. Carbone uero quod cera reſinaque adulteratur e nigriori
flama. Non melle mutatũ ſtatim manu contrahit muſcas. Pręterea ſincera denſatur
In tepida aqua gutta ſidens ad ima uaſis. Adulterata olei modo innatat. Et ſi meto-
pio uiciatũ eſt: circulo candido cingitur· Summa eſt probatio ut lac coagulet & in
ueſte maculas non faciat. Nec manifeſtior alibi fraus: quippe milibus denariũ ſex-
tarii empti uendente fiſco ccc: denariis ueneunt. In tantum expedit augere liquorẽ
xilobalſamo pręcium in libras xv. proxima Iudea ſyria ſuper phęnicẽ ſtiracem gig-
circa gabalam & maratuntha & Caſium Seleucię montem. Arbor eſt eodem nomie

Cotoneo malo similis lachrymę ex haustero iucundior intus similitudo harūdinis succo pręgnans. In hanc circa canis ortus aduolant pennati uermiculi erodētes ob id in scrobe sordidescit stirax laudatur post supradicta ex pisidia sydone Cypro Cilicia Creta minimeex amano syrię medicis: sed unguentariis magis. Color in quacūque natione pręfertur rufus & pinguiter lentus deterior furfurosus & cano situ obdu-ctus. Adulteratur Cedri resina uel gūmi uel melle: aut amigdalis amaris. Oīa ea depręhendunt̃ gustu: pręcium optimo xviii. Exit & in pamphilia sed acrior minus que succosus.

D At & galbanū Syria in eodē amano monte & ferulam: quā eiusdem nominis resinę modo stagonitū appellant quod maxime laudant Cartilaginosum pu-rum ad similitudinē armoniaci minimeq; lignosum. Sic quoq; adulterat̃ faba aut sacopenio. Sincez̄ si uratur fugat nidore serpentes permutat̃ & in libras xv. medi-cinę hoc tantum.

P Anacem & unguentis eadem gignit nascentē & in ipso fine Archadię: circaq; trimanthi fontes & in archadia & in macedonia ferula sui generis v. cubitorū Foliis primo quaternis: mox senis in terram iacentibus ampla magnitudine rotū-dis. In cacumine uero oleagineis semine in muscariis dependente ut ferulę. Excipit̃ succus īciso caule messibus radice in autumno laudatur candor eius coacti sequens pallido statera. Niger colos improbatur: pręcium optimo in libras x. bini.

A B hac ferula differt quę uocatur spōdilion foliis tantum quia sunt minora et platani diuisura: nō nisi in opacis gignitur semen eodem nomine silis spetiē habet medicinę tantum utile. Dat & malabatrum syria arborē folio conuoluto arridi folii colore ex quo premitur oleum ad unguenta fertiliore eiusdē ęgypto: laudacius ex i-dia uenit in paludibus ubi gigni tradunt lentis modo odoratius Croco nigricans scabrumque quoddā salis gustu. Minus probatur Candidum celerrime situm in uenustate sentit. Sapor eius naido similis esse deb& sub lingua. Odor uero suffer-uefacti in uino ātecedit alios: in pręcio quidē prodigio simile est a x. singulis a cccx. peruenire libras. Foliū autem ipsum in libras lxx.

O Leum & omphacium est. Fit duobus generibus & totidē modis ex olea & ui-te olea adhuc alba expręssa. Deterius ex druppa ita uocatur priusquā in cibū matura sit: iam tantum colorē mutans. Differentia quod hoc uiride est: illud candidū e uite fit psitia aut amnimea cum sit acini ciceris magnitudine. Ante Canis ortum in pri-ma lanugiē demetitur uua eiusque melligo. Reliquū corpus sole coquit̃ nocturni rores cauentur in fictili condita melligo colligitur. Subinde cyprio ęre seruat̃. Opti-maque rufa acriorq; & aridior prętiū omphatio in libras xvi. Fit & alio modo cum in mortariis uua īmatura terit̃ siccataq; in sole postea digeritur in pastillos.

E Odem & brion pertinet uua populi albę optima circa gnidū aut cariam in si-tientibus aut siccis asperisque secunda in litię cedro

E Odem & oenanthe pertinet. Est autē intus labrusce uua colligitur cum flore cum optiē olet. Siccat̃ in umbra substrato lintheo: atque ita in cados conditur prę-cipua ex parapotamia. Secunda ab Anthiocia atque laodicia syrię. tertia ex mōtibus medicis: hęc utilior medicinę: quidā omnibus pręferunt eam quę in cypro isula na-scitur. Namquę in Africa fit ad medicos tātum pertinet uocaturq; massiaris: oibus autē est alba labrusca pręstantior q̃ e nigra.

E St pręterea arbor ad eadē unguenta pertinens quā alii elatē uocant: nos abietē alii palmā: alii spatā: laudat̃ hamoniaca ęgyptia maxiē: deinde syriaca dūtaxat

in locis sitientibus odorata pingui lachryma quę in unguēta additur ad domandū oleum. In syria gignit̃ & Cinnamū quod cariopon appellant: hoc est succus expręs/sus nuci multum a surculo ueri Cinnami differens uicina tantū gratia pręcium in libras asses xl.

x ɱ

HACTENVS IN ODORIBVS HABENT PRECIA syluę erantq; per se mira singula: uiuitque luxuria ea omnia miscere & e cunctis unum odorē facere ita reperta sunt unguenta.

VNguenta quis primus inuenerit non traditur iliacis tēporibus non erant nec ture supplicabat̃. Cedri tantum & Citri suoꝝ fruticū & in sacris fumo conuolutum in nidorē uerius q̃ odorē nouerant. Iam rosę succo reperto. Nominat̃ enī id quoq; in olei laude persarum gentis unguentiū sed & illi mandent eo & accersita cōmendatione ingluuię natum uirus extiguūt. Primū quod ęquidē inueniam Castris darii regis expugnatis In reliquo eius apparatu alexāder cępit scrinium unguentoꝝ postea uoluptas eius a nostris quoq; inter laudatissima atque etiam honestissima uitę bona admissa est: bonos quoq; & ad defunctos ptinere cepit: q̃propter plura de eo dicemus quę his non erūt fruticum ad pręsens nominibus tantū iudicabuntur: natura uero eoꝝ suis reddunt̃ locis. Vnguentis cognomina dedere aliis patrię: aliis succi: aliis arbores: aliis causę: primūque id scire cōuenit mutata auctoritate ad peius transisse gloriam laudatissimū fuit antiquitus in delo insula postea mēdesiū nec mixtura & cōpositione tātū hoc accidit: sed iidē succi uarie alibi ad quęlibet pręualuere aut degenerauere innū corynthi diu maxime placuit: postea cyrici. Simili modo rhodinū phaselli quam gloriam abstulere Neapolis Capua pręneste corcinū in solis Cilicię diu maxime laudatum est: mox rhodi oenathinum in cypro prępositum: postea dramitheo. Aromancinū in choo: postea eodē loco pręlatū est melinum. Cyprinum in cypro: deinde in ęgypto ubi mendesium & metopium subito gratius factū est: mox hoc abstulit phęnice & Cypri in laudē ęgypto reliquit panathenaicū suum athene perseuerante obtinuere. Fuerat & pardalium in tarso: cuius etiā cōpositio & mixtura oblitterata est. Narcissinū quoq; e flore narcisso desiit cōponi. Ratio faciendi duplex succus & corpus ille olei generibus fere constat: hic odorū: hęc stygmata uocāt: illa hedismata: tertius iter hęc est colos a multis neglectus: huius causa adduntur cynabaris & hancusa sal aspersus olei naturam coheret quibus hancusa adiecta est sal non additur. Resina aut gummi adduntur ad continendū odorem in corpore. Celerrime his euanescit atque defluit si non sunt hęc addita. Vnguentorū expeditissimū fuit: primūque ut uerisimile est ebeno & balanino oleo increuit: de quibus supradiximus. Dein mendesium balamino resina myrrha: magisque etiam num necopio. Oleum hoc est amigdalis amaris expręssum in ęgypto: cui addidere omphatium Cardamū Iuncum Calamū uel uinū myrrham semē balsami galbanū resinam therebinthinam e uilissimis quidē hodieq; est ob id creditū & id iuetustissimum esse quod constat oleo myrteo Calamo cupręsso Cypro lentisco: cum mali generati cortice: sed diuulgata maxime unguenta crediderim rosa quę plurima ubique gignitur. Itaq; simplicissima rhodina mixtura diu fuit additis omphatio flore rosę Crocino Cinabari Calamo melle iunco salis flore aut hancusa uino: similis ratio et ī Crocino additis Cinabari hācusa uino similis: & in sampsucino admixtus ōphatio

calamo. Optimū hoc in cypro & mitilenis ubi plurima sampsucus miscentur & ui-
liora genera olei myrto lauro quibus additur sampsucinum lilium fęnum gręcum
myrrha Casia nardum iuncus cinnamomū: e malis quoq; cotoneis ex ruthis fit oleū
ut diximus melinū quod in unguenta transit admixtis omphatio cyprino samio
balsamo iuncto casia abrotano sisinū tenuissimū omniū est. Constat ex illis balano
calamo croco myrrha: et idē cyprinū ex cypro & omphatio et cardamomo calamo
spaltro abrotano. Aliqui & in cyprū addunt myrrhā et panacē: hoc optimū sydone
mox ęgypto si non addatur sisaminū oleū durat & quadriennis excitatur cinnamo-
mo tellinū fit ex oleo recēti cipero calamo melliloto fęnogręco melle malo amaraco:
hoc erat celeberrimū menandri poetę Comici ętate: postea multo successit propter
gloriam appellatū megalium ex oleo balanino calamo: iunco xilobalsamo casia resi-
na huius proprietas ut uentilletur in coquendo donec desinat odore. Rursus refri-
geratū odorē suū capit. Singuli quoq; succi nobilia unguenta faciunt. In primis ma-
lobatrum postea iris illyrica excisizena. Amaracus herbarii in utraque pauca his et
alia aliis miscent qui plurima alterutri mel salis florē omphatiū ac agrifoliam panacē
Externa omnia & prodigiosa cinnamomo pręcia. Addicitur cinnamo balaninum
oleū xilobalsamū calamus iunci balsami semina mirrha mel odoratū: unguentorū
hoc crassissimū pręcia ei asses ad ccc. Nardinū siue foliatū cōstat ōphatio balanino
iunco costo nardo amonio myrrha balsamo in hoc genere conueniet meminisse her-
barum quę nardum indicū imitarentur speties nouē a nobis esse dictas. Tanta ma-
teria adulterandi est. Omnia autē acutiora fiunt costo amonio quę maxime nares
feriūt. Crassiora myrrha suauioraque medicinę autem utiliora croco: acerrima per se
amonio. Hoc & capitis dolores facit: quidā satis habet aspergere quę sunt preciosis-
sima cęteris decoctis impendio procedentes: sed non eadē est uis nisi una decoctis
myrrha & per se unguentū facit sine oleo ęstate dūtaxat: alioquin nimiam amaritu-
dinē affert. Cyprino uiride fit. Susino unguinosum: mendesio nigrū: rhodino can-
didum: myrrha pallidū. Hęc sunt ātiquę unctionis genera & postea officinaꝝ furta
Nunc dicetur Cumulus ipse deliciaꝝ & summa auctoritas rei.

ERgo regale unguentū appellatum quoniam parthoꝝ regibus ita temperatur
Cōstat mirabolano Costo āmonio Cinnamomo: comato: cardamomo. Nardi spica
maro myrrha Casia stirace ladano oppobalsamo: calamo iuncoque oenanthe male-
batro sericato cypro aspalto panace: croco cipero amaraco lato melle uino. Nihilque
eius rei causa in Italia uictrice omniū. In Europa uero tota pręter Irizillyricā & nar-
dum gallicū gignitur. Nam uinum & rosa & myrti folia: oleumque comunia fere
omniū terraꝝ intelliguntur siccis odoribus. Constatque diaplasmata uocatur. Nā
feces unguenti magiata appellant inter omnes potētissimus odor quisquis nouissiē
additur.

VNguenta optime seruantur in alabastris: odores in oleo: quod diuturnitate co-
rū tanto utilius est quāto piguius: ut ex amigdalis: & ipsaunguēta uetustate
meliora. Sol inimicus his: quamobrē in umbra coquunt plumbeis uasis. Expimētū
coꝝ inuersa manu capit ne carnosę ptis calor uiciet.

HAEc est materia luxus e cunctis maxime superuacui. Margaritę enī gēmę quę
ad hęredē tamen transeunt uestes prolongant tēpus. Vnguenta illico expirant: ac
suis moriuntur horis. Sūma cōmendatio coꝝ ut transeuntē fęminā odor inuitet etiā
aliud agentē. Excedunt quadragenos denarios libra tanti emitur uoluptas aliena
Etenim odorē qui gerit ipse non sentit: sed tamen & hęc aliqua differentia signāda
sunt in M. Ciceronis monumentis inuenitur unguenta gratiora esse quę terrā quā-
doque crocum sapiant: quando etiam corruptissimo in genere: magis tamen iuuat

quędam ipsius uicii seueritas. Sed quosdam crassitudo maxime delectat id ipsum approbantes linique iam non solum sed & perfundi unguentis gaudent. Vidimus etiam uestigia pedum tigui: quod mathonē monstrasse Neroni principi ferebant: queso ut qualiter sentiretur iuuaret ab ea parte corporis: nec non aliquē ex priuatis audiuimus uisisse spargi parietes balneaꝝ unguento: atque C. principē solitū lauari ac ne principale uideatur hoc bonū & postea quēdam ex seruis Neronis: maxime tamē mirum est hāc gratiam penetrasse & in castra Aquilę certe ac signa puluerulēta illa ex custodiis horrida iunguntur festis diebus utinam q; dicere possemus quis primus instituiss&. Ita est nimiꝝ hac mercede orbē terraꝝ corruptę deuicere aquilę Ista patrocinia quęrimus uiciis ut per hoc ius summatur casside unguenta: quando id primū ad Romanos penetrauerit non facile dixerī. Certū est antiocho rege asiaq; deuictis urbis anno dlxv. p. licinium Crassum: & luciū Iulium Cęsarē censores edixisse ne quis uēderet unguenta ex otica. Sic enī appellauere. At hercule iam quidam etiam in potus addunt: tantaq; amaritudo est ut odore prodigo fruantur ex utraque parte corporis L. plo.cium L. planci bis consulis censoris ne fratrē proscriptū atriū iuris in salernitana latebra unguēti odore proditū constat: quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perisse tales. Cętero terrarū omniū ęgyptus acomodatissima unguentis. Ab ea Campania est proxima.

COpia rosę Iudea inclyta est. uel magis palmis: quarum natura nunc dicet᷑. Sūt quidē in europa uulgoq; italia: sed steriles. Ferūt in maritimis hispanię fructū. Veꝝ immitē dulcē in africa sed statim euanescētem. Contra in oriente ex his bina genera quę aliquibus panis plurimis uero etiam quadrupedū cibus: quamobrē iure dicent᷑ externe: nulla est in Italia sponte genita: nec in alia parte terraꝝ nisi in gallicia frugifera uero nusquā nisi in feruida. Gignitur leui sabulosaq; terra maiori in pte uitrosa Gaudet & riguis totoq; anno bibere: cum amet anno silenti a fimo quidā ledi putāt et assyrioꝝ pars aliqua si nō riuis misceat. Genera earū plura & prima frutice non excedentia sterilē hanc aliubi & ipsam fertilē breuesq; rami obire. Vmbra foliorum tectorii uice: hic parietibus plerisque in locis pręstat. Contra asperaginē est procerꝝ ori siluę & arbore & ipso folioꝝ aculeo fructificante circa totos pectinati quas siluestres intelligi necesse est. Incerta tum libidinē etiam mitioribus se miscēt. Reliquę teretes atque procerę densis gradatisq; corticū pollicibus aut orbibus facile ad scandendū orięntis populis pręhent utilē sibi arborē quę īdutis circulū mira pernicitate cum homine subeunte Coma omnis in cacumine & pomū est non inter folia ut cęteris: sed suos inter ramos palmitibus racemosum utraq; natura uuę atq; pomi folia ut in cęteris sed suos inter ramos ocultato mucrone: lateribus inter se bifidatis bellas primū demonstrauere gēmas. Nunc ad funes uitiūque nexus & capitū leuia umbracula fundunt᷑ arboribus: imo potius omnibus quę terra gignit herbisque etiam utrunque sexū esse diligentissimi naturę tradunt: hoc in plenū satis sit dixisse hoc in loco nullis tamen arboribus manifestius. Mas in palmite floret: fęmina citra florem tantū germinat spinę modo. Vtriusq; autē prima noscitur pomi caro postea lignū intus hoc est semen eius. Argumentū quod paruę sine hoc reperiunt᷑ in eodē palmite. Est autē ob longū non ut oliuis orbiculatū pręterea cęsum a dorso palumato et in aluo media fissura plerisque umblicantū unde primū spargitur radix. Serit᷑ autē pronū & bina iuxta cōposita semina superq; totidē quoniam īfirma singulis plāta est quaterne coalbescunt multis candidisq; lignū hoc a carnibus discernitur. Tunicis alii corpori adhęrentibus laxeque distantis cacuminis folio adhęrēs. Caro maturescit anno quibusdam tamen in locis ut in cypro q̃q̃ ad maturitatē non perueniat graco sapore dulcis est & folium ibi lacius fructus q̃ reliquis rotundior: nec ut deuoretur corpus uero ut expuat᷑ succo modo expręsso & in arabia languidę dulces traduntur

eſſe palmę q̃q̃ Iuba apud ſcenitas arabas pręfert omnibus ſaporibus quē uocāt dablā
Cętero ſine maribus non gignere fęminas ſponte edito tremore cōfirmant: circaque
ſingulos plures maturę in eum pronas blandioribus comis illum erectis hiſpidum
afflatu uiſuq; ipō & puluere etiam reliquas maritare: huius arbore exciſa biduo poſt
ſteriles certe fęminas. Adeo eſt ueneris intellectus uti coitus etiam excogitatus ſit ab
homiē ex maribus flore ac lanugine. Interim uero tantū puluere inſparſo feminis
Seruntur autem palmę & trunco duum cubitoꝝ longitudine a cerebro ipſo arboris
fiſſuris diuiſo atq; defoſſo & ab radice auulſo uitalis eſt ſatus & ramorū tenerrimis
In aſſyria quoq; ipſa arbor ſtrata ſolo in humido tota radicatur: ſed in frutices nō in
arborem. Ergo plantaria inſtituūt anniculaſq; tranſferunt & iterū bimas. Gaudent
enim mutatione ſedis uerna alibi. In aſſyria autē circa canis ortus nec ferro attingūt
ibi nouellas: ſed religant comas ut in altitudinē exeant. Robuſta deputant e laſſitu-
dinis gratia ſemipedales ramorū delinquentes truncos: qui deciſi alibi necāt matrē
Diximus ſalſum ab his ſolū diligi. Ergo ubi non eſt tale ſalem aſpergunt non radi-
cibus ſed longius paulo quędam in ſyria & ęgypto in binos diuidunt ſe truncos: in
creta & in ternos: quędamq; & in quinos ferunt ſtatim in trimatu: in cypro uero ſy-
ria ęgypro quadrimę alię quinquennes altitudine hominis nullo intus pomi ligno
q̃ diu ſunt nouellę: ob id ſpadonum accepto nomine. Genera earū multa ſterilibus
ad materias operaque lautiora utitur aſſyria & tota perſis. Sunt & ceduę palmarum
quoq; ſiluę germinantes rurſus ab radice ſucciſę: dulcis medulla earū in cacumine
quod cerebrū appellant exemptaque uiuunt: quod non alię. Vocantur autē camero-
pes folio latiori ac molli ad uitalia utiliſſimo. Copioſe in creta ſed magis in Cicilia
Et palmis primę uiuaces: ſegniſq; leuitas. Fructiferarū aliis breuia lignū in pomo:
aliis longius his mollius illis durius. Quibuſdam oſſeum lunatūque dente contra
faſcinantes religione politū aliud pluribus ueſtitū paucioribuſue tunicis aliud craſ
ſioribus ue. Ita fiunt. Vndequinquaginta genera ſi quis omnium perſequi uelit.
nomina etiam barbara uinorumque ex his differentias clariſſime omniū quas regias
appellauere ab honoribus: quoniam regibus tantum perſidis ſeruarētur babilone
natę uno in orto hogati ita uocant ſpadones qui apud eos etiam regnauere. Ortus
ille nūquā niſi dominantis in aula fuit at in meridiano orbe precipuam obtinent
nobilitatē ſiargi proximāque margarides: hę breues candidę rotundę acinis q̃ balais
ſimiliores: quare nomē a margaritis accepere. Vna earum arbor inchora eſſe tradit͛
una & ſiagroꝝ mirūque de ea accepimus cum phęnice aue: quę putat͛ ex huius pal-
mę argumento nomen accepiſſe. Iterum mori ac renaſci ex ſe ipſa: eratq; anteq̃ pde-
ret fertilis: pomū ipſum grande durum horridū & a cęteris generibus diſtans ſapo-
re: quoniam ferme ſiagris euidētiſſimoque cauſa nominis. Quarta auctoritas ſcan-
dalidum a ſimilitudine appellatum iam in ęthiopię fine: quique harum plurimas
arbores tradunt non raritate magis q̃ ſuauitate mirabiles. Ab his cariothę maxime
celebrantur & cibo quidē: ſed & ſucco uberrima e quibus pręcipua uina orienti iniq̃
capiti. Vnde pomo nomē: ſed ut copia ibi atque fertilitas ita nobilitas in iudea nec
in tota: ſed in hiericonice maxime q̃q̃ laudata & achelaide & phaſelide atq; lydia de
gentis eiuſdē cōuallibus. Dos his pręcipua ſucco pingui lactentibus quodamque
uini ſapore in melle pręduIci. Sicciores in hoc genere nicolai: ſed ampiltudinis prę-
cipue quaternū cubitoꝝ longitudinē efficiunt minus ſpecioſe ſed ſapore cariotharū
ſorores & ob hoc adelphides dictę proximā ſuauitatē habent non tamen eandem
Tęrtium ex his genus patet & nimio liquore abundans. Rumpit ſeſe pomi ipſius
etiam in ſuam matrem ebrietas calcatis ſimiles ſuum genus ſed ſicciore turba iacēs
dactilis pręlonga gracilitate curuatis in terram. Nam quos ex his honori deorum
dicamus chidatos appellauit. Iudea gens contumelia numinū inſignis in totū aren-
tes thebaide atque arabice macroq; corpore exiles & aſſiduo uapore torrentes cruſtā

uerius q̃ cutē obducūt. In ipsa quidē ęthiopia fricatur hęc. Tanta & est siccitas & farinę modo spissatur in panē: Gignitur autē in frutice ramis cubitalibus folio latiore pomo rotundo sed maiore q̃ mali amplitudine cęcas uocant: triennio maturescūt semperq; frutici pomū est subnascente alio thebaidis fructus extemplo in cados cōditur tum sui arboris animā ni ita fiat celeriter expirat marcescitq; nō retostus furnis Ex reliquo genere plebei nitētur syrii hęc stragemata uocant. Nam in alia pte phęnicis Cilicięq; populari etiam nomine a nobis appellatur balani. Eoꝝ quoq; plura genera differunt figura rotūditatis aut proceritatis: differunt & colore nigriores ac rubentes nec pauciores fico tradunt̃. Colores maxime tamen placent candidi: distant et magnitudine prout multi cubitum effecere: quidā non ampliores faba. Seruant̃ itē qui nascuntur in salsis atque sabulosis ut in Iudea & cyrenaica africa. Non item in ęgypto cypro syria seleucia assyria: quāobrē sues & reliqua animalia ex his saginat̃ uiciati ut uetusti est signū pomi cecidisse candidam uerucā quę racemo adhęserit Alexandri milites uiridibus palmis strangulati sunt in cedrosis: id factū est pomi genere. Alibi copia euenit. Est enim tanta suauitas musteis ut finis mandendi non nisi periculo fiat.

SIria pręter hanc peculiares habet arbores in nucum genere piscaria nota ꝓdesse aduersus serpentū morsus traduntur & potu & cibo. In ficoꝝ autē caricas minoris eiusque generis quę coctana uocantur. Item prima in damasco monte nata & missa utranq; iam familiarem. Alię emuxis in ęgypto & uina fiunt. Iuniperi similitudinē habent: phonices cedrū minorē habent: duo eius genera licia & phęnicia differunt folia nāque durū acutū spinosum habet. Oxycedros uocatur ramosa & nodis ifesta Altera odore pręstans fructū ferunt myrti magnitudine dulcē sapore. Et maioris cedri duo genera: quę floret: fructū non fert. Fructifera non floret & in ea ātecedētē fructū occupat nouus: semen eius est Cupręsso simile: quam quidā cedrotalē uocāt Ex hac resina laudatissima: materię uero ipsius ęternitas: itaq; & simulacra deorum ex ea factitauerunt: Cedrinus est. Romę in delubro apollo sosianus: seleucia aduectus cedro similis in Arcadia est arbor quę in phrygia frutex uocat̃.

SYria & therebynthū habet: ex his mascula est sine fructu. Fęminaꝝ duo genera. Alteri fructus rubet lentis magnitudine: alteri pallidus cum uite maturescit: nō grādior faba odore iucūdior: tactu resinosus. Circa idā troadis sed in macedonia breuis arbor hęc atq; fruticosa. In damasco syrię magna materies eius & ad modum lęta splendoris eximii flos racemosus oliue modo sed rubens: folia densa fert: et folliculos emittentes quędam animalia ceu culices lentoreque resinosum qui e cortice erūpit. Etruria mascula fert sterili fęmina folio ulmi paulo longiori & piloso foliorum inter se semper contrariis pediculis gracili breuique ramo pelles candidę cōficiunt̃ his semen lenti simile cum uua rubescit quod uocat̃ ros medicamentū necessariū.

ET ęgypto multa genera quę non alibi ante omnia ficus ob id ęgyptia cognominata. Arbor moro similis folio magnitudine et aspectu pomū fert non ramis sed caudice ipso. Idq; ipsum ficus est pręduleis sine granis interioribus per quā fecundo prouentu scalpendo tantū ferreis unguibus non aliter maturescit: sed cum factum est quarto die demetitur alio subnascente septeno. Ita numerosa partu per singulas. ęstates multo iactu abundante subnascitur etiam si non scalpatur fętus: quater ęstatē prioreque expellit immaturū. Materies proprii generis inter utilissimas cęsa statim stagnis mergitur hoc est eius siccari & primo scidit & postea fluitare icipit. Certoq; eam fugit alienus humor qui alium omnē rigat cum innatare īcipit tēpestiue habet signū: huic similis quędam. Itē quę uocatur cypria ficus in Creta. Nam & illa in

caudice ipso fert pomũ & ramis cũ ĩ crassitudinẽ adoleuere. Sed hęc gemina emittit sine ullis foliis radici similia Caudex arboris popolo similis folium ulmo fructus quaternos fundit totiens & germinat sed grossus eius non maturescit nisi incisura emisso lacte suauitas & interior fici magnitudo sorbi similis

ETquam Iones cerauniam uocant trunco & ipsa fertilis sed pomũ siliqua: ob id ficum ęgyptiã dixere errore manifesto. Non enĩ in ęgypto nascitur sed in syria: ioniaque & circa gnidũ atq; rhodũ semp comantibus foliis flore candido cum uehementia odoris plantigerat imis partibus: ideo superfities flauescens succũ auferẽte sole pomo antecedentis anni circa canis ortus detractoque statim alteꝝ parit: postea flore peractuꝝ hyeme fętus eius enutriente.

AEgyptus & persicam arborẽ sui generis habet similẽ pyro folia retinentem fertilitas assidua eius subnascente crastino fructu. Maturitas ethesiaꝝ afflatu pomũ longius pyro inclusum putamine amigdaleo & corio colore herbido: sed ubi nux il la huic pomũ differens breuitate ac mollicie q̃uis blandiatur: pręd ulcis suauitas in nucleo materies bonitate firmitudine nigritia quoq; nihil differens a lotho. Simulacra ex eo factitauere non eadẽ gratia qua fideli materie ex arbore quã balanũ appellauimus magna ex pte contorta. Naualis itaque tãtum est. At e diuerso cuti in magno bonore palmę similis: quando ex eius foliis utuntur ad textilia. Differt ꝙ in brachia ramoꝝ ̄spargitur: pomo magnitudo quę manum impleat colos fuluus cõmẽdabilis succo ex haustero & dulci lignum intus grandis firmę q; duricie ex quo uelares decorant anulos: in eo nucleus dulcis dum recens est. Siccatus durescit ad infinitum ut mandi non possit nisi pluribus diebus maceratus. Materies crispioris elegantię & ob id persis gratissima. Nec minus spina celebratur in eadẽ gente dumtaxat nigra: quoniam incorrupta: etiam in aquis durat. Ob id utilissima nauiũ costis Candidę facile putrescunt. Aculeus spinaꝝ etiam in foliis semẽ in siliquis quo Coria perficiuntur gallę uice. Flos & coronis iucundus & medicamẽtis utilis manat et gummi ex ea sed precipua utilitas quod nũq̃ cęsa anno tertio surgit circa thebas: hęc ubi & quercus & psea oliua ccc. a Nilo stadiis syluestri tractu & suis fontibus riguo

IBi primus ęgyptia non dissimilis spinę proximę dictę pomo mespili maturescens bruma nec folia dimittens lignũ in pomo grande: sed corpus ipsum natura copiaque messium instar incolis: purgatũ enĩ tundũt seruantq; eius offas. Siluestris fuit & circa mẽphim regio tam uastis arboribus ut terni non quirent circumplecti Vnius peculiari miraculo nec pomũ propter usum aliquẽ: sed euentũ. Facies enim spine folia habet ceu pennas quę tactis ab homine ramis cadunt protinus ac postea renascuntur.

GVmmi ex ęgyptia spina optimam esse conuenit uermiculatam colore glauco puram sine cortice dentibus adhęrentẽ: pręcium eius in libras xiii. deterior ex amigdalis amaris & Ceraso pessima prunis fluit & euntibus infantium ulceribus aptissima & aliquando ex olea dentiũ dolori ulmo etiã in coritio monte Cilicię ac iunipero ad nihil utiles. Ex ulmo uero gũmi & culices ibi nascuntur fit & ex sarcocolla. Ita uocatur arbor gũmi utilissima pictoribus ac medicis. Similis polini turis et ideo candida q̃ rufa melior: pręciũ eius quod supra.

NOndum attigimus palustria nec frutices amniũ: prius tamen q̃ digrediamur ab ęgypto & papyri natura dicetur cum chartę usu maxime humanę uitę constet memoria: et hanc Alexandri magni uictoria repertã auctor est M. uarro cõdita in ęgypto Alexandria ante non fuisse chartaꝝ usum in palmaꝝ foliis primo scriptitatum: dein quarũdã arboꝝ libris: postea publica monumẽta plumbeis uolumibus

mox & priuata linteis confici cepta aut scedis: pugillaꝝ etiã usum fuisse ante troiana
tempora inuenimus apud homeꝝ illo uero prodente ne terra quidẽ ipsa tota fuisse
quę nunc ęgyptus intelligitur. Cum in sebenistico est alter eius nomus charta na-
scatur postea ad aggeratam nilo siquidẽ a pharo insula quę nunc Alexandrię põte
iungitur: noctis dieique uelifico nauigii cursu terram fuisse prodit. Mox emulati-
one circa bibliothecas regum ptolomei & eumenis supprimente chartas ptolomeo
Itẽ uarro mẽbranas pergami tradit repertas: postea permiscue patuit usus rei quam
costnat ĩmortalitas hominũ.

PApyrum ergo nascitur in palustribus ęgypti aut quiescentibus nili aquis ubi
euagatę stagnant duo cubita non excedẽte altitudine gurgitũ brachiali radicis
obliquę crassitudine triangulis lateribus x. non amplius cubitoꝝ longitudine in
gracilitatẽ fastigiatum tyrsi modo Cacumen includens semine nullo: aut usu eius
alio q̃ flores ad deos coronandos radicibus incolae pro ligno utunt᷑: nec ignis tãtũ
gratia sed ad alia quoq; utensilia pastoꝝ. Ex ipso quidẽ papyro nauigia texunt & e li-
bro uela tegetesq; nec non & uestem atque stragulam & funes: mandunt quoq; cru-
dum decoctumque succum tãtũ deuorãtes. Nascit᷑ & in syria circa quẽ odoratus ille
calamus lacũ neq; aliis usus est inde q̃ funibus Rex antigonus in naualibus rebus
nondũ sparto cõmunicato. Nuper & in euphrate nascens circa babylonẽ papyrum
intellectum est eundẽ usum habere quem chartę: et tamen malunt adhuc parthi ue-
stibus litteras intexere: pręparant᷑ ex eo chartę diuisę acu inprętenues: sed q̃ lautissiãs
philuras principatus medio atque indiscissere ordine.

HIeratica appellatur antiquitus religiosis tantũ uoluminibus dicata: quę adu-
latione augusti nomen accepit sicut secunda liuię a coniuge eius. Ita descendũt hie-
ratica in tertium nomen proximũ ãphiteatrice datũ fuerat a cõfecturę loco. Excepit
hanc Romę fauni sagax officina tenuatãque curiosa interpellatione principalẽ fecit
e plebeia & nomen ei dedit quę non esset. Ita charta in suam mansit amphiteatrica
Post hanc saytica ab oppido ubi maxima ex uillioribus ramentis propiorq; etiam
num & cortici leneotica a uicino loco pondere iam hęc non bonitate uenalis. Nam
emporethica inutilis scribendo in uolucris chartaꝝ segestriumq; in mercibus usum
pręhet & ideo a mercatoribus cognominata. Post hanc papyrũ est: extremũque eius
scirpo simile: ac ne finibus quidẽ nisi in humore utile. Texunturq; omnes madẽte
tabula nili aqua turbidus liquor inde glutinis pręhetur cũ primo supina tabula sce-
da allinitur longitudine papyri quę poterit esse graminibus utrinq; amputatis tran-
suersa postea crates peragit: pręmitur deinde pręlis & siccatur sole pagellę atq; inter
se iunguntur proximaꝝ semper bonitatis diminutione ad dexterimas nunq̃ plures
scapo q̃ uicenę. Magna in latitudine eaꝝ differentia xiii. digitoꝝ optimis duo detra-
huntur hieratice. Fauiana denos habet & uno minus amphiteatrica: pauciores say-
cica: nec maleo sufficit: nam emporitice breuitas sex digitos non excedit. Pręterea
spectantur in chartis tenuitas densitas candor leuor: primatum mutuauit Claudius
cęsar nimia quippe augustę teuuitas tenendis non sufficiebat calamis. Ad hoc trans-
mittens litteras liturę metũ afferebat aduersis & alias indecoro uisu per translucida
Igitur secundo corio stamina facta sunt e primo sub tegmina auxit & latitudinem
pedali mensura erat & cubitalis macrocollis sed ratio depręhẽdit uiciũ unius scedu-
lę euulsione plures infestante paginas. Ob hoc prelata omnibus Claudia augustę
in epistolis auctoritas relicta liniana suam tenuit cui nihil primum erat sed omnia
secunda. Scabritia leuigatur dente concauo: sed Caducę littere fiunt: minus sorbet
politur & charta magis splendet rebellat sępe humor nicuriose datus: primoq; mal-
leo depręhenditur aut etiam odore cum fuit indiligentior: depręhenditur & lẽtigo

oculis: sed incerta mediis glutinamentis tinea fungo papyri bibula uix nisi littera fundente se tantum inest fraudis. Alius igitur itẽ texendis labo glutinũ uulgare e pollinis flore tẽperatur feruẽte aqua minimo aceti aspersu. Nam fabille gũmi quod e fragile est diligentior cura molli panis fermentati collata aqua feruente minimũ hoc modo intergerit atque etiam lini leuitas. Omne autẽ glutinũ nec uetustius esse debet uno die: nec postea malleo recentius tenuatur & glutino percurritur. Iterũq; conscripta erugat atq; extẽditur malleo. Ita sunt longinqua monumẽta Tiberii Cęsaris quę graccoꝝ manu apud Pōponium secundũ uatẽ Ciuemque clarissimum uidi annos fere post cc. Iã uero Ciceronis ac diui augusti uirgiliiq; sępenumero uidemus

INgentia exempla contra Varronis sententiam de chartis reperiuntur. Nam Cassius emina uetustissimus auctor animalium quarto eoꝝ libro prodidit. M. Terẽtium scribam agrũ suum in ianiculo repastinantẽ offendisse arcam in qua Numa q Romę regnauit situs fuisset in eadem libros eius repertos. P. Cornelio L. filio Cethego M. Bebio. Q. Filio Pamphilio Consulibus ad quos a regno Numę colligũtur anni dxxxv. hos fuisse e charta maiori etiam num miraculo quod tot infossi durauerunt annis quapropter in re tanta ipsius emine uerba ponam. Mirabantur alii quomodo illi libri durare potuissent. Ille ita rationẽ reddebat lapidẽ fuisse quadratũ circiter in media archa iunctũ candelis quaqua uersum in eo lapide & ĩsuper libros impositos fuisse propterea arbitrari eum non cōputruisse libros agitatos tineas nō tangere. In his libris scripta erant philophię pythagoricę eosq; combustos a petilio prętore quia philosophice scripti essent: hoc idem tradit ipse Censorius primo Cōmentarioꝝ sed libros vii. iuris pōtificii totidem pythagoricos fuisse Tuditanus xiii numę decretoꝝ libros xii. fuisse. Ipse uero Varro humanarum antiquitatũ vi. antias duos libros fuisse. Ex his xii. pontificales latinos totidẽ gręcos pręcepta phylosophię continentes. Idẽ tertios ponit quo cōburi eos placuerit. Inter omnes uero conuenit sybillam ad Tarquiniũ superbum tres libros attulisse ex quibus igni duo cremati ab ipsa tres cum capitolio syllanis tẽporibus. Pręterea mutianus ter consul prodidit nuper se legisse cum pręsideret licię sarpedonis a troia scriptam in quodam templo epistolę chartam quod eo magis miror: si etiam num homero cōdente ęgyptus non erat: aut cur si iam hic erat usus in plũbeis linteisq; uoluminibus scriptitatum constet cum & homerus in ipsa lycia bellorophonti codicillos datos non epistolas prodidit sterilitatem sentit hoc quoq; factum. Iamq; Tiberio principe inopia chartęut e Senatu darentur arbitri dispensande alias in tumultu uita erat.

AEthiopia ęgypto contermina insignes arbores non fere habet pręter liniferas quarum indoꝝ atque arabię dicta est propior tamen huic natura lanę maiorq; foliculis granati modo mali similesq; inter se arbores pręter hanc palme quales retulimus insidarum arbores ambitu ethiopię & nemora odorata in mentione earum dicta sunt.

ATlas mons peculiari proditur silua de qua diximus confines ei mauri quibus plurima arbor Citri & mensarum insania quas fęminę uiris contra margaritas regerunt. Extant hodie in Ciceronis illa paupertate & quod magis mirum est illo aeuo emptę his memorat̃ & galli asinii uenundatę sunt duę a iuba rege pendentes quaꝝ alteri precium fuit xv. alteri paulominus. Interiit nup incendio a cethegis descendẽs his xiiii. pmutauerat lati fundi taxatione si quis prędia tanti mercari malit. Magnitudo amplissimis adhuc fuit unius comissę ex orbibus dimidiatis: duobus Rege mauritanię ptolomęo quarto p dum & semipedis per medium ambitũ crassitudine quadrantali: maiusq; miraculũ in ea est artis latente iunctura q̃ potuisset esse naturę

Solide autē a nomio Cęsaris liberto cognomē trabēte tribus sicilicis infra quattuor pedes: totidemque īfra sedem crassitudinis. Qua in re non omittendum uidetur Tiberio principi mensam quattuor pedes extantē & Sicilico excedentem: tota uero crassitudine esse sexquunciali conchilio per medium lamine uestitam fuisse cū tam optima Nomio liberto eius esset rubei hoc esse radicis maximeq; laudatum quod sub terra totum fuerit & rarius q̄ quod superne. Quę gignunt᷑ etiam in ramis pro/prie quę quod tanti emitur arboꝝ uicium est quaꝝ amplitudo ac radices extimari possunt ex orbibus· Sūt autē cupręsso feminę atq; etiam num siluestre similes folio odore caudice. Ancorarius mons uocatur citerioris mauritanię qui laudatissimum dedit Citrum iam exaustus: mensis pręcipua dos in uena crispis uel in uertices par/uis illud oblongo euenit discursu: ideoq; triginum appellatur hoc intortum & ideo pantherinę uocantur. Sunt & nudati crispę maiore gratia si pauonū caudę oculos imitentur· Magna uero post has gratia extra pędictas crispidensas ueluti grani cō/gerie: quas ob id similitudine apiatas uocant. Summa uero omniū in colore hinc maxime mulsi placet uenis suis refulgens. Post hęc amplitudo etiam toti caudicis iuuat pluta quoq; in una mensę uicia lignū ita uocatur materia surola & indigesta simplicitas aut platani folioꝝ modo digesta. Itē lignea uenę similitudo uel coloris et quibus maxime obnoxias fecere ęstus uentique rime aut capillamenta rimas mu tata. Postea murena nigro trāscurrens limite uarisq; corticū punctis appręhensis pa/paueꝝ nodo & in totū atro propior colos: in eadē ue discolores uirides terra cōdūt barbari & illiniunt Cera: artifices uero frumenta aceruis īponunt septenis diebus totidē intermissis mirūque ponderi quātum ita detrahatur. Naufragia docuere nu/per quoq; hanc materiam siccatam mari duricie īcorrupta spissari nullo modo ue/hementius nutriunt᷑ optime splendescunt quę maius siccę fricantur ab alienis ma xime: nec binis leduntur ut his genitę. Inter pauca nitidioris uitę instrumenta hęc arbor est. Quapropter insistendū ei quoq; paululū uidet᷑.

NOta etiam homero fuit trogete uocatur ab aliis thia: hanc itaq; inter odores uri tradit in deliciis Circe: quam deam uolebant intelligi magno errore eoꝝ qui odora/menta in eo uocabulo accipiunt: cum pręferti eodē uersu Cedrū laricēque una tra/datur in quo manifestū est de arboribus tantum locutū. Theophrastus qui primus a magni Alexandri ętate scribit quę circa urbis Romę cccc.xl. gesta sunt annū ma/gnū iam huic arbori honorē tribuit memorata ex ea referens tēploꝝ ueteꝝ cōtigna/tiones: quādāque īmortalitatē materie intectis contra uicia onīa incorruptę. Radice nihil crispius nec aliunde preciosiora opera pręcipuam autē eam arborē circa hāmo/nis delubrū nasci & inferiore cyrenaice parte: demensis tamē tacuit & alias nullius ante Ciceroniam uetustior memoria est quę nouicię apparent. Alia est arbor eodē nomine malū ferens execratū aliquibus odore & amaritudine aliis expetitū domos etiam decorans: nec dicēda uerbosius.

EAdem africa que uergit ad nos īsignē arborē lothon gignit quā uocāt celthī ipsam italię familiarē sed terra mutatā: pręcipue est circa syrtes atque nasamonas ma/gnitudo ei quę pyro q̄q̄ nepos Cornelius breuem tradat. Incisure e folio crebriores quę alioquin ilices uiderentur differētię pluresq; hęq; maxīe fructibus fiunt. Magnitu do huic fabę: color croci: sed ante maturitatē alius atq; alius sicut uuis nascitur dēsis in ramis myrti modo non ut in italia cerasis tam dulcis ibi cibo ut nomē etiam gēti terręque dederit nimis hospitali aduenaꝝ obliuione patrię· Ferunt uentris uon sen/tire morbum qui eū mandant melior sine iteriore nucleo qui in alteto genere osseus uidet᷑. Vinū quoq; exprimit᷑ illi simile mulso quod ultra denos dies negat durare idem nepos bacasque concisas eum siliqua ad cibos dolus condi: quin & exercitus

pastos eo accepimus ultro citroque commeantes per africam: ligno color niger ad tibiarum cantus expetitur radice cultellis capulos: breuesque alios usus excogitant hęc ibi natura arboris. Est autē eodem nomine herba & in ęgypto caulis in palustriū genere. Recedentibus enim aquis nili: riguis prouenit similis fabę caule foliisque densa congerie stipatis breuioribus tantū gracilioribusq; cui fructus in capite papa ueri similis incisuris omniq; alio modo intus grana ceu miliū incolę capita in aceruis putrefaciunt mox separant lauando & siccata tundunt: eoq; pane utunt̄ mirum est ꝙ pręter hęc tradit̄ sole occidēte papauera ea cōprimi & integi foliis ad ortū autē aperiri donec maturescant flosque qui est candidus decidat.

HOc amplius in ea parte tradunt & caput ipsum florē uespere mergi usque in medias noctes tantūque abire in altum ut ne demissā quidē manu possit inueniri Verti deinde paulatimq; sumergi & ad exortū solis emergere extra aquā: ac florem patefacere atq; etiam num insurgere ut plane ab aqua alte absit. Radicē lothos habet mali Cotonei magnitudine coopertā nigro cortice qualis & castaneas tegit. Interius candidū corpus gratum cibis sed crudū gratius decoctū siue aqua siue pruna nec aliunde magis q̄ purgamentis eius sues crassescūt.

CYrenaica regio lothon suę postposuit paliuro fructuosior hęc fructuq; magis rubens cuius nucleus non simul manditur: iucundus per se atque suauior uino qui et uina succo suo cōmendans iterior africa ad garamanthas usque ad deserta palmarum magnitudine & suauitate constat nobilibus maxime circa delubrū hammonis Sed circa Carthaginē punicū malum cognomē sibi uēdicat: aliqui granatū appellāt Diuisum & in genera apirēnum uocādo: cui lignosus nucleus abest: sed candidior ei natura & blandiores ei acini minusq; amari distincti mēbranis: alia structura caꝝ quędam ut infamis comunis nucleis habentiū. Quinque species dulcia acria mixta acida uinosa. Samia & ęgyptia distinguuntur erithrocomis & leurocomis corticis maior usus ex acerbis ad perficienda coria. Flos balaustium uocat̄ & medicinis idoneus & tingendis uestibus quaꝝ color inde nomē accepit.

IN Asia & gręcia nascuntur frutices epicactis: quem alii embolimē uocāt puis foliis quę potata contra uenena prosunt sicut herices contra serpentes in quo nascit̄ granum gnidū quod linum aliqui uocant

FRuticem uero timealē: alii camaleam: alii pirosachē: alii enestorē: alii ichucoron: & similes oleastro foliis angustioribus gūminosis si mordeant̄ myrti magnitudine semine colore & spetie farris ad medicine tantū usum. Tragion fruticē sola Creta insula gignit therebyntos similē & semine: quod contra sagittaꝝ ictus efficacissimū tradunt. Eadē & tragachantē spinę albę radice multum pręlatam apud medos aut in achaia nascentē. Precium eius in libras xiii. Tragion & asia fert siue scorphionē ueprē sine foliis ramis rubentibus ad medicine usum. Miricē & Italia quā maricē uocat: achaya autē brion siluestrē insigne quod in ea satui tantū ferat: gallę similē fructū in syria & ęgypto copiosa: hęc est cuius infelicia ligna appellamus quę tamen infeliciora sunt gręcię. Gignit autē arborem ostrin quam & ostream uocant solitariam circa saxa aquosa similē fraxino cortice & ramis folio pilis tamen paulo longioribus crassioribusque ac rugosis incisuris quę per totam discurrunt. Semine ordeo simili & colore: materia est dura atq; firma: qua indomū illata difficiles ptus fieri produnt mortesque miseras.

NEc auspicatior in lesbo īsula arbor quę uocat̄ enominos non absimilis puicę

arbori inter eam & laurum folii magnitudine. Figura uero & mollicia punice flore candidior est statim pestem denuncians fert siliquas Sisame similis intus granū quadrangula figura spissum letale animalibus nec nō & folio in eadē ui succurrit aliquādo preceps alui exinanitio. Alexander Cornelius arborē eonē appellauit ex qua facta esset argo similē arboribus conferēti que nec aqua nec igni possit corrūpi: sicut nec uiscum nulli alii cognitam quod equidē sciam.

ANdrachidē omnes fere greci porcilie nomine interpretantur cum sit herba et hendrachne uocet unius littere diuersitate. Ceterum andrachne est siluestris arbor neque in planis nascēs similis unedoni folio tantū minore & nunq̄ decidēte cortice non scabro quidem sed qui circumgelatus uideri possit tam tristis aspectus est.

SImilis & cocygia est folio magnitudine minor proprietatē habet fructū amittendi lanuginē papū uocant quod nulli alii arborum euenit. Similis & apthe bifera eque quam andrachne priore fructu incipiente pubescere uue peragūt. Alterum in initio hiemis quales apud cocos nō traditur.

ET ferulam inter externas dixisse cōueniat arborum generi ascripsisse quoniā quarūdam nature sicut distinguimus lignū omē. Corticis loco habent: hoc est forinsecus: ligni autē loco fungosam intus medullam ut sambuci. Quedā uero inanitatē ut harūdines ferula calidis nascitur locis atq; transmaria geniculatis nodata scapis. Duo eius genera Nartheca greci uocant assurgentē in latitudine. Narchetiam uero semper humilē a genibus exeunti folia maxima ut queq; terre proxima. Cetero natura eadē que aneto & fructu similis nulli fruticū leuitas maior. Ob id gestatu facilius baculorum usum senectuti prebet.

SEmen ferule tapsiam quidā uocauere decepti eo quoniam ferula sine dubio est tapsia: sed sui generis foliis feniculi inani caule nec excedente baculi longitudinē semen quale ferule. Radix candida incisa lacte manat: & contusa Succo nec corticē abdicat omnia ea uenenata: quippe etiam fodiētibus nocet si minima aspiret aura intumescunt corpora faciemque inuadunt. Ignes sacri ob id cera prius illinūt quibusdā tamen morbis auxiliari dicunt medici pmixtā aliis. Item in allopetiis sugillatisq; ac lubentibus ceu uero remedia desunt ut cesset lepra: nō tractent ista pretexunt noxio instrumento tantūque impudentie est ut uenenū artis esse psuadeant Tapsia in africa uehementissima: quidā Caulem incidunt per messes et in ipsa excauant radice: quo succus confluat arefactūque tollūt. Alii folia radicē tondunt in pila et succum in sole coactū diuidūt in pastillos. Nero Cesar claritatē ei dedit initio imperii: nocturnis crassationibus cōuerberata facie illiniens sic cum ture ceraq; & sequēti die contra famā Cutē sinceram circūferens Ignem ferulis optime seruari certū est easq; in egypto precellere ob id.

CApparis firmioris ligni frutex seminisq; & Cibi uulgati Caule quoque una plerūque decerpto Cauenda eius genera peregrina. Siquidē arabicū pestilens africum gingiuis iimicū marmaricum uuluis & omnium inflationibus appulū uomitus facit stomachumque & aluū soluit. Quidā cocinosbaton uocant: alii ophio staphilē fruticosi est generis. Et saripha circa nilum nascens duorum ferme cubitorum altitudine pollicari crassitudine Coma papyri similique manditur modo radice ferrariis officinis precipua carbonis usu propter duriciam.

NOn omittendum est & quod babylone seritur in spinis quoniam non alibi uiuit: sicut & uiscum in arboribus: sed illud in spina tātū que regia uocatur: mirūq; eadē die germinat quo iniectum est. Inicitur autem ipso Canis ortu: & celerrime ar

borem occupat Condiũt eo uina: & ideo serunt. Spina illa nascitur & in athenis in longis muris. Frutex est & cytisus ab anthiocho atheniense miris laudibus prędicatus pabulo omnium. Aridus uero etiam suum spondet. Iugeroque eius annua uel mediocri solo reditus. Vtilitas ergo et doctior satietas per quam modico pĩguescũt et quadrupedia ita ut iumenta ordeum spernant. Non ex alio pabulo lactis maior copia aut melior super omnia pecudũ medicina a morbis omni usu pręstante. Qui et nutricibus in defectu lactis aridũ atque in aqua decoctum potui cum uino dari iuuat et firmiores celsioresque infantes fore. Viridem etiam gallinis aut si aruerit madefactum. Apes quoque nũquam de flore cytisi pabula contigere promittit democritus et Aristomacus: nec aliud est minoris impẽdii. Seritur cum ordeo aut uere semine ut porrũ uel caule autũno ante brumã: si semine madidũ & si desint imbres satum spargitur. Plantę cubitales perferunt scrobe pedali. Serit per equinoctia tenero frutice: perficitur triennio: demetitur uerno equinoctio cum florere desinit uel pueri manu uel uilissima opera. Canus aspectu breuiterq; si quis exprimere uelit similitudinẽ ãgustioris trifolii frutex: Dat animalibus post biduũ semp hyeme uero quod inaruit madidũ: Satiant equos denę librę & ad portionẽ minora anĩalia obiterq; inter ordines alium Cępe seri fertile est. Inuentus hic frutex in Citno isula Inde translatus in omnes cycladas mox in urbes gręcas casei magno prouetu. Pręterea quod maxime miror rarum esse in italia non ęstiuum: non frigoꝝ: non grãdinũ aut niuis iniuriam expauescit. Adiicit Iginus ne hostium quidem propter nullam ligni gratiam.

NAscuntur & in mari arbores fruticesque minores in nostro rubrum eminet totus orientis oceanus refertus siluis. Non habent ligna alia. Nomẽ quod gręci uocant ficos. Quoniam alga herbaꝝ magis uocabulum intelligitur. Hic autẽ est frutex folia lata colore uiridi gignit quod quidã grosson uocant: alii zostera: alterũ genus eiusdẽ capillaceo folio simile fęniculo in saxis nascitur: superius inuadit haud ꝓcul littore uernat utrunque & interit autũno. Circa cretam insulam nato in petris purpuras quoq; inficiunt laudatissimo a parte aquilonis aut spongiis. Tertiũ est gramini simile radice geniculata & caule qualiter calami. Aliud genus fruticũ brion uocatur folio lactucę rugosiose tamen iam hoc interius nascens. In alto uero abies et quercus cubitali altitudine ramis earum adhęrent conchę quercu & tĩgi lanas tradũt Glandẽ etiam quasdam fere in alto naufragiis hęc deprehensa urinantibus quędam et alię traduntur pręgnandes circa sycionẽ. Vitis enim passim nascitur sed ficus sine foliis rubro cortice fit & palma fruticum generis extra herculis columnas porri fronde. Nascitur frutex & alius lauro & thimi qui ambo eiecti in punicẽ trãsfigurantur At in oriente mirum est statim a copto per solitudines nihil gigni pręter spinam quę sitiens uocatur. Et hanc raram admodum. In mari uero rubro siluas uiuere maxime laurum & oliuam ferentẽ bacas & cum pluat fungos qui sole tacti mutantur in punicẽ. Fruticum ipsoꝝ magnitudo ternum cubitoꝝ est. Caniculis referta uix ut respicere e naui tutum sit remos plerũque ipsos inuadentibus. Qui nauigauere in indos Alexandri milites frondem marinaꝝ arboꝝ tradidere in aqua uiridem fuisse exemptam sole protinus in salem arescẽtẽ. Iuncos quoque lapideos per quã similes ueris per littora & in alto quasdam arbusculas colore bubuli cornus ramosa et Cacuminibus rubentes cum tractarentur uitri modo fragiles. In igne autem ut fenum exardescentes restinctis colore suo redeunte. Eodẽ tractu insulaꝝ siluas operit ęstus quęque altiores sunt platanis populisque altissimis folia laurea. Flos uiolę & odore & colore baccę ut oleis & ipse odoris iucundi autumno nascentes foliis nunquam deciduis haꝝ minores totas integit mare maximaꝝ Cacumina extant ad quę naues religant & cum recesserint ęstus ad radices. Alias quoque arbores in alto ab eisdem

accepimus eodem in mari uisas semper folia retinentes fructum eaꝝ lupino similē Iuba tradit circa trogodytaꝝ insulas fruticem in alto uocari isidis Crinē Coralio simile sine foliis pręcisum mutato colore in nigrum durescere cū cadat frangi. Itē aliū qui uocetur chariton blefaron efficacem in amatoriis spatalia eo facere & monilia fęminas: sentire eum se capi durarique Cornus modo & bebetare aciem ferri: quod si fefellerint insidię in lapidē transfigurari.

xm

EXTERNAE ARBORES INDOCILES QVE nasci alibi q̄ ubi cepere & quę in alienas non cōmeant terras bactenus fere sunt dictę: licetq; iam de cōmunibus loqui quaꝝ omnium peculiaris parēs uideri potest Italia. Noscentes tantū meminerit naturas eaꝝ a nobis interim dici non culturas q̄q̄ & colendi maxime in natura portio est. Illud satis mirari nō queo interisse quarūdam memoriam atq; etiā nominū quę auctores prodidere noticiam. Quis. N. non comunicato orbe terrarum maiestate Romani imperii profecisse uitam putet Comertio rerum ac sotietate feste pacis: omniaque etiā quę occulta ante fuerāt in promiscuo usu facta. At bercule non reperiunť qui norit multa ab antiquis prodita. Tanto priscoꝝ Cura fertilior aut īdustria felicior fuit āte milia annoꝝ inter principia litteraꝝ besiodo pręcepta agricolis pandere orso subsecutisque non paucis banc curam eius. Vnde nobis creuit labor quippe cum requirenda sint non solum postea inuēta. Verū etiam ea que inuenerant prisci desidia rerum internitione memorię indicta: cuius uicii causas quis alias q̄ publicas mundi inuenerit. Nimiꝝ alii subire ritus: circaque alia mentes bominū detinenť & auaricię tantū artes coluntť antea inclusis gentiū imperiis intra ipsas. Ideoq; ingeniis q̄dā fortuuę sterilitate necesse erat animi bona exercere regesq; innumeri bonore artium colebant & in ostentatione bas pręferebant opem & imortalitatē sibi per illas pręrogari arbitrantes: quare abūdant & pręmia & opera uitę. Posteris laxitas mūdi & reꝝ amplitudo damno fuit. Postq̄ senator censu legi ceptus iudex fieri censu. Magistratum ducēq; nil magis exornare q̄ census. Postq̄ cepere orbitas in auctoritate summa et potentia esse captatio in questu fertilissimo ac sola gaudia in possidēdo pessum iere uitę pręcia omnesque a maximo bono liberales dictę artes in contrariū cecidere ac seruitute sola perfici ceptę: alius banc aliomodo & in aliis adorare eodē tamē babendi questu ad spes omniū tendente uoto passim uero etiam egregii aliena uicia q̄ bona sua colere malle. Ergo bercule uoluptas uiuere cepit. Vita ipsa desiit sed nos oblitterata quoq; scrutabimur nec deterrebat quarūdam rerum bumilitas sicut nec in animalibus fecit q̄q̄ uirgilium uidemus pręcellentissimū uatē eadē de causa ortorum dotes fugisse e tantisque retulit flores modo reꝝ decerpsisse beatum felicemq; gręcię xv. omnino generibus uuaꝝ nominatis tibure totidem prioꝝ. Malo uero tātū assyrio cęteris omnibus neglectis. Vnde autē potius incipiemus q̄ a uitibus q̄ꝝ principatus in tantum peculiaris italię est ut uel boc uno omnia gentium uicisse q̄ odorifera possit uideri bona q̄q̄ ubicūque pubescentiū odori nulla suauitas pręferť.

VItes iure apud priscos magnitudine quoq; inter arbores numerabantur Iouis simulacꝝ in urbe populonio ex una conspicimus uite tot ęuis incorruptum. Item massilię patheram: metaponti templum: iunonis uitigineis columnis stetit. Etiam num scalis tectum ephesię dianę scanditur uite una cypria ut ferunt quoniam ibi ad

pręcipuam altitudinē exeunt nec est ligno ulli ęternior natura. Verum ista ex silue-
stribus facta crediderim. quando hę uites tonsura anima cohercentur & uis earum
omnis euocatᷣ in palmites aut deprimitᷣ in propagines: succique tantū gratia exisse
in tribus modis ad Cęli mores solique ingenia. In campano agro populis nubunt
maritatasque cōplexe atq; per ramos eaꝝ procacibus brachiis geniculato cursu scan-
dentes cacumina ęquant in tantū sublimes ut uindemiator auctoratus rogum ac
tumulum excipiat. Nullo fine crescunt: diuidique aut potius uelli nequeūt: Villas
et domos ambiri singulaꝝ palmitibus ac sequacibus loris quod quoq; memoria di-
gnū inter prima. Valerianus quoque cornelius existimauit. Vna uitis Romę in li-
uie porticibus subdiuales inambulationes umbrosis operculis opacat. Eadem duo-
denis musci amphoris fecunda. Vlmos quidē ubique exuperant miratū altitudinē
earum. Aritie ferunt legatum regis pyrrhi cineam facetę luxisse in austeriore gustu
uini merito matrē eius pendere in tam alta cruce. Runcotinus uocatur & alio noīe
populus arbor italię padum transgressis: cuius tabulata in orbē patula replent: pu-
roque productę dracone in palmā eius in subreptus ramoꝝ digitos altitudine flagel
la dispergunt. Eędem modici hominis aminiculatę sudibus horrent. Vineāq; faciūt
et aliam improbo reptatu pampinoꝝq; peritia damna amplo discursu atria media
cūplectens tot differentias uel sola tantum Italia recipit. Stat prouintiaꝝ aliquarū
per se uitis sine ullo pedamento arcus suos in se colligens & breuitate crassitudinē
pascens. Vetant hoc alibi uenti ut in africa & Narbonēsis prouincię partibus ex-
crescere ultra suos pollices prohibite: sempq; pastinatis similis herbaꝝ modo uagātᷣ
per arua & succum terrę passim uuis bibunt quę ob id magnitudinē infantiū pue-
roꝝ. In interiore parte Africę exuberant uites non alibi gratiora ut callo inde possit
inuenisse nomen durus acinus. Nanq; genera magnitudine colore saporibus acini
innumera etiam num multiplicantᷣ uino hic purpureo lucent colore: illic fulgent
roseo nitentq; uiridi. Candicans enim nigerq; uulgares. Tument uero mammarum
modo bumasci prelongis dactilis porriguntur acinis. Est & illa naturę lasciuia prę-
grandibus adhęreant parui mites suauitate certantes leptorogas has uocant. Durāt
alię per hyemes pensili concamaratę nodo. Alie in sua tantum contineantur anima
ollis fictilibus & īsuper doliis inclusę stipatę uinaceis circūsudantibus. Aliis gratiā
qui & uini fumus affert: fabrilisque in eis gloria pręcipua in fornacibus Africę Ti-
berii Cęsaris auctoritas fecit. Ante eum rheticis prior mensa erat & ullis ueronēsiū
agro: quin & a pacientia nomē acinis datur: passis condiuntur & musto uuę: ipsęque
uino suo inebriantur. Alię decoctę in musto dulcescūt. Alię uero sobolē nouam in
matre ipsa expectant translucidę uitro addiditq; acinis tandem q̄ in doliis amphoris
ue duratricē illam firmitatē austeritas picis infusa pediculo. Iam inuenta uitis per se
in uino picē recipiens uiennensem agrum nobilitans. A bruno sotanoq; & elinco
generibus non pridē hac illustrata atque uirgilii uatis ętate incognita a cuius obitu
lxxxx. aguntᷣ anni. Quid quod inserta castris summa rerum imperiūque continet.
Centurionū in manu uitis & opimo pręmio tardos ordines ad lentas ꝑducit aqui-
las: atque etiam in delictis pęnam ipsam honorat nec non uineę oppugnantiū dat
rationē. Nam in medicaminibus adeo magnū obtinent locum ut per sese uina ipsa
remedia sint.

GEnera uitium numero cōpręhendi posse unus existimauit. Democritus cun-
ctas sibi gratię cognitas professus. Cęteri innumera atq; infinita esse ꝓdiderūt:
quod uerius apparebit ex uinis nec omnia dicentur: sed maxime insignia: quippe
totidem sunt pene quot agri. Quamobrē celerrimas uitium: aut quibus est aliqua
proprietate: miraculū ostendisse satis erat. Principatus datur amineis uitineis pro-
pter firmitatē sine qua proficientē uniuscuiusque uitę. Quinque eaꝝ genera ex his
germano minor acino melius deflorescit: imbres tempestatesque tollerat. Non itē

maior ſed in arbore q̃ in iugo minus obnoxia. Gemellaꝝ quibus hoc nomen uuę ſemper geminę dedere aſperrimus ſapor ſed uires pręcipue· Ex his minor auſtro lę- ditur· Cęteris uentis alitur ut in ueſunio monte ſurentiniſque collibus. In reliquis italię partibus nõ niſi arbori accomodata. Quintum genus lanate ne ſeres miremur aut Indos adeo lanugo eam ueſtit prima ex amineis matureſcit: ociſſimeq; putre- ſcit. Proxima dignitas numantanis rubente materia: quapropter quidã rubellas ap- pellauere uineas: hę minus fertiles uinaceis & fere nimia contra pruinas fortiſſime ſiccitate magis q̃ imbre: ęſtu quã algore uexantur. Quamobrẽ in frigidis humidiſq; principatum obtinent: fertiliorque minor acino & folio ſciſſa minus. Apianis apes dedere cognomẽ pręcipue eaꝝ auidę. Ex his duo genera lanugine & ipſe pubeſcũt diſtantq; altera celerius matureſcit q̃q̃ ex altera properante ſitus frigidos non reſpu- unt & cum nulla celerius matureſcit: imbre putreſcunt. Vina primo dulcia auſterita tẽ annis accipiũt & rubra & nulla magis uite gaudet. Et hactenus potiſſiã nobilitas datur peculiaribus atq; uernaculis italię: cętere aduenere chio thaſio ue. Gręcula nõ inferior amineis bonitate pretenera acino & uua tam parua ut niſi pĩguiſſimo ſolo- coalere non poſſit. Eugeniam tauromenitam colles cum generoſitatis cognomine miſere. Albano tantũ agro quoniam tranſlata ſtatim mutatur. Nanque eſt aliqbus tantus locoꝝ amor ut omnẽ in his gloriam ſuam relinquant nec uſquã tranſeãt totę quod & in rhetica allobrogicaque quam ſupra picatam appellauimus euenit domi nobilibus nec agnoſcendis alibi fęcundę tamen bonitatis uice copiam pręſtant. Eu genia feruentibus locis rhetica tẽperatis. Allobrogica frigidis gelu matureſcens et colore nigra ex his quas adhuc diximus: ſed etiam e nigris uina uetuſtate in album colorem tranſeunt. Relique ignobiles aliquando tamen Cęli aut ſolis opera nõ fal- lunt uetuſtatẽ ſicuti fecenia & cum ea florens biturica acino rarior nũq̃ floris obno- xii quoniam antecedunt uentiſq; & imbribus reſiſtunt: meliores tamen algentibus locis q̃ calidis: humidis q̃ ſitientibus. Vix ulla magis q̃ denſo uuaꝝ partu ĩpaciens uariantis Cęli. Sed contra tenorẽ unum algoris ęſtus ue conſtans quę minor eſt ex eo genere melior in eligẽdo ſolo moroſa pingui putreſcit gracili omnino nõ ꝓueit mediam tẽperiem delicatę quęrit: ob hoc ſabinis collibus familiaris: uua eius inde- cora uiſu: ſapore iucunda niſi matura protinus rapiatur: etiam non putreſcens cadit Contra grandines eam tuetur folioꝝ ãplitudo atq; duricia. Inſignes iam colore inter purpureas nigraſque medio heluole ſępius urianti· Et ob id uarianę a quibuſdam apellatę: pręfertur in his nigrior utraque alterius anins fertilis ſed melior uino cũ partior: & pręcipue duo genera magnitudine acini diſcernũtur quibus materies plu- rima: uuaque mollis utiliſſima folium appio ſimile· Baliſcam dyrrhachini cęlebrãt hiſpani cocolobin uocant. Rarior uua ęſtus auſtroq; tollerat Capiti inimica Copia larga hiſpani duo eius genera faciunt: unum ob longo acino: alteꝝ rotundo: nouiſ- ſimas uindemiant quo dulcior eſt cocolobis hoc melior: ſed & auſtera trãſit in dulcẽ uetuſtate & quę dulcis fuit in auſteritatẽ & tunc albano uino emulantur. Tradunt ueſſicę uiciis utiliſſimũ ex his potum. Albuella ſummis arboribus fertilior eſt uix- ula imis. Quamobrẽ circa eaſdem ſatę diuerſitate naturę locupletãt: ĩerticulam e ni- gris appellauere iuſtius ſobriam dicturi ĩueterato pręcipue cõmẽdabilem uio: ſed uiribus ĩnoxiam. Siquidẽ temulẽtiam ſola nõ facit fertilitas. Commẽdat cęteras prĩ cipemque eluenaicam duo eius genera maior quam quidã longa minor quã marcã appellant: nõ tam fecundam: ſed gratiorem hauſtu idſcernitur folio circinato. Verũ utraq; gracilis furcas ſubdere his neceſſarium: alioquin ubertatem ſuam nõ tollerant maritimo afflatu gaudent roſcido odore. Nulla uitium minus Italiam amat rara parua putreſcens in ea. Vinum quoque quod genuit ęſtatem nõ exuperans: nec alia macro ſolo familiarior. Gręcinus qui alioqui Cornelium Celſum tranſcripſit arbi- tratur nõ naturam eius repugnare Italię: ſed culturam auide palmites euocantium.

ob id fertilitatē ſuam abſumi: ſi non prępinguis ſoli ubertas laceſcentem ſuſtineat Carbuncula negatur magna dote. Si uerū eſt aliquam uitem e cęlo non eſſe eius ui. Aeſtum fert ſpionia: quam quidā ſpineam uocant autūniſque imbribus pigueſcit Quinimo nebulis una alitur: ob id Rauennati agro peculiaris ueniculam īter optīe defloreſcētes & ollis aptiſſimā Campani malunt ſirculam uocare: alii ſtaculam. Taracini numiſianam nullas uires proprias habentē ſed totam perīde ac ſolum ualeat Surentinis tantum efficaciſſima teſte ueſunio tenus. Ibi enim murgentina in Sicilia potiſſima: quam pompeianam aliqui uocant: latrodemū feracē ſicut herconia in campania tantum uilitatis cibaria ſed ubertate pręcipua: tollerat & annos. Moetica contra omnes ſitus firmiſſima nigro acino: uinis in uetuſtate rubeſcentibus.

ET hactenus publica ſunt genera. Cętera regionū locorūq; aut ex his inter ſe in ſitu mixta. Siquidē tuſcis peculiaris eſt. Tidernis ęq; etiam non minus florentia eſt optima Aretio talpana & theſiaca & Conſeminia. Talpana nigra candidū facit muſtum & theſiaca fallax quo plus tulit eo laudabilius fundit: mirūq; fecunditate ceſſat Conſeminia nigra uino minime durante uua maxime poſt xii. dies q̄ ulla alia minus fertilis ſed cibaria huius folia ſicut labruſcę prius q̄ decidant ſanguineę colore mutatur. Euenit hoc & quibuſdam aliis peſſimi generis argumento hirciola ūbrię Meuanatique & piceno agro. Peculiaris eſt a miternino pumula iiſdē bananica fallax eſt. Amant tamen eā municipii ſuā pompeii nomine appellant q̄uis cluſini copioſiorem municipii & tiburtes appellauere q̄uis oleaginā nuper inuenerint a ſimilitudine oliuę. Nouiſſima hęc uuaꝝ ad hoc tempus reperta eſt. Vinaciolam ſoli nouerunt ſabini ac laurenti. Nam gauranas ſcio a phalerno agro trālatas uocari phalernas celerrime ubique degenerantes. Nec tarentinū genus aliqui fecere prędulci uua capinos & bucomatis & tarupia in turinis collibus non ante demetunt̄ q̄ gelauerit. Faria gaudent piſę. Mutina peruſia nigro acino intra quadriēniū albeſcēte uio Mirum ubique cum ſole circumagi uuam quę ob id ſtrepitus uocatur & in italiam gallicamque placere: tranſalpes uero picenā. Dixit uirgilius thaſias & mareotidas et legeas: cōpluresque externas quę nō reperiunt̄ in Italia ſed ſunt etiam num.

INſignis uua non uino ābroſia duracinis ſine ullis uaſis in uite ſeruabilis tāta eſt contra frigora ęſtus tempeſtateſque firmitas nec ortampelos indiget arbore aut palis ipſa ſe ſuſtinens. Non idem dactilides digitali gracilitate columbinę ac uinoſiſſimę & magis purpurę cognomine bimamine: quādo nō racemos ſed uuas alias gerunt. Itē crepidanea cui nomen a menſura eſt. Itē ſcripula paſſo acino & rhetica in maritimis alpibus appellata diſſimilis laudate illi nanque hęc breuis cōferta acino degenere uino ſed cute omnium tenuiſſima nuclęo quem chium uocant uno ac minimo acinum pręgrandem unum alterūue habens. Eſt nigra aminęę cui ſyriace nomē īponunt. Itē hiſpania ignobilem probatiſſima. In pergulis uero ſeruntur ecarię appellatę e duracinis albę nigręque. Et bumaſti totidem coloribus ac nondū dictę egia atodia & uncialis uelut a pondere acini. Itē pericina omnium nigerrima et coronario naturę luſu ſtephanitis acinos foliis intercurſantibus & quę forenſes uocantur: cedens prouētu uendibiles aſpectu portatu faciles. Contra damnat̄ etiam uiſu Cinerea & rabucula & aſinus culaminus: tamē caudas uulpium imitata alopecis. Alexandria appellatur uitis circa phalaciā breuis ramis cubitalibus acino nigro fabę magnitudine nucleo molli & minimo obliquis racemis prędulcibus folio paruo & rotundo ſiue diuiſuris vii. bis annis in Narbonēſis prouintię aruo inuēta eſt uitis uno die defloreſcens ob id tutiſſima Carbonicā uocant quā nunc tota proūicia conſerit.

CAtonum ille primus triumpho & cenſura ſuper cętera inſignis magis tamen

etiam num claritate litterarum pręceptisque omniũ rez expetendarum datis generi
Ro·inter prima uero agrum colendi illius ęui confeſſione optimus ac ſine ęmulo
agricola pauca attigit uitium genera quarũdam. Iam ex his etiã nominibus abolitis
ſeparatim toto tractatu ſententia iudicanda eſt ut in omni genere noſcamus quę fu/
erint celeberrima. Anno dc. urbis circa captas Carthaginẽ atque Corinthum cũ ſu/
premũ is diem obiiſſet quãtum poſtea ccxxx. annis uita perfecerit. Ergo de uitibus
uuiſq; ita prodidit. Qui locus uino optimus dicitur eſſe & oſtentus ſolibus amineũ
minuſculum & geminũ egenium elinũ minuſculum cõſerito: qui locus craſſior aut
nebuloſior Amineum maius aut murgẽtinũ apicium lucanũ conſerito cęterę uites
Miſellę maxime in quẽuis agrum conueniunt in lora recte condunt̃: quas ſuſpen/
das duricinas amineas maiores: uel ad fabrum ferrariũ propaſſe recte ſeruant̃: nec
ſunt uetuſtiora de illa re latinę linguę pręcepta tam prope ab origine ſumus. Ami/
neam proxime dictam Varro ſcantinã uocat. In noſtra ętate pauca exẽpla conſumate
huius artis fuere. Verum eo minus omittenda ut noſcant̃ etiam pręmia quę in oĩ
re maxime ſpectant̃. Summã ergo adeptus eſt gloriam. Acilius ſtelemus e plebe li/
bertã lx. iugerum non amplius uineis excultis in numẽtano agro atq; cccc. nummis
uenundatis. Magna fama & uetulano egialo perinde libertino fuit in Cãpania rure
liternino: maiorq; etiam fauore hominũ: quoniam ipſum Africã colebat exiliũ ſed·
maxima eiuſdẽ ſteleni opera rhemio palemoni alias grãmatica arte celebri in his xx
annis mercato nũmum in eodẽ numẽtano decumi lapidis ab urbe diuerticulo. Eſt
autẽ uſque quaq; nobilitas mercis per omnia ſuburbana. Ibi tamẽ maxima: quoniã
et neglecta per indiligẽtiam prędia parauerat: ac ne in peſſimis quidẽ elegantioris
ſoli hęc agreſſus excolere nõ uirtute animi ſed uanitate primoque notamine in illo
paſtinatis de integro uineis cura Steleni dum agricolam imitatur ad uix credibile
miraculum perduxit intra viii. annũ cccc. nũmũ emptori addita pendẽte uindemia
Cucurritque nõ nemo ad ſpectandas uuaz in his uineis ſtrues litteris eius altiori/
bus contra id pigra uicinitate ſibi patrocinante. Nouiſſime anneo Seneca prĩcipatũ
traditionis ac potentię quę poſtremo nimia fuit ſuper ipſum minime utique mira/
ti in anneũ tanto prędii eius amore capto ut non puderet inuiſo alias regiones oſtẽ/
taturo tradere palmã eam emptis quadruplicato uineis illis intra x. fere curę annum
digna opera quę in ecubis ſetiniſque agris proficer& quando & poſtea ſępenumero
ſeptenos culeos ſingula iugera hoc eſt amphoras Centenas quadragenas muſti de/
dere. Ac ne quis fictam in hoc antiquitatẽ arbitraret̃ Idẽ Cato denos culeos redde/
re ex iugeribus ſcripſit efficacibus exẽplis nõ maria plus temerata cõferre mercatori
non rubrũ littus indicũ ue merces petitas q̃ ſedulũ ruris lare.

VIno antiquiſſima claritas maroneo in thracię maritima parte genito ut auctor
eſt homerus. Neq; enim fabuloſa aut de origine uarie prodita cõſectamur: pręterq̃
Ariſteũ primũ omnium in eadẽ gente uel miſcuiſſe uino ſuauitate pręcipua utriuſ/
que naturę ſponte prouenientis. Maroneum uicies tanto addito aquę miſcendum
homerus prodidit. Durat etiam ius in eadẽ terra generi rigorq; indomitus: quippe
cum mutianus ter Conſul ex his qui nuperrime prodidere ſextarios ſingulos octo
genis aquę cõpetit miſceri pręſens in eo tractu. Eſſe autẽ colore nigrum odoratum
uetuſtate pingueſcere & prannio quod homerus iidẽ celebrauit. Etiam num honos
durat. Naſcitur zinyrne regione iuxta delubrũ matris deum in reliquis generi clari/
tas non fuit alicui. Anno fuit omniũ generũ bonitas l. opimio Conſule cum ſe grac
cus tri. pl. ſeditionibus agitatis interemptus eſt. Ea Cęli temperies fulſit cocturam
ſolis uocant opere natalis urbis dcxxxiiii. duratque adhuc uinea cc· fere annis iam in
ſpeciem redacta mellis aſperi· Etenim hęc natura uinis in uetuſtate eſt ne portari
per ſe queant uncię aqua uſque in amaritudinem carie indomita· Sed cęteris uinis

cõmendandis minima aliqua mixtura medicaméta ſunt: quod ut eius tẽporis extia-
tione in ſingulis ãphoris centeni minimi ſtatuant᷑. Ex his tamẽ uſura multiplicata
ſemeſſibus quę & ciuilis ac modica eſt. In C. Cęſaris germanici filii principatu ãno
clx. ſingulas uncias uini conſtituiſſe nobili exemplo docuimus referentes uitã põpo
nii ſecundi uatis. Cęnãque quam principi illi dedit tantum pecuniariũ dedit ei uini
apotheca nec alia res maius incremẽtum ſentit ad xx. annũ maius ue ab eo diſpẽdiũ
non proficiẽte pręcio: raro quippe adhuc fuere nec niſi uini potatus ſingulis teſtis
milia nũmum heunẽſes ſoli picata ſua: quoꝝ genera diximus pluris permutare ſed
ĩter ſeſe amore patrio credũt᷑. Idq; uinũ frigidius reliquis exiſtimat᷑ in frigido potu

Vino natura eſt hauſto accendẽdi calore uiſcera intus foris infuſo refrigerandi
nec alienum fuerit cõmemorare hoc in loco quod Androcides ſapientia clarus ad
Alexandrum magnũ ſcripſit intẽperantiã eius cohibẽs. Vinum poturus rex memẽ-
to te bibere ſanguinẽ terrę ſicuti uenenũ eſt homini cicutę uinum: quibus pręceptis
ſi ille obtẽperauiſſ&: profecto aĩcos intemulentia non interemiſſ&: prorſus ut iure
dici poſſit neque uiribus corporis utilius aliud neque aliud uoluptatibus pernicio-
ſius ſi modus abſit.

Genera autem uini᷑ alia aliis gratiora eſſe quis dubitet aut non ex eodem lacu
alius pręſtantior potus altero. Altero germanitatẽ pręcedere ſiue teſta ſiue for-
tuito euentu. Quamobrẽ de principatu ſi quis iudicẽ ſtatuet liuia auguſta lxxxxii.
annos uite purimo uino retulit acceptos non aquoſo. Gignit᷑ in ſinu Adriaci ma-
ris nõ procul a thimauo fonte ſaxeo colle maritimo afflatu paucas coquente ampho
ras nec aliud apertius medicamẽtis iudicatur hoc eſſe crediderĩ quod gręci celebran-
tes miris laudibus paictauũ appellauerũt ex Adriaco ſinu. Diuus auguſtus ſetinũ
prętulit cunctis & fere ſecuti principes propter confeſſa experimẽta non temere cru-
ditatibus noxiis ab eo ſaliua naſcit᷑. Supra forum Appii ante a cecubo erat genero-
ſitas celeberrima in paluſtribus populetis ſinu ãclano quod iam ĩtercidit in curia co
loni locique anguſtia magis tamen foſſa neronis q̃ a baiano lacu hoſtiam uſq; naui-
gabilẽ incohauerat. Secũda nobilitas phalerno agro erat & ex eo maxime fauſtiano
cura culturaq; id colligerat. Exoleſcit hoc quoque nimietate copię potiuſ q̃ bonitate
ſtudentium phalernus ager a ponte Campano leua petentibus urbanam Coloniã
ſyllanam nuper capuę contributã incipit. Fauſtianus autẽ circiter iiii. a uico prope
cedias q uicus a ſinueſſa vi. m. abeſt: nec ulli in uino maior auctoritas ſolo uinoꝝ flã
ma accenditur. Tria eius genera auſteꝝ: dulce: tenue. Quidã iſta diſtinguũt ſummis
collibus Caucinum gigni. Mediis fauſtianũ: imis phalernũ. Non omittẽdum autẽ
nulli eoꝝ que celebrentur iucundũ ſaporẽ uuę eſſe. Ad tertiam palmã uarie uenere
albana urbi uicina pręduleia ac rara in auſtero. Itẽ ſurentina in uineis tantũ naſcẽtia
conualeſcẽtibus maxime probata propter tenuitatẽ ſalubritatẽque. Tiberius Cęſar
dicebat conſenſiſſe medicos ut nobilitatẽ ſurentino darent. Alioquĩ eſſe generoſum
acetum C. Cęſar qui ſucceſſit illi nobilem uappam certant maſſica atque ex monte
gaurano puteolos baiaſque proſpectantia. Nam phalerno Contermina ſtatana ad
principatus uenere non dubie palmãque fecere ſua quibuſque terris tẽpora ſecũdũ
quod rerum prouentus occaſuſque. Iuncta his pręponi ſolebant calena & quę in ui-
neis arbuſtiſ ue naſcuntur fundana ex alia uicina urbis ueliterna priuernatia. Nam
quod ſignie naſcitur auſteritate nimia Continẽdo utile aluo inter medicamina nu-
meratur. Quartum curridum publicis epulis obtinere a Diuo Iulio. Is enĩ primus
auctoritate his tribuit ut epulis eius appar&. Mamertina circum meſſanã in Sicilia
genita. Ex his lotulana ab auctore dicta illo cognomine proxima Italię laudantur
pręcipue. Eſt & in eadẽ Sicilia tauronimitanis honos lagenis pro mamertino ple-
rũque ſubditis. Ex reliquis autẽ a ſuperõ mari prętucia atque ancone naſcẽtia & quę

a palma una forte enata palmesia appellauere. In mediteraneo uero cesenatia ac ma-
cenatiana. In ueronēsi itē rhetica phalernis tātū postlata a uirgilio: mox ab ītio sinu
maris Adriatia. Ab infero autē latimensia grauicana stoniensia hetrurię palmā lima
ligurię genua. Inter pireneū alpesque massilia gemino sapore: quādo & condiendis
aliis pinguius gignit: quod uocant succosum. Veteranū inter gallias consistit aucto
ritas. De reliquis in Narbonēsi genitis asseuerare non est: quoniā officinā eius rei
infecere tingētes fumo. Vtināque non & herbis ac medicaminibus noxiis quippe
etiam alce mercator saporē: colorēq; adulterant. Veꝝ & longinquiora italię ab auso-
nio mari non carent gloria. Tarentina & seruiciana & consentie genita & tempse ac
babie: lucanaq; antecedentibus thuruniis: omniū uero eorū maxime illustrata mes-
sale potu & salute lagarina nō procul a gremēto nascētia. Campania nuper excitauit
nouis nominibus auctoritatē siue cura siue usu ad quartū a neapoli lapidē trebelli-
cis iuxta Capuam Caulinis & in suo agro trebellanis: alioquin semper inter plebeia
et trifolinis gloriata. Nam pompeianis summū x. annoꝝ īcremētū est nihil senecta
conferēte dolore etiam capitū in sextā horam die sequētis īfesta depręhēdunt̃: qbus
exemplis nisi fallor manifestum est patriam terramq; referre nō unam & supuacuā
geneꝝ confectionē innumerā cum eadem uitis aliud aliis in locis appellat: hispani-
arum lusitana copia nobilitat̃ elegantia uero tarraconensia & balarica ex insulis con
feruntur italię primis: nec ignoro multa pręter missa populosq; existimaturos quā-
do suum cuique genti plac& & quocūque eatur fabula eadē reperiat̃. Diui augusti
iudicioꝝ ac palacii peritissimū e libertis censuram uini in epulas eius facientē dixisse
hospiti de indigentia uino nouum quidē sibi gustū esse: cū ęque non ex nobilibus
sed Cęsarē non aliud potuꝝ: nec negauerī & alia digna esse fama: sed de quibus con-
sensus cui indicauerunt hęc sunt.

NVnc simili modo transmarina dicemus. In summa gloria post homerica illa
de quibus supradiximus fuere thasium chiumque ex chio quod arusium uocāt: his
addidit lesbium erasistrati maximi medici auctoritas circiter cccc. l. anno urbis Ro.
Nunc gratia ante omnia est clazomenio postq̃ parcius mari condiūt lesbium spōte
naturę suę mare sapit: nec tinolici per se gratia ut uino: sed cuius dulcis admixtio re-
liquoꝝ duricia suauitatē accipiat simul & ętatē: quoniam uetustiora protinus uidet̃
Ab his dignatio est Sycionio cyprio thelmesico tripolitico beritio tyrio sebenitico
In ęgypto hoc nascit̃ tribus generibus uuaꝝ ibi nobilissimis thaso & alopeuce: post
hęc auctoritas hippodamantico mistico cantarcte protopo Enidio catace caumente
petrite niconio. Nam mesogiten capitis dolores facere cōpertum est: nec ephesium
salubre esse quoniam mari defruto condiatur. Apamenū mulso pręcipue conuenire
dicitur sicut pręcocium in Italia. Est enim & hęc proprietas geneꝝ ut dulcia utique
inter se non congruant. Exoleuit & protagion quod italicis proximū fecerāt. Ascle-
piadis scholę appollodorus medicis in uolumine quo suasit ptolemęo regi quę ui-
na biberet italicus etiam tum ignotis. Laudauit in ponto naspercenitē: mox orceticū
eneatheu leuchadium ambraciothem: & quod cunctis prętulit pręparantiū: sed mi-
noris famę esse dixit: quoniam ante vi. annum nō placeret.

HActenus bonitas uini nationibus debetur apud gręcos iure clarissimū nomē
quod appellauerunt brion ad plurimos ualitudinū usus excogitatū ut docebimus
in parte medicinę. Fit autē hoc modo. Vuę paulum ante maturitatē decerptę siccāt̃
acri sole ter die uersatę per triduum quarto exprimūt̃. Dein cadis sole inueterantur
cui marinam aquā largiorē miscent: a serui furto origine orta: sic ut mensurā exple-
ret. Idq; translatum in album mustum leucenium appellat̃. In aliis autē gentibus
simili modo factum thetalasamenon uocant. Thelasitem autē uasis musti deiectis

in mari quo genere pręcox fit & uetustius necnon apud nos choum uinũ ex italico faciendi rationẽ. Cato demonstrauit super cętera in sole quadriennio maturandum pręcipiens. Rhodrumq; choo simile est: phormeum salsius choo. Omnia trãsmaria vii. in vi. annis ad uetustatem peruenire existimantur.

VInum omne dulce minus odoratũ: quo tenuius: eo odoratius. Colores uini. quattuor: albus: fuluus: sanguineus: niger psithiũ & mellampsithium passi genera sunt suo sapore non uicinius. Ciuilitas uero mulsi in gallacia nascens & aluitium in Sicilia. Nam syrenũ quod alii hepsenia: nostri sapam appellant: ingenii nõ naturę opus est: musto usque ad tertiam partẽ mensurę decocto: quod ubi factũ ad dimidiã est defrutũ uocamus omnia in adulteriũ mellis excogitata sed priora uua terraq; constant passo a gręco Cilicium probatur & africum & in italia prouinciisque finitimis certũ est ex uua quam gręci sticam uocãt: nos appianã. Itẽ scripulam diutius in uite sole uuis adustis aut feruenti oleo: quidã ex quacũque dulci tamẽ pręcocta alba faciunt siccantes sole donec paulo amplius pondus supersit tonsaque uuas leniter exprimunt dein quartum expręssere additiũt uinaceis aquę puteanę ut & secũdariũ passum faciant. Diligentiores eodẽ modo siccatis acinos eximũt ac sine sarmentis madefactis uino excellenti donec intumescant premũt. Et hoc genus ãte cętera laudant: ac simili modo aqua addita secundariũ faciunt: medium inter dulcia uinũ est ęgleucos uocant: hoc est semper mustum. Id euenit cura quoniam feruere ꝓhibetur Sic appellant musti in uina transitum. Ergo mergũt e lacu protinus in aqua cados donec bruma transeat & cõsuetudo fiat algendi. Est ęternũ aliud genus quod uocãt dulce: Narbonensi prouincia & in ea maxime uocontia asseruantur eius gratia uina diutius in uite pediculo intorto ab his ipse palmes inciditur ad medullam: ab aliis uua torrentur in tegulis omnia ad heluenica uite. His addiciunt aliqui quod uocãt diachiton uuis in sole siccatis loco cluso per dies vii. in cratibus totidẽ pedes a terra altę noctibus a rore defensis viii. die calcatis. Ita fieri optimi odoris saporisque dulci que genere est & mellitites distat a mulso quod fit e musto cũ v. congiis austeri musti. Congio mellis & salis ciato sufferuefactis austerum: sed inter hęc genera ponere debeo & protropum. Ita appellatur a quibusdam mustum sponte defluens antequã calcentur uuę: hoc protinus diffusum lagenis suis deferuere passi: postea in sole xl. diebus torrent ęstatis secuto ipso canis ortu.

NOn possunt iure dici uina quę gręci deuteria appellant. Cato & nos loram maceratis aqua uinaceis: sed tamen inter uina operaria nominantur. Tria eoꝝ genera x. parte aquę addita q̃ musti expręssa sit & ita nocte & die madefactis uinaceis: rursusque prelo subiectis. Alteꝝ quomodo gręci factitauere tertia parte eius quod expressum sit addita aquę expręssoque decocto ad tertias partes. Tertium est fecibus uini expręssum quod fecatũ appellat. Nulli ex his plus q̃ anni usus.

VErum inter hęc subiit mentẽ cum sint genera nobilia quę proprie uini ĩtelligi possunt lxxx. fere in toto orbe in duas partes ex hoc numero Italię esse longe pręterea ãte cũctas terras & hinc demũ altius cura serpit nõ a primordio hãc grãm fuisse.

AVctoritatẽ post sexcentesimũ urbis annũ Cępisse Romulum lacte non uino libasse. Inditio sunt sacra ab eo instituta quę hodie custodiunt morẽ. Numę regis postumi lex est. Vino regum ne respargito quod sanxisse illum propter ĩopiam rei nemo dubitet. Eadẽ lege ex ĩputata uite libari uina diis nefas statuit ratione excogitata ut putare cogerentur alias aratores & pigri circa pericula arbusti M. Varro auctor est Megentium Hetrurię regẽ auxilium rutilis contra latinos tulisse uini mercede

quod tum in latino agro fuiss&.

NOn licebat id fęminis Romę bibere. Inuenimus íter exempla Egnati metemii uxoré quod uinũ bibisset e dolio interfectá fustę a marito: cumque cędis a Romulo absolutũ. Fabius pictor in annalibus suis scripsit matroná quod loculos in qbus erant claues uinarię cellę resignauiss& a suis in Edia mori coactam. Cato ideo propíquos fęminis osculũ dare ut sciret an temetum olerent. Hoc tum nomen uino erat. Vnde & temulétia appellata Cn. Domicius iudex pronúciauit mulieré uideri plus uini bibisse q̃ ualitudinis causa uiro insciéte & dote mulctauit: diuque eius rei magna parsimonia fuit L. Papyrius Imperator aduersus sannites dimicaturus uotum fecit si uiciss& Ioui poculũ uini. Deniq; inter dona sextarios lactis datos íuenimus nunq̃ uini. Idé Cato cum in hispaniam nauigaret unde cum triumpho rediit. Non aliud uinũ inquit bibi q̃ remiges. In tantũ dissimilis istis qui etiam cum uinis alia quam sibimetipsis ministrant: aut pręcedente mensa subiiciunt. Lautissima apud priscos uina erant myrrhe odore condita ut apparet in plauti fabula quę persa inscribitur q̃q̃ in ea & calamũ addi iubet. Ideo quidá aromaticis delectatos maxime credunt. Sed Fabius dossemius his uersibus decernit: mittebá uinũ pulchrũ murrhinam & in acharistione pané & polentá murrhiná Sceuolam quoq; & lelium & ętéú capitoné in eadem sentétia fuisse uideo q̃ in pseudolo sit. Quod si opus est ut dulce promant. i. ꝙ habeat roga murrhina passum defrutũ mella quibus apparet non inter uina modo murrhina: sedsinter dulcia quoq; nominatũ.

APothecas fuisse & diffundi solita uina anno dcxxxiii. urbis apparet indubitato Opimiani uini arguméto iam intelligéte suum bonũ Italia. Nondum tamé ista genera in claritate erant. Itaque omnia tunc genita unum habent Consulis nomé. Sic quoq; diu transmarina fuerũt in auctoritate ad atauos usq; nostros etiam phalerno iam reperto sicut apparet ex illo comici uersu anaxipolis thasii uini depromam uina phalerni publius licinius Crassus & L. Cęsar censores anno urbis conditę dc.lxv. edixerunt ne quis uinum gręcum amineũmq; octenis ęris singula quadrantalia uénderet: hęc enim uerba sunt. Tanta uero uino gręco gratia erat ut singulę potiones in uno uictu darentur: quibus uinis auctoritas fuerit sua ímensa. M. Varro his uerbis tradit L. Lucullus puer apud patré nunq̃ lautum Conuiuium uidit in quo plus semel uinum gręcum daret͛. Ipse cum redit ex Asia milia cadoꝝ congiariũ diuisit amplius C. Sentius qué prętorem uidimus chium Vinũ in domũ suam illatũ dicebat tum primũ cum sibi Cardiaco medicus dedisset hortésius super x. m. cados hęredi reliquit: hactenus Varro.

QVid ni & Cęsar dictator triumphis suis uicenas uini phalerni amphoras clxi. cados in Conuiuia distribuit. Ité in hispaniensi triumpho chiũ & phalernum dedit Epulo uero in tertio consulatu suo phalernũ chium lesbiũ mamertinũ quo primũ tempore quattuor genera uini apposita constat: postea ergo omnia alia in nobilitaté uenere & circiter septingentesimum urbis annum.

ITaque non miror innumerabilia pene genera fictitii reperta multis ante secu lis quę nunc dicemus omnia ad medicinę usum pertinentia. Omphacium quomodo fieret propter unguenta diximus priore libro. Fit e labrusca hoc est uite siluestri quod uocatur cenanthinum floris eius libris duabus in musti cado maceratis: post xxx. dies mutat͛ pręter hęc radix labruscę acini coria perficiunt: hi paulo post q̃ disfloruere singulare remedium habent ad refrigerandos in morbis corpoꝝ ardores gelidissima ut ferunt natura pars eoꝝ ęstu moritur priusquá reliqui qui solsticiales dicunt͛. Vniuersi nunq̃ maturescunt & si priusquá tota uua inarescat incocta detur

cibo gallinaceo generi faſtidium gignit uuas appetendi. Ficticioꝝ primũ fit ex ipſo
uino quod uocant aſſynamon hoc modo: alibi muſti ſextarii xx. aquę dimidiũ feruet
donec excoquatur aquę menſura. Alii marinę ſextarios x. tãtundẽ pluuię in ſole xl.
diebus torrent dant egris: quibus uini noxam timent: proximum fit e milio ſemiẽ
maturo cum ipſa ſtipula libram quadrantẽ in cõgios duos muſti maceratos & poſt
vii. mẽſem tranſfuſo. Ex loto arbore frutice herba dictum eſt ubi queq; fierent. Fiũt
et e pomis quę dicemus interpretationibus non niſi neceſſariis additis primũque e
palmis quo parthi & Indi utunt᷑ & oriens totus matiniaꝝ quas uocant cycleas mo
dio in aquę congiis tribus macerato expreſſoque. Sic fit & ficites e fico: quam alii
parmiprimũ alii troci uocant. Aut ſi dulce eſſe non libeat pro aqua uinaceoꝝ tantũ
dem addicitur e Cypria ficu & acetum fit precellens atque alexandria quoq; melius
uinum fit: ex ea ſiliqua ſyriaca & e pyris malorũque generibus omnibus. Sed e pu
nicis rhoyton uocat᷑: & cornis meſpilis ſorbis moris ſiccis nucleis pineis: hi muſto
madidi exprimunt᷑ ſuperiora per ſe mitia. Miritẽ Cato queãdmodum fieri docue
rit mox paulo indicabimus. Greci uero & aliomodo ramis teneris cum ſuis foliis
in ſabrio muſto decoctis ut tenſis libra in tribus muſti cõgiis deferuere faciũt donec
duo ſuperſint. Quod itẽ ſilueſtris myrti bacis factum eſt myrtidanum uocatur: hoc
manus tingit ex his quę in ortis gignuntur. Fit uinũ e radice aſparago Cumela ori
gano apii ſemine aprotano mentaſtro ruta nepeta ſerpilio marubio manipulos bi
nos condunt in cadum muſtum & ſapę ſextarium & aquę marinę eminam e napis
fit duoꝝ denarioꝝ pondere in ſextarias binos muſti addito. Item e ſcyle radice inter
flores & roſę foliis uſus in linteolo in muſtum colatis cum pondusculo ut ſi dat xl.
denarioꝝ pondere in ſextarios uicenos muſti nec ante tres menſes uaſe aperto. Itẽ
in agro calido & aliud e ſilueſtri aromaticẽ quoq; inuenio factitatum tantũ non un
guentoꝝ cõpoſitione primo ex myrrha ut diximus: mox & nardo celtico calamo bi
tumine offis in muſtum: aut dulce uinũ defectis: alii de calamo Iunco coſto nardo
ſyriaco amonio caſia cinnamo croco palma acharo ſimiliter in offa. Apud alios nardi
et malobatri vi. libris in muſti Congios duos additis qualia nũc quoq; fiunt pipere
et melle addito quę alii condita: alii piperata appellant. Inuenit᷑ & nectarites & her
ba: quam alii menelion: alii medicam: alii ſimphiton: alii deam: alii oreſtium: alii ne
ctariam uocant radice põderis xl. in ſextarios vi. muſti addita. Similiter in linteo ex
ceteris herbis fit abſcynthites xl. ſextariis muſti. Similiter abſcynthii pontici libra
decocta ad tertias partes uel ſcopis abſcynthii in uinum additis. Similiter Iſopites
ditio iſopo unciis tribus in duos congios muſti coniectis aut tonſis in uinum fiũt
et utraque alio modo circa radices uitiũ ſato ſic & eleboritem fieri ex ueratro nigro
Cato docet. Sic fit & ſcamonites mira uitium natura ſaporẽ alienũ in ſe trahẽdi q̃lẽ
et ſalicẽ redolent patauinoꝝ in paluſtribus uindemię: ſic & elleborum ſeritur in tha
ſo aut Cucumis ſilueſter aut ſcamonites quod uinũ thorium uocat᷑ quoniã abortus
facit: Fit & ex herbis quaꝝ naturę ſuo loco dicentur: eſt & ocha de radice gentiane et
traguritano & diptamo aſſaro dauco elleboris pannacea ſphlagora choro thymo
mandragora iunco uocarunt & ſizinum & itacomeli & lectiſpagitẽ quoꝝ iam oblit
terata ratio eſt. E fruticum uero genere cedri utriuſque cupreſſi lauri pini pyri the
rebynthi chalini lentiſci bace aut lignum recens in muſto decoquũt. Itẽ cameleę et
camepitis & camedriſis lignũ eodẽ modo et ex flore in congiũ muſti x. denariorũ
pondere addito.

Fit uinum ex aqua ac melle tantũ quinquennio ad hoc ſeruari celeſtem iubent
Alii qui prudẽtiores ſtatim ad tertias partes decoquũt et tertiam ueteris mel
lis adiiciunt. Dein xl. diebus Canis ortu in ſole habent: alii diffuſa ita x. die obturãt
hoc uocatur hydrumelli et uetuſtate ſaporẽ uini aſſequit᷑ nuſquã laudatius q̃ in phry
gia: quin et acetũ melle tẽperabatur: adeo nihil intemptatum in uita fuit. Oximelli

hoc uocarũt mellis x. libras aceti ueteris eminis v. salis marini libra aquę pluuię sex-
tarios v. sufferuefactis decies: mox elutriatis atq; ita inueteratis omnia a Themisõe
summo auctore damnata & hercle coactus eoꝝ usus uideri potest: nisi si quis natu-
rę opus esse credit. Aromaticẽ & ex unguentis uina cõposita aut ut biberẽt genuisse
ea frutices. Ista sunt cognitu Iucunda solertia humana homini exquirẽti. Nihil qdẽ
ex his anno durare pręterq̃ quę uetustate ipsa fieri diximus & plura ne tricenis qdẽ
diebus non erit dubium.

SVnt & in uino prodigia. Dicit in archadia fieri quod fecunditatẽ fęminis im-
portet: uiris rabiem. At in Achaia maxime circa carmam abigi partum uino atque
etiam si uuam edãt grauidę cum differẽtia in gustatu non sit. Trozenium uinũ qui
bibunt negantur generare. Thasos duo genera uini diuersa facere produnt. Vnum
quo somnus concilietur: alteꝝ uero quo fugetur. Apud eosdẽ uitis thearica uocatur
cuius & uinũ & uua contra serpẽtium ictus medet liba deoꝝ thuris odore ex qua
diis prolibant e diuerso aspẽdios damnata a feris ferunt eam nec ab alite ulla attingi
Thasiam uuam ęgyptus uocat apud se predulcẽ quę soluit aluum. Est contra in licia
quę solutã firmat. Aegyptus & ecbolada habet abortiuos facientẽ. Vina in apothe-
cis canis ortu mutantur: quędã postea quę restituunt sibi sic & mari nauigato cuius
iactatus his quę durauerint tantũ uetustatis adiicere sentit quãtũ habuerint.

ET quoniam religioẽ uita constat prolibare diis nephastum habet uina pręter
imputatę uitis fulmine tactę q̃ quę iuxta hominis mors laqueo pepẽderit: aut uul-
neratis pedibus calcata & quod circũcisis uinaceis profluxerit aut superne deciduo
immundiore lapsu aliquo polluta. Itẽ gręca: quoĩam aquam habeat uitis ipsa quoq;
manditur decoctis caulibus summis qui & condiuntur in aceto ac muria. Verum
et de apparatu uini dixisse conueniat cum gręci priuatim ea pręcepta condiderit artẽ
que fecerint sicut euphemius & Aristomachus & Commades & hicesius. Africa
gypso mitigat asperitatẽ nec nõ aliquibus partibus suis calce. Gręcia argilla aut mar-
more aut sale aut mari leuitatẽ excitat. Italię in parte aliqua crapulana pice ac resina
condire musta uulgare est prouinciisque finitimis anni prioris uina fece acetoue cõ-
diunt nec non & ex ipso musto fiunt medicamina. Decoquitur ut dulcescat portiõe
uirium: nec durare ultra annum spacium tale proditur: quibusdã in locis decoquũt
ad sapas musta: infusisque his ferotiam frangũt & in hoc tamẽ genere & in omni a-
lio sumministrant uasa ipsa condimẽtis picis cuius faciende ratio proximo dicetur
uolumine.

ARborum succum manantium picẽ resinãque. Alię in oriente: alię in Europa
feruntur quę interest Asia utrinq; quasdã habet in oriente optimam & tenuis-
simã therebynthi fundunt. Dein lentisci quam et masticem uocant: postea cupressi
acerrimã sapore liquidã omnes et tantum resinę: crassiorẽ uero et ad pices faciendas
cedrus Arabica resina alba est acri odore difficilis coquenti Iudaica callosior et there
bynthiã quoq; odoratior. Syriaca attici mellis similitudinẽ habet. Cypria antecedit
omnes. Est autẽ melleo colore Carnosa colophonia pręter cęteras fulua. Si terat alba
fit grauior odore: ob id non utunt ea unguẽtarii. In asia quę fit epicea admodũ can
dida spagas uocatur. Resina omnis dissoluitur oleo quędam et Creta figulina hęc
fieri arbitrantur: pudetque confiteri maximũ iam honorẽ eius esse in euellendis ui-
rorum corpori pilis. Ratio autẽ condiendi musta in primo feruore qui nouem di-
ebus cumplurimũ peragitur asparsu picis ut odor uino contingat et saporis quędã
acumina uehemẽtius id fieri arbitrantur crudo florę resinę excitarique leuitatẽ. E
diuerso crapulam compesci et feritatẽ nimiam frangiq; uirus. At ubi pigra leuitas
torpeat uirus addi ligurię maxime circũpadanisque mustis utilitas discernitur hoc

modo pugnacibus mustis crapulę plus inditur leuibus parcius. Sũt et quę ex utro-
que condiri uelint necnon alia quę simul et pice et natura uitium quę musto· Qui-
busdam in locis sponte feruere qua calamitate cum deferbuit sapor uappę accipit no
mẽ probrosum etiam hominũ cum degenerauit animus· Acetis enim nequitię ĩest
uirtus magnos ad usus & sine quis uita mitior degi nõ possit. Cęterorum minorum me-
dicaminis tanta cura est ut cinere apud quosdã ceu gypso alibi & qbus diximus mo-
dis instaurentur sed cinerẽ e uitis sarmẽtis aut quercus pręferunt. Quin & marinam
aquam eiusdem rei gratia ex alto peti iubent seruariq; ab equinoctio uerno: aut certe
nocte solstitio & aquilone flante hauriri: uel si certe circa uindemiam hauriatur deco-
qui pix in italia ad uasa uino condiendo maxime probatur. Briticia fit e picea rasi-
na harum amara & auida & graui odore differentiam rationemque faciendi proximo
uolumine demonstrabimus inter arbores feraces. Vicia pręter supradicta acor aut
fumidũ uirus aut picis adustio. Experimentũ uero si fragmenta sublucecant ac sub-
dente lentescat acore iucundo Asia picem indicam maxime probat gratia piericam
uirgilius nariciam diligẽtiores admiscent nigram masticẽ quę in ponto bitumini si-
milis gignitur & iris radicẽ oleumque. Nam ceram accipientibus uasis cõpertum
uina acescere sed transferre in ea uasa in quibus acetum fuerit utilius q̃ in ea in qbus
dulce aut mulsum. Cato iubet uina concinari: hoc enim utitur uerbo cinis lixiui cum
defruto cocti parte quadringẽtesima pullegii uel salis sesquilibra. Interim & tonso
marmore facit & sulphuris mẽtionẽ. Resine uero in nouissimis super omnia addi
maturescente iam uino iubet mustum quod ille tortinũ appellat: nos intelligimus
nouissime expręssum & addicimus tingẽdi gratia coloris ut pigmentũ aliquod ui-
ni atq; ita pinguis fieri tot beneficiis placere cogitur & miramur noctiam esse in ui-
tium iclinantis experimentũ est lamina plumbea mutatus in eo colos propriũ autẽ
inter reliquos liquores uino mulcescere aut in acetũ uerti. Extantq; medicinę uoluía
fex uini siccata recipit ignes ac sine alimẽto per se flagrat. Cinis eius nitri naturam
habet: easdem uires: hoc amplius quod pinguior sentitur.

Magna & collecto iam uino differentia in cella circa alpes ligneis uasis condũt
circulisque cingunt: atq; etiam hyeme gelida ignibus rigorẽ arcẽt: mirum dictu: sed
aliquãdo uisum ruptis uasis stetere glaciatę molles prodigii modo: Quoniam uini
natura non gelascit: alias ad frigus stupens tantũ mitiores plagę doliis condũt info-
diuntq; terrę tota aut ad portionẽ situs. Itẽ cęlum prębent: alibi uero ĩpositis tectis ar
cent. Traduntq; ad hęc pręcepta latus cellę uinarię aut certe fenestras obuerti in aq-
lonẽ oportere uel usque in exortũ ęquinoctialẽ sterquilinia & arborum radices procul
abesse omnia quę odoris euitandi facilimo in uina transitu ficosq; utique & caprifi-
cos. Doliis etiam interualla dari ne inter sese uicia serpant contagione uini semp ocis-
sima quin & figuras referre: uentruosa ac patula nimis utilia picari oportere ꝓtinus
a Canis ortu: postea ꝑfundi marina aqua aut salsa. De Cinere e sarmẽtis aspergi uel
argilla abstersa murrha suffiri ipsaque sępius cellas imbecilla uina demissis in terrã
doliis seruanda: ualida expositis nunq̃ implenda & quod supersit passo aut defruto
perungendũ admixto croco pisa ueteri cum sapa. Sic opercula doliorũ medicanda
addita mastice ac pice. Bruma aperiri uetãt nisi sereno die austro flãte luna ue plena
Flos uini candidus probatur. Rubens triste signum est: si non is uini calor sit. Item
uasis incalescentibus operculisue sudantibus quod celeriter florere cępit odoremq;
trahere non fore diutinum. Ipsa quoq; defruta ac sapa cum sit cęlum sine luna: hoc
est in syderis eius coitu neque alio die coqui iubent: pręterea plumbeis uasis nõ ęre-
is nucibusq; in glandibus additis eas enim fumũ excipere. Campanie nobilissima
exposita sub diuo in cadis uerberari sole lunę imbre uẽtis aptissimũ uidetur.

AC si qs diligẽtius reputet in nulla parte operosior uita est ceu nõ saluberrimũ
ad potum aquę liquorẽ natura dederit quo cętera omnia animalia utũtᷣ. At nos ui-
num bibere & iumẽta cogimus & tantoque opere tanto labore & impẽdio constat
quod hominis mentẽ mutet ac furorẽ gignat milibus scelerꝝ ubi deditis tanta dulce-
dine ut magna pars non aliud uitę pręmium intelligat. Quinimo ut plus capiamus
succo frangimus uires & alia irritamenta excogitantᷣ ac bibendi etiam causa uenena
conficiuntur: aliis cicutã presumẽtibus ut bibere mors cogat: aliis punicis farinã et
quę referendo pudet docere. Cautissimos ex his imo balneis coqui uidemus exani-
mesque efferri. Iam uero alios lectum expectare non posse: imo uero nec tunicã nu-
dos protinus ibi & anhelos ingentia uasa corripere uelut ad ostentationẽ uirium: ac
plane infundere ut statim uomant: rursusq; hauriant. Idq; iterꝝ tercioque tanq̃ ad p-
denda uina geniti & tanq̃ effundi illa non possint nisi per corpus humanũ. Ad hoc
pertinent peregrinę exercitatioẽs et uolutatio in cęno: ac pectorosa ceruicis repande
ostentatio per hęc omnia hęc prędicatur sitis. Iam uero queri quę uasa adulteriis cę-
lata tanq̃ per se parum doceat temulẽtia libidines: ita uina ex libidine hauriuntᷣ: atq;
etiam pręmio iuitatur ebrietas. & si displicet emitur alius ut quantũ biberit tantum
edat: et pręciũ uinolentię uino accepit. Alius quãtum alea quęsierit tantũ bibit. Tũc
auidi matronarꝝ oculi licenter graues prodũt marito: tunc animi secreta proferũt: alii
testamenta sua nuncupãt: alii mortifera loquuntᷣ reddituras per iugulũ uoces non
continẽt q̃ multis ita peremptis: uulgoq; ueritas iam attributa uino est. Interea ut
optime cedat solem orientẽ non uident ac minus diu bibunt: hinc pallor & genę pẽ-
dulę oculorꝝ ulcera temulę manus effundẽtes plena uasa quę fit pęna pręsens furia-
les somni & inquies nocturna pręmiumq; summũ ebrietatis libido portẽtuosa ac
iucundũ nephas: postea die ex ore halitus fędi: ac fere rerꝝ omniũ obliuio: moxq; me-
morię rapere se ita uitã prędicant: cum priorem diem quotidie perdant. Illi uero et
uenientẽ Tiberio Claudio principe ante hos annos xl. institutũ ut ieiuni biberent:
potusq; uini antecederet cibos. Externis & hoc artibus ac medicorꝝ placitis nouitate
aliqua sese cõmendantium. Gloriam hac uirtute parthi quęrũt: famam apud gręcos
alcibiades meruit: apud nos etiam cognomẽ Nouellius Torquatus mediolanensis
ad proconsulatum usq; e pretura honoribus gestis tribus cõgiis. Vnde & cognomẽ
illi fuit e potis uno impetu spectante miraculi gratia. Tiberio principe in senecta iã
seuero atq; etiam Sceuola: sed ipsa iuuẽta ad merũ pronior fuerat eaque cõmẽdatiõe
credidere. L. pisonẽ urbis Romę curę ab eo delectũ quod biduo duabusq; noctibus
per potationẽ continuasset apud ipsum iam principẽ. Nec alio magis drusus Cęsar
regenerasse patrẽ Tiberium ferebatur. Torquato rara gloria: quando & hęc ars suis
legibus constat non libas se sermone non leuatũ uomitione. Nõ altera corporis pte
dum biberet matutinas obiisse uigilias: plurimũ hausisse uno potu: plurimũ pręte-
rea alii minoribus addidisse optĩa fide nõ respirasse in hauriendo: neq; expuisse: ni-
hilq; ad elidendũ in pauimentis sonum ex uino reliquisse diligenti sito legum cõtra
bibendi fallacias. Tergilla Ciceronẽ M. F. binos congios simul haurire solitum ipsi
obiicit M q; Agrippę a temulẽto scyphũ impactum. Eteni hęc sunt ebrietatis opa
sed nimirum hanc gloriã auferre Cicero uoluit interfectori patris sui M. Antonio
Is enim ante eum auidissime appręhenderat hãc palmã edito etiam uolumie de sua
ebrietate: quo patrocinari sibi ausus approbauit plane ut equidẽ arbitror quanta ma-
la per temulentiam terrarꝝ orbi intulisset exiguo tẽpore ante pręlium attiacũ id uo-
lumẽ euomit quo facile intelligatᷣ ut ebrius iam sanguinẽ Ciuiũ: et tanto magis eũ
sitiens. Nanq; & hęc necessitas uitium comitatur ut bibendi consuetudo augeat aui-
ditatẽ: scitumq; est Scytarũ legatis quanto plus biberint tanto magis sitire parthos
est & occidentis populis sua ebrietas fruge madida pluribus modis per gallias hispa-
niasq; nomibus aliis: sed ratione eã: hispanię iam uętustate ferre ea genera docuerũt

Aegyptus quoque sibi e fruge potus similes excogitauit: nulla que in parte mūdi cessat ebrietas. Meros quippe hauriunt tales succos nec diluendo ut uina mitigent At hercule illis tellus fruges parere uidebatur heu mira uicioꝝ solertia inuentū est quēadmodum aqua queq; inebriaret. Duo sunt liquores corporibus humanis gratissimi: intus uini: foris olei. Arboꝝ e genere ambo pręcipui: sed olei necessarius nec segniter uita in eo elaborauit: quanto tamen in potu ingeniosior fuerit apparebit ad bibendum generibus clxxxxv. Si speties uero extimētur pene duplici numero excogitatis: tantoq; paucioribus olei de quo in sequēti uolumine dicemus.

xvi

OLEAM THEOPHRASTVS E CELEBERRImis gręcoꝝ auctoribus urbis Romę anno circiter cccc.xl negauit nisi intra xl. passus ab mari nasci. Fenestella uero omnino non fuisse in Italia Hispania atque Africa Tarquinio prisco regnāte ab annis Po. Ro. clxxxiii. quę nunc peruenit transalpes quoq; & in gallias hispaniasq; medias urbis quidē anno. d. v. Appio Claudio Cęci nepote L. Iunio Consulibus olei librę duodenis assibus ueniere. Et mox āno dc.lxxx. m. Seruius edilis curulis olei denas libras singulis assibus pręstitit Po. Ro. per totum annum. Minus ea miretur qui sciat post annos xxii: Cn. Pompeii quarto consulatu oleū prouīciis Italiam misisse. Hesiodus quoq; in primis cultum agroꝝ docendū arbitratus uitam negauit oleę satorē fructū ex ea percepisse: q̄q̄ tarda tunc res erat. At nunc etiam in plantariis ferunt translatarūque altero anno decerpunt᷑ baccę. Fabianus negat prouenire in frigidissimis oleam: neq; in calidissimis. Genera eaꝝ tria dixit uirgilius. Orchites & radios & pausias: nec desiderare rastros aut falces ullam ue curam. Sine dubio & his solum maximeq; cęlū referre. Verūtamen & tondentur: cum & uites atque etiam interradi gaudent. Consequens eaꝝ uindemia est arsq; uel maior oleo musta tēperandi. Ex eadē quippe oliua differunt succi primū omniū cruda atque nondū inchoatę maturitatis hoc sapore pręstantissimi: Quin et ex eo prima nuda pręli laudatissima ac deinde per diminutiones: siue ut nuper inuentum est exilibus regulis pede incluso quanto maturior bacca tanto pinguior succus: minusque gratus. Optima autē ętas ad decerpendū īter copiam bonitatēq; incipiente bacca nigrescere quam uocant drupas: gręci uero drupeditas. Cętero uero distant an maturitas illa in torcularibus fiat an ramis irrigua fuerit arbor: an suo tantū bacca succo: nihilq; aliud q̄ rores cęli biberit

VEtustas oleo tedium affert non itē ut uino plurimūque ętatis annuo est ꝓuida si libeat intelligere natura. Quippe temulētię nascentibus uinis uti necesse nō est: quinimo inuitat ad seruandū blanda interueterati caries oleo uoluit parci fecitq; ea necessitate promiscuum & uulgo principatum in hoc quoq; bono obtinuit Italia toto orbe maxime agro uenafrano eiusque parte quę licinianū fundit oleum: unde et licinie gloria pręcipua oliuę unguēta hanc palmā dedere accomodato ipsis odore Dedit & palatum delicatiore sentētia. De cętero baccas licinię nulla auis appetit. Reliquū certamē īter histrie terram & bethicę par est. Cętero fit uicina bonitas ꝓuīciis excepto Africę frugifero solo. Cęteris totū id natura concessit oleū ac uinū: non īuidit tantum satisque glorię in messibus fecit reliqua erroris plena: quam in nulla pte uitę numerosiorē esse docebimus.

OLiuę constant oleo nucleo carne amurca: sanies hęc est eius amara: fit ex aquis ideo siccitatibus minima riguis copiosa. Suus quidē oliuę succus est oleū: idq;

pręcipue ex ĩmaturis intelligimus sicut de omphacio docuimus. Augetᷣ oleum ad arcturi exortum ad xvi. kl. Octobris: postea nuclei increscunt & Caro cum succi et imbres copiosi accessere. Viciatur oleum in amurca: huius color oliuã cogit nigrescere: ideoque incipiente nigritia minimũ amurcę ante eam nihil. Et error hominũ falsus existimantiũ maturitatis initium quod est uicii proximũ. Deinde quod oleũ crescere oliuę carne arbitramur cum succus omnis in corpus habeat lignũ quod ĩtus grandescat: ergo tum maxime rigantᷣ quod ibi cura multa sine imbribus accidit oleum absumitur nisi consecuta serenitate quę corpus extenuet. Omnino enim ut Theophrasto placet olei causa calor est qui etiam in torcularibus etiã in cellis multo igni queritur. Tertia est culpa in parsimonia quoniam propter ĩpendiũ decerpendi expectatur ut decidat oliua. Qui medium tẽperamentũ in hoc seruãt perticis decutiũt cum iniuria arboꝝ sequẽtisq; anni damno. Quippe oliuantibus lex ãtiquissima fuit Oleam ne stringito: ne ue uerberato. Qui cautissime agunt harundine leui ictu nec aduersos ꝑcutiũt ramos: sic quoque alternare fructus cogitur decussis germinibus nec minus si expectatur ut cadat: hęrendo enĩ ultra suum tẽpus absumũt uenıẽtibus alimentũ & detinent locum. Argumentũ est quod nisi ante fauonium collecte nouas uires resumunt & difficilius cadunt. Prima ergo ab autũno colliguntᷣ uicio operũ nõ natura: pausia cui plurimũ carnis: mox orchites cui olei post radios has enĩ ocissime occupatas quia sunt tenerrimę amurca cogit decidere. Differuntᷣ etiam in martium mensem callosę contra humorẽ pugnaces: ob idq; minime licinia cõminia cõtia sergia quam sabini regiam uocant nõ ante Fauonii afflatum nigrescentes hoc est ad vi. Idus Februarii. Tunc arbitrãtur eas maturescere: et quoniam probatissimũ ex his fuerat oleum accedere etiam ratio prauitati uidetᷣ: ferũtq; frigore sterilitatẽ fieri sicut copiam maturitate cũ sit illa bonitas non tẽpus sed generis tarde putrescentiũ in amurcam. Similis error collectam seruandi in tabulatis nec priusquã sudet pręmendi cum omni mora oleum decrescat amurca augeatur. Itaq; uulgo non amplius senas libras singulis modiis exprimi dicunt. Amurcę mẽsuram nemo agit quanto ea copiosior reperiatᷣ. In eodẽ genere diebus adiectis omnino in uictu error est publicus tumore oliuę crescere oleum existimantiũ pręserti cum magnitudine copiam olei constare indicio sint quę regię uocantᷣ: ab aliis maiorinę: ab aliis bambię grãdissimę: alioquin minimo succo & in ęgypto carnosissimis olei exiguũ. Decapoli uero syrię per quam parue nec apari maiores carne: tamẽ cõmendantur. Quamobcausam italicis trãsmarinę pręferuntᷣ in Cibis cũ oleo uincantᷣ & in ipsa italia excęteris picenę & sidicinę sale illę priuatim cõdiantᷣ: & ut reliqua amurca sapa ue: necnõ aliquę oleo suo: & sine arcessita comendatione pure innatant. Colimbades frangũtᷣ eadẽq; barbaꝝ uiridium sapore condiuntᷣ: fiunt & pręcoces feruenti aqua perfusę quãlibet immature: mirumque dulcẽ succum oliuam bibere & alieno sapore infici. Purpureę sunt & in his ut uuis si nigrum colorẽ transeuntibus pausiis: sunt & superbę pręter iam dicta genera. Sunt & pręndulces per se tantũ siccatę: uuisq; passis dulciores admodum rare in Africa & circa emeritam lusitanię oleum ipsum sale uendicatur a pinguedinis uitio cortice oleę conciso odorẽ accipit medicatio. Alias ut uino palati gratia nulla est. Nec tã numerosa differentia tribus ut plurimũ bonitatibus distat odor intenui argutior: & his tamen etiam in optimo breuis.

Oleo natura tepefacere corpus & contra algores munire eidẽ feruores capitis refrigerare usum eius ad luxuriam uertere gręci uitioꝝ omniũ genitores in gymnasiis publicando. Notum est magistratus honore eius octogenis sestertiis stergmẽta olei uendidisse. Olei honorẽ Romana maiestas magnum exhibuit. Turmas equitum idibus Iuliis ex ea coronando. Itẽ minoribus triũphis ouantes: Athenę quoq; uictores olea coronant: gręci oleastro olimpię.

NVnc dicẽtur Catonis placita de oliuis in calido & pĩgui solo. Radium maio-
rem Salentinã orbitẽ pausiam serginam Cominianã albiferã seri iubet: adiicit
que singuli prudentia quam eaꝝ in singulis locis optimã esse dicũt. In frigido autẽ
et macro liciniam pingui enim aut feruenti uiciari eius oleum arboremque ipsam
fertilitate consumi. Musco pręterea & robore infestari· Spectare olueta in fauoniũ
loco exposito solibus censet.

NEc alio modo laudat condi oliuas optime orbites & pausias uel uirides q̃ in
muria uel fractas in lẽtisco oleumq̃ acerbissima oliua optimũ fieri. Cętero q̃primũ
e terra colligendã si inquinata sit lauandam siccari triduo satis esse. Si gelent frigora
quarto die pręmendã hanc & sale aspergi. Oleum in tabulato minui deteriusq; fieri
Itẽ in amurca & fragiles hę sunt carnes & inde feces: quare sepius in die crapulãdũ
pręterea concas & plumbeas cortinas aere uiciari feruentibus omnia ea fieri clausisq;
torcularibus & q̃ minime uentilatis: ideo nec ligna cędi ibi oportere: qua de causa e
nucleis ipsarũ ignis aptissimus & cortinis in labra fundendũ ut feces & amurca li-
quentur. Ob id crebrius uasa mundanda: fiscinam spongia tergendas ut q̃ maxime
pura sinceritas constet: postea inuentũ ut lauarent̃ utiq; feruẽti aqua protinus pręlo
subiicerẽtur solide. Ita enim amurca exprimitur: mox trapetis fractę pręmunt̃. Iteꝝ
pręmi plus q̃ centenos modios non probant quod fructus uocat̃. Quod uero post
molam primũ excussum est flos factus tres gemino foro aqua ternis boibus nocte
et die pręmi uisum est.

NOn erat tunc ficticium oleum: ideoq; arbitror de eo nihil a Catone dictũ. Nũc
eius genera plura primũq; persequemur ea quę ex arboribus fiunt & iter illas
ante omnes ex oleastro tenue id multoq; amarius q̃ oleę & tantũ medicamẽtũ utile
Similimũ huic est ex camelea frutice saxoso: nõ altiore palmo foliis oleastri bacciisq;
proximo fit & e Fici arbore in ęgypto copiosa: alii scrotonẽ: alii sibin: alii sexamon
siluestrem eam appellant. Ibiq; non pridẽ & in hispania peruenit altitudine repẽte
oleę caule ferulaceo folio uitium semine uuaꝝ gracilium palidarũque nostri eã uo-
cant Ricinum a similitudine seminis. Coquitur id in aqua: innatansque oleũ tollit̃
At in ęgypto ubi abundat siue igni & aqua sale aspersum exprimitur cibis fędũ lu-
cernis exile. Amigdalinũ quod aliqui neopum uocant ex amaris nucibus arefactis
et in offam contusis aspersum aqua. Iterũ tonsis exprimitur. Fit & e lauro admixto
druppaꝝ oleo quidãque e baccis exprimũt tantum: alii foliis modo: aliqui foliis et
cortice baccaꝝ necnon stiracẽ addũt: aliosque odores. Optima laurus ad id lati folia
siluestris nigra bacceis. Simile est e myrto nigra: et hęc lati folia est melior. Tondut̃
baccę aspersa calida aqua: mox decoquũtur: alii folioꝝ mollissima decoquunt in oleo
et exprimunt: alii deiecta ea in oleum sole prius maturant. Eadem ratio & in satiua
myrto: sed pręfertur siluestris minori semine: quam quidã oxymyrsinem uocant: alii
chamemyrsinẽ quia coronę habet similitudinẽ. Est. n. breuis fruticosa. Fit & e citro
cupręsso nucibus iuglandis: quod carsinum uocant. Mali scedri quod besileon. E
grano quoq; gnidio purgato semine & tonso: itẽ lentisco. Nam e cyprino & e glãde
ęgyptia fieri odoꝝ causa dictum est. Indi e castaneis & sisamo atque oriza facere di-
cuntur Icthiophagi e piscibus inopia cogit aliquãdo luminũ causa: & e plantani bac
cis fieri aqua et sale maceratis et cenanthinum fit de ipsa cenanthe ut dictum est in
unguẽtis gleucino mustũ incoquit̃ uapore lento ab alius sine igne circũdatis uina-
ceis diebus xxii. bis singulis permixtũ: consumiturque mustum oleo: alioquin non
sapmsicũ tantum admiscẽt sed etiam pręciosiora odoramẽta· Nam & in gymnasiis
quoq; cõdiuntur odoribus sed uilissimis. Fit & ex aspalato calamo balsamo Iri Car-
damomo meliloto nardo gallico panace sapsuco helemo cinnami radice omniũ suc
cis in oleo maceratis exprępsisque. Sic & rhodinum e rosis iuncinum e iunco: quod

est rosaceo simillimum. Itẽ hyosciamo & lupinis narciso: plurimum autẽ in ęgypto e raphani semine: aut germine herbę quod Cortinon uocant. Itẽ e sesima & urtica quod necinum appellant. E lilio & alibi fit sub cliuo sole luna pruina maceratũ suis herbis componunt. Inter cappadociam & gallaciam quod selgiticũ appellant neruis admodum utile: sicut in italia e gũmi e pice fit quod picinum appellant cũ coquitur uelleribus supra halitũ eius expansis atq; ita expręssis probatũ maxime e brutia. Est enim pinguissima & resinosissima. Color oleo fuluus sponte nascitur in syrię maritimis: quod oleomeli uocant. Manat ex arboribus pígue crassius melle resina tenuius sapore dulci & hoc medicis: ueteri quoq; oleo usus est ad quędã genera morboꝝ. Existimant & ebori uidicando acarie utile esse. Certe simulacrũ Saturni Romę intus oleo repletum est.

SVper omnia uero cęlebrauit laudibus amurcam Cato dolia olearia cadosq; illa imbui ne bibant oleum: amurcam subiici areas torrẽdis messibus ut formicę rimęque absint. Quin & lutum parietũ & tectoria & pauimẽta orreaꝝ frumẽti. Vestiarium etiam contra teredines ac noxia animalia amurca aspargi. Semina frugem perfundi morbis animalium arboꝝ quoq; illa ad medendũ efficaci. Ad ulcera interiora humani quoq; oris lora etiam & coria omnia & calciamẽta axesque decocta ungi atq; eramẽta contra eruginẽ colorisq; gratia elegantioris: & totã suppellectilẽ lignea ac uasa fictilia. In quis ficum aridam libeat asseruare: aut si folia baccasque in uirgis myrti: aliud ue quod simile genus: postremo ligno macerata amurca nulli fumi tedio ardere. Oleam si lambendo Capra ligua contigerit deprauaueritq; primo germinatu sterilescere auctor est. M. Varro. Et hactenus de olea atq; oleo.

REliqui arboꝝ fructus uix spetie figura ue non modo saporibus succisq; totiẽs permixtis atq; insitis enumerari queunt.

GRandissimus pineis nucibus altissimeq; suspensus intus exiles nucleos lacinlatis includi thoris uestitos. Alia frugis tunica mira natura cura molliter recollocandi haꝝ genus alteꝝ terentine digitis fragili putamine. auiumq; furto in arbore et tertium appinie picea satiua nucleoꝝ cute uerius q̃ putamine adeo molli ut simul mandantur. Quartũ pythidia uocant e pinastris singularis remedii aduersus tussim in melle decoctos nucleos taurim aquicelos uocãt pinę corona uictores apud Isthinum coronant.

HIs proxima amplitudine mala quę uocamus Cotonea & gręci cydonea ex Creta insula aduecta incuruatos trahunt ramos prohibentq; crescere parentẽ: plura eoꝝ genera chrysomela incisuris distincta colore ad aurẽ inclinato. Quę candidiora nostratia cognomiata odoris prętantissimi est & Neapolitanis suus honor. Minora ex eodẽ genere strutea odoratius uibrant serotino prouẽtu: pręcotia uero mustea struteis autẽ Cotonea insita suum genus fecere. Muluianũ quę sola ex his uel cruda manduntur. Omnia iam & uiroꝝ salitatoriis cubilibus inclusa simulacris noctium consciis imposita. Sunt pręterea siluestria parua struteis odoratissima in sepibus nascentia. Mala appellamus q̃q̃ diuersa persica & granata quę in punicis arboribus nouem geneꝝ dicta sunt: his acinus sub cortice intus lignũ. Illis in corpore necnon et quędam e piris liberlia appellata ãplitudinẽ sibi ponderis nomine asserunt.

SEd persicoꝝ palma duracinis. Nationum habent cognomen gallica & asiatica post autumnũ maturescunt ęstate pręcotia intra xxx. annos reperta: et primo denariis singula uenundata. Supernatia e sabinis ueniunt popularia undique pomum innocuum expetitur agris pręciũque singulis tricenĩ nũmi fuere nullius maiore quod miremur quia non aliud fugacius: longissima nanque decerptio bidui mora est cogitq; se uenundari.

INgens postea turba prunorū uersicolor nigra candicans ordearia appellata a
Comitatu frugis eius. Alia eodē colore seriora maioraque asinina cognominata a ui
litate sunt. At nigra laudatiora ceruia atq; purpurea necnon ab externa gente arme-
niaca: quę sola & odore cōmendantur peculiaris & impudentia est nucibus insitorū
quę faciem parentis succumq; adoptionis exhibent appellata ab utroque nucipruna
et hęc autē & persica et cerina ac siluestria autumno cadis condita usque ad alia nascē-
tia ętatē sibi prorogant. Reliquoꝝ uelocitas cito nucescētium transuolat. Nuper in
betica malina appellari cęperunt malis insita & alia amigdalina amigdalis his ītus in
ligno nucleus amigdalę est: nec aliud pomū ingeniosius germinatū est. In ꝑegrinis
arboribus dicta sunt damascena a syrię damasco cognominata iam pridē in italia na-
scentia grandiore q̄q̄ ligno & exiliore carne: nec unq̄ in ruga siccata quoniam soles
sui desunt. Simul dici possunt populares coꝝ mixtęq; & ipsę nunc cęperunt Romę
nasci insitę sorbis. In totū quidē persica peregrina etiam Asię Gręcięq; esse ex nomīe
ipso apparet atq; ex perside aduecta. Sed pruna siluestria ubiq; nasci certum est: quo
magis miror huius pomi mensionē a Catone non habitam pręsertim cum condēda
demonstraret & siluestria. Nam persicę arbores sero & cum difficultate transire utq;
in rhodo nihil ferant: quod primum ab ęgypto earū fuerat hospitiū falsum est ue-
nenata cum cruciatu in persis gigni & pęnaꝝ causa a regibus translata in ęgyptum
terra mitigata. Id enim de persia diligentiores tradūt: que in totum alia est myrtis
rubentibus similis nec extra orientē nasci uoluit. Eam quoq; eruditiores negauerūt
ex perside ꝓpter supplicia trāslatū: sed a perseo mēphi satam & ob id Alexādrū illa
coronare uictores ibi īstituisse in honorē ataui sui. Semper autē folia habet & poma
subnascentibus aliis. Sed pruna quoq; omnia post Catonē cepisse manifestū erit.

MAloꝝ plura sunt genera: de Citreis cum suo arbore diximus: medica autē grę-
ci uocant patrio nomine. Aeque peregrina sunt zizipha & tuberes: quę & ipse non
pridē uenere in Italiam: hęc ex Africa: illa ex Siria. Sextus papinius quē consulē ui-
dimus primus ex utroq; attulit diui Augusti nouissimis tēporibus in castris sataba-
cis similiora quā malis: sed generibus pręcipua decora quoniam & intecta iam siluę
scandunt. Tuberum duo genera candidum & a colore sericum dictū pene ꝑegrina
Sunt in uno Italię agro ueronensi nascentia quę latiata appellant͛: lanugo ea obdu-
cit. Struteis quidē persicis quę plurima his tamen peculiare nomen dedit nulla alia
cōmendatione insignibus. Reliqua cur pigeat nominatim indicare cum conditori-
bus suis ęternam propagauerint memoriam tanq̄ ob egregiū aliquod in uita factū
ni fallor apparebit ex eo ingenium inserendi: nihilq; tam paruum esse quod nō glo-
riam parere possit: ergo habent originē a macio gestioq; & mallio. Itē scandio: q̄bus
cotoneo insito. Ab appia & claudiana gēte appiana sunt cognominata. Odor est his
cotoneoꝝ magnitudoq; sed claudianis color rubeus ac ne quis id ābitu ualuisse cla-
ritatis e familia putet. Sunt & septiana ab īuentore libertino īsigni rotūditate. Cato
adiicit quiriana: et quę tradit in doliis cōdi scantiana. Omniū autē nuperriē adopta-
ta sunt parua gratissimi saporis: quę petisia cognominant͛: patrias nobilitauere Ca-
merina & gręcula. Cętera e causis traxere nomē germanitatis cohęrentia & gemella
nunq̄ singula in fętu colore syrico cognatione mellapia musta a celeritate mitescēdi
quę nunc mellimela dicunt͛ a sapore melleo. Orbiculata a figura orbis in rotūditatē
circūacti: hęc in epyro primū prouenisse argumento sunt gręci: qui epyrotica uocāt
mammaꝝ effigię. Orchomaschia a cōditione castrati seminis quę spadonia appellāt
Belgemellon a foliis: unū aliquando & geminū erumpit e latere medio celerrime
in rugas marcescunt pannucea stolide tumēt. Pulmonea sunt: quibus sanguineus
color origine ex mori insitu tracta. Cunctis uero qui fuerunt a sole partes rubent
sunt & parua gratia saporis atque etiā acutiora odore siluestria peculiare īprobitatis

et acerbitatis conuitiũ & uis tanta ut aciẽ gladii perstringat. Datis farina uilissimis nomen q̃q̃ primis aduentu decerpique properantibus.

EAdem causa in pyris taxatur superbię cognomine: parua hęc sed ocissiã. Cunctis autẽ crustumia gratissima: proxima his phalerna potu: quoniam tanta uis succi abundat lactea: hoc uocatur in his quę alii colore nigro donant syrię. Reliquoꝝ noĩa aliter in aliis locis appellantur: sed confessis urbis uocabulis auctores suos nobilitauere. Decimiana & ex eo tractu quod pseudo decimanũ uocant. Dobelliana longissimi pediculi pomponiana cognomine mãmosa liceriana seuiana & quę ex his nata sunt tyraniana longitudine pediculi distantia fauoniana rubra paulo superbis maiora laterana Anitiana post autũnalia a Cidulo sapore iucunda. Tiberana appellant̃ quę maxime Tiberio principi placuere colorantur magis sole grandescũtq;: alioquĩ eadẽ essent quę literianę patrię nomẽ habent. Serissima omniũ ameriana picentina minuta Alexandrina numiniana gręca. Sunt in his tarẽtina: quę alii a colore testacea appellant sicut onichina purpurea ab odore myrapia laurea. Nardina a tẽpore ordiaria a collo ampulacea & coriolana brutę gentilitates: cucurbitana acidua succi. Incerta nominum causa est barbaricis uenereisq; colorata dicunt regisq; minimo pediculo scessilia patricis uociniis uiridibus oblongisq;. Pręterea dixit uolema uirgilius a Catone sumpta qui & sementina & mustea nominat: pars hęc uitę iampridẽ peruenit ad columẽ expertis cuncta hominibus. Quippe cum Virgilius insitũ nucibus arbutum malis platanum Cerasis ulmum dicat nec quicq̃ ãplius excogitari potest. Nullum certe pomũ nouum diu iam inuenitur: neque omnia insita misceri fas est: sicut nec spinas ĩseri quando fulgura expiari non queũt. facile quoq; genera insita fuerũt tot fulgura uno ictu pronunciant̃ turbinatior pyris figura in his serotina ad hyemẽ usq; ad matrẽ pendnet gelu maturescẽtia gręca ampullacea laurea sicut in malis amerina scandiana. Conduntur uero pyra ut uuę ac totidẽ modis. non aliter pręterq̃ in cadis primę pomis proprietatis pyrisq; uini similiter in egris medentia caletia: ac uino & aqua coquũtur: atque pulmentarii uicem ĩplẽt quod nõ alia pręter Cotonea ac strutea.

IN uniuersum uero de pomis seruandis pręcipitur pomaria in loco frigido ac sicco cõtabulari septẽtrionalibus fenestris sereno die patere austro peculiarius arcere. Aquilonis quoq; afflatu poma deturpante rugis. Colligi mala post eqnoctiũ autumnale: neq; ante xvi. lunam: neq; ante primã horam cadiua separari stramentis soleis paleisue substerni. Rara componi ut limites peruii spiritum ęqualẽ accipiat. Amerina maxime durare: mellimela minime.

COtoneis inclusis spiramentũ omne adimendũ aut ĩcoqui melle ea. Immergi uero oportere punica aqua marina feruente indurari: mox triduo sole siccata: ita ne nocturno rore contĩgantur suspendi: & cum libeat uti: aqua dulci perlui. M. Varro et in doliis harenę seruari iubet & immatura obrui terra in ollis fundo effracto: sed spiritu excluso ac surculo pice illito: sic etiam crescere amplitudine maiore q̃ possint ĩ arbore. Cętera mala foliis ficus pręterq̃ cadiuis singula cõuolui: cistisq; uitilibus cõdi uel creta figuloꝝ illini: pira in uasis fictilibus picatis inuersis obrui ĩter scrobes. Terentina serissime legi: auiciana seruari & in passo. Sorba quoq; & scrobibus gypsato operculo duum pedum terra super intecta in loco aprico inuersis uasis & in doliis ut uuas cum ramis suspendi e proximis auctoribus. Quidã altius curam petunt deputarique statim poma ac uites ad hunc usum pręcipiunt decrescente luna post horam diei tertiam cęlo sereno: aut siccis uentis similiter deligi: & ex locis siccis & ante perfectam maturitatẽ addito: ut luna ĩfra terram sit. Vuas cum malleolo sarmentis duro demptis forfice corruptioribus acinis in dolio picato recẽti suspẽdi exclusa oĩ

aura: operculo & gypso. Sic & sorba & pyra illitis omium surculis pice dolia procul
ab aqua esse. Quidā siccum palmitē in ipso condunt capitibus eius uillę īfixis utriq;
Alii etiam uina habētibus doliis dum ne contigāt ea uuę. Aliqui mala in patinis
fictilibus fluitantia quo genere & uina odorē acquiri putāt: aliqui omnia hęc in mi
lio seruare malunt: pleriq; uero in scrobe duum pedum altitudinis harena substrata
et fictili operculo: dein terra operto creta. Quidā figulina etiam uuas illiniunt: sicca
tasque sole suspendunt in usu diluentes creta eandē pomis uino subigūt: mala ue/
ro generosissima eadē ratione crustant gypso uel cera. quę nisi maturuerit ıcremẽ.o
calicē rumpunt. Semper autē in pediculos collocant ea: alii decerpunt cum surculis
eosq; in medullam sambuci addito subruunt ut supra scriptū est: alii singulis malis
pyrisque singula uasa fictilia assignant: & opercula eaꝝ picata dolio iteꝝ includunt
necnon aliqui in floccis capsisq; quas luto palleato illiniūt: alii hoc idē in patinis fi/
ctilibus: aliqui & in scrobe subiecta harena ita sicca operiunt mox terra. Sunt qui co
tonea cera pōtica illi ita melle demergant. Columella auctor est in puteos cisternas
ue in fictilibus uasis pice diligēti cura illitis mergi Liguria maritima alpibus ꝓxia
uuas sole siccatas iunci fascis īuoluit: cadisq; conditas gypso includit: hoc idem gręci
platani foliis: aut uitis ipsius aut fici uno die in umbra siccatis atq; in Cado uinace/
is interpositis: quo genere coha uua & berithia seruantᷣ: nullius suauitati post ferēdę
Quidam ut has faciāt in cinere lixiuio tingūt: protinus q̃ detraxere uitibus: mox in
sole siccant cum foliis ut supra dictum est: inuolutasq; uinaceis stipant. Sūt qui ma/
lunt uuas in scrobe sarmentis ue abiectis populi fraxini seruare. Sunt qui suspendi
procul malis protinus q; in granariis iubent: quoīam optime sic experimēto puluis
pensibus contra uespas remedio est oleo aspergi ut de palmis diximus.

A Reliquo genere pomoꝝ ficus āplissima est: quędam quę & pyris magnitudīe
emula. De ęgyptię cyprięq; miraculis retulimus īter externas. Iudea rubus oliuę ma
gnitudine rotūdiore tantū sapore mespili. Alexandrinā hanc ibi uocant crassitudīe
cubitali ramosam materia ualidā lentā sine lacte: cortice uiridi: folio tilię: sed molli
Onęsicritus tradit in hyrcania multo nostris esse dulciores fertilioresq; utq; modios
cclxx. singulę ferant. Ad nos ex aliis transiere gentibus calchidicę: quaꝝ plura gene/
ra siquidē & lydię quę sunt purpureę & manulauę similitudinē eaꝝ habent & calli/
strutię partim sapore pręstantiores & ficoꝝ omnium frigidissimę. Nam de Africa/
nis quas multi pręferūt cunctis magna questio est cum id genus in Africā nuprīē
transierit: patrię nomē obtinēt. Nam Alexandrię enixiores candicans terrina cogno
mine delicata nigra & rhodia est & tiburtina de pręcocibus. Sunt & auctoꝝ nomīa
bis liuię pompeię siccatę hę solę in annuos usus aptissime cum mariscis & quas ha/
rundinū folii macula uariat. Est & herculanea & albicerata & aratia alba pediculo mi
nimo latissima. Primo autē prouenit porphiritis longissimo pediculo. Comitatur
eam minimis & uilissimis populis dicta. Contra nouissima sub hyeme maturatur
celidonia. Sunt pręterea serotinę & pręcoces biferę alba ac nigra cū messe uidemiaq;
maturescentes. Serotinę & a corio appellatę duę ex calchidicis quarūmdam trifero
prouētu. Tarenti tamen prędulces nascuntᷣ quas uocant onas. Cato de serendis ficis
ita memorat Ficos mariscas in loco Cretoso aut aperto serito. In loco autē crassiore
aut stercorato Affricanas aut herculaneas sacontias hybernas telionas atras pediculō
longo posteaue subire nomina atq; genera: ut uel hoc solum ex timantibus appeat
mutatam esse uitam. Sunt & hybernę quibusdā prouinciis sicut in essie: sed arte: nō
natura. Paruaꝝ genus arboꝝ post autūnum fimo contegunt. Depręssasq; in his hye
me grossosq; mitiore Cęlo refossę cum arbore atq; in lucē renuisse nouos soles aliosq;
quā quibus uixere auidę tanq̃ iteꝝ natę accipiunt & cum uenietiū flore maturescūt
alieno pręcoces anno in tractu etiam gelidissimo: sed a Catone appellata iam tantū

africana admouemur & africę ad ingens documētum uſo eo pomo. Nanq; pnicıali odio carthaginis inflagrans nepotūq; ſecuritatis anxius cum clamaret omni ſenatui Carthaginē delendā attulit quodā die in curiam pręcocē ex ea prouincia ficum: oſtē/ denſq; patribus. Interrogo uos inquit quando hoc pomū demptū putatis ex arbore cum inter omnes recens eſſe conſtaret. Atqui tertium ante diem ſcitote decerptum Carthagine tam prope a muris habemus hoſtē. Statiq; ſumptū eſt tertiū punicum bellum quo Carthago deleta eſt q̄q̄ Catone anno ſequēte rapto. Quid primū in eo miremur curam ingenii: an occaſionē fortuitā celeritatēq; curſus: an uehemētiam ui/ ri. Super omnia eſt quod nihil equidē duco mirabilius tantam illam urbē & de ter/ raꝝ orbe per cxx. annos emulam unius pomi argumēto euerſam quod nō trebię aut transimenus non Canne buſto inſignes Romani nominis perficere potuere. Non caſtra punica ad tertium lapidē uallata portęq; collinę adequitans ipſe hānibal tanto propius carthagīe pomo Cato admonuit. Colit̃ ficus arbor in foro ipſo ac comitio Romę nata ſacra fulgoribus ibi conditis: magiſq; ob memoriam eius quę nutrix fu/ it Romuli ac Remi conditoris appellata: quoniam ſub ea inuēta eſt lupa īfantibus prębens rumē ita uocabant māmam miraculo exere iuxta dicato tanq̄ in comitium ſpōte tranſiſſet adacto nauigio illico areſcit: ruſuſq; cura ſacerdotū ſerit̃. Fuit et āte Saturni ędē urbis anno cc. ſublata ſacro a ueſtalibus facto cum ſiluani ſimulacrum ſubuerterent. Eadē autē fortuito ſaltu uiuit in medio foro quaſi dentia imperii fun/ damenta oſtēto fatali curtius maximis bonis hoc eſt uirtute ac pietate ac morte prę/ clara expleuerat. Aeq; fortuita eodem loco eſt uitis atque olea umbrę gratia ſed utili/ tate plebeia ſatę ara inde ſublata gladiatorio munere diui Iulii qui nouiſſime pugna uit in foro. Admirabilis eſt pomi huiuſce feſtinatio unius in cunctis ad maturitatē properantis arte naturę.

Caprificus uocatur a ſilueſtri genere ficus nūq̄ matureſcens: ſed quod ipſa nō habet aliis tribuens: quoniam eſt naturalis cauſaꝝ tranſitus atq; ut e putreſcē/ tibus id generatū aliquid ergo culices parui fraudati alimēto in matre pueri eius ta/ be & cognati aduolant morſuq; ficoꝝ crebro: hoc eſt auidiore paſtu aperiētes ora eaꝝ atq; ita penetratis intus ut ſolē primo ſecū inducunt cerealeſq; auras imitāt floribus ex apertis: mox lacteum humorē: hoc eſt infantiam pomi aſſumūt: quod fit & ſpōte ideoq; caprificus ficetis permittitur ad rationē uenti ut flatus euolantes in ficos fe/ rat. Inde repertū ut illatę quoq; aliunde & īter ſe colligate īiceret̃ fico quod in macro ſolo & aquilonio ſitu non deſideratur quoniam ſponte areſcunt locis ſitu rimiſque eadē culicū opere cauſa perficit: nec ubi multus puluis quod euenit maxime frequē/ ti uia appoſita. Nanq; & pulueri uis ſiccandi ſucumque lactis abſorbendi quę ratio pulueri ex caprificatione: hoc quoq; pręſtat ut decidāt aſſumpto humore tenero et cum quadā fragilitate ponderoſo ficis mollis omnibus tactus maturis frumēta in/ tus ſucus matureſcētibus lactis percoctis mellis. Seneſcunt in arbore anuſq; diſtillāt cum nimiū lachryma ſiccatur honos laudatas ſeruat in capſis. Seboſo inſula pręſtan tiſſimas ampliſſimaſq;: mox in marucinis haud ubi copia abundant. Implent̃ arce in aſia cadi in ruſpina Africę urbe panis ſimul & obſonii uicē ſiccatę īplent: utpote cum Cato cibaria ruris operariis iuſta ceu lege ſanciens minui iubeat perfici maturi/ tate cū recēti fico aliis uice caſei nuper excogitatū eſt. Ex hoc genere ſunt ut diximus caſtanęę & caricę quęq; conſcendēti nauim aduerſus parthos omen fecere. M. craſſo uenales prędicantis uoce caunęę. Omnia hęc in arbeſenis e ſyria intulit L. Vitellius qui poſtea cenſor fuit cum legatus in ea prouincia eſſ& nouiſſimis Tiberii Cęſaris tēporibus.

Maloꝝ pirorūque generi annumerantur iure meſpila atq; ſorba. Meſpilis tria genera anthedon: ſedania: tertiū degenerat. Anthedoni tamē ſimillimus: quod gallicum uocant. Setanie maius pomum candidiuſq; acini molliore ligno cęteris

minus pomum ſed odore pręſtantius & quod diutius ſeruetur. Arbor ipſa de am/
pliſſimis folia anteq̃ decidant rubeſcunt radices multę atq; altę & ideo ĩextirpabiles
Non fuit hęc arbor in Italia Catonis ęuo.

SOrbis quadruplex differentia. Aliis enim eoꝝ rotũditas mali: aliis turbunatio
piri: aliis ouata ſpeties ceu maloꝝ: aliquibus hęc obnoxia acri odore & ſuauita/
te iucũda pręcellũt cęteris. Vini ſapor generoſiſſima quibus circa pediculos tenera
folia. Quartum genus torminale appellant remedio tantũ probabile aſſiduũ prouẽ/
tu minimũq; pomo arbore diſſimile foliis plene platani. Non ferunt ante trimatũ
ex ullo genere Cato & ſorba condi ſapa tradit.

AB his locum amplitudine uendicauerũt quę ceſſere auctoritati nuces iuglãdes
q̃q̃ & ipſę nuptialium feſceninoꝝ comites multo pineis minores uniuerſitate eadẽ
que portione ampliores nucleo necnon & honor his naturę peculiaris gemino ꝓ/
tectis operimẽto puluinati primũ calicis: mox lignei putaminis: quę cauſa eas nu/
ptiis fecit religioſas tot modis fetu munito: quod eſt uериſimilius q̃ quia cadendo
tripudium ſonũ ue faciũt. Et has e perſide regibus tranſlatas indicio ſunt gręca no/
mina. Optimũ quippe genus eaꝝ perſicum & quod Baſilicon uocant & hęc fuere
prima nomina Cariona capitis grauedine propter odoris grauitatẽ cõuenit dictum
Tingunt̃ & cortice eaꝝ lanę & ruffatur capillis primũ prodeuntibus nucleis id cõ/
pertũ infectis tractatu manibus pingueſcũt uetuſtate ſola differentia geneꝝ in pu/
tamine duro fragili ue & tenui aut craſſo loculoſo aut ſimplici. Solum hoc pomum
natura cõpactili operimẽto clauſit: nanq; ſunt bifida putamine Carine nucleorũque
aliis quadripartita diſtinctio lignea intercurſante mẽbrana. Cęteris quicquid eſt ſo/
lidum eſt ut in auellanis & ipſo nucũ genere quas antea abellinas patrio nomine ap
pellabant. In Aſiam gręciamq; e ponto uenere & ideo ponticę nuces uocantur: has
quoq; mollis protegit barba: ſed putamini nucleiſq; ſolida rotũditas ineſt: hę & tor/
rentur. Vmblicus illis in uentre medio. Tertia his natura amigdalis tenuiore: ſed ſi
mili iuglandium ſummo operimẽto. Itẽ ſecundi putaminis nucleus diſſimilis lati/
tudine & acriore callo: hęc arbor an fuerit in Italia Catonis ętate dubitat̃ quoniã gręcas
nominat quas quidam & iuglandiũ genere ſeruant. Adiicit pręterea auellanas et
galbas pręneſtinas quas maxiẽ laudat & conditas ollis in terra ſeruari uirides tradit
Nunc thaſię & albentes cęlebrantur & tarentinaꝝ duo genera fragili putamine ac
durę quę ſunt ampliſſimę ac minime rotũdę. pręterea molluſcę putamẽ rumpentes
Sunt qui honori nomẽ interprętant̃ & iouis glandẽ eſſe dicunt. Nuper Conſularẽ
uiꝝ audiui biferas & iuglandes nuces ſe habere profitẽtem. De piſcaciis & ipſi retu/
limus: et hoc autẽ idẽ Vitellius in italiam primus intulit eodẽ tempore: ſimulque
in hiſpaniam Flaccus Põpeius eques Ro. qui cũ eo militabat.

NVces uocamus & caſtaneas q̃q̃ accõmodatiores glandiũ generi. Armatum his
echinnato calice uallum quod incohatum glandibus mirũq; uiliſſima eſſe quę tanta
occultauerit cura natura Trini quibuſdã partus ex uno calice cortexq; lentus proxia
uero corpori mẽbrana & in his. & in nucibus ſaporẽ ni detrahat̃ infeſtat torrere has
incibis gratius modo latũ & pręſtanti ieiunio fęminaꝝ quãdam imaginem panis
Sardibus hę prouenere primũ: ideo apud gręcos ſardianoſq; balanos appellãt Nam
diuus Tiberius poſtea balanũ ĩpoſuit excęllentioribus ſtatu fęminis. Nũc plura eaꝝ
genera tarentinę faciles nec operoſo cibo plane figura rotũdiorq; balanitis uocatur
purgabilis maxime & ſponte proſiliens. Plura plana eſſe ſaleriana Tarentina minus
tractabilis laudatior corelliana & ex ea facta quod dicemus inſitis modo & harena
q̃ rubens cortex pręfert triangulis & popularibus nigris quę coctiue uocant̃. Prima
laudatiſſimis tarentum & in Campania neapolis. Cęterę ſuum pabulo gignuntur

scrupulosę corticis intra nucleos quoq; ruminatione.

HAud procul abesse uideant̃ & prędulces siliquę nisi quod in his ipse mandit̃ cortex. Digytoꝝ hominis longitudo illis & interim falcata pollicari latitudine. Glãdes inter poma numerari non possunt q̃ ob rem in sua natura dicent̃. Reliqua carnosi sunt generis eaq; baccis atq; carnibus distant: alia acinis caro: alia moris: alia uuedonibus & alia acinis inter cutẽ sucũq;: alia maxis: alia baccis & oliuis. Moris sucus in carne uinosus trini colores: candidus primo: mox rubens maturis niger: in nouissimis florent. Inter prima maturescũt tigũtq; manus: succo matura luunt: acerba minimũ. In hac arbore ingenia profecere: nec nominibus: nec isitis: nec alio modo q̃ Pompeii magnitudine. Differũt in ora hostiensi & Tusculana Ro. nascunt̃ & in rubis multũ differente callo: aliud corpus & terrestribus fragis: aliud & congeneri coꝝ uueboni quod solum pomum simile frutici terręq; gignit̃. Arbor ipsa fruticosa fructus anno maturescit: pariterq; floret subnascens & prior coquit̃. Mas fit an fęmina sterilis inter auctores non constat. Pomũ in honoꝝ ut cui nomẽ ex argumẽto fit. Vnũ tantũ edendi: duobus tamen hoc nominibus appellant gręci comaron et mymechilon: quo apparet totidẽ esse genera: & apud nos alio nomine arbutus uocatur. Iuba auctor est quí quagenũ cubitoꝝ altitudine in arabia esse eas. Acinorum quoque magna est differẽtia. Primus inter uuas ipsas callo teneritate crassitudiẽ interiore ligno aliis paruo & aliis etiam gemino qui minime feraces musti. Plurimũ uero differunt hederę sabucíq; acini ex figura etiam punici angulosi quippe soli nec cutis ulla singulis pręter Cõmunẽ quę est candida totisq; succus & caro est his pręci pue quibus paruulũ inest ligni. Magna et baccis differentia: alia nãque sunt oliuis lauris et alio modo lotho: cornis: myrtis: lentisco. Aquifolio enĩ aut spinę sine succo medioq; etiam num genere inter baccas acinosq; cerasis pomũ his primo candidum et fere omibus baccis: mox aliis uirescet ut oliuę: lauro: rubet uero moris cerasis cornis: dein nigrescit moris cerasis oliuis.

CErasi ante uictoriam mitridaticam L. luculli nõ fuere in Italia. At urbis anno dc. lxxx. Is primũ uexit e ponto annisq; cxx. trans oceanũ in britaniam usq; peruenere. Eadẽ ut diximus in ęgypto nulla cura potuere gigni. Cerasorum aproniana maxime rubent: nigerrima sunt ut actia. Ceciliana uero et rotũda uinianis gratus sapor sed penę tantũ sub arbore sua adeo tenens ut gestatũ non tollerẽt. Principatus duracinis quę primiana cãpania appellat. In belgica uero lusitanis. In ripis etiã rheni tertius his colos e nigro ac rubenti uiridiq; simul maturescentibus semper minus q̃ quinquẽnium est quod prodiere quę uocant laurea non ingratę amaritudinis isitę in lauro. Sunt & macedonica paruę arboris raroq; tria cubita excedentes et minore etiam num frutice chamecerasi. Inter prima hoc e pomis Colono gratiã annuã refert septẽtrione frigidisq; gaudet: siccat̃ etiã sole conditurq; ut oliua cadis.

QVę cura et cornis atq; etiam lentisco adhibet̃ ne quid non hominis uẽtri natũ esse uideatur. Miscent̃ sapores et alio alius placere cogitur. Miscent̃ uero e terrę cęli que tractu. In alio cibi genere India aduocatur: in alio ęgyptus creta syrenę singulęq; terrę: nec cessat in ueneficiis uita dummodo et omnia deuoret. Planius hoc fit et in herbarum natura.

INterim quę sunt cõmunia et pomis omnibusq; sucis sapoꝝ genera xiii. reperiuntur: dulcis: suauis: pĩguis: amarus: austerus: acer acutus: acerbus: acidus: salsus. Pręter hęc tria sunt genera mirabili maxime natura. Vnum in quo plures pter sentiuntur sapores ut uinis. Nanq; in his et austerus et acutus et dulcis et suauis omnes alieni. Alterũ est genus in quo fit et alienus quidẽ: sed et suus ac peculiaris ut in lacte. Siquidem inest ei quod tamen iure dici pingue et dulce et suaue possit

obtinēte lenitate: quę ipsa succedit in saporis uicem. Nullus hic aquis ue succus ut tamē eo ipso fiat aliquis ac suum genus faciant. Sentiri quidē aquę saporē nullum succūue uitium est magnum: his omnibus in odore momētum & magna cognatio qui & ipse nullus est aquis aut si sentitᷣ omnino uitium est. Miꝝ tria pręcipua naturę elemēta sine sapore esse sine succo & sine odore: aquam: aera: ignis.

ERgo succoꝝ uinosi pyro moro: myrto. quod non miremur uuis pingues oliuę lauro: nuci iuglādi. Amarus amigdalis dulcis uinis ficis palmis: aquosis prunis magna differentia est in colore succi: sanguineus moris: cerasis: cornis: uuis nigris Idem albis candidus lacteus in caprificis in corpore nō. Itē spumeus malis nullus persicis cum pręsertim duracina succo abundent sed quis eius ullum dixerit colorē Sua & in odore miracula malis acutus persicis dilutus dulcibus nullus. Nam si et uinū tale sine odore tenue odoratius multoq; celerius talia ad usum ueniunt q̃ pinguia quę odorata non eadē in gustu tenera: quia sunt pariter odor & sapor quāobrē Citreis odor acerrimus: sapor asperrimus qui tenuis & cotoneis: nullusq; odor ficis Et hactenus sint speties ac genera pomoꝝ. Naturas artius colligi par est: alia siliqs gignuntᷣ ipsis dulcibus semenq; complexis amaꝝ cum in pluribus semina placeant in siliqua damnentᷣ: alia baccis quaꝝ intus lignū & extra Caro ut oliuis cerasis. Aliquarum intus baccę foris lignū: ut his quę in ęgypto diximus gigni quę baccis natura eadē & pomis: alioꝝ ītus corpus & foris lignū ut nucū: aliis foris corpus. Intus lignum ut persicis & prunis uitiumq; cinctū fructu: cum fructus alibi muniatur uitio putamine claudūtᷣ nuces: corio castaneę. Detrahitur hoc his: at in mespilis manditur. Crusta teguntᷣ glandes. Cute uuę. Corio & mēbrana. Punica carne & succo mora. Constant cute & succo cerasa. Quędā statim a ligno recedūt ut nuces & palmę: quędā adhęrēt ut oliuę laurusq;. Quorūdā generi utraq; est natura ut in persicis Eteni duracinis adhęret. Corpus e ligno auelli nequit cum in cęteris facile separetur quibusdā nec ītus nec extra lignū ut in palmaꝝ genere: aliquoꝝ lignū ipsum in usu ut pomi uice ut genera mydis quam in ęgypto diximus gigni: quoꝝ extra gemina geminatur uicia ut in castaneis amigdalis nucibusque iuglandibus. Quorūdā natura trigemina corpus est: deinde lignū: rursusque semē in ligno ut persicis: quędam inter se densa ut uuę sorba: quę ramos circūdata ex omni parte uuaꝝ modo degenerant: alia rara ut in persicis quędā aluo continentᷣ ut granata. Depēdent alia pediculis & racemis ut hederę sambuci: alia ramo adherēt ut in lauro: quędam utroq; ut oliuę. Nam & breues pediculi & longi quędā uasculis constant ut punica & mespilia lothosq; in ęgypto & euphrate. Iam uero diuersa gratia & cōmendatio carne palmę placēt. crusta thebaicę succo uuę & cariotę callo pyra ac mala corpore mala mora cartilagine nuclei grano. Quędā in ęgypto cute carice detrahitᷣ. Hęc ficis uirentibus ut putamē eisdē quę in siccis maxiē placet. In papyris & ferulis spina alba caulis ipse pomū est. Sunt & ficulneę caules in fruticoso genere cum caule capparis. In siliquis uero quod manditur quid nisi lignū est. Non omittēda seminis eorum proprietas Nam neque corpus nec lignum nec cartilago dici potest neque aliud nomē iueniet

SVccoꝝ natura pręcipuam admirationē in myrto habet quando ex una onium olei uiniq; bina genera fiūt. Itē myrtidanū ut diximus & alius usus baccę fuit apud antiquos anteq̃ piper reperiretᷣ libe obtinens uicē. Quodā est generosi obsonii noīe inde tracto quod etiam nunc myrtā uocatur eadēq; origine apioꝝ sapor cōmendatᷣ plerūque ad intinctus additis myrtis. Arbor ipsa in europa citeriore cęloque a ceraunis montibus incipit primū cęltei melpenoris tumulo uisa traditur gręcūque ei nomē remanet quo peregrinā esse apparet fuit ibi nunc Roma est: iam cum cōderetᷣ

quippe ita traditur myrtea uerbena. Romanos Sabinosq; cũ propter raptas uirgĩes
dimicare uoluissent depositis armis pacificaturos in eo loco qui nũc signa ueneris
cluacine habet Cluere enĩ antiqui pugnare dicebant: & in ea quoq; arbore suffimẽti
genus habetur ideo tum electa: quoniam cõiunctioni & huic arbori uenus prȩest
haud scio an prima etiam omniũ in locis publicis Romȩ sata sit fatidico quidem et
memorabili augurio. Inter antiquissima nãque delubra habet᷑ Quirini hoc est ipsi-
us Romuli. In eo sacrȩ fuere myrti duȩ ante ipsam ȩdẽ propter longũ tempus altera
patricia appellata: altera plebeia: patricia multis annis prȩualuit flauescẽte plebeia ex
uberans ac leta q̃ diu Senatus quoq; floruit illa ingens plebeia torrida ac squallida
quȩ postq̃ euiruit flauescẽte patricia marsico bello languida auctoritas patrũ facta
est ac paulatim in sterilitatẽ emarcuit maiestas. Quin & ara uetus fuit ueneri myrteȩ
quam nunc myrteam uocant. Cato tria genera myrti prodidit: nigrã: candidã: cõiu-
galẽ cum in galeam fortassis a cõiugiis & illo duciane genere. Nunc & alia distictio
satiuȩ aut siluestris & in utraq; lata folia in siluestri propria oximyrsine. Satiuarum
genera topiarii faciũt tarẽtinã folio minuto. Nostratem patulo ex Africa dẽsissimo
senis folioꝝ uersibus: hȩc non est in usu ramosa ut quȩ in alia. Coniugalẽ existimo
nunc nostratẽ dici. Myrtus odoratissima in ȩgypto Cato docuit uinũ fieri e nigra sic
cata usq; in ariditatẽ in umbra atq; ita mulso indita si non siccẽtur bace oleum gigni
postea cõpertũ ex alba uinũ fieri album duobus sextariis myrti tunsȩ in uini tribus
eminis maceratȩ exprȩssȩq; folia & per se siccant᷑ in farinã ad ulceꝝ remedia in corpe
humano leniter mordaci puluere ac refrigerãdis sudoribus. Quinimo oleo quoq;
mirum dictu inest quidã uini sapor simulq; pinguis liquor prȩcipua ui ad corrigẽ-
da uina saccis ante perfusis. Retinet quippe fȩcẽ: nec prȩter purum liquorẽ ptrãire
patitur: datq; se comitẽ prȩcipua cõmendatione liquatũ. Virgȩ quoque eius gestatȩ
modo uiatori prosunt in lõgo itinere pediti. Quin & uirgȩ annuli expertes ferri in-
guinũ uel tumori medent᷑. Bellicis quoq; se rebus inseruit triũphansq; de sabinis
postumis libertus in Consulatu qui primus oĩum ouans ingrȩssus urbẽ est: quoniã
rem leniter sine cruore gesserat: myrto ueneris uictricis coronatus incessit optabilẽ
que arborẽ etiam hostibus fecit. Hȩc postea ouantiũ fuit corona: excȩpto M. Crasso
qui de fugitiuis & sperthaco laurea coronatus incessit. Massurius auctor est Curru
quoq; triumphantes myrtea corona usos. L. piso tradit papyriũ masonẽ qui primus
in monte albano triũphauit decorsis myrto Coronatũ ludos circenses spectare soli-
tũ. Auus maternus Africani sequẽtis hic fuit M. Valerius duabus coronis utebat᷑
Laurea & myrtea qui & hoc nouerat.

Lautus triũphis proprie dicat᷑ uel gratissima domibus ianitrix Cȩsaꝝ pontifi-
cũque sola & domos exornat & ante limina excubat. Duo eius genera tradidit
Cato delphicã & cypriam. Pompeius leneus adiecit quam mustacẽ appellauit quo-
niam mustaceis subiiceret᷑ hanc esse folio maximo flacidoq; & albicante: delphicam
ȩquali dolore uiridiorẽ maximis baccis atq; e uiridi rubentibus uictores delphis co-
ronari & triũphantes Romȩ. Cypriam esse folio breui nigro per margines ũbricato
Crispam & postea accessere genera eius hanc siluestrẽ laurũ aliqui intelligũt nõ nul
li sui generis arborẽ differt colore. Est enim cerulea bacca. Accessit & regia quȩ cȩpit
augusta appellari amplissima & arbore & folio: aliqui negãt eandẽ esse & suũ genus
regiȩ faciunt baccis gustatu quoq; non asperis longioribus foliis latioribusq;: idem
in alio genere bactaliã appellant hanc quȩ uulgatissiã est baccarũq; fertilissima: Steri
lem uero eaꝝ quod maxime miror triũphalẽ eaque dicunt triũphantes uti nisi id a
diuo Augusto cȩpit ut docebimus ex ea lauro quȩ ei missa e cȩlo est minima altitu-
dine folio crispo breuiq; quȩ inuenitur rara. Accedit in topiario opere taxa excrescẽte
in medio folio paruula ueluti lacinia foliis & sine ea spadonina mira opacitatis pa-
ciẽtia. Itaq; quanta libeat sub umbra solũ implet. Est et camela pene siluestris frutex

et Alexandrina quam aliqui hideam: aliqui hippoglotiam: alii danaē: alii carpophilō alii hipelatō uocant. Ramos spargit a radice drodrantales coronarii operis folio acu-
tiore q̃ myrtis molliore & candidiore maiore semine inter folia rubro pluriā in īdia
et circa heracleam ponti nec nisi in montuosis id quoq; quondam noides uocatur
genus in nominū ambitu est: alii enim pelasgū: alii euthalon: alii stepanō alexandri
uocant & hic frutex est ramosus crassiore ac molliore q̃ laurus folio cuius gustatu
accendat̃ baccis e nigro ruffis. Notatū antiquis genus lauri nullū fuisse: quod nunc
satum & ubi prouenit ipsa pacifera: ut q̃ pretendi etiam inter armatos hostis quietis
fit indiciū. Romanis pręcipue leticię uictoriarūq; nuntia. Additur litteris & militū
lanceis pilisq; fasces īperatoꝝ decorat ex his in gremio Iouis optimi maximiq; depo
nitur quotiens lęticiam noua uictoria attulit. Idq; nō quia perpetuo uiret: nec quia
pacifera est pręferenda myrto & oleę: sed quia spectatissimas in monte parnaso: ide-
oque etiam grata apollini assuetis eo dona mittere iam & regibus Ro. teste L. Bru-
to fortassis etiam in argumētum: quoniam ibi libertatē publicā is meruisset: laurife-
ram tellurē illam osculatus ex responso & quod maius sataꝝ receptaꝝque in domos
fulmine sola non iacitur. Ob has causas ęquidē crediderī honorē eis habitū in triū-
phis potius q̃ quod suffimētum sit cędis hostiū & purgatio tradit Massurius: adeo
que in prophanis usibus pollui laurū & oleam fas non est: ut ne propiciandis qdē
numinibus accendi ex his altaria arę ue debeant. Laurus quidem manifeste abdicat
ignes crepitu: & quadā detestatione interaneoꝝ etiam uitia & neruoꝝ ligno torquē-
te Tiberium principē tonante cęlo coronari ea solitum ferūt contra fulminū metus
Sed & circa diuum Augustū euēta eius digna memoratu. Nanq; liuię drusillę quę
postea augusta matrimonii nomē accepit cum pacta esset illi. Cęsari gallinam cōspi-
cui candoris sedenti Aquila ex alto abiecit in gremiū illesam intrepideq; miranti ac-
cessit miraculū: quoniam tenēte rostro laureū ramū onustū suis baccis conseruari
alitē & sobolē iussere aruspices: ramūq; ei feri ac rite custodiri quod factū est in uilla
Cęsaꝝ fluuio tiberi īposita iuxta nouum lapidē flamia uia que ob id uocat̃ ad galli-
nas mireq; silua prouenit: ex ea triūphans postea Cęsar laurū in manu tenuit: coro-
namq; capite gessit: ac deīde Cęsares īperatores cūcti: traditus mos est ramos quos
tenuerunt serēdi & durant siluę nominibus suis discrete fortassis: ideo mutatis triū-
phalibus unius arboꝝ latina lingua nomē īponitur uiris unius folia distinguuntur
appellatione lauream enim uocamus: durat & in urbe īpositū loco quod lauretum
in Auentino uocatur ubi silua lauri fuit. Eadēq; purificationibus adhibet̃: testatūq;
sit obiter & ramo eam seri: quoniā dubitauere Democritus atq; Theophrastus: nūc
dicemus siluestrium naturas.

·xv·

POMIFERAE ARBORES QVAEQVE MI-
tioribus succis uoluptatē primę cibis attulerūt & neces-
sario alimento delicias miscere docuerūt: siue illę ultro
siue ab homine didicere blandos sapores adoptione et
connubio. Idq; minus etiam feris uolucribus dedimus
Intra prędictas constant: proximum erat narrare glādi-
feras quoque quę primę uictum mortalium aluerunt
nutrices inopis ac fere fortis ni peruerti cogeret admi-
ratio usu comperta quęnam qualis esset uita sine arbore
ulla sine frutice uiuentium.

Iximus & in oriente quidē iuxta oceanum cōplures ea in necessitate gētes. Sūt

uero et in septētrione usq; nobis caucoꝝ qui maiores minoresq; appellant᷑ uasto ibi
meatu dieꝝ noctiūque singulaꝝ interuallis effusus imensum agitur oceanus ęterna
operiens reꝝ naturę controuersiā: dubiumq; terrę sit an pars maris. Illic misera gens
tumulos obtinet altos aut tribunalia ęxtructa manibus ad expimneta altissimi ęstus
casis ita cōpositis nauigantibus similes cum integant aquę circundatę: naufragiis
uero cum recesserint fugientesq; cum mari pisces circa tiguria uenant᷑. Nō pecudes
hos habere: nō lacte ali ut finitimis: ne cum feris quidē dimicare contigat: oi procul
abacto frutice ulua & palustri iunco funes uectū ad pętexēda piscibus retia: captūq;
manibus lutum uentis magisquā sole siccantes terra cibo & rigētia septētrione ui-
scera sua urūt potus non nisi ex imbre seruato scrobibus in uestibulo domus et hęc
certe si uincant᷑ odio a po. Ro. seruire se dicunt. Ita est profecto multis fortuna par-
cit in pęnā: aliud e siluis miraculū totam reliquā germaniam replēt: adduntq; frigori
umbras: altissime tamen haud procul supradictis caueis circa duos pręcipue lacus
littora ipsa obtinēt quercus maxima auiditate nascēdi suffosęq; fluctibus aut propul
sę flatibus uastas cōplexu radicū secum auferūt & ita libratę stantes nauigāt igentiū
ramoꝝ armamentis sępę territis classibus nostris cum uelut idustria fluctibus age-
rentur in prora stantium noctu iopesq; remedii. Illi pręliū nauale aduersus arbores
inirent.

IN eadē septētrionali plaga hyrcanię siluę roboꝝ uastitas intacta: & congenito
mundo prope imortali sorte miracula excedit ut alia comitantur fide caritura.
Constat attolli colles occursantiū inter se radicū repercussu aut ubi secuta tellus non
sit arcus ad ramos usq; & ipsos inter se rixantes curuari portaꝝ patētiūmodo ut tur-
mas equitū transmittant.

GLandiferi quidē generis oēs quibus honos apud Ro. perpetuus.

HInc ciuicę coronę militū uirtutis insigne clarissimū. Iam pridē uero & clemē-
tię Imperatoꝝ postq̄ ciuilium belloꝝ prophanū meritū cępit uideri ciuē non
occidere. Cędūt his murales uallaresq; & aureę q̄q̄ pręcio antecedētes: cedūt & rostra-
tę q̄uis in duobus maxine ad hoc ęui celebres M. Varrone e pirrhaticis bellis dante
magno pompeio. Itemq;. M. Agrippa tribuēte Cęsare e siculis quę & ipsa pyrrhati-
ca fuere antea rostra nauium tribunali pręfixa fori decus erant: ueluti rei pu. ipsa co-
rona imposita. Postq̄ uero tribunitiis seditionibus calcari ac pollui cępere postquā
uires ex publico in priuatum magis singulisq; ciuiū queri: et sacrosancta oīa ꝓpha-
na facere tum a pedibus eoꝝ subire in capita ciuiū rostra. Dedit hanc Augustus co-
ronam Agrippę: sed Ciuicā a genere humano accepit ipse: Antiquitus quidē nulla
nisi deo dabat᷑: ob id homerus cęlo tātū eas & pręlio uniuerso tribuit uiritim uero
ne in certamine quidē ulli: feruntq; primū omniū liberum patrē imposuisse capiti
suo ex hedera: postea deoꝝ honori sacrificantes sumpsere uictimis simul coronatis
Nouissime & in sacris certaminibus usurpatę: in quibus hodieq; uictori datur sed
patriam ab eo coronā pronūciat᷑. Inde natum ut triūphaturis conferent᷑ in templis
dicandę mox & ut ludis darent᷑ longū est nec instituti operis disserere quis q̄q̄ Ro
manoꝝ primus acceperit: neq; enim alias nouerant q̄ bellicas quod certum est. Vni
gentium huic plura sunt genera q̄ cunctis. Romulus frondea coronauit hos cū ho-
stilium quod fidenam primus irrupisset. Auus hic Tulli hostilii regis fuit P. detiū
patrē tribu. militum frondea donauit exercitus ab eo seruatus Imperatore Cornelio
cosso consule sannitum bello. Ciuica iligna primo fuit postea magis placuit ex ęscu-
lo. Iouis ara uariatumq; et cum quercu est ac data ubiq; quę fuerat custodito tantum
honore glandis additę leges arctę & ideo superbę: quasq; conferre libeat cum illa gręⁱ
coꝝ summa quę sub ipso ioue datur: quiq; muros patrię gaudēs rumpit seruare ciuē
q̄ hostē cecidere ut eum locum i quo sit acceptum obtineat hostis eo die ut seruatus

fateatur. Alias testes nihil prosunt ut ciues fuerint auxilio q̃uis rege seruato decus non dant. Nec crescit honos idē imperatore conseruato quoniam conditores in quo cunq; Ciuē summum esse uoluere accepta licet uti perpetuo ludos meanti semper assurgi etiam ab Senatu in more est sedēdi uis in proximo Senatui uacatio nūcium omnium ipsi patriq; & auo paterno xiiii. eas accepit. Siccius dentatus ut retulimus suo loco vi. capitolinus is quidē & de duce Seruilio africanus de patre accipere nolu it apud Trebiam: o mores ęternos qui tanta opera honore solo donauerint: & cum reliquas coronas auro cōmendarent salutē ciuis his in pręcio esse noluerūt clara pro- fessione seruari quidem hominem fas esse lucri causa

GLande opes nunc quoq; multaꝝ gentiū constant: necnon & inopia frugū are- factis emolit᷑ farina: spissaturq; in panis usum. Quia & hodieq; per hispanias secun- dis mēsis glans infertur dulcior eadē in cinere tosta. Cautū est pręterea lege xii. ta. ut glandē in alienum fundū procidētē liceret colligere. Genera eaꝝ multa distāt fructu situ: sexu: sapore. Nanq; alia fagę glandi figura: alia quernę: & alia ilignęę. Atq; inter se quoq; generꝝ singuloꝝ differētię. Pręterea sunt aliquę siluestres: alię placidiores quę culta obtinēt iam in montuosis planisq; distant sicut & sexu mares ac fęminę. Itē sopore dulcissima oīum fagi ut qua obsessos hoīes esse duras se in oppido chio tradat Cornelius Alexander. Genera distinguere non datur nomibus quę sunt alia alibi. Quippe cum robur quercūque uulgo nasci uideamus. Aesculum non ubique Quartum uero generis eiusdē: quę uocat᷑: ne Italię quidē maiori ex parte notam essē distinguimus: ergo proprietate naturaq; & ubi res cogit etiā gręcis noībus utendū.

FAgi glans nucleis similis triangula cute īcluditur foliū tenue atq; leuissimū populo simile flauescens & media parte plerūq; gignens superne paruulā baccam uiridē acumine aculeatam fagium muribus gratissimū esse: et ideo animalis huius una prouentus: glires quoq; saginat: expetitur & a turdis arboꝝ fertilitas omnium fere alternat: sed maxime fagi glandē: quę proprie ītelligitur ferunt robur: quercus: ęsculus: cerrus: ilex: suber continētur hispido calice per genera plus minus ue com- plectēte folia pręter ilicē grauia carnosa procera sinuosa lateribus: nec dū cadunt fla- uescētia ut fagi pro differētia generꝝ breuiora longiora ue. Ilicis duo genera: Ex his in Italia folio non multū ab oleis distant: milaces a quibusdam gręcis dictę. In pro- uiciis aquifolię sunt ilicis glans utriusq; breuior gracilior: quā Homerus aculō ap pellat: eoq; nomine a glande distinguit: masculas ilices negant ferre glans optima in quercu atque glandissima: mox ęsculo: nam roboris parua cerri tristis horrida echi- nato calice ceu castaneę. Sed & in querna alia dulcior molliorq; fęmię maris spissior maxime autē probantur latifolię ex argumēto dictę. Distant inter se magnitudine et cutis tenuitate. Item quicquid aliis subest tunica rubigie scabra: aliis protinus cādi- dum corpus ea: cuius in balano utrinq; ex longitudine extrema lapidescit in duriciā melior cui in cortice q̃ cui utrūque in corpore nō nisi mari. Pręterea aliis ouata: aliis rotunda: aliis acutior figura: sicut & color nigrior candidior ue. Qui pręfert᷑ ama- ritudo in extremitatibus medio dulces: quin & pediculi breuitas proceritasq; diffe rentiam habet. In ipsis uero arboribus quę maximam fert hemeris uocatur breuior et in orbē comosa aliaq; ramoꝝ crebro cauata fortius lignū quercus habet & īcorru- ptius ramosa ipsa procerior tamen & crassior caudice. Excęlsissima autē aezops icul- tis amica. Ad hęc proxima latifolię proceritas sed minus utilis ędificiis atq; carboni data uiciis obnoxia est. Quamobrē solida utunt᷑ carboni ęrarioꝝ tantū officinis cō pendio: quoniam desinēte flatu protinus emoriens sępius recoquitur. Cętero pluri- mus scintillis idē e nouellis melior acerui consertis paleis recētibus luto caminant᷑ accensaq; strue contis pungitur. Durescens calix atq; ita sudorem emittit: pessima et

carboni & materię aliphleos dicta: cui crassissimus cortex atq3 caudex & plerunque cauus fũgosusq3: nec alia putrescit ex hoc genere etiã uiuit quĩ & fulmine sępissĩe iaci tur q̃uis altitudine nõ excellat: ideo ligno eius nec ad sacrificia uti fas habetur: Eidẽ raro glans & cum tulerit amara: quã pręter sues: nullũ attingit animal ac ne hę qui- dem si aliud pabulum habẽt: hoc quoq3 inter reliqua neglectę religionis est: quod emortuo carbone sacrificatur. Glans fagea suem hilarẽ facit: carnẽ coctibilẽ ac leuẽ et utilem stomacho. Iligna suem angustũ nitidã strigosam ponderosam: querna dif fusam ac grauissimam & ipsa glandiũ ęq3 dulcissima. Proximã huic cerream tradit Nigidius: nec ex alia solidiorẽ carnẽ sed duram. Iligna tentari sues nisi paulatim det᷑ Hanc nouissimã cadere fungosam carnẽ fieri ęsculo robore subere. Quę glandẽ fe- runt omnes & gallam alteriusq3 annis glandẽ sed galla hemeris optima & coriis per- ficiendis aptissima. Similis huic latifolia sed leuior: multoq3 minus probata fert et nigram: duo enĩ genera sunt: hęc tĩgendis utilior.

NAscitur autẽ galla sole de gẽmis exeũte erũpens noctu semper uniuersa crescit uno die candidior & si in ęstu excepta est arescit protinus: neq3 ad iustũ incrementũ peruenit: hoc est ut nucleum fabę magnitudine habeat. Nigra diutius uiret: crescitq3 ut interdũ mali cõpleat magnitudinẽ: optima comagena deterrima ex robore signũ eius quod cauerne translucẽt. Robur pręter fructũ plurima alia gignit. Nanq3 fert et gallę utrũq3 genus: & quę iam ueluti mora ni distarẽt arida duricie plerũque tau- ri caput imitantia: qbus fructus ĩest nucleus oliuę similis. Nascunt᷑ in eo & pillulę nucibus non absimiles intus habẽtes flocos molles lucernaꝝ luminibus aptos. Nã et sine oleo flagrant sicuti galla nigra. Eert & aliam ĩutilẽ pillulam cum capillo uer- no tamẽ tempore melligenis succi: gignũt & alii ramoꝝ eius corpori pillulas nõ pe diculo adhęrentes candicantes umblicis. Cętera nigra uarietate dispersa media cocci colorẽ habet. Apertis amara ĩanitas est aliquãdo & culices gignit necnon & e foliis conuolutas pillulas & in folio rubẽtes aquosos nucleos candicantes ac translucidos q̃diu molles sint: in quibus & culices nascuntur maturescũt in modũ.

FErunt robora & chachrin uocat᷑ pillulã in medicina urendi uim habẽs gignit᷑ et in abiete larice picea tilia nuce platano postq̃ folia cecidere hyeme durans cõtinet nucleum pineis similẽ. Is crescit hyeme aperit᷑ uere pillula tota: cadit cum folia cępe- re crescere. Iam multifera sunt: tot res pręter glandẽ pariũt robora: sed & boletos su- illosq3 gulę nouissima irritamẽta quę circa radices gignunt᷑. Quercus probatissimos Robur autẽ & cupręssus & primus noxios. Robora ferunt & uiscũ & mella ut au- ctor est Hesiodus. Constatque rores melleos e cęlo ut diximus cadentes non aliis magis insidere frondibus. Cremati quoq3 roboris cinerẽ uitrsoum esse certũ est. Oẽs tamẽ dotes has eius ilex solo prouocat. Coccogranũ hic primoq3 ceu scaptes fruticis parua aquifolię ilicis ęsculium uocant pẽsionẽ alteram tributi pauperibus hispanię donati. Vsum eum gratiorẽ in conchilii mẽtione tradidimus. Gignit᷑ & in galla- cia Africa Pisidia Cicilia: pessimũ in Sardinia

GAlliaꝝ glãdiferę maxime arbores agaricũ ferũt. Est autẽ fungus candidus odo ratus antidotus efficax in summis arboribus nascens nocte relucens. Signum hoc eius quod in tenebris decerpitur.

AGlandiferis sola quę uocatur aezops fert pannos arentes muscoso uillo canos: non in cortice modo. Veꝝ & e ramis depẽdentes cubitali magnitudine odo- ratos ut diximus inter unguẽta.

SVberi minima arbor glans pessima rara cortex tantum in fructu pręcrassus ac renascens atq3 etiam in denos pedes undiq3 explanatus: usus eius ancoralibus maxĩe nauium piscantiũque tragulis & cadoꝝ obturamentis. Pręterea in hyberno

fęminaꝝ calciatu: quãobrem non infacete gręci Cortices arboꝝ appellant. Sunt qui
fęminam ilicem uocent: atq; ubi non naſcitur ilex pro ea ſubere utant̃. In carpētarus
pręcipue fabricis ut circa belim & lacedemonẽ: nec in Italia tota naſcitur ut in gallia
omnino.

CORtex & e fago tilia abieti picęę in magno eſt uſum agręſtiũ uaſa corbeſque ac
patentiora quędã meſſibus cõuehendis uindemiiſq; faciũt ac pręteхta tuguri-
orum. Scribit in recenti ad duces explorator ĩcidẽs litteras ſucco: necnõ & in quodã
uſu ſacroꝝ religioſus eſt fagi cortex ſed non durat arbor ipſa.

SCandulę e robore aptiſſimę: mox e glandiferiis aliis fagoque facilime ex oĩbus
quę reſinam ferunt ſed minime durans pręterq̃ e pino. Scandula contectã fuiſſe Ro
mam uſq; ad bellũ pyrrhi annis cccclxx. Cornelius nepos auctor eſt. Siluaꝝ certe di-
ſtinguebant̃ inſignibuſ fagi Italo Ioui: ubi etiam nunc lucus fageus fuit portaque
querculana colle in quẽ uimina portabãtur: totq; lucis quibuſdã & geminis Q. hor-
tẽſius dictator cum plebs diſceſſiſſet in ianiculũ legẽ in ęſculeto tulit: ut quod ea iuſ-
ſiſſet omnes quirites tenerẽt: peregrinę tunc uidebant̃ quoniã non erant ſuburbanę
pinus atq; abies: omneſq; picẽ gignũt de quibus nunc dicemus ſimul ut tota condi-
endi uina origo cognoſcatur.

QVę ferunt in aſia aut oriente prędictis picẽ. In Europa vi. genera cognatarum
arboꝝ ferũt. Ex his pinus atq; pinaſter foliũ habent capillamẽti modo pręte-
nue: longũque & mucrone aculeatũ pinus fert minimũ reſinę interdũ & nucibus
ipſis de quibus dictum eſt: uixq; ut aſcribãt̃ generi pinaſter: nihil eſt aliud q̃ pinus
ſilueſtris mira altitudine & a medio ramoſa ſicut pinus in uertice copioſiorẽ dat
hęc reſinã quo dicemus modo. Gignit̃ & in planis. Eaſdem arbores alio nomine eſſe
per oram Italię: quas ſcibulas uocant pleriq; arbitrant̃: ſed graciles ſuccinctioreſq;
& enodes liburnicaꝝ ad uſus pene ſine reſina.

PIcea montes amat atq; frigora feralis arbor & funebri indicio ad fores poſita ac
rogis uirens. Iam tamẽ & in domos recepta tonſili facilitate: hęc plurimã reſinã
fundit interueniẽte candida gemma eam ſimilẽ turi: ut mixta uiſu diſcerni nõ queat
et inde fraus ſcerpſiſſe. Omnibus his generibus folia breui ſeta & craſſiora: duraque
ceu cupręſſis picęę rami pene ſtatim ab radice modici uelut brachia lateribus ihęrẽt

SImiliter abieti expetitę nauigiis ſitus in excęlſo montiũ ceu maria fugerit: nec
forma alia materies uero pręcipua trabibus & plurimis uitę operibus reſinę uitium
Vnde fructus picę exiguumq; ſudat aliquãdo contactu ſolis ediuerſo materies: quę
abieti pulcherrima picęę ad fiſciles ſcandulas cupaſq; & pauca alia ſecamenta.

QVinto generi ſitus idẽ eadẽ facies larix uocatur materies pręſtantior lõge in-
corrupta uis humori contumax rubẽs pręterea & odore acrior pluſculũ huic erũpit
liquoris melleo colore atq; lentiore nũq̃ duraſcẽtis.

SExtũ genus eſt theda proprie dicta abundãtior ſucco q̃ reliqua partior liq̃dior
que q̃ picea flãmis atq; lumini ſacroꝝ etiam grata: hanc mares dũtaxat ferunt
et eam quam gręci ſtactem uocant odoris grauiſſimi laricis morbus eſt ut theda fiat

OMnia autẽ hęc genera accenſa fuligine ĩmodica carbonẽ repẽte expuũt cũ eru-
ptione crepitu ue iaculanturq; longe excepta larice: que nec ardet nec carbonẽ facit
nec aliomodo ignis ui cõſumitur q̃ lapides. Omnia uero ea perpetuo uirẽt: nec faci-
le diſcernũtur in fronde etiam a peritis tãta nataliũ mixtura eſt ſed picea minus alta
quam larix. Illa craſſior leuiorq; cortice folio uilloſior pinguior & denſior: mollius
flexu ac picęę rariora ſiccioraque folia & tenuiora: ac magis algẽtia totaque horridi

or & perfusa resina lignum abieti similius: larix ustis radicibus nō repullulat ut in lesbo accidit ncēso inemore pyrrheo.

ALia etiam nunc generibus ipsis in sexu differentia: mas breuior & durior: fęia procerior pinguioribus foliis & simplicibus atq; nō rigētibus lignū maribus duꝝ & in fabrili opere contortū. Fęminę mollius publico discrimīe in securibus hęc in quocūq; genere depręhēdunt̄: quippe marē respuūt & fragosius sindūt: egrius reuellūt̄. Ipsaq; materies retorrida & nigrior maribus radix. Circa idā in troade et alia differentia est montanę maritimęq;: nam in macedonia & archadia: circaq; helim permutant nomina nec constat auctoribus ꝙ cuiq; generi attribuant nos ista Romano discernimus iudicio.

ABies e cunctis amplissima et fęmina etiam prolixior materia mollior utiliorq; arbor rotūdior folio pinnato densa ut imbres non trāsmittat atq; hilarior ituitu e ramis geneꝝ hoꝝ pinniculaꝝ modo nunc amenta squamati compacta depēdēt pręterq̄ larici hę abietes masculę primori parte nucleos habent non itē fęminę: picęę uero totis pinniculis minoribus gracilioribusq; ac nigris: propter quod gręci pthyroporē eam appellant. In eadē nunc amenta maribus cōpręssiora sunt ac minus resina roscida.

SImilis etiam nunc aspectu est nequid pręterea t̄ tapsus minime uirēs gracilisq; et dira nullo succo. Ex oībus sola baccas fert ramis noxio fructu lętale quippe baccis in hispania pręcipue uenenū iest. Vasa etiā uiatoria ex ea uinis in gallia facta mortifera fuisse compertū est. Hanc sextius smylacē a gręcis uocari dicit & esse in arcadia tam pręsentis ueneni ut si qui dormiant sub ea cibum ue capiant moriantur. Sunt etiam qui & tossica hinc appellata dicant uenena: quę nūc tossica dicimus quibus sagittę tingant̄. Repertū innoxiam fieri si in ipsa arbore clauus ęreus adigatur

PIx liquida in Europa theda coquitur naualibus muniendis: multosq; alios ad usus. lignū eius concisum furnis undiq; igni extra circūdato ferro ut primus sudor aquę modo fluat canali: hoc in syria cedrum uocat̄: cui tanta uis ut in ęgypto corpora hominū defunctoꝝ eo perfusa seruētur. Sequens liquor crassior iam picē fundit. Hęc rursus in cortinas ęreas coniecta aceto spissatur & coagulatur britię cognomen accepit doliis dūtaxat uasisq; e cęteris utilis: lentore ab alia pice differēs: itē colore rutilante & quod pīguior est. Reliqua omnia illa sunt e picea resina feruētibus coacta lapidibus in alueis ualidi roboris: aut si aluei non sint struis cōgerie uelut in carbonis usu hoc in uinum additur farinę modo tunsa nigrior colore. Eadem resina si cū aqua lenius decoquat̄ coleturq; ruffo colore lentescit: ac stillaticia uocatur. Seponūt̄ autē ad id fere uicia resinę: cortexq;. Alia tēperies ad crapulā nāq; flos crudus resinę cum multa hastula tenui breuiq; auulsus concidit̄ ad cribrū minuta. Deīde feruēti aqua donec coquatur perfundit̄ huius expręssum pingue pręcipua resina fit atque rara: nec nisi paucis in locis subalpine italię conueniens medicis. Resinę albę cōgiū in duobus aquę pluuie coquūt: alii utilius putant sine aqua coquere lento igne toto die: utriq; uase ęris albi. Itē therebyntia in sartagie cinere feruēti hāc cęteris pręferētes proxima & lentisco.

NOn omittēdum apud eosdem zosippā uocari derasam nauibus maritimis picē cum cera nihil non experiente uita: multoq; efficatiorē ad omnia quibus pices resinęq; prosunt uidelicet adiecto salis callo. Aperitur picea parte solari: non plaga: sed uulnere ablati corticis cum plurimū bipedali hiatu ut a terra cubito cū minimū absit: nec corpori ipsi parcitur ut in cęteris: quoniam hastula in fructu est. Verum hęc proxima laudat̄ altior amaritudinē affert postea humor omnis e tota cōfluit in ulcus. Itē in teda cum id manare desiit simili modo ex alia parte aperit̄: ac deīde alia

postea tota arbor succidit᷑ & medulla eius urit᷑. Sic & in syria therebyntho detrahūt cortices: ibi equidē & e ramis ac radicibus cum resina damnetur ex his partibus. In macedonia laricē masculam urūt fęminę radices tantū Theopōpus scripsit in apollonitaꝝ agro picē fossilē nō deteriorem macedonica īueniri. Pix optima ubique ex apricis aquilonis situ ex opacis horridior utriusq; pręferēs frigida hyeme. Deterior ac minus copiosa & decolor. Quidā arbitrant᷑ in montuosis copia pręstātiorē ac colorationē & dulciorem fieri: odorē quoq; gratiorē dum resina sit. Decoctam autem minus picis reddere: quoniam in infeꝝ habeat tenuioresq; esse ipsas arbores q̄ in planis. Sed has & illas serenitate steriliores fieri. Quędā proximo anno ab īcisu largiūt᷑ alia secūdo: quędā tertio. Explet᷑ autē plaga resina in cortice: sed cicatrice quę in hac arbore non coit. Inter hęc genera propiū quidā facere satiuū: quoniā ex cognatione haꝝ seritur qualis dicta est nucleis eiusdē arboris imas partes thedas uocant: cum sit illa arbor nil aliud q̄ piceę feritatis paulū mitigante satu. Satiua autē materies cęlaꝝ e genere sit sicuti docebimus.

MAterię enim causa reliquas arbores natura genuit copiosissimā fraxinū ꝓcera hęc ac teres pinnata & ipso folio multumq; homeri pręconio & achillis hasta nobilitata. Materies est ad plurima utilis. Ea quidē quę fit in ida troadis in tantū cedro similis ut emētes fallat cortice ablato. Gręci duo genera eius fecere longam enodem alteram breuē duriorē fusciorēq; laureis foliis Bumeliam uocāt in macedonia āplissimam lentissimāq; alii situ diuisere. Campestrē enim esse crispam mōtanam spissam folia eaꝝ iumentis mortifera. Cęteris ruminantiū innocua gręci prodidere In Italia nec iumentis nocet. Contra serpētes uero succo expręsso ad potū & imposita ulceris ori opifera. Nihil hac ęq; reperitur tantaq; est uis ut ne matutinas quidē occidentes ue ūbras q̄uis sint longissimę serpens arboris eius attingat. Adeo ipsam procul fugiat. Experti prodimus si fronde ea giro cōcludat᷑ ignis & serpens in ignes potiusq̄ in fraxinū fugere serpētem mira naturę benignitas priusquā hę prodeāt flore fraxinū nec ante conditas folia dimittere.

IN Tilia mas & fęmina differūt omni modo. Nanque & materies mari dura ruffiorq; ac nodosa & odoratior: cortex quoq; crassior ac detractus inflexibilis nec semen fert aut florē ut fęmina quę crassior arbore materie candida pręcellensque est: miꝝ in hac arbore fructum a nullo aīmaliū attigi folioꝝ corticisq; succū esse dulcem. Inter corticē ac lignū tenues tunicas multiplici mēbrana e quibus uicula Tilię uocant᷑ tenuissimū coriū philire coronaꝝ lemscis celebris antiquoꝝ honore. Materies teredinē non sentit proceritate per quam modica: ueꝝ utilis.

ACer eiusdē fere amplitudinis opeꝝ elegantia ac subtilitate citro secundū. Plura eius genera. Albū quod pręcipui candoris uocatur gallicū in transpadana Italia trās que alpes nascens. Alteꝝ genus crispo maculaꝝ discursu: qui cum excellentior fuit a silitudiē caudę pauonū nomē accępit: ī Istria retiaq; pręcipuū molliore genere crassinenium uocatur: gręci situ discernūt. Campestre eni candidum esse nec crispū: quod eglinō uocant mōtanū uero crispius durius que etiam nūc & mascula crispius ad latiora opera. Tertium genus zigiam rubens fissili ligno cortice liuido & scabro: hoc alii proprii generis esse malunt & latine carpinū appellant.

PVlcherrimū uero est bruscum multoq; excellentius etiam num molustū tuber utrunque arboris eius. Sed bruscum intortius crispum moluscum simplicius sparsum & si magnitudinē mensaꝝ caperet haud dubie pręferret᷑ citro. Nunc intra pugillares lectorūq; silicios aut laminas raro usus spectatur. E brusco sunt & mēse nigrescentes. Reperitur & in aluo tuber & tanta deterius quantū ab acere alnus ipsa

distat. Acer mares prius florēt etiam num in siccis natę pręferunt aquaticis sicut et fraxini.

EST transalpes arbor simillima acori albo materia quę uocat staphilodendrō fert siliq et in his nucleos sapore nucis auelanę. In primis uero materies honorata buxo est raro crispāti: nec nisi radice. De cetero lenis qes materie silentio quodā ac duricia et pallore cōmēdabilis. In ipsa uero arbore typiario ope. Tria eius genera gallicum: quod in metas emittit āplitudineq; proceriorē oleastrū in omni usu damnatū grauē pręfert odorē. Tertiū genus nostratę uocant e siluestri ut credo mitigatū satu diffusius & densitate parietū uirens semper ac tonsile.

BVxus piręneis ac citoriis mōtibus plurima ac berecynthio tractu crassissima. In corsica flore nō ferendo quę causa amaritudinis semen illius cūctis animātibus iuisū: hęc in olympo macedonię gracilior sed breuis amat frigida aprica ligni quoq; duricia quę nec ferro nec flama nec carbone utilis.

INter has atq; frugiferas materia uitiūque amicitia accipit ulmus. Gręci duo eius genera nouere: montuosam quę sit amplior: campestreq; fruticosa: Itali atinias uocant excęlsissimas & ex his siccas pręferūt quę non sunt rigue. Alter genus gallicas. Tertiū nostrates densiore folio & ab eodē pediculo numerosiore. Quartū siluestre acinię non ferunt Samara uocat ulmi semē omnesq; radicum plātis prouenīūt reliquę semine.

NVnc celeberrimis arbor dictis quędā in uniuersum de cunctis indicāda sunt montes amant cedrus larix theda & cęterę ex quibus resina gignit. Itē aqfolia buxus ilex iuniperus therebynthus populus ornus carpinus. Est & in apēnino frutex qui uocatur cotinus ad ligamēta modo cōchilii colore īsignis. Montes & ualles diligit abies robur castanec. Tilia ilex cornus aquosis mōtibus gaudent acer fraxinus sorbus tilia cerasus. Non temere in montibus uisę sunt prunus punici oleaster Iuglans morus sambuci. Descēdunt & in plana cornus corilus quercus cornus acer fraxinus fagus carpinus. Subeūt & in mōtuosa ulmus malus pyrus laurus myrtus sanguinei frutices ilex tingēdisq; uestibus nascentes genistę. Gaudet frigidis sorbus sed magis etiā betula gallica: hęc arbor mirabili candore atq; tenuitate terribilis magistratū uirgis. Eadē circulis flexibilis. Itē cornum corticis bitumē ex ea gallię excoquunt. In eosdē situs comitat etiam spina nuptiar facibus auspicatissima quoniam inde fecerunt pastores qui rapuerūt sabinas ut auctor est Massurius. Nunc facibus carpinus corilus familiarissime aquas odere cupręssi iuglandes castanec laburiū alpina & hęc arbor nec uulgo nota dura ac candida materie: cuius florē cubitalē lōgitudine apes non attigunt. Odit & quę appellat Iouisbarba in opere topiario tōsilis et in rotunditatē spissa argēteo folio non nisi in aquosis prouenīūt salices alni populi siler ligustra tesseris utilissima. Itē uacinia Italię in aucupiis sata: gallię uero etiam purpurec tīgendi causa ad seruor uestes quęcūque cōmunia sunt montibus planis que maiora fiunt aspectu pulchrioraq;. Quę uero in cāpestribus meliora materie crispiora quę in mōtibus exceptis malis pyrisq;.

PRęterea arbor aliis decidūt folia: alię sempiterna coma uirēt: quā differentiam antecedat necesse est prior. Sunt enim arbor quędā omnino siluestres quędam urbaniores: quoniā his placet nominibus distinguere: hę mites quę fructu aut aliq dote umbrarumq; officio humanius uiuant non iprobe dicant urbanę.

RArum generi nō decidūt oleę lauro palmę myrto cupręsso spinis hederę rhododēdro: & quis herba dicatur sabine rhododendron: ut noīne apparet a gręcis uenit alii nerium uocarunt: alii rhododaphnē sempiternū flonde rosę similitudine cauli-

bus fruticosum iumētis caprisq; & ouibus uenenū est. Idē homini contra serpētiū uenena remedio est.

SIluestrium generis folia nō decidunt abieti larici pinastro iunipero cedro therebintho buxo ilici aquifolio suberi taxo tamarici. Inter utraq; genera sunt ādracillę in grecia & ubique unedo. Reliquis etiam folia decidunt his prēterq̄ in cacumibus non decidūt autē & in fruticum genere quibusdam rubo & calamo. In turino agro ubi sabaris fuit ex ipsa urbe prospiciebat̃ quercus una nūquam folia dimittēs: nec āte mediam ęstatē germinans. Idq; miꝝ est grecis auctoribus proditū: apud nos postea sileri: nam locoꝝ tanta uis est ut circa memphim ęgypti & in elephantinę thebaidis nulli arboꝝ decidant nec uitibus quidem.

GAeterę omnes extra predictas etenī numerare longū est folia deperdūt obseruatumq; non arescere nisi tenuia & lata & mollia. Quę uero non decidant callo crassa & angusta esse: falsa diffinitio est non decidere his quaꝝ succus pinguior sit: quis enim potest in ilicę intelligere: decidere Thimeus mathematicus sole scorpionem transeunte syderis ui & quodā aeris ueneno putat: cur ego non eadē causa aduersum omnes polleat iure miremur. Cadunt plurimis autūno quędā tardius amittūt atq; in hyemes porrogāt moras: nec īterest maturius germinasse utpote cū quędā primę germināt & inter nouissimas nudent̃ ut amigdalę fraxini sambuci morus autē nouissima germinat cum primis folia dimittat: magna & in hac uis soli prius decidūt in siccis macrisq; ut uetustę prius arbori: multis etiam anteq̄ maturescat fructus ut in serotina fico & hyberna pyro & malo granato quod est pomū tantū aspici in matre. Neq; his autē quę semper retinent comas eadē folia durāt sed subnascētibus aliis tunc arescūt uetera quod euenit circa solsticia maxime folioꝝ unitas in suo cuique genere permanet prēterq̄ populo hederę soctoni quā & cici diximus uocari.

POpuli tria genera alba & nigra & quę lybica appellat̃ minima folio ac nigerrima fungisq; enascētibus laudatissima. Alba folio bicolor superne candicās iferiore parte uiridi huic nigrę quę & coctoni in iuuēta circinnatę rotūditatis sunt. Vetustiora in angulos exeunt e contrario hedere angulosa rotundant̃ populoꝝ foliis grandissima lanugo euolat cādida tradita folio candida & ut uillę folia granatis & amigdalis rubētia. Mirū in primis id quod ulmo tiliçq; & olecę populo albę & salici euenit. Circūagunt̃ enī & folia eaꝝ post solsticiū nec alio argumēto certius intelligitur sydus confectum.

ESt et publica omniū folioꝝ differētia in ipsis. Nanq; pars inferior a terra herbido uiret colore. Ab eadē leuiora neruos callūq; & articulos in superiore habēt. Incisuras uero subter ut manus humana. Olecę superne candidiora & minus leuia. Idē hederę sed omniū folia quottidie ad solē obscitant īteriores partes tepefieri uolentia Superior pars omniū lanuginē quantulamcunq; habet quę in aliis gentiū lana est in oriente funes ualidos e foliis palmę fieri dictū est eosq; in humore utiliores esse et apud nos uero palmę a messe integre decerpunt̃ meliores enim quę nō diuidūt̃ siccant̃ sub tecto quaternis diebus: mox in sole expandunt̃ & noctibus relicta donec candore iarescant: postea in opera fundūtur latissima folia fico uiti platano. Angusta myrto punico olecę. Capillata pino cedro aculeata aquifolio & ilicū generi. Nā iuniperi spina pro folio est: carnosa cupresso: tamari crassissiā. Alno longa harūdini salici palmę & duplicia cyrcīnata pyro mucronata malo: angulosa hederę diuisa platano isecta pectinū modo picecę abieti. Sinuosa toto ambitu robori spinosa cute rubo mordacia sunt quibusdā ut urticis pūgentia pino picecę abieti larici cedro aq̄foliis

pediculo breui oleę & ilici longo uitibus tremulo populis & hisdē solis inter se cre-
pitantia. Iam & in pomo ipso mali quodā in genere parua mediis emicāt folia īteri
et gemina. Pręterea aliis circa ramos: aliis in cacumine ramoꝝ robori & in ipso cau-
dice iam densa ac rara semperq; lata rariora disposita myrto: concaua buxo: inordīata
pomis: plura eodē pediculo exeuntia: malis pyrisq; ramulosa uleno & citiso: quibus
adiecit Cato decidua populo quernaq; animalibus iubens dari nō per arrida. Bubus
quidē & ficulnea lignaq; & hederatia dent̄ & ex harūdine ac lauro decidunt: sorbo
uniuersa cęteris paulatim: et de foliis hactenus.

O Rdo autē naturę annuus ita se habet: primus est cōcęptus flare incipiēte uēto
fauonio vi. Idus Feb. hoc eni maritant̄ uirescētia quippe cum etiā aquę in hispania
ut diximus. Hic est genitalis spiritus mūdi e fouēdo dictus ut quidā existimauere
Flat ab occasu ęquinoctiali uer incohās catblitionē: rustici uocant gestiente natura
semina accipere: eaq; animā inferēte omnibus satis. Concipiūt uariis diebus & pro
sua quęq; natura: alia protinus ut animalia tardius aliqua & diutius grauida partus
gerūt quod germinatio ideo uocat̄: pariūt uero cum florēt: flosq; ille ruptis constat
utriculis. Educatio in pomo hęc est & germinatio arboꝝ flos & pleni ueris indiciū
et anni renascētis flos gaudiū arboꝝ tunc se nouas aliasq; q̄ sunt ostēdūt. Tunc uariis
coloꝝ picturis in certamē usq; luxuriāt: sed hoc negatū plerisq; non eni omēs florēt
sed sunt tristes quędam quę nō sentiūt gaudia annoꝝ. Nam neq; ilex picea larix pi-
nus ullo flore exhilarant̄. Natales ue pomoꝝ recursus annuos uersicolore nuncio
promittūt: nec fici atq; caprifici protinus eni fructū flores gignunt. In ficis mirabi-
les sunt & abortus qui nūq̄ maturescūt: nec iuniperi florēt. Quidā eaꝝ duoꝝ genera
tradunt: alteram florere nec ferre: quę uero non floreat protinus ferre baccis nascēti-
bus quę biēnio hęreant: sed id falsum omnibusq; his dura facies semper. Sic & ho-
minum multis fortuna sine flore est. Omnes autē germinant etiā quę florēt magna
et floꝝ differētia: quippe cum ex eodē genere quę sunt in palustribus priora germi-
nent mox in campestria nouissima in siluis per se autē tardius pyri siluestres quam
cętera primo fauonio cornus proxime laurus pauloq; āte equinoctiū tilia acer. Inter
primas uero populus ulmus salix alnus: nuces festinant & platanus cęterę uere cę-
pturo aquifoliū therebynthus paliurus castanea glandes. Serotino autē germine ma-
lus: tardissimo suber. Quibusdam geminat̄ germinatio nimia soli ubertate aut iui-
tantis cęli uoluptate quod magis in herbis segetū euenit. In arboribus tamē nimia
germinatio elascescit. Sunt alię naturales quibusdā germinationes pariterque neruę
quę suis cōstant syderibus quaꝝ ratio aptius reddet ab tertio hoc uolumie hyberna
aquilę hoc exortu. Aestiua canis ortu: tertia arcturi: has duas quidā oībus arbori-
bus cōmunes putant. Sentiri autē maxīe in fico uitę punicis causam afferētes: quo-
niam in thessalia macedoniaq; plurima tunc ficus exeat maxime tamē in ęgypto ap-
paret hęc ratio. Et reliquę quidē arbores ut primū cępere cōtinuāt germinationē ro-
bur & abies & larix intermittūt tripartito ac trina germina ędūt: ideo et iter squama
corticū espergūt: quod oībus in germinatione euenit quoniā pregnantiū rumpitur
cortex. Est autē prima eaꝝ īcipiēte uere circiter xv. diebus Iteꝝ germinant transeunte
geminos sole sic fit ut prima cacumina impelli secutis aperiat geniculato in cremē-
to. Tertia est earundē a solsticio breuissiā nec diutius septenis diebus clareq; et tunc
cernitur excrescentiū cacuminum articulatio. Vitis sola bis parturit cum primum
emitiit uuam. Item cum digerit. Eoꝝ quę non florent partus tantum est et maturi-
tas. Quędam statim in germinatione florent pręparantq; in eo sed tarde maturescūt
ut uitis serotina. Quędam germinatu florēt maturantque celeriter sicut morus quę
nouissima urbanaꝝ germinat nec nisi exacto frigore ob id dicta sapiētissima arboꝝ
sed cum cęperit in tantum uniuersa germinatio erūpit ut una nocte peragat omnē

cum strepitu .Ex his quę hyeme aquila ex oriēte ut diximus concipiunt floret pri-
ma omnium amigdala mēse ianuario martio uero poma maturat ab ea proxīe florēt
armeniaca: dein tuberes & pręcoces illę peregrinę hę coactę. Ordine autē naturę sil-
uestriū prime sambucus cui medulla pluriā et cui nulla cornus mascula. Vrbanarū
malus paruoq; post ut simul possit uideri pyrus & cerasus et prunus. Sequitur lau-
rus illam & cupręssus deinde punica fici & uites &olęę florentibus iam his germi-
nant. Concipiunt uergiliaꝝ exortu hic sydus illaꝝ est floret autē solsticio uitis & quę
paulo serius īcipit olea. De florescūt omnia septenis diebus non celerius: quędā tar-
dius sed nulla pluribus bis septenis omnia & intra viii. Idus Iulii ethesiaꝝ pręcursu
nec statim fructus sequit̃ in aliquibus

Cornus enim circa solsticia reddit primo candidū postea sanguineum. Ex eo
genere fęmina post autūnum fert baccas acerbas & ingustabiles cūctis animātibus
ligno quoq; fungosa & inutilis :sumas e fortissimis quę sit tanta differentia ab eodē
genere ceu therebyntus messibus redit semē & acer & fraxinus nuces & mala et py-
ra pręterq̃ hyberna & pręcocia: aut pręcocia autūuo & glandifere serius etiā num uir-
giliaꝝ occasu. Aesculus tantū autūno īcipiēte autē hyeme quędā genera mali pyriq;
et suber abies floret croci colore circa solliciū semen reddit post uergiliaꝝ occasum:
Pinus autē & picea pręueniūt germinatione xv. fere diebus semē uero & ipse post
uergilias reddūt. Citreę & iuniperus & ilex annue fere habētur: nouusq; fructus in
his cum autūno pendet. In maxima tamē admiratione pinus est. Habet fructū ma-
turescētem: habet proximo anno ad maturitatē uētuꝝ: ac dein tertio. Nec ulla arbor
auidius se promittit quo mēse ex ea nux decerpit̃ eodē maturescit alia: sicq; dispen-
sant̃ ut nullo nō mēse maturescant quę si in arbore ipsā diuisere aramię uocant̃ lę-
duntq; cęteras nisi detrahant̃ fructū arboꝝ sole nullū ferunt hoc est ne semē quidē
Tāmarix scopis tantū nascens populus alnus ulmus atinia alaternus cui folia inter
ilicē & oliuā. Infelices autē exiitimant̃ damnatęq; religione quę neq; serūtur ūq̃ nec
fructū ferūt. Cremutius auctor est nūq̃ uirere arborem ex qua phillis se suspenderit
quę gūmi gignunt post germinationem aperiunt gummi nō nisi fructu detracto
spissatur. Nouellę arbores carent fructu q̃ diu crescūt perdūt facilime ante maturita
tē palma ficus amigdala malus pyrus. Itē punica quę etiam roribus uimiis & prui-
nis florē amittit. Quadecausa inflectunt ramos eius nec subrecti humorē infestum
accipiant atq; contineant. Pyrus & amigdala etiam si nō pluat: sed fiat austrinū cęlū
atq; nubilū amittunt florē & primos fructus: si cum defloruere tales dies fuerint
Ocissime autē salix āmittit semē anteq̃ omnino maturitatē sentiat. Ob id dicta ho-
mero frugiperda secuta ętas scelere suo interprętata est hāc sentēciam quando semē
salicis mulieri sterilitatis medicamētum esse constat. Sed in hoc quoq; prouidēs na-
tura facile nascēti & depacto surculo īcuriosius semē dedit. Vna tantum prodit̃ ad
maturitatē pręferre solita in Creta insula ipso descēsu iouis spelūcę Corum ligneūq;
magnitudine cęteris fiunt quędā loci uitio īfructuosa sicut in paro silua cedua. quę
nil fert persicę arbores in rhodo florēt tantū. Fit hęc differētia ex sexu in his quę ma-
res non ferunt: aliqui hęc permutāt & mares esse quę ferunt tradunt facit & dēsitas
sterilitatē ·Gignentiū autē quędā in lateribus ramoꝝ & cacuminibus ferūt ut pyrus
punica myrtus ficus. Cętero eadē natura quę frugibus. Nāque & in eis spica in Ca-
cumīe nascit̃ legumina in lateribus palma sola ut dictū est in spatulis habet fructū
racemis propēdentem. Reliquis sub folio pomum ut protegant̃ excepto fico cui fo-
lium maximū umbrosissimū & ideo supra id pomū. Ei demū serius folium nascit̃
q̃ pomum insigne prodit̃ ut quodā genere cilicię cypri helladis ficos sub folio gros-
sos uero supra foliū nasci ficus & pręcoces habet quas athenis prodromos uocant in

liconio maxime.

SVnt & biferę in hisdē in cea insula Caprifici triferę sunt primo fętu sequens euocat᷑ a sequēti tertius hic fici caprificant᷑. Caprifici autē ab aduersis foliis nascunt᷑ bifere & in malis et pyris quędā sunt & pręcoces malus siluestris bifera sequęs eius fructū post arcturū in apricis maxime. Vites quidē & triferę sunt: quas ob id insanas uocant: quoniā in his alia maturescūt: alia turgescūt: alia florēt. M Varro auctor est uitē fuisse zmyrne apud matreā triferam & malum in agro cosentino. Hęc autē euenit perpetuo in uenesi africę agro de quo plura alias ea est soli fertilitas. Trifera est & cupręssus. Nanq; baccę eius colliguntur mēse Ianuario & Maio Septēbri ternasq; eaꝝ generat magnitudines. Est uero in ipsis arboribus onustis etiā peculiaris differētia. Sūma sui parte fertilior est arbustus quercus inferiore iuglādes fici ac mariscę omnes quo magis senescūt eo maturius ferunt & in apricis locis nec pingui terra. Siluestria omnia tardiora. Quędam ex his omnino nō maturescūt. Item quę subarrant᷑ aut quę ablaqueantur celeriora neglectis hic & fertiliora etiam num est ętatis differētia. Amigdala enī & pyrus in senecta fertilissime ut glandiferę & quodam genus ficoꝝ. Cętera in iuuēta tardiusq; maturantes quod maxime notat᷑ in uitibus: uetustioribus enim uina melius nouellis copiosius. Celerrime uero senescit et in senecta deteriorē fructū gignit malus. Nanq; & minora poma proueniunt et uermiculis obnoctia· Quin & in ipsa arbore nascunt᷑. Ficus sola ex oīum arboꝝ fętu maturitatis causam meditat᷑· Iam quidē exportentis quoniam maiora sunt pręcocia pręposteris. Omnia autē celerius senescūt pręfecūda quin et protinus moriunt᷑ aliq̃ cęlo: fecunditatem omnem eblandito quod maxime uitibus euenit.

COntra morus tardissime senescit fructus minime laborans tarde et ea quorū crispa materies ut acer palma populusq; subarrata ocius senescunt.

SIluestria autē tardissime atq; in totū omnibus cura fertilitatē adicit: fertilitas senectam: ideo & pręflorēt alia et pręgermināt tota pręcocia fiūt. Quoniam omnis infirmitas cęlo magis accidit. Multę plura gignunt ut diximus in glandiferis. Inter quę laurus uuas suas maxiēq; sterilis quę non gignit aliud ob id a quibusdā mas existimatur. Ferunt et auellanę uillos cōpactili callo ad nihil utiles.

PLurima uero buxus. Nam & semē suum: et granū quod graecō uocāt et a septentrioē uiscū aut meridie hippearde: quis plura mox paulo īterdūq; pariter res q̃ternas habent. Arboꝝ quędā simplices quibus a radice caudex unus et rami frequētes ut oliuę fico uiti. Quędā fruticosi generis ut paliurus myrtus. Itē nux auellana: quinimo melior et copiosior fauctu in plures dispersa ramos hęc. Quibusdā omino nullus ut in suo genare buxo lotho: Trāsmarinę quędā bifurcę atq; etiam in quinas partes diffusę: quędam diuiduę et nec ramosę ut sambuci: quędā indiuiduę ramosę ut picę. Quibusdam ramoꝝ ordo sicut picęę abieti: aliis inconditus ut robori malo pyro et abieti quidē subiecta diuisura ramique in cęlum tēdentes non in latera proni. Mirum cacuminibus eoꝝ decisis moritur totis uero detruncatis durat et si īfra q̃ rami fuere pręcidatur quod superest uiuit. Si uero cacumē auferatur tota moritur alia ab radice brachiata ut ulmus alia in cacumine ramosa ut pinus: lothos siue faba gręca quā Romę a suauitate fructus siluestris quidē sed cerasoꝝ pene natura lothon appellant pręcipue domibus expetitur ramoꝝ betulantia breui caudice latissima et spaciantium umbra et in uicinas domos sępe transiliētiū nulla opacitas breuior: nec auferunt solē hyeme decidētibus foliis nullus cortex iucūdior aut oculos excipiens blandius: nullis rami longiores ualidiores aut plures ut dixisse totidē arbores liceat

cortice pedes tingunt. Radice lanas: malis propriũ genus feraꝝ enĩ rostra reddunt adhęrẽtibus uni maximo minoribus. Ramoꝝ aliqui cęci qui nõ germinant: quod natura fit si nõ eualuere aut pęna cum amputatos cicatrix hebetauit: quę diuiduis in ramo natura est. Hec uiti in oculo: harundini in geniculo. Omniũ terrę proxima crassiora in longitudinẽ excrescunt abies larix palma cupręssus ulmus et si qua uni- stirpia ramosaꝝ cerasus etiã in xl cubitoꝝ trabes ęquali per totũ duũ crassitudĩe repit̃

QVędã stati in ramos spargũt̃ ut mali cortex: aliis tenuis ut lauro tilię: aliis cas- sus ut robori: aliis lenis ut malo fico. Idẽ scaber robori palme oĩbus ĩ senecta rugosi- or quibusdã rũpitur spõte ut uiti: quibusdã etiam cadit in malo unedoni. Carnosus suberi populo mẽbranaceus ut uiti harũdini libris similis ceraso multiplex tunicis ut uitibus tilię abieti. Quibusdã simplex ut fico harũdini: magna & radicũ differen tia copiose ficũ robori platano breues & angustę: malo singulares abieti larici. Sin- gulis enĩ imitunt̃ q̃q̃ minutis in latera disparsis crassiore lauro & inequales. Itẽ oleę cui & ramose ac robori carnose. Robora suas in profundũ agũt. Si uirgilio quidem credimus ęsculus quantum corpore eminet tantum radice descendit. Oleę malisq; et cupręssis per summa cespitum aliis recto meatu ut lauro oleę aliis flexuoso ut fico minutis hęc capillamentis hirsuta ut abies multęq; siluestrium e quibus montani praetenuia fila decerpentes spectabiles lagenas & alia uasa nectũt quidã non altius descẽdere radices q̃ solis calor tepefaciat. Idq; natura loci tenuiores grauis ue dixere quod falsum arbitror apud auctores certe ĩuenitur abietis plantam cum transfertur viii. cubitoꝝ in altitudine: nec totã refossam sed abruptã maxima spacio atq; pleni- tudine et citri est ab ea platani roboris & glãdiferaꝝ. Quarũdam radix uiuatior super ficie ut lauri. Itaq; cum trũco inaruerit recisa etiam lętius fructificat: Quidã breuita- te radicũ celerius senescere arbores putant: quod coarguũt fici: quaꝝ radices lõgissiẽ et senectus ocissima. Falsum arbitror & quod aliqui prodidere radices arboꝝ uetu- state minui: uisa enim est annosa quercus euersa ui tempestatis iugeꝝ soli amplexa prostratas restitui plerũque & quędã terrę cicatrice uiuescere uulgare est. Et famili- arissimũ hoc platanis quę plurimũ uentorum concipiũt propter dẽsitatẽ ramorum quibus amputatis leuato onere in suas scrobes reponunt̃. Factũq; iam est hoc et iu- glandibus: oleisq; ac multis aliis.

EST in exemplis & sine tẽpestate ulla ue causa qua prodigii cecidisse multas ac sua sponte resurrexisse. Factũ hoc populi Ro. Quiritibus ostẽtum Cymbricis bellis. Nucerie in luco Iunonis ulmo postq̃ etiã cacumẽ amputatum erat. Quoniã in aram ipsam procũbebat. Restituta sponte ita ut protinus floreret. A quo deide tẽpore maiestas Po. Ro. resurexit quę ante uastata. Cladibus fuerat. Memorat̃ hoc idẽ factũ & in his phylippis salice procidua atq; detrũcata & stagiris in museo pp. alba omnia fasti ominis. Sed maxime mirũ Antãdri platanus etiam circumdolatis lateribus restibilis sponte facta uiteque reddita lõgitudine xv. cubitoꝝ crassitudine quatuor ulnaꝝ.

ARbores quas naturę debeamus tribus modis nascunt̃ sponte aut semine aut ab radice cura numerosior extitit de qua suo dicemus uolumine. Nunc autẽ totus sermo de natura est multis modis mirisq; memorabili. Nanq; non omnia in oĩbus locis nasci docuimus nec translata uiuere: hoc alias fastidio: alias cõtumacia sępius imbecillitatę eoꝝ quę transferunt̃ euenit: alias cęlo iuidente: alias solo repugnante fastidit. Balsamũ alibi nasci natura q̃ in syria malus alibi ferre nec non & palma na- sci ubiq; aut nata patere ostẽditur: sed cũ promisit etiam ostẽditque educare tanquam in uita peperit. Non habet uires frutex Cinnami in Syrię uicinia peruenire nõ fert̃ Amomi nardique delicię ue in Arabiam quidẽ ex India & naue peregrinari. Ten

tauit enim Seleucus rex illud maxime mirum ipsas plerunque arbores exorari ut uiuant atque transmigerent: aliquando & a solo impetrari ut alienas alat aduenasq; nu/triat. Cęlum nullo modo flecti uiuit in Italia piperis arbor. Casię uero etiam in septem/trionali plaga uixit & in lydia thuris. Sed unde sorbentes succum omne ex his soles coquentes lachrymam. Illud proxime mirum mutari naturam in hisdem locis atq; impro/uiso ualere. Cedrum ęstuosis partibus dederat & in lyciis frigidisq; montibus nascitur. Frigus inimicum lauro fecerat. Sed in olipho copiosior nulla est. Circa bosforum chimeri/um in panticapeo urbe omni modo laborauit. Mitridates rex & cęteri incolę sacrorum certe causa laurum myrtumq; habere & non contigit cum arbores abundent ibi punice ficiq;. Iam mali & piri laudatissime frigidas eodem tractu non genuit arbores pinum abietem piceam . Et quid attin& in pontum abire. Iuxta romam ipsam castaneę cera/siq; egre proueniunt persica in. Tusculaano: nam nuces gręcę cum tedio inseruntur terracina silua scatente earum

CVpręssus aduena & difficilima nascentium fuit ut de qua sępiusq; quam de omibus aliis prodiderit. Cato. Raro fructu superuacua baris torua folio amara odore uiolen/ta ac ne umbra quidem gratiosa materie rara ut pene fructuosi generis. Diti sacra et ideo funebri signo ad domos posita. Fęmina sterilis diu mete demum aspectu non repudiata distinguendis tantum pinorum ordinibus nunc uęro tonsilis facta in den/sitate parietum cobercitaq; gracilitateq; perpetuo tenera. Trabiturq; etiam in pictu/ras operi historiarum uenatus classesue & imagines rerum tenui folio breuiq; & su/peruestiens. Duo genera earum meta in fastigium conuoluta quę & fęmina appel/latur mas spargit extra se ramos deputaturq; & accipit uitem: utraq; autem Inmittitur i perticas asseres ue amputatione ramorum qui xiii. anno denariis singulis ueneunt que/stuosissima in satas ratione silua uulgoq; dotem filiarum antiqui plantaria appellabant hinc patria insula Creta quamquam Cato Tarentinam eam appellat credo quod primum eo uenerat et in enaria succisa regerminat: sed in creta quocumq; loco terram mouerit quispiam nisi seratur alia hoc gignitur protinusq; emigrat. Illa uero etiam non appellato solo ac sponte ma/ximęque in ideis montibus & quos albos uocant summisq; iugis unde niues nunquam absunt plurima quod miremur. Alibi non nisi in tempore prouenienis & nutricem ma/gnopere fastidiens nec terrę tantum nisi circa hos refert aut perpetua cęli: uerum & quę/dam tempora uis imbrium aliq; plerumq; semina afferunt & certo fluunt genere. Aliquando etiam incognito quod accidit cyrenaicę regioni cum primum ibi laserpicium natum est ut in herbarum natura dicemus. Nata est & silua urbi ei proxima imbre piceo crassoq; circiter urbis Romę anno cccc.xxx.

HEdera iam dicitur in Asia nasci negauerat Theophrastus nec in India nisi in monte mero: quin & herpalum omnimode laborasse ut sereret eam in medis frustra. Alexandrum uero ob raritatem ita coronato exercitu uictorem ex India rediisse exem/plo liberi patris cuius dei & nunc adorat tyrsos & galeas: quinetiam ac scuta thraciae populi in solennibus sacris. Inimica arbor satis omnibus sepulchraq; ac muros rumpens serpentium frigori gratissima ut mirum sit ullum honorem habitum ei esse. Duo eius genera prima ut reliquarum mas & fęmina maior traditur. Mas & corpore & folio duriore ac pinguiore & flore ad purpuram accedente. Vtriusq; autem flos similis est rosę siluestri nisi quod caret odore. Speties horum generum tres. Etenim candida & nigra hedera: tertiaque uocatur helyx. Et num hę speties diuiduntur in alias: quoniam est aliqua fructu tantum candida alia & folio: fructum quoq; candidum ferentium: aliis densus acinus & grandior racemis in orbem circumactis qui uocantur Corymbi. Item sileniticum cuius est minor aci/nus: sparsior racemus. Simili modo in nigra: alicui & semen nigrum alii crocatum cuius coronis poetę utuntur. Foliis minus nigris: quam quidam nysiam: alii bacchicam uo/cant maximis inter nigras corymbis. Quidam apud gręcos ęternum duo genera huius

faciunt a colore acinoꝝ eritranũ & chrisocrapum: plurimas autẽ habent differentias
helyx quoniam folio maxime distat. Parua sunt & ãgulosa cõciniora q; cũ reliquoꝝ
genera simplicia sint: distat & longitudine internodiorum pręcipue tamẽ subtilita-
te quoniam fructum non gignit. Quidã hoc ętatis esse: non generis extimant pri-
mo quia helycẽ putant fieri hederam uetustate: hoꝝ error manifestus ĩtelligit᷑: quo-
niam helycis plura genera reperiunt᷑: sed tria maxime ĩsignia herbacea ac uirẽs quę
plurima est. Altera cãdido folio: tertia uersicolor quę thracia uocat᷑ ęternũ herbaceę
tenuiora folia & in ordine digesta dẽsioraq;. In alio genere diuersa omnia & uniuer-
si coloris. Alia tenuioribus foliis & similiter ordinatis densioribusq;. Alteri generi
neglecta hęc omnia maiora quoq; ac minora sunt folia: macularũq; habitu distant
et in candidis alia sunt candidiora. Adolescit in longitudinẽ maxime herbacea. Ar-
bores autẽ necat candida omnẽq; succum auferendo tanta crassitudine auget᷑ ut ipsa
arbor fiat. Signa eius folia maxima atq; latissima mammas erigẽtes quę sunt cęteris
inflexę racemis stantes ac subrecti. Et ꝙ̃ omniũ generi radicosa brachia huic tamẽ
maxiẽ ramosa ac robusta. Ab ea nigrę: sed propriũ albę quod inter media folia emit-
tit brachia utrinq; sęmper amplectẽs: hoc & in muris ꝗ̃uis ambire nõ possit: itaque
etiã pluribus locis intercisa uiuit tamẽ duratq; & tot inicia radicum habet quod bra-
chia: quibus ĩcolumis & solidas arbores sugit ac strangulat. Est in fructu differẽtia
albę nigręq; hederę: quoniam aliis tanta amaritudo acini ut aues non attingant. Est
et rigens hedera quę sine amminiculo stat sola oĩum geneꝝ ob id uocata cissos. E di
uerso nunꝗ̃ nisi repens humi chamecissos.

CHamecissos similis est hederę Cilicia quidẽ primũ profecta sed in gręcia fre-
quentior quam uocant simylacẽ densis geniculata caulibus spinosis fruticosa ramis
folio ceu hedera paruo non anguloso a pediculo emittẽte pampinos flore candido
dẽte ut lilium fert racemos lambrusce modo nõ hederę colore rubro cõplexa acinis
maioribus nucleos ternos uncinis minoribus singulos nigros durosq; infausta oĩ-
bus sacris & coronis: quoniam sit lugubris uirgine eius nominis propter amorem
iuuenis croci mutata in hunc fruticẽ. Id uulgus ignorans plerũque festa sua polluit
hederam existimando sicut in poetis aut libero patre: aut Sileno qui omnino nescit
quibus coronetur. Ex simylace fiunt codicilli propriũque materiei est ut ãmota au-
ribus leuẽ sonũ reddat. Hederę mira proditur natura ad experienda uina. Si uas fiat
e ligno eius uina transfluere ac remanere aquã si qua mixta fuerit.

INterea & quę frigidis gaudent & aquaticis frutices dixisse cõueniat prĩcipatũ
in his tenebunt harũdines belli pacisq; experimentis necessarie atq; in deliciis gratę
Tegulo eaꝝ domos suas Septẽtrionales populi operiũt durãt que eius alta tecta. Et
in reliquo uero orbe & cameras leuissime suspẽdunt chartisq; seruiunt. Calami ęgy-
pti maxime cognatione quadã papyri probatiores tamẽ gnidi & qui in Asia circa ane
ticum lacum nascunt᷑. Nostratibus fungosior subest natura cartilagine bibula: quę
cauo corpore intus superne tenui inarescit ligno fissilis pręacuta semper acie gẽicula
ta. Cętero gracilitas nodisque distincta leni fastigio tenuatur in cacumine crassiore
panniculę coma: neq; hac superuacua aut enĩ pluma strata cauponaꝝ replet aut ubi
limosiore callo induruit sicut in belgis cõtusa ac interiecta nauiũ cõmissuris ferru-
minat. Textus glutino tenatior rimisq; explẽdis fidelior pice. Calamis oriẽtis popu-
li bella. Conficiunt irreuocabili hamo noxię mortẽ accelerant. Est penna addita cala
mis: fitq; et ex ipso telum aliud fracto in uulneribus his armis solẽ ipsum obũbrãt
propter hoc maxime serenos dies optant. Odere uẽtos & imbres qui inter illos pacẽ
esse cogunt: ac si quis ęthiopas ęgyptũ arabas Indos scythas bactras sarmatarũ tot
gentes et orientis omniaque parthoꝝ regna diligentius computet ęqua ferme pars

hominū in toto mūdo calamis ſuperata degit:pręcipuus hic uſus in creta bellatores ſuos pręcipitauit.Sed in hoc quoq; ut in cęteris rebus uicit Italia:quando nullus ſa/gittis aptior calamus q̃ in Rheno Bononiēſi amne cui plurima īeſt medulla pōdus que uoluere & contra flatus quoq; pernicax libro quidē non eadē gratia.Bellicis hoc et creticis cōmēdationibus q̃q̃ pręferant̃ indi:quorum alia quibuſdā uidet̃ natura quoniam & haſtarum uicem prębent additis cuſpidibus.

HArundini quidā indice arborea amplitudo qualē uulgo in templis uidemus Differre mares ac fęminas in his quoq; Indi tradūt.Spiſſius mari corpus fęminę ca/pacius.Nauigioꝝ etiam uicē pręſtant ſi credimus ſingula īternodia·Circa aceſſinem amnem maxime naſcit̃.Harūdo omnis ex una ſtirpe numeroſa atq; etiam reciſa fe/cundius reſurgit.Radix natura uiuax geniculata & ipſa folia indicis tantum breuia Omnibus uero a nodo orſa cum cōplexu tenues per ambitū induerūt tunicas atque a medio internodio q̃plurimū deſinunt ueſtire procūbuntq; latera harūdini calamo que in rotūditatē bina ſuper nodos alternos ſemper inguine ut alterū ad dexteram fiat:alteꝝ ſuperiore geniculo ab leua per uices.Inde exeūt aliquando rami qui ſunt calami tenues plura autē genera alia ſpiſſior dēſiorq; geniculis breuibuſ internodiis alia rarior maioribus tenuiorq; & ipſa.Calamus uero alius totus cōcauus quē ſyrīgā uocant utiliſſimus fiſtulis quoniam nihil eſt ei cartilaginis atq; carnis orchomenius et cōtinuo foramine peruius quē auleticon uocant:hic tibiis utilior:fiſtulis ille.Eſt alius craſſiore ligno & tenui foramine hunc totū fungoſa replet medulla alius bre/uior:alius procerior exilior craſſiorq; fruticoſiſſimus qui uocatur donax non niſi in aquaticis natus:quoniam ad hęc differētia eſt multū pręlata harūdini quę in ſiccis prouenit.Suum genus ſagittario calamo ut diximus:ſed Cretico lōgiſſimis īternodi is obſequiūq; quo libeat flecti calefacto. Differentias faciūt & folia non multitudīe Veꝝ et colore ualidi laconicis & ab una parte dēſiora quales in totū circa ſtagna gi/gni putant diſſimiles amnicis longis qui ueſtiūtur foliis ſpacioſius a nodo ſcādētē complexu.Eſt & obliqua harundo non in excęlſitate naſcens ſed iuxta terrā fruticis modo ſe ſpargēs ſuauiſſima in teneritate animalibus uocat̃ a quibuſdā elegia.Eſt et in Italia naſcens adarca nomine paluſtris ex cortice tantū: ſed ipſa coma utiliſſima dentibus:quoniam uis eadē quę ſinapi.De orchomenii harūdinetis lacus accurati/us dici cogit.Admiratio antiqua Caratiam uocabant craſſiorē firmiorēq; plotiā non ſubtiliorem hanc in īſulis fluitātibus natam:illam in ripis expaciantis lacus.Tertia harūdo eſt tibialis calami quē auleticō uocabant.Nono hęc anno naſcebat̃.Nam et lacus incremēta hęc tēporis ſpatio ſeruabat prodigioſus ſi quando amplitudinē bie/nio extēdiſſet:quod notatū apud cheroniā in fauſto atheniēſiū & thebayda ſępe uo/catur īfluente zephiſſo. Cum igitur anno permāſerit inūdatio proficiunt in aucu/patoriā quoq; amplitudinē uocatur zeugite cōtra bombicie maturius reciproco gra ciles fęminaꝝ latiore folio atq; candidiore modica lanugine aut oīno nulla ſpadonū nomine īſignibus:hinc erant armamēta ad īcluſos cantus nō ſilēdos ex reliquo curę miraculo ut uenia ſit argēto iam pocius cani.Cedi ſolebāt tēpeſtiue uſq; ad ātigeidē tibicinē cū ad huc ſimplici muſica uterētur. Sub arcturo ſic pręparate aliquot poſt annos utiles eſſe īcipiebant:tunc quoq; multa domādę exercitatione ut canere tibię ipſę educēdę comprimentibus ſe liguribus:quod erat illis theatroꝝ moribus utilius Poſtq̃ uarietas acceſſit & cantus quoq; luxuria antecedi ſtulticia cępte & fieri utiles in trimatu apertioribus eaꝝ ungulis ad flectēdos ſonos quę inde ſunt & hodie ſed tunc ex ſua quaq; tantū harūdine cōgruere perſuaſum erat & eam quę radicem ante/ceſſerat leue tibię cōuenire q; cacumē dexterę imēſum quātum pręlatis:quas ipſe ce/phiſus aluiſſet.Nūc ſacrifice tuſcoꝝ e buxo ludicrę uero lotho oſſibus ue aſininis et argēto fiunt. Aucupatoria harūdo a panormo laudatiſſima piſcatoria ab aritana ex

Africa: harūdīs Italiȩ uſus ad uineas maxiē. Cato eam ſeri iubet in humidis agris bipalio ſubacto prius ſolo oculis diſpoſitis īteruallo ternoꝝ pedū ſimul & corrudā unde aſpergi fiant concordare amiciciam.

S Alicis uero circa quam nulla aquaticiaꝝ utilior licet populi ictilibus placeant et cecubū durāt licet alni ſȩpes muniant contraq; erūpētiū amniū īpetus ripaꝝ muro in tutela ruris excubent in aqua ſatȩ ceſȩq; denſius in numero herede proſint.

S Alicis ſtatim plura genera. Nanq; & in proceritatem magnam emittunt iuges uineaꝝ perticas: pariūtq; balteo corticis uincula: & aliȩ uirgas ſequaces ad iuncturas lȩticiȩ alias prȩtenues uiminibus texēdis ſpectabili ſubtilitate. Rurſus aliȩ firmiores corbibus ac plurimȩ agricolaꝝ ſupellectili candidiores ablato cortice leui q; tractatu ut melioribus uaſis q̃ ut ne corio fiant eadē atq; etiam ſupinaꝝ in delicias cathedraꝝ aptiſſime. Et ceduȩ ſalici fertilitas denſiorq; tonſura ex breui pugno uerius q̃ ramo non ut remur in nouiſſimis curanda arbore nullius quippe tutior redditus eſt minoris ue īpendii aut tēpeſtatū ſecurior. Tertiū locum ei in extimatione ruris Cato attribuit prioreque q̃ oliuetis q̃ que frumēto aut pratis: nec quia defuit alia uincula ſi quidē & geniſtȩ & populi & ulmi et ſanguinei frutices et betulȩ et harūdo ſciſſa et harūdinum folia ut in liguria & uitis ipſa reciſiſq; aculeis rubi alligant & intorta corilus mirumq; contuſo ligno alicui maiores ad uincula eſſe uires. Salici autē prȩcipua dos finditur grȩca rubens candior amerina: ſed paulo fragilior ideo ſolido ligat nexu. In Aſia tria genera obſeruant. Nigram utiliorē uiminibus: candidam agricolarum uſibus. Tertiam quȩ breuiſſima eſt helycē uocant: apud nos quoq; multi totidem generibus nomina īponūt. Viminalē uocant eandē purpuream. Alterā uitelinam a colore que ſit tenuior. Tertiam gallicam quȩ tenuiſſima.

N Ec in fruticum nec in ueprium caulium ue: neq; in herbaꝝ aut alio ullo q̃ ſuo genere numerentur iure ſcirpi fragiles paluſtreſq; & tegulum tegeteſq; e quibus detracto cortice candelȩ luminibus & funeribus ſeruiūt firmior quibuſdā in locis eaꝝ rigor. Nanq; his uelificant nō in pado tantū nautici: ueꝝ & in mari piſcator africus prȩpoſtero more uela intra malos ſuſpēdens & mapalia ſua mauri tegunt proxime extimantiq; hoc uideatur eſſe quod in īteriore parte mūdi papyri uſui: ſed frutectoſi generis ſunt.

I Nter aquaticas arbores & rubi atq; ſambuci fungoſi generis aliter tamē q̃ ferulȩ quippe plus ligni eſt ſucciq; ſambuco ex qua magis canorā buccinā tubāq; credit paſtor ibi cȩſam. Vbi galloꝝ cantū frutex ille non exaudiat. Rubi mora ferūt et alio genere ſimilitudinē roſȩ quȩ uocatur Cynoſbatos. Tertiū genus Ideū uocant grȩci a loco tenuior eſt q̃ cȩtera minoribuſq; ſpinis & minus aduncis. Flos enī cōtra lippitudines illinit̃ ex melle & igni ſacro. Contra ſtomachi quoq; uicia bibit̃ ex aq̃ Sambuci acinos habēt nigros atq; paruos humoris lenti īficiendo maxime capillo qui & ipſi aqua decocti mandunt̃.

R Vmor & cortici arboꝝ eſt qui ſanguis eaꝝ ītelligi debet. Nō idē omnibus ficis lacteus: huic & caſeos figurandos coaguli uis. Ceraſis gūmoſus: ulmis ſaliuoſus lentus ac pinguis malis uitibus pyris aquoſus uinatior: quibus lētior atq; in totum corpore arboꝝ ut reliquorum animaliū cutis ſanguis caro nerui uenȩ oſſa medullȩ pro cute cortex. Mirum is in moro medicis ſuccū quȩrētibus fere hora diei ſecunda lapide iciſus manat altius fractus ſiccus uidet̃ proximi pleriſq; adipes hi uocantur a colore arboꝝ mollis ac peſſima: pars ligni etiam in robore facile putreſcens terredini eſt obnoctia: quare ſemper amputabitur. Subeſt huic caro cui oſſa idem materie

optimum. Alternant fructus quibus siccius lignum ut olea magisq̃ quibus carno/
sum ut cerasus nec omnibus adipes carnes ue large sicuti nec animalium acerrimis
ne uirum habent. Buxus cornus olea nec medullam minimumq; etiam sanguinis
sicuti ossa non habent sorba carnem sambuci & plurimam ambę medullam nec ha/
rũdines maiori ex parte in q̃rundã arborum carnibus pulpę uenęque sunt. Discri/
men earum facile. Venę candidiores latioresq; pulpę fissilibus insunt. Ideo fit ut
aure ad caput trabis quantum lib& prę longe admota ictus ab altero capite uel gra/
uis sentiatur penetrante rectis meatibus sono. Vnde deprębẽditur an tota sit ma/
teries nodisq; concisa. Quibusdam sunt tubera sicut sunt ĩ carne glandia. In his nec
uena nec pulpa quodam callo carnis in se conuoluto hoc preciosissimum in citro &
acere. Cętera mensarum genera fissis arboribus circinantur in pulpam. Alioquin
fragilis ess& uena ĩ orbẽ arboris cęsa. Fagi pectines trãsuersi in pulpa apud ãtiquos
inde & uasis bonos. M. Curius iurauit se ex pręda nihil attigisse pręter guttum fa
gineum quo sacrificaret. Lignum in longitudinem fluctuatur. At quę pars fuit ab
radice ualidius scidit. Quibusdam pulpa sine uenis mero stamine & tenui constat
hęc maxime fissilia. Alia frangi celeriora q̃ findi quibus pulpa non est ut oleę uites
At e contrario totum a carne corpus fico tota ossea est. Ilex ornus robur cytisus mo/
rus hebenus lothos & quę sine medulla esse diximus. Cęteris nigricans color fulua
cornus in uenabulis nit& incisuris nodata propter decorem cedrus & larix & iuni/
perus rubent

LArix fęminam habet quam gręci uocant agelida mellei coloris ĩuentũ pictoꝝ
tabulis ĩmortale nullisq; fixile rimis: hoc lignũ proximũ medullę est in abiete
quoniam leuson gręci uocant. Cedrus quoq; durissima quę medullę proxima ut in
corpore ossa. Deraso modo limo & sambuci iteriora mire firma tradunt᷑. Nanq; qui
uenabula ex ea faciũt pręferunt oĩbus. Constat enĩ ex cute & ossibus cędi tẽpestiuum
quę decorticẽtur ut teretes ad tẽpla: cęterosq; usus rotundi cũ germinant. Alias corti
ce ĩextricabili & carie subnascẽte ei materiaq; nigrescẽte tigna & quibus aufert secu/
ris corticẽ a bruma ad fauoniũ: aut si pręuenire cogamur arcturi occasum & ante cũ
fidiculę. Nouissima ratione solstitio dies sydeꝝ hoꝝ reddẽtur suo loco uulgo satis
putant obseruare ne qua dedolanda sternant᷑ ante editos suos fructus. Robur uere
cęsum teredinẽ sentit. Bruma autẽ neq; uiciat᷑ neq; findit᷑. Alias obnoctiũ etiam ut
torqueat sese findatq; quod in subere tẽpestiue quoq; cęso euenit. Infinitum refert &
lunaris ratio nec nisi xx. in xxx. cędi uolunt. Inter omnes uero cõuenit utilissime in
coitu eius sterni: quẽ diem alii interlunium: alii silentis lunę appellãt. Sic certe Ti/
berius Cęsar cum cremato ponte naumachiario laricos ad restituẽdum cędi in retia
pręfiniuit. Quidam dicunt ut in coitu & sub terra sit luna quod fieri nõ potest nisi
noctu ac si cõputant coitus in nouissimũ diẽ brumę illa fit ęterna materies. Proxie
cum supradictis syderibus quidã & canis ortum addũt & sic cęsas materies in forũ
augustum nec nouellę autẽ ad materiẽ nec ueteres utilissimę. Circũcisas quoque ad
medullam aliqui non utiliter relinquũt ut omnis humor stantibus defluat. Mirũ
apud antiquos primo punico bello classem diui iulii Imperatoris ab arbore excisa
lx. die nauigasse. Cõtra uero hieronẽ regẽ ccxx. naues effectas diebus xlv. tradit l. piso
Secũdo quoq; punico bello Scipionis classis xl. die a securi nauigauit. Tantũ tẽpesti
uitas & inrapida celeritate pollet. Cato hominũ summus in omni usu hęc de mate/
riis adiicit pręlũ e sapino atra potissimũ facito ulmeã pineã nuceam: hanc atq; aliam
materiam omnẽ cum effodies luna decrescẽte eximito post meridiẽ sine uẽto austro
Tum erit tẽpestiua cum semen suum matuꝝ erit. Caueto ne per rorẽ trabas aut do/
les. Idẽq; mos nisi in trimestri lunaq; dimidiata ne tangas materiẽ tum ne effodias
aut pręcidas abs terra: Diebus quattuor proximis quibus luna plena fuerit optime
eximitur. Omnino caueto nigrã materiẽ ne doles neue cędas neue tangas nisi siccã

neue gelidam neue rorulētam. Tiberius idem & in capillo tondēdo seruauit. Interlunia. M. Varro aduersus defluuia pręcipit obseruandū id a pleniluniis larici et magis abieti succisis humor diu defluit: hę omniū arboꝝ altissime ac rectissime nauiū malis antennisq; propter leuitatē pręfert̃ abies. Cōmunia his pinoque & quadripartitos uenaꝝ cursus bifhdosue habeant uel omnino simplices. Fabroꝝ ītestina operaria medulla sectilis optima quadripartita materies & mollior q̃ cętere intellectus in cortice protinus peritis. Abietis quę ps altera fuit e nodis est & hac qua diximus ratione fluuiata decorticat̃ atq; ita sapinus uocatur. Superior pars nodosa duriorq; substerna. Et in ipsis autē arboribus robustiores aquilonię partes & in totū deteriores & humidis opacisq; spissiores ex apricis ac diuturne & ideo Romę hęc inferna abies supernati pręfert̃. Est pergētiū quoq; regioēs in his differētia alpibus appēnino que laudatissimę in gallia curibus ac monte uesceuo in corsica bithynia ponto māce donia deteriores. Aeneatica & arcadia pessima parnasia & euboyca: quoniam ramosę ibi & cōtortę putrescētesq; facile. At cedrus in Creta africa syria laudatissiā cedri oleo peruncta materies nec rimā neccariem sentit. Iunipero eadē uirtus quę cedro. Vasta hęc in hyspania maximeq; uacceis eis medulla eius ubicūq; solidior etiā q̃ cedris. Publicum omniū uicium uocāt spiras ubi se cōuoluere uenę atq; nodi. Inueniunt̃ quibusdā sicut in marmore cētra idest duricia clauo similis īmica seris & quędam forte accidūt in lapide compręhenso aut recepto in corpus aut alterius arboris ramo. Megaris diu stetit oleaster in foro: cui uiri fortes affixerant arma: quę cortice ambiente ętas longa ocultauerat. Fuitq; arbor illa fatalis excidio urbis pręmonitis oraculo cū arbor arma peperisset: quod succise accidit ocreis galeisq; intus repertis. Ferunt lapides ita iuentos ad cōtinēdos partus esse remedio.

AMplissima arboꝝ ad hoc eui existimatur Romę uisa: quam propter miraculū Tiberius Cęsar in eodē pōte naumachiario exposuerat aduectā cum reliqua materie durauitq; ad neronis principis amphiteatrum. Fuit autem trabs e larice lōga pedes cxx bipedali crassitudine aequalis quo intelligebatur uix credibilis reliqua altitudo fastigium ad cacumen existimantibus. Fuit & memoria nostra ut in porticibus sectorum a M. agrippa ęque relicta miraculi causa quę de libatorio superfuerat xx pedibus breuior sesquipedali crassitudine. Abies admirationis pręcipue uisa est in naui quę ex ęgypto C. principis iussu ob eliscū in uaticano circo statutū quattuor trūcos lapidis eiusdē ad sustinendū eum adduxit: qua naue nihil admirabilius uisum in mari certū est cxx. modii tunc lentis pro sabura ei fuere: longitudo spaciū obtinuit. Magna ex parte hostiensis portus latere leuo. Ibi nanq; demersa est Claudio prīcipe cum tribus populi molibus turriū altitudīe in ea ex ędificatis obiter puteolano puluere aduectisq;. Arboris eius crassitudo quattuor hominū ulnas cōplectentium implebat: uulgoq; auditur lxxx. numinū & pluris malos aduenūdari eos usus rates uero conuectari xl. sestertiis plerasq;. At in ęgypto ac syria reges īopia abietis Cedro ad classes ferunt̃ usi: maxima ea in Cypro tradit̃ ad undeceremem. Demetrii succisa cxxx. pedum lōgitudinis: latitudinis uero ad triū hominū complexum. Germanię prędones singulis arboribus cauatis nauigāt quaꝝ quędam & xxx. homines ferunt Spississima ex omni materie ideo & grauissima iudicat̃ hebenus & buxus graciles natura. Neutra in aquis fluitat nec suber si dematur cortex nec larix. Et reliquis succissima lothos quę Romę ita appellat̃. Deinde robur exalburnatū & huic nigricās color magisq; etiam cytiso quę proxime accedere hebeno uidet̃ q̃q̃ non desint qui syriacas therebyntos nigriores affirmēt. Celebrat̃ & therides nomine calices ex therebintino solitus facere torno: per quā probatur materies omniū hęc sola ungi uult meliorque fit oleę odore myrrę adulterat̃. In glande ac pyro siluestri tinctis atque in medicamine decoctis oībus quę diximus spissa firmitas. Ab his proxima est cornus

quę nõ potest uideri materies propter exilitatẽ sed lignũ nõ alio pene q̃ ad radios rotarum utile aut si quid une cuneandũ dandum sit in ligno clauis ue figende seu ferreis ilex item & oleaster & olea atq; castanea carpinus populus hęc oĩa & crispa aceris modo si ulla materies idonea ess& ramis saepe deputatis castratio illis est adi-mitq; uires de cęteris plerisq; horum sicut utiq; robori tanta duricia est ut terebrari nisi madefactum nõ queat & ne sic quidem adactus auelli clauus e diuerso clauũ non ten& cedrus mollissima tilia eadem uidetur & calidissima argumentum afferũt quod citissime ascias retundat. Calide morus laurus hedera & omnes quibus igni-aria fiunt. Exploratorum hoc usus in castris pastorumq; reperit quoniam ad excuti-endum ignem non semper lapidis occasio est. Teritur. ergo lignum ligno ignemq; concipit a teritu excipiente materia arigi fomicis fungi uel foliorum facilime con-ceptu. Sed nihil hedera prestantius quae teratur lauro laurumq; terat. Probatur & uitis & ex siluestribus alia q̃ labrusca & ipsa hederę modo arborem scãdens frigidis-sima quęcunq; aquatica lentissima autem & ideo scutis faciendis aptissima quorũ plaga contrahit se protinus clauditq; suum uulnus. Et ob id contumatius transmit-tit ferrum in quo sunt genere fici frutex salix tilia betula sambucus populus utręq; leuissimę ex his sicut & salix ideoq; utilissimę. Oẽs autẽ ad cistas quęcũq; flexili crate constant habent & candorem rigoremq; & insculpturis facilitatem. Est lenticia pla-tano sed madide sicut aluo siccior eadem ulmo fraxino moro ceraso sed põderosior Rigorẽ fortissime seruat ulmus ob id cardinibus crassamẽtisq; portarum utilissima quoniam minime torquetur permutanda tamen sit ut cacumen ab inferiore sit car-diẽ radix supior palma est mollis ei suberis materies spissa & malus pyrusq; necnõ acer scilicet fragiles & quęcũq; crispa i oĩbus siluestria et mascula differẽtiã cuiusq; ge-neris auget & infecunda firmiora fertilibus nisi q̃ in genere mares ferũt sicut cu-pręssus & cornus. Cariem uetustatẽq; non sentiũt cupręssus cedrus hebenus lothus buxus taxus Iuniperus oleaster & olea: ex reliquis tardissimę larix robur suber casta-nea iuglans. Rimam scissuramq; nõ capit spõte cedrus cupręssus olea. buxus maxĩe Aeterna putant hebenũ & cupręssum cedrũq; claro de oĩbus materiis iudicio. In tẽ-plo ephesię dianę utpote cum tota asia extruẽte cum quadrigentis annis peractum sit. Conuenit tectũ eius esse cedrinis trabibus de ipso simulacro deę ambigit᷑. Cęte᷑ ex hebeno esse tradunt. Mutianus ter Consul ex his qui proxĩe uiso eo scripsere uiti-gineum & nũq̃ mutatum septies restituto tẽplo. Hanc materiẽ elegisse candẽ come-tiam nomẽ artificis nũcupans quod ęquidẽ miror cum antiquiorẽ minerua: nunc quoq; modo libero patri uetustatẽ attribuat. Adiicit multis foraminibus nardi riga-ri ut medicatus humor alat teneatq; iuncturas quas et ipsas esse modicas admodũ miror. Valuas esse e cupręsso et iam quadringentis prope annis durare materiẽ oẽm nouę similem. Idq; notãdũ ualuas in glutinis cõpage quadriẽnio fuisse. Cupręssus inter eas electa: quoniam pręter cętera uno genere materie nitor maxime ualeat ęter-nus. Non ne simulacrum Iouis in arce e cupręsso durat a condita urbe dlxi· dicatum Memorabile etiam uticę tẽplum apollinis ubi e cedro numidica trabes durant ita ut posita fuere prima urbis eius origine ãnis cclxxxviii. Et in hispania Sagunti tẽplũ dianę a zachinteo aduectę cum cõditoribus anno cc. ante excidium Troię ut auctor est bocchus. Infra oppidum ipsum id habens. Acui pepercit religione inductus hã-nibal Iuniperi trabibus etiam num durantibus. Super omnia momorat᷑ ędes in au-lide eiusdẽ deę sęculis ante troianũ bellũ exędificata: quoniam genera materie sciẽtia oblitterata sunt in plenũ dici non potest ut quęq; etiam odore pręcellant ea ęternitate pręstare prędictis: morus proxime laudat᷑: quę uetustate etiam nigrescit: et quędam tamen in aliis diuturniora sunt usibus q̃ alia. Vlmus in pręfata firma robur defossũ et in aquis quercus obruta. Eadẽ super terrã rimosa facit opera torquendo sese larix in humore pręcipua et alnus nigra. Robur marina aqua corrumpitur non iprobat᷑

in aqua fagus & iuglans hae quidem in his quę defodiuntur uel principales. Item iuniperus eadē & subdialibus aptissima. Fagus & cedrus celeriter marcescunt. Aes culus quoq; humoris impatiens contra adacta in terram. In palustribus alnus ęter na oneris quantilib& patiens cerasus firma. Vlmus & fraxinus lentae sed facile panduntur. Flexibiles tamen stantesq; a circumcisura siccate fideliores laricem in maritimis nauibus obnoxiam teredini tradūt & omnia pręterq̄ oleastrum & oleam Quędam enim in mari quędam in terra uitiis oportuniora

INtestantium quattuor genera terredines capite ad portionem grauissiō rodūt dentibus hę tantum in mari sentiūtur nec aliam putant teredinem proprie dici: Ter restres tineas uocant culicibus uero similis thiphas. Quartum est e uermiculorum genere & eorum alii putrescente succo ipsa materie alii pariunt sicut in arboribus ex his qui cerastes uocantur cum tantum eroserint ut circumagant se generante alium haec nasci prohib& in aliis amaritudo ut cupręsso in aliis duricia ut buxo. Tradunt & abietem circa germinationes decorticatam qua diximus luna aquis nō corrumpi alexandri magni comites prodiderunt in tilo rubri maris insula arbores esse ex qui bus naues fierent quasi cc annis durantes inuentas & si mergerentur incorruptas in eadem esse fruticem baculis tantum idonee crassitudinis uarium tygrium maculis ponderosum & cum inspissiora decidat uitri modo fragilem

APud nos materię findūtur aliquę sponte ob id architecti eas fimo illitas siccari iubent ut afflatus non noceat pondus sustinere ualide larix abies etiam in transuer sum positę. Robur olea incuruatur cęditq; ponderi illę renituntur ne temere rūpāt prius q̄ carie q̄ uiribus deficiunt. Et palma arboꝝ ualida. In diuersum enī curuatur et populus contra omnia īferiora finditur: palma e cōtrario fornicatim. Pinus & cu pręssus aduersus cariem tineasq; firmissime facile pandit iuglans. Fiunt enī & ex ea trabes fraxigi se pręnūtiat strepitu quod & in andro accidit cū e balneis territi sono profugerūt. Pinus picee alni ad aquaꝝ ductus in tobos cauant. Obrutę terra pluris durant annis. Eędem si non tegantur cito senescunt. Miro modo fortiores si huōr extra quoq; supersit. Firmissima infra tectum abies eadem ualuarum repagulis & ad quaecunq; libeat intęstina opera aptissima. Siue gręco siue cāpano siue siculo fabricę artis genere spectabilis ramētorum crinibus pampinato semper orbe se uoluens ad incitatus runtinarum raptus & eadem curuis maxime sotiabilis glutino in tantum ut findatur anteq̄ solida est

MAgna autem & glutinatio propterea quę sectilibus lamis ac in alio genere o periuntur staminea in hoc usu probant uenam & uocant fertilem argumento simi litudinis quoniam lacunose crispa in omni genere & glutinum abdicant. Quędam & inter et cū aliis insociabili glutiō sicut robius nec fere coherent nisi similia natura ut si quis lapidem lignumq; non coniungat. Cornum maxime ut sorbus carpinus buxus postea talia cuicunq; operi facilia flexiliaq; omnia quę lenta diximus pręterq̄ morus et caprificus durabilia ac sectilia quę modice humida. Arida enim latius q̄ teras cedunt. Viridia pręter robur et buxum pertinatius resistunt serarumq; dentes replēt aequalitate inerti qua de causa alterna iclinatiōe egerūt scrobem. Obediētissiā quocūq; in ope fraxinus eadēq; corilo hastis melior coruo leuior sorbo lentior. Gal lica uero etiam ad currus flexibilis. Vitē emularetur ulmus en pondus esset ī culpa facilis et fagus q̄q̄ fragilis et tenera. Eadem fictilibus laminis ī tenui flexilis capsisq; ac scrineis sola utilis secat in laminas pertenues et ilex colore quoq; non nigrata sed maxime fida his quę terant ut rotaꝝ axibus ad quos lentore fraxinus sicut duritia

ilex in utroq; legitur ulmus. Sunt uero & parui usus fabrilium ministeriorum insignes ideoq; proditum terebris uaginas ex oleastro buxo ilice ulmo fraxino utilissimas fieri ex hisdē malleos maioresq; e pino & ilice. Et his autē maior ad firmitatē causa tempestiuę cesurę q̄ immaturę. Quippe cum ex olea durissimo ligno cardines ī foribus diutius immoti plātę modo germiāuerunt cato uectes aquifolios laureos ulmeos fieri iub& higinus manubria rusticis carpinea iliginea cerrea quę in lamiās siccatur quorumq; operimēto uestiatur alia materies precipua sunt citrus therebintus aceris genera buxus palma aquifolium ilex sambuci radix populus Dat & alnus ut dictū est suber sectile sicut citrū acerq; nec aliarum tubera ī prętio mediaq; arboꝝ pars crispior & quo propior radici minoribus magisq; flexilis maculis. Hec priā origo luxurie arborum. Alia ītegi & uiliores ligno prętiosiores cortices fieri ut una arbor saepius uenir& excogitate sunt & ligni brateę nec̃ satis coepere tingi animaliū cornua dentes secari lignumq; ebore distingui mox operire placuit deinde materiē et in mari quęri. Testudo in hoc secta nuperq; portentosis ingeniis principatu neronis inuentum ut pigmentis perder& se plerisq; ueniret imitata lignum sic lectis pręcia quęruntur sic therebyntum unici iubent sic citrum pręciosius fieri sic acer decipi modo luxuria non fuerat contenta ligno iam lignum emi testudinem facit

Mita arborum quarundam immensa credi potest si quis profunda mundi & saltus inaccessos cogitet. Verum ex his quas memoria hominū custodit durant in linternino africani prioris manu satę oliuę. Item myrtus eodem loco conspicuę magnitudinis: Subest specus in quo manes eius custodire draco traditur. Romę uero lothos ī lucinę area anno qui fuit sine magistratibus cccclxix urbis ubi ęde condita incertum ipsa quantum uetustior esse quidem uetustiorem non est dubium cum ab eo luco lucina nominetur hunc circiter annum habet antiquior sed incerta eius ętas quę capillata dicitur quoniā uestalium uirginum capillus ad eam defertur. Veꝝ altera lothos in ulcanali quod romulus constituit ex uictoria decumis equeua urbi intelligitur ut auctor est. Massurius. Radices eius in forum usq; caesaris ꝑ stationes municipiorum penetrant. Fuit cum ea cupręssus ęqualis circa suprema neronis prīcipis prolapsa atq; neglecta. Vetustior autē urbe in uaticano ilex in qua titulus cereis litteris hetruscis religione arbore iam tunc dignā fuisse significat. Tyburtes quoq; originē multo ante urbem Romam habent. Apud eos extant ilices tres etiā tyburtino conditore eoꝝ uetustiores apud quas inauguratus traditur. Fuisse autē eū tradūt filium amphiarai qui apud thebas obierit una ętate ante Iliacū bellū. Sunt auctores et delphicam platanū agamemnonis manu satam & alteram in caphia arcadię luco Sunt hodie ex aduerso iliensium urbis iuxta hellespontū prothesilai sepulcro arbores quę omnibus e phebis eius cum in tantū accreuere ut ilium aspiciant inarescunt rursusq; adolescunt. Iuxta urbē autem quercus in ili tumulo tunc satę deum eū cępit ilium uocari. Argis dea etiam num durare dicunt: ad quā io in uaccam mutatam argus alligauerit. In ponto citra heracleam arę sunt Iouis statiui cognomine ubi quercus duę ab hercule satę. In eodē tractu portus amyci est bebrice rege īterfecto clarus eius tumulus a supręmo die lauro tegitur quam insanam uocant: quoniam si quid ex ea decerptū inferat̃ nauibus iurgia fiant donec abiciat̃. Regione aulotrenē diximus per quam ab apamea in phrygiam itur. Ibi platanus ostenditur ex qua pepēdit Marsia uictus ab apolline quę iam magnitudine electa est. Necnō palma deli. Ab eiusdē dei ętate conspicit̃ olympię oleastri: ex quo primus hercules coronatus est et nūc custodit̃ religiose. Athenis quoq; olea durare tradit̃ in certamīe edito a minerua

EX diuerso breuissima uita est punicis fico malis. Et ex his pręcocibus breuior quā serotinis dulcibus quā accitis & diutior in punicis sunt in uitibus pręcipueque

fertilioribus. Gręcinus auctor est sexagenis annis durasse uites uidētur & aquatice celerius interire. Senescunt quidem uelociter sed e radicibus repullulant laurus et mali & punice firmissime ergo ad uidēdum oleę ut quas durare annis cc. ĩter aucto-res conueniat. Est & in suburbano Tusculani agri colle qui corne appellat̃ lucus an tiqua religione dianę sacratus a latio uelut arte tōsili coma faginei moris. In hoc ar-borem eximiam ętate nostra adamauit passienus. Crispus bis consul orator agryp-pinę matrimonio a nerone priuigno clarior postea osculari cōplectiq; eam solitus nō cubare sub ea uinũq; illi affundere uicina luco est. Ilex & ipsa nobilis xxxv. pedum ambitu Caudici x. arbores mittens singulas magnitudinis uisendę siluam sola faci ens hędēram necari arbores certũ est. Similem quidem & in uisco tametsi tardiorem iniuriam eaꝝ arbitrant̃: nanq; & hoc pręter fructus agnoscit̃ non in nouissimis mi-rabile.

QVędam enim in terra gigni non possunt & in arboribus nascũt̃. Nanque cũ sedē suam non habeant in aliena uiuũt sicut uiscum. Est & in syria herba quę uocat̃ cassitias non tantũ arboribus sed ipsis ętiam spinis circũuoluēs sese. Itē circa tempe thessalica quę polipodion uocat̃ & quę dolicos ac serpulũ. Olęastro quoq; deputato quod gignit̃ uocant phamnos: quod uero in hispania fullonia hypophaton in cau-liculis inanibus foliis paruis radice alba: cuius succus ad detractiones in comitiali morbo utilissimus habet̃.

VIsci tria genera. Nanq; est in abiete larice stelim dicit euboea nasci hyphear ar-cadia. Viscum autē in quercu robore ilice pino siluestri therebynto nec aliis ar boribus adnasci: pleriq; copiosissimũ in quercu ad hasphear uocant. In omni arbore excepta. ilice & quercu differētiam facit odor uirusq; & foliũ non iucũdi odoris. In utroq; uisco amaro & lento hypear ad saginanda pecora utilius. Vitia modo purgat primo deinde pinguefacit quę suffecere purgatio in quibus sit aliqua tabes ĩtus ne-gant durare eam edendi ratio ętatis quadragenis diebus adiciũt. Discrimen uero in his quę folia mutant & ipsi decidere contra ihęrere irato ĩęterna frōte. Omnino autē satum nullomodo nascitur: nec nisi per aluum auiũ redditum maxime palumbi ac turdi. Hęc est natura ut nisi maturatũ in uentre auiũ non proueniat. Altitudo eius nō excedit cubitalē semper fruticosi ac uiridis: mas fertilis: fęmina sterilis aliquādo non fert. Viscũ fit ex acinis qui colligunt̃ messium tempore immaturi. Nam si ac cessere imbres amplitudine quidem augentur uisco uero marcescũt. Siccātur deīde & aridi tonduntur ac conditi in aqua putrescunt duodenis fere diebus. Vnumq; hoc rerum putrescendo graciam inuenit inde inprofluente rursus malleo tonsi amissis corticibus interiore carne lentescunt hoc est uiscum pennis auium tactu ligādis oleo subactum cum libeat insidias molliri. Non est omittenda in ea re galliarum admi-ratio nihil habent druidę ita suos appellāt magos uisco & arbore in qua gignatur si modo sit robur sacratius iam per se roborum eligunt lucos nec ulla sacra sine ea frō-de conficiunt ut inde appellati quoq; interpretatione gręca possint druidę uideri enim uero quicquid agnoscatur ilis e celo missum putat signumq; esse electę ab ipso deo arboris. Est autem id rarum admodum inuentum & repertum magna reli-gione petitur & ante omnia vi luna quę principia mensium annorumque bis facit et sęculi post xxx. annum quia iam uirium abunde habeat nec sit sui dimidia omnia sanantem appellat suo uocabulo sacrificio epulisq; rite sub arbore cōparatis duos ad-mouent candidi coloris tauros: quoꝝ cornua cum primũ uinciant̃: sacerdos cādida ueste cultus: arborē scandit falce aurea demetit candido id excipit̃ sago. Tum deīde uictimas imolant pręcātes ut suum donum deus prospeꝝ faciat is quibus dederit fęcunditatem eo poto dari cuicũque animalium sterili arbitrant̃ & contra uenena oīa esse remedio: Tanta gentium in rebus friuolis plerũq; religio est.

NATVRA ARBORVM TERRA MARIQVE sponte prouenientium dicta est. Restat earum quę arte et humanis ingeniis fiunt uerius q̄ nascātur sed prius mirari succurrit quare tulerimus penuria pro indiuiso possessa a feris depugnāte cum his homīe circa caducos fructus: circa pēdentes uero & cum alitibus in tanta deliciaꝝ pręcia uenisse clarissimo ut ęquidē arbitror exēplo L. Crassi atque. CN. domicii ęnobardi Crassus orator fuit in primis nominis Romani domus eius magnifica sed aliquanto pręstantior in eodē palacio. Q. Catuli qui Cymbros cum C. Mario fudit: multo uero pulcherrima cōsensu omnium ętate ea ī colle uiminali. C. aquilii. Equitis Ro. Clarior is etiā tum iuris ciuilis scientia cui tamen obiecta crasso sua est nobilissimarū gentiū ambo crassus atq; domitius censurā post cōsulatus simul gessere anno conditę urbis dc.lxii fręquētem iurgiis propter dissimilitudinē moꝝ. Tunc. Cn. Domitius ut erat uehemens natura propterea accensus odio quod ex emulatione auidissimū est grauiter increpuit tanti censorem habitare his pro domo eius milia nūmum identidem promittens & crassus ut pręsens īgenio semper ac faceto lepore solers cōcedere se respōdit exceptis vi arboribus ac ne uno quidē denario si adimerentur emptani uolente domitio crassus. Vtrū ne igitur ego sum īquit domici quęso exemplo grauis & ab ipsa mea censura notandus qui ī domo quę mihi hęreditate obuenit comiter habitē an tu qui sex arbores milibus mūmum extimes hae fuere lotę patula ramorum opacitate lasciue cecinna largo e ꝓceribus crebro inuenta nostra eas in domo sua ostentante durauerunt q;. Quoniā & de lōgissiō ęuo arborū diximus ad neronis principis incendia quibus cremauit urbē ānis clxxx postea cultu uirides iuuenesq; ni pīceps ille accellerass& etiam arborū mortem ac ne quis uilem de caetero crassi domū nihil q; in ea uirgante domitio fuisse dicendum pręter arbores iudic& iam columnas. iiii. pymeti marōris ędilitatis gratia ad coenam ornandam aduectas in atrio eius domus statuerat cum in publico nondum essent uillę marmore tam recens est opulentia tantoq; tūc plus honoris arbores domibus afferebāt ut sane illis ne īimicitiaꝝ quidē pręcium seruauerit domicius. Fuere ab his & cognomina antiquis frondicio militi illi: qui pręclara facinora uultunū trāsnatans fronde imposita aduersus hānibalem ędidit. Stolonū licinię genti ita appellatᷣ in ipsis arboribus fruticatio inutilis. Inde et pampinatio inuēta primo stolom dedit nomē. Fuit & arboꝝ cura legibus priscis Cautūque est xii. tabulis ut qui iniuria cecidisset alienas lueret in singulas ęris sycos xxv. Quid extimamus uēturas ne eas credidissent ad supradictam extimationē illas qui uel frigiferas tanti uexauerant. Nec minus miraculū in pomo est multaꝝ circa suburbana fructu annuo addito binis milibus nummum maiore singulaꝝ redditu quam erat apud antiquos prędioꝝ: ob hoc insita & arboꝝ quoq; adulteria excogitata sunt ut nec poma pauperibus nascerentᷣ: nunc ergo dicemus quoīam maxime modo tantum ex his uectigal contingat ueram colendi rationē: absolutāq; prodituri: et ideo non uulgata tractabimus neq; quę cōstare animaduertimus sed incerta atque dubia: in quibus maxime fallitᷣ uita. Nam diligētiam in superuacuis affectare non nostrum est. Ante omnia autē in uniuersum & quę ad cuncta arborū genera pertinent in commune de cęlo terraq; dicemus.

AQuilone maxiē gaudēt dēsiores ab afflatu eius lętioresq; & materię firmiores

Qua in re pleriq; fallunt̃ cum in uineis pedaméta nõ sint a uéto eo opponéda & id
tantum a septétrioé seruãdum químo tempestiua frigora plurimum arboꝝ firmita
ti conferũt & sic optime germinant. Alioquin si blandiant̃ austri defetiscũt: ac ma/
gis etiam in floré. Nam si cum defluere protinus sequant̃ imbres in totũ poma de/
pereunt adeo ut amigdalę & piri etiam si omnino nubilũ fuerit austrinus ue flatus
amittant fętus. Circa uergilias quidé pulueré inimicissimum uiti & oleę quoniam
tũc coitus est eaꝝ hoc est illud quadriduũ oleis decerptoriũ hic articulus austrinus
nubilis parti quod diximus. Fruges quoque peius maturescũt. austrinis diebus sed
celerius. Illa sunt noxia frigora que septétrionibus aut pręposteris fiũt horis: hyemé
quidé aquiloniam esse oĩbus satis utilissimam imbres uero tunc expetendi causa est
euidens quoniam arbores fętu exinanitas & folioꝝ quoq; amissione languidas natu
rale est auide exurire. Cibus auté eaꝝ imber. Quare trepidã esse hyemé aut assumpto
partu arborum sequatur protinus cõceptus. i. germinatio: ac deinde alia florescédi ex/
inanitio inutilissimũ experimentis creditur. Quinimo si plures ita continentur etiã
anni ipsę moriant̃ arbores quoniam nemini dubia pęna est in fame laborantiũ. Er/
go qui dixit hyemes serenas optãdas non arboribus uota fecit nec per solsticia ĩbres
uitibus conducũt hyberno quidé puluere lętiores fieri messes luxuriantis ingenii
fertilitate dictũ est alioquin uota arboꝝ frugumq; communia sunt: Niues diutinas
sedere cã nõ solum quia animam terrę euanescétem exalatione includũt & cõprimũt
retroq; agunt in uires frugum atq; radices. Verum quod & liquoré sensim prębent
purum pręterea leuissimũque quando nix aquaꝝ cęlestium spuma est: ergo humor
ex his non uniuersus ingurgitans diluensq; sed quomodo sititur distillans uelut ex
ubere alit omnia quę non inundat. Tellus quoq; alio modo fermétescit: et succi ple
na ac lactescétibus satis non effeta cum tépus aperit tepidis arridet horis. Ita maxime
frumenta pinguescunt pręterq̃ ubi calidus semper aer est ut in ęgypto: Continuatio
enim & ipsa cõsuetudo idé quod modus alibi efficit. Plurimũque prodest ubicũq;
non esse quod noceat. In maiore parte orbis cum pręcoces excurrere germinationes
euocatę indulgétia cęli secutis frigoribus exuruntur. Qua de causa serotinę hyemes
noxię siluestribus quoq; quę magis etiam dolent urgente umbra sua nec adiuuante
medicina: quando uestire teneras intorto straméto. Non est ergo tépestiuę aquę hy
bernis primũ imbribus: dein germinationé antecedétibus. Tertium tépus est cum
educant poma nec protinus sed iam ualido fętu. Quę fructus suos diutius continét
longioresque desiderant cibos. His & serotinę aquę utiles ut uiti oleę punicis: hę iã
pluuię generis cuiusq; arboribus diuerso modo desiderant̃: aliis alio tépore maturã/
tibus. Quapropter eisdé imbribus aliqua lędi uideas: aliqua iuuari etiam in eodem
genere sicut in pyris alio die hyberna quęrunt pluuias: alię uero pręcocia ut pariter
quidem omnia desiderent hybernum tempus ante germinationem. Quę aquilo/
nem austro utiliorem facit ratio eadé mediteranea in maritimis pręferũt. Sunt eni
plerũque frigidiora & montuosa planis & nocturnos ĩbres diurnis magis fruitura
q̃uis sata non statim auferãt eas sole connexa & situs uineaꝝ arbustorumq; ratio est
quas in oras debeant expectare. Virgilius ad occasus seri damnauit: aliqui sic malu/
ere q̃ in exortu: a pluribus meridiem probari aduerto: nec arbitror perpetuũ quicq̃
in hoc pręcipi posse ad soli naturam: ad loci ĩgenium ad cęli mores diligéda solertia
est. In africa meridié uineas spectare: & si uiti ĩutile: colono salubre est: quoniã ipsa
meridianę subiacet plagę. Quapropter ibi qui in occasus aut septétriones conferet
optime miscebit solum cęlo: cum uirgilius occasus ĩprobet: nec de septétrione reliq
dubitatio uidetur. At qui in Cisalpina italia magna ex parte uineis ita positis cõper
tum est nullas esse fertiliores. Multũ rationis obtinét & uéti. In narbonési ꝓuincia
atque liguria et parte hetrurię contra circium serere ĩperitia existimatur eundemque
obliquũ accipere prouidentia. Is nanq; ęstates ibi téperat sed tãta plerũque uiolétia

ut auferat tecta.

QVidam cęlum terrę parere cogunt ut quę in siccis serant̃ orientẽ ac septẽtrioẽs spectant: quę in humidis meridiẽ: nec non ex ipsis uitibus causas mutuantur In frigidis pręcoces serendo ut maturitas antecedat algorẽ: quę poma uitesq; rorem oderunt contra ortus ut statim auferat sol quę amant ad occasus: uel etiam ad septẽ-trioẽs ut diutius eo fruant̃. Cęteri uero fere rationẽ naturę secuti in aquilonẽ obser-uantes uites & arbores poni suasere: odoratiorẽ etiam fieri talẽ fructũ Democritus putat.

AQuilonis sitim uẽtorumq; reliquorum diximus secũdo uolumine dicemusq; proximo plura cęlestia interim manifestũ uidet̃ salubritatis argumentũ quo-niam in meridiem etiã spectatium semper ante decidant folia. Similis & in maritis causa quibusdã locis afflatus maris noxii in plurimis idem aiunt quibus satis e lon-ginquo aspicere maria iucundum propriis admouere salis alitum ĩutile. Similis & fluminũ stagnorumq; ratio nebulę adurunt aut ęstuantia refrigerant opacitate atq; etiã rigore gaudent quę diximus quare experimentis optime creditur. A cęlo prox-imũ est terrę dixisse rationẽ aut faciliore tractatu. Quippe nõ eadẽ arboribus cõueit et frugibus plerunq; nec pulla qualẽ hab& campania ubiq; optima uitibus aut quae tenues exalat nebulas nec lubrica multis laudata creta in albentium põpeianorumq; agro & argillam cunctis ad uineas generibus anteponũt q̃q̃ pręp̃ingues quod exci-pitur in eo genere inuicem: Sabulũ album in ticinensi multisq; in locis nigrũ. Itẽq; rubrum etiam pingui terrę permixtũ infecundum est. Argumenta quoq; iudicãtiũ sępe fallunt. Non utiq; solum lętũ est in quo procerę arbores nitent pręterq̃ illis ar-boribus. Quid enim abiete procerius aut quę uixisse possit alia in loco eodem nec luxuriosa pabula pinguis soli semp modicum habent. Nam quid laudatius germaię pabulis & tamen statim subest harena tenuissĩõ cespitum corio neq; semp aquosa ẽ terra cui proceritas herbarum non hercule magisq; pinguis adhęrens digitis quod ĩ argillis arguitur. Et scrobes quidem regesta in eos nulla complet ut densatq; rara ad hunc modũ deprębendi possit ferroq; omni rubiginẽ obducit nec grauis aut leuior iusto deprębenditur pondere quod enim pondus terrę iustũ intelligi potest nec flui-nibus aggesta semper laudabilis quando senescant sata quędã aqua sed neq; illa quę laudat̃ diu pręter q̃ salici utilis sentit̃. Inter argumẽta stipulę crassitudo ẽ tãta alioqui in leborino campanię nobili campo ut ligni uice utant̃. Sed idem solum ubicunq; arduum opere difficili cultu bonis suis acrius pene q̃ uiciis potest. Affligit agricolã et carbunculus terra quę ita uocat̃ emendari uitę macra putatur. Nam tofus satura ac fricabi is expetit̃ quoq; ab auctoribus· Virgilius & quę felicẽ ferat non improbat uitibus salsęq; terrę multam melius credũtur tuciora uitiis innascentium animaliũ nec colles opere nudantur si quis peritus effodiat nec cãpi omnes minus solis atque perflatus q̃ opus sit accipiunt & quasdam pruinis ac nebulis pasci diximus uites oi-um rerum sunt quędam in alto secreta et suo cuiq; corde puidenda. Quid quod mu-tãtur sępe iudicata quoq; & diu comprębensa in thessalia circa larissam emisso lacu frigidior facta ea regio est· Oleę desierunt quę prius fuerãt. Itẽ uites aduri quod nõ antea hęnos sensit admoto hebro & circa philippos cultura siccata regio mutauit cęli ambitum. At in siracusano agro aduena cultore lapidato luto solo perdidit fruges donec regessit lapides. In siria leuẽ tenui sulco ĩprimunt uomerem: quia subest: saxũ exurens ęstate semina. Iam in quibusdam locis similes ęstus ĩmodici & frigorum effectus. Est fertilis thracia frugũ frigore & ęstibus africa & ęgyptus. In calchia rho-dioꝝ insula locus quidam est in tantũ fecundus ut suo tẽpore satum demetãt ordeũ sublatumq; protinus serant & cum aliis frugibus metant. Glareosum oleis solum aptissimũ in uenefrano pinguissimũ. In bętica punica uina in saxo coquũt̃ cecube uites in põtinis paludibus madẽt. Tanta est argumẽtoꝝ ac soli uarietas ac differẽtia

Cęsar uopiscus cum causam apud censores ageret campos rosię dixit Italię sum̃mę esse in quibus perticas pridie relictas germē operiret sed non nisi ad pabulū probā⸗tur non tamen indociles natura nos esse uoluit & uita confessa fecit etiam ubi bona certa non fecerat. Quamobrem prius dicamus crimina.

TErram amaram siue macram si quis probare uelit demonstrant eam atrę dege⸗nerescq; herbę. Frigidam autē retorride nata. Item uliginosam tristia. Rubricā oculis argillosamq; operi difficilimas quęq; rastros ac uomeres ingentibus glebis oneret q̃q̃ non aliquādo operi hoc & fructui sit aduersū. Item e contrario cineraceam & sa⸗bulum album. Nā sterilis densa callo facile deprębenditur uel uno ictu cuspidis ca⸗to breuiter atq; ex suo more uitia determināt terrā cariosam caue neue palustro neue pecore impellas. Quid putamus hac appellatione tātopere ab eo reformidari ut pene uestigiis quoq; īterdicat. Redigamus ad ligni cariē & inueniemus illa quę in tātum abominantur uicia aridę fistulosę scabrę canescētis ex se pumicosę plus dixit una si⸗gnificatione q̃ possit ulla copia sermonis enarrari. Est enim interprętatione uiciorū quędam non ętate quę nulla in ea ītelligi potest: sed natura sua anus terra & ideo in⸗fecunda ad omnia atq; imbecilla. Idē agrum optimū iudicat ad radicem montium planicie in meridiem excurrēte qui eit totius italie situs. Terra uero tenera quę uo⸗cetur pulla. Erit igit̃ hęc optima & operi satiua. Intelligere modo libeat dictam mira significatione teneram & quicquid optari debet in eo uocabulo īuenietur. Illa tem⸗peratę ubertatis. Illa mollis facilisq; culturę: nec madida nec sitiens illa post uomerē nitescens qualē fons ingenioꝝ Homerus in armis ab eo celatam dixit addiditq; mi⸗raculum increscētis q̃uis fieret in auro illa: quam recentē exquirunt improbę alites uomerem comitantes: Coruiq; oratoris uestigia ipsa rodentes. Reddatur hoc in lo⸗co luxurię quoq; sentēcia & aliqua in propositum certe Cicero doctrinaꝝ lux. Altera meliora inquit unguenta sunt quę terrā quanq; crocum sapiunt hoc enī maluit di⸗xisse q̃ redolēt. Ita ē profecto illa enī erit optiā quę unguenta sapiet quod si admonē⸗di sumus qualis sit terrę odor ille qui quęritur. Contingit sępe etiā quiescente ea sub occasu solis in quo loco arcus cęlestes deiecere capita sua & cū a siccitate continua im⸗maduit imbre tunc emittit illū suum habitum diuinū ex sole conceptum cui cōpari suauitas nulla possit is esse odor in cōmota debebit repertusq; neminem fallit ac de terra odor optime iudicabit. Talis fere est in noualibus cęsa uetere silua: quę cōsensu laudatur & in frugibus quidē fecūdis eadē terra utilior intelligit̃ quotiens ītermissa cultura quieuit quod in uineis non fit. Eoque diligētius est eligēda ne uera existat opinio eoꝝ qui iam Italię terram existimauere laxam. Operis quidē facultas in aliis generibus constat & cęlo nec potest arari post imbres. Aliqua ubertatis uicio lente⸗scens. Contra in bizancio africę illum centena & quinquagena fruge fertilē campū nullis cum siccus est arabilē tauris post imbres uili asello & a parte altera iungi anū Vomerē trahentē uidimus: scindiq; terrā: terram enim terra emendari ut aliqui prę⸗cipiunt super tenuem pingui iniecta aut gracili bibulaq; super humidam ac pręp-guem dementię opera est. Quid potest sperare qui talē colit.

ALia est ratio quam Britannia & gallię īuenere alendi eam ipsam genusq; quod uocant margam spissior ubertas in ea intelligitur. Et quidam terrę adipes ac uelut glandia in corporibus ibi densante se pinguitudinis nucleo.

NOn omisere & hęc gręci. Quid enī intentatū illis leucargilion uocant Cādidā argillam qua in megarico agro utunt̃ sed tantū in humida frigidaq; terra. Illas gal⸗lias britāniasq; locuplectantē cum cura dici cōuenit Duo genera fuerant plura nup exercitari cepta proficientibus ingeniis. Est enim alba rosea columbina argillacea

tophacea harenacea. Natura duplex aspera aut pĩguis. Experimẽta utriusq; in manu usulq; geminus aut ut fruges tantum alãt aut cedẽ & pabulum fruges alit tophacea Alba quę si inter frondes reperta est ad infinitum fertilis. Verum aspera tactu & si nimia iniecta est exurit iuit solũ. Proxiã ẽ ruffa quę uocatur cãnumerga intermixto lapide terrę minuto harenose lapis contunditur in ipso cãpo primisq; annis stipula difficulter cęditur propter lapides ĩpendio tamen minima leuitate dimidio mĩoris q̃ cęterę inuehitur inspargitur rara sale ea misceri putant. Vtrunq; hoc genus semel iniectum in. l. annos ualet & frugum & pabuli ubertate.

QVę pingues esse sentiunt̃ ex his pręcipua alba plura eius genera: mordacissi/mum quod supra diximus. Alteꝝ genus albę cretę argẽtaria est petit̃ ex alto in cen/tenos pedes actis plerũq; puteis ore angustatis intus ut in metallis spaciante uena hac maxime britannia utitur: durat annis lxxx. neq; est exemplũ ullius cuius in uita hanc eidẽ iniecerit. Tertium genus candidę glisomargam uocant. Est autẽ creta fullo nia mixta pingui terra pabuli q̃ frugum fertilior ita ut messe sublata ante sementem alteram lętissimum secetur. Dum in fruge est nullum aliud gramen emittit. Durat xxx. annis densior iusto signi in modo strãgulat solum. Colũbinam gallię suo noie eglecopalam appellant. Glebis excitatur lapidum modo: sole & gelatione ita soluit̃ ut tenuissimas bracteas faciat. Hęc ex ęquo fertilis harenacea utunt̃ si alia nõ sit. In uliginosis uero & si alia sit ubi hos gentiũ solos nouimus qui fertilissimũ agrum colentes quęcunq; terra infra pedes tres effossa & pedali crassitudine intecta lętificẽt sed ea nõ diutius ãnis x. prodest hedui & pictones calce uberrimos fecere agros quę sane & oleis & uitibus utilissima reperit̃. Omnis autẽ marga aratro iniicieda est ut medicamentum rapiatur & fimi desiderat aliquantulũq; primo plus aspera & quę in herbas non effundit̃. Alioquin nouitate quęcunq; fuerit solum lędet nec sic qdẽ primo anno fertilis. Interest & quali solo quęratur. Sicca enim humido mollior ari/do pinguis tẽperate autẽ alterutra Creta uel Columbina conuenit.

TRanspadanis cineris usus adeo placet ut anteponant fimo iumẽtoꝝ: quod le/uissimum est: ob id exurunt: utroq; tamen pariter non utunt̃ in eodẽ aruo: nec in ar bustis cinere: nec quasdã ad fruges ut diximus. Sunt qui puluere quoq; uuas ali iu/dicent pubescẽtesq; puluerent & uitium arborumq; radicibus aspargant: quod certũ est. Narbonensis prouincię ad uindemias sicco certius coqui plusq; puluis ibi q̃ sol confert. Fimi plures differẽtię ipsa res antiqua. Iam apud Homerũ regius senex agꝝ ita suis maibus lętificãs reperit̃. Angias Rex in gręcia excogitasse tradit̃ diuulgasse non hercules in Italia Regi suo stercuto Fauni filio ob hoc inuẽtum ĩmortalitatem tribuit M. uarro principatum dat turdoꝝ fimo & auiariis quod etiam pabulo boũ suumq; magnificat: nec alio cibo celerius pinguescere asseuerat. De nostris modo tẽporibus bene sperare est si tanta apud maiores fuere auiaria ut ex his agri stercora/rent̃. Proximũ columella colũbariis mox gallinariis facit natantiũ alitum damnato Cęteri auctores consensu humanas dapes ad hoc in primis aduocant. Alii ex his pręferunt hominũ potus in corioꝝ officinis pilo madefacto. Alii per sese aqua iterum largiusq; etiam q̃ cum bibitur permixta quippe plus iam ibi male domandus est cũ ad uirus illud uim homo accesserit: hęc sunt certamina quibus inuicẽ ad tellurẽ quo que alendam utunt̃ homines proximę spurcitias suum laudant. Columella solus damnat: alii cuiuscũq; quadrupedis exitiosum: aliqui columbarium pręferunt proxi/mum deinde capraꝝ est: ab hoc ouium dein boum: nouissimus iumentoꝝ: hę fuere apud priscos differentię simulq; pręcępta non inuenio re tali utendi quando & hic uetustas utilior. Visumq; iam est apud quosdam prouincialiũ in tãtum abundare

gemali copia pecudum farinę uice cribris super inici fętores aspectuq; temporis ui-
ribus in quandam etiam gratiam mutato. Nuper repertũ oleas gaudere maxime ci-
nere e calcariis fornacibus. Varro pręceptis adiicit equino quod sit leuissimũ segetes
alẽdi prata uero grauiore: & quod ex ordeo fiat multasq; gignit herbas: quidam etiã
bubalo iumentoꝝ pręferũt ouillumque caprino: oĩbus uero asininum quoniam lẽ-
tissime mandat e contrario usus aduersus utrunq; pronũtiat. Inter omnes autẽ con-
stat nihil esse utilius lupini segete priusquã siliquet aratro uel bidẽtibus uersa mani
pulis ue desecta circa radices arboꝝ ac uitium obruta etiam ubi non sit pecus culmo
ipso uel etiam filice stercorare arbitrant̃. Cato stercus unde ferat stramẽta lupinum
paleas fabalia ac frondis illigneas quernas e segete euellito· Ebulum cicutam & cir-
cum salicta herbam actam ulnamq; eam substernito ouibusq; frõdẽ putridã. Vinea
uero si macruerit sarmenta sua comburito & itidem inarato. Itidẽq; ubi saturũ erit
frumentum oues ibi delectato necnon & satis quibusdã ipsis pasci terra dicit. Sege-
tem stercorant fruges lupinum faba uicia sicut e contrario cicer quia uellit̃ & quia
salsum est Ordeum fęnũgręcum eruum hęc oĩa Segetẽ exurũt & omnia quę uellũt̃
Nucleum in segetẽ ne indideris. Virgilius & lino segetẽ exuri & auena et papauere
arbitratur. Fimeta sub diuo cõcauo loco et qui humorẽ colligat stramẽta itecta ne in
sole arescant palo e robore facto fieri iubet. Ita fere ne inascantur his serpẽtes fimũ
miscere terrę plurimũ refert fauonio flante ac luna sitiente. Id pleriq; praue intelli-
gunt a Fauonii ortu faciendum ac Februario mẽse tantũ. Cum id pleraq; sata aliis
postulent mensibus. Quocũque tẽpore flat curandũ ut ab occasu ęquinoctiali flante
fauonio fiat luna decrescẽte ac sicca miꝝ ĩmodũ auget̃ ubertas. effectusq; eius obser-
uatione tali.

ABunde prędicta ratione Cęli ac terrę: nunc de his arboribus dicemus quę cura
hominũ atque arte proueniũt nec pauciora prope sunt genera tam benignę naturę
gratiam retulimus: aut enĩ semine proueniunt aut plantis radicis aut propagine aut
auulsione aut surculo aut insito inconsecto arboris trunco. Nam folia palmaꝝ apud
babylonios seri atq; ita arborem prouenire. Trogum credidisse demiror. Quędã autẽ
pluribus generibus seruntur quędam omnibus ac pleraq; ex his natura ipsa docuit &
in primis semẽ serere cũ decidẽs exceptũ ꝑ terra inuesceret sed quędã non aliter pro-
ueniunt ut castanec iuglandes cedrus dũtaxat exceptis. Ex semine autẽ q̃q̃ dissimili
ea quoq; quę aliis modis seruntur ut uites & mala atq; pyra. Nanq; his pro semine
nucleus nõ ut supradictis fructus ipse & mespili semine nasci possunt. Omnia hęc
tarda prouẽtu ac degenerantia & insito restituenda. Interdũ etiam Castanec qbusdã
natura contra omnino nõ degenerandi quomodo serant̃ ut cupręssis palmis lauris
Nanq; & laurus pluribus modis serit̃: genera eius diximus. Ex his augusta & bacca
lis & pinus simili modo serunt̃. Bacce mense Ianuario aquilonis afflatu siccitate le-
guntur: expanduntq; rarę ne calefiant aceruo. Postea quidã fumi assatu pręparatas
urina madefaciunt. Alii in quallo predibus proflũetes detulerat donec auferat̃ cutis
Alioquin uligo infestat: nec patitur in suco repastinari palmę altitudine uicene fere
aceruatim mense Martio eedem & propagine serũtur. Triũphalis tilia tantũ myrti
genera omnia in campania baccis serunt̃ Romę propagine. Tarentina democritus
et alio modo seri docet grandissimis baccaꝝ tonsis leniter ne grana frangãt̃ eaq; itri-
ta resti circumlini atq; ita seri pariẽtẽ fore dẽsitatis ex quo uirgulę efferantur. Sic et
spinas sępis causa serunt uomice moris spinaꝝ circũlita. Pilas autẽ laurus & myrti
inopia a trimatu tẽpestiuum est transferre. Interea quę semine serunt̃ magno in nu
cibus opere usus ęst. Amygdala in argilla molli meridiem spectãti seri iubetur. Gau
dere ea in dura calidaq; terra in pĩgui & humida mori ac sterilescere serẽdas q̃ maxĩe
falcatas & e nouella fimoq; diluto maceratas per triduum aut pridie q̃ serant̃ aqua

mulſa mucrone defigi. Aciem lateris in aquilonē ſpectare ternas ſimul ſerēdas triā-
guli ratione palmo inter ſe diſtantes denis diebus adaquari donec grandeſcāt iuglā-
des nuces porrecte ſeruntur comiſſuris iacentibus pinte nucleis ſeptenis fere in ollas
perforatas additis aut ut laurus quę baccis ſeritur. Citreę grano & propagine ſorba
ſemine & a radice plāta & auulſione proueniunt ſed illa in calidis ſorba & ī frigidis
et humidis. Natura & plantaria demonſtrauit multaꝝ radicibus pullulante ſobole
denſa & pariente matre quas necet. Eius quippe umbra turba indigeſta pręmitur ut
in lauris punicis platanis ceraſis prunis. Paucoꝝ in hoc genere rami parcunt ſoboli
ut ulmoꝝ palmarumq; nullis uero tales pulluli proueniūt: niſi quaꝝ radices amore
ſolis atq; umbris in ſumma tellure eſpaciantur. Omnia ea non ſtatim moris eſt in
ſua locari: ſed prius nutrici dari atque in ſeminariis adoleſcere iterūque migrate qui
tranſitus mirum in modum mitigat etiam ſilueſtres ſiue arboꝝ quoq; ut hominū
natura nouitatis ac peregrinationis auida eſt: ſiue diſcedētes uirus relinquūt manſue-
ſcuntq; tractatu ceu fere dū radici auellitur planta. Et aliud genus ſimile natura prę-
monſtrauit: auulſiq; arboribus ſtolones uixere quo in genere & cum perna ſua auel-
luntur: partēq; aliquam e matris quoq; corpore auferāt ſecum fimbriato corpore hoc
modo plantantur punice corili ſorbi mali meſpili fraxini fici: in primiſq; uites. Co-
toneum ita ſatū degenerat. Ex eodem īuentu eſt ſurculos abſciſos ſerere hoc primo
ſępis cauſa factum ſambucis Cotoneo & rubis depactis: mox & culturę ut populis
alius ſalici quę uel inuerſo ſurculo ſeritur. Iam hę ibi diſponunt̃ ubi libeat eſſe eas
Quamobrē ſeminarii curam ante conuenit dici q̃ tranſeat̃ ad aliena genera. Nanque
ad id pręcipuum eligi ſolum refert quoniam nutricē idulgētiorem eſſe q̃ matrē ſępe
conuenit. Sic ergo ſiccum ſuccoſumq; bipallio ſubactum aduenis hoſpitiale & q̃ ſi-
millimum terrę in quam transferēda ſint. Ante omnia elapidatum minutumq; ab
incurſu etiam gallinacei generis q̃ minime rimoſum ne penetrans ſol exurat fibras
interuallo ſeſquipedum ſeri: nam ſi inter ſe contīgunt pręter alia uicia etiā uermino-
ſa fiunt ſariri: conuenit ſępiuſque herbas euelli. Pręterea ſemina ipſa fruticantia ſup
putare ac falcē pati conſueſcere. Cato & furcis crates iponi iubet altitudīe hominis
ad ſolem recipiēdum atq; integi culmo ad frigora arcēda. Sic pyroꝝ malorūq; ſemia
nutriri: ſic pineas nuces: ſic cupręſſos ſemine ſatas & ipſas minimis id granis cōſtat
uix ut proſpici quędā poſſint. Non committēdum naturę miraculum & paruo gigni
arbores tāto maiore tritici & ordei grano ne quis fabam reputet. Quid ſimile origis
ſuę habent maloꝝ pyrorūque ſemina his principiis reſpuentē ſecures materiē naſci
indomitam ponderibus īmenſis pręđam arboribus uelis turribus muriſq; īpellēdis
arietibus. Hęc eſt natura eius: hęc potētia. Super omnia erit e lachryma naſci aliquid
in ſuo loco dicemus. Ergo e cupręſſo fęmina: mas enim ut diximus non gignit pil-
lulę collectę quibus docui mēſibus ſiccant̃ ſole ruptęq; emittūt ſemē formicis mire
expetitum ampliato etiam miraculo tantuli animalis cibo abſumi natalē tātaꝝ arbo-
rum. Seritur menſe aprili area ęquata cylindris aut uolgioalis denſum terraq; cribris
ſuper ingeritur pollicis craſſitudine. Contra immane pondus attollere ſe non ualet
torqueturq; ſub terra ob hoc patitur ueſtigiis leuiter rigatur a ſolis occaſu in trimis
diebus ut ęqualiter bibat donec erūpat. Differunt̃ poſt annū dodrantali filo cuſto-
dita temperie ut uiridi cęlo ſerantur ac ſine aura mirumq; dictu periculum tantū eo
die eſt ſi rorauerit quātulumcūq; imbres aut ſi afflauerit. De reliquo tutę ſuut perpe
tua ſecuritate aquaſq; poſtea odere & zizifa grano ſerunt̃ menſe aprili. Tubere meli
us inſeruntur in pruno ſilueſtri & malo cotoneo. In calabrice ea ſpina eſt ſilueſtris
quęcūq; optīe & mixas recipit utiliter & ſorbos.

PLantas ex ſeminario transferre in aliud priuſquam in ſuo loco ponant̃ opero-
ſe pręcipi arbitror: licet tranſlatione folia latiora fieri ſpōdeāt ulmoꝝ priuſquā folio

ueſtiantur ſamara colligēda eſt circa martias kl. cum flaueſcere īcipit. Dein biduo in
umbra ſiccata ſerēda denſa in re fracta terra ſuper minutatim cribrata craſſitudīe quę
in cupręſſis pluuię ſi non adiuuēt rigandum differēde ex areaꝝ uenis poſt annum
in ulmaria interuallo pedali in quanq; partē maritas ulmos autumno ſerere utilius
quia carēt ſemine non ut e plantis ſerunt̃ in arbuſtū quinquenies ſub urno transfe/
runtur aut ut quibuſdā placet quę uicenum pedum eſſe ſulco qui nouenarius dicit̃
altitudine pedum triū pari latitudine & eo amplius circa poſitas pedes terni undiq;
ex ſolido ad aggerant̃ arulas id uocant in campania. Interualla ex loci natura ſumūt̃
tariores ſerendas in campeſtribus cōuenit populos & fraxinos quia feſtinātius ger/
minant diſponi quoq; maturius conuenit hoc eſt ab idibus Feb. plantis & ipſas na/
ſcentes. In diſponendis arboribus arbuſtiſq; ac uineis qui runcalis ordinū ratio uul/
gata & neceſſaria non pro flatu modo utilis. Veꝝ & aſpectu grata quoq; modo intu
eare in ordinē ſe porrigēte uerſu. Populis eadē ratio ſeminandi quę ulmos ſerendi
transferēdi quoq; e ſeminariis eadē & ſiluis. Ante omnia igit̃ in ſimilē transferri ter
ram aut meliorē oportet. Nec ex tepidis aut pręcocibus in frigidos & ſerotios ſitus
ut neque ex his in illos pręfodere ſcrobes ante ſi fieri poſſit tanto prius donec pīgui
ceſpite obducantur. Mago ante annum fieri iubet ut ſolē pluuiamq; combibant aut
ſi conditio largita non ſit ignes in medio fieri ante menſes duos: nec niſi poſt ībres
in his ſeri. Altitudinē illoꝝ in argilloſo ac duro ſolo trium cubitoꝝ eſſe in quaq; pte
In primis amplius palmo & ubiq; caminata foſſura ore cōpręſſiore ſint. Nigra uero
terra duo cubita & Palmum quadratis angulis. Eadē mēſura gręci auctores cōſenti/
unt non altiores quino ſemipede eſſe debere nec latiores enim pedibus. Nuſquam
uero ſeſquipede minus altos: quoniam in humido ſolo ad uicina perueniat. Cato ſi
locus aquoſus ſit inquit latus pedes ternos in faucibus: imoq; palmum & pedē al/
titudine quattuor pedū eos lapides cōſcerni aut ſi non ſit perticis ſalignis uiridibus
Sineq; hęc ſint ſarmentis ita ut in altitudinē ſemipedē trahatur. Nobis adiiciendū
uidetur ex pręducta arboꝝ natura ut altius dimittantur. Ea quę ſumma tellure gau/
dent tanꝗ fraxinus olea hęc & ſimilia quaternos pedes oportet demitti: cęteris ſi alti/
tudinis pedes ternos effecerint. Excide inquit radicē iſtam papyrius curſor īperator
ad terrorē pręneſtinoꝝ pretoris pręſtringi ſecurius ſe teſte innoxium abradi partes
quę ſe nudauerint teſtis. Aliqui lapides rotundos ſubiici malūt & qui cōtineāt hu/
morem & transmittant. Non itē planos facere & a tenero arcere radicē exiſtimantes
glarea ſubſtrata inter utranq; ſentetiam fuerit. Arborē nec minorē bina: nec maiorē
trima transferri quidā pręcipiunt: alii cum annū compleat. Cato craſſiorem v. digitis
non omiſit. Idē ſi abſtineret meridianam cęli partem ſignare in cortice ut tranſlatis
iiſdem in aſſuetis ſtatueret̃ oris ne aquilonię meridianis oppoſitę ſolibus finderēt̃
et algerent meridianę aquilonibus quod e diuerſo affectant etiam quidam in uite fi
coque permutantes in contrarium. Denſiores enim folio ita fieri magiſq; ꝓtegere
fructum & minus amittere ficumq; ſic etiam ſcanſilem fieri. Pleriq; id demū cauēt
ut plaga deputati cacuminis meridiem ſpectet ignari fiſſuris nimii uaporis opponi
Id quidē in horam diei quintā uel octauam ſpectare maluerint. Aeq; latet nō negli/
gendum ne radices mora īareſcāt neue ſeptētrionibus aut ab ea parte cęli uſq; ad ex/
ortū brumalem uēto flāte effodiantur arbores aut certe nō aduerſę his uentis radices
prębeātur propter quod emoriūtur ignaris cauſę agricolis. Cato omnes uētos & im
bres quoq; in tota trāſlatioē damnat & ad hęc proderit ꝗplurimū terrę in qua uixerit
radicibus cohęrere ac totas ceſpite circūligari. Cum ob id Cato in corbibus trāſferri
iubeat. Proculdubio utiliſſime quidam ſummam terram contētus eſt ſubdi. Quidā
punicis malis ſubſtrato lapide nō rumpi pomum in arboribus tradūt Radices in/
flexas poi melius arborē ipſam ita locari ut media ſit totius ſcrobis neceſſariū. Ficus
in Cicilia bulboꝝ hoc genus conſeritur: ociſſime ferre tradit̃ pomum uermiculatioī

obnoxium quo uicio non carent reliqua poma similiter sata. Radicum eius magnā adhibendā curam ut exemptas appareat non auulsas quis dubitet qua ratione & reliqua confessa omittimus sicuti terram circa radices festucato spissandā quod Cato primum in ea re esse censet: plagam quoq; a trunco oblini fimo & foliis prȩligari prȩcipiens.

HVius loci pars est ad interualla pertinens. Quidā punicas & myrtos & lauros densiores seri iusserunt: in pedibus tamen nouenis. Malos amplius paulo uel magis etiam pyros: magisq; amygdalas & ficos quoniam optime diiudicabit interualla ramoꝝ amplitudinis ratio locorūq; & umbrȩ cuiusq; arboris quoniam has quoq; obseruari oportet. Breues sunt q̃uis magnaꝝ arboꝝ in orbē ramos circinnet ut in malis pyrisque eȩdē enormes cerasis lauris.

NAm quȩdam umbraꝝ proprietas. Iuglandiū grauis & noxia etiam capiti humano: omnibusq; iuxta satis. Necat gramina & pinus: sed uētis utraq; resistit quoniam & protecta uineaꝝ ratione egēt stillicidia. Pinus quercus ilicis pōderosissima. Cuprȩssi umbra minima & in se cōuoluta. Ficoꝝ leuis q̃uis sparsa: ideoq; inter uineas seri non uetantur. Vlmoꝝ leuis etiam nutriens quȩcūq; opacat. Attico hoc quoq; uidet̃e grauissimis. Nec dubito si emittant̃ in ramos constricta quidē mollius noxiam esse non arbitror. Iucunda & platani q̃q̃ crassa licet gramini credere nō soli haud alia lȩtius operiente thoros populo nulla ludētibus foliis pingui alno sed pascens sata. Vitis sibi sufficit mobili folio iactaturq; crebro solē umbra tēperās eodē graui protegens in imbre. Omnium fere lenis umbra quoꝝ pediculi longi ponenda quando quibusq; satis umbra aut nutrix aut nouerca est. Iuglandū quidē pinorūque et picearum et abietis quȩcūque attigere non dubie uenenum est.

STillicidii breuis diffinitio est omnium quȩ protectu frondis ita defenduntur ut per ipsas non defluant imbres stilla sena est. Ergo plurimū intererit hac in questione terra in qua seruntur in quantum arbores quaiq; alat iam per se. Colles minora quȩrunt interualla uētosis locis crebriores seri conducit: olea tamē maxiō interuallo de qua Catonis Italia sentēcia ēst in xxv. pedibus plurimū xxx. seri. Sed hoc uariatur locoꝝ natura non alio maior in bȩtica arbor. In africa uero fides apud auctores erit milliarias uocari multas a pondere olei quod ferant annuo prouētu lxxv. pedes. Mago interuallo dedit undiq; aut in macro solo ac duro ac uētoso minimum lxv. Bȩtica quidē uberrimas messes inter oleas metit. Illam inscitiam pudendā esse conueniet adultas interductari plus iusto & in senecta prȩcipitare: aut ut plerūq; ipsis qui posuere coarguentibus imperitiam suam totas excidere. Nihil est fȩdius agricolis q̃ castȩ rei potentia multo iam ut prȩstet laxitate delinquere.

QVȩdam autē natura tarde crescūt & in primis semine tantum nascētia & lōgȩuo durantia atque cito occidūt uelocia sunt ut ficus punica: prunus: malus: myrtus pinus salix & tamē antecedūt diuitiis. In trimatu enim fere incipiunt. Tamē ex his lentissima est pyrus. Ocissima omnium cipirus frutex protinus enim floret semēq; profert. Omnia uero celerius adolescūt stolonibus ablatis unamq; in stirpē redactis alimētis. Eadē natura & propagines docuit. Rubi nanq; curuati gracilitate & simul proceritate nimia defigunt rursus in terram capita iterūq; nascunt̃ ex sese repleturi omnia ni resistat cultura prorsus ut uideri possint hoīes terrȩ causa geniti. Ita pessiā atq; execranda res: propaginē tamen docuit acquiri radicem: eadē autē natura est hederis Cato propagari prȩter uitem tradit ficum oleam punica malorum genera oīa lauros prunum myrtos nuces auellanas & prȩnestinas platanū & propagationum duo genera ramo ab arbore deprȩsso in scrobē quattuor pedum quoq; & post bieniū

amputato flexu plantaq; translata post trimatū: quas si lōgius ferre libeat in quallis statim aut uasis fictilibus defodere propagines aptissimū ut in his transferat. Alterū genus luxuriosius in ipsa arbore radices sollicitando traiectis per uasa fictilia uel quallos ramus terraq; circūpactis atq; hoc blandimēto īpetratis radicibus inter poma ipsa & cacuminum summa etenim cacumina hoc modo petunt audaci īgenio arborem aliam longe a tellure faciēdi eodē quo supra biennii spatio abscissa.

SAbina herba & propagine seritur & auulsione tradunt fere uini aut e parietibus latere tonso ali. Iisdē modis Rosmarinum serunt & ramo quoniam neutro semen Rhododendrū propagine & semine.

SEmine quoq; inserere natura docuit raptim auium fame deuorato solidoque et alui tēpore madido cum fecundo fimi medicamine abiecto in mollibus arborum lecticis & uentis sępe translato in aliquas corticum rimas. Vnde uidimus cerasum in salice platanum in lauro: laurum in ceraso & baccassimul discolores. Tradunt et monedulam condentē semina in thesauros cauernaꝝ eiusdem rei prębere causas hic nata inocculatatio sutorię simili fistulę aperiendi in arbore oculū cortice exciso semē que includendi eadē fistula sublatum ex alia in ficis hoc & malis. Hęc fuit moderatio antiqua Virgiliana quęrit sinum in modo germine expulsi corticis gēmamque ex alio arbore īcludit & hactenus natura ipsa docuit. Insitionum autē casus magister alius & pene numerosior ad hunc modum agricola sedulus casam sępis munimēto quominus putresceret sudes limē subdidit ex hederis. At illę uiuaci morsu apprębensę suam ex alieno fecere uitam apparuitq; truncum esse pro terra. Aufertur ergo serra ęqualiter superficies leuigatur falce trūcus. Ratio duplex. Postea & prima īter corticē lignumq; inserēdi. Timebant enī prisci truncum findere mox inforare ausi medio. Ipsiq; in eo medullę calamū imprimebant unum inserētes. Neq; enī plures capiebat medulla subtilior: postea ratio uel senes adiici mortalitati eorum & numero per media leuiter trunco fisso cuneoq; tenui fissuram custodiente donec cuspidatim decisus descendat in rimam calamus: multa in hoc seruāda primū omnium quę patiatur cortus talem arbor & cuius arboris calamus. Varie quoq; & non iisdem in partibus. Subest omnibus succus uitibus ficisq; media licciora & e summa parte cōceptus ideoq; illic surculi petunt oleis circa medias succus: ūde & surculis cacumia sitiunt. Facillime coalescunt quibus eadē corticis natura quęq; pariter florētia. Eiusdem horę gignationē succorūq; sotietatē habent lenta res quotiens huidis repugnāt sicca mollibus corticum dura. Reliqua obseruatione fissura in nodo fiat. Repudiat quippe aduenam inhospitalis duritia & in parte nitidissima ne lōgior multo tribus digitis ne obliqua ne translucens Virgilius e cacumine inseri uetat: certumq; est ab humeris arborum orientē ęstiuum spectantibus surculos petendos: & e feracibus et e germine nouello nisi uetustate arbori inserantur. Id enim robustiores esse debent Pręterea ut pręgnantes hoc est germinatione turgētes & qui parere illo sperauerint anno bimi utiq; nec tenuiores digito minimo. Inserunt autē & in uersi. Cū id agit et minor altitudo in latitudinē se fundat ante omnia gemātes nitere cōueniet: nihil usquā ulcerosum aut retorridum esse spei fauet medulla calami cōmisurę si in matre ligni corticisq; iungant. Id enim satius q̄ foris cortices ęquari calami exacutio ne nudet medullam tenui tamen fistula detegat fastigatio leui discedat cuneo tribus non ampliore digitis. Quod facillime cōtingit tinctum aqua: nec excutiatur in uēto ne cortex aligno decidat alterutrū calamus ad corticē usque suum deprimatur ne laxet dum reprimitur neue cortex replicetur in rugas: ideo lachrymantes calamos inseri non oportet nō hercule magis q̄ aridos quia illo modo libat humore nimio cortex hoc uitali defectu non humescit neq; concorporat. Id etiam religiois seruāt ut luna

crescẽte calamus utraq; deprimatur manu & alioquin in hoc opere duę simul manus
nitantur necessario tẽperamẽto. Validius enim demissi tardius ferunt fortius durãt
Contraria e diuerso ne hiscat minimũ prima laxeq; capiat aut ne parum & exprimat
aut cõpręssum necet: hoc maxime pręcauendũ ne inpręualide excipientis truncum
in media fissura relinquãt. Vestigio quidem fissurę falce in truncis facto salice prę-
ligant marginem ipsum: postea cuneos fundunt continentẽ uinculo libertatẽ debi
scendi. Quędam in plantario insita eadẽ die transferunt. Si crassior truncus iserant
inter corticẽ & lignum inseri melius cuneo optime osseo ne cortice rumpat laxato
Cerasi libro dempto finduntur hę solę & post brumam inseruntur dempto libro habẽt
quasi lanuginẽ quę si cõpręhendit isitum putrefacit icolume cuneo adactũ utilissiẽ
astringitur. Inserere aptissimũ q̃ proxime terrę patiatur nodoꝝ trunciq; ratio emine
re calami sex digitoꝝ longitudine non amplius debẽt. Cato argillę uel cretę harenã
fimumq; bubulum admisceri atq; ita usq; ad lentorẽ subigi iubet. Idque interponi
et circumlini. Ex his quę cõmentatus est facile apparet illa ętate inter lignũ & corticẽ
nec alio modo inserere solitos aut ultra latitudinẽ duum digitoꝝ calamos dimittere
Inseri autẽ pręcipit pyra ac mala per uer & solsticium diebus l. post uindemiã oleas
et ficos: per uer tantum luna sitiente hoc est sicca. Pręterea post meridiẽ ac sine uẽto
austro: mirumq; non contẽtus insitum munisset ut dictum est. Sed cespite ab ibre
frigoribusq; protexisse ac molibus hiffidoꝝ uiminum fascibus ligua bubula herbę
id genus est. Insuper obtegi iubet eamq; illigari opertam stramentis. Nũc abunde
arbitrantur paleato farcire libro duos digitos insitos extante neruo. Inserẽdi tẽpus
urget incitãtibus se gemis pręterq̃ in olea cuius diutissime oculi parturiũt minimũ
que succi habet sub cortice qui nimius insitis nocet. Punica uero & ficum q̃q̃ alias
sicca sint recrastinare minime utile. Pyrum uel florentẽ iserere licet & in maiũ quoq;
mensem protẽdere insitionem. Quod si longius afferantur pomoꝝ calami rapto ifixo
optime custodire succũ arbitrantur seruari iter duos imbrices iuxta riuos uel piscinas
utrinq; terra obstructos.

VItes uero in scrobibus siccis stramẽto opertas ac deinde terra obrutas ut cacu-
mine existant. Cato uitẽ tribus modis inserit pręsectam findi iubet & per medullã
in eam surculos exacutos ut dictũ est addi medullas iũgi. Alter est si sese uites con-
tingant utriusq; in obliquũ latere contrario adrasas iũctis medullis colligari. Tertiũ
genus est terebrare uitem in obliquũ ad medullam calamosq; addere longos pedes
binos atq; ita ligatum insitum intritũq; illitũ operire terra calamis subrectis. Nostra
ętas correxit ut gallica uteretur terebra quę excauat: nec urit quoniam adustio ois hebe
tat atq; ut gẽmascere incipit ligetur calamus nec plusquã binis ab isito emineat ocu-
lis. Vlmi uimine alligato bina circũdentur acie a duabus partibus ut inde potius di-
stillet humor qui maxime uites infestat: deinde cũ eualuissent flagella pedes binos
uinculum isiti incidentur libertati crassitudine permixta. Vitibus inserẽdis tempus
dedere ab ęquinoctio autumno ad germinationis initia. Satiuę plantę siluestriũ ra-
dicibus inseruntur natura siccioribus si satiuę siluestribus inserantur generant iferitatẽ
Reliqua cęlo constant. Aptissima insitis siccitas huius est remediũ appositis fictili-
bus uasis modicus humor per cinerẽ distillat. Inocculatio rores amat leues.

EMplasti ratio & ipsa ex moderatione nata uideri potest. Crasso autẽ maxime
cortice conuenit sicut est ficis: ergo amputatis omnibus ramis ne succũ auocẽt niti-
dissima in parte quę pręcipua cernatur hilaritas exẽpta scutula ita ne descendat ferrũ
ultra corticẽ iprimitur ex alia corticis parte cum sui germinis mamma si compage
densata ut cicatrici locus nõ sit & statim unitas fiat nec humorẽ nec afflatũ recipiẽs
Nihilominus tamẽ & luto munire & uinculo melius hoc genus non pridẽ reptũ

uolunt qui nouis moribus fauent sed & apud ueteres grecos inuenitur & apud Ca-
tonem qui oleam ficumq; sic inseri iussit mẽsura etiam prefinita secundum reliquã
diligẽtiam suam cortices scalpro excidi quattuor digitoꝝ longitudine & triũ latitu-
dine atq; ita coargumẽtari ex illa sua uitrica oblita. Eadẽ ratio & in malo quidã huic
generi miscuere fissuram in uitibus exẽpta cortici surculo a latere plano adigendo
Tot modis insitam arborẽ uidimus iuxta thiburtes tullias omni genere pomorum
onustam: alio ramo nucibus: alio baccis: aliud uite pyris ficis punicis: malorumque
generibus: sed huic breuis uita. Nec tamẽ experimentis omnẽ assequi naturã possu-
mus: quedam enim nasci nisi sponte nullo modo queũt: eaq; in uitibus & desertis
locis tantum preueniunt. Capacissima ĩsitoꝝ omniũ dicitur platanus postea robur
Verũ utraque sapores corrũpunt. Quedã omni genere inseruntur ut & punice uitis
nõ recipit emplasta: nec quibus tenuis aut caducus rimosusq; cortex: neq; in occula-
tione sicce aut humoris exigui fertilissima omniũ inocculatio: postea emplastratio
sed utraq; infirmissima & que cortice tantũ nitunť uel leui aura ocyssime deplãtãť
Inserere firmissimum & fecundius quam serere.

NOn est omittẽda raritas unius exempli. Corelius eques Ro. Aceste genitus in-
seruit castaneam suometipsam surculo in Neapolitano agro sic facta est castanea
que ab eo nomen accepit inter laudatas: postea heres eiusdẽ liberta correlianam iterũ
inseruit: hec est inter eas differẽtia: illa copiosior: hec correliana melior. Reliqua ge-
nera casus ingenio suo excogitauit ac defractos serere ramos docuit cum pali defixi
radices cepissent multa sic feruntur. In primis et ficus omnibusq; aliis modis nascẽs
preterq̃ taleis optime quidẽ si uastiore ramo pali modo exacuto adigatť alte exiguo
super terram relicto capite eoque ipsa harena cooperto. Ramo serunť & punica pa-
lis laxato prius meatu. Item myrtus omnium hoꝝ longitudine trium pedũ crassitu
dine minus brachiali cortice diligẽter seruato trunco exacuto: myrtus & taleis seriť
morus talea tãtum: quoniam in ulmo eam inseri religio fulguꝝ prohibet: quapro-
pter de talearum satu nunc dicẽdum est. Seruandum in eo ante omnia ut talee ex fe-
racibus fiant arboribus: ne curue neue scabre aut bifurce ne tenuiores q̃ ut manum
impleant: ne minores pedalibus ut illibato cortice atq; ut sectura ĩferior ponatť sem-
per & quod erit ab radice accumulenturq; germinatio terra donec robur plãta capiat

QVe custodienda in taleaꝝ cura Cato indicauerit ipsius uerbis optime precipi-
emus taleas oleaginas quas in scrobe saturus eris tripedaneas facito diligẽterq; tracta
to ne liber laboret cum dolaber aut scaber quas in seminario saturus eris pedales fa-
cito eas sic inserito locus bipedalio subactus sit beneq; glutus. Cum taleam oppri-
mito. Si parum descẽdat malleo: aut mateola addicito: cauetoq; ne librũ scindas. Cũ
adiicis palo prius locum ne feceris q̃ taleam dimittas. Ita melius uiuet talea & ubi
trime sunt. Tunc deniq; cure sint ubi liber se uertet si in scrobibus aut in sulcis seras
ternas taleas ponito eas diuaricato super terra, ne plus quattuor digitos transuerso
semine uel oculos serito diligẽter oleam eximere oportet & radices q̃ plurimas cũ
terra ferre. Vbi radices bene operueris calcare bene ne quid noceat. Si quis quaerat
quod tempus olee serende sit agro sicco per sementẽ agro leto per uer. Oliuetũ die-
bus xv. ante equinoctium uernum incipito putare ex eo die dies xl. recte putabis id
hoc modo putato q̃ locus recte ferax erit que arida & si quid erunt uetus ĩterfregerit
inde ea omnia eximito qua locus ferax non erit id plus conscẽdito aratoq; bene eno-
dato stirpesq; leues facito circum oleas autũno ablaqueato & stercus adiicito qui oli-
uetum sepissime & altissime miscebit: is tenuissimas radices exarabit. Radicẽ si sur-
sum abibunt crassiores fient & eo in radices uires olee abibunt. Que genera olearũ
uel in quo genere terre uiuere & seri debeant: & quo spectare quoq; olíueta diximus

in ratioẽ olei. Mago in colle & siccis & argilla inter autumnũ & brumam seu iubet In crasso aut humido aut subriguo a messe ad brumam quod pręcepisse eum africe intelligitur. Italię quidẽ nunc uere maxime seri sed & autũno si libeat post ęquinoctium xl. diebus ad uergiliaꝝ occasum xiiii. soli dies sunt quibus seri noceat. Africę peculiare quod in oleastro est inserito quadã ęternitate cum senescant proxima adoptioni uirga emissa: atq; ita alia arbore ex eadẽ uiuescẽte. Iterũq; & quotiens opus sit ut eius eadẽ oliueta cõstẽt. Inseritur autẽ oleaster calamo & in occulatione. Olea ubi quercus effossa sit male ponitur quoniam uermes qui raucę uocant̃ in radice quercus nascuntur & transeunt. Non inhumare taleas aut siccare priusquã serant̃ utilius compertum. Vetus oliuetũ ab ęquinoctio uerno intra uergiliarũ exortũ interradi Alternis annis melius inuẽtum. Itẽ muscum circũdare radici: circũfodi autẽ omibus annis a solstitio duum cubitoꝝ scrobe pedali altitudine stercorati tertio ãno. Mago idem amygdalas ab occasu arcturi ad brumã seri iubet. Pyra non eodẽ tẽpore omnia quoniam neq; floreant. Eadẽ oblonga aut rotũda ab occasu uergiliaꝝ ad brumã. Reliqua genera media hyeme ad occasum sagittare subsolanũ aut septẽtriones spectãtia laurum ab occasu aquilę ad occasum sagittę. Connexa enim de tẽpore serẽdi ratio est uere & ab autũno id ex magna parte fieri decreuere. Est & alia hora circa canis ortus paucioribus nota quoniam non omnibus locis pariter utilis ĩtelligit̃. Sed haud omittẽda nobis non tractus alicuius rationẽ: uerum naturę potius indagãtibus in cyrenaica regione sub ethesiaꝝ flatu conserunt: necnon in gręcia oleam: maxime in lycaonia cuius insula & uites tunc serit. Cęteri apud gręcos inoccularo & ĩserere non dubitant: sed arbores non ferunt: plurimũq; in eo locoꝝ natura pollet. Nanq; in ęgypto omni serunt mẽse & ubicũq; imbres ęstiui non sunt ut in India & ęthiopia necessario post hęc autũno serunt̃ arbores: ergo tria tẽpora. Eadẽ germinationis uer et canis arcturiq; ortus. Neq; enim animalium tantũ est ad coitum auiditas sed multo maior terrę ac satoꝝ omnium libido: qua tẽpestiue uti plurimũ interest. Conceptus peculiare utiq; in insitis cum sit mutua cupiditas utriq; cocũdi. Qui uer probant ab ęquinoctio statim admittunt prędicantes germina parturire: ideo faciles corticum esse complexus qui pręferũt autũnum ab arcturi exortu: quoniam statim radicem quandam capiant & ad uer parata ueniant atq; non protinus germinatio auferat uires quedam tamen statutum tẽpus anni habent ubiq; & cerasi & amygdali circa brumam serendi uel inserendi De plurimis locoꝝ situs optime iudicant. Frigida enim et aquosa neruo conseri oportet: sicca & calida autumno. Communis quidẽ italię ratio tẽpora ad hunc modum distribuit mora ab idibus Feb in ęquinoctiũ pyra autũnum ita ut brumam xv. ne minus diebus antecedãt. Malis ęstiuis & cotoneis. Item sorbis prunis post mediam hyemẽ in idus Feb. Siliquę gręcę & persicis ante brumã per autũnum nucibus iuglandi & pineę & auellanę gręcę atq; castaneę a kl. hanc in siccis semine. Illam in humidis uirga seri diximus.

Est etiam num noua inserẽdi ratio ne quid sciens quidẽ pręterea quod usquam inuenerim columellę excogitatu ut affirmat ipsę quo uel diuersę insociabilesq; arborum naturę copulentur ut fici atq; oleę iuxta hanc seri ficum iubet non ampliori interuallo q̃ ut coniungi large possit ramo oleę q̃ maxime sequaci atq; obedituro cũq; interim tẽpore edomari meditatione curuandi. Postea fico adempta uires quod euenire trimę atq; utiq; quinquẽnii solet detruncata superficie ipsaq; deputata & ut dictum est abraso cacumine defigi in crure fici custoditum uiculis ne curuatura fugiat. Ita quodam propaginũ insitorũq; tẽperamẽto triennio cõmune iter duas matres quarto anno abscissum totũ adoptantis esse nondum uulgata ratione aut mihi certe satis cõperta. Cęterum eadẽ illa de calidis frigidisq; & humidis ac siccis supradicta ratio & scrobes fodere monstrauit. In aquosis enim neq; amplos neq; altos facere

expedit. Altos in ęstiuo solo & sicco ut q̃maxime accipiant aquam contineãtq;: hęc et arbores colendi ratio est. Feruētibus enim locis accumulãt ęstate radices operiũtq; ne solis arbor exurat. Alibi ablaqueant per flatusq; admittunt. i. hyeme cumulis a gelu uindicant contra illi hyeme aperiunt humoreq; sitientibus quęrunt ubicunq; circũfodiendi arbores ratio in circuitum pedes in orbē ternos neq; id in pratis quoniam ardore solis humorisq; in summa tellure oberrant. Et de arboribus quidē fructus gratia serēdis inserēdisq; in uniuersum sunt dicta.

HInc restat eaꝝ ratio quę propter alias seruntꝰ ac uineas maximeq; ceduo ligno principatum in his obtinēt salices quaꝝ loco madido tamen refosso duos pedes et semipedē talea sesquipedali uel pertica quę utilior quo planior iteruallo esse debent pedes semistres pedibus binis a terra putatione cohercentꝰ ut se in latitudinē fundãt ac sine scalis condeantꝰ. Salix enim fecundior est quo terrę propior has quoq; oı̄bus annis confodi iubet mense Aprili: hęc est uiminalium cultura. Perticalis & uirga et talea seritur fossum eadē perticas ex ea iustum est cędi quarto fere anno & hę autem senescentium pręsartiunt locum pertica immēsa post annũ recisa salicis uiminalis uirga singula sufficiunt xxv. uinee iugeribus eiusdē rei causa populus alba seritꝰ bipedaneo pastinatu talea sesquipedali biduo siccata palmipedali iteruallo terra sup incerata duum cubitoꝝ crassitudine harũdo ęternũ dilutiori q̃ e solo gaudet. Seritꝰ bulbo radicis quod alii oculum appellant dodrandali scrobe iteruallo duum pedum et semipedes: reficiturq; ex sese uetere harũdineto extirpato quod utilius reputatum quam castrare sicut antea. Nanq; inter se radices serpunt mutuoq; decursu necantur Tempus inserēdi priusquã oculi harundinũ intumescant ante kl. Martias crescit ad brumam usq; desinitq; cum durescere incipit: hoc signum tempestiuã habet cesuram et hanc autē quotiens & uineam fodiendam putant. Seritꝰ & transuersa nõ alte terra condita erumpuntq; e singulis oculis totidē plantę. Seritur & deplantata pedali sulco binis obrutis gemmis ut tertius nodus terram attingat prono cacumine ne rores concipiat. Cęditur decrescēte luna uineis anno siccata utilior q̃ uiridis. Castanea pedamentis omnibus profertur facilitate tractatus perdurandi paruicatia regerminatione cędua uel salice letior quęrit solũ facile nec tamē harenosum: maximeq; sabulum humidum aut carbunculum uel tofitaceam farinam quãlibet opaco septētrionalique & pręfrigido situ uel etiam decliui. Recusat eadē gallam rubricã cretã oı̄q; terrę fecunditate qua seri nuces diximus sed nisi & maximis non prouenit nec nisi quinis aceruatim satis perfringi solum debet supra ex nouēbri mēse in Februarium quo solute sponte cadunt ex arbore atq; subnascuntꝰ. Interualla sunt pedalia undiq; sulco dodrantali. Ex hoc seminario transferuntꝰ in aliud bipedali interuallo post biennium. Sũt & propagines nu li quidē faciliores. nudata enim radice tota in sulco prosternitur. Tunc ex cacumine super terram relicto renascitur & alia ab radice: sed translata nescit hospitari: pauetq; nouitatē biennio fere postea prosilit. Ideo nucibus potiusquã uite plantaria cędua implentꝰ cultura non alia q̃ supradictis fodiēdis supputandisque per biēnium sequēs. De cętero ipsa se colit umbra stolone superuacuo se necante. Cęditur intra septimũ annum sufficiunt pedamēta unius iugeri uicenis uineaꝝ iugeribus quando etiam ea bifida stirpe fiunt: durantque ultra alteram siluę suę cęsuram. Aesculus similiter prouenit cęsura triennio senior minus morosa nasci in quacunque terra seritur uere balanum sed nisi ęsculi scrobe drodantali interuallis duoꝝ pedum seritur leuiter quater anno. hoc pedamētum minime putrescit lęsum que maxime frutificat. Pręter hęc sunt cędua quę diximus fraxinus laurus persica corilus malus: sed tardius nascuntur: terramque defixa uix tollerat nõ modo humorem samblicus contra firmissima ad palum taleis seritur ut populus. Nam de cupręsso satis diximus.

ET prędictis uelut armamẽtis uineaꝝ restat ipsarum natura pręcipua tradenda
causa uitium surculis & quarũdam arboꝝ quibus fungosior intus natura genicula-
tis capoꝝ nodi inter sępiunt medullam ferculę ipsę breues & ad summã breuiores
articulis atq; internodia duo ĩcludunt medulla siue ita uitalis anima est ante se tẽdit
longitudinẽ impellẽs q̃diu nodi peruia patet fistula: cum uero cõcreti ademere cũ
transitum repercussa erumpit ab ima sui parte iuxta priorẽ nodum alterius laterum
semper ũguinibus ut dictum est in harũdine ac ferula quoꝝ dextꝝ ab imo ĩtelligit̃
articulo leuum proximo atq; ita pernices. Hęc uocatur in uite gemma cũ ibi cespitẽ
facit: ante uero q̃ faciat in concauo oculus & in cacumine ipso gramẽ sic palmites
nepotes uuę folia pampini gignant̃. Mirumq; firmiora esse in dextra parte genista
Hos ergo in surculis nodos cum serunt̃ medios secari oportet ita ne profluat me-
dulla. Et in fico quidẽ dodrantali & taxili solo patefacto serunt̃ sic ut descendãt quę
proxima arbori fuerunt duo oculi extra terram emineant. Oculi autẽ in arboꝝ surcu
lis proprie uocantur unde germinãt. Hac de causa in plantariis aliquando eodem
anno ferunt quos fuere laturi fructus in arbore cum tẽpestiue sati pregnantes inco-
atos conceptus aliubi pariũt. Ita satas ficos uites tertio anno transferre facile est: hoc
pro senescẽdi celeritate attributũ huic arbori ut citissime proueniat. Vitiũ numero-
sior satus est primo omnium nihil seritur ex his nisi inutile & deputatũ in sarmẽta
opputatur autẽ quicquid proximo tulit fructum solebat capitulatus utrinq; e duro
surculus seri eoq; argumẽto malleolus etiam uocatur nunc: postea auelli cum sua cal
ce ceptus est ut in fico neq; aliud est uiuatius Tertium genus adiectum etiam num
expeditius sine calce quod sagittę uocant̃ cum intorti propagantur Id enim cũ ĩcisi
nec intorti trigemines: plures autẽ ex eodem surculo hoc modo fiunt. Serere a pam-
pinariis sterile est necnon fecundo oportet: quę raros habet nodos ĩfecunda iudicat̃
densitas gẽmaꝝ fertilitatis indicium est. Quidam seri uetant: nisi eos qui floruerint
surculos. Sagittas serere minus utile: quoniam in transferendo facile rumpit̃ quod
intortum fuit. Seruntur pedali non breuiores longitudine quinq; sex ue nodorum
pauciores tribus gemmis in hac mensura esse non poterunt. Inseri eodem die quo
putantur utilissimũ. Si multo postea necesse sit serere custoditos sic uti pręcipimus
utiq; ne extra terram positi sole inarescant uentoue aut frigore hebetentur. Qui diu-
tius in sicco fuerint priusquã serant̃ inq̃ pluribus diebus reuirescant. Solum apricũ
et q̃ amplissimum in seminario: siue in uinea bidente pastinari debet ternos pedes
bipalio alto reiecto quaternum pedum fermẽto ita ut in pedes binos fossa procedat
fossum purgari & extendi ne crudum relinquatur. Verum exigi mensura male pa-
stinatum depręhendunt scamna ĩequalia metienda est & ea pars quę interiacet pul-
uinis. Surculi seruntur & in scrobe et in sulco longiore superq; tenerrima ingeritur
terra. Sed in gracili solo frustra nisi substrato pinguiore nec minusquã duos integi
oportet & proximam attingi terram & eodem paxillo deprimi & spissari. Interesse
in plantario sesquipedes inter bina semina latitudinẽ in longitudinem semisses. Ita
satos malleolos xxxiiii. mense redire in unum articulum nisi ipse parcatur: oculorũ
deinde materia ẽmicat xxxvi. mense uiue radix transfertur. En & luxuriosa ratio ui-
tes serendi ut quattuor malleoli uehementi uiculo colligent̃ in parte luxuriosa atq;
ita per ossa bibuli cruris uel per colla fictilia traiecti obruant̃ binis eminẽtibus gẽ-
mis humescant hoc modo: recisiq; palmitẽ emittũt. Postea est fistula fracta radix li-
bere cadit uires: utranq; omnium corpoꝝ fert suoꝝ acino. In alio genere inuẽtu no-
uitio funditur malleolus medullaq; crassa eximitur: hinc colligant̃ & ipsi malleo ita
ut gemmis parcatur omni modo. Tunc malleolo in terra fixo mixta seritur & cum
spargere cęperit caules decidit̃ foditq; sępius. Talis uuę acinos in hoc in se ligni ha-
bituros Columella promittit cum uiuere semina ipsa per quã mirum sit medulla

adempta naſci ſurculis: etiã quibus non ſit articulatio arbores non omittẽdũ uidet̃
Nanq; buxi tenuiſſimis quinis ſeniſq; colligatis depactiſq; quę proueniũt. Quõdã
in obſeruatione erat ut defringerẽtur ex ĩputata buxo aliter uiuere non crediti. De-
traxere hac experimẽta. Seminarii curã ſequitur uineaꝝ ratio quinq; geneꝝ hę ſpar-
ſis per terrã palmitibus aut ſe uite ſubrecta uel cum amminiculo ſiue iugo aut pe-
date ſimplici iugo aut cõpluuiatę quadruplici: quę pedatę ratio eadẽ intelligit̃ eius
quoq; in qua ſine amminiculo uitis per ſe ſtabit. Id enim non fit niſi pedamẽti in-
opia. Simplici iugo cõſtat porrecto ordine quam canteriũ appellant: melior ea uino
quonian ſibi ipſa non obumbrat aſſiduoq; ſole coquitur & afflatum magis ſentit
Celerius rorẽ dimittit pampinationi quoq; & occaſioni omniq; operi facilior. Super
cętera defloreſcit utilius. Iugum fit pertica aut harũdine aut crine funiculo ue ut in
hiſpania brunduſioq;. Compluuiata copioſior uino eſt dicta a cauis ędium complu
uiis: diuiditur in quaternas partes totidẽ iugis huius ſerẽdi ratio dicetur. Eadẽ uali-
tura modi genere. In hoc uero numeroſior. Tantum uero tribus ſerit̃ modis optĩe
in paſtinato proxime in ſulco nouiſſime in ſcrobe.

SVlco latitudo palmę ſatis eſt ſcrobibus ternoꝝ pedum in quãcunq; partẽ alti-
tudo in quocũq; genere tripedalis. Ideo nec uitis minor trãſferri debet extatura etiã
num duabus gemmis Emolliri terrarum minutis ĩſcrobe uno: ſulciſq; fimo miſceri
neceſſarium cliuoſa altiores ſcrobes poſcunt pręterea puluinatis a deuexitate labris
qui ex his longiores fient ut uites binas accipiant e diuerſo alię locabuntur. Eſſe ui-
tis radicem in media ſcrobe oportet ſed in ipſam ſolido in orientem ęquinoctialem
ſpectare adminicula prima calamo accipere uineas limitari decumano .xviii. pedũ la-
titudinis ad contrarios uehiculoꝝ trãſitus aliiſq; conuerſis limitibus denum pedũ
diſtigui per media iugera aut ſi maior modus ſit totidẽ pedũ cardiẽ quot decuma-
num limitari ſemper uero quintanis ſemitari hic eſt in quinto quoq; palo ſingulę
iugo paginę includuntur ſolo ſpiſſo non niſi repaſtinato nec niſi unio radicẽ ſeri te
nero & ſoluto malleolum ſulco uel ſcrobe. In colles ſulcos agere tranſuerſos melius
quam paſtinare ut defluuia palis eaꝝ contineantur aquoſo cęlo uel ſicco ſolo malle-
olos autumno niſi ſi tractus ratio mutauerit. Siccus enĩ & calidus autumno poſcit
humidus frigiduſq; etiam uernis exitu. In arido ſolo uuę radix quoq; fruſtra ſerit̃
male & in ſiccis malleolus niſi poſt imbres aut in riguis uel frondens uitis & uſq;
ad ſolſticium recte uſq; ut in hiſpania. Quieſcere uentos ſationis die utiliſſimum
plerique auſtros optant. Cato abdicat. Intereſſe medio tẽperamento inter binas ui-
tes oportet pedes quinos nimium autẽ lęto ſolo pedes quaternos tenui plurimum
octonos. Vmbri & marſi ad uicenos ĩtermittunt a rationis gratia in his quę uocãt
procul & a pluuio & caliginoſo tractu rariores poni ſicco denſiores congruit ſubti-
litas parſimonię cõpendia inuenit cum uinea in paſtinato ſeratur obiter ſeminariũ
faciendi ut & uuę radix loco ſuo & malleolus qui tranſfertur inter uites eo ordine
ſeratur quę ratio in iugero circiter xv. uiuam radicẽ donat. Intra biennium autẽ fru-
ctus quo tardius in ſato prouenit q̃ in tranſlato. Viua radix poſita in uinea poſt ãnũ
reſecatur uſque ad terram ut unus tantum emineat oculus amminiculo iuxta affixo
et fimo addito. Simili modo & ſecundo anno reciditur uireſq; concipit & intra ſe
paſcit ſuffecturas honeri alias feſtinatione pariendi gracilis atq; ei uncidam cohibe-
atur caſtigatione tali in fętum exeat tota. Nihil auidius naſcitur ac niſi ad pariendũ
uires ſeruentur tota fit fętus. Pedamenta optima quę diximus aut radice robore ole
a que quę ſi non ſint pali iunipero cuprę ſſo alburno ſambuco. Reliquoꝝ generum
ſudes omnibus annis recidunt̃. Saluberrima in iugo harundo connexa faſciculis
durat quinis annis cum breuiore palmites ſarmẽto iũguntur inter ſe funum modo
ex hoc arcus functa dicũt̃. Tertius uineę ãnus palmitẽ uelocem robuſtumq; emittit

et quem faciat ętas uitē hic in iugum inſilit. Atqui tum execat eum ſpina falce au-
ferendo oculos ut longius euocent noxia iniuria utilior ení conſuetudo pariendi
ſatius ꝙ pampinos auiditate detegere uſq; quo placeat roborari eam Sunt qui uetāt
tangi proximo anno quo tranſlata ſit neq; ante ſexageſimū mēſem falce curari. Tūc
autē ad tres gēmas recidi:alii & proximo quidē anno recidunt ſed ut ternos quater-
nos ue ſingulis annis adiciiāt articulos:quarto demū perducāt ad iugum. Id utriq;
fructū tardum pręterea retorridū & nodoſum pluminoꝝ icremēto. Optimum autē
matrē eſſe firmam:poſtea fętum audacē Nec tutū eſt quod cicatricoſum magno im
peritię errore quicquid eſt tale plagis naſcitᷣ:nō e matre totas habeat illa uires dum
roboratur & annuos accipit tota fętus:cum pmiſſum fuerit naſci nihil natura porti-
onibus parit. Quę cum excreuerit ſatis firma:protinus in iugo collocari debebit:ſic
etiamnū firmior erit:ſub ipſo iugo hoſpitari. Reciſa uiribus non ętate decernitᷣ. Te-
merarium eſt ante craſſitudinē pollicarē uiti impare. Sequēti anno palmites ſalutētᷣ
pro uiribus matris ſinguli aut gemini. Itē & ſecuto ſi coget infirmitas nutriantur
Tertioq; demū anno duo adiciiantᷣ· Nec ſunt plures quaternis unꝙ permittēdi:bre-
uiterque non idulgēdum & ſemper inhibenda fecunditas. In ea eſt natura ut parere
malit ꝙ uiuere. Quicquid materię adimitᷣ fructui accedit. Illa ſemina uult ꝙ fructū
gigni:quoniā fructus caduca res eſt: ſi pernitioſe luxuriat nec ampliat ſe ſed egerit
Dabit conſilium & ſoli natura:in macro etiam ſi uires habebit reciſa:intra iugū mo-
ritur ut omnis fetura ſubito exeat. Minimū id eſſe debebit íteruallū ut attingat iu-
gum ſupetque non teneat adeo nō recūbat in eo nec delicate ſe ſpargat. Ita tēperetur
hic modus ut creſcere etiamnū malit ꝙ parere palmes. Duas tres ue gēmas habere
ſub iugo debet ex materiis quibus materia naſcatᷣ· Tunc per iugū mergi alligarique
ut ſuſtineatᷣ iugo non pendeat. Vinculo mox aſtrictius a tertia gēma quoniā & ſic
cohercetur ípetus materię:denſioreſq; citra pampini exultēt cacumē relinari uetant
Natura hęc eſt. Deiecta pars aut pręligata fructum dat:plurimumq; ipſa curuatura
Quod citra eſt materię mittit:offenſante credo ſpiritu & illa quā diximus medulla.
Quę ita emicuerit materia fructū dabit anno ſequente:ſic duo genera palmitū. Quę
e duro exit materiamq; in proximū annū promittit Pampinariū uocatᷣ aut uti ſupra
cicatricē eſt fructuarium. Alterum ex anniculo palmite ſemper fructuariū relinqui-
tur ſub iugo & qui uocatur cuſtos:hic eſt: nouellus palmes non longior tribus gē-
mis:proximo anno materiam daturus ſi uitis luxurioſe cōtēpſerit & alius iuxta eū
uerrucę magnitudine qui feruncułus appellatur: ſi forte cuſtos fallat uitis antequā
ſeptimū annum a ſurculo cōpleat euocata ad fructum emuceſcit ac moritᷣ nec uete-
rē placat palmitē in longum & ad quartū uſq; pedamētum emittit quod alii dracoēs
alii uinculos uocant ut faciant quę maſculeta appellant cum íduruit uitis. Peſſimū
in uinea traducere quinto anno & ipſi palmites intorquētur: ſingulęq; ſingulis ma
terię emittuntᷣ. Ac deinde e proximis prioreſq; amputantur. Semper cuſtodē relin
qui melius ſed his proximus uiti eſſe debet nec longior ꝙ dictum eſt. Et ſi luxuria-
uerūt palmites ítorqueri ut quattuor materias uel duas ſi uniiuga erit uinea emit-
tat ſi per ſe uitis ordinabitur ſine pedamēto & qualecūq; í íitio amminiculū deſide-
rauit dū ſtare cōdiſcat & recta ſurgere:cętera ad priōrdia eadē. Diuidi aūt āputatione
pollicis íequali exaíne undiq; ne pręgrauet fructus parte aliqua obiter idē deprimēs
prohibebit in excelſum emicare: huic uinę trium pedum altitudo excelſior mitat.
Cęteris a quinto dum ne excedat hominis longitudinē iuſtam:his quoq; quę ſpar-
guntᷣ in terra breui adimitandū caueas circūdāt ſcrobibus per ambitū factis ne ua-
gi palmites intra ſe pugnēt occurſantes:maiorq; pars terraꝝ ita ſupina intellure ui-
demiam metuit. Siquidē & in africa & in ęgypto ſyriaq; ac tota aſia & multis locis
europę hic mos pręualet. Ibi ergo iuxta terram comprimi debet uitis eodē modo et
tempore nutrita radice quo iniugata uinea ut ſemper tantum pollices relinquantur

fertili solo cum tribus gēmis graciliore quinis: pręstatq; multos esse quam longos. quę de natura soli diximus tanto potētiora satient᷑ quāto proprior fuerit uua terrę Genera separari ac singulis conseri tractibus utilissimū: mixtura enim generꝝ & in uino non modo in musto discors aut si misceantur non alia q̃ pariter maturescentia iūgi necessarium iuga altiora quo lętior agit & quo planior. Item roscido nebuloso minusq; uētoso cōueniunt. Cōtra humiliora gracili & arido ęstuoso uētisq; exposito Iuga ad pedamētum q̃ arctissimo nodo uinciri oportere uitem leui contineri: quae genera uitium est ī quali solo: cęloq; essent Conserenda: quom ennumeraremus natu ras earum: & uinorū docuimus: de reliquo uehementer ambigitur. pleriq; ęstate tota post singulos rores: quom fodi iubent: uineā alii germinātem Decuti enim oculos tractuq; in tantū deteri: & ob id arcendū procul omne quidem pecus: sed maxiē lana tum. quoniā facillime auferat gēmas inimicos: & pubescente uua rastros: satisq; esse uineam ter anno confodi ab equinoctio uerno ad uergiliaꝝ exortum & canis ortum et nigrescēte acino. Quidā ita determinant ueterē semel a uindemia ante brumam cum alii ablaqueare & stercorare satis putēt. Iterūq; ab idibus aprilis anteq̃ concipiat hoc est in sexto Idus maias deinde priusquā florere incipiat & cum defloruerit et uariāte se uua. Peritiores affirmāt si iusto sępius fodiatur in tantū tenerescere acinos rumpantur. Quę fodiuntur ante feruētes horas diei fodiendas cōuenit sicuti lutum neq; arare neq; fodere fossione puluerē excitatum contra soles nebulasque prodesse Pampinatio uerna inconfesso ab idibus Maiis intra dies x. utiq; anteq̃ florere īcipi- at & ea infra iugum debere fieri. Die sequēte uariant sentētię cum floruerit aliqui pā pinandū putant: alii sub ipsa maturitate sed de his precepta catonis decernēt. Nanq; et putationū tradenda ratio est. Protinus hanc a uindemia ubi cęli tepor indulget adoriuntur sed hoc fieri nunq̃ debet ratione naturę ante exortū aquilę ut in syderū causis docebimus proximo uolumine imo uero fauonio quoniam anceps culpa sit pręproperę ftestinationis si saucias recēti medicina mordeat quędam hyemis rumi- natio. Certum est gēmas eaꝝ frigore hebetari plagasq; findi & cęli uicio exuri oculos lachryma distillante. Nam gelu fragiles fieri quis nesciat. Operarioꝝ ista cōputatio est. In latifundis non legitima naturę festinatio quo maturius putant᷑ aptis diebus eo plus materię fundunt: quo serius eo fructum uberiorē. Quare macras prius cōue nit putare ualidas nouissime plagā omnē obliquā fieri ut facile decidant imbres et ad terrā uerti q̃ leuissima cicatrice acie falcis exacta plagaq; cōuelata. Recidi semper inter duas gēmas ne sit uulnus oculis in recisa parte. Nigram esse eam existimāt et donec ad sincera ueniatur recidēdam quoniam e uitiosa materia utilis non exeat. Si macra uitis idoneos palmites nō habeat ad terram recidi eam nouosq; elici utilissi- mum in pampinatione nō his detrahere pampinos qui cum uia sint. Id enī et uuas supplantat pręterq̃ in nouella uinea. Inutiles iudicant᷑ in latere nati non ab oculo quippe etiam uua quę nascitur e duro rigescēte ut nisi ferro detrahi non possit. Peda mentum quidē inter duas uites utilius putant statui & facilius ablaqueant᷑ ita me- liusq; est uniiuge uinęę si tamē & ipsi iugo sint uires nec flatu infesta regio in qua- dripartita quā proximū oneri amminiculū esse debet: ne tamen īpedimentū sentiat ablaqueato cubito abesse non amplius. Ablaqueari autē priusquā putari iubēt. Cato de omni cultura uitiū ita pręcipit. Quam altissimam uineam facito alligatoq; recte dum ne nimium constringas: hoc modo eam curato. Capita uitium putata circūfo- dito. Arare incipito ultra citraq; sulcos perpetuos ducito uites teneras q̃primū pro- pagato: ueteres q̃ minimū castrato potius si opus fuerit deiicito: bienniocq; post pręcidito. Vitem nouellam resecari tutum erit tēpus ubi ualebit. Si uinea a uite caluata erit sulcos interponito. Ibi uiuam radicē serito umbram a sulcis remoueto: crebroq; fodito. In uinea ueteri serito ocinum si macra erit quod granum capit ne serito et cir cum capita addito stercus paleas uinaceas aliquid horunce. Vbi uinea frōdere cępit

pampinatio uineas nouellas abligato crebro ne caulis perfringatur & quę iam in
perticam iuit eius pampinos teneros alligato leuiter porrigitoq; ubi recte ſtent ubi
uua uallaria fieri cęperit uites ſubligato. Vitis inſitio una eſt per uer: altera cum uua
floret ea optima eſt. Vineam ueterẽ ſi in alium locum transferre uolueris brachium
craſſum licebit primũ deputato binas gẽmas nec amplius relinquito ex radicibus be
ne exfodito: & caue radices ne saucies. Ita uti fuerit poito in ſcrobe aut in ſulco ope/
rito & bene occultato. Eodẽq; modo uineam ſtatuito alligato floxatoq; uti fuerit cre
bro q; fodito. Ocinum quod in uinea ſeri iubet antiqui appellabant pabulũ umbrę
patiens: quod celerrime proueniat.

SEquitur arbuſti ratio mirum in modum damnata a Saſerna patre filioq; cele/
brata ſcrophę uetuſtiſſimis poſt Catonẽ pitiſſimis ęnea ſcropha quidẽ niſi italię cõ/
ceſſa cum tam longo iudicetur ęuo nobilia. Vina nõ niſi in arbuſtis gigni & in his
laudatiora ſummis: ſicut uberiora imis adeo excelſitate proficitur. Hac ratione & ar
bores eligunt̃ prima omnium ulmus excepta pręter nimiam frondẽ a tinea. Deĩde
populus nigra eadem de cauſa minus denſa folio: non ſpernũt pleriq; & fraxinum
ficumq; et etiam oleam ſi non ſit umbroſa ramis: haꝝ ſatus cultuſq; abunde tracta/
tus eſt: ante trigeſimũ ſextũ menſem attingi falce uetant̃ alterna ſeruantur brachia
alterius putant̃ annis ſexto anno maritant̃. Tranſpadana italia pręter ſupradictas
cornu populo tilia acere cum carpino quercu arbuſtat agros: uenetia ſalice propter
uliginẽ ſoli & ulmus detruncata media intra ramoꝝ ſcamna digeritur: nulla fere xx.
pedum altiore arbore. Tabulata eaꝝ ab octauo pede altitudinis dilatant̃. In collibus
ſiccisq; agris a xii. In campeſtribus & humidis meridianũ ſolem ſpectare palmites
debent rami a proiectu digitoꝝ modo ſubrigi tonſili in his eximium quoq; uirgul/
toꝝ barba ne obumbrent interuallo uſtum arboꝝ ſi aretur ſolum quadragẽ pedes in
terga frontemq; in latera uiceni ſi non aret̃ hoc in omnes partes ſingulis denas ſępe
adnutriunt uites damnato agricola minus ternis maritare niſi ualidas inimicũ ene/
cante ueloci uitium ĩcremẽto. Serere tripedanea ſcrobe neceſſarium diſtantes ĩter ſeſe
arbores ſingulis pedibus. Nihil ibi malleolis atq; paſtinationi nulla fodiendi ĩpẽdia
utpote cũ arbuſti ratio hęc peculiari dote pręſtet quod ab eodẽ ſolo ſeri fruges et ui/
tibus prodeſt ſuper quã quod uindicans ſe altitudo non ut in uinea ad arcendas aĩa
lium iniurias pariete uel ſępe uel foſſaꝝ utiq; impẽdio muniri ſe cogat in arbuſto et
pręd ictis ſola uiuę radicis ratio. Itẽ propaginũ & hęc gemina ut diximus qualorum
et ipſo tabulato maxime probata quoniam a pecore tutiſſimũ eſt. Altera deflexa uite
uel palmite iuxta ſuam arborẽ aut citra proximã celibẽ quę ſupra terram eſt e matre
radi iubetur ne fruticet in terra non pauciores quattuor pedes in longo conſtat oĩs
ſulco tres lato alto duos cum ſemipede Poſt annum propago ĩcidit̃ ad medullã ut
paulatim radicibus aſſueſcat ſuis. Caulis a capite ad duas gẽmas reciditur: tertio to/
tus merſus abſciditur repetiturq; altius in terram ne ex reciſo frondeat. Tolli uiua
radix a uindemia protinus debet. Nuper repertũ draconẽ ſerere iuxta arborẽ: ita pal
mitẽ appellamus emeritũ pluribus induratum annis hũc pręciſum ꝗ maxima am/
plitudine tribus partibus longitudinis deraſo cortice quatenus obruat̃ ĩde & raſilẽ
uocant. Deprimere ſulco reliqua parte ad arborẽ erecta. Ociſſimũ in uite. Si gracilis
ſit uitis aut terra uſitatum eſt ꝗ proxime ſolũ decidi donec firmet̃ radix ſicuti neq;
roſcidam ſeri neq; a ſeptẽtrionis flatu uites aquilonẽ ſpectare debent. Ipſę autẽ pal/
mites earũdem ad meridiem: non eſt feſtinandũ ad putationẽ nouellę: ſed primos
in circulos materię colligẽda nec niſi ualide putatio admonẽda. Seriore anno fere ad
fructum arbuſta uite ꝗ iugata Sunt qui omnino putari uetant priuſquã arborẽ lon
gitudiẽ ęquauerit prima falce ſex pedes a terra recidat̃ flagello ĩfra relicto & naſci co
acto in curuationẽ materię tres ei gemmę nõ amplius deputato ſuperſint. Ex his

emissi palmites proximo anno imis ĩgerãtur scãnis ac per singulos ãnos ad supiora scandant relicto semper duramẽto in singulis tabulatis & emissario uno qui subeat usquequo placuerit. De cętero putatione omni flagella quę proxime tulerit recidãt noua circũcisis undiq; capreolis spargũtur in tabulatis. Vernacula putatio deiectis per ramos uitium crinibus circũuescit arborẽ crinesq; ipsos uuis gallica intra duces porrigitur. Aemilię uię in radice satimaꝝ ambitum frondẽ eaꝝ fugiẽs. Et quorũdã imperitia sub ramo uitem uinculo suspendendi suffocante iniuria quid contineri debet minime non arctari: quinimo etiã quibus salices supersunt molliore hoc uin-culo facere malunt herbaq; quam siculi uocant ampelodesmõ. Gręcia uero uniuersa iunco cypero ulna liberata quoq; uinculo per aliquot dies uagari datq; in conditam spargi atq; in terram quam per totum spectauerit recũbere. Nãq; ueterrina a iugo et canes a cursu uolutatio uiuacitatum & uitium porrigi lumbos. Arbor quoque ipsa gaudet assiduo leuata honore similis respiranti: nihil est in opere naturę quod non exemplo dieꝝ noctiumq; aliquas uices feriaꝝ uelit. Ob id protinus a uindemia pu-tari & lassas etiam num fructu edito ĩprobatur putare rursus alligẽt alio loco. Nãq; orbitas uĩculis sentitur uexatio est non dubia. Traduces gallicę cultura binis utriq; lateribus si pars quadrageno distet spatio quaternis. Si uiceno inter se obuii miscẽt alligunturq; uno. Conciliati uirgultoꝝ comitatu obiter rigorati qua deficiant aut si breuius non patiatur ipsaꝝ alligato protendunt in uiduam arborẽ unco traducem binum pręcidere solebant: honeratas enim uetustate melius donare tẽpus ut trãsilẽ faciant nisi largiatur crassitudo. Alias utile thoros futuri draconis passi. Vnũ etiam num genus est medium hoc & propagine totas supplantandi in terram uitẽ cuneis que findendi & inter sulcos plures simul ex una propagandi gracilitate singularum firmata circũligatis hastilibus nec recisis qui a lateribus excurrũt pampinis. Nouari-ensis agricola traducum turba non cõtemptus nec copia ramoꝝ ĩpositis etiamnum patibulis palmites circũuoluit. Itaq; pręter soli uitia iam culturã quoque torua fiunt uina. Alias culpa ut iuxta urbẽ uarracinis quę alternis putant annis non quia id uiti conducat sed quia utilitate redituum ĩpendia exuperẽt. Medium tẽperamentum in carsulano sequunt cariosas tantum uitis partes incipiẽtes inarescere deputãdo: cęte-ris ad uuam relictis detractato onere superuacuo pro nutrimento omnis est raritas uulneris sed nisi pingui solo talis cultura degenerat in lambruscam. Arbusta arari q̃ altissime desiderant tam & si frumenti ratio non exigit. Pampinari ea non est mo-ris & hoc cõpendium opere deputatur cum uite pariter interlocata densitate ramoꝝ qui sint superuacui & absumant alimẽta. Plagas ad septẽtriones aut ad meridiẽ spe-ctare uetuimus melius si neq; in occasus solis. Diu enĩ dolent. Talia quoq; ulcera et difficile sanescunt algendo minus ęstuando ue non eadẽ in uite quę in arbustis li-bertas: quoniã creta latera & facilius abscondere: & detorquere quo uelis plagas. In arboꝝ tonsura supiniore uelut calices faciendi ne consistat humor uiti adminicula addenda quę scandat appręhẽsas si maiora sint.

VItium generosaꝝ pergulas tribus putandas & quarũ seruare uuas libeat decre-scente luna tradũtq; uero interlunio si sint putatę nullis animaliũ obnoxias esse. Alia ratione plena luna noctu tondẽdas cũ sit ea in leone scorpione sagittario tauro: atq; in totum serẽdas plena aut crescẽte utiq; cessent. Sufficiunt in Italia cultores: dein in centena iugera uineaꝝ. At abunde de satu cultuq; arboꝝ tractato quoniã de palmis et citiso in peregrinis arboribus affatim diximus ne quid desit in dicãda: reliqua na-tura sit magnopere pertinens ad omnia ea. Infestãtur nãq; & arbores morbis. Quid ei genitum car& his malis. Et siluestrium quidẽ perniciosos negãt esse uexariq; tãtũ grandiẽ in germinatione aut florere. Aduri quoq; feruore aut flatu fragiliore prępo-stero die q̃ suo frigora etiam obsunt ut diximus. Quid ergo nõ et uites algore ĩtereũt

Hoc quidē est quod deprębendatur soli uitium: quoniam nō euenit nisi in frigido
Itaq; per byemes cęli rigorē probamus: non soli uero infirmissimę arbores gelu pe/
riclitantur sed maxime uexatisq; ita prima cacumina inarescūt: quoniā pręscriptus
non potuit eo peruenire bumor. Arboꝝ quidam cōmunes morbi. Vermiculatio
est syderatio & dolor mēbroꝝ unde partium debita sotietate nominū quoq; cū bo/
minis misertis trunci dicimus certe corpora & oculos germinū exustos ac multa si/
mili sorte. Itaq; laborant & fame & crudelitate quę fiunt bumoris quātitate. Aliqua
uero & obesitate ut omnia quę ferunt resinam nimia pinguedīe in tedam mutant̃
Et cum radices quoq; pinguescere cępere ītereunt ut animalia nimio adipe: quanto=
et pestilencia per genera sicut inter bomines nūc seruitia: nūc plebs urbana uel ru/
stica. Vermiculantur magis minus ue quędam omnes tamē fere. Idq; aues caui cor
ticis sono experiuntur. Iam quidē & in boc luxuria esse cępit pręgrandesq; roborū
delicatiores uti in cibo cosses uocant atq; etiam farina saginati. Hi quoq; altiles fiunt
Maxime autē arboꝝ boc sentiunt pyri mali fici minusq; amarę fiunt & odoratę eoꝝ
qui in ficis existūt Alii nascunt̃ ex ipsis alius parit qui uocat̃ cerastes. Omnes tamē
in cerasten figurant̃ sonumq; edunt paruuli stridoris. Et sorbus arbor infestat̃ uer/
miculis ruffis & pilosis atq; ita emoritur. Mespili quoq; in senecta noxia morbo est
Syderatio tota cęlo constat: quapropter & grando in bis causis intelligi debet carbū/
culatio & quod pruinaꝝ īiuria euenit: boc enī uerno tēpore inuitatis & erūpere audē
tibus satis mollibus īsidēs adurit lactescētes germinum oculos quod in flore carbū/
culum uocant pruinę pernitiosior natura quoniam lapsa persidet gelatq; ac ne aura
quidē ulla depellitur quia non fit nisi immoto aere & sereno. Propriū tamē sydera/
tionis est sub ortū canis siccatum uapor tum insitę ac nouellę arbores moriunt̃ prę/
cipue ficus & uites olea pręter uermiculationē quā eque ac ficus sentit clauim etiam
patitur siue fungum placet dici uel patellam. Hęc est solis exustio: nocere tradit Ca/
to & rubrum muscum nocet plerūq; uitibus atq; oleis & nimia fertilitas. Scabies cō
munis omnium est in petigo & quę adnasci solent cocleo peculiaria ficoꝝ uitia nec
ubiq;. Sunt. n. quędā egritudines & locoꝝ. Verum ut bomini neruorum cruciatus
sic & arbori: ac duobus ęque modis: aut enī in pedes boc est radices irrūpit uis mor
bi: aut in articulos boc est cacuminū digitos qui longissime a toto corpore exeūt. In/
arescūt ergo & sunt apud gręcos sua nomina utrique uitio undiq; primo dolor mox
et maties earum partium fragilis: postremo tales morbusq; non intrante succo aut
non perueniente maximeque id fici sentiunt. Caprificus omnibus immunis est
quę adbuc diximus. Scabies gignitur roribus lentis post uergilias. Nam si rari/
ores fuere perfundunt̃ arborem non sculpunt scabie. Cętero si cadunt siue imbres
nimii fuere: alio modo ficus laborat radicibus madidis. Vitibus pręter uermi/
culationem & syderationem morbus peculiaris articulatio tribus de causis una
uti in tēpestiuum germinibus ablatis. Altera ut notauit Theophrastus in supinum
excisis. Tertia culturę īperitia lęsis. Omnes eaꝝ iniurię in articulis sentiunt̃. Sydera/
tionis genus est in bis deflorescētibus roratio: aut cū acini prius q̃ crescāt decoquūt̃
in callum egrotant & cum alsere lęsis uredine attōsarum oculis ex calore boc euenit
intēpestiuo: quoniam omīa modo constāt certoque tēperamento. Fiunt & culpa co/
lentium uitia cum pręstringūtur ut dictum est: aut circumfossor īiurioso ictu uer/
berauit uel etiam subarator īprudēs luxauit radices: corpusque desquamauit. Est et
quędam contusio falcis bebetioris quibus omībus causis difficilius tollerāt frigora
aut ęstus: quoniam īulcus penetrat omnis a foris iniuria. Infirmissima uero malus
maxime quę dulcis est. Quibusdam debilitas sterilitatē non necem affert ut si quis
pino cacumīe auferat uel palmę: sterilescūt enim nec moriūtur. Egrotāt aliquando
et poma ipsa per sese sine arbore si necessariis tēporibus imbres aut tepores uel affla/
tus defuere aut contrario abundauere. Decidūt enim aut deteriora fiunt: pessimum

eſt inter omnia cum floreſcētem uitem & oleam percutit imber: quoniam ſimul de fluit fructus. Sunt ex eadē caneſcētes & erucę dirū animal eroduntq; frondē alię flo-rem. Oliuaꝝ quoque ut in olíueto ac depaſtam arborē turpi facie relinquūt. Naſcit̃ hoc malum tēpore humido & lento. Fit aliud ex eodē. Si ſol acrior īſecutus iuſſerit ipſum uitium ideoq; mutaueris. Eſt etiamnū peculiare oliuis ac uitibus. Araneum uocant cum ueluti telę īuoluunt fructum & abſumūt. Adurūt & flatus quidam eas maxime: ſed & alios fructus. Nam uermiculationē & poma ipſa per ſe quibuſdam annis ſentiunt mala: pyra: meſpila: punica. In oliua ancipiti euētu quando ſubeunti nati fructum adimūt. Arēt ſi in ipſo nucleo fuere credētes cū gigni illos prohibent pluuię quae fiunt poſt arctuꝝ. Eędē ſi auſtrinę fuere generant. Hydropis quoq; quę matureſcētes tūc ſunt pręcipue caducę. Id riguis magis euenit & ſi non cecidere fa-ſtidiendis. Sunt et culicum genera aliquibus moleſta ut glādibus fico qui uident̃ ex humore naſci tū dulci ſubdito corticibus. Et egrotatio quidē fere in his eſt: quę-dam tēpoꝝ cauſę aut locoꝝ non proprie dicunt̃ morbi: quoniam protinus necant ſi-cut tabes cum inuaſerit arborē aut uredo uel flatus alicuius regionis proprius ut eſt in Apulia atabulus: in Euboea olympias: hic enim ſi flauerit circa brumā frigore ex-urit arefaciens ut nullis ſolibus poſtea recreari poſſint hoc genere cōualles & appoſi ta fluminibus laborant pręcipueq; uitis olea ficus: quod cum euenerit detegit̃ ſtatí de germinatione in oliua tardius. Sed in omnibus ſignū eſt reuiuiſcēdi ſi folia ami-ſere. Alioquin quas putes pręualuiſſe moriunt̃. Non nunq̃ areſcūt folia eadēq; reui-uiſcunt. alia in ſeptētrionalibus ut ponto phrygia frigore aut gelu laborant ſi poſt brumam continuauere xl. diebus. Ibi autē & in reliquis partibus ſi protinus editis fructibus gelatio magna conſecuta eſt: etiam paucis diebus necat: quę iiuria hoīnū conſtant fecundas habent cauſas pix oleum adeps inimica pręcipue nouellis cortice in orbem defracto necant̃ excepto ſubere quod ſic etiam uiuat̃: craſſeſcēs enī pręſtri git & ſtrangulat nec andrade oſtenditur ſi non ſimul incidatur & corpus. Alioquin et ceraſus & tilia & uitis corticē mittunt: ſed non uitalē nec proximū corpori. Verū eum qui ſubnaſcēte alio expellitur quarūdam natura rimoſus cortex ut platanis tilię renaſcitur paulominus q̃ totus. Ergo his quaꝝ cicatricē trahit medent̃ luto fimoq; Et aliquando proſunt ſi non uehementer frigoꝝ uel caloꝝ uis ſecuta eſt. Quędam tardius ita moriunt̃ ut robora & quercus. Refert et tēpus anni. Abieti enim & pino ſi quis detraxerit ſole taurū uel geminos tranſeunte cū germinant ſtatim moriunt̃ Eandem iiuriam hyeme paſſę diutius tollerant. Similiter ilex & robur quercuſque ſi anguſta decorticatio fuerit nihil nocet̃. Supradictis infirmioribus quidē & in ſo-lo gracili uel ab una tantū parte detractus iterimit ſimilē & decacuminatio rationē habet cupręſſi picę cedri: hę enim detracto cacumine aut ignibus aduſto intereunt ſimilē & depaſtio animalium. Oleam quidē etiam ſi lambat capra ſterileſcere auctor eſt uarro ut diximus quędam hac iiuria moriunt̃. Aliqua deteriora fiūt ut amygda-le. Ex dulcibus enim tranſfigurantur in amaras. Aliqua uero etiam utiliora ut apud chios pyrus q̃ phocida appellant nam detruncatio diximus quibus prodeſt. Intereūt pluraq; & fixa ſtirpe exſecta ut uiti malo fico punicę quędā & abulcere ficus hāc iiu-riam ſpernit & omnia quę reſinam gignunt radicibus amputatis mori mīme miꝝ eſt: pleręq; tamē non omnibus ſed maximis aut quę ſunt inter illas uitales abſciſſis moriuntur necat inuicē ſeſe umbra uel denſitate atq; alimēti rapina. Necat & hedera uinciens: nec uiſcum prodeſt & cytiſus nec aureon quod alimon uocant gręci: quo-rūdam natura non necat quidē: ſed lędit odore aut ſuci mixtura raphanus & laurus uitē. Ob factatrix enī intelligitur extigui odore mirū in modum. Ideoq; cum iuxta ſit auerti & recedere ſaporēq; inimicum fugere: hinc ſumpſit androchides medicinā contra ebrietates raphanum mandi pręcipiens. Odit & caulē & omne olus odit et corilum niſi procul abſint triſtis atq; egra uitrum quidē alumē marina aqua calida

et fabę putamina uel ultima uenena ſint inter uitia arboꝝ.

EST & prodigiis locus: inuenimus enim eas ſub foliis natas uitē & malum pu-
nicum ſtipe fructū tuliſſe nō palmite aut ramis uitem uuas ſine foliis. Oleas quoq;
amiſiſſe folia baccis hęrētibus. Sūt & miracula fortuita: nam & oliua in totū ābuſta
reuixit: & in boetia deroſę a locuſtis fici regerminauere: mutant̃ arbores & colore fi-
untq; ex nigris candidę non ſemp prodigioſę & maxime quę ex ſemine naſcuntur
ut populus alba in nigrā tranſit. Quidam & ſorbum ſi in calidiora loca uenerit ſte-
rileſcere putant. Prodigio autē fiunt ex dulcibus acerba poma aut dulcia ex acerbis
e caprifico fici aut contra graui oſtento cum deteriora mutant̃ ex olea in oleaſtrū: ex
candida uua & fico in nigras: aut ut laodice xerſis aduētu platano in oleam mutata
qualibus oſtentis Ariſtandri apud gręcos uolumē ſcat& ne in infinitum abeamus:
apud nos uero cepidi: commentariis in quibus arbores locutę reperiunt̃. Subſedit
in cumano arbor graui oſtento paulo ante pōpeii magni bella ciuilia paucis ramis
eminētibus. Inuentum ſibilinis libris internitionem hominum fore tanto maiorē
quanto propius ab urbe poſtea facta eſſet. Sunt prodigia & cū alienis locis enaſcūt̃
ut in capitibus ſtatuaꝝ uel aris & cum arboribus ipſis alienę ficus in lauro nata eſt
Cizici ante obſidionē. Simili modo trallibus palma in baſi Cęſaris dictatoris circa
bella ciuilia eius: necnon & Romę in capitolio in capita bis bello perſei enata palma
uictoriam triūphoſq; portēdit. Nam tempeſtate proſtrata eodē loco ficus enata eſt.
M. meſſale. C. Caſſi cenſoꝝ luſtro a quo tēpore pudicitiam ſubuerſam. Piſo grauis
auctor prodidit ſuper omnia quę unq̃ audita ſunt erit prodigiū in noſtro ęuo. Ne-
ronis principis ruina factū in agro marrucino uecti marcelli e primis equeſtris or-
dinis oliueto uniuerſo uiam publicā tranſgreſſo. Ariuſq; inde e contrario in locum
oliueti profectis.

NVnc expoſitis arboꝝ morbis conſentaneum eſt dicere & remedia ex his quędā
ſunt cōmunia omniū: quędā propria: quarūdam communia ablaqueatio accu-
mulatio afflari radices: aut cooperiri riguas dato potu: uel ablato fimi ſucco refectis
putatione leuatis onere. Itē ſucco emiſſo quędam ueluti detractiōē ſanguinis circū-
raſio corticis uitium extenuatio & domitura palmitū gemmaꝝ ſi frigus retorridas
hirtaſq; fecerit repumicatio & quędā politura. Arboꝝ his alię magis: alię minus gau-
dent ueluti cupręſſis & aquam aſpernatur & fimū & circū foſſuram amputationeq;
et omnia remedia odit: quinetiam necat̃ riguis uitis et punica pręcipue alunt̃. Ficus
ipſa arbor riguis alitur: pomū uero eius inareſcit. Amygdalę ſi colāt̃ foſſione florē
admittunt nec īſitas circumfodere oportet priuſquā ualide ferre cęperint poma. Plu-
rimę autē amputari ſibi uolunt oneroſa ac ſuperuacua: ſicut nos ungues & capillū
Reciduntur ueteres totę. Rurſus a ſtolone aliquo reſurgunt ſed non omnes nec ni-
ſi quaꝝ naturā pati diximus. Rigua ęſtiuis uaporibus utilia hyeme inimica autūno
uaria & e natura ſoli quippe cum uidemiator hiſpaniaꝝ ſtagnante ſolo uuas deme-
tat. Cęterum maiori parte orbis etiam pluuia aut omni aqua ſeri & arare cōueit. Cir-
ca canis ortum rigua maxime proſunt ac ne tunc quidē nimia: quoniam īebriatis
radicibus nocent & ętas modum tēperat: nouellę enim minus ſitiunt deſiderāt au-
tē maxime rigari quę aſſueuere. Contra ſiccis locis genita non expetūt humorē niſi
neceſſarium. Aſperiora uina rigari cupiunt. In ſulmonēſi italię agro pago Fabiano
ubi & arua rigantur mirūque herbę aqua illa necant̃ fruges aluntur & riguus pro
ſarculo eſt. In eodē agro bruma tanto magis ſi niues ſiccent gelet ue ne frigus uites
adurat circūfundunt riguis quod ibi tepida reuocēt memorabili natura in amne ſo-
lis ędem ęſtate uix tollerandi rigoris.

CArbunculi ac rubiginũ remedia demonſtrabimus uolumine proximo. Interí
eſt & caſtratio quędam in remediis cum macie corticis ex egritudine aſtringente ſe
iuſtoq; plus uitalia arborꝵ cõprimẽto exactam falcis aciem utraq; manu ĩprimentes
perpetuis inciſuris deducũt ac ueluti cutẽ laxant ſalutare id fuiſſe argumẽto ſunt di-
latatę cicatrices & internato corpore expletę magnaq; ex parte ſimilis hominũ me-
dicina & arborꝵ eſt quando eaꝵ quoq; terebrantur oſſa. Amygdalę ex amaris dulces
fiunt ſi circũfoſſo ſtipite ab una parte circumforato defluens pituita abſtergatur. Ex
ulmis detrahitur ſuccus inutilis ſupra terrã foratis uſq; ad medullam in ſenecta aut
cum almẽto nimio abundare ſentiuntur. Idem & ficoꝵ turgido cortice inciſuris in
obliquum leuibus emittitur. Ita & fit ne decidant fructus pomiferis quę germinãt
nec ferunt fructum fixa radice ĩmittitur lapis fertileſq; fiunt. Hoc idẽ in amygdalis
e robore cuneo adacto. In pyris ſorbiſq; & theda ac cinere e terra cooperto etiam radi-
ces circumcidiſſe prodeſt. Vitium luxuriantium ficoꝵ & circũciſis cinerẽ addidiſſe
fici ſerotinę fiunt ſi primę groſſę cum fabę magnitudinẽ exceſſere detrahantᷣ. Sub-
naſcantur enim quę ſerius matureſcunt eadẽ fronde incipiũt ſi cacumina rami cu-
iuſque detrahantur & firmiores fertilioreſq; fiũt. Nam caprificatio maturat in ea cu
lices naſci e groſſis manifeſtum eſt: quoniam cum euolauere non inueniuntᷣ intus
grana quę in eos uerſa apparet. Exeundi tanta eſt auiditas ut pleriq; aut pede relicto
aut pinnę parte erumpant. Eſt & aliud genus culicum quod uocant Cẽtrinas fucis
apium ſimiles ignauia malitiaq; cum pernitie ueroꝵ & utilium. Interimũt enĩ illos
atq; ipſi moriuntur. Vexant & tineę ſemina ficoꝵ contra quas remedium in eadem
ſcrobe defodere. Italicam lentiſcum in uerſa parte quę fuerit a cacumine. Vberriãs
autẽ ficus lubrica amurca deluta & cum fimo ĩfuſa radicibus frondere ĩcipientium
facit. Caprificorum laudantᷣ maxime nigrę & in petroſis: quoniam fomẽta plurima
habeant. Caprificatio ipſa poſt imbrem. In primis autẽ cauẽdum ne ex remediis ui-
tia fiant: quod euenit nimia aut intẽpeſtiua medicina. Interducatio arboribus ꝓdeſt
ſed omnium anno & trucidatio ĩutiliſſima. Vitis tantum tonſuram annuam quęrit
Alternam myrtus punicę olęę quia celeriter fruticeſcũt. Cęterę rarius tondentᷣ. Nul-
la autumno ac ne radantᷣ quidẽ niſi uere putatione plaga ad uitalia ſunt omnia quę
cũque non ſuperuacua. Similis fimatio gaudent eo: ſed cauẽdum ne in feruore ſolis
admoueatur ne ĩmaturius ne ualidius q̃ opus ſit. Vrit uineas ſuillum niſi quĩquẽ
nio interpoſito prętereq̃ ſi riguis diluatur & e coriarioꝵ ſordibus niſi admixta aqua.
Item largioſius tunc exiſtimant in denos pedes quadratos tres modios. Id quidem
ſoli natura decernit. Colũbino ac ſuillo plagis quoq; arborꝵ medentur. Si mala puíca
acida naſcantur ablaqueatis radicibus fimum ſuillum adhibent eo anno uino lenta
proximo dulcia futura: alii urina hominis aqua mixta riganda cenſent quater anno
ſingulis amphoris aut ut cacumina ſpargi uino laſare diluto ſi findantᷣ in arbore pe-
diculũ intorqueri. Ficis utiq; amurcam adfundi. Cęteris arboribus egris fecem uini
aut lupinum circum radices eaꝵ ſeri: aqua quoq; lupini decocti circũfuſa pomis pro
deſt fici cum uulcanalibus tonuerit cadunt. Remedium eſt ut ante ſtipula ordeacea
arcę ſtringantᷣ: ceraſos pręcoces facit: cogitq; matureſcere calx admota radicibus. Et
hoc ãte oĩa poma ĩteruelli melius eſt ut quę relicta ſunt grandeſcant.

QVędam pęna emendantur aut morſu excitantur ut palmę et lentiſci: ſalis enĩ
aquis aluntur. Salis uim & cinis ſed leuiorem habẽt. Ideo fici aſperguntᷣ ruta ne fiãt
Verminoſę neue radices putreſcant: quin & uitium radicibus aquam ſalſam iubẽt
affundi si ſint lachrymoſę. Si uero fructus carũ decidant cinerẽ aceto aſpergi ipſaſq;
illum aut ſandaraca ſi putreſcat uua. Si uero fertiles non ſunt aceto acri ſubacto ci-
nere rigari atque oblini: quod ſi fructum nõ maturent prius inareſcẽtem pręciſarũ

ab radice plagam fibrasque aceto acri: & urina uetusta madefacere atq; eo luto obru-
ere sępe fodere. Oleaꝝ si parum promisere fructus nudatas radices hyberno frigori
opponũt eaq; castigatione proficiũt. Omnia hęc annua cęli ratione constãt & aliquã-
do serius pascunt᷑ aliquando celerius: necnon ignis aliquibus prodest aut harũdini
Ambusta nanq; densior mitiorq; surgit. Cato & medicamẽta quędam cõponit mẽ-
surę quoq; distributione ad maioꝝ arboꝝ radices amphoram: ad minoꝝ urnã amur
cę & aquę portioẽ ęqua ablaqueatis prius radicibus paulatim affundi iubẽs. In olea
hoc amplius stramẽtis ante circũpositis. Itẽ fico huius pręcipue ueterẽ terram aggre
gari radicibus. In futuꝝ ut non decidant grossi maiorq; fecũditas nec scabra ꝓueiat
Simili modo ne conuoluolus fiat in uinea amurcę congios duos decoqui in crassi-
tudine mellis rursusq; cubitũ in his tertia parte & sulphuris quarta subdi usq; quo
exardescat. Sub tecto hoc uites circa capita ac sub brachiis ungui ita non fore cõuol-
uolũ. Quidam contenti sunt fimo huius mixturę suffire uineas flatu continuo tri-
duo pleriq; non minus auxilii & alimẽti arbitrantur in urina quam Cato abdita in
amurca modo pari aquę portione quoniã per se noceat. Aliqui uolucre appellãt aĩal
prerodẽs pubescẽtes uuas quod ne accidat fales cũ sint exacutę fibrina pelle detegũt
atq; ita putant aut sanguine ursino lini uolũt post putationẽ easdẽ. Sunt arborum
pestes & formicę has abigunt rubrica ac pice liquida perũctis caudicibus: necnõ et
pisce suspenso iuxta in unũ locum congregant: aut lupino trito cum oleo radices li-
niunt Multi & has & talpas amurca necant. Contraq; erucas & mala ne putrescant
lacerti uiridis felle cacumina tãgi iubẽt. Priuatim autẽ contra erucas ambiri arbores
singulas a muliere ĩcitati mensis nudis pedibus recincta. Itẽ ne quod animal pastu
malefico decerpat frondẽ fimo boum diluto aspargi folia quotiẽs imber interueniat
quoniam obluitur ita uirus medicaminis. Mira quędã excogitante solertia humana
quippe cum auerti grandines carmine credãt pleriq; cuius uerba inserere nõ ęquidẽ
serio ausim: q̃q̃ a Catone prodita contra luxata mẽbra & unguẽda harũdinum fissu-
rę. Idẽ arbores religiosas lucosq; succidi permisit sacrificio prius facto. Cuius rei ra-
tionẽ notionẽq; eodẽ uolumine tradidit.

17

XVIII

SEQVITVR NATVRA FRVGVM ORTO
rumq; ac floꝝ quęq; alia pręter arbores aut frutices be-
nigna tellure pręueniunt uel per se tantum herbarum
immẽsa contẽplatione si quis existimet uarietatẽ nume
rum flores odores coloresq; & succos ac uires eaꝝ quas
salutis ac uoluptatis hoĩnum gratia gignit. Qua in pte
primum omniũ patrocinari terrę & adesse cunctoꝝ pa-
renti iuuat: q̃q̃ inter initia operis defensę: quoniã tamẽ
ipsa materia intus accedit ad reputationem eiusdẽ parẽ-
tis & noxiam nostris eam criminibus urgemus nostrã
que culpam illi ĩputamus genuit uenena & quis ĩuenit
illa pręter hominẽ. Cauere ac refugere alitibus ferisq; satis est: atq; cũ arbore exequãt
liniuntque cornua elephanti & duri saxo rinocerontes & apri dẽtium sicas: sciantq;
ad nocendum pręparare se animalia quod tamẽ eoꝝ excepto homine tęla sua ueneis
suis tingit nos & sagittas cingimus & ferro ipsi nocentius aliquid damus. Nos et
flumina inficimus & reꝝ naturę elemẽta. Ipsum quoque quo uiuitur aerem in per-
nitiem uertimus. Neque est ut putemus ignorari ea ab animalibus quę pręparaue-
rint contra serpẽtium dimicationes quę post pręlium ad medendũ excogitarẽt indi
cauimus. Nec ab ullo pręter hominẽ ueneno pugnatur alieno. Fateamur ergo cul-

pam ne bis quidē quę nascunt᷑ contēti. Etenim quando plura eoꝝ genera humana manu fiunt: qui nō & hominis quidē & uenena nascunt᷑ atra hominū ceu serpētiū lingua uibrat: tabesq; animi contracta adurit culpantium omīa ac diraꝝ alitū modo tenebris quoq; uis & ipsaꝝ noctium quieti īuidentium gemitu quę sola uox eorum est ut īauspicatarum animantium uice obuii quoq; uetent agere aut ꝓdesse uite nec ullum aliud abominati spiritus pręmiū nouere q̃ odisse omnia. Verū & in hoc eadē naturę maiestas quanto plures bonos genuit ut fruges quanto fertilior in his quę iuuant alūtq; quoꝝ extimatione & gaudio nos quoque relictis exustionis suę istis hominū turbis pergemus ex colore uitam: eoq; constantius: quo opere nobis maior quā famę gratia expetitur quippe sermo: circa rura est agrestis usus: sed quibus uitę const& honosque apud priscos maximus fuerit.

ARuorum sacerdotes Romulus primus instituit seq; xii. fratrē appellauit inter illos ab acca laurētia nutrice sua genitus spicea corona quę uicta alba colligaret᷑ in sacerdotio ei pro religiosissimo insigni data: quę prima apud Romanos fuit corona honosque his non nisi uita finitur & exules etiam captosq; comitatur. Bina tunc iugera populo Ro. satis erant nulliq; maiorē modum attribuit quo seruos paulo ante principis Neronis contēto huius spacii uiridariis piscinas iuuat habere maiores gratuq; si non aliquē culinas numa instituit deos fruge colere & mola salsa supplicare Atque ut auctorē emina far torrere: quoniā tostum cibo salubrius esset. Id uno modo consecutum statuēdo non esse purum ad rem diuinam nisi totū. Is & fornacalia instituit farris torrēdi ferias & ęque religiosos terminos agroꝝ hos enī deos tūc maxime nouerant seriamq; a serendo segestam a segetibus appellabant: quaꝝ simulacra in circo uidemus. Tertiam ex his nominare sub tecto religio est: ac ne degustabant quidē nouas fruges aut uina anteq̃ sacerdotes primitias libassent.

IVgerum uocabatur quod uno iugo boum in die exarari posset. Actus in quo boues agerentur cum aratro uno īpetu iusto: hic erat cxx. pedū: duplicatusq; in longitudine iugerum faciebat. Dona āplissima Imperatoꝝ ac fortium ciuiū quantum quis uno die plurimū circū arauiss&. Itē quartarii farris aut eminę conferente populo cognomina etiam prima. Inde pilumni qui pilum pristinis īuenerāt. Pisones a pisendo. Iam fabiorum lentuloꝝ ciceronū ut quisq; aliquod optime genus sereret. Iunioꝝ familiam bubulcū nominarūt qui bubus optime utebatur: quin & in sacris nil religiosius confederationis uinculo erat: nouęq; nuptę farreum pręferebāt agrū male colere censoriū probrum iudicabant. Atq; ut refert Cato cum uirum bonumq; colonum dixissent amplissime laudasse existimātur hinc & locupletes dicebant᷑ loci hoc est agri plenos pecunia ipsa a pecore appellabatur etiamnū in tabulis censoriis Pascua dicuntur omnia ex quibus populus reditus habet quia diu hoc solū uectigal fuerat. Mulctatio quoq; non nisi ouium boumq; īpendio dicebat᷑. Non omittenda priscaꝝ legum beniuolētia. Cautum quippe est ne bouem priusquā ouem noīnaret qui indiceret mulctam: ludos boum causa celebrantes bubetios uocabāt. Seruius rex ouium boumq; effigie primum ęra signauit frugē quidem aratro quęsitam furtim noctu pauisse ac secuisse puberi xi. tabulis capitale erat suspensum: cereri necari iubebant grauius q̃ in homicidio coniūctū in pubem pętoris arbitratu uerberari noxā ue duplionē ue decerni: iam distinctio honosq; ciuitatis ipsius non aliūde erat. Rusticę tribus laudatissime eoꝝ qui rura haberēt. Vrbanę uero in quas transferri ignominia ess& desidie probro. Itaq; quattuor solę erāt a partibus urbis in quas habitāt suburana palatina collina exquilina. Nundinis urbē reuisitabant et ideo comitia nūdinis habere nō licebat ne plebs rustica auocaretur. Quies somnusque in stramētis

erat. Gloriam denique ipſam a farris honore adoriam appellabant: equidem etiam
uerba priſcę ſignificationis admiror. Ita enim eſt in cõmentariis pontificũ augurio
canario agendo dies conſtituantur priuſquã frumẽta uaginis exeant & antequam in
uaginas perueniat. Ergo his moribus non modo ſufficiebant fruges nulla prouin-
tiarum paſcẽte Italiam: uerũ etiam annonę uilitas ĩcredibilis erat. Mannius martius
edilis plebis primum frumentũ populo modio aſſibus donauit lutius minutius au
gurinus qui ſpurium melium coarguerat farris pręcium in trinis nũdinis ad aſſem
redegit undecimus plebei tribunus. Qua de cauſa ſtatua ei extra portã trigeminam
a populo ſtipe collata ſtatuta eſt. Trebius in ędilitate aſſibus populo frumentũ prę-
ſtitit. Quam ob cauſam & ei ſtatuae in capitolio ac palatio dicatę ſunt. Ipſe ſuprẹmo
die populi humeris portatus in rogum eſt. Verũ quo anno mater deũ aduecta Ro
mę eſt maiorem ea ęſtate factam eſſe q̃ antecedentibus annis x. tradũt. M. uarro au-
ctor eſt cum l. metellus in triũpho plurimos duxit elephãtos aſſibus ſingulis farris
modios fuiſſe. Item uini cõgios ficiq; ſiccę poſt xxx. olei poſt x. carnis poſt xii. Nec
e latifundiis ſinguloꝝ contingebat arcentiũ uicinos. Quippe etiam legis ſtolonis li-
cinii incluſo modo quingẽtoꝝ iugeꝝ & ipſe ſua lege damnatus cũ ſuſtituta filii pſoã
amplius poſſider& luxuriantis iam rei pu. fuit iſta mẽſura. M quidẽ curii poſt tri-
umphos ĩmenſumq; terraꝝ adiectum imperio nota concio eſt pernitioſum ĩtelligi
ciuẽ cui ſeptẽ iugera non eſſent ſatis: hęc autẽ menſura plebei poſt exactos reges aſ-
ſignata eſt quęnam ergo tantę ubertatis cauſa erat. Ipſoꝝ tunc manibus imperatoꝝ
colebantur agri ut fas eſſ& credere gaudente terra: uomere laureato & triũphali ora-
tore. Siue illi eadẽ cura ſemina tractabant: qua bella eadẽq; diligẽtia arua diſponebãt
qua caſtra ſiue honeſtis manibus omnia lętius proueniũt: quoniã & curioſius fiũt
Serentẽ inuenerunt dati honores ſeranũ unde cognomẽ aranti quatto ſua iugera in
uaticano quę prata quintia appellantur. Cincinnato uiator attulit dictaturã: et quidẽ
ut traditur nodo plenoq; noticia moꝝ uela corpus inquit ut proferam Senatus põ-
puliq; Romani mandata. Tales tum etiam uiatores erant quod ipſum nomẽ ĩditũ
eſt ſubinde & ex agris ſenatum duceſq; arceſſentibus. At nũc eadẽ illa uincti pedes
damnatę manus inſcriptiq; uultus exercẽt non tam ſurda tellure quę parens appellať
coliq; dicitur q̃ ipſo honore hinc aſſumpto ut non inuita ea & indignata credať id
fieri. Sed nos miramur ergaſtuloꝝ non eadẽ emolumẽta eſſe quę fuerũt imperatoꝝ
Igitur de cultura agri pręcipere principale fuit etiam apud exteros ſi quidẽ & reges
fecere hierophilo metor attalus archelaus & duces xenophõ & poenus: etiam mago
cui quidẽ tantum honorẽ Senatus noſter attribuit carthagine capta ut cum regulis
aphricę bibliothecas donaret unius eius duo de xxx. uolumina cenſer& in latinã lin
guam transferẽdo cum iam M. Cato pręcepta condidiſſ& peritiſq; liguę punicę dan-
dum negotiũ in quo pręceſſit omnis uir clariſſimę familię. Decius ſyllanus ſapiẽtia
uero omẽs quos ſequeremur prętexuimus hoc in uolumine nõ ingrate nominãdo
M. uarronẽ qui octogeſimũ primũ uitę annũ agens de ea re prodendũ putauit.

APud Romanos multo ſerior uitium cultura eſſe cępit primoq; ut neceſſe erat
arua tantum colere quoꝝ a nobis ratio nũc tractabitur non uulgari modo uerũ ut
adhuc fecimus ex uetuſtis: & poſtea inuẽtis omni cura perquiſita cauſaq; rerum et
ratione ſimul eruta dicemus & ſydera ſyderũque ipſoꝝ terreſtria ſigna dabimus in-
dubitata quando quidẽ qui adhuc ea diligẽtius tractauere quibus uis potiuſquam
agricolis ſcripſiſſe poſſunt uideri: ac primum omnium oraculis maiori e parte age-
mus quę nõ in alio uitę genere plura certiora ue ſunt. Cur enim non uideanť ora-
cula a certiſſimo die maximeq; ueridico uſu prouecta: principium autem a Catone
ſummemus.

FOrtiſſimi uiri & milites ſtrenuiſſimi ex agricolis gignũtur minimeq; male co

gitantes predium ne cupide emas in re rustica opere ne parcas. In agro emẽdo mĩme quod male emptum est semper peĩtet agrum paraturos ãte oĩa ĩtueri oportet aqꝫ iura aut uicinum Sigula magnas interpretatioẽs habet nec dubias. Cato in cõtermĩs hoc amplius extimari iubet quo pacto iuuant. In bono enim inquit regione bene intenti Attilius regulus ille punico bello bis consul aiebat. Neqꝫ fecũdissimis locis in salubrẽ agrum parandum neqꝫ effetis saluberrimũ. Salubritas loci non semp ĩco-larum colore detegitur: quoniam assueti etiam in pestilentibus durãt. Preterea sunt quedam partibus anni salubria. Nihil autẽ salutare est nisi quod toto anno salubre Malus est ager cum quo dominus luctatur. Cato inter pruna spectari iubet ut solũ sua uirtute ualeat: qua dictũ est positione ut operarioꝝ copia prope sit: oppidumqꝫ ualidum ut nauigiorum euectus uel itineꝝ ut bene edificatus & cultus in quo falli plerosqꝫ uideo. Segnitia enĩ prioris domini pro emptore esse arbitrantur. Nihil est damnosius deserto agro. Itaqꝫ Cato de bono domino melius emi: nec temere cõtem nendam alienã disciplinam agroꝝ ut homini q̃uis questuosus sit. Si tamẽ & sum-ptuosus non multũ superesse ille in agro questuosissimam iudicat uitẽ non frustra quoniam ante omnia de impẽsę ratione cauit. Proxime ortos riguos nec id falso si sub oppido sint & prata quę antiqui parata dixere. Idẽ Cato interrogatus quis esse certissimus questus respõdit. Si bene pascas: qui proximus sit at bene. Sũma oĩum in hoc spectanda fuit ut fructus is maxime probaret᷑ qui q̃ mĩmo ĩpendio cõstatu-rus hoc ex locoꝝ occasione aliter alibi decernitur eodẽque pertin& quod agricolam uendacẽ esse oportere dixit fundum in adolescẽtia conserendum non nisi agro: tunc quoque cunctante optimũ que est ut uulgo dixere aliena ĩsania frui: sed ita ut uillaꝝ tutela non sit oneri. Et tamẽ qui bene habitet sepius uẽtitare in agrum frontemque domini plus prodesse q̃ occipitiũ nõ mẽtiuntur.

MOdus hic probatur ut neque fundus uillã querat: neqꝫ uilla fundum non ut fecerint iuxta diuersum. Eadẽ etate exemplis L. lucullus & Q. sceuola cum uilla sce-uole fundus careret uilla luculi agro: quo in genere censoria castigatio erat minus arare q̃ serere nec hoc sine arte quadam est. Nuissimus uillam in misenẽsi posuit C. marius vii. consul: sed peritia castramentãdi sicut cõparatus ei & in ceteris sulla felix quos cecos fuisse dicere cõuenit. Neqꝫ iuxta paludes ponẽda esse: neqꝫ aduerso amne q̃q̃ homerus omnino flumine semper ãte lucanas auras insalubres uerissime tradi-dit. Spectare in estuosis locis septẽtriones debet meridiem in frigidis in temperatis exortum equinoctialem. Agri ipsius bonitas quibus argumentis iudicanda sit q̃q̃ de terre optimo genere differẽtes abunde dixisse possumus uideri. Etiamnũ tamen traditas notas subsignabimus Catonis maxime uerbis. Ebulũ uel prunus siluestris uel rubus bulbus minutus trifoliũ herba pratensis quercus siluestris pirus malusqꝫ frumẽtarii soli note. Itẽ nigra terra & cineri coloris omnis creta coquit nisi & per ma cram sabulum etiam nisi id pertenue est & multo campestribus magisquã cliuosis respondẽt eadẽ modum agri in primis antiqui seruandũ putauere. Quippe ita cen-sebãt satius esse minus serere & melius arare: qua in sentẽtia & uirgiliũ fuisse uideo Verumqꝫ confitentibus latifundia perdidere Italiam: iam uero & prouĩcias sex & se-missem aphrice domini possidebãt cum interfecit eos Nero princeps non fraudãdo magnitudĩe hac quoque sua CN. pompeio qui nunq̃ agrum mercatus est cõtermi-nũ agro empto domum uendẽdam inclemẽter: atqꝫ non ex utilitate publici status. Mago censuit hoc exordio precepta pandere ingressus ut tamẽ appareat assiduitatẽ desideratam ab eo. De hic peritia uillicoꝝ in cura habẽda est: multaque de his Cato precepit nobis satis sit dixisse q̃ proximũ domino cordi esse debere: & tamẽ sibimet ipsi nõ uideri coli rura ergastulis pessimũ est & quicquid agit᷑ a desperãtibus teme-rarium uidetur.

VNam uocem antiquoꝝ fuiſſe & fortaſſis incredebile penitus extimetur nihil minus expedire q̃ agrum optime colere T.L.ruffus ab infimantaliũ humilitate cõſulatum militari induſtria meritus antiquę alias parſimonię circiter mille ſiclos liberalitate diui auguſti cõgeſtos uſq; ad detractionẽ heredis exhauſit agros in piceno coemendo colendoq; in gloriam. Internitionẽ ergo famẽque cẽſemus: imo hercule modum indicẽ rerum omniũ utiliſſimũ. Bene colere neceſſarium eſt obtin& dãnoſum prẹterq̃ ſobole ſua colono. Alioquĩ colẽte domino aliquas meſſes colligere nõ expedit ſi cõputetur impẽdium opere nec temere oliuam nec quaſdã terras diligẽter colere ſicut in Sicilia tradũt. Itaq; decipi aduenas. Quoniam igitur modo utiliſſime colẽtur agri ex oraculo.s. malis ac bonis: & defendi ęquum eſt abauos qui prẹceptis ſuis proſpexere uite. Cum enim dicerẽt malis intelligere uoluere uiliſſimos. Sũmũ prouidentię illoꝝ fuit ut q̃ minima eſſent ĩpendia: prẹcipiebant enim iſta qui triũphales denas argẽti libras in ſuppellectili crimini dabãt qui mortuo uillico relinquere uictorias & reuerti in ſua rura poſtulabãt: quoꝝ prẹdia colẽda ſuſcipiebat res pu. exercituſq; ducebant ſenatu illis uillicante. Inde illa reliqua oracula. Neq̃ agricolam eſſe quiſquis emer& quod prẹſtare ei fundus poſſ&. Malum paterfamilias quiſquis interdiu facer& quod noctu poſſ& niſi in tẽpeſtate cęli peiorẽ qui pro feſtis diebus ager& quod feriatis deberet: peſſimum qui ſereno die ſub tecto potius operaretur q̃ in agro. Nequeo mihi temperare quo minus unũ exemplũ antiquitatis afferam: ex quo intelligi poſſit apud populum etiam de culturis agẽdi morem fuiſſe: qualiterq; defendi ſoliti ſint illi uiri C.furius Criſinus e ſeruitute liberatus cum in paruo admodum agello largiores multo fructus perciper& q̃ ex ãpliſſimis uicinitatis ĩuidia magna erat ceu fruges alienas pellicer& ueneficiis: q̃obrẽ ab Spurio albino curuli die dicta metuens damnationẽ cum in ſuffragium tribus oporter& ire inſtrumẽtũ ruſticum omne in foꝝ attulit & abduxit filiam ualidam atq; ut ait piſo bene curatã ac ueſtitam ferramẽta egregie facta graues ligones uomeres ponderoſos boues ſaturos: poſtea dixit ueneficia mea Quirites hęc ſunt: nec poſſum uobis oſtẽdere aut in forum abducere lucubrationes meas uigiliaſq; & ſudores. Itaq; omniũ ſentenciis abſolutus eſt profecto opera nõ impenſa: cõſtat cultura: & ideo maiores fertiliſſimũ in agro oculum domini eſſe dixerũt. Reliqua prẹcepta reddant̃ ſuis locis: quę ꝓpria geneꝝ ſinguloꝝ erunt. Interĩ cõmunia quę ſuccurrunt non omittemus: & in primis Catonis humaniſſimũ & utiliſſimũ ad agendũ ut diligant uicini cauſas reddit ille quas & nos extimamus nulli eſſe dubias. Inter prima idẽ cau& ne fãiliae malę ſint nihil ſero faciendũ in agricultura omnes cenſent. Iterumque ſuo quęque tempore facienda & tertio prẹcepto prẹtermiſſa fruſtra reuocari. De terra carioſa execratio Catonis abunde indicata eſt q̃q̃ prẹdicere non ceſſat is quicquid per aſellum ferri poteſt uiliſſime conſtat. Filix biẽnio moritur ſi frondẽ agere non patiaris. Id efficaciſſime contingit germinatis ramis baculo decuſſis. Succus enĩ ex ipſa defluẽs necat radices Aiunt & circa ſolſticium auulſas nõ renaſci: nec barũdine ſectas aut exaratas uomeri harundine ĩpoſita: ſimiliter & harundinem exarari filice uomeri harũdine ĩpoſita prẹcipiunt. Iuncoſus ager uerti pala deb& aut in ſaxoſo bidẽtibus. Frutecta igni optime tollunt̃: humidiorẽ agrũ foſſione concidi atq; ſiccari utiliſſimũ eſt. Foſſas autẽ cretoſis locis apertas relinqui. Inſolutiore terra ſepibus firmari in eprocibus aut ſupinis lateribus procũbere quaſdam obcecari: & in alias dirigi maiores potentioreſq; qua ſit occaſio ſilice uel glarea ſterniora aut eaꝝ binis utrinq; lapidibus diſterminari et alia ſuper integi. Syluę extirpandę rationẽ Democritus prodidit lupini flore in ſucco cicute uno die macerato ſparſiſq; radicibus.

ET quoniam prẹparatus eſt ager nũc indicabit̃ natura frugum. Sũt autẽ ſecũdo prima eoꝝ genera frumẽta ut triticum ordeum legumina ut faba & cicer. Differẽtia

uero notior q̃ ut indicari deceat fruměti ipsius totidě genera per těpora satu diuisa
hyberna que circa uergiliarum occasum sata terra per hyemě nutriunť ut triticum
ordeum. Aestiua suę ęstate ăte uergiliaꝝ exortum serunť ut milium panicũ sisima
uiminũ milio Italię dumtaxat ritu. Alioquin & gręcia & in Asia omĩa uergiliarum
occasu serunť. Quędam autě utroque těpore in italia. Ex his quędă & tertio ueris tě/
pore: aliqui uerna milium panicum lenćě Cicer alicam appellant. Simětica autě triti
cum ordeum fabam rapam & in tritici genere pars aliqua pabuli est quadrupedum
causa sati: ut farrago & in leguminibus uicia. At cõmune quadrupedũ hominumq;
usui lupinũ. Legumina õnia singulas habent radices pręter fabam: easque surculo/
sas quia non in multa diuiduntť. Altissimas autě cicer frumenta multis radicantur
fibris sine ramis erumpit a primo satu ordeum: die septimo: legumen quarto: uel
cum tardissime septimo: faba xv. aut xx. legumina in ęgypto tertio die. Ex ordeo al/
terum caput grani in radicě exit: alteꝝ in herbam quę et prior flor&. Radicě crassior
pars grani fundit tenuior florě: ceteris seminibus eadě pars & radicě & florem. Fru/
menta hyeme in herba sunt: uerno těpore fastigantť in stipulam quę sunt hiberni
generis. At milium & pannicium inculmũ geniculatum & concauum. Sisima ue/
ro in ferulaceum. Omniũ satiuoꝝ fructus aut spicis continetť ut tritici ordei: mu/
niturque uallo aristarum quadrifide: aut includitur siliquis ut leguminum aut
uasculus ut sisime aut papaueris. Milium & panicum tantum pro idiuiso & puis
auibus exposita sũt. Indefensa quippe měbranis cõtinentť. Panicũ a paniculis dictũ
cacumine languide nutante. Paulatim extenuato culmo pene in surculum pręděsis
acervatur grauis cũ longissimi pedali ob simili comę granũ cõplexe fimbriatoque
capillo curuatur. Sunt & panico genera mămosa e pano paruis racemata paniculis
et cacumĩe gemino. Quum & colore distĩguitur: candido: nigro ruffo etiă purpureo

PAnis multifariă & e milio. Fit e panico rarus: sed nullum ponderosius frumě
to ě aut quod coquědo magis crescat lx. enĩ pondo panis e modio reddunt: modiũq;
pultis ex tribus sextariis madidis. Milium intra hos x. annos ex india in Italiă ĩuec
tum est nigrũ colore: amplum grano: arundineum culmo. Adolescit ad pedes alti/
tudine vii. pręgrandibus comis Iobas uocant omĩum frugũ fertilissimum. Ex uno
grano sextarii terni gignunť. Seri deb& in humidis. Fruměta quędam in genu ter/
tio spicam incipiunt concipere. Quędă in quarto: sed etiam nũ occultam. Genicula
autě sunt tritico quaterna farri sena hordeo octona sed nõ ante supradictũ geĩculoꝝ
numeꝝ conceptus est spicę. Qui ut spem sui fecit quattuor aut quinq; tardissime
diebus florere incipiũt: totidẽq; aut paulo pluribus deflorescũt: hordea uero cũ tar/
dissime septem. Varro quater nouenis diebus fruges absolui tradit & mense nono
meti. Fabę in folia exeunt ac deinde caules emittũt nullis distictos internodiis. Re/
liqua legumina surculosa sunt: ex his ramosa: cicer: eruum: lens. Quorũdam caules
sparguntur in terram si non habeant adminiculum ut pisa ꝗ nisi habuere aut de/
teriora fiunt. Leguminũ unicaulis faba sola: unus & lupinis: & ceteris ramosus pręe/
tenui surculo: omnibus uero fistulosus. Folium quędam ab radice mittũt: quędam
a cacumĩe. Frumětũ uero & hordeũ utriq; & qcqd ĩ stipula est ĩ cacumine unũ foliũ
hab&. Sed hordeo scabra sunt: ceteris leuia. Multificia contra faba: ciceri: pisũ. Fru/
mentis folium harũdinaceum fabę rotundũ & magnę leguminum parti: longiora
eruillę & piso fasiolis uenosa sesime irioni sanguinea. Cadunt folia lupino tantum
ac papaueri: legumina diutius florent & ex his eruũ ac cicer: sed diutissime faba xl.
diebus. Non autě singulis capita diu quoniam alio desiněte aliud incipit nec tota
seges sicut frumenti pariť siliquata uero omnia diuersis diebus & ab ima primum
parte paulatim flore subeunte. Fruměta cum defloruere crassescũt maturanturque
cum plurimũ diebus xl pficiuntur. Itě faba: paucissimis cicer id enĩ a seměte diebus

xl. perficitur. Milium & panicũ & sesima & omĩa ęstiua xl. diebus maturãt᷑ a flore.

MAgna terrę cęliq; differẽtia. In ęgypto enim hordeum sexto a satu mẽse: frumẽ/ta septimo metunt᷑ in hellade: hordeum in peloponẽso octauo: & frumẽta etiamnũ tardius grana in stipula crinito textu spicant᷑. In faba legumibusq; alternis lateribus siliquãt᷑ fortiora cõtra hyemes: frumẽta leguinaq; ĩ cibo. Tunicę frumẽto plures hordeum maxime nudum & arunca & pręcipue auena. Calamus altior frumẽto quã hordeo: arista mordatior hordeo. In area exterunt᷑ triticũ & siligo & hordeum. Sic et seruntur pura qualiter molunt᷑ quia tosta non sunt. E diuerso far miliũ panicum purgari nisi tosta nõ possunt: itaq; cum hęc suis folliculis serunt᷑ cruda & far in ua/ginulis suis seruant ad satus atque non torrent: leuissimũ ex his ordeũ raro excedit xv. libras & faba xxii. põderosius far magisq; etiam nũc triticũ. Far in ęgypto ex oly/ra conficitur. Tertium genus spicę hoc ibi est. Gallię quoq; suũ genus farris dedere quod illic bracẽ uocãt: apud nos sandalam nitidissimi grani. Et alia differẽtia quod fere quaternis libris plus reddit panis q̃ far aliud. Populum romanũ farre tantum e frumẽto tricẽtis ãnis usum uerrius tradit. Tritici genera plura quę fecere gẽtes. Ita/lico nullum equidem comparauerim candore ac pondere quo maxime decernitur Montanis modo cõparet᷑ italię aquis externũ in quo principatũ tenuit boecia: dein Sicilia: mox Africa. Tertiũ põdus thracio syrio dei egyptio athletaꝝ cũ decreto quo/rũ capacitas iumẽtis similis quo diximus ordĩe ifecerat: gręcia & põticum laudauit quod in italia nõ pueĩt. Ex oĩ eodẽ genere grani prętulit tracontion & stelepantiũ et selimusinũ argumẽto crassissimi calami. Itaq; pigui solo hęc genera assignabat leuis/simũ & maxime inanescendia tenuissimi calami in humidis seri iubebat quoniam multo eger& alimẽto: hę fuere sentẽtię alexandro magno regnãte cũ clarissima fuit gręcia atq; in toto orbe terraꝝ potẽtissima: ita tamẽ ut ante mortẽ eius annis fere cxlv. Sophodes poeta in fabula triptolemo frumentum italicum ante cuncta laudauerit ad uerbum translata sentẽtia & fortunatam italiam frumẽto carere candido quę laus peculiaris hodieq; italico est. Quo magis admiror posteros gręcoꝝ nullam mẽtionẽ huius fecisse frumẽti. Nunc ex his generibus quę Romę inuehuntur leuissimum est: gallicum atq; chersonẽse aduectum. Quippe nõ excedunt modũ uicenas libras si quis granum ipsum põderet: et adicit sardum sex libras: alexandrinũ & trientes hoc & siculi pondus. Boeticũ totam libram addit africum & dodrantes. In transpa/dana italia scio uicenas quinas libras farris modios pondere: circa clusium & senas Lex naturę certe est ut in quocũq; genere pane militari: tertia portio ad grani põdus accedat & tertia sicut optimũ frumentũ esse quod in subactum congiũ aquę capiat Quibusdam generibus per se põdus sicut balearico modio tritici panis pondo xxx. reddit: quibusdam in pinis mixtis: ut cyprio & alexãdrino xx. ꝓpe libras nõ excedẽ/tibus. Cyprum fuscum est panẽq; nigrum facit. Itaq; miscetur alexandrinũ candidũ redduntque xxv. pondo. Thebaicum libras adicit: marina aqua subigi quod pleriq; maritimis locis faciunt: occasionẽ lucrandi satis utilissimũ. Non alia de causa opor/tuniora morbis corpora existũt. Gallia hispania frumento in potũ resoluto: quibus diximus generibus spuma ita concreta pro fermẽto utunt᷑. Qua de causa leuior illis quam cęteris panis est. Differentia est & calami: crassior quippe melioris est generis Plurimis tunicis trachum triticum uestitur ob nimia frigora illi plagę exquisitum Eadẽ causa et trimẽstria inuenit detinentibus terras niuibus. Quod tertio fere satũ mense ut in reliquo orbe metitur. Totis hoc alpibus notum & hyemalibus ꝓuinciis Nullum hoc frumẽto letius uni calamũ: pręterea nec usquã capax. Seriturque non nisi tenui terra. Est & bimẽstre circa thracię sinũ quod xl. die quo satũ est maturescit mirumque nulli frumẽto plus esse ponderis & turfuribus carere: utitur eo & Sicilia et achaia montuosis utraq; partibus: euboea quoq; circa caristum. In tantum fallitur

Columella qui ne trimestre quidẽ propriũ genus estimauerit esse cũ sit ãtiquissimũ
gręcis et amon uocent. Tradunt in battris grana tantę magnitudinis fieri ut singu-
la spicas nostras ęquent. Primũ ex omĩbus frumẽtis seritur hordeum. Dabimus et
dies serendi cuique graui natura singuloꝝ exposita. Hordeum indis satiuum & sil-
uestre ex quo panis apud eos pręcipuus. Italici maxime quidẽ oriza gaudent ex qua
typsanã conficiunt quã reliqui mortales ex hordeo. Orizę folia carnosa porro similia
sed latiora. Altitudo cubitalis flos purpureus radix geminę rotũditatis. Antiquis-
simũ in cibis hordeũ sicut atheniensium ritu menandro auctore appellant & gladi-
atorum cognomine qui hordearii uocabant̃. Polentam quoque gręci non aliunde
pręferunt: pluribus fit hoc modis. Gręci perfusum aqua hordeũ siccant nocte una
ac postero die frigunt: deinde molis frangũt. Sunt qui uehemẽtius tostũ rursus ex-
igua aqua aspergant siccẽt priusquã molant: alii uero uirẽtibus spicis decussum hor
deum recens purgant madidumq; in pila tondunt ac in corbibus eluunt atq; siccatũ
sole rursus tondunt & purgatum molunt: quocũque autẽ genere pręparato uicenis
hordei libris ternas seminis lini & coriandri senas libras salisque acetabulo torrẽtes
ante omnia miscẽt in mola qui diutius uolunt seruare cũ poline ac furfuribus suis
condũt nouis fictilibus. Italia sine perfusione tostũ in subtilem farinam molit isdẽ
additis atq; etiã milio panẽ ex hordeo antiquis usitatum uita damnauit quadrupedũ
que fere cibus est: cũ typsanę inde usus ualidissimus saluberrimusq; tãtopere ꝓbet̃
unũ laudibus eius uolumẽ dicauit hyppocrates e clarissimis medicinę sciẽtia typsa-
nę bonitas pręcipua uticẽsi. In ęgypto uero est quę fiat ex hordeo: cui sint bini ãguli
In betica & aphryca genus ex quo fiat hordei glabrũ appellat Turanius idẽ olyran et
orizam eadẽ esse existimat. Typsanę conficiẽdę uulgata ratio est: Simili modo & tri
tici semine tragũ fit in cãpania dumtaxat & ęgypto. Amylũ uero ex omni tritico ac
siligine: sed optimũ est trimestri. Inuentio eius chio insulę debet̃ & hodie laudatis-
simũ. Inde est appellatũ ab eo quod sine mola fiat proximũ trimestri quod est mi-
nime põderoso tritico madescit dulci aqua in ligneis uasis ita ut integant̃ quĩquies
in die mutata melius si & in noctu ita ut misceat̃ pariter emolitũ priusquã acescat
linteo aut sportis siccatum tegulę ĩfunditur illite fermẽto atq; ita in sole densat̃ post
chium maxime laudatur creticum: mox ęgyptiũ probatur aut lenitate et liuore atq;
ut recens sit. Iam & Catonis dictum apud nos hordei farina & ad medendũ utunt̃
mirumq; in usu iumẽtoꝝ ignibus durato: ac postea mollito: offisq; humana manu
demissis maiores in aluum uires torosq; corporis fieri. Spicę quędã binos ordines
habent: quędam plures usq; ad senos granos ipsi aliquot differẽtię longius leuiusq;
aut breuius aut rotũdius candidius nigrius: uel cui purpura est. Vltimo ad polentã
contra tẽpestates candido maxima ĩfirmitas. Hordeũ frugum omniũ mollissimum
est seri non uol& nisi in sicca & soluta terra ac nisi lęta palea ex optimis. Stramento
uero nullum comparatur hordeũ ex omni frumẽto mĩme: calamitosum quid tollit̃
anteq̃ triticũ occupet rubigo. Itaq; sapientes agricolę triticum cibariis tantũ serunt
Hordeum sarculo seri dicũt propterea celerrime reddit. Fertilissimũq; quod in hispa
nia carthagine aprili mẽse collectum est: hoc seritur eodẽ mense in celtiberia: eodẽq;
anno bis nascitur: rapitur omne a prima statim maturitate festinatius q̃ cęteri. Fragi-
lis enim & tenuissima stipula palea granum continetur: meliorẽ polentam fieri tra-
dunt si non excocta maturitate tollatur.

Frumenti genera non eadẽ ubiq; nec ubiq; eadẽ sunt iisdẽ nomĩbus uulgatissiã
Far quod adorẽ ueteres appellauere Siligo triticum: hęc plurimis terris communia
Aruica galliaꝝ propria copiosa & italię est. In ęgypto autẽ ac syria Ciliciaq; & asia ac
gręcia peculiares zea oriza typhe. Aegyptus similaginẽ cõficit & tritico suo nequaq̃
Italię parẽ. Qui zea utunt̃ nõ habẽt far. Est & hęc Italia & in campania maxĩe semẽq;

appellat᷑:hoc habet nomen. Res preclara ut mox docebimus propter quē Homerus zidoros arura dixit non ut aliqui arbitrātur quoniam uitam donar&. Amylū quoq; ex ea fit priore crassius: hec sola differētia est ex omni genere durissimū far & contra hyemes firmissimū: patitur frigidissimos locos & minus subactos uel estiuos sitiē-tesq;. Primus antiquis latio cibus magno argumento odorare donis sicut diximus pulte autē non pane uixisse longo tēpore Romanos manifestū quoniam & pulmē-taria hodieq; dicuntur & Ennius antiquissimus uates obsidionis famē exprimēs offam eripuisse plorātibus liberis patres cōmemorat & hodie sacra prisca atq; nataliū pulte fritilla conficiunt᷑ uideturq; tam plus ignotam grecie fuisse q̄ Italie polentam Tritici semine auidius nullū est nec quod plus alimēti trahat siliginē dixeri ꝓprie tritici deliciis candor est & sine uirtute & sine pondere conueniens huīdis tractibus quales italie sunt & gallie comate: sed & transalpis inallobrogū tantum remorumq; agro pertinax. In ceteris ibi partibus biēnio in triticū transit. Remediū ut grauissiā quoq; genera eius serant᷑.

A Siligine lautissimus panis pistrinarūq; opera laudatissima precellit. In Italia si campania piscinate misceat᷑. Ruffior illa at piscinas candidior pōderosiorque Cretacea iustum est e grano campanie quam uocāt castratā e modio redire sextarios quattuor siliginis: uel e gregali sine castratura: sextarios quinq; preterea floris semodium & cibarii quod secūdarium uocant sextarios quattuor furfuris sextarios totidē E pisana autē siliginis sextarios quinq;. Cetera paria sunt clusina aretinaq; etiamnū sextarios siligīs adsciunt in reliquis pares. Si uero polinē facere libeat xvi. pondo pa-nes redeūt & cibarii tria furfurūq; semodios mole discrimē hoc cōstat. Nam que sic-ca molunt᷑ plus farine reddūt: que salsa aqua sparsa candidiorē medullā: uerum plus retinēt in furfure. Farinam a farre dictam nomine ipso appar&. Siliginee farine modios gallice xxii. panis libras reddit: italice duabus tribus ue amplius in artopticio pane. Nam fornaceis binas adiciunt libras in quocunq; genere.

S Imilago e tritico fit laudatissima ex aphryco iustū est e modio redire semodios et pollinis sextarios quinq; ita ut appellāt in tritico quod florē in siligine hoc grarie officine chartarieq; utunt᷑. Preterea secundarii sextarios quattuor furfurūq; tātūdē panis uero e modio similaginis cxxii. e floris modio cxvii. preciū huic ānona media in modios farine xl. asses similaginis castrate duplū octonis assibbus āplius siligini castrate duplū. Est & alia distictio semel tēpore l. pollinata xvii. pōdo panis reddere uisa xviii tertia xviiii. cum triente & secūdarii panis quinas selibras totidē cibarii & furfuꝝ sextarios sex.

S Iligo nunq̄ maturescit pariter nec ulla segetum minus dilationē patit᷑ propter teneritatē. hisq; que maturuere protinus granū dimittētibus sed minus q̄ cetera fru-menta in stipula periclitant᷑: quoniam semp rectam hab& spicam: nec rorē cōtinet qui rubiginē faciat. Ex aphryca dulcissimus panis: ipsa spissior q̄ far & maior spica eadem & ponderosior. Raro modios grani non xvii. libras iplet. Exteritur in grecia difficulter. Ob id iumētis dari ab homero dicta: hec enī est quā olyram uocant. Eadē in egypto facilis fertilisq; farsine arista est. Itē siligo excepta ea que laconica appellat᷑ adiciuntur his genera bromos siligo excepta & tragos. Externa omnia ab oriente inuecta orize similia.

T Hyphe & pisa eiusdē generis est: ex qua fit in nostro orbe: oriza apud grecos est & ixia taduntq; eam thyphem cum sint degeneres redire ad frumentum si piste serantur: nec protinus: sed tertio anno.

T Ritico nihil est fertilius: hoc ei natura tribuit: quoniam eo maxime alat hoīnē utpote e modio si sit aptum solū: quale in bizantio aphryce cāpo centeni quinq̄geni

modii reddant̃. Misit ex eo loco diuo augusto procurator eius ex uno grano uix cre-
dibile dictu cccc. paucis minus germina. Extantq́ de ea re epistolę. misit & Neroni
similiter ccclx. stipulas ex uno grano cum centessimo quidẽ & leontini. Siciliç cãpi
fundũt: aliiq; & tota boecia & ĩ primis ęgyptus fertilissima. Tritici genera ramosum
aut quod centigranũ uocant. Inuẽtus est iam & scapus unus centũ fabis onustus.

AEstiua frumenta diximus sisimam miliũ panicum. Sisima ab indis uenit. Ex
ea & oleum faciunt. Color eius candidus huic simile est in Asia gręciaq; ensiniũ. Idẽ
que erat nisi pinguis esset: quod apud nos uocãt hyrũ medicaminibus ãnumerandũ
potiusquã frugibus. Eiusdẽ naturę & orminum a gręcis dictum. Sed cimino simile
seritur cum sisima: hęc Irione: nullum animal uescitur uirentibus.

PIstura non oĩum facilis: quippe hetruria spicam farris tosti pisente pilo prę-
ferrata fistula serrata & stella intus denticulata aut si in tereti pisant cõcidant̃ grana
ferroq; frangantur: maior pars italię ruido utitur pilo rotis etiã quas aqua uerset ob-
iter & molat. De ipsa ratione pisendi magonis pręponemus sentẽtiam. Triticũ ante
pfundi aqua multa iub& postea ualide in sole siccatũ pila repeti. Simili modo hor-
deum huius sextarios xx. spargi duobus sextariis aque lentẽ torrere prius: dein cum
furfuribus leuiter pisi aut addito in sextarios xx. lateris crudi frusto & harenę semo
dio eruiliam iisdẽ modis quibus lentẽ. Sisimã incalidam maceratam exporrigi: deĩ
confricari & frigida ĩmergi ut palęę fluctuent. Iterũque exporrigi in sole sup lintea
Quod nisi festinato peragatur lurido colore mucescere: et ipsa autẽ quę emoluntur
uariam pistrinaꝝ rationem habent. Acus uocatur cum per se pisitur spica tantũ au-
rificum ad usus. Si uero in area teritur cũ stipula palea in maiore terraꝝ parte ad pa-
bulum iumẽtorum. Milii et panici & sisimę purgamẽta apludam uocãt & alibi aliis
nominibus initio: campania gaud& pręcipue pultẽq; candidam ex eo facit. Fit & pa
nis prędulcis. Sarmataꝝ quoq; gentes hac maxime pulte alunt̃ & cruda etiam farĩa
equino lacte uel sanguine cruris uenis admixto. Aethiopes nõ aliam frugẽ q̃ milii
ordeique nouere panico gaudẽt & gallię equidẽ pręcipue aquitania utit̃. Sed circũ-
padana Italia addita faba sine qua nihil cõficiunt. Pontice gẽtes nullum panico prę-
ferunt cibum. Cętero ęstiua frumẽta riguis magis etiam q̃ imbribus gaudẽt. Miliũ
et panicum aquis minime quoniam in folia exeũt. Vetant ea inter uites arbores ue
frugiferas seri terram emactari hoc satu existimantes.

MIlii pręcipuus ad fermẽta usus e musto subacti in annuum tẽpus. Simile fit et
tritici ipsius furfuribus minutis & optimis e musto albo triduo maturato subacto
ac sole siccatis. inde pastillos in pane faciendo dilutos cũ similaginis eminis ferue
faciunt atque ita farinę miscent sic optimum panem fieri arbitrantes. Gręci in bi-
nos semodios farinę satis esse beses frumẽti constituere: & hęc quidẽ genera uinde-
miis tantũ fiũt: quo libeat uero tẽpore ex aqua hordeoq́ bilibres offę feruẽti foco uel
fictili patina torrẽtur cinere & carbone usq; dum rubeant. Postea operiunt̃ in uasis
donec acescant hinc fermentũ diluitur. Cum fieret autẽ panis hordeaceus herui aut
Cicerculę farinę ipse fermentabatur. Iustũ erat duę librę in quinq; semodios. Nunc
fermentum fit ex ipsa farina quę subigitur priusq̃ addatur sal ad pultis modum de-
cocta & relicta donec acescat. Vulgo uero nec sufferuefaciunt: sed tantũ pridie asser
uata materia utuntur: palãq; naturę est acore fermẽtari sicut & ualidiora esse corpora
quę fermẽtato paẽ alantur quippe cum apud ueteres ponderosissimo cuique tritico
pręcipua salubritas perhibita sit.

PAnis ipsius uaria genera psequi superuacuũ uidet̃: alias ab obsoniis appellari

ut uostreari: alias a deliciis ut artologani: alia a festinatione ut sceptricei: necnõ a co-
quendi ratione ut fornacei uel artopticei aut in clybanis cocti: Non pridẽ etiã a par
this inuecto quem aquaticũ uocãt: quoniam aqua trahitur ad tenuẽ & spongiosam
inanitatẽ alii autẽ parthicum. Summa laus siliginis bõitate & cribri tenuitate cõstat
quidam ex ouis aut lacte subigũt. Butyro uero gẽtes etiam pacatę ad operis pistorii
genera transeunte cura. Durat sua piceno in panis inuentione gratia ex alice materia
cũ nouẽ diebus macerata decimo ad spętiẽ tracta e subitinę uuę passę succo postea
in furnis ouis illitũ quę rumpant̃ ibi torrẽt. Neque est ex eo cibus nisi madefacto
quod fit lacte maxime mulso.

PIstores Romę non fuere ad persicum usq; bellũ annis ab urbe condita super
quingẽtos octoginta. Ipsi panẽ faciebant Quirites: mulierũque id opus maxĩe erat
sicut etiamnum in plurimis gẽtium artoptosiam plautus appellat in fabula: quam
aululariam inscripsit. Magua ob id concertatione eruditoꝝ an uersus poetę sit illius.
Certũque sit atei Capitonis sentẽtia tostũ panẽ lautioribus coquere solitos pistoresq;
tantum eos qui far pinsebãt nominatos: nec cocos uero habebant in seruitiis eosque
ex macello conducebant.

CRibroꝝ genera gallię setis equoꝝ inuenere hispanię lino ex cissoria & appoli-
naria ęgyptus papyro atq; iunco.

SEd inter prima dicatur & alice ratio pręstantissime saluberrimeq; palmã frugũ
indubitanter Italia contigit. Fit sine dubio & in ęgypto sed admodũ spernẽda.
In Italia uero pluribus locis sicut ueronẽsi pisanoq; agro. In cãpania tamẽ laudatissi
mus campus est subiacens montibus nymbosis totis quidẽ xl. milibus. p. planicie
Terra eius ut protinus soli natura dicatur puluerea summa inferior bibula & puĩcis
fistulans uice: montium quoq; culpa in bonum cędit. Crebros enĩ imbres percolat
atq; transmittit: nec dilui aut madere uoluit propter facultatẽ culturę. Eadẽ acceptũ
humorẽ nullis fontibus reddit: sed tẽperate excoquẽs ĩtra se uice fusi contin&. Toto
seritur anno panico semel bis farre & tamẽ uere segetes quę ĩterquieuere fundũt ro
sam odoratiorẽ satiuam adeo terra non cessat parere. Vnde uulgo dictũ plus apud
cãpanos unguenti q̃ apud cęteros olei fieri. Quantum autẽ uniuersas terras campus
cãpanię antecedit tantum ipsum pars eius quę leborie uocantur quẽ flegreum gręci
appellant. Finiuntur leborię uia ab utroque latere consulari que a puteolis & quę a
cumis capuam ducit.

ALica fit e zea quam semẽ appellauimus. Tunditur granum eius in pila lignea
uel lapidis duricia conteritur nobilius. Notum est pilo uinctoꝝ pęnali opera
primori. Inest pyxis ferrea excussis tunicis. Iterum iisdem armamẽtis nudata cõcidi
tur medulla ita fiunt alicę tria genera. Minimũ ac secundariũ grandissimum uero
apharenia appellant. Nondum habent candorẽ suum quo pręcellũt. Iam tamẽ alex-
andrinę pręferunt̃. Postea mirum dictu admiscetur creta: quę transit in corpus colo
rẽque & teneritatẽ affert. Inuenitur hęc inter puteolos & neapolim in colle leucogeo
appellato. Extatq; diui augusti decretum quo anno ad uicena milia neapolitanis pro
eo numerari iussit e fisco suo coloniam deducẽs capuam: adiecitq; causam afferendi
quoniam negassent campani alicam confici sine eo metallo posse. In eodẽ reperitur
et sulphur: emicantq; fontes araxi oculoꝝ claritati & uulneꝝ medicinę dentiumque
firmitati. Alica ad ulterina fit maxiẽ e zea quę in aphryca degenerat: latiores eius spi
cę nigrioresq; & breui stipula pisunt cum harena & sic quoq; difficulter deterũt utri
culos. Fitq; dimidia modii mẽsura: posteaq; gypsi pars quarta inspargit̃ atq; ut cohę-
serit farinario cribro subcernunt & quę in eo remansit exceptitia appellatur & grãdis
sima est rursusq; trãsit arctiore cernitur et secundaria uocatur. Itẽ cribraria quę simili
modo in tertio remansit cribro angustissimo & tantum harenas transmittete. Alia

ratio ubiq; adulterandi ex tritico candidiſſimo grandiſſima eligūt grana ac ſeícocta in ollis poſtea arefaciūt ſole ad initiū rurſuſq; leuiter aſperſa molis frangūt. Ex zea pulchrius q̃ ex tritico fit granum q̃uis id alicę uitium ſit candorē autē & pro creta lactis incocti mixtura confert.

SEquitur natura leguminū inter maxime bonos fabę quippe ex qua tētatus ſit etiam panis lomentum appellatur farina ea adgeneratque pondus illa ex omni legumine. Iam uero & pabulo uenalis. Multiplex fabę uſus omnium quadrupedum generi pręcipue homini. Frumēto etiam miſcetur apud pleraſq; gentes & maxime panico ſolida ac delicatius fracta quin & priſco ritu faba ſuę religionis diis in ſacro eſt pręualens pulmentarii cibo & hebetare ſenſus exiſtimata. Inſomnia quoque facere ob hęc pythagorica ſententia damnata uel ut alii tradidere: quoniam mortuorū animę ſint in ea: quadecauſa parentando utique abſumitur. Varro & ob hęc flaminē ea non ueſci tradit & quoniam in flore eius litterę lugubres reperiant̃. In eadē peculiaris religio. Nanque fabam uti & frugibus referre mos eſt auſpicii cauſa quę ideo referina appellatur & auctoribus eam adhiberi lucroſum putant. Sola certe frugum etiam ex ea repletur creſcēte luna aqua marina alia ue ſalſa nō percoquit̃. Serit̃ ante uergiliaꝝ occaſum leguminū prima ut antecedat hyemē. Virgilius per uer eam ſeri iubet circūpadanę Italię ritu: ſed maior pars malunt fabalia maturę ſationis quā trimeſtrē fructū eius. Nanque ſilique cauleſq; gratiſſimi ſunt pabulo pecori. Aq̃s in flore maxime concupiſcit: Cum uero defluerit exiguas deſiderat. Solum in quo ſata eſt lętificat ſtercoris uice. Ideo circa macedoniam theſſaliamq; cum florere cepit uertunt arua. Naſcitur & ſua ſponte pleriſq; in locis ſicut ſeptētrionalis oceani iſulis quas ob id noſtri fabarias appellāt. Itē in mauritania ſilueſtris paſſim ſed pręduraet quę percoqui nō poſſit. Naſcitur & in ęgypto ſpinoſo caule: quadecauſa crocodilli oculis timentes refugiunt longitudo ſcapo iiii. cubitoꝝ eſt. Ampliſſima craſſitudo octona genicula hab& ſed molli calamo. Similiter caput papaueri colore roſeo in eo fabę non ſupra tricenas folia ampla. Fructus ipſe amarus & odore: ſed radix per quā lata incolarum cibis cruda & omnino decocta harundinū radicibus ſimilis. Naſcit̃ et in ſyria Ciliciaq; & in thorone calcidis lacu. Ex leguminibus autumno uere ſerūt̃ lens in gręcia piſum lens amat ſolum tenue magiſquā pingue. Cęlum utique ſiccū Duo genera eius ęgypto alteꝝ rotundius nigriuſq; alterum ſua figura. Vnde uario uſu tranſlatū eſt in lenticulas nomen. Inuenio apud auctorē ęquanimitatē fieri ueſcentibus ea piſum in apricis ſeri deb& frigoꝝ ipacientiſſimū. Ideoq; in Italia & in auſteriore cęlo nō niſi uerno tēpore terra facili & ſoluta Ciceris natura eſt gigni cū ſalſilagine. Ideo ſolum urit: nec niſi madefactū pridie ſeri debet. Differētię plures magnitudine colore figura ſapore. Eſt eni arietino capiti ſimile. Vnde ita appellat̃ Album nigrumq; eſt & columbinum quod alii uenerium uocāt candidum rotūdū leue arietino minus quod religio peruigilibus adhib&. Eſt & Cicercula minuti Ciceris inęqualis anguloſa ueluti piſum. Dulciſſimū autē id quod eruo ſimillimū firmiuſque quod nigrū & ruffum q̃ album. Siliquę rotūdę Ciceri cęteris leguminū longe & ad figuram ſeminis late. Piſo cylindratę faſiolos cum ipſis mandūt granis ſerere eos qua uelis terra licet ab idibus octobris in kl. Nouēbris legumía cū matureſcere ceperint rapienda ſunt: quoniā cito exiliunt latētq; cū decidere ſicut & lupinū

QVanquā prius de rapis dixiſſe conueníat in tranſcurſu ea attigere noſtri paulo diligentius gręci & ipſi tamē inter ortēſia: ſi iuſtus ordo fiat a frumēto protinus aut certe faba dicendis quando aliis pręſtantior uſus ab his non eſt. Ante omía nanque cunctis animalibus naſcuntur nec in nouiſſimis ſatiant ruris alitū q̃ grana magiſq; ſi decoquantur aqua. Quadrupedes & fronde eoꝝ gaudēt & homini non minor eſt

rapitioꝝ suis horis gratia q̃ cimaꝝ fluidoꝝ quoq; & ĩ horreis enecatoꝝ uel maior q̃ uirentium. Ipsa uero durant & in sua terra seruata & post a passo pene ad alium prouentum faméque sentiri prohibent a uino atq; messe. Tertius hic transpadanis fructus terra non morose elegit pene ubi nihil aliud seri possit. Nebulis & pruinis afrigore ultro aluntur amplitudine mirabili. Vidi xl. libras excedentia in cibis quidem nostris pluribus modis cõmendant᷑: durantq; ad alia sinapis acrimonia domita etiã coloribus picta pręter suum sex aliis purpureo quoq; neq; aliud in cibis tingui decet Genera eoꝝ gręci duo prima fecere masculinũ fęmininumq; & ea serendi modo ex eodem semine: densiore enim satu masculescere. Itẽ in terra difficili semẽ pręstãtius quo subtilius speties uero omnium tres aut enim in latitudinẽ fundi aut in rotunditatem globari. Tertiam spetiẽ siluestrẽ appellauere in longitudinẽ radice ꝑcurrẽte raphani similitudine & folio ãguloso scabroq; succo acri. Qui circa messem exceptus oculos purgat medeturq; caligini admixto lacte mulieꝝ. Frigore dulciora fieri existimant᷑ & grandiora tepore in folia exeunt palma in nursino agro nascẽtibus. Taxatio in libras sestertii singuli & in penuria bini proxima in algido natis. Napi uero amitẽnũ: quoꝝ eadẽ fere natura gaudent ęque frigidis serunt᷑ & ante kl. martias in iugero sextarii quarto diligẽtiores quĩto sulco napum seri iubẽt. Rapa quarto utroq; stercorato. Rapa lętiora fieri si palea seminetur. Serere nudũ uolunt precantẽ sibi et uicinis serere se. Satus utriq; generi iustus inter duoꝝ numinũ dies festos Neptunni atque uulcani. Feruntq; subtili obseruatione quota luna pręcedẽte hyeme nix prima ceciderit si totidẽ luminum die intra prędictum tẽporis spacium serantur mire prouenire. Seruntur & uere in calidis atq; huidis.

LVpino usus proximus cum sit & hominũ & quadrupedum generi ungulos habenti cõmunis. Remedium eis ne metẽtes fugiat exiliendo ut ab imbre tollatur nec ullius quę serantur natura assensu terrę mirabilior est. Primum omniũ cum sole quottidie circũagitur horasq; agricolis etiam nubilo demonstrat ter pręterea floret terram amat terraq; operiri non uult & unum hoc seritur nõ aratro si fuerit maxime sabulosa & sicca atq; etiam harenosa coli utiq; non uult tellurẽ adeo amat ut q̃uis frutecto solo coactum inter folia uepresq; ad terram tamen radice perueniat. Pĩguescere hoc satu arua uineasq; diximus. Itaq; adeo nõ eget fimo ut optimi uicem repręsentet Nihilq; aliud nullo ĩpendio constat ut quod ne serendi quidẽ gratia opus sit afferre protinus seritur ex aruo ac ne spargi quidẽ postulat decidens sponte: primũq; oĩum seritur: nouissimũ tollitur. Vtrunq; Septembri fere mense quia si non antecesserit hyemẽ frigoribus obnoxium est. Impune pręterea iacet uel derelictum etiam si nõ protinus secuti obruant imbres ab omnibus animalibus amaritudine sua tutũ: plerũque tamen leui sulco integunt ex densiore terra: rubricã maxime amat. Ad hanc alendam post tertium florẽ uerti debet in sabulo post secundũ. Cretosa tantũ limosaque odit & in his non prouenit. Maceratum calida aqua homini in cibo est. Nã bouem unum modii singuli satiant: ualidũque pręstant. Quando etiam ĩpositum pueroꝝ uentribus pro remedio est condi in fumo maxime conuenit q̃ in humido uermiculi umblicum & insterilitatẽ castrant. Quod si depastum sit in fronde inarari protinus solum est opus.

ET uitia pinguescunt arua: nec ipsa agricolis operosa uno sulco sata non sarrit᷑ non stercoratur. nec aliud q̃ deoccatur. Sationis eius tria tẽpora. Circa occasum arcturi ut decẽbri mense pascat tunc optime seritur in semẽ ęque nanq; fert depasta Secunda satio mense Ianuario est nouissima martio: tum ad frondẽ utilissima. siccitatem ex oĩbus quę seruntur maxime amat non aspernatur etiã umbrosa. Ex semine eius si lecta matura est palea cęteris pręfertur. Vitibus pręripit succum languescũtq; si in arbustis seratur.

NEc erui operosa cura est: hoc amplius q̃ uicia runcatur & ipsum medicaminis uim obtinens. Quippe per cũ diuum Augustũ curatum epistolis ipsius memoria extat sufficiunt singulis boum iugis modii quini sati. Martio mense satum noxiũ esse bubus aiunt. Itẽ autũno grauidinosum. Innoxium autẽ fieri primo uere satum.

ET Silicia hoc est fęnum gręcum scariphatione seritur non altiore iiii. digitoꝝ sulco: quantoq; peius tractatur tanto prouenit melius. Raꝝ dictum est aliquid cui prosit negligẽtia. Id autẽ quod secale aut farrago appellant᷑ occari tantũ desiderant Secale taurini sub alpibus asiam uocant teterrimũ. sed tantũ ad arcendã famẽ fęcũda sed gracili stipula nigritia: triste põdere pręcipuum. Admiscetur huic far ut mitiget amatitudinẽ eius & tamẽ sic quoq; ingratissimũ uentri est. Nascitur qualicũq; solo cum centesimo grano ipsumq; pro letamine est farrago ex recremẽtis farris prędensa seritur admixta aliquando & uicia. Eadẽ aliquando in aphrica fit ex hordeo. Omnia hęc pabularia degenerans qui ex leguminibus quę uocatur cracca. In tantum colũbis grata ut pastas ea negẽt fugitiuas illius loci fieri. Apud antiquos erat pabuli genus quod cato ocinnum uocat: quo sistebant aluum bubus. Idq; erat e pabuli segete uiri-de desectum anteq̃ gelaret Surra mãmilius aliter id interprętatur & tradi fabę modi os x. uicię duos tantũdem eruilię in iugero autũno misceri & seri solitos: melius et auena gręca cui non cadit semẽ admixta: hoc uocitatum ocinũ boumq; seri causa soli tum Varro appellat a celeritate proueniendi a gręco quod oceos dicunt.

MEdica externa etiam gręcię est ut a medis aduecta per bella persaꝝ quę Darius intulit: sed uel in primis dicẽda tanta dos ut cũ ex uno satu amplius q̃ tricenis ãnis duret. Similis est trifolio caule foliisq; geniculata quicquid in caule assurgit in folia contrahitur unum de ea & cytiso uolumẽ amphilocus confusum solũ in quo serat᷑ elapidatum purgatũque subigitur autumno: mox aratum & occatũ tegit᷑ crate. Iteꝝ ac tertio quinis diebus ĩterpositis & fimo addito poscit autẽ siccum succosumq; uel riguum. Ita pręparato seritur mense maio: alias pruinis obnoxia opus est densitate seminis omnia occupari internas centesq; herbas excludi. Id pręstãt in iugero modii uicina uindemia ne adurat terraq; protinus integi debet si sit humidum solum her-bosum ue uincitur & desistit in pratum. Ideo protinus altitudine unciali herbis oĩ-bus liberanda est manu potiusquã sarculo secatur incipiens florere & quotiẽs reflo-ruit. Id sexies euenit per annos cũ minimũ quater. In semẽ maturescere prohibẽda est quia pabulum utilius est usq; ad trimatum. Verno sarri debet liberarique cęteris herbis ad trimatum in arris ad solum radi. Ita reliquę herbę intereunt sine ipsius dã no propter altitudinẽ radicum si euicerint herbę: remediũ unicũ aratro sępius uertẽ do donec omnes alię radices intereant. Dari nõ ad satietatẽ debet ne replere sanguĩe necesse sit & uiridis utilior est. Arescit surculose ac postremo in puluerem inutilem extenuatur. De cytiso cui & ipsi principatus datur in pabulis affatim diximus inter frutices: & nunc frugum omniũ natura peragẽda est: cuius in parte de morbis quo-que dicatur.

PRimũ oĩũ frumẽti uitiũ auena est & hordeũ in eam degenerat sicut ipsa fru-menti fit instar: quippe cũ germanię populi seruãt eam neq; alia pulte uiuant Soli maxime cęliq; humore: hoc euiet uitium sequẽtem iuuãt. Soli maxime causam hab& imbecillitas seminis cum diutius: retentum est terra priusquã erũpat. Eadem est ratio si curiosum fuit cũ sereretur. Prima autem statim eruptione agnoscitur ex quo apparet in radice esse causam. Est & aliud ex uicino auenę uitium cũ ãplitudine incohoata granum sed nondum matura priusquã robor& corpus afflatu noxio cassũ et inane in spica euanescit quodam abortu uenti autẽ tribus temporibus nocẽt fru-mẽto & hordeo. In flore aut protinus cum defloruere uel maturescere incipiẽtibus

Tunc enim exinaniunt grana prioribus causis nasci prohibent. Nocet & sol creber e nube nascuntur & uermiculi in radice cum semētem imbribus secutis incluserit repentinus calor humorē. Gignunt̃ & in grano cum spicę pluuiis calor inferuescit Est & cantharidis dictus scarabeus paruus frumēta erodens. Omnia ea animalia cū cibo deficiunt. Oleum pix adeps contraria seminibus. Cauēdumq; ne contracta eis tunc serantur imber in herba utilis quando florent autē frumento & hordeo nocet leguminibus īnocuus pręterq̃ Ciceri. Maturescētia frumenta imbre leduntur & hordeum magis: nascitur & herba alba panico similis occupans arua pecori quoq; mortifera. Nam lolium & tribulos & carduos lappasq; non minus q̃ rubos inter frugū morbos potius q̃ inter ipsius terrę pestes numeraueri. Cęleste frugum uinearumq; malum nullo minus noxium est rubigo fręquētissimaq; hęc in roscido tractu cōuallibusq; ac perflatum non habentibus. E diuerso carent ea uētosa & excelsa. Inter uitia segetum & luxuria est cum onerata fertilitate procūbunt. Cōmune autē omnium satorum uitium erucę etiam ciceris cum salsilaginē eius abluēdo imber diutius id facit est herba quę cicer enecat: & eruum circūligando seuocat orobreche. Triticū simili modo hera hordeum festuca quę uocatur egylops lentē herba securi data: quā gręci a similitudine pelicenon uocant & hę cōplexu necant. Circa philippos ateramū nominant in pingui solo herbam qua faba necatur. Terram nūq̃ in macra cum udam quidam uentus afflauerit hedere granum minime est in cortice aculeato. Cum est in pane celerrime uertigenes facit. Aiuntq; in asia & gręcia balneatores cum uelint turbam pellere carbonibus id semē inicere. Nascitur & phalangiū in herno bestiola aranei generis si hyems aquosa sit limaces nascuntur in uicia. & aliquando e terra cocleę minutę mirum in modum erodentes eam & morbi quidē fere hi sunt.

REmedia eorum quęcūque pertinēt ad herbas in sarculo & cum semē iactatur cinere: quę uero in semine & circa radicē consistunt pręcedente cura cauentur. Vino ante semina perfusa minus egrotare existimant̃. Virgilius uitro & amurca perfundi iubet fabam: sic etiam grandescere permittit. Quidam uero si triduo ante satū urina et aqua maceretur pręcipue adolescere putant. Ter quidē sartam modium fractę e modio modium solide reddere. Reliqua semina cupręssi foliis tonsis si misceantur non esse uermiculis obnoxia: nec si interlunio serant̃ multi ad milii remedia rubetam noctu aruo circūferri iubent priusquā sarriatur: defodiq; in medio īclusam uase fictili. Itē nec passerē nec uermes nocere: sed eruendā prius q̃ metatur: alioquī amarum fieri: quin & harmo talpę contacta semina uberiora esse. Democritus succo herbae quę appellat̃ aizon in tegulis nascens tabulis ęsum: latine uero sedimia ut dicit ille medicata seri iub& omnia semina. Vulgo uero si dulcedo noceat & uermes radicibus inhęreant remedium est amurca pura: ac sine sale spargere: deinde sarrire. Si in articulum seges ire cęperit runcare ne herbę uincant pestē a milio atq; panico sturnorum passerum ue agmīa scio abigi herba: cuius nomē ignotum est quattuor āgulis segetis defossa mirū dictu ut omnino auis nulla intret. Mures abigunt̃ cinere mustellę uel felis diluto & semine sparso uel decoctarum aqua: sed redolet uirus aīalium eorum etiam in pane ob id felle bubulo semina intīgi utilius putant. Rubigo quidē maxima segetum pestis lauri ramis in aruo defixis transit in ea folia ex aruis luxuria segetum castigatur dente pecoris in herba dumtaxat: & depaste quidē sępius nullā in spica iniuriam sentiunt. Retusarum etiam semel omnino certū est granum longius fieri & inane cassumq; ac sectū non nasci. Babylone tamē bis secant. Tertio depascūt alioquin folia tantū fierent. Sic quoq; cum xv. fęnore messes reddit exilitas soli cum diligentioribus. Verum cum centesimo quinquagesimo: neq; cura est difficilis q̃ diutissime arua rigandi ut prępinguis & dēsa ubertas diluatur: linū autē nō iuehūt euphrates tygrisque sicut in ęgypto nilus: nec terra ipā herbas gignit: ubertatis tamē

tantę sunt ut sequente anno spõte testibilis fiat seges impręssis uestigio seminibus quę tanta soli differẽtia admonet terrę genera in fruges describere.

IGitur Catonis hęc sententia. In agro crasso & laeto frumentum seri. Si uero nebulosus est fit eidem raphanus milium panicum. In frigido & aquoso prius serendũ: postea in calido. In solo autẽ rubricoso uel pullo uel harenoso: si nõ sit aquosum lupinũ. In Creta & rubrica & aquosiore agro adoreum. In sicco & nõ herboso nec umbroso triticum: in solo ualido fabã uiciam uero q̃minime aquoso herbidoq; Siliginẽ & triticum in aperto loco edito ut sole q̃ diutissime torreant lentẽ in fructo & rubricoso qui non sit herbidus. Hordeũ in nouali & in aruo: quod restibile possit fieri. Trimestre ubi sementẽ maturam facere non possit & cuius crassitudo sit restibilis. Subtilis & illa sententia serendi ea in tenuiore terra quę nõ multo indiget sucu ut cytisus & cicer: exceptis leguminibus quę uellunt e terra quę non subsecãt unde & legumina appellata quia ita legunt. In pingui autẽ quę cibi sunt maioris ut olus triticum siligo linum. Sic ergo tenue solum hordeo dabitur. Minus eni alimenti radix poscit leuior terra densiorq; tritico. In loco humili far adoreũ potius q̃ triticum seretur. Temperato & triticum & hordeum. Colles robustius: sed minus reddunt triticum far & siligo & cretosum & uliginosum solum sortiuntur.

ESt & in frugibus ostentum semel quod equidẽ inuenerim accidit p. elio CN Cornelio Cons. quo anno superatus est Hanibal. In arboribus enim tunc nata produntur frumenta.

ET quoniam de frugum terręque generibus abunde diximus: nunc de arandi ratione dicemus. Ante omnia ęgypti facilitate commemorata. Nilus ibi coloĩ uice fungens euagari icipit ut diximus a solstitio aut noua luna ac primo lente deinde uehementius q̃diu in leone sol est: mox pigrescit in uirginẽ transgresso atque in libra residet. Si xii. cubita non excesserit fames certa est nec minus si si xvi. esupabit Tanto enim tardius decidit quanto abundantius creuit & sementẽ arcet. Vulgo credebatur a decessu eius serere solitos: mox sues ĩpellere uestigiis semina deprimentes et madido solo & credo antiquitus factitatum: nũc quoq; non multo grauiore opa Sed tamen inarari certũ est abiecta prius semina in limo degressi amnis: hoc fit nouembri mense incipiente: ac postea pauci runcant quod botanismon uocãt. Reliqua pars non nisi cum falce arua uisit paulo ante kl. Aprilis peragitur autẽ mense maio stipula nunq̃ cubitali: quippe sabulum subest granũque limo tantum continet. Excellentius thebaydis regionibus frumentũ q̃ paluftris ęgyptus similis ratio: sed felicitas maior babylonię ac seleucię euphratę atq; tygri restagnantibus: quoniã ibi rigãdi modus manu tẽperatur. Syria quoque tenui sulco: cum multifariã in Italia octoĩ boues ad singulos uomeres anhelent. In omni quidẽ parte culturę: sed in hac maxime ualet oraculum illud quidq; regio patiatur.

DOmeꝝ plura genera culter uocatur inferius prędensam priusquã proscindatur terram secans futurisq; sulcis uestigia pręscribens incisuris quas resupinus in arãdo mordeat uomer. Alteꝝ genus est uulgare rostra uti uectis. Tertium i solo facili nec toto porrectum dentali: sed exigua cuspide in rostro latior: hęc quatto generi exacutior in mucronẽ fastigata codẽq; gladio scindens solum & acie lateꝝ radices herbaꝝ secans non pridẽ inuẽtum in rhetia gallię duas addiderũt rotulas quod genus uocãt plaumoratim: cuspisq; effigiem palę hab&. Serunt ita non nisi culta terra & fere noua: latitudo uomeris cespites uersat: semen protinus iniiciũt: cratesq; dentatas supertrabunt. Nec sarienda sunt hoc modo sata. sed pro telis binis ternisq; sic arant. Vno iugo boum censeri ãno facilis soli quadragena iugera difficilis tricena iustũ est.

IN arãdo magnopere ſeruãdum eſt Catonis oraculum. Quid eſt agrum bene
colere bene arare: quid ſecundũ quid tertium ſtercorare ſulco uario ne itempeſtiue
ares tepidioribus locis a bruma proſcindi arua oportet & frigidioribus ab equino/
ctio uerno & maturius ſicca regioẽ q̃ humida: maturius denſa terra q̃ ſoluta: pĩgui
quã macra: ubi ſiccę & graues ęſtates terra Cretoſa aut gracilis utilius inter ſolſticiũ
autumni & ęquinoctium aratur ubi leues ęſtus frequẽtes imbres pĩgue herboſum
que ſolum: ubi mediis caloribus. Altum & graue ſolum etiam hyeme moueri pla/
cet. Valde & aridum paulo ante ſationẽ. Sunt & hic ſuę leges: lutoſam terrã ne tan/
gito: in omĩ aratro priuſquã ares proſcindito: hoc utilitatẽ habet quod inuerſo ceſpi
te herbaꝝ radices necantur. Quidam utique ab equinoctio uerno proſcindi uolũt
quod uere ſemel aratum eſt a tẽporis argumento ueruactũ uocatᷣ: hoc in nouali atq;
neceſſarium eſt. Nouale eſt quod alternis annis ſeritur araturos boues q̃ arctiſſime
iungi oportet ut capitibus ſublatis arent: ſic minime colla contundũt. Si inter arbo/
res uiteſq; aretur fiſcellis capiſtrari ne germinũ tenera pręcerpant. Sericulam inſtiuã
pendere qua intercidantur radices: hoc melius q̃ conuelli aratro: boueſq; luctari in
arando uerſum peragi: nec ſtrigare inactus ſpiritun iuſtum eſt proſcindi ſulco do/
drantali iugeꝝ uno die iterari ſeſquiiugeꝝ ſi ſit facilitas ſoli. Si minus proſcindi ſe/
miſſem iterari aſſem quando & animalium labori natura leges ſtatuit. Omne aruũ
rectis ſulcis: mox & obliquis ſubigi deb& in collibus tranſuerſo tantũ monte aratᷣ
Sed modo in ſuperiora modo inferiora roſtrante uomere: tantũque eſt labori homĩ
ut etiam boum uice fungatur. Certe ſine hoc animali montanę gẽtes ſarculis arant.
Arator niſi incuruus pręuaricatur. Inde trãſlatum hoc crimẽ in foꝝ ibi ubiq; caueatᷣ
ubi inuentũ eſt purget uomerẽ ſubinde ſtimulus cuſpidatus rallo ſcamna ĩter duos
ſulcos cruda ne relinquãtur ne glebę exultẽt: male aratur aruũ quod ſatis frugalius
occandum eſt. Id demũ recte ſubactum erit ubi non ĩtelligitur utro uomeri erit. In
uſu eſt & collicias interponere ſi ita locus poſcat ampliore ſulco: quę in foſſas aquã
educant.

ARatione per tranſuerſum iterata occatio ſeritur ubi res poſcit Crate uel raſtro
et ſato ſemine iteratio: hęc quoq; ubi conſuetudo patitur cratę cõtenta uel tabula ara/
tro annexa quod uocant lirare operientes ſemina. Quę primũ appellata deliratio eſt
quarto ſeri ſulco Virgilius exiſtimatur uoluiſſe cum dixit optimam eſſe ſegetẽ: quę
bis ſoles & bis frigora ſenſiſſ&: ſpiſſius ſolum ſicut plerũque in italia quĩto ſulco
ſeri melius eſt. In tuſcis uero nono ad fabam & uiciam nõ proſciſſo ſerere ſine dãno
cõpẽdium opere eſt. Non omittemus unam etiãnum arandi rationẽ in tranſpadana
Italia belloꝝ iniuria excogitatam ſalſa ſi cum ſubiectos alpibus depopularent agros
panicum miliũque iamque excreſcens tẽptauere poſtq̃ reſpuebat natura ĩararũt. At
illę meſſes multiplicatę docuere. quod nunc uocant artrare. i. aratrare ut credo tunc
dictum hoc fit uel incipiente culmo cum iam ſi aut bina ternaue emiſerit folia: nec
recens ſubtrahemus exemplum. In treuerico agro tertio ante hunc annũ comptum
Nam cum hyeme pręgelida captę ſegetes eſſent reſeuerũt & ſitientes campos men/
ſe martio uberrimaſq; meſſes habuerunt: nunc reliqua cultura tradetur per genera
frugum.

SIliginẽ far triticum ſemẽ hordeum occato ſarrito runcato quibus dictum erit
diebus ſingulę operę cuique generi in iugero ſufficient: ſarculatio induratam
hyberno rigore ſoli triticiam laxat tẽporibus uernis nouoſq; ſoles admittit. Qui ſa/
riet caueat ne frumẽti radicẽ ſuffodiat triticum ſemẽ hordeum fabam bis ſarire me
lius. Runcatio cum ſeges in articulo eſſe immulſis inutilibus herbis frugũ radices
uindicat ſegetẽq; diſcernit a ceſpite leguminũ cicer eadẽq; deſiderat far. Faba runcari

non gestit quoniam euincit herbas lupinū occatur tantū milium & panicum occat̃ et saritur non iteratur non runcatur. Sicilia & fasioli occant̃ tantum. Sunt genera terrę quorum ubertas pectinari segetem in herba cogat. Cratis & hoc genus dentatę stilis ferreis. Eademq; nihilominus & depascunt̃ quę depasta sunt sarculo. Iterum excitari necessarium. At in bactris aphryca cyreis. Omnia hęc superflua quę fecit in/dulgentia cęli & a semēte nouis messibus in areā redeūt quia siccitas cohercet herbas fruges nocturno tactas rore nutriens. Virgilius alternis cessare arua suadet si patiat̃ ruris spatia utilissimū proculdubio est. Quod si neg& conditio far serendū est in lupinum aut uicia aut faba sublata sint & quę terram faciūt lętiorē. In primisq; & hoc notandū: quędā propter alia seri obiter: sed parum prouenire priori diximus uolumine eadē sępius dicantur: plurimū enim refert soli cuiusq; ratio.

Ciuitas Aphricę in mediis sita harenis patētibus inter syrtes leptimq; magnam uocatur tacape fęlici super omne miraculum riguo solo ternis fere milibus passuū in omnē partē fons abundat largus quidē: sed certis hora℞ spaciis dispensat̃ iter incolas palmę ibi pręgrandis subditur olea: huic ficus fico punica: illi uitis: sub uite seritur frumentū: mox legumē: deinde olus: omnia eadē anno: omniaq; aliena ūbra alūtur. Quaterna cubita eius soli in quadratum: nec ut adporrectis metiant̃ digitis sed in pugnum contractis quaternis denariis uenundant̃. Super omnia est bifera uite bis anno uīdemiare & nisi multiplici partu exinaniatur ubertas pereāt luxuria singuli fructus. Nunc uero toto anno metitur aliquid: constatq; fertilitati nō occurrere homines. Aqua℞ quoq; differentia magna riguis est. In. Narbonēsi prouincia nobilis fons orige nomine est. In eo herbę nascuntur in tantum expetitę bobus ut mersis capitibus eas quęrāt uiribus: sed illas in aqua nascētes certum est non nisi imbribus ali. Ergo quisq; suam terrā aquāq; nouerit.

Si fuerit illa terram quam appellauimus teneram poterit sublato hordeo miliū seri eo condito rapa his sublatis hordeum rursus uel triticū sicut in campania satisq; talis terra aratur cum seritur. Alius ordo ut ubi adoreum fuerit cess& quattuor mensibus hybernis & uernam fabam recipi ita ut ante hyemalē: nec non minus pinguis alternari potest: ita si frumēto sublato legumē tertio seratur. Gracilior & in annum tertium cess& frumentū quidam seri uetāt nisi in ea quę proximo anno quieuerit. Maximam huius loci partē stercorationis obtinet ratio: de qua & priore diximus uolumiē: hoc enim incōpensum est nisi stercorato seri oportere q̃q̃ & hic leges sint proprię. Milium panicum rapa napus nisi in stercoratione nō seritur. Nō stercorato frumētum potiusquā hordeū serito. Itē in noualibus tam& si in illis fabā seri uolunt. Eandē ubicunq; q̃ recentissime stercorato solo autūno aliquid saturus septēbri mēse fimum inar&: post imbrē utiq; si uerno erit saturus per hyemē fimū disponat Iustum est ueges xviii. iugero tribui: dispargere ante priusquā arefāt iactato semie Si hęc omissa sit stercoratio sequens est priusquā sariat ante puluerē. Quod ut hanc quoq; curam determinemus iustum est singulas ueges fimi denario ire in singulas pecudes minores in maiores denas nisi hoc male substrauisse pecori colonū appeat Sunt qui optime stercorari putent sub diuo retibus iclusa peco℞ mansione. Ager si nō stercorat̃ alg&: si nimium stercoratur aduritur: satiusq; est id sępe q̃ supra modū facere quo calidius solum est eo minus addi stercoris ratio est.

Semen optimū anniculum bimum deterius trimū pessimum. Vltra sterile & imo omnium definita generatio est: quod in ima area subsedit ad semē reseruandū est: id enim optimū quoniam grauissimū neque alio modo utilius dispergitur. Quę

ſpica interualla ſemina habebit abiicietur. Optimũ granũ quod rubet & dẽtibus fra-
ctum eundẽ habet colorẽ. Cui plus albi intus eſt. Certum terram alias plus ſeminis
recipere: alias minus religioſumq; inde primũ colonis augurium cum auidius acci-
piat exurire creditur & cum meſſe ſemẽ. Sationẽ locis humidis celerius fieri ratio eſt
ne ſemen imbre putreſcat. Siccis ſerius ut pluuię ſequantur ne diu iacens atque non
concipiens euaneſcat. Itemq; feſtinata ſatione denſum ſpargi ſemẽ ea tarde cõcipiat
Serotina rarum quia denſitate nimia necetur. Artis quoq; cuiuſdã eſt ęqualiter ſpar-
gere manus utiq; cõgruere deb& et nõ cũ gradu: ſemperq; cũ dextro pede. Fit quoq;
quorũdam occulta ratione quod ſors genialis aut fęcunda eſt. Non transferendũ eſt
ex frigidis locis ſemen in calida: neq; ex pręcocibus nihilque in contrariũ quidã prę-
cepere falſa diligẽtia. Serere in iugero tẽperati ſoli iuſtum eſt tritici aut ſiliginis mo
dios v. farris aut ſeminis quod frumẽti genus ita appellamus x. hordei vi. fabę: quita
amplius q̃ tritici uicię xii. ciceris & cicerculę & piſi iii. lupini x. lentis iii. Sed & hãc
cum fimo arido ſeri uolunt erui ſex ſiulię vi. faſiolorũ iiii. pabuli xx. milii panici ſex-
tarios iiii. pingui ſolo plus gracili minus eſt & alia diſtictio in denſo aut cretoſo aut
aut uliginoſo ſolo tritici aut ſiliginis modios ſex. In ſoluta terra & ſicca & lecta iiii.
macies enim ſoli non niſi rarum culmum hab& ſpicam minutam facit & inanem.
Pinguia arua ſemine numeroſum fruticẽ fundunt denſamq; ſegetem e raro ſemine
emittunt. Ergo inter quattuor & ſex modios pro natura ſoli quintã minus ſeri plu-
res ue pręcipiunt. Itẽ in conſito aut cliuoſo aut in macro hoc pertinet oraculũ. Illud
magnopere cuſtodiendũ ſegetem ne defruges. Adiecit his aptius in praſidico ut ſe-
reret̃ cum luna eſſ& in Ariete: geminis leone libra aquario zorcaſtris ſole ſcorpiõis
xii. partes transgreſſo cum luna eſſ& in tauro. Sequitur huc dilata & maxima idigẽs
cura de tẽpore fruges ſerendi queſtio magnaq; ex parte ratione ſyderũ cõnexa: q̃obrẽ
ſentẽtias omnium in primis ad id pertinẽtes exponemus: heſiodus qui prĩceps oĩũ
de agricultura pręcipit unum tẽpus ſerendi tradidit a Vergiliarũ occaſu: ſcribebat ẽi
in boetia helladis ubi ita ſeri diximus. Inter diligẽtiſſimos conuenit ut in alitũ qua-
drupedumque genitura eſſe quoſdã conceptu ĩpetus & terrę hoſq; gręci ita diffiniũt
cum ſit calida & humida. Virgilius triticũ & far a Vergiliarũ occaſu ſeri iubet. Hor-
deum inter ęquinoctium autũni & brumam. Viciam uero & faſiolos & lentẽ boete
occidẽte: quo fit ut horũ ſyderũ aliorũque exortus & occaſus digerẽdi ſint in ſuos di-
es. Sunt qui & ante uergiliarũ occaſum ſeri iubeãt dumtaxat in arida terra calidiſque
prouinciis: cuſtodiri enim ſemẽ corrũpente humore & a proximo imbre uno die
erumpere. Alii ſtati ab occaſu uergiliarũ ſequi imbres a ſeptimo fere die: aliqui in fri
gidis ab ęquinoctio autũni in calidis ſeri ne ante hyemẽ luxurient. Inter omẽs autẽ
conuenit circa brumam ſerendũ non eſſe magno argumento quoniam hyberna ſei-
na cum ante brumam ſata ſint vii. die erumpant ſi poſt brumam xl. ſunt qui prope-
rent atque ita pronũtient feſtinatam ſementẽ ſępe decipere ſerotinam ſemper e con
trario: alii uel uere potius ſerendũ q̃ malo autumno: atq; ubi fuerit neceſſe inter fa-
uonium & uernũ ęquinoctium. Quidam cęleſti omiſſa utilitate his tẽporibus diffi-
niunt: uere linum & auenam & papauer. Atque uti uunc tranſpadani ſeruãt uſque
in quinquatriis fabam ſiliginẽ: nouẽbri menſe far ſeptembri extremo uſq; in idus
Octobris. Alii poſt hunc diem in kl. nouẽbres. Ita his nulla naturę cura eſt: illis ni-
mia & ideo cęca ſubtilitas: cum res inter ruſticos geratur litterarũq; expertes nõ mo
do ſyderũ & confitendũ eſt cęlo maxime conſtare: ea quippe uirgilio iubente prędixi
uentos ante omnia ac ſyderũ mores: neq; aliter q̃ nauigantibus ſeruari ſpes ardua et
immenſa miſceri poſſe cęleſtem diuinitatẽ ĩperitię: ſed contẽplanda tam grandi uitę
emolumẽto prius tamẽ ſyderalis difficultas quã ſenſere & periti ſubicienda cõtẽpla
tioni eſt: quo deinde lętior mens diſcedat a cęlo & facta ſentiat quę futura pręnoſci
non poſſint.

Pampinat una opera iugeꝝ segetes iterare seritur diebus xx. Ab ęquinoctio satura
nocere & uinee & segeti existimatur & oues lauandi hoc idē tēpus est a uergiliarum
exortu significant Cęsari. Postridie arcturi occasus matutinus iii. idus maii fidiculę
exortus xii. kl. Iunii capella uesperi occidēs & in attica canis xi. kl. eiusdē Cęsari ori-
onis gladius occidere incipit iii. no. Iunii Cęsari & assyrię aquila uesperi orit̃ vi. idus
arcturus matutino occidit italię vi. & iiii. idus delphinus uesperi exoritur xvii. kl. Iu
lii gladius orionis exoritur quod in ęgypto post quatriduum xi. kl. eiusdē orionis
gladius Cęsari occidere incipit viii. kl. uero Iulii longissima dies totius anni & nox
breuissima solsticium conficiunt. In hoc tēporis interuallo uineę pampinant̃: cura-
turque ut uinea uetus semel fossa sit bis nouella oues tondent̃ lupinum stercorādi
causa uertitur: terra proscinditur. Vicia in pabulū secat̃. Faba metit̃ dein concutitur

PRata circa kalendas Iunii ceduntur: quoꝝ facillima agricolis cura ac minimi ī-
pendii hoc de se postulant dici. Relinqui debēt in lęto solo uel huido uel riguo eaq;
aqua pluuia rigari uia puplica utilissimū simul & hęc arare: dein cratire serere: florē
ex fenilibus atq; ex pręsepibus fęno dilapsum spargere priusquā cratiāt̃. Nec primo
anno rigari: nec pasci ante secunda fęnisecia ne herbę euellant̃: obtrituq; hebetentur
Senescunt prata restituiq; debēt faba in his sata uel rapis uel milio: mox in sequente
anno frumēto: rursusq; in prata tertio relinqui: pręterea quotiēs sint sicilire: hoc est
fęnisece pręterierint secari. Est enī in primis inutile enasci herbas sementaturas: her-
ba optima in prato trifolia: proxima graminis pessima nummuli: siliqua etiam dira
ferendis inuisa & equiselis: est ad similitudinē equinę sętę. Secandi tēpus cum spica
deflorescere cęperit atq; roborari. Secandū anteq̃ inarescat. Cato fęnum īquit ne seces
priusquā semen matuꝝ sit. Quidam pridie rigāt ubi non sunt rigua noctibus rosci
dis secari melius. Quędam partes italię post messem secant.

FVit hoc quoq; maioris īpendii apud priores creticis tantū transmarinisq; coti
bus notis: nec nisi oleo falcis aciem excitātibus. Igitur cornu propter oleum ad crus
ligato fęnum exincedebat Italia aquarias cotes dedit limę uice. Imperantes ferro: sed
aquaria protinus uirēt. Falcium ipsaꝝ duo genera. Italicū breuius ac uel inter uepres
quoq; tractabile. Galliaꝝ latifundia maioris cōpendii: quippe medias cedūt herbas
breuioresq; prętereūt. Italus foenū ex dextra una manu secat. Iustum est una opera
in die iugeꝝ desecari: alligariq; manipulos M. cc. quaterna pondo sectū uerti ad solē
nec nisi siccū construi oport&. Ni fuerit hoc obseruatum diligenter exalare matutio
nebulam quandā metas mox sole accēdi & conflagrare certum est. Rursus rigari de
secta oport& ut secetur autūnale fęnū quod uocant Cordum. Interamne in umbra
quater anno: secantur etiam non rigua uero ter plerisq; in locis & postea in ipso pa-
bulo non minus emolumēti est q̃ in fęno armētorum: id cura iumētorūq; progene-
ratio suum cuique consilium dabit optimū maxime quadrigaꝝ quęstus.

SOlsticium peragi in octaua parte Cancri & viii. kl. Iulii diximus. Magnus hic
anni cardo: magna res mundi. In hoc usq; ad brumam decrescunt dies. At sol ipse
ad aquilonē scandēs aspera ardua emēsus ab ea meta incipit flecti ac digeri ad austꝝ
aucturus noctes aliis sex mēsibus: ablaturusq; diei mēsurā. Ex hoc deinde rapiendi
conuehendiq; fructus alios atque alios tēpus & pręparandi se contra sęuā feramque
hyemē: dicebatque hoc discrimē indubitatis notis signasse naturam. Quamobrem
eas manibus ipsis agricolaꝝ ingessit uertique iussit. Ipsa die folia & esse confecti sy-
deris signum. Nec siluestrium arboꝝ remotarū que ut in saltus deuios montesque
eadē esse quęrētibus signa non rursus urbanarū & quę topiario tantū usu coluntur
quāq̃ in his & illa uisentur uertit olę āte pedes satę uertit tilię ad mille usus petēdę

uertit populi albę etiam uitibus nuptę. Adbuc parum est ulmũ inquit uite dotatã babes & buius uersa cum pabulo folia eius stringis: stringis aut deputas. Aspice et tene sydus alia parte cęlum respiciũt q̃ spectauere pridie. Salice alligas om̃ia builia arborum ipse e toto capite altior & buius folia circũagam. Qui te rusticũ quęreris: non stat quominus cęlum ĩtelligas & cęlestia scias. Dabo & auribus signũ palũborum utiq; exaudi gemitus trãsisse solsticium caueto ne putes nisi cum ĩcubantem uideris palumbum ab solsticio ad fidiculę occasum xvi. kl. Iulii. Cęsari orion exoritur: zona autẽ eius iiii. no. assyrię ęgypto uero procbion matutino ęstuosus: quod sydus apud Romanos nõ bab& nomẽ nisi caniculam bãc uolumus intelligi boc est minorẽ canẽ sane. ut in astris pingitur. Est autẽ magnopere pertinẽs sicut paulo mox docebimus iii. nonas cbaldeis corona occidit matutiõ atticę oriõ totus eo die exoritur pridie idus Iulii & ęgypto oriõ desinit exoriri xvi. kl. augusti. Assyrię procbion exoritur. Deinde postridie fere ubique confessum inter omne sydus indicans quod canis ortum uocamus. Sole partẽ primã leonis ingresso boc fit solsticium ac xxxiii. dies sentiũt id maria & terrę. Multę uero & fere ut suis locis diximus. Neq; est ei minor ueneratio q̃ descriptis in deos stellis: accẽditque solẽ & magnã ęstus obtin& causam xviii. kl. augusti ęgypto aquila occidit. Matutino etbesiarum prodromi flatus incipiũt: quod Cęsar x. kl. sentire existimauit Italiam. Aquila atticę matutino occidit iii. kl. regia in pectore leonis stella matutino Cęsari inmergit viii. Idus augusti arcturus medius occidit iii. idus Fidicula occasu suo autũnum incboat ut is annotauit. Sed & uera ratio id fieri inuenit vi. idus eiusdẽ. In boc tẽporis interuallo res summa uitium agitur de cretorio uuis sydere illo quod caniculam appellauimus in carbunculã redigũtur ut quodam uredinis carbone exustę. Non cõparantur buic malo grandinis procellę quęque nunq̃ annonę intulere cbaritatẽ. Agrorum quippe mala sunt illa: carbunculus autẽ regionũ late patẽtium non diffitili remedio nisi calũniari magis naturam rerũ bomines q̃ sibi prodesse mallẽt. Ferũt Democritum qui primus intellexit ostẽditq; cum terris cęli societatẽ spernẽtibus banc curam eius opulẽtissimis ciuium pręuisa olei cbaritate ex futuro uergiliarum ortu qua diximus ratione. Ostendimusq; iam planius magna tunc uilitate propter spem oliuę coemisse in toto tractu omẽ oleũ: mirantibusq; paupertatẽ & quietẽ doctrinarum quam ei sciebant in primis cordi esse: atque ut apparuit causa & ingẽs diuitiarum cursus restituisse mercẽ anxie & auide dominorum pęnitẽtię conceptu ĩprobauisse opes sibi cum uell& in facili fore: boc postea sextius e Romanis sapientię assectatoribus athenis fecit eadẽ ratione tanta litterarũ occasio est quas ęquidẽ miscebo agrestibus negotiis q̃potero dilucide atq; perspicue Plerique dixerunt rorẽ inustum sole acri frugibus rubigĩs causam esse & carbũculi uitibus: quod ex parte falsum esse arbitror: omnẽq; uredinẽ frigore tantũ constare sole innoxio. Id manifestum fiet attẽdentibus: nam primũ omnium boc nõ euenire nisi noctibus & ante solis ardorẽ deprębenditur: totumq; lunari ratione cõstat: quoniam talis iniuria non fit nisi interlunio: plenaue luna boc est pręualẽte: Vtroq; enĩ babitu plena est ut sępius diximus: sed interlunio omne lumen quod a sole accepit cęlo regerit. Differẽtia utriusq; babitus magna sed manifesta. Nanq; ĩterlunio ęstate calidissima est: byeme gelida e contrario. In plenilunio ęstate frigidas facit noctes byeme tepidas. Causa euidens: sed alia redditur a Fabiano gręcisq; auctoribus ęstate enim interlunio necesse est cum sole nobis proximo circulo curat igne eius cominus recepto candẽs eadẽ interlunio absit byeme quoniã abscedit & sol. Itẽ in plenilunio ęstiuo procul abeat auersa soli: byeme autẽ ad nos per ęstiuũ circulũ accedat. Ergo per se roscida quotiẽs alg& infinitum quãtum illo tẽpore cadẽtes pruinas cõgelat Ante omnia autẽ duo genera esse cęlestis ĩiurię meminisse debemus. Vnum quod tẽpestates uocamus in quibus grandines procellę: cęteraq; similia intelliguntur: quę cum acciderint uis maior appellatur bęc ab borridis syderibus exeũt ut sępe diximus ueluti

aperire aquam de agro pellere torculari lauare & recondere. A kl. Nouẽbris gallinis oua supponere nolito donec bruma conficiatur in eũ diem tertia dena subiicito ęsta-te tota hyeme pauciora non tamẽ infra nouena Democritus talem futuram hyemẽ arbitratur quales fuerint brumę dies circa tum terni. Itẽ solsticio ęstatẽ circa brumã plerique bis septẽ: halcyonũ fętura uẽtorum quietẽ molle cęlũ. Sed & in his & in aliis omnibus ex euẽtu significationũ intelligi sydera debebũt non ad dies utique praefini-tos expectari tẽpestatum uadimonia per brumã uitem ne colito uina tum defecari uel etiã diffũdi hyginus suadet a cõfecta eo vii. die utique si vii. luna cõpetat cerasia circa brumã seri bubus glãdẽ tũc aspgi cõueit in iuga singula modius largior ualitudinẽ infestat & quocũque tẽpore detur siminus xxx. diebus continuis data sint narrant uerna scabie pęnitere materię cędendę tẽpus hoc dedimus. Reliqua opera nocturna maxime uigilia constat cum sint noctes tanto ampliores quales crates fiscinas texe-re faces incidere rudicas pręparare. Interdiu xxx. palas lx. in lucubratione uespertina rudicas v. palos x. totidẽ antelucano a bruma in fauoniũ. Cęsari nobilia sydera signi ficant iii. kl. Ianua. matutino canis occidẽs quo dee atticę & finitimis regionibus aquila uesperi occidere traditur pridie no. Ianua. Cęsari delphinus matutino exoritur et postero die fidicula quo ęgypto sagitta uesperi occidit. Itẽ ad vi. Idus Ianu. eiusdẽ delphini uespertino occasu cõtinui dies hyemãt italię: & cum sol in aquariũ sentiatur transire: quod fere xvi. kl. Fe. euenit viii. kl. stella regia euenit appellata tuberon in pe ctore leonis occidit matutino & pridie no. Fe. fidicula uesperi huius tẽporis nouissi mis diebus ubicunque patietur cęli ratio ad terram rosariam & uineę satum uertere bi palio oportet iugero opere lxx. sufficiunt. Fossas purgare aut nouas facere: antelucãis ferramẽta exacuere manubria aptare dolia quassa sarcire. Ipsorumque tabulas scabendo purgare a fauonio in ęquinoctio: uerum Cęsari significat xiiii. kl. martii triduum uarie et viii. kl. hyrundinis uisu & postero die arcturi exortu uespertino. Itẽ iii. no. martii Cęsar cancri exortu id fieri obseruauit. Maior pars auctorum uindemiatoris emer-su viii. idus aquilonis piscis exortu & postero die orionis. In attica milium apparere seruatur. Cęsar & idus martii ferales sibi ãnotauit scorpionis occasu xv. kl. uero Apri Italię milium ostendi xii. kl. eiusdẽ equũ occidere matutino hoc iteruallũ tẽporis ue-getissimũ agricolis: maximeque operosum est: in quo pręcipue falluntur. Neque enim eo die uocantur admunia quo fauonius flare debeat: sed quo cęperit: hac igitur itentoẽ seruandu est: hoc illo mẽse signum deus hab& obseruatione minime fallaci aut du-bia si quis attendat: unde autẽ spir& is uẽtus quaque parte ueniat diximus secũdo uo-lumine & dicemus mox paulo operosius. Interim ab eo die quisquis ille fuerit quo flare cęperit non utique vi. idus Fe. sed siue anteque pręueniat siue posteaque hyem& post diem in quam innumera rusticos cura distrigat: & prima quęque peragatur quę differri nequeunt trimestria serantur uites putentur qua diximus ratione. Oleę curentur po-ma serantur inseranturque uineę pastinentur semina digerantur instaurentur alia barũdiẽs salices genestę serantur cedanturque. Serantur uero ulmi populi platani uti dictum est Tunc & segetes conuenit purgare sarire hybernas fruges: maximeque far lex certa in eo cum quattuor fibrarum esse cęperit. Faba uero non anteque foliorum trium. Tũc quoque leui sarculo purgare ueriusquã fodere. Florẽtem utique primis xv. diebus non attigere Ordeum nisi siccum ne serito: Putationẽ ęquinoctio peractam habeto uineę iugerum quaternę operę putẽt alligẽt in arbusto singulę operę arbores xv. Eodẽ hoc tẽpore or torum rosariorumque cura est quę separatim proximis uoluminibus dicetur. Eodem et topiariorum optime scrobes fiunt: terra in futurum proscidit Virgilio maxime aucto re ut glebas sol excoquat utilior sentẽcia: quę non nisi tẽperatum solum medio uere arari iubet: quoniam in pingui statim sulco occupant herbę gracili insecuti ęstus ex siccent. Nam quę succum ueturis seminibus auferant talia autũno melius arari cer-tũ est. Cato uerna opera sic diffinit: scrobes fieri seminaria propagari in locis crassis

et humidis ulmos ficos poma oleasq; prata stercorari luna sitiente quę rigua nõ erũt afflatu fauonii defendi herbas malas radicitus erui ficos iter purgari seminaria fieri et uetera sarciri & anteq̃ uinea florere incipiat. Ideq; piro florẽte arare incipiat macra harenosaq;: postea utiq; grauissima & aquosissima. Ita postremo arato. Ergo hęc aratio has habebit notas: lentisci primũ fructum ostẽdentis ac piri florentis. Erit & tertia in bulborum satu sille. Itẽ in corona floꝝ narcisi. Nanq; & hęc ter florẽt: primoq; flore primam arationẽ ostendunt medio secundã tertio nouissimam quando in turee sese alia aliis notas prębent. At non in nouissimis cauetur ne fabis florẽtibus attingatur hedera. Id enim noxium & exitiale est ei tẽpus. Quędam uero & suas habent notas sicuti ficus cũ folia pauca in cacumine acetabuli modo germinẽt: tunc maxĩe serendas ficus. Aequinoctium uernũ ad viii. kl. aprilis peragi uidet̃ ab eo ad uergiliarum exortum matutinum Cęsar significat kl. aprilis iii. no. apri. In attica uergilię uesperi ocultantur. Eedẽ post pridie in Boecia. Cęsari autẽ & chaldeis nonis ęgypto orion & gladius eius incipiunt abscondi. Cęsar sex idus significat imber librę occasu xiiii. kl. maii ęgypto succulę occidũt uesperi sydus uehemẽs & terra mariq; turbidũ xvi. attice xv. Cęsari continuoq; triduo significat. Asyrie autẽ xii. kl. eiusdẽ: hoc est uulgo appellatum sydus palilium quoniam xi. kl. maii urbis Romę natalis: quo fere serenitas redditur claritatẽ obseruationi dedit nimboꝝ argumẽto hyadas appellantibus gręcis has stellas quas nostri a similitudine cognominis gręci propter sues ipositum arbitrãtes: imperitia appellauere suculas Cęsari & viii. kl. notat̃ dies vii. kl. ęgypto edi exoriuntur vi. kl. boetię & atticę canis uesperi occultatur fidicula mane oritur v. kl. ac syrię orion totus absconditur iiii. autẽ canis vi. no. maii Cęsari suculę matutinę exoriũtur & viii. idus eiusdẽ capella pluuialis. Aegypto autẽ eodẽ die canis uesperi ocultatur. sic fere in vi. idus maii qui est uergiliaꝝ exortus decurrũt sydera in hoc tẽporis interuallo xv. diebus primis agricolę rapienda sunt: quibus peragendis ante ęquinoctium non suffecerit dum sciat inde natam exprobrationẽ fędam putantium uites per mutationẽ cantus alitis tẽperari quam cuculum uocãt. Dedecus habetur obprobriumq; meritum falcem ab illa uolucre in uite depręhendi & ob id petulantię sales etiam cum primo uere laudãtur auspicio tamẽ detestabiles uident̃ adeo minima quoq; in agro naturalibus trahuntur argumentis. Extremo autẽ hoc tẽpore panici miliiq; satio est iustũ est hoc seri maturato hordeo: atque etiam in eodẽ aruo est signum illius maturati & hoꝝ sationi cõmune lucẽtes uespere per arua Cicẽdelę ita appellabant rustici stellantes uolatus: gręci uero lampyridas incredibili benignitate naturę.

NAm uergilias in cęlo notabiles caterua fecerat non tamẽ his contẽta terrestres fecit alias ueluti uociferans. Cur cęlum ĩtueris agricola? Cur sydera quęris rustice: iã te breuiore somno fessum pręmũt noctes Ecce tibi inter herbas tuas spargo peculiares stellas easq; uespera & ab opera diiungẽdi ostẽdo: ac ne possis pręterire miraculo sollicito. Vides ne ut fulgor igni similis alaꝝ cõpręssu subtegatur secumq; lucẽ habeat. Et nocte quidẽ dedi tibi herbas horarum indices & ut ne sic quidẽ oculos tuos a terra reuoces heliotrophium ac lupinum circũaguntur cum sole. Cur etiamnũ altius spectas: ipsumq; cęlum scrutaris: habes ante pedes tuos ecce uergilias incertis hę diebus proueniunt: durantq; sydere syderis huiusce partũ eas esse certum est. Proinde quisquis ęstiuos fructus ante illas seuerit ipse frustrabitur sese hoc interuallo et apicula procedens fabam florere indicat. Fabaq; florescẽs eam euocat. Dabitur et aliud finiti frigoris indicum. Cum germinare uideris morũ iniuriam postea frigoris timere nolito. Ergo opera taleas oliuaꝝ ponere ipsasq; oleas interradere. Rigare prata ęquinoctii diebus primis cum herba creuerit in festucam arcere aquas uineã pampinare & huic lex sua cum pampini quattuor digitos longitudine expleuerint

PRimum omnium dieꝝ ipſorum anni ſoliſq; motus prope inexplicabilis ratio
eſt ac ccclxv. adiiciēte: unum intercalaris diei noctiſque quadrantē: ita fit ut tradi nō
poſſint certa tēpora ſydeꝝ. Accedit confeſſa rerum obſcuritas non pręcurrēte nec ue-
ro paucis diebus tēpeſtatum ſignificatu quod prochimazin gręci uocant nunc poſt
uenientē epichimazin & plerūq; alias ſerius alias tardius cęli effectu ad terram deci
duo: unde uulgo ſerenitate reddita cōfectum ſydus audimus: pręterea cum omīa hęc
ſtatis ſyderibus cęloque affixis conſtēt. Interueniunt motu ſtellarū grandinū imbres
et ipſi non leui effectu ut docuimus turbantq; concepte ſpei ordinē. Idq; ne nobis
tantū putemus accidere & reliqua fallit animalia ſagaciora: circa hoc ut quo uita eoꝝ
conſtet: ęſtiuaſque alites prępoſcere aut prępropere rigores: nec ante hybernos ęſtus
ideo Virgilius errantium quoq; ſyderū omniū rationē ediſcēdam pręcipit admonēs
obſeruandum. Frigidę ſaturni ſtellę tranſitum. Sunt qui certiſſimū ueris indicium
arbitrentur ob īfirmitatē animalis papilionis: ideo ipſo āno cum cōmentaremur hęc
notatum eſt prouentū eorum terrę petentium frigore extinctū aduenaſq; uolucres
ad vi. kl. Febru. ſpem ueris attuliſſe: mox ſęuiſſima hyeme conflictas. Res anceps
primum omnium a cęlo peti legem: dein eam argumētis eſſe querendā. Et ſup oīa
eſt mundi connexitas terrarūq; globi diffecētia eo de ſydere alio tēpore aliis aperiēte
ſe gentibus. Quo fit ut cauſa eius nō iiſdē diebus ubique ualeat. Addidere difficul
tatē & auctores diuerſis locis obſeruando: mox etiam in iſdē diuerſa prodēdo. Tres
autē fuere ſectę Chaldea Aegyptia Gręca: his addidit apud nos quartam Cęſar dicta
tor annos ad ſolis curſus redigens figulo ſozigene perito ſcientię eius adhibito: et
ea ipſa ratio poſtea comperto errore correcta eſt ita ut xii. annis continuis non īterca-
laret᷑ quia cęperat ſydera annuis morari qui prius antecedebat & Sozigines ipſe tri-
nis commentationibus q̄q̄ diligētior cęteris nō ceſſauit: tamē addubitare ipſe ſemet
corrigēdo. Auctores prodidere ea: quos prętexuimus uolumini huic raro ullius ſen
tencia cum alio congruere: minus hoc in reliquis mirum quos diuerſi excuſauerit
tractus eorum qui in eadem regione diſſidere unam diſcordiam ponemus exempli
gratia. Occaſum uergiliarum matutinū heſiodus. Nam huius quoq; nomine extat
aſtrologia tradit fieri cum ęquinoctium autūni conficeret᷑. Thales xxv. die ab ęqui-
noctio. Anaximander xxix. Euctemon xlviii. Nos ſequimur obſeruationē cęſaris
maxime hęc erit italię ratio. Dicemus autem & alioꝝ placita: quoniam non unius
terrę ſed totius naturę Interpretes ſumus non auctoribus poſitis. Id enī uerboſum
eſt: ſed regionibus ut legentes tantum meminerint breuitatis gratia cū attica noīata
fuerit ſimul intelligere cycladas inſulas cum macedonia magneſiam thraciam. Cum
ęgyptus phęnicem cyprum ciliciam. Cum boetia locridē phocidē & finitimos ſem-
per tractus cum helleſpontibus cherſonenſum & continētia uſq; athomontē. Cū
ionia aſiam & inſulas aſię. Cum pelloponeſus achayam & ad heſperum iacentes ter
ras chaldei ſyriam & babyloniam demōſtrabunt & aphrycam hiſpanias gallias ſile-
ri non erit mirum. Nemo enim obſeruauit in his quid ſyderum proder& exortus
non tamē difficili ratione dignoſcentur. In illis quoq; terris digeſtione circulorum
quam in ſexto uolumine fecimus: qua cognitio cęli nō gentium modo. uerum urbi
um quoq; ſingularum intelligitur. Ergo ex his terris quas nominamus ſumpta cō-
nexitate circuli pertinētis ad quas quiſque quęr& terras iidē erunt ſyderum exortus
per omniū circulorum pares umbras indicandum & illud tēpeſtates ipſas ardores
ſuos habere quadrinis annis & eaſdē nō magna differētia reuerti ratione ſolis: octo-
nis uero augeri eaſdē centeſima reuoluēte ſe luna. Omnis autē aratio obſeruata eſt
tribus modis exortu ſyderꝝ occaſuq; & ipſoꝝ tēpoꝝ cardinibus exortus occaſuſq; bi
nis modis intelliguntur: aut enim aduētu ſolis ocultantur ſtellę & conſpici deſinūt
aut eiuſdē abſceſſu proferunt ſe in emerſum hoc melius q̄ exortū conſuetudo dixiſ-

s& & illud ocultationē potiusquā occasum ullo modo quo die incipiunt apparere
uel desinunt oriente sole aut occidente matutini uespertiniue cognominati prout
alterutri eoꝝ mane uel crepusculo contigit dodrantes horaꝝ cum minimū iteruall a
ea desiderant ante solis ortū uel post occasum ut aspici possint. Pręterea his quędā
exoriūtᷣ & occidūt: omnisq; sermo de his est stellis quas adhęrere cęlo diximus. Car/
do tēpoꝝ quadripartita anni distinctione constat incremēta lucis augetur hec a bru/
ma & ęquatur noctibus uerno ęquinoctio in diebus xc. horis tribus: dein superat
noctem ad solstitium diebus lxxxxiiii. horis xii. usq; ad ęquinoctiū autumni & tum
ęquata die procedit ex eo ad brumā diebus lxxxviii. horis tribus: quę horę nunc in oī
accessione ęquinoctialis non cuiuscuq; diei significantᷣ. Omnesq; hę differētię fiunt
in octonis partibus singuloꝝ. Bruma capricorni ad octa. kl. Ianuarii fere equinocti/
um uernū arietis solsticiū cancri alterūq; ęquinoctiū librę qui & ipsi dies raro non
aliquos tēpestatum significatus habent. Rursus hi cardines singulis etiamnū arti/
culis tēpoꝝ diuiduntᷣ per media omnium dieꝝ spacia: quoniā inter solsticiū & ęqui
noctium autūni fidiculę est occasus qui autūnus inchoat die xlvi. ab ęquinoctio eo
ad brumā uergiliaꝝ matutinus occasus hyemē die xliii. inter brumā & ęquinoctiū
die xlv. flatus fauoīum uernum tēpus ab ęquinoctio uerno īicium ęstatis die xlviii.
uergiliaꝝ exortus matutinus. Nos incipiemus a semētibus frumēti hoc est uergili/
arum occasu matutino: nec deinde paruorū sydeꝝ mensionē concidēda ratio est et
difficultas rerum augenda: cum sydus uehemēs orionis iisdē diebus longo decidat
spacio. Semētibus tēpora plerią; pręsumūt & ab xi. die autūnalis ęquinoctii frugis
serunt coronę exortu continuis diebus certo prope imbriū promissu quod xenophō
non anteq̄ deus signū dederit. Cicero nouēbri die fieri interpretatus est. Cum sit
uera ratio non prius serendi q̄ folia cęperint decidere hoc ipso uergiliaꝝ occasu fieri
putant aliqui ad iii idus nouēbris ut diximus seruantq; id sydus etiā uestis īstitores
et est in cęlo notatu facillimū. Ergo ex occasu eius de hyeme augurantᷣ quibus est cu
ra insidiandi negotiatoris auaritia nubilo occasu fluuiosam hyemē denuntiat statiq;
augent lacernarum pretia sereno asperam & reliquarū uestium accēdūt. Sed ille in/
docilis agricola hoc habeat signū inter suos uepres humūq; suam aspiciēs cum folia
uiderit decidua sic iudicetur anni tēperies alibi tardius alibi maturius. Ita enī sentitᷣ
ut cęli lociq; afficit natura. Idq; in hac ratione pręcellet quod eadē & in mūdo publi/
ca est: & unicuiq; loco peculiaris: mireturᷣ hoc qui nō meminerit ipso brumali dię pule
gium in carnariis florere. Adeo nihil occultū esse natura uoluit & serendi igitur hoc
signum dedit: hęc est uera interpretatio argumentū naturę secum afferentis: quippe
sic terram peti suad& promittitq; quandā stercoris uicē & contra rigores terrā satusq;
operiri a se nunciat ac mon& festinare. Varro in fabę utiq; satu hanc obseruationem
custodiri pręcipit: alii plena luna serendam lentem uero a xxv. ad xxx. Vicia quoque
iidē lunę diebus. Ita demum sine luna cibus fore. Quidā pabuli causa sic seri iubent
seminis autē uere. Est & alia manifestior ratio mirabiliore naturę prouidētia in qua
Ciceronis sentēciam ipsius uerbis subsignabimus. Iam uero semper uiridis sempq;
granata. Lentiscus triplici solita est grandescere fętu. Ter fruges tundēs tria tēpora
monstrat arandi. Ex his unum hoc erit idē & lino ac papaueri serendo. Cato de pa/
pauere ita tradit uirgas & sarmēta quę tibi incisioni supererūt in segete comburito
ubi eas cōbusseris ibi papauer serito. Siluestre quod in miro usu est melle decoctum
ad faucium remedia usq; somnifera etiam satiuo: et hactenus de hyberna semente.

VErum ut pariter omnis culturę quoddam breuiarium peragatur. Eodē tēpore
conueniet arbores stercorare accumulare: itē uineas sufficit in iugerum opera & ubi
patietᷣ loci ratio arbusta ac uineas putare seminariis solum bipalio pręparare foueas

VEntorum paulo scropulosior obseruato solis ortu quocunq; die libeat statibus
hora diei vi. sic ut ortum eum a sinistro humero habeant contra mediam facië meri-
dies & a uertice septëtrio erit qui ita limes per agrü currit cardo appellabit᷑. Circüa-
gi deinde melius est ut umbram suam quisq; cernat alioquí post hominë erit. Ergo
permutatis lateribus ut ortus illius diei a dextro humero fiat occasus a sinistro tunc
erit hora vi. cum minima umbra contra medium fiat hominë per huius mediá lon-
gitudinë dulci sarculo sulcum uel cinere lineam. Vbi uerbi gratia pedum xx. cöueiet
mediamq; mensuram hoc est in decimo pede circüscribi circulo paruo qui uocetur
umblicus: quę pars fuerit a uertice umbrę: hic erit uëtus septëtrionis. Illo tibi puta-
tor arboꝝ plagę ne spectët neue arbusta uineę: & nisi in aphryca cyrenis ęgypto illinc
flante ne arato: quęq; alia pręcipimus: quę pars lineę fuerit a pedibus umbrę meridië
spectans: hic uëtum austrum dabit quem a gręcis notum diximus uocari. Illinc fla-
tu ueniente materiam uinumq; agricola ne tractes humidus aut ęstuosus italię est
Aphrycę quidë incendia cum serenitate affert in hunc italię palmites spectät sed nö
plagę arboꝝ uitium ue. Hic oleę timeatur uergiliaꝝ quatriduo hunc caueat insitor
calamis gëmisque moculator. De ipsa regionis eius ora pręmonuisse cöuenit. Fron-
dem medio die arborator ne cedito cum meridiem adesse sentias. Pastor ęstate con-
trahente seu umbra pecudë sole in opaco cogito: cum ęstate pasces in occidente spe-
ctante ante meridiem: post meridiem in oriente aliter noxium sicut hyeme & uere
in rorulenta duci: nec contra septëtrionë paueris. Supra deíde cludant᷑ ita lipiüt ne
ab afflatu & aluo cito pereunt. Qui fęminas concipi uoles in hunc uentü spectantes
iniri cogito.

DIximus ut in media linea designaretur umblicus per hunc modü transuersa
cura alia hęc eirt ab exortu ęquinoctiali ad occasum ęquinoctialë & limes qui
ita secabit agrum decumanus uocabitur. Ducätur deinde alię duę lineę in decussis
obliquę ita ut a septëtrionis dextera leuaq; ad austri dexterá ac leuam descëdant oës
per eundë currant umblicü omnes inter se pares sint omíü íterualla paria: quę ratio
semel in quoque agro ineunda erit uel sępius si libeat uti e ligno facienda regulis
paribus in tympanum exiguü sed circinnatum adactis ratione qua doceo occurrëdü
ingeniis quoque imperitoꝝ est: meridiem excuti plac&: quoniam semper est idem
Sol autë quotidie ex alio cęli momëto q̄ pridie oritur ne quis forte exortü capiëdum
put& lineam: ita cęli exacta parte quod fuerit linea & apud septëtrionë proximum
a parte exortiua solsticialë habebit exortum: hoc est longissimi diei: uentumq; aqui-
lonem boream a gręcis dictum. In hunc ponito arbores uitesq;. Sed hoc fläte ne ara
to: frugem ne serito: semen ne iacito: pręstringit enim atque percellit hic radices ar-
borum quas positurus affers pręmonitus esto: alia robustis prosunt alia infantibus
nec sum oblitus in hac parte uëtü a gręcis poi quë caetiam uocät & idë Aristoteles
uir ímensę subtilitatis qui hoc ipsum fecit rationë cönexitatis müdi reddës: qua cö
trarius aquilo aphryco flat. nec tamë eum toto äno in prędictis tim& agricola: mol-
lit sydera ęstate media: mutatque nomë & ethesias uocat᷑. Ergo cum frigidü senties
caueto. At quanto aquilo pręcicitur tanto pernitiosior septëtrio est in hunc Asyę:
gręcię: hyspanię: maritimę italię: campaię Apulię arbusta uineęq; spectët qui mares
concipi uoles in hunc pascito ut sic ineuntem ineat: ex aduerso aquilonis ab occasu
brumali aphrycus flabit quë gręci liba uocant. In hunc ad coitü cum se pecus circü
egerit fęminas conceptas esse scito. Tertia a septëtrione linea: quam per latitudinem
umbrę diximus & decumanam uocauimus exortum habebit ęquinoctialë uëtumq;
subsolanum gręcis apeliotë dictum: in hunc salubribus locis uillę uineę spectent
Ipse lenitur pluuius tamen est siccior fauonius ex aduerso eius ab ęquinoctiali occa-
su Zephyrus a gręcis nominatus in hunc spectare olиueta Cato iussit: hic uer íchoat
aperitq; terras tenui frigore salubri: hic uites putandi: frugesq; curandi: abores serëdi

poma inserẽdi oleas tractandi ius dabit afflatuq; nutritium exercebit. Quarta a septẽ
trione linea. Eadeam austro ab exortiua parte proxima brumale habebit exortũ uen
tumq; uulturnum: eurũ gręcis dictum. Sicciorẽ & ipsum tepidiorẽq;. In hũc apiaria
et uineę italię galliarumq; spectare debebunt. Ex aduerso uulturni flabit corus ab oc/
casu solsticiali & occidentali latere septẽtrionis gręcis dictus argestes e frigidissimis
et ipse sicut omnes qui a septẽtrionis parte spirant: hic & grãdines infert. Cauẽdus
et ipse non secus ac septẽtrio. uulturnus si a serena cęli parte cęperit flare nõ durabit
in noctẽ. At ibi subsolanus in maiorẽ partẽ noctis extẽditur: quisquis erit uẽtus si
feruidus sentietur pluribus diebus permanebit aquilonẽ pronũtiat terra siccescens
repẽte austrum humescens rore oculto.

ET enim prędicta ratione uẽtorum ne sępius eadẽ dicantur transire cõuenit ad
reliqua tẽpestatũ prẹsagia: quoniam & hoc placuisse uirgilio magnopere uideo. Siq/
dem ipsam esse sępe cõcurrere prẹlia uẽtorum damnosa imperitis refert. Tradũt eũ/
dem Democritum metente fratre eius damaso ardẽtissimo ęstu orasse ut reliquę se/
geti parceret raperetq; desecta sub tectũ paucis mox horis sceuo imbre uaticinatiõe
approbata quin uerno & harũdinem non nisi impendente pluuia seri iubẽt & fru/
ges insecuturo imbre. Quamobrẽ & hęc breuiter attingimus scrutari maxiẽ ptinẽtia
primumq; a sole capiemus prẹsagia. Purus oriens atq; non feruẽs serenum diẽ nũ/
tiat. At hybernam pallidus grandinẽ si & occidit pridie serenus & oritur tanto cer
tior fides serenitatis. Concauus oriens pluuias prędicit. Idem uentos cum ante exo/
rientẽ eum nubes rubescũt. Quod si & nigrę rubẽtibus interuenerit & pluuias: cũ
orientis aut occidentis radii uidẽtur coire pluuias: si circa occidẽtem rubescũt nubes
serenitatẽ futurę diei spondent. Si in exortu spargentur partim ad austrum: partim
ad aquilonem pura circa eum serenitas sic lic& pluuiam tamẽ uentosq; significabũt
Si in ortu aut in occasu contracti cernent̃ radii imbrem. Si in occasu eius pluet: aut
si radii in se nubẽ trahẽt aspersam in proximũ diem tẽpestatẽ significabũt. Cũ oriẽte
radii non illustres eminebũt q̃uis circũdatę nubes non sint pluuiam portẽdunt. Si
ante exortum nubes globabũtur hyemẽ aspersam denũtiabunt. Si ab ortu repellũt̃
et ad occasum abibunt serenitatẽ: Si nubes solẽ circumcluserint: quãto minus luĩnis
relinquent: tanto turbidior tẽpestas erit. Si uero etiam duplex orbis fuerit eo atroci/
or. Quod si in exortu aut in occasu fiat ita ut erubescãt nubes maxima ostendit̃ tem
pestas. Si non abibunt: sed incumbẽt a quocũque uento fuerint eum portendẽt sia
meridie & imbrem. Si oriens cingetur orbe ex qua parte is eruperit expectetur uen/
tus: si totus defluxerit ęqualiter serenitatem dabit: si in exortum lõge radios per nu/
bes porrigat & melius erit inanis pluuiam significabit: si ante exortum radii se ostẽ/
dent aquam & uentum: si circa occidentem candidus circulus erit noctis leuẽ tem/
pestatem: si nebula uehemẽtiorem: si candente sole uentum: si autẽ circulus fuerit
ex qua regione is eruperit uentum magnũ. Proxima sint iure lunę prẹsagia. Quartã
ea maxime obseruat ęgyptus: si splendens exorta puro nitore fulserit serenitatẽ: si ru
bicunda uentos: si nigra pluuias portẽdere creditur. In quinta cornua eius obtonsa
pluuiam erecta & ĩfesta uẽtos semper significant: quarta tamẽ maxime. Cornu eius
septẽtrionale acuminatum atq; rigidum illum prẹsagit uentum ĩferius austrũ utraq;
recta noctem uentosam: si quartam orbis rutilus cĩgit uẽtos & imbres prẹmonebit
apud Varronẽ ita est: si quarto die luna erit directa magnam tẽpestatem in mari prẹ/
sagit nisi coronam circa se habebit & eam sinceram: quoniam illo modo non ante
plenam lunam hyematurum ostendit: si plenilunio per dimidium pura erit dies se/
renos significabit: si rutila uẽtos nigrescẽs imbres: si caligo nubis orbẽ incluserit uẽ/
tos qua se ruperit: si gemini orbes cinxerint maiorẽ tẽpestatem & magis si tres erunt
aut nigri interrupti atque distracti. Nascens luna si cornu superiore abadtrato surget

et fauonium uentum confecto frumento prędicit: quod miror equidē siccissimum
Aliqui sunt qui rubetam ranam in limine orrei pede e lōgioribus suspensam iuebe
re iubeant. Nobis referre plurimum tēpestiuitas condendi uidebitur. Nam si parum
tostum atque robustū collectū sit: aut calidū conditum uitia innasci necesse est. Diu
turnitatis causę plures aut in ipsius grani corio est numerosius ut milio aut succi pī
guedine qui pro humore sufficit tantum ut sisimę aut amaritudine ut lupino & ci⸗
cerculo. In tritico maxime nascuntur animalia: quoniam spissitate sua concalescit et
furfure crasso uescit̃ tenuior hordeo palea exilis & legumini ideo nō generant: faba
crassioribus tunicis operitur ob hoc eferuescit. Quidā ipsum triticum diuturnitatis
gratia aspergunt amurca mille modios quadrantali: alii calcidica: aut carica creta aut
etiam abscintio. Est & olinti ac perinti & euboę terra duę corrumpi non sinat: nec fe
re condita in spica lęduntur. Vtilissime tamē seruantur in scrobibus: quas syros uo⸗
cant ut in Cappadocia ac Thracia & hispania: aphrycę ante omīa ut sicco solo fiant-
curantur. Mox ut palea substernantur. Pręterea cum spica sua condunt̃ ita frumēti
si nullus spiritus penetret certum est nihil maleficium nasci. Varro auctor rst si cō⸗
ditum triticum durare annis l. milium uero centū fabam & legumina in olearijs ca⸗
dis oblita cinere longo tēpore seruari. Idē fabam a pyrrhi regis ętate in quodā specu
Ambracię usq; ad pyrhaticum pompei magni bellum durasse circiter annis cxx. ci⸗
ceri tantum mille bestiolę in horreis īnascuntur. Sunt qui urceis cinere sustratis et il
litis acetū habētibus leguminū aceruos superingerāt. Ita non nasci malefica credētes
Alii qui falsamētariis cadis gypso illiniant: alii qui lentē aceto laserpitiaco respargāt
siccatamq; oleo ungāt: sed breuissima obseruatio ꝙ si uitiis carere uelis interlunio
legere quare plurimū refert condere quis malit an uēdere: crescēte enim luna frumēta
grandescunt.

SEquitur ex diuisione tēpoꝝ autūnus a fidiculę occasu ad ęquinoctium ac deīde
uergiliarum occasum ītiumq; hyemis his īteruallis significāt pridie idus au⸗
gustas attice equus oriēs uespero ęgypto & Cęsari delphinus occidēs xi. kl. septēbris
Cęsari & assyrię stella quę uindemitor appellat̃ exoriri stella quę mane incipit uin⸗
demię maturitatē promittēs eius argumētum erūt acini colore mutati assyrię v. kal.
et sagitta occidit & Ethesię desinunt uindemiator ęgypto nonis exorit̃ atticę arctu⸗
rus matutīo & sagitta occidit mane vi. idus septēbris Cęsari capella uesperi arcturus
uero medis pridie idus uehemētissiō significatu terra marique per dies v. ratio eius
hęc traditur. Si delphino occidēte imbres fuerint non futuros per arctuꝝ signū ori⸗
entis syderis eius seruetur hyrundinū habitu: nanque depręhēsę intereūt xvi. kl. oct
ęgypto spica quam ter& uirgo exorit̃ matutino ethesięq; desinūt. Et hoc idē Cęsari
xiiii. kl. assyrię significant & xi. kl. Cęsari comissura piscium occidēs ipsumq; ęqui⸗
noctii sydus viii. kl. oct. Dein cōsentiūt: quod rarum philippus calippus dositheus
parmeniscbus conon criton Democritus Eudoxus iiii. kl. oct. capellam matutino
exoriri & iii. kl. hedos vi. non. oct. atticę corona exoritur mane asię & Cęsari v. kalen.
Emochus occidit matuttino iii. kl. Cęsari corona exoriri incipit & post pridie occi⸗
dunt hedi uesperi viii. idus oct. Cesari fulgēs in corona stella exoritur & iii. idus uer⸗
gilię uesperi idibus corona tota vi. kl. nouēbris: succulę uesperi exoriunt̃ pridie kal.
Cęsari arcturus occidit & succulę exoriunt̃ cum sole iiii. no. arcturus occidit uespe⸗
ri v. idus nouēbris gladius orionis occidere incipit. Dein iii. idus uergilię occidunt
In his tēpoꝝ interuallis opera rustica panaphes raphanos serere quibus diximus di⸗
ebus uulgus agreste rapa spost ciconię discessum magis seri putat. Nos omīno post
uulcanalia & pręcocia cum panico. A fidiculę autē occasu uiciam phasiolos pabulū
et hoc silente luna fieri iubēt & frondis pręparandę tēpus: hoc est unus frondator iiii
frondarias fiscinas cōplere in die iustū hab&. Si decrescēte luna pręparet̃ nō putre⸗
scit. Aridam colligi non oport& uindemiam antiqui nūquam extimauere maturā

ante ęquinoctium iam passim rapi cerno: quãobrẽ & huius tẽpora notis argumẽtis signentur Leges ita se habent: uuam calidã ne legito: hoc est in siccitate: ac nisi iber interuenerit. Quam rorulentã ne legito: hoc est si ros nocturnus fuerit nec priusq̃ sole discutiatur uindemiare ĩcipito. Cum ad palmitẽ pampinus procũbere coeperit aut cum exẽpto acino ex dẽsitate interuallum non cõpleri apparuerit: non augeri acinos: plurimũ refert si contigat crescente luna uindemiare gręssura una culeos xx. implere deb&: hic est pes iustis ad totidẽ culeos & lacus xx. iugeribus: unum sufficit torcular. Pręmũt aliqui singulis utilius binis lic& magna sit uastitas singulis lõgitudo in his refert non crassitudo spatiosa melius pręmunt antiqui funibus uictisq; loreis ea detrahebant & uectibus intra cannas inuẽta gręcanica mali rugis per cocleas bulantibus palis affixa arbori stella aliis arca lapidũ attollente se cum arbore: quod maxime probatur intra xx. duos hos annos inuẽtum paruis pręlis & minore torculari ędificio breuiore malo in media decreto tympana ĩposito uinaceis superne toto pondere urgere & super pręla construere congeriem. Hoc & poma colligendi tẽpus et obseruatio cum aliquid maturitate non tẽpestate deciderit: hęc & feces exprimẽdi hęc & de fructu coquẽdi silente luna noctu: aut si ĩterdiu plena. Cęteris diebus aut ante exortum lunę: aut post occasum: nec de nouella uite aut palustri: nec nisi e matura uua quia si ligno contigatur uas adustũ & fumosum fieri putãt. Iustũ uidemię tẽpus ab ęquinoctio ad uergiliaꝝ occasum dies xliiii. ab eo die oraculũ occurrit: frigidum picari pro nihilo ducẽtium. Sed iam & kl. Ianua. defectu uasorũ uindemiates uidi: piscinisq; musta condere aut uina effundere priora ut noua dubia reciperẽt hoc non tam sępe prouẽtu nimio euenit: q̃ segnitia insidiantiũ caritati ciuili. Aequi patrisfamilias modus est annona cuiusq; anni uti: id peręq; etiam lucrosissimũ. Reliqua de uinis affatim dicta sunt. Itẽ uindemia facta oliuam esse rapiendã & quę ad oleum pertinẽt: quęq; ad uergiliaꝝ occasum agi debẽt largius pręmissa sunt.

His quę sunt necessaria adiicietur de luna uentisq; pręsagiis ut sit tota syderalis ratio perfecta: nanque Virgilius etiam ĩnumeros lunę quędã digerẽda putauit Democriti sequitus ostentationẽ. Hos legum utilitas quę in toto opere in hac quoque mou& parte. Omnia quę carpuntur cedunt˜ tonduntur innocẽtius decrescẽte luna q̃ crescẽte fiunt stercus nisi decrescẽte luna ne tangito: maxime autẽ inter menstrua dimidiaq; stercorato: uerres iuuencos: arietes hedos decrescẽte luna castrato. Oua luna noua supponito scrobes luna plena noctu facito. Arboꝝ radices luna plena operito: humidis locis interlunio serito & circa interluniũ quatriduo. Ventilari quoque frumenta ac legumina & condi circa extremam lunam iubẽt. Seminaria cum luna supra terram fieri. Calcari musta cum luna sub terra. Itẽ materies cędi quęq; alia suis locis diximus. Neque facilior est obseruatio ac iam dicta a nobis secundo uolumĩe Sed quod intelligere uel rustici possint quotiẽs ab occidente sole cernet˜ prioribusq; noctis horis lucebit: crescens erit & oculis dimidiata iudicabitur. Cum uero occidẽte sole orietur ex aduerso ita ut pariter aspiciantur tunc erit pleniluniũ. Quotiẽs ab ortu solis orietur: prioribusq; noctis horis detrahet lumẽ & in diurnas extẽdent decrescẽte erit. Iterũq; dimidia. In coitu uero quod interluniũ uocant cum apparere desierit supra terras autẽ erit q̃diu & sol interlunio & prima tota die secunda hora noctis uno distante sicilico ac deinde tertia & usque xv. multiplicatis horaꝝ iisdẽ portionibus xv. tota supra terras noctu erit. Eadẽq; sub terris tota die xvi. ad primę horę nocturnę destantẽ sicilicum sub terras ag&: easdẽque portiones horarum per singulos dies adiicit usq; ad ĩterlunium & quãtũ primis partibus noctis: detraxeritq; sub terris agit tantũdem nouissimis ex die adiiciet supra terram: alternis autẽ mensibus xxx. implebit numeros: alternis uero detrahet singulos: hęc erit ratio lunaris.

arcturo orione edis. Alia sunt illa quę silente cęlo serenisq; noctibus fiunt nullo sen
tiente nisi cum facta sunt publica: hęc & magnę differētię a prioribus aliis rubiginē
aliis uredinē: aliis caniculū appellantibus. Omnibus uero sterilitatē de his nūc dice-
mus a nullo ante nos prodita priusq; causas reddemus.

QVę sunt pręter lunarē paucis quę cęli locis esse constant. Nanque uergilię pri-
uatim attinēt ad fructus: ut aquaꝝ exortu ęstas incipiat & occasu hyemis semestri
spatio inter se messes uindemiasq; & omnium maturitatē cōplectitur. Est pręterea
in cęlo qui uocatur lacteus circulus etiam uisu facilis: huius defluuio uelut ex ubere
aliquo sata cuncta lactescūt. Duoꝝ sydeꝝ obseruatione Aquilę in septētrionali pte
et in austrina caniculę cuius mētionē suo loco fecimus. Ipse circulus fertur per sagit
tarium atq; geminos solis. Centrū infra ęquinoctialē circulū secans cōmissuras eorū
obtinēte: hinc aquila: illinc canicula. Ideo effectus utriusq; ad omnes frugiferas per-
tinent terras quoniam in his tantū locis solis terręq; cōgruunt: igitur horum syderū
diebus si purus atq; mitis aer genitalē illum lacteumq; succum trāsmiserit in terras
lęta adolescunt sata si lunę qua dictū est ratione roscidum frigus aspexerit admixta
amaritudo ut in lacte puerperium necat modus in terris huius iniurię quā fecit in
quacunq; connexitate comitatus utriusque causę: & ideo non pariter in toto orbe sen
titur ut nec dies aquilam diximus in Italia exoriri id iii. kl. Ianuarias: nec patitur ra-
tio naturę quicq̃ in satis ante eum diem spei esse certę. Si uero ītcrlunium īcidat oēs
hybernos fructus & pręcoces lędi necesse est. Rudis fuit priscoꝝ uita atque sine lit-
teris non minus tamen ingeniosam fuisse illis obseruationē apparebit q̃ nunc esse
rationē. Tria nanq; tēpora fructus metuebant: propter quę instituerūt ferias diesque
festos. Rubigalia: floralia: uinalia: rubigalia numa cōstituit āno regni sui xi. quę nūc
aguntur ad vii. kl. maii: quoniam tunc fere segetes rubigo occupat hoc tēpus uarro
determinauit sole tauri partē x. obtinēte sicut tunc ferebat ratio. Sed uera causa est ꝙ
post dies undeuiginti ab ęquinoctio uerno per id quatriduum uaria gentium obser
uatione in iiii. kl. maii canis occidit. Sydus & per se uehemēs & cui pręoccidere cani
culam necesse sit. Idē itaq; floralia iiii. kl. eirsdē instituerūt urbis anno dxvi. ex oracu-
lis sibyllę ut omnia bene deflotescerēt: hunc diem Varro determinat sole tauri partē
quartādecimam obtinente. Ergo si in hoc quatriduū inciderit pleniluniū fruges et
omnia quę florebunt lędi necesse erit uinalia priora quę ante hos dies sunt viiii. kl.
mart. degustandis uinis constituta nihil ad fructus attin& nec quę adhuc diximus
ad uites oleasq;: quoiā earum conceptus exortu uergiliarū incipit ad vi. idus maii ut
docuimus. Aliud hoc quadrinum est quod neque rore sordere uelint: exhaurit enim
frigidum sydus arcturi post pridie occidens & multo minus pleniluniū īcidere iiii.
no. Iunii. Iterum aquila exoritur uesperi decretorio die florētibus oleis uitibusque si
plenilunium in eum incidat equidē & solsticium viii. kl. Iulii in simili causa dixerī
et canis ortum post dies a solsticio xxiii. sed interlunio occidente: quoniam uapore
constat culpa acinique pręcoquūtur in callum rursus pleniluniū noc& ad iiii. nonas
Iulii cum ęgypto canicula exoritᷣ uel certe xvi. kl. augusti cum italię. Itē xiii. kl. aug.
cū aquila occidit usque in x. kl. eiusdē. Extra has causas sunt uinalia altera quę agūtᷣ
ad xiiii. kl. septēbris Varro & a fidicula incipiente occidere mane determinat quod
uult initium autūni esse & hunc diem festum tēpestatibus liniendis institutū. Nūc
fidiculam occidere ad vi. idus augusti seruatᷣ. Intra hęc constat cęlestis sterilitas neq;
negauerim posse eam permutari arbitrio legētium locoꝝ extuātiū naturas & a no-
bis rationē demonstratā esse satis est. Reeliqua obseruatione cuiusque cōstabūt. Al
terutrū quidē fore in causa hoc est. Reliqua obseruatioē pleniluniū aut interlunium
non erit dubium. Et in hoc mirabile benignitatē naturę. Succurrit iamprimū hanc
iniuriam omnibus annis accidere non posse propter statutos sydeꝝ cursus: nec nisi

paucis noctibus anni: idque quādo futurum sit facile nosci: ac ne per omēs mēses timeretur: earumq; lege diuisum ęstate interlunia pręterq̃ biduo secura esse hyeme plenilunia nec nisi ęstiuis breuissimisq; noctibus metui diebus non ita ualere. Pręterea tā facile intelligi ut formica minimū animal īterlunio quiescat: plelīunio & etiā noctibus operetur Auē paruam oriente syrio ipso die nō apparere donec occidat. E diuerso orionē prodire ipso solsticii die. Neutrum uero lunę statim noxium esse nec noctibus quidē nisi serenis & omni aura quiescēte: quoniam neq; in nube neque in flatu cadunt rores: sic quoq; non sine remedio sarmēta aut paleaꝝ aceruos & euulsas herbas fruticesque per uineas cāposque cum timebis īcēdito fumus medebitꝰ. Hic e paleis & contra nebulas auxiliatur ubi nebulę nocēt. Quidā tres cancros uiuos cremari iubēt in arbustis ut carbunculi nō noceant: alii siluri carnē leuiter uri a uēto ut per totam uineam fumus dispargatur. Varro auctor est ꝙ si fidiculę occasu quod est initium autūni uua picta consecretꝰ inter uites minus nocere tēpestates. Archibius ad anthiocum syrię regē scripsit: si fictili nouo seruetꝰ rubeta rana in media segete non esse noxias tēpestates. Opera rustica huius interualli terram iterare arbores circū fodere: ut ubi ęstiuosa regio poscat accumulare germinātia nisi ī solo luxurioso fodienda non sunt seminaria purgare sarculo messem ordeaceā facere aream messem pręparare. Catonis sentētia amurca tēperatam uirgilii operosius maiore ex parte ęquant tantum & fimo bubulo dilutiore illiniunt. Id satis ad pulueris remediū uidetꝰ.

MEssis ipsius ratio uaria galliaꝝ latifundia ualli pręgrādes dentibus in margine infestis duabus rotis per segetē pelluntur iumēto in contrariū iuncto. Ita direpte in uallum cadunt spicę stipulę alibi media falce pręciduntꝰ atque inter duas mergites spica distringitur: alibi ab radice euellūt quiq; id faciunt proscindi ab se obiter agrū interpretantur cum extrahant succū. Differētia hęc ubi stipula domos cōtegunt quā longissimam seruant ubi fęni īopia e stramēto paleam quęrunt panicii culmo nō tegunt: milii culmū fere inurūt. Ordei stipulam bubus gratissimā seruant panicum et milium pectine manuali sigillatim legunt gallię: messis ipsa alibi tribulis in area alibi equorum gressibus exteritur: alibi perticis flagellatꝰ. Triticū quo serius metitꝰ copiosius inuenitꝰ: quo celerius uero hoc spetiosius ac robustius: lex aptissiā anteq̃ granum indurescat & cū iā traxerit colorē. Oraculum uero biduo celerius messem facere potiusquā biduo serius. Siliginis & tritici etiā ratio in area horreoq; far quia difficulter excutitur: cōuenit cum palea sua condi & stipula tantum & austris liberatꝰ.

PAlea plures gētium pro fęno utuntꝰ: melior ea quo tenuior minutiorq; & pulueri propior: ideo optima e milio proxima ex ordeo pessima ex tritico: pręterq̃ iumētis opere laborantibus culmum saxosis locis cum inaruerit baculo frangūt substrata animalium. Si palea deficit & culmus teritur: ratio hęc maturius defectus muria dura sparsus. Dehinc in manipulos siccatis conuoluitur atque ita pro fęno bubus datꝰ Sunt qui accedant in aruo & stipulas magno Virgilii pręconio. Sūma autē eius ratio ut herbarum semē exurant ritus diuersos magnitudo facit messium & caritas operarioꝝ.

COnnexa est ratio frumenti seruandi orea operosa & tripedali crassitudine pariete lateritio exedificari iubēt aliqui: pręterea superne impleri: nec ad flatus admittere aut fenestras habere ullas: alii ab exortu tantū ęstiuo: aut septētrione: eaq; sine calce construi quoniam sit frumēto inimicissima. Nam quę de amurca pręceperit indicabimus. Alibi contra suspēdunt granaria lignea: columnis & perflari undique malunt atq; etiam a fundo: alii omnino pēdent & ab tabulato extenuari granū arbitrantur & si tegulis subiaceat conferuescere. Multi uētilare quoque uetant curculionem enim nō descendere infra quattuor digitos nec amplius periclitari: columella

pluuias decrescens dabit:si inferiore ante plenilunium:si in media nigritia illa fuerit
imbrem in plenilunio.si plena circa se habebit orbem:ex qua parte is maxime splē-
debit ex ea uentum ostēd&:si in ortum cornua crassiora fuerint horridam tēpestatē
Si ante quartā non apparuerit uento fauonio flante hyemalis toto mēse erit:si xvi.
uehementius flamea apparuerit asperas tempestates pręsagiet. Sunt & ipsius lunę
viii.articuli quotiens solis in angulos incidit plerisq; inter eos tantum obseruātibus
pręsagia eius:hoc est iii.vii.xi.xv.xix.xxiii.xxvii.& interlunium. Tertio loco stellaꝶ
obseruationē esse oport&.Discurrere hęc uidentur interdū uentiq; protinus sequūt̃
in quorum parte ita pręsagiere.Cęlum cum ęqualiter totum erit splendidū articulis
temporum quos proposuimus autūnum serenum pręsagabit̃ & frigidum.Si uer
et estas non sine riguo aliquo transierint autumnū serenū ac densum minusq; uē-
tosum facient.Autumni serenitas uentosam hyemē facit:cum repēte stellaꝶ fulgor
obscuratur ut is neq; nubilo neq; caligine fulgeat graues denuntiat tēpestates.Si uo
litare plures stellę uidebuntur quo ferent̃ albescētes uentos ex his partibus nūtiant
acsi pure stabūt certos:si id in partibus pluribus fiet īconstantes uētos effundent:si
stellarum errantium aliquam orbes incluserint imbrem. Sunt in signo cancri duę
stellę paruę aselli appellatę exiguum inter illas spatium obtinente nubecula quā pręsepia
appellant:hęc cum cęlo sereno apparere desierit atrox hyems sequitur.Si alterā
earum hoc est aquiloniam caligo abstulerit auster sęquit:si austrina aquilo arcus cū
sunt duplices pluuias nuntiant a pluuiis serenitatē non perinde certā. Circulus nu-
bis circa sydera aliquam pluuiam. Cum ęstatem uehemētius tonuerit q̃ fluxerit uē-
tos ex ea parte denuntiat. E contra si minus tonuerit imbrē.Cum sereno cęlo fulgu
ra erunt & tonitrua & hyemauit atrocissime autē cum ex omnibus quatuor partibus
cęli fulgurauerit. Cum ab aquilone tantum in posteꝶ diem aquam portēdet cum a
septētrione uentum cum cum ab austro uel choro aut fauonio nocte serena fulgu-
rauerit uētum & imbrē ex iisdē regionibus demonstrabit. Tonitrua matutina uētū
significant imbrem meridiana nubes cum sereno in cęlo ferunt̃ a quacunque parte
id fiet uēti expectentur.Si eodē loco globabuntur appropinquantesq; soli discutiant̃
et hęc ab aquilone fiat uentos.Si ab austro imbres portendent.Sole occidente si ex
utraque parte eius cęlū pet& tempestatem significabunt:uehementius uero ab ori-
ente in noctem aquam minantur ab occidente in posterum diem:si nubes in uellera
lanę spargentur multę ab oriēte aquam in triduum pręsagient.Cū in cacuminibus
montium nubes considēt hyemabit.Si cacumina pura fient disserenabit.Nube gra-
uida candicante quod uocant tempestatē albam grando iminebit cęlo q̃uis sereno
Nubecula q̃uis parua flatum dabit procellosum:nebulę e mōtibus descendētes aut
cęlo cadentes uel in uallibus sidentes serenitatē promittēt. Ab his terreni ignes ꝓxi
me significāt pallidi nāque murmurantesq; tēpestatum nuntii sentiuntur. Pluuię
etiam si in lucernis fungi si flexuose uolitet flama. Ventum & lumina cum ex sese
flāmas elidunt aut uix accēduntur.Itē cum ex eo pendēte scintillę coaceruant̃ uel cū
tollentibus ollas carbo adhęrescit aut cum contectus ignis fauillam discutit scītillā
ue emittit uel cum cinis in foco concrescit.Et cum carbo uehementer perluc&. Est
et aquaꝶ significatio mare si trāquillū in portu a cursu stabit:murmurauerit ue ītra
se uentum pręedicit: si id hyemem & imbrem littora ripęq; resonabunt tranquillo
asperam tēpestatem.Itē maris ipsius trāquillus sonitus spumę ue dispersę aut aquę
bullantes pulmones marini in pelago plurium dieꝶ hyemem portēdunt.Sępe & si
lentio intumescit flatque altius soluto iam intra se esse uētos fatetur & quidē & mō
tium sonitus nemorum mugitus pręedicunt & sine aura quę sentiat̃ folia ludentia
lanugo popoli aut spinę uolitans aquisque plumę rimantes atq; etiam in cāpis uen-
turam tēpestatem pręedicens suus fragor.Et cęli quidē murmur non dubiam habet
significationē pręsagiunt & animalia delphini tranquillo mari lasciuientes flatum

ex qua ueniunt parte. Item spargentes aquam idẽ turbantes tranquillitatem loligo
uolitans cõchę adhęrescẽtes echini affigentes sese aut harenas saburrantes tẽpestatis
signa sunt. Ranę quoq; ultra solitum uocales & fulice matutino clangore. Iter mer
gi anatesq; pẽnas rostro purgãtes uentũ. Cęterę q; aquaticę aues concursantes. Grues
in mediterranea festinantes mergi maria aut stagna fugiẽtes. Grues silẽtio per subli
me uolantes serenitatem. Sic noctua in ĩbre garrula aut sereno tẽpestatẽ: coruiq sin
gultu quodã latrãtes seq; concutientes si continuabũt: si uero carptim uocẽ resorbe
bunt uẽtosum imbrẽ. Gracculi & pabuli sero a palumbis recedentes hyemẽ & albę
aues cõgregabuntur & cum terrestres uolucres cõtra aquam clangores dabũt pfun
dentesq; sese sed maxime cornix hirundo tam iuxta aquã uolitãs ut pennas sępe per
cutiat. Quęq; in arboribus habitant fugitãtes in nidis suis & anseres cõtinuo clãgore
intẽpestiui. Ardea in mediis harenis tristis: nec mirũ aquaticas aut in totũ uolucres
pręsagia aeris sentire. Pecora exultantia & indecora lasciuia ludẽtia easdẽ significatio
nes habẽt. Et boues cęlum olphãtes seq; lambẽtes contra pilũ turpesq; porci alienos
sibi maniplos fęni lacerantes segniter ue & contra industriã suã. Formicę abscõditęq;
concursantes aut oua ꝓgerẽtes. Itẽ uermes terrei erumpentes. Trifoliũq; inorrescere
et folia contra tẽpestatem subrigere certũ est. Nec nõ & cibis mẽsiq; nostris uasa qui
bus ęsculentũ additur sudorẽ repositoriis relinquẽtia diras tẽpestates pronũtiant.

SYDERUM QUOQUE TEMPESTATUM
que ratio uel ĩperitis facili atq; indubitato modo mõstra
ta est: uereq; ĩtelligentibus nõ minus cõferunt rura de
pręhẽdendo cęlo ꝗ syderali sciẽtia agro colendo ꝓxima
multi ortoꝝ curam fecere nobis nũc protinus ad ista trã
sire tẽpestiuum uidetur. Miramurq; quosdam scientię
gratia eruditionis ut gloriam ex his petẽtes tã pręterisse
multa nulla mẽtione habita rerum sponte curaue ꝓue
niẽtium. Pręsertim cum plerisq; eaꝝ pręcio usuque uitę
maior etiam ꝗ frugibus perhibeatur auctoritas atq; ut a
confessis ordiamur utilitatibus quęq; nõ solum terras
ueꝝ oẽs etiam maria repleuere seritur ac dici neq; ĩter fruges neq; ĩter hortẽsia potest
linũ: sed in qua nõ occurr& uitę parte: quodue miraculum maius esse queat moueat
ęgyptum italię si tantum ut galerius a freto sicilię Alexandriam vii. die ꝓuenerit Ba
bilus vi. ambo pręfecti: ęstate uero proxima xv. Valerius marianus ex prętoriis sena
toribus a puteolis viiii. die leuissimo afflatu herbam esse qua gadis ab herculis colũ
nis vii. die in hostiam afferatur & citeriorẽ hispaniã iiii. prouĩciam narbonẽsem tertio
aphrycam altero quod est mollissimo flatu cõtigit c. flatico legato Iubii Crispi ꝓcõ
sulis audax uita sceleꝝ plena aliquid seri ut uẽtos ꝓcellasque recipiat & parum esse
fluctibus solis uehi. Iam uero nec uela esse satis maiora nauigiis: sed ꝗuis amplitu
dini antennarum singulę arbores sufficiant: super eas tamẽ addi ueloꝝ alia uela pręter
ꝗ in proris & alia in puppibus pandi ac tot modis prouocari mortẽ: deniq; tã ꝑuo
semine nasci quod orbẽ terrarum ultro citroq; oport& tã gracilia uenata nõ alte a tel
lure tolli: neq; id uiribus suis necti: sed fractũ pręcisum tonsumq; & in molliciã lanę
coactum iniuria naturę ac summa audacia & quo peruenire nulla exerratio sufficit
Contra inuẽtorẽ dictum suo loco a nobis cui satis non fuit hominẽ in terra mori
nisi perir& & insepultus. At nos priore libro imbres & flatus cauẽdos frugũ causa
uictusque pręmonebamus. Ecce seritur homĩs manu metit᷑ eiusdẽ homĩs ingenio
uentos in mari opt& propterea ut sciamus fauisse pęnas nihil gignitur facilius ut

sentiamus nolente id fieri natura urit granū deterioreq; etiam terram facit.

SEritur sabulosis locis maxime unoq; sulco: nec magis festinat ali. Vere satum ęstate uellitur: & hanc quoq; terrę iniuriam facit: ignoscat tamē aliquis ęgypto sereti ut arabię Indięq; merces iport&: ita ne & gallię censentes hoc redditu. mōtesq; mari oppositos esse non est satis & a latere oceani obstare ipsum quod uocāt inane cadurci Caleri ruteni bituriges: ultimiq; hominū extimatu morini. Imo uero gallię uniuersę uela texunt. Iam quidē & transrenani hostes: nec pulchriorem aliam uestē eoꝝ fęminę nouere. Qua admonitione succurrit quod M. Varro tradit in seranoꝝ familia gētilitiū esse fęminas linea ueste non uti. In germania autē de fossia atq; & sub terra id opus agunt. Similiter etiam in italię regione aliana inter padum Ticinumq; ānes subiac& Abiterna in europa lino palma secanda in uicino enī alianis capessunt retonina & in Emilia uia fauētina cādore alianis semper crudis fauētina proferunt retonis tenuitas summa densitasq; candor ęq; fauētinis: sed lanugo nulla apud alios gratiam: apud alios offensionē hab& neruositas filo ęqualior pene q̄ araneis istinitus que cum dente libeat experiri: ideo duplex q̄ cęteris precium & ab hispania citeriore splendorē hab& lini pręcipuū torrētis in quo polit natura qui alluit tarraconē et tenuitas mira ibi primū carbasis reptis: Non dudū ex eadem hispania zoelicū ueit in Italiā plagis utilissimū. Ciuitas ea gallicie & oceano propiqua est sua gloria & cumano in cāpania ad piscium & alitum capturas. Eadē & plagis materia. Neq; enī mores cunctis animalibus insidias q̄ nobismetipsis lino tēdimus: sed cumanę plagę cōcidunt apros hę scaeui ferri: cōuincūt aciem. Vidimusq; iam tantę tenuitatis ut anulū hominis cū epidroinis transirēt uno portante multitudinē qua saltus cingeret. Nec id maxime mirum sed singula eaꝝ stamina Cēteno quinquageno filo constare sicut paulo ante Iunio lupo qui in pręfectura ęgypti obiit. Mirentur hoc ignorantes in ęgypti quondā regis quē amasim uocāt torācē in rhodioꝝ insula tēdi tēplo minusue ccclxv. filis singula fila cōstare: quod per se expertū nuper Romę ꝑdidit Mucianus ter cōsul paruasq; iam reliqas eius superesse ad experiētiū iniuriam Italia & pelignis etiamnū lini honorē habet. Sed fulonum tantū in usu nullū esse candidius lanęue similius sicut in culcitris pręcipuam gloriā cadurci obtinēt. Galliarū hoc ad tormēta pariter iuentum Italię quidē mos etiamnū durat in appellatiōe stramēti. Aegyptio lino minimum firmitatis plurimū lucri. Quattuor: ibi genera tanitiū ac pelusiacū buticum tentiriticum regionū nomibus in quibus nascunt. Superior pars ęgypti in arabiam uergens gignit fruticē quē aliqui gossipion uocant plures xylon & ideo lina inde facta xylena paruus est similēq; barbarę nucis fructū defert cuius ex interiore bombice lanugo netur nec ulla snnt in candore mollitia ue pręferēda: uestes īde sacerdotibus ęgypti gratissimę. Quartum genus othominū appellant: fit e palustri uelut harūdie dūtaxat pānicula eius Asię genista facit lina ad retia pręcipue in piscādo durantia frutice madefacto x. diebus aethiopes Indiq; e malis Arabes cucurbitis in arboribus ut diximus de genistis. Apud nos maturitas eius duobus argumētis intelligitur ītumescēte semine aut colore flauescēte. Tunc euulsum & in fasciculos manuales colligatū siccat in sole pēdens conuersis superne radicibus uno die: mox v. aliis in cōtrarium uersis fascium cacumibus ut semē in medium cadat. Inter medicamina huic uis est ut in quodam rustico ac pręduci Italię transpadanę cibo. Sed iā pridē sacroꝝ tantū gratia. Post deinde messem triticā uirgę ipsę mergunt in aquam solibus tepefactam pondere aliquo depressę. Nulli enim leuitas maior maceratus iditio est mēbrana laxatior. Iterumq; iuersę ut prius sole siccāt mox arefactę in saxo tondunt stipario malleo quod proximū cortici fuit stupa appellatur deterioris lini lucernaꝝ fere luminibus aptior & ipsa tamē pectit ferreis aenis donec oīs mēbrana

decorticetur. Medullę numerosior distinctio cādore mollitia linumq; nere & uiris decorum est: cortices quoq; decussi clibanis & furnis prębēt usum. Ars depectendi digerēdiq; iustū est quinquagenis fasciū libris quinas denas carminari. Itez deīde in filo politur illisum crebro in silice & aqua tertioq; rursus tūdit̃ clauis semp iniuria melius. Inuētum est iam etiā quod ignibus nō absumeret̃. Viuū id uocāt ardētes que in focis conuiuioz ex eo uidimus mappas sordibus exustis splendescētes igni magis q̃ possent aquis regū inde funebres tunicę corporis fauillā ab reliquo separāt cinere. Nascitur in desertis adustisq; sole Indię ubi nō cadunt ībres inter diras serpētes assuescitq; uiuere ardēdo. Raz inuētuq; difficile propter quod lat&. Ruffus de cętero color splēdescit igni cū inuētū est ęquat prętia excellētiū margaritaz. Vocatur autē a gręcis abęstiuum ex argumēto naturę. Anaxilaus auctor est līteo eo circūdatā arborē surdis ictibus & qui nō exaudiant̃ cędi. Ergo huic lino prīcipatus in toto orbe proximus bissino mulierū maxīe delitiis circa helim achaię genito quaternis denariis scrupula eius pmutata quondā ut auri repertaq; linteoz lanugo e uillis nauiū maritimaz maxime in magno usu medicinę est & cinis spondii uim hab&. Est et inter papauera genus quoddā quo candorē lītea pręcipuū trahūt: tēptatū est tingi linum quoq; & uestiū insaniā accipere. In Alexandri magni primum classibus indo amne nauigantis cū duces eius ac pręfecti certamine quodā uariassent īsignia nauiū stupuerūt littora flatu uersicoloria pēdente uelo purpureo ad actium cū M. Antoīo Cleopatra uenit eodēq; effugit. Hoc fuit īperatorię nauis insigne. Postea in theatris tantā umbrā fecere quod primus oīum īuenit Q. Catulus cum capitoliū dedicaret Carbasina deīde uela primus in theatro duxisse tradit̃ lentulus spīter apollinaribus ludis. Mox Cęsar dictator totū forum Romanū ītexit uiāq; sacrā ab domo sua & cliuum usq; capitolinū quid numeri ipso gladiatorio mirabilius uisum tradūt. Deīde et sine ludis Marcellus octauia sorore Augusti genitus in ędilitate sua auunculi xi. Cōsulis a kl. augusti uelis foz inūbrauit ut salubribus litigātes cōsisterent quātū mutatis moribus Catonis Cēsorii qui sternendū quoq; forum muricibus censuerat: uela nuper & colore cęli stellata per rudētes fere etiā in amphiteatris prīcipis Neronis rubēt in cauis ędiū & muscū ad solē defendūt. Cętero mansit cādore pertinax gratia honor etiam & troiano bello. Cur enī nō & pręliis intersit ut naufragiis: Toracibus tamē ligneis paucos pugnasse testis est Homerus hinc fuisse & nauiū armamenta apud eūdē interprętant̃ eruditiores: quoniā cum sparta dixit significauerit sata.

SParti quidē usus multa post sęcula cęptus est nec āte poenoz arma quę primū hispanię ītulerunt herba & hęc sponte nascēs & quę nō queat seri uincusq; proprie aridi soli uni terrę dato uitio. Nanq; id malum telluris est nec aliud ibi seri aut nasci potest. In Aphryca exiguum & īutile gignit̃ Carthaginēsis hispanię citerioris portio. Nec hęc tota sed quatenus paritur mōtes q; sparto operit: hinc strata rusticis corū hinc ignes facesq; hinc calciamīa & pastoz uestis animalibus noxium pręterq̃ cacuminū teneritate ad reliquos usus laboriose euellit̃ ocreatis cruribus manibus tectis manicis cōuolutū osseis ligneisue conamētis: nunc in hyemē uix. Facillime tamen ab idibus mais in Iunias hoc maturitatis tēpus uulsum fascibus in aceruo animatū biduo tertio resolutū spargit̃ in sole siccat̃q; & rursus in fascibus redit sub tecta postea macerat̃ aqua marina optime & dulci si marina desit. Siccatūq; sole iterū rigat̃ Et si repēte urgerat desideriū perfusum calida in folio ac siccatū stās compediū opere fatetur: hoc autē tundit̃ ut fiat utile pręcipue in aquis mariq; īuectū in sicco pręferunt e canabi funes & spartum alit̃ etiā demessum ueluti nataliū sit īpēsa. Est qdē eius natura īterpolaris rursumq; q̃llib& uetustum nouo miscet̃. Verūtamē cōplectatur animo qui uol& miraculū extimare q̃to sit in usu oībus terris nauiū armamētis machinis ędificationū: aliiq; desideriis uitę. Ad hos oēs usus sufficiant minus xxx.

passuum in latitudinē a littore carthagis nouę: minusq; in lōgitudiē esse reperiuntur longius ue īpēdia prohibēt: iunco grecos ad funes usos nomini credamus quo herbam eam appellāt: postea palmarū foliis filuraq; manifestū est. Inde trāslatū a poeis sparti usum per q̄simile ueri est. Theophrastus auctor est eē bulbi genus circa ripas amniū nascēs. cuius inter summū corticē eamq; partē q̄q̄ uescunt̄ esse laneā naturam ex qua ampilia uestes quędā cōficiant̄. Sed neq; regionē in qua id fiat ne quicq̄ diligētius pręterq̄ eriophorō id appellari in exēplaribus quę equidē iueneri tradit. Neq; omnino ullā mentionē hab& bulbi gene℞ circa ripas amniū nascentis: cuius inter summum corticē eamq; partē qua uescunt̄ semper hab&. Sparti cūcta cura magna persecutus ccccxc. annis āte nos ut alio iam loco diximus quo appar& post id tēporis spatiū in usum uenisse spartbum.

ET quoniam a miraculis re℞ cępimus sequamur eo℞ ordinē in quibus uel maximū est aliquid nasci aut uiuere sine ulla radice. Tubera uocant̄ hęc undiq; etiā terra circūdata nullisq; fibris nixa aut saltē capillamētis: nec utiq; extuberāte loco in quo gignunt̄ aut rimas sentiente: neq; ipsa terrę cohęrēt. Cortice etiā includunt̄ ut plaē nec terrā esse possimus dicere neq; aliud q̄ terrę callū. Siccis hęc fere & sabulosis locis frutecosisq; nascunt̄. Excedūt sępe magnitudinē mali cotonei in librali pondere Duo eo℞ genera harenosa dētibus inimica & altera sincera. Distinguūtur & colore ruffo nigroq; & intus cādido laudatissima Aphrycę crescūt amne uitiū id terrę. Neq; enī aliud mali ut ītelligi potest & an ꝓtinus globet̄ in magnitudinē in qua futurū est & uiuūt. At non facile arbitror intelligi posse. Putrescēdi enī ratio cōmuis est his cum ligno larcio licinio prętorio uiro iura reddēte in hispania Carthagīe paucis his annis īcimus accidisse mordēti tuber ut depręhēsus intus denarius primos dentes inflecter&: quo manifestū erit terrę naturā in se globari: quod certū est ex his quę nascunt̄ et seri non possunt. Simile est quod in cyrenaica prouīcia uocāt misi pręcipuū suauitate odore ac sapore: sed carnosius. Et quod in thracia ceraniū de tuberibus hęc tradunt̄ peculiariter. Cum fuerit imbres autūnales ac tonitrua crebra tūc nasci & maxime e tonitribus: nec ultra annū durare. Tenerrima uero uerno esse. Quibusdā locis acceptantur riguis et serunt̄ sicut mitylenis negāt nasci nisi exūdatiōe fluinū īuecto semine aptitari. Est autē is locus in quo plurima nascūt̄ Asię nobilissima circa lāpsacum & alloponēsum: in gręcia uero circa helim.

SVnt & in fungorū genere a gręcis dictę pezice quę sine radice aut pediculo nascuntur.

AB his proximū dicetur auctoritate clarissimū laserpitiū quod gręci syriphi uocant in cyrenaica prouītia repertū: cuius succus uocat̄ laser magnificū in usu medicamentisq; & ad ꝓdus argēti denarii pēsum. Multis iā annis in ea terra nō inueitur quoniam publicaī qui pascua conducunt maius ita lucrū sentiētes depopulant̄ peco℞ pabulo. Vnus omnino caulis nostra repertus memoria Neroni pricipi missus est. Siquando īcidit pecus in spetie nascētis hoc depręhēdit̄ signo oue cū cōmederit dormiente protinus. Capra sternutante diuq; iā non aliud ad nos inuenit̄ q̄ q̄ in persideaut media aut armenia nascit̄ laser & multo ītra cyrenaicū: id quoq; adulteratur gummi aut sacropenio aut faba fracta. Quominus omittēdū uidet̄ C. Valerio M. herennio cōsulibus Cyrenis aduecta Romā publice laserpitii pōdo xxx. Cęsarē uero dictatorē initio belli ciuilis iter au℞ argētūq; protulisse ex ęrario laserpitii p. c. xi. Id apud auctores gręcię uetustissiōs īuenimus natū in brepitio repēte madefacta tellure circa hesperidū ortos sirtimq; maiorē vii. annis āte oppidū cyrena℞ quod cōditum fuit urbis nostrę āno cxliii. Vim autē illā per quattuor stadia in Aphrycę ualuisse in ea laserpitium gigni solitum referri cōtumaci & si coleret̄ in deserta fugiente radice

multa crassaq; caule ferulaceo aut simili crassitudine huius folia Maspitũ uocabant apio maxime similia: semẽ erat foliaceũ. Folium uero ipsum deciduũ uesci pecora so lita: primoq; purgari mox pĩguescere carne mirabilem in modũ iucũda. Post folia amissa caule ipso & homĩes uescebant̃ decocto assoq; & elixo eoꝝ quoq; corpora xl. primis diebus purgante uitiis oĩbus. Succus duobus modis capiebat̃ e radice atque caule & hęc duo erãt noĩa rincias atq; caulias uilior illo ac putrescẽs radice cortex ni ger & ad mercis adulteria: succũ ipsum in uasa cõiectũ admixto furfure subinde cõ cutiendo ad maturitatẽ perducebãt: ni ita fecissent putrescẽtẽ argumẽtum erat matu ritatis color siccitasq; sudore finito. Alii tradunt lasserpitii radicẽ fuisse maiorẽ cubi tali tubero quo in ea super terrã hoc inciso profluere solitũ succũ ceu lactis sup nato caule quę maguderi uocarũt. Folia aurei coloris pro semine fuisse cadentia a canis or tu austro flante ex his lasserpitiũ nasci solitũ ãnuo spatio & radice & caule cõsumẽti bus sese: hoc & circũfodi solitũ prodidere: nec purgari pecora: sed egra sanari aut pro tinus mori: quod in paucis accidere persico silphio prior opinio cõgruit. Alterũ ge nus eius est quod magudaris uocat̃ tenerius et minus uehemẽtis sine succo quod circa syriam nascitur nõ proueniẽs in cyrenaica regioẽ. Gignit̃ & in parnaso monte copiosum quibusdã lasserpitiũ uocãtibus per quę oĩa adulterat̃ rei saluberrię utilis simęq; auctoritas. Probatio sinceri prima in colore modice ruffo & cum frangit̃ cã dido intus: Mox trãslucẽte gutta aquę saliua quę liquescat. Vsus in multis medica minibus. Sũt etiãnũ duo genera non nisi sordida nota uulgo cũ questu nullo polleat In primis rubia tingẽdis lanis & coriis necessaria laudatissiã Italica & maxiẽ subur bana & oĩs pene prouĩtię scatẽtia spõte prouenit. Seriturq; similitudiẽ eruilię. Verũ spinosus caulis ac geniculatus hoc est quinis circa articulos in orbe foliis. Semẽ eius quos in medicina usus habeat suo dicemus loco. Atq; uocat̃ radicula lauãdis demũ lanis. Succũ hab& miꝝ tantũ cõferẽs candore mollitiaq;. Nascit̃ satiua ubiq; & spõ te pręcipue in asia syriaq; saxosis & asperis locis: trãs euphratẽ tamẽ laudatissiã caule ferulaceo tenui & ipso cibis ĩdigenaꝝ expetito & unguẽte quicquid sit cũ quo deco quat̃ folio oleastri Itim gręci uocãt. Flor& ęstate grata aspectu. Veꝝ sine odore spi noso & caule lanuginoso semiẽ nulla radix magna quę concidit̃ ad quẽ dictu est in usum

AB his superest reuerti ad ortoꝝ curã & suapte natura memorandam. Et quoniã antiquitas nihil prius mirata est q̃ et hesperidũ ortos ac regũ adonis & alcinoi Itẽq; pẽsiles siue illos semiramis siue assyrię rex cyrus fecerit: de quoꝝ opere alio uo lumiẽ dicemus. Romani quidẽ reges ipsi coluere. Quippe etiã superbus tarquinius nuntiũ illũ sęuũ atq; sanguinariũ filio remisit ex orto in xii. tabulis legũ nostrarũ nuĩq̃ nominat̃ uilla semp in significatioẽ ea ortus. In orti uero ꝑdiũ q̃obrẽ comitata est & religio quędam ortoq; & foro tantũ contra inuidẽtium fascinatioẽs ducari uide mus. In remedio saturica signa q̃q̃ ortos tutelę ueneris assignante plauto. Iam q̃dem ortoꝝ nomine in ipsa urbe delitias agros uillasq; possidẽt primusq; hoc ĩstituit athe nis epicurus otii magister usq; ad eum moris nõ fuerat oppidis haberi rura. Romę quidẽ per se ortus ager pauperis erat. Ex orto plebei macelli tanto ĩnocẽtiorẽ uictu Mergi enĩ in profunda satius est & ostreaꝝ genera naufragio exquiri. Aues ultra fas sim amnẽ peti & fabuloso quidẽ terrore tutas imo sic preciosiores alias in numidia ęthiopiaq; in se pulchras aucupari cũ feris mãdereq; cupiẽtẽ quod mandat alius. At hercule q̃ uilia hęc q̃ parata uoluptati satietatiq; nisi eadẽ quę ubiq; indignatio occur rer& ferẽdũ sane fuerat exquisita nasci poma alia sapore alia magnitudiẽ alia mõstro pauperibus ĩterdicta. Inueterari uina succisq; castrari ne cuiq; adeo lõgã esse uitam ut nõ ante se geĩta putẽt. E frugibus quoq; quãdã alẽdi sibi excogitasse luxuriã ad medul lam tantũ eaꝝ superq; pristinaꝝ operibus excellaturis uiuere alio pane proceꝝ. Alio uulgi tot generibus usq; ad ĩfimam plebẽ descẽdẽte anima etiam ne in herbis discri

men iuentū est: opesq; differētiam fecere in cibo etiam uno asse uenali. In his aliqua quoq; sibi nasci tribus negant caule in tantum saginato ut pauperis mēsa nō capiat Siluestres fecerat natura ortulos ut passim quisque demeter& · Ecce altiles spectant asparagi & Rauēna ternas libras repēdit. Heu prodigia uētris mirꝝ esse nō licere tar dius pecori lic& uesci nō lic& plebi. Aquę quoq; separant̃ & ipsa naturę elemēta in pecunia discreta sunt hi niues illi glaciē potāt poenasq; mōtiū in uoluptatē gulę uer tunt. Seruat̃ algor ęstibus excogitat̃q; ut alieis mēsibus nix algeat: decoquunt alias quas mox & illas hyemāt. Nihil itaq; hoī: sic quoq; reꝝ natura plac&: etiā ne herba aliqua diutia tantū pascit̃. Nemo sacros auctinosq; mōtes & iratę plebis secessus cir cūspexerit. Mox .n. certe ęquabit quos pecunia separauerit. Itaq; hercule nullū macel li uectigal maius fuit Romę clamore plebis īcusantis apud omēs prīcipes donec re missum est portoriū mercis huius: cōpertūq; nō aliter quęstuosius cēsum haberi aut tutius ac minore fortunę iure cū credat̃ pēsio ea paupeꝝ. Is in solo spōsor est & sub die redditus superficiesq; cęlo quocūq; gaudēs. Ortoriū Cato prędicat caules & hinc primū agricolę extimabant prisci & sic statī faciebāt iudiciū. Nequa ess& in domo materfāilias. Et hęc cura N. fęminę dicebat̃ ubi īdulgēs ess& ortus. Quippe e carna rio aut macello uiuēdū & nec cautes & nūc maxime probabāt damnātes pulmētaria quę egerēt alio pulmētario. Id erat oleo parcere: nā carnis etiā desideria erāt in expro bratioē orti maxīe placebāt quia nō egerēt igni parcerētq; ligno. Expedita res & pata semp: unde & acetaria appellant̃ facilius cōcoqui: nec oneratura sensum cibo & quę mīme accederēt desideriū panis coꝝ ad cōdimēta pertinens fatet̃ domi uersurā fieri solitā atq; non īditiū piper quęsitū quęq; trās maria petimus. Iā quoq; in fenestris su is plebs urbana imagīe ortoꝝ quottidiana oculis rura pręhebant anteq̃ pręfigi pro spectus oīs coegit umltitudīs innumere seua latrocinatio. Quāobrē sit aliquis & his honos neue auctoritatē rebus uilitas adimat cū pręserti etiā cognoīa proceꝝ īde nata uideamus lactucinosq; in Valeria familia non potuisse appellari & cōtingat aliqua gratia opere curęq; nostrę. Virgilio quoq; cōfesso q̃ sit difficile uerboꝝ honorē tā par uis perhibere.

ORtos uillę iūgēdos non est dubiū riguosq; maxime habēdos si cōtigat perfluo amne. Si minus eputecrita orgaīs ueneninaticis uel tollenonum haustu rigā dos Solū proscidendū a fauonio in autūnū properandū & post xiiii. dies iterandūq; ante brumā. Octo iugerū operis palarii iustū est. Fimū tres pedes alte cū terra misce ri areis distīgui easque ruspis puluinoꝝ thoris ambiri singulos tramitū sulcis qua detur accessus hoī scatebrisq; decursus

IN ortis nascētiū alia bulbo comēdant̃: alia capite: alia caule: alia folio: alia utroq; alia cortice: alia cute alia cartilagine: alia tunicis carnosis alioꝝ fructus iñ terra est: aliorū nō nisi extra. Quędā iacēt & crescūt ut cucurbitę & Cucumis: eadē & pen dēt q̃q̃ grauiora multo etiā his que in arboribus gignūt̃. Sed cucumeris cartilagine cortex huic uni maturitate transit in lignum. Terra cōdunt̃ raphaī napique & rapa Atq; alio modo mule siser pastinacę. Quędā uocabimus ferulacea ut anetū maluas Nanq; tradunt auctores in arabia maluas vii. mēse arborescere baculorūq; usum pręhere extēplo. Sed arborē maluā in mauritanea lixi oppidi ęstuario ubi hesperidū or ti fuisse produnt̃ cc. passibus ab oceano iuxta delubrū herculis antiquius gaditano ut ferūt ipsam altitudinis pedes xx. crassitudinis quā circūplecti nemo possit. In si mili genere habebit̃ & cannabis: nec nō & carnosa aliqua appellabimus ut spōgias in humore pratorū enascētes. Fungoꝝ eni callū in ligni arborūq; natura diximus et alio genere tubeꝝ paulo ante cartilaginū generis extraq; terram est.

CVcumis mira uoluptate Tyberio prīcipi expetitus: nullo quippe nō die cōti git & pēsiles coꝝ ortos promouētibus in solem rotis olitoribus rursusque hybernis

diebus intra ſpeculariũ munimẽta reuocãtibus. Quĩ & lacte mulſo ſemĩe eoꝝ biduo macerato apud antiquos gręcię auctores ſcriptũ eſt ſeri oportere ut dulciores fiant: creſcũt qua cogunt̃ forma in Italia uirides & q̃ mĩmi in prouintiis q̃maxi & citrini aut nigri placẽt copioſiſſimi aphrycę: grãdiſſimi meſię.

Est cum magnitudĩe cucumeres exceſſere pepones uocãt̃: uiuũt auſti in ſtomaco in poſteꝝ diẽ nec perfici queũt in cibis nõ ĩſalubres tamẽ plurimũ natura. Oleũ odere mire nec minus aquas diligũt. Deſecti quoq; ad eas modice diſtãtes arrepunt Contra oleũ refugiũt aut ſi quid obſt& uel ſi pẽdeãt curuant̃: idq; uel una noctede/prębendit̃. Si uas cũ aqua ſubiiciat̃ a quattuor digitoꝝ ĩteruallo deſcẽdẽtibus poſterum diẽ. At ſi oleũ eodẽmodo fit in bamos curuatis. Idẽ in fiſtula flore demiſſo mi/ra longitudine creſcũt. Ecce cum maxime noua forma eoꝝ in campania prouenerit mali cotonei effigie forte primo natũ ita audio: unũ mox ſemine ex illo genus factũ Melopeponas uocãt. Nõ pẽdẽt hi ſed humi rotũdant̃. Miꝝ in his pręter figuram colorẽq; & odorẽ quod maturitatẽ adepti q̃q̃ nõ pẽdenteſ ſtatĩ a pediculo recedũt. Columella ſuũ tradit cõmentũ ut toto ãno cõtĩgant fruticẽ rubi q̃ uaſtiſſimũ in apricũ locũ trãſferre & recidere duũ digitoꝝ relicta ſtirpe circa ęquinoctiũ uernũ: ita in me/dulla rubi ſemĩe cucumeris inſito terra minuta fimoq; circũ aggregatas reſiſtere fri/gori radices.

Cvcumeꝝ gręci tria genera fecere: lacoĩcũ: ſcitalicũ: boeticũ. Ex his tantũ lacoĩ/cum aqua gaudere. Sũt qui herba quę uocat̃ culix noĩe circa ſemẽ eoꝝ maceratum ſeri iubeãt ut ſine ſemĩe naſcãt̃. Similis & cucurbitis natura dũtaxat in naſcẽdo aquę hyemẽ odere. Amãt rigua ac fimũ: ſerunt̃ ambo ſeĩne in terra ſeſquipedali foſ/ſura inter ęquinoctiũ uernũ & ſolſtitiũ palibus tamẽ aptiſſime: aliqui malũt ex kl. Mart. cucurbitas & nonis cucumeres & p quĩquatros ſerere. Simili modo & reptãtibus flagellis ſcãdẽtes parte tamẽ aſpera in tectũ uſq; natura ſublimitatis auida. Vires ſine adminiculo ſtandi nõ ſunt uelocitas pernix leui ũbra cameras aut pergulas Inde hęc prima duo genera Cumerariũ & Plebeiũ quod humi cõdit̃ in priorem ire tenui pediculo librat̃ pondus immobile aurę.

Cvcurbita uero omĩ modo faſtigat̃ uaginis maxiẽ utilibus cõiecta in eas poſtq̃ defloruit: creſcitq; qua cogit̃ forma. Plerũq; & dracoĩs intorti figura libertate uero pẽſili cõceſſa iam uiſa eſt ix. pedum lõgitudĩs pticulatĩ cucumis flor& ſibi ipſe ſupflo/reſcẽs & ſicciores locos patitur cãdida lanugĩe obductus magiſq; dum creſcit Cucurbitaꝝ numeroſior uſus & primus caulis in cibo: atq; ex eo totũ natura diuerſa. Nup in balneaꝝ uſum uenere urceoꝝ uice. Iãpridẽ uero etiã cadoꝝ ad uina cõdẽda cortex uiridi tener deradit̃. Nihilominus in cibis cibus ſaluber ac lenis pluribus modis ex his tamẽ qui perfici humano uẽtre nõ queãt ſed nõ ĩtumeſcãt. Semĩa quę proxima collo fuerĩt proceras pariũt. Itẽ ab imis ſed nõ cõparandas ſupradictis: quę in medio rotũdas: quę in lateribus craſſas breuioreſq;. Siccant̃ in ũbra & cũ libeat ſerere in aq̃ macerant̃. Cibis quo lõgiores teneríoreſq; eo & gratiores & ob id ſalubriores quę pẽdẽdo creuere mĩmũq; ſemĩs tales habẽt. Dnritia eius in cibis gratiã terminãte eaſq; ſemini ſeruãt̃ ante hyemẽ pręcidi non eſt mos: poſtea fumo ſiccant̃. Condẽdis hor/tẽſium ſemĩbus ruſticę ſuppellectili ĩuẽta eſt ratio qua cibis quoq; ſeruaret̃: eodemq; modo cucumis uſq; ad alios pene prouẽtus et id quidẽ ĩiuria fit. Sed & ſcrobe opaco in loco harena ſubſtrato fenoq; ſicco opertos ac deĩde terra uirides ſeruari tradũt.

Svnt & ſilueſtres in utroq; genere ex oĩbus fere hortẽſibus. Sed & his medicatatum natura eſt: q̃obrẽ differẽt̃ in ſua uoluĩa. Riliqua cartilaginũ naturę terra ocultãtur oĩa in quibus de rapis poteramus uideri niſi medici maſculini ſexus facerent in

his rotũda latiora uero & cõcaua fęminini pręſtãtiora ſuauitate & ad cõdendũ faciliora quę ſępius ſata trãſeunt in marem.

F Idẽ napoꝝ quiq; genera fecere Corynthium Cleoneũ Lyothaſium boetium et quod per ſe uiride dixerunt. Ex his in ãplitudinẽ adoleſcit corinthium nuda fere ra/dice. Solum .n. hoc genus ſuperne tẽdit nõ ut cętera in terrã. Lyothaſium quidẽ thra cium appellãt frigoꝝ patiẽtiſſimum. At boetium dulce eſt rotunditate etiã breui no/tabile. Neq; ut cleoneum pręlõgum. In totum quidẽ quoꝝ tenuiora folia. Ipſi quoq; dulciores quoꝝ ſcabra & anguloſa & horrida amariores. Eſt preterea genus ſiluestre cuius folia ſunt erucę ſimilia: palma Romę a miterninis datur ĩde Nurſinis Tertia noſtratibus. Cętera de ſatu eorum in rapis dicta ſint.

C Ortice & cartilagine cõſtãt raphaĩ multiſq; eoꝝ cortex: craſſior etiã ꝗ quibuſdã arboꝝ. Amaritudo plurima illis eſt & pro craſſitudĩe corticis: cętera quoq; aliquãdo lignoſa & uis mira colligẽdi ſpitũ laxãdiq; ructus. Ob id cibus illiberalis utiq; ſi ꝓxĩe olus mãdat᷑. Si uero cum oliuis diruptis rarior ructus fit minuſq; fętidus. Aegypto mire celebrãt᷑ propter olei fertilitatẽ quod e ſemĩe eius faciunt hoc maxĩe cupiũt ſe/rere ſi liceat: quoniam & quęſtus pluſꝗ e frumẽto & minus tributi eſt nullũq; copi/oſius oleũ. Genera raphani gręci fecere tria folioꝝ differẽtia Criſpi atq; lenis & tertiũ ſiluestre atq; huic leuia quidẽ folia: ſed breuiora ac rotũda copioſaq; ac fruticoſa. Sa/por autẽ aſper & medicamẽti inſtar ad eliciendas aluos & in prioribus tamẽ differẽ/tia ſemĩs eſt: quoniã aliqua penis aliqua ad modũ exiguũ ferũt. Hec uitia nõ cadunt niſi in criſpa folia. Noſtri alia fecere genera. Algidẽſe a loco lõgũ atq; trãſlucidũ. Al/terũ rapi figura quod uocãt ſyriacũ ſuauiſſimũ fere ac tenerrimũ hyemiſq; patiens pręcipuũ tamẽ e ſyria nõ pridẽ aduectũ appar&: quoniã apud auctores nõ reperitur Id autẽ tota hyeme durat. Etiãnũ unũ ſiluestre gręci cheram uocãt põtici armõ alii leucẽ noſtri armorachiã fronde copioſius ꝗ corpore. In oĩbus autẽ probãdis maxĩe ſpectãt᷑ caules. Initio enĩ rotũdiores craſſioreſq; ac lõgis canalibus folia ipſa triſtiora et angulis horrida. Seri uult raphanus terra ſoluta huida fimũ odit palea cõtẽtus fri gore adeo gaud& ut germaĩa ĩfantiũ pueroꝝ magnitudinẽ ęqu&. Serit᷑ poſt idus fe. ut uernus ſit. Iterũq; circa uulcanalia quę ſatio melior: multi et martio et aprili ſerũt et ſeptẽbri ĩcipiẽte ĩcremẽto. Cõfert alterna folia circũobruere: ipſas uero accumulare Nam qui extra terrã emerſerit durus fit atq; fungoſus. Ariſtomachus detrahi folia ꝑ hyemẽ iub& & ne lacunę ſtagnent accumulari ita in ęſtate grãdeſcere. Quidã prodi/dere ſi palo adacto cauerna palea in vi. digitoꝝ altitudĩe ĩſternat᷑. Deide ſemẽ fimũ que & terra cõgerat᷑ ad magnitudinẽ ſcrobis creſcere pręcipue tamẽ ſalis alunt᷑. Itaq; etiam talibus aquis irrigãt᷑ & in ęgypto intro ſpargũt᷑ ubi ſunt ſuauitate pręcipui in totũ quoq; ſalſugĩe amaritudo eoꝝ eximit᷑ fiũtq; coctis ſimiles: nanq; & cocti dulce/ſcũt & in napoꝝ uicẽ trãſeũt. Crudos medici ſuadẽt ad colligẽda acria uiſceꝝ cũ ſale ieiunis eſſe atq; ita uomitionibus pręparãt meatũ. Tradũt & pręcordiis neceſſarium hunc ſuccũ ptaſyaſin cordi ĩtus ĩhęrẽtẽ nõ alio potuiſſe depelli cõpertũ ſit in ęgypto regibus corpora mortuoꝝ ad ſcrutãdos morbos ĩſecãtibus: atq; ut eſt gręca uanitas. Fertur in tẽplo apollinis delphici adeo cęteris cibis pręlatus raphanus ut ex auro du ceret᷑ beta ex argẽto rapũ e plumbo. Scires nõ ibi genitũ M. curium ĩperatorẽ quem hoſpitum legatis aurum repudiatũ afferẽtibus rapum torrẽtẽ in foco ĩuẽtum ãnales noſtri prodidere. Scripſit & morthion gręcus de raphano unũ uolumẽ utiliſſimi ĩ cibis hyberno tpe exiſtimãt᷑. Iidẽq; dẽtibus ſẽp ĩimici quoniã atterãt: Ebora certe po/liunt. Odium his cum uite maximum refugitq; iuxta ſatos.

L Ignoſiora ſunt reliqua in cartilaginũ genere a nobis poſita: mirũque omnibus

uehemẽtiã saporis inesse. Ex his pastinacae unũ genus agreste spõte prouenit. Alterũ
gerere serit᷑ radice uel semĩe primo uere uel autũno ut hygino plac& februario Au
gusto Septẽbri Octobri solo q̃altissime refosso Annicula utilis esse ĩcipit bima uti/
lior gratior autũno patinisq; maxime: et sic quoq; uirus intractabile illi est.

HIbiscũ a pastinaca gracilitate distat damnatũ in cibis sed medicinę utile. Est et
quartũ genus in eadẽ similitudine pastinacę quã nostri gallicũ uocãt: gręci uero glau
cã: cuius genera etiã quattuor fecere. Itẽ medica dicẽdum.

SIser & ipsum Tyberius prĩceps nobilitauit flagitãs oĩbus ãnis a germaĩa Gel/
dubo appellatur castellũ rheno ĩpositũ ubi generositas pręcipua: ex quo appar& fri/
gidis locis cõuenire ĩest lõgitudĩe neruus qui ĩdecoctis extrahit᷑ amaritudĩs magna
parte relicta. Quę mulso in cibis tẽperata etiã in gratiã uertit᷑. Neruus idẽ & pastina
cę maior dũtaxat annicule si seris satus mẽsibus Februario Martio Aprili Augusto
Septẽbri Octobri: breuior his sed torosior amariorq; inula per se stomacho ĩimicis/
sima. Eadẽ dulcibus mixtis saluberrima pluribus modis austeritate uicta gratiã ĩue
nit. Nãq; & in polinẽ tõditur arida liquidoq; dulci tẽperat᷑ & decocta postea aut asser
uata uel macerata pluribus modis & tunc mixta defruto aut subacta melle uuisue
passis aut pĩguibus careotis alio rursus modo cotoneis malis uel sorbis aut prunis
aliquando pipere aut thimo uariata defectus pręcipue stomachi excitat illustrata
maxime Iulię auguste quottidiano cibo. Supuacuũ eius semẽ. Quoĩã oculis ex radi
ce excisis ut harũdo serit᷑. Seritur autẽ & hęc & siser & pastinaca utroq; tẽpore uere et
autũno magnis seminũ ĩteruallis: inulaue minus quaternoꝝ pedũ quoniã spatiose
fruticat. Siser autẽ trãsferre melius.

PRoxima huic est bulboꝝ natura: quos cato in primis serẽdis pręcipit celebrãs
megaricos: ueꝝ nobilissima est scylla q̃q̃ medicamini nata exacuẽdoq; aceto: nec ulli
amplitudo maior: sicuti nec uis asperior. Duo genera medicinę: masculũ albis foliis
fęmina nigris: & tertiũ genus est cibis gratũ Epimenidũ uocatũ angustius folio ac
minus aspero seminis plurimũ oĩbus celerius tamẽ proueniũt sata bulbis circa late/
ra natis & ut crescãt folia quę sunt his ampla deflexa trita obruũt᷑. Ita succũ omnẽ in
se trahunt capita. Spõte nascunt᷑ copiosissĩẽ in balearibus ebusoq; ĩsulis ac per hispã
nias unũ de eis uolumẽ cõdidit pythagoras philosophus colligẽs medicas uires q̃s
proximo reddemus libro. Reliqua bulboꝝ genera differũt colore magnitudĩe suaui
tate quippe cũ quidã crudi mandant᷑ ut in cheroneso taurica. Post hos in aphryca na
ti maxĩe laudant᷑: mox apuli. Genera gręci hęc fecere. Buluinẽse tanion pition aco/
cogyan egylippas hysérichion. In hoc miꝝ imas eius radices crescere hyeme. Verno
autẽ cũ apparuerit uiola minui ac cõtrahi tũc deĩde bulbũ pĩguescere. Est ĩter gene/
ra & quod in ęgypto hiarõ uocãt scyllę proximũ ãplitudĩe foliis lappati caule recto
duũ cubitoꝝ baculi crassitudĩe radice mollioris naturę quę edit᷑ & cruda. Effodiũt᷑
bulbi ante uer aut deteriores illico fiũt signũ maturitatis est folia decidere inarescen/
tes ab imo uetustioresq; ĩprobãt. Itẽ paruos & lõgos. Contra rubicũdis rotũdioribus
que laus & grandissimis amaritudo plerisq; in uertice est. Media eoꝝ dulcia bulbos
nõ nasci nisi ex semine priores tradiderũt. Sed & pręnestinis cãpis spõte nascuntur
ac sine modo etiam in ramoꝝ aruis.

ORtẽsibus oĩbus singulę sunt radices ut raphano betę apio maluę. Amplissima
autẽ lapato ut quę descẽdat ad tria cubita siluestriũ ore tumida effossa quoq; diu ui/
uit. Quibusdã tamẽ capillatę ut apio maluę: quibusdã surculose ut ozimo aliis carno
se ut betę aut magis etiãnũ croco. Aliquibus ex cortice & carne cõstãt ut raphano et

rapis. Quorũdam geĩculatę sunt ut gramis: quę rectã nõ habẽt radicẽ statĩ in pluri-
bus nitunť capillamẽtis ut atriplex & blitũ. Scylla autẽ & bulbi & cępe & alliũ nõ ni
si in rectũ radicanť. Spõte nascẽtiũ quędam numerosiora sunt radice q̃ folio ut calax
per dictũ crocũ: florẽt cũ fraxino serpillũ abrotanum napi raphaĩ mẽta ruta & cętera
quidẽ deflorescunt cum cępere. Ozimũ autẽ particulatũ & ab imo incipit: quadecau
sa diutissime flor&: hoc & in heliotropio herba eueĩt. Flos aliis candidus: aliis lute-
us: aliis purpureus: folia cadũt: cacumibus origano: ĩulę & aliquãdo rutę iniuria lęsę
Maxime cõcaua sunt cepę getio. Alliũ cepasq; inter deos ĩiurię iurãdo hab& ęgyptus

CAepę genera apud grecos: sardia: samothracia: alsidena: setania: scysta: ascalonia
ab oppido Iudeę nominata. Oĩbus etiam odor lachrimosus & pręcipue cypris mini
me gnidiis oĩbus corpus totũ pĩguitudis eaꝝ cartilagĩe e cũctis setania mĩma exce-
pta tusculana sed dulcis. Schista aute & ascalonia cõdiunť. Schistam hyeme cũ co-
ma sua reliquũt. Vere folia detrahũt & alia subnascunť iisdẽ diuisuris: ũde & nomẽ
hoc exẽplo reliquis quoq; generibus detrahi iubẽt ut in capita crescant potiusquam
in semetipsa. Ascaloniaꝝ propria natura: eteni uelut sterilescũt ab radice: et ob id se-
mine seri illas nõ depoĩ iussere gręci. Pręterea serius circa uer aut cũ germinẽt trãsfer
ri ita crescessere & eo properare pręteriti tẽporis pẽsitatioẽ. Festinandũ autẽ in his est
quoniã natura celeriter putrescũt. Si deponanť caulẽ emittũt & semen ipsęq; euane-
scũt. Est & coloꝝ differẽtia. Asamo enĩ & sardibus cãdidissimę proueĩũt. Sũt & in
honore & creticę de quibus dubitãt uti ne cędẽ sint que ascalonicę: quoniã satis capi
ta crassescũt depositis caulibus & seine. Distãt sapore tãtũ dulci. Apud nos duo pri
ma genera unũ cõdimẽtariũ quas illi getin nostri pallacanan uocãt. Seriť mensibus
martio aprili maio. Alteꝝ capitatũ ęque ab ęquinoctio autũni uel a fauonio. Gene-
ra eius austeritatis ordine aphrycana gallica tusculana ascalonia amiternina: optĩa au
tẽ quę rotũdissima. Itẽ rufa acrior q̃ cãdida: sicca q̃ uiridis & cruda q̃ cocta sicca q̃ con
dita. Seritur amiternina frigidis & humidis locis & sola allii modo capite. Relique
semine proxĩaq; ęstate nullũ semẽ emittũt sed caput tãtũ quod ĩarescit. Sequẽti autẽ
anno permutata ratioẽ semẽ gigniť. Caput ipsum corrũpiť: ergo oĩbus ãnis separa-
tim semẽ cepę causa seritur separatĩ cepę semis. Seruanť autẽ optĩe in paleis. Gẽtium
pene sine capite est. Ceruices tãtum longę & ideo totũ in frõde sępiusq; resecatur ut
porrũ. Ideo & illud serũt nõ deponũt. Cętero cępas ter fosso solo seri iubẽt extirpatis
radicibus herbaꝝ iniungere denas libras ĩtermisceri saturenĩã: quoniã melius pro-
ueniat. Runcari preterea & sariri si nõ sępius quater. Ascaloniam mẽse februario se-
runt nostri. Semẽ cępaꝝ nigrescere autẽ ĩcipiẽs anteq̃ ĩarescat metunt.

ET de porro in hãc cognationẽ dici cõueĩt pręserti cũ sectiuo auctoritatẽ nuper
dederit prĩceps nero uocis gratia ex oleo statis mẽsiũ oĩbus diebus nihil aliud ac ne
pane quidẽ uescẽdo. Seriť semĩe ab ęquinoctio autũno si sectiuũ facere libuerit dẽ
sius in eadẽ area secať donec deficiat stercoretq; semp. Si nutriť in capita anteq̃ seceť
cũ increuerit in aliã areã trãsferať summis foliis leniter recisis ante medullã & capiti
bus retractis tunicisue extremis. Antiqui silice uel tegula subiecta capita dilatabant
hoc itẽ in bulbis: nũc sarculo leuiter radices cõuellunť ut delũbatę alãt neq; distrahãt
In signo quod cũ fimo lętoq; solo gaudeat. Rigua odit & tamẽ proprietate quadam
soli cõstat: laudatissimus in ęgypto mox hostię atq; aritię. Sectiui duo genera herba-
ceũ folio ĩcisuris eius euidẽtibus quo utũť medicamẽtarii. Alteꝝ genus suauidioris
folii rotũdiorisq; ĩcisuris leuioribus fama est Melam equestris ordĩs reũ ex procura-
tione a Tyberio prĩcipe accersitũ in summa desperatioẽ succo porri ad triũ denarioꝝ
argẽteoꝝ põdus hausto cõfesti expirasse sine cruciatu an priorẽ modum negãt nox-
ium esse.

Alliũ ad multa ruris pręcipue᷑ medicamẽta prodesse creditur tenuissimis & quę
separantur in uniuersum mẽbranis uelatur mox pluribus coaugmẽtat᷑ nucleis
& his separatĩ uestitis asperi saporis quo pluris nuclei fuere hoc est asperius. Tediũ
huic quoq; alitu cępis nullum tantum coctis geneꝝ differentia. In tempore praecox
maturescit lx. diebus. Tamen in magnitudine ulpicum quoq; in hoc genere graeci
appellauere alliũ cypriũ. alii aritiscordon pręcipue aphricę celebratũ inter pulmẽtaria
ruris grãdius. Allio trito in oleo & aceto miꝝ quantũ increscat spuma. Quidam &
alliũ ulpicium in plano seri uetant castellatimq; grumulis imponi distantibus inter
se pedes ternos. Inter grana uero iiii digiti ĩteresse debẽt simul atq; tria folia erupe-
runt sariri grandescũt quo sępius sariunt᷑. Maturescentiũ caules depręssi in terram
obruunt᷑. Ita cauet᷑ ne in frondem luxurient In frigidis utilius uere seri ꝙ autumno
cetero ut odore careant omnia hęc iubentur seri cum luna sub terra sit colligi cum in
coitu. Sine his menander e gręcis auctor est. Alliũ edentibus si radicem betae ĩ prũa
tostam superederĩt odorem extingui. Sunt q & alliũ & ulpicum inter compitalia ac
saturnalia seri aptissime putent. Allium ex semine prouenit: sed tarde. primo enim
anno porri crassitudinẽ capite efficit. Sequẽti diuidit᷑. Tertio consumat᷑ pulchriusq;
tale existimant quidam in semen exire uetãt sed intorqueri caules satiuos. Vt caput
ualidius fiat. quod si diutius allium cępasq; inueterari libeat aqua salsa tepida capita
ungenda sunt. Ita diuturniora fient melioraq; usui & in satu sterilia Allii contenti
sunt primo sup prũas suspendisse abundeq; ita ꝑfici arbitrãtur ne germinent quod
facere allium cępamq; extra terram certũ est & cauliculo aucto euanescere. Aliqui &
allium palea seruari optime putãt. Allium est et in aruis sponte nascens. Alum hoc
uocant: quod aduersus improbitatem alitum depascentium semina coctum ne reãsci
possit abiicit᷑. Statimq; quę deuorauere aues stupentes manu capiunt᷑ & si paulum
commouere resopitę. Est et siluestre quod ursinũ uocant odore mili capite prętenui
foliis grandibus.

INorto satorum celerrime nascuntur ozimum blitum napus eruca. Tertio enĩ
die erumpunt anetum quarto lactucaq; quinto raphanus sexto cucumis & cucurbita
vii prior cucumis. Nasturtiũ & sinapi quinto. beta aestate. vi hyeme. x. atriplex. viii.
cępae. xix. aut. xx. Gentium. x. aut. xii. contumacius coriandrum cimolea quidem &
origanum post. xxx. diem. omnium aut difficile apium. Quadragesimo enim die cũ
celerrime maiore ex parte emergit aliquid & seminũ aetas confert: quoniam recẽtius
maturius gignit in porro gethio cucumi cucurbita. Ex uetere autẽ celerius proue-
niunt. Apium beta cardamum cumela origanũ coriandrum. Mirũ in betae semine
Non enim tota eodem anno gignit: sed aliquid sequenti. aliquid tertio. Itaq; ex copia
seminis modice nascitur. quaedam anno suo tantum pariunt. quędam saepius sicut
apium porrum gethiũ hęc enĩ semel sata pluribus annis restibili fertilitate ꝓueniũt
Semina pluris rotũda aliquibus oblõga paucis foliacea & lata ut a triplici quibusdã
angusta & canaliculata ut cumino differunt & colore nigro candidoq; Item duritia
surculacea in foliculo sunt Raphano sinapi rapo nudum semen apii coriandri aneti
fęniculi cũini cortice obductũ bliti betae atriplicis ozimi ac lactucis at lactucis in la
nugie. Nihil ozimo fecundius cum maledictis & probris serendum pręcipiunt ut
lętius proueĩat. Sato etiã pauit᷑ terra ad acta cuminum qui serunt pręcantur ne exeat
Quę in cortice sunt difficilime maturescunt maximeq; ocimũ & gyt forsi. Siccãt᷑ oĩa
ac sunt fecũda utiq; meliora nascũt᷑ aceruatim sato semine ꝙ sparso. Ita certe porrũ &
alliũ serũt ĩ lacĩeis colligatũ apiũ etiã paxillo cauerna facta ac fimo ingesta. Nascunt᷑
autẽ oĩa aut semĩe aut auulsiõe. Quaedã semĩe & surculo ut ruta origanũ ozimum
praecidũt enĩ & hoc cũ ꝓueĩt ad palmi altitudiẽm. quaedã & radice & semĩe ut cępa
alliũ bulbi & si quoꝝ radicem mimi floꝝ reliquũt. Eoꝝ uero quę a radice nascũtur

radix diuturna & fruticosa est ut bulbi gethii ac scylle frutificant alia & nõ capite ut alliũ & beta caule reciso fore quidẽ omía regermiant exceptis quę nõ scabiosum caulẽ habent. Est & in usu uero ocimus raphanus lactuca hãc etiam suauiorem putant a regermíatõe. Raphaũs utiq; iucũdior detractis foliis ãteq̃ decaulescat· hoc et ĩ rapis Nam & eędẽ direptis foliis cooperta terra crescũt durãtq; in ęstate singula genera sũt ocimo lappato blito nasturtio erucę atriplici coriandro aneto. hęc enĩ ubiq; eadẽ sunt neq; aliud alio melius usq; rutã furtiuã tãtũ ꝓueire fertilius putãt sicut apes furtiuas pessie. Nascũť etiã nõ lata. Mẽtastꝝ nepete ĩtibũ pulegiũ cõtra plura genera sũt eoꝝ quę diximus dicemusq; in primis de apio

ID enĩ quod sponte ĩ hũidis nascit̃ helyoselinũ uocat̃ uno folio: nec hirsutum rursus ĩ siccis hyposelinũ pluribus foliis simile helyoselino. Tertiũ est oreoselinum cicutę foliis radice tenui semĩe aneti miutiore tamẽ. Est autẽ satiuis differẽtia ĩ folio dẽso crispo aut rariore & leuiore. Itẽ caule tẽuiore aut crassiore & caulis alioꝝ cãdidus est alioꝝ purpureus alioꝝ uarius

LActucę gręci tria fecere genera unũ lati caulis adeo ut urciola olitoria ex his fcita ri ꝑdiderũt. Foliũ his paulo maius herbaceo & ãgustissimũ & alibi cõsũpto ĩcremẽto alteꝝ rotũdi caulis. Tertiũ sessile quod lacoĩcũ uocãt. alii genera coloresq; ex tẽpore sati uo discreuere. Esse .n. nigras q̃ꝝ semẽ mẽse ianuario serat̃ albas quaꝝ martio rubẽtes quarũ aprili. Et omniũ eaꝝ plãtas post hios mẽses differri. Diligẽtiores plura genera faciũt purpureas crispas capadocias gręcas lõgiora his folia cauliq; lati pręterea longi & angusti ĩ cibis similes. pessimũ autẽ geũs cũ ex ꝓbratione amaritudis appellauere picridia. Est etiamnũ alia distictio quę meconis uocat̃ a copia lactis soporifere quãq̃ omẽs saporẽ parere credãt̃ apud ãtiquos italiae hoc solũ geũs eaꝝ fuit et ideo lactucis nomẽ adiectũ purpureã maxię radicis cecilianã uocãt. rotũda uero ac minima radice latis foliis arcilida quidãq; canucheũ quoĩam hoc maxĩe refraget̃ ueneri. Est quidẽ natura omĩbus refrigeratrix. & ideo ęstate grata stoãcho fastidium auferũt cibique appetẽtiã faciũt. Diuus certe Augustus lactuca cõseruatus ĩ egritudine fert̃ prudẽtia Musę medici cũ priorȩs cameli religio nimie esse car& in tãtũ recepta cõmẽdatione ut seruari etiã ĩ alieõs mẽses eas ex oximelle litas reptũ sit sanguinem quoq; augere credũt̃. Est etiamnũ quę uocat̃ caprĩa lactuca de qua diceũs ĩter medicas. Et ecce cũ maxĩe coepit irrepere satiuis admodũ ꝓbata quę cilicia uocatur folio capadocię nisi crispũ latiusq; ess&. Neque ex eodẽ genere possent dici neque ex alio ĩtubi hyemis impatiẽtiores uirusq; pręferẽtes: Sed & caule nõ miũs grati. Serũt̃ uerno plãtae eoꝝ ultio uero trãsferũt̃. Est & erraticũ ĩtubũ quod ĩ ęgypto cycoꝝ uocãt de quo plura alias. Inuẽtũ omẽs tyrsos uel folia lactucaꝝ ꝓrogare urceis cõditos & recẽtes ĩ patinis coquere. Serunt̃ lactucae anno toto lętis & irriguis stercoratisq; lunis mẽsibus inter semẽ plantamq; & maturitatẽ trãsferre aut semẽ fauonio plantam ęquinoctio uerno Albae maxĩe hyemẽ tollerãt. Humore oĩa ortẽsia gaudẽt & stercore pręcipue lactucę & magis intubi. Seri etiam radices illitas fimo ĩterest & repleri ablaqueatas humo Quidã & aliter ãplitudinẽ augẽt recisis cũ ad semipedẽ excreuerit fimoq; suillo recẽti illitis. Candorẽ uero putãt cõtigere his dũtaxat quę sint semĩs albi si harẽa de littore aprino ĩcremẽto cõgerat̃ ĩ medias atq; ĩcrescẽtia folia cõtra ipsa religẽt̃

BEta ortẽsioꝝ leuissma eius quoq; colore duo genera gręci faciũt nigrã & cãdidã quã ꝓferũt parcissimi seminis appellãtq; siculũ cãdoris sane discrimine pręferẽtes & lactucae. Nostri betę genera uernũ & autũnale faciũt a tẽporibus satiuis q̃q̃ & iunio serat̃. Trãsferũt autẽ ĩ planta hęc quoq; & oblini fimo radices suas locũq; similiter madidũ amãt. Vsus his & cũ lẽte ac faba. Idẽq; qui oleris & precipuis ut lẽtas excitet̃

Acrimōia ſinapis medici īnocētiorē q̄ olus eſſe īdicauere q̄obrē appoſitas nō nemi deguſtare etiā religio eſt ut ualidis potius in cibo ſint. Gemīa bis natura & oleris & capite ipſo exiliētis. Bulbis ſpeties ſūma. In latitudīe ea cōtingit ut in lactucis cum coeperit. Neq; alii ortenſioꝝ latitudo maior. In binos pedes aliquando ſe expādunt Multū & ſoli natura cōfert eis et quidē in circilēſi agro ampliſſime ꝓueniūt. Sunt qui betas punico malo florente optīe ſeri exiſtimēt. Transferri autē cū .v. foliorū eſſe coeperit. Mira differētia ſi uera eſt cādidis aluo medici nigris inbiberi & cū braſſica corrūpatᷣ in dolio uini ſapor eodē cū ſapore odorē betę folio demerſis reſtitui Olus cauleſq; quibus nūc prīcipatus ortoꝝ apud gręcos ī honore fuiſſ& non reperio.

SEd cato braſſicae miras canit laudes quas in medendi loco reddemus. Genera eius facit tria: unā extentis foliis caule magno alteram criſpo folio q̄ apianam uocat Tertiā mīutis caulibus leuem tenerāq; minīe ꝓbat. Braſſica toto anno ſeritᷣ: quoniā et toto ſecatᷣ utiliſſime tamē ab ęquinoctio autūni trāſfertur cū v. foliorū eſt cima a prima ſatioē pręſtat proximo uere hic eſt quidā ipſoꝝ cauliū delicatior tenuiorq; cauliculus Apitii luxuria & per eū Druſo Cęſari faſtiditus nō ſine caſtigatioē. Tiberii patris poſt Cimam ex eadē braſſica cōtingūt ęſtiui autūnaleſq; cauliculi: mox hyberni: iterūq; cimę nullo ęq; generi multifero donec ſua fertilitate cōſumatᷣ. Tertia circa ſolſticiū ex qua ſi humidior locus eſt ęſtate ſiccior autūno plantatᷣ humor fimuſq; ſi defuere maior ſaporis gratia eſt. Si abūdauere lętior fertilitas fimus aſininus maxime cōueit. Eſt hęc quoq; res inter opera ganeę. Quapropter nō pigebit uerboſius proſequi: pręcipuus fit caulis ſapore ac magnitudīe primū oīum ſi in repaſtinato ſeras. Dein ſi terram fugiētes cauliculos ſequaris e terra tollēteſq; ſe proceritate luxurioſa exaggerando aliam accumules ita ne pluſq̄ cacumē emineat. Tritianū hocᷣ genus uocatur cōplura ſunt Cumanū ſeſſile folio capite patulū aricinū altitudīe nō excęlſius folio numeroſius quodq; tenuius hoc utiliſſimū exiſtimatᷣ quia ſub oībus pene foliis fruticat cauliculis peculiaribus: pōpeianū procerius caule ab radice tenui intra folia craſſeſcit. Rarior hęc anguſtiorq;: ſed teneritas in dote ſi frigore nō tollerat quibus etiam alūtᷣ brutianę pręgrandes foliis caule tenues ſapore acutę: ſabellico uſque in admiratione criſpa ſunt folia quorū craſſitudo caulē ipſum extenuet: ſed dulciſſimi ꝓhibētᷣ ex oībus. Nuper ſubiere lacuturres ex cōualle aricina ubi quōdam fuit lacus turriſq; quę reman& capite pręgrandes folio innumeri alii in orbē porrecti: alii in latitudinē toroſi ne plus illis capitis poſt tritianū cui pedale aliquādo cōſpicitᷣ et cima nullis ſerior. Cuicūq; autē generi pruinę plurimū ſuauitatis cōferūt: nec niſi obliquo uulnere defendatᷣ medulla plurimū noc&. Semini deſtinati non ſecantᷣ. Eſt iam ſua gratia nunq̄ plante habitū excellētibus halmiridia uocant quoniam niſi in maritimis nō proueniūt: nauigatioē quoq; longīqua uirides aſſeruantᷣ ſi ſtati diſſecti ita ne humū attigant in cados olei q̄proxīe ſiccatos obturatoſq; condantᷣ oī ſpiritu excluſo. Sūt qui plantam in transferēdo alga ſubdita pediculo nitro ue trito quod tribus digitis capiatᷣ celeriorē ad maturitatē fieri putēt. Sūt qui ſemē trifolii uitrūq; ſimul tritū aſpergant foliis uitrū in coquēdo etiam uiriditatē cuſtodit aut apiatiana coctura oleo ac ſale priusq̄ coquantᷣ maceratis.

ESt inter herbas genus in ſerēdis pręciſis germībus & caulis & in medullam ſemine ex aliis addito: hoc etiam in cucumere ſilueſtri: nec nō olus quoq; ſilueſtre eſt triū folioꝝ Diui Iulii carmībus pręcipue locis militaribus celebratū: alternis quippe uerſibus exprobauere lapſana ſe uixiſſe apud dyrachiū pręmioꝝ parſimoiam cauillantes. Eſt autē id cyma ſylueſtris.

OMnium in ortis reꝝ laudatiſſina cura aſparagis. De origine coꝝ ſilueſtribus

curis abunde dictum & quomodo eas iuber& Cato in harūdinetis seri. Est & aliud genus īcultius asparago. Mitius corruda passim & in mōtibus nascēs refertis supio-ris germanię cāpis nō infaceto Tiberii C. dicto ibi herbā quādā nasci simillimā aspa-go: nam quod in heside cāpaię insula spōte nascit᷑ lōge optimū existimat᷑. Ortēsium serit᷑ spōgeis. Est enī plurimę radicis altissimęq; germīat uir& tyrso primū emicāte qui caudicē educēs tēpore ipso quo fastigatus est in toros strīgit᷑. Potest et semīe seri nihil diligētius appręhēdit Cato nouissimūq; libri est ut appareat repētinā atq; noui tiam uitro curā fuisse locū subigi iub& huidū aut crassum semipedali undiq; īterual lo seri ne calcet᷑: pręterea ad lineā grana bina aut terna paxillo dimitti uidelic& sēine tum tātum serebant᷑. Id fieri secūdū ęquinoctiū uernū stercore satiari crebroq; purga ri: caueri ne cū herbis euellant᷑ asparagi. Primo āno stramēto ab hyeme ꝓtegi uēre aperiri sariri runcari: tertio īcendi uerno: quo maturius īcēsus est hoc ꝓueit melius Itaq; harūdinetis maxime cōuenit quę festināt incēdi. Sariri iub& idē nō antequam asparagus natus fuerit ne in sariēdo radices uexēt᷑ ex eo uelli asparagū ab radice. Nā si defringat᷑ stirpescere & intermori uelli donec in semē eat. Id autē maturescere ad uer incēdiq; ac rursus cū apparuerit asparagū sariri ac stercorari: ac post ānos nouere cum iā uetus sit digeri subacto solo stercoratoq; tū spōgiis seri singuloꝝ pedū īterual lo quin & ouillo fimo nomīatī uti quoniā aliud herbascer&: nec quicq̄ postea tēpta-tum utilius apparuit nisi quod circa Idus Feb. defosso semīe aceruatis ꝑuulis scrobi-bus serunt plurimū maceratū fimo: dein nexis īter se radicibus spongias factas post ęquinoctium autūni disponūt pedalibus īteruallis fertilitate in denos ānos durante Nullū gratius his solū q̄ Rauēnatiū ortoꝝ iudicauimus. Corrudā hunc N. intelligo siluestrem asparagū quē gręci orminū aut miachantō uocāt: aliisue noībus inuenio nasci & arietis cornibus tunsis atq; defossis.

P Oterant uideri dicta oīa quę in prętio sunt ni restar& res maxī quęstus nō sine pudore dicēda. Certū est quippe carduos apud Carthaginē magnā cordubāq; pręci-pue sestertia sena milia e paruis reddere eis: quoniā portēta quoq; terraꝝ in ganeā uer timus etiam ea quę refugiūt. Cōscię quadrupedes. Carduos ergo duobus modis se-runt autūno plāta & semīē ante nonas martias: plātęq; ex eo disponūt᷑ ante Idus no. aut in locis frigidis circa fauoīū: stercorant᷑ etiā si diis plac& lętiusq; ꝓueniūt: cōdūt᷑ que aceto melle diluto laseris addita radice & Cumini ne quis dies sine carduo sit: cę terę in trascursu dici possunt.

O Cimū palilibus optīe seri. Serūt qdā & autūno iubētq; cū in hyeme serat᷑ aceto semē perfundi.

E Ruca quoq; & nasturciū uel ęstate uel hyeme facillime nascūt᷑. Eruca quoque precipue frigoꝝ contēptrix diuersę est q̄ lactuca naturę cōcitatrixq; ueneris. Id-circo iungit᷑ illi fere in cibis ut nimio frigori par feruor īmixtus tēpamētū ęquet.

N Asturtium nomē accepit a nariū tormēto & inde uigoris significatio ꝓuerbio usurpauit id uocabulū ueluti torporē citātis. In arabia mirę āplitudis dicit᷑ gigni.

R Vta quoq; serit᷑ fauoīo & ab ęquinoctio autūni. Odit hyemē & humorē ac fi-mum. Apricis gaud& ac siccis terraq; q̄ maxīe lateritia: cinere uult nutriri: hic & sēi-ni miscet᷑ ut careat erucis auctoritas & peculiaris apud ātiquos fuit. Inueīo mustum rutatū populo datū a Cornelio cethego in cōsulatu collega Q. flaminii comitiis pera-ctis amicicia est ei & cū fico tātū nusq̄ lętior ꝓueiat quā sub hac arbore. Serit᷑ & sur culo melius in perforatam fabam inditoq; succo nutrit cōpręhēdēdo surculū. Seritur et a seipsa: nāq; īcuruato cacumīe alicuius rami cū attigerit terram statī radicat᷑. Eadē et ozimo natura nisi quod difficilius arescit: sed durata rūcatur non sine difficultate

prouenictibus ulceribus ni munitis manibus id fiat oleo ue defensis. Cōdiūtur autē
et eius folia: seruanturq; fasciculi.

AB ęquinoctio uerno serit᷑ apiū semīe paululū in pila pulsato. Crispius sic pu/
tant fieri aut si satū calcet᷑ cilindro pedibusue propriū ei ꝙ colorē mutat bonos ipsi
in Achaia coronare uictores sacri certaminis Nemeę.

EOdē tempore serit᷑ mēta plāta uel si nōdū germinat spōgea minus hec huīdo
gaud&: ęstate uir& hyeme flauescit. Genus eius siluestre mentastꝝ & hoc ꝑpagatur
ut uitis uel si īuersi rami serant᷑ mētę nomen suauitas odoris apud gręcos mutauit
cum alioquī mynta uocaretur unde ueteres nostri declinauerāt. Grato mēta mēsas
odore percurrit in rusticis dapibus semel sata diutina ętate durat. Cōgruit puleio: cu
ius natura in caruariis reflorescens sępius dicta est. Hęc quoq; seruant᷑ simili genere
mentá dico puleiumq; & nepetá īcondimētoꝝ tamē omniumq; fastidiis.

CVminū amicissimum nascit᷑ in summa tellure uix hęrēs & in sublime tēdens
In putribus & calidis locis medio serēdū uere alteꝝ eius genus siluestre: quod rusti/
cū uocāt: alii thebaicū si tritū ex aꝗ potet᷑ in dolore stomachi ꝓdest in carpetania nrī
orbis maxime laudatur. Alioquī ęthyopico aphrycoq; palma est. Quidā hoc ęgyptio
pręferūt: sed pręcipue olosatum mirę naturę est quod hyposelmum gręci uocāt alii et
myrniū e lachryma caudicis sui nascit᷑: serit᷑ & radice: succū eius qui colligūt myrrhę
saporē habere dicūt auctorq; est theophrastus. Mirrha sata natū hyposelinū ueteres
pręceperāt in locis incultis lapidosis iuxta maceriā seri. Nūc & repastinato serit᷑ et a
fauoio post ęquinoctiū autūnū quippe cū capparis quoq; serat᷑ siccis maxie area in/
defossum cauata ripisq; undiq; circūstructis lapide: alias euagatur per agros & cogit
solum sterilescere flor& ęstate uir& usq; ad uergiliaꝝ occasum sabulosis failiarissimū
Vitia eius quod transmaria nascitur.

DIximus īter peregrinos frutices peregrinū & careum gentis suę noīe appellatū
Culinis prīcipale. In quacūq; terra seri uult ratioē eadē qua olosatrium laudatis
simum tamen in caria proximum phrygia.

LIgustricū siluestre est in ligurię suę mōtibus. Serit᷑ ubiq; suauius satiuū: sed si
ne uiribus panacē aliqui uocant Crateias apud gręcos conilam bubulam eo noīe ap/
pellat. Cęteris fere conizanides cunilaginem.

THymbram uero quę sit cinula hęc apud nos hab& uocabulū & aliud saturegia
dicta in cōdimētario genere serit᷑ mēse februario origano ęmulū nusꝗ utrūq; addit᷑
quippe similis effectus sed cunile origanū ęgyptiū tantū pręfert᷑.

PEregrinū fuit & lepidū. Serit᷑ a fauonio: deīde cū fruticauerit iuxta terram prę
cidit᷑. Tunc runcat᷑ stercoraturq; per biēniū hoc: postea hisdē fruticibus utūt᷑ si non
scęuitia hyemis īgruat quando īpatiētissimū est frigoꝝ exit & in cubitalē altitudinē
foliis laurinis: sed mollibus usus eius non sine lacte.

GIth pistrinis anesum & anetum culinis & medicis nascunt᷑ Sacopemū & ipsū
in ortis quidē: sed medicinę tantum.

PApaueris satiui tria genera Candidū: cuius semē tostū in secūda mēsa cū mel/
le apud antiquos edebat᷑ hoc & panis rustici crustę īspargit᷑ affuso ouo īhęrēs ubi ī/
feriorē crustam apiū githq; cereali sapore cōdiūt. Alteꝝ genus papaueris nigꝝ cuius

ſcapo inciſo lacteus ſuccus exprimit᷑. Tertiũ genus rhyam uocant greci. Id noſtri er raticum: ſpõte quidẽ: ſed maturius ĩ aruis cũ hordeo maxiẽ naſcit᷑ erucę ſimile cubitali altitudĩe flore ruffo ac protinus deciduo: unde & nomẽ a gręcis accepit. De reliquis generibus papaueris ſpõte naſcẽtis dicemus in medicinę loco. Fuiſſe autẽ honore apud Romanos ſemp indicio eſt. Tarquinius ſuperbus: qui legatis a filio miſſis decutiẽdo papauera ĩ orto altiſſima ſanguinariũ illud reſpõſum ab facti ambage reddidit.

RVrſus alio comitatu ęquinoctio autũni ſerũtur Coriandrum Anetũ atriplex maluę lappati Cerefoliũ quod pederota gręci uocant & acerrimũ ſapore igneiq; affectus ac ſaluberrimum corpori.

SInapi nulla cultura melius tamẽ plãta trãſlata naſcit᷑ quĩ e diuerſo uix ſato eſt ſemel eo liberare locũ quoniã ſemẽ cadẽs protinus uir&: uſus eius etiã pro pulmẽtario in patellis decocto citra itellectũ acrimoię. Coquũt᷑ & folia ſicut reliquorũ oleꝝ. Sũt autẽ trium geneꝝ: unũ gracile: alteꝝ ſimile rapi foliis: tertiũ erucę. Semẽ uero optimũ ęgyptiũ Atheniẽſes napi appellauerũt: alii tapſi: alii ſaurion.

SErpillo & ſiſimbrio mõtes pleriq; ſcatẽt ſicut thracię aut ea quę deferũt ex his auulſos ramos: ſerũtq; itẽ ſitioẽ ex ſuis mõtibus ex atheis & himeto. Simili modo et ſiſimbrium ſerũt lętiſſimũ naſcit᷑ in puteoꝝ parietibus & circa piſcinas ac ſtagna.

REliquę ſunt ferulacei generis ceu fęniculũ anguibus ut diximus gratiſſimũ ad condiẽda plurima cũ iaruerit eiq; perq̃ ſimilis tapſia: de qua diximus inter externos frutices. Deĩde utiliſſima funibus canabis. Serit᷑ a fauonio quo denſior eo tenuior. Semen eius cũ eſt maturũ ab ęquinoctio autũni difrigit᷑ & ſole aut uento aut fumo ſiccatur ipſa canabis uellit᷑ poſt uidemiã ac lucubratioibus decorticata purgat᷑ optĩa Alabandica plagaꝝ pręcipue uſibus triaq; eius ibi genera ĩprobãt᷑ cortici proximum aut medullę laudatiſſimũ eſt e medio quę meſa uocat᷑: ſecũda milaſea quod ad ꝓceritatẽ quidẽ attin& roſea agni ſabini arboꝝ altitudinẽ ęquat.

FErulę duo genera in peregrinis fruticibus diximus. Semẽ eius in italia cibus eſt: cõdit᷑ quippe duratq; in urceis uel anni ſpatio. Duo ea genera caules & racemi corimbiã hãc uocant: corimboſq; quos cõdiũt.

MOrbos ortẽſia quoq; ſentiũt ſicut reliqua terrę ſata: nãq; & ocimũ ſe necat degeneratq; rite ſerpillũ & ſiſimbriũ in zimitham & ſemĩe braſſicę ueteris rapa fiũt atq; iuicẽ & necat᷑ Cuminũ ab uno dorſo niſi repurget᷑. Eſt autẽ uni caule radice bulbo ſimili non niſi in ſolo gracili naſcẽs: alius priuati Cumini morbus ſcabies & ocimũ ſub canis ortu palleſcit. Omĩa uero acceſſu mulieris mẽſtrualis flaueſcũt. Beſtiolarũ quoq; genera ĩnaſcunt᷑. Napis culices raphano erucę & uermiculi. Itẽ lactucis & oleri utriſq; hoc ãplius limaces & coclę porro uero priuati animalia quę facillĩe ſtercore iniecto capiunt᷑. Condẽtia in roſę: ferro quoq; non expedire tãgi rutã cuniculã mẽtã Ocimũ auctor eſt ſabinus Tyro in libro cepuricõ quẽ moecenati dicauit. Idẽ cõtra formicas nõ mĩmũ ortoꝝ exitiũ ſi nõ ſint rigui remediũ mõſtrauit. Limũ marinum ac cinerẽ obturãdis eaꝝ foraminibus ſed efficaciſſime heliotropio herba necant᷑. Quidã et aquã diluto latere ĩimicã his putãt. Napoꝝ medicię ſi ſiliquas aliquis una ſerat ſicut oleum: cicer: arc&. n. erucas quo ſi obmiſſo iã natę ſint remediũ Abſcithii ſuccus decocti ĩſparſus ſedi: quã agoũ uocãt. Genus hoc herbę dixiũs. Semẽ oleꝝ ſi ſucco eius madefactũ ſerat᷑. Olera nulli aĩaliũ obnoxia tutura tradũt: in totũ uero necat erucas ſi palo ĩponãt᷑ in ortis oſſa capitis ex eqno genere. Fęinę dũtaxat aduerſus erucas et cancrũ fluuiatilẽ in medio orto ſuſpẽſum auxiliari narrãt. Sũt quę ſanguineis uirgis

tangãt ea quę nolit his obnoxia esse:ĩfestãt & culices riguos pręcipue si sint arbuscu/
lę aliquę:hi galbano accẽso fugantur.

I Am quod ad ꝑmutationẽ seminũ attin& quibusdã ex his firmitas maiore ut Coriãdro Betę porro nasturtio:sinapi erucę cunelę & fere acribus ĩfirmiora autẽ sũt atriplici ocimo Cucurbitę Cucumi & ęstiua omnia hybernis magis durãt. Minime autẽ getyũ:sed ex his quę sunt fortissima nullũ ultra quadrimatum utile est dũtaxat serẽdo cunilis & ultra tẽpestiua sunt. Peculiaris medicina raphano betę rutę cunilę in salsis aquis quę & aliquibus plurimum suauitatis & fertilitatis conferũt cęteris dulciũ aquaꝝ rigua prosunt:utilissimę ex his quę frigidissime & quę potu suauissiẽ minus utiles e stagno & quas silices inducũt:quoniã herbaꝝ semĩa inuehunt pręcipue tamẽ imbres alunt:nam & bestiolę ĩnascẽtes necant᷑.

H Is horę rigandi matutina atq; uespera ne inferuescat aqua sole ocimũ tantum et meridie. Nam etiam satum celerrime erũpere putant inter ĩitia feruenti aqua asp/sum. Omnia autẽ translata meliora grandioraq; fiunt maxime porri napiq; in trãslatione & medicina est desinũtq; sentire ĩiurias & gethium porri raphani apiũ lactucę rapa cucumis. Omnia autẽ siluestria fere sunt & foliis minora & caulibus succo acri/ora sicut cunila origanũ ruta:solum uero ex oĩbus lapatum siluestre melius fortissimumq; hoc in satiuum rumex uocatur. Traduntq; semel satum durare:nec unquã uitiari terra maxime iuxta aquã usus eius cum typsana tantũ in cibis leuiorẽ gratio/remq; saporẽ pręstat. Siluestre ad multa medicamẽta utile est:adeoq; nihil omisit cura ut carmine quoq; cõpręhensum repererim fabis caprini fimi singulis cauatis. Si porri lactucę erucę apii intubi nasturcii semĩa inclusa serant᷑ mire prouenire:quę sũt siluestria eadẽ in satiuis sicciora ĩtelligunt᷑ & acidiora. Nãque & succoꝝ saporumq; dicẽda differẽtia est uel maior in his q̃ pomis. Sunt autẽ acres cunilę origaĩ nasturcii sinapis amari abscynthii centaureę aquatiles:cucumeris cucurbitę lactucę acuti tan/tum cuniculę acuti & odorati apii aneti fęniculi salsus tantũ e saporibus nõ nascit᷑ alioquĩ extra ni sidit & pulueris modo & circulis tantũ aquę ut intelligat᷑ uana ple/runque uitę persuasio panas piperis saporem reddit & magis etiam siliquastrũ. Ob id piperitidis nomine accepto libanothis odorem turis murrha mirrhę. De panace abunde dictum est libanothis locis putridis & macris ac roscidis seritur semine. Radicem hab& olosatꝝ nihil ture differentẽ. Vsus eius post annũ stomacho saluberri/mus. Quidam eum noĩne alio rosmarinũ appellant. Zmirneum olus serit᷑ hisdẽ locis murrhamq; radicem resipit. Eadẽ & siliquastro satio: Reliqua a cęteris & sapore et odore differunt ut anetũ tantaq; est diuersitas atq; uis ut non solum aliud alio mu tetur:sed etiam in totũ auferatur apio ex immuni coci obsonis acetum eodẽ celari in saccis odorem uino grauem. Et hactenus hortẽsia dicta sint ciborum gratia dũtaxat Maximũ quidem opus in hisdem naturę restat:quoniam prouẽtus tantum adhuc summasq; quasdam tractauimus. Vera autẽ cuiusq; natura non nisi medico effectu pręnosci potest. Opus ingẽs ocultũque diuinitatis & quo nullũ reperiri possit ma/ius ne singulis id rebus contexeremus iusta fecit ratio cum ad alios medẽdi desideria pertinerẽt longius utriusque dilationibus futuris si miscuissemus. Nunc suis quę/que partibus constabunt poteruntq; a uolentibus iungi.

MAXIMVM HIC OPVS NATVRAE ORDIE-
mur & cibos suos homini narrabimus: fateriq; cogemus
ignota est per quae uiuat. Nemo id paruum & modicũ
existimauerit nominum uilitate deceptus pax secum in
his aut bellum naturę dicetur odia amicitiaq; rerum surdarum
ac sensu carentiũ. Et quo magis miremur omnia ea hoĩs
causa: quod gręci syphaciam appellauere: quibus cuncta
cõstant ignes aquis restinguentibus aquã sole deuorãte
luna pariente Altero alterius ĩiuria deficiẽte sydere Atq;
ut a sublimioribus recedamus ferrum ad se trahẽte ma-
gnete lapide & alio rursus abigẽte a sese adamatarũ opũ
gaudium in fragili omni cętera ui & inuictum sanguine hircino rũpente quęq; alia
in suis dicemus locis paria uel maiora miratu tantum uenia sit a minimis: sed a sa-
lutaribus ordiemur primumq; ab hortensibus.

CVcumin siluestrẽ esse diximus multo infra magnitudine satiui. Ex eo fit me-
dicamentum quod uocatur elateriũ succo expręsso semine cuius causa nisi ma-
turus incidatur semen exilit oculorum etiam periculo. Seruatur autẽ decerptus una
nocte postero die inciditur harundine. Semẽ quoq; Cinere conspergitur ad cohercẽdã
succi abundantiã: qui expręssus suscipitur aqua cęlesti: atq; subsidet deĩde sole cogitur
in pastillos ad magnos mortalium usus obscuritates & uitia oculorum genarumq;
ulcera. Tradunt hoc succo tactis radicibus uitiũ non attingi uuas ab auibus. Radix
autem ex aceto cocta podagris illinitur succoq; dentium dolori medetur. Arida cum
resina inpetiginem & scabiem quam psoram & lichenas uocant parotidas panossa-
nasq; & cicatricibus colorẽ reddit. Et foliorum succus surdis auribus cũ aceto ĩstillatur.

ELaterium tempestiuum est autumno: nec nullum ex medicamentis longiore
ęuo durat. Incipit a trimatu si quis recentiore uti uelit pastillos in nouo fictili igni
lento in aceto domet· Ideq; melius quo uetustius erit Iamq; ducentis annis seruatũ
esse auctor ẽ Theophrastus & usq; quinquagesimum lucernarum lumina extinguit
hoc.n.ueri experimentũ est si admotũ prius q̃ extinguat sintillare sursum ac deorsũ
cogat pallidũ ac lene herbaceo ac scabro melius ac leniter amarum: putant cõceptus
adiuuare alligato semine si terram nõ attigerit partus uero si in arietis lana alligatũ
inscientis lumbis fuerit ita ut protinus ab enixu rapiatur extra domũ ipũm Cucumĩ
qui magnificant nasci pręcipuũ in arabia mox ĩ archadia cyrenis. Alii tradunt similẽ
helyotropio: cuius ĩter folia & ramos prouenire magnitudiẽ nucis uiglandis semẽ
autem esse in spetiem scorpionis cauda reflexa sed candida. Aliqui etiam ab eo scor-
pionum Cucumim uocant Efficatissimum contra scorpionum ictus & semine &
elaterio & ad purgandum uteros aluos q; modus portione uirium ab dimidio bolo
ad solidum copiosius necat. Sic & contra ptheriasim bibitur & hydropicis illitum
angmas & artherias cum melle & oleo uetere sanat.

MVlti hunc esse apud nos: qui anguinus uocatur ab aliis erraticus arbitrantur
quo decocto sparsoq; mures de eius medicina non attingunt. Idem podagris cum
articulorum morbis decoctum in aceto illiniunt pręsentaneo remedio lumborum
uero dolori semine sole siccato: deinde trito .xxx. põdere denariorum in emina dato
aquę. Sanat & humores subitos illito cum lacte mulierum purgat eas elaterium sed
grauidis abortum facit. Suspiriosis prodest. Morbo uero regio in nares coniectum

lentigines ac maculas a facie tollit in sole illitũ. Multi eadẽ omnia satiuis attribuũt magnumq; etiam in eis momẽti. Nanq; & eoꝝ semẽ quantum tres digiti apprẹhẽ/derint cum Cumino tritũ potumq; in uino tuscientibus auxiliatur. Sed& freneticis in lacte mulieris & dysentericis acetabuli mensura praruleta autem expuẽtibus eũ. Cumino pari pondere & iocineris uitiis in aqua mulsa urinã mou& ex uino dulci & in renũ dolore clisteribus simul cum Cumino ĩfunditur ei: pepones qui uocantˀ refrigerant maxime in cibo & emolliunt aluum. Caro eorum epiforis oculorum aut doloribus imponitur. Radix sanat ulcera concreta in modum faui quẹ cerea uocant Eadem contra uomitiones siccatur in farina tusa datur. iiii. obolis in aqua mulsa ita ut qui biberit quĩgentos postea passus ambul&. Hẹc farina & ĩ sine gignata adiicitˀ. Cortex quoq; uomitionem mouet faciem purgat: hoc et folia cuiuscunq; satiui Illita eadẽ cum melle & epinictidas sanant cũ uino Canis morsus Itẽ multipedem Epa grẹci uocant ob longam pilosis pedibus pecori prẹcipue nociuam: morsum tumor insequitur & putrescit locus ipẽ· Cucumis odore defectum animi coctos deraso cor/tice ex oleo aceto & melle iucundiores eẽ certũ ẽ.

CVcurbita quoq; siluestris inuenitur somphos a grẹcis appellata inanis. Vnde & nomẽ digitali crassitudine nõ nisi ĩ saxosis nascẽs: huius cõmãducatẹ sucus stomaco admodum prodest. Colincitis uocatur alia ipsa plena sed melior ꝙ satiua utilior pallidia ꝙ herbacea arefacta pse ianit alium ĩfusa quoq; clisteribus ĩtestiõrum uitiis omĩbus medetur & renum & lumborum & paralysi eiecto semĩe aqua mulsa in ea decoquitur ad dimidias sic tutissime ĩfundatur obolis. iiii. prodest & stomacho farinẹ aridẹ pillulis cum decocto melle sumptis. In morbo uerbo regio semina eius sumuntur & protinus aqua mulsa. Carnes cum abscynthio ac sale dẽtium dolorem tollũt· Succus uero cum aceto calefactus mobiles sistit. Item spinẹ & lumborum ac Coxarum dolores cum oleo si ĩfricetur. Prẹterea mirum dictu semina eius si fuerint pari numero alligata febribus mederi dicũtur ꝗs grẹci parecidas uocãt. Satiuẹ quoq; rasẹ succus tepefactus auribus medetur. Caro eius ĩterior siẽ semiẽ Clauis pedum et subpuratioĩbus quae grẹci uocãt apostemata decoctẹ autem uniuersẹ succus dẽtium motus stabilit dolores ĩbib&. Vinum cum ea tepefactum oculorum etiam ĩpetus. Folia eius cum recẽtibus cuprẹssi cõtusa & imposita Ipsa quoq; tosta ĩ argilla ac trita cum adipe ãseris uulneribus medetur. Necnon ramẽtis corticis recens podagras re/frigerat & ardores capitis maxime infantum & ignes sacros uelis destrigmẽtis im/positis uel seminibus. Succus ex strigmẽtis illitus cũ rosaceo et aceto febriũ ardores refrigerat. Aridẹ cinis impositus mire combusta sanat. Chrisippus medicus dam/nabat eas in cibis: sed omnium cõsensu stomacho utilissimẹ iudicantur & ĩterraẽoꝝ uessicarumq; exulcerationibus.

EST & rapo uis medica ptermones feruens impositum sanat. Item frigus pellit e pedibus Aqua eius decocti feruens podagris etiã frigidis medetur & crudũ tonsum cum sale cuicunq; uitio pedum. Semẽ illitum & potum in uino contra ser/pentes & tossica salutare esse proditur: a multis uero antidoti uim habere in uino et oleo. Democritus in totum ea abdicauit in cibis propter ĩflationes. Dyodes magnis laudibus extulit etiam uenerem stimulari ab eo professus. Item dionysius magis si eruca condiretur tosta quoq; articulorum dolori cum adipe prodest.

SIluestre rapum ĩ aruis maxime nascitur fruticosum semiẽ candido duplo ma/ior est ꝙ papaueris: hoc ad albicandam cutem in facie totoq; corpore utuntur mixta urina pari mẽsura nã ut supra diximus erui ordei & tritici & lupini radix ad omnia Inutilis.

RAporum duas differentias & ĩ medicina grẹci seruant ãgulosis folioꝝ caulibus florent & quod bunio uocant purgationibus fẹminaꝝ & uessicẹ & urinẹ utile

decoctũ ex aqua mulsa uel succi dragma semen dyssentericis tostum tritum in aqua calida e cyatis quatuor:sed urinam ibib& si nõ lini semẽ una bibatur. Alterũ genus bucinada appellant & raphano & rapo simile seminis pręclari contra uenena ob id ĩ in antidotis utuntur illo·

RAphanum & siluestre diximus esse laudatissimum ĩ arcadia q̃q̃ & alibi nascit̃ utilior urinę dũtaxat ciendę.Cętero bilem detrabit prętèrea Cortices ĩ bumo. Pręter ea quę circa eos dicta sunt stomachũ purgãt pitiutam extenuãt.Vrinã cõcitãt Est ęstiuosus in Italia & aramoraciam uocant. Et satiui uero decocti maneq; poti ad ternos cyatos Comminuunt & eiiciunt calculos. Idẽ in posta decocti cõtra serpẽtiũ morsus illiniuntur.Ad tussim etiã mane ieiunis raphanus prodest. Cũ melle semẽ eorum tostum ipsumq; commanducatũ ad illagara poma aquam foliis eius decoctis bibere uel succũ ipsius cyatis binis contra ptheriasis flegmoni ipso illini tusos utile incobantibus uero recentẽ corticem cum melle ueternosis autem quam acerrimos mandere semeq; tostum dein contritum cũ melle suspiriosis.Iidẽ & contra uenena prosunt.Cerastis scorpioĩbus aduersatur uel ipso uel semiẽ ĩfectis maĩbus impune tractabis. Imposito raphano scorpionibus moriuntur. Salutaris & contra fungorũ aut byscriorum uenena atq; Nicandus tradit & contra uiscum quoq; dari apollodori duo iubẽt.s. Scilleus & tarẽtinus Scilleus semẽ ex aq̃ tritũ Tarẽtinus succũ lienẽ itẽ extenuãt.Iocinori ꝓsunt et lũborum doloribus hydropicis quoq; ex aceto aut sinapi sumpti & letargicis praxagoras & iliosis dãdos cẽset phystonicus & cęliacis.Intestinoꝝ ulcera sanãt ac pruruleta pręcordioꝝ si cũ melle edãt̃.Quidã ad̃ hęc coquere eos ĩ luto illitos malũt.Sic et femiãs purgari ex aceto et melle sumpti ĩtestinoꝝ animalia detrahũt Item ad tercias decocto eoꝝ poto cũ uino ẽterocelis ꝓsunt sanguinẽ quoq; inutilẽsic extrahũt Medius ad hęc et sanguinẽ quoq; ĩutilẽ excreantibus coctos dari iubet ac puerperis ad lactis copiã augẽdã. Hippocrates cõtra defluuia milieꝝ capita fricari raphanis & sup umbilicũ imponi contra tormẽta uuluę.Reducũt & cicatricẽ ad colorẽ.Semẽ quoq; ex aqua impositũ sistit ulcera quę phagadenas uocãt Democritus uenerẽ hoc cibo stimulari putat.Ob id fortassis uoci nocere aliq̃ tradiderunt. Folia quę ĩ oblõgis dumtaxat nascũtur aciẽ dicũtur excitare oculoꝝ.Vbi uero acrior raphaĩ mediciã admota sit Isopum dari ꝓtinus imperãt. Hęc ãtipatia est et aurium grauitati succũ raphani instillant.Nam uomituris summo cibo eos eẽ utilissimũ ẽ.

PAstinacę simile ibiscum quod molochen agriam uocãt et aliq̃ plystolatiam ulceribus cartilagini ossibus fractis medetur. Folia eius ex aqua pota aluum soluunt serpentes abigunt apũ uespaꝝ scrabonum ictibus illita medentur.Radicẽ eius ante solis ortũ erutam ĩuoluunt lana colorẽ quẽ natiuũ uocant.Pręterea ouis quę fęminã peperit strumisq; superatis alligãt.Quidã ad hũc usum auro effodiẽdã cẽsent cauẽdũ que ne terrã attingat.Cęlsus et podagris siue tumori radicẽ eius uino decoctã impoĩ iubet.

ALterum genus ẽ staphilinos:quod pastinacã uocãt erraticã. Eius semẽ cõtritũ et ĩ uiuo potũ tumẽtẽ aluum et suffocatioẽs mulierũ doloresq; lenit ĩ tãtum ut uuluas corrigat. Illitum quoq; e passo uentri caꝝ prosit et uiris uero prosit cũ panis portione ęqua tritũ ex uino potũ contra uentris dolores. Pellit urinã et phagadenas ulcerũ sistit recens cũ melle impositũ uel aridę farinę insparsum radicẽ eius dieuces contra Iocineris aut lienis ilium lumboꝝ et renũ uitia ex aqua mulsa dari iubet.Cleophãtus et dissentericis ueteribus phylistion ĩ lacte coquit et ad strãguriã dat radicis uncias q̃ttuor ex aqua hydropicis similiter et epistoconicis et pleureticis et comitialibus: habentes eam feriri a serpentibus negãtur aut qui ante gustauerint non lędi. Percussis impoĩtur cũ axungia: folia cõtra cruditates mandũtur.Orpheus amatoriũ inesse staphilino dixit fortassis:quoniam uenerẽ stimulari hoc cibo certum est: ideo

conceptus adiuuari aliq prodiderũt. Ad reliq̃ satiua pollet: efficatior tamẽ siluestris magisq; in petrosis nata· Semẽ satiuę quoq; cõtra scorpionũ ictus ex uino aut posca salutare est. Radice eius circumscalpti dentes dolore liberantur. Syria in ortis operosissima· Indeq; ĩ prouerbiũ gręcis multa syro⁊ olera.

SImillimã staphilino herbam serit: quam alii gigidion uocant tenuius tamẽ & amarius eiusdẽq; effectus est Coctum crudũq; stomachi magna utilitate. Siccat .n. ex alto omnes humores eius.

PIser erraticum simile satiuo ẽ & effectu. Stomachũ excitat fastidium abstergit ex aceto lasserpitiatio sũptũ aut pipere et mulso uel ex garo urinã ciet ut opion credit & uenerem: In eadẽ sentẽtia ẽ & diocles. Pręterea cordi euenire conualescentiũ aut post multas uomitiones perq̃ utilẽ Heraclides contra argentum uiuũ dedit & ueneri subinde offensantẽ ęgrisq; se recolligẽtibus. Hũc ẽsuis ideo stomacho uideri utile dixit: quoniam nemo edẽdo tres siseres continuaret. Esse tamen utile conualescentibus & ad uitam transeuntibus. Satiui priuatĩ succus cum lacte caprino potus sistit aluum.

ET quoniã plerosq; similitudo nominum gręcorũ confundit conteximus & de Syle: sed hoc ẽ uulgatę notitię. Optimũ massiliense lato enim grano & fuluo ẽ Aethiopicũ nigrius. Creticũ odoratissimum omniũ. Radix iucundi odoris ẽ: semẽ esse & uultures dicuntur. Prodest homini ad tussim ueterẽ ruptã ac cõuulsam ĩ uino albo potum. Itẽ epistotonicis & iocine⁊ uitiis & torminibus & strãguriis duarũ aut trium lingua⁊ mẽsura. Sunt & folia utilia quę partus adiuuẽt etiã quadrupedũ hoc maxime passi dicũtur ceruę paritură illinitur & igni sacro. Multũq; in summo cibo concoctionibus confert uel folio uel semine quadrupedũ quoq; aluos sistit siue tritum potui infusum siue mãdendo saleq; commãducatum boum morbis si contritũ infunditur.

INula quoq; a ieiunis Commanducata dentes confirmat si ut eruta ẽ terrã non attingat condita tussim emẽdat. Radicis uero decoctę succus tineas pellit Siccate autẽ in umbra aut in farina tussi & conuulsis & inflationibus & arteriis medet͛. Venenatorum morsus abigit Folia ex uino lumborum dolori illiniuntur.

AAepę siluestres nõ sunt satiuę olfati ipso delachrymationi & caligini medent͛ magis uero succi ĩunctio ẽ. Somnũ etiã facere tradũtur & ulcera oris sanare commãducate cum pane & Canis morsus uirides ex aceto illitę aut siccę cum melle & uino ita ut post diem tertium soluãtur. Sic & tritę sanant toste in cinerẽ epiforas. Multi posuere cũ farina ordeacea & genitaliũ ulceribus succo et Cicatrices oculo⁊ & albugines & argenia inunxere & serpentium morsus & omnia uulnera cum melle. Item auricula⁊ cũ lacte mulie⁊ in hisdẽ sonitũ aut grauitatẽ emẽdant cũ adipe ãserino aut cum melle stillauere & ex aqua bibendũ dederunt repẽte obmutescẽtibus. In dolore quoq; ad dẽtes colluẽdos ĩstillauere & plagis bestia⁊ omniũ priuatĩ scorpionũ alopetias fricuere & psoras tussis cępas coctas dyssentericis uescẽdas dedere et cõtra lũbo⁊ dolores purgamẽta quoq; ea⁊ & excrementa in cinere illiniẽtes ex aceto serpẽtium morsibus in ipsas quoq; multipedes ex aceto. Reliqua ĩter medicos mira diuersitas proximi utilia esse pręcordiis & concoctioni ĩflationẽq; & sitim facere dixerunt Asclepiadis schola ad colorẽ quoq; ualidum profici hoc cibo. Et si hũc ieiuni quotidie edãt firmitatẽ ualitudinis custodiri. Stomacho utilẽ esse spiritus agitationẽ et uẽtrẽ mollire hemoroidas pellere subditas pro balanis Succum cum succo fęniculi cõtra incipientes hydropisis mire proficere. Itẽ contra anginas ruta & melle excitari eisdẽ letargicos Varro quę sale & aceto pisa ẽ arefactaq; uermiculis nõ ĩfestari auctor est.

POrrum sectiuum profluuia sanguinis sistit in naribus cõtrite eo obturatis uel

galla mixta aut mẽta. Item ex abortu profluuia poto ſucco cum lacte mulierũ Tuſſi
etiam ueteri et pectoris ac pulmonis uitiis medetur. Illitis foliis ſanat epiuctidas ita
uocatur ulcus atiẽ hebetans & in angulo oculi ꝑpetuo humore & manãs. Quidam
eodem nomine appellãt puſtulas liuẽtes ac noctibus ĩquietãtes. Et alia ulcera cum
melle trito uel beſtiaꝝ morſus ex aceto. Itẽ ſerpentium Aliorũ uero uitia cum felle
caprino uel pari mẽſura mulſi ſtridores Cũ lacte mulieris capitis dolores ſi ĩ nares
funduntur dormituris ue in aurẽ duobus ſucci coclearibus uno mellis ſuccus & ad
ſerpentiũ ſcorpionumq; ictus potus bibitur cũ mero ad lumboꝝ dolores cum uino
omnia potus. Sanguinẽ uero excreãtibus & ptiſicis diſtillationibus longis uel ſuc-
cus uel ex ipſo cibus prodeſt. Item morbo regio uel hydropicis & ad renum dolores
cũ typſane ſucco acetabuli mẽſura. Idẽ modus cũ melle uuluas purgat. Aeſtur uero
et contra uenena fungoꝝ imponitur et uulneribus uenerẽ ſtimulat ſitĩ ſedat ebrieta-
tes diſcutit. Sed oculorum aciẽ hebetare traditur. Inflationes quoq; facere quę tamẽ
ſtomacho non noceãt uentremq; mollit: uoci ſplendorem affert.

CApitato uero maiores ad eadẽ effectus ſanguinẽ reiiciẽtibus ſuccus eius cum
caule at thuris farina uel acatia datur: hippocrates et ſine alia mixtura dari iubet uul-
uasq; contractas aperiri putat fęcunditatẽ etiã fęminaꝝ hoc cibo augeri Cõtritum ex
melle ulcera purgat tuſſim & diſtillationes thoracis pulmonis & arterię ſanat uitia
datum in ſorbitione typſanę uel crudũ pręter capita ſine pane ita ut alterius diebus
ſumatur uel ſi pruruleta excreentur. Sic & uoci uel ueneri ſomnoq; multum cõfert
capita bis aquã mutata cocta aluum ſiſtunt: et influctiones ueteres cortex decoctus
illinitusq; inficit Canos.

ALlio magna uis magnę etiam utilitatis contra aquaꝝ & locorum mutationes
ſerpentes abigit & ſcorpiones odore. Atq; ut aliqui tradidere & beſtiarũ oĩum
ictibus medetur potu uel cibo uel illitu priuati contra hemoroidas cum uino reddit
uomitũ ac ne cõtra araneoꝝ aut muriũ uenenatũ morſum ualere miremur. Aconitũ
quod alio nomine perdalianchis uocať debellat. Itẽ hoſciamum cõtra Canũ morſus
Inq; uulnera cum melle imponitur. Ad ſerpentium quidẽ ictus potum cũ reſtibus
ſuis. Efficaciſſime ex oleo illinitur attritisq; ſuis corpoꝝ partibus: uel ſi ueſſica itu-
muerit: quin et ſuffitu eo euocari ſecundos partus exiſtimat hippocrates Cinere coꝝ
cum oleo capitis ulcera manantia ſanitati reſtituit. Suſpirioſis coctũ aliqui crudum
dedere. Dyocles hydropicis cũ cẽtauria aut in fico duplici ad euacuandã aluũ: quod
efficatius pręſtat uiride cũ coriandro in mero potum Suſpirioſis aliqui & tritum in
lacte dederunt. Praxagoras & contra morbũ regium uino miſcuit & contra aluum
in oleo & pulte ſic illiniens Strumis quoq; antiqui & inſanientibus dabat crudum
Dyocles freneticis elixum contra anginas tritum imponit & gargarizare prodeſt.
Dentium dolorẽ tribus capitibus in aceto tritis ĩminuit uel ſi decocta aqua colluãtur
addaturq; ipſum in caua dentiũ. Auribus etiã inſtillatus ſuccus cum adipe anſerino
phiturasis et prurigines potum. Tuſum itẽ cum aceto et uitro compeſcit et diſtilla-
tiones cum lacte coctũ uel tritum permixtum ue caſeo molli. Quo genere et rauci-
tatẽ extenuat uel ĩ pthyſana aut fabę ſorbitione. In totum autẽ coctũ utilius ẽ crudo
elixũq; toſto ſic et uoci plus cõfert. Tineas et reliqua animalia interraneorũ pellit in
aceto mulſo coctũ Teneſino in pulte medetur. Tempoꝝ doloribus illitum elixũ et
puſtulis coctum cum melle deinde tritũ tuſſi cum adipe ueturto decoctũ uel cum
lacte aut ſi ſanguis etiã excreetur uel pruruleta ſub pruna coctum et cum melle pari
modo ſumptum Conuulſis et ruptis cũ ſale et oleo. Nã cũ adipe tumores ſuſpectos
ſanat extrahit fiſtulis uitia cum ſulphure et reſina etiã hyrundines cum pice lepras
lichenas lẽtigines exulcerat ſanatq; cum origano uel cinis eius ex oleo et garo illitus
Sic et ſacros ignes ſugillata aut liuẽtia ad colorẽ reducit combuſtũ ex melle. Credũt

& comitialem morbũ ſanari ſi quis eo in cibo utatur aut potione. Quartanas quoq;
excutere potũ caput unũ cum laſſerpitii obolo ĩ uino auſtero. Tuſſim & alio modo
acceptũ ſuſpiratioẽs quãtaslibet ſanat fractę ĩ coctũ fabę:atq; ita ĩ cibo ſumptũ donec
ſanitatem reſtituat facit et ſomnos:atq; ĩ totũ rubicũdiora corpora uenerẽ quoq; ſti-
mulat cũ coriãdro uiridi tritũ potũq; in mero. Vitia eius ſunt quod oculos hebetat.
Inflatioẽs facit ſtomachũ lędit Copioſius ſumptũ ſitim gignit. Cętero cõtra pituitã
et gallinę et gallinaceis prodeſt mixtũ farrre in cibo iumẽtis urinam reddere atq; nõ
torqueri tradũt ſi eo trito natura tangat᷑.

LActucę ſponte naſcentis primũ ẽ genus eius quam caprinam uocãt qua piſces
ĩ mare deiecta protinus necãtur qui ſunr ĩproximo huius lac expiſſatũ mox ĩ aceto
põdere oboloꝝ duum abiecto aquę riuo cyato hydropicis datur. Caule uero et foliis
contuſis aſpero ſale nerui ĩciſi ſanãtur. Eadẽ trita ex aceto collutos matutiõ bis mẽſe
dentes dolorẽ prohibet. Alteꝝ genus eſt quod gręci eſapon uocãt: huius folia trita cũ
polenta illita ulceribus medẽtur: hęc in aruis naſcitur. Tertiũ genus in ſiluis naſcenſ
iſatim uocãt: huius folia trita cũ polenta uulneribus proſunt quarto ĩfectores lanarũ
utuntur: quod ſiluaticũ uocant ſimileq; lapato ſilueſtri foliis niſi quod plura hab&
& nigriora. Sanguinẽ ſiſtit phagadenas & putreſcentia ulcera quę ſerpunt ſanat. Itẽ
tumores ante ſuppurationẽ contra ignẽ ſacrum radice uel foliis prodeſt ad lienes
pota hęc propria ſingulis. Conuiuia autem ſponte naſcentibus candor caulis inter-
dum cubitali longitudine tyrſo & foliis ſcabris. Ex his rotunda folia & breuia ha-
bentem ſunt qui heracleam uocent: quoniam accipitres ſcalpendo eam ſuccoq; ocu-
los tingendo obſcuritatẽ cum ſenſere diſcutiant. Succus omnibus candidus uiribus
quoq; papaueri ſimilis carpitur per meſſes inciſo caule cõdit᷑ fictili nouo ad multa
pręclarus Sanat omnia oculoꝝ uitia cum lacte mulieꝝ arcet manubiculas cicatrices
aduſtionesq; õnes pręcipue caligines. Imponitur etiã oculis in lana contra epiforas.
Idẽ ſuccus aluum purgat ĩ poſca potus ad duos obolos ſerpẽtium ictibus medetur
in uino potus & folia tyrſusq; triti ex aceto bibuntur. Vulneri illiniuntur maxime
contra ſcorpionum. Verũ contra phalangia Commixto uino & aceto. Aliis quoq;
uenenis reſiſtunt exceptis quę ſtrangulando necant aut his quę ueſſicę nocẽt. Item
pſimutheo excepto. Imponuntur & uentri ex melle atq; aceto ad detrahẽda uitia alui
urinę difficultates ſuccus emẽdat. Cratenas eum & hydropicis obolis duobus ĩ aceto
cyato uiridari iub&. Quidam & e ſatiuis colligũt ſuccum minus efficaci. Peculiares
earũ uires pręter iam dictas ſomnũ faciendi uenerẽq; inhibendi ęſtum refrigerandi
ſtomachum purgandi ſanguinẽ augendi. Necnõ paucę reſtant: quoniã & ĩflatioẽs
diſcutiunt ructusq; lenes faciunt. Concoctiones adiuuãt. Cruditatẽ ipſę nunq̃ faciũt
nec ulla res maiorẽ in cibis auiditatẽ incitat ĩbibetq; eadẽ in cauſa alterutra modus ẽ.
Sic & aluum copioſiores ſoluunt modice ſiſtunt lenticiã pituitę digerũt: atq; ut aliq
tradiderunt ſenſus purgant Stomachos diſſolutos utiliſſime adiuuant. Vrinę uſus
et oxipor obolis aſperitatẽ addito dulci ad acramẽtum aceti tẽperãtes. Si craſſior pi-
tuita ſit ſtillito aut uino abſentite. Si & tuſſis ſentiatur iſopite admixto. Danturq;
cęliacis cũ intubo erratico & ad duritiã pręcordioꝝ. Dantur & melanconicis candidę
copioſiores & ad ueſſice uitia: Praxagoras & diſſentericis dedit Ambuſtis quoq; p-
ſunt recentibus priusq̃ puſtulę fiant cum ſale illitę Vlcera etiã quę ſerpũt cohercent
ĩitio cum aſſonitio mox ĩ uino tritę igni ſacro illiniũtur Cõuulſa & luxata caulibus
tritis cũ polẽta ex aq̃ frigida leniũt. Eruptioẽs papulaꝝ ex uiõ polẽta. Incolera quoq;
coctas patellis dederũt Ad quod utiliſſimi q̃ maximi caules & amari quidam lacti
infundũt & deferuefacti hi caules & ſtomacho utiliſſimi traduntur ſi cum ſomno.
Satiua maxime lactuca & amara lactẽsq; quã herodiã uocauimus. hoc lac & oculorũ
claritati cũ muliebri lacte utiliſſimũ eſſe pręcipitur dũ tempeſtiue capiti ungantur.

Oculorum quoq; uitiis quę frigore in his facta sunt. Miras & alias inuenio laudes thoracis uitiis prodesse non secus q̃ abrotanũ cũ melle attico purgari & fęminas hoc cibo. Semẽ satiuaꝝ cõtra scorpiones dari semine trito ex uino poto & libidinũ imaginationes ĩ somno compescit tẽtãtes aquas nõ nocere lactucam edentibus quidam tamẽ frequentiores in cibo officere claritati oculorum tradiderunt.

NEc beta sine remediis est utraq; siue candida siue nigra. Radix recẽs & madefacta suspensa funiculo contra serpentium morsus efficax esse dicitur Candida beta cocta & cum allio cruda sumpta contra tineas. Nigrę radices ĩ aqua coctę pruriginẽ tollunt atq; ĩ totum efficatior esse traditur nigra. Succus eius capitis dolores ueteres & uertigines. Item sonitũ auriũ sedat infusus hiis. Ciet urinã medetur dyssentericis iniecta & morbo regio. Dolores quoq; dentiũ sedat illitus succus & cõtra serpẽtium ictus ual&: sed huic radici dũtaxat expressus. Ipsa uero decocta pernionibus occurrit Albę succus epiphoras sedat fronte illita aluminis paruo admixto ignem sacrũ sine oleo trita licet adustis medetur & cõtra eruptiones papulaꝝ cocta. Eadẽ cõtra ulcera quę serpunt illinitur & allopeciis cruda & ulceribus quę ĩ capite manãt. Succus eius cum melle naribus inditus caput purgat. Coquitur & cum lenticula addito aceto ut uentrem molliat. Validius cocta fluctuationes sistit stomachi & uentris.

ESt & beta siluestris quam limonion uocant alii neuroiden multo minoribus tenuioribusq; ac densioribus foliis. xi. sępe cauliũ: huius folia ambustis utilia semen acetabuli mensura dyssentericis prodest. Aquę e radice coctę maculas uestium elui dicunt Itẽq; mẽbranarũ.

INtubi quoq; non extra remedia sunt. Succus eorum cũ rosaceo & aceto capitis dolores lenit. Idẽq; cũ uino potus iocineris & uessicę & epiphoris ĩpoĩtur. Erraticum quidam apud nos ambulam appellauere. In ęgypto Cicorium uocant quod siluestre sit Satiuum autem serim quod est minus & uenosius.

CIcorium refrigerat ĩ cibo sumptũ & illitũ collectiones Succusq; decocti uẽtrẽ soluit. Iocineri & renibus et stomacho prodest. Itẽ si ĩ aceto decoquatur urinę tormia discutit. Itẽ morbũ regiũ emulso si sine febri uessicã adiuuat. Mulieꝝ purgatioĩbus quidẽ decoctum ĩ aqua adeo prodest ut & mortuos partus trahãt. Adiiciunt etiam magi si succo tocius cum oleo punctos fauorabiliores fieri & quę uelit facilius impetrari. Quod quidã propter singularẽ salubritatẽ aliqui chreston appellãt. alii pancration & siluestre genus Alii hedimorda uocãt latioris folii stomachum dissolutũ astringit cocta crudaq; sistit aluum & dyssintericis prodest magis cum lẽte rupta & conuulsa utroq; genere iuuantur. Itẽ quibus genitura ualitudinis morbo effluat.

SEris et ipsa lactucę simillima duum geneꝝ est siluestris melior nigra est ęstiua deterior hyberna & candidior utraq; amara stomacho utilissimę et pręcipue quem humor uexat. Cum aceto in cibo refrigerat uel illite: discutiuntq; et alias q̃ stomachi cum polẽta siluestrium radices stomachi causa sorbẽtur et cardiacis illiniuntur super sinistram mammã et ex aceto omnes hę et podagricis utiles et sanguinẽ reiiciẽtibus Item quibus genitura fluat altero dieꝝ pote petronius diodotus qui andologomena scripsit ĩ totũ damnauit seriã multis modis arguẽs. Sed alioꝝ omniũ opinio resistit.

BRassicę laudes longũ est exequi Cum et chrisippus medicus priuatũ uolumẽ ei dicauerit per singula mẽbra hominis digestum et dyocles ãte omnes autẽ pyctagoras eum nõ partius celebrauerit. Cuius sentenciam uel eo diligẽtius persequi par est ut noscatur qua medicina usus sit annis sexcẽtis. In tres speties diuisere eã graeci

antiquissimi Crispā quam selinda uocauerunt a similitudine folioꝝ apii stomacho
utilem aluum modice molliētem Alterā elyam latis foliis e caule exeūtibus. Vnde
caulodē quidam uocauere nullius in medicina momēti. Tertia est proprie appellati
carambe tenuioribus foliis & simplicibus densissimisq; amarior sed efficacissima.
Cato crispā maxime probat deinde leuē grandibus foliis caule magno prodesse tra/
dit capitis doloribus oculorum caligini sintillationibusq; uel stomachi pręcordiis.
Crudam ex aceto & melle Coriādro ruta menta laseris radicula sumptam acetabulis
duobus matutino tantamq; esse uim ut qui terat hęc ualidiorē fieri sentiat. Ergo uel
cum uino tritā sorbendā uel ex olei ītinctu sumēdam podagrę autē morbisq; articu/
laribus illini cum ruta Coriādro & salis mica ordei farina. Aqua quoq; eius decocta
neruos articulosq; mire iuuari si foueāt̃ uulnera & recētia & uetera etiā carcinomata
quę nullis aliis medicamētis sanari possunt foueri prius aqua calida iubet ac bis de/
tritā imponi. Sic etiā fistulas eluxatas & tumores euocari: quousq; discuti opus sit.
In somnia etiam uigiliasq; tollere decoctam si ieiuni edant q̃ plurima ex oleo & sale.
Tormina si decocta iteꝝ decoquatur addito oleo & sale Cumino polēta si ita sumat̃
sine pane magis profuturā. Inter reliqua bilē detrahit per uinum nigrū pota. Quin
et urinā eius qui brassicā ederit asseruari iub& calefactāq; neruis remedio esse. Verba
ipsius subiiciā ad exprimēdam sentenciā. Pueros pusillos si laues ea urina nunq̃ de/
biles fieri. Auribus quoq; ex uiō succū brassicę tepidū īstillari suadet. Idq; etiā tardi/
tati audientium prodesse asseuerat & in petigines eadē sanari sine ulcere. Gręcorum
quoq; opiniones tam & Catonis causa poni conuenit In his dumtaxat quę ille prę/
termisit biles detrahere nō percoctam putāt. Itē aluum soluere eadēq; bis cocta sistere
uiō aduersari ut Inimicā uitibus ātecedēte ī cibis cauere ebrietatē postea sumpta cra/
pulā discuti hunc cibum & oculoꝝ claritati cōferre multū. Succo uero crude angulis
uel tantum tactis cum attico melle plurimū facile concoq ciboq; eo sensum purgari
Erasistrati schola clamat nihil esse utilius stomacho neruisq; ideo paralyticis & tre/
mulis dari iub& & sanguinem excreantibus hippocrates cęliacis & dyssintericis bis
coctā cum sale. Itē ad tenesmon & renū causas lactis quoq; ubertatem puerperis hoc
cibo fieri iudicās & purgationē fęminis crudi quidē caules si mādātur partus quoq;
emortuos pellūt. Apollodorus aduersus fungoꝝ uenena semen aut succū bibendū
censet phylistion episthonicis succū ex lacte caprino cum sale & melle inuenio & a
podagra liberatos edēdo eā decocteq; ius bibēdo hoc et cardiacis datū & comicialibus
morbis addito sale. Itē spleneticis ī uino albo ꝑ dies .xl. ictericis nec nō et freneticis
raucis crude succū gargarizandū bibendūq; demōstrat. Contra uero singultus cum
Coriādro et aneto melle ac pipe et aceto. Illitā quoq; ꝓdesse īflatioībus stomachi. Itē
serpentiū ictibus et sordibus ulceribus uel ipsa aqua cū ordeacea farina succum cum
aceto uel cum fęno gręco. Sic aliqui articulis podagrisq; imponunt. Epinictidas et
quicqd aliud serpat ī corpore imposita leuat Itē repentinas caligines has & si mādit̃
ex aceto sugillata uero & alios liuores pura illita lepras et psoras cū alumine rotūdo
ex aceto sicq; & fluentes capillos retinet. Epicharimus testiū et genitaliū malis hanc
utilissime imponi asserit efficacius eādem cum faba trita. Itē cōuulsis cū ruta contra
ardorē febriū ī stomachi uitia Semina et ad secundas et muris aranei morsus folioꝝ
aridoꝝ farina alterutra parte exinauit. Ex omnibus brassicę generibus suauissima ē
quinia et īutilis habetur difficilis ī coquēdo et reibus cōtraria. Illud quoq; omittēdū
nō ē aquā decocte ad tot usus laudatā fecere humi effusam stirpium brassicę aridoꝝ
Cinis īter caustica ītelligit̃ ad coexenditinm dolores cū adipe uetusto ac cum lasere
et aceto. Itē psylotio euulsis illitus pilis nasci alios ꝓhibet. Bibitur et cū oleo suffer/
uefactus uel per se elixus ad conuulsa et rupta ītus lapsosq; ex alto. Nulla ergo sunt
crimina brassicę: Imo uero apud eosdem animę grauitatē facere dentibus et gingiuis
nocere et ī ęgypto ꝓpter amaritudinē nō ē.

SIlueſtris ſiue erraticę immenſos plus effectus laudat Cato adeo ut aride quoq; farina ĩ olfatorio collectã uel odore tãtũ naribus rapto uitia earũ graueolẽtiãq; ſanari affirmet. Hanc alii petieam uocant Inimicissimam uino quia pręcipue uites fugiat aut ſi nõ poſſit fugere immoriatur. Folia habet bina rotũda parua leuia plãtiſ oleris ſimilior. Candidior ſatiua & birſutior: banc ĩflationibus mederi melãconicis quoq; ac uulneribus recentibus cũ melle ita ne ſoluantur ante diẽ. Septimũ ſtrumis fiſtulis ĩ aqua cõtritam chriſippus auctor eſt & alii uero cõpeſcere mala corporis quę ſerpant quę nomas uocãt. Itẽ excreſcentia abſumere· Cicatrices ad planum redigere oris ulcera & tonſillas manducatã & coctam ſucco gargarizato cũ melle tollere. Item pſoras & lepras ueteres ipſius tribus partibus cũ duabus alumis in aceto acri illitis epicharmus ſatis eã extra cõtra Canis rabioſi morſum imponi melius ſiccum laſere et aceto acri. Necari quoq; canes ea: ſi detur cum Carne. Semen eius toſtũ auxiliatur contra ſerpẽtes fungoꝝq; uenena ĩ tauri ſanguine Folia cocta ſpleneticis ĩ cibo data et cruda illita cum ſulfure & uitro proſunt. Itẽ mammaꝝ duritie radicũ Cinis uuae ĩ faucibus tumenti tactu medetur & parotidas cum melle illitus reprimit Serpentiũ morſus ſanat uirium braſſicę unũ & magnum argumentum addemus & mirabile. Cruſtę ſi occupent intus uaſa omnia ĩ quibus aquę feruent ut non ſit eas auellere ſi braſſica ĩ his decoquatur abſcedũt.

INter ſilueſtres braſſicas & lapſana eſt pedalis altitudinis irſutus foliis ſinapi ſimillimis niſi candidior eſſet flore. Coquitur in cibo aluum leuiter emollit.

MArina braſſica uehemẽtiſſime ex omnibus aluum ciet· Coquitur ꝓpter acri/moniã cũ pingui Carne ſtomacho inimiciſſima.

SCillarum in medicina alba ẽ quę maſculus fęmina nigra. Scilla quę cãdiſſima fuerit utiliſſima erit huic aridis tunicis direptis: quod reliquũ e uino cõſecutũ eſt ſuſpenditur lino modicis interuallis: poſtea arida fruſta ĩ cadum aceti q̃ aſperrimi pendentia ĩmerguntur ita ne ulla parte uas contingant hoc fit ante ſolſticiũ diebus .xlviii. gypſo deinde oblitus cadus ponitur ſub tegulis totius diei ſolẽ accipiẽtibus poſt eum numerũ dieꝝ tollitur uas ſcylla eximitur acetũ trãſfunditur hoc clariorem oculorum aciẽ facit. Salutare eſt ſtomachi laterumq; doloribus ſumptũ binis diebuſ ſed tanta uis eſt ut auidius hauſtũ extĩcte anime mometo aliquã ſpetiẽ prębeat. pro/deſt & gingiuis & dentibus uel per ſe Commãducata tineas & reliqua uentris ani/malia pellit ex aceto & melle ſumpta linguę quoq; recens ſubiecta pręſtat ne hydro/pici ſitiant. Coquitur pluribus modis in olla quę coniiciatur ĩ clibanum aut furnum uel adipe aut luto illitã uel fruſtatim ne patinis & cruda ſiccatur. Deinde conciditur Coquiturq; ĩ aceto. Tũ ſerpentiũ ictibus imponitur toſta quoq; purgatur & mediũ eius iterũ in aqua coquitur. Vſus ſic coctę ad hydropicos urinã ciendã tribus obolis cum melle & aceto pote. Itẽ ſpleneticos & ſtomatichos ſi nõ ſentiant ultus quibus innatet cibus. Ad tormina regios morbos Tuſſim ueterem cum ſuſpirio diſcutit. Et foliis ſtrumas q̃drimis ſoluta diebus furfures capitis & ulcera manãtia Illita ex oleo cocta· Coquitur & in melle cibi gratia maxime uti coctionem facias Sic & interiora purgas. Rimas pedum ſanat in oleo cocta et mixta reſinę. Semẽ eius lumboꝝ dolori & melle impoĩtur. pythagoras ſcyllã in limine quoq; Ianuę ſuſpẽſam contra maloꝝ medicamẽtorum ĩtroitũ pellere tradit.

CEterum bulbi ex aceto et ſulphure uulneribus in faciẽ medentur p ſe uero triti neruoꝝ Contractionem & ex uino prurigines cum melle. Canum morſibus Eraſiſtrato placet cum pice ſanguinẽ Idẽ ſiſtere eos tradit illitos cum melle. Alii ſi e naribus fluat Coriãdꝝ & farinã adiciunt. Theodorus et lichenas ex aceto bulbis cu/rat erumpentia in capite cum uino auſtero aut ouo. Et bulbis epiforas itidẽ illinit & ſic tu lippitudini media eorum uitia quę ſunt in facie eoꝝ rubentes maxime in ſole

cum melle illiti & cũ uitro emẽdãt lẽtiginem cũ uino aut Cucumi cocti uulneribus quoq; mire prosunt per se. aut ut damion ex mulso si quinto die soluãtur. Iisdem & auriculas fractas curat et testiũ pituitas. In articuloꝝ doloribus miscent farinã ĩ uino coctam uentri illiti duritiã pręcordioꝝ emolliũt. Dyssentericis ĩ uino ex aqua cęlesti temperato dantur ad conuulsa intus cũ silphio pipulis fabę magnitudine ad sudorẽ tonsi illiniũtur neruis utiles: ideo & paraliticis dãtur iuxta in pedibus qui sunt ruffi ex his citissime sanant cum melle & sale. Ventrẽ maxime megarici stimulãt. Ortẽsibus pastum cum sapa aut passo sumpti. Siluestres ĩterraneoꝝ plagas & uitia cum silphio pillulis deuoratis sedant: horum semẽ contra phalangia bibitur in uino. Ipĩ ex aceto illiniuntur contra serpentiũ ictus. Semẽ antiqui bibẽdũ ĩsanientibus dabãt Flos bulboꝝ tritus crurũ maculas uarietatesq; igni factas emẽdat. Dyocles hebetari oculos ab his putat. Elixos assis minus utiles esse. Adiicit & difficile concoq uniuscuiusq; nature.

B Vlbinẽ gręci uocant herbã paruis foliis rubicundo bulbo: hęc traditur uulneribus mire utilis dũtaxat recẽtibus.

B Vlbus quem uomitoriũ uocant ab effectu folia habet nigra cęteris longiora.

V Tilissimus stomacho cibus asparagi ut tradunt Cumino quidẽ addito Inflationes stomachi colliq; discutiunt. Idẽ oculis claritatẽ afferunt uentrem leuiter molliunt pectoris & spinę doloribus ĩtestinoꝝq; uitiis prosunt. Vino cõcoquuntur addito ad lumborum & renum dolores semẽ trium pondere oboloꝝ parte Cumini bibitur. Venerẽ stimulant. Vrinã cient utilissime pręterq̃ uessicã exulcerant. Radix quoq; prędicatione plurimorũ trita ĩ uino albo pota calculos quoq; exturbat lũborũ & renum dolores sedat. Quidam et ad uuluę dolorẽ radicem cum uino dulci ꝓpinãt Eadem in aceto decocta contra elephantiam proficit. Asparago trito ex oleo punctũ pungi ab apibus negãt.

S Iluestrem asparagũ aliqui corrudã aliqui libicum uocant. Attici ormini huius ad supradicta omnia efficatior uis & cãdidiori maior regium morbũ extenuat. Veneris causa aquam eoꝝ decoctã bibi iubẽt ad eminam. Idẽ & semẽ ualet cũ aneto tritũ ternis utriusq; obolis datur & ad serpentiũ ictus succus decoctus. Radix quoq; miscetur radici naratri ĩter efficacissima auxilia si sanguis per urinã reddatur. Semẽ asparagi & appii & Cumini ternis obolis ĩ uino cyatis duobus chrisippus dari iubet Sic & hydropicis cõtrariũ esse quãuis urinã moueat docet. Item ueneri uessice quoq; nisi coctum aqua: quę aqua si caĩbus detur occidit eos in uino decocte radicis succus si ore contineatur dẽtibus mederi.

A Ppio gratia in uulgo est. Nanq; rami largis portionibus per rura innatãt & in Condimẽtis peculiarem gratiam habent. Pręterea oculis illitum cum melle ita ut subinde foueantur feruenti succo decocti aliisq; mẽbroꝝ epiphoris per se tritum aut cum pane uel polẽta impositũ mire auxiliatur. Pisces quoq; si egrotent ĩ piscinis appio uiridi recreantur. Verum apud eruditos nõ aliud erutum terra in maiori sententiarum auctoritate est distinguitur sexu chrisippus fęminã esse dicit crispioribus foliis & duris crasso caule sapore acri & feruido Dionysius marẽ nigriorẽ breuioris radicis uermiculos gignentẽ Amboꝝ neutrum ad cibos admittendum. Immo oĩo nephas. Nam id defunctorum feralibus epulis dicatum. Ipsius quoq; uisus claritati inimicum caule fęminę uermiculos gigni. Ideoq; eos qui ederint sterilescere mares fęminas ue In puerperis uero ab eo cibo Comitiales fieri qui hauriunt ubera. Innocentiorẽ tamẽ esse marẽ eaq; causa est ne inter nefastos frutices damnetur. Mãmarũ duritiam impositis foliis emollit suauiores aquas potui ĩ coctũ pręstat succo maxiẽ radicis cum uino lumboꝝ dolores mitigat eodẽ iute ĩstillato grauitatẽ auriũ Semiẽ urinam ciet et menstrua ac secundas partus. Et si foueantur semine decocto sugillata

reddit colori. Cum oui albo illitum aut ex aqua coctum potumq; renibus medetur. In frigida tritum oris ulceribus. Semē cum uino uel radix cum ueteri uino uessicę calculos frangit semē datur & arquatis ex uino albo.

APpiastrū hyginus quidē mellisophilon appellat: sed īconfessa damnatione est uenenatū ī sardinia. Contexenda enī sunt omnia ex eodē nomine apud gręcos pendentia.

OLosatrum quod hypposelinum uocant aduersatur scorpionibus poto semiē torminibus interraneis medetur. Idē difficultatibus urinę. Semē eius decoctū ex mulso. Radix eius in uino decocta calculos pellit & lumborum ac lateris dolores Canis rabiosi morsibus potū & illitū medetur Succus eius algentes calefacit potus

QVartum genus ex eodem faciūt aliqui orthoselinon alio furtice recto semine Cumino simile mēstruis & urine efficax.

HElyoselino uis priuata contra araneos. Sed de oreoselino fęminę purgatᵉ auino

ALio genere petrosilinon quidā appellant in saxis natum pręcipuū ad uomicas coclearibus binis succi additis in cyatum marrubii succum atq; ita calidę aquę tribus cyatis.

ADdidere quidam oposelinum differens breuitate caule satiuo & radicis colore ruffo eiusdem effectus preualere contra serpentes potum & linitum.

OCimum quoq; chrisippus grauiter īcrepuit inutile stomacho urinę oculorum quoq; claritati. Pręterea īfamiam facere & letargicos & iocineris uitia. Ideoq; capras id aspernari hominibus quoq; fugiendum cens&. Adiciūt quidā tritum si operiatᵉ lapide scorpionē gignere commāducatum & in sole positū uermes. Affirmat uero si eo die feriatur quispiā a scorpione qui ederit otimum sanari non posse. Quinimo tradunt aliqui manipulo ocimi cū Cancris. x. marinis uel fluuiatibus trito Coueire ad eum scorpiones e proximo omnes Dyodorus in entericis etiam pediculos facere ocimi cibum. Secuta ętas acriter defendit. Nam id esse capręas nec minus q̄ mentam et rutam & scorpionum terrestrium ictibus marmorumq; uenenis mederi ex uino addito aceti exiguo usu quoq; compertum deficientibus ex aceto odoratū salutarem esse. Item letargicis & īflamatis refrigerationi illitum capitis doloribus cum rosaceo aut myrteo aut aceto. Item oculorum epiphoris impositum ex uino stomacho quoq; utile. Inflationes ructum ex aceto dissoluere sumptum aluū sistere impositū urinā ciere. Sic & morbo regio & hydropicis prodesse etiā colericis distillatioēs eo stomachi inhiberi. Ergo & cęliacis philistio dedit & coctū dissentericis & contra plistoīcū Aliqui & ī tenesino & sanguinē excreantibus in uino duritiamq; pręcordioꝝ illinitᵉ mammis extinguitq; lactis prouētum. Auribus utilissimū Infantium pręcipue cū adipe anserino. Semē tritum & haustū naribus sternutamēta & distillationes quoq; capitis illitum. Vuluas purgat in cibo ex aceto uerucas mixto eramēto sutorio tollit uenerē stimulat. Ideo etiam equis asinisq; admissure tempore ingeritur.

SIluestri ocimo uis efficatior ad eadē omīa peculiaris ad uitia quę uomitioībus crebris contrahuntur uomicisq; uuluę bestiarum morsu radice efficacisssma.

ERucę semē scorpionum uenenis & muris araneiq; medetur. Bestiolas omnes innascentes corpori arc& uitia cutis in facie cum melle illita lentigines ex aceto cicatrices nigras reducit ad Candorē cum felle bubulo. Aiunt uerbera subituris potā ex uino duritiā quādam contra sensum inducere. In cōdiendis obsoniis tāta est suauitas ut gręci euxomon appellauerint. Putant subtrita eruta si foueantur oculi claritatem

restitui Tussim infantiū sedari. Radix eius in aqua decocta fracta ossa extrahit. Nam de uenere stimulāda diximus tria folia siluestris erucę sinistra manu decerpta et trita in aqua mulsa si bibantur.

E Contrario nasturciū uenerē inbibet animū exacuit ut diximus duo eius genera aluum purgat detrabit bilē potum in aqua .x. denarioꝝ pondere cum lomento strumis illitum opertumq; brassica pręclare medetur. Alteꝝ est nigrius quod capitis uitia purgat uisum clarificat commotas mētes sedat ex aceto sumptum bilē ex uino potum uel cum fico sumptum tussim ex melle si quotidie ieiuni sumant. Semen ex uino omnia intestinorum animalia expellit efficatius addito mētastro prodest & contra suspiria & tussim cum origano & uiuo dulci pectoris doloribus decoctum ī lacte caprino panos discutit cum pice extrabitq; corpori aculeos et maculas· Illinitur ex aceto contra carcinomata. Adiicitur ouorum album & lienibus illinitur ex aceto. Infantibus uero e melle utilissime. Sextius adiicit boc serpētes fugare Scorpioībus resistere Capitis dolori contraire contritum allopetias emendare.

A Ddito sinapi grauitatē auriū trito imposito auribus cū fico dentium dolores infuso in aures succo pruriginē & ulcera capitis cū adipe āserino furunculos cōcoqt cum fermēto carbunculos ad supputationē pducit & rumpit· Phagadenas ulcerum expurgat cum melle. Coxendicibus & lumbis cū polēta ex aceto illinitur. Itē lichen unguibus scabris: quippe natura eius caustica est. Optimum autē babilonium. Siluestri autē ad omnia ea effectus maior.

I N pręcipuis autē medicaminibus rutę est ratio satiuę folia ramis fruticosiora. Siluestris borrida ad effectū est & ad omnia acrior succus exprimitur tonsa ea ex aspsa modice aqua & ī pyxide cypria asseruatur hic copiosior datus ueneni noxā obtin& Macedonię maxime iuxta flumē anacimum miꝝq; cicutę succo extinguitur adeo etiā uenenoꝝ uenena sunt Cicutę Succus prodest manibus colligētiū. Rutam cętero inter pruna īmiscetur antidotis pręcipueq; gallatica quęcūq; autē ruta aut p se pro antioloto ualet foliis tritis & ex uino sumptis cōtra aconitum maxime & uiscū Itē fungos siue in potu detur siue in cibo. Simili modo contra serpentium ictus ut pote cum mustelę dimicaturę cum bis rutā prius edendo se muniant & ual& contra scorpionū ictū & araneoꝝ apū scarabeoꝝ uesparū aculeos & tantaridas ac salamandras Canisue rabiosi morsus acetabuli mēsura Si succus e uino bibitur & folia trita uel cōmanducata īponūtur cum melle ac sale uel cum aceto et pice decocta succo uero perunctos etiā babētes negāt feriri ab bis maleficiis. Serpentes quoq; si uratur ruta nidorē fugere. Efficacissima tamē est siluestris radix cū nino sumpta: eadēq; dicitur esse efficatior sub clino potā. Pythagoras & ī bac marē minoribus berbaceiq; coloris foliis a fęmina discreuit etiā latioribus foliis & colore. Idē oculis noxiā putauit falso quoniā scalptores & pictores boc cibo utūtur oculoꝝ causa cum pane quoq; uel nasturcio satiue siluestri propter uisum & ut aiunt multi succo cū melle attico inuncti discusserūt caligines uel cū lacte mulieris pueꝝ enixe uel puro succo āgulis oculorū tactis. Epiphoras cū polēta īposita lenit. Item capitis dolores pota cum uino aut cū aceto & rosaceo illita. Si uero sint cepbalia cū farina ordeacea & aceto eadem cruditas discutitur. Mox & inflamationes dolores stomacbi ueteres uuluas aperit corrigitq; conuersas illita ī melle toto uentre & pectore bydropocis cū fico & decocta ad dimidias partes pota ex uino. Sic bibitur & ad pectoris dolores laterumq; & lumborum tussim suspiria pulmoꝝ Iocinerū renū uitia borrores frigidos ad crapulę grauediēs decoquūtur folia poturis et in cibo uel cruda uel decocta cōditaue prodest. Itē torminibus ī Isopo decocta et cū uino. Sic et sanguinē sistit īteriorē et nariū indita tussim. Sic et collutis dētibus prodest. Auribus quoq; in dolore succus īfunditur custodito ut diximus modo siluestri. Contra tarditatē uero sonitūq; cum rosaceo uel cū laureo

oleo aut Cumino & melle. Succus & freneticis & ex aceto trite ĩstillatur in tẽpora ad
cerebrum. Adiiecerunt aliqui & serpillum & lauꝝ illiniẽtes capita & colla. Dederunt
et letargicis ex aceto olfaciẽdum. Dederunt Comitialibus bibendũ decocte succum ĩ
cyatis. iiii. ante accessiones: quaꝝ frigus ĩtollerabile est Aligiosisq; cruda dari in cibo
urinã quoq; uel cruẽtam pellit. Fęminarũ etiã purgationes secundasq; etiã emortuos
partus ut hippocrati uidet̃ ex uino dulci nigro pota. Itaq; illitam & uuluaꝝ causa et
sufire iubet. Dyocles & cardiacis imponit ex aceto et melle cũ farina ordeacea et cõtra
ilium decocta farina ĩ oleo & uelleribus collecta. Multi uero contra pruruletas ex-
creationes siccę dragmas duas sulphuris unam et dimidiam summi censent et contra
cruentas ramos tres ĩ uino decoctos. Datur & dissentericis cum caseo ĩ uino cõtrita:
dederunt & cum bitumine ĩfrictã potioni propter anhelitum ex alto lassis seminis̃
tres untias olei libra uiniq; sextario. Illinitur̃ cum oleo coctis foliis partibus quę fri-
gus adusserit Si urinam mouet ut hippocratĩ uidetur mirũ est quosdam dare contra
incontinẽtiã urinę psoras & lepras cũ melle & alumine illita emẽdat. Itẽ uitiligines
uel rugas strumas et similia cũ hyrcino & adipe suillo ac taurino scaeuõ ignẽ sacrũ
ex aceto & oleo uel psimitio Carbunculum ex aceto non nulli laserpitium una illini
iubent sine quo epinictidas pustulas curant. Imponũt et mãmis turgẽtibus decoctã
et pituitae eruptionibus cum cera. Testiũ uero epiforis cũ ramis laureę teneris adeo
peculiaris est ĩ uisceribus his effectus ut siluestri ruta cum axungia ueteri illitos ra-
mices sanari probant. Fracta quoq; mẽbra semine trito cũ cera imposito. Radix rutę
sanguine oculis suffusum & toto corpore Cicatrices ac maculas illita emẽdat. Ex re-
liquis quoq; quę tradũtur miꝝ esse cõferuẽtem rutę naturam esse cõueniat. Fasciculũ
eius in rosaceo decoctum addita uncia aloes perunctis sudorem reprimere. Itemq;
generationes impediri hoc cibo Ideo pro fluuio genitali datur & uenerẽ crebro per
somnia imaginantibus. Pręcauẽdũ est grauidis abstineãt hoc cibo: necari enĩ partus
inuenio. Eadẽ ex omnibus satis quadrupedũ quoq; morbis in maximo usu est siue
difficiles spirantibus siue cõtra maleficoꝝ animalium ictus ĩfusa per nares ex uino.
Aut si sanguisuga exhauserit ex aceto et quocunq; ĩ simili morboꝝ genere ut ĩ hoĩne
temperato.

MEntastrum siluestris mẽta ẽ differens spetie folioꝝ quasi figura ocimi pulegii
colore propter quod quidã siluestre pulegiũ uocant: his commãducatis & im-
positis sanari elephantiã sicut magnipõpeii ętate fortuito cuiusdã experimẽto ꝓpter
pudorem ĩ facie illita cõpertum est. Eadẽ illiniuntur bibunturq; aduersus scorpioẽs
cum sale oleo & aceto. Itẽ aduersus serpẽtiũ ictus dragmis duabus in uini cyatis du-
obus. Itẽ aduersus scolopendras uis decocti Aduersus omnia uenena seruãtur folia
arida ad farinę modũ substratum uel accensum. Fugat & scorpiones: potus fęminas
purgat sed partũ necat ruptis cõuulsisq; e partu orthopnoicis eis torminibus coleri-
cis efficacissimũ. Itẽ lumbis podagris impositũ. Succus auribus uerminosis ĩstillat̃
in regio morbo bibitur. Strumis illinitur. Omnia ueneris inhibet. Tineas pellit ex
aceto potum contra pruriginem ex aceto infunditur capiti in sole.

MEntę ipsius odor animũ excitat & sapor auiditatẽ in cibis. Idem ĩ mammarum
mixtura familiaris ipse accersere aut coire deseriq; lac non patiatur. Quare & lactis
potionibus additur & ne coagulati potu strãgulentur data in uino aut mulso. Eadẽ
ui resistere et generationi creditur cohibendo genitalia dẽsari ęq; maribus ac fęminis
Sistit sanguinẽ et purgationes fęminarũ inhibet cum amulo ex aqua pota cęliatorũ
impetus sine ratioẽ et uomicas uuluę curat. Illa iocineꝝ uitia ternis obolis ex mulso
datis. Itẽ sanguinẽ excreantibus in sorbitione. Vlcera in capite infantiũ mire sanat
Arterias humidas siccat et astringit pituitas corruptas purgat in mulso et aqua uoci
succus sub certamine utilis dumtaxat et qui gargarizatur una tumẽte adiecta ruta et

coriandro ex lacte utilis et contra tonsilas cū alumine linguęq; asperę cum melle & conuulsa eius intus per se uitiaq; pulmonis singultus et uomitiones sistit cum succo granati ut Democritus monstrat recētis succus nariū uitia spiritus subductos emē/dat. Ipsa trita colerā in aceto quidē pota. Sanguinis flutiones in tussileum etiā ipo/sita cum polenta & si mammę tendantur. Illinitur & temporibus in capitis dolore. Sumitur & cōtra scolopēdras & scorpiones marinos & ad serpentes epiphoris linit' et omnibus in capite ruptionibus. Itē fędis uitiis in uertigines quoq; uel si teneatur tantum probibet. Auribus cū mulso īstillatur. Aiunt & lieni eā mederi orto gustati ita ne uellatur si is q mordeat dicat se lieni mederi per dies. viii. Aride quoq; farinā tribus digitis apprehensam & stomachi dolorem sedare. In qua et similiter aspera in potionē uētris animalia expellere.

MAgna societas cum hac ad recreandos defectus animi pulegio cū surculis suis in ampullas uitreas aceti utrisq; deiectis. Quadecausa dignius pulegium cōtra uertigines q̄ erosa cubiculis nostris pronuntiatū est. Nam & capitis dolores īpositū dicitur leuare quin & olfatu capita tueri contra frigoꝝ ęstusq; īiuriam et absiti tradit' Neq; ęstuare eos q duos e pulegio surculos impositos auribus in sole habeāt. Illinit' etiam in doloribus cum polēta & acto fęmina efficatius est autē hęc flore purpureo. Mas candidū habet. Nauseas cum sale & polēta in frigida aqua pota inhib&. Sic & pectoris ac uentris dolorē. Stomachi autem ex aqua. Item rosiones sistit & uomiti/ones cum aceto & polēta aluum soluit sale & aceto & polēta intestinorū uitia melle decocto & nigro uino sanat. Vrinā pellit ex uino & si amineum sit & calculos & in/teriores omnes dolores ex melle & aceto sedat menstrua & secundas uuluas conuer/sas corrigit defunctos partus eicit. Semē ommutescentibus olfatu admouetur Co/mitialibus ī aceto cyati mēsura datur. Si aquę insalubres bibende sint tritū aspgitur Salsitudines corporis si omnino tractetur minuit. Neruoꝝ causa & ī contractione cum sale & aceto & melle confricatur obstonomoī bibitur ad serpētiū ictus decoctū ad scorpionum in uino tritū maxime quod in siccis nascitur. Adoris exulcerationes ad tussim efficax habetur. Flos recentis incēsus pulices necat odore. Xenocrates pul/legii ramum lana inuolutū in tercianis ante accessionē olfatandum dari aut stragulis subiici & ita collocari egrū īter remedia tradit.

SIluestri ad eadē efficatior uis. Simile ē origano minoribus foliis q̄ satiuum & a quibusdam dictamos uocatur Gustatum a pecore caprisq; balatum concitat. Vnde quidā gręci littera mutata bleconon uocauerūt. Natura tam feruēs ē ut illitas partes exulceret. Tussientibus īfricari ante balnea conuenit et āte accessionū horrorē conuulsis et torminibus podagris mire prodest. Epaticis cū melle et sale bibendum datur pulmonum uitia excreabilia facit ad lienē cum sale utile et uessicę et suspiriis et inflationibus decocto succo ęqualiter et uuluas corrigit et cōtra scolopendrā terre/strem uel marinam. Itē scorpiones priuatim ue ualet contra omnē morsum. Radix contra īcrescentia ulcera recēs potētissima arida uero Cicatricibus decorem affert.

ITē pullegio ē nepeteq; societas decoctę ī aqua ad tertias discutiūt frigora muli/erumq; mēstruis prosunt et ęstate sedant calores. Nepeta quoq; uires contra serpētes habet famum ex ea nidorēq; fugiunt: quam et substernere in metu dormituris utile est. Tonsa egylopis īponitur et capitis doloribus recens cū tertia parte panis tēperata aceto illinit'. Succus eius īstillatus naribus supinis profluuium sanguinis sistit. Itē radix cū myrti semine in passo tepido gargarizata anginis medetur.

CVminū siluestre est prętenue quaternis aut quinis foliis ueluti serratis: sed ut satiuo magnus usus in stomachi pręcipue remediis discutit pituitas et inflationes. Tritum et cum pane sumptum uel potum ex aqua uinoq; tormina quoq; et īestioꝝ

dolores. Verum tamē omnē pallorē bibentibus gignit. Ita certe ferunt porcilla latronis clari inter magistros dicēdi affectatores similitudinē coloris studiis cōtra aucti mutantes & paulo ante Iulium uindicē assertorem illum a Nerone libertatis captatione testamētis sic lenocinatum Narium sanguinem sistit pastillis inditum uel ex aceto recenti & oculorum epiphoris per se impositum tumētibus melle prodest infantibus imponi in uentre satis est morbo regio in uino albo a balneis datur is.

AEthiopicum maxime in posta & illinitur cū melle africano priuatim urinę in continētiam cohiberi putāt. Satiuum datur & ad iocineris uitia tostum tritū ī aceto. Itē ad uertiginē his uero quos acrior urina mordeat in dulci tritum uino ad uuluarum uitia in uino pręterq̄ impositis uelleri foliis testium tumoribus tostū tritumq; cum melle aut cū rosaceo & cera.

Siluestre ad omnia eadē efficatius pręterea ad serpentes cum oleo ad scorpioēs ad scolopendras. Sistit & uomitionē. Nauseasq; ex uino quātum appręhēderit tres digiti propter colum quęq; bibitur illiniturq; uel pennicillis feruens astrigitur fasceis. Strangulationes uuluę potum in uino aperit tribus dragmis in tribus cyatis uini auribus instillatur ad somnitus atq; tinnitus Cum seuo uitulino uel melle sugillatis illinitur cum melle & uua passa & aceto lentigini nigrę ex aceto.

ESt cumino simillimum quod gręci uocant ami. Quidā uero ęthiopicum Cuminum id esse existimant hippocrates regium appellat uidelicet quia efficatius in ęgypto iudicauit pleriq; alterius naturę in totū putant: quoniā sit exilius & cādidius Similis autē & huic usus. Nāq; & panibus alexandrinis subiicitur & cum alimentis interponitur Inflationes & tormia discutit urinā & mēstrua ciet sugillata et oculorum epiphoras mitigat cū lini semine scorpionum ictus uino potum dragmis duabus priuatimq; cerastarum cum pari portione myrrhę. Colorem quoq; bibentium similiter mutat in pallorē suffitū cū uua passa aut resina uuluā purgat tradūt facilius cōcipere eas que odorentur id p coitū.

DE Cappari satis diximus inter peregrinos frutices non utendum transmarino Innocentius. Italicum est ferunt eos qui quotidie id edunt paralysi nō periclitari nec lienis doloribus. Radix eius uitiligines albas tollit si tritę in sale fricentur. Spleneticis prodest in uino pota. Radicis cortex duabus dragmis dempto balnearum usu. Feruntq;. xxxv. diebus per urinā & aluū totū lienē emitti Bibitur in lumborum doloribus a paralysi. Dentiū dolores sedat tritū ex aceto semē decoctū uel māducata radix. Infunditur et aurium dolori decoctū oleo. Vlcera quę phagadenas uocāt folia et radix recens cū melle sanant. Sic & strumas discutit radix parotidas uermiculosq; cocta in aq̄ Iocineris quoq; malis medetur. Dant & ad tineas in aceto et melle Oris exulcerationes in aceto decocta tollit stomacho Inutile esse inter auctores Cōuenit.

LIgusticū aliqui panacē uocant stomacho utilē. Itē cōuulsionibus ex inflamationibus.

SVnt et quidā qui Cunilā bubulā appellauerit uti dixi falso cunilę pręter satiuā plura sunt ī medicina genera. Quę bubula appellat semē pullegii: habet utile ad uulnera cōmanducatum impositumq; ut quīto post die soluatur & cōtra serpētes in uino bibitur ac tritū plagę imponitur uulnera ab his facta perfricāt. Itē testudiēs cum serpētibus pugnaturę ac se muniunt. Quidamq; in hunc usum panaceā uocāt. Sedant & tumores & uiriliū mala sicca folia trita in omni usu mire cōgruens uino.

ESt alia cunila gallinacea appellata a nostris a gręcis origanū heracleoticū ꝓdest oculis trita addito sale. Tussim quoq; emēdat & iocinerum uitia laterum dolores cū

farina oleo & aceto in ſorbitionem temperata pręcipue uero ſerpentium morſus.

TErtium genus eſt eius quę a gręcis maſcula a noſtris cunilago uocatur odoris fędi radicis linoſae folio aſpero. Vires eius uehemẽtiſſimas ĩ omnibus his generibus eaꝝ tradunt manipulo quoq; eius abiecto omnis ex tota domo blaitas cõuenire ad eam priuatĩ aduerſus ſcorpiones ex poſta tollere Tribus foliis ex oleo peruncto homine fugari ſerpẽtes e contrario quę mollis uocatur piloſioribus foliis ramis & aculeatis trita mellis odorem habet digitis tactu eius coherentibus.

ALtera turis quã libanotidẽ appellauimus medetur utraq; cõtra ſerpentes ex uĩo uel aceto pulices etiã cõtrite cum aqua ſparſę necant. Satiua quoq; ſuos uſus habet. Succus eius cũ roſaceo auriculas iuuat Ipſa ad ictus bibit̃. Fit ex ea mõtana ſerpillo ſimilis efficax cõtra ſerpẽtes· Vrinam mouet. Purgat a partu mulieres concoctione mire adiuuat & ad cibos auiditatem utraq; uel in cruditate Ieiunis in potione aſpera luxatis quoq; utiles cõtra ueſpaꝝ & ſimiles ictus ex farina ordeacea & poſca utiliſſiã libanotidis. Alia genera ſuis dicentur locis.

PIperatis quam & ſiliquaſtrũ appellauimus contra morbos Comitiales bibitur Caſtor & aliter demõſtrabat caule rubro & longo dẽſis genitulis foliis lauri ſemine albo tenui guſtu piperis utilis gingiuis dentibus oris ſuauitati & ructibus.

ORiganum quod in ſapore Cunilã ęmulatur ut diximus plura genera ĩ mediciã habet othinum uel phraſion appellãt origanon nõ diſſimile iſopo priuatĩ eius uſus contra roſiones ſtomachi ĩ tepida aqua & cruditates cõtra araneos ſcorpioneſq; ĩ uiõ albo luxata & ĩcuſſa aceto & oleo & lana·

DRagoriganon eſt ſerpillo ſilueſtri ſimilius urinã ciet. Tumores diſcutit cõtra uiſcum potum uiperęq; ictum efficaciſſimum. Stomacho acida ructantis & pręcordiis Tuſſientibus quoq; cum melle datur & pleureticis & peripleureticis.

HEraclion quoq; tria genera habet. Nigrius latioribus foliis glutinoſum Alteꝝ exilioribus mollibuſq; in ſucco non diſſimile: quod aliqui praſion uocare malunt. Tertium eſt in hoc medium & minus q̃ cętera efficax. Optimũ autẽ Creticum. Nam et iucunde olet proximum zinirneum. Deĩde heracleoticũ ad potum utilius quod othinum uocãt. Cõmunis autẽ uſus ſerpẽtes fugare percuſſis eſui dare. Decoctum ĩ potu urinã ciere ruptis uel conuulſis mederi cum panacis radice hydropicis cũ fico aut cum Iſopo acetabuli mẽſuris decoctũ ad ſextam. Itẽ ſcabiem pruriginẽ pſoras in deſcenſione balnearum Succus auribus ĩfunditur cum lacte mulieris toxillis quoq; fluuiis medetur capitis ulceribus uenena opii & gypſi extĩguit decoctũ ſi cũ Cinere & uino bibatur aluum mollit. Acetabuli mẽſura ſugillatis illinitur. Item dentium dolori: quibus etiã & candorẽ facit cum melle & uitro. Sanguinẽ nariũ ſiſtit ad parotidas decoquitur cum ordeacea farina ad arterias aſperas cum galla & melle teritur Ad lienẽ folia cum melle & ſale craſſiores pituitas nigraſq; extenuat coctũ cũ aceto & ſale ſumptum paulatĩ. Regio morbo tritũ cum oleo ĩ nares funditur laſſi perunguntur ex eo ita ut uẽter attingatur. Epimectidas cum pice ſanat furunculos aperit cum fico trita. Strumas cum oleo & aceto & farina ordeacea lateris dolores cum fico illitum fluxiones ſanguinis ĩ genitalibus tonſum ex aceto illitum reliquias purgationum a partu.

LEpidiũ inter urentia ĩtelligitur ſic & in facie cutẽ emendat exulcerãdo ut tamẽ Cera & roſaceo facile ſanetur. Sic & pſoras & lepras tollit ſemper facile & Cicatrices ulcerũ tradũt in dolore dentiũ ad alligatũ brachio q̃ doleat cõpeſcere dolorẽ.

G Yth ex grecis alii melanthum alii mellaspermon uocāt. Optimū q̄ excitatissi
odoris & q̄ nigerrimum. Medetur serpētium plagis & scorpionū Illiniri ex aceto &
melle reperio Incensoq; serpētes fugari bibitur dragma una contra araneos distillati-
onem narium discutit tonsum in linteolo olfatum capitis dolores. Illitū ex aceto &
infusum naribus cū mirino oculoꝝ epiphoras & tumores. Dentiū dolores coctū cū
aceto ulcera oris tritum aut cōmanducatum. Itē lepras & lētigines ex aceto difficul-
tates spirandi addito uitro potum. Duritiā tumoresq; ueteres & suspirationes illitū
lac mulieꝝ auget continuis diebus sumptum. Colligitur succus eius ut Iusquiami.
Similiterq; largior uenenū est quod miremur cū semen gratissime panes etiā cōdiat
Oculos quoq; purgat. Vrinam & mēstrua ciet. Quinimo illigatis linteolo tantum
granis.xxx. secundas trahi reperio· Aiunt & clauis ī pedibus mederi tritum ī urina
culices suffitu necare. Itē muscas.

E Tanesum aduersum scorpiones ex uīo bibitur a pythagora īter pauca laudatū
siue crudum siue decoctum. Item uiride aridum ue omnibus quę condiuntur
quęq; ītinguntur desyderatū panis etiā crustis īferioribus subditū sagis quoq; addit̄
cum amaris nucibus uina commendat. Quin ipsum oris alitum iucundiorem facit
fętoręq; tollit mādúcatum matutinis cū zinirno & melle exiguo mox uino collutū
Vultum Iuueniliorē pręstat insomnia leuat suspensum in puluino ut dormientes
olefaciant. Appetētiam ciborum pręstat quādo id quoq; īter artificia delitię fecere ex
quo labor desit cibos poscere. Ob has causas quidā anicetū id uocauere. Laudatissi-
mum est creticum proximū ęgyptium hoc ligustici uicē pręstat ī cōdimetis dolores
capitis leuat suffitum naribus. Epiphoris oculoꝝ radicē eius tusam imponit Iollas
ipsum cum croco pari modo & uino & per se cū polenta ad magnas fluctiones ex-
trahendaq; si qua ī oculos īciderint. Narium quoq; cardines cōsumit illitum ex aqua
sedat anginas cū melle ac Isopo ex aceto gargarizatum Auribus īfunditur cū rosaceo
thoracis pituitas purgat tostum cū melle sumptū. Melius cū acetabulo anesi nuces
amaras.l. purgatas tere ī melle ad tussim. Facillie uero anesi dragmę tres papaueris
duę miscentur cū melle ad fabę magnitudinē & ternis diebus sumuntur. Pręcipuū
autem est ad ructus. Ideo īflationes stomachi & īteſtinorum torminibus & cęliacis
medetur singultus & olfatum potumq; decoctum ībibet foliis decoctis digerit. Cru-
ditates succus decocti cū appio olfatus sternutamēta inhibet potu somnum concitat
calculos pellit Vomitiones cohibet & pręcordioꝝ tumores & pectoꝝ uitiis. Neruis
quoq; quibus succinctū est corpus utilissimum prodest & capitis doloribus īstillari
succum cū oleo decocti nō aliud utilius uētri & īteſtinis putat. Ideo dissintericis &
intenesmo datur tostū aliqui addunt & opium pillulis in die ternis lupini magni-
tudine in uini cyato dilutis· Dieuches ad lumborum dolores usus est succo. Semen
hydropicis et cęliacis dedit tritum cum menta. Verum radicem et ad renes. Dallon
herbarius parturientibus ex eo cataplasma imposuit cū appio. Itē uuluarum dolori
deditq; bibēdum cum aneto parturiētibus freneticis quoq; illiniuit recens cū polēta
Sic et īfantibus comitiale uitiū aut contractiones sentientibus pythagoras quidem
non corrupi uitium Comitiale in manu habētes. Ideoq; q̄ plurimū domi serēdum
parere quoq; facilius olfactātes et statim a partu dandum potui polēta aspersa. Sosi-
menes cōtra omnes duritias usus est ex aceto et eo et cōtra lassitudines in oleo deco-
quens addito uitro semine eius poto lassitudinis auxilium uiatoribus spopondit.
Heraclides ad inflationē stomachi semē tribus digitis cum castorei obolis duobus
ex mulso dedit. Similiter ad uentris et intestinoꝝ inflationes et orthopnoicis: quod
ternis digitis prēnderit seminis tantūdem hyosciami cum lacte asinino multi uoī-
turis acetabula eius et folia lauri decem trita ī aqua bibenda inter cęnā suadēt. Stran-
gulationes uuluę si manducetur et liniatur calidum uel si bibatur cum Castoreo in

aceto & melle ſedat uertigines a partu cum ſemine Cucumeris & lini pari menſura ternum digitorum uini albi tribus cyatis diſcutit. Clepolemus ad quartanas tribus digitis ſeminis aneſi & fęniculi uſus eſt in aceto & mellis cyato uno lenit articulares morbos cum amaris nucibus illitũ. Sũt qui & aſpidum uenenis aduerſari naturam eius putant. Vrinã ciet ſitim cohibet Venerem ſtimulat cum uino ſudorem leuiter pręſtat. Veſtes quoq; a tineis defendit. Efficatius ſemper recens & quo nigrius ſtomacho tamẽ Inutile pręterq̃ ĩflato.

ANetum quoq; ructus mouet & tormina ſedat aluum ſiſtit. Epiphoris radices illiniuntur. Ex aqua uel uino ſingultus cohibet & ſemẽ feruens olfatũ. Sũptũ ex aqua ſedat cruditates Cinis eius uuã in faucibus leuat oculos & geniturã hebetat.

SAcopenium quod apud nos gignitur ĩ totum tranſmarino alienatur. Illud.n. amoniaci lachrymę ſimile ſagapemon uocat̃ prodeſt laterum & pectoris doloribus conuulſis tuſſibus uetuſtis excreationibusq; pręcordiorum tumoribus. Sanat & uertigines tremulos epiſtotonicos lienes lumbos perfrictiones. Datur & olfactandum ex aceto in ſtrangulatu uuluę. Cęteris & potui datur & cum oleo infricatur prodeſt & contra mala medicamenta.

PApaueris ſatiui diximus genera & ſponte naſcẽtis alia promiſimus. Sed ſatiui albi calix ipſe teritur et uino bibitur ſomni cauſa ſemẽ elephantiis medetur. E nigro papauere ſopor gignitur ſcapo inciſo ut dyagoras ſuadet cum turgeſcit ut & Iollas cum defloreſcit hora diei ſerena: hoc eſt cum ros ĩ ea exaruerit incidi iubẽt ſub capite et calice nec in alio genere ipſum inciditur caput. Succus & hic & herbę cuiuſq; lana excipitur aut ſi exiguus eſt ungue pollicis aut lactucis & poſtero die magis quod ĩaruit. Papaueris uero largus dẽſatus & in paſtillos tritus ĩ umbra ſiccatur nõ ſaporifera modo Verum ſi copioſior hauriatur etiã mortifera per ſomnum quod opion uocãt. Sic ſcimus ĩteremptum poſtumii licinii cecinę prętorii uiri patrem ĩ hiſpania baiuli cum ualitudo impetu bilis odium uitę feciſſet. Item pleroſq; alios quadecauſa magna concertatio extitit. Dyagora & eraſiſtratus in totum damnauere ut mortiferum infundi uetantes pręterea quoniã uſui noceret. Addidit Andreas ideo nõ protinus excęcari eo: quoniã adulteratur alexandrię. Sed poſtea uſus eius non improbatus eſt medicamẽto nobili quod accidion uocãt. Semine quoq; eius trito inpaſtillos e lacte utuntur ad ſomnũ. Item ad capitis dolores cum roſaceo. Ad hoc auriũ dolori ĩſtillat̃ podagris illinitur cum lacte mulierum: ſic & foliis ipſis utuntur ad ſacros ignes. Itẽ & uulnera ex aceto. Ego tamen damnauerim colliriis addi multoq; magis quas uocant lexipiretas quaſq; eticas & cęliacas. Nigrũ tamen cęliacis ĩ uino datur. Satiuũ omne maius rotundat capita: at ſilueſtre longũ ac puſillum & ad omnes effectus ualẽtius Decoquitur & bibitur contra uigilias. Eadẽq; aqua fouent ora optimũ ĩ ſiccis & ubi raro pluit. Cum capita ipſa & folia decoquũtur Succus meconium uocatur multum opinione grauior. Experimẽtum opii eſt primũ in odore Sincerum enim fieri mos eſt in lucernis ut pura liceat flama ut extincto demum de oleat quę ĩſucato nõ eueniũt. Attenditur quoq; difficilius & crebro extinguitur. Eſt ſincerũ experimẽtum & ĩ aq̃ quoniã ut nubecula Innatat fictũ in puſtulas coit: ſed maxime mirum eſt ęſtiuo ſole deprędendi. Sincerum enĩ ſudat et ſe diluit donec ſucco recenti ſimile fiat. Muneſides optime ſeruari putat Iuſquiami ſemine adiecto alii in faba.

INter ſatiua eſt et ſilueſtria medium genus quod nõ in aruis: ſed ſpõte naſceret̃ rhiam uocauimus et empraticum quidam id decerptum protinus cum toto Calice mandunt aluũ exinanit capita .v. decocta in uiui tribus eminis pota ſomnũ faciunt.

SIlueſtrium genus unũ ceraticum uocant nigrũ cubitali altitudine radice craſſa
et tortuoſa cauliculo inflexo ut Cornicula folia minora et tenuiora q̃ et cęteris
ſilueſtribus ſemẽ exile. Tempeſtiuum ẽ meſſibus. Aluũ purgat dimidio acetabulo
ĩmulſo Folia trita cum oleo argemas iumẽtorũ ſanãt. Radix acetabuli mẽſura cocta
in duobus ſextariis ad dimidias datur ad lumborum uitia et iocineris. Carbunculis
medentur ex melle folia. Quidã hoc genus glaucion uocant: alii paralion. Naſcitur
.n. iafflatu maris aut uitroſo loco.

ALterum e ſilueſtribus generibus heraclion uocatur ab aliis aphroton foliis ſi
procul intuearis ſpetiem paſſerum pręſentatibus radice in ſumma terrę acuta
ſemine ſpumeo ex hoc lina ſplẽdorem trahunt ęſtate uero tonditur in pila Comiti-
alibus morbis acetabuli mẽſura ſemine in uino albo uomitiones enim facit.

MEdicamẽtum quod dyaconidion & aſterice uocatur utiliſſimũ. Fit autẽ huius
papaueris aut cuiuſcũq; ſilueſtris capitibus .cxx. ĩ aquę cęleſtis ſextariis tribus biduo
maceratis: in eademq; diſcoctis. Deinde ſiccatis & iterum cum melle decoctis addi
dimidias partes uapore tenui addidere poſtea dragmas ſenas Croci hippociſtidis tu-
ris achatie & paſſi Cretici ſextarium hac oſtẽtatione ſimplex quidem & antiqua illa
ſalubritas papauere & melle cõſtat.

TErtiũ genus eſt thytimalon mechona uocãt alii archalion folio leui folio albo
capite magnitudinis fabę. Colligitur uua florẽte Siccatur ĩ umbra ſemen potũ
purgat aluum dimidio acetabulo ĩmulſo. Cuiuſcunq; autem papaueris caput uiride
uel ſiccum illitum epiphoras oculoꝝ lenit. Opium ex uino meraculo ſi ꝓtinus det̃
ſcorpionum ictibus reſiſtit. Aliqui hoc tantũ nigro tribuunt ſi capita eius uel folia
terantur.

ESt & portilata quã pephlin uocãt nõ multum ſatiua efficatior: Cuius memo-
rabiles uſus traduntur. Sagittarum uenena & ſerpẽtium hemorroidũ & prę-
ſtrigium reſtringi pro cibo ſumpta & plagis impoſita extrahi. Itẽ iuſquiamo poto
paſſoq; exprę́ſſo ſucco cũ ipſa non enim ſemẽ eius ſimili effectu prodeſt. Reſiſtit &
aquarũ uitiis capitis dolori ulceribusq; in uino tuſa & ĩpoſita. Reliqua ulcera cõmã-
ducata cum melle ſanat. Sic & ĩfantium Cerebro impoĩtur umbilicoq; prociduo In
epiphoris uero omniũ fronti temporibusq; cum polenta. Sed ipſis oculis & lacte &
melle Eadẽ ſic prodeſt oculis foliis tritis cum Corticibus fabę puſtulis cum polenta
& ſale & aceto. Et ulcera oris tumoreq; gĩgiuarum cõmãducata cruda ſedat· Itẽ dẽtiũ
dolores tonſillarũ ulcera ſuccus decocte quidã adiacere paulum myrrhę. Nã nobiles
dentes ſtabilit. Cõmanducata cruda dolores ſedat: uoceq; firmat & ſitim arcet Cerui-
cis dolores cum galla & lini ſemine & melle pari mẽſura. Sedat mammarũ uitia cũ
melle aut cimolia creta· Salutaris & ſuſpirioſis ſemine cum melle hauſto ſtomachũ
in acetariis ſumpta corroborat. Ardẽtibus febribus imponitur. Et alias cum polenta
manducata refrigerat etiã ĩteſtinorum uomitionẽ ſiſtit. Diſſenterię & uomicis dat̃
ex aceto uel bibitur cũ Cumino Teneſinis autem cocta Comitialibus cibo uel potu
prodeſt. Purgationibus mulierum acetabuli mẽſura in ſapa podagris calidis cũ ſale
illita & ſacro igni. Succus eius potus renes iuuat ac ueſſicas uentris animalia pellit.
Ad uulnerũ dolores ex oleo cũ polenta impoĩt̃. Neruorum duritias emollit. Me-
trodorus qui epitoma rhezotomumeron ſcripſit purgatioĩbus a partu dãdã cenſuit
Venerem inhibet ueneriſq; ſomnia pretorii uiri pater hiſpaĩę princepſ: quem ſcio
propter impetibiles uuę morbos radicẽ eius filo ſuſpenſam e collo gerere pręterq̃ in
balneis ita liberatũ ĩcommodo omni: quinetiã ĩueni apud auctores caput illitum ea
diſtillationẽ toto anno non ſentire: oculos tamen hebetare putatur.

COriandrum inter ſilueſtria nõ inuenitur pręcipuum tamen eſſe conſtat ſtatim

ęgyptium ualet cōtra serpētiū genus unū quod amphesibenam uocāt potū positūq; sanat & alia uulnera epinictidas pustulas tritū. Sic & omnes humores collectioésq; cum melle aut uua passa. Panos uero ex aceto tritum. Seminis grana tria intertianis deuorare iubēt. Aliqui ante accessionē uel plura illini iubent frōti. Sunt qui & ante solis ortum ceruicalibus subiici efficaciter putēt. Vis magna ad refrigerandos ardo/res uiridi. Vlcera quoque quę serpūt sanāt cum melle uel uua passa. Itē testes ābusta carbunculos aures cum lacte mulieris epiphoras oculoꝝ uētris ītestinorū fluctioēs semē ex aqua potum bibitur in coleris cū ruta pellit animalia interraneoꝝ cum mali punici succo & oleo semē potum xenocrates tradit rem miram si uera est menstrua contineri uno die si unū granū biberint fęminę. Biduo siduo & totidē diebus quot grana sumpserit. M. Varro Coriādro subtrito & Cumino acetoq; Carnem omnem incorruptā ęstate seruari putat.

E Triplex siluestre est & satiuum accusatū a pythagora tanq̄ facer& hydropicos morbosq; regios & pallorē Coquitur difficillime ac ne ī ortis quidem iuste id nasci ne quicq̄ nisi languidū culpauit: addidere dionysius & Diocles pluriós gigni ex eo morbos: nec nisi mutata sępius aqua coquēdum stomacho contrarium esse lē/tigines & papulas gignere. Miror quare in Italia difficulter nasci tradiderit Id solus smyrneus hippocrates uuluarum uitiis īfundi cum beta. Licus neapolitanus contra Cantaridas bibendū dedit panos furunculos īcipiētes duritias omnes uel cocto uel crudo utiliter illini putauit. Itē ignē sacrum cum melle acetoq; nitroq; similiter po/dagris. Vngues scabros detrahere dicitur sine ulcere. Sunt qui & morbo regio dent semen eius cū melle. Arterias & tonsillas uitro addito perfricēt. Aluū moueāt cocto per se uel cum malua aut lēticula cōcitantes uomitiones. Siluestri capillos tingunt & ad suprascripta Vtūtur.

E Cōtrario ī magnis laudibus malua est utraq; & satiua & siluestris. Duo genera eorū āplitudine folii discernūtur maiorē gręci malopen uocant in satiuis alterā ab emolliendo uētrem dictam putāt Malacen Siluestris cui grande folium & radi/ces albę. Altea uocatur ab excęllentia effectus a quibusdā plistolocia: omne solum in quo serūtur pinguissimum faciunt contra omnes aculeatos ictus efficaces pręcipue scorpionum ue uesparum similiumq; & muris aranei. Quí & trita cū oleo quaꝝlibet earum peruncti ante uel habentes eas nō feriuntur. Folium īpositum scorpionibus torporem affert. Valet & cōtra phistini uenena aculeos omnes extrahūt illite crude cum nitro pote. Decoctę uero cum radice sua leporis marini uenenum restringunt & ut quidā dicunt si uomatur. De eisdem mira & alia traduntur: sed maxime si quis quottidie succi ex qualibet earum sorbeat cyatū dimidium omnibus morbis carituꝝ ulcera manātia in capite sanant in urina putrefacte lichenas & ulcera oris cum melle Radix decocta furfures capitis et dētium mobilitates. Eius quę unum caulem habet radice circa dētem qui doleat pūgat donec desinat dolor. Eadē strumas & parotidas panos addita hominis saliua purgat citra uulnus. Semē ī nigro uino potū a pituita & nauseis liberat. Radix mammaꝝ uitiis occurrit ad alligata in lana nigra. Tussim ī lacte cocta & sorbitionis modo sumpta quinis diebus emendat. Stomacho inutiles Sextius niger dicit olympiades thebanus abortiuas esse cū adipe āseris. Aliqui pur/gari fęminas foliis earum manus plenę mēsura ī oleo & uino sumptis uotiq; cōstat parturientes foliis substratis celerius solui protinus a partu reuocandum ne uulua sequatur. Dant & succū bibēdum parturiētibus ieiunis in uino decocta emina. Quí et semen tritū adalligāt brachio genitale nō cōtinentiū. Adeoq; ueneri nascūtur. Et semē unicaulis asparsum cubili fęminaꝝ auiditates augeri ad īfinitū xenocrates tra/dit. Item radices tres iuxta alligatas tenesmo dissentericis utilissime īfundi. Item se/disuitiis uel si foueantur. Melanconicis quoq; succus datur cyatis ternis tepidis & īsaniētibus quaternis. Decoctę Comitialibus eminę succi hic & calculosis et īflatioī

& torminibus aut epistonico laborantibus tepidus illinit et sacris ignibus et ambustis decocta in oleo folia imponuntur et ad uulnerum impetus. Cruda cum pane succus decocte neruis prodest et uessice et itestinorum rosionibus. Vuluas et cibo et ifusione emollit oleum succusq; decocte per meatus suaues facit.

ALtheę i omnibus supradictis efficatior radix precipue couulsis ruptisq; Cocta in aqua aluum sistit ex uino albo strumas et parotidas et mamarum iflationes et panos in uino folia decocta et illita tollunt. Eadē arida i lacte decocta qualibet pnitiose tussi medetur hippocrates uulneratis sitiētibusq; defectu sanguinis radicis decocte succum bibendū dedit: et ipsam uulneribus cum melle et resina. Itē cōtusis luxatis tumentibus et musculis neruis articulis iposuit spasmaticis et dissentericis in uino bibendum dedit. Mirum aquam radice ea addita addensari sub diuo atq; elatescere efficatior autē quo recētior.

NEc lapatium dissimiles effectus habet. Est autē et siluestre quod alii oxalidem appellant satiuo proximum foliis acutis colore betę candidę radice minima. Nostri uero Rumicē alii lapatiū cantherinum ad strumas cū axungia efficacissimū Est & alterum genus fere oxilapaton uocāt Satiuo idem similius & acutiora folia ac rubriora nō nisi in palustribus nascens. Sunt qui hydrolappaton tradunt in aq natū Est & aliud hyppolapaton maius satiuo cādidiusq; ac spissius. Siluestria scorpionū ictibus medētur & ferire prohibent habentes· Radix aceto decocta si colatur succus dentibus auxiliatur· Si uero bibatur morbo regio. Semē stomachi iextricabilia uitia sanat hippolapati radices priuatim ungues scabrosos detrahit dissentericos semen duabus dragmis in uino optimo liberat: oxilappati semē lotum in aqua cęlesti sanguinem prodest reiiciētibus adiecta acacia lētis magnitudine prestātissimos pastillos faciunt ex foliis & radice addito uitro & iure exiguo i usu aceto diluūt: sed satiuū i epiphoris oculorum illiniūt frōtibus radice cheriaset leprās curāt i uiō uero decocta strumas & parotidas & calculos pota uino & lienes illita ciliacos ęq; & dissentericos & tenesmos ex eadēq; omnia efficatius ius lappati & ructus facit & urinam ciet & caliginē oculorum discutit. Itē pruritum corporis in dolia balnearum additū aut prius ipsum illitum sine oleo firmat & cōmāducata radix dentes. Eadē decocta cum uino sistit aluum folia soluunt adiecto sale. Neq; ut omittamus bulapaton radicis tantū altitudine differens. Est & erga dissentericos efficacis effectus potum ex uino.

SInapi cuius in satiuis tria genera diximus pythagoras principatum habere ex his: quorum sublime uis feratur iudicauit: quonia non aliud magis in nares & cerebrum penetret. Ad serpētiū ictus & scorpionum tritum cū aceto illinitur. Fungorū uenena discutit. Contra pituitā tenetur in ore donec liquescat aut gargarizatur cum aqua mulsa. Ad dentium dolores māditur Ad uuam gargarizatur cū aceto & melle. Stomacho utilissimum contra omnia uitia pulmonibusq; Excreationes faciles facit in Cibo sumptum· Datur & suspiriosis. Itē Comitialibus tediis cum succo Cucumerū sensus atq; capitis sternutamenta purgat Aluum mollit menstrua et urinam ciet et hydropicis imponit cum fico & Cumino tusum ternis partibus Comitiali morbo et uuluarum cōuersionis suffitum excitat odore aceto mixto bis letargicos adiicitur tordilum Est autem hoc semen ex se se. Et si uehemētior somnus letargicos premat Cruribus aut etiā capiti illinitur cū fico et aceto. Veteres dolores thoracis lumborū coxendicum in quacunq; parte ex alto corporis uitia extrahēda sunt illitum caustica ui: emēdat pustulas faciendo. At in magna duritia sine fico impositum aut si uehemētior ustio tieat p duplices pānos. Vtūt eo et ad alopetias cū lubrica psoras lepras tyriacis litanicos epistonicos. Inungūt quoq; scabras genas: aut cū gallica iter oculos cum melle succoq; tribus modiis exprimitur in fictili calefacitq; in eo sole modice.

Exit ex cauliculo ſuccus lacteus: qui cum ita ĩduruit dẽtium dolori medetur. Semẽ
ac radix cũ immaduere iuſto conteruntur manus plenę menſura ſorbẽtur ad firmã-
das fauces ſtomachũ oculos caput ſenſuſq; omnes mulierũ etiã laſſitudiẽs ſaluberiõ
generę medicinę Calculos quoq; diſcutit potũ ex aceto. Illinitur & liuoribus ſugil-
latiſq; cũ melle & adipe anſerino aut cera cypria. Fit & oleũ ex eo ſemine madefacto
in oleo exprẽſſoq; quo utuntur ad neruos rigores lumborũq; & coxendicũ pfrictioẽſ
Sinapis naturã effectuſq; eoſdem habere traditur ad arta inter ſiluas tacta in cortice
calamorum ſub ipſa coma naſcẽs.

MArubium pleriq; ĩter primas herbas cõmendauere quod gręci paraiſon uocant
alii linoſtrophon: nõnulli philopede aut philogares notius q̃ indicandum ſit
huius folia ſemẽq; cõtrita proſunt contra ſerpẽtes pectorum & lateris dolores tuſſim
ueterem & his qui ſanguinẽ reiiciũt eximie utile ſcopis eius cum panico aq̃ decoctiſ
ut aſperitas ſucci mitigetur. Imponitur ſtrumis cum adipe. Sunt qui uiridis ſemen
quãtum duobus digitis capiat cũ farris pugillo decoctum addito exiguo olei & ſalis
ſorberi ieiunis ad tuſſim iubeant. Alii nihil cõparant in eadẽ cauſa marrubii & fęni-
culi ſuccis ad ſextarios ternos exprẽſſis decoctiſq; ad ſextarios duos tamen addito
mellis ſextario rurſus decocto ad ſextarios duos ſi cocleari menſura in die ſorbeatur
in aqua cyato & uiriliũ uitiis tuſum cũ melle mire prodeſt: lichenas purgat ex aceto
ruptis conuulſis ſpaſmaticis neruis ſalutare potum aluũ ſoluit cum ſale & aceto Itẽ
menſtrua & ſecundas mulierum ãrida farina cũ melle· Ad tuſſim ſiccam efficaciſſiã
Item ad cancrinas & pterugia. Succus uero articulis & naribus & morbo regio mi-
nuendęq; bili cum melle prodeſt. Itẽ contra uenena ĩter pauca potẽs. Ipſa herba ſto-
machum et excreationes pectoris purgat. Cum iride & melle urinã ciet. Cauenda
tamẽ exulceratę ueſſicę & renum uitiis. Dicit̃ ſuccus & claritatẽ oculorum adiuuare
Caſtor marrubii duo genera tradit. Nigrum & quod magis probat candidũ. In omĩ
mane ſuccum additis: ipſumq; ouum ĩfundit. Melle quis portionibus tepefactum
uomicas rumpere purgare perſanare promittẽs. Illitis etiã uulneribus a Cane factis
tuſam cum axungia ueteri.

SErpillum a ſerpẽdo putãt dictum: quod in ſylueſtria euenit in petris maxime
Satiuũ non ſerpit. Sed ad palmi latitudinem increſcit pinguius & uolitarium
et candidioribus foliis & ramis aduerſus ſerpẽtes efficax maxime centharim & ſco-
lopendras terreſtres ac marinas & ſcorpiones decoctis ex uino ramis foliiſq; fugat et
odore omnis ſi uratur & cõtra marinorum uenena pręcipue ualet capitis doloribus
Decoctum in aceto illinit̃ tẽporibus ac fronti cum roſaceo. Itẽ freneticis letargicis
contra tormina & urinę difficultates anginas uomitiones. Dragmis quattuor ex aq̃
bibitur. Ad iocinerum dolores folia obolis quattuor dãtur. Ad lienẽ ex aceto ac cru-
entas excreationes teritur in cyatis duobus aceti & mellis.

SIſimbriũ ſilueſtre a quibuſdã thymbreum appellatũ pedali nõ plus altitudine
quod in riguis naſcitur. Simile nauſturtio eſt utrunq; efficax aduerſus aculeata aĩalia
ut ſunt ſcrabrones & ſimilia. Quod in ſicco ortum eſt. Inſeritur coronis anguſtiore
folio ſeda & capitis dolorẽ. Itẽ epiphoras alii panẽ addunt. Alii per ſe decoquũt ĩ uiõ
Sanat & epinictidas cutiſq; uitia ĩ facie mulierum ĩter quartum diem noctibus im-
poſitum diebuſq; detractum Vomitiones ſingultus tormina ſtomachi diſſolutioẽs
cohibet ſiue in cibo ſumptũ ſiue in ſucco potum nõ edẽdum grauidis niſi mortuo
conceptu. Quippe & impoſitum eicit mouet urinam cum uino potum. Silueſtre et
calculos quos uigilare opus ſit excitat infuſum capiti cum aceto.

LIni ſemẽ cum aliis quidẽ in uſu eſt & per ſe mulierũ cutis uitia emẽdat ĩ facie
oculorum aciem ſucco adiuuat epiphoras cum ture & aqua aut cum myrrha ac uiõ

ſedat parotidas cum melle aut adipe aut cera ſtomachi ſolutiones īſparſum polentę
modo anginas ī aqua et oleo decoctum et cum aneſo illitū. Torretur ut aluum ſiſtat
Cęliacis et diſſentericis imponitur ex aceto ad iocineris dolores ęſtur cū uua paſſa ad
ptiſim utilissime ſemine fiunt et ligmata. Muſculoꝝ neruoꝝ articuloꝝ ceruicum
duritias cerebri mēbranas mitigat. Farina ſeminis nitro aut ſale aut Cinere additis.
Eadē cum fico cōcoquit et maturat Cum radice uero Cucumeris ſilueſtris extrabit
quęcunq; corpori ībęreant. Sic et fracta oſſa ſerpere ulcus in uino decocta probibet.
Eruptiones pituitę cum melle emēdat ungues ſcabros cū pari modo naſturtii teſtiū
uitia et ramices cum reſina et myrrba et cancrenas ex aqua ſtomachi dolores cū fęno
gręco ſextarius utriſq; decoctis ī aq̄ mulſa Inteſtinoꝝ et thoracis pnitioſa uitia cliſtere
in oleo et melle.

A Litum iners uidetut ac ſine ſapore aut acrimonia ulla unde Conuitium fęmīs
apud menandꝝ faciunt mariti. Stomacho inutilis eſt. Ventrem adeo turbat ut
Coleram faciat aliquibus. Dicitur tamē aduerſus ſcorpioēs potum e uino prodeſſe
clauis pedum. Illini itē lienibus & tempoꝝ doloribus ex oleo hippocrates menſtrua
ſiſti eo cibo putat.

M Yon in Italia non niſi a medicis ſeritur & bis admodum paucis. Duo genera
eius nobilius athamāticum uocant· Illitāq; ab athamāte inuentum. Quoniam
laudatissimū in athamante reperiatur. Foliis aneſo ſimile & caule aliquādo bipedali
radicibus multis obliquis nigris quibuſdā altis minus rufum q̄ illud. Alterum ciet
urinam in aqua potum radice trita uel decocta. Inflationes ſtomachi mire diſcutit.
Item tormina & ueſſicę uitia uuluaꝝq; articulis cū melle· Infantibus cū appio illitū
imo uentri urinas mouet.

F Oeniculum nobilitauere ſerpentes guſtatu ut diximus ſenectā exuēdo oculoꝝ
q; aciem ſucco eius reficiēdo. Vnde ītellectum eſt hominum quoq; caliginem
pręcipue eo releuari. Colligitur hic caule urgeſcente. In ſole ſiccatur inungiturq; ex
melle. Vbiq; hoc eſt laudatissimus in hyberia. E lachrymis fit & ex ſemine recenti:
fit etiam e radicibus prima germinatione īciſis. Eſt & ī hoc genere & ſilueſtre quod
alii hippomaratron alii myrſeneum uocant foliis maioribus guſtu acriore procerius
brachiali craſſitudine radice cādida. Naſcitur ī calidis ſed ſaxoſis· Dyocles aliud hip/
pomaratri genus tradidit lōgo & anguſto folio. Semine Coriandri medicinę īſatiuo
ad ſcorpionum ictus & ſerpētium ſemine in uino poto. Succus & auribus īſtillatur
Vermiculos ī his necat. Id ipſum cōdimētis prope omnibus īſeritur. Oxyporis etiā
aptissime qui & panis cruſtis ſubditur. Semē ſtomachum diſſolutum aſtringit uel
in febribus ſumptum. Nauſeam ex aqua tritum ſedat pulmonibus & iocinoribus
laudatissimū uentrem ſiſtit Cum modice ſumitur urinā excitat & tormina mitigat
totum decoctum lactiſq; defectu potū mammas replet. Radix cum typſana ſumpta
renes purgat ſiue decocto ſucco ſiue ſemine ſumpto prodeſt & hydropicis radix ex
uino cocta. Itē cōuulſis. Illiniuntur folia tumoribus ardētes calculos ueſſicę pellunt
Geniturę abundātiam cum modo hauſtum facit. Verendis amicissimū ſiue ad fo/
uendum radice cum uino decocta ſiue cōtrita in oleo illitum. Multi & ſugillatis cū
Cera liniunt & radicē in ſucco uel radice cum melle contra Canis morſum utuntur
et contra multipedē ex uino.

H Ippomaratron ad omnia uehemētius calculos pręcipuę pellit prodeſt ueſſicę
cum uino leui & fęminarū mēſtruis efficatius ī eo ſemē q̄ radix modus utroq;
quod duobus digitis trito additur ī potionē petridus qui opica ſcripſit & michon q
rizotomimenas aduerſus ſerpētes nihil hippomaratro efficatius putauere. Sane &
nicander non ī nouissimis poſuit.

C Annabis in ſyluis primū nata eſt nigrior foliis et aſperior: ſemē eius extīguere
giturā uiroꝝ dicitur. Succus ex eo uermiculos aurium & quodcunq; animal

intrauerit eiicit: sed cũ dolore capitis tantaq; uis ei est ut aquę ĩfusum coagulare eam dicatur & ideo iumẽtoꝶ aluo succurrit pota ĩ aqua. Radix cõtractos articulos emollit in aqua Cocta. Itẽ podagras & similes impetus ãbustis cruda illinitur: sed sępius mutetur prius q̃ arescat.

FErula semẽ aneto simile babet: quę ab uno Caule diuiditurr. Cacumine fęmiã putat᷑. Caules edũtur decocti: commẽdãturq; musto ac melle stomacho utiles Sin plures sumpti capitis dolores faciũt. Radix denarii põdere ĩ uini cyatis duobus bibitur aduersus serpẽtes & ipsa radix ĩponitur. Sic et torminibus medetur. Ex oleo autẽ & aceto contra sudores immodicos uel in febribus proficit. Succus ferulę aluũ sistit fabę magnitudine deuoratus. Et uiridi ferula uultui est utile: & ad omnia eius uitia ad sanguinẽ sistẽdũ decẽ grana seminis bibuntur in uino trita uel medulla· Sũt qui Comitialibus morbis dandũ putãt luna quarta usq;. vii. lingulę mẽsura. Natura ferularum murenis ĩfestissima est tacte si quidẽ ea moriũtur. Castor radicis succum & oculoꝶ claritati conferre multum putauit.

ET de carduoꝶ satu ĩter ortensa diximus: qua ꝓpter & medicinã ex bis nõ differamus. Siluestrium genera sunt duo. Vnũ fruticosius a terra statim. Alterum unicaule crassius utriq; folia pauca spinosa muricatis Cacuminibus: Sed alter florem purpuream mittit ĩter medios aculeos celeriter canescentẽ & abeũtem cũ aura. Scolimon gręci uocant: bic anteq̃ floreat cõtusus atq; exprę́ssus illito succo Allopetias replet. Radix cuiuscunq; ex aqua decocta potoribus sitim facere narratur. Stomachũ corroborat & uuluis si credimus etiam conferre aliquid traditur ut mares gignantur Ita & cbereas gallates scripsit: qui circa carduos diligentissimus uidetur. Masticatus Cardius odorẽ cõmendat oris.

ETante discessum ab ortẽsibus unam cõpositionẽ ex bis clarissimã subtexemus aduersus Venenata animalia ĩcisam lapide uersibus in limine dei ęsculapii Serpilli duum denarioꝶ põdus opopanatis et milii tãtundẽ singuloꝶ trifolii pondus denarii aneti & fęniculi seminis & anesi & apii duũ denariorũ senum e singulis generibus erui farinę. xii. bęc tusa cribrataq; uino q̃ possit excęllẽti digerũt᷑ in pastillos uictoriati pondeꝶ ex bis singulis dantur. Ex bis uini mixti cyati terni. Hac tbiriaca magnus rex Antiocus aduersus omnia uenenata usus traditur.

20

IN ORTIS SERI ET CORONAMENTA CATO iussit ĩenarrabili floꝶ maxime subtilitate quando nulli potest facilius esse loqui: quam reꝶ uaturę pingere lasciuiẽti pręserti et in magno gaudio fertilitatis tamuarie ludẽti. Quippe reliq̃ usus alimentiq; gratia genuit: Ideoq; sęcula annosq; tribuit bis flores uero odoresq; in diem gignit Magna uti palam est ad monitionem bominum quę spectatissime floreant celerrime marcessere: sed ne pictura quidẽ sufficiẽti imagini Colorum reddẽde mixturaꝶq; uarietati: siue alterni atq; multiplices ĩter se nectantur: siue priuatis geneꝶ funiculis in orbẽ ĩ obliquũ in ambitum quędam Corone per Coronas Currunt.

TEnuiores utebantur antiqui strophos appellãtes Vnde nata strophiola. Quin et uocabulum ipsum tandem inde Cõmunicatum est inter sacra & bellicos honores Coronis sibi nomen suũ uindicantibus. Cum uero e floribus fierent serta a ferendo

ſeriuę appellabantur. Quod apud gręcos quoq; non adeo antiquitus placuit. Arboꝝ
enim ramis coronari ĩſacris certaminibus mos erat. Primum uariare ceptũ mixtura
uerſicolori floꝝq; ĩuicẽ odores coloreſque accẽdere: ſicion ex ĩgenio pauſte pictoris
atq; glicere coronarię dilectę admodũ illi cum operator naturã pictura imitaretur Illa
prouocans uariaret eſſetq; certamẽ artis ac naturę quales etiam nunc extant artificis
illius tabellę atq; ĩ primis appellata ſtephane plocos: qua pinxit ipſam Idq; factum
eſt poſt olympiadẽ centeſſimam. Sic coronis e floribus receptis paulo mox ſubiere
quę uocantur ęgyptię: ac deinde hybernę cum terra flores negat ramento e cornibus
tincto paulatĩq; & romę ſubrepſit appellatio corollis inter initia ꝓpter gracilitatem
nominatis mox & corollariis poſtq̃ e lamina ęrea tenui inaurata: aut ĩargẽtata dabãtur

CRaſſus diues primus argẽto auroq; folia imitatus ludis ſuis coroãs dedit. Ac/
ceſſerunt quoq; & leniſti quos adduci ipſaꝝ coronaꝝ bonos erat ꝓpter Aethruſcos
quibus iungi niſi aurei nõ debebant puri diu fuere hi primus ĩſtituit celare eas. P.
Claudius pulcher bracteaſq; etiam phylire dedit. Semꝑ tamẽ auctoritas uel ludicro
quęſitaꝝ fuit. Nanq; ad Certamina ĩ circum per ludos & ipſi deſcedebant & ſeruos
ſuos quoſq; mittebãt. Inde illa. xii. tabulaꝝ lex. Qui coronã parit ipſe pecunia u e eiuſ
uirtus ue Ergo diuiditur ei quã ſerui equi ue meruiſſent: pecuniam partã legem dici
neõ dubitauit Quis ergo bonos ut ipi mortuo parẽtibusq; eius dũ ĩtus poſituſ eẽt
foriſue ferreretˀ ſiĩe fraude eẽt ĩpoſita. Alias ĩ uſu ꝓmiſcuo ue ludrica qdẽ erãt ĩgẽſq; et
his ſeueritas. l. fuluius argẽtarius bello puĩco ſecũdo cũ Coroã roſacea ĩter diu ꝑgula
ſua ĩ forũ proſpexiſſe dictus. Ex auctoritate ſeãtus ĩ Carcerẽ miſſus nõ ãte finẽ belli
emiſſus eſt Publius Mutianus cũ demptam marſię Coronam e floribus capiti ſuo
impoſuiſſet atq; ob id duci eum in uincula triumuiri iuſſiſſent tribunos plebis ap/
pellauit. Hęc ĩterceſſere illi aliterq̃ athenis ubi comeſſabundi Iuuenes ãte meridiem
Conuẽtus ſapiẽtiũ quoq; doctrinę frequentabãt. Apud nos exemplũ licentię huius
non eſt aliud q̃ filia diui Auguſti: cuius luxuria noctibus Coronatum. Marſiam lit/
terę illius deſcribunt. Floꝝ quidẽ Populus· Ro. honorem Scipioni tãtum adhibuit
qui ſerapio cognominabatur propter ſimilitudinẽ ſuarii cuiuſdam negotiatoris. Ob
id erat in Tribunatu plebeii admodũ gratus dignuſq; aphrycanoꝝ familia. Nec eat ĩ
bonis funeris impẽſa. Aſſes ergo cõtulit populus ac funus elocauit quaq; pręferebatˀ
flores e proſpectu omni ſparſit Et iã tũc Corone deoꝝ bonos erãt & larũ publicorũ
priuatoꝝq; ac ſepulchroꝝ & maniũ. Summaq; auctoritas pactili coronę Sutiles alio/
rum ſacris iuenimus ſollemnes cęnas tranſiere deinde ad roſalia. Eo luxuria proceſ/
ſit ut nõ eſſet gratia niſi mero folio. Vtilis mox petitis ab india & ultra indos lau/
tiſſimum quippe habetur e nardi folio eas dari aut ueſte ſerica uerſicoloris ũguẽtis
madida hunc habet nouiſſime exitum luxuria fęminaꝝ. Et apud gręcos quidem de
coronis priuatĩ ſcripſere mneſteus atq; Callimacus medici quę nocerent capiti: quo/
niam in hoc eſt aliqua ualitudinis portio in potu atq; hilaritate pręcipue odorum ui
ſurrepiẽte fallaciter ſcelerate Cleopatra ſolertia nanq; apparatu belli attiaci gratifica/
tionẽ ipſius reginę Antonio timẽte. Nec niſi pręguſtatos cibos ſumẽte fertˀ ab ore
eius luſiſſe extremis coronę floribus ueneno illitis. Ipſaq; capiti impoſita: mox pro/
cedente hilaritate ĩuitauit Antoniũ ut coronas biberet. Quis ita timeret ĩſidias. Ergo
cum ſerta inſcyphum ĩcipiẽti haurire oppoſita manu. En ego rupi ĩquit illam artem
Antoni quam tu noua pręguſtantium diligentia caues. Adeo mihi ſi poſſim ſine te
uiuere occaſio & ratio adeſt. Inductũ in cuſtodiam bibere iuſſit illico expirantẽ. De
coronis extra ſupradictos ſcripſit Theophraſtus apud gręcos ex noſtris autẽ ĩſcrip/
ſere aliqui libros anthologicon. Flores uero proſecutus eſt nemo quẽ ęquidẽ ĩueniã
nec nos nunc. s. coronas nectemus. Id enĩ friuolum eſt: ſed de floribus quę uidebũtˀ

digna memorauimus paucissima genera nostri coronamentoꝝ īter ortensa nouere:
ac pene uiolas rosasq; tantū.

ROsa nascitur spina uerius q̄ frutice in rubo quoq; proueīens illic etiā iucundi
odoris q̄uis angusti. Germinat omnis prima īclusa generoso cortice: quo mox
intumescente in uirides alabastros fastigato paulatī rubescens debiscit ac sese pandit
in calices medio sui stantis cōplexa luteos apices usus eius in Coronis prope mini/
mus est. oleo maceratur. Idq; iam a troianis tēporibus homero teste Pręterea in un/
guēta transit ut diximus per se medicas artes emplastris atq; colliriis īponitur mor/
daci subtilitate mēsaꝝ delitiis pungendis minime noxia. Contra genera eius nostri
fecere celeberrima pręnestinā & Campanā. Addidere alii milesiam: cui sit ardētissiūs
colos non excedētis duodena folia proximam ei trachiniam minus rubentem mox
albandicam uiliorē albicātibus foliis. Vtilissimam uero plurimis sed minutissimis
spinosam. Differunt enī multitudine folioꝝ asperitate leuiore colore odore pacissiā
quina folia: ac deīde numerosiora cum sit genus eius quam Centifoliā uocant quę ē
in Campania Italię: gręcię uero circa philippos: sed ibi nō suę terrę prouētu. pangēs
nanq; mons in uicino fere est numerosis foliis ac paruis. Vnde accolae transferentes
conserunt: ipsaq; plātatione proficiunt. Non autē talis odoratissima est nec cui latis/
simum maximum ue folium breuiusq;. Inditium est odoris scabritia corticis Cepio
Tiberii Cęsaris principatu negauit centifoliam ī Coronas addi pręterq̄ extremas ue/
lut ad cardines nec odore nec spetie probabilē est & quę gręca appellatur a nostris a
gręcis lichinis nō nisi ī humidis locis proueniens nec ū̄q̄ excedēs quiq; folia: uiolęq;
magnitudine odore nullo. Est & alia gręcula appellata cōuolutis folioꝝ panniculis
nec debiscens nisi manu coacta semperq; nascēti similis latissimis foliis alia fundit̄
e caule maluaceo folia olęę habēs muscetum uocāt Atq; īter has media magnitudine
autumnalis quam coroneolā appellant omēs sine odore pręter coroneolā ī rubo natā
tot modis adulteratur. Et alias uera quoq; plurimum solo pręualet. Cyrenis odora/
tissima est: ideoq; ibi unguentum pulcherimum carthagine hispanię hyemeq; tota
pręcox. Refert & cęli tēperies. Quibusdā enī annis minus odorata prouenit. Pręterea
omnis siccisq̄ humidis odoratior. Seri nec pinguibus uult neq; argillosis locis: nec
riguis Cōtenta ruris propriꝗ; ruderatū agꝝ amat pręcox Campania est. Sera milesia
nouissime tamē desinit pręnestina. Fodiūtur altius q̄ fruges. Leuius q̄ uites tardis/
sime proueniunt semine quod ī ipso Cortice ē sub ipō flore opertū lanugine. ob id
potius caule cōciso īserūtur & ocellis radicis ut harundo unū genus īseritur pallidae
spinosę longissimis uirgis quīq; folię quę gręcis altera est. Omnis autē recisione ęq;
ustione proficit translatione quoq; ut uites optime ocissimeq; prouenit surculus
q̄ternū digitoꝝ lōgitudiē aut āpliore post uergiliaꝝ occasum sata. Deīde ꝑ fauoniū
translata pedalibus īteruallis crebro circūfossa. Qui pręcorē faciunt pedali circa radicē
scrobe aqua calida infundūt germinare īcipiēte Calice.

LIlium rosę nobilitate proximū & quadā cognatione unguēti oleiq; quod lilion
appellatur & īpositum etiā maxime rosas medio decet ꝓuētu earū īcipiens. Nec ulli
floꝝ excęlsitas maior Interdum cubitoꝝ trium languido semp collo & nō sufficiēte
capitis oneri. Candor eius eximius foris strictus & ab angustis ī latitudinē paulatī
se se laxantis effigie calati resupinis ꝑ ambitum labris tenuiq; filo & semine stātibus
ī medio crocis. Ita odor colorq; duplex ut alius calcis staminis differētia angusta. In
unguēti uero oleiq; usu & folia nō spernūtur. Est flos nō dissimilis illi in herba quā
conuoluolum uocant nascens per fructeta nullo odore nec crocis ītus cādorē tantum
referens ac ueluti rudimētum naturę lilia facere cōdiscentis. Alba lilia Iisdē omībus
modis seruitur quibus rosa & hoc amplius lacbrima sua ut hipposelinū Nihilq; est
fęcundius una radice quīquagenos sępe emittēte bulbos Est & rubens lilium: quod

greci crinon uocāt alii florem eius cynorodon laudatissimum ī āthiochia ac laodicia syrię mox in phaselide. Quartū locū obtin& in Italia nascens. Sunt & purpurea lilia aliquādo gemino caule Carnosiore tantū radice maiorisq; bulbi sed unius narcisum uocant huius alterum genus flore candido calice purpureo. Differentia a liliis est et hęc quod narcisis in radice folia īsunt probatissimis in lycię mōtibus. Tertio generi cętera eadē calix herbaceus. omnes serotimi post arctuų enī florēt: ac per equinoctiū autumnum. Inuēta est in his & ratio in serendi mōstrificis hominū ingeniis. Colliguntur nāq; mēse Iulio scapi arescentes liliis quę suspendūtur ī fumo. Deīde nudātibus se nodulis in fece nigri uini uel gręci mēse martio macerātur ut colorē accipiāt atq; ita in scrobiculis seruntur eminis fecis circūfusis. Sic fiunt purpurea lilia: mirųq; ita tangi aliquid ut nascatur infectum.

VIolis honos proximus earumq; plura genera purpurę lutę albę plantis omēs ut olus satę ex eis uero quę sponte apricis & matris locis proueniunt purpurę latiore folio statim ab radice carnosa exeunt: quę sole gręco nomine a cęteris discernuntur appellatę hiacynthi & ab his hiacynthina uestis. Sed satiuis maxima auctoritas luteis genera his tusculana & quę marina appellatur folio aliquanto latiore sed minus odorato. In totum uero sine odore minutoq; folio calatiana minus autumni Cęterę ueris.

PRoxima ei calta est cōcolori amplitudine. Vincit numero folioų marinā quįq; folia nō excedētē. Eadē odore superatur. Est. n. grauis calta Nō leuior ei quam scopam regiam appellant quod folia eius oleant nō flores. Bachar quoq; radicis tātū odorate ē: a quibusdā nardum rusticum appellatum unguēta ex ea radice fieri solita apud antiquos Aristophanes priscę Comoedię poeta testis est: Vnde quidam errore falso barbaricam eā appellāt. Odor ei cinnamomo proximus Gracili solo nec huido prouenit. Simillimum & cōbretum appellatur folioų exilitate usq; in fila extenuata & procerius q̄ bachar hęc sunt tātum. Sed eorum quoq; error corrigēdus ē qui bachar nardum rusticum appellauere. Est enī alia herba sic cognominata quam gręci asaron uocant: cuius spetiem figurāq; diximus ī nardi generibus: quinimo asaron Inuenio uocitari: quoniā in Coronas nō addatur.

CRocum siluestre optimum serere in Italia minime expedit ad scripula usq; singula areis decoquētibus. Seritur radicis bulbo. Satiuum latius maiusq; & nitidius: sed multo leuius degenerans: sed ubiq; nec fęcundum etiā cyrenis ubi semper flores laudatissimi. Prima nobilitas Cylicio Croco & ibi ī Corico mōte. Deīde lytię olympo mox Centuripino Sicilię. Aliqui flegręo secūdū locum dedere. Adulterat̄ nihil ęq; probatio sinceri si imposita manu crepitat ueluti fragile. Humidum enim quod euenit adulterationes edit. Altera ꝓbatio Si manu prolata ad ora leuiter faciē oculosq; mordeat. Est per se genus satiui blādissimū uulgo: cum sit mediocre dyaleucon uocant. Contra cyrenaico uitium quod omni croco nigrius est & celerrime marcessit. Optimum ubicūq; quod pinguissimū & breuibus capillis Pessimū uero quod situm redol&. Mutianus auctor est ī lycia anno. vii. aut. viii. trāsferri in locum subactum atq; ita degenemus renouari· Vsus eius ī Coronis nusq̄ Herba enim est folio angusto pene ī capillamēti modum: sed uino mire cōuenit pręcipue dulci tritū & ad theatra replēda: flor& uergiliarū occasu paucis diebus folioq; florē uir&. Bruā colligitur· Siccatur umbra melius Etiam hyberna carnosa & illi radix uiuatior q̄ cęteris. Gaudet calcari & atterri pede quo melius ꝓuenit. Ideo iuxta semitas ac fontes lętissimū. Troianis tēporibus iā erat honos & hos certe flores homerus tres laudat lothon Crocon hiacynctū. Omiūm autem odoramētorum atq; adeo herbaų differentia est ī Colore & odore & succo odoratus. Sapor raro ulli nō amarus e cōtrario dulcia raro odorata. Itaq; uina odoratiora mustis & siluestria magis omnia satiuis. Quorūdam odor suauior e longinquo propius ad motus hebetatur ut uiolę. Rosa

recens a longinquo olei ſicca propior. Omnis autē uerno tēpore acrior & matutinis.
Quicquid ad meridianas horas die uergit hebetatur. Nouella quoq; uetuſtis miūs
odorata. Acerrimus tamē odor omīum ęſtate media. Roſa & Crocū odoratiora cum
ſerenis diebus legūtur & omnia ī calidis magis q̄ in frigidis. In ęgypto tamē mīme
odorati flores quia nebuloſus et roſtidus aer ē. A nilo flumine quorūdam ſuauitati
grauitas īeſt. Quędā dum uirēt nō olēt propter humorē nimiū ut buceros quod eſt
fęnum gręcū Acutus odor non omniū ſine ſucco eſt ut uiolę roſę croco: quę uero ex
aquatis ſucco carēt eorum omniū odor grauis ut ī lilio utriuſq; generis. Abrotanum
& amaracum acres habent odores. Quorūdam flos tātum Iucūdus. Reliquę partes
ignauę ut uiolę ac roſę. Ortēſium odoratiſſima quę ſicca ut ruta mēta apium & quę
in ſiccis naſcuntur. Quędā uetuſtate odoratiora ut Coconea. Eadēq; decerpta q̄ ī ſuiſ
radicibus: quędā non niſi defracta aut ex attritu olent. Alia nō niſi detracto cortice.
Quędam uero nō niſi uſta ſicut tura myrrhęq; flores triti omēs amariores q̄ intacti
Aliqua arida diutius odorē cōtinent & melli lotbos. Quędā locū ipſum odoratiorē
faciunt ut Iris Quī & arborē totā cuiuſcūq; radices attingit heſperiſq; noctu magis
olet Inde nomine īuento animalium nullū odoratum niſi ſi de pātheris q̄ quod di-
ctum eſt ſi credimus. Illa quoq; nō omittenda differētia eſt & odoratoꝝ multa nihil
attiēre ad Coronamēta ut irim atq; ſaluincam: q̄q̄ nobiliſſimi ſit odoris utraq;. Sed
Iris radice tātum Cōmendatur unguētis aut medicinę naſcens laudatiſſima ī Illirico
& ibi quoq; nō ī maritimis. ſed ī ſilueſtribus drinonis & narone proxima ī macedo-
nia lōgiſſima hęc & candicās & exilis. Tertiū locum habet aphricana āpliſſima īter
omnes guſtuq; amariſſima. Illyrica quoq; duoꝝ geneꝝ eſt. Raphanitis a ſimilitudiē
quę & melior rizotonio ſub rufa optima quę ſternutamēta tractatu mouet caulem
habet cubitalem & rectum floret diuerſicoloris ſpetie ſicut arcus cęleſtis. Vnde et
nomē non īprobatur. Et piſidica & foſſuri tribus āte mēſibus mulſa aqua circūfuſa
hoc ueluti placamēto terrę blādiuntur circūſcripta mucrone gladio ue triplici & cū
legerint eā protinus ī cęlum attollūt. Natura eſt feruens tractataq; puſtulas ambuſti
modo facit pręcipitur āte omnia ut caſti legāt. Teredines nō ſicca modo: ueꝝ etiam
ī terra celerrime ſentit. Optimum āte Irinum leucadę & elydę ferebant̃. Iampridem
enī ſeritur & nunc & pamphylia: ſed cylitiū maxime laudatur atq; ſeptētrionalibus

SAluinca folioſa quidā eſt ſed breuis & quę necti non poſſit. Radici numeroſe
cohęret herba uerius q̄ flos dēſa ueluti manu prēſſa: breuiterq; ceſpes ſui generis pā-
nonia hanc gignit & norica alpiūq; aprica urbiū eporida tāte ſuauitatis ut metallū
eſſe cęperit ueſtibus īterponi eā gratiſſimū. Sic et apud gręcos polion herbā inclitam
muſei & heſiodi laudibus ad omiā utilē prędicātium: ſupq; cętera ad famā & digni-
tates prorſuſq; miram ſi modo ut tradunt folia eius mane cādida meridie purpurea
ſole occidēte cerulea aſpiciūtur. Duo genera eius Campeſtre maius et ſilueſtre quod
minus eſt. Quidā teucrion uocāt folia Canis hominis ſimilia a radice ꝓtinus nunq̄
palmo altiora Et de odoratis floribus ſatis dictū. In q̄bus ūguēta uiciſſe naturā gau-
debunt.

LVxuria ueſtibus quoq; prouocauit eos flores qui colore commendantur hos
animaduerto tres eſſe principales rubētem in cocco quia roſis migrante grati
nihil traditur aſpectu et in purpuras tyrias dilaphaſq; aut laconicas. Alium ametiſtō
qui uiola & ipſe in purpureū quēq; hiacyntinū appellauiūs. Genera eius tractauiūs
in ſpeties multas ſeſe ſpargētia. Tertius eſt qui ꝓprie conchilii īteligit̃ multis moiſ
Vnus in helio trophio & ī aliquo & his pleꝝq; ſaturatior alius ī malua ad purpurā
inclinans. Alius in uiola ſerotina conchilioꝝ uegetiſſima paria nunc componunt̃ et
natuta atq; luxuria depugēte lutei. Video honorē ātiqſſimū in nuptialibus flameis
totū fęminis cōceſſum et fortaſſis ideo nō numerari īter principales: hoc ē Comuneſ

maribus ac fęminis: quoniã societas principatũ dedit. Amarãto nõ dubie uincimur
Est autẽ spica purpurea uerius q̃ flos aliqs & ipse sine odore Miꝝ in eo gaudere de/
cerpi & lętius renasci prouenit augusto mẽse durat in autumnũ. Alexãdrino palma
qui decerptus asseruatur mireq; postq̃ defecere cũcti flores madefactus aq̃ reuiuiscit
et hybernas coronas facit summa natura eius ĩ nomine est appellatio quoniam non
marcescit in noĩe est & colos. Itẽ olocrysi õnes autẽ hi flores non fuere in usu Alex/
andri magni ętate: quoniã ꝓximi a morte eius auctore siluere de illis quo maĩfestũ
est postea placuisse. A gręcis tamẽ repertos quis dubitet Non aliter Italia usurpante
nomina illoꝝ. At hercules petelio ipsa nomẽ imposuit autũnali circa uepręs nascẽti
et tantum colorẽ Cõmendat qui est rosę siluestris folia parua quina. Mirumq; in eo
flore ĩflecti Cacumẽ & nodis ĩtorto folia nasci paruo calici ac uersicolori luteũ semẽ
includẽte. Alii & bdelio pastillicãtibus quinquagenis quinis barbulis coronantur.
Pratenses hi flores ac sine usu & ideo pleriq; sine nominibus: quin & his ipsis alii
alia uocabula ĩponunt. Chyrisotome siue chrisitis non habet latinam appellationem
palmi altitudine est Comãtibus fulgore auri corymbis radice nigra ex austero dulci
in petrosis opacisq; nascens.

ET fere peractis odoꝝ celeberrimis transeat oratio ad eas Coronas quę uarietate
sola placent. Duo eaꝝ genera quãdo alię flore cõstant alię folio. Florem esse dixerim
genistas. nanq; et his decerpit᷑ luteus. Item zizipha quę & Cappadotia uocãtur. his
odoratus similis oleaꝝ floribus in uepribus nascitur Ciclaminum de quo plura ali/
as. Flos eius colosinus in Coronas admittit᷑ Folia in miliacis coronamẽtis se dedere
coronęq; eaꝝ obtinent prĩcipatũ: de quibus in fruticum loco abunde diximus. Sũt
et alia genera nominibus gręcis indicanda quia nostris maiore ex parte his nomen
clare defuit cura & pleraq; eoꝝ in exteris terris nascuntur nobis tamen consectanda:
quoniam de natura sermo est nõ de Italia. Ergo in Coronamẽta folia uenere melo/
trum spirea thriganum cenecoron quod casiam hyginus uocãt & quod cunilaginem
conizaxa melysophillum quod apiastrum meliloton quod sertulã campanam uoca/
mus. Est enim in Campania italię laudatissima a gręcis in summo mox calcidica &
Cretica. Vbicunq; uero asperis & siluestribus nata. Coronas ãtiquitus factitatas In/
dicio ẽ nomẽ sertulę quod occupauit odor eius Croco uicinus. Est & flos ipsa cana
placet maxime foliis breuissimis atq; pinguissimis. Folio coronante & trifoliũ Tria
eius genera ĩfantes uocãt gręci Alii spalcion maiore folio quo utunt᷑ Coronarii. Al/
terum acuto oxitriphilon. Tertiũ ex õnibus minutissimũ ĩter hęc. Neruosi cauliculi
quibusdã ut marato hippomarato miopono utunt᷑ & ferulis & Corymbis & hederę
flore purpureo · ẽ & ĩ alio genere eaꝝ siluestribus rosis slĩs. Sed ĩ his quoq; colos tãtũ
delectat. Odor autẽ abest. Et gneori duo genera nigri atq; candidi hoc & odoratum
Ramosa ambo florent post aequinoctium autumni.

TOtidẽ & origano ĩ Coronamẽti speties. Alterius enĩ nullũ semẽ Id cui odor ẽ
Creticum uocatur. Totidẽ & thymi candidũ ac nigricans. Flor& autẽ Circa solsticia
cũ & apes decerpunt & auguriũ mellis est prouẽtu enĩ sperãt ãpiarii large florescẽte
eo lęditur Imbribus amittitq; florem. Semẽ thymi nõ potest deprębendi cũ origani
per quã minutum nõ tamen fallat Sed quid ĩterest occultasse id naturam in flore ipõ
intelligitur: sataq; eo nascitur: sed quid nõ temptauere homines. Mellis attici ĩ toto
orbe summa laus existimatur. Ergo translatus est ex attica thymus & uix flore uti
docemur satu Sed alia ratio naturę obsistit non durante Attico thymo nisi in afflatu
maris. Erat quidẽ hęc opinio antiqua in omni Thymo: Ideoq; non nasci in archadia
Tunc oleam nõ putarent gigni nisi ĩtra. xxx. stadia a mari thymo quidẽ nunc etiam
lapideos cãpos ĩ prouĩtia narbonẽsi refertos scimus hoc pene solo redditq; lõgiquis

regionibus pecudum milibus Conuenientibus ut thymo uescantur. At conixe duo genera ī Coronamētis mas & fęmina. Est differētia in folio. Tenuis fęmine etiā cō/strictius angustiusq; Imbricatus mas & ramosior Flos quoq; magis splendet eius serotinus utriq; post arctuꝝ. Mas odore grauior fęmina acrior & ideo cōtra bestiarū morsus aptior folia fęmiē mellis odorē habēt: et masculi radix a quibusdā libanotis appellatur: de qua diximus & tantū folio coronāt. Iouis flos amaracum emerocalles abrotanum beleniū sisymbrium serpillum omia surculosa rosę modo Colore tātum plac& Iouis flos odor abest sicut & illi qui gręce flos uocatur & ramis autē & folio odorata sunt excepta serpillo. Helenum e lachrymis belenę dicitur natū: & ideo in belena Insula laudatissimum. Est autē frutex humi se spargēs dodrātalibus ramulis folio simili serpillo. Abrotanū iucundi odoris & grauis. Est autē flos aurei coloris uacuum sponte prouenit Cacumine suo se propagat. Seritur autē semine melius q̄ radice· Aut surculo. Semine quoq; non sine negotio plantaria transferuntur. Sic & adonium utrunq; ęstate Salsiora enī admodum sunt & sole nimio lęduntur: sed ubi conualuere irritę uice fruticant. Abrotano simile odore leucanthenum est flore albo foliosum.

AMaracum diocles medicus & siculageus appellauere quod ęgyptus & syria sampsutū. Serit᷑ utroq; genere & semine & ramo uiuacius prędictis & odore melius copiosum amaraco ęq; q̄ abrotano semē. Sed abrotaō radix una & alte descē/dens. Cęteris ī summo terrę leuiter hęrens. Reliquoꝝ satio autumno fere īcipiente: necnō & uere quibusdā locis quę umbra gaudēt & aqua ac fimo. Nictegręton inter pauca miratus est Democritus coloris hygini folio spinę: nec a terra se attollentem. Pręipuā in Gedrosia narrant erui post ęquinoctium uernum radicitus. Siccaturq; ad lunā. xxx. diebus ita lucere noctibus magos parthorumq; reges qui uti hac herba ad uota suscipiēda eandē uocari chenamchen: quoniā anseres a primo aspectu eius ex/pauescant. Ab aliis metalopa: quoniā e lōginquo noctibus fulgeant. Mellylothos ubiq; nascitur laudatissima tamē in attica. Vbicūq; uero recens nec candicās et Croco q̄ simillima: q̄q̄ in Italia odoratior & candida. Floꝝ prima uer nuntiantium Viola alba tepidioribus uero locis etiam hyeme emicat postea quę lilia appellatur & pur/purea proxime flameon quę & floxos uocatur siluestre dumtaxat Cyclaminum bis anno uere & autūno ęstates hyemesq; fugit. Seriores supradictis aliquādo narcisus et lilium transmaria & in Italia quidē ut diximus. Rosam uero in gręcia tardius etiā num a nemone. Est autē hęc siluestriū bulboꝝ flos Alia q̄ quę dicetur ī medicinis sequitur ęnanthe & melanthū & ex siluestribus helyochrisos. Deinde alterū genus anemones quę thimonia uocatur post hanc gladiolus comitatus hiacynto nouissiē rosa eadē quę prima deficit excepta satiua. Cęterū hiacynthus maxime durat et uiola alba ęnāte sed hęc ita si deuulsa crebro prohibeatur In seminibus renascitur locis te/pidis odor idē ei qui germinātibus uuis atq; inde nomē hiacynthū comitat᷑ fabula duplex luctum pręferens eius quē apollo dilexerat: aut ex aiacis cruore editi Ita dis/currentibus uenis ut gręcaꝝ litteraꝝ figura ea legatur īscripta. Helyochrisos florem habet auro similem folium tenue cauliculū quoq; gracilē sed durum hoc coronare se magi si et unguēta sumātur ex auro apyron uocant ad gratiam quoq; et uitę gloriā ptinere arbitratur. Et uerni quidē flores hi sunt. Succedūt illis ęstiui. Sūt etiā uerni flores lychinis et Iouis flos et alteꝝ genus lilii. Itē typhion et amaracus quē phrygi/um maxime cognomināt semē maxime spectabilis postios duo genera eius unum cui flos hiacynthi ē. Alteꝝ candidius qui fere nascit᷑ ī tumulis: quoniā fortius durat et Iris ęstate flores abeunt et hi marcescunt: alii rursus subeūt autumno. Tertiū geūs lilii et crocon et orsin ī utroq; genere unū hebes Alteꝝ odoratum primis omia Im/bribus emicantia Coronarii quidem et spinę flore utūtur: quippe cum spinę albae cauliculi magis sint īter oblectamēta quoq; gulę cōdiant᷑ hic est trāsmaria ordo florū

In italia uiolis ſuccedit roſa huic īteruenit liliū roſam cyanis excipit cyanū amarātus uita peruica ſemp uiret in modum lilii e foliis geniculatim circūdata tapiaria herba. Inopia tamē floꝝ aliquādo ſupplet hęc a gręcis camedaphne uocatur uita lōgiſſima uiolę albę trimatu. Ab eo tēpore degenerat roſa & quīquennium pręfert nō reciſa nec adulta. Illo enī modo Iuueneſcit. Diximus & terrā referre plurimū Nā ī ęgypto ſine odore hęc omnia tātumq; myrtis odor pręcipuus. Aliqui etiam binis menſibus antecedit germinatio omiūm. Roſaria a fauonio foſſa oportet eſſe Iterūq; a ſolſticio id agendum ut intra id tempus purgata ac pura ſint.

VErum ortis coronamētisq; maxime aluearia & apes conueniunt. Res pręcipui quęſtus compendiiq; cū fauet haꝝ ergo cauſa oportet ſerere thymum apiaſtrū roſam uiolas lilium cythiſum fabā eruiliam Curulā papauer Conizam Caſiam melilothū meliſophylum ceryntham. Eſt autē cyrintha folio candido incuruo cubitalis Capite concauo mellis ſuccum habentem hoꝝ florū auidiſſime ſunt atq; etiā ſinapis quod miremur cū oliuę florē ab his nō attingi cōſtet. Ideoq; hanc arborē procul eē melius ſit cum aliquas q̄ proxime ſeri cōueniat quę & uolantiū examiā inuitent nec lōgius abire patiātur. Cornum quoq; arborē caueri oportet Nam flore eius deguſtato aluo cōcitata moriūtur. Remediū ſorba cōtuſa e melle prębere his uel uri. Nam hominū uel boum aut grana punici mali amineo uiō cōſpsa ad geniſtas circum ſeri alueariis gratiſſimum eit. Mirum eſt dignumq; memoratu de alimētis quod cōperi. hoſtilia uicus alluitur pado huius īquilini pabulo circa deficiente imponunt nauibus aluea-ria noctibus quę ad quina milia paſſuum contra ortum naues ſubuehūtur. Egreſſe luce apes paſteq; ad naues quotidie remeāt mutātes locū donec pōdere ipſo preſſis nauibus plena aluearia intelligātur reuectisq; eximuntur mella.

ET in hiſpania mulis prouehunt ſimili de cauſa tātū ꝙ pabulum refert ut mella quoq; uenenata fiant heraclie in pōto quibuſdā annis pniciosiſſima exiſtūt ab Iiſdē apibus facta. Nec dixere auctores e quibus floribus ea fierent. Nos tamē trademus quę cōperimus. Herba eſt ab exitio Iumentorū quidē: ſed pręcipue capraꝝ appellata ego lethron huius flore cōcipiunt noxium uirus aquoſo uere marceſcentis. Ita fit ut non omnibus annis ſentiatur hoc malum uenenati ſigna ſunt quod omnino non denſatur quod color magis rutilus eſt. Odor alienus ſternutamēta ꝓtinus mouens quod ponderoſius ī noxio qui edere abiiciuntq; ſe humi refrigerationem quęrētes. Nam & ſudore diffluunt. Remedia ſunt multa quę ſuis locis dicemus. Sed quoniā ſtatim repręſentari aliqua in tantis īſidiis oportet. Mulſum uetus e melle optimo et ruta. Sallamēta etiam ſi reiciātur ſumpta crebro. Certūq; id malum per excrementa ad canes etiam peruenire ſimiliterq; torqueri eos. Mulſum tamen ex eo ueteratū ex eo innocuum eſſe conſtet & fęminaꝝ cutē nullo melius emēdari cū coſto ſugillata et cum aloę. Aliud genus mellis ī eodē ponti ſitu quod gētes annonum ab īſania quā gignit menomenon uocant. Idq; exiſtimatur cōtrahi flore rhododēdri: quo ſcatent ſyluę. Genſq; ea cum ceram ī tributa romanis pręſtet. Mel quoniam exitiale eſt non pendit. Et in pſide & in mauritania Cęſarienſi getulię contermina maſilis uenenati faui gignūtur. Quidāq; ad partē quod nihil eſſe fallacius poteſt niſi quod liuore de-pręhenduntur. Quid ſibi uoluiſſe naturā his arbitremur inſidiis: ut ab hiſdē apibus nec omnibus annis fierent: aut non totis fauis. Parum enī erat genuiſſe rem in qua Venenum facillime daretur. Etiam ne hęc ipā in melle tot animalibus dedit. Quid ſibi uoluit niſi ut cautiorē minus q̄ auidum facer& hominē. Non enī melli: ſed api-bus iam cuſpides dederat & quidē uenenatas Remedium aduerſus utiq; has non differendo. Ergo maluę ſucco aut folioꝝ hederę perūgi ſalutare ē uel percuſſos ea bi-bere. Mirum tamē eſt uenena portātes ore fingēteſq; ipſas non mori: niſi quod illa

domina rerũ omnium hanc dedit repugnantiam apibus: sicut cõtra serpẽtes psillis marsisq; inter homines.

ALiud ĩ Creta miraculum mellis mons est carnia nouem milium passuũ ãbitu: Intra quod spatium musce nõ reperiũt᷑. Natũq; ibi mel nusq̄ attigũt hoc expimẽto singulare medicamẽtis exigitur. Aluearia orientem ęquinoctialẽ spectare conuenit. Aquilonẽ euitent: nec fauonium minus. Aluearia optima cortice secunda ferula ter/tia uimine. Multi & e speculari lapide fecere ut opãtes intus spectarent. Circumlini aluearia fimo bubulo utilissimum operculum. A tergo esse ambulatoriũ ut ꝓperan/tius intus sit prospectus. Aut si sterilis opatio ne desperatione curam abiiciant. Id paulatim reduci fallente operis incremẽto Aluearia hyeme stramẽto operiri Crebro suffiri maxime fimo bubulo. Cognatum hoc his ĩnascentes bestiolas necat Araneos papiliones: terredines: apesq; ipsas excitat. Et araneoꝝ quidem exitium facilius. Est papilio pestis maior lucernis tollitur uero cum maturescit malua noctu Interlunio Cęlo sereno accẽsis ante aluos ĩ eam flamam sese ingerunt Si cibus deesse sentiatur apibus uuas passas siccasue ficosq; tusas ad fores earũ posuisse Conueniet. Itẽ lanas tractas madẽtes passo aut defruto aqua mulsa Gallinaꝝ etiã crudas carnes. Quibusdã & ęstatibus Idẽ cibi pręstandi cum siccitas continua floꝝ alimẽta negat. Alueorum cũ mel eximitur illiniri oportet exitus mellisophilo aut genista tritis aut medias alba uitę pręcingere ne apes diffugiant. Vasa mellaria aut fauos lauari aqua precipiũt hac decocta fieri saluberrimũ acetũ.

CEra fit expręssis fauis: sed ante purificatis aqua ac triduo ĩterebris siccatis quar/to die liquatis igni ĩ nouo fictili aqua fauos tegẽte. Tunc sporta colatis rursus in eadẽ olla coquitur cera cum eadem aqua Excipiturq; alia frigida uasis melle circũ/litis. Optima quę punica uocat᷑ proxima q̄maxime fulua: odorisq; mellei pura na/tione autẽ pontica quam cõstare ęquidẽ miror inter uenenata mella. Deinde Cretica Plurimum enĩ expyopoli habet: de qua diximus in natura apum. Post has Corsica quoniam ex busso fit & habere aliquãtam uim medicaminis putatur punica fit hoc modo uentilatur sub cliuo sępius cera fulua. Deinde feruet in aqua marina ex alto petita addito uitro. Inde lingulis hauriũt florẽ .i. candidissima quęq; transfundũtq; in uas: quod exiguum habeat frigide & rursus marina decoquit separatim. Dehinc uas ipsum anteq̄ refrigescat· Et cum hoc ter facere iuncea crate sub cliuo siccant sole lunaq;. Hęc enĩ candorẽ facit: si sic siccatur & ne liquefaciãt protegunt tenui linteo. Candidissima uero fit post ĩsalationẽ etiamnum recocta. Punica medicinis utilissiã Nigrescit Cera addito chartarum Cinere: sicut ancusa admixta rubet & uariosq; in colores pigmẽtis trahitur ad edendas similitudines & ĩnumeros mortalium usus. parietumq; etiã & armoꝝ tutelam. Cętera de melle apibusq; in natura eaꝝ dicta sunt Et ortorũ quidẽ fere omnis peracta ratio est.

SEquuntur herbę sponte nascentes: quibus pleręq; gentiũ utũt᷑ ĩ cibis maxiẽq; ęgiptus. Frugũ quidẽ fertilissima: sed ut prope sola his carere possit tãta est ciborum ex herbis abundantia in Italia paucissimas nouimus fraga tampnum ruscam battĩ marinam battim ortẽsiam quas aliqui asparagum uocant gallicũ pręter has pastina/cam protẽsem lupum salutarium eaq; uerius oblectamẽta q̄ cibos. In ęgipto nobilis/sima est colocassia: quĩ cyamon aliqui uocant hanc e nilo metunt Caule cum coctus est harenoso in madẽdo Thyrso autẽ qui ĩter folia emicat spectabili latissimis foliis etiam si arboreis cõparentur ad similitudinem eoꝝ quę personata ĩ nostris manibus uocamus. Adeoq; nili suis dotibus gaudẽt ut ĩplexis colocasię foliis ĩ uariam spetiẽ uasorũ potare gratissimum habeãt. Seritur iam hęc in Italia & in ęgypto.

PRoxima auctoritas Cicorio est: quod diximus ītubum erraticum Nascit᷑ post uergilias. Flor& particulatī. Radix ei lēta quare etiam ad uincula utuntur illa.

ANtalium longius e flumine nascitur mespili magnitudine & rotunditate siē nucleo sine cortice folio cyperi mandunt igni cōparatū. Mandūt & ҫtum cui pauca folia Verum radix magna arcbindҫ quidē & aratos babent radices ramosas ac multiplices: nec folium nec berbā ullā: aut quicq̄ aliud supra terrā babent. Reliqua uulgarium in cibos apud eos berbarum nomina cādralia bippocaris Caucaris ātriscum scandix quҫ ab aliis tragopagon uocatur foliis Croco simillimis.

PArtenium tbrinum Corcorus & ҫquinoctio nascentes apacbe adimopos quā epipetron uocāt quҫ nunq̄ flor&. At e cōtrario apace subinde marcescēte flore emittit alium tota byeme toto uere usq; in ҫstatē. Multas prҫterea ignobiles babēt. Sed maxime celebrant gnecon Italiҫ ignotam. Ipsis autē oleo non cibo gratā boc faciunt ex semine eius. differētia prima siluestris & satiuҫ. Siluestriū duҫ speties una mitior est similis caule tamē rigido. Itaq; & foliis ātiqui utebātur ex illis quare quidē atraillide uocant. Semē eius candidum & grāde amarum altera birsutior torosior caule et qui pene bumi serpat minuto semine. Aculeatoꝝ bҫc est generis quoniā distīguēda sunt & genera. Ergo quҫdā berbaꝝ spinosa sunt & quҫdam sine spinis. Spinosarum multe speties. In totū spina est asparagus scorpio nullum enī folium babet. Quҫdā spinosa foliata sunt ut carduus eringi glicoriza urtica. His enī omnibus foliis inest aculeata mordacitas. Aliqua & secundum spinam babēt folium ut tribulus & anoīs quҫdam in folio non babēt & in caule babēt ut pbeos quod aliqui stoecbon appellauere bippopales spinis geniculatim tributa proprietas quod & fructū spinosum babet. Ex omnibus bis generibus urtica maxime noscitur aceptabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus sҫpe altior binis cubitis.

PLures eius differētiҫ. Siluestris quam fҫminā uocant mitiorq; & ī siluestri quҫ dicitur Camina acrior caule quoq; mordaci fimbriacis foliis quҫ uero etiam odorem fundit berculanea uocatur semē omnibus copiosum nigrū. Mirum sine ullis spiāꝝ aculeis lanuginē ipsam esse noxiā: & tactu tatum leui prurītū pustulasq; confestim adusto similes existere. Notum est & remedium olei sed mordacitas nō protinus cū ipsa berba gignitur: nec nisi solibus roborata. Incipiens quidē ipā nasci uere nō ignota multis etiam in cibo religiose est ad pellēdos morbos totius anni. Siluestrium quoq; radix omnem Carnē teneriorem facit simul cocta quҫ īnoxia est morsu carēs lamiū uocat᷑. De scorpione dicemus īter medicas.

CArduus & folia & caulē spinosas lanugines babet. Itē acbora leucātos caldenecos poliacantbos conopigos belysenes colimos cbameleon in foliis non babet aculeos Est & quҫ illa differētia quod quҫdā ī bis multicaulia ramosaq; sunt ut Carduus uno autē caule ne ramosum gneos. Quҫdā Cacumine tantum spinosa sunt ut eringi. Quҫdam ҫstate florent ut terralis & elixenes.

COlimos quoq; flor& sero & diu Acrona colore tantum ruffo distinguitur & pinguiore succo. Idē erat tractilis quoq; nisi cādidior esset ·erat Atractilis nisi sanguineū succum funderet. Qua decausa pbonos uocatur a quibusdam grauis etiam odore sero maturescēte semine nec ante autumnum: q̄q̄ id de omnibus spinosis dici possit. uerum omnia bҫc & seminҫ & radice nasci possunt.

SColimos carduorum generis ab bis distat quod radix eius uescenda est decocta mirumq; sine īteruallo tota ҫstate aliud flor& ī eo genere aliud cōcipit: aliud parturit

HAculei arescẽte folio desinũt pũgere.
Elsine rara uisu est. neq; ĩ omnibus terris a radice foliosa. Ex qua media ueluti malum extuberat cõtectum sua fronde huius uertex summus lachrymam contin& iucundi saporis achanticen masticen appellatã.

ACtatos quoq; in Sicilia tantum nascitur suę proprietatis & ipsa in terra serpũt. Caules e radice missi lato folio & spinoso caules uocant. Cactos nec fastidiunt in cibis inueteratos.

VNum caulẽ rectum habẽt quem thenica uocãt eiusdẽ suauitatis: sed uetustatis impatiẽtem. Semẽ ei lanuginis quem pappon uocant. Quo detracto e Cortice teneritatis similis cerebro palme est. Vocaturq; ascalia.

TRibulus non nisi ĩ palustribus nascitur dirares. Alibi iuxta nilum & strimonẽ amnes. Excipitur in cibis ĩclinatus in uadum folio ad imaginẽ ulmi pediculo lõgo At in reliquo orbe genera uĩci cerule folio altero aculeata hic & serius flor& magisq; sępta obsidet uillaꝝ. Semẽ ei rotundis nigrum ĩsiliqua: alteri harenaceũ spinosum etiam num. Aliud genus anonis in ramis enĩ spinis habet. Opposito folio rutę silĩ toto Caule foliato in modũ Coronę sequitur arata frugibus ĩimica uiuaxq; pręcipue Aculeatarum caules aliquarũ per terrã serpũt percerpunt ut eius quam corronoprũ uocant e diuerso stans ancusa ĩficiendo ligno cęterisq; radices apta est ante mitioribus anthemis & phylanthos & anemone: et apace uel caule foliata est crepis & latos differentia foliorum & hic quę ĩ arboribus breuitate pediculi ac lõgitudine angustis ipsius foliis amplitudine iam uero angulis incisuris odore flore diuturnior hic quibusdam per partes florẽtibus ut ocimo helyotropio apacheonochite.

MVltis inter haec aeterna folia sicut quibusdam arborum. In primisq; helyotropio adianto folia. Aliud rursus spicatarũ genus ex quo est stancops Allopecuros sellopiros: quã quidã ortigẽ uocant alii plãtaginẽ de qua plura dicemus ĩter medicas fexilis ex his allepecuros spicã habet mollem & lanuginẽ dẽsam nõ dissimilem uulpium caudis. Vnde ei nomẽ proxima ei est & stellopyrus nisi quod illa particulatĩ floret. Cycorion & similia circa terrã folia habent Germinãtibus ab radice post uergilias. Perdicium quam ęolię gẽtes: et ęgyptii edunt: cui nomẽ dedit auis id maxime eruens crassas plurimasq; habet radices. Itẽ orynthogale Caule tenero candido semipedali radice bulbosa molli tribus aut. iiii. agnatis. Coquitur in pulte. Mirum lothõ herbã & ęgylopan nõ nisi post ãnum e semine suo nasci. Mira et anthemidis natura quod a summo florere ĩcipit cum cęterę omẽs quę particulatim florẽt ab ima sui pte incipiant. Notabile & in lappa quę adharescit quod in ipsa flos nascitur nõ euidens sed intus occultus & ĩtra se semina uelut animalia que in se pariunt. Circa opuntem herba est etiã homini dulcis. Mirum e folio eius radicem fieri ac sic eam nasci lascinea unum folium hab& sed ita implicatum ut plura uideantur. Chyndrilla amara est & acri in radice succo. Amara & apace & quę pychris nominatur et ipsa toto anno florens. Nomẽ ei amaritudo imposuit. Notabilis & scyllę crociq; natura quod cũ omẽs herbe folium primum emittant. moxq; in caule rotundẽtur in his caulis prior ĩtelligitnr q̃ folium. Et ĩ croco quidẽ flos ĩpellitur caule. In scylla uero caulis exit. Deide flos ex eo emergit Eademq; ter floret ut diximus tria tempora sationum ostendens. Bulborum generi quidam annumerant & Cypri: hoc est glandioli radicem. Dulcis ea est quę decocta panẽ etiam gratiorem faciat ponderosioremq; simul subacta. Nõ dissimilis ẽ & quę thesion uocatur gustu aspera. Cęterę eiusdem generis folio differunt. Asphodellus ob longum & angustum habet. Scylla latum & tractabile. Gladiolus simile nomini aspodellus mãditur et semine tosto et bulbo: sed hoc ĩ Cinere tosto deinde sale et oleo addito. Pręterea tuso cum ficis pręcipua uoluptate ut uidetᷣ

hesiodo. Traditur et ante portas uillarum satum esse remedio cõtra ueneficoꝝ noxã Asphodelli mentionem et homerus fecit. Radix eius napis modicis similis est neq; alia numerosior octogita simul aceruatis sępe bulbis Theophrastus & fere gręci pricepsq; pythagoras caulẽ eius cubitalem et sępe duum cubitorum foliis porri siluestris anthericon uocauere radicem uero idest bulbos asphodellum nostri. Illud albucum uocãt & asphodellum asillam regiam. i. bulbos spodelon. Astula regia est caulis acinosi. Eius duo genera faciunt albuco scapus cubitalis amplus purus leuis de quo: mago pręcipit exitu mẽsis martii & itio aprilis cum floruerit nondum semine eius ĩtumescente dimittẽdum fundẽdosq; scapos & quarto die in solem proferendos. Ita siccatis manipulos faciendos. Idem pistana dicit a gręcis uocari: quam ĩter ulnas sagittã appellamus. Hanc ab idibus maii usq; ad finem octobris mẽsis decorticari atq; leni sole siccari iubet. Idem & gladiolum alteꝝ quẽ cyprion uocãt. & ipsum palustrẽ Iulio mẽse toto siccari iubet ad radicẽ tertioq; die in sole siccari donec candidus fiat. Quotidie autẽ ãte solem occidentẽ in tectum referri. Quoniam palustribus desectis nocturni rores noceãt.

SImilia pręcipit & de iunco: quẽ mariscon appellãt ad texendas tegetes: et ipũm Iunio mẽse eximi ante Iulium medium pręcipiens. Cętera desiccãdo eademq; de ulna suo loco diximus. Alterum genus iuncorũ facit: quod marinum & a gręcis oxischenon uocari Inuenio. Tria genera eius acuti sterilis quẽ marẽ et oxin gręci uocant. Reliqua fęminini ferentis semẽ nigrum: quẽ malacratan appellant crassior hic et fruticosior: magisq; etiãnũ Tertius q uocat̃ helyscęnos ex his melãcrãis sine aliis generibus nascit̃ oxis autẽ & oloschẽos eodẽ cespite utilissiũs ad uitalia oloschęos qa mollis & carnosus ẽ. Fert fructũ uuaꝝ cohęrẽtiũ modo. Nascit̃ autẽ his quẽ marem appellauiũs ex semetipõ Cacumiẽ ĩ terrã defixo melãcranis autẽ suo semiẽ. Alioqn omnium radices omnibus annis moriũtur. Vsus ad nassas marinas uitilium elegãtium lucernaꝝ lumina pręcipua medulla amplitudine iuxta marinas alpes tanta ut inciso uẽtre impleant pene unciarũ latitudinẽ. In ęgypto uero cibroꝝ lõgitudinẽ nõ aliis uiliorẽ. Quidã enĩ etiamnum unũ genus faciunt iunci trianguli cyperon uocãt Multi uero nõ discernunt a cypiro uicinitate noĩs. Nos distinguemus utrunq;.

CYpirus est gladiolus ut diximus radice bulbosa laudatissimus in ĩsulis Cretae Deinde naxo & postea fęnice. Cretico candor odorq; uicinus nardo Naxio acrior phęniceo exiguum spirans nullus ęgyptio. Nam & ibi nascitur discutit duritias corporum. Iam enĩ remedia dicemus & quoniã & florũ odorũq; generi ẽ magnus usus in medicina quod ad cypiron attinet apollodorũ quidẽ sequar qui negabat bibendũ q̃q̃ professus efficacissimum esse aduersus calculosos eo fętas fęminas quidẽ abortiuas facere nõ dubitat. Mirumq; tradit barbaros suffitum huius herbę excipiẽtes ore lienes consumere & nõ egredi domibus nisi hoc suffitu. Validiores enĩ firmioresq; sic etiã fieri ĩ tentiginũ & alarũ uitiis pfrictionibusq; cũ oleo illitũ nõ dubie mederi

CYpereos iuncus ẽ q̃liter dixiũs ãgulosis iuxta terra cãdidus Cacumiẽ niger pinguisq; folia una porraceis exiliora ĩ cacumiẽ miũta ĩter quã ẽ semẽ. Radix oliuę nigrę similis quã cũ oblõga ẽ cyperida uocãt magni ĩ mediciã usus laus cypero. Prima ammoiaco. Secũda rhodio. Tertia uero thratio. nouissiã ęgyptio quę & cõfundit intellectũ quoniã et cyperos ibi nascit̃: sed cyperos durissiã uixq; spirãs. Cęteris odor ẽ ipsũ nardũ imitans est per se Indica herba quę cepira uocatur gingiberis effigie cõmãducata Croci uim reddit. Cypero uis in medicina psylotri. Illinit̃ pterigis ulceribusq; genitalium & quae in tumore sunt omnibus. Sic & oris ulceribus radix aduersus serpẽtium ictus & scorpionũ pręsenti remedio est. Vuluas aperit pota largiori tãta uis expellit eas urinã ciet et calculos ob id utilissima hydropicis Illinit̃ & ulceribus

quę ſerpunt. Sed his pręcipua quę ī ſtomacho ſunt e uino & aceto illita. Iunci radix in tribus Eminis aquę decocta ad tertias tuſſi medetur. Semē toſtum & ī aqua potū ſiſtit aluum & fęminarū menſes: capitis dolores facit uocatur oloſchoecenus. Quę proxima ſunt radici cōmanducātur aduerſus araneorum morſus. Inuenio̅ etiā num unum iunci genus quod trepicen uocant: huius ſemine ſomnum allici & modum ſeruandum ne ſopor fiat. Ob id.

ET odorati iunci medicinę dicētur: quoniam & in ſyria Coele ut ſuo loco retuli-mus ex nabathea cognomiē thencitis ꝓximus babylonius peſſimus ex aphry-ca ac ſine odore. Eſt autē rotundus uinoſę mordacitatis ad līguā ſincerus ī cōfricādo odorem roſę emittit rubētibus fragmētis. Diſcutit īflationes. ob id ſtomacho utilis bilēq; ſanguinē reiiciētibus ſingultus ſedat ructus mouet urinā ciet ueſſicę medet̃ ad muliebres uſus decoquitur epiſtotonicis cum reſina arida īponit̃ ex calefactoria.

ITerum roſa aſtringit refrigerat uſus eius diuiditur ī folia & flores capita folioꝝ parteſq; candidę ungues uocantur. In flore aliud eſt ſemen aliud capillus in capite. aliud cortex. aliud calix. Foliū ſiccatur aut tribus modis exprimitur cū per ſe ūgues non detrahuntur. Ibi enī humoris plurimū aut cum detractis unguibus reliquā ps aut oleo aut uino macerat̃ ī ſole uaſis uitreis. Quidā & ſalem admiſcent & nō nulli ancuſam aut aſphalatum aut iuncū odoratum quia talis maxime prodeſt uuluae ac diſſentericis. Exprimuntur eadem folia detractis unguibus trita per linteū ſpiſſum in aereum uas: leniq; igni ſuccus coquitur: donec fiat craſſitudo mellis. Ad hoc eligi oportet odoratiſſima quęq; folia. Vinum quomodo fier& e roſa diximus īter genera uini. Vſus ad aures oris ulcera gingiuas tonſiles gargarizatus. Stomachum uuluas ſedis uitia capitis dolores In febre per ſe uel cum aceto ſomnos nauſeas Folia urūtur in caliblepharum & ſiccis fęminę aſpergūtur. Epiphoras quoq; aridas leniuut. Flos ſomnum facit Inhibet fluctiones mulierū maxime albas in poſca potus & ſanguīs excreationes ſtomachi quoq; dolores quātum ī uini ciatis tribus. Semē his optimū Crocinum nec anniculo uetuſtius & in umbra ſiccatur Nigrum īutile dētiū dolori Illinitur urinam ciet ſtomacho imponitur igni ſacro nō ueteri Naribus ſubductum caput purgat. Capita pota uentrem & ſanguinē ſiſtunt. Vngues roſę epiphoris ſalu-bres ſunt. Vlcera enī oculorum roſa ſordeſcunt pręterq̃ in īitiis epiphore ita ut arida cū pane īponatur. Folia quidē uitiis ſtomachi roſionibus & uitiis uētris & īteſtiōrū et pręcordiis utiliſſima uel illita cibo quoq; lappati modo condiuntur. Cauendus in his ſitus celeriter īſidens aridis aut exprēſſis aliquis uſus. Dyaplaſmata īde fiunt ad ſudores cohęrcendos ita ut a balneis inhęreſcant corpori. Deinde frigida abluantur. Silueſtris cum adipe urſino allopetras mirifice emendat.

LIlii radices multis modis florem ſuum nobilitauere. Contra ſerpentium ictus ex uino pote & cōtra fungorū uenenā propter clauos pedum ī uino decoquuntur tri-duoq; non ſoluuntur cū adipe aut oleo decoctę pilos quoq; aduſtos reddunt e mulſo pote īutilem ſanguinē cum aluo trahūt lieniq; & ruptis mulſis proſunt & mēſibus fęminarum. In uino uero decocto īpoſitęq; cū melle neruis pręciſis medētur. Contra lichenas & lepras & furfures ī facie emēdant erugant corpora cum folia ī aceto cocta uulneribus īponūtur. Si teſtium mellis cū Iuſquiano & farina tritici. Semen illinit̃ igni ſacro. Flos & folia ulceꝝ uetuſtati. Succus q flore exprēſſus ē ab aliis mel uocat̃ ab aliis ſyriū ad emolliēdas uuluas ſudoreſq;: faciēdaſ et ſuppuratioēſq; coquēdas ualet.

MArciſſi Duo genera ī uſu medici recipiunt. Vnum purpureo flore & alterum herbaceū hūc ſtomacho īutilē. Erit igitur uomitoriū aluoſq; ſoluētem neruis Inimicum Caput grauantē & a narce narciſſum dictū nō a fabuloſo puero ueneris

radicem diximus ei ſaporis eſt. Ambuſtis prodeſt exiguo melle. Sic & uulneribus & luxatis pánis uero cũ melle & auenę farina. Sic & ĩfixa corpori extrahit. In polẽta tritus olęoq; cõtuſus. Medetur & lapide percuſſis purgat uulnera permixtus farinę nigras uitiligines emaculat· Ex hoc flore fit marcissimũ oleum ad emolliẽdas duri/tias calfacienda que alſerunt auribus utilissima: ſed capitis dolores facit.

VIolę ſilueſtres ſunt & ſatiuę purpureę refrigerant cõtra ĩflamationes illiniũtur ſtomacho ardẽti ĩponuntur & capiti in fronte oculorum priuatim epiphoris & ſede pṙocedẽte uuluę ue & contra ſuppurationes crapulam & grauedines capitis Impoſi/tiſq; coronis olfatu ue diſcutiunt anginas ex aqua pote. Id quod purpureũ eſt ex his Comitialibus medetur maxime pueris in aqua potum. Semẽ uiolę ſcorpioĩbus ad/uerſatur. Cõtra flos albę ſuppurata apperit ipſa diſcutit & alba autẽ & lutea extenuãt mẽſes. Vrinam cient minor uis eſt recentibus. Ideoq; áridis poſt annum utendum. Lutea dimidio cyato in aqua trita mẽſes trahit. Radices eius cum aceto illitę ſedant lienẽ. Itẽ podagrá oculorum autem ĩflationes cum myrrha & Croco. Folia cũ melle purgant Capitis ulcera cum cera rimas ſedis & quę in humidis ſunt ex Aceto mero collectiones ſanant.

BAchar in medicinę uſu eſt aliqui ex noſtris perpẽſam uocant. Auxiliatur cõtra ſerpentes capitis dolores feruoreſq;. Item epiphoras ĩponitur mammis tumẽ/tibus a partu & ęgylopis ĩcipiẽtibus ignibuſq; ſacris Odor ſomnum gignit. Radicẽ decoctam bibere ſparticis euerſis cõuulſis ſuſpirioſis ſalutare eſt ĩ tuſſi uetere uino radices eius tres. iiii. ue decoquũtur ad tertias partes. Hęc potio mulieres ex abortu purgat laterum compunctiones tollit. Tonditur cum dyaplaſmate. Veſtibus odoris gratia ĩſeritur

COmbretum quod ſimile ei diximus tritum cum axungia uulnera mire ſanat.

ASarum iocineris uitiis ſalutare eſſe tradit̃ uncia ſumpta ĩ Emina mulſi mixti Aluũ purgat ellebori modo hydropicis prodeſt et pręcordiis uuluiſq; ac morbo regio. In muſto ſi addatur facit uinum urinis ciendis. Effodit̃ cũ folia mittit ſiccat̃ in umbra ſitum celerrime ſentit.

ET quoniam quidam ut diximus nardum ruſticũ nominauere radicẽ baccaris. Contexemus etiam gallici nardi remedia ĩ hunc locũ dilata cum diſputaremus de peregrinis arboribus. Ergo aduerſus ſerpentes duabus dragmis in uino ſuccurrit inflationibus colli uel ex aqua uel ex uino. Itẽ iocineris ac rerum ſuffuſiſq; felle & hydropicis per ſe uel cum abſcinthio ſiſtit purgationes mulierũ. Impetus uero eius quam phin eodẽ loco appellauimus. Radix datur potui trita uel decocta ad ſtrágu/lares uel pectoris dolores uel laterum menſes quoq; ciet bibitur cum uino.

CRocum cum melle non ſoluitur nulloq; dulci. Facillime autem uino aut aqua utiliſſimum ĩ medicina aſſeruatur Cornea pixide diſcutit ĩflamationes omnes qdẽ ſed oculorum maxime ex ouo illitus uuluarum quoq; ſtrangulatus ſtomachi exul/cerationes pectoris et rerũ Iocinerum pulmonũ ueſſicarumq; peculiariter ĩflamatioĩ earũ uehemẽter utile. Itẽ tuſſi & pleureticis Tollit et pruritus uriná ciet. Qui crocũ priuſ biberít Crapulam non ſentiunt ebrietati reſiſtũt. Coronę quoq; ex eo mulcent ebrietatem ſomnũ facit. Caput leuiter mouet uenerẽ ſtimulat. Flos eius igni ſacro illinitur cum Creta cymolia. Ipſum pluribus medicaminibus miſcetur. Collirio uni etiam nomẽ dedit.

ESt quoq; uis exprẽſſi ungẽti Crocino quod Crocomagon appellant habet ſuas utilitates cõtra ſuffuſiones oculorum urinas magis excalefacit: q̃ Crocũ ipſum optimum quod guſtatum ſaliuam denteſq; magis ĩficit Iris ruffa melior q̃ candida

Infantibus eã circũligari salutare est dentientibus pręcipua est & tussientibus tineaꝝ ue uitio laborantibus ĩstillari. Cęteri effectus eius nõ multũ a melle differũt. Vlcera purgat capitis pręcipue suppurationes ueteres. Aluum soluit duabus dragmis cum melle tusum tormina ĩflationes pota lienes ex aceto cõtra serpentum & araneorum morsus ex posca ualet. Contra scorpiones duarum dragmaꝝ põdere in pane uel aqua sumitur. Contra Canũ morsus ex oleo ĩponitur & contra perfrictiones. Sic & ner/uorum doloribus. lumbis uero & coxendicibus cũ resina illinitur. Visci calefactoria naribus subducta sternutamẽta mouet caputq; purgat. dolori capitis cum Cotoneis malis aut struteis illinitur. Crapulas quoq; & ortopnoicis discutit uomitiones ciet duobus obolis sumpta. Ossa fracta extrahit ĩposita cum melle adparmochia. Farina eius utuntur in uino ad clauos uel uerucas triduoq; nõ soluitur alitus oris cõmãdu/cata abolet alaꝝq; uitio. Succo duritias omnes emollit somnũ cõciliat: sed genituram consumit. Sedis rimas & condilomata omniaq; in corpore excrescentia sanat.

SVnt qui siluestrẽ Irim uocent. Strumas hęc uel panos uel ĩguina discutit. pręcipitur ut sinistra manu adhos usus seruetur colligẽtesq; dicant cuius hominis utiq; causa eximant. Scelus herbariorum aperitur in hac mentione partem eius seruant et quarundã aliarum herbaꝝ: sicuti plantaginis substituentibus. Et si parum mercedis tulisse sese arbitrãtur. Rursusq; ut plus opes acquirant partem eam: quam seruauere eodem loco ĩfodiunt. Credo ut uitia quę sanauerint faciant rebellare.

SAluinee radix in uino decocta sistit uomitiones corroborat stomachum polio museris hesiodus perungi iubent dignationis gloriaq; auidos polium tractari Coli Polion contra serpẽtes substerni uri potari. In uino decoqui recens uel aridũ Illiniri q; spleneticis propinãt. Ex aceto morbo regio. Ex uino et hydropicis ĩcipiẽtibus uiõ decoctum uel uulneribus quoq; sic illiniunt. Secũdas mulierum partusq; emortuos repellit. Itẽ dolores corporis uessicas inanit & epiphoris illinit͛ nec magis alia herba Conuenit medicamẽto quod alexipharmacon uocant. Stomacho tamen inutile esse caputq; eo impleri & abortum fieri poto aliqui negant. Ad religionem addunt ubi inuẽtum sit protinus ad alligandam contra oculoꝝ suffusionẽ: cauendumq; ne terrã attingat hi & folia eius thymo similia traduut nisi quod molliora sunt & lanatiore Canitie cũ ruta siluestri & si teratur ex aqua cęlesti aspidas mitigare dicitur ut non secus atq; cyamis astringit & cohibet uulnera prohibetq; serpere.

OLochrisos medetur stragurie in uino & oculorum epiforis illita cum fece uero uini cremata & polẽta lichenas emẽdat. Chrysocomes radix calefacit & strĩgit. Dat͛ potui ad iocinerum uitia. Itẽ pulmonum uulue dolores ĩ aqua mulsa decocte men/strua & si cruda detur hydropicoꝝ aquam sistit: mellisophylo siue mellitena si per/ungãtur aluearia nõ fugient apes. Nullo enĩ magis gaudẽt flore scopis eius examina facillime cõtinentur. Itẽ pręsentissimũ est contra ictus earum: uesparũq; & similium sicut & araneoꝝ. Item scorpionum: cõtra uuluarũ strãgulationes addito uitro contra tormina e uino. Folia eius strumis illiniuntur & sedis uitiis cũ sale decocta. Succus fęminas purgat & ĩflationes discutit & ulcera sanat articularios morbos sedat: caisq; morsus ꝓdest dissentericis ueteribus & cęliacis ortopnoicis lienibus ulceribus tho/racis. Caliginesq; oculorum si cum melle inungi eximium habetur.

MElilothos quoq; oculis medetur cum lacte aut lini semine maxillaꝝ quoq; do/lores lenit & capitis cum rosaceo. Itẽ aurium e passo quęq; in manibus intumescunt uel erumpunt Stomachi dolores in uino decocta uel cruda tritaq;. Idem effectus ad uuluas Testes uero & sedẽ prociduam quoq; ibi sint uitia recẽti ex aqua decocta uel

ex passo adiecto rosaceo illiniuntur ad Carcinomata. Deferuescit in uino dulci peculiariter: & contra melliceridas efficax.

TRifolium scio credi prȩualere contra serpentium & scorpionum ictus ex uino aut posca seminis granis .xx. potis uel foliis & totā herbam decoctā. Serpētesq; nunq̄ in trifolio aspici. Prȩterea celebratis auctoribus cōtra omīa uenena pro ātidoto sufficere .xxv. grana eius quod miniathes ex eo appellauimus tradi multa alia. Prȩterea in remediis eius ascripsisse me contra sentētias earum grauissima uiri auctoritas mouet. Sopbocles enim poeta uenenatū id dicit. Simos quoq; medicus decocti aut contriti succū īfusum corpori easdem demum egritudines quasi percussis a serpente imponatur. Ergo nō aliter utēdum eo q̄ cōtra uenena cēsuerunt. Fortassis enī ex bis uenenis īter se contraria sit natura: sicut multis aliis. Itē animaduerto semina eius cū minima sint folia utile esse ad custodiēdum mulierem Cutis gratia in facie illitum.

THymum colligi oprtet in flore & in umbra siccari. Duo autē sunt genera eius. Candidum radice lignosa in collibus nascens: quod & prefertur. Alterum nigrius florisq; nigri. Vtraq; oculoꝝ clritati multum cōferre existimatur & in cibo & ī medicamētis. Itē diutinȩ tussi flegmati faciles exereationes facere. Cum aceto & sale sanguinē cōcrescere nō patitur. e melle lōgas faucium distillationes extra illita cū sinapi extenuare. Itē stomachi & uētris uitia modice tamē utēdū est: quoniam excalefaciūt qua ui sistunt aluum: quȩ si exulcerata sit denarii pōdus in sextarium aceti et mellis addi oportet. Item si lateris dolor sit: aut īter scapulas aut ī thorace prȩcordiis medet̄ ex aceto cum melle: quȩ potio datur & in alienatione mētis ac melanconicis. Datur & Comitialibus quos correptos olfatus excitat thymi autē & dormire eos oportere ī molli thymo prodest & ortopnoicis & anbelationi mulierumq; mēsibus retardatis uel si emortui sint in utero partus decoctum ī aqua ad tercias. Viris uero contra īflatioes cū melle & aceto & si uenter turgeat testes ue: aut si uessicȩ dolor exigat e uino tumores & impetus tollit īpositum. Itē cum aceto callum & uerucas. Coxēdicibus imponitur cum uiō articularibus morbis & luxatis tritum ac lanȩ īl parsum ex oleo ambustis cum adipe suillo Dant & potionem articularibus morbis tritum obolorū trium pōdere in tribus cyatis aceti & mellis in fastidio tritum cum sale.

THemoragales pallidū & uiride & molle folium habet radicem odoratam atq; bulbosam cū melle imposita uētre aquā pellit & sanguinē etiam īutilem. Folia epiphoris oculorū māmarum que doloribus post partū illiniuntur. Heleniū ab helenȩ lachryma ut diximus natum fauere creditur formȩ. Cutē mulierum ī facie reliquoq; corpore nutrire īcorruptam prȩterea putant usu eius quādam datam gratiam his ueneremq; cōciliari. Attribuunt & hilaritatis effectum eidē pote in uino eumq; quem habuerit nephentes. Illud prȩdicatum ab homero quod eo tristicia omnibus abdeat̄ Est autē succi prȩdulcis prodest & ortopnoicis. Radix eius in aqua ieiunis pota. Est autē candidus ītus & dulcis bibit̄ et cōtra serpētiū ictus ex uino mures quoq; cōtrita dicitur necare.

ABrotanum duorū traditur geneꝝ. Campestre ac mōtanum hoc fȩminam Illud marē ītelligi uolumus. Amaritudo abscynthii in utroq; Siculum laudatissimū Deinde gallaticum. Vsus est & foliis: sed maior semini ad calefaciendū. Ideo neruis utile tussi. Ortopnoicis conuulsis ruptis lumbis urinȩ angustiis datur bibendum manualibus fasciculis decoctis ad tertias partes. Ex his quaternis bibuntur. Dat̄ et semē tusum in aqua dragmȩ pondere prodest et uuluȩ. Concoquitur panis cū fariā ordeacea: et oculoꝝ īflamationi illinitur. Cotoneo malo cōcocto serpētes fugat. cōtra ictus earum bibitur cū uino: illiniturq; efficacissimum contra ea: quorum uenena tremores et frigus accidunt ut scorpionū et phalangiorum et cōtra uenena alia pota

Prodest et quoquo mõ algẽtibus et extrahendi ea quę inhęrent corporibus. Pellit et interraneoꝝ mala ramus si subiiciatᷣ puluino uenerẽ stimulari aiũt. Efficacissimãq; herbã contra omnia ueneficia: quibus coitus inhibeatur.

LEuchathenium suspiriosis medetur duabus partibus aceti permixtum.

SAmpsucum siue amaracum Cypro laudatissimũ & odoratissimum scorpioĩbus aduersatur ex aceto ac sale illitum. Mẽstruis quoq; multum confert impositum Minor eidẽ poto uis. Cohibet & oculoꝝ epiphoras cũ polẽta. Succus decocti tormiã discutit & urinis & hydropicis mouet & narium sternutamenta. Fit & ex eo oleum quod sampsucinum uocatur aut amaracinũ ad excalefaciẽdos emolliẽdosq; neruos & uuluas calefacit folia sugillatis cum melle & luxatis cum Cera prosunt.

ANemonas Coronarias tantum diximus: nunc reddemus & medicas. Sunt qui fremion uocẽt. Duo eius genera Siluestris prima Altera cutis nascens. Vtraq; sabulosis huius quod plures speties: aut enĩ phoniceum florẽ habet: quę & copiosissiã ẽ aut purpureum: aut lacteũ: harum triũ folia appio similia sunt: nec temere semipede altitudine excedunt Cacumine asparagi. Flos nunq̃ se aperit nisi uẽto spirãte. Vnde et nomẽ accepit siluestri ãplitudo maior latioribusq; foliis flore phęniceo hãc errore ducti argemon putãt multi. Alii rursus papauer: quod thyan appellauimus: sed distinctio magna quod utraq; hęc postea florẽt: nec aut calices habẽt: nec nisi asparagi Cacumen prosunt anemone capitis doloribus & ĩflamationibus uuluis mulierum lacti quoq; et mẽstrua cient cum typsana sumpte aut uellere appositę. Radix cõmanducata pituitam trahit dentes sanat. Decocta oculorum epiphoras & cicatrices magi multum quiddã his tribuere q̃ primum aspiciatur eo ãno tolli Iubẽtes diciq; colligi eam tertianis & quartanis remedio postea alligari florẽ panno roseo & in umbra asseruari ita cum opus sit alligari: quod ex his phęniceum florem habet radice contrita cuicũq; animaliũ ĩposita ulceꝝ facit stipticã uĩ & ideo expurgãdis ulceribus adhibetᷣ

OEnante herba nascitur in petris folio pastinacę radice magna numerosa caulis eius & folia cũ melle ac uino nigro pota facilitatẽ pariendi pręstant: secundasq; purgant. Tussim melle tollunt. Vrinam cient: radix & uessicę uitiis medetur.

ELycrisum quod alii chryssaton uocant ramulos habet cãdidos. Folia subalbida Abrotano similia ad solis repercussum aurec lucis in orbẽ ueluti corymbis depẽdentibus qui nũq̃ marcescunt: qua decausa deos coronant illo quod diligẽtissiẽ seruauit ptolemęus rex ęgypti nascitur in frutetis ciet urinas uino pota & menses duritias et ĩflamationes discutit. Ambustis cũ melle ĩponitur cõtra serpentiũ ictus & lumboꝝ uitia bibitur Sanguinẽ cõcretum uẽtris ac uessicę absumit cũ mulso. Folia eius triũ oboloꝝ pondere sistunt profluuia mulierum in uino albo uestes tuetur odore uero meleganti.

HIacynthus in gallia maxime proueuit hoc ibi loco hysginum tingit. Radix est bulbacea mangonicis uenalicis pulchre nota quę ĩ uino dulci illita pubertatem coherceet & nõ patitur corrũpere. Torminibus & araneoꝝ morsibus resistit Vrinam impellit Cõtra serpentes & scorpiones morbumq; regiũ. Semen eius cum abrotano datur. Contra lichinis quoq; flamea illa aduersus serpẽtes & scorpiones & scabrones similiaq; bibitur uino semine trito. Siluestris eadẽ stomacho ĩutilis aluum soluit ad detrahẽdam bilem efficacissima duobus dragmis scorpionibus tam cõtraria ut omnino uisa ea torpescant Radicem eius Asiam holitẽ uocãt: qua ligata oculo albugiẽs tolli dicũtur.

ET uica peruica siue camedaphne arida tusa hydropicis datur in aqua Coclearí mẽsura celerrimeq; reddunt aquã. Eadẽ:decocta ĩ Cinere sparsa uino tumores siccat auribus succo medetur Aluinis ĩposita plurimũ prodesse dicitur. Rusci radix decocta bibitur alternis diebus ĩ calculorũ ualitudine & toruosiore urina uel cruẽta Radicem pridie erui oportet postero mane decoqui ex eo sextario uini cyatis duobus misceri. Sunt qui & crudam radicẽ tritã ex aqua bibant & in totũ ad uirilia cauliculis eius uino & aceto tritis nihil utilius putant. Bactis quoq; aluum emollit. Illinitur podagricis cruda & cõtusa acinoem Coronarum causa & ciborũ ęgyptii serunt. Eadẽ q; erat quę ocymum nisi hirsutior ramis ac foliis esset et ad modum odorata ciet & menses urnas.

AOlocassia glaucias acria corporis leniri putant & stomachum Iuuari.

CNtali quod ęgyptii edunt nullũ aliũ reperi usum & est herba antilium: quã alii anticeliũ uocãt duoꝝ geneꝝ foliis & rais lẽticulę similis palmę altitudiẽ sabulosis apricis nascens subsalsa gustãti. Altera chamepitui similis breuior & hirsutior purpurei floris odore grauis in saxosis nascens prior uuluis aptissima: et ex rosaceo & lacte imposita etiam uulneribus. Bibitur in stranguria renumq; doloribus tribus dragmis altera bibitur in duritia uuluarũ & ĩ torminibus in Comitiali morbo cum melle & aceto .iiii. dragmis.

COntra parthenium alii leuchãtem alii tamnacum uocãt. Celsus uero apud nos pelletium & muraleum. Nascitur ĩ ortoꝝ sępibus flore albo odore mali sapore amaro ad ĩsedendũ decocte in duritia uuluaꝝ & inflamationibus. Sicca cum melle & aceto ĩposita detrahit bilẽ atram. Ob hoc cõtra uertigines utilis & calculosis illinitur & sacro igni. Item strumis cũ axungia ĩueterata. Magi contra tertianas sinistra maũ euelli eam iubent: diciq; cuius causa uellatur: nec respicere: Cuius foliũ egri subiicere ut mox ĩ cyato aquę deuoretur.

THyrchye quam quidã stirchium scripsere utinã nec Coronarii ĩ ęgypto uterẽt quos inuitat hederę folioꝝ similitudo ĩ duobus eius generibus: quoꝝ alterum cui acini Coccinei granosi foliiculi: alii caceatum uocant. Alii chalion. Nostri autem uessicariam: quoniam uessicę & calculis prosit. Frutex est surculosus uerius q̃ herba foliculis magnis laxisq; & curuatis grãdi ĩtus acino qui maturescit nouembri mense Tertio folia sunt ocimi minime diligẽter demonstrando. Remedia enĩ nõ uenena tractamus: quippe ĩsaniam facit paruo quoq; succo: q̃ q̃ & gręci auctores in Iocũ uertere. Drachinẽ enĩ pondere lusum pudoris gigni dixerũt. Speties uanas imaginesq; conspicuas obuersari demõstrantes duplicatum hunc modum legitimã ĩsaniã facere Quicquid uero adiiciatur ponderi repręsentari mortem: hoc est uenenum: quod Innocentes auctores simpliciter dormion appellauere eo quod cuspides in pręlio tingerentur illo passim nascente quo paucius spectabãtur. Magi Cognominauere qui nequiter occultabant Eritron aut neuratra: ut non nulli perissione cauendi quidem causa Curiosius dicẽdum.

QVin & alterum genus quod alii cacabon uocant soporiferũ est: atq; etiam opio uelotius ad mortẽ ducit. Ab aliis morion: ab aliis moli appellatũ laudatũ uero ad locre & thymaristo & ad fruendum Quidã etiam Carmine minore obliuionem ĩducentia quippe pręsentaneum remedium ad dẽtium mobiles firmandos si colluerentur· Alii cacabon uni exceptionẽ addidere ne diutius id fieret. Delirationẽ enim gigni eodem monstranda remedia: quoꝝ medicina maioris mali periculum afferat. Commẽdetur ergo cibis tertium genus licet pręferatur ortẽsibus saporibus & nihil sit malorum cui nõ salutare serycnos xenocrates prędicet. Non tamẽ auxilia eoꝝ tãti sunt ut id pictura nõ de his cõmemorare nefas putẽ pręsertim tanta copia innoxioꝝ medicaminũ. Alii Cacabi radicẽ bibũt q uaticinari gallantes quo uero ad cõfirmãdas

ſuperſtitioēs aſpici ſe uolunt remedio eſt. Id enī libentius retulerī aq̄ copioſa multa calida pota. Nec illud pręteribo aſpidū naturę Cacabū intantum aduerſam ut radice eius propius admota ſoporetur illa ſopore enecans iure eaꝝ ergo trita ex oleo pcuſſis auxiliatur.

HOrchorum alexandini cibi herba eſt conuolutis foliis ad ſimilitudinem mori pręcordiis ut ferunt utilis alopacis quę & lentigini boum quoq; ſcabiem celer/rime ſanarī ea. Inuenio apud Nichandrum quidē & ſerpentiū morſus anteq̄ floreat Nec degneco ſiue atractalide uerboſius dici par eſſet ęgyptia herba magnum cōtra uenenata animalia prębent auxilium. Item aduerſus fungos conſtat a ſcorpione per/cuſſos q̄ diu teneant eam herbam non ſentire Crutiatum.

ET perſolutum ęgyptus mortis ſerit Coronarum genera duo genera eius fęmiā ac mas utraq; ſubdita uenerem inhiberi uirorum maxime tradunt.

ET quoniam in menſuris quoq; ac ponderibus crebro gręcis nominibus utēdū eſt īterpretationem eorum ſemel hoc in loco ponemus. Dragma attica fere. n. attica obſeruatione medici utunť denarii argenti habet pondus. Eadēq; ſex obolos pōdere efficit obolus decem chalcos cyatus per ſe pendet dragmas decē cū acetabuli mēſura dicitur. Significat eminę quartā partem. i. dragmas. xv. Mnaquā noſtri minā uocāt pendet dragmas atticas centum.

21

IMPLESSE POTERANT MIRACVLVM SVI na/tura atq; tellus reputantiū uel prioris tantū uoluminis dotes totq; genera herbarum utilitatibus hominū aut uoluptatibus genita: ſed tanto plura reſtant quāto mirabilia inueniunt Illa enī maiore cibi parte aut odoris decoris ue Commendatio ad numeroſa experimenta duxit. Reliquarū potentia approbant nihil ab rerum natura ſine aliqua ocultiore Cauſa gigni.

EQuidem & formę gratia ritusq; perpetui in corporibus ſuis aliquas exterarū gentiū uti herbis quibuſdā aduerto animo Illiniunt certe alias aliae faciē in populis barbarorum fęminę: Mareſq; etiam apud dacos & ſarmatas corpora ſua in ſcribunt. Simile plantagini glaſtum in gallia uocatur: quo britanorum Coniuges nuruſq; toto corpore oblitę quibuſdā in ſacris nudę īcedunt ęthiopū colorē imitates

IAm uero īfici ueſtes ſcimus admirabili ſucco atq; ut ſileamus gallatię aphrycę luſitanię granis coccum īperatoris dicatū paludamētis tranſalpina gallia herbis tyria atq; conchilia tingit: atq; omnes alios colores: nec quęrit ī profundis murices: ſeſeq; obiiciētes dum pręripit eſcam beluis marinis intacta etiam ancoris ſcrutatur uada ut Inueniat per quod facilius matrona adultero placeat corruptor niſi detur nupte ſtās & in ſicco carpit quo frugē odoret. Culpant ablui uſu alioquī fulgētibus īſtrui pote/rat luxuria certe innocētius nūc propoſitum iſta conſectari nec omittemus ut ſubii/ciendo utiliora luxuriā uilitate circūſcribamus. Dicturi & alias herbis tingi lapides parietes nec tingi nec pingi: nec tīgendi tamē rationē omiſiſſemus ſi ūq̄ ea liberaliū artium fuiſſet. Iterum fortius agetur auctoritas quę quāta debet etiam natura ſurdis hoc eſt ignobilibus herbis perhibebitur. Si quidē auctores īperii. Ro. Conditoreſq; immenſum quiddam & hic ſumpſere: quoniam non aliunde ſagmina in remediis

publicis fuere & i sacris legationibusq; q̄ uerbena certe utroq; nomiē idē significat hoc est gramē ex arce cum terra sua euulsum: ac semper & legati cum ad hostes clarigatumq; mitterentur. i. res raptas clare repetitum unus utiq; uerberarius uocabatur

CORONA quidem nulla fuit graminea nobilior in maiestate populi terrarum quoq; principis praemius gloriae gemmatae & aureae uallares murales rostratae Ciuicae triumphalesq; post has fuere suntq; Cunctae magno iteruallo magnaq; differētia Ceteras omēs singuli & duces ipsi imperatoresq; militibus aut aliquando collegis dedere.

DEcreuit in triumphis senatus Cura belli solutus & populus ociosus gramineā nunq̄ nisi in desperatione supprema cōtingi usi ab uniuerso exercitu seruato decreta. Ceteras imperatores dedere hanc solam miles imperatori. Eadē uocatur obsidioālis abominādoq; exitio totis castris. Quod si Ciuice bonos uno aliquo hac uel humilliō Ciue seruato preclarus sacerq; habetur. Quid tandem existimari debet unius uirtute seruatus uniuersus exercitus. Dabatur haec uiridi e gramine decepto ide ubi seruasset aliquis. Nanq; summum apud antiquos signū uictoriae erat herbā porrigere uictos hoc est terra & altrice ipsa humo & humatione etiam cedere: quē morē etiamnū durare apud germanos scio.

DOnatus est ea lutius sicinius dentatus semel cū Ciuitas. xiiii. meruisset depugnassetq;. cxx. semper uictor. Tanto rarius est seruatorē unum a seruatis donari. Quidam imperatores & saepius donati sunt ueluti. p. detius unus. Tribunus militū ab exercitu. Alter ab his q praesidio obsessi fuerāt quāta esset eius honoris auctoritas confessus religione quidē donatus bouem album marti imolauit & Centum fuluos qui ei uirtutis causa donati fuerant simul ab obsessis hic decius postea se Cōsul ipio collega pro uictoria deuouit. Data ē & a seātu populoq;. Ro. qua claritate nihil aeqdē in rebus humanis sublimius duce Fabio illi qui remomnem Romanā restituit non pugnando nec data cum magistrum equitum & exercitū eius seruasset. Tunc satius fuit nomine nouo Coronari. Appellatum patrē ab his quos seruarat: sed quod dictū est Consensu honoratus est hannibale ex Italia repulso: quae Coroā adhuc sola ipsius īperii manu īposita est sola a tota Italia data.

PRaeter hoc Cōtigit eius Coronae honos. M. Calpurnio flameo Tribuno militi in Sicilia Centurioni uero uni ad hoc tempus. cn. petreio acinati Cymbrico bello primum pilum his capescens sub Catulo exclusam ab hoc legionem suam hortatus tribunum suum dubitantem per Castra hostium erumpere iterfecit legionēq; eduxit Inuenio apud auctores eundem praeter hunc honorem astantibus Mario & Catulo Consulibus praetextatū imolasse ad tibicinem foculo posito. Scripsit & Scylla dictator ab exercitu se quoq; donatum apud Nolam legatum bello marsico: Idq; etiam in uilla sua tusculana quae fuit postea Ciceronis pinxit: quod si uerū est hoc execrabiliorem cum dixerim quando quidem eam capiti suo proscriptione sua ipse detraxit tanto paucioribus Ciuium seruatis q̄ postea occisis. Addat etiamnū gloriae huic superbum cognomen faelicem Ipse tamen obsessis in toto orbe proscriptis hac Corona Sertorio cessit. Aemilianum quoq; Scipionem uarro auctor est donatū obsidionali in aphryca Manlio Consule cohortibus seruatis totidēq; ad seruandas eas eductis: quod & statuae eius i foro suo diuus augustus scripsit ipsum augustum. M. Cicero ē filio consule idibus septēbribus Senatus obsidionali donauit adeo ciuitas non satis uidebatur. Nec praeterea quēq̄ iuenimus donatum. Nullae ergo herbae fuere certae i hoc honore: sed quaecunq; fuerant in periculi sede: quāuis ignobiles ignotaeq; honorem nobilem faciebāt & latere apud nos minus quidem miror cernens negligi quoq; ea quae ad ualitudinem cōseruādam cruciatusq; corporis propulsandos & mortē arcēdā

pertinent. Sed quis non mores iure caſtiget Addidere uiuendi pręcia delitię luxuſq;
nunq̃ fuit uitę cupido maior nec miōr cura alioꝝ hāc operi eē credimus. De mādato
quidem noſtro alios id agere. Mediciſq; prouiſum eſſe pro bonis ipſi fruimur uo/
luptatibus & quo nihil ęquidē probro ſuis dictu uiuimus aliena fiducia Imo uero
pleriq; ultra etiam riſu minus iſta commentatis quę friuoli operis arguimur magna
q̃q̃ īmenſi laboris ſolatia ſperni cum reꝝ natura: quam certe non defuiſſe nobis doce/
bimus & inuiſis quoq; herbis īſeruiſſe remedia. Quippe cum medicinas dederit etiā
aculeatis hęc enim proxime reſtant ex his: quas priore libro nominauimus: ī quibuſ
ipſis prouidētiam naturę ſatis admirari amplectiq; nō eſt. Dederatq; & quas dixiūs
molles cibiſq; gratas pinxerat remedia ī floribus uiſuq; ipſo animos īuitauerat. Etiā
delitiis auxilia permiſcens. Inde excogitauit aliquas aſpectu hyſpidas tātum dulces
ut tātum nō uoce ipſius fingētis illam rationēq; reddentis exaudire uideamus ne ſe
de paſca auida quadrupedes ne procaces manus rapiāt: ne neglecta ueſtigia obtegāt
ne īſidēs ales infringat. Has muniendo aculeis tęliſq; armando remediis ut tuta ac
ſalua ſint. Ita hoc quoq; quod in his odimus hominum cauſa excogitatum eſt.

CLara in primis aculeataꝝ erynge eſt ſiue eryngion contra ſerpētes & uenenata
omnia naſcens. Aduerſus ictus morſuſq; radix eius bibitur dragmę pondere ī uino
aut ſi plerūq; tales miſerias comitatur et febris ex aq̃ Illinitᷣ plagis peculiariter efficax
contra cryſupidas acranas. Omnibus uero contra toxica & aconita efficatiorē. Hera/
clides medicus iure anſeris decoctā arbitratur. Apollodorus aduerſus toxica cū rana
decoquit. Cęteri in aqua ipā dura fruticoſa ſpinoſis foliis caule geniculato ut cubitali
& maiori aliquādo alia albicās. Alia nigra radice odorata & ſatiua quidē eſt & ſpōte
naſcitur in aſperis & in ſaxoſis & in littoribus maris duriorᷣ nigriorq; folio appii.

EX his candidam noſtri Centū capita uocāt omēs eiuſdē effectus caule & radice
ī cibos grecorum receptis utroq; modo ſiue coquere libeat ſiue cruda ueſci. ꝓtētoſum
eſt quod de ea traditur. Radicē eius alterutrius ſexus ſimilitudinē referre rara īuenitᷣ.
Et ſi uiris cōtigerit mas amabiles fieri. Ob hęc & pheonē & leſbū dilectos a ſapho.
Multę circa hanc nō maiorū ſolum uanitates: ſed etiā pythagoricoꝝ. Sed in medicinē
uſu pręter ſupradicta. Auxiliatur inflationibus torminibus cordis uitiis ſtomacho
Iocinori pręcordiis ī aqua mulſa lieni īpoſca. Itē ex mulſa renibus ſtrangurie epiſto/
tonio ſpaſmis lumbis hydropicis Comitialibus mulierum menſtruis ſiue ſubſidāt
ſiue abundēt uuluarūq; omnibus uitiis. Extrahit infixa corpori cum melle ſtrumas
parotidas panos recedentes ab oſſibus Carnes ſanat cum axungia ſalſa & Ceroto. Itē
fracturas crapulam pręſumpta arcet aluū ſiſtit aliqui e noſtris ſub ſolſticio colligi eā
iuſſere ex aqua cęleſti īponi omībus ceruicis uitiis oculoꝝ quoq; albugines ſanare ad
alligatā tradiderūt.

SVnt qui & achanon eryngio aſcribant ſpinoſam breuemq; & latamᷣ herbam
ſpiniſq; latioribus. Hanc impoſitam ſanguinem mire ſiſtere. Alii erygen falſo
eādem putauerunt eſſe & glicyrizan quare ſubiungi eam protinus refert. Et ipſa ſiē
dubio īter aculeatas eſt foliis echinatis pinguibus tactuq; Cuminoſis fruticoſa binū
Cubitoꝝ altitudine flore hiacynthi fructu pillularū plantam magnitudinis pręſtā/
tiſſima in Cylitia. Secūda pōto radice dulci & hęc tantū in uſu carpitur ea uergiliarū
occaſu longa ceu uitrum coloris buxei. Melior quę nigri quęq; lenta quęq; fragilis
uſusᷣ in ſubditis decocta ad ceteras Cętero ad mellis craſſitudinē. Aliquando & tuſa
ęquo genere & uulneribus imponitur & faucium uitiis oībus. Item uoci utiliſſimo
ſucco ſic ut ſpiſſatus eſt in lingua ſubdite. Item thoraci Iocineri. Hac diximus famē
ſitimq; ſedari ob id quidam adipſon appellauere eam & hydropicis dedere ne ſitirēt
Ideo & cōmanducata ſtomatice eſt & ulceribus oris inſparſa ſępe & ptericis. Sanat et

uessicę scabiem renum dolores condilomata ulcera genitalium. Dedere eam quidam potui in quartanis dragmarum duarum pondere et pipere emina aquę Cōmaducata sanguinem e uulnere sistit. Sunt qui & calculos ea pelli tradiderunt.

TRibuli unum genus in ortis nascitur. Alterum influminibus tātum succus ex his colligitur ad oculorū medicinas. Est.n.refrigerantis naturę & ideo utilis contra inflamationes collectionesq; ulcera per se erumpentia & pręcipue in ore cum melle sanat. Item tonsillas potus calculos frangit. Thraces qui ad Strimona habitāt. Foliis tribuli equos sagināt. Ipsi nucleo uiuunt panem faciētes prędulcem & qui cōtrahat uentrem. Radix caste pureq; collecta discutit strumas. Semen ad alligatum uaricum dolores sedat. Tritum uero in aquam sparsum pulices necat.

STonebe quā aliqui pheon uocant decocta in uino pręcipue auribus purulētis medetur. Item oculis ictu cruētatis hemoroidę quoq; & dissinterię īfusa hippophes in sabulosis maritimisq; nascitur spinis albis hederę modo racemosa est candidis ex parte rubentibus acinosis. Radix succo madet q aut per se cōditur aut pastillis farię hęc bilem detrahit obolo ponderis saluberrime cum mulso. Est altera hippophe siē caule sine flore foliis tantum minutis. Huius quoq; succus ydropicis mire prodest. Debent accomodatę esse equorū naturę: neq; ex aliis causis nomen accepisse: quippe quędam animalium remediis nascunturlocupleti diuinitate ad gerēda pręsidia ut nō sit mirari satis ingenium eius disponētis auxilia in genere in causa in tēpore ut aliis prosit horis diesq; nullus prope sine pręsidiis reperiatur.

VRtica quid esse inuisius potest. At illa pręter oleū quod ęgypto ex ea fieri dixi mus uel plurimis scat& remediis. Semē eius Cicutę contrarium esse Nicander affir mat. Item fungis in argento uiuo apollodorus & salamādris cū iure coctę testudinis. Item aduersari hyoscyamo & serpentibus & scorpionibus. Quin illa ipā amaritudo mordax uuas in ore procidētesq; uuluas & īfantium sedes tactu resilire cogit lętargi cos expergiscit tactis cruribus magisq; fronte. Eandē canis morsibus addito sale me detur. Sanguinem trita naribus indita sistit & magis radice. Carcinomata & sordida ulcera sale admixto. Itē luxata sanat & panos parotidas Carnesq; ab ossibus recedētes Semen potū cum sapa uuluas strangulantes aperit profluuia narium sistit impoitū uomitiones in aqua mulsa sumptum a Cęna faciles pręstat duobus obolis uno autē in uino pota lassitudines recreat. Uuluę uitiis tostum acetabuli mensura potum in sapa resistit stomachi īflationibus. Ortopnoicis prodest cum melle & thoracē pur gat. Eodem eligmate & lateri medetur Cum semine lini addunt Isopum & piperis aliquid. Illinitur lieni difficilem uētrem tostum cibo emollit. Hippocrates uuluam purgari eo poto pronūtiat. Dolore leuari tosto acetabuli mēsura dulci poto et īposito cum succo maluę ītestinoꝝ animalia pellit cum hydromelle & sale. Defluuia capitis semine illito cohosestaris articularibus morbis & podagricis plurimi cū oleo uetere aut folia cum ursino adipe tritum imponūt. Ad eadē radix tonsa cū aceto nō minus utilis. Item lieni. Et cocta ī uino discutit panos cum axūgia uetere salsa. Eadē silotꝝ exsiccat Condidit laudes eius phania physicus utilissimam cibis coctam Conditam ne professus archerie tussi uentris distillationi stomacho panis parotidibus permo nibus cum oleo sudorem cocta cū conchiliis ciere aluum Cum typsana pectus pur gare mulierumq; mēses cum sale. Ulcera quę serpūt cohibere Succus quoq; in usu ē expressus illitusq; fronti sanguinem narium sistit potus urinam ciet calculos rūpit. Uuam gargarizatus reprimit. Semē colligi messibus oportet Alexandrinum maxiē laudatur ad omnia hęc & mitiores quidem tenerę; efficaces: sed pręcipue siluestris illa & hoc amplius lepras e facie tollit in uino pota. Si quadrupes fętū nō admittat

urtica naturam fricandā mōstrant.

EA quoq; quam lamyum iter genera earū appellauimus mitissima & foliis non mordētibus medetur cum mica salis contusis incussisq; inustis & strumis tumoribus podagris uulneribus. Albū habet in medio folio: quo ignibus sacris medetur. Quidā e nostris tēpore discreuere genera & autumnales urticę radicē alligatā in tertianis ita ut egri nuncupētur cū eruitur ea radix & dicatur quę cui & quoꝝ folio eximatur liberari morbo tradiderunt: hoc idē & contra quartanas pollere. Idē urticę radicem addito sale infixa corpori extrahi foliis cum axungia strumas discutit: uel si suppurauerit erodi compleri.

EX argumēto nomē accepit scorpios herba. Semen enim habet ad similitudinē caudę scorpionis folia pauca ualet & aduersus nomen animalis sui.

ESt & alia eiusdem nominis effectusq; eius sine foliis asparagi caule ī Cacumīe aculeum habens & inde nomen leucaten: alii phimon: alii scada: alii poligonacon appellant radice Cypri: quę commanducata dentium dolores sedat. Item laterum & lumborum uti Cesius tradit semīe poto dragmis .viii. aut succo eadē ruptis cōuulsis medetur.

HElxinem aliqui perditium uocant: quoniam perdices ea pręcipue uescātur alii sideritem nō nulli parthenium. Folia habet mixta similitudinis plantagini & marubio cauliculos densos leuiter rubentes. Semina ī capitibus lappaceis adhęrētia uestibus. Vnde et helxinē dictam uolūt. Sed nos qualis uera esst& helxine diximus proprie libro. Hęc autem inficit lanas. Sanat ignes sacros & tumores collectionesq; omēs & adusta panos succus eius cum abscynthio & guttura īcipientia turgescere. Item ueterem tussim cyato hausto & omnia ut in humido sicut tonsillas & uarices cum rosaceo imponitur & podagris cum caprino seuo: ceraq; cypria. Perdicium siue parthenium Nam sideritis alia est: a nostris herba urceolaris uocatur: ab aliis astercū folio similis ocymo nigrior tantum nascens ī tegulis parietinisq;. Medetur cū mica salis trita Iisdē omībus: quibus lamium & eodē modo. Item uomice calefacto succo pota & contra ulcera rupta: lapsusq;& pręcipitia aut uehiculorum euersiones singularis Vernula carus peridi atheniensiū principi. Cum is in arce templum ędificar& repsissetq; super altitudinē fastigii & inde cecidisset hac herba dicitur sanatus monstrata pericli somnio a minerua quare parthenium uocari cępta ē assignaturq; ei deę hic est uernula cuius effigies ex ere fusa est & nobilis ille spacchinoptes.

CAmeleonem aliqui ixion uocant. Duo genera eius Candidior asperiora habet folia serpit in terra echini modo spinas erigens radice dulci odore graui quibusdam locis uiscum gignit. Albū sub alis folioꝝ maxime circa Canis ortum quomodo tura nasci dicuntur. Vnde & ixia appellatur hac & mastice utūtur mulieres. Quare & cameleon uocetur uarietate foliorum euenit. Mutat enim cum terra colores hic niger illic uiridis aliubi cianeus atq; ciliis coloribus Ex his cādidus hydropicos sanat succo radicis decoctę. Bibitur dragma in passo pellit & īterraneoꝝ animalia acetabuli mēsura succi eiusdem in uino austero cum origani scopis facit difficultatem urinę hic succus occidit Canes suesq; ī polenta addita aqua & oleo Contrahit iter se mures ac necat nisi protinus aquam sorbeant. Radicē eius aliqui concisam seruari iubēt funiculis pendētem decoquūtq; in cibo contra fluxiones quas gręci reumatismos uocant ex nigris aliqui marē dixere: cui flos purpureus esset & fęminam cui uiolaceus. uno nascuntur Caule cubitali crassitudine digitali radicibus earū lichenes curantur cum sulphure & bitumine una coctis. Cōmāducatis uero dētes mobiles aut in aceto decoctis Succo scabiem etiā quadrupedum sanat & ricinos Canū necat. Iuuētas quoq;

anguine modo. Quare a quibusdam ulopbitō uocatur & cinozalon ꝓpter grauitatē odoris. Ferunt et hunc uiscum ulceribus utilissimū. Omniū autē generꝫ earꝫ radices scorpionibus aduersātur

C Oronopus oblonga herba est cū fissuris serit' iterī. Quoniā radix cęliacis pręclare facit in Cinere tosta.

E T anchusę radix in usu est digitali crassitudine. Finditur papyri modo manusq; īficit Sanguineo colore pręparat lanas pretiosis coloribus Sanat ulcera īcerato pręcipue senum. Item adusta liquari non potest in aqua oleo dissoluitur: idq; sincere experimētum est. Datur et ad renum dolores dragma eius potui in uino aut si febris sit in decocto balani. Item iocinerum uitiis e lieni et bili suffusis lepris et lētigines illinitur ex aceto. Folia trita cum melle et farina luxatis imponūtur et pota dragmis duabus ī mulso aluum sistunt. pulices necare radix ī aqua decocta traditur.
Est et alia similis pseudo anchusa ob id appellata: a qbusdam uero echisa ut odoris & multis aliis nominibus lanuginosior & minus pinguis tenuioribus foliis lāguidioribus. Radix oleum nō fundit: sed rubētem succum: & hoc ab anchusa discernit' Contra serpentes efficacissima potū folioꝫ uel semīs. Folia ictibus īponūtur Virus serpentium fugat. Bibitur & propter spinam folium eius sinistra decerpi iubēt magi & cuius causa summatur dici tertianisq; febribus alligari.

E St alia herba proprio nomine onochilon quā aliqui anchusam uocant: alii archelion: alii nochilin: alii q rexiam multi enicusam paruo frutice flore purureo aspis foliis & ramis radice messibus sanguinea. Cętero nigra in sabulosis nascens efficax cōtra serpētes maxime uiperas & radice & foliis ęq; cibo ac potu uires habet mēsibus folia trita odorem Cucumeris reddūt. Datur in cyatis tribus uulua procidēte pellit et tenas cum Isopo & in dolore renū aut Iocineris ex aqua mulsa si febris sit. Sin aliter ex uino bibitur lentigini ac lepris radix illinitur habentes eam a serpentibus feriri negantur. Est & alia huic similis flore rubro minor & ipsa ad eosdem usus: tradūtq; Cōmanducata ea si īspuat mori serpētē.

A Nthemis magnis laudibus celebratur ab asclepiade. Aliqui ea leuchantemida uocant: alii leuchantenium: alii arathemida quādo uere floreat: alii camemelō quando odorem mali habeat. Non nulli melanthion uocant. Genera eius trita frōde tantum distant palmum non excedentia paruis foliis rutę candidis aut mellinis aut purpureis in macro solo aut iuxta semitas. Colligitur uere & in Coronamēta repoit' Eodem tempore & medici folia tonsa in pastillos digerunt. Item florem & radicem Dantur omnia mixta dragmę unius pondere contra serpentiū ictus pellit mortuos partus. Item menstrua in potu & urinam calculosq; inflationes iocinerum uitia bilē suffusam ęgylopiam Commanducata ulcerū eruptiones manātes sanat. Ex omibus his generibus ad calculos efficacissima est quę florem purpureum habet: cuius & foliorum et fruticis amplitudo maiuscula est hanc quippe quidā eranthemiū uocāt.

L Othon qui arborem putāt tantū esse: uel homero auctore argui possunt. Semē inter herbas subnascentes deorum uoluptati lothon primā nominauit Folia eius cū melle oculoꝫ Cicatrices argema nubeculas discutiūt.

E St & lothometra quę fit ex lotho satha ex cuius semine simillimi porri fiunt panes in ęgypto a pastoribus maxime aqua uel lacte subacto. Negatur quicq̄ illo pane salubrius esse aut leuius dum caleat refrigeratus difficilius Cōcoquit' fitq; ponderosus. Constat eos qui illo uiuant nec dissenteria nec tenasmo: neq; aliis morbis uentris infestari. Itaq; inter remedia eorum habentur.

H Elyotropi miraculum sępius diximus cum sole sępe circūagentis etiam nubilo

die tantum ſyderis amor eſt noctu uelut deſiderio cõtrabit ceruleũm florẽ. Genera eius duo tricoctum & belyoſtropiũ boc altius q̃ q̃ utrunq; ſemipedalẽ altitudinem non excedat ab una radice ramoſum ſemẽ in foliculo meſſibus colligitur Naſcitur nõ niſi in pingui ſolo cultoq; maxime. Tricoccum ubiq; inuenio Si decoquãt̃ iucĩo cibis placere & in lacte iucundius. Aluum molliri Et ſi decocti ſuccus bibatur effi/cacissime exinaniri. Maioris ſuccus excipitur ęſtate bora ſexta miſcetur cum uino. Sic firmior capitis dolores ſedat roſaceo admixto. Verrucas cum ſale tollit ſuccus e folio. Vnde noſtri uerrucariam berbam appellauere Aliis cognominari effectibus digniorem. Nanq; & ſerpentibus & ſcorpionibus reſiſtit ex uino aut aqua mulſa ut Apollodorus & Apollophanes tradũt. Folia ĩfantiũ diſtillationibusq; ſyriaſin uocãt illita medentur. Item contractionibus etiã ſi id Comitialiter accidat. Decocta quoq; foueri eos ſaluberrimũ eſt. Potum id pellit tineas & renum barenas. Si Cuminum adiiciatur calculos frangit. Decoqui cum radice oportet quę cũ foliis & bircino ſeuo podagris illinitur. Alterũ genus quod tricoctum appellauimus & alio nomine ſcor/piurũ uocatur foliis nõ ſolum minoribus: ſed etiã in terrã uergentibus. Semen ei eſt effigie ſcorpionis caudę: quare ei nomẽ uis ad omnia uenena & phalangias & cõtra ſcorpiones pręcipue illita non feriuntur babentes. Et ſi terram ſurculo belyotropi circumſcribat aliquis negat̃ ſcorpionẽ egredi. Impoſita uero berba aut omnino reſp/ſum protinus mori. Seſeminiſq; grana quattuor pota quartanis prodeſſe dicũt̃ trita uero tertianis uel ſi berba ter circum ligata ſubiiciat̃ capiti. Semen & uenerẽ ſtiũlat cum melle panos diſcutit Verrucas boc utiq; belyotropium radicitus extrabit & ex/creſcentia ĩ ſedibus ſpinę quoq; ac lumbo⁊ ſanguinem corruptum trabit illitũ ſemẽ & potum illitum in iure gallinacei decoctum aut cum beta & lente. Cortex ſeminis liuentibus colorem reddit. Magi belyotropiũ quartanis. In tertianis ter alligari iubẽt ab ipſo egro pręcariq; eum ſoliturum ſe nodos liberatum & facere nõ exempta berba Aliud adianto miraculum. Aeſtate uiret bruma nõ marceſſit aquas reſpuit pfuſum merſum ue ſicco ſimile eſt tanta diſſotiatio deprębenditur. Vnde & nomen a gręcis alioquin frutici topiario. Quidam callitricon uocant Alii pollitricon utrunq; eſt ab effectu. Tingit enim capillum: & ad boc decoquitur ĩ uino cum ſemine apii adiecto oleo copioſum & criſpum denſumq; faciat & defluere probibet. Duo genera eius Candidius et nigrũ breuiuſq; Id quod maius eſt polytricõ aliqui tricommanes uocãt utriq; ramuli nigro colore nitent foliis ſilicis: ex quibus inferiora aſpera ac fuſca ſunt Omĩa autẽ contrariis pediculis denſa ĩter ſe ex aduerſo radix nulla umbroſas petras: parietumq; aſpergines ac fontium maxime ſpecus ſequitur & ſaxa manantia: quod miremur cum aquas nõ ſentiant calculos e corpore mire pellit frangitq; utriq; nigrũ Qua de cauſa potiusq̃ quod in ſaxis naſceretur a noſtris ſaxifragum appellatum cre/diderim bibitur e uino quãtum terni decerpſere digiti urinam cient. Serpentium & araneorum uenenis reſiſtunt in uino decocti aluum ſiſtunt Capitis dolores corona ex bis ſedat Contra ſcolopendrę morſus illiniuntur crebro auferendi ne pereant bęc & in alopetiis ſtrumas diſcutiunt furfureſq; in facie & capitis manantia ulcera decoctum ex bis prodeſt ſuſpirioſis & iocineri lienis & felle ſuffuſus bydropicis ſtrangurie illiniuntur & renibus cum abſcyntbio Secundas cient & menſtruum ſanguinem ſiſtunt ex aceto aut rubi ſucco poti. Infantes quoq; ulcerati perungũ/tur ex bis cum roſaceo & uino prius. Folium urina pueri impubis tritum quidem cum afonitrio & illitum uentri mulierũ ne rugoſus fiat pręſtare dicitur perdices & gallinaceos pugnatiores fieri putãt in cibũ eorum additis pecoriq; eſſe utiliſſimos.

PIcris ab ĩſigni amaritudĩe cognomĩatur ut diximus rotũdo folio Tollit eximie uerrucas.

THeſiũ quoq; nõ diſſimili amaritudine ẽ: ſed purgat alliũ ĩ quẽ uſum terit̃ ex aq̃

ASphodelum de clarissimis herbarum est: quã hereneon aliqui appellauerunt. hesiodus & in siluis nasci dixit dionysius marẽ ac fęminã esse defectis corporibus & ptisicis Constat bulbos eius cũ typsana decoctos aptissĩe dari paneq; ex his cũ farina subactis saluberrimũ esse. Nicãder & cõtra serpentes & scorpiões uel caulẽ quẽ ãtherricũ uocauimus uel semẽ uel bulbos dedit ĩ uĩo tribus dragmis substrauitq; somno contra hos mętus datur & contra uenenata marina & contra scolopendras terrestres. Cocleę mire in Campania caulẽ eũ persequũtur & suggendo arefaciunt. Folia quoq; illiniuntur uenenatarũ uulneribus ex uino bulbi neruis articulisq; cũ polenta tonsi illiniuntur prodest & concisis ex aceto lichenas facere. Itẽ ulceribus putrescentibus ex aqua ĩponere mãmarum quoq; & testium ĩflamationibus. Decocti ĩ fece uini oculoꝝ epiphoris supposito linteolo medentur. Foliis in quocunq; morbo decoctis magis medici utuntur. Item ad tibiarũ tetra ulcera rimasq; corporũ quacũq; in parte farina arefactoꝝ Autumno autẽ colliguntur cum plurimum ualent. Succus quoq; extũsis expręssus aut decoctus utilis fit corporis dolori cum melle. Itẽ odorem corporis iucundum affectãtibus cum Iri arida & salis exiguo. Folia & supradictis medentur & strumis panis ulceribus in facie decocta in uino. Cinis e radice allopetias emendat et rimas pedisq; decoctę radicis in oleo. Succus perniones & ambusta & ad grauitatẽ aurium infunditur a cõtraria aure. In dolorem dẽtium prodest & urinę pota modice radix & mẽstruis & lateris doloribus Item ruptis cõuulsis tussibus dragmę põdere in uino pota. Eadẽ & uomitiones adiuuat Cõmanducata semine sumpto turbatur uenter. Chryserinus et parotidas in uino decocta radice curauit. Itẽ strumas admixta chachry e uino. Quidã aiunt si ĩposita radice pars eius in fumo suspẽdatur & quarto die soluatur una cum radice arescere strumam. Sophocles ad podagras utroq; modo cocta crudaq; usus est. Ad perniones decoctam ex oleo dedit & suffusis felle in uino et hydropicis uenerẽ quoq; cõcitare cum melle e uino perunctis aut bibentibus tradidere xenocrates & lichenas psoras lepras radice in aceto decocta tolli dicit. Item si coctum hyosciamo & pice liquida marum quoq; & foeminarum uncia et capillum crispiorem fieri raso prius capite si radice ea fricetur.

HAlimon lapides renium in uino decocta atq; pota eximi hippocrates semẽ eius ad impetus lienis dare censet. Iumentorum quoq; ulcera ad scabiem radix illita aut decoctę succus ad pilum reducit. Mures eadẽ fugantur cauerna pręclusa moriuntur. Asphodelũ ab hesiodo quidã halimon appellari existimauere: quod falsum arbitror Est eĩm suo nomine halimon non parui & ipsum erroris inter auctores. Alii enim fruticem dicunt esse densum candidum sine spina foliis olę: sed mollioribus coquit̃ hoc ciborum gratia Radice tormina discuti dragmę pondere in aqua mulsa pota. Itẽ conuulsa rupta. Alii olus maritimũ esse dixere falsum: & inde nomẽ foliis in rotunditatem longis laudatum in cibis. Duorum & pręterea generum siluestre & mitius utrunq; prodesse dissintericis. Etiam exulceratis cum pane. Stomacho uero ex aceto ulceribus uetustis illinitur crudum et uulneꝝ recentium ĩpetus lenire perhibetur et luxatorũ pedum ac uessicę dolores. Siluestri tenuiora folia: sed in Iisdem remediis effectus maior in sananda hominũ ac pecorũ scabie. Pręterea nitorem corporis fieri dentibusq; candorem si fricentur radice ea. Semine linguę subdito sitim non sentiri hoc quoq; mandi & utraq; etiam cõdiri. Craterias etiã tertium genus tradidit lõgioribus foliis & hirsutioribus odore Cupręssi nasci sub hedera maxĩe prodesse epistotonicis contractionibus neruorum tribus obolis in sextarium aquę.

AChanti topiarię et urbanę herbę lato longoq; folio crepidines marginũ assurgẽtiumq; puluinoꝝ thoros uestiẽtis. Duo genera sunt aculeatũ et crispũ quod breuius

Alterum leue quod aliqui pederoten uocant. Alii melamphylũ huius radices ustis luxatisq; mire prosunt. Itẽ ruptis cõuulsis & ptisin metuẽtibus. Incoctę cibo maxĩe typsana podagris quoq; illiniuntur trite & calefactę calidisi

BVpleuron ĩsponte nascentiũ herbarũ numero gręci habẽt Caule cubitali foliis multis lõgisq; capite aneti laudatum in cibis hyppocrate in medicĩa glautone & nicandro. Semen contra serpentes ualet. Folia ad secundas fęminarum uel succum ex uino illiniunt & strumis folia cum sale & uino. Radix contra serpentes datur ĩ uino et urinę ciendę.

BVprestin magna ĩconstantia gręci in laudibus ciborũ etiã habuere. Ideq; remedia tanq̃ contra uenena prodiderũt & ipsum nomen indicio est boum esse uenenũ quos dissilire degustata fatentur. Quapropter nec dehac plura diceũs. Est uero causa quare uenena mõstremus ĩter gramineas Corõnas nisi libidinis causa alicui expetẽda uidetur quam nõ aliter magis accendi putant: q̃ postea potu.

ELaphoboscon ferulaceum est geniculatum digiti crassitudine Semine conymbis dependẽtibus filis effigies & non amaris foliis olosatri. Et hoc laudatum ĩ cibis quippe etiã conditum prorogatur ad urinam ciendã lateris dolores sedandos: rupta conuulsa sananda ĩflationes discutiendas colliq; tormẽta Contra serpentiũ omniũq; aculeatorum ictus. Quippe fama est hoc pabulo ceruos resistere serpẽtibus. Fistulas quoq; radix uitro addito illitas sanat. Siccanda autem in eos usus prius est ne succo eius madeat qui contra serpentium ictus facit eam deteriorem.

SAndix quoq; in olere siluestri a grecis ponitur ut opion & Erasistratus tradũt Item decocta aluũ sistit semine. Singultus confesti ex aceto sedat. Illinitur ambustis uriãs ciet. Decoctę succus prodest stomacho Iocineri renibus uessicę. Hęc est quam Aristophaẽs Euripidi poetę obiicit iocullariter matrem eius ne olus quidẽ legitimũ uenditasse olim sed sandicẽ

EAdẽ erat entriscus nisi tenuiora folia & odoratiora haberet peculiaris laus eius quod fatigato uenere corpori succurrit marcescentesq; senio iam Coitus excitat Sistit profluuia alba fęiarũ.

ET lasine olus siluestre habetur terra repens cum lacte multo florẽ fert candidũ Concilium uocant: & huius eadem commẽdatio ad stimulandos coitus crudę ex aceto in cibos & mulieribus lactis ubertatem pręstat. Salutaris ptysin sentiẽtibus Infantium capiti illita nutrit capillum tenacioremq; eius cutem efficit. Addito ture.

ESt & caucalis foeniculo similis breui caule flore candido Cordi utilis. Succus eius bibitur Stomacho perq̃ comodatus & urinae calculisq; & harenis pellendis & uessice pruritibus. Extenuat & lienis iocineris lichenunq; pituitas. Semen menses fęminarum adiuuat bilemq; a partu sicca Datur & contra profluuia geniturae uiris. Chrysippus & conceptionibus eam putat conferre multum bibitur in uino Ieiunis illinitur. & contra uenena marinorum sicut petricus in Carmĩe suo significat.

HIs annumerant ession latius apio ĩ aqua nascens pinguius nigriusq; copiosum semine sapore nasturcii prodest urinis renibus lienibus mulierumq; mensibus: siue ipsum in cibo sumptum siue ius decocti siue semine in uino dragmis duabus calculos rũpit aquis queq; gignũt eos resistit Dissintericis prodest ĩfusum. Item lẽtigini illitum & mulierum uitiis ĩ facie noctu illitum momẽto Cutem emẽdat & ramices lenit equorum etiã scabiem.

SIllibum Cameleonti albo similem ęque spinosam. Ne ĩ Cilitia quidẽ aut Syria

aut phęnice ubi nascitur coquere tāti est ita operosa eius culina traditur in medicina
nullum usum habet.

SColimon quoq; in cibos recipit oriēs & alio nomine limoniam appellāt frutex
est nunq̄ cubitali altior tyrsusq̄ foliorum ac radice nigra sed dulci. Erat osteni
quoq; laudata ī pauperis cęna. Vrinā ciere pręcipue traditur Sanare lichenas & lepras
ex aceto uenerem stimulare ī uino Hesyodo & Altheo testibus qui florēte ea cycadas
acerrimi cantus esse & mulieres libidinis auidissimas urosq; in coitum peregrinos
scripsere uelut prouidētia naturę hoc adiumēto tunc ualētissimo. Idē grauiolētiam
alarum emēdat. Radicis emedullatę uncia ī uini phalerni emīs tribus decocta ad ter-
tias & balneo ieiuno. Itemq; post cibum cyatis singulis pota. Mirum ē quod xeno-
crates promittit experimēto uitium Id ex alis per urinam effluere.

ESt & soncos ut quidem Theseo apud Callimacū appoāt hoc caule uterq; albus
et niger lactucę similes ambo nisi spinosi essent caule cubitali anguloso intus cauo:
sed qui fractus copioso lacte maēt albus q e lacte nitor. Vtilis ortopnoicis lactucaꝝ
modo Erasistratus calculos per urinam pelli eo mōstrat & oris grauiolētiam cōman-
ducata corrigi. Succus trium cyatorum mēsura in uino albo & oleo calefactus adiu-
uat partus ita ut a partu ābulent grauidę. Datur & in sorbitione ipse caulis decoctus
facit lactis abundantiam nutricibus colorēq; meliorē īfantium utilissimum his quę
lac sibi coire sentiant. Instillatur auribus succus calidusq; in stranguria bibitur cyati
mensura & in stomachi rosionibus cum semine cucumeris nucleisq; pineis illinitur
et sedis collectionibus bibitur contra serpentes scorpionesq;. Radix uero illinitur·
Eadem decocta in oleo punici mali caulite aurium morbis pręsidium est haec omīa
ex albo cleemporus nigro prohibet uesti ut morbos facienti. De albo cōsentiēs aga-
thodes etiam contra sanguinē tauri demonstrat succo eius uti. Refrigeratoriā tamen
uim esse Conuenit nigro & hac causa īponendum cum polenta. Zenon radice albi
stranguriam suadet sanari.

COndrion siue Condrile folia habet ītubi circū rosis similia caule minus pedalē
succo madentem amaro radice fabę simili Aliquando numerosam habet proximā
terrę Masticem tuberculo fabę: quę apposita fęminarum mēses trahere dicitur. Tusa
cum radicibus tota diuiditur in pastillos contra serpētes argumēto probabili·Si qdē
mures agrestes lęsi ab his necari dicuntur. Succus ex uino coctae aluum sistit. Eadē
palpebrarū pilos īordinatissimos procūmi efficacissime regit. Dorotheus stoācho
& concoctionibus utilem suis carminibus pronūtiauit. Alioquin fęminis & oculis
generationiq; uiroꝝ cōtrariā putauere.

INter ea quę temere manduntur boletos merito posuerim opimius quidem is
cibus: sed īmenso exēplo in Crimen adductus ueneno tiberio Claudio prīcipi
per hanc occasionem a Coniuge dato Agrippina posuerim Quo facto illa terris ue-
nenum Alterum sibiq; ante omnes neronē suū dedit. Quorūdā ex his facere noscūt
uenena diluto rubore rancido aspectu liuido ītus colore rimosa tria pallido p ābitū
labro. Non sunt hęc in quibusdam sicciq; & uerisimile ueluti guttas in uertice albas
ex tunica sua gerunt. Vuluam enim terra ob hoc prius gignit ipsum postea ī uulua
ceu in ouo est luteum nec tunicę minor gratia in cibo īfantis boleti. Rumpitur hoc
primo nascente mox increscente in pediculi corpus absumitur rarum ūq̄ geminis ex
uno pede·Origo prima eāq; limo accrescente suo madētis terrę aut radices fere grādis
initio Spuma lentior: deinde corpus membranę simile mox partus ut diximus illa
permitti alia quoq; probandi alia sicca ligari clauos ferri uel aliqua rubigo aut panni
marcor affuerit nascenti illico omnem succum alienū saporemq; īuenenum cōcoquit
Depręhendisseq; nisi agrestes possunt: atq; qui colligūt ipsa alia uitia ne quidem si
serpentis Cauerna iuxta fuerit si patescentes primo adhalauerit capaci uenenorum

cognatione ad uirus accipiendum. Itaq; caueri conueniet priusq̃ condant serpentes Signa erunt tot herbę tot arbores fruticesq; ab emersu earum ad latebram usq; uernantes & uel fraxini tantum folia nec postea nascentia nec ante decidētia. Et boletis quidē ortus occasusq; omnes ītra dies .vii.ē.

E Vngorū lentior natura & numerosa genera: sed origo nō nisi ex pituita arboꝝ Tutissimi q rubēt callo minus diluto rubore q̃ boleti mox candidi uelut apice flamis īsignibus pediculis. Tertium genus suillis ueneni accomodatissimi Failias nuper interimere & tota Conuiuio anneum serenū praefectum Neronis uigilum & tribunos Centuriones quosq; uoluptas tāta ancipitis cibi. Quidā discreuere arboꝝ generibus fico ferulę & gummi ferentibus. Non item taxo aut rubore cupraesso ut diximus. Sed ista quis spondet in uenalibus omniū colos liuidus hic habebit uenēi argumentum quo similior fuerit arborum fici. Aduersus hęc diximus remedia dicemusq; iterim sunt aliqua & in his glautius stomacho utiles putat boletos. Siccātur pendentes suilli uinco transfixi: quales a bithinia ueniunt hi fluxionibus alui quas reumatismon uocant medētur excrescentibusq; in sede carnibus Minuunt enim eas & tempore absumunt. Item lētigines & mulieꝝ uitia ī facie lauātur etiam ut plūbū in oculorum medicamēta sordidis ulceribus & capitis eruptionibus Canū morsibus ex aqua illiniūtur lib& & coquendi dare aliquas cōmunes in omni eoꝝ genere obseruationes quando ipse suis manibus delitię prępãrāt hunc cibum solum & cogitatioē ante pascūtur sucinis nouaculis ut argento apparati comitante. Noxii erunt fungi q in coquendo duriores fient. Innocentiores qui uitro addito coquantur si utiq; percoquantur tutiores fient cum Carne cocti aut cum pediculo pyri prosunt & pyra confestī sumpta. Debellat eos & aceti natura contraria his Imbribus ꝑueniūt omīa hęc

E Tsilphion uenit primo ut dictum est ex syria: nunc hoc maxime importatur deterius parthico: sed medico melius extincto omni cyrenaico ut diximus. Vsus Silphii medicina. Nam folia ad expurgandas uuluas pellendosq; emortuos partus decoquuntur in uino albo odorato ut bibatur mensura acetabuli. Ad lienes radix prodest arteriis exasperatis & collectionibus sanguinis illinitur. Sed & in cibis cōcoquitur egre īflationibus facit & ructus urię quoq; noxia sugillatis cum uino & oleo amicissima & cum cera strumis uerrucę sedis crebriorem eius suffitu caderet.

L Asser e silphio proflués quod modo diximus īter eximia naturę dona nuerātū pluribus cōfectionibus īseritur per se autem algores excalefacit potum neruoꝝ uitia extenuat fęminis datur in uino & lanis mollibus admouetur uuluę admēses ciēdos pedum clauos circum scariphatos ferro mixtum cerę extrahit. Vrinam ciet Ciceris magnitudine dilutum. Andreas spōdet copiosius sumptum nec īflationes facere & cōcoctioni plurimum Conferre seibus & fęminis. Item hyeme q̃ ęstate utilius & cū aqua bibētibus cauendum ne q̃ ītus sit exulceratio. Ab egretudīe recreationi efficax in cibo tempestiue enim datum cauteriū obtinet assuetis etiam melius q̃ expertibus Ex terra corporum īdubitatas cōfessiones habet. Venēa tęloꝝ & serpētium extīguit potum ex aqua uulneribus his circum illinitur. Scorpionum tātum plagis ex oleo. Vlceribus uero nō maturescētibus cum farina ordeacea uel fico sicca. Carbūculis cū ruta uel cum melle uel per se uisco super litum ut haereat. Sic & ad Canis morsus excrescētibus circa semen cum germine punici mali ex aceto decoctū. Clauis pedum qui uulgo morticini appellantur nitro mixto allopetias intro ante subactas carnes replet cū uino & Croco aut pipere: aut muriū fimo ex aceto perniones ex uino fouet & ex oleo coctum īpoītur. Sic & callo clauis pedū super rasis pręcipue utilitatis cōtra aquas malas pestilētes tractus uel dies & ī tussi una fellis ueteris suffusione hydropicis raucitatibus Confestim enī purgat fauces uocemq; reddit podagras in spongia

dilutum posca lenit pleureticis in sorbitione uinũ poturis datur Contractionibus epistotonicis Ciceris magnitudine cerę circumlitum. In angina gargarizatur anhe/
lationibus & in tussi uetusta cũ porro & aceto datur· Ex aceto his qui coagulũ lactis sorbuerũt pręcordiorum uitiis sintericis Comitialibus cum cibo ĩ aqua mulsa līguę paralysi. Coxēdicibus lumboꝝ doloribus cum decocto melle Illinitur. Nõ cēsuerim quod auctores suadēt cauernis dētium in dolore inditum Cera includi. Magno ex/
perimēto homīs q se eadē causa pręcipitauit ex alto. Quippe tauros īflamat naribus illitis. Serpētes auidissimas uini admixtum rumpit. Ideo nec inungi suaserim cum attico melle licet pręcipiant quas habeat utilitates admixtũ aliis īmensum est referre Et nos simplicia tractamus: quoniá naturam in his esse apparet. In illis cõiecturam sępe fallacem nulli satis custodita ĩ mixturis concordia naturę ac repugnantia: qua de re mox plura dicemus.

NOn esset mellis auctoritas in prętio minor q̃ lasseris ni ubiq; nasceretur Illud ipsa fabricata sit natura: sed & huic gignēdo animal ut diximus innumeros ad usus si quotiens misceatur extimemus prima propolis alueoꝝ de qua diximus acu/
leos & omía infixa corpori extrahit tubera discutit dura Concoquit dolores neruorũ mulcet ulceraq; iam desperantia Cicatrice ĩcludit. Mellis quidē ipsius natura talis ē ut putrescere corpora nõ sinat iucundo sapore atq; nõ aspero Alia q̃ salis natura fau/
cibus tonsili sanguine omnibusq; oris desideriis utilissimum arescētiq; in febribus linguę. Iam uero peripleumonicis pleureticisq; decoctura Itē uulneribus a serpente percussis & cõtra uenena fungoꝝ paraliticis in mulso: q̃q̃ sine mulso dotes constant Mel auribus īstillatum cũ rosaceo lēdes & fęda capitis animalia necat Vsus despuāti semper aptior stomachum tamē inflat bilem auget fastidium creat: & oculis per se inutile aliqui arbitrātur. Rursus qdam āgulos exulceratos melle tāgi suadent.

MEllis causas atq; differentias nationesq; & iudicationē in apium ac deīde ĩ floꝝ natura diximus cum ratio operis diuidi coger& Miscēda rursus natura rerũ pnoscere uolentibus in mellis operibus aqua mulsa debet tractari. Duo genera eius subitę ac recentis alterum Inueteratę. Repētina despumato melle pręclaram utilitatē hab& in cibo egrotātium leui hoc ē alice elute uiribus recreādis ore stomachoq; mulcendo ar/
dores refrigerādo. Frigidā eni utilius dari uenta molliendo. Inuenio apud auctores hoc potu bibendum alsiosis. Itē animi humilis & praeparci quos illi dixere & myr/
scopsycos. Et est ratio subtilitatis īmēsę a platone descendēs corpusculis rerũ leuibus scabris angulosis rotundis magis aut minus ad alioꝝ naturas accipientibus. Ideo non eadē omnibus amara aut dulcia esse. Sic & lassitudine proniores esse ad iracun/
diam & insiti. Ergo & hęc animis asperitas· Seu potius animę dulciore succo mitigat̃ lenit transitu spiritus & molliore facto meatu ne scindat euntem redeuntēq;. Spira/
menta ĩ se cuiq; nullius nõ ira luctusq; tristitia omnis animi impetus cibo mollitur. Ideo obseruanda sunt quę nõ solum corpoꝝ medicinam: sed & moꝝ habent. Aqua mulsa ex tussiētibus utilis traditur calefacta. Incitat uomitiones· Contra uenenum psumitis salutaris addito oleo· Item & hyosciamum cũ lacte maxime asinío & cõtra hallicacabim ut diximus. Infunditur & auribus & genitaliũ fistulis uuluis íponitur cum pane molli subditis tumoribus luxatis leniendisq; omnibus íueterate ad usum damnauere posteri minus ínocente aqua minusq; uino firmum lõga tamē uetustate transit in uinũ ut cõstat íter omnes stomacho íutilissimũ neruisq; contrariũ.

SEmper mulsum ex uetere uino utilissimum facillimeq; cum melle cõcorporat̃ quod in dulci nunq̃ euenit ex austero factum nõ íflat stomachum. Neq; ex decocto melle minusq; implet quod fere euenit appetēdum quoq; reuocat auiditatē cibi aluũ mollit frigido potu pluribus calido sistit corpora auget. Multis senectā lõgā mulsi

tantum in tria tollerauere. Neq; alio ullo cibo celeri pollionis Romuli exemplo quē centessimum annū excedentē Cum diuus Augustus hospes īterrogar& quanā ratioē maxime uigorem illum animi corporisq; custodisset. Ille respōdit Intus mulso foris oleo. Varro regium morbum cognominatum arcuatum tradit: quoniā mulso curet̃ Mellitices quo fier& modo ex musto & melle docuimus in ratione uini. Sęculis iā fieri nō arbitror hoc genus īflationibus obnoxium. Solebat tamē inueteratum alui causa dari in febre. Itē articulario morbo & neruoꝝ īfirmitati laborātibus & mulieribus uini abstemiis.

MEllis natura annexa Cera ē: de cuius origine & bonitate nationibusq; suis diximus locis. Omīs autem mollit calefacit explet corpora Recens melior Datur et in sorbitione dissentericis fauiq; ipsi in pulte alice prius tostae aduersatur lactis naturę ac milii magnitudine. x. grana cerę hausta non patiuntur coagulari lac in stomacho unguentum & albam ceram in pube fixisse remedio ē. Nec huius usus quos mixta aliis pręstat enumerare medicina possit: sicuti nec ceteroꝝ quę cū aliis ꝓsunt. Ista ut diximus ingeniis constant. Non fecit ceratum malagmata emplastra collyria antidota parens illa ac diuina rerum artifex officinaꝝ hoc imo uerius auaritię Commenta sunt. Naturę quidē opera absoluta atq; perfecta gignūtur paucis ex causa nō ex coniectura rebus assumptis ut succo aliquo sicca tēperētur ad meatus aut corpore alio alimento annexū. Scrupulatim quidē colligere ac miscere uires non cōiecturae humanę opus: sed īpudentię est. Nos nec indicarū arabicaꝝq; mertium aut externi orbis attīgimus medicinas. Nō placet remediis tam longe nascetia nō nobis nascūt̃ imo ne illis quidē. Alioquī non uēderent odorū causa unguentorumq; ac delitiaiū. Si placet etiam superstitionis gratia rimantur: quoniam ture supplicamus & costo. Salutē quidem sine his posse cōstare uel ob id probauimus ut tāto magis sui delitias pudeat: sed medicinas e floribus Coronamētisq; & ortēsibus quęq; māduntur herbę prosecuti quonam modo frugū omittemus Nimirum & has indicare Conueit.

IN primis sapiētissima animaliū esse Constat quę fruge uescātur. Siliginis grana cōbusta & trita in uino ammineo oculis illita epiphoras sedant. Tritici uero ferre combusta his quę frigus userit pręsentaneo sunt remedio. Farīa tritici ex aceto cocta neruorum cōtractionibus. Cum rosaceo uero & fico sicca mixtisq; decoctis furfuris tonsilis faucibusq; gargarizatione prosunt. Sextus pompeius pręstorii uiri pater hispaniae Citerioris princeps cū orreis suis uētillandis pręsider& correptus dolore podagrę mersit in triticum sese super genua leuatus quę siccatis pedibus mirabilem in modum hoc postea remedio usus est. Vis tanta ē ut cados plenos siccet paleā quoq; tritici uel ordei calidā īponi ramicum Incōmodis experti iubēt. Quaq; decoctę īpositęq; sunt aqua foueri. Est in farre uermiculus teredini similis quo canis dētium cera incluso cadere uitiati dicūtur etiā si refricētur.

CLyram armeam diximus uocari hac decocta fit medicamentum quod aegyptii ateram uocant infantibus utilissimum: sed & adultos illiniūt eos.

FArina ex ordeo & cruda & cocta collectiones īpetus discutit lenit concoquitq; Decoquitur alias in mulsa aqua aut fico sicca ad iocineris dolores cū posca concoqui opus est cū uino cū intercoquēdū discutiēdūq; cura est tum & in aceto melius aut in fece aceti aut Cotoneis pyrisue decoctis Ad multipedū morsus cū melle. ad serpētiū in aceto & cōtra suppurātia Ad extrahēdas suppurationes ex posca addita resina gallica. Ad concoctiones uero & ulcera uetera cū resina ad duritias cum fimo Colūbarū aut fico aut meliloto & quotiens ab ossibus Caro recedit. Ad strumas cū pice & impuberis pueri urina cū oleo cū fęno gręco. Contra tumores pręcordioꝝ uel ī febribus cum melle uel adipe uetusto suppuratis Triticea farina multo leuior neruis cum

hyosyami succo illinitur & aceto & melle lentigini.

R Ea ex q̃ alicani diximus fieri efficatior etiã ordeacea uidetur trimestris mollior ex uino rubro ad scorpionũ ictus tepida & sanguinẽ excreantibus. Itẽ arteriae tussi cum Caprino seuo aut butyro ex fęno gręco mollissima omniũ ulcera manãtia sanat & furfures corporis stomachi dolores pedes & mammas uino & uitro cocta.

H Erina magis cęteris purgat ulcera uetera & cãcrenas cũ raphano & sale & aceto lichenas lepras cum sulphure uino & capitis dolores cũ adipe anserino ĩposita frõti strumas & panos concoquit. Cum fimo colũbino & lini semine decocta in uino.

D E polentę generibus in frugum loco satis diximus Medicorũ ratione a farina ordei distat eo quod torretur ob id stomacho utilis aluum sistit ĩpetusq; rubicundi huõris & oculis illinitur & capitis dolori cũ mẽta aut alia refrigerãte herba idẽ per- nionibus & serpentium plagis. Itẽ ambustis ex uino ĩhibet quoq; pustulas. Farina ĩ polline subacta uim extrahẽdi humorẽ habet adeo ut cruore suffusis ĩ faciem quoq; sanguinẽ perducat. Efficatius ĩ sapa ponitur & pedũ callo clauisq;. Nã cũ oleo uetere ac pice decocta polline condilomata & alia omĩa sedis uitia q̃ maxĩe calido mirabilẽ ĩ modũ curãtur.

P Vlte corpus augetur farĩa qua chartę glutinãtur sanguinem excreãtibus datur tep ida sorbẽda prodest.

A Lica res romana est & nõ pridẽ excogitata. Alioquin nõ typsane potius laudes scripsissent Gręci nondũ arbitror pompeii magni ętate in usu fuisse. & ideo uix q̃cq̃ de ea scriptum ab Asclepiadis schola esse quidem eximie utilem nemo dubitat siue eluta detur ex aqua mulsa siue in sorbitiones decocta siue in pulte. Eadem in aluo sistenda torretur. Dein fauorũ cera coquitur ut supradiximus peculiariter tamẽ lõgo morbo ad tabitudinem redactis subuenit trinis eius cyatis ĩ sextarium aquę sensim decoctis donec omnis aqua consumatur postea sextario lactis ouilis aut caprini ad- dito per cõtinuos dies mox adiecto melle tali sorbitionis genere emẽdãtur sintexis.

M Ilio sistitur aluus discutiuntur tormina ĩ quem usum torretur ante neruorum doloribus & aliis feruens in sacco ĩponitur. Neq; aliud utilius: quoniam leuissimũ est & caloris capacissimũ. Itaq; talis usus eius ad omnia est quibus calor profuturus est. Farina eius cũ pice liquida serpẽtium & multipede plagis imponitur.

P Anicum dyocles medicus mel frugum appellauit. Effectus habet quos miliũ in uino potum prodest dissentericis. Similiter his quę uaporanda sunt excalefactũ ĩponitur. Sistit aluum in lacte caprino decoctum & bis die haustum. Sic prodest & ad tormina.

S Esima trita in uino sumpta inhibet uomitiones aurium inflamationi illinitur & ambustis eadẽ efficit: & dum in herba ẽ amplius hęc oculis ĩponitur decocta in uino stomacho Inutilis cibus & animae grauitatem facit. Stellionum morsibus resistit. Itẽ ulceribus quę cacoethe uocãt & auribus oleũ quod ex ea fit prodeẽ dixĩus

S Esamodides a similitudine nomẽ accepit grano amaro folio minore. Nascitur in glareosis. Detrahit bilem in aqua potum. Semẽ illinitur igni sacro discutit panos

E St etiam num aliud sesamoides anticyre nascens: quod ideo aliquę anticyricon uocant. Cętero simile erigeronti herbae: de qua suo dicemus loco. Granum sesamae datur in uino dulci ad detractiones quãtũ tribus digitis capitur. Miscetur & ellebori

albi unum & dimidium obolum purgationem eam adhibentes maxime insaniae. Melancoliç Comitialibus podagris & per se dragmç pondere exinaniunt.

ORdeum optimum quod candidissimum succus decocti in aqua cçlesti digerit in pastillos ut ĩfundatur exulceratis ĩterraneis & uuluis. Cinis eius ambustis illinit & carnibus quç recedunt ab ossibus & eruptionibus pituitç muris aranei morsibus Idem asperso sale ac melle candorẽ dentibus & suauitatem oris facit. Eos qui pane ordeaceo utuntur morbo pedum temptari negant. Nouẽ granis si furũculum quis circumducat singulis ter manu sinistra et omĩa in ignẽ abiiciat cõfestim sanari aiũt.

ESt & herba phynicea appellata a grçcis: a nostris uero ordeum murinũ hçc trita e uino pota prçclare ciet mẽses.

TYpsanç quç ex ordeo fit laudes uno uolumine condidit hippocrates quç nũc omẽs ĩ alicam transierunt quanto Innocentiore alica hippocrates tamen sorbitionis gratia laudauit quoniam lubrica ex facili hauriret: quoniã sitim arcet: quoniã in aluo nõ intumesceret: quoniã facile redderetur & assuetis hic cibus solus in febribus die possit dari tantum remotus ab istis qui medicinã fame exercent. Sorbitionẽ tamẽ dari totam uetuit aliudue: q̃ succum typsane. Itẽ uetuit q̃ diu pedes frigidi eẽnt tunc quidẽ nec potionẽ dandã Fit e tritico glutinosior arteriaeq; exulceratae utilior.

CAmilon hebetat oculos & gulç ĩutile: contra quã creditur. Itẽ sistit aluum Epiphoras oculorum inhibet & ulcera sanat. Item pustulas & fluxiones sanguinis geãs duras emollit. Datur cum ouo his qui sanguinem reiecerunt. In uessicç uero dolore semiuncia amili cum ouo & passi tribus ouis sufferuefacta a balneo. Quin & auenç farina decocta ĩ aceto tollit neruos.

PAnis ipse: quo uiuitur innumeras pene contin& medicinas ex aqua & oleo aut rosaceo mollit collectiones ex aqua mulsa duritias ualde mitigat ex uĩo ad discutienda: aut quç perstringi opus sit. Et si magis etiam num aceto aduersus oculitas pituitç fluctiones: quas grçci reumatismos uocant. Item ad percussa luxataq;. Ad omnia autẽ fermẽtatus qui uocatur antopyrus utilior. Illiniuntur & paronicis & callopedum in aceto ueteri nauticus panis tusus atq; iterum coctus sistit aluum uocis studiosis & contra distillationes. Siccum esse primo cibo utilissimũ ẽ. Siccanius hoc est & trimestri incusa in facie aut desquamata cum melle aptissime curat. Cãdidus egris aqua calida frigida ue madefactus leuissimum cibũ prçbet. Oculoꝝ tumori ex uino ĩponitur. Sic & pustulis capitis aut adiecta arida myrto tremulis panẽ ex aqua esse ieiunis statim a balneis demõstrat: quin & grauitatem odorũ in cubiculis ustus emẽdat & uini in saccis additus.

ET faba auxiliatur nãq; solida fricta feruensq; ĩ aceto cõiecta torminibus medet in cibo fresa & cum allio cocta cõtra deploratas tusses suppuratio ẽsq; pectoris quottidiano cibo sumitur: & commãducata ieiuno ore & ad furunculos maturandos discutiendosue imponitur. Et in uino decocta ad testium tumores & ad genitalia maturat lomẽto quoq; ex aceto decocta tuõre maturat atq; aperit. Itẽ liuoribus cõbustis medetur. Voci eam prodesse auctor ẽ. M. Varro. Fabalium etiam siliquaꝝ Cinis ad coxendices ad neruorũ ueteres dolores cum adipis suilli uetustate prodest & per se cortices decocti ad tertias sistũt aluũ.

LEns optima quae facillime coquitur eaque maxime aquã absorbet. Atiem qdẽ oculorũ obtundit & stomachũ ĩflat: sed aluũ sistit in cibo magisq; cçlesti aqua decocta. Eadem soluit minus decocta pustulas ulcerũ rumpit ea quç nitra sunt purgat & astringit. Collectiones omẽs imposita sedat: maximeq; exulceratas & rimosas. Oculorum autẽ epiphoras cum mellito aut cotoneo. Contra suppurantia cũ polenta

imponitur. Decoctę succus odoris exulcerationes et genitalium adhibetur ad sedem cum rosaceo aut cotoneo i his quę acrius remediũ exigũt cũ putamine punici melle modico adiecto ad id demum ne leuiter inarescant. Adiiciunt et betę folia Impoĩtur et strumis paĩs uel maturis uel maturescẽtibus ex aceto discocta rimis et aqua mulsa uel cancrenis cum punici germine pernioĩbus ulceribus difficile cicatricẽ trahẽtibus propter dissolutionem stomachi. xxx. grana lentis deuorantur. Incolis quoq; et dis-senteria efficatior est in tribus aquis cocta In quo usu melius semper ea torrere ante et tondere ut quã tenuissima detur per se: uel cũ Cotoneo malo aut pyris: aut myrto aut intubo erratico: aut beta nigra: aut plãtagine pulmoni ẽ inutilis et capitis dolori neruosisq; omĩbus et felli. nec somno facilis ad pustulas utilis: igniq; sacro et mãmis in aqua marina decocta. In aceto autẽ duritias et strumas discutit. Stomachi quidem causa polentę modo potionibus inspargitur quę sunt ambusta aqua semicocta curat postea trita & per cribrum effuso furfure. Mox pręcedẽte curatione addito melle ex posca coquitur ad guttura.

E St & palustris lens per se nascens in aqua non defluente refrigeratorię naturę: propter quod collectionibus illinitur & maxime podagris & per se cum polẽta glutinat & ĩterranea procidẽtia. Est siluestris & helysphacos dicta a grecis aliis facos dicta satiua lente leuiore & folio minore atq; ficciore & odoratiore. Est & alterũ ge-nus eius siluestris odore graui hęc minor folia habet Cotonei mali effigie: sed mĩora et candida quę cũ ramis decoquuntur Menses ciet & urinas & pastinacę marĩę ictus sanat torporem autẽ obducit percusso loco Bibitur cum absczynthio ad dyssenteriam cum uino eadẽ commorantes menses trahit abundantes sistit. Decocto eius poto p se imposita herba uulnerum sanguinem cohibet purgat & serpentium morsus Et si in uĩo decoquat᷑ pruritus testiũ sedat.

N Ostri qui nunc sunt herbarii lelisphacon graece latinae saluiam uocant mente similem canã odoratã partus emortuos ea apposita extrahũt. Itẽ uermes auriũ ulcerumq;.

C Icer & siluestre ẽ foliis simile odore graui. Si largius sumatur aluus soluitur & inflatio Contrahitur & ad tormina tostum salubribus habetur.

C Icercula etiamnum magis in aluo proficit Farina utriusq; manantia capitis ul-cera sanat efficatius siluestris. Item Comitiales & iocinerũ tumores & serpẽtiũ ictus Ciet menses & urinã grano maxĩe emẽdat & lichenas & testium ĩflamationes regiũ morbum hydropicos ledunt omnia hęc genera exulceratam uessicã & renes cãcrenis utiliora cum melle & his quę cacoethe uocantur. Vernicarum in omĩ genere prima luna singulis granis singulas tangunt: eaq; grana in linteolo deligant abiitiunt post se ita fugari uitium arbitrantes. Nostri pręcipiunt arietinũ in aqua discoquere cum sale qua ex ea bibere cyatos binos in difficultatibus urinę Sic & calculos pelli mor-bumq; regium Eiusdẽ foliis sarmẽtisq; decoctis aq̃ q̃maxĩe calida morbos pedũ tolli et ipsum calidũ tritũq; illitũ.

C Olumbini decocti aqua horrorẽ tertianę & quartanę minuere creditur. Nigrũ autem cum gallę dimidio tritum oculorum ulceribus ex passo medetur.

D E eruo quędam in mẽtione eius diximus. Nec potentiam minorẽ ei ueteres q̃ brassicę tribuere Contra serpentiũ ictus ex aceto. Ad cocodrillorũ hominumq; mor-sum si quis eruum quottidie ieiunus edat lienẽ eius absumi certissimi auctores af-firmant. Farina eius uarros sedat maculas cutis ex toto corpore emũdat. Serpere uul-nera non patitur In mammis efficacissimum Carbunculos rumpit ex uino urinae difficultates Inflationis uitia Iocineris tenesmon quae cibum non sentiant atropha appellata tostum & in nucis auellanae magnitudine collectum melle deuoratumq;

corrigit· Itē in petigines ex aceto coctū & quarto die solutū panos ī melle suppurare prohibet impositum aqua decoctum perniones & pruritus sanat fouēdo quī & uniuerso corpori. Si quis quottidie ieiunus biberit meliorē fieri colorē existimāt. Cibus idem homini alienus uomitiones mou&. Aluum turbat Capiti quoq; & stomacho ponderosum. Genua quoq; degrauat: sed madefactū pluribus diebus mitescit. Bubus Iumētisq; utilissimum. Siliquę eius uirides priusq̄ indurescant cum suo caule foliisq; contritę capillos nigro colore īficiūt.

LVpini quoq; siluestres sunt omni nostro minores prętereq̄ amaritudiē. Ex omnibus quę eduntur. Sicco nulli miūs ponderis ē. nec plus utilitatis Mitescunt Cinere aut aquis calidis colorem hominis frequētiori in cibo exhilarāt Amari cōtra aspidas ualent. Vlcera atra aridi decorticatiq; triti supposito linteolo ad uiuū corpus redigunt. Strumas parotidas in aceto cocti discutiunt. Succus decoctorum cum ruta et pipere uel in febri datur Ad uentris animalia pellenda minoribus. xxx. anuorum pueris uero impositi uētri ieiunis prosunt & alio genere tosti & indefricto poti uel ex melle sumpti. Iidē auiditatem cibi faciunt: fastidium detrahūt. Farina eoꝝ aceto subacta papulas pruritusq; ī balneis illita cohibet & per se siccat ulcera liuores emēdat. Inflationes cum polenta sedat Siluestrium efficatior uis est cōtra Coxendicium et lumborum debilitatē Ex Iisdem decocta lentigines & fouētium cutē corrigūt. Si uero ad mellis crassitudinē decoquatur uel satiui uitiligines nigras & lepras. Satiui quoq; rumpunt carbunculos Impositi panos strumas minuunt aut maturāt. Cocti ex aceto Cicatricibus candidū colorē reddunt. Si uero cęlesti aqua decoquant̄ succus ille qui exinde fit niega uocatur quo solent fouere cancrenę eruptiones pituitas ulcera manantia expellit. Ad lienem bibere & cum melle menstruis haerentibus lieni crudi cum fico sicca triti ex aceto īponūtur. Radix quoq; in aqua decocta urinas pellit Medentur pectori cū Cameleone herba decocti aqua & in potum colati. Sanant et scabiem quadrupedum omnium in amurca decocti. Ex utroq; liquore postea mixto fumus Crematoꝝ culices necat.

IRionem inter fruges sesamę similem esse diximus & a gręcis erismion uocari Gallii uellion appellant. Est autē fruticosum foliis erucę angustioribus paulo semine nasturtii. Vtilissimum tussientibus cum melle & in thoracis prurulentis et excreationibus Datur & regio morbo & lumboꝝ uitiis pleureticis torminibus cęliacis Illinitur uero parotidum & Carcinomatum malis testium ardoribus ex aq̄ alias cum melle. In faucibus quoq; utilissimum. Itē sedis uitiis & articularibus morbis et fico contra uenena etiam efficax potu medetur & suspiriosis Itē fistulis cū axungia ueteri Ita ne itus addatur.

ORminium semine ut diximus simile Cumino est· Cętero porro dodrantali altitudine duorum generū Alteri semen nigrius & ob lōgum hoc ad uenerem stimulandā & ad oculorum argenia albuginesq; Alteri candidius semen & rotūdius utroq; tuso extrahuntur aculei e corpore per se illitum ex aqua folia ex aceto īposita panos per se uel cum melle discutiūt Item furūculos priusq̄ capita faciant omnesq; acrimonias.

QVin & ipē frugum pestes in aliquo sunt usu. Infelix dictum est a uirgilio liliū hoc tamē mollitum ex aceto coctum īpositūq; sanat impetigines celerius quo sępius mutatum ē. Medetur & podagrę aliisq; doloribus cum oximelle curatio hęc a cęteris differt extario uno diluitur mellis uncię duę iustum est Ita temperati sextarii tribus Decocta faria lolii sextariis duo usq; ad crassitudinē calidūq; īponi dolētibus mēbris eadē farina extrahit ossa fracta.

MIliaria appellatur herba quę necat miliū hęc trita & cornu īfusa cū in uino podagras iumētoꝝ dicitur sanare.

Romos semē est spicam ferētis herbę nascitur inter uitia segetis auenę genere

et folio & stipula triticum Imitatur. In cacuminibus dependentes paruulas ueluti locustas habet. Semen utile ad cataplasmata atq; ordeũ & similia prodest tussiētibus succus.

O R obachen appellauiũs necantē eruũ & legumina alii cynomorion eã appellãt a similitudine canini genitalis Cauliculus ē sine foliis pinguis rubens estur et per se in patinis cũ tenera ē decocta.

E T leguminibus inascuntur bestiolę uenenatę: quę manus pungunt & piculũ uitę affertur soli figuraꝝ generis aduersus has omnia eadē medentur quę cõtra araneos & phalangia demõstratur.

E T frugũ quidē hęc sunt ĩ usu medico ex iisdē fiunt & potus zitum in ęgypto cęlia & cerea. In hispaia ceruisia & plura genera in gallia alusq; prouĩtus: quorũ omnium spuma cutem fęminaꝝ in facie nutrit. Nam quod ad potum ipsum attinet pręstat ad uini transire mentionē: atq; a uite ordiri medicinas arborum.

22

P ERACTA CEREALIVM IN MEDENdo quoq; natura est omniumq; quę ciborũ aut floꝝ odorũq; gratia proueniunt supina tellure: non cessit his pomona ptesq; medicas & pendentibus quoq; dedit nõ contēta ꝓtegere arborum umbra atq; alere quę diximus: imo uelut idignata plus auxilii inesse his quę longius a cęlo abessent: queq; postea cępissent. primum enĩ cibum homini fuisse inde & sic inductos caelum spectare pasciq; & nunc esse posse sine frugibus. Ergo hercule artes in primis dedit uitibus non contenta: delitias. sed etiam & odores atq; unguenta omphatio & oenanthe ac massari quę suis locis diximus nobiliter ĩstruxisse. Plurimum ĩquit homini uoluptatis ex me est. Ego succum uini: liquorē olei gigno ego palmas & poma: totq; uarietates: neq; ut tellus omnia per labores arant. Data cura arandi tauris terendi areis. Dein saxis ut quando quanto ne opere cibi fiant ex me parata omĩa: nec cura elaborandi: sed sese porrigētia ultro. Et si pigeat attingere etiã cadētia certauit ipsa secũ plusq; utilitatis causa genuit q̃ uoluptatis.

F Olia uitium & pampini capitis dolores: ĩflamationesq; corporũ mitigant cum polenta folia per se ardores stomachi ex aqua frigida Cum farina uero ordei articularios morbos. pãpini triti & ĩpositi tumorē omnē siccant. Succus eorum dissintericis ĩfusus medetur lachryma uitium que ueluti gummi est lepras & lichenas et psoras uitro ante pręparatas sanat. Eadē cum oleo sępius pilis illitis psilotri effectũ habet maximeq; q̃ uiridis accensę uites exsudant qua & uerrucę tolluntur. Pampini sanguinem excreantibus & mulieꝝ a cõceptu defectioni diluti potu prosunt. Cortex uitium & folia arida uulnerum sanguinē sistunt: ipsumq; uulnus cõglutinãt. Vitis albę uiridis tusę succo cum ture in pectigines tolluntur. Cinis sarmētorũ uitiumq; et uinaceorum condilomatis & sedis uitiis medetur ex aceto. Itē luxatis & ambustis et lienis tumori cum rosaceo & ruta & aceto. Item igni sacro ex uino citra oleum aspergitur & intertugines & pilos absumit. Dant & bibendum Cinerem sarmentorũ ad lienis remedia aceto consparsum Ita ut uini cyati in tepida aqua bibantur utq; qui biberit ĩ lienē iaceat. Clauiculę ipsę quibus repunt uites tritę ex aqua pote sistunt uomitionũ consuetudinē. Cinis uitiũ cũ axungia uetere cõtra tumores proficit fistulas purgãt. Mox & persanat neruorum dolores frigore ortos: contractionesq; contusas uero partes uel cum oleo carnes excrescentes in ossibus ex aceto & uitro. Scorpionũ

et Canum plagas cum oleo corticis per ſe cinis combuſtis pilos reddit.

OMphatium qua fier& ratione icipientis uuę pubertate in unguentorum loco docuimus nūc ad medicinā de eo pertinentia indicabimus. Sanat ea quę in humido ſunt ulcera oris tonſillarum genitalium oculoꝝ claritati plurimum confert scabritie genarum ulceribusq; angulorum nubeculis ulceribus quacūq; in parte manantibus cicatricibus marcidis oſſibus prurulente limoſis mitigatur uehementia eius melle aut paſſo prodeſt & diſſintericis ſanguinem excreantibus anginis. Omphatio cohęret cenanthe quā uites ſilueſtres ferunt dicta a nobis in unguenti ratione laudatiſſiā in Syria maxime circa antiochię & laoditię mōtes: & ex alba uite refrigerata ſtringit uulneribus inſpargitur Stomacho illinitur utilis urinae iocineri capitis doloribus diſſintericis coeliacis colericis. Contra faſtidia obolo ex aceto pota. Siccat manantes capitis eruptiones efficacissima ad uitia quę ſunt in humidis. Ideo & oris ulceribus et uerendis ac ſedi Cum melle & croco aluū ſiſtit Genaꝝ ſcabiem emēdat oculorūq; lachrymationes ex uiō ſtomachi diſſolutionē ex aqua frigida pota ſanguinis excreationes. Cinis eius eius ad colliria & ad ulcera purganda paronichia & ptergia ꝓbatᷣ Vritur in furno donec panis percoquatur In aſſatis odoribus tātum gignitᷣ omnia quae auiditas humani ingenii nobilitauit rapere feſtinando.

MAtureſcentium autem uuae uehemētiores nigrę. Ideoq; uinum ex his minus Iucundum. Suauiores albę: quoniam e terra & a lucido facilius accipitur aer. Recētes ſtomachū & ſpiritum īflatione aluum turbant. Itaq; in febri damnantur utiq; largiores. Grauedinē enī capiti morbūq; lethargicum faciūt· Innocētiores quae decerptae diu pependere: qua uentilatione etiā utiles fiūt ſtomacho ęgrisq;. Nam & refrigerāt leuiter & faſtidiū auferūt. Quę autē ī uiō dulci cōditę fuere caput tēptāt ꝓximę ſunt pēſilibus ī palea ſeruatę nā et uinaceis ſeruatę & caput & ueſſicā & ſtomachū īfeſtant Siſtunt tamē aluum Sanguinem excreantibus utiliſſimę. Quę uero in muſto fuere peiorem uim etiānum habent: q̄ quę in uinaceis. Sapa quoq; ſtomacho īutiles facit ſaluberrimas putant medici in cęleſti aqua ſeruatas etiam ſi minime iucundas. Sed uoluptatē earum ī ſtomachi ardoreᷣ ſentient & in amaritudine iecoris felliſq; uomitione & ī coleris hydropiciſq; cum ardore febrium egrotātibus. At in ollis ſeruatę et os & ſtomachum & auiditatē excitant paulo tamē grauiores exiſtimātur fieri uinaceorum halitu uuę florem in cibis ſi edere gallinacei uuas non attingunt. Sarmenta eorum in quibus acini fuerūt aſtringendi uim habēt efficatiora ex ollis.

NVclei acinorum eandem uim obtinēt hi ſunt qui in uino capitis dolorē faciūt Toſti tritiq; ſtomacho utiles ſunt. Inſpargitur farina eorū polentae modo potionis diſſintericis & cęliacis & diſſoluto ſtomacho. Decoctio etiam eorum fouere pſoraſ et pruritum utile eſt·

VInacei per ſe minus capiti ac ueſſicę nocent q̄ nuclei mammaꝝ inflationiᷣ triti cum ſale utiles. Decoctum eoꝝ ueteres diſſintericos & cęliacos uiuat & potioē ac fotu.

VVa theriaca de qua ſuo laco diximus cōtra ſerpētiū ictus eſtur pāpinos quoq; eius edendos cenſent: imponēdosq; & uinū acetūq; ex his factū auxiliarē Cōtra eam uim habent.

VVa paſſa quam aſtaphida uocant ſtomachum uentrem & īterranea temptaret niſi pro remedio in ipſis acinis nuclei eſſent. His exēptis ueſſicę utilis habetᷣ et tuſſi alba utilior utilis & arterię & renibus: ſicut ex his paſſum priuatim a ſerpētibus contra hemoroida potens teſtium īflamationi cū farina uel cum uino aut ſemiē Coriandri īponūtur. Itē carbuuculis articularibus morbis ſiue nucleis trita cū ruta.

Fouere ante uino ulcera oportet. Sanāt epinictidas & dissinteriam cum suis nucleis & in oleo coctę cancrenis illiniūtur cum cortice raphani & melle podagris et ūguiū mobilibus cū panace et per se ad purgandum os caputq; cū pipere Cōmanducatur.

A Staphisagria siue staphis quam uuam canimam aliqui uocāt falso. Suū enim genus cauliculis nigris erectis foliis labruscae Fert foliculos uerius q̄ acinos uirides similes Ciceri. In his nucleum triangulum maturescit cū uindemia nigrescitq; cum tamina rubentes norimus acinos sciamusq; illam in apricis nasci hāc nō nisi ī opacis his nucleis ad purgationem uti nō cēsuerim propter ancipitē strāgulationem: neq; ad pituitam oris siccandā quia fauces laedūt tyriasim caput et reliquum corpus triti liberāt facilius admixta sandaraca. Item pruritu et psoris Ad dentium dolores decoquūtur ī aceto ad aurium uitia reumatismum Cicatricum ulceꝝ manātia. Flos tritus in uiō cōtra serpētes bibitur. Semē enim abdicauerim propter nimiam uim ardoris. Quidam eam pituitariam uocāt et plagis serpentium utiq; illiniūt.

L Abrusca quoq; oenanthe fere satis dicta: quę a grecis ampelosagria appellatur spissis et cādicantibus foliis geniculata rimoso cortice fert uuas rubētes cocci modo: qua Cutem in facie mulierum purgant et uariis coxendicum et lūborum uitiis tusa cum foliis et succo prosunt. Radix decocta ī aqua pota ī uini cohi cyatis duobus humorem alui ciet Ideo hydropicis datur banc potius crediderim esse quā uulgus uuā taminiam uocat. Vtuntur ea pro amileto & ad expiationē sanguinis quoq; adhibēt non ultra gargarizationes & ne quid deuoretur addito sale thymo aceto mulso. Idē et purgationibus ancipiti tēptant.

H Vic similis in salictis nascens ideo distinguitur nomine cū eodē usus habeat et salicastrum uocatur Scabiē & pruriginē hominū: quadrupedūq; aceto mulso trita hęc efficatius tollit.

V Itis alba est quam gręci ampeloleucen uocāt. Alii staphilen: alii melochiron: alii psilotrum: alii archezostim: alii cedrosin: alii madon appellant huius sarmenta longis & exilibus internodiis geniculata scandūt folia pampinosa ad magnitudinē hederae diuidūtur ut uitium Radix alba grandis raphano similis ītio. Ex ea caules asparagi similitudine exeunt hi decocti in cibo aluum & urinam cient. Folia & caules exulcerāt corpus utiq; ulcerum phagadenis & cancrenis tibiarumq; tedio quę cū caule illiniūtur semē in uua raris acinis depēdit succo rubente. postea crocino: nouere id qui coria perficiunt illo enī utuntur: psoris & lepris illinitur: lactis abundantiam facit coctum cum tritico potumq;. Radix numerosis utilitatibus nobilis. Cōtra serpētium ictus trita dragmis duabus bibitur uitia cutis in facie uarosq; & lentigines et sugillata emēdat & cicatrices. Eadēq; pręstat in oleo decocta. Datur & ī comitialibus potus Item mente Commotis & uertigine laborantibus dragmę pōdere quottidie anno toto. Et ipsa autem largior aliquando purgat sensus. Illa uis pręclara quod ossa fracta extrahit in aqua īposita aut brionia. Quare quidam hanc albam brioniā uocāt Aliam uero nigram. Efficatior in eodem usu cum melle & ture suppurationes īcipientes discutit ueteres maturat & purgat. Ciet menses & urinam. Eligma ex ea fit suspiriosis & cōtra lateris dolores uulsis ruptis. Splenē ternis obolis pota. xxx. diebus consumit Illinitur eadem cum fico & pterigiis digitorū ex uino secūdas fęmiāꝝ apposita trahit & pituitam dragma pota ex aqua mulsa. Succus radicis colligi debet ante maturitatem seminis qui illitus per se et cū eruo lętiore quodam colore & cutis teneritates angonizat corpore Serpētes fugat Tonditur ipsa radix cum pingui fico erugatq; corpus si stati bina stadia ābulētur. Alias uret: & nisi frigida statim abluat Iucundius hoc praestat nigra uitis: quoniam alba pruritum affert.

EST ergo brioīa nigra: quā ꝓprie uocāt alii chyroniā alii genecāthē aut aꝑniā simi
lē priori pręterq̄ colore huius semē colorē nigꝝ dixiūs eē asparago simile cuius
asparagos dyocles prętulit ueris asparagis in cibo urinę ciendę lieniq; minuendę In
frutetis & harūdinetis maxime nascitur Radix foris nigra intus buxeo colore. Ossa
infracta uel efficatius extrahit q̄ supradicta. Cęterū eidē peculiare ē quod iumētorū
ceruicibus unice medetur. Aiumt si quis in uilla extruxerit fugere accipitres tutasq;
aues fieri uillarum. Aliter eadē iumento homineq; flegma aut sanguinē qui excreat
talo deiecerint circumligata sanat. Et hactenus de uitium generibus.

MVsta differentias habent naturales has quod sunt candida aut nigra aut inter
utrunq; alia ex aliis: ex quibus passum curę differētias innumerabiles facit. In plenū
ergo hoc dixisse coueniet. Mustum omne stomacho īutile uenis iucundum a balne-
is raptim & sine īterrespiratione potum necat cantaridum naturę aduersatur. Item
serpentibus maxime hemoroido & salamandrę. Capitis dolores facit & gutturi īuti-
lis prodest renibus iocineri & īterraneis uessicę colleuat emini eas. Priuatī etiā cōtra
bupręstim ualet. Cōtra meconium lactis coagulationem cicutā toxicum torminum
ex oleo potum redditumq; uomitionibus. Ad omīa īfirmius album Iucūdius passi
mustū: & quod minorē capitis dolorē afferat.

VIni genera differentiasq; perq̄ multas exposuimus. Et fere cuiusq; proprietates.
Neq; est ulla pars difficilior tractatu aut numerosior quippe cū sit tardū dictu
pluribus prosit an noceat. Pręterea q̄ ancipiti euentu potu statī auxilium fit aut ue-
nenum. Et enī de natura quę ad remedia tantum pertinent nunc loquimur. Vnde
de dando eo uolumen asclepiades condidit ab eo cognominatū Qui uero postea de
uolumine illo disseruere innumera nos ista romana grauitate artiūq; liberalium ap-
petentia: non ut medici sed ut indices salutis humanę diligenter distinguemus. De
generibus singulis disserere īmēsum ē & īexplicabile discordibus medicoꝝ sentētiis.

SVrentinum ueteres maxime probauere. Sequens ętas albanum aut falernum
Deinde alia alii iniquissimo genere decreti quod cuiq; gratissimū caeteris omnibus
pronuntiando qui ut constarent sententię quota portio īmortalium his generibus
posset uti. Iam uero nec proceres nunq̄ sinceris Eo uenere mores ut nomina modo
cellarum ueniant statim in lancibus uindemiae adulterentur. Ergo hercule mirum
dictu īnocentius iam est quodcunq; & ignobilius. Hęc tamen facere constantissime
uidētur sentētię: quoniā mētionē facimus siquis hoc quoq; discrimen exigit.

PHalernum nec in nouitate: nec in nimia uetustate corpori salubre ē media eius
ętas a .xv. anno incipit ne rigido potum stomacho utile. Nō idem in calida diutinę
tussi sorbetur merum utiliter a ieiunis. Itē in qnartanis nullo ęq; uenę excitāt Aluū
sistit Corpus alit. Creditum est obscuritatē uisus facere: nec prodesse nec uis aut ues-
sicę. Albana neruis utiliora Stomacho minus quae sunt dulcia uel austera. Falerna
utiliora concoctionem minus adiuuant Stomachū modice īplēt. At surrētia nullo
modo: nec caput temptant stomachi & ītestinorū reumatismos cohibent.

REcuba iam non gignuntur & quę supersunt sentina cōcoqui cibos cogūt uiriū
plus surrentino Austeritatis albano uehemētię minus falerno. Ab his stataria non
longo īteruallo affuere aluo Citando signū maxime conducere īdubitatū ē. Reliqua
in comune dicentur. Vino aluntur uires sanguis dolusq; hominū hoc distat orbis
medius & mitior plaga circumtectis quantum illis feritas facit roboris tantum uo-
bis hic succus lętus potus ossa alit fruge neruos aqua carnes ideo minus ruboris est
in corporibus illis & minus roboris. Contraq; labores patiētię. Vino modico nerui

iuuantur. Copiosiore lęduntur Sic & oculi Stomachus recreatur appetentia ciborum
inuitatur. Tristitię cura hebetatur urina & algor expellitur somnus conciliatur pręte-
rea uomitiones sistit collectiones extra lanis humidis īpositus mitigat. Asclepia-
des utilitatem uini ęquari uix deorum potentia pronuntiat. Vetus copiosiore aqua
miscetur magis quo urinā expellit minus siti resistit. Dulce minus inebriat: sed sto-
macho īnatat. Austerum facilius cōcoquitur: leuissimū est quod celerrime īueterat
Minus infestat neruos quod uetustate dulcessit. Stomacho minus utile est pingue
nigrum sed corpora magis alit tenue & austerū minus alit. Magis stomachū nutrit
celerius per urinā transit tanto magis capita tēptat hoc & in omnia alio succo semel
dictum sit. Vinum si sit fumo īueteratum īsaluberrimū Mangones ista ī appotecis
excogitauere. Iam & patresfamilias aetatem addi atq; per se cariem traxere quod certe
uocabulo satis consilii dedere prisci: quoniā & in materiis cariem fumus erodit. At
nos e diuerso fumi amaritudine uetustatem īdui persuasum habemus. Quę sunt ad
modum exalbida hęc uetustate insalubria sunt. Quo generosius uinū est hoc magis
uetustate crassescit & in amaritudinē corpori minime utilem coit. Condrieq; eo aliud
minus annosum insalubre est. Sua cuiq; uino saliua īnocētissima est Sua cuiq; & assa
gratissima hoc est media corporis augere uolentibus aut mollire aluum conducit
inter cibos bibere. Contra minuētibus aluumq; cohibentibus sitire in edendo postea
parum bibere uinum ieiunos bibere nouitio īuēto īutilissimum est curis Vigorēq;
animi impedit ad procinctū tendētibus. Somno uero ac securitatibus. Iam dudum
hoc fuit quod homerica illa helena ante cibum ministrauit. Sic quoq; ī prouerbium
cessit sapientiam uino obumbrari. Vino damus homines quod soli animalium non
sitiētes bibimus Aquę potum īterponere utilissimum Itēq; iugi superbire ebrietati
quam quidē frigide potus extemplo discutit. Meracis potionibus per .xx. dies ante
Canis ortū: totidēq; postea suadet Hesiodus uti. Merum quidē remedio est Contra
cicutas Coriandrum aconita uiscum meconium argentū uiuum apes uespas Cabro-
nes phalangia Serpentū scorpionumq; ictus Contraq; omnia quę refrigerādo nocēt
priuatim contra hemoroidas pręsteras fungos. Item contra īflationes corrosionesq;
pręcordiorum & quoꝝ stomachus in uomitiones effunditur. Et si uenter aut īterra-
nea reumatismon sentiant dissintericis sudatoribus in longa tussi in epiphoris me-
racis cardiacis In māma lęua merū in spongia īponi prodest. Ad omnia autē maxiē
album inueterescens utiliter & fouetur uino calido uirilitas. Iumētis īfusa cornu lax-
itudinē auferri aiunt. Simias quadrupedesq; quibus digiti sunt negāt crescere assue-
tas meri potu Nunc circa egritudines sermo de uinis erit. Saluberrimum liberaliter
genitisq; campanię quodcūq; tenuissimum. Vulgo uero quod quēq; maxiē iuuerit
ualidum utilissimum omnibus sacco uiribus fractis meminerimus succū esse qui
feruendo uires e musto sibi fecerit. Misceri plura genera omībus īutile. Saluberrimū
cui nihil in musto additū est meliusq; si nec uasis pix affuit. Marmore enī & gypso
aut calce condita. Quis nō & ualidius expauerit. In primis igitur uinum marina aq̄
factum inutile est stomacho Neruis uessicę resina condita frigidis stomachis utilia
existimātur. Nō expedire uomitionibus sicut neq; mustū neq; sapa neq; passum no-
uitium resinatum nulli conducit Capitibus dolorē & uertigines facit. Ad hoc dicta
crapula est. Tussientibus & ī reumatismo nominata prosunt. Item cęliacis & dissin-
tericis Mulierum mēsibus ī hoc genre rubrū nigrum ue magis cōstringit: magisq;
calefacit Innocētius pice sola conditū. Sed & picem meminisse debemus nō aliud eē
q̄ combuste resinę fluxū hoc genus uini excalefacit concoquit purgat pectori uentri
utile Itē uuluarū dolori si sine fębre sint ueteri reumatismo exulcerationi ruptis cō-
uulsis uomicis neruoꝝ īfirmitati īflationibus tussi anhelationibus luxatis in sucida
lana īpositū. Ad omīa hęc utilius id quod spōte naturę suę piceum recipit: piceatūq;
appellatur heluenaco quo tamen nimio capu tēptari Conuenit. Quod ad febrium

ualitudines attinet. Certũ est nõ dandũ ĩ febri nisi ueteribus ęgris: nec nisi declinãti
morbo. In acutis uero periculis nullis: nisi qui manifestas remissiones habeant &
has noctu potius dimidia pars periculi est. Noctu hęc est spes omĩbus bibentibus
nec a partu ab ortu ue: nec a libidine egrotãtibus: nec in capitis doloribus: nec quoꝝ
accessiones cum frigore extremitatum fient: nec in febri tussiẽtibus: nec in tremore
neruorum: uel in doloribus uel fautium: aut si uis morbi circa illa ĩtelligatur: nec in
duritia pręcordiorũ uenaꝝ uehemẽtia: neq; in epistotono tetano nec singultientibus
nec si cum febre dispnoea sit Minime uero oculis rigentibus & genis stantibus: aut
defectis grauibus: nec quorum cõiuiẽtiũ pręlucebũt oculi palpebris ue nõ coeũtibus
uel si dormientibus hoc idẽ euenit. Aut si cruore suffundũtur oculi uel si lachrymę
in oculis erunt minime lingua fungosa nec graui & subinde ĩperfecta loquentibus:
nec si urina difficile reddetur: neq; expauescentibus repente: nec spaticis aut rursus
torpintibus: nec si per somnos genitura effundatur. Cardicoꝝ morbo unicam spem
esse in uino certum est: Sed id dandũ nõ nisi in accessione cẽsent. Alii in remissione.
Illi ut sudorem cohercẽat hi quia tutius putant minuẽtes e morbo q̃ plurimũ sniãm
esse uideo. Dari utiq; nõ nisi in cibo debet nec a somno: nec pręcedente alio potu hoc
est utiq; sitienti: nec nisi in despecatione supprema & uiro facilius q̃ feminę. Seni q̃
Iuueni. Iuueni q̃ puero hyeme q̃ ęstate. Assuetis potius q̃ inexpertis modus dandi
pro uehemẽtia uini Itẽ mixturam aquę uulgo satis putant unũ uini cyatũ duobus
aquę misceri si dissolutio sit stomachi dandum. Si cibus nõ descendat inter uini ge-
nera quae docuimus fingi: nec fieri iam arbitror & superuacuum eorum usum cũ
ipsis rebus: ex quibus fingitur. Doceamus uti & alias modũ excesserat medicorum ĩ
his ostentatio ueluti in apiis uinum utile esse ab armoꝝ equitandi ue lassitudiẽ prę-
cipientium. Atq; ut reliq̃ omittamus etiã e Iunipero: & si quis satius censeat abscyn
tite uino utẽdum potiusq̃ abscynthio ipso in reliquis omittatur. Et palmeum capiti
noxium uentriq; tantũ molliẽdo & sanguinẽ excreãtibus non Inutile. Fictitiũ non
potest uideri quod bion appellauimus: cum sit in eo sola pro arte festinatio. Prodest
stomacho dissuluto: aut cibos nõ perficiente prędnãtibus defectis paralyticis tremu-
lis uertigini torminibus sciaticis. In pestilẽtia quoq; ac peregrinationibus uĩ magnã
auxiliandi habere dicitur.

Vini etiam uitiũ transit in remedia Aceto summa uis est in refrigerãdo nõ tamẽ
minor in discutiẽdo. Ita fit ut ĩfuso terrę spum&. Dictum est sępius diceturq;
quociensc ũq; aliis prosit p se haustũ fastidia discutit singultus cohibet Sternutamẽta
olfatu uim in balneis ęstus arc&: si contineatur ore quin & cũ aqua bibitur multorũ
stomaco utiliter gargarizatur. Cum eadẽ Conualescẽtium & a solis ardoribus oculis
quoq; illo modo saluberrimũ fotu medetur post uredines Itẽ lepris furfuribus ulce-
ribus manãtibus causis morsibus scorpionũ ictibus scolopendraꝝ muris aranei Cõ-
traq; omniũ aculeorum uenena & pruritus. Itẽ cõtra multipedum morsus calidum ĩ
spongia: aut adiecto sulphuris sextario sextariis tribus aceti aut isopi fasciculo. Me-
detur sedis uitiis ĩ sanguĩs fluctioẽ post excisos calculos & omẽs alias rosiones foris
in spongia ĩpositũ ĩtus potus cyatis binis q̃ acerrimũ Conglobatum utiq; sanguinẽ
discutit contra lichenẽ & bibitur & imponitur. Sistit aluũ & reumatismos ĩterraeoꝝ
ĩfusum. Itẽ procidẽtia sedis uuluęq; tussim ueterẽ Inhib& & gutturis reumatismos
ortopnoeam dẽtiũ labefactionẽ. Vessicę noc& neruorumq; ĩfirmitatibus. Nesciere
medici quãtum contra aspidas poller&. Nuper ab aspide calcata percussus utrẽ aceti
ferens quotiẽs deposuisset: ictum sentieabt. Alias illeso similis Intellectũ ibi reme-
dium est potuq; succursum: neq; altero colluũt uenẽa exuggẽtes. In totũ uomitrix uis
hęc nõ ciborũ modo est Verum & rerũ plurimarũ saxa rumpit ĩfusum quę nõ rũpit
ignis antecedẽs. Cibos quidẽ & sapores nõ alius magis succus Cõmẽdat: aut excitat
In quo usu mitigatur usto pane: aut cũ uiõ uel accenditur pipere ac lassere utiq; sale

compescitur· Non est pretereũdum in eo exemplum ĩgens. Si quidem. M·agrippa supprẽmis suis annis cõflictatus graui pedum morbo. Cũ dolorẽ eum perpeti neq/ret unius medicorum portẽtosa scientia ignorãte diuo Augusto tãti putauit usu pe/dum sensumq; omni carere: dummodo & dolore illo carer&. Demersis in acetum calidum cruribus in acerrimo impetu morbi euasit.

ACetũ scilinũ iueteratum magis probatur. Prodest super ea quę diximus acessentibus cibis. Gustatu enĩ discutit poenã eam & his qui ieiuni uomũt. Callum enim faucium facit ac stomachi odorem tollit gingiuas astringit dentes firmat colorẽ meliorẽ praestat tarditatem quoq; auriũ gargarizatioẽ purgat: & transitum auditus aperit. Oculoꝝ aciem obiter exacuit comitialibus me/lancolicis uertiginosis uuluarũ stragulationibus percussis: aut pręcipitatis & ob id sanguine cõglobato Neruis ĩfirmis renũ uitiis perq̃ utile. Cauẽdũ exulceratis.

OXymel antiqui ut dyocles tradit hoc modo temperabãt. Mellis eminas quinq; salis marini pondo librã quadrantem aquę marinae sextarios .v. pariter decoquebant decies descendente cortina: atq; ita diffundebant. Inueterabantq;. Sustulit id totum Asclepiades coarguitq;. Nam etiam in febribus dabant: profuisse tamẽ fatẽtur contra serpentes: quos sępas uocant. Et contra meconium ac uiscum & anginas calidũ gar/garizatum & oris & auribus: gutturisq; desideriis: quę nunc omnia oxyalme cõtigũt ĩtẽ sale & aceto recente efficatius ẽ.

VIno Cognata res sapa est Musto decocto donec tertia pars supersit Ex albo hoc melius usus cõtra cataridas buprestin pinorũ erucas quas pitrocampas uocant salamandras: & contra mordentia uenenata. Secundas partusq; mortuos trahit cum bulbis potum Fabianus auctor est. Venenũ esse si qs ieiunus a balneis bibat id.

COnsequens boꝝ est fex uini cuiuscũq; generis. Ergo uini fecibus tanta uis ẽ ut descendentes in cupas enec&. Experimẽtum demissa prębet lucerna q̃ diu extinguit piculũ denũtiãs est. Illota miscet medicamẽtis Cum iridis uero pari pondere Erup/tionibus pituitę illiniuntur & sicca uel madida. Contra phalangias & testiũ mãmaꝝ q; inflationes: uel in quacunq; ĩflatione uel ĩ quacũq; parte corporis Itẽ cum ordeacea farina & turis polline uino decocta crematur & siccatur In experimẽtum est legittiẽ coctae ut refrigerata linguam tactu uideatur urere. Celerrime examinatur nõ ĩclusa condita Crematio ei multũ uirium adiicit. Vtilissima est ad compescendas lichenas furfures cum uino decocta. Sic & lepris & ulceribus manantibus ĩpoĩtur. Fungorũ naturę cõtraria est pota: sed magis cruda. Oculoꝝ medicamẽtis cocta & lota miscetur Medetur illita & testibus & genitalibus. In uino autẽ aduersus strangurias bibitur. Cũ expirauerit quoq; lauandis corporibus & uestibus utilis. Nũc usum acatię habet

FEx aceti pro materia acrior fit necesse ẽ: multoq; magis exulcer&. Resistit sup/purationum ĩcremẽtis stomachi ĩterranea uẽtrem illita adiuuat. Sistit reumatismos earum partium & mulieꝝ menses panos discutit nõdum exulceratos & anginas sa/cros ignes cum Cera mãmas lactis sui ĩpatiẽtes eadẽ extĩguit ũgues scabros aufert e serpentibus contra cerastas ualidissima cũ polẽta cum melanthio autẽ Contra cro/codilli morsus & Canis. Et hęc cremata ampliat uires. Tũc addito lentiscio oleo illita una nocte ruffat capillũ. Eadẽ ex aqua in linteolo apposita uuluas purgat. Sapę fece ambusta sanatur melius addita lanugine harundines. Eadẽ fece decocta potaq; tusses ueteres Decoqtur ĩ patinis cũ sale ex adipe ad tuõrẽ quoq; maxillarum & Ceruicum

OLearum proxima auctoritas ĩtelligitur folia earum uehemẽtissime astringunt purgant sistunt. Itaq; cõmanducata & ĩposita ulceribus medẽtur & capitis doloribus

illita cũ oleo .Decoctũ eorum cum melle his quę medici uſſerint. Gingiuaꝝ inflamationibus paronitiis ſordidiſq; ulceribus & putreſcentibus cum melle. Sãguinis profluuiũ eneruoſis partibus cohib&.Succus eaꝝ carbunculantibus circa oculos ulceribus & puſtulis procedentiq; pupillę efficax .Qua propter in colliria additur. Nã & ueteres lachrymationes ſanat & genarũ eroſiones .Exprimit̃ autem ſuccus tõſis affuſo uino & aq̃ cęleſti ſiccatuſq; in paſtillos digeritur ſiſtit mẽſes in lana ad motuſ uuluę utilis & ſanie manãtibus .Item cõdilomatis ignibus ſacris quęq; ſerpũt ulceribus epignidis.Eoſdem & flos earum hab& effectus.

FRruntur cauliculi floreſcẽtes ut ſpodii Cinis uicẽ pręſtet uinoq; ĩfuſo iteꝝ urit̃ Suppuratioẽs paõs illiniũt Cinere eo uel foliis tuſis cũ melle oculos uero cũ polẽta.

SVccus fruticis recẽtis accẽſi diſtillans ſanat lichenas furfures manantia ulcera.

NAm lachryma quę ex arbore ipſa diſtillat ęthiopicę maxiẽ oleae mirari ſatis nõ eſt.Reperti ſunt qui dẽtium dolores illiniendos cenſerent Venenũ eſſe prędicãtes: atq; etiã in oleaſtro quęrendã e radice oleę q̃ tenerrimę Cortex deraſus in melle crebro guſtatu medetur ſanguinem reiicientibus & ſuppurata tuſſiẽtibus .Ipſius oleae cum axungia tumores ſanat:extrahitq; fiſtulis uitia & ipſas ſanat.

OLiuę albę ſtomacho utiliores:uentri minus pręclaꝝ habẽt uſum anteq̃ cõdiãtur recentes per ſe cibi modo deuoratę Medẽtur enim harenoſae urinę.Itẽ dentibus aut attricis:aut cõuulſis.Nigra oliua ſtomacho ĩutilior· Ventri facilior Capiti & oculis non Cõuenit.Vtraq; ambuſtis prodeſt trita & illita ſed nigra cõmãducatur & ꝓtiũs ex ore ĩpoſita puſtulas gigni prohib&.Colũbales ſordida ulcera purgãt ĩutiles difficultatibus urinę.

DE amurca poteramus uidere ſatis dixiſſe Catonem:ſed petita reddẽda medicię quoq; eſt gingiuis & oris uiceribus dentiũ ſtabilitati efficaciſſime ſubueit.Itẽ ignibus ſacris ĩfuſa & his quę ſerpunt permionibus.Nigrę oliuę amurca utilior.Itẽ infantibus fouendis.Albę uero mulierum uuluę in lana admouetur. Multo autem omnis amurca decocta efficatior Coquitur ĩ cypreo uaſe ad crſſitudinẽ mellis. Vſus eius cum aceto:aut uino uetere:aut mulſo ut quęq; cauſa exigat in curatione oris dẽtium aurium ulcerum manantium genitalium. Rhagadum uulneribus in linteolis ĩponitur luxatis in lana Ingens hinc uſus utiq; ĩueterato medicamẽto. Tale enim fiſtulas ſanat.Infunditur ſedis genitalium uuluę exulcerationi.Illinitur uero podagriſ incipiẽtibus.Item articulariis morbis Si uero omphatio recoquatur ad craſſitudinẽ mellis caſuros dentes extrahit.Item iumentotum ſcabiem cum decocto lupinorum et Cameleonte herba mire ſanat cruda amurca podagris foueri utiliſſimum.

OLeaſtri foliorũ eadẽ natura. Spolium e cauliculis uehemẽtius inhibet reumatiſmos ſedat & ĩflamationes oculorũ purgat Vlcera alienata explet excreſcẽtia leniter erodit ſiccatoq; & ad Cicatricem perducit.Cętera autẽ in oleis peculiare autẽ quod folia decoquuntur & ex melle dantur coclęaribus cõtra ſanguinis excreationes.Oleũ tamen acrius atq; efficatius & eo os quoq; colluitur Ad dentium firmitatẽ.ĩponũtur folia & paronichis & carbunculis & contra omnẽ collectionem cum uino his uero quę purganda ſunt cũ melle miſcentur oculoꝝ medicamẽtis & coctum foliorum et ſuccus oleaſtri utiliter & auribus ĩſtillatur cũ melle uel ſi pus effluat. Flore oleaſtri condilomata illiniuntur & epinictides. Item cum farina ordeocea uenter in reumatiſmo cum oleo capitis doloribus· Cutem in capite ab oſſibus recedentem cauliculi decocti & cum melle impoſiti comprimũt.Ex oleaſtro maturi in cibo ſumpti ſiſtũt

aluū. Tosti autē & cū melle triti nomanas repurgant. Carbunculos rumpunt.

OLei naturam causasq; abunde diximus. Ad medicinam ex olei generibus haec pertinet. Vtilissimū est omphatium proxime uiride. Pręterea q̄ maxime recens nisi cum uetustissimum quęritur tenue odoratum quodq; nō mordeat. E diuerso q̄ i cibos eligitur Omphatium prodest gingiuis si contineatur i ore colorē dētiū custodit magis q̄ aliud & sudores cohibet.

CEnanthimo idē ē effectus qui rosaceo. Omni autem oleo mollit̄ corpus uigorē & robur accipit. Stomachum contrarium auget & ulcerum incremēta. Fauces exasperat & omnia uenena hebetat. Cohibet pręcipue psimitii & gypsi in aqua mulsa aut ficorū siccarum decoctu potum. Contra meconium ex aqua. Contra cantaridas bupręstin salamandras pytrocampas per se lotum redditumq; uomitionibus contra omnia supradicta lassitudinē profectionum refectio est. Tormina calidū potū cyatis sex magisq; ruta simul decocta pellit. Item uentris animalia soluit aluum eminę mēsura cum uino & calida aqua potum aut typsanę succo uulnerariis emplastris utile faciem purgat. Bubus per nares īfusum donec ruptetur īflationem sedat. Vetus autem excalefacit corpa magisq; discutit sudores duritias magis diffundit lethargicis magis auxiliare et inclinato morbo oculoꝝ claritati cōfert aliquid cum pari portione mellis ac opii capitis doloribus remediū ē. Itē ardoribus ī febri cū aq̄ si uetusta non sit occasio Decoquit̄ ut uetustatē repręsentet.

OLeum Citrinum bibitur ad purgationes uentris cū pari caldę mēsura priuatī dicitur purgare pręcordia: prodest & articuloꝝ morbis duritiis omībus uuluis auribus ambustis Cum cinere uero muricum sedis īfamationibus. Itē psorę colorem cutis cōmendat: Capillumq; fertili naturę uocat. Semē ex quo fit nulla animans attigit clydimia ex una fiunt claritatis pręcipuę ex oleo lumē obscurum propter nimiam pinguedinē. Folia igni sacro illiniūtur ex aceto per se autē recentia mammis & epiphoris eadē decocta ī uino īflamationibus cū polenta Croco p se autē triduo īposita faciem purgant.

OLeum amygdalinum purgat mollit corpora cutem erugat nitore commendat. Varos cum melle tollit a facie. Prodest & auribus cum rosaceo & melle & mali punici germine decoctū. Vermiculosq; in his necat & grauitatē auditus discutit. Seuos īcertos & tinnitus obiter capitis dolores & oculoꝝ medetur furunculis & a sole ustis cum cera. Vlcera manantia & furfures cum uino expurgat. Cōdilomata cū meliloto p se uero capiti illitū somnū allicit.

OLeum laurinum utilius: quo recentius quoq; uiridius colore uis eius excalefactoria: & ideo paralyticis pasticis sciaticis sugillatis capitis doloribus inuetetatis distillatioībus auribus ī calice punici calefactū illinit̄.

SImilis & myrtei olei ratio astringit inducat medetur gingiuis dentium dolori dissinterię uuluę exulceratę uessicis ulceribus uetustis uel manātibus cū squama ęris & cera. Item eruptionibus ambustionibus attrita sana & furfures rhaghadas condilomata articulos luxatos odorem grauē corporis aduersatur cantaridi bupręsti alisq; malis medicamētisquę exulcerando nocēt.

CHamemirsine siue oxymyrsine eadē natura.

CVpraessinum oleum eosdem effectus habet: quos myrteum.

ITem cytreum emicę uero iuglandinū quod Carinum appellauimus allopetiis utile est & tarditati aurium īfusum. Itē capitis dolori illitum cęterū iners & graui sapore. Enim uero si quid in nucleo putridi fuerit totus modus deperit.

EX gnidio grano factum eandem uim hab& quam Cicimum.

EX lentiſco factum utiliſſimū acopo ē. Idēq; proficer& ęq; ut roſaceū ni durius
paulum ītelligeretur Vtuntur eo & contra nimios ſudores papulaſq; ſudorū Scabiē
Iumētorum efficatiſſime ſanat.

BAlanium oleum repurgat naros furunculos lentigines gingiuas.

CYprus qualis eſſ& & quēadmodum ex ea fieret oleū docuimus. Natura leuis
excalefacit emollit neruos folia ſtomacho illiniūrur & uuluę concitatę ſuccus quoq;
eorum apponitur folia cōmanducata recentia ulceribus in capite manantibus. Itē oriſ
medentur collectionibus condilomatis. Decoctum foliorū ambuſtis & luxatis ꝓdē
Ipſa ruffant capillum tuſa adiecto ſtructei mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat in
aceto illitus. Idē combuſtis ī cruda olla nomas ſanat & putreſcentia ulcera per ſe uel
cum melle odor floris & qui ſomnū facit aſtringit gleucinū & refrigerat eadē ratioē
qua & oenanthinum.

BAlſaminum longe prętioſiſſimū omnium ut in unguentis diximus. Contra
omnes ſerpentes efficax oculorum claritati plurimum confert caliginē diſcutit. Item
diſpnoeas collectiones omnes duritiaſq; lenit. Sanguinem denſari prohibet ulcera
purgat auribus capitis doloribus tremulis paſticis perq̄ utile aduerſatur Aconito ex
lacte potum. Febres cū horrore uenientes perunctis leuiores facit utendum tamen
modice: quoniam adurit.

MAlobatri quoq; naturam & genera expoſuimus urinam ciet oculoꝝ epiphoris
uino expręſſum utiliſſime īpoītur Itē frontibus dormire uolētibus efficatius
ſi et nares illiniantur. aut ſi ex aqua bibatur. Oris & alitus & ſuauitate commendat.
Linguę ſubditum foliū: ſicut & ueſtiū odorē īterpoſitū.

HYoſtiaminum emolliendo utile eſt neruis Iutile potū qdē cerebri motuſ facit

TErminum e lupinis emollit ꝓximū roſaceo effectū habēs.
Arciſinum dictum eſt cum ſuo flore Raphaninum ptyriaſes longa ualitudiē
cotractas tollit: ſcabritiaſq; cutis ī facie emēdat.

SEſaminū auriū dolores ſanat & ulcera quę ſerpūt & quę chacoete uocāt ulcera

LLilium quod & ſyricum uocauimus renibus utiliſſimum ē: ſudoribuſq; euo-
candis uuluę molliende cōcoquēdiſq; ītus.

SElgiticum neruis utile eſſe diximus: ſicut herbaceū quoq; quod egubini Circa
flaminiā uiam uendunt.

CLeomeli quod in ſyria ex ipſis oleis emanare diximus. Sapore melleo non ſiē
nauſea aluum ſoluit bilem pręcipue detrahit duobus cyatis in emina datis qui
libere torpeſcunt excitanturq; ore potores certaturi pręſumunt ex eo cyatum.

PIſſino oleo uſus eſt ad tuſſim: ad quadrupedum ſcabiem. Eſt autē uitibus ole-
iſq; proxima nobilitas palmis inebriant Recentes capitis dolores afferūt minus ſiccę
nec quantum uidetur utiles ſtomacho. Tuſſim exaſperant Corpus augent. Succum
decoctarum antiqui pro hydromelite dabant egris ad aures recreandas ſitim ſedandā
in quem uſum pręferebant thebaicas. Sanguinem quoq; excreantibus in cibo utiles
maxime illiniuntur. Chariote ſtomacho ueſſicę uentri Inteſtinis cū cotoneis & cera
& croco ſugillata emendant.

NVclei palmarū cremati in fictili nouo. Cinere loto ſpodii uicem efficiunt miſ-
centurq; colliriis & calliblephara faciunt addito nardo

P Alma quę fert mirocalanum probatissimum in ęgypto ossa non habet. Reliquę modo in balanis aluũ & messes ciet in uino austero & uulnera conglutinat.

P Alma elatae siue statae medicinę confert gramina folia corticem: folia imponuntur pręcordiis stomacho iocineri ulceribus quę serpunt cicatrici repugnantia psora cortex eius tener cũ resina & cera sanat diebus .xx. Decoquitur & ad testium uitia. Capillum denigrat suffitu partus extrabit· Datur bibendus renum uitiis & uessicę & pręcordiorũ capiti & neruis illinitus. Uuluę ac uentris fluitionem sistit decoctũ eius Itẽ Cinis ad tormia potus ĩ uino albo ĩ uuluaꝝ uitiis efficacissiũs.

P Roximę uarietates generum medicinarũq; mala habent. Ex his uerna acerba stomacho Inutilia sunt. Aluũ uessicã circũagunt Neruos lędunt cocta meliora.

C Otonea cocta suauiora. Cruda tamen dumtaxat matura prosunt sanguinẽ excreantibus At dissintericis colericis cęliacis non idem possunt decocta: quoniam amittunt constringẽtem illam uim succi. Imponuntur & pectori in febris ardoribus & tamen decoquuntur in aqua cęlesti ad eadem quę suprascripta sunt. Ad stomachi autem dolores cruda decocta ue cerati modo imponũtur lanugo earum Carbũculos sanat. Cocta cum uino & illita cum cera Allopetiis capillũ reddunt. Quę ex his cruda in melle condiuntur aluum mouent. Mellis autem suauitati multum adiiciunt stomachoq; id utilius faciunt. Quę uero in melle cocta condiuntur: quidã ad stoãchi uitia trita cum rosę foliis decoctis dãt pro cibo Succus crudorũ lienibus ortopnoicis hydropicis prodest. Item mammis condilomatis uaricibus. Flos & uiridis & siccus inflamationibus oculorum excreationibus sanguinis mensibus mulierum confert. Fit & succus ex his mitis cum uino dulci tussis utilis coeliacis & iocineri: decocto quoq; eorum fouentur si procidant uuluę & interranea. Fit oleum ex his quod mellinum appellauimus quotiens non fuerint in humidis nata. Ideo utilissima quę ex Sicilia ueniunt minus utilia struthia q̃uis cognata. Radix eorum circumscripta terra manu sinistra capit̃ ita ut qui facit dicat q̃re capiat & cuius causa sit adalligata strumas medetur.

M Elimelia & reliqua dulcia stomachum & uentrem soluunt Siticulosa ęstiuosa: sed neruos non lędunt. Orbiculata sistunt aluum & uomitiones & urinã ciẽt.

S Iluestria mala silia sunt uuis acerbis aluumq; sistunt. Sane in hunc usum immatura opus sunt. Cytrea contra nenenum in uino bibuntur & ipsa uel semẽ faciũt suauitatẽ oris decocto eorum colluto aut succo expręsso horũ semẽ edendũ pręcipiũt ĩ malitia pręgnantibus. Ipsa uero cõtra ĩfirmitatẽ stomachi: sed non nisi ex aceto facillime mandũtur.

P Unici mali nouẽ genera nũc iterari superuacuũ. Ex his dulcia quę apirina alio nomine appellauimus Stomacho inutilia habẽtur Inflationes pariunt dentes gingiuasq; laedunt. Quę uero ab his sapore proxima uinosa diximus paruũ nucleũ habentia utiliora paulo ĩtelliguntur Aluum sistunt & stomachum dumtaxat pauca citraq; satietatem. sed hęc minime danda: q̃q̃ omnino nulla ĩ febri: nec carne acinorũ utile nec succo cauentur ea quę uomitionibus ac bilem reiicientibus uuam in his ac ne mustum quidem: sed protinus uinum aperuit natura utrũq; asperiore cortice hic acerbus ĩ magno usu uulgus coria maxime perficere illo nouit. Ob id malicorium appellant medici. Urinam cieri eodem monstrant mixtaq; galla in aceto decoctu: mobiles dentes stabiliri expetitur grauidarum malatie. Et quoniã gustata moueat infantem. Diuidit̃ malũ cęlesti aqua madescit ternis fere diebus hęc frigida bibitur

Malicorium

ꝗliacis & ſanguinē excreantibus. Ex acerbo fit medicamētum quod ſtomatice uocatᷣ
utiliſſimum oris uitiis narium aurium oculorum caligini parte rigis genitalibus &
his quas nomas uocant & quę in ulceribus excreſcunt contra leporem marinum hoc
modo acinis detracto cortice tuſis: ſuccoq; decocto ad tertias deinde cum croco &
aluminis ſciſſi myrrę mellis attici ſex libris. Alii hoc modo faciunt punica acida ton-
duntᷣ Succus in Cacabo nouo coquitur mellis craſſitudine ad uirilitates & uitia ſedis
& omnia quę litio turantur aures purulentas epiphoras īcipientibus rubras macu-
las in manibus rami punitorū ſerpentes fugant. Cortice punici ex uino decocti &
impoſiti perniones ſanantur. Contuſum malum ex tribus eminis uini decoctum ad
eminā tormina & tineas pellit. Punicum in olla noua opculo illito ī furno exuſtum
et cōtritū potūq; ī uino ſiſtit aluū diſcutit tormina.

PRimus punici huius partus florere incipientis cytinus uocatur a gręcis mirae
obſeruationis multorū experimēto. Si quis unum ex his uinculo ſolutus omī
cinctus & calciatus atq; etiā annuli Decerpſerit duobus digitis pollice & quarto ſi-
niſtrę manus atq; ita luſtratis leui tractu oculis in os additum deuorauerit ne dente
contingat affirmatur nullam oculoꝝ ībecillitatem eo anno paſſurum Idē cytini ſic-
cati ritiq; Carnes excreſcentes cohibent gingiuis & dentibus medētur uel ſimobiles
ſint decocto ſucco ipſa corpuſcula trita ulceribus quę ſerpunt putreſcuntue illiniūtᷣ
Item oculorū īflamationi īteſtinorūq; & fere ad omīa quę cortices malorū aduerſantᷣ
ſcorpionibus. Non eſt ſatis imitari Curanti diligentiamq; priſcorū qui omnia ſcru-
tati nihil intemptatum reliquerunt. Iu hoc ipſo cytino floſculi ſunt anteq̃.s. malum
ipſum prodeat erumpētes quod balauſtium uocari diximus. hos quoq; ergo experti
inuenerunt ſcorpionibus aduerſari. Siſtunt potu menſes fęminarum ſanant oris ul-
cera tonſillas uuam ſanguinis excreationes uentris & ſtomachi ſolutiones genitalia
Vlcera quacunq; parte manātia ſiccauere. Etiā ut ſic quoq; experirētur. Inuenerūtq;
tuſorum farina diſſintericos a morte reuocari aluū ſiſti: quin & nucleos ipſos aciōrū
experiri nō pignit toſti tuſiſq; ſtomachum Iuuant. Cibo autem potionibus per ſe
bibuntur ex aqua cęleſti ad ſiſtendum aluum. Radix decocta ſuccum emittit qui ti-
neas necat uictoriati pondere eadē diſcocta in aqua quas litium pręſtat utilitates.

EST & ſilueſtre punicum a ſimilitudine appellatum eius radices rubro Cortice
denarii pondere ex uino pote ſomnos faciunt. Semine poto aquam quę ſubierit cu-
tem ſiccat. Mali punici corticis fumo culices fugantur.

PYrorum omniū cibus etiā ualētibus enoroſus egris quoq; uini modo negatur
Decocta eadē mire ſalubria & gręca pręcipue cruſtamina. Quęcūq; uero cū melle de-
cocta ſtomacdū adiuuant. Fiunt cataplaſmata e pyris ad diſcutienda corporū uitia &
decocto eorū ad duritias utuntur. Ipā aduerſantur boletis atq; fungis pellūtq; pōdere
expugnante ſucco pirum ſilueſtre tardiſſime matureſcit. Conciditur ſuſpenſumq;
ſiccatur ad ſiſtendū aluum quod & decoctum eius potū pręſtat. Decoquūtur et folia
cū pomo ad eoſdē uſus piroꝝ ligni cinis cōtra fungis etiā nū efficatius ꝑficit. Mala
piraq; portatu iumētis mire grauia ſunt uel pauca. Remedio aiūt eſſe ſi prius edēda
dētur aliq̃ aut utiq; oſdēdantur.

FIcis ſuccus lacteus aceti naturam habet. Itaq; coaguli modo lac cōtrahit excipitᷣ
ante maturitatē pomi & in umbra ſiccatur ad aperiēda ulcera cienda menſtrua
appoſitum cū luteo oui aut potus cum amillo podagris Illinitur cū farina fęni graeci
& aceto pilos quoq; detrahit palpebrarūq; ſcabiē emēdat. Item lichenas & pſoras Al-
uum ſoluit lactis ficulni natura aduerſatur ſcabiorū ueſparumq; & ſimiliū uenenis
priuatim ſcorpionū. Idem cum axungia uerucas tollit folia & quę nō maturuere fici
ſtrumis illiniuntur omībusq; quę emollienda ſunt diſutiendaue. Pręſtant hoc & per

se folia & alius usus eorum est tanq̃ in fricando licheno & allopetiis & quaecunq;
exulcerari opus sit & aduersus Canis morsus. Ramorum teneri cauliculi cuti impo-
nuntur Idem cum melle ulceribus quę ceria uocantur illiniuntur extrahunt ĩfracta
ossa cum papaueris siluestris foliis canum rabiosorũ morsus folio trito ex aceto re-
stringunt. E nigra fico candidi cauliculi illiniuntur furunculis muris aranei morsi-
bus feno cum cera. Cinis earum & foliis cancrenis consumendisq; excrescunt. Fici
maturę urinam ciunt aluum soluunt sudorẽ mouẽt papulasq; Ob id autumno insa-
lubres: quoniam sudantia huius cibi opera corpora perfrigescunt ne stomacho utiles
sed ad breue tempus: & uoci contrariae ĩtelliguntur nouissime salubriores q̃ primę.
Medicatę uero nõ nunq̃ iuuenum uires augent. Senibus meliorẽ ualitudinẽ faciũt
minusq; rugarum. Sitim sedant. Calorem refrigerant. Ob id nõ negãdę in febribus
cõstrictis quas stegnas uocant.

Siccę fici stomachum lędunt Gutturi & faucibus magifice utiles natura bis ex-
calefaciendi. Sitim afferunt aluũ molliunt reumatismis eius & stomacho cõtrę
uessicae semper utiles & anhelatioĩbus & suspiriosis. Item iocinerum renum lienũ
uitiis corpus & uires adiuuant. Ob id ante athletę hoc cibo pascebantur pycthagoras
exercitator primus ad carnes eas transtulit recolligẽtibus se a longa ualitudine utilis-
sime. Item in Comitialibus & hydropicis omnibus quę discutienda aut maturanda
sunt imponuntur efficatius calce aut uitro admixto coctę cum isopo pectus purgant
Pituitam tussim ueterẽ cum uino autem sedem & tumorẽ maxillarum ad furũculos
panos parotidas decocte illiniuntur utile & decocte earũ fouere fęminas. Decoctae
quoq; cedem cum fęno gręco utiles sunt pleureticis ac peripleumonicis Cum ruta
cocta & omnibus prosunt tibiarum ulceribus cum ęris flore & parotidi pterigis cũ
punico malo ambustis pernionibus cum cera hydropicis coctę in uino & cũ abscyn-
thio & farina ordeacea uitro addito manducatę aluum soluũt. Scorpionis ictibus cũ
sale tritę illiniuntur carbunculos extrahnnt in uino coctę & impositę Carcinomati
si sine ulcere est q̃ pinguissimã ficum imponi pene singulare remedium est. Item
phagadenę Cinis nõ ex alia arbore acrior purgat conglutinat repl& astringit. Bibit̃
& ad discutiẽdum sanguinẽ cõcretum. Item percussis pręcipitatis conuulsis ruptis.
Cinis cyatis singulis olei aquę dat̃ pteranicis & spasticis Itẽ potus uel ĩfusus cęliacis
& dissintercis & si quis eo cũ oleo perungatur excalefacit. Item cum cera & rosaceo
subactus ambustis Cicatricẽ tenuissimã obducit lusicosos ex oleo illinitus emendat
dentiumq; uitia crebro fricatu produnt etiã si quis ĩclinata arbore supino ore aliquẽ
nodum eius morsu abstulerit nullo uidente. Atq; cum aluta illigatum licio e collo
suspenderit strumas & parotidas discutit. Cortex tritus cum oleo uentris uulnera.
sana crudi grossi uerucas thymo uitro farĩa additis tollũt spodii uicẽ exhibet fruticũ
a radice excũtiũ Cinis bis coctus adiecto psimithio digerit̃ ĩ pastillos ad ulcera ocu-
lorũ & scabritiẽ.

CApricus etiamnũ multo efficatior fico lactis miũs habet Surculo quoq; eius
lac coagulatur In caseo exceptum id coactũq; in duritiam suauitatem carnibus
affert fricatur diluto ex aceto miscetur exulceratoriis medicamẽtis aluũ soluit. uuluã
cum anulo aperit pota menses ciet cum luteo oui podagricis cũ farina fęni gręci illi-
nitur lepras psoras lichenas lentigines expurgat. Item uenanatorum ictus & Canis
morsus: dentium quoq; doloribus hic succus appositus in lana prodest: aut in caua.
eorum additus cauliculi & folia admixto eruo cõtra marinoꝝ uenẽa prosunt adiici-
unt uinum bubulas carnes addit caules magno ligni compendio percoquũt Grossi
illite strumas & omnium collectionem emolliunt & discutiunt ad quatenus & folia
quę mollissima sunt ex his cũ aceto ulcera manantia & epinictidas & furfures sanãt
cum melle foliis cera sanantur & Canis morsus recentes cũ uino phagadenas cum
papaueris foliis ossa extrahunt Grossi caprifici ĩflationes discutiunt suffitu resistunt

& ſanguini taurino poto & pſynithio & lacti coagulato potę. Item decoctę in aqua aut illitę parotidas ſanant. Cauliculi autē groſſi eius q̄ minutissime ad ſcorpionum ictus e uino bibuntur lac quoq; īſtillatur plagę & folia īponūtur. Itē aduerſus murē araneum. Cauliculorum cinis uuam faucium ſedat. Arboris ipſius Cinis ex melle raghadia Radix differueſacta in uino dentium dolores hyberna caprificus in aceto cocta & trita in pectigines tollit. Illiniuntur ramēta ramo ſine cortice q̄ minutiſſiā ad ſcobri modum. Caprifico quoq; medicinę unius miraculū additur· Corticē eius impubeſcentem puer ſi defracto ramo detrahit dētibus medullam ipſam ad alligatā ante ſecūdo ſolis ortū prohibere ſtrumas. Caprificus tauros q̄libet feroces collo eorū circumdata In tātum rabidā naturam compeſcit ut immobiles praeſtet herba quoq; quam gręci herinē uocant reddenda in hoc loco propter gentilitatem palmo alta eſt cauliculis quinis fere ocimi ſimilitudime flos candidus. Semē nigrum paruū tritū cum melle attico oculorum medetur epiphoris ut manat lacte multo dulci herba propter quā utilis aurium dolori uitri exiguo addito folia reſiſtunt uenenis.

PRuni folia decocta tonſillis gingiuis uuę proſunt in uino decocta & ſubinde colluere. Ipſa pruna aluum molliunt ſtomacho nō utilissima: ſed breui momento.

VTiliora perſica ſuccuſq; eoꝝ etiānū in uino aut in aceto exprę́ſſus. nec eſt alius eis pomis īnocentior cibus nuſq̄ minus odoris ſucci plus q tamē ſiti ſtimul&. Folia eius trita illita hemoroidā ſiſtūt nuclei perſicoꝝ cum aceto & oleo capitis doloribus illiniuntur.

SIlueſtrium quidē prunorum bacę uel e radice cortex in uino auſtero ſi deco/quantur ita ut triens ex emina ſuperſit aluum & tormina ſiſtūt. Satis ē ſingulis cyatos decocti ſumi & in his & ſatiuis prunis limus arborū quē gręci lichenā appel/lant tragadis & condilomatis mire utilis.

MOra in aegypto & cypro ſui generis ut diximus largo ſucco abundant ſummo Cortice deſquamato. Altior plaga ſicca mirabili natura Succus aduerſatur ue/nenis ſerpentiū. Prodeſt diſſintericis. Diſcutit panos omneſq; collectiones uulnera conglutinat capitis dolores ſedat. Itē aurium Spleneticis bibit͛ atq; illinitur & cōtra perfrictiones teredinē celerrime ſentit. Nec apud nos ſucos uſus minor. Aduerſat͛ a conito & araneis in uino potum aluum ſoluit pituitaſq; tineaſq; & ſimilia uentris animalia extrahit. Hoc idē pręſtat & cortex tritus folia tingūt capillum cū fici nigrę & uitis cortice ſimul coctis in aqua cęleſti. Pomi ipſius ſuccus aluum ſoluit ꝓtinus Ipſa poma ad pręſens ſtomacho utilia refrigerant ſitim faciunt: ſi non ſuperueniat alius cibus intumeſcunt. Ex īmaturis ſuccus ſiſtit aluum ueluti animalis alicuius in hac arbore obſeruandis miraculis quę in natura eius diximus· Fit ex pomo panchre/ſtos ſtomatice eadem arteriace appellata hoc modo. Sextarii tres ſucci e pomo leui uapore ad craſſitudinē mellis rediguntur. Poſt additur omphatii aridi pondus ſex/tariorū .xii. aut myrrhę .xi. croci .xi. Hęc ſimul trita miſcentur decocto. Neq; eſt aliud oris arterię Vuę ſtomachi iucundius remedium· Fit & alio modo ſucci ſextarii duo mellis attici ſextarium. Decoquūtur ut ſupradiximus. Mira ſunt pręterea quę pro/dunt͛. Mira germinatione priuſq̄ in folia exeant ſiniſtra manu decerpti futuri pomi racinos gręci uocant hi terrā ſi nō attigere ſanguinem ſiſtunt adalligati ſiue ex uul/nere fluat: ſiue ore: ſiue naribus: ſiue hemoroidis. Ad hec ſeruātur repoſiti. Idē prę/ſtare & ramus dicitur luna pleā defractus īcipiens fructū habere ſi terrā nō attigerit priuatim mulieribus alligatus lacerto cōtra abundātiam mēſium hęc quocūq; tēpore ab ipſis decerpunt ita ut terrā nō attingat: ad alligatūq; exiſtimāt pręſtare. Folia mori trita aut arida decocta ſerpentis ictibus īponūtur. Ad idē potu proficit͛ aduerſatur ſcorpionibus e radice corticis ſuccus ex uino aut poſca potus. Reddēda ē & ātiquoꝝ

compositio. Succum expressum pomi maturi immaturi mixtum coquebant in uase ęreo ad mellis crassitudinē Aliqui myrrha adiecta & cupresso praeduratum uas sole torrebant pmiscentes spata ter die hic erat stomatice quae & uulnera ad Cicatricem pducebat. Alia ratio succi siccato exprimebant pomo multum sapori obsoniorum conferente. In medicina uero contra nomas & pectoris pituitas & ubicūq; opus esset astrīgi uiscera dētes quoq; colluebāt eo Tertium genus succi foliis & radice decoctis ad ambusta ex oleo illinienda īponuntur & per se folia. Radix per mēses īcisa succū dat aptissimum dentiū dolori collectionibusq; & suppurationibus alunm purgat. Folia mori in urina madefacta pilum coriis detrahunt.

Cerasa aluū molliunt stomacho Inutilia. Eadē siccata aluum sistunt urinā cient Inuenio apud auctores Si quis matutino roscida deuoret cum suis nucleis in tantū leuari aluum ut pedes morbo liberetur.

MEspila exceptis setanis: quę malo propiorem uī habent reliqua astringunt stomachū sistūtq; aluū Itē sorba sicca. Nā recētia in stomacho & aluo citę prosunt

NVces pineę quae resinam habent contusae leniter additis in singulis sextariis aquę ad dimidium decoctę sanguinis excreationi medētur Ita ut cyati bini bibantur ex eo. Cortex e pino in uino decoctus contra tormina datur. Nuclei nucis pineę siti sedant & acrimoniam stomachi rosionesq; & contrarios humores consistētes ubi & infirmitatem uirilium roborant. Renibus & uessicę utiles. Fauces uidētur exaspare & tussim. Bilem pellunt poti ex aqua aut uino aut passo aut balanorū decocto miscetur his contra uehementiores stomachi rosiones Cucumeris semē & succus portulacae. Item ad uessicae ulcera & renum: quoniam urinam cient.

AMigdalę amarę radicū decoctū Cutē in facie corrigit. Colorēq; hilariorē facit.

NVces ipsę somnum faciunt & auiditatem urinam & mēses cient capitis dolori illiniuntur maxime in febri ad ebrietatem ī aceto & rosaceo & aq̄ sextario sanguinē sistunt Cum amilo & menta letargicis Comitialibus psunt capite peruncto epinictidas sanat e uino uetere ulcera putrescentia Canum morsus cum melle & furfures ex facie ante fotu pręparata. Item iocineris & renum dolores ex aqua pote & sępe ex eligmata cum resina terebynthina Calculosis & difficili urinę in passo & ad purgandam cutem in aqua mulsa tritę sunt Efficaces: prosunt eligmate iocineri tussi & collo cū ellilispaco modice addito & melle sumitur nucis auellanę magnitudo. Aiūt quinis fere praesumptis ebrietatem non sentire poteres uulpesq; si ederint eas nec contingāt in uicino aquā lābere mori minus ualent in remediis dulces & hae tamen purgant & urinām cient recentes stomachum implent.

NVcibus gręcis cum absynthii semine ex aceto sumptis morbus regius sanari dicitur. Itē tussis sanguinis reiectio. Itē illitis per se uitia sedis & priuati Cōdilomata

NVces iuglandes gręci a capitis grauedine appellauere. Etenī arborum ipsarum foliorumq; uirus in Cerebrum penetrat hoc minore momento: sed in cibis nuclei faciunt. Sūt autē recentes iucundiores siccę uinosiores & stomacho iutiles difficiles concoctu dolorem capitis inferentes tussientibus inimicę & euomituris ieiunis aptę tenesmo solo. Trahunt enī pituitam eędem pręsumptae uenena hebetant Itē anginā cum ruta & oleo aduersantur cępis leniuntq; eaꝝ saporē. Aurium īflamationi imponuntur cū mellis exiguo & ruta mamis & luxatis cū cępa autē & sale & melle Canis hominisq; morsui putamine iuglādis nucis dens Cauus inuritur. Putatū Cōbustū

tritumq; in oleo aut uino ĩfantium capite perũcto nutrit capillum Ad allopetias eo sic utuntur. Quo plures quis nuces ederit hoc facilius tineas pellit quae per ueteres sunt nuces Cancrenis & carbunculis medẽtur. Item sugillatis cortex iugladũ lichenum uitio & dissintericis prodest. Folia trita cum aceto aurium dolori. In sanctuariis mithridatis maximi regis deuicti cũ pompeius ĩuenit in peculiari Commentario ipsius manu cõpositionem ãtidoti e duabus nucibus siccis. Item ficis totidẽ & rutę foliis .xx. simul tritis addito salis grano & qui hoc ieiunus sumat nullum uenenum nociturum illo die Contra rabiosi quoq; caĩs morsus nuclei a Ieiuno homine commanducati illitiq; pręsenti remedio esse dicũtur.

NVces auellanę capitis dolorẽ faciunt & ĩflationem stomachi & pinguedinem corpori conferunt plusq̃ sit uerisimile Tostę & distillationi medentur Tussi quoq; ueteri tritę in aqua mulsa pote quidam adiiciunt grana piperis. Alii e passo bibunt.

PIstacea eosdẽ usus habẽt: quos pinei nuclei pręter quę ad serpẽtium ictus siue edantur siue bibantur.

CAstanee uehementer sistunt stomachi & uentris influctiones Aluum cient sanguinem excreãtibus prosunt Carnes alũt.

SIliquę recentes stomacho ĩutiles aluũ soluunt. Eędem siccatę sistũt stomachoq; utiliores fiunt. Vrinam cient Syriacem in dolore stomachi siliternas in aqua sextariis decoquuntur. Quidam ad dimidium eumq; succum bibunt.

SVdor uirgae Corni arboris lamina candente ferrea exceptus non contingente ligno illitaq; inde ferrugo incipientes lichenas sanat.

ARbutus siue uuedo fructũ fert difficilẽ cõcoctioni & stomacho iuutilem.

LAurus excalefactoriam naturã habet & foliis & cortice & baccis. Itẽ decoctum eius maxime foliis prodesse uuluis & uessicis conuenit. Illita uero uesparum scabronumq; & apum. Itẽ serpẽtium uenenis resistunt maxime sępis dipsadis & uiperę prosunt & mensibus fęminarum cum oleo cocta cũ polẽta autẽ quę tenera sunt trita ĩflationes oculorum cum ruta testium cũ rosaceo capitis dolores aut cũ Irino: quin & Cõmanducata atq; deuorata per triduum tetra liberant a tussi Eadẽ a suspiriis trita cũ melle. Cortex radicis cauẽdus grauidis. Ipã radix calculos rũpit Iocineri prodest tribus obolis in uino odorato pota. Folia pota uomitiones mouent Baccae menses trahunt apposita tritę uel pote tussim ueterem & ortopnoeam sanant binae detracto cortice & in uino pote. Si & febris sit ex aqua aut eligmate ex aqua mulsa: aut ex passo decoctę prosunt & ptisicis eodem modo & omnibus thoracis reumatismis Nam excoquunt pituitam extrahunt. Aduersus scorpiones quaternae ex uino bibuntur. Epinictidas ex oleo illitę & lentigines & ulcera manantia et ulcera oris & furfures cutis pruriginẽ succus baccarum emẽdat et ptyriasim aurium dolori et grauitati ĩstillatur. Cum uino uetere et rosaceo perunctos eo fugiunt uenenata omĩa prodẽ et contra uenenatorũ ictus potus maxime autẽ eius laurus quę tenuiora folia habet et baccę cum uino serpentibus et scorpionibus et araneis resistunt ex oleo et aceto illiniuntur et lieni iocineri gangrenis cũ melle Et in fatigatione etiam aut pfrictione succo eo perungi uitro adiecto prodest. Sunt qui celeritati partus multum conferre putent radice acetabuli mẽsura pota in aqua efficatius recentem q̃ aridam. Quidam aduersus scorpionum ictus decem baccas dari iubent potui. Item et in remedio uuę iacentis quadrantem pondo baccarum foliorumq; decoqui ĩ aquę sextariis tribus ad tertias eam calidam gargarizare et in capitis dolore impari numero baccas cum oleo conterere et calefacere.

LAurus delphice folia tria olfataq; fubinde peftilentie contagio prohibent tãto magis fi et urantur. Oleum ex delphica ad cerata acopumq; ad perfrictiones difcutiendas neruos laxandos lateris dolores febres frigidas utile eft. Idẽ aurũ dolorem in mali punici Cortice tepefactum folia decocta ad tertias partes aque uuá cohibent gargarizatione pota alui dolores inteftinorum q; Tenerrima ex his trita in uino papulas pruritufq; illita noctibus proxime ualent Caetera laurorum genera.

LAurus alexandrina fiue Idea partus celeres facit radice pota trium denariorũ põdere in uini dulcis cyatis tribus. Secundas etiá pellit méfefq; eodẽ modo pota.

DAphnoidis fiue his nominibus que diximus filueftris laurus prodeft. Aluum foluit uel recenti folio. uel arido dragmis tribus cum fale in hydromelite máducata pituitas extrahit et folium et uomitus ftomacho iutile. Sic et bacce que dene purgationis caufa fummunt.

MYrtus fatiua candida miũs utilis eft medicinae q̃ nigra. femẽ eius medet̃ fanguinem excreátibus. Item cõtra fungos ĩ uiõ potũ odorem oris Cõmendat uel pridie cõmanducatum. Itẽ apud menandrum finariftofi hoc edunt Datur & diffintericis denarii pondere in uino Vlcera difficilia in extremitatibus corporis fanat cũ uino fufferuefactum impoitur lippitudini cum polenta & cardiacis in mamma finiftra & cõtra fcorpionif ictus in mero & ad ueffice uitia capitis dolores & egylopas antequam fuppurent. Itẽ tumoribus exemptisq; nucleis ĩ uino uetere tritum eruptionibus pituite Succus feminis aluum fiftit urinam ciet. Ad eruptiones puftularũ pituiteq; cũ Cera illinitur & contra phalangia capillum denigrat leuius fuccus. Oleũ eft ex eadem myrto & uinum quo nunq̃ iebriatur. Inueteratum fiftit aluum & ftomachum tormina fanat Faftidium abigit. Foliorum arẽtium farina fudores cohib& infparfa uel in febri utilis & celiacis & procidentie uuluae fedis uitiis ulceribus manantibus igni facro fotu capillis fluẽtibus furfuribus. Itẽ aliis eruptionibus ãbuftis additur in medicamẽta que lepras uocant. Eadẽ de caufa oleum ex his efficaciffimũ ad ea que in humore funt: tanq̃ in ore & uulua. Folia ipfa fungis aduerfantur trita ex uino. Cum cera uero articularibus morbis & collectionibus. Eadem ĩ uino decocta diffintericis & hydropicis potui dantur. Siccantur in farina que ifpargitur ulceribus aut hemoroide purgant & lentigines pterigia & parofcia epinictida condilomata teftes tetra ulcera Item ãbufta cum cerato ad aures prurulẽtas & foliis crematis utũt̃ & fucco decocto cõburuntur & antidota. Itẽ cauliculi flore decerpti & in fictili nouo operto Cremati in furno deinde triti ex uino & ambuftis foliorum Cinis medetur inguini ne ĩtumefcat ex ulcere fatis eft furculum tãtũ myrti habere fecũ nõ ferro nec terra Contactũ.

MYrtidanum diximus quomodo fier& uulue prodeft appofitum fotu & illitu multo efficatius & cortice & folio ex femine exprimitur & foliis fuccus: molliffimis in pila tufis affufo paulatim uino auftero Alias aqua celefti atq; etiam expreffo utuntur ad oris fedifq; ulcera uuluae & uentris capillorum nigritiam mammillarũ perfufiones purgationum lentiginum & ubi conftringendum aliquid.

ESt myrtus filueftris fiue oxymirfine fiue camemyrfine baccis rubentibus & breuitate fatiua diftat. Radix eius in honore eft decocta uino ad lienũ dolores pota & difficili urine precipueq; craffe & grauiter olenti. Morbo regio uuluae purgationi trita cum uino Cauliculi quoq; ĩcipientes afparagorum modo in cibo fumpti fed in Cinere cocti. Semen cum uino potum aut oleo aceto cauliculos frangit. Itẽ in aceto & rofaceo tritũ capitis dolores fedat & potum morbũ regium Caftor oxymirfinem

myrti foliisq; acutis: ex qua fiunt rurisscopę ruscum uocauit ab eosdē usus. Et hactenus se habent medicinę Vrbanarum arborū. Transeamus ad siluestres.

23

DE SILVAE QVIDEM HORRIDIOR q; naturę facies medicinis carent sacra illa parente rerum omnium nusq̄ non remedia disponēte homini ut medicina fieret etiam solitudo ipsa: sed ad singula illius discordię atq; concordię miraculis occursantibus. Quercus & olea tam pertinaci odio dissident ut altera in alterius scrobe depacta emoriatur. Quercus uero & iuxta nucē iuglandē perniciales & brassicę cum uite odia ipsum olus quo uitis fugatur aduersum cyclamion & origano arescit. Quin & annosas iam & quae sternantur arbores difficilius cedi ac celerius marcescere tradunt: si prius manu q̄ ferro attingantur pomorū onera a iumētis statim sentiri ac nisi prius ostendātur his q̄uis pauca portent sudare illico.

Ferulę asinis gratissime sunt in pabulo. Caeteris uero iumentis praesentaneo ueneno. Qua de causa id animal libero patri assignatur: cui & ferula surdis etiā rerū sua cuiq; sunt uenena: ac minimis quoq; phylira coci & poline nimium salem cibis eximunt prędulcium fastidium sal temperat Nitrosę aut amarę aquę polenta addita mitigantur ut intra duas horas bibi possint: qua decausa in saccos uinarios additur polenta. Similis uis rhodię Cretae & argillę nostrati concordia ualent cum pix oleo extrahitur quando utrunq; pinguis naturę est. Oleum solum calci miscetur: quoniā utrunq; aquas odit. Gummi aceto facilius eluitur atramentum aqua Innumera alia pręterea quę suis locis dicētur assidua hinc nata medicina hęc sola naturae placuerat esse remedia parata uulgo iuentu facilia ac sine impendio: et quibus uiuimus. postea fraudes hominum & ingenio℞ capturę officinas inuenere istas: in quibus sua cuiq; homini uenalis promittitur uita. Statim compositiones & mixturae inexplicabiles decantātur Arabia atq; India in media extimantur ulceri quę paruo medicina a rubro mari īputat̃. Cū remedia uera quottidie pauperimus qsq; cenet Nā si ex orto petatur aut herba uel frutex queratur nulla artium uilior fiat. Ita est profecto magnitudine populi. Ro. perditi ritus uincendoq; uicti sumus paremus externis & una artium īperatoribus quoq; īperat. Ve℞ de his alias plura.

Lothon herba Itemq; ęgyptia eodē nomine alias & syrticam arborem diximus suis locis hec lothos quę faba gręca appellatur a nostris. Aluū baccis sistit. Ramenta ligni decocta in uiō prosunt dissintericis menstruis uertigini Comitialibus cohibent & capillum mirum his ramentis nihil esse amarius fructuq; dulcius Fit & exscobe eius medicamentum ex aqua myrti decocta subacta ac diuisa in pastillis dissintericis utilissimum pondere uictoriati cum aquae cyatis tribus.

Glans intrita duritias quas cachete uocāt cū salsa axungia sanat uehementiores lichenas. In omnibus cortex ipse corticiq; tunica subiecta. Hęc decocta iuuat cęliacos & dissintericis illinitur uel ipsa glans. Eadē resistit serpentium ictibus reumatismis suppurationibus folia & baccę uel cortex uel succus decocti prosunt cōtra toxica cortex illinitur decoctus lacte uaccino serpentis plagę datur & ex uino dissintericis.

Eadem & Ilici uis Coccum ilicis uulneribus recentibus ex aceto īponitur epiphoris ex aqua oculis suffusis sanguine instillatur. Est autē genus ex eo In attica fere

& asia nascens celerrime i uermiculu se mutans: quod ideo scolitiu uocant iprobantq; principalia eius genera diximus.

NEc pauciora genera gallę fecimus solidam perforatā. Item albā nigram maiorē minorem uis omnium similis optima commagena excrescētia i corpore tollūt prosunt gingiuis uuę oris exulcerationi crematę & uino extinctę ęliacis dissintericis Illiniuntur paronicis ex melle & unguibus scabris ptericis ulceribus manantibus condilomatis uulneribus quę phagadenica uocantur. In uino autē decoctę auribus instillantur oculis illiniuntur aduersus eruptiones panos cum aceto. Nucleus commanducatus dentitium dolores sedat. Item intertugines & ābusta immature ex his ex aceto pote lienē consumunt. Eedem crematę & aceto salso extinctę menses sistunt uuluasq; procidētes pote omnes capillos denigrāt.

VIscum e robore pręcipuum diximus & haberi & quo cōficeret modo Quidam contusum in aqua decoquunt: donec nihil innatet. Quidam commanducātes acinos expuūt cortice optimum quod sine cortice ē quoq; leuissimum extra fuluum intus porraceum nihil est glutinosius emollit discutit humores siccat strumas cum resina & Cera panos mitigat omnis generis Quidam & galbanum adducunt pari pondere singuloꝝ eo modo quo & utūť ad uulnera unguiū scabritias expolit si septenis diebus soluantur nitroq; colluātur. Quidā id religione efficatius fieri putant. Prima luna collectum e robore siue ferro si terram non attigerit Comitialibus mederi conceptum fęminarum adiuuare: si omnino secū habeant. Vlcera cōmanducata iposituq; efficacissime sanari roboris pillula. Ex adipe uero ursino allopetias capillo replet.

CErri folia & cortex & glans siccat collectiones suppurationesq; fluctioēs sistit torpentes membrorum partes corroborat Decoctum eius fotu cui & in sede expedit siccandi astringendi partibus. Radix Cerri aduersatur scorpionibus.

SVberis cortex tritus ex aqua calida potus sanguinem fluentem & ex utralibet parte sistit. Eiusdem Cinis ex uino calido sanguinē excreātibus magnope laudatur.

FAgi folia māducantur in gingiuaꝝ labioꝝq; uitiis calculis glandis faginę Cinis illinitur. Id cū melle allopetiis.

CVpręssi folia trita serpētibus iponuntur & capiti cū polenta si a sole doleat. Itē ramici qua decausa & bibuntur. Testium quoq; tumori cum Cerato illiniunť capillum denigrant ex aceto Eadē trita cum duabus partibus panis mollis sedat pilulę aduersus serpētium ictus bibūtur: aut si eiciatur sanguis collectioibus illiniūť Ramici quoq; tenere tuse cū axungia & lomento prosunt. Bibuntur ex eadem causa parocidi & strumę cum farina iponuntur. Exprimitur succus tusis cum semine: qui mixtus oleo caliginem oculoꝝ aufert. Item uictoriati pondere in uino potus illitus q; cum fico sicca pingui exemptis granis uitia testium sanat. Tumores discutit & cū fermento strumas. Radix cū foliis trita potaq; uessicę & strangurię medētur & cōtra phalangias. Ramenta pota menses cient Scorpionum ictibus aduersantur.

CEdrus magna quā cedroelatem uocant dat picem quae cedria uocatur dentium doloribus utilissima. Frangit enī eos & extrahit dolores sedat. Succus ex ea quomō fieret diximus magni ad lumina usus in capitis dolorem iferr&. Defuncta corpora Incorrupta cōseruat. Viuētia corrumpit. Mira differētia cum uitā auferat. Spirātibus defunctisq; pro uita sit. Vestes quoq; corrumpit & animalia necat. Ob hoc nō cēsea in anginis hoc remedio utendum neq; in Cruditatibus quod suasere aliqui Gustu dentes quoq; colluere ex aceto in dolorē Timuerī uel grauitati aut uermibus auriū instillari. Portētum est quod tradunt abortiuū fieri. Inuenere ante perfusa uirilitate

ptyriasis eo perungere non dubitauerim. Itē prurigines Suadent & cōtra uenenum leporis marini bibere in passo· Facilius in elephantia si illiniantur ulcera sordida & excrescentia. In his auctores quidem & oculoꝝ albugines caliginesq; inunxere eo & contra pulmonis ulcera cyatū eius sorberi iusserunt. Item aduersus tineas fit ex eo & oleum: quod pyrseleon uocant uehemētioris ad omnia eadem usus cedri scobe Ser/pentes fugari certum est Item baccis tritis cū oleo si qui perungantur.

CEdrides hoc est frutices cedri tussim sanant. Vrinam cient aluū sistunt Vtiles ruptis cōuulsis spasticis strangurię & uuluis admoti. Contra lepores marinos eadē quę supra collectionibus īflamationibusq;.

DE galbano diximus neq; humidum neq; aridū probatur: sed quale docuimus per se bibitur ad tussim ueterem suspiria rupta Conuulsa Imponitur sciati/cis lateri doloribus panis furunculis corpori ab ossibus recedenti strumis articulorū nodis dētium quoq; doloribus. Illinitur & cum melle capitis ulceribus prurulentis Infunditur auribus cum rosaceo aut nardo odore Comitialibus subuenit & uuluę in strangulatu: uel in stomachi defectu abortus non exeuntes trahit appositu uel suffi/tu. Item ramis ellebori circumlitum atq; subiectū serpentes nidore urentium fugari diximus fugiunt & perunctos galbano medetur & a scorpione percussis. Bibitur in difficili partu fabę magnitudine in cyato uini uuluasq; cōuersas corrigit Cū myrrha autem & in uino mortuos partus extrahit. Aduersatur & ueneis maxiē toxicis cum mirrha & in uiō serpentes oleo & spondilio mixto tactu necat nocere urinę existiāt

SImilis ammoniaci natura atq; lachrymę probandę ut diximus mollit calefacit discutit dissoluit. Claritati uisus in colliriis conuenit pruritum Cicatrices albugines oculoꝝ tollit dentium dolores sedat efficatius accensum. Prodest dipnoicis pleure/ticis pulmonibus uessicis urinę cruēte lieni sciaticis potū Sic & aluū soluit articulis & podagrę cum pari pōdere picis aut cerę & rosaceo coctum maturat panos extrahit clauos cum melle: sic & duritias emollit lieni cū aceto & cera cypria uel rosaceo effi/cacissime īpoītur lassitudines perungi cum aceto & oleo: exiguoq; nitro utile·

ET styracis naturā in peregrinis arboribus diximus placet praeter quae diximus maxime pinguis purus albicātibus fragmētis. Medetur tussi faucibus pectoris ui/tiis uuluae pręclusę duritia ue laboranti ciet menses potu: apposituq; aluum mollit. Inuenio potu modico tristitiam animi resolui largiore contrahi. Sonitus auriū emē/dat īfusum strumas illitum neruorūq; nodos aduersatur uenenis quę frigore nocēt. Ideo & Cicutę.

SPondilion una demōstrandū. Infunditur capitibus freneticoꝝ & letargicorū. Item capitis doloribus longis cum uetere oleo bibitur & in iocinerum uitiis morbo regio Comitialibus ortopnoicis uuluarum strāgulationi: quibus & suffitu prodest. Aluū mollit. Illinitur ulceribus quę serpunt cum ruta. Flos auribus pruru/lentis efficaciter īfunditur: sed succus cum exprimitur ītegendus est: quoniam mire appetitur a muscis & similibus· Radix derasa & in fistulas coniecta callum eaꝝ dero/dit: auribus quoq; īstillatur cū succo. Datur & ipsa conra regiū morbū & in iocineris uitio & uuluaꝝ capillos crispos facit peruncto capite.

FAenos siue phagos siue brion & in gallia ut Indicauimus nascitur uuluis insi dētium utilis. Item genibus & fęminū tumoris mixtus nasturtio & aquę salsę tritus. Cum uino autē & resina sicca potus urinam pellit celerrime hydropicos ianit cum iuniperis & uino tritus ac potus.

THerebynthi folia & radix collectionibus īponūtur. Decoctū eorum stomachū firmat. Semē in capitis dolore bibitur in uino & contra difficultatē urinę uētrē

leuiter emollit. Venerē excitat.

PIceę & laricis folia trita & in aceto decocta dentiū dolori prosunt. Cinis corticū intertrigini et ambustis potus aluum sistit urinam mouet suffitu uuluas cor-rigit. Piceę folia priuatim iocineri utilia sunt dragmae pondere in aqua mulsa pota. Siluas eas dumtaxat quę picis resinęq; gratia radantur utilissima esse ptysicis aut qui longa egritudine non recolligunt uires. Satis constat et illum cęli aera plus ita q̃ na-uigatione ęgyptia proficere plus q̃ lactis herbidos per montium ęstiua potus.

CHamepitis latine aiuga uocatur dicit̃q; propter abortus ab aliis tus terrę cubi-talibus ramis flore pinus & odore Altera breuior & incurua. Tertia eodem odore: & ideo nomine quoq; paruula albior & ĩcurua simul digitali foliis scabris exilibus albis in petris nascens. Omẽs herbę: sed propter cognationē nominis nō differendę. Pro-sunt aduersus scorpionū ictus. Item iocineris illitę cum palmis aut cotoneis Reni-bus & uessicę decoctum earū cum farina ordeacea morboq; regio & urine difficulta-tibus ex aqua decoctę bibuntur. Nouissima contra serpētes ualet cum melle. Sic & apposita uuluas purgat. Sanguinem densatum extrahit pota. Sudores facit perūctis ea peculiariter renibus utilis est. Fiunt & ex ea hydropicis pillulae cum fico aluum trahentes lumborum dolorem uictoriati pondere in uino sanat & tussim recentem Mortuos partus ex aceto cocta & pota eiicere statī dicit̃.

ET pityuisia simili de causa dicitur. quam quidem in tytimalli genere numerant Frutex est similis piceę flore paruo purpureo Bilē & pituitā per aluū detrahit. Radix decocti emina aut semis lingulā in balanis folia ĩ aceto decocta furfures cutis emēdāt. Māmas quoq; mixta ruta decocto & tormina & serpentiū ictus & in totum collectiones ĩcipientes.

REsinam ex supradictis arboribus gigni docuimus & genera eius & nationes ĩ ratione uini: ac postea in arboribus. Summę speties duę sicca & liquida. Sicca e pinu & picea fit liquida. Therebynto larice lentisco Cuprϛsso. Nam & hę ferunt in asia & Syria Falluntur qui eandem putant esse e picea atq; larice. Picea enī pingue & tyrsi modo succosam fundit. Radix gracilem ac mellei coloris uirus redolentem Medici liquida raro utuntur & in nouo fere larice propter tussim ulceraq; uiscerum: nec pinea magnopere in usu. Cęteris nō nisi coctis et coquendi genera satis demon-strauimus in arborū differentia. Placet therebyntina odoratissima atq; leuissima na-tionum cypria & syriaca utraq; mellis attici coloris. Sed cypria carnosior crassior sic-ciorq;. In sicco genere quęrūt ut sit candida pura perlucida In omni autē ut mōtana potiusq̃ campestris. Item aquilonia potiusq̃ ab alio uento resoluit̃ resina ad uulnerũ usus et malagmata cū oleo in petigines.

AMygdalis amaris natura in medēdo contrahere uulnera purgare discutere col-lectiones Itē pectoris uitia.

THerebyntina illinitur eadem calida mēbrorum doloribus spasmatisq; in sole euellit̃ et totis corporibus margonū maxiē crura a gracilitate emēdanda spatiis ita laxātium cutē per singula membra capatioraq; ciborum facienda corpora.

PRoximum locum obtinet e lentifico. Inest ei uis astringendi mouet & ante cęteras urinam. Reliquę uentrem emolliunt cruda cōcoquunt Tussim ueterē sedant uuluę honera extrahunt etiam suffitę priuatim aduersantur uisco: panos et similia cū seuo taurino et melle sanāt palpebras lentiscina cōmodissime replicat fractis quoq; utilissima et auribus prurulentis. Itē in pruritu geītalium pinea capitis uulneribus optime medetur.

PIx quoq; unde et quibus conficeretur modis indicauimus et eius duo genera spissum liquidumq; spissarum utilissima medicinę. Brutea quoniam pīguissiā

& reſinoſissima utraſq; prębet utilitates. Ob id magis rutila q̃ cęterę. Id enĩ quod in
hoc adiiciunt ex arbore maſcula meliorem eſſe nõ arbitror poſſe ĩtelligi picis natura
excalefacit explet aduerſatur. Priuatim ceraſte morſibus cum polẽta. Item anginę cũ
melle diſtillationibus & ſternutamẽtis pituitas auribus ĩfunditur cũ roſaceo Illinit̃
cum Cera. Sanat lichenas aluum ſoluit excreationes pectoris adiuuat eligmate aut
illitas tonſilis cum melle Sic & ulcera purgat explet cum uua paſſa & axungia Car/
bũculos purgat & putreſcẽtia ulcera· Quę uero ſerpunt cũ pineo cortice aut ſulphu/
re phyſici cyati menſura quidã dederunt & contra ueterem tuſſim raghadas ſedis &
pedum panoſq; & ungues ſcabros emendat uuluae duritias & conuerſiones odore.
Item letargicos ſtrumas cum farina ordeacea & pueri ĩpuberis urina decocta ad ſup/
puratione perducit & ad allopetias ſicca pice utuntur. Ad mulierũ mammas brutea
ex uino ſufferuefacta cum polline farraceo q̃ calidissimis impoſitis.

LIquida pix oleumq; quod piſſeleõ uocãt quemadmodũ fieret diximus Quidã
iteꝝ decoquunt & uocant palmipiſſam liquida anginę perunguntur intus & iuuat
aurium dolores claritatẽ oculoꝝ oris circumlitiones ſuſpirioſis uuluis tuſſim ueterẽ
& crebras excreationes pectoris ſpaſmos tremores opiſtonos paralyſis neruorũ do/
lores praeſtantissimum ad Iumentorum & Canum ſcabiem.

ESt & piſſaſphaltos mixta bitumini pice naturaliter ex appolomatarum agro
Quidam ipĩ miſcent pręcipuum ad ſcabiem pecoꝝ remedium: aut ſi fętus mammas
lęſerit Matuꝝ optimũ ex eo quod cũ feruet ĩnatat.

COpiſſa eradi nauibus diximus cera marino ſale macerata. Optima hęc a tyroci/
nio nauium Additur autem in malagmata ad diſcutiendas collectiones.

TEda decocta in aceto dentium dolores efficaciter colluunt.

LEntiſci & arbor & ſemẽ & cortex & lachryma
urinã cient aluũ ſiſtunt. Decoctum eoꝝ ad ulcera quę ſerpunt fetu illinitur In
humidis & igni ſacro gingiuas colluunt. Folia dentibus dolore atteruntur mobiles
decocto colluuntur. Capillum tingit lachryma ſedis uitiis prodeſt: cum quid ſic/
cari excalefieri ue opus ſit decoctum & e lachryma ſtomacho utile ructũ & urinam
mouens: quod & capitis dolori cũ polẽta illinit̃ folia tenera oculis ĩflamatis illiniũt̃

MAſtice lentiſci replicatis palpebris & ad extendendam Cutem in facie & reug/
mata adhibetur & ſanguinem reiiciẽtibus tuſſi ueteri & ad omnia quę uis. Medetur
& attritis partibus ſiue oleo e ſemine eius facto ceraeq; mixto ſiue foliis ex oleo de/
coctis ſiue cum aqua utilia fouent̃. Scio Democratem medicum in ualitudine con/
ſydię. M. Seruilii Cõſularis filię omnẽ curationem auſterã recuſantis diu efficaciter
uſum lacte capraꝝ quas lẽtiſco paſcebat.

PLatani aduerſantur ueſpertilionibus pillulę eaꝝ in uino pote. iiii. põdere om/
nibus ſerpentium & ſcorpionum Venenis. Item ambuſtis tuſe cum aceto acri
magiſq; ſcilliceo ſanguinẽ ſiſtunt & lentiginẽ & Carcinomata malandriaſq; ueteres
addito melle emendãt folia autem & cortex illiniuntur collectionibus: & ſuppurati/
onibus et decoctum eoꝝ/ Cortex autẽ in aceto dentium remediũ eſt folioꝝ tenerrima
in uino albo decocta oculoꝝ lanugo folioꝝ & auribus et oculis ĩutilis cinis pullulaꝝ
ſanat ambuſta igni uel frigore. Cortex e uino ſcorpionum ictus reſtringit.

FRaxinus quam uim aduerſus ſerpentes haberet indicauimus. Semẽ foliis eius
ineſt quod medentur Iocineris & lateꝝ doloribus in uino aquam quae ſubit cutem
extrahunt. Corpus obeſum leuant honere ſenſim ad matiẽ reducentia hiſdem foliis

cum uino tritis ad uirium portionē Ita ut puero quinq; folia tribus cyatis dilluatur robustioribus .vii. folia qnis cyatis uini. Non omittendum ramenta eius et scobem a quibusdam cauenda predici.

ACeris radix contusa uino iocineris doloribus utilissime imponitur.

POpuli albę uuarum in unguētis usum exposuimus Cortex potus stranguriae scyaticisq; prodest foliorum succus calidus aurium dolori. Virgam populi in maū tenentibus Intertrigo non metuit.

POpulus nigra efficacissima habetur quę in Creta nascitur Comitialibus semē ex aceto infundit Illa et resinam exiguam qua utūtur ad maligmata folia podagris in aceto decocta imponūtur humor e cauis populi nigrę effluēs uerrucas papulasq; & attrita odoratu tollit. Populi ferunt & in foliis guttam ex qua apes propolin faciunt gutta quoq; aquae propolis ex qua remedium efficax.

VLmi & folia & cortex & rami uī habent spissandi & uulnera contrahendi Cortex utiq; iterior.

TIlia lepras sedat & folia ex aceto illita corticis denarii pondus potum in emina aquae frigide aluum purgat pituitasq; & aquas priuatim trahit. Imponitur & collectionibus lachryma & uulneribus ambustisq; decocto fouere prodest humor ī foliculis arboris huius nascens Cuti nitorem inducit faciemq; gratiorem praestat. Cauliculi foliorum primo Vino decocti tumores sanant extrahūtq; per fistulas. Idē praestant etilia cortices. Multi corticem Commanducatum uulneribus utilissimū putant. Folia trita aqua sparsa pedum tumori humor quoq; e medulla uti diximus castratae arboris effluens capillum reddit capiti illitus defluentesq; continet. Arbor tilia leuius tusa ad eadē fere utilis ē: atq; oleaster. Folia autē tātū in usu & ad infantiū ulcera in ore & commāducata & decocta urinā ciēt mēses sistūt illita sanguinē potu detrahunt

SAmbucus habet alterum genus magis silueſtre: quod gręci meatesion uocant multo breuius. Vtriusq; decoctum in uino ueteri foliorum uel seminis uel radicis ad cyatos binos potum Stomacho inutile est aluo detrahens aquam refrigerat etiam inflamationem maxime recentis ambusti & Canis morsus cum polenta mollissimis foliorum illitis. Succus cerebri collectiones priuatimq; mēbranae: quę circa Cerebrum est lenit infusus. Acini eius infirmiores q̄ reliqua tingunt capillum poti acetabuli mensura urinam mouent. Foliorum mollissima ex oleo & sale eduntur ad pituitam detrahendam bilemq; ad omnia efficatior quae minor. Radicis eius decoctae in uino duo cyati poti hydropicos exinaniunt uuluas emolliunt has & foliorum decoctae insidentium caules teneri mitioris sambuci in patinis cocti aluum soluunt. Resistunt folia & serpentium ictibus in uino pota. Podagricis cum seuo hyrcino uehementer prosunt cauliculi illiti Iidem in aqua macerantur ut sparsa ea pulices necentur. Foliorum decocto si locus spargatur muscae necantur. Boa appellatur morbus papularum cum rubent corpora. Sambuci ramo uerberantur. Cortex interior tritus ex uino albo potus aluū soluit.

IVniperus uelante caetera omnia excalefacit extenuat Cedride alias similis. Et eius duo genera altera maior altera minor. Vtraq; accensa serpētes fugat. Semē stomachi pectoris lateribus doloribus utile Inflationes algoresq; discutit. Vsus cōcoquit duritias illita tumores sistit. Item aluum baccis ex uiō nigro potis. Itē uētris tumores illitis. Miscetur & antidotis oxyporis. Vrinas ciet illinitur & oculus ī epiphoris. Datur conuulsis ruptis torminibus uuluis scyaticis cum uino albo potum pillulis quaternis aut decoctis .xx. in uino. Sūt q perūgāt corpus e semiē eius in serpentium ictus.

SAlicis fructus ante maturitatẽ in araneũ abit. Sed ſi prius colligatur ſanguinẽ reiicientibus prodeſt. Corticis e ramis primis cinis clauum & callum aq̃ mixta ſanat. Vitia cutis in facie emendat. magis admixto ſucco ſuo. Eſt autem hic trium generum. Vnũ arbor ipſa exudat gummi modo. Alterũ manat cum flore in plaga exciſo cortice triũ digitoꝝ magnitudine hic ad expurganda quę obſiſtunt oculis. Itẽ ad ſpiſſanda quę opus ſunt ciendaq; urinã & ad omnes collectiones intus extrahendas. Tertius ſuccus eſt detruncatione ramorũ a falce diſtillans. Ex his ergo aliquis eum roſaceo in calice punico calefactus auribus ĩfunditur. Item folia cocta & cũ cera trita ĩponuntur. Item podagricis cortice & foliis in uino decoctis foueri neruos utiliſſimum. Flos tritus cum foliis purgat furfures in facie folia contrita & pota in tẽperantiam libidinis cohercent: atq; in totum auferunt uſum ſępius ſumpta.

AMerinę nigrę ſemẽ cum ſpuma argenti pari pondere a balneo illitũ pſiloꝝ eſt

NOn multum a ſalice uitidiũ uſus diſtat ut ex foliorũ quoq; aſpectu: niſi odore gratior eſſet. Sed gręci ligon uocant alias agnon quoniam matronae theſmophoriis athenienſium caſtitatẽ cuſtodientes his foliis cubitus ſibi ſternãt. Duo genera eius. Maior arbor eſt ſalicis modo: aſſurgit minor ramoſa foliis cãdidioribus lanugĩoſis Primaq; album florem emittit cum purpureo quę & candida uocatur. Nigra quę tãtum purpureum. Naſcuntur uel cũ paluſtribus campis. Semẽ potum uini quẽdam ſaporem hab& Et dicitur febres ſoluere. Et cũ unguñt oleo admixto ſudorẽ facere: ſic & laſſitudines diſſoluere. Vrinam ciet & mẽſes: caput tentat uini modo nam & odor ſimilis: eſt ĩflationes pellunt in ĩferiora aluum ſiſtunt hydropicis & lienibus perq̃ utiles lactis ubertatem faciũt aduerſantur ueneĩs ſerpẽtiũ maxime quę frigus ĩferunt. Minor efficatior ad ſerpentes bibitur ſeminis dragma in uino uel poſca aut duobus folioꝝ tenerrimoꝝ. Illiniũtur & utraq; aduerſus araneoꝝ morſuſ uel pũctis tantum ſuffitu quoq; aut ſubſtratu fugant uenenata At uenerię rei impetus ĩhibẽt eoq; maxime phalangiis aduerſanť: quoꝝ morſus genitale excitat capitis dolorem ex ebrietate ſedant cũ roſaceo flos teneriq; cauliculi. Seminis decoctum uehemẽtiorẽ capitis dolorẽ diſſoluit potu & uuluam etiã ſuffitu uel appoſitu purgat aluum cum pullegio & melle potum uomicas panoſq; facile concoquunt tuſi cũ farina ordeacea mollit lichenas & lentigines cum aphronitio & aceto. Semen ſanat & oris ulcera & eruptiones cũ melle. Teſtiũ cum butiro & foliis uitium. Ragbadas ſedis cum aqua bulitum luxatis cum ſale & nitro & cera & ſemine & folio Additur in malagmata neruorum & podagra. Semẽ ĩſtillatur in oleo decoctũ capiti in lethargico & freneſi Virgã qui in manu habeant aut in cinctu negantur ĩtertriginem ſentire.

ERicen gręci uocãt fruticem non multũ ab ilice differentẽ colore roris marini & pene folio hoc aduerſari ſerpẽtibus tradũt.

GEniſta quoq; uinculi uſum pręſtat florens apibus gratiſſimi. Dubito an haec ſit quam gręci auctores ſpartum appellauere. Cum ex ea lina piſcatoria facticari docuerim. Et nunquid hanc deſignauerit homerus cũ dixit Nauiũ ſparta diſſoluta. Nondum enĩ fuiſſe aphrycanũ uel ſparthum in uſu certũ eſt & cum ſutiles fierent naues lino tantũ nõ ſparto conſutas. Semẽ eius quod gręci eodẽ nomine appellant. In foliculis faſioloꝝ modo naſcẽtium purgat ellebori uice. Dragma & dimidia pota in aquę mulſę cyatis .iiii. ieiunis Rami ſimiliter frõde ĩ aceto macerati pluribus diebus & tuſi ſuccum dant ſcyaticis utilem cyati unius potu. Quidam marina aqua macerare malunt & infundere clyſtere perunguntur eodẽ ſucco. Quidam & ad ſtrãguriam utuntur ſemine. Geniſta tuſa cnm axungia genua dolentia ſanat.

Myricem americam uocat Leneus similem scopis amerinis sanari dicit ea Carcio-mata in uino decocta tritaq; cũ melle illita. Arbitrantur quidã hanc esse tamari-cem sedat lienem. Precipua est si succus eius expressus in uino bibatur. Adeoq; mira bilem eius antipatiam contra solum hoc uiscerum faciunt ut affirment si ex ea alueis factis bibant sues sine liene Inueniri. Et ideo homini quoq; splenico cibum potũq; dant in uasis ex ea factis. Graius autẽ auctor in medicina uirgam ex eadẽ fractam ut neq; terram neq; ferrum attingeret sedare uentris dolores asseuerauit impositã ita ut tunica tinctuq; corpori apprimeretur. Vulgus in foelicem arborem eam appellat ut diximus: quoniã nihil ferret nec seratur ũq. Corynthus & quę circa est gretia briã eã uocat: eiusq; duo genera facit. Siluestrẽ plane sterilem alteram mitiorem haec fere in egypto syriaq; & abundanter lignosum fructum maiorẽ galla asperũ gustu quo me-dici utuntur uice gallę in cõpositionibus quas antheras uocãt Et lignum autẽ & flos & folia & cortex in eosdem usus adhibentur q̃q̃ remissiora datur sanguinẽ reiicienti-bus cortex tritus & contra profluuia feminarũ. cęliacis quoq; idem tusus impositusq; Collectiones omẽs inhibet foliis exprimitur succus ad haec eadem & in uino deco-quũtur. Ipsa uero adiecto melle cancrenis illiniuntur. Decoctum eorũ in uino potũ imposita cum rosaceo & cera sedas sic & epinictidas sanat. Dentium dolori auriũq; decoctum eorũ salutare est. Radix ad eadem similiter folia hoc amplius ad ea quae serpunt imponũtur cũ polenta. Semen dragmę pondere altiliũ aduersus phalangia & araneos bibitur Cum altiliũ uero pingui furunculis ĩponit᷑ efficax & contra serpẽ-tium ictus pręterq̃ aspidum: necnõ morbo regio pthyriasi lendibusq; decoctũ ĩfusũ prodest abundantiãq; mulierũ sistit. Cinis arboris ad omnia eadẽ prodest aiunt si bo-nis castrati urinę ĩmisceatur uel in potu uel in cibo uenerẽ finiri. Carbo exeo genere urina ea restinctus in ũbra conditur. Idẽ cum libeat accendere resoluitur. Magi & id & spadonis urina fieri tradiderũt.

Nec uirga sanguinea felitior habet᷑ cortex eius ĩterior cicatrices quę pręsanauere aperit.

Syleris folia illita fronti capitis dolores sedant. Eiusdẽ semẽ contritum in oleo pthyriasis coercet: serpentes & hũc fruticem fugiũt baculũq; rustici ob id ex eo gerunt.

Ligustrũ eadẽ arbor est quę in oriẽte Cypros suos in Europa usus habet. Succus eius neruos articulos algores iuuat. Folia ubiq; ueteri ulceri cum salis mica & oris exulcerationi prosunt. Acini cõtra pthyriasim. Itẽ contra intertrigines uel folia. Sanat & gallinaceorũ pituitas acini.

Folia alni ex feruẽti aq̃ remedio sunt tumori.

Hederę genera .xx. demõstrauimus. Natura omnium in medicina anceps. Mẽ-tem turbat & caput purgat Largius pota neruis intus nocet Iisdẽ neruis adhi-bita foris prodest. Eadem natura quae aceto ei est. Omnia genera eius refrigerant urinam cient potu capitis dolorẽ sedãt pręcipue cerebro cõtinentiq; cerebrũ mẽbranae utiliter mollibus impositis foliis cũ aceto & rosaceo tritis & decoctis Addito postea rosaceo oleo Illiniunt᷑ autem fronti & decocto eorũ fouetur os caputq; perungit᷑ lieĩ & pota et illita prosunt. Decoquũtur & contra horrores febriũ eruptionesq; pituitae aut in uino terunt᷑. Corymbi quoq; poti uel illiti lienẽ sanant. Iocinera autem illita trahunt & mẽses appositi. Succus hederę tedia narium grauiolẽtiamq; emẽdat pręci-pue albę satiuę. Idẽ ĩfusus naribus caput purgat. Efficatius addito nitro ĩfunditur et prurulentis auribus aut dolẽtibus cum oleo Cicatricibus quoq; decorem facit. Ad lienes efficatior alba cum ferro calefacta. Satisq; est acinos sex in uini cyatis duobus summi. Acini ex eadẽ alba terni in aceto mulso poti tineas pellunt In qua curatione

uentri quoq; imposuisse eos utile est.

HEdera quam chrysolariã appellauimus baccis aurei coloris .xx. in uini sextario tritis ita ut terni cyati potẽtur aquã quę cutẽ subierit ꝑ urinam educit. Erasistratus eiusdem acinos .v. tritos in rosaceo oleo calefactosq; in Cortice puniceo ĩstillauit dentium dolori a contraria aure acini qui Croci succum habẽt pręsumpti potu a crapula tutos pręstant. Item sanguinem excreantes aut torminibus laborantes.

HEderę candidioris nigri corymbi poti steriles etiã uiros faciunt. Illinitur decoctaq; cum uino omniũ ulcerum generi etiam si cacoethes sint lachryma hederę psilotrum est pthyriasimq; tollit Flos cuiusq; generis triũ digitoꝝ carptu dissintericos & aluum citam emendat in uino austero bis die potus & ambustis illinit̃ utiliter cũ cera denigrat capillum corymbi. Radicis succus in aceto potus cõtra phalangia prodest. Huius quoq; ligni uase splenicos bibẽtes sanari Inuenio. Et acinos terũt mox comburunt & ita illiniunt ãbusta prius perfusa aqua calida. Sunt qui & ĩcidant succi gratia. eoq; utant̃ ad dentes erosos frangiq; tradunt proximis cera munitis ne lędãt̃.

GVmmi etiam in hedera quęruntur quod ex aceto utilissimũ dẽtibus ꝓmittũt

GRaeci uicino uocabulo ciston appellant fruticẽ maiorem thymo foliis ocymi. Duo eius genera flos masculo rosaceus foeminę albus. Ambo prosunt dissintericis & solutionibus uẽtris in uini austero ternis digitis flore capto & similiter bis die poto Vlceribus ueteribus & ambustis cũ Cera & per se oris ulceribus sub his nascitur maxime hypocisis quam ĩter herbas dicemus.

CIssos eritranos ab hisdem appellatur similis hederae coxendicibus utilis e uĩo potus. Item lumbis tãtam uim accipi ut sanguine urina detrahat.

HIdem chamecisson appellant hederam nõ attollentẽ se a terra & hęc contusa in uino acetabuli mẽsura lieni medet̃. Folia ãbustis cũ axũgia.

MIlax quoq; qui antoporas cognomiãtur similitudinẽ hederę habet tenuioribus foliis Coronam ex eo factam impari foliorũ numero aiunt capitis doloribus mederi. Quidã duo genera mylacis dixere Alteꝝ ĩmortalitati proximũ in Cõuallibus opacis scãdẽtẽ arboꝝ comãtibus alteꝝ comãtibus acinoꝝ corymbis cõtra ueneãta oĩa efficacissimis in tantũ ut acinoꝝ succo ĩfantibus sępe instillato nulla postea uenena nocitura. Alteꝝ genus culta amare & ĩ his gigni nullius effectus illã eẽ miliacẽ priorẽ cuius lignũ ad aures sonare diximus.

SImilem huic aliqui demamecidam appellauerũt repentem per arbores geniculatam & ipsam. Folia eius leprã purgant. Semen aluum soluit acetabuli mensura In aqua emina aut aqua mulsa Datur ex eadem causa & decoctum eius:

HArundinis genera .xxxviii. demõstrauimus. Non aliter euidentiore illa nature ut q̃ continuis his uoluminibus tractamus. Siquidẽ harundinis radix contrita & ĩposita filicis stirpem corpore extrahit. item harundinem filcis radix & quo plura genera fecimus. Illaq; in Iudea syriaq; nascitur odorũ unguentorũq; causa urinã mouet cum gramine: aut appii semine decocta ciet & menstrua: admota medetur cõuulsis duobus obolis pota iocineri renibus hydropi tussi etiam suffitũ: magisq; cum resina furfuribus ulceꝝq; manantibus Cum myrrha decocta. Excipitur & succus eius: fitq; elati similis. Efficacissima in omni harundine quę proxima radice et efficatia gẽicula harundo cypria quę donax uocat̃ Corticis Cinere allopetias emendat Itẽ putrescẽtia ulcera. Folia eius ad extrahendos aculeos utuntur efficacibus contra ignes sacros: collectionesq; omnes. Vulgaris harundo extractoriam uim habet & recens tusa nõ

in radice tãtum multi enim & ipsam harundinẽ tradũt·Medetur & luxatis & spinę doloribus radix in aceto illita. Eadem recens trita & in uino pota uenerem concitat. Harundinũ lanugo illata auribus obtũdit auditũ.

COgnita res est in ęgypto barundinẽ papyrꝝ pręcipuę utilitatis cum inaruerit ad laxandas siccandasq; fistulas & intumescendo ad introitum medicamentorum aperiendas. Chartaq; fit ex eo cremata inter caustica est. Cinis eius ex uiõ potus somnum facit Ipsa ex aq̃ ĩposita callũ sanat.

IN aegypto quidẽ nascitur hebenus ut docuimus. Nec tractamus in medicina alienos orbes. Non omittẽtur tamen propter miraculum. Scobem eius oculis unice mederi dicũt: lignoq; ad cotem trito cum passo caliginẽ discutit. Ex aqua uero radice albugines oculorum. Item tussim pari modo dracunculi radicis adiecto cum melle: hebenũ medici & inter erodentia assumũt.

RHododendros ne nomẽ quidẽ apud nos inuenit latini rhododaphnẽ uocant aut nerium. Mirꝝ folia eius quadrupedum Venenũ esse homini uero contra serpentes pręsidiũ ruta addita & uino pota pecus etiã & caprae si aquam biberint in qua folia ea maduerint mori dicunt.

HEc rhusen latinum nomẽ habet cum in usum plurimodis ueniat. Nam & herba est siluestris foliis myrti cauliculisq; breuibus quę tineas pellit & frutex excoriarius appellatur subrutilus cubitalis crassitudine digitali: cuius aridis foliis & mali corio Coria perficiũtur medici autem rhoicis utunt ad contusa. Item cęliacis & sedis ulcera autem quae phagadenas uocant trita cum melle & illita cum aceto. Decoctum eorũ ĩstillatur auribus prurulentis. Fit & stomatice decoctis ramis ad eadem quę ex moris: sed efficatior admixto alumine Illinitur eadem hydropicorum tumoribus. Rhus quae erithros appellatur semen eius huius fructus uim habet astringendi & refrigerandi aspergitur pro sale obsoniis aluum soluit: omnesq; carnes suauiores cum sylphio facit. Medetur ulceribus manantibus cum melle asperitati linguę percussis liuidis desqamatis. Eodẽ modo capitis uulnera ad Cicatricẽ celerrime perducit Fęminaꝝ abundantiam sistit cibo.

ALia est erithron: quam aliqui erithrodanum uocant: nos rubiam: qua tĩguntur lanę pellesq; perficiuntur. In medicina urinam ciet morbum sanat ex aqua mulsa & lichenas ex aceto illita. Scyaticos & paralyticos ita ut bibentes lauentur quottidie. Radix semenq; trahunt menses aluum sistunt & collectiones discutiunt. Contra serpentes rami cum foliis ĩponunt. Folia & capillum inficiunt. Inuenio apud quosdã morbum regium sanari hoc frutice etiam si alligatur spectetur tantum.

DIstat ab eo qui alisson uocatur foliis tantum & ramis minoribus Nomẽ accepit quod a Cane morsis rabiem sentire non patitur potus ex aceto adalligatusq; Mirũ estq; quod additur saniem conspecto omnino frutice eo siccari

CInguentibus & radicula cum ramis pręparatur: quam strucium a gręcis uocari diximus. Medetur morbo regio & ipã decocta & ius potũ. Item pectoris uitiis urinam ciet aluum soluit & uuluas purgat Quamobrem aureũ poculum uocãt medici pectori ex ea & melle prodest magnifice & tussi ortopneę coclearis mensura. Cũ polenta uero & aceto lepras tollit. Eadẽ cum panace & capparis radice calculos frãgit pellitq;. Panos discutit cũ farina ordeacea & uino decocta. Miscetur & malagmatis & colliriis claritatis causa. Sternutamẽto utilis inter pauca lieni quoq; & iocineri eodẽ modo pota denarii unius põdere ex aq̃ mulsa suspiriosis sanat. Sic & pleureticos & omnes lateris dolores.

APochini semen ex aqua frutex & folia hederę molliora tamen & minus longis

uiticulis ſemine acuto diuiſo lanuginoſo graui odore Canes & omnes quadrupedes
necat in cibo datum Roſmarinum eſt & duo eius genera. Alterum ſterile: Alterum
qui caulis & ſemen reſinaceum quod cachris uocatur foliis odor turis radix uulnera
ſanat uiridis impoſita & ſedis procidentia. Condilomata hemoroidas ſuccus & fru/
ticis & radicis morbum regium & ea quę repurganda ſunt. Oculoꝝ atiem exacuit.
Semen ad uetera pectoris uitia datur potui & ad uuluas cum uino & pipere menſes
adiuuat podagris Illinitur cum eruina farina purgat etiam lentigines & quę excale/
facienda ſunt: aut cum ſudor quęrendis illitum Item conuulſis. Auget & lac in uiō
potum. Itē radix ipſa herba ſtrumis cum aceto illinitur ad tuſſim cum melle prodeſt
Cachriſ multa genera habet ut diximus: ſed hęc quoq; ex rore ſupradicto naſcitur ſi
fricetur reſinoſa eſt. Aduerſatur uenenis & uenenatis pręter anguibus ſudorē mo/
uet. Tormina diſcutit lactis ubertatē facit.

HErba ſabina brachia appellata a gręciſ duoꝝ generū eſt Altera amarici folio ſilis
Altera cupręſſo: quare quidam Creticam cupręſſum dixerunt a multis in ſuffi/
tus pro ture. Aſſumitur in medicamētis uero duplicato pōdere eoſdē effectus habere
quos cynnamum traditur collectiones minuit & nomas compeſcit. Illita ulcera pur/
gat partus emortuos appoſita extrahit & ſuffitu illinitur igni ſacro & carbūculis cū
melle & uiō pota regio morbo medet̃ Gallinacei generis pituitas fumo eius herbę
ſanari tradunt.

SImilis herbę huic ſabinae eſt ſellago appellata legitur ſine ferro dextra manu p
tunicā q̃ ſiniſtra maū exuitur uelut a furante candida ueſte ueſtito pureq; lotis
nudis pedibus ſacro facto priusq̃ legatur pane uinoq; profertur in mappa noua hāc
contra omnem perniciem habendam prodidere druidae gallorū & contra omnium
oculoꝝ uitia fumum eius prodeſſe.

HIdem ſamolſum herbam nominauere naſcentem in humidis & hanc ſiniſtra
manu legi a ieiunis contra morbos ſuum boumq;: nec reſpicere legentem: neq;
alibi q̃ in Canali ponere ibi conterere poturis.

GVmmi genera diximus ex his maiores effectus meliores cuiuſq; erūt dētibus
inutiles ſunt Sanguinem coagulant: et ideo ſanguinem reiicientibus proſunt. Item
ābuſtis arterię uitiis ĩutiles urinā cient arterię uitiis amaritudines hebetant aſtrictis
cęteriſq; ex amygdala amara et ſpiſſandiq; uiribus efficatior habet excalefactorias ui/
res. Preponuntur autem prunoꝝ et ceraſorum ac uitium. Siccant illitę et aſtringunt
Ex aceto uero ĩfantiū lichenas ſanāt proſunt et tuſſi ueteri. iiii. obolis immixto potis
Creduntur et colorem gratiorē facere ciboꝝq; appetentiam et calculoſis prodeſſe cum
paſſo pote. Oculorum etiam uulnerum inutilitatibus maxime Conueniunt.

SPinę ęgyptię et ſpinę arabicę laudes ĩ odoꝝ loco diximus Et ipſa ſpiſſat ſtrin/
gitq; diſtillationes omnes et ſanguinis excreationes mēſiumq; abundantiam etiānū
radice ualentior.

SPinae albae ſemen contra ſcorpiones auxiliatur. Corona ex ea impoſita capitis
dolorē minuit.

HVic ſimilis eſt ſpina illa quam gręci achanthion uocant minoribus multo fo/
liis aculeatis per extremitates et araneos a lanugine obductis: quę collecta etiā
ueſtes: quedam bombicinis ſimiles fiunt in oriente Ipā folia uel radices ad remedia
epiſtotonis bibuntur.

ET achatię ſpina fit in ęgypto alba nigraq; arbor eſt. Item uiridis: ſed lōge meli/
or eſt prioribus fit et in gallatia deterrima ſpinoſior arbore eſt. Semē omiūm
lenticulę ſimile minor ē tātum et grano et foliculo colligitur autumno āte collectū
nimio ualidius ſpiſſatu. Succus ex foliculis aqua caeleſti perfuſis mox in pila tuſis

exprimit᷑ organis. Tunc densatur in sole mortariis in pastillos. Fit et ex foliis miũs efficax. Ad coria pficienda semine pro galla utuntur folioꝝ succus et gallaticę Achatię nigerrimus improbatur. Item qui ualde ruffus purpurea aut leucophea & quae facillime dilluitur Vis summa ad spissandum refrigerandumq; est oculoꝝ medicamentis ante omnia utilis. Lauantur ĩ eos usus pastilli ab aliis torrentur ab aliis capilli tinguntur sanant ignẽ sacꝝ Vlcera quę serpunt & humida uitia corporis collectioẽs articulos contusos perniones pterigia abundãtiam mẽsium in fęminis sistunt Vuluamq; & ęsdem procidẽtes. Item oculos oris ulcera & genitaliũ.

VVlgaris quoq; hęc spina: ex qua lanae fullomae implentur radicis usus habet per spinas quidẽ multi & inter odores & ad unguenta utũtur Illa aspalatam uocãtes Est sine dubio hoc nomine spina siluestris moriente ut diximus candida magnitudine arboris iustę. Est & frutex humilior eq; spinosis in syria et rhodioꝝ insulis: quã alii urei sceptrum alii adypsateum: siue dyaziron uocant. Optimus qui minime ferrulaceus rubeus aut purpuram uergens detracto cortice Nascitur pluribus locis: sed nõ ubiq; odoratus quam uim haber & cęlesti arcu ineo innixum diximus. sanat tetra oris ulcera & ozenas genitalia exulcerata aut carbunculantia. Itẽ rhagadia ĩflationes potu discutit & strangurias cortex sanguinem reddentibus medetur. Decoctum eius aluũ sistit similia prestare siluestrem quoq; putant.

SPina est appendix appellata: quoniam baccę puniceo colore in eã appẽdices uocantur hę crudę per se & aridę in uiõ decoctę aluũ citãt ac tormina cõpescunt.

TYrrhachante baccę contra serpentium ictus bibuntur.

PAliurus quoq; spinę genus est semẽ eius aphry zuton uocant contra scorpioẽs efficacissimum. Item calculosis & tussi folia contusa astrictoriam uim habẽt. Radix discutit panos collectiones uomicas urinas trahit pota decoctum eius in uino aluũ sistit serpentibus aduersatur. Radix pręcipue datur in uino Aliqui folia contusa addito sale articuloꝝ morbis imponunt: prosunt baccę purgationi fęminarum cęliacis dissintericis colericis in uino pote aluũ sistunt. Radix decocta & illita extrahit ĩfixa corpori. Vtilissima ẽ & luxatis tumoribusq;

AQuifolia arbor in domo aut in uilla sata ueneficia arcet flore eius aquam glaciari pythagoras ait. Item baculum ex ea factum in quod uis animal emissum etiam si citra ceciderit defectu mittẽtis ipsum per se cubitu propius ad labi tã pręcipuam naturã ĩesse arbori.

TAxi arboris fumus mures necat

NEc & rubos ad maleficia tantum genuit natura. Ideoq; & mora iis uel boĩbus cibos dedit. Vim habent siccandi astringendiq; tonsilis genitalibus accõmodatissimi aduersantur serpentium sceleratissimis hemoroidi & pręsteri flos aut mora scorpionibus uulnera sine collectionum periculo iungunt urinas cient. Caules eoꝝ teneri tonduntur exprimiturq; succus. Mox sole cogitur in crassitudinẽ mellis singularis remedio contra mala oris oculoꝝq; sanguinẽ excreantes anginas uuluas sedes cęliacos ut ĩtelligit᷑ potus aut illitus. Oris quidẽ uitiis etiã folia cõmãducata prosunt & ulceribus manantibus: aut quibuscunq; in capite illiniuntur. Cardiacis uel sic per se ĩponuntur a mamma sinistra. Item stomachi doloribus oculisq; procidentibus. Instillatur succus eorum & auribus. Sanat condilomata cum rosaceo cerato. Calculorũ ex uino decoctum pręsentaneum remedium est. Idem per se in cibo sumpti cymae modo aut decocti in uino austero labantes dentes firmãt. Aluum sistũt & profluuia sanguinis dissintericis prosunt. Siccantur in umbra ut Cinis crematoꝝ uua reprimat

Folia quoq; arefacta & contusa Iumẽtorum ulceribus utilia traduntur. Mora quę in
bis nascuntur efficatiorẽ stomaticem pręberę q̃ satiua morus Eadem compositione
uel cum bypocistide tãtum & melle bibuntur in colera & cardiacis & cõtra araneos
inter medicamenta quae stiptica uocant. Nibil efficatius rubi mora ferentis Ra/
dice decocta in uino ad tertias partes ut colluantur eo oris ulcera & sedes foueantur·
Tantaq; uis est ut spongię ipẽ lapidescant.

ALterum genus rubi in quo rosa nascitur gignit pillulam castaneę similem cal/
culosis pręcipuo remedio. Alia est cynoroda: quã proximo dicemus uolumine

CYnosbaton quam alii cynapaxin: alii neurospaton uocant folium babet uesti/
gio bominis simile. Fert & uuam nigram: in cuius acino neruus babetur unde ner/
uus pastos dicitur tota. Alia est cappari quam medici cynosbaton appellant huius
tyrsus ad remedia splenis & ĩflationes conditus ex aceto manditur. Neruus eius cũ
mastice chia cõmanducatus os purgat Ruboꝝ rosa allopetias cum axungia emendat
Mora capillum tingunt cum ompbacino oleo. Flos mori inesse colligitur candidus
pleureticis precipuus ex uino potus. Item coeliacis. Radix ad tertias decocta aluum
sistit & sanguinem. Item dentes collutos decocto eodem succo fouentur sedis: atq;
genitalium ulcera Cinis e radice deprimit uuam.

IDeus rubus appellatus est: quoniam ĩ Ida non alias nascitur. Est autẽ tenuior
ac minor rarioribus calamis ĩnocẽtioribusq; sub arboꝝ umbra nascens buius flos cũ
melle epiphoris illinitur & ignibus sacris: stomaticisq; ex aqua bibendus datur. Cę/
tera eadem pręstat quę supradicta.

INter genera ruborum ramos appellatur a gręcis candidior fruticosior. Is flor&
& ramos spargens rectis aculeis non ut cęteri aduncis foliis maioribus. Alteꝝ
genus eius siluestre nigrius & quadam tenus rubens fert ueluti foliculos buius ra/
dice decocta in aqua fit medicamẽtum: quod uocatur litium. Semen secundas trabit
Alter ille candidior astringit: sed magis refrigerat collectionibus & uulneribus acco/
modatior. Folia utriusq; cruda & decocta illiniuntur cum oleo.

LItium & pręstantius spini fieri tradunt: quam & pixeacbanton chyroniam uo/
cant: quales in Indicis arboribus diximus: quoniam longe pręstantissimũ existiãt
indicum Coquũtur urina qua uis. Rami radicesq; summę amaritudinis ęreo uase p
triduum Iterumq; exempto ligno donec mellis crassitudo fiat Adulteratur amaris
succus & amurca & felle bubulo. Spina eius ac flos oculorum medicamẽtis additur
Reliquo succo faciem purgat & psoras sanat erosos angulos oculorum ueteresq;
fluctiones aures purulentas tonsillas gingiuas tussim sanguinis excreationes fabae
magnitudine deuoratum: aut si ex ulceribus fluat illitum rbagadas genitaliũ ulcera
Attritus contra ulcera recentia & serpentia ac putrescentia in naribus clauos suppu/
rationes bibitur & mulieribus in lacte contra profluuium Indici differentia glebis
extrinsecus nigris intus ruffis cum fregeris cito magrescentibus astringit uebemẽ/
ter cum amaritudine. Ad eadem omĩa. utilis est: sed pręcipue genitalia.

SVnt qui & sarcocollam et spinę lacbrymam putent pollini turis similem cum
quadam acrimonia dulcem. Cũ uino tusa sistit fluctiones Illinitur infantibus max/
ime uetustate et bęc nigrescit melior quo candidior.

VNum etiamnum arborũ medicinis debetur nobile medicamẽtum quod opicẽ
uocant. Fit ad dissintericos stomatichiq; uitia in congio musti albi lento uapore de/
coctis mali: Cotoneis .v. cum suis seminibus puniceis totidem sorborum sextarii &

pari mensura eius quod drynsyriacan uocant Croci semiuntia. Coquitur usq; ad crassitudinem mellis his subtexemus ea quę gręci cōmunicatione nominum in ābiguo fecere an ne arbores essent.

C Hamedris herba est quę latine trixago dicitur. Aliqui eam chamatropen: alii theucriā appellauere folia habet magnitudine mentę colore et diuisura quercus Alii serratam & ab eo serram iuētam esse dixere flore pene purpureo carpit̄ pręgnas succo in petrosis aduersus serpētiū uenena potu illituq; efficacissima. Itē stomacho. tussi uetustę pituitae in gula cohęrescēti ruptis Conuulsis lateris doloribus lienem consumit urinam & menses ciet. Ob id incipiētibus hydropicis efficax manualibus scopis eius in tribus eminis aquę decoctis usq; ad tertias. Faciunt & pastillos teretes eam ex aqua ad supradicta. Sanat & uomicas & uetera ulcera uel sordida cum melle. Fit & uinum ex ea pectoris uitiis folioꝝ succus cum oleo caliginē oculorum discutit Ad splenē ex aceto sumitur excalefacit & perunctione.

C Hamedaphne unico ramulo est cubitali fere tenuiora folia habet lauro Semen rubens admixtū foliis illinitur capitis doloribus recens ardores refrigerat ad tormia cum uino bibitur Menses succus eius & urinam ciet potu partusq; difficiles in lana appositu.

C Hamelea similitudinē folioꝝ olę habent. Sunt autē amara odorata in petrosis palmi altitudinem nō excedentes Aluū purgat. Detrabit pituitam bilē foliis in duabus absyntbii partibus decoctis succoq; eo cum melle poto foliis īpositis & ulcera purgantur. Aiunt si quis ante solis ortū eā capiat dicatq; ad albugines oculoꝝ se capere ad alligato discuti id uitiū. Quoquo modo uero collecta Iumētoꝝ pecoꝝq; oculis salutare est.

C Hamesicbus lentis folia habet nihil se attollentia in aridis petrosisq; nascens claritati oculoꝝ & contra suffusiones utilissimū & cicatrices caligines nubeculas in uino coctus uuluae dolores sedat apposita in linteolo: tollit & uerucas omniū generum illita prodest & ortopnoicis.

C Hamecisso spicata est Tritici modo ramulis qnis fere foliosa cum floret extiari potest alba uiola radice tenui Bibunt scyatici folia tribus obolis in uini cyatis duobus .vii. diebus admodū amara potione.

C Hameleucen apud nos farfugium uocant nascitur secus fluuios folio populi sed ampliore radix eius īpoītur carbonibus cupressi Atq; is nidor p īfundibulū bibitur in uetere tussi.

C Hamepeuce laricis foliis similis lumborum & spinę doloribus propitia est.

C Hameciparisson herba ex uino pota contra uenena serpentium omniū scorpionumq; pollet.

A Mpeloprassus in uinetis nascitur folii porri ructu grauis contra serpentium ictus efficax urinam ciet & mēses eruptiones sanguinis per genitale inbibet potum impositumq;. Datur & a partu mulieribus & contra Canis morsus.

E A quoq; stacbis uocatur porri similitudinē habet longioribus foliis pluribus q; odoris Iucundi colorisq; in luteū iclinati pellit menstrua.

C Linopodion alii cleopiceton alii zopirotyron alii zimoiden appellant serpillo similem surculosam palmi altitudine Nascitur in petrosis orbiculato foliorū ambitu spetiem lectipedum prębēte. Bibitur ad conuulsa rupta strangurias serpētiū ictus. Item decoctę succus.

N Vnc subtexemus herbas mirabiles quidē: sed minus claras nobilibus ī sequētia uolumina. Itali centaculā uocāt rostratis foliis ad similitudinem capitis peūlaꝝ

iacentem in aruis.Gręci clematiden Egregii effectus ad ſiſtendã aluũ in uino auſtero Idem ſanguinem ſiſtit tritus oximellis aut aquę calidę cyatis.v.denarii unius põde re ſic & ad ſecundas mulieꝝ efficax.

SEd gręci dematides alias habẽt uuam quam aliqui ętbicem uocant alii larginẽ non nulli tenuem. Ramos habet pedales folioſos non diſſimiles ſcamoniae niſi quod nigriora minoraq; ſunt folia. Inuenitur in uineis aruiſq; eſtur ut olus cũ oleo ac ſale aluum ciet Eadem a diſſintericis lini ſemine ex uino auſtero ſorbetur. Folia epiphoris ĩponuntur cũ polenta ſuppoſita udo linteolo.Strumas impoſita ad ſuppurationes perducunt. Deinde axungia adiecta percurrãt. Itẽ hemoroidas cum oleo uiridi ptiſicos iuuant cum mell e lactis quoq; ubertatẽ faciunt ſumpta in cibis & infantibus illita capillum alunt.Ex aceto dentium dolores ſedat. Venerẽ ſtimulat

ESt alia clematis ęgyptia cognomine: quę ab aliis daphnoides:ab aliis policõtis uocatur. Folio lauri longa tenuiſq; aduerſus ſerpentes ac priuatim aſpides ex aceto pota efficax.Aegyptus hanc maxime gignit.

ESt & baron de qua ĩter bulbos diximus magnę cũ dracuntio litis baron quidã enĩ eſſe dixerunt eãdem glauciana ſatu diſcretam.Dracuntium ſilueſtrem baron pro nuntiando aliqui radicem baron appellauerunt.Caulem uero dracontium in totum alium ſi modo hic eſt qui uocatur apud nos dracunculus.Nanq; baros radicẽ nigrã in latitudinem rotundam habet multoq; maiorem & qua manus ĩpleatur Dracũcu-lus ſubrutilam & draconis cõuoluti modo.Vnde ei nomẽ.Quin & ipſi gręci ĩmen-ſam poſuere differentiam Semẽ dracunculi feruens mordaxq; tradendo tantumq; ei ineſſe uirus ut olfactũ grauidis abortũ ĩferat.Haron miris laudibus extulere primum in cibis foeminam pręferentes: quoniam mas durion eſſ&: ſed in coquendo lentior pectoriſq; uitia purgar& aridum potione aſperſum:aut eligmate urinã & menſes ci-ere.Sic & in oxymelite potum ſtomacho ĩterraneiſq; exulceratis ex lacte ouillo bibẽ-dum Ad tuſſim in Cinere coctum dedere alii: alii coxere ĩ lacte ut decoctum biberet̃ epiphoris elixum ĩpoſuere itẽ ſugillatis tonſillis ex oleo emoroidum uitio ĩfundere Lentigines ex melle illiniẽtes laudauit Cleophantus & pro antidoto contra uenẽa pleureticis peripleumonicis quoq; tuſſientibus modo.Semen ĩtritum cum oleo aut roſaceo ĩfundit̃ & aurium dolori.Dieuthes tuſſientibus aut ſuſpirioſis & ortopnoi-cis & purulenta excreantibus farina permixtum pane cocto dedit.Diodotus ptyſicis e melle eligmate & pulmonis uitiis oſſibus etiam fractis ĩpoſuit. Partus omnium animalium extrahit naturę circumlitum.Succus radicis cũ melle attico oculorũ cali-gines ſtomachiq; uitia diſcutit Tuſſim decoctũ ius cũ melle ulcera omnium generũ ſiue phagedene ſint:ſiue carcinomata: ſiue ſerpunt: ſiue polipi naribus ſuccus mire ſanat.Folia ambuſtis proſunt ex uino & oleo cocta.Aluum inaniunt ex ſale & aceto ſumpta Et luxatis cocta cum melle proſunt. Itẽ articulis podagricis cũ ſale recentia uel ſicca hippocrates utralib& ad collectiones cum melle ĩpoſuit ad menſes trahen-dos ſeminis uel radicis dragmę duę in uini cyatis duobus ſufficiunt. Eadem portio ſi a partu non purgantur & ſecundas trahit hippocrates & radicem ipſam appoſuit. Dicunt & in peſtilentia ſalutare eſſe in cibis ebrietatem diſcutit ſerpentes nidore cũ crematur priuatim aſpides fugat uel inebriat Ita ut torpentes ĩueniantur perunctos quoq; baro laureo degit fugiunt.Ideo & contra ictus dari potui in uino nigro putãt utile ĩterſoliis bari.Caſeus optime ſeruari traditur.Dracunculus quẽ dixi ordeo ma-tureſcente effoditur luna creſcente.Omnino habentem ſerpentes fugiunt.Ideo pcuſ-ſis prodeſſe potũ aiunt.Maior eſt ad mẽſes ſi ferro nõ attingatur ſiſtat Succus eius aurium dolori prodeſt. Id autẽ quod gręci dracontion uocant triplici effigie demõ-ſtratum eſt mihi foliis betae non ſine tyrſo flore purpureo hoc eſt ſimile baro. Alii

radice longa ueluti signata articulosaq; mõstrauere tribus omnino cauliculis. Folia eius ex aceto decoqui contra serpetium ictus iubentes. Tertia demõstratio fuit folio maiore q̃ Cornus radice harundinea totidem ut affirmabant geniculatę nodis quot haberet annos totidẽq; eẽ folia hi & ex uino uel ex aq̃ cõtra serpẽtes dabant.

EST & haris quę in eadem ęgypto nascitur similis haro minor tantũ minoribus foliis & utiq; radice quę tamen oliuę generis magnitudinẽ impleat. Alba geminam caulem altera unum tantum emittens. Medetur utraq; ulceribus manãtibus. Itẽ cõbustis ac fistulis Collirio Immisso nomas sistunt decoctaꝝ in aqua & postea tritarũ rosaceo addito. Sed unũ miraculũ ingens cõtacto genitali cuiusq; fęminini sexus animal in pernitiem agi.

MIrophylum quod nostri millefolium uocant caulis ẽ tener similis fęniculo plurimis foliis. Vnde & nomen accepit. Nascitur in palustribus magnifici usus ad uulnera cũ aceto bibitur ad difficultates urinę & uessicę: aut suspiria pręcipitatisq; ex alto efficacissima eadem ad dentium dolores Hetruria hoc nomiẽ appellat herbã in pratis tenuem a lateribus capillamẽti modo foliosam eximii usus ad uulnera boũ Neruos abscissos uomere solidari ea rursusq; iungi addita axungia affirmans.

PSeudounion apii folia habet frutex palmi altitudiẽ laudatissima in Creta cõtra tormina stranguria laterum pręcordiorũ dolores bibunt̃ rami eius qni seni ue.

MIris quam alii smirizan alii miram uocant Simillima est Cicutae caule foliisq; & flore minor tãtum & exilior cibo non insuauis. Ciet menstrua & partus cũ uino Aiunt eadem pota in pestilentia salutare esse subuenit & ptysicis in sorbitione auiditatem data cibi facit phalangioꝝ morsus restrĩgit. Vlcera quoq; in facie: aut capite succus eius in aq̃ triduo macerata sanat.

ONobreches folia lentis hab& longiora paulo florẽ rubentem radicem exiguã & gracilem nascitur circa fontes. Siccata in farinę modum & ĩsparsa uino albo strãgurias finit aluũ sistit Succus eius perunctis cum oleo sudores mouet.

IN promisso herbarum mirabilium occurrit aliqua dicere & de magicis. Quae etenim mirabiliores sunt. Primi eas in nostro orbe celebrauere pythagoras atq; Democritus consectati magos choracesia & chalithia pythagoras aquam glatiari tradit: quarum mẽtionem apud alios non repperio: nec apud eũ alia de his. Idem umisada appellat & nomine alio corynthiam: cuius decocto in aq̃ succo protinus sanari ictus serpentium si foueãtur Dicitur eandem suffusam in herba qui e uestigio cõtigerint aut forte respersos ĩsanabili lęto perire monstrifica prorsus natura ueneni pręterq̃ cõtra uenena.

AB eodem pythagora approxis appellatur herba cuius radix e lõginquo cõcipit Ignes ut naphta de qua in terrę miraculis diximus. Idem tradit. Si qui morbi humano corpori inciderint florente brassica q̃uis sanatos admotionẽ eorum sentire quotiens florem eorũ tetigerit. Et frumentum & Cicutam & uiolam similẽ condi-tionem habere: nec me fallit hoc uolumen eius a quibusdam etiam emporo modico ascribi. Pythagorę uero esse pertinax fama antiquitasq; Indicauit & id ipsum auctoritatẽ uoluminibus affert. Si quis alius curae suę opus illo uiro dignum ĩdicauerit: quod fecisse scimus empoꝝ cũ & alia ex suo nomine eder& quis credat. Democriti certe chirocineta esse constat.

ET in his ille post pythagoram magoꝝ studentissimus: quanto & portẽtosiora tradit naglaopotim herbam quae ob admirationem hominum propter eximiũ colorem accepit nomẽ in marmoribus Arabię nascentem persico latere: qua de causa

& marmor itidem uocari. Magos uti ea cum uelint deos uocare.

A Chemenida colore electri sine folio nascens Inter dastilis indię qua pota ĩ uiõ noxii per cruciatus confitentur omnia per uarias numinum imaginationes. Eadem hypo fouadam appellat: quoniam eque pręcipue caueant eam.

E Heobrotion. xxx. scenis achoaspea celebratam pauonis picturis similẽ odore eximio hanc a regibus persa℞ bibi contra omniũ corporũ incõmoda stabilitate mẽtis

E Andẽ Semion a potẽtie maiestate appellari.
A Liam deinde adamantida armenię cappadotięq; alumnam hac admota leones resupinari cum hyatu lassos noĩnis causam esse quod conteri nequeat.

A Rianida in arianis gigni igneam colore colligi cum sol ĩ leone sit huius tacto perunctã oleo ligna accendi.
T Orrocarna in cappadotia & in Asia nascente omẽs feras torpescere: nec nisi hyene urinae aspersu recreari.
A Ethiopida in meroe nasci & ob id meroidam appellatam folio lactucę hydropicis utilissimam e mulso potam.
O Phiusam inelephantide eiusdem ęthiopię liuidam difficileq; aspectu: qua pota terrores minasq; serpentium obuersari Ita ut mortem sibi eo metu consciscant. Ob id cogi sacrilegos illã bibere aduersari ei palmeũ uinũ.
T Helassegl en circa indũ amnem iueniri quę ob id nomine alio potamaucis appellatur. Hac pota limphari homines obuersantibus miraculis.
T Heangelida libano syrię dictę Cretę mõtibus & babylonię & susis persidis nasci qua pota magi diuinent.
G Elotophillida in bactris & circa boristenem hęc si bibatur cum myrrha & uino uarias obuersari speties ridendiq; finem nõ fieri in potis nucleis pineę nucis cum pipere & melle in uino palmeo.
H Estitaterida a Conuictu nominari in perside: quoniam hilarentur illa.
E Adẽ prothomedia in q̃ priuatũ apud reges obtineat.
N Assignetem quoniam ipsa secum nascat̃ nec cũ ullis aliis herbis. Eadẽ dionysion ninphadem quonia uiõ mire Coueniat.
H Ellantidem uocant thenus cyrenea regione & Cilitię montibus martimis folio myrti hac cum adipe leonino decocta Addito croco & palmeo uino pungi magos & persarum reges ut fiat corpus aspectu iucundum ideo eandem belliocallidam nominari.
H Ermesias ab eodem uocatur ad liberos generandos: pulchrosq; bonosq; non herba: sed compositio e nucleis pineę nucis tritis cum melle myrrha Croco uiõ palmeo postea admixto theombrotio & lacte bibere generaturos iubet & a conceptu puerperas partum nutriẽtes ita fieri excellentes animo atq; forma & bonos. Narium q; omnium magica quoq; uocabula ponit.
A Diecit his appolodorus assectator eius herbam eschinomenem: quoniam appropinquante manu folia contraher&.
A Liam chrocidam cuius tactu phalangia morerentur.
A Rathenas onochoriden in cuius aspersu e uino feritas omniũ aĩaliũ mitigaret̃
A Nacampseroten celeber arte graminatica paulo ante: cuius omnino tactu redirent amores uel cum odio deposita. Hactenus attigisse ĩsignia mago℞ in herbis his

alio de his aptiore dicturus loco.

HEryphiam multi prodidere schrapheum hęc in auena habet succum deorsum decurrētem cum sono hedi: Vnde & nomen accepit hac ad uocem nihil praestantius esse tradunt.

HErba lanaria ouibus ieiunis data lactis abūdātiam facit ęq; nota lactoris uulgo est plena lactis: quod degustatum uomitiones concitat Eandē hanc aliqui esse dicunt: & alii similem illi quam militarem uocant: quoniā uulnus ferro factum nullum non īter dies .v. sanat ex oleo imposita. Celebratur autē & a gręcis stratiotis. Est & ea in ęgypto tātum & īundatione nili nascitur aizo similis in maiora haber& folia Refrigerat mire & uulnera sanat ex aceto illita. Item ignes sacros & suppurationes & sanguinē qnoq; qui defluit a renibus pota cum ture masculo mirifice sistit.

HErba in capite statuae nata collecta alicuius in uestis panno & illigata in lino ruffo capitis dolorem cōfesti sedare tradit.

HErba quęcunq; e riuis aut fluminibus ante solis ortum collecta ita ut nemo colligentem uideat contra tertianas alligata brachio leuo ita ut ęger quid sit illud ignor& tertianas arcere tradit.

LIngua herba nascitur circa fontes. Radix eius combusta & trita cum adipe suis adicitur ut nigra fiat & sterilis allopetias emendat unguentium in sole.

CRibro in limite abiecto herbę intus extantes decerptę adalligatęq; grauidis partus accelerant.

HErba quae gignitur supra fimeta ruris contra anginas efficacissime poll& ex aqua pota.

HErba iuxta quam Canes urinam fundunt euulsa ne ferro attingatur luxatis celerrime medetur. Rūbotinum arborem demonstrauimus inter arbusta.

IVxta hanc uiduam uite nascitur herba quam galli rhodoram uocant Caulem habet uirgę ficulnęę modo geniculatum folia urticę in medio exalbida eadem procedente tempore tota rubentia florē argenteum pręcipua contra tumores feruoresq; & collectiones Cum axungia uero ueteri tusa Ita ut ferro non attigatur: qui punctus ē despuat ad suam dexteram ter Nam efficatius remedium esse aiunt: si tres triū nationum homines pungant dextrorsus.

HErba impia uocatur in cana roris marini aspectu tyrsi modo īuestita atq; capitata. Inde alii ramuli assurgunt sua capitula gerentes. Ob id impiam appellauere Quoniam liberi super parentem excellant. Alii potius ita appellatam: quoniā nullū animal quod eam attigat existimatur uiuere hęc inter duos lapides trita fertur pręcipua aduersus anginas succo lacte & uino admixto. Mirum tradit nunq̄ eo morbo tentari qui gustauerit. Itaq; subtus dari qui medicamentum id noluerunt aut regio morbo. Interim sunt qui auium nidis inseri aliquid ex ea putāt. Atq; ita non stragulari pullos auidius deuorantes.

VEneris pectinem appellant a similitudine pectinum: cuius radix cū malua tusa omīa corpori īfixa extrahit ueternoq; liberat.

HExedum uocatur nodia herba coriariorum officinis ea inlaris est aliis aliisq; nenominibus. Efficacissimā aduersus scorpionem esse potā uino aut posta repio

PHylantropos herbam greci appellant nasuche: quoniā uestibus adharescat. Ex hac corona īposita capitis dolores sedantur.

NAm quę Canaria appellatur lappa cum plantagine & millefolio trita ex uino Carcinomata sanat ternis diebus suluta. Medetur & sub iis effossa sine ferro &

addita incolumem poturis uel ex lacte & uino. Quidam adiiciunt & effodientem dicere oportere hęc est herba Argemon: quam minerua reperiit subiis remedium qui de illa gustauerit.

COrdilon alii semen silis esse dixerunt. Alii herbam per se quam & syreon uo-cauerunt neq; aliud de ea proditum inuenio q̃ in montibus nasci. Combustam potu ciere mẽses & pectoris excreationes efficatiore etiãnum radice succo eius ternis obolis hausto renes sanari. Addi radicem eius & in malagmata.

GRamen ipsum ĩter herbas uulgatissimũ geniculatis serpit ĩternodiis: crebroq; ab his & ex Cacumine nouas radices spargit folia eius in reliquo orbe in exilitatem fastigantur. In parnaso tãtum hederacea ea spetie densius q̃ usq̃ fruticãti flore odora-to candidoq; Iumẽtis herba non alia gratior siue uiridis siue in fęno siccata Tũ dicit̃ aspersa aqua succũq; eius in parnaso excipi tradunt propter ubertatẽ. Dulcis hic est ĩ uicem eius in reliqua parte tèraꝝ succedit. Decoctum ad uulnera cõglutinanda quod & ipsa herba tusa prętat tueturq; ab ĩflamationibus placat decocto adiicitur uinum ac mel. Ab aliquibus & turis & piperis myrrhęq; tertię portiones rursusq; decoquit̃ in ęreo uase ad dentium dolores & epiphoras. Radix decocta in uino torminibus medetur & urinę difficultatibus ulceribusq; uessicę. Calculos frangit. Semen uehe-mentius urinam impellit. Aluum uomitionesq; sistit. Priuatim autem draconum morsibus auxiliatur. Sunt qui genicula nouẽ uel unius uel e duabus tribus ue her-bis ad hunc articulorum numerum inuolui lana nigra succida iubeant ad remedia strumę panoꝝue. Ieiunum debere esse qui colligat Ita ire ĩ domum absentis cui me-deatur superuenientiq; ter dicere ieiuno Ieiunium medicamentum dare atq; ita adal-ligare triduoq; id facere. Quod e graminum genere septem ĩternodia habet efficacis-sima capiti contra dolores adalligatur. Quidã propter uessicę cruciatus decoctum ex uino gramen ad dimidias a balneis bibi iubent Sunt qui & aculeatũ gramẽ uocent trium generum cum in Cacumine aculei sunt plurimum quini dactilum uocãt hos conuolutos naribus ĩserunt extrahuntq; sanguinis ciendi gratia Altero quod ẽ Azio simile ad paronichia & pterigia unguium & cum Caro unguibus ĩcreuerit utunt̃ cũ axungia. Ideo dactylon appellantes quia digitis medeatur. Tertium genus dactili: sed tenuis Nascitur in parietinis: aut tegulis huic caustica uis est. Sistit ulcera quae serpunt. Gramẽ capiti circumdatum sanguinis e naribus fluctiones sistit. Camelos necare traditur in babylonis regione Id quod iuxta uias nascitur.

NEc fęno gręco minor auctoritas: quod telin uocant alii carphos aliqui buceros alii egoceros: quoniam corniculis semẽ est simile nos silicion quomodo sereret̃ suo loco docuimus. Vis eius siccare mollire dissoluere: Succus decocti fęminaꝝ pluribus malis subuenit: siue duritia: siue tumor: siue cõtractiones sint uuluę quę fouentur ĩ sidũt. Infusum quoq; prodest. Furfures in facie emẽdat Spleni addito uitro decoctũ & impositum medetur. Item ex aceto sic & iocineri decoctum. Dyocles difficile pa-rientibus semẽ eius dedit acetabuli mẽsura tritum in. viiii. cyatis sapę: aut tertias ptes si biberint Deinde calidę lauarẽtur & in balneo sudãtibus dimidium ex relicto iterũ dedit. Mox a balneo reliquũ pro summo auxilio farinam fęni cum ordeo aut lini se-mine decoctum aqua mulsa contra uuluę cruciatus subiecit. Itemq; ĩposuit. Imo uẽ-tri lepras lentigines sulphuris pari portione mixta farina curauit. Nitro ãte pręparata cute sępius die illiniens pungiq; prohibẽt. Theodorus foeno miscuit quartam partẽ purgati nasturtii acerrimo aceto addi ad lepras thymon semẽ fęni acetabuli dimidii mensura cum sapę & aquę. viiii. cyatis ad menses ciendos dedit potu. Nec dubitatur quin decoctũ eius utilissimũ sit uuluis interraneisq; exulceratis: sicuti semẽ articulis atq; pręcordiis. Si uero cum malua decoquatur postea addito mulso potus ante cętera

uuluis Interraneisq; laudatur. Quippe cum uapor quoq; decocti plurimum prosit. Alarumq; etiam graueolentiā decoctum fęni semē emendat. Farina prurigines capitis furfuresq; cū uino & uitro celeriter tollit. In hydrolomelite autem decocta addita axungia genitalibus medetur. Item pano parotidi podagrę chiragrę articulis. Carnibus quę recedunt ab ossibus. Aceto uero subacta luxatis illinitur & lieni. Decocta in aceto & melle tātum carcinomata subacta ex uino purgat mox addito melle psanat Sumitur & sorbitio e farina ad pectus exulceratum longeq; tusum diu decoquitur. Donec amaritudo desinat: postea mel additur. Nūc ipsa claritas herbarum dicetur.

24

IPSA QVAE NVNC DICETVR HERBARVM claritas medicinę tantum gignentes ea tellure in admirationem Curę priscorum: diligētięq; animum agit. nihil ergo īētatum inexpertumq; illis fuit nihil deinde occultatum quod nō prodesse posteris uellent. At nos elaborata his abscōdere atq; supprimere cupimus & fraudare uitam alienis bonis. Ita certe recondunt qui pauca aliqua nōuere inuidentes aliis & neminē docere in auctoritatē scientię est ab excogitādi nouis ac inuāda uita tātum mores absunt. Summumq; opus īgenioꝝ diu iam hoc fuit ut intra unum quēq; recte facta ueterum perirent. At hercule singula inuenta quosdam deorum numero addidere: omnium utiq; uitam clariorem fecere cognominibus herbarum tam benigne gratiā memoria referente. Non ęque hęc cura eoꝝ mira: sed in his quę satu blandiuntur aut cibo inuitant Culmina quoq; mōtiū in uia & solitudines abditas omnisq; terrę fibras scrutati inuenere quid quaeq; radix poller& ad quos usus herbarum foliā ptinerent etiam quadrupedum pabulo intacta ad salutis usus uertentes.

MInus hoc q̄ par erat nostri celebrauere omnium utilitatum & uirtutū rapacissimi. Primusq; & diu solus idem ille. M. Cato omnium bonarum artium magister paucis dumtaxat attigit: boum etiam medicamina non omissa. Post eum unus illustrium tentauit. C. Valgius eruditione spectatus īperfecto uolumine ad diuum augustum inchoato etiā pręfatione religiosa ut omnibus malis hūanis illius potissiūm principis semper mederetur maiestas ante condiderat solus apud nos quod equidē in ueniam pompeius leneus magni pompeii libertus Quo primum tempore hanc scientiam ad nostros peruenisse animaduerto. Nanq; mitridates maximus sua aetate regum quem debellauit Pompeius omnium ante se genitorum diligētissimus uitae fuisse argumētis pręterq̄ fama ītelligitᵉ uni ei excogitatum quottidie uenenū bibere pręsumptis remediis ut cōsuetudine ipsa īnoxium fier& primo īuenta genera Antidoti ex quibus unum etiā nomē eius retin&. Illius īuentum sanguinē anatū pōticoꝝ miscere antidotis: quoniam ueneno uiuerent. Ad illum asclepiadis medendi arte clari uolumina composita extāt. Cū solicitatus ex urbe roma pręcepta pro se mitter& illum solum mortalium Mitridatē. xxii. linguis locutum certū est: nec subiectis gētibus ullum hominē per īterpretem appellatum ab eo annis. lvi. quibus regnauit. Is ergo in reliqua ingenii magnitudine medicinę peculiariter curiosus & ab omnibus subiectis qui fuere pars magna terrarū singula exquirens scrinium Cōmentationū harū & exemplaria effectusq; in archinis suis reliquit. Pompeius autem omni regia pręda potitus transferre ea sermone nostro libertum suum leneū grammaticae artis peritum iussit: uitęq; ita profuit nō minus q̄ reip. uictoria illa.

PRęter hos gręci auctores medicinę ꝓdidere quos ſuis locis diximus. Ex his crateuas dionyſius metrodorus ratiõe blandiſſiã ſed qua nihil pene aliud q̃ difficultas rei intelligatur. Pinxere nãq; effigies herbaꝝ atq; ſubſcripſere effectus uerum & pictura fallax eſt ex coloribus tã numeroſis pręſertim in emulatione naturę multũq; degenerat tranſcribentium ſors uaria pręterea parum eſt ſingulas earum ętates pingi cũ quadriptitis uarietatibus anni faciem mutẽt. Quare caeteri ſermone eas tradidere Aliqui ne effigię quidem indicata & nudis plerũq; nominibus defuncti quoniam ſatis uidebatᷣ poteſtates uimq; demonſtrare quęrere uolẽtibus: nec ẽ difficile cognitu nobis certe exceptis admodum paucis contingit reliquas contemplari ſcientia ãtonii caſtoris cui ſumma auctoritas erat in ea arte noſtro aeuo uiſendo ortulo eius in quo plurimas alebat centeſſimũ ętatis annum excedens nullũ corporis malum expertus ac ne aetatis quidem mẽoria aut uigore concuſſis. Neq; aliud mirata magis ãtiquitas reperitur inuenta iampridem ratio eſt praenuntians horas non modo dies ac noctes ſolis lunaeq; defectum. Dura tamen tradita perſuaſio ĩ magna parte uulgi ueneficis & herbis id cogi: eamq; unã foeminaꝝ ſcientia pręualere: certe quid nõ repleuere fabulae colchis medeę aliaq; in primiſq; italia cricedus etiam aſcripta. Vnde arbitror natum ut aeſchilus e uetuſtiſſimis in poetica re refertam italiam herbarũ potentia proder& multiq; circeios ubi habitauit illa in magno argumento etiam nunc durãte in marſis a filia eius orta gente quos eſſe domitores ſerpentiũ conſtat homerus qdẽ primus doctrinaꝝ & antiquitatis parens in multis alias ĩ admiratione circe gloriam herbarum aegypto tribuit cum etiam tum quę rigatur ęgyptus illa non eſſet poſtea fluminis limo inuecta herbas certe aegyptus ab regis uxore traditas ſuę helenę plurimas narrat: ac nobile illud denephentes obliuione triſticię ueniamq; afferens & ab helena utiq; omnibus mortalibus propinandum primus autem omnium quos memoria nouit orpheus de his herbis curioſius aliqua prodidit poſt eum muſeus & heſiodus polium herbã ĩquãtũ mirati ſunt diximus orpheus et heſiodus ſuffuſtiẽs commẽdauere homerus & alias nominatim herbas celebrat quas ſuis locis dicemus ab eo pythagoras clarus ſapientia & primus uolumẽ de effectu earũ compoſuit apolli aeſculapio in totum diis immortalibus inuentione & origine aſſignata. Compoſuit & democritus ambo peragratis perſidis arabię aethiopię ęgyptiq; magis adeoq; hęc attonita antiquitas fuit ut affirmauerit etiam incredibilia dictu. Xanthus hiſtoriarũ auctor in prima earũ tradidit occiſum draconis catulum reuocatum ad uitam a parẽte herba quam balim nominat eademq; thylonem quem draco occiderat reſtitutum ſaluti & iuba in arabia herba reuocatum ad uitam hominem tradit uixit democritus credidit theophraſtus eſſe herbam cuius contactu illata ab alice quam retulimus exilir& cimeris a paſtoribus arbori adactus quae etiam ſi fide carent admirationẽ tamẽ implent coguntq; cõfiteri multum eſſe quod uero ſuperſit inde & pleroſq; ita uideo exiſtimare nihil nõ herbaꝝ ui effici poſſe ſed plurimarũ uires eſſe incognitas. Quoꝝ in numero fuit herophilus clarus medicina a quo ferũt dictũ quaſdam fortaſſis etiã calcatas prodeſſe obſeruatum certe eſt inflamari uulnera ac morbos ſupuentu eorũ q pedibus iter confecerint. Haec erat ãtiqua medicina quę tota migrabat in gręcię linguas.

SEd quare nunc non plures noſcantᷣ cauſe. Niſi ſiquidẽ eas agreſtes litterarũq; ignari experiuntᷣ utpote qui ſoli inter illas uiuãt pręterea ſecuritas quęrendi ea obuia eſt medicorũ turba multis etiam inuentis nomina deſunt ſicut illi quã retulimus in frugũ cura ſcimuſq; defoſſã ĩ ãgulis ſegetis preſtare ne qua uel intret turpiſſia cauſa raritatis quod etiã qui ſciunt demonſtrare nolunt tanq̃ ipſis perituꝝ ſit quod tradiderint aliis.

ACcedit ratio inuentionis anceps quippe etiam in repertis alias inuenit caſus alias ut uere dixerim deus. Inſanabile ad hoſce annos fuit rabidi canis morſus

pauoremq; aque potusq; omnis afferens odium. Nuper cuiusdam militantis in prę/torio mater uidit in quiete ut radicem rosę siluestris quam cynorbodon uocant blā/ditam sibi aspectu pridie in fructeto mitter& folio bibendam in lusitania gerebat hispanię proxima parte casuq; accidit ut milite a morsu canis incipiente aquas expa/uescere superueniret epistola orantis ut parer& religioni. Seruatusq; est ex insperato postea quisquis auxiliū simile tentauit. Alias apud auctores cynorbodi una medicia erat spongiolę quę in mediis spinis eius nascit̄ cinere cū melle allopetias capitis ex/pleri. In eadem ꝓuintia cognoui in agro hospitis nuper ibi repertū dracunculū ap/pellatum caulem pollicali crassitudine uersi coloribus uiperarū maculis quā ferebat contra omnium morsus esse remedio. Alius ē quem nos in priore uolumine eiusdē nominis diximus: sed huic alia figura aliudq; miraculum exhaerentis e terra ad pri/mas serpentium uernationes bipedali fere altitudine. Rursusq; cum iisdem in terra condētis nec occultato eo appar& serpēs uel hoc per se satis officioso naturę munere si tantum prēmoner& tēpusq; forīdis demōstraret.

NEc bestiarū solum ad nocendum scelera sunt sed interī aquarū quoq; ac locorū in germania trans rhenum castris a germanico caesare promotis maritimo tractu fōs erat aquę dulcis solus qua pota intra bienniū dentes deciderent compagesq; īgeibus soluerent̄. Stomachacen medici uocabant & scelo torbemam. Ei si malo repta au/xilio est herba quae appellat̄ britannica non neruis modo & oris malis salutaris. Sed contra anginas quoque & serpentes folia habet oblonga nigra & radicem nigram Succus eius exprimitur & ex radice florem iubones uocant qui collectus prius quā tonitrua audiantur & deuoratus securos in totum & fida qua castra nostra erāt reddi/dit mirorq; nominis causam nisi forte confinis oceano britannię ueluti propinquae dicauere. Non enim inde appellatam eam quoniam ibi plurima nasceretur certum ē etiā cum britannia libera fuit quidem & hic quondam ambitus nominibus suis eas adoptandi ut docebimus fecisse reges ut res tanta debeatur herbam inuenire uitam iuuare nunc fortassis creder& aliquis cum hęc nostra fruida quoq; existimētur adeo delitiis sordent etiam quae ad salutem pertinent. Auctores tamen quarū inueniunt̄ In primis celebrari par est effectu earum digestio in genera morborū qua quidem ī reputatione misere sortis humanae subit & pręter fortuita casusq; & noua omīs hora excogitat ad milia morborū singulis mortalium timenda. Qui grauissima ex his sūt discernere stultitia prope uideri possit cum suus cuiq; ad pręsens quisq; atrocissimus uideatur. Et hoc tamen indicauere experimenta asperrimos cruciatus esse calculorū a stillicidio uesicę proximum stomachi tertium eorū quę in capite doleant. Non ab alio fere morte concitam a gręcis & noxias herbas demonstratas miror equidem nec uenenorū tantum quoniam ea conditio ut mori plerūq; optimus portus sit tradatq; uarro seruium clodium equitem romanum magnitudine doloris in podagra coactū ueneno crura perunxisse & postea caruisse sensu omni ęque quam dolorem in ea pte corporis sed que fuit uenia monstrandi qua mētes soluerent̄ partus eliderēt̄ multaq; similia. Ego nec abortiua dico ac ne amatoria quidem. Memoro lucullū imperatorē clarissimū amatorio perisse nec alia magica portenta nisi ubi cauenda sunt aut coar/guenda. In primis fide eorum damnata satis opere fuit. Abundeq; pręstitum uitae salutares dixisse ac postea inuenta.

CLarissima herbarum est homero teste quam uocari disputat moly et inuentionē eius mercurio assignat. Contraq; summa ueneficia demonstrationē nasci eam hodie circa pheneū & in cyllene arcbadię tradunt spetie illa homerica radice rotūda nigraq; magnitudine cappari folio silę effodi autem difficulter gręci auctores florē eius luteū pinxere. Cum homerus candidum scripserit. Inuēi e peritis herbaꝝ me/dicis qui & in italia nasci eam dicer& afferriq; campania mihi aliquot diebus effossas

inter difficultates saxeas radicis .xxx. pedes longę. Ac ne sic quidē solidę & abruptę. Ab ea maxima herbę auctoritas est quam dodecaton uocāt omnium deorum maiestatē In aqua pota omnibus morbis mederi tradunt. Folia eius .vii. lactucis similiā exeunt a lutea radice.

VEtustissima iuentu peonia est: nomēq; auctoris retinet: quā quidā pendorobō appellāt Alii glytiodenam. Nam hęc quod difficultas est quod eadē aliter alibi nuncupatur. Nascitur opacis montibus caule īter folia digitorum quattuor aut .v. ferēte in Cacumine ueluti gręcas nuces .iiii. aut .v. Inē his semē copiosum rubrum nigrūq; hęc medetur & fauonorum in quiete ludibriis pręcipiunt eruere noctu: quoniā si picus martius uideat tuendo ī oculos impetum faciat.

PAnaces ipso nomine morborum remedia omniū promittit numerosum et diis inuentoribus ascriptum unū quippe asclepion cognominatur quoniam is filiā panacem appellauit. Sulcus est coactus ferulae qualem diximus radice multi corticis & salci ac euulsa scrobem repleri uario genere frugum religio est: ac terre piamentum ubi & quonam fier& modo aut quale maxime probaretur inter peregrina docuimus Id quod e macedonia affertur butolicon uocant armentariis ponte erumpentē succū excipientibus hoc celerrime euanescit. Et in aliis autem generibus improbat᷑ maxiē nigrum aut molle id argumento est cera adulteratum. Alterū genus heracleon uocāt & ab hercule inuentū tradūt. Alii origanum heracleoticum siluestre: quoniā origaō est simile radice inutili. De origano diximus. Tertium panaces genus chiromō cognominatur ab inuentore. Folium eius lapato simile magis tamen & hirsutius flos aureus radix parua nascitur pinguibus locis. Huius flos efficacissimus eo quod amplius q̄ supradicto prodest. Quartum genus panaces ab eodem chirone repertum cētaurion cognominatur sed & pharnation in controuersia inuentionis a pharnace rege deductum. Seritur hoc longioribus q̄ caetera foliis & serratis. Radix odorata in umbra siccatur uinoq; gratiam adiicit huius genera duo fecere alterum leuis foliis alterum tenuis.

HEraclion sydereon & ipūm ab hercule inuentum est caule tenui digitorum .iiii. altitudine flore puniceo foliis coriandri iuxta lacus et amnes inuenitur. Omiaq; uulnera ferro illita efficacissime sanat. Est chironis inuentum ampelon quae uocat᷑ chironia de qua diximus inter uites sicuti de herba cuius inuentio assignat᷑ mineruę

HErculi quoq; eam ascribunt quae appollinaris apud arabas alterum apud grecos uero hyostyaōs appellat᷑ plura eius genera unū nigro semiē foliis pene purpureis spinosum & tale nascitur in gallatia uulgare autem candidius est & fruticosius. Alterius papaueris tertii semen trionef semi simile. Sed omnia insaniam gignentia capitisq; uertigines. Quartum genus molle lanuginosum pinguius ceteris cādidi seminis in maritimis nascens. Hoc recepere medici. Item ruffi seminis .Non nunquā autem candidum ruffescit si non ematuruerit improbaturq; & alioquin nullum nisi inaruerit legitur natura uini ideoq; mentem caputq; infestans usus seminis & per se & succo expręsso exprimitur separatī & foliis caulibusq; utuntur & radice temeraria ī totum ut arbitror medicina. Quippe etiam foliis constat mētem corrūpi si plura quā .iiii. bibantur. Etiam in uino febrem depelli arbitrabantur & oleum fit ex semine ut diximus quod ipsum auribus infusum tētat mētē mireq; ut cōtra uenenum remedio prodidere his qui id bibissent & ipsum pro remediis adeo nullo omia experiēdi fine ut cogerentur etiam uenena prodesse.

LInorostis siue parthenius a mercurio inuentus ē .Ideo apud grecos herūporanam multi uocant eam apud nos omēs mercurialem. Duo eius genera masculus &

foemina quae efficatior caule cubitali interdum ramoso cacumine ozimo āgustiori-
bus foliis geniculis densis alarum cauis multis. Semine in geniculis deprehēdēte
feminae copioso mari iuxta genicula stanti rariori ac breui contortoq; semine soluto
& candido. Folia maribus nigriora feminis candidiora. Radix superuacua pretenuis
Nascunt in campestribus cultis. Mir est quod de utroq; genere eorum proditur ut
mares gignant hunc facere ut feminae illam hoc contigere si a conceptu succus pro-
tinus bibatur in passo inedantur ue conilia decocta ex oleo & sale uel cruda ex aceto
Quidam decoquunt eam ī nouo fictili cum helyotropio & duabus aut tribus spicis
donec coquatur: decoctum dari iubent & herbam ipsam in cibo altero die purgatiōis
mulieribus p triduum quarto die a balneo coire eas hippocrates miris laudibus pre-
dicauit has ad hunc modum adhuc medicorum nemo nouit. Ille eas uuluae cū mel-
le uel rosaceo uel linino. uel hyrino admouit. Item ad ciendas mēses secundasq; hoc
idem prestare potu fotuq; dixit. Instillauit auribus stolidis succum coxit cum ueteri
uino albo folia imposuit epiphoris stranguriç & uessicis. Decoctum eius dedit cum
myrrha & ture aluo quidem soluendae uel in febri decoquatur. Quantum manus ca-
piat in duobus sextariis ad dimidias bibitur sale & melle admixto nec non cū ungula
aut galbano decoctum salubrius purgationis causa putauere aliqui utrāq; danda siue
cum malua decoctum toracem purgant bilem detrahunt sed stomachum ledūt. Re-
liquos usus dicemus suis locis.

INuenit & achilleam achilles discipulus chironis: qua uulneribus mederetur
quae ob id achilleos uocatur. Hac sanasse thelepon dicitur. Alii primum eruginem
inuenisse utilissimam emplastris: ideoq; pingitur ex cuspide decutiens eam gladio ī
uulnus thelepi. Alii utroq; usum medicamento uolunt aliqui & hanc panacem he-
racleam alii syderitem hanc apud nos mille foliam uocant cubitali scapo. Ramosam
minutioribus q̄ foeniculi foliis uestitam ab imo alii quidem fatentur illam uulne-
ribus utilem: sed ueram achilleon esse scapo ceruleo pedali sine ramis ex omni parte
singulis foliis rotundis eleganter uestitā. Alii quadrato caule capitibus marrubii fo-
lio quercus hanc etiam precisos neruos glutinare faciunt.

ALiam syderitim in maceriis nascentem cum teritur: fediodoris etiamnum aliā
similē huic sed candidioribus foliis & pinguioribus tenuioribus cauliculis ī uineis
nascentē. Aliam uero quinum cubitorū ramulis exilibus triangulis folio filicis pe-
diculo longo betae semine omnes uulneribus precipuas nostri eam quę est latissiō
folio scopam regiam uocāt. Medetur anginis succus.

INuenit & teucer eadē aetate teucrion: quā quidā hermion uocāt iūcos tenues
folia parua asperis locis austero sapore nunquam florentem neque semē gignit me-
detur lienibus constatq; sic inuentū cum exta super eam proiecta essent fertur adhe-
sisse lieni eumq; exinanisse. Ob id a quibusdā splenion uocat narrantq; sues q radicē
eius edunt sine splene inueniri. Quidā ramis isopi surculosam folio fabae eodē noīe
appellant & colligi cum floreat adhuc iubent. Adeo florere non dubitant: maxīeq;
ex ciliciis & pisidiae montibus laudant.

MElampodis fama diuinationis artibus nota est. Ab hoc appellatur unū genus
ellebori malampodiō. Aliq pastorem eodem nomine inuenisse tradunt capras pur-
gari pasto illo animaduertētem datoq; lacte earum sanasse parotidas furētes. Q̄robrē
de omnibus generibus eius dici simul conuenit. Primum duo sunt candidū & nigr
hoc radicibus tantum intelligi tradunt pleriq;. Alii folia nigri platani similia sedmi-
nora nigrioraq; & pluribus diuisuris scissa. Alii betae incipientes hęc quoq; nigriora

& canalium dorso rubescentia utraq; caule palmi ferulaceo bulborũ tunicis cõuoluto radice fimbriata cęparum modo nigro equi boues sues necantur. Itaq; cauent id cum candido uescãtur. Tempestiuum esse tradunt messibus. Plurimum autẽ nascitur in cete monte & optimum uno eius loco circa epyꝝ. Nigrũ ubiq; prouenit: sed melius in helicone: qui mons & alias laudatur herbis. Candidũ probatur cetum secundum ponticum. Tertio loco eleaticum quod in uitibus nasci ferunt. Quartum parnasium quod adulteratur ętolio ex uicino. Nigrum ex his melampodion uocant quo & domos suffuint purgantq; aspergentes se & pecora cum pręcatione sollemni. Hoc & religiosius colligitur. Primum enĩ gladio circumscribitur. Deinde qui succisurus est ortum spectat & pręcat ut id liceat sibi concedentibus diis facere. Obseruatq; aquilae uolatus fere enim secantibus interẽ & si prope aduolauerit moriturũ illo anno qui succidit augurium est Nec album facile colligit caput aggrauãs maxiẽ nisi pręsuãt allium & subinde uinum sorbeatur celeriterq; fodiatur. Nigꝝ alii eucimon uocant: alii polyrizon purgat per ĩferna. Candidum autẽ uomitione: causasq; morboꝝ extrahit quondam terribile postea tã promiscuũ ut pleriq; studiorũ gratia ad praeuidẽda acrius cõmentabãtur sępius sumptitauerit Carneadẽ responsurum Zenonis libris Drusum quoq; apud nos tribunum populariũ clarissimum cui ãte omẽs plebs adstans plausit. Optimates uero bellum marsicũ ĩputauere. Constat hoc medicamento liberatum Comitiali morbo in anticyra ĩsula. Ibi enĩ tutissime summit: quoniã ut diximus sessamo id admiscent Italia ueratꝝ uocat. Farina eorum per se & mixta radicula: qua lanas diximus lauari sternutamẽtum facit Ambo quoq; somnum faciunt. Legũtur autẽ tenuissimę radices breuesq; ac uelut decurtatę etiã menam summaq; ẽ crassissima cępis simillimis canibus tãtum datur purgatioĩs causa. Antiqui radicem Corticemq; carnosissima eligebant quo tenuior eximeretur medulla hanc humidis spongiis optã turgescentẽq; ac in longitudinẽ findebant. Deinde fila in umbra siccabant. His utẽtes nunc ramulos ipsos ab radice quã grauissimi corticis ita dantes. Optimum quod acre gustu feruensq; in frangendo puluerem emittit. Durare eius uim .xxx. ãnis ferunt nigrum medetur paraliticis insaniẽtibus hydropicis dũmodo citra febrim podagris ueteribus articulariis morbis tradit albũ & bilem pituitas ex aqua datur ad leniter molliẽdum aluum plurimum dragma una modice .iiii. obolis Miscuere aliqui & scamoneam: sed tutius salem ĩ dulcibus datum copiosius piculũ infert. Oculoꝝ caliginẽ fotu discutit. Ob id quidam & ĩunxere trito. Struma suppurata duritias concoquit & purgat. Itẽ fistulas tertio die exemptum uerrucas tollit cũ squama ęris & sandaraca hydropicoꝝ uentri impoitur cum farina ordeacea & uino. Pecorũ & iumentorum pituitas sanat surculo per aurem traiecto & postero die eadẽ hora exempto. Scabiem quadrupedum cũ ture & cera haro pice uel cum psillio.

Album optimum quod celerrime mou& sternutamẽta sed multum terribilius nigro pręcipue si quis apparatũ poturoꝝ apud antiquos legat contra horrores strangulatus ĩtempestiuas somni uires singultus ĩfinitos aut sternutamẽta stomachi dissolutiones tardiores uomitus aut longiores exiguos aut nimios Quippe alia dare soliti quę cõcitarẽt uomitiones ipsumq; elleboꝝ extraherẽt medicamẽtis aut clisteribus sępe etiam sanguine uenis emisso. Iam uero & cum prospere cedat terribilibus uisu in uariis coloribus uomitionũ & post uomitioẽs obseruationem alui balnearũ dispensatione totius corporis cura antecedẽte. Omĩa hęc magno terrore & fame. Nãq; tradũt absumi carnes si coquãtur una: sed antiquoꝝ uitium erat quod propter hos metus partius dabãt cum celerius erumpat quo largius summitur. Themision biãs non ãplius dragmas dedit: sequentes & quartanas dedere quare claro erophyli pręcoio qui elleborũ fortissimi ducis similitudine ęquabat. Concitatis enim intus omnibus ipsum in primis exire. Pręterea mixꝝ ĩuentu est quod incisum forficulis ut diximus

cribrant. Cortex remaēt hoc inanito medulla cadit hęc in nimia purgatioē data uomitu/
ones sistit. Cauēdū est fęlici quoq; cura ne nubilo detur die: quo impectibiles qppe
cruciatus existunt. Nā ęstate potius q̃ hyeme dandum. Non est in dubio corpus. vii
diebus ante prępărādum cibis acribus abstinētia uini quarto & tertio die uomitioī/
bus pridie Cęnę abstinētia album & in dulci dat᷑. Aptissime uero in lacte aut pulte
Nuper iueire desectis raphanis īserere elleborum rursusq; comprimere raphanos ut
transeat uis atq; lenimēto dare. Reddi post. iiii. fere horas incipit. Totū opus septeīs
peragitur horis. Medetur ita morbis Comitialibus ut diximus uertigini melāconi/
cis insanientibus lymphaticis elephantię albę lepris & tetano tremulis podagricis
hydropicis incipiētibusq; tympanicis stomaticis spasticis tynicis scyaticis quartanis
quę aliter nō desinant tussi ueteri īflationibus torminibus redeūtibus uetāt dari sei/
bus & pueris Itē mollibus ac foeminei corporis animaeue exilibus aut teneris & fę/
minis minus q̃ uiris. Itē timidis aut si exulcerata sint pręcordia: uel timeant minime
sanguinem excreātibus causans uel lacte: uel faucibus medetur & corporis eruptio/
nibus pituitae cum axungia salsa illitum. Itē suppurationi ueteri mures polenta ad/
mixta necat. Galli sagittas in uenenato elleboro tingunt circumcisoq; uulnere tene/
riorem sentiri Carnem affirmāt Muscę quoq; necātur albo trito & cū lacte sparso Eo
dem & ptyriasas emendatur.

IPsi mitridati Cratenas ascripsit: quam mitridatiā uocāt huic folia duo a radice
achanto similia. Caulis inter utraq; sustinens roseum florem. Alteram lenius
scorditin: siue scordion ipsius manu ascriptam magnitudine Cubitali quadrangulo
caule ramosam querne similitudine foliis lanuginosis. Reperitur in ponto campis
pinguibus humidisq; gustus amari. Est & alterius generis latioribus foliis mētastro
similis plurimosq; utraq; ad usus per se & īter alia antidotis.

POlemoniam alii phylecheriam a certamine regum Inuentores appellant Cap/
padoces autē cylodinamuam radice crassa exilibus ramis: quibus in summis corymbi
dependent nigro semine cattero rutę similis nascitur in mortuosis.

CVpatoria quoq; regiam auctoritatē habet caulis lignosi nigricantis hyrsuti cu/
bitalis aliquādo & amplioribus foliis per īterualla. v. folia ut Canabis per ambitum
incisis quiq; partito nigris & ipsis pluuiosisq; radice superuacua semen dissintericis
in uino potum auxiliatur unice Centaurea curatus dicitur chiron cum hercules ex/
ceptus hospitio pertractanti arma sagitta ei excidiss& in pedem quare aliqui chiroīū
uocant Folia sunt lata & ob longa serrato ambitu densa ab radice caules ternū cubi/
torum geniculati. In his capita ceu papaueꝝ radix uasta ac rubescens tenera fragilisq;
albina cubita madida succo amara cum quadā dulcedine. Nascitur in collibus pigui
solo laudatisssima in archania elide messeniaphoruo eliceo. Et in alpibus uero plu/
rimisq; locis Aliis in locis in litia. Quidam & ex ea litiū faciunt Vis in uulneribus
tāta ut coarescere etiā carnes tradatur si coq̄t᷑ simul In usu radix tātū duabus dragmis
bibenda quibus dicetur si febris sit in aqua trita caeteris in uino medetur & obuius
morbis decoctae succus est.

ALterum cētauriū cognomiē lepton minutis foliis quod aliqui libadeon uocāt
quoniam secundū fontes nascitur origani simile āgustioribus & longioribus foliis
angulosę caule paulum alto frutice flore uehenidis radice tenui & superuacua succo
efficax ipsa herba autumno legitur succus e fronde Quidam caules concisos made/
faciunt diebus. xviii. atq; ita exprimunt hoc centaurium nostri fel terrę uocant ꝑpter
amaritudinē summā. Galli exacum quoniam oīa mala medicamēta potum e cor/
pore exigat per aluum.

TErtia est centauris cognomine triorchis: qui eã secat raꝝ est ut nõ uulner& sese hęc succũ sanguinẽ mittit Theophrastus defendi eam impugnariq; colligentes tradit a triorche accipitrum genere a quo & nomen accepit. Imperiti cõfundũt omĩa hęc & primo generi assignant.

ALimenos a rege herba appellata est hederae foliis ramosa caule inani articulis pręcincta odore graui & semine hederę siluestribus & mõtuosis nascens. Quibus morbis pota medeatur dicetur. Sed hic ĩdicandum est dum medeat̃ sterilitatem pota etiam uiris fieri gręci plantagini similẽ esse dixerũt Caule quadrato foliculis cũ semine ĩter se ĩplexis uelut ĩ pollipoꝝ cyris & succus autẽ ĩ usu ui sũma ĩ refrigerãdo

GEntianam ĩuenit gentius Illyrioꝝ rex ubiq; nascentẽ. In illyrico autem pręstãtissimam folio fraxini: sed magnitudine lactucę caule tenero pollicis crassitudine cauo & inani & in uallis foliato tritũ aliquando radice lenta subnigra sine odore aquosa mõtibus sub alpinis plurima usus in radice & succo· Radicis natura excalefactoria: sed pręgnãtibus non bibenda.

INuenit & lisimiacus herbam lisimiachiam quę ab eo nomen retinet celebrata. Erasistracto folia hab& salicis uiridia florẽ purpureũ fruticosum ramulis erectis odore acri. Gignitur in aquosis. Vis eius tãta est ut iumẽtis discordãtibus iugo imposita asperitatem cohibeat.

MVlieres quoq; hanc gloriam affectauere: in quibus artemisia uxor mausoli adoptata herba que antea parthenis uocabatur. Sunt qui ab arthemide dea artemesiam cognominatam putãt: quoniã priuatĩ medeatur fęminaꝝ malis. Est autẽ abscynthii modo fruticosa maioribus foliis pinguibusq;. Ipsius duo genera. Altera latioribus foliis. Altera tenera tenerioribus & non nisi in maritimis nascens. Sunt qui in mediterraneis eodem noĩe appellant simplici caule minutis foliis floris copiosi erũpẽtes cum uua maturescit odore nõ iniucundo quã qdã bothrion alii ambrosiã uocãt. Talis in cappadocia nascitur.

NYmphea nata traditur a nympha celotipia erga herculem mortua: quare heracleon uocant aliqui. Alii rapalona radice caule simili. Ideoq; eos qui biberint causa .xii. diebus coitu genituraq; priuari laudatissima in orthomenia & in marathoẽ boetii malon uocant & semẽ edunt. Nascitur in aquosis foliis magnis & in summa aqua & albis ex radice Flore lilio simili cũ defloruerit capiti papaueris. In caule siccatur autumno radix nigra ĩ sole siccatur aduersatur & alimini. Est alia nymphea in thessalia amne peneo radice alba capite luteo rosę magnitudiẽ.

INuenit & patꝝ nostrorum ętatę rex Iuba quã appellauit euphorbiã medici sui fratris nomine & musę a quo Diuum augustum conseruatũ ĩdicauimus. Iidẽ fratres instituere a balneis frigida multa corpora astringi antea non erat mos nisi calida tãtum lauari sicut apud homerũ etiã ĩuenimus. Sed Iubę uolumine quoq; extat de ea herba & claꝝ pręconium inuenit eam ĩ mõte athlante spectatur foliis achantinis Vis tanta est ut uel e longĩquo succus excipiatur incisa conto subitur ex cipulis uentriculo ediuo humor lactis uidetur defluere· Siccatur conto sicut euris effigiem hab& qui colligũt clarius uident contra serpẽtes medetur quacunq; parte percussa uertice ĩciso & medicamẽto addito Ibi getuli qui legum tepido lacte adulterãt sed discernitur igni. Id enim quod sincerum nõ ẽ fastidiẽdum odorem hab&: multũ infra hunc succum est qui in gallia fit ex herba chamelea granum cocci ferente Fructus armoniaco similis est etiam leni gustu os accensum diu detinens & magis ex ĩteruallo donec fauces quoq; siccet.

CElebrauit & themisso medicus uulgarem herbam plantaginem tanq̃ inuẽtor

uolumine de ea edito. Duo eius genera minor angustioribus foliis & nigrioribus lingue pecorum simillimis Caule ãguloso in terrá íclinato in pratis nascens. Altera maior foliis laterum modo inclusa quoq; quia septena sunt. Quidã eam heptapleuró uocauere huius & caulis cubitalis est & napi similis. Nascitur in humidis multo efficatior· Vis mira in siccando densandoque corpore cauterii uicé optinẽs. Nulla res ęque sistit fluctiones quas gręci reumatismos uocant.

I Vngitur huic buglosos bouis linguę similis cui pręcipuum quod in uinum deiecta animi uoluptates auget & uocatur euphrosinũ.

I Vngitur & Cynoglosos caninã líguam imitans topiariis operibus gratissima Aiũt ꝙ ea quę tres tyrsos seminis emittit eius radicẽ potam ex aqua ad tertianas ꝓdesse quę quattuor ad quartanas. Est alia similis & quę ferat lappas minutas eius radix pota ex aqua ranis & serpẽtibus aduersatur

E St & buptalmus similis boum oculis folio fęniculi circa oppida nascens fruticosa caulibus qui & manduntᷣ decocti. Quidam calchiam uocant: hęc cũ erasia flatomata discutit.

I Nuenere herbas & uniuersę gentes. Scythia primũ eã quae Scythice uocatur contra boeciam nascens prędulcis.

A Liam quoq; utilissimam quam spartaniam uocãt. Magna & ea cõmendatio ꝙ in ore eam habentes famẽ sitimq; non sentiũt.

I Dem pręstat apud eosdẽ hyppace dictaq; in equis quoq; eundẽ effectũ habeat. Traduntq; his duabus herbis scythas etiam in duodenos dies durare in fame et siti.

S Emonem thracia inuenit qua ferunt sanguinẽ sisti non aperta modo uena sed etiam pręcisa: serpit e terra milio similis foliis asparsis & lanuginosis farcitᷣ in nares. Quę in italia nascitur & sanguinẽ eadem alligata sistit.

V Etones in hispania eam quę uetonica dicitur in gallia In italia autẽ serrata a gręcis cestros: aut picotropon ante cunctas laudatissima. Exit anguloso caule cubitorũ duum A radice spargẽs folia fere lappaci serrata semine purpureo folia siccantur in farinam plurimos ad usus. Fit & uinũ ex ea & acetum stomacho & claritati oculorũ tantumq; glorię hab& ut domus í qua sita sit tuta existiãtur a piaculis omnibus.

I N eadem hispania inuenta est cantabrica per diui Augusti tẽpora a Cantabris reperta nascitur ubiq; caule uinceo pedali: in quo sunt flosculi oblongi uelut calathi In his semen perq̃ minutum: nec alias defuere hispanię herbis exquirẽdis ut í qbus etiam nunc hodie in numero sit lętiore cõuictu potionẽ egentem herbis mulso additis credidere saluberrimã suauissimãq; nec quisq̃ genera earum iã nouit: aut multitudinẽ Numerus tamẽ cõstat in nomine.

N Ostra aetas meminit herbam in marsis repertam Nascitur & in equiculis circa uicũ Neuersie: uocatur consiligo Prodest ut demõstrauimus suo loco deploratis in typsi.

I Nuenit nuper & Seruilius democrates e primis medentium quam appellauit hyberidam q̃q̃ ficto nomine inuẽtioni eius assignato carmiẽ. Nascitᷣ maxime circa uetera monumẽta parietinasq; & inculta Itinerum. Flor& super folio nasturtii caule cubitali semine tã paruo ut uix aspici possit. Radici odor nasturtii. Vsus ęstate efficatior & recenti tãtum. Tonditur coxendicibus & articulis omnibus cum axũgia modica. Vtilissima uiris plurimũ quaternis horis foeminis minus dimidio alligata ut deinde in balneum descendatur in calidam & deíde & postea oleo ac uino pũgatᷣ

corpus diebus q; uicenis ĩterpositis idẽ fiat si qua admotio doloris supersit hoc mõ
Reumatismos omnes sanat occultus ĩponitur nõ ĩ ipã ĩflamatio ẽ: sed in minuta.

ANimalia quoq; inuenere herbas In primisq; chelidoniam. hac enĩ hyrũdines oculis pullorum in nido restituuut uisum. Quidam etiam uolunt erutis oculis. Genera eius duo maior fruticoso caule folio pastinacę erratice ampliore ipsa altitudine duum cubitorum colos albicans flos luteus minori folia hederę rotundiora Minus candida succus Croci mordax semen papaueris. Florẽt aduentu hyrundinũ discessu arescunt. Florẽtibus succus exprimit᷑ & in aereo uase cum melle attico leniter Cinere feruẽti decoquitur singulari remedio Cõtra caligines oculorum. Vtunt᷑ per se succo & in collíriis quę chelidonię uocãtur ab ea.

INueniunt & Canes canariam qua fastidium uitant: Eamq; in nostro aspectu mãdunt. Sed ita ut nunq̃ ĩtelligatur quę sit. Etenĩ depasta cernit᷑. Notata ẽ autẽ hęc animalis huius malignitas in alia herba maior. Percussus enim a serpẽte mederi sibi dicitur quadam. Sed illam homine inspectante non decerpit.

SImplicius ceruę monstrauere elephaboston de qua diximus. Itẽ elyxene a partu dictam ostẽdere ut ĩdicauimus dyptamum uulnerate pastu statĩ decidentibus telis. Non est alibi q̃ in creta ramis pręte nue puleio simile ferueñs & acre gustu foliis tãtũ utunt᷑. Flos nullus ei aut semẽ aut caulis radix tenuis ac superuacua. Et in creta autẽ non spatiose nascitur mireq; a capris expetitur pro eo est & pseudo diptamũ multis terris nascitur folio simile ramulis minoribus a quibusdam condris uocatũ mĩoris effectus statĩ intelligitur Dictamum enĩ & mima portione accedit os qui legere eam in ferula uel harundine condunt pręligantq; ne potentia euanescat Sunt qui dicant utranq; nasci multifariam: sed deteriores in agris pinguibus Verã quidem quibusdã dyptamum non nisi ĩ asperis. Est & tertium genus dyptamũ uocatum: sed neq; caule neq; effectu simile folio sisimbri ramis maioribus pręcedente persuasione illa qcqd ĩ Creta nascitur ĩfinito pręstare caeteris eiusdem generis albi genitis proxime quod in parnaso Alioquĩ herbiferum esse & pellium mõtem in thessallia & eleterũ ĩ euboea & totam arcadiam & lycaoniam. Tradunt arcades quidẽ nõ medicaminibus uti: sed lacte circa uer quoniã tunc maxiẽ succis herbę turgeant medicentur q; ubera pascuis Bibunt autẽ lac uaccinum quoniã boues omĩ hora fere sunt in herbis potẽtia earum per quadrupedes etiamnum duobus claris exemplis manifesta fit circa abderam & limitem: qui diomedis uocat᷑. Equi pasti ĩflamãt᷑ rabię Circa ponticas uero & asini.

INter nobilissimas aristolochię nomẽ dedisse grauide uidentur quoniam esset Aristolecus nostri malum terrę uocant & quattuor genera eius seruant. Vnum tuberibus radicum rotũdis foliis inter maluam & hederam nigrioribus pinguioribusq; Alterꝝ mascula radice longa quattuor digitoꝝ lõgitudine bacculi crassitudine. Tertiũ longissimę tenuitatis uitis nouellę cuius sit pręcipua uis quę & clematis uocat᷑. Ab aliis cretica: omẽs colore buxeo caulibus paruis flore purpureo ferũt bacculas paruas uelut cappari. Valẽt radice tantũ. Est & quę pistolochia uocat᷑ quarti generis tenuior q̃ proxime dicta densę radicis capillamentis uini pleniori crassitudine hãc quidã polyrizon cognominauit: odor omniũ medicatus sed oblongę radici tenuioriq; gratior. Carnosi enim est corticis unguẽtis quoque nardinis cõueniens. Nascunt᷑ pinguibus locis & campestribus effodere eas messibus tẽpestiuũ ita e squama terrena ĩseruantur. Maxime tamẽ laudatur pontica & in quocunque genere ponderosissima quęque medicinis aptior rotunda contra serpẽtes oblonga in summa tamen gloria est & si modo a conceptu admota uuluis in carne bibula mares figurat ut traditur. Piscatores campanię radicem eam quę rotunda est uenenum terrę uocant coramque

nobis contusam imixta calce in mari sparsere Aduolãt pisces cupiditate mira statiq; exanimati fluitant.

QVę polyrizos cognominat᷑ Conuulsis contusis ex alto pręcipitatis radice pota ex aqua utilissima esse tradit᷑. Semine pleureticis & neruis confirmare excale- facere Eadem & satyriones uero & effectus usus q; dicẽdi sunt. Ordiẽdumq; a maloȝ omnium pessimo .i. serpentium ictu. Medetur ergo britanica herba panaces omniũ generum radix e uino. Chirone & flos & semen potum illitum ue ex uino & oleo: priuatimq; Cunicula bubula appellatur polymonia uel phyleteris radices dragmis .iiii. in mero. Teucria syderitis. Scordotis ex uino priuatim adangues potę & illitae siue succo siue folio siue decocto. Centaurię maioris radice dragma ĩ uini albi cyatis tribus. Gentiana pręcipue aduersus angues duabus dragmis cum pipere & ruta uini cyatis sex siue uiridis siue sicca. Et lysimathię odorẽ fugiunt serpẽtes. Datur ex uino percussis chelidonia. Morsibus ĩponitur uetonica pręcipue cui uis tanta perhibetur ut inclusę circulo eius serpentes ipsi sese iterimãt flagellãdo. Datur ad ictus semen eius denarii pondere cum tribus cyatis uini uel farina dragmis tribus sextarioq; farię Imponitur cantabrica diptamum aristolochiae radicis dragma in uini emina saepius bibenda prodest & illita ex aceto. Similiter plistolochia quin omnino suspensa supra focum fugat e domibus serpentes.

ARtemonia quoq; radice eius denarii pondere ĩ uini cyatis tribus pota plura de ea conueĩt dici. Cęteris q; quę primum nomiãbuntur. In eo autẽ genere medẽdi primum conuenit nominari in quo maxime ualebit. Folia hab& ęqualia diuisa apii modo caput in cauliculo papaueris siluestris. Itẽ radicem succum croci colore acrem & acutum. Nascitur in aruis apud nos tria genera eius faciunt. Et ideo demũ ꝓbãt cuius radix tus reddeat.

AGaricon ut fungus nascitur in arboribus circa bossorũ colore candido. Datur obolis .iiii. cõtritum cum binis cyatis aceti mulsi Id quod in gallia nascitur ĩfir- mus habetur preterea mas spissior amariorq; hic & capitis dolores facit Fęmina solu tior in ĩitio gustus dulcis: mox in amaritudinẽ transit. Echyos utriusq; generrs pu- legio similis foliis coronata dragmis duabus & uini cyatis .iiii. Itẽ altera: quę lanugĩe distinguũtur spinosa: cui & capitula uiperę similia sunt hęc ex uino & aceto. Quidã ethion personatam uocant: cuius folio nullum est latius grandes lappas ferẽtẽ huius radicem decoctam ex aceto dant potui hyosciamum contusum cum foliis ex uino datur peculiariter contra aspidas.

NVlla tamẽ romanę nobilitatis plus hab& ꝗ̃ hyerabotamẽ aliqui aristereon nr̃i uerbenam uocant. Hęc est quam legatos ferre ad hostes ĩdicauimus hac iouis mẽsa uerritur domus purgãtur lustrãturq;. Genera eius duo sunt foliosa quam fęminã pu tãt masculioribus foliis. Rami utriusq; plures tenues cubitales ãgulosi. Folia miõra ꝗ̃ quercus angustioraq; diuisuris maioribus flos glaucus. Radix longa tenuis. Nas- cit᷑ ubiq; in planis aquosis: quidã non distĩguunt & omnino unum genus faciunt: quoniam utraq; eosdẽ effectus habeat. Vtraq; sortiũtur galli & pręcinunt responsa Sed magi utiq; circa hanc ĩsaniunt hanc perũctos impetrari quod uelint febres abi- gere amicicias cõciliare nulliq; nõ morbo mederi colligi debere circa canis ortũ Ita ne luna aut sol conspiciatur. Fauis ante & melle terrę ad piamẽtum datis circũscriptam ferro effodi sinistra manu & in sublime tolli siccari in ũbra separatĩ folia caulẽ radicẽ aiuntq; si aqua spargatur triclinium qua maduerit lętiores conuictus fieri aduersus Aduersus serpẽtes conteritur ex uino.

ESt similis uerbasco herba quę sępe fallit pro eo capta foliis minus candidis cau- liculis pluribus flore luteo: hęc abiecta blactas in se cõtrahit. Ideoq; Romę blactariã

uocant. Molemonium ſuccum lacteum mittit cõcreſcentem gummi modo huidis
locis Datur denarii pondus ĩ uino.

QVinq; folium nulli ignotum eſt cum etiam fraga gignẽdo cõmedatur. Graeci
uocant penthapedes: ſiue camelezeon: ſiue penthaphylon cũ effoditur rubrã
radicem hab& hęc inareſcens nigreſcit & angulosa fit. Nomẽ a numero folioꝝ & ipã
herba incipit & deſinit cum uite Adhibetur & purgandis domibus aduerſus ſerpẽ
tes Bibitur & eius radix quae ſpargamon uocatur ex uino albo.

DAuci genera quattuor fecit Petronius diodotus quae proſequi nihil attin& cũ
ſint differentię duae probatiſſimę in Creta mox in achaya & ubicunq; in ſiccis ubiq;
nati foeniculi ſimilitudine candidioribus foliis & minoribus hirſutisq; caule pedali
recto radici ſuauiſſimi guſtus & odoris hęc in ſaxoſis naſcitur meridianis. Reliqua
genera ubiq; naſcuntur terrenis collibuſq; limitibusq; nec niſi pingui ſolo foliis Co-
riandri caule cubitali capitibus rotundis ſępe pluribuſq̃ ternis radice lignoſa & cũ in
aruerit ſuperuacua ſemen eius Cumino ſimile prioris milio. Album acre odoratum
omnibus & feruens: ſecundumq; priore uehemẽtius eſt. Ideoq; parce ſumi debet. Si
iam maxime tertium genus facere libeat. Eſt ſtaphylino ſimile. quod paſtinacam er
raticam appellant. Semine oblongo radice dulci. Omnia hęc & hyeme & ęſtate ſunt
intacta quadrupedi niſi poſt abortus. Ex aliis uſus fęminis ex Creta radicis dulcis &
magis ad ſerpentes bibitur e uino dragma una Datur & quadrupedibus percuſſis.

THeuromarcha alia quam magica & in noſtro orbe naſcitur fruticoſa cũ foliis
uiridibus flore roſeo ſerpentes necat cuicunq; admota fuerit & hęc torporem affert
perſolidata: quam nemo ignorat Graeci arcion uocant. Folia habet maiora etiã Cu-
curbitis & hirſutiora nigrioraq; & craſſiora radicem albam & grandẽ hęc ex uino bi-
bitur denariorum duum pondere.

ITem cyclamini radix contra ſerpentes omnes. Folia hab& minora q̃ hedera ni-
grioraq; & tenuiora ſine angulis in quibus albicant macule Caule exiguo mane flo-
ribus purpureis radice lata ut rapum uideri poſſit cortice nigro naſcitur in ũbroſis a
noſtris tuber terrae uocatur. In omnibus ſerenda domibus Si uerum eſt ubi ſata ſit
nihil nocere mala medicamẽta. Amuleum uocant: narrantq; ebrietatem repreſentari
addita in uinũ radix & ſiccata ſyllę modo conciſa reponit̃ Decoquitur eadẽ ad craſſi-
tudinem mellis Suum tamẽ uenenum ei eſt. Tradũtq; ſi pregnãs radicem eam trãſ-
grediatur abortum fieri. Eſt & altera cyclaminos cognomine Cyſſanthemos genicu-
latis caulibus ſuperuacuis a priore diſtans circa arbores ſe uoluens acinis hedere: ſed
mollibus flore cãdido ſpetioſo radice ſuperuacua acini tãtum in uſu guſtu acre ſed
lenti Siccãtur in umbra tuſiq; diuidũtur in paſtillos. Mihi & tertia cyclaminos de-
monſtrata eſt cognomine chamechiſos uno omnino folio radice ramoſa qua piſces
necantur.

SEd inter prima celebrat̃ peucedanus laudatiſſima in arcadia. Mox ſamothratię
caulis & tenuis lõgus foeniculo ſimilis iuxta terrã folioſus radice nigra craſſa
graui odore ſuccoſa gignitur in mõtibus opacis. Fodit exitu autumni Placent tener-
rimę: & altiſſimę radices hęc concidantur in quaternos digitos: oſſeis cultellis fundũt
q; ſuccum in umbra capite prius: et naribus: roſaceo perũctis ne uertigo ſentiatur.
Et alius ſuccus inuenitur caulibus adhęrens inciſiſq; manat probatur e craſſitudine
mellea colore ruffo odore ſuauiter graui. Feruens guſtu hoc ĩ uſu & radix & decoctũ
eius pluribus medicamẽtis ſucco tamẽ efficaciſſimo qui reſoluitur amaris amigdalis
aut ruta bibiturq; contra ſerpentes & ex oleo perunctos tuetur.

EBuli quoq; quam nemo ignorat fumo fugantur serpentes priuati aduersatur scorpionibus polimeniç radix uel alligata tatum. Item phalangio a cęteris minoribus uenenatis scorpioibus aristologia agaricum obolis quattuor in uini mixti cyatis totidē uerbenaca & phalãgio cum uino aut posca. Item quinq; folium daucum.

VErbascum gręci phylamon uocant. Generat hab& prima duo albũ in quo mas itelligitur. Alteꝝ nigrum in quo fęmina. Tertiũ genus non nisi in siluis inuenitur. Sunt folia brassicę latiora pilosa caulis erectus cubitali amplior. Semē nigrum iutile. Radix una crassitudine digiti. Nascunt̃ in campestribus siluestri folia Alelisphacra alta ramis lignosis.

SVnt & plomides duo hirsuti rotũdis foliis ternis aut cumplurimũ quaternis humiles. Tertia lienitis uocatur: ab aliis guali foliis ternis aut complurimum quaternis crassis pinguibusq; ad lucernarũ lumina aptis. Aiũt in foliis eius quem fęminam diximus ficus omnino non putrescere. Distingui genera hęc pene supuacuum est cum sint omnia eiusdē effectus contra scorpiones bibitur radix cum ruta ex aq̄ magna amaritudine: sed effectu pari.

THeligonon herba ab aliis scorpion uocat̃ propter similitudinē radicis: cuius tactu moriuntur scorpiones. Ita succus contra eorũ ictus bibitur. Scorpionem mortuum si quis elleboro candido liniat reuiuiscere aiunt.

THeligonus omnem quadrupedē necat imposita uerēdis radice. Folio quidem intra eundem diem quod est simile cyclamino. Ipsa geniculata nascit̃ in opacis scorpionibus aduersatur & betonicae succus ac plantaginis.

SVnt & ranis uenena: rubetinis maximis. Vidimusq; psyllos in certamiē patis causa defectis admittentes ociore etiã quã aspidum pernicie. Auxiliatur phrysion in uino pota. Aliqui eneuram appellãt: alii potireton floribus paruis radicibus multis neruosis bene olentibus.

ITem alcima: quam alii damasion: alii lyron appellant folia plãtaginis nisi ãgustiora essent & magis laciniosa connexaq; in terrã. Alias etiam uenosa similiter caule simpliciter tenui cubitali capite tyrsi radicibus densis tenuibus ut ueratri nigri acribus odoratis pinguibus nascitur in aquosis. Alteꝝ genus eiusdē ĩ siluis nigrius maioribus foliis usus in radice utriusq; aduersus ranas & lepores maximos dragmę pondere in uini potum lepori marino aduersatur & cyclaminos ueneni uim Canis quoq; rabidi morsus habent. Cõtra quos erit cynorodum de quo diximus plãtago ad omnes bestiarum morsus pota atque illita betonica ex mero uetere.

PEristereos uocatur herba caule alto foliato Cacumine in alios caules se spgens columbis admodum familiaris. Vnde & nomem hanc habentis negant latrari a caĩbus proxima his malis uenena sunt quę sibim& ipsi homines excogitant. Cõtra hęc omnia magicasq; artes erit primum illud homericum moly. Dein mithridatia & scordotim & cẽtauriũ potu omnia mala medicamẽta exigi p aluũ.

BEtonicę semen in mulso aut passo uel farina dragma in uini ueteris cyatis .iiii. uomere cogẽdi atq; iteꝝ bibere his qui quottidie gustẽt eã nulla nocitura mala medicamẽta tradunt poto ueneno.

ARristolochia subueit eadem mensura qua contra serpentes.

QVinq; folia succus agaricũ postq̃ uomerit denarii põdere ex aquae mulsę cyatis tribus.

ANthirinum uocatur siue peraminō siliginis agri simile lino radice nulla flore hyacynti semiē uitulinario. Ex hoc perunctos uenustiores fieri: nec ullo malo medicamēto lędi possunt: aut si quis in brachiali habeat arbitrātur magi.

SImiliter quā eupliam uocant tradunt eaq; perunctos cōmendatiores esse fame.

ARtemisiam quoq; secum habētibus negant nocere mala medicamēta ne bestiā ullam ne sole quidē Bibitur & haec ex uino aduersus opium algam priuatim potens & radix eius pota aduersus ranas.

PEricarpū bulbi genus est. Duę eius species cortice rubro: alteꝝ nigro papaueri simile sed uis maior q̄ priori. Vtriq; autē excalefaciendo. Ideo contra cicutam datur contra quam & tus & panaces chironium pręcipue hoc & cōtra fungos. Verū et generati mēbratiq; singulis corpoꝝ morbis remedia subtexemus orsi a capite alopetias emēdat nymphę lacitę radix si uuę tritę illiniantur.

POlytria distat a callitrice quod iuncos albos hab& folia plura maioraq; frutice quoq; maior & defluentē capillum cōfirmat & densat.

ITem ligata circa fontes nascens cuius radix admixta conbusta terit̃ cum adipe suis nigrę. Id quoq; excipitur ut eius suisq; nunq̄ peperit. Sol deinde plurimū cōfert in lite. Similis usus est cyclamini radicis pruriginē ueretri radix tollit ī oleo decocta uel in aqua capitis dolori medetur. Panacis omniū geneꝝ radix in oleo contrita.

ARistolochia hyberis alligata hora uel diutius si pati possit comitante balnei usu medetur & claucum: purgat autē cyclaminos cum melle in nares addita & ulcera capitis sanat illita medetur & peristereos.

CAlcalla siue leantice uocat̃ semen margaritis minutis simile depēdens iter folia grandia in montibus fere huius genera xv. in oleo macerant̃ atq; ita aduerso capillo caput ungitur.

SIt & ex callitrice sternumentū. Folia sunt lenticulę caules nucis tenuissimis radice minima. Nascitur opacis & humidis gustatu feruēs.

HYsopum in oleo contritū ptyriasi restitit prurigini in capite. Est autē optimū cilicium e tauro monte. Deīde pamphilium & zinirneū stomacho cōtritum purgat cum fico sumptū per inferna uomitionibus putāt & serpentiū ictibus aduersari tritum cum melle & sale & cumino.

LOnchitis non ut pleriq; existimauerūt eadē est quę & hyphyon aut phasgamō q̄q̄ cuspidi similis semine hab& enī folia porri rubentia ad radicē & plura q̄ in caule capitula personis comicis similia puā ex hęrētibus linguam radicibus prę lōgis nascitur in sitiētibus.

E diuerso xiphyon & phasgamon in humidis cū primū exit gladii pręhet spetiē caule duum cubitoꝝ radice ad nucis auellanę figuram fimbriata: quā effodi āte messes oport& siccari in umbra. Superior pars eius cum ture trita ęquo pondere admixto uino ossa fracta capite extrahit: aut quicquid ī corpore suppurat: uel si calcata sint ossa Serpētis eadē cōtra uenena efficax caput in dolore uerato ī oleo uel rosaceo decocto tritoq; ungi cōuenit.

PEucedano ex oleo uel rosaceo & aceto tepidū hoc prodest & doloribus qui plerunq; ex dimidia parte capitis sentiūtur & uertigini perungunt & radice eius sudoris causa eliciēdi: quoniā caustica uis ei ē.

PSyllion alii chryssaleon: alii scycilicon: alii cynomia appellāt radice tenui super

uacua sarmētosum fabę granis in Cacuminibus foliis canino capiti nō dissimilibus Semine autē publici Vnde & nomē hoc ī baccis ipsa herba in uineis īuenitur. Vis ad refrigerādum & discutiēdum ingens. Semē in usu fronti imponitur in dolore & temporibus ex aceto & rosaceo aut posca ad cętera illinitur acetabuli mēsura sextario aquę densat ac contrahit tunc terere oport& & crassitudinē illinire cuiusq; dolori & collectioni īflamationiq; uulneribus capitis medetur.

ARistolochia fracta extrahēs ossa & in alia quidem parte corporis: sed maxime capite Similiter plistolochia.

THisellium est nō dissimile apio huius radix cōmanducata purgat capitis pituitas. Oculorum aciē centaurio maiore putāt adiuuari si addita aqua foueatur. Succo uero miōris cum melle culices nubeculas obscuritatē discuti Cicatrices extenuari Albugines quidē etiam iumētoꝝ sideritide. Nam celidonia supradictis omíbus mire medetur. Panacis radicem cum polenta epiphoris imponunt.

HYoscyami semē bibunt obolo tātundē meconii adiiciētes uinūq; ad epiphoras inhibendas adiūgūt & gentianae succū: quē colliriis acrioribus pro meconio miscēt

FAcit claritatē & euphorbium iunctis. Instillatur plātaginis succus lippitudini Caligines aristolochia discutit hyberis adalligata capiti quíq; foliū epiphoris & si q̄ in oculis uitia sunt emendat. Verbascum epyphoris imponitur.

PEristereos ex aceto & rosaceo ad hypochisis & caliginē cyclamē in pastillos diluunt. Peucedani succum ut diximus ad claritatē & caligines cū meconio & rosaceo psylion illitum frōti epiphoras suspēdit.

ANachallam aliqui acharon uocāt. Duo genera eius mas flore foeniceo foemina ceruleo nō altiores palmo frutice tenero foliis pusillis rotūdis in terra iacētibus Nascuntur in ortis & aquosis prior flor& cerulea. Vtriusq; succus caliginē oculorū discutit cum melle & exitu cruorem. Et argemma rubēs magis cū attico melle īūctis pupillas dilatat. Et ideo hac iunguntur ante quibus paracentesis fit. Iumētoꝝ quoq; oculis medētur. Succus caput purgat per nares īfusus ita ut deinde uino colluatur. Bibitur contra angues succi dragma in uino. Mirumq; foeminā pecora uitant. At si decepta similitudine. Flore enī tātum distant. Degustauere statim eandē quę cassula nuncupatur in remedia quęrūt a nostris ferus oculus uocat̃. Pręcipiunt aliqui effossuris ante solis ortum priusq̄ aliud loquātur ter salutare tunc sublatā exprimere. Ita praecipuas esse uires. De euphorbii succo satis dictū lippitudini si tumor est detur absyntbium cum melle tritum. Item betonicę farinam conuenit.

AEgylopas sanat herba eodem nomine que in ordeo nascitur tritici folio semine cōtrito cum farina permixta īpositaq; uel succo exprimit̃ haec e caule foliisq; pręgnātibus dempta spica & in trimestri farina digeritur in pastillos. Aliqui & mādragora utebantur postea abdicatus in hac curatione est. Epiphoris quod certum ē medetur & oculoꝝ dolori radix tusa cū rosaceo & uiō Nā succus multis oculoꝝ medicamētis miscetur.

MAndragorā alii cyrceron uocant. Duo eius genera. Candidus qui & mas: niger qui foemina existiat̃ āgustioribus foliis q̄ lactucę hyrsutis & caulibus radicibus binis ternis ue foliis albis intus carnosis tenerisque pene cubitalibus. Ferunt mala auellanarum nucum magnitudine & his semen ceu picorum: hoc autem album alii arsen: alii morion: alii hippoplomon uocāt huius folia alba alterius latiora ut lappaci satiuę. Cauent & fossuri cōtrarium uētum & tribus circulis ante gladio circūscribūt

poſtea fodiunt ad occaſum ſpectantes. Succus fit & e malis: & caule deciſo Cacumiẽ
& radice punctis aperta aut decocta utilis hęc uelut ſurculo cõciſa quoq; ĩ orbiculos
ſeruatur in uino. Succus non ubiq; inuenitur ſed ubi poteſt circa uindemias quęrit̃
Odor grauis eius: ſed radicis & mali grauior mala maturata in umbra ſiccant̃. Suc-
cus ex his ſole denſatur. Itẽ radicis tuſę uel in uino nigro ad ternas decocto folia ſer-
uantur in muris efficatius: albet rore tantum ſuccus peſtis eſt. Sic quoq; noxię uires
grauedinẽ afferunt etiam olfatũ q̃q̃ mala in aliis terris mandant̃ nimio tamẽ odore
obmuteſcũt. Ignari potu quidẽ largiore etiam moriunt̃. Vis ſomnifera pro uiribus
bibentiũ media potio cyati unius. Bibitur & contra ſerpẽtes & ante ſeptioẽs puncti-
oneſq; ne ſentiantur. Ob hęc ſatis eſt aliquos ſomnũ odore quęſiſſe. Bibitur & pro
ellebore duobus obolis mulſo: efficatius elleborũ ad uomitiones & ad bilẽ nigram
extrahendam.

CIcuta quoque uenenũ eſt publica athenienſium pena inuiſa. Ad multa tamen
uſus non omittẽdi. Semen habet noxiũ. Caulis autẽ & eſt uiridis: & ut plerũq;
et in platanis lenis hic & geniculatus ut calami nigricans altiore ſępe binis cubitis
in cacumĩbus ramoſus folia coriandri teneriora graui odoratu. Semen aneſo craſſus
radice concaua nullius uſus ſemini & foliis refrigeratoria uis qua ſi qui necant̃ inci-
piunt algere ab extremitatibus corporis. Remedio eſt priuſq̃ perueniat ad uitalia uini
natura excalefactoria ſed in uino pota irremediabilis exiſtimatur. succus exprimitur
floribus foliiſq;. Tunc enĩ maxime tẽpeſtiuus eſt & melior. Semine trito exprẽſſus
et ſole denſatus in paſtillos necat ſanguinẽ ſpiſſando: hęc altera uis & ideo ſic neca-
toꝝ maculę in corporibus apparẽt. Ad diſſoluẽda medicamẽta utunt̃ illo pro aqua.
Fit ex eo ad refrigerandum ſtomachum malagma: pręcipuus tamẽ eſt ad cohibẽdas
epiphoras aeſtiuas oculorumq; dolores ſedandos circumlitũ. Miſcetur colliriis & ali
os omnes reumatiſmos cohib&: folia quoq; tumorẽ omnẽ dolorẽ & epiphoras ſedãt
Anaxilaus auctor eſt mammas a uirginitate illitas ſemper ſtaturas quod certum eſt
lac puerperaꝝ mammis impoſita extinguit uenerẽq; teſtibus circa pubertatem illita
Remedia quibus bibenda cenſet̃ non equidẽ percepimus: maxĩa laus terrę parthoꝝ
mox laconice & creticę aſiaticę. In gręcia uero megaricę: deinde atticę.

TRemoſagrios gręmias tollit oculoꝝ impoſitus tumorẽ quoque polẽta addita.

NAſcit̃ uulgo molibdena .i. plumbago etiam in aruo folia lappati craſſa radice
hyſpida: hac cõmanducata ſi oculis ſubinde religat̃ plumbũ quod eſt genus uitii ex
oculis tollit.

CApnos prima quam pedes gallinaceos uocant naſcens in parietinis ex ſępibus
ramis tenuiſſimis ſparſiſq; flore purpureo uiridis ſucco caliginẽ diſcutit. Itaq;
in medicamẽta oculoꝝ additur ſimul & nomĩe & effectu. Alia eſt capnos fruticoſa
pręteneraa foliis coriandri cineracei coloris flore purpureo. Naſcitur in ortis & ſegeti-
bus ordeaceis claritatẽ facit inunctis oculis delachrymationẽq; ceu fumus unde no-
men accepit. Eadem euulſas palpebras renaſci prohibet:

ACoron iridis folia hab& anguſtiore tamẽ & longiore pediculo radices nigras
minuſq; uenoſas. Caetero & has ſimiles hederis guſtu acres odore nõ ingratas rup-
tu faciles optime daſpeticę gallaticę mox Creticę: ſed plurimę in colchide iuxta pha-
ſim amnẽ & ubicũq; in aquoſis recẽtibus uirtus magis q̃ uetuſtis. Creticę cãdidio-
res ponticis ſiccãtur utribus in umbra digitalibus fruſtis necnon Inueniuntur qui
oxymyrſinę radicẽ acoron uocãt. Ideoq; quidã hanc acorim uocare malunt. Vis ei ad
calefaciẽdum extenuandumq; efficax contra ſuffuſiones & caligines oculorum ſucco
eiuſdẽ poto cõtraq; ſerpẽtes.

COntiledõ paruula herba eſt cauliculo tenero puſillo pĩgui cõcauo ut coxẽdices
naſcit̃ in maritimis petroſiſq; uiridis radice oliuę modo rotũda oculis medet̃
ſucco Eſt & aliud genus eiuſdẽ ſordidis foliis latioribus dẽſioribusq; circa radicem
uel oculum cingẽtibus aſpimi guſtus lõgiore caule: ſed pgracile uſus eius ad eadem
quę iridis.

AIzon duo genera maius in fictilibus uaſculis ſeritur: quod aliqui buptalmon
appellãt: alii zooptalmon: alii ſtergeton quod amatoriis cõueniat: alii ſpegeton
quoniã in ſugrundis fere naſcitur. Sunt qui ambroſiam potius uocant & qui ameri⁄
non. Itali ſedũ magnum aut oculũ: alii digitellum: alteꝝ minuſculum: quod berideis
uocatur: alii treles quia ter floreat: alii beriſiſtales: aliqui bieſſetim: alii ſedum: aliqui
aizoum utrũq; quoĩam uireat ſemper aliqui ſemper uiuum: maius cubiti altitudinẽ
excedit craſſitudine plus ꝗ̃ pollicali: alia in cacumine linguę ſimilia carnoſa pinguia
larga ſucco latitudine pollicali: alia in terram cõnexa: alia extãti ita ut ambitu effigiem
imitant̃ oculi: quod minus eſt in muris parietiniſq; naſcitur e tegulis fruticoſum a
radice & ſurſum uſq; ad cacumẽ foliis anguſtis mucronatis ſuccoſis palmo alto cau⁄
le. Radix inutilis huic ſimilis eſt quam gręci andrachien: alii agariam uocãt: Italici
helerebram puſillo latioribus foliis & breuiore cacumine naſcitur in petroſis & col⁄
ligitur cibi cauſa. Oĩum harum uis eadẽ refrigerare & aſtringere. Medent̃ epiphoris
folia ĩpoſita uel ſuccus inunctus: purgat enĩ ulcera oculoꝝ expletq; & ad cicatricem
perducit palpebras deglutinat. Eadẽ capitis doloribus medent̃ ſucco uel folio tẽpo
ribus illitiſ. Aduerſantur phalangioꝝ ictibus aconito uero maius aizoum pręcipue
a ſcorpionibus quoq; feriri id habentẽ negant: medent̃ & aurium dolori. Itẽ ſuccus
hioſcyami modice. Itẽ achilleę minoriſq; centaurię & plãtaginis peucedani cũ roſaceo
et meconio acori ſuccus cum roſa omnis autẽ ſtrigilli calefactus infundit̃. Cottiledõ
etiam infunditur purulẽtis cum medulla ceruina calefacta ebuli radices tritę ſuccus
linteo colatus: mox in ſole dẽſatus & cum opus ſit roſaceo dilutus & calefactus. Pa⁄
rotidas uerbenaca. Itẽ plãtago ſanat. Item ſyderitis cum axungia ueteri Nariũ ozena
emẽdat Ariſtologia cum cypero dẽtibus remedio ſunt. Panacis radix commanducata
praecipue chyronię. Item collutibus ſucus radix hyoſcyami ex aceto manducata. Item
polemoniae commanducantur & plantaginis radix: aut colluuntur in aceto decoctę
ſucco & folia eſſe utilia uel ſi ſanguine gingiuae putreſcant uel ſemen eiuſdẽ apoſte⁄
mata & collectiones gingiuarum ſanat. Et ariſtolochia gingiuas dentes ue cõfirmat
Verbenaca cum radice commanducata & decocta ex uino aut aceto ſuccus collutus
Item quinque folii radices decoctae ad tercias uino: aut aceto priuſꝗ̃ decoquatur aꝗ̃
marina aut ſalſa lauatur Decoctum diu in ore tenendum. Quidam cinere quinque
folii fricare malunt· Et uerbaſci radix decoquitur in uino ad colluendos dentes. Et
iſopo colluuntur & pericedani ſucco cum meconio: uel radice an a calidis magis fę⁄
minae ſucco ab altera nare qua doleat infuſo.

CRigeron a gręcis quę a noſtris uocatur ſenetion. Hanc ſi ferro circumſcriptam
effodiat aliquis tangatq; ea dentem & alternis ter deſpuat ac reponat in eundem locũ
ita ut uiuat herba Aiunt dentem eum poſtea non doliturũ herba eſt trixaginis ſpecie
& cum molliciaca uliculis ſubrubicundis. Naſcitur in tegulis & in muris. Nomẽ hoc
gręci dederunt quia uere caneſcit. Caput eius numeroſa diuiditur lanugine qualis ẽ
ſpinae inter diuiſuras exeunte quare galli eam xhuſeam calimacus eam achantidam
appellauit: alii pappum nec deinde gręcis de ea conſtat: alii erucae foliis eſſe dixerũt
alii roboris minora multo radice: alii ſuperuacua: alii neruis utilis alii potu ſtrãgulãte
e diuerſo. Quidam regio morbo cum uino dedere & contra omnia ueſſice uitia. Item
cordis & iocineris renibus extrahere harenam dixere ſcyaticis dragma cum oxymelle
ab ambulatione propinauere. Torminibus quoq; ĩ paſſo utiliſſimam praecordiis etiã

cibo ex aceto eam prędicantes ſerentes in ortis nec defuere qui alterum genus facerēt nec quale eſſet demonſtrarunt contra ſerpentes in aqua bibendam edendamq; comi- tialibus dantes. Nos eam romanis exprimentis per uſus degeremus lanugo eius cū Croco & exiguo aquę frigidę trita illinitur epiphoris toſta cum mica ſalis ſtrumus

EPhemeron folia hab& ſili ſed minora caulem parem florem ceruleum ſemē ſu- peruacuum radicem unam digitali craſſitudine dentibus pręcipuam conciſā ī aceto decoctamque ut tepido colluatur. Et ipſe etiam radix mobiles ſiſtit in cauis exeſis imprimitur.

CHelidonię radix ex aceto trita continetur ore eroſis ueretrum nigrū impoītur mobiles dentes utrolibet decocto in aceto firmantur labrum uenerium uocāt in flumine naſcentem. Eſt ei uermiculus qui circa dentes ligatur: aut cauis dentium cera includitur. Cauendum ne euulſa herba terram tangat.

RAnunculun uocamus quam gręci batrachion uocant. Genera eius. iiii. unum pinguioribus q̃ coriandri foliis & ad latitudinem maluę accedentibus colore liuido caule alio gracili & radice alba. Naſcitur in limitibus humidis & opacis. Alterum folioſius complurimis foliorum inciſuris altis caulibus. Tertium minimū eſt graui odore flore aureo. Quartum ſimile huic flore luteo. Omnibus uis cauſtica ſi cruda folia imponantur puſtulaſq; ut ignis faciunt. Ideo ad lepras & pſoras utuntur & ad tollenda ſtigmata cauſticiſq; omnibus miſcent. Allopetiis imponūt celeriter remo- uentes. Radix in dolore commanducata diutius rumpit dentes eadem ſicca conciſa ſternutamentum eſt. Noſtri herbam ſtrumium eam uocant quoniam medetur ſtruīs & panis parte in fumo ſuſpenſa. Creduntq; rurſus ſata rebellare quę curauerūt uitia Quo ſcelere & plantagine utuntur oris ulcera intus ſuccus plantaginis emendat & folia radiceſq; commanducate uel ſi reumatiſmo labor& os. Vlcera fętoremq; quinq; folium ulcera pſillium compoſita quoq; ad foetores uel maxime pudendum uitium trademus ergo folio myrti & lentiſci pari pondere gallae ſyriacę dimidium pondus ſimul terere & uino uetuſto ſparſa madere matutino opus eſt uel edere baccas cum caſſia & myrrha pari pōdere ex uino naribus utiliſſimum eſt Draconti ſemē cōtritū ex melle etiam ſi carcinomata in his ſunt ſugillata iſopo emendantur. Stigmata in facie illita mandragoras delet.

25

SENSIT FACIES HOMINVM ET NOVOS oī que aeuo priore incognitos non italiae modo uerū etiā uniuerſę prope europę morbos tunc quoq; nō tota italia nec per illyricum gallias ue aut hiſpanias magnopere ua gatos aut alibi q̃ romę circaq; ſine dolore quidem ullo ac ſine pernitie uitę: ſed tanta fęditate ut quęcūq; mors prę- ferēda eſſet grauiſſimū ex his lichenas appellauere gręco nomiē latini quoniā amēto fere oriebatur ioculari primū laſciuia ut eſt procax multorum natura in alienis miſeriis mox & uſurpato uocabulo mentagrā occupantem totus utiq; uultus oculis tantum immunibus deſcendentē uero & ī colla pectuſq; ac manus foedo cutis furfure. Non fuerat haec lues apud maiores patreſq; noſtros & primum Tiberii Claudii Caeſaris principatu medio irrepſit in italiam quodam peruſino equite Romano quęſtorio ſcriba cum in Aſia apparuiſſet inde contagione eius importante nec ſenſere id malum foemina aut ſeruitia plebeſq;

humilis aut media:sed proceres ueloci transitu osculi maxime foediore multorũ qui
perpeti medicinã tollerauerant Cicatrice ꝗ̃ morbo.Causticis nanq; curabat̃ ne usq; ad
ossa corpus exustum ess& rebellante tedio adueneruntq; ęx aegypto genitrice talium
uitiorũ medici hanc solã operã afferentes magna sua praeda. Siquidẽ certũ ẽ Mani/
lium Cornutũ e prętoriis legatũ aquitanicę prouīcię solidis.cc.elocasse in eo morbo
curandum sese:acciditq; sępius ut noua genera morborũ gregati sentirentur quo mi/
rabilius quid potest reperiri aliqua gigni repente uitia terrarũ in parte certa mẽbrisq;
hominũ certis uel ętatibus:aut etiã fortunis tanꝗ̃ malo eligente hęc in pueris crassari
illa in adultis. Haec proceres sentire illa pauperes.L. Paulo.Q. Martio censoribus
primũ in Italia carbunculũ uenisse annalibus conscriptũ est peculiare Narbonensis
prouincię malũ quo duo consulares obiere condentibus hęc nobis.Eodẽ ãno Iulius
ruffus atq; lecanius bassus. Ille medicoꝝ inscitia sectus hic uero pollici leue manus
euulso acu ab semetipso tam paruo uulnere ut uix cerni possit Nascit̃ ĩ ocultissimis
partibus corpoꝝ & plerũq; sub lingua duritia rubẽs uariis modo:sed nigricãs capite
aliis liuida corpus ĩtendens neq; ĩtumescens sine dolore sine pruritu sine alio ꝗ̃ so/
ni iuditio quo grauatos triduo aufert·et aliquãdo horrorẽ afferẽs circa pustulas ꝑuas
Rarius feriens stomachũ:faucesq; cum Inuaserit ocissime exanimãs. Diximus ele/
phantiasim ante pompeii magni ętatem nõ accidisse in Italia & ipsam a facie sępius
incipiẽtem in nare prima ueluti lenticula mox inualescente per totum corpus macu
losa uariis coloribus & inęquali Cute.Alibi crassa:alibi tenui:alibi dura:alibi ceu sca/
bie aspersa.Ad postremũ uero nigrescẽte & ad ossa carnes apprimẽte intumescẽtibus
digitis in pedibus manibusq;. Aegypti peculiare hoc malum: & cũ in reges ĩcidiss&
populis funebre quippe in balneis solia temperabãtur humano sanguine ad medi/
cinam eam & hic quidem morbus in Italia celeriter restinctus est sicut & ille quem
gemursam appellauere prisci ĩter digitos pedum nascẽtem etiam nomine obliterato.
Id ipsum mirabile alios desinere in nobis.Alios durare sicuti collum Tiberii Cęsa/
ris principatu irrepsit id malum:nec quisꝗ̃ prior Imperatore ipso sensit magna Ci/
uitatis ambage. Cum in edicto eius excusantis ualitudinẽ leger& nomẽ ĩcognitum
quid hoc esse dicemus:aut quas deoꝝ iras.Parum erat enĩ homini cętera morborum
genera cum super trecenta essent:nisi etiã noua timerẽtur.Neq; ipsi homines pauci/
ora sibi opere suo negotia important. Haec apud priscos erant quae memoramus &
media medicina ipsa quonã modo rerum naturã faciente & diu fuere.

HIppocratis certe: qui primus medẽdi pręcepta clarissime cõdidit referta herbaꝝ
inuentione inuenimus uolumina:nec minus diocli caristii:qui secundus ętate fama
q; extitit.Itẽ praxagorę & chrisippi:ac deinde Erasistrati ab erophylo quidem quenq;
subtilioris sectę conditori ante omnes celebratã rationẽ eam paulatĩ usu efficacissimo
rerum omnium magistro peculiariter utiq; medicinę ad uerba garulitatẽq; discedẽtẽ
Sedere nãq; in scholis auditioni occupatos gratius erat ꝗ̃ ire ꝑ solitudines & querere
herbas alias aliis diebus anni.

DVrabat tamẽ antiquitas firma magnasq; confessę rei uidicabat reliquias donec
Asclepiades ętate magni pompeii orãdi magister: nec satis in ea parte quę studiosus
aut ad alia ꝗ̃ forũ sagacis ingenii hic se repente conuertit.Atq; ut necesse erat homini
qui nec id egiss& nec remedia nosse& oculis uisuq; percipienda torrenti ac meditata
quottidie oratione blãdiens omnia abdicauit totãq; medicinam ad causas reuocãdo
coniecturas fecit quiq; res maxime Cõmunium auxilioꝝ professus.Abstinẽtiã cibi.
Alias uini fricationẽ corporis:ambulationẽ:gestationesq; cũ unusquisq; semetipsum
sibi pręstare poss& intelligerent fauẽtibus cunctis ut essent uera quę facillima erant
Vniuersum prope humanum genus circumegit in se non alio modo ꝗ̃ si e Caelo

emissus aduenisſ&. Trahebat prȩterea mentes artificio animali a uino promittendo egris saluté dādo quod tempestiue tum frigidam aquam. Et quoniā causas morboꝝ perscrutari prior herophilus īstituerat uini rationē illustrauerat Cleophantus apud priscos ipse cognominari se frigida danda prȩferens: & ut auctor est. M. Varro. Alia quoq; blandimēta excogitauit iam suspendendo lectulos quoꝝ iactura aut morbos extenuar& aut somnos allicer& Iam balneas auidissima hominū cupidine īstituēdo & alia multa dicta grata atq; iucunda magna auctoritate: nec minori fama cū occur-riss& ignoto funeri relato homine ab rogo atq; seruato: ne quis leuibus momētis tātā conuersionē factam existim& Id solum possumus īdignari unū hominem e leuis-sima gente sine ullis opibus orsum uectigali sui tam repente leges salutis humano generi dedisse: quas tamē postea abrogauere multi. Asclepiades adinuenit multa āti-quorū cura nimis anxia & rudi aut obruendi egros ueste sudoresq; omni mō ciendi nunc corpora ad ignes torrēda solesue assiduo quȩrēdi in urbe nimbosa. Imo uero tota Italia imperatrice cum primum pensili balneaꝝ usu ad īfinitū blandiēte prȩterea in quibusdā morbis medēdi cruciatus detraxit ut in anginis quas curabant in fauces origano demisso. Damnauit myrto & uomitiones tūc supra modū frȩquētes arguit & medicamentorum potus stomacho inimicos: quod est magna parte uerum. Ita nos in primis quae sunt stomacho utilia signamus.

SVper omīa aduiuere ipsum magicȩ uanitates in tātum euectȩ ut abrogare her-bis cunctis fidē possent ȩthiopidȩ herbas amnes ac stagna siccari condiendas tactu clausa omnia aperiri. Achemenide coniecta in acie hostium trepidare ac terga uerti. Lactacem dari solitā a persarū rege legatis ut quocunq; uenissent omnium reꝝ copia abundarēt ac multa similia. Vbi nam ista fuere cum cymbri teutoniq; terribili marte ulularēt. Aut cū lucullus tot reges magoꝝ paucis legionibus sterner& Cur ue Ro-mani duces primā semper in bellis curā commertiorū habuere. Cur caesaris miles a pharsalia sensit famē si abundantia omnis contingere unius herbȩ fȩlicitate poterat. Non satius fuit Aemilianū scipionem Carthaginis portas herba patefacere quam machinis claustra per tot ānos quatere. Siccētur hodie meotidae pontinȩ ue paludes tātumq; agris suburbanȩ reddant̃ italiȩ. Nāq; apud eundē Democritum Inuenitur compositio medicamēti quo pulchri boniq; fortunati gignant̃ liberi. Cui nunq̃ p-sarum regi tales dedit. Mirum esse profecto hucusq; prouectam crudelitatē ātiquoꝝ saluberrimis ortam initiis si in ulla re modum humana ingenia nouissent. Atq; non hanc ipsam medicinam ab Asclepiade repertam suoloco probaturi essemus euectaī ultro magos. Etiam hoc est in omni re animorū conditio ut a necessariis orsa primū & cuncta puenerint ad nimium igitur demōstrataꝝ priore loco herbarum reliquos effectus dicemus adiicientes ut quasq; ratio dictauerit. Sed in lichenis remediis: atq; tam etiā fȩdo malo plura undiq; aceruabimus: q̃ q̃ nō paucis iam demōstratis. Me-detur ergo plantago trita quiq; folium radix albuci ex aceto ficulneȩ caules aceto de-cocti hybisci radix cum glutino & aceto acri decocta ad quartas Defricant etiā puice & rumicis radix trita ex aceto illinitur. Et flos uisci cū calce subactus laudatur & titi-mallum cum resina decoctum.

LIchen uero herba omnibus his prȩfertur: inde nomine inuento nascit̃ in saxo-sis folio uno ad radicē lato caule uno longo paruis foliis depēdētibus hȩc delet et stigmata teritur cum melle.

ESt aliud genus lichenis petris tantum adhȩrens muscus qui & ipse illinit̃ hic et sanguinē sistit uulneribus īstillatus & collectiones illitus morbum quoq; re-gium cum melle sanat ore illito & lingua: qui ita curant̃. Aqua salsa lauari iubentur ungi oleo amygdalino ortensibus abstinere. Ad lichenas & thapsiae radice utuntur trita cum melle. Anginȩ & argemonia medetur sumpta ex uino isopum cum uino

decoctum & gargagarizatum peucedanum cum coagulo uituli marini ęquis ptibus proserpinata cum muria & oleo trita: uel sub lingua habita. Itē succus de quiq; folio potus cyatis tribus hic & omnibus faucium uitiis medetur gargarizatus uerbascus priuatim tonsilis in aqua potus.

STrumis plātago celidonia cum melle & axungia quiq; folium radix persolata. Itē cum axungia operitur folio suo imposita. Item artemisia radix mandragorę ex aq̄ scyderitis latifolia clauo sinistra manu circumfossa adalligatur custodienda sanatis ne rursus sata die herbarioꝝ scelere ut in quibusdam diximus rebell& ꝙ & in his quos Artemisia sanauit pręd ici reperio. Itē in his quos plantago. Damission quę & alcana uocatur sub solsticio collecta īponitur ex aqua caelesti foliū tritū uel radix tusa cum axungia ita ut imposita folio suo operiatur. Sic & ad omnes ceruicis dolores tuōres q; quacunq; in parte. Bellis in pratis nascitur flore albo aliquatenus rubente hic cum artemisia illitam efficatiorem esse produnt. Condurdon quoq; herba solsticialis flore rubeo suspēsam in collo comprimere dicitur strumas. Itē uerbenaca cum plantagine digitoꝝ uitiis omnibus & priuatī pterigiis. Quiq; folium medetur in pectoris uitiis uel si grauissima est tussis huic medet̄ panacis in uino dulci. Succus hyosciami etiā sanguinē excreantibus nidor quoq; accensi tussiētibus Item scordotis mixto nastur-tio & resina cum melle tusa arida facit & per se faciles excreationes. Itē centaurium maius uel sanguinē reiicientibus cum uino & plantagis succus medetur & betonica obolis tribus in aqua contra purulētas contraq; cruentas excreationes persolate radix dragma ponderis cum pineis nucleis. xi. Peucedani succus pectoꝝ doloribus acorū subuenit. Et ideo antidotis miscetur Tussi daucū. Item schythica herba ea demum omnibus pectoris uitiis tussi & purulēta excreantibus obolis in passo.

TOtidē obolis bibitur uerbascum: cuius flos aureus huic tanta uis ut iumentis etiam nō tussiētibus modo: sed alia qnoq; trahētibus auxilietur potu: quod & de gē-tiana reperio. Radix cacalię cōmanducata & in uino madefacta nō tussi tātum: sed & faucibus ꝓdest Isopi quiq; ramis cū duobus rutę & ficis tribus decocti toracē purgāt

TVssim sedat bechion: quę & tussilago dicitur. Duo eius genera. Siluestris ubi nascitur subesse aquas credunt & hoc habent signum. Aquilegis folia sunt maiuscu-la q̄ hederę. v. aut. vii. sub albida a terra superne pallida sine caule sine flore sine semiē radice tenui. Quidā eundem esse arcbion & alio nomine chamaleucem putāt huius aridae cum radice fumus per harūdinem haustus & deuoratus ueterē sanare dicitur tussim: sed in singulos haustus passum gustandum est. Altera a quibusdā saluia ap-pellatur similis Verbasco cōteritur & colata calefacit. Atq; ita ad tussim laterisq; do-lores bibitur. Contra scorpiones eadē & dracones marinos efficax. Cōtra serpentes quoq; ex oleo perungi ea prodest. Isopi fasciculis cum quadrante mellis decoquitur ad tussim.

AD lateris & pectoris dolores uerbascum cū ruta ex aqua. Betonicę farina bibit̄ ex aqua calida stomachum corroborat Scordotis succus Cētaurium gentiana ex aqua pote plantago aut per se in cibo sumpta aut cum lente alice u sorbitione. Betonica alias graui stomacho uitia tamē sanat pota uel foliis cōmanducata. Item aristolochia pota Agaricon māducatum siccū ut ex īteruallo meꝝ sorbeatur. Nymphea heraclea illita peucedani succus psillio ardoribus īponitur uel cotiledon trita cum polenta uel aizoum. Molon scapo est striaco foliis mollibus paruis radice. iiii. digitorū in aqua extrema potantur. Allii caput est uocatur a quibusdā syron ex uino dypsnoe stoācho ea medetur Cētauriū maius eligmate plātago succo uel cibo betonicę tusę pōdo libra

mellis attici ſemuncia ex aqua calida quottidie bibētibus. Ariſtolochia uel agaricon obolis ternis ex aqua calida aut lacte aſini pota. Ciſſanthemos ad ortopneos bibitur Item iſopum & aſtinaticis peucedani ſuccus. In iocineris doloribus & pectoris lateriſq; ſi febres nō ſunt. Sanguinem quoq; expuētibus ſubuenit Agaricon uictoriati pondere tritum & in mulſi.v.cyatis datum. Itē & amomon facit iocineri priuatī teóra bibitur recens dragmis.iiii.in poſcę emina. Betonicę dragma una in aquae calidae cyatis tribus ad cordis uitia in frigidę cyatis duobus. Quiq; folii ſuccus Iocineris & pulmonis uitiis ſanguinēq; reiiciētibus & cuiuscūq; ſanguinis uitro intus occurrit Iocineri anagalides mire proſunt. Capnon herbā qui ederēt bilem per urinā trahunt Acoron iocineri medetur toraci & pręcordiis.

DAucum quę & ephedra ab aliis marbaſis uocata naſcitur in uentoſo fere tractu ſcandēs arborem & ex ramis propendens folio nullo cyrris numeroſa qui ſint iunci geniculati radice pallida. Datur ex uino nigro auſtero trita ad tuſſim ſuſpiria tormiā & ſorbitione facta in qua uinū addi conuenit. Itē gentiana madefacta pridie cōtrita denarii pondere in uini cyatis tribus.

GEtim radiculas tenues hab& nigras bene olētes. Medetur non modo pectoris doloribus aut lateris: ſed & cruditates diſcutit iucūdo ſapore. Verbenaca uero omnibus uiſceribus medet̄ lateribus pulmonibus iocineribus toraci peculiariter autem pulmonibus & quos ab his ptiſis tēptat.

RAdix herbę conſiliginis: quā nuper inuētam diximus ſuum quidē & pecorum omnium remedium pręſens eſt pulmonū uitio uel traiecta tātam in auricula bibi deb& ex aqua haberi ꝙ in ore aſſidue ſub lingua. Superficies herbę eius an ſit ī aliquo uſu adhuc incertum eſt. Renibus prodeſt plantaginis cibus Betonicę potus agaricū potū ut in tuſſi.

TRifolium in maritimis naſcitur ubi ſaxis alludit unda neq; in mari: neq; ī ſicco ſatis craſſiore palmo alto in mucrone diuiſo radice alba odorata craſſa calidi guſtus. Datur epaticis in farre cocta. Hęc herba eadē uidet̄ quibuſdā quę poliū de qua ſuo loco diximus.

TRomphena alterius uiribus roſeiſq; per caulē foliis in poſca ſanguinē reiiciētibus medet̄. Iocineri autem herba malandrum naſcens in ſegete ac pratis flore albo odorato. Eius cauliculus cōteritur ex uino uetere. Item herba calcetum e uineis contrita īponitur faciles pręſtat uomitiones radix betonicę ellebori modo.iiii.dragmis in paſſo aut mulſo. Iſopum tritū cū melle utilius pręſumpto naſturtio aut irioē Molemoniū denarii pondere & ſilibus lacteus ſuccus qui denſatur in gummi ſuit̄ cum melle ſupradicto pondere pręcipueq; bilē trahit. Rurſus ſiſtunt uomitionem Cuminum ſilueſtre betonicę farina. Sumūtur ex aqua abſterguntq; faſtigia cruditateſq; digeruntur. Daucum betonica farina ex aqua mulſa plantago decocta caulium modo. Singultus hemioniū ſedat Item ariſtolochia ſuſpiria clymenus pleureticis & peripleumonicis centauriū maius Item iſopū bibitur. Pleureticis peucędani ſuccus halus autē quam galli ſic uocant Veneti Cotoneam medetur lateri Item renibus cōuulſiſq; & ruptis. Similis eſt Cuniculę bubulę cacuminibus thymo dulcis & ſitim ſedant roſę radicis alibi albę alibi nigrę.

EOſdem effectus lateris doloribus hab& chamerops myrtei circa caulis gemīs foliis capitibus gręculę roſę ex uino potus. Sciaticos dolores & ſpinę leuat Agaricum potū ut in tuſſi. Item & thoccadis aut betonica farina ex aqua mulſa.

PLurimum tamē homini negotii aluus exhib&: cuius cauſa maior ps mortaliū uiuit. Alias enī cibos non tranſmittit alias non contin& alias nō capit alias nō conficit. Eoq; mores uenere ut homo maxime cibo pereat peſſimū corpoꝝ uas inſtat

ut creditꝰ & sępius die appellat. Huius gratia pręcipue auaritia expetitꝰ huic luxuria conditur huic nauigatur ad phasim huic profundi uada exquirũtur & nemo uilita⸗tem eius estimat consumatiōis fęditate. Ergo numerosissima est circa hanc medicinę opera. Sistit enim scordotis recens dragma cum uinõ trita uel decocta potu. Poleõnia quoq; & dissintericis ex uino datur. Verbasci radix pota ex aqua duoꝝ digitoꝝ ma⸗gnitudine. Nymphęę heraclię semẽ cũ uino potũ radix superior ex siphio dragmae pondere ex aceto semen plantaginis in uino tritum uel ipsa ex aceto cocta: aut alica ex succo eius sumpta. Item cum lenticula cocta uel aridae farinae inspersa potioni cum papauere tosto & trito: uel succus infusus aut potus. Betonica in uino ferro calefacto eadem coeliacis in uino austero datur his & hyberis imponitur ut dictum est tenesmo radix nymphaeae heracliae e uino bibitur psillium in aqua acori radicis decoctum. Aizoi succus aluum sistit & dissinterias & tineas rotundas pellit. Sym⸗phitis radix pota in uino albo & dissinteriam sistit. Item dauci aizoum foliis con⸗tritis ex uino torminibus resistit. Alcinę siccę farina tormibus pota cum uino.

ASTragalus folia hab& longa incisuris multis obliquis circa radicem caules tres aut.iiii.foliorũ plenos florẽ hyacinthi radices uillosas implicatas rubras praeduras. Nascitur in petrosis apricis & iisdem riualibus sicut peneo archadię. Vis ei ad spis⸗sanda corpora. Aluum sistit radix in uino pota quo fit ut moueat urinam repercusso liquore sicut pleraq; quę aluũ sistunt. Sanat & dissintericos in uino rubro tusa. Dif⸗ficile autẽ tonduntur. Eadem gingiuaꝝ suppurationi utilissima est fotu. Colligitur exitu autumni cum folia amiserit Siccatur in umbra. Et ladano sistitur aluus utroq; quod in segetibus nascitur cũ tuso & cribrato bibitꝰ ex aqua mulsa Item nobili e uino

LEdon appellatur herba ex qua ladanum fit in cypro barbis capraꝝ adhęrescens nobilius in arabia Fit etiã & in syria atq; aphryca: quod toxicon uocant. Neruos enĩ ĩ in arcu circundatos lanis trahunt adhęrescẽte roscida lanugine. Plura de ea diximus ĩ ter unguẽta hoc grauissimũ odore: durissimumq; tactu plurimum enĩ terrę colligit cum probetur maxime purũ odoratum molle uiride resinosum. Natura ei molliẽdi siccandi coquẽdi somnum alliciẽdi capillum fluentem cohib& nigritiamq; custodit. Auribus cum idromelite aut rosaceo infunditur. Furfures cutis & manantia ulcera sale addito sanat Tussim ueterem cum Storace sumptum efficacissimum ad ructus Aluum sistit & condris siue pseudo dictamum.

HYppocisticis horrobotron quibusdã dictũ malo granato ĩmaturo similis. Na⸗scitur ut diximus subcisto Vnde nomen hęc arefacta in umbra sistit aluum ex uino nigro austero utraq; Duo genera eius candida & russa. Vsus in succo spissat siccat & russa magis stomachi reumatismos emendat. Pota tribus obolis sanguinis excreati⸗ones cum amilo dissinterias pota & ĩfusa. Itẽ uerbenaca ex aqua data aut calentibus febri ex uino amineo coclearibus.v.additis in cyatis tribus uini.

LAuer quoq; nascens in riuis condita & cocta torminibus medetur pota

MOgiton uero ex uino dissintericis etiã & cęliacis similis betę foliis minutior tã⸗tum hirsutiorq; paulum super eminens extra aquã usus in foliis refrigerant spissãt peculiariter cruribus uitiosis utilia & contra ulcerum nomas cum melle uel aceto. Castor hanc aliter nouerat tenui folio uelut equinis setis thyrso lõgo & leni ĩ aquo⸗sis nascentem Radice sanabat strumas & duritias.

SOta mogiton aduersatur crocodillis. Itaq; secum habent eam qui uenantur eos Aluũ sistit & achillea.

E Osdem effectus prestat & paratice.vii.caulibus ueluti rosę capita sustinens.

G Eratia uno folio radice nodosa & magna cęliacis & dissintericis medetur:

L Entepodion alii letheoron alii coripetron uocant: cuius radix aluum sistit pur gatq; bilē in aqua mulsa addito pondere denariorū duorū. Nascitur in cāpestri & gracili solo. Semen eius potum lynsiphatica somnia facere dicitur.

L Agopus sistit aluum uino pota aut in febri ex aqua eadē inguini adalligatur in tumorē Nascitur in segetibus. Multi super omīa laudant ad deploratos dissintericos quiq; folium. Decoctis in lacte radicibus potis. Et aristolochia uictoriati pondere ī cyatis uini tribus quę ex supradictis calida sumūtur. Hęc candēte ferro temptari ap/tius erit e diuerso purgat aluum succus Centaurii minoris dragma in Emina aquae cum exiguo salis & aceti bilemq; detrahit. Maiore tormina discutiūtur. Betonica al/uum soluit. Dragmis.iiii.in hydromelitis cyatis.viiii. Itē euphorbium uel agaricū dragmis duabus cū sale modico potum ex aqua: aut in mulso obolis tribus. Soluit & cyclaminos ex aqua pota aut balanus subditis. Itē chamecissi balanus cum Isopo de/coctus ad tertias cū sale & pituitas trahit: uel contritum cum oximelle & sale pellitq; uentris animalia pituitas & bilem detrahit peucedani radix aluum purgat Anagali/des ex aqua mulsa.

I Tem epithymon qui est flos e thymo satureie simili differētiaq; hic herbaceus est Alterius thymi albus. Quidā eū hippopheom uocant ac stomacho minus iutilis uomitiones mou&: sedat tormina & inflamationes discutit Sumitur & ex elygmate ad pectoris uitia cum melle & aliquando Iride aluū soluit a.iiii.dragmis ad.vi.cum melle & exiguo salis atq; aceti. Quidam aliter epychimum tradunt sine radice nasci tenui similitudine palioli rubens siccari in umbra bibi ex aqua acetabuli mēsura di/midia detrahit pituitā bileq;. Aluum leniter soluit & nymphea in uino austero. Sol/uit & pigmotonion erucae foliis crassioribus acrioribus radice rotunda lutei coloris terram olēte caule quadrangulo modico tenui flore ocymi. Inuenitur in saxosis locis Radix eius in aqua mulsa.xii.denarioꝝ pondere & aluum & bilē & pituitā exinanit semē somnia tumultuosa facit una dragma in uino potum & capnos strumam de/trabit bilem.

P Olypodion quam nostri fidiciolam uocant similis est filici radix in usu pilosa coloris intus herbacei crassitudine digiti minimi acetabulis cauernosa cenpoly/porum cyrrhi subdulcis in petris nascēs & sub arboribus uetustis. Exprimit succus aqua madefacta & ipsa concisa īspargitur olei uel betę uel maluę uel salsamento uel cum pulticula coquitur ad aluum ut in febri leniter soluēdam. Detrahit bilem & pi/tuitam Stomachum offendit aridę farina illita naribus polypum consumit. Flor& & semen nō fert.

S Camonium quoq; dissolutionē stomachi facit bilē detrahit aluū soluit preterq̄ si adiiciatur aloes dragmę duę obolis eius duobus. Est autem succus herbę ab radice ramosę pinguibus foliis triangulis albis radice crassa madida nausiosa. Nascit̄ pingui & arido solo. Radix circa canis ortum excauatur ut in ipsam cōfluat succus q sole siccatus digeritur in pastillos: siccat̄ & ipsa uel cortex laudat̄ natione colophoi/um mysium prienensie Spetie autē nitidum & q̄ simillimum taurino glutini fun/gosum tenuissimis fistulis cito liquescens uirus redolens somniosum lingue tactu lactescens q̄ leuissimum cum diluitur albescens. Hoc euenit & adulterino quod fit herui farina & titimalli marini succo fere in Iudea quod etiam strangulat sumptum deprehenditur gustu. Thytimallus enim linguam excalefacit uis bimo nec ante nec

postea utile. Dedere & per se ex aqua uel mulsa & sale quaternis obolis: sed utilissiẽ cum aloe Ita ut incipiẽte purgatioẽ mulsum bibatur Fit & decoctum radicis ĩ aceto ad crassitudinem mellis quo lepre illiniũtur & caput ungitur in dolore cum oleo.

TItymallum nostri herbã lactariam uocant. Alii lactucã caprinam narrãtq; lacte eius ĩscripto corpore cum inaruerit si Cinis ĩspergitur apparere litteras & ita quidem adulteras alloqui maluere quã codicillis. Genera eius multa primus cognominatur carachias qui & masculus existimat̃ ramis digitali crassitudine rubris succosis .v. aut .vi. cubitali longitudine radicibus foliis peneleę in Cacumibus Coma uinci. Nascitur in asperis maritimis legitur semẽ autumno cum Coma siccatur sole tunditur & reponitur. Succus uero ĩcipiente pomoꝝ lanugine defractis ramulis excipit̃ fariã erui aut ficis ut cum his arescat. Quinas autẽ guttas singulis excipi satis est. Tradũt q; etiam totiens purgari hydropicos fico sumpta quot guttas lactis exceperit. Succus dum colligitur ne attigat oculos cauẽdum est. Fit & foliis tõsis priore minus efficax Fit & decoctum e ramis. Est & semẽ in usu cum melle decocto ad captapotias soluẽdi alui gratia Semẽ & dentium cauis cera includitur. Colluuntur & radicis decocto e uino aut oleo Illiniunt & lichenas succo bibuntq; cum ut purg& uomitiones & aluo soluta. Alias stomacho Inutilẽ trahit pituitam sale adiecto in potu bilẽ Afronitro si per aluum purgari libeat in posca si uomitione in passo aut aqua mulsa. Media potio tribus obolis datur ficos a cibo sumpsisse melius ẽ. Fauces urit leniter. Est enĩ tam feruentis naturae ut per se extra corpori ipositum pustulas ignium mõ faciat & pro caustico in usu sit.

ALterũ genus tytimalli myrticem uocant alii caridoti foliis myrti acutis & pũgentibus sed mollioribus Et ipsum in asperis nascens. Colliguntur come eius hordeo turgescẽte siccatę in umbra diebus .viiii. in sole inarescunt. Fructus nõ pariter maturescit: sed pars anno sequente & nux uocatur Inde cognomen gręci dedere. Demetitur cum messuum maturitate lauatumq; Deinde siccatur & datur cũ papaueris nigri duabus partibus ita ut sit totum acetabuli modo. Minus hic uomitionibus q̃ superior: aliqui sic & folium eius dedere nucem uero ipsam in mulso: aut passo: uel cum sesima. Trahit bilem & pituitam per aluum. Oris ulcera sanat ad nomas oris. Folium cum melle estur.

TErtium genus thytimalli. Paralium uocat̃ sine thytimallis folio rotundo caule Palmũ alto ramis rubentibus semine albo quod colligitur incipiente uua & siccatum teritur: fumiturq; acetabuli mensura ad purgationes.

QVartum genus helyoscopion appellant foliis portulacę ramulis stantibus a radice .iiii. aut .v. rubentibus semipedali altitudine succi plenis hoc circa oppida nascit̃ semine albo columbis gratissimo quod colligitur incipiente Vua. Nomẽ accepit: quoniã capita cum sole circũagit. Trahit bilẽ p ĩferna in oxymelle dimidio acetabulo Cęteri usus q carachię.

QVintum capparitiam uocant propter foliorũ similitudinẽ Caule gemino aut triplici nascentem in Campestribus. Eadem uis quę helyoscopio aut carachiae.

SExtum platiphylon uocant appellant alii coribiten alii amygdaliten a similitudine: nec ullius latiora sunt folia pisces necat. Aluum soluit radice uel foliis uel succo mulso: aut aqua mulsa dragmis .iiii. detrahit priuatim aquas.

SEptimũ dendroiden cognominauit alii cubion alii leptophylon in petris nascens gummosissimũ ex omnibus maxime cauliculis rubẽtibus & semine copiosissimum. Eiusdem effectus cuius carachia.

CApioſiſca ſiue raphanaſagria iuncos duos ſiue tres ſpargit ĩ terra rubẽtes foliis rutę radice cępe: ſed amplior quare quidam ſilueſtre raphanum uocant. Intus hab& mammam candidã: extra cortices nigros. Naſcitur in mõtuoſis & aſperis aliquando & herboſis. Effodit᷑ uere tuſa in fictili mergitur deiectoq; quod ſupnatat. Reliquus ſuccus purgat utraſq; parte ſex q obolo in aqua mulſa. Sic & hydropicis dat᷑ acetabuli mẽſura inſpargit᷑ & aridę radicis farina potioni. Aiunt ſuperiorẽ partem eius uomitionẽ & biles extrahere ĩferiorem per aluũ. Aqua tormina diſcutit quodcunq; betoĩca & panaces poteſt quã a cruditate peucedani uſus inflationes & ructus gignit. Acori radix daucum uel ſi lactucae modo ſumatur.

LAdanum cyprium potũ Interraneoꝝ uitiis occurrit Item gentianę farina ex aq̃ tepida fabę magnitudine. Plantago mane ſumpta lingullis duabus & tertia papaueris in uini nõ ueteris cyatis .iiii. Datur in ſomnum euntibus addito nitro ſeu polẽta ſimul Si poſt cibum detur collo ĩfunditur emina ſucci uel in in febri. Agaricũ potũ obolis tribus uini ueteris cyato uno lieni medetur e panace omnium geneꝝ radix in mulſo: ſed teucria: pręcipue pota arida & decocta quãtum manus capiat in aceti emis tribus ad eminam illinit᷑ eadem ex aceto: aut ſi tollerari non poſſit ex fico uel aqua. Pollemonia bibit᷑ ex uino. Betonica dragma in oximellis cyatis tribus. Ariſtolochia contra ſerpẽtes. Argemonia tribus diebus in cibo ſumpta lienem conſumere dicit᷑. Agaricum in aceto mulſo obolis duobus Ad lienẽ nymphęę heraclię radix in uino pota & ipſa conſumit. Cyſſanthemus dragma bis in die ſumpta in uini albi cyatis .ii. per dies .xl. lienem dicit᷑ paulatim emittere per urinam Prodeſt & iſopum cum fico decoctum lonchitidis radix decocta priuſq̃ ſemen emittit. Peucedani quoq; radix & lieni & renibus lien acori potu conſumitur praecordiis & ilibus utiliſſimae radices climeni ſemẽ ſumptũ diebus .xxx. pondere unius denarii ĩ uiõ albo. Betonicę farina ex melle & aceto ſillico pota. Radix lonchitidis in aqua teucrium illinit᷑. Itẽ ſcordiũ cum cera Agaricum tamẽ cum farina fęni gręci ueſſicę malis. Contraq; calculos grauiſſimis cruciatibus ut diximus auxilio. Polemonia ex uino pota. Item agaricum. Plantago radice uel foliis potis ex paſſo & betonica ut in Iocinere diximus. Itẽ raiti pota atq; illinita. Eadem ad ſtrangurias efficaciſſima. Ad calculos quidẽ betonicam & uerbenam & millefoliũ ęquis portionibus ex aqua pro ſingulari remedio bibere ſuadent. Stanguriaſ diſcuti dictamũ certum eſt. Itẽ quiq; folium decoctum ad tertias in uino hoc & in ſero cęliacis dari atq; illini utiliſſimũ eſt. Simphiti quoq; radix ſuperior urinam ciet ĩfantibus Ictericis datur ex aqua & linit᷑ ueſſice uitiis. Peucedani ſuccus ĩfantibus ramici & umblicis eminẽtibus Itẽ pſylion illinit᷑ Vrinã ci&. Anacalides acoriq; radix decocta uel ipã trita potaq; etiã ueſſicę uitia ſanat & calculos herba & radix cotiledonis. Itẽq; genitalium inflamationẽ pari pondere & caulis & ſemĩs & murre Ebulum teneꝝ cum foliis tritum ex uino potũ calculos pellit. Impoſitum teſtes ſanat frigeton quoq; cum farina turis & uino dulci teſtium ĩflãmationes ſanat Simphiti radix illita inter ocellas cohib& aufert & genitaliũ nomas hippociſtis alba Artemiſia quoq; datur contra calculos ex uino dulci & ad ſtranguriã dolores ueſſicę ſedat ex uino radix nymphęę heracliae eadem uis.

CRetamon ab hyppocrate admodũ laudata. Eſt autẽ inter eas quę eduntur ſilueſtrium herbaꝝ hanc certe apud Callimacũ apponit ruſtica illa hecale ſpicę ſunt elatę ortenſię caulis unus palmum unum altus. Semẽ feruens odoratum ceu baloditis rotundum ſiccatum rũpitur hab& intus nucleũ candidũ quem aliqui cacri uocant folio pingui albicante ueluti oliuę craſſiore & ſalſo guſtu. Radices digiti craſſitudine .iii. aut. iiii. Naſcitur in maritimis petroſis eſtur crudum coctũ ue cum olere odorati

saporis & Iucundi· Seruatur etiam in muria praecipueq; usus ad stranguriā folio uel caule uel radice ex uino. Colorem quoq; corporis gratiorē facit. Verum largior īflationes aluum soluit. Decocto urinam & a renibus humorē trahit: sic & alemeç siccç farina uino pota stranguriam tollit efficatius addito dauco. Lieni quoq; utilis aduersus serpentes bibit̄. Iumentis quoque in pituita aut stranguria ordeo īpsa succurrit

CAntilion est lenti simillima quae in uino pota uessicas uitiis liberat sanguinē sistit Alteram est cātillis camepullo similis flore purpureo odore graui radice ītubi uel magis medet̄ cçpea similis portilacç nigriore radice: sed ūtilis nascēs ī littoribus harenosis gustu amara in uino cum sparagi radice Vessicç plurimū prodest.

EAdem prçstat hypericon: quam alii camephitin: alii corison appellāt oleraceo frutice tenui cubitali rubente folio rutç odore acri semine siliquç nigro maturescente cum hordeo. Natura seminis spissandi aluum sistit Vrinam ciet ad calculos uessicç cum uino bibitur. Est aliud hypericon quod aliqui caros appellant folio camarisci & sub ea nascitur: sed pinguioribus foliis & minus rubētibus odoratum palmo altius suaue leniter aculeatū uis semini excalefactoria & ideo īflationem facit: sed stoācho nō inutile prçcipuum ad stranguriā si exulcerata non sit uessica medetur & pleureticis ex uino potum. Vessicae autem calitrix trita similis Cumino data ex uino albo Vessice autem uerbenaca quoq; foliis decocta ad tertias uel radix eius e mulso calido calculos eiicit. Item perprçssa quç aretino & Illyrico nascitur in aqua decocta e tribus eminis ad unum pota. Trifolium ex uino sumptum & crissantemum primū Anthenium quoq; calculos eiicit paruis a radice foliis quinis caulibus longis duobus flore roseo Radices tritç per se seu lauer crudum.

SIlanx nascitur glareosis & perennibus riuis cubitalis apii similitudine coquitur ut olus acidum magna utilitate uessice quod si scabiē sentiat panacis radice sanatur Aliter ūtilis uessicç calculos pellit. Malum erraticum radicis libra in congio decocta ad dimidias īde eminç sumūtur per triduum Reliquū ex uino cum zio & urtica marina & daucū & plantaginis semē ex uino. Et herba fuluiana quç & hçc nomē Inuētoris hab& nota tractantibus urinas ciet. Scordium testiū tumores sedat· Hioscyamum genitalibus medetur peucedani succus ex melle semē stranguriç. Agaricū obolis tribus ī uini ueteris cyato uno. Trifolii radix dragmis duabus in uino Dauci una dragma uel semini. Iscyatici semine & foliis eritrodani tritis sanātur. Panace poto & īfricato polemonia aristolochiç decocto folii agarico qdē & neruis q platus appellatur & humeroꝝ dolor sanatur obolis tribus in uini ueteris cyato uno poto. Quinq; folium scyaticis bibitur & īponitur Itē scamonea decocta cum hordei farina. Semen hypperici utriusq; bibit̄ ex uino Sedis uitia & attritus celerrime sanat plantago. Cōdilomata quīq; folium sedem conuersam. Cyclaminis radix ex aceto Anagalidum cerulea procidentia sedis retro agit e diuerso rubēs proritat cotiledon Cōdiolomata & emoroidas mire curat. Testium tumores acori radix decocta in uino tritaq; & illita ī tertrigines negat fieri Cato abscynthium pōticū secū habentibus.

ALii adiiciunt & pulegium quod ieiunus quis legerit si post se allig& inguinis dolores prohibet aut sedat cçptos. Inguinalis quam quidā argemonion uocāt passim in uepribus nascens ut prosit inguinibus. In manu tantum habenda est panos sanat panaces cum melle. Plantago cum sale. Quīq; folium persolle radix: aut in strumis Itē damasonium uerbascum cū sua radice tusum uino aspersum folioq; inuolutū: & ita in Cinere calefactū īponatur. Experti affirmauere plurimū referre si uirgo īpoāt nuda ieiuna ieiuno & manu supina tāgens dicat negat apollopeston posse crescere q

nuda uirgo restinguat. Atq; ita retrorsa manu ter dicat totiésq; dispuant ãbo. Medet̃ & radix mandragorę ex aqua. Radicis scamoneae decoctũ cum melle Syderitis cum adipe ueteri contusa. Marrubium cum axungia uetere: uel chrisippios cum ficis pí-guibus. Et hoc ab inuentore hab& nomen.

VEnerem in totum adimit ut diximus nymphea heraclea. Eadem semper pota ĩ .xl. dies insomnia quoq; ueneris a Ieiuno pota & in cibo sumpta. Illita quoq; radix genitalibus ĩhib& nõ solum uenerẽ: sed affluẽtiam geniturę. Ob id corpus alere uo-cemq; dicitur. Appetentiam ueneris facit radix ex hyphio superior data potu in uiõ Item quã Creminon agrion appellant ormeõs agrios cum polẽta contritus.

SEd inter pauca mirabilis est orchis herba siue serapis foliis porri caule palmeo flore purpureo gemina radice testiculis simili ita ut maior siue ut aliqui dicunt. te-nuior ex aqua pota excitet libidinẽ miõr siue mollior e lacte caprino ĩbibeat. Quidã folio syllę esse dicunt leuiore ac minore Caule spinoso eiusq; radice sanãt oris ulcera thoracis pituitas aluũ sistũt ex uino pote.

COncicatricẽ uim hab& satyrion duo eius genera una longioribus foliis q̃ olea caule .iiii. digitoꝝ flore purpureo radice gemina ad formã testiũ homĩs alterius annis intumescente ac residente Altera satyrion. Orchis cognominatur & foeminam esse creditam distinguitur ĩternodiis & ramosiore frutice: radice fascinis nascitur fere iuxta mare hęc tumores & uitia partiũ eaꝝ erumpentia cum polenta illita sedat uel p se trita. Superioris radix in lacte ouino data neruos ĩtendit Eadem ex aqua remittit. Graeci satyrion foliis lilii rubri minoribus & tribus non amplius e terra exeuntibus tradunt caule leui cubitali nudo radice gemina: cuius inferior pars & maior mares gignit supior ac miõr fęminas.

ESt & aliud genus satyrion. Eritbrecon appellãt semine uiticis maiore leui dure radicis cortice ruffo intus albũ includitur sapore subdulce. Fertur in mõtuosis ĩueniri. Venerẽ etiam si omnino manu teneatur radix stimulari adeo si bibat̃ ĩ uiõ austero. Arietibus quoq; & hircis segnioribus in potu dari & a sarmata. Equis ob as-siduum laborem pigrioribus ĩ coitu: quod uitium prosedamum uocant. Restringit uim eius aqua mulsa aut lactuca sumpta ĩ totum quidẽ gręci cum concitationẽ hanc uolunt significari satyrion appellant & sic cratecon cognominãtes & teligonõ: quaꝝ semẽ testium simile est. Tytimalli quoq; ramoꝝ medullam habentes ad uenerẽ pro-niores fieri dicuntur. Prodigiosa sunt quę circa hoc tradit. Theophrastus auctor est Alioquĩ grauis septuagessimo coitu durare libidinẽ cõtactu herbę cuiusdã: cuius no-mẽ spetiẽq; nõ posuit Scyderitis adalligata uarices diluit & sine dolore pręstat.

POdagrę morbus rarior solebat etiam nõ modo patrũ auorũq; memoria. Verũ etiam nostra peregrinus & ipse. Nam si Italię fuiss& antiquitus latinum nomẽ iue-niss&. Insanabilis non est credendus quippe quoniã & in multis sponte desinit & in pluribus curatur. Medẽtur radices panacis cum uua passa. Succus hioscyami cũ fariã uel semẽ scordion ex aceto hyberis uti dictum est. Verbenaca cum axungia trita. Cy-claminis radix cuius decoctũ in pernionibus podagras refrigerat. Radix ex hyphio semẽ e psillio Cicuta cum litargiro axungia. Aizoum in primo impetu podagrę ru-bentis: hoc est calidae. Vtrolibet uero conuenit Erigeron cum axungia plantaginis folia trita sale modico addito Agrimonia tusa ex melle medetur & uerbenaca illita: aut si pedes macerentur in aqua: in qua decocta sit.

ESt & lapazo similis agalidi nisi ess& ramosior ac pluribus foliis grauis odoris quę talis ẽ mollugo uocat̃ similis & asperioribus foliis asperugo superioris & succus

prçssi í uino duobus cyatis quottidie sumitur praecipue uero liberat cũ alopoecbos talasion.i.succus marinus lactucç similis: qui conciliis substernit̃ non podagrç mõ: sed omĩbus articuloꝝ morbis impositus priusq̃ exarefiat. Tria autẽ eius genera latũ & alterũ longius quadã tenus rubẽs. Tertium crispis foliis quo in Creta uestes tinguntur omnia eiusdẽ usus. Nicander eam & aduersus serpentes in uino dedit. Salutare est & semẽ eius herbç quam psillion appellauimus madefactũ aqua admixtis í Eminam seminis resinç colophonię coclearibus duobus turis uno laudãtur & mãdragorae folia cum polenta tusa.

TAlis uero tumẽtibus limus aquaticus cũ oleo subactus mire prodest articulis Succus ex centauria minore Idem neruis utilissimus. Itẽ centauriũ betonica neruis discurrentibus per scapulas humeris spinç lumbis pota ut iocinere. Articulis quinq; folium ĩpositum folia cum polenta uel radix recens tusa cum Cacumere siluestri uel decocta in aqua digitoꝝ in pedibus rimis polypodii radix articulis succus biosryami cum axungia Amonion succus decocto. Item centuculus decocta uel muscus recens ex aqua obligatus donec inarescat. Item lappae boarię radix e uino pota cyclaminos decocta in aqua perniunculos curat omnia q; alia frigoris uitia & cotiledon cũ axũgia Folia ex batrachio epythimi succus clauos pedũ extrabit ladanũ cũ castoreo uerbeaca ex uino.

NVnc peractis malis quç mẽbratim sentiuntur dicemus de bis que totis corporibus grassantur. Remedia autem bçc Cõmunia. Inuenio ante omnes potam decatbeum de qua diximus. Dein panacis omnium geneꝝ radices peculiariter longĩquis morbis & semẽ interraneoꝝ uitiis. Ad omnes uero dolores corporis succum e scordio. Item betonicae: quae pota colorem plumbeum corporis priuatim emẽdat & gratiorem reducit.

GEranion: aliqui myrim aut myrtĩdon appellant. Similis est Cicutç foliis minutioribus & caule breuior rotunda saporis & odoris iucundi. Nostri sic eam tradũt. Grçci foliis paulo candidioribus q̃ maluç tenuiotibus pilosis ramosa & interuallis binum palmoꝝ & in biis folia inter quç in cacuminibus capitula sunt gruum Alteꝝ genus foliis anemones diuisuris lõgioribus radice mali modo rotunda dulci reficientibus se. Ab imbecillitate utilissima & fere talis uera est. Bibitur contra ptysĩ dragma in cyatis uini tribus bis in die. Itẽ contra ĩflationes & cruda idẽ prçstat. Succus radicis auribus medetur. Epistotonis semẽ dragmis.iiii.cum pipere & myrrba potum ptysim sanat Et plãtaginis succus si bibat̃ & ipsa decocta in cibo cum sale & oleo a somno matutino refrigerat. Eadẽ datur his quos atrophos uocant ĩterpositis diebus Betonica ptysis eligmate cum melle fabae magnitudine Agaricum potum duobus obolis in passo uel dauco cum centaurio maiore in uino pbagadenis quod nomen sinemon esuriẽtium est & alia ulceꝝ tytimalli medẽtur cum sesamis sumpti Inter mala uniuersi corporis uigiliae sunt plerisq; baꝝ remedio monstratur panaces clymenos aristolochia & odore & perũcto capite Aizoum siue sedum si ĩuolutum panno nigro ignorantis puluino subiiciatur.

HEtbonetera siue bonear bilaritatẽ afferunt in uino amygdaliceo folio flore roseo fruticosa longa radice: & cum siccata est uinum olẽte bçc in potu data feras quoq; mitigat cruditates quç nauseam faciũt digerit. Betonica eadẽ pota a Cçna cõcoctionẽ facit in oxymellitis çyatis tribus dragmç pondere & crapulam discutit Itẽ agaricum post cibos in aqua calida potum paralisi uetonica sanare dicitur. Itẽ hyberis ut dictũ ẽ eadem & torpentibus mẽbris prodest. Item argemonia ut dictũ est queq; omnia siccari periclitẽt̃ discutiẽdo.

COmitiales sanantur panacis: quam heracleõ diximus radice pota cum coagulo

uituli marini ita ut ſint panacis tres partes plantago pota. Vetonica in oxymellitis dragma: uel agarici obolis tribus folia. Quíq; folii ex aqua ſanat & arcezoſtis ſedano pota. Sanat & bacharis radix arida in puluerem contrita cyatis tribus cum Coriádro in aqua calida & centriculis trita in aceto: aut melle: aut in aqua calida. Verbenaca ex uino pota Iſopi baccę ternę cõtritę & in aqua potę diebus .xii. peucedanũ cũ coagulo uituli marini ęquis portionibus potum Quíq; folii cõtrita folia ex uino pota diebus .xxx. i. uetonicę farinę pondo denarioꝝ .xiii. cũ aceti ſcyllitici cyato mellis attici uncia Scamonium obolis dnobus cũ Caſtorei dragmis .iiii.

FEbres frigidas leuiores facit agaricum potũ in calida aqua tertianis ſcyderitis cum oleo. Item ladanũ quod in ſegetibus naſcit̃ contuſum. Plantago ex aqua mulſa duabus horis ãte acceſſionem pota binis dragmis uel ſuccus radicis madefactae uel tuſę: uel ipſa radix trita in aqua ferro calefacta. Quidã ternas radices in tribus cyatis aquę dedere. Eadẽq; in quartanis quaterna fecerunt. Bugloſſo inareſcente ſi quis me/ dullam e caule eximat: dicatq; ad quẽ liberãdum febri cui id fiat & allig& ei .vii. folia ante acceſſionem aiunt a febre liberari. Item betonicę dragmam in aquę mulſę cyatis tribus uel agaricum maxime in his febribus quae cum horrore ueniũt. Quinq; folii folia quidã terna tertianis dedere quaterna quartanis plura cęteris aliis omnibus tres obolos cum pipere ex aqua mulſa. Verbenaca quidem & iumentoꝝ febribus ĩ uino medetur: ſed in tertianis a tertio geniculo inciſa quaternis a quarto. Bibitur & ſemen hyperici utriuſq; & in quaternis horroribus betonicęq; farina quae omnes horrores coerc&. Item panaces adeo excalefactoria natura ut per niuẽ ituris bibere id pũgiq; eo praecipiant. Et ariſtolochia perfrictionibus reſiſtit: freneticos ſoranus ſanat qui contingit peucedano ex aceto capiti ĩfuſo angalidi ſucco e diuerſo letargicos excitari labor eſt hoc pręſtat euphorbium ut ex aceto naribus tractis peucedani ſuccus. Cõtra inſanias uetonica bibitur Carbũculos rumpit panaces ſanat betonicę farina ex aq̃ ut braſſica cum ture fręquẽti potu calide uel e carbone in conſpectu reſtincto fauilla di/ gito ſublata & illita uel plantago tuſa Tytimallus caratices hydropicos ſanat panacis plantago in cibo cum prius panem ſiccum comederint ſine potu Betonica dragmis duabus in duobus cyatis uini: aut mulſi uel agaricum nel ſemen lonchitidis duabus lingulis ex aqua potũ pſillion e uino Angalidis ſuccus Cotiledonis radix ex mulſo. Ebuli recentis radix excuſſa tantum nec colluta quantum duo digiti comprębendant ex uini ueteris calidi emina. Trifolii radix duabus dragmis in uino Tytimallũ plati/ phylon cognomine ſemẽ hyperici quod charos appellatur. Athe quam ebulum eſſe putant quidam radice contrita in uini cyatis tribus ſi febris abſit: uel ſemine ex uino nigro. Item uerbenaca faſciculo manus plenę decocta in aqua ad dimidias praecipue tamen chameleacte ſuccus aptiſſimus credit̃. Eruptiones pituitasq; emẽdat plãtago Cyclamini radix cum melle. Ebuli folia cõtrita ueteri uino impoſita etiam boã ſanat .i. rubentes papulas pruriginem ſuccus ſtrychin illitus. Igni ſacro medetur aizoum folia trita Cicutę. Mandragorę radix ſiccatur in aſſes tres ut Cucumis primoq; ſuper muſtum ſuſpendit̃ mox ĩfumũ. Dein tundit̃ in uino aut aceto. Prodeſt & in uino myrteo fouere mẽte ſextans uini ſulphuris uncia ex aceto ſimul trita fuligo ex aceto Ignis ſacri plura ſunt genera Inter quę medium hominem ambiens qui zoſter uo/ cat̃ & enecat̃ ſi cinxit medetur plãtago cõcreta cymolia & periſteros p ſe radix pſolate.

ALiis quę ſerpunt cotiledonis radix cum mulſo aizoum ſuccus clinozoſti ex ace to. Radix pollypodii illita luxatis medent̃: doloremq; & tumores tollũt Semẽ pſilli folia plantaginis tuſa ſale modice addito uerbaſci ſemẽ ex uino decoctũ contritũ cicu ta cum axungia folia ephemeri tuberibus & tumoribus illiniunt̃ quę etiã tũ diſcuti poſſunt Morbum regium in oculis pręcipue mirari eſt tenuitatẽ illã denſitatemque

tunicularum felle subeunte hippocrates a septimo die in febre mortiferum signū eē docuit. Nos scimus uixisse aliquos etiam ab hac desperatione. Fit uero & circa febres Impugnanť q3 centaurio maiore ut diximus poto Vetonica agarici obolis tribus ex uini ueteris cyato. Itē uerbenacae folio obolis tribus ex uini calidi emina quatriduo. Sed celerrime qnq3 folii medeť succus tribus cyatis potus cū sale & melle. Cyclamini radix dragmis tribus bibitur in loco calido & a perfrictionibus tuto. Sudores enim felleos mou&. Folia tussillaginis ex aqua. Semē linozostis utriusq3 insparsum poti-oni uel cum absCyntbio: aut Cicere decoctum Isopi baccę cū aqua potę hychen herba si cum sumitur cętero olere abstineať Polytrix in uino data stiucbion in mulso.

P Assim & in quacunq3 parte maxima incommoda nascuntur: qui furunculi uo-cantur mortiferū aliquando malum confectis corporibus. Remedio sunt pigrocomi folia trita cum polenta si nōdum caput fecerint. Discutiunt & folia ephedri illita. Fi-stulę quoq3 in omni parte serpunt medicoꝝ uitio male sectis corporibus auxilio est Centaurium minus colliriis cum melle decocto additis plantaginis succus infusus. Quīq3 folium cum sale & melle ladanum cum castoreo Cotiledon cum medulla cer-uina calefacta īposita. Verbasci radicis medulla collirii tenuitatem in fistulam additť uel aristolochię radix uel succus tytimalli collectiones īflamatioēsq3 sanāt Argemo-nię folia illita. Duritias & collectiones omnes uerbenaca uel quīq3 folium decoctum q3 in aceto uerbasci folia uel radix. Isopum e uino īpositum acori radix decocta eius herbae fouentibus aizoum. Itemq3 contusa sit duritiasq3 & sinus corporis illecebras omnia infixa corpori extrahunt. Folia tussilaginis daucum semen leontopodi tritū in aqua cum polenta suppurationibus īponuntur. Pignocomi folia trita cū polenta uel semen. Item orchis uitia quę sunt in ossibus satyrion radice imposita efficacissīē sanari dicunť. Nomae & collectiones omnes succo maris priusq̄ inarescat & aliginę radix collectiones discutit ambusta sanantur plantagine arctio ita ut Cicatrix fallat. Folia eius in aqua decocta contrita illiniunť radices cyclamini cum aizo herba ipsa hypperici: quod corissum appellauimus. Neruis & articulis conuenit plantago trita cum sale Argemoīa tusa ex melle peucedani succus perunguntť spasmatici Tetanici neruorum duritiae ęgylopis succo. Doloribus frigeron ex aceto illiniť Aepythimo spasticis & epistotonicis perungi semine hyperici: quod charos uocatur. Ideq3 bibere prodest. Phrimon dicitur etiam abscisos auare neruos si confesti imponatur trita uel mansa. Spasticis tremulis epistotonicis alginaę radix bibitur ex aqua mulsa. Sic & rigores excalefacit. Sanguinis profluuium sistit herbae pęonię semen rubꝝ. Eadem & in radice uis Climenus uero si ore sanguis reiiciatur: siue naribus siue aliis fluat: siue fęminaꝝ utero Item lisimachia pota uel illita uel naribus indita. Itē plantaginis semen Quīq3 folium potum & illitum Cicutę semē in nares si inde fluat tritum ex aqua inditum aizum Astraguli radix sistit & scemon & achillea.

E Quisetum hippuris a gręcis dicta & in pratis nascēs uituperata nobis. Est autē puluis terrę equinę fecę similis lienes cursoꝝ extiguit decocta fictili nouo ad tertias quantum uas capiat & per triduū a ieiunis pota unctis esculentis & ante diem unū interdicitur. Gręcoꝝ circa hanc uaria opinio alii pinus foliis similē nigricantē eodem nomine appellāt Vim eius admirabilem tradētes: quod etiam sanguinis profluuia uel tacto tantum ex homine sistit: alii hippurim: alii ęphedron: alii anabasin uocant: traduntq3 iuxta arbores nasci & scandentem eas dependere comis iunceis multis ni-gris & ex equorū cauda geniculatis ramis Folia habere pauca tenuia exigua. Semen rotundum simile coriandro radice lignosa nascitur in ambustis maxime. Vis eius spissare corpora. Succus sanguinem e naribus fluentem inclusus sistit. Item aluum medetur dissintericis in uino dulci potus cyatis tribus urinā cit tussim ortopnomiā

ſanat. Item rupta & quę ſerpunt inteſtiniſ & ueſſicę folia bibunť. Enterocelicemos cohib&. Faciũt & aliam hippurim breuioribus & mollioribus Comiſ cãdidioribus q; perq̃ utilem ſcyaticis & uulneribus ex aceto ĩpoſitã ꝓpter ſanguinẽ ſiſtendum Et nymphea trita plagis imponiť.

PEucedanum cum ſemiẽ Cupręſſi bibitur ſi ſanguis per os redditus eſt fluit ue ab ĩferis Scyderitis tãtã uĩ hab& ut q̃uis recenti gladiatoris uulneri illigata ſan guinem cludat: quod facit & ferulę Cinis uel carbo. Fungus uero efficatius qui ſecũ dum radicẽ eius naſciť per nares autem fluẽti & Cicutę ſemẽ tritũ ex aqua ĩditumq; efficax habeť.

ITem ſtephanomeli ex aqua uetonicae farina lacte caprino pota ſiſtit ex ubere fluẽtem plantagoq; contuſa. Eiuſdem ſuccus uomẽtibus ſanguinem datur. ad erraticum autem radix herbę perſolatae cum axungia uetere illita. Probatur a ruptis conuulſiſq; ex alto deiectis Centaurium maius gentianae radix trita uel decocta: uel ſuccus uetonicę & hęc amplius a uocis aut lateris contẽtionibus panace ſcordion Ari ſtolochia pota. Itẽ agaricum cõtuſis & euerſis potum duobus obolis in mulſi cyatis tribus: aut ſi febris ſit ĩ aqua mulſa uerbaſcum cuius flos ſimilis auro eſt acori radix aizum omẽ ſed maioris ſuccus efficacissiẽ. Itẽ ſymphiti radices uel decoctũ glaucus cruda.

ERiſitale eſt flore luteo foliis achanti Bibitur e uino. Item cameropis & in ſor bitione hyrie uel plantago omnibus modis. Item pthyriaſi quo ſcylla dictator conſumptus eſt. Naſcunť quoq; in ſanguine ipõ hominis animalia & eſura corporis reſiſtiť uuę taminię ſucco aut ueratri cum oleo punctis corporibus. Taminia quidẽ ĩ aceto decocta etiam ueſtes eo tedio liberat.

VLcera multoꝝ ſunt geneꝝ ac multis modis curantur. Panacis omnium generũ radix e calido uino illinitur manantibus ſicca priuatim quam chironiã diximus cum melle trita tubera aperit ulceribus quae ſerpunt deploratis auxilio eſt cum eris flore uino temperata omĩbus modis uel flore uel ſemine uel radice. Eadem cum polenta uetuſtis uulneribus prodeſt heraclion quoq; ſydereon apollinaris pſyllium traganto ſcordotis cum melle purgat. Farina eius carnes excreſcentes per ſe inſparſa conſu mit. Polemonia ulcera que cachoetę uocantur ſanat. Centaurium maius inſparſum uel illitum. Itẽ minoris coma decocta uel trita uetera quoq; purgat ulcera & perſanat foliculi chimeni recentibus plagis ĩponuntur. Illinitur autẽ gentiana ulceribus quae ſerpunt radice tuſa uel decocta ĩ aqua ad mellis craſſitudinem uel ſucco uulneribus ex ea factum lichium liſimachia recentibus plagis medetur. Plantago omniũ geneꝝ ulceribus peculiariter foeminaꝝ infantium igni molita melior & cum Ceroto craſſa ulcerum labra purgat nomas ſiſtit. Tritam ſuis foliiſ integere oport&. Suppuratiões collectiones ſine ulcerũ chelidonia quoq; ſiccantur ulcera adeo etiam ut proſpodio utantur. Eadẽ iam deſperatis cum axungia ĩponitur. Dictamum pota ſagittas pellit & alia taela extrahit illita Bibitur ex aqua cyato folioꝝ obolo proxime pſeudo dicta mum Vtraq; etiam ſuppurationes diſcutit ariſtolochia quoq; putria ulcera ex ere ſo lida expurgat cum melle uermesq; extrahit. Itẽ clauos in ulcera natos & ĩfixa corpori omnia praecipue ſagittas & oſſa fracta cũ reſina. Caua uero ulcera explet per ſe cum iride recẽtia uulnera ex aceto uetere ulcera uerbenaca quiq; folium cum ſale & melle Radices perſolatę uulneribus ferro illitis recentibus ĩponuntur folia ueteribus cum axungia utrunq; & ſuo folio operitur. Damaſoniũ autem in ſtruma folia uerbaſci ex aceto aut uino Periſtereos ad omnia genera uel calloſoꝝ putreſentium ulcerum facit manantia nympheae heracliae radix ſanat. Itẽ cyclamini radix uel per ſe uel ex aceto uel cum melle. Eadem & contra ſteatomata efficax: ſic & ad ulcera manantia iſopum Itẽ peucedanũ & ad recentia uulnera tanta uis eſt ut ſquamã oſſibus extrahat pręſtát

hoc & anagalides cohibentq; quas uocāt nomas & reumatismos. Vtiles & recētibus plagis sed pręcipue senum corpori cum ceroto Apostemata & ulcerata trita folia mādragorę recentia. Radix uulnera cum melle & oleo. Cicuta cum siligine mixta mero aizum herpetas quoq; ac nomas ac putrescētia: sicut erigeron uermiosa recētia autem uulnera astragali radix et uetera quoq; ulcera purgat hypocistis utraq; leōtopodi semē tritum in aqua & cū polēta illitum spicula sagittarioꝝ extrahit. Itē pignocomi semē Tytimallus carachites succo cancrenas phagadenas putrescentia uel decocta ramorū cum polenta & oleo. Orchis radices hoc amplius & cacobeta cum melle siccę & recētes per se uulnera onothera efferētia sese ulcera sanat. Schythę uulnera scythica curāt Ad carcinomata argemonia ex melle efficacissiā est ulceribus personatis. Asphodeī radix decocta ut diximus trita cum polenta & illita quibuscūq; apollinaris Astraguli radix in puluerem trita humidis ulceribus prodest. Item callitrix decōta in aqua priuatim uero his quae calciamēto facta sint uerbenaca necnon & lysimachia contrita ac nymphea arida infricata· Pollitrix inueteratis iisdem utilior Polignemon cunilae bubule simile est semine pulegii surculosa multis geniculis corymbo odorata acri & dulci odore. Ferro factis uulneribus cōmanducata īponitur. Quīto die soluitur scymphiton ad cicatricem celerrime perducit. Item scyderitis hęc imponitur ex melle uerbasci semine ac foliis ex uino decoctis ac tritis omnia infixa corpori extrahunt̄. Item mandragorę foliis cum polēta cyclamini radicibus cū melle Trixaginis folia in oleo contrita his maxime adhibentur ulceribus quę serpūt & algia in melle trita uetoīca ad carcinomata & malandrias ueteres addito sale uerrucas tollit Argemonia ex aceto ut batraci radix quę & ungues scabrosos aufert linozostidis utriusq; folia: uel succus illitus tytimalli omnes genera uerrucarū omnium. Item pterigia uaros tollunt cicatrices cum elegantia ad colorem reducit.

LAdanum arthemisiam & lelisphacum alligatas qui hab& uiator negat̄ lassitudinem sentire muliebribus morbis medetur maxime in uniuersum pęoniae herbae semen nigrum ex aqua mulsa. Eadem & in radice uis mēses ciet panacis semē cum abscynthio mēses & sudores scordotis potu & illitu Vetonica dragma in uini cyatis tribus bibitur contra omnia uitia uuluarum: aut quaeq; a partu fiunt menses nimios sistit achillea imposita & decoctum eius īsidētibus mammis īponitur hioscyami semen ex uiuo locis radix in cataplasmate & māmis & celidonia. Secundas morātes uel partus emortuos radices panacis appositę extrahūt. Ipsum panacis semē uuluas purgat: appositumq; cum melle polemonia pota ex uino secundas tollit. Nidore corrigit uuluas Centaurii minoris succus potus: fotuq; mēses ciet. Item maioris radix ī uuluę doloribus iisdē modis prodest. Derasa uero & apposita extrahit partus emortuos plantago apponitur in lana in dolore uuluę. In strāgulatu bibitur: sed pręcipua dictamo uis est. Menses cit partus emortuos uel transuersos eicit. Bibitur ex aqua folioꝝ obolo. Adeo ad hęc efficax ut ne in cubiculū quidē pregnantiū inferatur: nec potu tantum: sed & illitu & suffitu ual& proxime pseudo dictamum: sed mēses ciet cum mero decoctum denarii pondere pluribus tamen locis aristolochia prodest. Nā & menses & secundas ciet & mortuos partus extrahit myrrha & pipere additis pota aut subdita uuluas quoq; procidētes inhib& potu uel suffitu maxiē tenui strāgulatū ab his mensiumq; difficultatem Agaricum tritum obolis tribus in uini ueteris cyato potum emendat peristeros apposita in adipe suillo recenti anthyrimon cum rosaceo & melle. Item apposita nymphęę thessalę radix pota dolori medetur. In uino nigro pota profluuia inhib& e diuerso ciet cyclamini radix pota & apposita & uessicę insidēti decocto medet̄. Secūdas pota pellit cyssanthemos uuluā sanat Exyphii radix superior menses ciet dragma ex aceto pota. peucedanum strangulatus uuluae nidore ustum recreat menses: aluosq; pręcipue psyllū dragma in cyatis tribus aquę. Semēq;

mādragorę potū uuluas purgat mēses ciet succus appoitus & emortuos ꝑtus. Nimia rursus ꝓfluuia sistit. Semē cū uiō & sulphure alui ꝓfluuia sistit. Cōtra ciet & batra-
chiō potu uel cibo ardēs alias ut diximus cruda: sed cocta cōmēdat̀ sale & oleo & Cu-
mino. Daucum & menses & secundas potu facile pellit. Ladanum suffitu corrigit uuluas dolori eaꝝ exulceratisq; īponitur Emortua scamonium pellit potum uel ap-
positum menses ciet hyppericon utrunq; appositum. Ante alia uero ut hyppocrati uidetur erithimus e uino semine uel radice corticis trahit & secūdas succurrit & strā-
gulationibus ex aq̄ pota. Itē radix e gerranio peculiariter secundis inflamationibusq; uuluaꝝ conueniens purgat hippuris pota & apposita uuluas poligonus pota mēses ci& & alcinę radix plantaginis folia pellunt. Item agaricū ex aqua mulsa arthimisia uuluae medetur trita ex oleo irino: aut cum fico aut cum myrrha apposita. Eiusdem radix pota in tantum purgat ut partus enectos extrahat mēses & secundas ciet raōrū decocta insidentibus. Item folia pota dragma ad eadem omnia prosunt: uel imposita uentri una cū farina ordeacea. Acoron quoq; utile est interioribus fęminaꝝ morbis & coniza utraq; & cremnos & cantillides duae uuluis utilissimę torminibus & secū darum more in uino pote. Callitrix fotu locis medetur. Albugines in capite tollit. Capillos inficit oleo trita Geranion in uino albo potum & hypocistis in rubro pro-
fluuium sistunt. Isopum suffocationes laxat. Radix uerbenacę pota ex aqua ad omīa in partu: aut ex partu mala pręstantissima est. Peucedano quidam miscent in uino semen cupręssi contritum. Nam semen psyllide feruefactam in aqua cum ītepuerit epiphoras omnes uteri lenit. Symphiton tritū in uino nigro euocat menses. Partus accellerat scordotis pota dragma suci in aqua mulsa cyatis. iiii. Dictami folia pręclare dant̀ ex aqua. Constat unius oboli pondere: uel si mortui sunt in utero infantes pro-
tinus reddi sine uexatione puerperę. Similiter prodest pseudo dictamū: sed tardius Cyclaminos adalligata. Cyssanthemos pota. Itē uetonicae farina ex aqua mulsa. Ar-
senogon & theligonon herbę sunt habētes uuas floribus oleae similes pallidioribus tamen semen albū papaueris modo. Theligoni potu fęminā concipi narrant. Arse-
nego ab eo semine oleae nec alio distat: huius potu mares generari si credimus: alii utraq; ocymo similia tradunt. Arsenegoni autē semen geminum esse testibus simile. Mammaꝝ uitiis aizum: quod digitillum appellauimus unice medetur. Irigeron ex passo mām̄as uberiores facit. Sonchum in farre coctum. Quae uero mastos uocatur inita pilos mammarum e partu nascentium aufert & tineas in facie: aliaq; cutis uitia emēdat. Gentiana nymphea heraclea illita. Cyclamini radix maculas omnes. Cacalię grana mixta cerae liquidae extendunt cutem in facie rugantq; uitia omnia. Acori ra-
dix emendat capillum. Lysimachia flauum facit denigrat hypericon: quod decoristō uocatur Item ophros herba denticulato oleri similis foliis duobus Nigritiam dat & polemonia in oleo decocta psylotrum. Nos equidem in mulieribus medicamentis tractamus. Verumetiā in uiris in usu est. Efficacissimū autē habetur archezostis. Itē tytimalli succo uel in sole cum oleo illito crebro uel euulsis pilis. Quadrupedum scabiem sanat isopum ex oleo fotū. Anginas peculiariter scyderitis: Verum & reliq̄ herbaꝝ genera reddamus.

26

CRESCIT PROFECTO APVD ME CERTE tractatu ipso admiratio antiquitatis quantoq; maior copia herbarum dicenda restat: tanto magis adorare priscorū ī inueniēdo curam in trahendo benignitatem subit. Nec dubie superata hoc modo poss& uideri etiam reꝝ naturę ipsius munificentia si humani operis ess& inuētio nunc uero eoꝝ fuisse eam appar& aut certe diuinā etiam cū hō Inuenerit eandemq; omnium parentem genuisse hoc & ostendisse nullo uitae miraculo maiore si ueꝝ fateri uolumus Scythicam herbā a meotis paludibus & euphorbiam a monte athlante ultraq; herculis columnas & ipso reꝝ naturae defectu parte alia britannicam ex oceani insulis extra terras positis Itēq; ęthiopidem ab exusto syderibus axe. Ast alias pręterea aliunde ultro citroq; humanę saluti in toto orbe portari Immensa Romanę pacis maiestate. Non homines modo diuersis inter se terris gentibusq; Veꝝ etiam montes & excedentia in nube iuga partusq; eaꝝ & herbas quoq; inuicem ostentant. Aeternū quaeso deoꝝ sit munus istud: adeo Romanos uelut alteram lucem dedisse uisibus uidentur.

SEd antiquoꝝ curam diligentiamq; quis possit satis uenerari: cum const& omnium uenenorū ocissimum esse aconitum & tactis quoq; genitalibus foeminini sexus animalium eodē die inferre mortem. Hoc fuit uenenum: quo iteremptas dormiētes a Calphurnio bestia uxores. M. Cecilius obiecit hinc illa peratrox oratio eius in digito eas mortuas ortum fabulae narrauere e supinis cerberi Canis extrahente ab inferis hercule. Ideoq; apud heracleam ponticam ubi mōstratur eius ad inferos aditus gigni hoc quoq; tamen in usus humanę salutis uertere scorpionū ictibus aduersari experiendo Aconitum datum in uino calido. Ea est natura ut hominem occidat nisi inuenerit quod in homine perimat Cum eo solo colluctatur ueluti parte intus inuenta. Sola haec pugna est cum uenenum in uisceribus reperit mixq; exitialia per se ambo Cum sunt duo uenena in homiē cōmoriuntur ut homo superstit Imo uero etiam feraꝝ remedia antiqui prodiderunt demonstrando quomodo uenenata quoq; ipsa sanarentur. Torpescunt scorpiones aconiti tactu stupentq; pallentes & uinci se confitentur. Auxiliatur eis elleboꝝ album tactu resoluente ceditq; aconitum duobus malis suo & omnium quae si quis illa forte ab homine excogitari potuisse credit ingrate deoꝝ numera intelligit. Tangunt carnes aconito: necantq; gustatu eaꝝ pātheras nisi hoc fier& repleturas illos situs. Ob id quidā pardaliancheS appellauere. At illas statim liberari morte ex crementoꝝ hominis gustu demonstrato: quod certe casu repertum quis dubit&. Et quotiens fiat etiam nūc ut nouum nasci: quoniā feris ratio & usus inter se tradi nō possit.

HIc ergo casus hic est ille qui plurima inueīt in uita. Deus hic hab& nomen per quem intelligitur eadem & parens reꝝ omnium & magistra utraq; Cōiectura pari: siue ista quottidie feras inuenire siue semper scire iudicemus. pudendumq; rursus omnia animalia: quę sunt salutaria ipsis nosce praeter hominem. Sed & maiores oculorū quoq; medicamentis aconitum misceri saluberrime promulgauere Aperta professione malum quidē nullū esse sine aliquo bono. Fas ergo nobis erit qui nulla diximus uenena demonstrare quale sit aconitum uel deprębendi gratia Folia hab& cyclaminus aut Cucumeris non plura. iiii. ab radice leniter hyrsuta. Radicem modicam causam maro similem marino: quare quidā Cammaron appellauere: alii thelipponon ex qua diximus causa. Radix incuruatur paululum scorpionum modo: quare & scorpion alii uocauere. Nec defuere qui myoctonum appellare mallent: quoniam procul & e longinquo odore mures necat. Nascitur in nudis cautibus quas aconas

nominat: & ideo aconitum aliqui dixere nullo iuxta ue puluere quidem nutri-
ente aliqui hanc rationem nominis attulere: alii quoniã uis eadem in morte eſſ&
quae quotibus inferri acie decernenda ſtattimq; admota uelociter ſentiretur.

ETbiopis radix folia hab& flamo ſimilia magna & multa & hyrſuta ab radice
caulem quadrangulum ſcabrũ ſimilem arctio inundis concauum ſemẽ eruo ſimile
candidũ geminum radices numeroſas longas plenas molles glutinoſas guſtu ſiccae
nigreſcuntq; ut Cornua uideri poſſint pręterea in ęthiopia naſcuntur ut in Ida mõte
troadis & in meſſenia colligũt autũno ſiccant in ſole aliquot diebus ne ſitum ſen-
tiant. Medentur uuluis potę in uino albo Scyaticis pleureticis. Faucibus ſcabris de-
cocttae potu dantur. Sed quae ex ęthiopia uenit eximia eſt: atq; illico prodeſt.

ERathon ferulacea eſt cum duorũ palmornm altitudine origano ſimilis flore
bullis aureis huius uſte nidor urinam ciet uuluasq; purgat tanto magis inſidẽtibus
cauſa nominis non hoc: ſed quoniam diutissime non marceſcit

ALoe ſillę ſimilitudinem hab& maior & pinguioribus foliis ex obliquo ſtriata
Caulis eius tener eſt rubens medius non diſſimilis antherico radice una ceu palo in
terram dimiſſa graui odore guſtu amara laudatiſſima ex india affertur: ſed naſcitur &
in aſia non tamen ea utuntur niſi ad uulnera recentibus foliis. Mirifice enĩ conglu-
tinat uel ſucco. Ob id eam in turbinibus calorũ ferunt ut aizum maius. Quidam &
caulem ante maturitatem ſeminis incidunt ſucci gratia. Aliqui & folia: inuenitur &
per ſe lachryma adhęrens: Ergo pauimentandũ ubi ſata ſit cenſent ut lachryma non
abſorbeatur. Fuere qui traderent in Iudea ſuper hyeroſolimam metallicam eius na-
turam: ſed nota magis improba eſt: neq; alia nigrior aut humidior. Erit ergo optima
pinguis ac nitida ruffi coloris friabilis ac iocineris modo coacta facile liqueſcẽs Im-
probanda nigra & dura harenoſa quęq; & guſtu intelligit gummi adulterata & aca-
tia. Natura eius ſpiſſare denſare & leuiter calefacere Vſus ſimultus & principalis al-
uum ſoluere: ſed pene ſola medicamentoꝝ quae id pręſtãt Confirmat etiam ſtoãchũ
adeo ut non infeſt& ulla uis cõtraria Bibitur dragma ad ſtomachi uero diſſolutionẽ
in duobus cyatis aquę tepidae uel frigidę Coclearis menſura bis ter ue in die ex ĩter
uallis ut res exigit purgationis etiam cauſa plurimũ tribus dragmis efficatior ſi pota
ea ſumatur cibus. Capillum fluentẽ cõtinet cum uino auſtero capite cõtra pilũ pũcto
dolorem capitis ſedat tẽporibus & fronti impoſita ex aceto & roſaceo dilutiorq; ĩfuſa
oculorum uitia omnia ſanari ea cõuenit priuatim prurigines & ſcabiẽ genarum. Item
inſignata ac liuida illita cũ melle maxime pontico. Tonſillaſ gingiuas & omnia oris
ulcera ſanguinis excreationes ſi modice ſint dragma pondere ex aq̃ ſi miuus ex aceto
pota Vulnerum quoq; ſanguinem & undecunq; fluentem ſiſtit per ſe uel ex aceto.
Alias etiam eſt uulneribus utilissima ad cicatricem perducens. Eadem inſpargit ex-
ulceratis genitalibus uirorum condilomatis rimisq; ſedis. Alias ex uino ſicca per ſe
ut exigat mitiganda curatio: aut coaercenda: hemoroidum quoq; abundantiam leĩter
ſiſtit. Diſſinterię infunditur & ſi difficilius coquantur cibi. Bibitur a Coena modico
interuallo & in regio morbo tribus obolis ex aqua deuorantur pillulae cum melle
decocto: aut reſina teribintina ad purganda interiora. Digitoꝝ pterigia tollit oculorũ
medicamẽtis lauatur ut quod ſit harenoſiſſimum ſubſidat aut torretur ĩ teſta: pẽnaq;
ſubinde uerſatur ut poſſit ęqualiter torreri.

ALtea folia hab& ſimilia uerbenacę: quę & ariſtereon cognominatur Caules tres
aut quattuor folioꝝ plenos florem roſę radices albas. Cum plurimum ſex cu-
bitales obliquas. Naſcitur inpingui ſolo nec ſicco. Vſus radicis ex uino uel ex aqua
diſſintericis aluo citata ruptis Conuulſisq;.

A Lipbon cauliculus cum molli capite non dissimilis betę acre gustatu ac lētum mordensq; uehementer & accendens. Aluum soluit in aqua mulsa addito sale modico minima potio duaꝝ dragmarum media.iiii. maxima.vi.ea purgatio ē: qbus datur e gallinaceo fere.

A Lsinae quam quidam myosoton appellant. Nascitur in lucis. Vnde etiā alsinę dicta est. Incipit a media hyeme arescit ęstate media Cum prorepit musculorū aures imitatur foliis: sed aliam docebimus esse: quę iustius misoti uocatur. Hęc eadē erat quae alsinę nisi minor minusq; hirsuta ess&. Nascitur in ortis & maxime in parietibus Cum terit̃ odorem Cucumeris reddit. Vsus eius ad collectiones īflamationesq; emendat omnia quae alsinę: sed infirmius epiphoris peculiariter īponitur. Itē uerendis ulceribusq; cum farina hordeacea. Succus eius naribus infunditur.

A Ndrosaces herba est alba amara sine foliis foliculos in cyrrhis habens & ī his semen nascitur in maritimis istriae maxime. Datur hydropicis dragmis duabus tusa aut decocta in aqua uel uino uel aceto. Vehemēter enī uriās ciet Datur & podagris Illinitur quoq; Idem effectus est & seminis.

A Ndrosemon siue ut alii appellauere asciron non absimile est hippico de qua diximus cauliculis maioribus densioribusq; & magis rubentibus. Folia alba rutę figura. Semen papaueris nigri Comę tritę sanguineo succo manāt odores tres ī usus Gignitur in uineis fere medio autumno effodit̃ suspenditurq; Vsus ad purgādum aluum tuse cum semine potaeq; matutina uel a cęna duabus dragmis in aqua mulsa uel uino uel aqua pura totius potionis sextario trahit bilem prodest & scyaticis maxime: sed post rudis cappari radicem semine resinae permixtam deuorare oport& dragmae pondere. Iterumq; quatridui īteruallo eadem facere a purgatione autē ipsa robustiores uinū bibere īfirmiores aquā. Impoitur & podagris & ābustis & uulneribus cohibens sanguinē.

A Mbrosia uagi nominis est & circa alias herbas fluctuans unā hab& certā dēsā ramosam tenuem trium fere palmoꝝ tertia parte radice breuiore foliis rutę Circa unum caulē In ramulis semen est. Vuis dependētibus odore uinosa: qua de causa botris a quibusdā uocatur: ab aliis arthemisia. Coronant̃ illa cappadoces usus eius ad ea quę discutit opus sit.

A Ngonim quidam ononidam malum uocare ramosam similē foeno gręco nisi fruticosior hyrsutiorq; esset odore iucundo post uer spinosa. Aestur & in muria condita. Recens uero margines ulceꝝ erodit. Radix decoquitur in posca dentium dolori. Eadem cum melle pota calculos pellit. Comitialibus dat̃ ī oximelite decocta ad dimidias.

A Nagiros quam aliqui acoton uocāt fruticosa est grauis odore flore oleris Semē in Corniculis nō breuibus gignit simile renibus quod durescit per messes. Folia collectionibus īponuntur difficulterq; parientibus adalligātur ita ut a partu statī auferantur. Quod & si mortuus haereat & secunde mēsesq; morentur. Dragma bibuntur folia in passo Sic & suspiriosis dātur & in uino uetere ad phalāgioꝝ morsus Radix discutiēdis coquēdisq; adhibet̃. Semē Cōmanducatū uomitiones facit.

A Nonymon a nō inueniendo nomem Inuenit Affertur e scythia celebrata hice sio nō paruę auctoritatis medico.

A Tem aristogiton in uulneribus praeclara ex aqua tusa & imposita pota uero mammis pręcordiis ue percussis. Item sanguinē excreantibus putauerunt & bibendam uulneratis. Fabulosa arbitror quae adiiciuntur. Recente ea si uratur in ferrū aut aes ferruginari.

A Parimen aliqui omphacocarpon: alii philantropon ramosam hirsutam quinis senisue in orbem circa ramos foliis per interualla semen rotundũ durum concauum subdulce. Nascitur in frumẽtario agro aut ortis pratis ue asperitate etiam uestiũ teaci efficax contra serpentes semine poto ex uino dragma & contra phalangias sanguinis abundantiam ex uulneribus reprimunt folia imposita succus auribus infunditur.

A Rction aliqui potius arctuꝝ uocant similis est uerbasco foliis nisi quod hirsutiora sunt. Caule lõgo molli semine Cumini. Nascitur in petrosis radice tenera alba dulciq; decoquitur in uino ad dentium dolorem ita ut cõtineatur. Decoctum bibitur propter Isciada & stranguriam ex uino ambustis ĩponitur & pernionibus fouentur. Eadem cũ radice semiẽ trito in uiõ.

A Splenon sunt qui hemionon uocant foliis trientalibus multis radice limosa. Cauernosa sicut filicis cãdida hirsuta nec caulẽ nec florẽ nec semẽ hab&. nascit in petris parietibusq; opacis & humidis. laudatissima ĩ Creta huius folioꝝ ius ĩ aceto decocto per dies. xxx. potu lienem absumi aiunt & illinitur Eadem autẽ sedat & singultus. Fęminis non danda: quoniam sterilitatem facit.

A Sclepias folia hederę hab& ramos longos radices numerosas tenues odoratas floris uirus graue semen secure datur. Nascitur in mõtibus Radices torminibus medentur & contra serpentium ictus non solum potum: sed etiam illitum.

A Ster a quibusdam bubonion appellatur: quoniam inguinum pręsentaneũ remediũ est. Cauliculus foliis oblongis duobus aut tribus in Cacumine capitula stellę modo radiata bibitur & aduersus serpentes sed ad Inguinũ medicinam sinistra maũ decerpi iubent & iuxta cinctus alligari. Prodest & coxendicis dolori adalligata.

A Scyron & ascyroides similia sunt ĩter se & hypperico: sed maiores habet ramos: quod ascyroides uocatur ferulaceos per omnia rubentes capitulis paruis luteis. Semẽ in cauliculis pusillũ nigrũ resinosum. Comae tritae uelut cruentatae. Qua de causa quidã hanc androsemon uocauere. Vsus seminis ad scyaticos potus duabus dragmis in hydromelitis sextario Aluum soluit bilem detrahit illinitur & ambustis.

A Faca admodum tenuia folia habet pusillo altior lẽticula & siliquas maiores fert in quibus terna aut quaterna semina sunt nigriora madidiora & minora lẽticula Nascitur in aruis. Natura ei ad spissandum efficatior q̃ lẽti. Reliquos usus eosdẽ hab& stomachi aluiq; fluctioẽs sistit semẽ decoctũ.

A Lcibion apud auctores non reperio qualis herba ess&: sed radicem eius & folia trita ad serpentis morsum imponi & bibi iubent folia quantum manus capiat trita cũ meri uini cyatis tribus aut radicẽ dragmaꝝ triũ põdere cũ uini eadẽ mẽsura.

A Lectherolopus quae apud nos crista dicitur folia hab& similia gallinaceae cristae plura caulem tenuem & semen nigrum in siliquis utilis tussientibus cocta cum faba fraesa melle addito & caligini oculorum solidum semen iniicitur in oculum: nec turbat: sed inse caliginẽ cõtrahit mutat colorẽ: sed ex nigra albicare ĩcipit & ĩtuẽscit ac per se exit.

A Lum quod nos uocamus. Gręci symphoton petreum simile Cuniculę bubulę foliis paruis ramis tribus aut quattuor radice thymi cacuminibus surculosum odoratum gustu dulce saliuam ciens longa radice rutila. Nascitur in petris ideo petreum cognominatum utilissimum lateribus torminibus pectoribus pulmonibus sanguinem reiicientibus faucibus asperis. Bibitur radix trita & in uino decocta &

aliquando superlinitur. Quin et commanducata sitim sedat pręcipueq; pulmonem refrigerat. Luxatis quoq; imponitur et contusis. Lenit interranea Aluum sistit cocta in Cineres detractisq; foliculis trita cum piperis granis .viiii. et ex aqua pota. Vulneribus sanādis tāta praestantia est ut carnes quoq; dū coquūt cōglutiēt addita. Vnde graeci nomē īposuere.

ASsillus quoq; fractis medetur Alga russa et scorpionum ictibus.

ACtea graui foliorū odore caulibus asperis geniculatis semine nigro ut bederae baccis mollibus: Nascitur opacis & asperis & aquosis. Datr acetabulo pleō īterioribus fęminaꝝ morbis.

AMpelosagria uocatur herba foliis duris Ciner acei coloris: qualē in satis diximus uiticulis longis callosis rubentibus qualiter flos quem Iouis flamam appellamus In uiolis fert semen punici mali acinis. Radix eius decocta in aqua cyatis ternis additis uini Coi cyatis duobus Aluum soluit leniter. Ideo bydropicis datur. Vuluę uitia & cutis in facie mulieꝝ emēdat biscyaticos quoq; uri bac herba. Prodest tusa cū foliis & illita cū succo suo.

ABscynthii genera plura sunt. Sātonicum appellatur e galliae Ciuitate pōticum a ponto ubi pecora pinguescunt illo & ob id sine felle reperiuntur. Neq; aliud praestantius: multoq; Italico amarius: sed medulla pontici dulcis. De usu eius Conuenit berbae facillimae atq; inter paucas utilissimę. Praeterea sacris. p. Ro. celebratę peculiariter siquidem latinarum feriis quadrigae certant in capitolio uictorq; abscynthium bibit. Credo sanitatem in praemio dari bonorifice arbitratis maioribus. Stomacbum corroborat & ob id sapor eius in uina traffertur ut diximus. Bibitur & decoctum aqua ac postea nocte ac diu refrigeratum sub cliuo decoctis sex dragmis foliorum cum ramis suis in cęlestis aquae sextariis tribus. Oport& et saltem addi uetus sine usu est Bibitur & madefacti dilutum. Ita enim appellatur boc genus Diluti ratio ut quisquis fuerit modus aqua rigatur per triduum. Raro in usu est: sicut & succus expressi. Exprimitur autem cum primum semen turgescit madefactum aqua triduo recens aut siccum .vii. diebus Dein coctum in aeneo uase ad tertias .x. eminis in aquae sextariis .xlv. Iterumque percolatum berba lente coquitur ad crassitudinem mellis: qualiter & minore Centaurio queritur succus Sed bic abscynthii inutilis stomacbo capitiq; est cum sit ille decoctus saluberrimus. Nanque astringit stomachū bilemq; detrabit Vrinamq; ciet. Aluum emollit & ī dolore sanat. Ventris animalia pellit malacbiam stomachi et inflamationes discutit Cum sale & nardo gallico aceto exiguo addito fastidia abstergit concoctiones adiuuat cruditates detrabit cum ruta & pipere & sale Antiqui purgationis causa dabant cum marinae aque ueteris sextario seminis sex dragmis cum tribus salis & mellis cyato efficatius purgat duplicato sale. Diligenter autem teri deb& propter difficultatem quidam & in polenta dedere supradictum pondus addito pulegio. Alii pueris folia in fico sicca ut amaritudinē fallerēt. Toracem purgat cum iride sumptum in regio morbo crudum bibitur cum apio: aut adianto Aduersus inflamationes calidum paulatim sorbetur ex aqua Iocineris causas cum gallico nardo lienis cum aceto aut pulte aut fico sumitur. Aduersatur fungus ex aceto Item uisco Cicutae ex uino & muris aranei morsibus draconi marino scorpionibus Oculorum claritati multum confert. Epipboris e passo īpoitr. Sugillatis cum melle Aures ius decocti uapor suffitu sanat aut si manent sanie cum melle tritum Vrinam ac mēses cient tres .iiii. ue ramuli cum gallici nardi radice una cyatis aquae sex. Menses priuatim cum melle sumptū & in uellere appositū Angię subuenit cum melle & nitro Epinictidas ex aqua sanat Vulnera recentia priusq̄ aq̄ tangantur īpositum. Praeterea capitis ulcera peculiariter ilibus imponitur cū cypria cera aut cum fico sanat & pruritus. Non est dandum in febri. Nauseas maris arc& in

nauigatioĩbus potũ Inguinũ tumorem ĩ uentrali habitum Somnos allicit olfatum: aut inscio sub capite positum uestibus insertum tineas arc&. Culices ex aceto perunctis abigit & fumo si uratur Atramentũ librarium ex diluto eius temperatũ litteras a muscis tuetur. Capillũ denigrat absçynthii cinis ũguẽto rosaceo que permixtus.

E St & absçynthium marinum: quod quidã seriphum uocant probatissimum ĩ traposyrim aegypti huius ramum Isiaci pferre sollemnẽ habent angustius priore minusq; amaꝝ stomacho inimicum. Aluum mollit: pellitq; animalia interraneorum Bibitur cum oleo & sale: aut in farina trimestris sorbitioẽ dilutum Coquitur quãtũ manus capiat in aquae sextario ad dimidias.

H Allothen alio nomine porꝝ nigꝝ grçci uocant herbam fruticosam angulosis caulibus nigris hyrsutis foliis uincientibus maioribus q̃ porri & nigrioribus graueolentibus. Vis eius efficax aduersus canis morsus ex sale foliis tritis imposite. Item ad condilomata coctis cinere in folio oleris. Purgat & sordida ulcera cũ melle.

B Otris fruticosa herba est luteis ramulis. Semẽ circa totos nascitur folia Cicorio similia. Inuenitur in torrẽtum ripis medetur ortopnoicis hoc cappadoces Ambrosiã uocant: alii Arthemisiam.

B Rabilla spissandi uĩ hab& Cotonei mali mõ: nec ãplius de ea tradũt auctores.

B Rion marina herba sine medicatione lactucç foliis similis rugosa ueluti contracta sine caule ab ima radice exeuntibus foliis. Nascitur in scopulis maxime testisq; terra comprçhensis prçcipua siccandi ei spissandiq; uis & collectiones ĩflamationesq; omnes inhibendi prçcipueq; podagrae & quicquid refrigerari opus sit.

B Vpleuri semen ad ictus serpentium dari reperio foueri plagas decocta ea herba adiectis foliis mori aut origani.

C Athananchen thessalam herbam qualis sit describi a nobis superuacuũ est cũ sit usus ad amatoria tantum. Illud non ab re est dixisse ad detegendas magicas uanitates electa. Ad hunc usum coniectura quoniã arescẽs cõtraher& se ad spetiẽ unguium milui exanimati eadem ex causa hecinos silebitur a nobis.

C Alsa duoꝝ geneꝝ est una similis haro nascitur in arationibus colligitur ante q̃ inarescat usus eosdem hab& quos sharsa Bibitur quoq; radix huius ad exinaniendas aluos mensesq; mulieꝝ. Item caulis cũ foliis in leguminibus decocti sanãt tenesmõ Alterum genus eius quidam anchusam uocant: alii rinodiam folia lactucç longiora plumosa radice rubra: quae ignes sacros cum folio polente sanat imposita. Iocineris autem uitia in uino albo pota.

C Irceã thrico satiuo similis est flore nigro pusillo paruo semine milii nascentis in quibusdam corniculis radice semipedali triplici ferine aut quadruplici alba odorata gustus calidi. Nascitur in apricis saxis diluitur in uino bibiturq; ad dolorem uuluç & uitia Macerari oport& in sextariis tribus quadrantem radicis tusç nocte & die trahit eadem potio & secundas semine lac minuit in uino aut mulsa aqua potu.

C Ircision cauliculus est tener duum cubitoꝝ triangulo similis foliis spinosis circundatus. Spinç molles sunt folia bouis linguç similia minora subcandida in Cacũmine capitula purpurçaquç Soluuntur in lanugines hanc herbam radicem ue eius adalligatam dolores uaricum sanare tradunt.

C Rategonon spicae tritici simile est multis calamis ex una radice emicantibus:

multorumq; geniculorũ. Nascitur in opacis semine milii uehemẽter asparso gustu. q si bibant ex uino ante coenam tribus obolis in cyatis aquę totidem mulier ac uir ante conceptum.xl.diebus uirilis sexus partum futurum aiũt.Est & alia crategonos quae thelygonos uocatur.Differentia ĩtelligitur lenitate gustus.Sunt q florem Crategoni bibentes mulieres ĩtra.xl.dies concipere tradunt.Eędem sanant ulcera uetera nigra cum melle. Explent sinus ulcerũ. Et atropha Carnosiora faciunt prurulenta expurgant panos discutiunt podagras collectionesq; omnes leniunt peculiariter mãmarum. Theophrastus arboris genus intelligi uoluit. Crategonon siue crategonanã Itali aquifoliam uocant.

CRocodilleon cameleonis herbę nigrę figuram hab& radice lõga ęqualiter crassa odoris asperi. Nascitur in sabuletis pota sanguinem per nares pellit copiosum crassumq; Ita lienes cõsumere dicit̃.

CInosorchimam aliqui orchin uocant foliis oleae mollibus ternisq; semipede lõgitudinis in terra stratis radice bulbosa oblonga duplici ordine Superiore quę molliore eduntur & bulbi cocti in uineis fere inuentę. Ex his radicibus si maiorem edant uiri mares generare dicuntur.Si minorem foeminae Alteꝝ sexum in thessalia molliorem in lacte caprino uiri bibunt ad stimulandos coitus Duriorem uero ad ĩhibendos Aduersatur alter alteri.

CRisolacanum in pineto lactucę simile nascitur Sanat neruos incisos si confesti imponatur & alibi genus crisolacani traditur flore aureo Foliis oleris coctũ aestur ut olus molle.haec herba adalligata morbum regium habentibus ita ut spectari ab his possit sanare id malũ traditur.

CE crisolocaõ nec satis dici nec plura repio.Nãq; & hoc uitio laborauere ꝓxĩ utiq; herbarii nostri quod ipis notas ueluti uulgares strictim & nominibus tantum indicauere tanq̃ coagulo terrę Aluũ sistit stranguriã dissoluit si bibat̃ ex uino aut aq̃

CVliculi folia trita cum aceto serpentium ictibus & scorpionũ medẽtur.Quidã hanc alio nomine strumum appellant:alii grecę strygnon.Acinos hab& nigros.Ex his cyatus succi cũ mulsi duobus medet̃ lũbis.Itẽ capitis dolori cũ rosaceo ĩfusis ipã strumis illita sanat.

PEculiaris est alpinis maxime fluminibus conserua appellata a cõseruãdo spõgia aquaꝝ dulciũ uerius q̃ muscus aut herba uillosae dẽsitatis atq; fistulosę.Curatũ ea scio fere omnibus ossibus confractis prolapsum ex arbore alto putatorem Circundata uniuerso corpori aquã suam aspargentibus quotiens iarescer&: raroq; nec ibi deficientem herbam mutationis causa resoluentibus cõualuisse uix credibili celeritate.

COcognidio color cocci magnitudo grano piperis maior uis ardens Itaq; ĩ pane deuoratur uel abdurat gulã transitu huic uis pręsentanea cõtra Cicutam sistit aluum

Cipsacos folia hab& lactucę bullasq; spinosas in dorsi medio caule duũ cubitorũ iisdem spinis horridum genicula eius binis foliis amplectentibus Concauo alarum sinu:in quo subsistit ros salsus In Cacumine capitula sunt echinata spinis. Nascitur in aquosis Sanat rimas sedis. Itẽ fistulas decocta ĩ uino radice usq; dum fit crassitudo Cerae ut possit in fistula colliriũ mitti.Itẽ uerrucas omniũ geneꝝ Quidam & aliarũ quas supradiximus succũ Illiniũt his.

CRisopteris filici similis in arboribus nascitur tenui foliorũ subdulciũ Incisura radice hirsuta. Vis ei caustica est Ideo & psylotꝝ est radix tusa. Illinitur enim usq; dum sudores euocet.Iterumq; & tertio ita ne sudor abluatur.

DRephonon similis herba ẽ cauliculis tenuibus circũdatis utriq; foliis pollicari

amplitudine: qualia oxymyrsines: sed candidioribus mollioribusque flore candido sambuci. Edunt cauliculos decoctos. Semine uero eius pro pipere utuntur.

ELasine folia hab& casiae pilosa rotunda semipedalibus ramulis quinis seisue a radice statim foliosis. Nascitur in segetibus acerba gustu & ideo oculoꝝ fluctioibus efficax Foliis cũ polenta tritis & impositis subdito linteolo. Eadem cum semie lini cocta sorbicionis usu dissinteria liberat.

EMpuros quã nostri calcifragam uocant. Nascitur in montibus maritimis fere in saxo quę propius mari fuerit salsa est potaq; bilem trahit ac pituitas. Quę longius magisq; terrena amarior sentit Trahit aquã. Sumitur autem in iure aliquo ut hydromelite uetustate uires perdit. Recens urinas ciet decoctum in aqua uel tritum calculos frangit. Qui fidem promisso huic quaerunt affirmant lapillos qui sufferuefiant una rumpi.

EPicacthis ab aliis elleborine uocatur parua herba exiguis foliis Iocineris uitiis utilissima & cõtra uenena pota.

EPimedion caulis est non magnus hederę foliis denis: atq; duodenis nũq̃ florés radice tenui nigra graui odore. Ac in humidis nascitur & huic spissandi refrigerandiq; natura: & fęminis cauenda folia in uino trita uirginũ mãmas cohibent.

ENeaphylon longa folia nouena hab& causticę naturę Imponitur lana circũdat ne urat latius. Continuo pustulas excita lumboꝝ doloribus & coxendicũ utilissimũ

FIlicis duo genera: nec florẽ habẽt nec semẽ pterigia uocant gręci Alii blachron cuius ex una radice complures exeunt filices bina etiam cubita excedẽtes longitudiẽ non graues odore hanc marem existimant Alteꝝ genus tylipterũ graeci uocant: alii nymphaeapterim. Est autem singularis atq; non fruticosa breuior molliorq; & dẽsior foliis ab radice caniculata utriusq; radice sues pinguescunt. Folia utrisq; lateribus pinata Vnde nomen gręci imposuere. Radices utriq; lõgę in obliquũ nigrae pręcipue cum inaruere. Siccari autẽ eas sole oport& nascuntur ubiq; sed maxime frigido solo Effodi debent uergiliis occidentibus. Vsus radicis in trimatu tantum neq; ante: nec postea pellunt ĩterraneoꝝ animalia ex his tineas cum melle. Cętera ex uino dulci tri duo potę. Vtraq; stomacho Inutilissima. Aluum soluit primo bilem trahens: mox aquam melius tineas cum scamoneę pari radix eius pondere duum oboloꝝ ex aqua. Post unius diei abstinentiam bibitur melle pręgustato contra reumatismos Neutra danda mulieibus: quoniã grauidis abortum. Cęteris sterilitatem facit Farina earum ulceribus tetris inspargitur Iumentorũ quoq; in Ceruicibus Folia Cunicem necant serpentem non recipiunt. Ideo substerni utile est in locis suspectis. Vstę etiã fugant nidore Fecere medici huius quoq; herbę discrimen. Optima macedonica est secunda cassiopica.

FOemur bubulum appellatur herba neruis & ipsa utilis recẽs ĩ aceto ac sale trita

GAlempsis aut ut alii galeobdolum uel galion caulem & folia hab& urticę leuiora & quae grauem odorem trita reddant flore purpureo. Nascitur circa sępes ac semitas Vbiq; folia caulesq; duritias & Carcinomata sanãt ex aceto trita & ĩposita. Itẽ strumas panos parotidas discutiunt ex usu est & decoctę succo fouere putrescentia quoq; & Cancrenas sanat cũ sale.

GLaus antiquitus eugulactum uocabat cytiso & lenticulae foliis simile auersa candidiora. Rami in terrã serpunt quini seni admodũ tenues a radice flosculi purpurei excũt Inuenit iuxta mare Coquitur in sorbitione similaginis ad excitãdã

ubertatem lactis: eamque qui hauserint balneis uti conuenit.

GLaucion in Syria & parthia nascitur humilis herba densis foliis fere papaueris minoribus tamē sordidioribusq; odoris tetri gustus amari cum astrictione granum hab& croci coloris. Hoc in olla fictili circumlitum luto in clibaīs calefaciunt. Deīde exempto succum exprimunt eiusdem nominis. Vsus ē & succi & folioꝝ si terantur aduersus epyphoras quae uniuerso impetu cadunt hinc temperatur collyriū: quod medici dyaglauciō uocāt lactis quoq; ubertas intermissa restituit. Sumit huius rei cā ex aqua.

GLitiside quā aliqui peoniam: aut petrorabon uocāt caulē hab& duum palmoꝝ comitantibus duobus aut tribus sub rutilum Cute lauri folia qualia issacis pinguiora rotundioraq; & minora Semen in siliquis Aliud grano rubente aliud nigro. Duo autem genera sunt Foemina existimatur: cuius radicibus ceu balanis lōgiores circiter octo autē sex inhęrent. Mas plures hab&: quoniam non una radice nixus est palmi est altitudine: candidaq; gustu astringit. Foeminę folia myrrham redolent & dēsiora sunt Nascuntur in siluis Tradunt noctu effodiendas: quoniam pico martio impetu in oculos faciēte īterdiu periculosum sit. Radix uero cum effodiat periculū esse ne sedes procidat. Magna id uanitate ad ostentationē rei fictum arbitror. Vsus ī his diuersus. Rubra grana rubentes menses sistunt. xv. fere pota in uino nigro nigra grana uuluis medentur ex passo aut uino totidē pota. Radix omnis uentris dolores sedat in uino aluumq; purgat. Sanat epistotonum morbum regium renes uessicam Arteriam autē & stomachū decocta in uino aluumq; sistit. Aestur etiam contra malū mentis: sed in edendo. iiii. dragmae satis sunt grana auxiliantur & suppraessionibus nocturnis in uino pota quo dictum est numero. Stomaticis uero & rosionibus & eē cam & illinire prodest. Suppurationes quoq; discutiuntur. Recentes nigro semine rubētes ueteres rubro. Vtrunq; auxiliatur a serpēte percussis & pueris contra calculos incipiente stranguria.

GNaphalium aliqui camezelon uocāt: cuius foliis albis mollibusq; pro lomēto utuntur Sane & similia sunt. Datur in uino austero ad dissinteriam uentris solutiones mēsesq; flulieꝝ sistit. Infundit autē tenesmo. Illinit & putrescētibus ulceꝝ

GAllidragan uocant xenocrates leucacantho similē palustrē & spinosam Caule ferulaceo alto cum summo capite ībereat simile ouo in hoc arescēte ęstate uermiculos nasci tradit: quos pyxide conditos adalligari cum pane brachio ab ea parte qua dens doleat mireq; illico dolorē tolli. Valere nō diutius anno & ita si terrā nō attigerit.

HOlcus in satis nascitur siccis Aristas hab& in Cacumine tenues culmo qualē ordeum restibile hęc circa caput alligata uel circa lacertū educi e corpore aristas hanc quidam aristidam uocāt.

HYsoris ītubo similis: sed mīor ē tactu aspior uulneribus cōtusa pręclare medet.

HOlosteon sine duritia est herba ex aduerso appellata a gręcis sicut fel dulce tenuis usq; in capillamēti spetiem longitudine. iiii. digitoꝝ ceu gramen foliis angustis astringens gustu. Nascitur in collibus terrenis. usus eius ad cōuulsa rupta ī uino pota. Vulnera quoque conglutinat. Nam & carnes coquuntur addita.

HIpposeston nascitur in spinis ex quibus fiunt aeneae fullonię sine cauliculo siē flore capitulis tātum maībus & foliis paruis multis herbacei coloris radiculas habēs albas molles. Succus eaꝝ exprimitur ęstate ad soluēdam aluum tribus obolis maxiē in Comitialibus morbis & tremulis hydropicis contra uertigines ortopnoeas para

lypsis incipientes.

HIppoglossa hab& figuram siluestris myrti concaua spinosa & in his ceu līguas folio paruo exeūte de foliis capitis dolores corona ex his imposita minuit.

HIppegon in segetibus nascitur foliis rutę Natura eius eadē quę papaueris succo

HYdeae herbę folia sunt quae oximyrsine adhaerentis uelut pampini in quibus flos. Ipsa aluum mensesq; & abundantiam sanguinis sistit: spissandi cohibendique naturam hab&.

HIssophiron uocant aliqui pasellion quoniam foliū quod est aniso simile in pa/ seoli pampinos torquetur. Capitula sunt in summo capite tenuia plena semīs melāthii. Contra tussim & caetera pectoris uitia ex melle aut aqua mulsa. Itē iociēris utilissima.

LAtyris folia hab& multa lactucę similia tenuiora germina multa: in quibus se/ men tuniculis cōtinetur ut capparis quae cū inaruere eximuntur grana piperis magnitudīe candida dulcia facilia purgatu: haec uicena in aqua pura aut mulsa pota/ hydropicos sanant trahunt & bilem qui uehementius purgari uolunt cum foliculis ipsis sumunt eam Stomachum lędūt Itaq; inuentū ē ut cum pisce aut iure gallinacei sumerentur.

LEntopetalon alii rapadian uocant folio brassicę caulē semipedali alerune semiē acumine in siliquis Ciceris modo. Radix rapo similis grandis nigra Nascitur in aruis Radix aduersatur omnium serpentiū generibus ex uino pota: nec alias res celeriter ꝑficit. Datur & Ischyaticis.

LYcapsos longioribus q̃ lactuca est foliis crassioribusq; caule longo hirsutis ad gnatis multis cubitalibus flore paruo purpureo. Nascitur in campestribus Illi/ nitur cum farina ordeacea igni sacro. Sudores ī febribus mou& succo aquae calidae admixto.

LYthosparmo nihil ē admirabilius inter omnes herbas. Aliqui exconticon uo/ cant: alii dyspirō: alii heracleos herba quincūtialis fere foliis duplo maioribus q̃ ruta e ramulis surculosis crassitudine iunci. Gignit iuxta folia singulas ueluti bar/ bulas & in eaꝝ Cacuminibus lapillos candore & rotunditate margaritaꝝ: magnitu/ dine Ciceris: duritia uero lapidea. Ipsae quę pediculis adhęreant Cauernulas habent & intus semē Nascitur & in Italia: sed laudatissimum in Creta. Nec quicq̃ inter her/ bas maiore quidem miraculo aspexi. Tantus est decor uelut artificū arte alternis īter folia candicantibus margaritis tam exquisita difficultas lapidisē ex herba nascētis Ia/ cere atq; humi serpere auctores tradunt. Ego uulsam non haerentem uidi his lapillis dragmę pōdere potis in uino albo calculos frangi pelliq; constat & strāguriā discuti. Neq; in alia herbaꝝ fides est uisu statim ad quācunq; medicinam nata sit ut eius spe/ ties etiā sine auctore uisa statī nosci possit.

LApis uulgaris iuxta flumina fert muscum siccum cauum hic fricatur altero la/ pide addita hominis saliua illo lapide tingitᷣ impetigo. Qui tangit dicit pheu/ gete cantherides lycos agrios emādiochi.

LYmeum herba appellatur a gallis: qua sagittas in uenatu tingunt medicamēto quod uenenum ceruarium uocant. Ex hac in tres modios salis bathus additur quantum in unam sagittam addi solet. In offa dimittitur boum faucibus in morbis alligari: postea ad pręsepe oportet donec purgētur. Insanire enī solent si sudor īseqᷣ aqua frigida perfundi.

LEuce mercuriali similis Nomen ex causa accepit per medium folium candida linea transcurrente: quare mesoleucon quidam uocāt. Succus eius fistulas sanat Ipsa contrita carcinomata. Fortassis eadē sit quę leucas appellatur contra omīa uenēa

marina efficax. Spetiē eius auctores nō tradunt: nec aliud q̄ silueſtrē latioribus foliis eē efficatiorē hāc ſemiē acriore.

L Eucographis qualis eſſ& ſcriptū non repperi: quod & magis miror: quoniam utilis proditur ſanguinem excreantibus tribus obolis cum Croco. Itē coeliacis trita ex aqua & appoſita profluuio fęminaꝝ oculorū quoq; medicamētis & explēdis ulceribus quę fiunt in teneris ptibus.

L Edion folia hab& iridis ſatiuae Caulē tripedalem & in eo florem grandē purpureum rotundum ſemiē miūto radicem ſemipedalem In ſaxis opacis naſcitur Radix dragmis duabus cum melle menſes fęminaꝝ ſiſtit eligmate per aliquot dies ſumpto: ſemen quoque in uino contra abundantiam foeminarum datur.

M Ioſota ſiue mioſotis leuis herba caulibus pluribus ab una radice ali quatenus rubentibus concauis ab imo foliis anguſtis oblongis dorſo acuto nigris per īteruualla aſſidue gemitatis & tenuibus cauliculis ex aliis prodeuntibus flore ceruleo. Radix digitali craſſitudine multis capillamentis fimbriata. Vis ei ſtiptica & exulcerratrix. Ideoq; ęgylopas ſanat. Tradunt ęgyptii menſis quem coatyn uocant die. xxvii. fere in auguſto menſe īcurrente ſi quis huius herbę ſucco iungat̄ mane priusq̄ loq̄t̄ nō lippituꝝ eo anno.

M Yagros herba ferulacea eſt foliis ſimilis rubie tripedanea ſemen oleoſum: quod & fit ab eo Medetur oris ulceribus perunctis hoc ſucco.

H Erba quae uocatur Ninia tribus foliis longis intubaceis illlita Cicatrices ad colorem reducit.

N Atrix uocatur herba cuius radix euulſa uirus hirci redol& hac in piceno a foeminis abigunt: quos mira perſuaſione faruos uocant Ergo ſpēs lymphantium hoc modo animorum eſſe credimus quae tali medicamento Inuenitur.

O Donchitis īter foeni ē genera cauliculis denſis ab eadem radice geniculatis triangulis nigris in geniculis folia parua hab& longiora tamen q̄ poligorium. Semen malis ordeo ſimile florem purpureum puſillum. Naſcitur in pratis. Decoctū cauliculorum eius in uino auſtero quantū manus capiat dētium dolori medetur ita ut cōtineatur ore.

O Thomia in ſyria naſcitur ſimilis erucę perforatis crebro foliis flore croci: quare quidam anemones uocauerunt. Succus eius oculoꝝ medicamentis conuenit. Mordet enī leuiter & excalefacit aſtringitq; ſiccando purgat Cicatrices & nubeculas & quid obſtat. Quidam tradunt lauari: atq; ita ſiccatā in paſtillos digeri.

O Noma longa folia hab& fere ad tres digitos in terra iacentia tria ad ſimilitudinem ancuſae īciſis ſine caule ſine flore ſine ſemine. Praegnans ſi edit eam aut ſuper grediatur abortū facere dicitur.

O Nopardō cū ederit aſini crepitus reddere dicunt̄ Trahit urinā & mēſes aluum ſiſtit ſuppurationes & collectiones diſcutit.

O Spiriſ ramulos fert nigros tenues lentos & in his folia nigra ceu lini ſemenq; in ramulis nigrum initio Deinde colore mutato rubeſcens ſinigmata mulieribus faciunt. Ex his radicum decoctum potu ſanat arquatos. Eedem priusq̄ maturescant ſemen conciſae & ſole ſiccatae Aluum ſiſtunt. Poſt maturitatem uero collectae & in ſorbitione decoctae reumatiſmis uentris medentur: & per ſe tritę ex aqua cęleſti bibuntur.

O Xis folia terna hab& Dat̄ ad ſtomachū diſſolutū Edunt & qui hentheroceIon habent.

POlyanthemum quā quidā batrachion appellant caustica ui exulcerat Cicatrices & ad colorem reducit eademque mutiligines concorporat.

POliganum gręci uocant: quā nos sanguinariam nō atttollitur a terra foliis rutę similis gramine. Succus eius infusus naribus supprimit sanguinem. Et potus cum uino cuiuslib& partis profluuium excreationesq; cruentas inhib&: qui plura genera polygoni faciunt hanc marem ītelligi uolunt appellariq; multitudiē seminis aut dēsitate fruticis: alii polygonon a frequentia geniculoꝝ: alii alathada: alii carchinothron alii dema: multi myrthopetalum. Nec non Inueniūtur qui hanc fęminā esse dicant: marem autē maiorem minusq; nigram & geniculis densiorem semine sub omnibus foliis turgescentem. Quocunq; hoc modo se habent uis eaꝝ spissare est ac refrigerare Semine aluum soluunt largius sumpto urinā ciēt Reumatismos cohibent qui si nō fuere non prosunt stomachi feruori folia imponuntur uessicae dolori illiniuntur & ignibus sacris. Succus & auribus prurulētis īstillatur & oculorū dolori per se. Dabatᷣ & in febribus ante accessiones duobus cyatis in tercianis quartanisue pręcipue. Itē colericis dissintericis & in solutione stomachi. Tertium genus orion uocant ī mōtibus nascens harundini tenerę simile uno caule dēsis geniculis & infractis foliis autē pice radicis superuacuae inefficacius q̄ superiora peculiare isciaticis. Quartum genus siluestre appellatur pene aridiori frutice radice lignosa stirpe cedri rubicundo ramis sparti binum palmoꝝ nigris geniculoꝝ ternis quaternis ue articulis huic quoq; spissandi natura sapor mali cotonei decoquitur in aqua ad tertias: aut aridi faria īspgitur & oris ulceribus & attritis partibus. Propter gingiuaꝝ uero uitia ipsa cōmanducatur Noma sistit omnia quęq; serpunt aut difficilē Cicatricem habēt priuatim uero sanat a niue facta ulcera herbarii & ad anginas utuntur illa: & in capitis dolore coronam ex ea imponunt & contra epiphoras collo circundant. In tertianis quidē sinistra maū euulsam adalligant Adeo contra profluuia sanguinis: nec ullam magis aridā q̄ polygonum seruant.

PAncratium aliqui sillam pusillam appellare malunt foliis albi lilii lōgioribus crassioribusq; radice bulbi magni colore ruffo Aluū soluit succo cū farina erui sumpta ulcera purgat hydropicis splenicis cum melle datur: alii decoquunt eā donec ea aqua dulcis fiat. Eaque effusa radicem terentes digerunt in pastillos sole siccatos: postea utuntur ad capitis ulcera & cętera quę repugnanda sunt. Itē ad tussim quantū ttibus digitis appręhenderit in uino dantes & ad lateris dolores aut peripleumoīcis eligma dauce propter Ischiada in uiō bibendā & propter tormina mesesq; ciendos.

PEplis quam aliqui sichem: alii meconion: alii mechona aphrode uocant ex una radice tenui fruticat foliis rutę paulo latioribus semine sub foliis rotundo minus cādido q̄ papaueris. Inter uites fere colligitᷣ messibus: siccaturq; cū fructu suo abiectis in aqua excidant hoc pacto aluus soluitur bilis ac pituita detrahitur. Media potio ē acetabuli mēsura in aquę mulsę eminis tribus & cibis īspargitᷣ obsoniisq; ad molliēdam aluum.

PEriclemenon fruticat & ipsa ex īteruallo duo folia habens subcandida mollia. In Cacumine autem semē inter folia durum: & quod difficile euellatur. Nascitᷣ in aruis ac sępibus conuoluens se aminiculis quibuscunq; Semen eius in umbra siccatum tonditur & in pastillos digeritᷣ. Inresoluti dantur in uini albi cyatis ternis tricenis diebus ad lienem: eumq; urina cruentata aut per aluum absumit: quod ītelligitᷣ a.x. statim die urinam ciente folia decocta q; & quę ortopnoicis partum quoq; adiuuant secundasq; pellūt pota similitudo.

PEllicenum in segetibus diximus nasci fruticosam cauliculis foliis Ciceris semē in siliquis fert Corniculoꝝ mō aduncis ternis quaternis ue quale sit nouimus

amarum stomacho utilem additur in antidota.

POlygalla palmo altitudinem petit caule summo foliis lenticulę gustu astricto quę tota lactis abundantiam facit.

POtyreton aut ut alii uocant parimon uel neuras large fruticat spinis retorrida lanugine spissa foliis paruis rotundis ramulis lōgis mollibus lentis tenuibus flore longo herbacei coloris seminis nulli usus: sed gustu acuto & odoratu Inuenitur in aquosis collibus Radices hab& duas aut tres binum cubitoꝝ in altitudinē neruosas candidas firmas. Circūfodit̃ autūno & pręciso frutice dat succū radix gūmi similē radix mira uulneribus sanādis tradit̃ pręcipueq; neruis uel pręcisis illita. decoctū quoq; eius cū melle potum dissolutiones neruorum & infirmitates & incisuras iuuat

PHalangitis a quibusdam phalagion uocatur ab aliis leucanthemon uelut in quibusdam exemplaribus inuenio. Leucantha ramuli sunt ei nunq̄ pauciores duobus ī diuersa tendentes. Flos candidus lilio rubro similis Semine nigro lato ad lenticulae dimidię figuram multo tenuiore radice herbacei coloris huius folio uel flore uel seīne auxiliant̃ cōtra scorpionū phalangioꝝq; & serpentiū ictus. Itē contra tormina.

PHiteuma q̄lis sit describere superuacuū habeo cū sit usus eius tātū ad amatoria

PHylon a graecis uocatur herba in saxosis montibus Foemina magis herbacei coloris caule tenui radice parua Semine rotundo papaueri simile haec sui sexus facit partus. Maris autem a semine tantum differens quod ē incipiēte oliua Vtrūq; bibit̃ in uino.

PEllandrion nascitur in palustribus folio apii. Bibitur semē eius propter calculos & uessicę incōmoda.

PHaleri tyrsum hab& longum tenue ceu calamū in smmo flore īclinatum semē simile sesamę & hoc calculos frangit potum ex uiō uel aceto uel cum melle & lacte. Idē & uessicę uitia sanat.

POlyrison folia hab& myrti radices multas hae tusae dant̃ e uiō Cōtra serpentes prosunt & quadrupedibus.

PRospinaca herba uulgaris est eximii aduersus scorpiones remedii. Eadem contrita addita muria & olei emina. Anginā eximie curari tradunt. Pręterea ī quātas lib& lassitudines recreari defessos etiam cum obmutuerint si subiiciatur linguę si deuoret̃ uomitionē sequi salutarē.

REchoma affertur ex his quae supra pontum sunt regionibus radix costo nigro similis minor & ruffior paulo sine odore calefaciens gustu & astringens. Eadē trita uini colorem reddit ad crocū inclinantē. Illita collectiones inflamationes sedat uulnera sanat. Epiphoras oculoꝝ sedat ex passo illita insignita cū melle & alia liuētia ex aceto farina eius īspargitur contra cacohetes & sanguinem reiicientes dragmę pōdere in aqua dissentericis que & cęliacis si febri careāt in uino. Sin aliter ex aq̄ facilius teritur nocte antecedente madefacta. Datur & decoctum eius bibēdum duplici mēsura ad rupta contusa cōuulsis ex sublimi deuolutis. Si pectoris sint dolores additur piperis aliquid & myrrhae. Si dissolutio stomachi ex frigida aqua sumitur: sic & in tussi uetere a pruruletis excreationibus. Item epaticis spleneticis Ischiaticis ad renū uitia suspiria ortopneas arteriis exscabritias sanat ex passo tribus obolis potis trita aut decoctum eius Lichenas quoq; ex aceto imposita purgat. Bibitur contra inflationes & perfrictiones febres frigidas singultus tormīa herpetas capitis grauitates melancolicas uertigines lassitudinē dolores & cōuulsioēs.

CIrca ariminum nota ē herba quā resedā uocant discutit collectiones īflamatioēs q; q curāt ea addunt hęc uerba reseda morbus reseda scis nescis ne qs hic pullus

egerit .Radices nec caput nec pedes habeant haec ter dicunt totiensq; despuunt.

STocecas in insulis tantum eiusdē nominis gignitur odorata herba Coma Isopi amara gustu menses ci& pota pectoris dolores leuat. Antidotis quoque miscetur

SOlanum graeci erixo uocant ut tradit Cornelius Celsus. huic uis exprimendi refrigerandiq;.

SMyrnion caulē hab& apii folia latioraq; maxime circa stolones multos quorū a sinu exiliunt pinguia ad terram infracta odore medicato cum quadā acrimoīa Iucunda colore in luteun lāguescentibus capitibus caulium orbiculatis ut apii semīe rotundo nigro: qui arescit īcipiēte aestate. Radix quoq; odorata gustu acrius mord& succosa mollis. Cortex eius foris niger Intus palidus odor myrrhę hab& qualitatem Vnde & nomen. Nascitur & ī saxosis collibus & terrenis. Vsus eius calefacere extenuare urinam & menses ci& folia & radix & semen aluum sistit. Radix collectiones & suppurationes non ueteres. Itera duritias discutit illita. prodest & contra phalāgia & serpentes admixto cachri: aut polline: aut mellisophylo in uino pota sed pariculatī quoniā uniuersa uomitionē mou&: Qua decausa aliquando cū ruta datur. Medetur tussi & ortopneae Semen uel radix. Item thoracis: aut lienis: aut renum: aut uessicae uitiis. Radix autem ruptis conuulsis partus quoq; adiuuat & secundas pellit. Datur et ischiaticis cum chretamo in uino. Sudorē ci& & ruptus. Ideo īflamationē stomachi discutit. Vulnera ad cicatricē perducit exprimitur & succus radicis utilis & fęminis & thoracis pręcordiorumq; desideriis. Calefacit enim & cōcoquit & purgat. Semē peculiariter hydropicis datur potu: quibus et succus illinitur: et malagmate cortice arido & ad obsonia utuntur cum mulso & oleo & garo maxime in elixis carnibus simul. Concoctiones facit sapore simillima piperi Eadem in colore stomacho efficax.

TElephion purtulacae est similis & caule & foliis crassis & carnosis Nascitur ī cultis & maxime inter uites. Illinitur & lentigini. At cum inaruit deteritur. Illinitur & uitiligini ternis fere mēsibus senis horis noctis aut diei postea farina ordeacea illinitur medetur & uulneribus & fistulis.

TRichomanes adiantho simile est exilius modo nigriusq; foliis lenticulis dēsis amaris aduersis inter se. Decoctum eius strangurias sanat in uino albo potum addito Cumino rustico lęsum cohib&. Capillos defluentes: aut si effluxerint reparat Allopetiasq; densat tritum & in oleo illitum. Sternutamēta quoque gustatu mou&.

THoaritrū folia Coriandri hab& pinguiora paulo Caulem papaueris: nascitur ubiq; pręcipue in Campestribus: medentur ulceribus folia cum melle.

THicapsi duum generū est angustis foliis digitali longitudine & latitudine in terram uersis in Cacumine diuisis Cauliculo semipedali non sine ramis peltarum spetie semine incluso lenticulae effigie nisi quod īfringitur. Vnde nomē flos albicat nascitur in semitis & sepibus. Semen asperi gustus bilem & pituitam utrunq; extrahit modus sumēdi acetabuli mensura. Prodest & isciaticis īfusum donec sanguinē extrahat menses quoque ciet: sed partus necat. Alterum thicapsin. Aliqui persiconaps uocāt latis foliis radicibus magnis & ipsum utile Isciaticorum infusioni. Prodest & inguinibus utrunq; pręcipitur ut qui colligit dicat summere se contra īguina & cōtra omnes collectiones & cōtra uulnera. Vnaq; maū tollat.

TRachina herba qualis sit nō traditur Credo & falsum esse promissum de īcerto portentuosum ē adalligatā triduo absumere lienes.

TRagonis siue tragion nascitur in Creta tãtum Insula in maritimis. Iunipero similis & semiẽ & folio & ramis. Succus eius lacteus ĩguini spissatus uel semẽ in potione. Spicula e corpore eiicit tunditur recens & in uino Illinitur aut sicce faria cum melle. Eadem lactis abundantiam facit mammisque unice medetur.

ESt & alia herba tragos quam aliqui scorpion uocãt semipede alta fruticosa foliis pusillis racemis rubentibus grano tritici acuto acumine & ipsa in maritimis nascens huius ramorum .x. aut. xii. Cacumina trita ex uino pota coeliacis dysentericis sanguinẽ excreãtibus mensiũq; abũdãtię auxiliãť.

ESt & Tropogon: quem alii comem uocant caule largo foliis croci radice longa dulci sup caulẽ calice lato nigro nascit' ĩ aspis sine usu.

ET de herbis quidẽ memoria digna hactenus aut accepimus: aut cõperimus. In fine eaꝝ admonere non ab re indicauimus alias aliis uiriũ ętates esse longissimo tpe durat helateꝝ ut diximus. Cameleon niger .xl. annis Cẽtauriũ nõ ultra .xii. Peucedanum & aristolochia ac uitis siluestris anno in umbra seruanť. Et animaliũ quidem caeteroꝝ nullum aliud radices a nobis dictas attingit excepta spondille quae omnes persequitur. Genus id serpentis est. Nec illud quidem dubitatur omniũ radicũ uim effectusq; minui si fructus prius maturescãt. Itẽ seminum ante radice propter succũ incisam. Resoluitur autẽ omniũ uis consuetudine & desinunt prodesse cum opus ẽ quae quottidie in usu fuere ęq; q̃ nocere. Omnes uero herbae uehemẽtiores effectu uiribusq; sunt infrigidis locis & in aquilonis Item siccis. Sunt & gentium differẽtie non mediocres: sicut accepimus de tineis lũbricisq; Inesse ęgypti arabiae syriae Ciliciaeq; populis e diuerso genere phrygiae non omnino innasci minus id mirum q̃ in confinio atticę boetię Thebanis ĩnascuntur cum absint atheniẽsibus: quę cõteplatio affert nos ad animalium ipsorum naturas ĩgenitasq; his uel certiores morborũ omnium medicinas Rursus enim reꝝ parens nullum animal ad hoc tantum ut pasceretur aut alia satiar& nasci uoluit. Quin artes salutares inseruit & uisceribus: quippe cum surdis etiam rebus ĩseruerit. Tum uero illa animae auxilia prestantissima ex aĩalibus alia esse uoluit contemplatione ante Cuncta mirabili.

27

DICTAE ERANT NATVRAE OMNIVM REꝛrum inter caelum: ac terras nascentium. Restabant quęq; ex ipsa tellure fodiuntur si nõ herbaꝝ ac fruticum tractata remedia aufferrent transuersus ex ipsis animalibus quae sanantť reperta maiore medicina. Quia ergo diximus herbas & floꝝ imagines ac pleraq; inuentu rara ac difficilia idem tacebimus quid in ipso homine prosit homini Ceteraq; genera remedioꝝ inter nos uiuentia cum presertim nisi carenti doloribus morbisq; uita ipsa pena fiat. Mime uero quin omnem insumemus operam licet fastidii periculum urgeat quando ita decretum est minore gratiae q̃ utilitatum uitę respectum habere. Quimo externa quoque & barbaros & ritus ĩdicabimus Fides tantum auctores appell&: q̃ q̃ & ipsi consensu prope iudicii ita eligere laborauimus potiusq; curę rerum q̃ copiae ĩstituimus. Illud admonuisse perq̃ necessarium est dictas iam a nobis naturas animalium & quę cuiuscũq; essent ĩuenta: neq; enim minus profuere medicinas reperiendo: q̃ prosunt prebendo nunc quę in ipsis auxilientur indicari. Neque illic in totun omissa. Itaq; hęc esse quędam alia illis tamẽ

connexa Incipiemus autem ab homine ipſum ſibi exqrentis ímẽſa ſtatí difficultate
obuia. Sanguinẽ quidẽ gladiatoꝝ bibunt ut bibentibus procul ſit Comitiales mor-
bi quod ſpectare facientes in eadem harena feras quoq; horror eſt. At hercule illi ex
homine ipſo ſorberi efficacissimũ putant calidum ſpirantẽq; & unam ipſam animã
ex oſculo uulneꝝ cum quidem admoueri ora mos ſit humanis: alii medullas crurũ
querũt & cerebꝝ infantium. Nec pauci apud grecos ſinguloꝝ uiſcerum mẽbrorumq;
etiam ſapores dixere omnia perſecuti uſq; ad reſegmina unguium quaſi uero ſanitas
uideri poſſit feram ex homiẽ fieri: morbusq; dignum in ipã medicinę gratia hercule
fruſtratione ſi non proſit Aſpici humana exta nefas habetur quanto magis mandi?
quis iſta inuenit oſtenta? Tecum enim res erit euerſo humani iuris mõſtroꝝq; artifex
qui primus ea cõdidiſti. Credo ne uita obliuiſceretur. Quis inuenit ſingula membra
humana mandere? qua cõiectura inductus? quã poteſt medecina iſta originẽ habuiſſe
Quis beneficia innocentiora efficit q̃ remedia? Eſto barbari externiq; ritus inuenerít
etiam ne ſuas graeci fecere has artes? Extant cõmentationes Democriti ad alia noxii
hominis & ex capite oſſa plus prodeſſe Ad alia amici & hoſpitis Iam uero ui Inter-
empti dente gĩgiuas in dolore ſcarificari Apollonius efficaciſſimũ ſcripſit. Moletus
oculorũ ſuffuſiones felle hominis ſanari artemon caluaria interfecti: neq; . Cremati
propinauit. E fonte aquam noctu. Comicialibus morbis. Ex eadẽ ſuſpendio ĩterẽpti
catapotias fecit contra Canis rabidi morſus Anceus atq; etiam quadrupedes ſanauere
contra inflationes boum ꝑforatis cornibus ĩſerentes oſſa humana ubi homo occiſus
eſſ& aut crematus ſiliginem que pernoctaſſ& ſuum morbis dando. Procul a nobis
noſtriſq; litteris abſint iſta. Nos auxilia dicemus nõ piacula ſicubi lactis puerperaꝝ
uſus mederi ſicubi ſaliua tactus ue corporis cęteraq; ſimilia uitam quidẽ nõ adeo ex-
petendam cenſemus ut quoquo modo pertrahẽda ſit quiſqs es talis aeque moriere
etiam q̃ obſcenus uixeris aut nefandus. Quaꝓpter hoc primum quiſq; in remediis
animi ſui habeat ut ex omnibus bonis quę homini tribuit natura nullum melius eẽ
tempeſtiua morte. Idque in ea optimum quod illam ſibi quiſq; pręſtare poterit.

EX homine remediorum primũ maximae quęſtionis & ſemper ĩcerta: ẽ polleãt
ne aliquid uerba & incãtamẽta Carminum. Quod ſi uerũ eſt homini acceptum fieri
oportere cõueít. Sed uiritĩ ſapientissimi cuiusque reſpuit fides. In uniuerſum uero
omĩbus horis credit uita nec ſentit. Quippe uictimas cedi ſine pręcatione nõ uidet̃
referre aut deos rite conſuli pręterea alia ſunt uerba impetrantis Alia depulſoris: Alia
Cõmentatoris. Vidimusque certis pręcationibus obſecraſſe ſummos magiſtratus.
Et ne quid uerborũ prętereatur: aut praepoſterũ dicatur deſcriptio pręire aliquẽ rur-
ſusque alium cuſtodem dari qui attendat: alium uero pręponi qui faueri linguis iu-
beat. Tubicen canere ne quid aliud exaudiat̃ utraque memoria inſigni Quotiẽs ipſe
dire obſtrepẽtes nocuerint: quotienſue praecatio errauerit. Sic repente ex extis adimi
capita uel corda: aut geminari uictima ſtante acciderit Ac durat ĩmenſo exemplo de-
tiorum patris filiiq; quo ſe deuouere carmen. Extat Tutiae ueſtalis incerta pręcatio:
qua uſa aquã tulit in cribro anno urbis Romae. dc. ix. Boario uero in foro graecum
gręcamq; defoſſos exemplo aliarum gentium cum quibus tum res eſſ& etiam noſtra
aetas uidit Eius ſacri pręcationem qua ſol& pręire. xv. uirum collegii magiſter. Si qs
legat profecto uim Carminum fateantur ea omnia approbantibus octingentis. xxx.
annoꝝ euentibus. Veſtales noſtras hodie credimus nondum egreſſa urbe mancipia
fugitiua retinere in loco pręcationis cum ſi ſemel recipiat̃ ea ratio & deos pręces ali-
quas exaudire: aut ullis moueri uerbis cõfitendũ ſit. De tota Cõiectatione priſci qdẽ
noſtri perpetuo talia credidere. Difficillimũque ex his etiam fulmina elici ut ſuo lo-
co edocuimus. L. Piſo primo ãnalium auctor eſt Tullum hoſtilium regem ex Nũmę
libris eodem quo illum ſacrificio Iouem caelo deuocare conatum: quoniam paꝝ rite

quaedam fecisse fulmine ictum. Multi uero magnarũ rerum fata & ostenta uerbis permutari Cum in tarpeio fodiẽtes delubro fundamẽta caput humanum Inueníssent missis ob id a se legatis Hetruriȩ celeberrimus uates Olenus Calenus praeclarum id fortunatumq; cernens íterrogationem in suam gentem transferre temptauit Scipio ẽ prius determinata templi imagine í solo ante se hoc ergo dicitis Romani hic tẽplũ Iouis optimi maximi futuꝝ est. Hic caput íuenimus constantissima annalium affir matione transiturum fuisse fatum in hetruriam ni praemoniti a filio uatis legati. Romani respondissent non plane hic sed romȩ inuentum caput dicimus. Iterum id accidisse tradunt cum in fastigiũ eiusdem delubri prȩparatȩ quadrigae fictiles in for nace creuissent. Et iterum simili more tentum augurium. Nec satis sunt exempli ut appareant ostentoꝝ uires & in nostra potestate esse: ac prout quaeque accepta sunt ita ualere In auguꝝ certe disciplina constat neq; diras aues: neq; ulla auspitia protinere ad eos qui quanq; rem ingredientes obseruasse ea negauerint: quo munere diuinȩ ídul gentiae maius donum nullum est. Quid nõ etiã legum iparum in. xii. tabulis uerba sunt. Qui fruges excantass&. Et alibi Qui malum carmẽ incantass& Verrius flaccus auctores ponit quibus credat in oppugnationibus ante omnia solitum a Romanis sacerdotibus euocari deum: cuius in tutela id oppidum ess&: promittiq; illi eundem aut ampliorem locum apud Romanos cultum ue. durat in pontificum disciplina id sacrum. Constatque ideo oculatum: in cuius dei tutela Roma ess& ne qui hostium simili modo agerent. Defigi quidẽ diris prȩcationibus nemo nõ metuit hoc ptin& ut ouoꝝ quae exerbuerit qsque calices cocleasq; protinus frangi: aut eisdem cocleis perforari. hic Theocriti apud grȩcos catulli apud nos: proximeque uirgilii ícantamẽ torum amatoria Imitatio. Multi figlinarum opera rũpi credũt tali modo. Nõ pauci autem serpentes ipsos necauere & hunc unum illis esse ítellectum Contra hiq; mar sorum cantu etiam in nocturna quiete Iam parietes ícendiorum deprecationibus cõ scribuntur: neque est facile dictu externa uerba atq; ineffabilia abrogant fide ualidius inlatine opinata Et quȩ ridicula uideri cogit animus sempq; aliquid ímensum expe ctans ac dignum deo mouẽdo Imo uero quod numini imper&. Dixit homerus ꝑ fluuium sanguinis uulnerato femine ulixẽ inhibuisse Carmine. Theophrastus isci aticos sanari. Cato prodidit luxatis membris carmẽ auxiliari. M. Varro podagris Cȩ sarem dictatorẽ post unũ ancipitẽ uehiculi casum ferunt semper ut primũ cõsediss& Id quod plerosq; nũc facere scimus carmine ter repetito securitatem itineꝝ aucupari solitum lic& hanc in partem singulorum quoq; conscientiam coarguere. Cui enim primum anni ícipientis diem laetis prȩcationibus in uicem faustum comminamur Cur publicis lustris etiã nomina uictimas ducentium prospere legimus? Cur & fa cinationibus ad orationes peculiares occurrimus alii grȩcam nemesim inuocantes: Cuius ob id romȩ simulacrum in capitolio est: q̃uis latinum nomẽ non sit? Cur ad mentionem defunctoꝝ testamur memoriam eorum a nobis non solicitari? Cur ípa res numeros ad omnia uehementiores credimus. Idq; in febribus dieꝝ obseruatione intelligitur? Cur ad primitias pomorum hȩc uetera esse dicimus alia noua optamus alias sternuentes salutamus? Quod etiam Tiberium Caesarem tristissimũ ut cõstat hominem in uehiculo exegisse tradunt. Et aliqua nomine quoq; salutare religiosius putant. Quin & absentes tinnutu auriũ prȩsentire sermones de se receptum est Atta lus affirmat si quis dicat Scorpione uiso duo cohiberi nec uibrare ictus: & quoniam scorpio admonuit in aphryca nemo destinat aliquid nisi prȩfatus aphrycam. In cȩte ris uero gentibus deos ante obtestatus ut uelint. Nam si mẽsa adsit ãnulum ponere translatium uidimus. quoniam multas etiam religiones pollere manifestum ẽ. Ali us saliua post aurem digito relata solicitudinem animi ꝓpitiat. Pollices cũ faueamus prȩmere etiam ꝓuerbio iubemur. In adorando dextram ad osculum referimus: totũ que corpus circumagimus: quod in leuum fecisse galliae religiosius credũt: fulgetras

popiſmis adorare. Conſenſus gentiũ ẽ incendia inter epulas nomĩata aqs ſub mẽſam
profuſis abominamur recedente aliquo ab epulis ſimul uerri ſolum aut bibẽte. Con-
uiuam menſam uel repoſitorium tolli ĩauſpicaciſſimum Iudicatur. Seruii Sulpicii
principis Commẽtatio eſt quam ob rem menſa linquẽda non ſit. Nondũ enĩ plures
q̃ Conuiuę numerabãtur. Nam ſternutamẽto reuocari ferculum menſamue: poſtea
ſi non guſtetur aliquid inter diras habetur: aut omnino inane eſſe. Hęc ĩſtituere illi
qui omnibus negociis horiſq; intereſſe credebant deos. & ideo placatos etiam uitiis
noſtris liquerunt. Quin & repente conticeſcere conuiuium Annotatũ eſt non niſi
impari pręſentium numero fame is labor eſt ad quemcunq; eorum ꝑtinens. Cibus
etiam e maũ prolapſus reddebat̃ ubiq; ꝑ menſas uetabantq; munditiaꝝ cauſa deflare
Et ſunt condita auguria quid loquenti cogitanti ue id acciderit. Inter execratiſſima ſi
pontifici accidat ditis cauſa epulanti in menſa utiq; id reponi adoleriq; ad larẽ piatio
eſt. Medicamenta prius q̃ adhibeantur in menſa forte depoſita negãt prodeſſe. Vn-
gues reſecari nundinis Romanis tacenti atq; digito indice multoꝝ pecunię religioſũ
eſt. Capillum uero contracti contra defluuia ac dolores capitis. xvii. atque. xxix. luna.
Pagana lege in pleriſq; Italiae praediis cauetur ne mulieres per Itinera ambulantes
torqueant fuſos: aut omnino detectos ferant: quoniam aduerſetur id omnium ſpei
pręcipue frugum. M. Seruilius Nouianus princeps Ciuitatis contra mętũ lippitu-
dinis priusq̃ eam ipſe nominar&. Alius ue ei pędicer& duabus litteris graecis. p. a.
chartam ſcriptam circumligatam lino ſubnectebat collo. Mutianus ter conſul eadẽ
obſeruatione uiuentem muſcam in linteolo albo his remediis carere ipſos lippitudiẽ
pędicãtes. Carmina quędã extãt cõtra grãdiẽs cõtraq; morboꝝ genera Contraque ãbu
ſta: quaedam etiam ex parte: ſed in prodẽdo obſtat ingens uerecundia in tanta aniõꝝ
uarietate. Quapropter de his ut libitum cuique fuerit opinetur.

HOminum monſtrificas naturas & ueneficos aſpectus plenius diximus in por-
tentis gentium & multas animalium proprietates: quae repeti ſuperuacuũ ẽ. Quorũ
dam hominum tota corpora proſunt ut ex his familiis quae ſunt terrori ſerpentibus
tactu ipſos leuant percuſſos ſuctu ue tumidos: quorum e genere ſunt pſilli marſiq;
& qui ophiogenes uocantur in Iuſula paro ex quadam familia legatus Exagon nõie
a Conſulibus romę in dolium ſerpentium coniectus experimenti cauſa circũmulcẽ-
tibus linguis miraculum prębuit. Signum eius familię eſt ſi modo adhuc durat uer
nis temporibus odor uirus atq; eoꝝ ſudor quoq; medebat̃ nõ modo ſaliua. Nam in
Inſula Nili tentyrii naſcentes tãto ſunt Crocodillis terrori ut uocem quoque eorum
fugiant horum omniũ geneꝝ in ſua repugnantia Interuentum quoq; mederi cõſtat
ſicut aggrauari uulnera introitu eoꝝ qui nũq̃ fuerint ſerpẽtium Caniſue dente laeſi.
Item gallinaꝝ ĩ cubitus pecorum fętus abortus uitia tãtum reman& uirus ex accepto
ſemen malo ut uenefici fiant uenena paſſi. Remedia eſt ablui prius manus coꝝ aq̃q;
illa eos quibus medearis inſpargi. Rurſus a ſcorpione aliquando percuſſi nunq̃ po-
ſtea a ſcabronibus ueſpis apibuſue feriantur. Minus miretur hoc qui ſciat ueſtem a
tineis non attingi quae fuerit in funere. Serpentes egre pręterq̃ leua manu extrahi.

PYthagorę inuentis non temere falſe impoſitiuoꝝ nominum imparem uocaliũ
numeꝝ clauditates oculi ue orbitatem: ac ſimiles caſus dextris aſſignare partibus pa-
rem leuis ferunt. Difficiles partus ſtatim ſolui cum quis tectum in quo ſit grauida
tranſmiſerint lapide uel miſſili. Ex his tria animalia in ſingulis actibus interfecerint
hominem urſum aprum. Probabilis id facit haſta helitaris euulſa a corpore homĩs
ſi terram non attigerit. Eoſdem enĩ illata effectus hab&. Sic & ſagittas e corpore edu-
ctas ſi terram non attingant ſubiectas cubantibus amatorium eſſe Orpheus & Ar-
chelans ſcribunt. Quin & Comitialem morbum ſanari cibo e carne ferę occiſę eodem

ferro: quo homo interfectus ſit. Quorundam partes medice ſunt: ſicut diximus de
pyrrhi regis pollice & elide. Solebat oſtendi pelopis haſta: quam eburneam affirma-
bant. Neuos in facie tondere religioſum habent etiam nunc multi. Omnium uero
in primis ieiunam ſaliuam contra ſerpentes pręſidio eſſe docuimus. Sed & alios effi-
caces eius uſus recognoſcat uita. Deſpuimus Comitiales morbos: hoc eſt cõtagia re-
gerimus Simili modo & faſcinationes repercutimus ſiniſtrę dextręq; clauditatis oc-
curſum Veniam quoq; a diis ſpei alicuius audaciores petimus in ſinum ſpuẽdo etiã
eadem ratione terna deſpuere prędicatione in omni medicina mos eſt Atq; ita effe-
ctus adiuuare Incipientes furunculos ter pręſignare ieiuna ſaliua. Mirum dicemus:
ſed experimento facile. Si quẽ pęniteat ictus eminus cominusue illati & ſtatĩ expuat
in mediam manum qua ꝑcuſſit: leuatur illico ĩpercuſſo poena hoc ſępe delumbata q̃-
drupede approbatur ſtatim a tali remedio correcto animalis eius ĩgreſſu Quidã uero
aggrauant ictus ante Conatum ſaliua ſimili modo in manu ingeſta. Credamus ergo
& lichenas lepraſque ieiuna illita aſſidue arceri. Item lippitudines matutina uelut
quotidie inunctione. Carcinomata malo terrę ſubacto Ceruicis dolores ſaliua ieiu-
ni dextra manu ad dextrum pollicem relata & leua ad ſiniſtrum ſi quod animal aurẽ
intrauerit & inſpuatur exire Inter amuleta eſt edite quenq; urinę ſpuere ſimiliter in
calciamentis dextri pedis anteq̃ induatur. Item cum quis tranſeat locum: in quo ali-
quod periculũ adierit martyron ſmyrneus q de ſimplicibus effectibus ſcripſit rũpi
ſcolopendras marinas ſputo tradit. Item rubetas aliaſq; ranas. Ophylius ſerpentes ſi
quis in hyatum eaꝝ expuat ſalpe Torporem ſedari quocũq; mẽbro ĩſtupente ſi quis ĩ
ſinum expuat: aut ſi ſuperior palpebra ſaliua tangat᷑. Nos hęc credatur rite extranei
interuentu: aut ſi ſpectetur dormiens infans a nutrice terna expui: q̃q̃ religione mu-
tatur & faſcinus Imperatoꝝ quoq; nõ ſolum ĩfantium cuſtos: qui deus inter ſacra ro-
mana a ueſtalibus colitur & Currus triumphantium ſub his pendens defendit me-
dicus inuidię iub&q; eoſdem recipere ſimul medicina linguae ut ſit exorata a tergo
fortuna glorię carnifex. Morſus hominis inter aſperrima quoq; numeratur Medẽtur
ſordes ex auribus: ac ne quis miretur & ſcorpionum ictibus ſerpentiumq; ſtatĩ ipo-
ſite melius & percuſſi auribus proſunt Ita & re diuina ſanari. Serpentium uero
ictũ contuſi dentis humaĩ farina. Capillus puero qui primũ deciſus eſt podagrę im-
petus dicitur leuare circumligatus & in thorum impubium poſitus. Viroꝝ quoque
capillus Canis morſibus medetur ex aceto: & capitum uulneribus ex oleo: aut uino.
Si credimus ac reuulſae cruci quartanis combuſtus utique capillus carcinomati pu-
eri qui primus ceciderit dens ut terrã non attingat ĩcluſus in armillam & aſſidu[e] in
brachio habitus muliebrum locoꝝ dolores prohib&. Pollex in pede pręligatus pro-
imo digito tumores inguinũ ſedat. In manu dextera duo medii lino leniter colligati
diſtillationes atque lippitudines arcent. Quin & eiectus capillus calculoſo alligatus
qui ſupra pubem leuare cęteros dicitur ac iocineris etiam dolores & celeritatẽ partus
facere Addit id granus efficatiorem ad hoc eſſe ferro exemptum. Partus accelerat hic
mos ex quo quae cõceperit ſi cinctu ſuo ſoluto fęminã cinxerit. Dein ſoluerit. Adie-
cta praecatione ſe cinxiſſe eandem & ſolutuꝝ atque abiecit. Sanguinẽ ipſius hominis
ex quacunq; parte emiſſo efficaciſſime anginam illini tradunt orpheus & archela-
us. Item ora Comitiali morbo lapſorũ exurgeri enim protinus. Quidam ſi pollicęs
pedum pungantur ęque guttae referantur in faciem: aut ſi uirgo dextro pollice atti-
gat hac coniectura cenſentes uirgines carnes edendas Eſchines athenienſis excremẽ-
torum Cinere anginis medebatur & tonſilis uuiſque & carcinomatis hoc medicamẽ-
tum uocabat botrion. Multa genera morboꝝ primo coitu ſoluunt᷑ primoq; fęiarum
menſe. Aut ſi id non contingat longinqua fiunt maximeque Comitiales Quin & a
ſerpente ac ſcorpione percuſſos coitu leuari produnt Verum foeminas uenere ea lędi
Oculorum uitia fieri negant: nec lippiri eos qui cũ pedeſ lauant aqua inde ter oculos

tangãt. Immatura morte raptorũ maũ strumas parotidas guttã tactu sanari affirmãt
Quidam uero cuiuscunq; defuncti dumtaxat sui sexus leua maũ auersa & ligno ful-
gure icto reiectis post terga maĩbus demorderi aliquid & ad dẽtẽ qui doleat admo-
ueri remedio esse prodũt. Sunt qui pręcipiant dentem suffiri dẽte hominis sui sexus
& eum qui Caninus uocetᷣ insepulto exemptum adalligari. Terram ex caluaria silo-
trum esse palpebraꝝ tradunt. Herba uero si qua ibi genita cõmanducata dẽtes cadere
ulcera non serpere ex osse hominis circumscripta: alii e tribus puteis pari mẽsura aq̃s
miscent & prolibant nouo fictili Reliquum dant in tertianis accessu febriũ bibẽdũ
Item in quartanis fragmẽtum claui e cruce inuolutũ lana collo subnectunt aut spar-
tum e cruce illiberatoq; condunt cauerna quam sol nõ attingat. Magoꝝ hęc Cõmẽta
sunt ut Cotem qua ferramenta sępe exacuta sint subiecta ignari ceruicalibus de bene-
ficio deficientes euocare indicium ut ipse dicat quid sibi datum sit & ubi & quo tpe
auctorem tamen non nominare; Fulmine utiq; ꝑcusso circumactũ in uulnus hoĩẽ
loqui protinus constat. Ignibus medẽtur aliqui liceum telę detractum alligãtes no-
uenis septenisue nodis ad singulos nominantes uiduam aliquam atq; ita inguina
adalligante liceo & clauum aliudue quod quis calcauerit alligatũ ipsos iubent gerere
ne sit dolori uulnus. Verrucas a uolenta. xx. luna in limitibus supina ipsam ĩtuẽtes
ultra caput manibus porrectis & quicquid apprębendẽt eo fricantes. Clauum corpo-
ris cum cadit stella si quis destrĩgat uel cito sanari aiunt cardinibus hostiorum aceto
affusus. Lutum fronti illitum capitis dolorem sedari. Item laqueum suspẽdio si cir-
cundatur temporibus si quid e pisce haeserit faucibus demissis in aquam frigidam
pedibus cadere. Si uero ex aliis ossibus ĩpositis capiti ex eodem uase osficulis. Si paĩs
habeat ex eodẽ in utranq; aurem addito pane. Quin & sordes homĩs in magnis fecere
remediis. Quęstuorum gymnasia gręcorũ quippe ea strigimenta molliunt calefaciũt
discutiunt cõplent sudore & oleo medicinam facientibus uuluis ĩflamatis cõtractis-
q; admouentur: sic & menses cient sedis inflamationes & condilomata leniunt. Item
neruorum dolores luxata articulorũ nodos efficaciora ad eadẽ strigmenta a balneis
ideo miscentur suppuratoriis medicamentis. Nam illa quę sũt echeromate permixta
ceno articulos quoq; molliũt calefaciũt discutiũt efficacius: sed ad cętera minus ualẽt
Excedit fidem impudens cura qua sordes uirilitatis contra scorpionum ictus sin-
gularibus remediis celeberrimi auctores clamãt. Rursus in fęminis: quas infantium
aluo editas in utero ipso contra sterilitatem subdi cẽsent. Meconium uocãt imo etiã
ipsos gymnasioꝝ rasere parietes. Et illę quoq; sordes excalefectoriam uim habere di-
cuntur panos discutiunt ulceribus senum puerorumq; & desquamatis ambustisue
illinitur. Eo minus omitti conuenit ab animo hominis pendentis medicinas absti-
nere a Cibo nimio aut potu Alias uino tãtum aut carne: alias balneis cum quid eorũ
postul& ualitudo in pręsentissimis habeatur remediis.

His remediis annumeratur exercitatio Intentio uocis. Vngue fricari cũ ratione
enĩ fricatio spissat lenit mollit Multa adimit corpus aug& modica In primis uero
ꝑdẽ ãbulatio gestatio & ea pluribus modis Aeqtatio stoãcho & coxis utilissĩa ptysi
nauigatio lõgis morbis locoꝝ mutatio. Itẽ somno sibi medere aut lectulo aut rara uo
mitioẽ. Supini cubitus oculis cõducũt. At ꝑni tussibus ĩ latera aduersum distillatio-
nes Aristoteles & Fabianus plurimũ somniari circa uernũ & autũnũ tradũt magisq;
supino cubitu ac prono nihil Theophrastus celerius concoqui dextri lateris ĩcubitu
difficilius a supinis solum quoque remedioꝝ maximum ab ipso sibi praestari potest
sicuti linteorum strigiliumq; uehemẽtia perfundere caput aqua calida ante balneoꝝ
uaporationem & postea frigida saluberrimum intelligitᷣ. Item pręsumere & cibos in
terponere frigidam eiusdemq; potu somnos antecedere Et si libeat ĩterrumpere. No-
tandum nullum aliud animal praeter hominem calidos potus sequi Ideoq; non esse

naturales Mero ante somnos colluere. Ora propter halitus frigida aqua matutinis ípari numero ad cauẽdos dẽtiũ dolores.

ITem posca oculos contra lippitudines certa experimẽta sunt sicuti totius corpis ualitudini in uarietate uictus inobseruata Hippocrates tradit nõ prandentium celerius senescere exta. Verum id remediis cecinit non epulis quippe multo utilissiã est temperantia in cibis. L. Lucullus hanc de per se pręfecturã seruo dederat. Vltiõq; probrum minus in cibis triumphali sede utebatur: uel í capitolio epulãti pudẽda res seruo suo facilius parere q̃ sibi.

STernutamẽta pęnam & grauedinem emendant & si quis muto nares ut tradũt osculo attingat sternutamẽta & singultum ob hoc Varro suad& palmam altera manu scalpere pleriq; annulum e sinistra in longissimũ dextrae digitum transferre aut in aq̃ feruenti manus immergere. Theophrastus senes laboriosius sternuere dicit Venerem dãnauit Democritus ut in qua homo alius exilir& ex homine Et hercule raritas eius utilor. Athletę tamẽ torpẽtes restituuntur uenere uox reuocat̃ cum e cã-dida declinat in fuscam. Medetur & lumboꝝ dolori oculoꝝ hebetationi mẽte captis ac melancolicis Adsidere grauidis uel cum remedia alicui adhibeat̃ digitis pectiãtĩ inter se amplexis ueneficium est. Idq; compertum tradunt Alcmena herculem pari-ente posuisse potius circa unum ambo ue genua item poplites alternis genibus íponi Ideo hęc in Conciliis ducũ potestatũ ue fieri uetuere maiores uelut omnẽ actũ ípedi-entia. Vetuere & saccis uotisue simili modo interesse. Capita autem operiri aspectu magrãtuum non uenerationis causa iussere: sed ut Varro auctor est ualitudinis quo firmiora consuetudine ea fierent Cum quid oculo inciderit alterum comprimit ꝓdẽ Cum aqua dextrę auriculae sinistro pede exultari Capite in dextrum humerum de-uexo inuicem e diuersa aure. Si tussis concit& saliuam in fronte ab alio afflari si iace-at una uerticem morsu alternis suspendi. In ceruicis dolore poplites fricare aut cer-uicem í poplitum pedes in humo deponi si nerui in his crurihusue tẽdant̃ í lectulo si leua parte id accidat sinistrę plantę pollicem dextra manu appręhẽdi. Item e diuerso extremitates corporis uelleribus perstringi contra horrores corporis Sanguinem ue narium in modicum lino uel papyro principia genitalium fęmur medium ad cohi-benda urinę profluuia. In stomachi solutione pedes pręssare aut manus in feruentẽ aquam dimitti. Iam sermoni parci multis de causis salutare est Triennio moecenatem mellisium accepimus silentium sibi imperauisse a conuulsione reddito sanguine. Nam euersos scandentesque ac iacentes si quid ingruat contraque ictus spiritum cohibere singularis pręsidii est. Quod inuentum est esse animalis docuimus clauum ferreum defigere in quo loco primũ caput defixerit corruens morbo Comitiali abso-lutorium eius mali dicitur Contra renum aut lumborum uesiceq; cruciatus í balne-arum soliis pronos urinam reddere Mitigatorium habetur ac uulnera nodo herculis pręligare. Mirum quantum ocior medicina est atque etiam quottidiano cinctus tali nodo uim quandam habere dicitur utilem. Quippe cum hercules eũ prodiderit nu-meꝝ quoq; quaternarium Demetrius condito uolumine: ex qua re quaterni cyati sex tarii ue non esset potandi. Contra lippitudines retro aures fricare prodest & lachry-mosis oculis frontem. Auguriũ ẽ ex homine ipso non timẽdi mortem q̃ diu oculoꝝ pupillę imaginẽ reddant.

MAgna & urinę non ratio solum: sed etiam religio apud auctores inueit̃ digesta in genera spadonum quoq; ad fęcunditates beneficia Verum ex his quę referre fas sit Impubium puerorum contra saliuas aspidum quas pythiadas uocant: quoniã uenena in oculos hominum expuant. Contra oculoꝝ albugines obscuritates cicatri-ces argema palpebras & cum erui farina contra adustiones Contra aurium pituitam uermiculosq; si decoquat̃ ad dimidias partes cum porro capitato nouo fictili Vapo-ratio quoq; ea mẽses foemiãꝝ ci& salpa fou& illa cum oculos infirmitatis causa illini

sol& usta cũ oui albugine efficacius strucco cameli binis horis hac & atramẽti liturę abluuntur. Virilis podagris medetur argumẽto fullonũ quos ideo tẽtari eo morbo negant. Veteri miscetur Cinis ostreoꝝ aduersus eruptiones in corpore infantium & omĩa ulcera manãtia. Ea exesis ãbustis sedis uitiis rogadiis & scorpionũ ictibus illinit̃ Obstetricum nobilitas non alio succo efficacius curari pronuntiauit corporũ pruritu nitro addito Vlcera capitum prurigines nomas pręcipue genitaliũ sua cuiq; autem quod fas sit dixisse maxime prodest confestim per se Canis morsu hechinorũq; spinis inhęrentibus & in spongia lanisue imposita: aut aduersus rabidi Canis morsus Cinere ex ea subacto contra serpentium ictus. Nam cõtra scolopendras mirũ prodit̃ uertice tacto urinę siue gutta liberari ꝓtinus lęsos. Auguria ualitudinis ex ea tradũtur. Si mane candida deinde ruffa sit Illo modo coquere hoc coxisse significatur Mala signa rubrę pexima nigrę mala bulantis crassę in aqua quod subsidit album est significat circa articulos aut uiscera dolorem Iminere Eadem uiridis morbũ uiscerũ pallida bilis Rubens sanguinis mala & in qua ueluti furfures atq; nubeculę apparẽt. Diluta quoque alba uitiosa est mortifera uero crassa graui odore & in pueris tenuis ac diluta. Magi uetant eius causa contra solem lunãq; nudari: aut umbram cuiusq; ab ipsa respargi. Hesiodus iuxta obstantia reddi suad& ne deũ aliquẽ nudatio offendat Ostanes cõtra mala medicamẽta omĩa ꝓmisit auxiliari matutinis horis suã cuiq; ĩstillatam ĩ pedẽ.

QVae ex mulieꝝ corporibus tradunt̃ ad portentoꝝ miracula accedunt ut sileaũs diuiso mẽbratĩ ĩ scelera abortus mẽsiũ piacula quoq; alia nõ obstetrices modo: uerum & ipse meretrices prodidere. Capilli si cremẽtur serpentes odore fugari. Eodẽ odore uuluae morbo strangulatas respirare cinere eo quidẽ si in testa sint cremati uel cum spuma argenti scabritias oculoꝝ ad prurigines emẽdari. Itẽ uerrucas & ĩfantiũ ulcera cum melle capitis quoq; uulnera & omnibus ulceribus simul addito melle & ture. Peranos podagras cum adipe suillo sacrum ignem sanguinem sisti illico & in formicationes corpoꝝ. De lactis usu conuenit esse dulcissimum mollissimũq; & in longa febre cęliacisq; utilissimum: maxime eius quę iam ĩfantem remouerit & ĩ malachia stomachi in febribus rosionibus efficacissimũ experiunt̃. Itẽ mammaꝝ collectionibus cum ture oculo ab ictu cruore effuso & in dolore aut epiphoras immulgeatur plurimũ prodest magisq; cũ melle & naricisi succo ut turis pollinem superq; in omni usu efficacius esse eius quę marem enixa sit. Multoq; efficacissimũ eius quę geminos peperit mares. Et si uino ipsa cibisq; acrioribus abstineat mixto praeterea ouorum candido liquore madidaq; lana frontibus impositum fluctiones oculorum suspendit. Nam si rara saliua sua oculum ĩsparserit. pręcipuum est remedium & cõtra morsum eundem bibitur ĩstillaturq; eum qui simul matris filiaeq; lacte inunctus sit liberari oculorum moetu in totam uitam affirmant. Aurium quoque uitiis medetur modice admixto oleo: aut si ab ictu dolent anserino adipe tepefactum. Si odor grauior sit ut plerunq; fit longis uitiis diluto melle lana includit̃ Et contra morbũ regiũ ĩ oculis relictum instillat̃ cum elaterio peculiariter ual& potum contra uenena quę data sunt cum marino lepore peste mutata ut Aristoteles tradit & contra insaniã quę facta sit hioscyami potu podagris quoq; iubent illum cũ Cicuta & adipe anserino qualiter etiam uuluarum doloribus imponit̃ Aluum etiã sistit potum ut Rabirius scribit & menses ci&. Eius uero quę fęminã enixa sit ad uitia tãtum sananda pręual&. Pulmonum quoq; ĩcõmoda lacte mulieris sanãtur: cui admisceat̃ ĩpubis pueri urina & mel atticum. Omnia singuloꝝ cocleaꝝ mẽsura Marmora quoq; auriũ eiici inueio eiusque marem peperit lacte gustato canes rabiosos fieri negant. Mulieris quoq; Ieiunę saliuam potantẽ diiudicat oculis cruentatis & si contra epiphoras feruentes anguli oculoꝝ subinde madeficent̃ Efficacius si cibo uinoque abstinuerit pridie ea. Inuenio & fascia mulieris alligato capite dolores minui post haec nullus est modus.

IAm primum abigi grandines turbinesq; cōtra fulgura ipsas mense eo nudatas sic auerti uiolentiam cęli ī nauigando quidē tempestates etiā sine mēstruis. Ex ipsis uero mensibus monstrificis alia uti loco suo indicauimus dira & infanda uaticinat̃ e quibus dixisse non pudeat. Si in defectu lunę solis ue congruat illam irremediabilē Non minus & in silēte luna coitus suos maribus exitiales esse atq; pestiferos purpu/ram quoq; ab his eo tempore pollui. Tanto uim esse maiorem. Quocūq; autem alio menstruo si nudatę segetem ambiant erucas ac uermiculos scabronesq; ac noxia alia decidere Metrodorus Sepsius in cappadocia Inuentum prodit ob id multitudinem cantaridum illas ire per media arua receptis super clunes uestibus. Alibi seruatur ut nudis pedibus eant capillo cinctuq; dissoluto cauendum ne id oriente sole faciāt. Se mentia enī arescere. Item nouella uitis eius tactu in ppetuum lędit̃: rutam & hęderā res medicatissimas illico mori ut ad noxam res medicatissima trāsferat̃. Multa dix/imus de hac uiolentia. Sed pręter hoc certū tactis aluearijs apes fugere: linaq; coquāt̃ nigrescere: aciem in cultris tonsorum hebetari. Aes contactum graue uirus odoris ac/cipere & eruginem magis si decrescente luna id accidat: equas si sint grauidę tactas abortum pati: quin & aspectu q̃uis omnino procul uisas si purgatio illa post uirgini tatem prima sit aut in uirgine ętatis spontanea ut bitumē ināscens sola hęc uis sponte superarit & filum uelut uestis contactę dispergi edocuimus. Nec igne quidē uincit̃ quo cuncta. Cinisq; etiā ille si quis aspergat eum lauandis uestibus purpuras mutat Florem coloribus adimit Ne ipsis quidē fęminis malo suo immunibus abortū facit illitus: aut si omnino pręgnans supergrediat̃ Quę lais & depatis intra se contraria ꝑ/didere abortiuis carbone ac radice brassicae uel muricae: uel tamaricis in eo sanguine extincto. Item asinas non concipere tot annis quot grana ordei contacta ederint. Quę que alia nuncupauere monstrifica: aut inter se pugnantia Cum hęc foecunditatē fieri iisdem modis: quibus illa sterilitatem pronuntiauit melius est non credere. Bitus di/rachinus hebetari aspectu specularem nitorem tradit iisdem auersa rursus cōtuētibus omnemq; talem uim resolui si mullum piscem habeant secum.

MVlti uero inesse remedia tanto malo aiunt podagras illini strumas & parotidas panos sacros ignes furūculos epiphoras tactu eaꝝ mulieꝝ leniri lais & salpae Canū rabiosorum morsus & tertianas quartanasq; febres mēstruo in lana arietis nigri argē teo brachiali īcluso Diothimus thebanus uestis omnino ita infectę portiuncula uel pelliceo brachiali inserto Sotria obstetrix tertianis quartanisq; efficacissimū dixit plā tas egris subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti. Sic & Comi/tiales excitari Icatidas medicus quartanas coitu finiri īcipiētibus dumtaxat mēstruis spopondit. Inter omnes uero Conuenit si aqua potusque formidet̃ a Canis morsu supposita tantum calici lana mēstruo tīcta statim mętū eum discuti uidelic& pręua lente lymphatia illa gręcoꝝ cū rabiem Canum eius gustatu īcipere dixerimus Cinere eo Iumentorum omnium ulcera sanari certum est addita Caminorum farina & cera. Maculas autem eici & tineas non nisi eiusdem urina absolui Cinerem per se rosaceo mixtum foeminaꝝ pręcipue capitis sedare dolores illitum fronti. Asperrimāq; uim profluuii eius esse primis annis uirginitate resoluta. Id quoq; conuenit quo nihil eq/dem libentius crediderim tactis omniū mēstruo postibus irritas fieri magorū artes Generis uanissimi ut extimare licet. Ponam enim uel permodestissimū e promissis eorum. Ex homie si quidem recidua unguium e pedibus manibusq; cera permixta: ita ut dicatur tertianę uel quottidianę uel quartanę febri remedium quęri Ante solis ortum alienę Ianuę affigi Iubent ad remedia ī his morbis quāta uanitate si falsum est quāta & noxa si trāsferant morbos ī Innocentiores. Ex his omnium digitoꝝ recidua unguium ad Cauernas formicarum adigi uolunt: eamque quę prima ceperit trahere

correptã subnecti collo & ita discuti morbũ. Hęc sunt quę retulisse fas sit: ac plerisq; non nisi honore dictis reliqua detestabilia ĩfanda ut festin& oratio ab homĩe fugere In cęteris claritatis animaliũ aut operum sequamur.

ELephantis sanguis pręcipue maris fluitiones omnes quos reumatismos uocãt sistit. Ramentis eboris cum melle attico: Vt aiũt nubeculę in facie scobe paronichia tolluntur proboscidis tactu Capitis dolor leuatur efficacius si esternuat probes cydis tactu capitis dolor leuat᷑. Dextra pars proboscidis cũ lamina rubrica adalligata ĩpetus libidinũ stimulat sanguineis & scyntheticis eis prodest Iecurq; comitialibus morbis

LEonis adeps cum rosaceo Cutem in facie custodit a uitiis candoremq; seruat & sanat adusta: quibus arti deorũ tumores. Magorũ uanitates perũctis adipe faciliorẽ gratiam apud reges populos ue promittunt: pręcipue tamẽ eo pingui quod sit inter supercilia ubi esse nullum potest similia dentis maximi a dextra parte uilliq; e rostro inferi promissa sunt. Fel aqua addita claritatẽ oculis inũctis acuit: & cũ adipe eiusdẽ Comitiales morbos discutit leui gustu: & ut protinus qui sumpsere cursu id digerũt Cor in cibo sumptum quartanis medetur adeps cum rosaceo quottidianis febribus perunctos eo Bestiae frigiunt. Resistere etiami nsidiis uidentur.

CAmeli cerebꝝ arefactum potumq; ex aceto Comitialibus morbis aiũt mederi. Item fel cum melle potum hoc & anginae Cauda arefacta solui aluum. Fimi Cinere crispari capillum cum oleo. Et dyssintericis prodest illitus Cinis potusq; quãtũ tribus digitis capiat᷑ etiam Comitialibus morbis Vrinã fullonibus utilissimam eẽ tradunt Itẽq; ulceribus manantibus. Barbaros eam seruare qnquẽnio & eminis potam ciere aluum Setas e cauda contortas & sinistro brachio alligatas quartanis mederi.

HIenam magi ex omnibus animalibus in maxĩa admiratione prostituũt utpote cui & ipã magicas artes dederunt. Vimq; qua alliciat ad se homines mente alienatos permutationes ex his annua uice diximus Cęteraq; mõstrifica naturę eius. Nũc ꝓse-quemur quęcunq; ĩ medicinis ꝓdunt praecipue pantheris esse terrori tradunt᷑ ut ne Conent᷑ qdẽ resistere & aliqd de corio eaꝝ habẽtem nõ appeti. Miꝝq; dictu si pelles utriusq; cõtortę suspẽdant᷑ decidere pilos pantherę. Cum fugiũt uenantẽ declinãt ad dexteram ut pręgressi hominis uestigia occupent. Quod si successerit alienari mente uel ex equo hominẽ decidere: Aut si in leuam detorserit deficiẽtis argumẽtũ eẽ facilẽ q; capturã. Facilius autẽ capi si contos suos uenator flagellumq; & ipõs equos septeis alligauerit nodis. Mox autẽ solers ambagibus. Vanitas magoꝝ capi iub& geminoꝝ signo transeũte luna singulosq; prope pilos seruari capitis dolore ligatam cutẽ ꝓdeẽ quę fuerit ĩ capite eius lippitudini fel illitum frõtibus: aut ne omnino lippiat᷑. Deco-ctam cum mellis attici cyatis tribus & croci uncia unctum. Sic & caligines discuti & suffusiones ĩ claritatẽ excitari. Melius ĩueterato medicamẽto. Asseruari autẽ in cypria pyxide eodẽ sanari angema scabritias excrescẽtia in oculis. Itẽ Cicatrices glaucomata. Veꝝ iocineris recentis ĩassati ante cũ despumato melle ĩunctis Dẽtes eius dẽtiũ do-loribus & tactu ꝓdeẽ uel alligatos humeris ordine humeroꝝ & lacertoꝝ doloribus. Eiusdẽ dẽtes de sinistra ꝑte illigatos pecoris aut capri pelle stoãchi cruribus. Pulmo-nes ĩ cibo sumptos illatis uẽtriculis Cinerẽ cũ oleo illitum. Neruis medullas e dorso cum oleo uetere ac felle febribus. Quartanis iecur degustatũ Ante accessiones poda-gris spinę Cinerẽ cum lingua & dextro pede uituli marini addito felle taurino omĩa pariter cocta atq; illita. Hiene pellem ĩ eodẽ morbo prodeẽ & fel cum lapide asio tre-mulis hyschiaticis exilientibus & qbus cor palpit& aliqd ex corde mãdẽdum Ita ut reliquę ꝑtes Cinis cum cerebro hienę illiniat᷑. Pilos etiã auferri hac compositioẽ illita

aut p se euulsos felle priusq̃ renasci nō libeat. Sic & palpebris inutiles tolli lumborū
doloribus carnes e lumbis edendas illiniendasq; cum oleo sterilitatē mulieꝝ emēdari
oculoꝝ gliceriza & aneto sumpto ī cibo ꝑmisso ī triduum cōceptu. cōtra nocturnos
pauores umbrarioꝝq; terrorē unus ex magnis dētibus adalligatus ꝓdē sufurētes eo-
dem circumligari ante pectus suū cum adipe renium: aut io cinere: aut pelle pręcipiūt
Mulieri pregnāti a pectore bienę caro & pili septē & genitale a ceruice si illigent̃ dor
cadis pelle collo suspensa contineri partus ꝑmittunt̃. Venerē stimulari genitalia ad
sexus suos in melle sumpta etiā si uiri mulieꝝ coitus oderit. Quiimo totius domus
cōcordiam eodē genitali & articulo spinę cū adhęrēte corio asseruatis Cōstare hic quē
spinę articulum siue nodum athlantū uocant. Est autē primus in Comitiali quoque
remediis habēt cum adipe accenso serpentes fugari dicūt maxilla cōminuta ī aneso &
in cibo sumpta horrores sedari. Eodē suffitis mulieribus mēstrua euocari. Tantumq;
est uanitatis ut si ad brachiū alliget̃ supiori dextra pte rostri dēs iaculātiū ictus deer-
raturos negent. Palato eiusdē arefacto & cum alumiē ęgyptio calefacto ac ter in ore p
mutato fętores & ulcera oris emēdari. Eos uero q linguam ī calciamēto sub pede ha-
beant nō latrari a Canibus Sinistra pte cerebri naribus illita morbos pnitiosos miti-
gari siue hominū siue quadrupedū. Frontis coriū fascinationibus resistere Ceruicis
carnes siue mādant̃: siue bibant̃ arefactę lumboꝝ doloribus medent̃ neruis a dorso
armisq; fugādos neruoꝝ dolores pilos rostri admotos mulieꝝ labris amatorium est
Iecur potum torminibus & calculis mederi uel iā cor ī cibo potuue sumptū omibus
doloribus corpoꝝ auxiliari lien lienibus. Omētū ulceꝝ iflamationibus cū oleo me-
dullas doloribus spinę & neruoꝝ lassitudini reniū neruis pectus ī uiō. Id cū ture foe
cunditatē restituere adēptam ueneficio uuluam cū mali punici dulcis cortice ī potu
datam ꝓdesse mulieꝝ uuluę Adipe e lumbis suffiri difficulter pariētes & stati parere
e dorso medullā adalligatū cōtra uanas speties oppitulari. Spiasticis genitale e mari-
bus suffitu. Itē lippiētibus. Ruptis & cōtra iflatioēs seruatos pedes tactu leuos dex-
tris partibus dextros leuis. Sinistꝝ pedē suplatum parturiēti laetale ē. Dextro illato
facile eniti Mēbranā quę fel cōtinuerat a cardiacis potā ī uino uel ī cibo sumptā cōtra
succurrere. Vessicā ī uiō potā cōtra Cōtinētiam urinę. Quę autē ī uessica iuēta sit uriā
additis oleo ac sesamo & melle haustā ꝓdeē ęgrimonię ueteri: Costaꝝ primā & octa-
uā suffitu raptis salutarē eē. Ex spina uero pturiētibus ossa Sanguinē cū polēta sum-
ptum tormibus Eodē tactis postibus ubicūq; magorū ifestāt artes nō elici deos nec
colloq siue lucernis siue uisu aq̃ siue pila siue quo alio genere tētemur. Carnes si edā-
tur cōtra rabidi Caīs mosum efficaces eē Etiānum iecur efficacius Carnes uel ossa ho
minis si quę in uētriculo occise iueniant̃ suffitu podagricis auxiliari si ungues iuei-
ant̃ ī his mortē alicuius capiētiū signari. Excremēta siue ossa reddita cū occidit cōtra
magicas isidias pollere. Fimū q ī Intestinis iuētus sit arefactū ad dyssintericos ualere
potū illitūq; cum adipe āserino oppitulari toto corpe lęsis malū si coriū substratum.
Rursus tali cinere decocto cū sanguine mustellę punctos omibus optata uenire. Idē
fieri oculo decocto Super omīa ē quod extremā fistulā itestini cōtra ducū ac potestatū
iniqtates Cōmōstrāt & ad succussus petitionū Iudiciorumq; ac litium euētus si om
nino aliquātum aliqs secum hab& eiusdē Cauernā sinistro brachio religatā si qs mu
lierē respiciat amatorium eē tā pręsens ut illico seq̃t̃ Eiusdē loci pilorū cinere ex oleo
illitū iuris q sint ꝓbrosę mollitiei nō modo pudicos: sed & seueros mores induere.

PRoxiē fabulosus ē crocodillus īgenio quoq; ille cui uita in aq̃ terraq; Cōmunis
Duo enī genera eorū Illius e dextra maxilla dentes adalligati dextro lacerto coitus si
credimus stiūlant. Canini eius dētes febres statas arcēt repleti. Sunt enim Cani ita ne
diebus qnq; ab ęgro cernat̃ q adalligauerit Idē pollere uētri exēptos lapillos aduersus
febriū horrores ueīentes. Tradunt hac etiam quod eadē causa ęgyptii perungūt adipe

ęgros suos. Alter illi similis multum īter magnitudinē in terra tātū odoratissimisq;
floribus uiuit. Ob id intestina eius diligenter exquirūtur Iucundo nidore fractam
crocodilleam uocant. Oculoꝝ uitiis utilissima est cū porri succo iuncta & cōtra suffu/
siones uel caligines. Illita quoq; ex oleo cyprino molestias ī facie nascentes tollit. Ex
aqua uero morbos omnes: quorū natura serpit ī facie nitorēq; reddit lentiginē tollit
ac uaros omnesq; maculas & contra comitiales morbos. Bibitur ex aceto mulso binis
obolis apposita menses ci& optima quę est candida & fricabilis minimeq; pōderosa
cum teratur inter digitos sementescens lauatur ut cerusa adulteratur amilio aut cum
olla: sed maxime sui captos oriza tātū pascunt felle iunctis oculis ex melle cōtra suf/
fusiones nihil utilius prędicāt Intestinis & reliquo corpe eius suffiri uuluā laborātis
salutare tradunt. Itē uelleribus circūdari uapore eius infectis. Corii utriusq; Cinis ex
aceto illitus bis partibus q̃s secari opus sit: aut nidor cremati sensum omēm scalpelli
aufert. Sanguis utriusq; claritatē uisus iunctus & cicatrices oculoꝝ emēdat. Corpus
ipsum excepto capite pedibusq; elixum manditur Ischiaticis tussim ueterē emēdat
pręcipue ī pueris. Itē lūborū dolores habeat & adipē quo tactus pilus defluit hoc pun
ctos a crocodillis tuet̃ īstillatūq; ī ossibus Cor annexum in lana ouis nigrę & cui nul/
lus aries incursauerit & primo partu genita sit quartanas abigere dicitur.

I Vngemus illis simillia & peregrina ęque aīālia: priusq; Cameleōtē peculiari uo
lumiē dignū existimatū democrito & per singula mēbra de se gratum nō siē magna
uoluptate nostra cōditis ꝓditisq; mēdatiis gręcę uaītatis. Similis ē magnitudiē prędi/
cto Crocodillo spinę tantū uitio ac recuruatura & caude āplitudiē distans nullū aiāl
pauidius existimat̃ & iō uersicoloris eē demutatiōis. Vis eius maxīa cōtra accipitrū
genus. Detrahere enī sup uolantē ad se tradit̃ & uoluntariū pręhere lacerandū cęteris
animalibus. Caput eius & gutt̃ si robor eius lignis accendat̃ imbrium & tonitruum
cursus facere Democritus narrat. Itē iecur ī tegulis ustum. Reliq̃ ad ueneficia ptinē/
tia quę dicit: q̃ falsa existimantes omittimus pręterq̃ ubi ī risu coarguētiū. Dextro
oculo si uiuēti eruat̃ albugiēs oculoꝝ cum lacte Capriō tolli lingua adalligata picula
puerperii eundē salutarē eē pturiētibus. Sin uero domibus īferat̃ pernitiosissimum
linguam si uiuēti exēpta sit ad iudicioꝝ euētus pollere: cor aduersus q̃rtanas illigatur
nigra lana primę tōsure: pedē e prioribus dextꝝ hienę pelle illigatū sinistro brachio
cōtra latrocinia terroresq; nocturnos repellere. Itē dextram maillam cōtra fortitudiēs
pauoresq; Sinistrum uero pedē torreri ī furno cum herba quę etiam Cameleō uocat̃
additoq; unguēto in pastillos eos ī ligneo uase cōditos pręstare si credimus ne cernat̃
ab aliis quo abeat harmum dextrum ad uincēdos aduersarios ualere utiq; si abiectos
eiusdē neruos calcauerit. Sinistrū miꝝ qbus mōstris cōsecr& q̃liter somnia quę uelis
& qbus uelis mittant̃ putat referre. Omnia ea dextro pede resolui sicut sinistro latere
letargos quos fecerit dexter sic capitis dolores inspso uiō: ī quo latus alterutrum ma/
ceratum sit sanari. Foeminis sinistri pedis Cineri misceat̃ lac suillum podagricos fieri
illitis pedibus. Felle glaucomata & suffusioēs corrigi ꝓpe credit̃ tridui innnctioē. ser/
pētes fugari liene instillato Mustelas cōtrahi ī aq̃m iniecto Corpe uero illito detrahi
pilos. Id pręstare narrant iecur cum uiua rubeta pulmoni illitum. Praeterea Iocinere
amatoria dissolui Melācolicos autē sanari si ex corio Cameleōtis succus herbę hebēte
bibat̃ Intestia & fartis eoꝝ cū id animal nullo cibo bibat. Simiaꝝ urinā illitā īimicoꝝ
Ianuę odium omnium hominibus cōciliare Cauda fluía & aq̃ꝝ impetus sisti: serpētes
soporari. Eadē medicata cedro & mirrha illigataq; gemino ramo palmo pcussam aq̃
discuti ut quę intus sint omnia appareant atq; utinā eo ramo percussus eēt Deōcritus
quoniam ita loq̃citates īmodicas promisit inhiberi palamq; est uirum alias sagacem
& uitae utilissimum nimio iuuandi mortales studio prolapsum.

EX eadē similitudīe est stincus quē qdā terrestre crocodillū esse dixerūt. Cādidior autē & tenuiore cute pręcipua tamē differentia dignoscit̃ a Crocodillo squamaꝝ seta a Cauda ad caput uersa maximus indicus deinde arabicus afferūt salsi. Rostrum eius & pedes ī uīo albo poti cupiditates ueneris accēdūt id utiq; satyria & eruce semiē singulis dragmis omiūm ac piperis duabus admixtis Ita pastilli singulaꝝ dragmarū bibat̃ p se lateꝝ carnes obolis binis cū myrrha & pipere pari modo potę Efficaciores ad idē credunt̃. Prodē cōtra sagittas uenēatas ut Apelles tradit antea posteaq; sūptus In antidota quoq; nobilia addit̃. Sextius plusq̄ dragmae pōdere ī uini emina potum pernitiē afferre tradit pręterea eiusdē decocti ius cū melle sumptū uenerē inbibere.

ESt crocodillo quędā affinitas amnis eiusdē geminiq; uictus cū hippotamo & repertore trabēdi sanguis ut diximus. Plurimo autē super saltică pręfecturā huius corii Cinis cū aq̄ illitus panos sanat. Adeps frigidas febres. Itē fimus suffitu. Dentes e pte leua dolores dētium scarificatis gingiuis pellis eius e sinistra parte frontis in angina adalligata uenerē inhib&. Eiusdem Cinis allopetias expl& Testiculi dragma ex aq̄ cōtra serpētē bibit̃. Sāguine pictores utūt̃.

PErigrinae sunt lynces quae clarissię omiūm q̄drupedū cernūt. Vngues earum omnes cum Corio exuri efficacissiē in carpato insula tradunt. Hoc cinere puto propudia uiroꝝ eiusdēq; aspersu fęminaꝝ libidines ibiberi. Itē pruritus corpoꝝ uria stillicidia uessicę Itaq; eam protinus terra pedibus aggesta pedibus obruere traditur. Eadē autē & ungulaꝝ dolor mōstrat̃ in remedio. Hactenus de externis: nūc reuertemur ad nostꝝ orbem primumq; Cōmunia animalium remedia atq; eximia dicemus

PRimumq; Cōmunia animaliū remedia atq; eximia dicemus sicuti e lactis usu utilissimum cuiq; maternū cōcipere nutricis exitiosum ē. Hi sunt enī īfantes qui colostrati appellant̃ dēsato lacte in casei spetiē. Est autē colostra prima a partu spongea dēsitas lactis. Maxiē autē alit quodcūq; huānū mox caprinū ūde fortassis fabulę iouē ita nutritū dixere. Dulcissimū ab hominis camelinum efficacissimū ex asinis. Magnorū aīaliū & corpoꝝ facilius reddit̃ stomacho accōmodatissimū Caprinū: quoniā fronde magisq̄ herba uescunt̃. Bubulum medicatius. Ouiliū dulcius & magis appetibile Stomacho minus utile: quoniā est piguius. Omne autē aq̄tius uernū ęstiuo & de nouellis probatissimū uero quod ī ungue hęr&: nec defluit. Innocentius decoctum pręcipue cū calculis marinis. Aluus maxiē soluit bubulo minus īflat quodcūq; decoctum usus lactis ad omīa ictu exulcerata. Maxiē renes uessicā interranea fauces pulmones foris pruritū aut intus eruptioēs cibi aut potus abstinētiā. Nā ut ī achaia bubulū biberēt ptysici scyntetici cacohete diximus in ratioē herbaꝝ. Sūtq; iter exēpla qui asininum bibēdo liberati sunt podagra cyragra ue Medici spetiē unam addidere lactis generibus: quod scyston appellauere. Id fit hoc modo fictili nouo serū & maxime caprinum ramisq; recētibus ficulneis miscetur additis totidē cyatis mulsi quot sint eminę lactis cum feru& & circūfundatur pręstatq; cyatus argenteus cum frigida aqua demissus ita ne qd īfundat ablatū Deinde igni refrigeratioē diuidit̃ & discedit seꝝ a lacte. Quidā & ipsum seꝝ iam multo potētissimū decoquunt ad ternas partes & sub diuo refrigerant bibitur autē efficacissiē eminis p īterualla diebus. v. & melius a potu illius gestari. Datur Comitialibus melancolicis paraliticis ī lepris elephātiis articularibus morbis. Infundit̃ quoq; lac cōtra rosiones a medicamētis factas & si urat dissinteria decoctum cū maris lapillis aut cum typsana bordeacea. Itē ad rosiones ītestinoꝝ bubulū aut ouillū utilius. Recens quoq; dissintericis īfundit̃ ad collū aut crudum Itē uuluę & ꝓpter serpētiū ictus ptysicis cātaridū autē salamādrę ueneis priuatum bubulū his qui colicū biberit: aut Cicutā: aut doricinum: aut leporē marinū

ſicut aſininum cõtra gypſum & Cerusam & ſulphur & argentũ uiuũ. Ité durae aluo febri. Gargarizatˀ quoq; faucibus exulceratis utiliſſime & bibitˀ ab imbecillitate uires recolligẽtibus quos atrophos uocãt. In febre etiã quę careat dolore capitis pueris ãte cibũ lactis aſinini eminã dari conuenit: aut ſi in exitu cibi roſiones ſentir& ãtiqui in arcaís habuerũt. Sed hoc nõ eſt a caprino. Bubuli ſerũ ortopnoicis prodeſt ãte caetera addito naſturcio. Inungũtur etiã oculi in lactis eminis ſeſami additis amidi dracmis .iiii. tritis in lippitudíe. Caprino lienes ſanãtur poſt bidui inediã. Tertia die hędera paſtis capris per triduũ poto ſine alio cibo lactis ſuccus alias cõtrarius capitis dolori-bus epaticis ſplenicis neruoꝝ uitio febres habentibus uertigini pręterq̃ purgatiõis gratia tuſſiẽtibus lippis ſuillũ utiliſſimũ teneſino dyſſinteriae necnõ ptyſicis hoc & mulieres quę dicerẽt ſaluberrimũ fuerũt.

DE generibus caseoꝝ dixiũs: cũ de uberibus ſingulisq; mẽbris aiãlium dicereũs. Sextius eoſdẽ effectus eqno quos bubulo tradit hoc uocat hippacẽ ſtoãcho utiles q nõ ſunt ſalſi idẽ recẽtes ueteres aluũ ſiſtunt corpusq; minuunt ſtomacho utiliores & in totum ſalſa corpus minuũt alunt molles. Caſeus recens cum melle ſugillata emẽdat Mollis aluum ſiſtit ſedat tormiã paſtillis in uino decoctis auſtero rurſuſq; in patina toſtis cum melle. Saprum uocãt q cum ſale & ſorbis ſiccis e uiõ tritus potusq; medetˀ cęliacis genitalibus. Carbunculis caprinus tritus & impoſitus: Idem accidis cum oxymelite. Item maculis in balneo illitus oleo interlinitur.

EX lacte fit butyrũ barbaraꝝ gentiũ laudatiſſimus cibus & q diuites a plebe diſcernat. Plurimũ e bubulo & inde nomen pinguiſſimũ ex ouibus fit & ex caprino in uaſe calefacto in in ęſtate lacte exprę ſſo tãtũ crebro iactatu in longis uaſis anguſto foramine ſpiritũ accipiẽtibus ſub ipõ ore alias pręligato additus paulum aqua accreſcat quod maxime coactũ e ſummo fluit. Addit exẽptũ addito ſale oxygalla uocatˀ. Reliq̃ decoquunt in ollis: Ibi quod ſupnatat butyrum ẽ: oleoſum natura: quo magis intus reſpuit hoc pręſtãtius iudicatˀ. Pluribus cõpoſitioĩbus miſcetˀ iueteratũ. Natura eius aſtrĩgere: mollire: replere: purgare: oxigalla fit & alio modo acido lacte addito ĩ recẽs quod dũ aceſſit utilissimum eſt ſtomacho: effectus dicemus ſuis locis.

PRoxima in Cõmunibus adipis laus eſt: ſed maxiẽ ſuillo Apud antiquos etiam religioſius erat certe nouę nuptę ĩtrantes etiãnũ ſolemne habẽt: poſtes eo attingere. Inueteratˀ duobus modis aut cũ ſale: aut ſincerus tãto utilior: quanto uetuſtior.

AXungiã autẽ gręci etiam appellauere iam in uoluminibus ſuis Neq; eſt occulta uiriũ ratio: quoniã id aiãl herbaꝝ cauſa radicibus ueſcatˀ. Itaq; etiã ĩſiõ ĩnumeri uſus: q̃obrem nõ de alia loquemur ſue multo efficacior eſt fęmiã & quę nõ peperit multo uero pręſtantior in apris eſt: Vſus igitˀ axungie ad emollienda excalefaciẽda diſcutiẽda purgandaq; Medicoꝝ aliq admixto anſeris adipe: tauroꝝq; ſeuo & iſopo ad podagras uti iubẽt. Si uero pman& dolor cũ cera myrto reſina pice ſincera Axũgia medetˀ ambuſtis uel niue pniõibus autẽ cum hordei cinere & galla pari modo prodeſt & cõfrigatis mẽbris itineꝝq; laſſitudines & fatigatioẽs leuat. Ad tuſſim ueterem recens decoqtur q̃drantis põdere in uini cyatis tribus addito melle. Vetus etiã ptyſis pillulis ſumpta ſanatˀ quę ſiẽ ſale ĩueterata eſt omnino enĩ nõ niſi ad ea quę purganda ſint aut quę nõ ſint exulcerata ſalſa petitur. Quidã quadrãtes axũgię & mulſi in uini cyatis tribus decoquũt cõtra ptyſim: quartoq; die picẽ liqdã ĩ ouo ſumi iubẽt circũligatis lateribus & pectoribus & ſcapuli eoꝝ q ptyſim ſentiũt. Tantaq; uis ẽ ut genibus etiã adalligata redeat in os ſaporeaq; expuere uideantˀ eſu quę nõ peperit Aptiſſime utũtˀ ad cutem mulieres contra ſcabiẽ uero quę uis admixto iumẽtoꝝ ſeuo ꝑ parte tertia & pice pariter ſufferuefactis. Sincera partus in abortu uergentes nutrit in uteꝝ colliri

modo subdita. Cicatrices concolores facit cerusa admixta uel argenti spuma. At cum sulphure unguiũ scabritias emẽdat. Medet̃ & capillo fluẽti & ulceribus in capite mulierum cũ gallę parte quarta & ĩfumata pilis oculoꝝ. Dat̃ & ptysics unciatĩ cum uini ueteris emina decocta: donec tres uncię e toto residant. Aliq & mellis exiguũ adiiciũt Panos sanat illita cum calce. Itẽ furũculos duritiemq; mammaꝝ. Rupta & cõuulsa & spasamta & luxata sanat clauos & rimas colliq; uitia cum Elleboro albo parotidas admixta salsamẽtaria fariã e testa quo genere proficit & ad strumas pruritus & papulas ĩ balneis punctis tollit Alioq; etiam non modo podagricis prodẽ admixto oleo uetere cõtrito una sarcophago lapide & Quiquefolio tuso in uiõ uel cum calce: uel cũ cinere facit & peculiare emplastrũ. lxxxv. põdere spumę argentę mixtis utilissimum contra ĩflamatiões ulceꝝ adipe uerrino & iungi putant Vtile quęq; serpant illinire cũ resina Antiq maxiẽ axibus uehiculoꝝ pũgẽdis ad faciliorẽ circũactũ rotarũ utebãt̃. ũde nomẽ Sic quoq; utile medicina cũ illa ferrugiẽ rotaꝝ ad sedis uitia uirilitatis & p se axũgia Et medici antiq maxiẽ probabãt reibus detractã exẽptisq; ueis aq̃ cęlesti fricabãt crebro: decoquebãtq; fictili nouo sępius tum demũ asseruãtes Cõueit salsam magis mollire excalefacere discutere utilioreq; esse uino lotã Massurius palmã lupino adipi dedisse antiquos tradit Ideo nouas nuptas illo pungere postes solitas ne qd mali medicamẽti ĩferret̃. Quę ratio adipis eadẽ in bis quę ruminãt seui ẽ aliis modis nõ miõris potentię. Perficitur omne exẽptis uenis aqua marina uel salsa lotum. Mox tamẽ pila tonsum asparsa mariã crebro postea coqtur donec aboleat̃. Omĩs odor mox assiduo sole ad cãdorẽ reducit̃ A renibus autẽ omne laudatissimũ est. Si uero uetus reuocetur ad curã liquefieri prius iubẽt. Mox frigida aq̃ lauari sępius. Deinde liquefacere affuso uino q̃odoratissiõ. Eodẽq; modo iterum ac sępius cogunt donec uirus euanescat. Multi priuatĩ sic tauroꝝ leonum pantheraꝝ & Caẽloꝝ pĩguia curari iubẽt usus dicet̃ suis locis.

COmmunis & ratio medullaꝝ usus ẽ. Omẽs molliunt explẽt siccant excalefaciũt laudatissiã ceruina mox uitulina. Deĩde hircina & capría. Curatur autẽ autũnũ recentes loťę siccatęq; in umbra p cribrũ Deinde liquatę per lintea exprimũt̃ ac reponuntur in fictili locis frigidis. Inter omĩa autem Cõmunia animaliũ pręstantissimũ in effectu fel. Est enĩ uis eius excalefacere mordere scindere extrahere discutere. Minoꝝ aĩaliũ subtilius ĩtelligit̃. Et ideo ad oculoꝝ medicamẽta utilius existiãtur. Taurino pręcipua potẽtia etiã in ęre pellibus colore aureo ducẽdis. Omne autẽ curat̃ recẽs praeligato ore lino crasso demissum in feruẽtẽ aquã semi hora: mox siccatũ sine sole: atq; in melle conditũ. Damnat̃ eqnũ tãtum ĩter uenena Ideo flamini sacro equin tangere non lic& cum Romae publicis sacris equus etiam imoletur.

QVin & sanguis eorũ stiptica uĩ hẽt. Item equaꝝ pręterq̃ uirginũ erodit emargiã ulcerat. Taurinus qdẽ recens inter ueneã est: excepta egyra Ibi enim sacerdos terrae uaticinatur sanguinẽ bibit prius q̃ descendat ĩ specus. Tantũ potest scyphatia illa de q̃ loqmur ut aliquãdo religioẽ uel loco fiat. Drusus Tribunus plebis tradit̃ Caprinũ bibisse cum pallore & Inuidia ueneni sibi dari ĩsimulare. Q. Cepionẽ inimicũ uellet Hircoꝝ sanguini tãta uis est ut ferramentorũ subtilitas nõ aliter ĩduret̃ aut scabritia polliatur uehemẽtiusq; q̃ lina. Non igitur & sanguis aĩalium cõmuui adiici potest. Et ideo suis quęq; dicẽtur effectibus. Digeremus enĩ ĩ mala singula usus plurimum cõtra serpẽtes. Exitio his esse ceruos neõ ignorat ut si quę sunt extractę cauernis mãdant. Nec uero ipsi spirantesq; tantũ aduersant̃: sed mẽbratĩ fugari eos quoq; nidore Cornu eoꝝ si uratur dictũ ẽ ac de summo gutture ustis ossibus cõgregari dicuntur. pelles eiusdẽ animalis substratę securos pręstãt ab eo metu somnos Coagulũ ex aceto potũ ab ictu: & si omnino tractũ sit eo die nõ ferit Serpẽs: testes quoq; ĩueterati ei uel genitale eius maris salutariter dat̃ in uiõ. Item uermes q cẽtipelioẽs uocantur fugiũt

& omnino dentē cerui habētes aut medulla punctos seuoue cerui tacta aut uituli. Sūmis autem remediis prefertur hinuli coagulum in matris utero ut indicauimus Sanguīe ceruino si una urātur dracotion & cunelago & anchusa lētisci ligno cōtrahi serpentes tradunt dissipari deinde si sangīe detracto adiciatur pirethꝝ. Inueio apud auctores grecos animal ceruo minus & pilo dente simile: quod ophion uocatꝰ. Sardiniā tantū ferre solitam hoc interesse arbitror Et ideo medicias ex eo omitto.

APri quoq; Cerebrū contra eos laudatur cum sanguīe. Iecur eciam inueteratum potum cum ruta & uino. Item adeps cū melle resinaq; Similiq; modo uerrinū iecur exēptis duntaxat fibris quattuor oboloꝝ pōdere uel cerebrū in uiō potū. Caprarum cornu uel pilis accensis fugari serpētes dicunt. Cinereq; e cornu potum uel illitū cōtra ictus ualere. Itē lactis haustus cū uua aminea uel urine cū aceto scillino. Caseū caprinum cū origano impoitum: uel seuum cum cera Milia praeterea remedio ex eo aiali demōstrantꝰ sicut apparebit: quod eqdem miror cum febri negetur carere Amplior potētia feris eiusdem generis quod numerosissimū esse diximus. Alia uero ex hircis Democritus etiānum effectus aug& eius qui singularis natus sit fimo quoq; capraꝝ in aceto decocto & illini ictus serpētium plac& & recētis Cinis in uino atq; in totum difficilius se recolligētes a serpentiū ictu in caprilibus optīe cōualescunt: at qui efficacius uolunt mederi occise capre aluū dissectā cum fimo ītus repto illigāt: alii carnem recentem. Edoꝝ pilos suffiūt eodēq; nidore fugāt serpētes utūtꝰ & pelle eoꝝ recēte ad plagas carne & fimo equi ī agro pasti.

COagulo leporis ex aceto cōtra scorpionē & murē araneum Aiuntque nō feriri leporis coagulo punctos: percussis a scorpioē fimus capre efficacius cum aceto decoctus auxiliatꝰ lardum uis q; decocti potū bis qui bupresti hauserint. Quī etiam si quis asino ī aurē pcussum a scorpione se dicat transire malum protinus tradūt uenēa taq; omīa accēso eius pulmone fugere Eo fimo uituli suffiri pcussus a scorpioē pdē.

CAnis rabiosi morsu facta uulnera circūcidūt ad uiuas usq; partes. Quidā carnē uituli admouēt & ius ex eodē carnis decocte dant potui: aut axungiā cum calce tritam hirci iecure īposito ne tentari qdē aque moetu affirmāt. Laudant & caprae fimum ex uino illitum: aut melle & Cuculi & hirundinis decoctum & potum.

AD reliquos bestiaꝝ morsus caprinum caseum siccum cū origano imponunt & bibi iubēt. Ad homīs morsus carnē bubulam decoctā efficacius uituli si nō āte qntū diē soluant. Veneficiis rostrū lupi resistere īueteratū aiunt ob idq; uillaꝝ portis prefigunt. Nos idē prestare & pellis e ceruice solida manica existimatꝰ. Quippe tanta uis esse animalis preterea ut retulimus & uestigia eius calcata equis afferūt torporē his q argentum uiuunt biberint lardū remedio est. Asinino lacte poto uenena restringūtꝰ peculiariter si hiuscyamū potu sit: aut uiscum: aut cicuta: aut lepus marinus: aut opocarpatum: aut carice: aut doricinum: & si coagulum alicui nocuerit. Nam id quoque uenenū ē in prima lactis coagulatioē Multos eius & alios usus diceūs. Sed memisse oportebit recenti utēdum: aut nō multū postea tepefacto. Nullum eni celerius euanescit. Ossa quoq; asini cōfracta & decocta contra leporis marini uenenū dantꝰ. Omīa eadē onagris efficatiora. De equiferis nō scripserūt greci: quoniā terre ille nō gignebant. Veꝝ tamē fortiora eadē omnia q̄ in eqs ītelligi debeant lacte equiō uenena leporis marini & toxica expugnantꝰ. Nec uros aut bisontes greci in experimētis habēt q̄q̄ Indie siluis refertis: tamē eadem efficaciora Omnia ex his credi par est: sic quoque lacte bubulo cuncta uenena expugnari tradunt maxime supradicta Et si ephemeri impactū sit aut si cantarides date uomitione omīa egeri sic & caprino iure cātarides Contra ea uero quae exulceratioē enecant uitulinū seu bubulū auxiliatur. Nam cōtra

ſanguisſugas potas Butirum remedio eſt cum aceto ferro calefacto Quod & per ſe
prodeſt cõtra uenena Nam ſi oleum nõ ſit eius uicẽ repręſentat. Multipedũ morſus
cum melle ſanat. omnia ſiſami iure poto uenẽa ſupradicta expugnari putant priuati
uero aconita & cicutas Itẽq; uitulio ſeuo. Caprinus caſeus recẽs bis q uiſcum biberit:
lac uero cõtra cantaridas remedio ẽ & cõtra epymeri potũ nimia uina Sanguis capri-
nus decoctus cum medulla cõtra toxica uenẽa ſumit᷑ bedinus cõtra reliq̃. Coagulum
bedi cõtra uiſcum & cameleonẽ album ſanguinẽq; & taurinum cõtra quẽ & leporis
coagulum ẽ ex aceto Cõtra paſtinacam uero & omniũ marinoꝝ ictus uel morſus coa
gulum leporis uel bedi uel agni dragmae põdere ex uiõ leporis coagulũ cõtra uenẽa
additur antidotis papilio quoq; lucernaꝝ luminibus aduolãs inter molla medicamẽ
ta nuẽrat᷑ bic cõtrariũ eſt Iecur caprinũ ſicut fel ueneficiis ex muſtela ruſticoꝝ factis

HInc deinde reuertemur ad genera morboꝝ capilli defluuia urſinus adeps mixto
ladano & byantbo cõtin& allopetiasq; emẽdat & raritatẽ ſuperciliοꝝ cum fungis lu-
cernaꝝ ac fuligine quę eſt in roſtris earum prurigini cum uino prodeſt. Ad banc &
Cornu ceruinũ e uino: ut q; nõ tedium aliis eius capillis increſcat. Itẽ fel caprinũ cũ
Creta cimolia & aceto ſic ut paulum capilli capitis inareſcãt. Itẽ fel ſcrophinũ cũ uría
tauri Si uero uetus ſit etiã furfures adiecto ſulpbure emẽdat Cineres genitalis aſini
ſpiſſari capillum putãt & canitie uindicari ſi raſis illiniat᷑ plũbo q; tritus cũ oleo den-
ſari & aſini pulli cũ urina admiſcentq; nardũ faſtidii gratia Allopetias felle taurió cũ
ęgyptio alumine tepefactas illiniũt. Vlcera capitis manãtia urina tauri efficaciter ſa-
nat. Itẽ bominis uetus cyclaminum adiiciat᷑ & ſulpbur Efficacius tamẽ uitulinũ fel
quo cum aceto calefacto tollunt᷑ & lendes. Seuum uitulinum cum ſale tritũ capitis
ulceribus utiliſſimũ. Laudat᷑ & uulpium adeps: ſed pręcipue fel & fimum cũ ſinapi
pari modo illitum Caprini cornu farina uel cinis magiſq; bircini addito nitro & ta-
marici ſemiẽ & butyro oleo q; prius capite raſo mire continẽt ita fluẽte capillum ſicut
& carnis. Cinere ex oleo illito ſupercilia nigreſcũt lacte caprino lẽdes tolli tradũt fió
cum mella allopetias expleri. Itẽ ungulaꝝ Cinis cum pice fluẽtẽ capillum continet.

LEporinus Cinis cũ oleo myrteo capitis dolores ſedat. Itẽ aq̃ pota quę de bouis
aut aſini potu relicta ſit. Et ſi credimus uulpis maſculę genitale circumligatum.

COrnu ceruini Cinis illitus ex aceto: aut ex birino oculoꝝ epipboras easq; bubu
lo ſeuo cũ oleo cocto illiniũt. Ceruini cornu Cinere ſcabritias eodẽ inungui mucro-
nes ipſos efficaciores putãt Lupi ex cremẽtis circumlini ſuffuſioẽs ꝓdeſt Cinere eoꝝ
cum attico melle íungi obſcuritates. Itẽ felle urſino epinictidas: adipe aprío cũ roſa-
ceo ungulę aſininę cinis íunctus e ſuo lacte Cicatrices oculoꝝ ſanat & albugiẽs tollit
Medulla bubula e dextro crure trita cũ fuligine pilis & palpebrarũ uitiis angulorũq;
occurrit Calibis pari modo fuligo in boc uſu temperat᷑ optime & licbino papyraceo
oleoq; ſeſamineo fuligine in nouo uaſe pennis deterſa efficaciſſiẽ tamẽ euulſos cober
c& ibi pilos felle tauri cum oui albugine colliria fiunt: aquaq; diſſoluta íunguntur
per quatriduum Seuum uituli cũ anſeris adipe & ocimi ſucco genarum uitiis aptis-
ſimum eſt. Eiuſdem medullę cum pari põdere cerę & olei roſacei addito ouo duritie
genaꝝ illinitur caſeo molli caprino ípoſito ex aq̃ calida epipborę ſedãt᷑. Si tumor ſit
ex melle utrunq; ſero calido fouendũ. Sicca lippitudo lumbulis ſuum exuſtis ac con
tritis & impoſitis tollitur. capras negant lippire: quoniã eas quaſdã berbas edũt Item
dorcadas & ob id fimũ eaꝝ cera circũdatum noua luna deuorare iubẽt: quoniã noctu
ęque quoq; cernãt. Sanguine bircino ſanari ulceroſos putãt melatopaſ a gręcis dictos
caprę uero iocinere in uiõ auſtero decocto qdam in aſſati Iociẽris ſanie íungunt aut
felle caprae carneſq; eas ueſci & dũ coquãtur oculos uaporari bis pręcipuũt. Id quoq;

referre arbitrãtur si rutili coloris fuerit. Volũt & oculos suffiri Iociere ĩ ollis decocto melle Quidam ĩ assatũ fel & quidam caprinum plurimis modis assumũt cũ melle contra caligines cum ueratri candidi tertia parte Contra glaucomata cum uino cõtra Cicatrices & albugines & caligines & cirigenia & argenia Ad palpebras uero euulso prius pilo cum succo oleris ita ut ũctio inarescat Cõtra ruptas tuniculas cũ lacte mulieris. Ad omĩa inueterrata Fel efficacius putant nec abdicãt. Fimum ex melle illitũ epiphoras: Contraq; dolores medullam. Itẽ pulmo leporis sedat caliginem. Fel cum passo: aut melle: lupino quoq; adipe uel medulla suũ fricari oculos cõtra lippitudinẽ pręcipiunt. Nam uulpinam linguam habẽtes in armilla lippituros negant.

AVrium dolori & uitiis medet̃ urina apri in uitro seruata. Fel apri: uel suis: uel bubulum cum oleo citreo & rosaceo ęquis portioĩbus pręcipue uero taurinum cum porri succo tepidũ: uel cum melle si suppur& contraq; odorẽ grauẽ persaepe factum malo citrino in ea parte cum lacte mulieꝝ efficaciter sanat. Quidã etiam grauiter aures sic perluẽdas putant: alii cũ senecta serpentiũ & aceto includunt lana anteq̃ aqua calida collutas. Et si maior sit grauitas auriũ fel cum myrrha & ruta in mali corio excalefacto ĩfundunt lardum quoq; pingue. Item fimus asini recẽs cui rosaceo instillatur omnia tepefacta. Vtilior equi spuma uel equini fimi recẽtis Cinis cum rosaceo sepũ cum adipe anserino butyrum recens uriã caprę uel tauri calefacto uapore & p lagene collum subeunte. Admiscent & aceti tertiam partẽ & aliquid myrrhę uituli qui nondum herbam gustauerit. Fimũ etiam mixto felle eiusdẽ & cutem quam relinquunt angues excalefactis prius auribus. Lana autẽ medicamina ĩcludunt̃ prodest & seuũ uituli cum anseris adipe & ocimi succo eiusdem medulla admixto Cumino infusa. Virus uerrinum ex scropha exceptum priusq̃ terram attigat contra dolores auribus fractis glutinum e naturis uitulorum factum & in aqua liquatum aliis uitiis adeps uulpium Item fel caprinum cum rosaceo tepido aut porri succo: aut si rupta sint aliq̃ ibi e lacte mulieris Si grauitas audiendi: Fel bubulum cum urina caprae uel hirci In quocunque autem usu putant hęc efficatiora in Cornu caprino per dies. xx. ĩfumata laudant & coagulum leporis tertia denarii parte dimidiaq; sacro pęnu in amineo uiõ Parotidas ursinus adeps cõprimit pari pondere cerae & taurini seui: adduut quidam hippocistidẽ & per se butyrum illinitum si prius foueantur foeni gręci decocti succo efficacius cum stichaõ. Prosunt & uulpium testes & taurinus sanguis aridus tritus. Vrina caprę calefacta ĩstillata auribus fimum eiusdem cum axungia illitum.

DEntes mobiles confirmat ceruini curnu cinis doloresque eorum mitigat siue infricentur: siue colluantur. Quidam efficaciorem ad omnes eosdem usus crudi cornu farinam arbitrantur dentifricia utroq; modo fiunt. Magnum remedium est & luporum capitis Cinerem. Certum est in excrementis eorum plerunque Inueniri ossa haec adalligata eundem habent effectum. Item leporina coagula per aurem infusa cõtra dolores & capitis eorum cinis dentifricium est adiectoq; nardo mulcet grauem olentiam oris. Aliqui murinorum capitum Cinerem miscuisse malunt. Reperitur ĩ latere leporis os acui simile hoc scarificari dentes in dolore suadent. Talus bubulus accensus eos qui lambant cum dolore admotus confirmat. Eiusdem cinis cũ myrrha dentifricium est Ossa quoque ex ungulis suum combusta eundem usum praebent. Item ossa ex acetabulis pernarum circa que coxendices uertuntur Iisdẽ sanari demissis in fauces iumentorum uerminationes notum est: sed & corruptos dẽtes confirmari Asinino quoque lacte percussu uexatos. Aut dentium eiusdem Cinere. Item liene equi cum oleo infuso per aurem. Est autem hoc non hippomanes alioquin noxium omitto: sed in equorum genibus ac super ungulas. Pręterea in corde equorum inueit̃ os dentibus caninis maximis simile: hoc sacrificari dolorẽ: aut exẽpto dente mortui

equi maxillis admoueri eius qui doleat demonstrat: equarũ uirus a coitu in lichinis accensum Anaxilaus prodidit equinorum capitum uasis repraesentari monstrifica. Similiter ex asinis. Nam hippomanes tãtas in ueneficio uires hab& ut affusum ęris mixturę cor effigie equae olympiae ad motus mares equos ad rabiẽ coitus agat. Medetur dentibus & fabrile glutinum in aqua decoctum illitumq; & mox paulo detractum. Ita ut confestim colluantur uino: in quo decocti sunt cortices mali punici dulcis. Efficax habetur & caprino lacte collui dentes: uel felle taurino. Talorum caprę recentium Cinis dentifricio plac& & omiũm fere uillaticoꝝ q̃drupedũ ne sępius eadẽ dicantur.

C Vtem in facie erugari & tenerescere & candorem custodiri lacte asinino putant Notumque ẽ quasdã quottidie. dcc. custodito numero fouere Põpeia hoc uxor Neronis principis instituit balneorum quoq; sic solio temperãs asinorum gregibus ob hoc eam comitantibus. Impetus pituitae ĩ facie butyro illito tolluntur efficacius cum cerusa. Sincero uero ea uitia quę serpunt insuper ĩposita farina ordeacea. Vlcera membrana in facie partu bouis madida friuolum lic& uideatur. Non tamẽ omittẽdum propter desideria mulierum Talum candidi Iuuenci. xl. diebus noctibus que donec resoluatur in liquorem decoctum & illitum linteolo candorem cutisq; erugationem praestare. Fimo taurino malas rubescere aiunt non ut Crocodilleam melius illini: sed foueri frigide & ante & postea iubent testas & eque decolorẽ faciũt cutem fimus uituli cum oleo & gummi manu subacto emendat. Vlcera oris ac rimas seuũ uituli uel bouis cum adipe anseris & ocimi succo. Est & alia mixtura seuo uituli cum medulla cerui & albae spinę foliis una tritis. Idem pręstat & medulla cum resina: uel si uaccina sit. Ius e carne uaccina lichena oris pręstantissime uincit. Glutinum factũ e genitalibus uitulorum liquatum aceto cum sulphure uiuo ramo ficulneo ꝑmixtũ ita ut in his die recẽs illiniatur. Item lepras ex melle & aceto decoctum: quas & iecur hirci calidum illinitum tollit sicut elephantiasim fel caprinum etiamnum lepras ac furfures tauri uel addito uitro urina asini circa canis ortum maculas in facie putrisq; per sese aqua infractum euitatisq; solibus ac uentis post detractã Cutem. Similis effectus taurino uitulinoue felle cum semine cuniale cinere e Cornu ceruino. Si canicula ex oriente comburatur asinino seuo cicatricibus a lichene leprisq; maxime color redditur. hirci fel lentigines tollit admixto caseo & uiuo sulphure spongę Cinere ut mellis sit crassitudo. Aliqui inueterato felle uti maluerant mixtis calidis furfuribus põdere oboli unius. iiii. q; mellis prius defricatis maculis efficax eiusdẽ & seuũ melantio et sulphure & Iride.

L Abrorum scissuris cum adipe anserino ac medulla ceruina resinaq; & calce Inuenio apud auctores his qui lẽtiginẽ habebãt negari magice sacrificioꝝ usum

L Acte caprino aut bubulo tonsillae & arteriae exulceratę lauari iubentur gargarizatur tepidum ut est expressum aut calefactum caprinum utilius cum malua decoctum & sale exiguo linguę exulcerationi & arteriarum prodest. Ius omasi gargarizatur Tonsillis autẽ priuatim renes uulpium aridi cum melle triti illitiq; Anginę fel caprinum uel taurinum cum melle iecur mellis ex aqua. Oris grauitatem ulceraque butyrũ emendat Spinã aliud ue quid faucibus adhęrens fellis extrisecus fimo ꝑfricatis aut reddi: aut dilabi tradũt.

S Trumas discutit fel aprinum uel bubulum tepidum illitum. Nam coagulum leporis e uino in linteolo exulceratis dumtaxat imponitur. Discutit & ungulę asini uel equi Cinis ex oleo aqua illitus & urina calefacta & bouis ungulae Cinis ex aqua fimus quoq; feruens ex aceto. Item seuũ caprinũ cum calce aut fimus ex aceto decoctus: testesq; uulpini prosunt & sapo galliarum hoc inuentũ rutilandis capillis ex seuo ac Cinere. Optimus fragino et caprino duobus modis spissus ac liquidus.

Vterq; apud germanos maiore in usu uiris q̃ fęminis

CEruicum dolores butyro aut adipe ursino perfricentur rigores bubulo seuoque
strumis prodest. Cum oleo dolorem iflexibilem quē epistotonon uocatur Leuatur
urina caprę auribus infusa aut fimum cum bulbis illitum ungues cōtusos fel cuius-
cūq; animalis circum ligatum pterigia digitorū. Fel tauri aridū aqua calida dissolutū
Quidam adiiciunt sulphur & alumen pari pondere omnium.

TVssim iecur lupinum ex uiō tepido sanat Vrsinū fel admixto felle aut Cornu
bubuli summis partibus Cinis uel saliuę quatriduo pota Commori tradūt. Pulmo
ceruinus cum galla subarefactus in fumo. Deinde tusus ex melle quottidiano elig-
mate efficacior ad id binuli ceruorum generis sanguinem expuentes Ceruini cornu
cinis coagulum leporis tertia parte denarii nardi cum terra samia & uino myrteo po-
tum Sanat eiusdem fimi Cinis in uino uesperi potus nocturnas tusses pili quoq; le-
poris suffiti extrahunt ex pulmonibus difficiles excreationes prurulentas autē exul-
cerationis pectoris pulmonisque & a pulmone grauem olentiam halitus butyrum
efficacissime iuuat cum pari modo mellis attici decoctum donec ruffescat & matu-
tinis sumptum ad mensuram lingulae. Quidam pro melle laricis resinā addere ma-
luerunt. Si sanguis reiiciatur efficacem tradūt bubulum sanguinem modice & cum
aceto sumptum Nam & de taurino credere temerarium est: sed glutinum taurinum
tribus obolis cum aqua calida bibitur in uetere sanguinis excreatione.

STomachum exulceratum lactis asinini reficit. Item bubuli: Rosiones eius caro
bubula admixto aceto & uino cocta Reumatismos Cornu ceruini. Sanguinis excre-
ationes hedinus sanguis recēs ad cyatos ternos cū aceto acri pari modo feruēs potus
Coagulū tertia pte ex aceto potū.

IOcineris dolores lupi iecur aridū ex mulso asini Iecur aridum cum petroselini
partibus duobus ac nucibus tribus ac melle tritum & in cibo sumptum.

SAnguis hircinus cibo aptatus suspiriosis ante omnia efficax est. potus equife-
roꝝ sanguinis proxime lactis asinini tepidi bulbis decocti ita ut serum ex eo bibatur
addito in tres eminas cyato nasturtii albi pfusi aqua: deinde melle diluti. Iecur quoq;
uulpium aut pulmo in uino nigro: aut fel ursinū in aqua laxat meatus spirandi.

LVmborū dolores & quaecūnque alia mollire opus sit ursinas adipe perfricari
Conuenit Cinere aprini aut suilli fimi inueterati aspergi potioī uini Afferunt & ma
gi sua commenta primum omnium rabiem hircoꝝ si mulceatur barba mitigari. Ea-
dem pręcisa nō abire eos in alienū gregem huic admiscent fimum caprinum & sub-
dito linteolo uncto caua manu quantum capi possit feruens sustineri iubent Ita ut si
leua pars doleat. hęc medicina in dextra manu fiat aut contrario: fimum quoq; ad eū
usum acus ęreae peruncttis tolli iubent. Modus est curationis donec uapor ad lūbos
sentiatur peruenire: postea uero manū porro tuso illiniunt. Item lūbos ipō fimo cum
melle suadentq; eodem dolore & testes leporis deuorare ischiaticis fimum bubulū
īponūt excalefactū trifolii cinere feruēti ī renū dolore leporis crudos deuorari iubēt
aut certe coctos ita ne dēte cōtingāt uētris qdē dolore tētari negāt talū leporis habētes

LIenem sedat fel apri uel suis potum: uel ceruini corni Cinis in aceto. Efficacis-
sime autem inueteratus lien asini ita ut in triduo sentiat utilitas asini cū pulli fimū
quod primum edidit poleā uocant Sirii dant in aceto mulso. Dat & equi lingua in-
ueterata ex uino praesentaneo medicamento ut didicisse se ex barbaris Celius bion

tradidit & lien bubulus simili modo recens autem assus uel elixus in cibo In uessica quoque bouis. Alii capita .xx. tusa cũ aceti sextario iponũt ad lienis dolorem. Eadem ex causa emi lienem uituli quanti iudicatus sit iubent magi nulla pretii cunctatione: quoniam hoc quoq; religiose pertineat diuisumq; per longitudinem annectit unice utrinq; & iduente pati decidere ad pedes: deide collectũ arefacere in ũbra cum hoc fiat simul residere liene egri uitiatum liberarique eum morbo dicitur prodest & pulmo uulpium cinere siccatus atque in aqua potus Item lien impositus.

ALuum sistit ceruinus sanguis. Item cornu Cinis Iecur aprinum ex uio potum citra salem recensq; Item assum suillum uel hircinũ decoctũ ad quintam Eminam ĩ uio coagulũ leporis ĩ uio Ciceris magnitudine aut si febris sit ex aqua: aliqui & gallã adiiciunt. Alii per se leporis sanguie contenti sunt & lacte cocto equini fimi Cinis in aqua potus taurini cornus ueteris e parte iam Cinis insparsus potioni aquę. Sanguis hircinus in carbone decoctus cornũ caprinum cũ suo pilo decoctũ succo e poto. Coagulũ equi & sanguis caprinus uel medulla uel iecur Aluum soluit fel lupi cum elaterio umbilico illigatum uel lactis equini potus. Item caprini cum sale & melle. Caprae fel cum cyclaminis succo & aluminis modico Aliqui & uitrum & aquam adiecisse malunt. Fel tauri cum abscynthio tritum ac subditum pastillo butyrum largius sumptum cęliacis & dissentericis medet̃. Iecur uaccinum cornu ceruini Cinis tribus digitis captus in potionẽ aquę coagulum leporis subactũ in pane Si uero sanguinem detrahunt in polenta Aprini uel suilli uel leporini fimi Cinis insparsus potioni tepidę uini lituli quoq; suis uulgariter dati inter auxilia cęliacorũ & dissenterĩcorum tradunt lactis asinini potus utilior addito melle nec minus Efficax fimi cinis ex uino utriq; uitio. Itẽ polea supradicta equi coagulum quod aliqui hippacem uocant etiam si sanguinem detrahant uel fimi Cinis dentiũque eiusdẽ tusoꝝ farina salutaris & bubuli lactis decocti potus dissintericis addi mellis exiguum pręcipiunt. Et si tormina sint cornu ceruini cinerem aut fel taurinũ cumino mixtũ & cucurbitae carnes umbilico imponere. Caseus recens uaccinus immittitur ad utrũq; uitiũ. Item butyꝝ eminis .iiii. cũ resinę therebyntię sextãte aut cũ malua decocta: aut rosaceo. Dat̃ & seuum uitulinum aut bubulum. Itẽ medulla & coquunt̃ cũ farina & cera exiguoq; oleo ut sorberi possit medulla & in pane subigitur lac caprinum ad dimidias partes decoctũ Si sint & tormina additur protropũ. Torminibus satis esse remedii ĩ leporis coagulo poto e uino tepido uel semel arbitrant̃: aliqui cautiores ex sanguine caprio cum farina ordeacea & resina uentrem illiniunt. Ad omnes epiphoras uentris illini caseum mollẽ suadent. Veterẽ autẽ in farina tritum cęliacis & dissentericis dari cyato casei in cyatis tribus uini. Sanguis caprinus decoctus cũ medulla dyssentericis: Iecur assum caprae cęliacis subuenit: magisq; etiam hirci in uino austero decoctum potũq; uel ex oleo myrteo umbilico ĩpositum. Quidã decoquunt a tribus sextariis aquae ad eminam addita ruta. Vtunt̃ & liene asso caprę hircine & seuo hirci in pane qui ciẽre decoctus sit caprę a renibus maxime ut per se hauriantur protinusq; modice frigida sorberi iubent. Aliqui & in aq̃ decoctum seuum admixta polenta & Cimino & aneto acetoq;. Illiniunt & uentrẽ cęliacis fimo cum melle decocto. Vtunt̃ ad utrunque uitium & coagulum hedi uino myrteo magnitudiẽ fabae poto & sanguine eiusdem in cibum formato quem sanguiniculum uocant. Infundunt dyssentericis glutinum taurinũ aq̃ calida resolutũ ĩflatioẽs discutit. Vitulinus fiũs in uio decoctus Coagulũ ceruoꝝ deoctũ cũ lẽte betaq; atq; ita ĩ cibo sũptũ leporis piloꝝ Cinis cũ melle decocto lactis caprini potus decoctus cum malua exiguo sale addito si & coagulum addatur maioribus emolumẽtis fiet. Eadem uis est etiam & in seuo caprino in sorbitioẽ aliq̃ uti si protinus hauriat̃ frigida aqua Item foeminini hedi cinis rupta intestina sarcire mire traditur. Fimum leporis cum melle decoctum & quottidie fabae magnitudine

ſumptum ita ut deploratos ſanauerint: laudãt & caprini capitis cũ ſuis pilis decoctũ ſuccũ teneſmos .i. crebra & ĩanis uolũtas egerẽdi tollitᷣ poto lacte aſinino: Itẽ bubulo

TInearum genera pellit Ceruini cornus ciuis potuſque in excrementis lupi dixi/mus Inueniri oſſa ſi terram non attingerint cholo medentᷣ adaligata brachio. Polea quoque ſupradicta magnopere prodeſt decocta in ſapa. Item ſuilli fimi fari/na addito Cumino in aqua rutae decocto cornu ceruini teneri cinis cocleis aphryca nis cum teſta ſua tuſis mixtus in uini potione.

VEſſicę calculorumq; crutiatibus auxiliatᷣ urina apri & ipſa ueſſica pro cibo ſũpta Efficacius ſi prius fumo maceratur utrunq; ueſſicam elixam mãdi oport& & a mu/liere fęminę ſuis. Inueniũtur & ĩ iocineribus eorũ lapilli: aut duritię lapillis ſimiles candidę ſicut in uulgari ſue: quibus contritis atq; potis in uino pelli calculos aiunt Ipſi apro tam grauis ſua urina eſt ut niſi egeſta fuge non ſufficiat: ac uelut deuictus opprimatur. Exuri illa tradunt eos. leporis renes inueterati in uino poti calculos pellunt. In perna ſuum articulos eſſe diximus: quorũ decoctum ius facit. Vrinę utile aſini renes inueterati tritiq; in uino mero dati ueſſicę medentur. Calculos expellunt lienes equini ex uino aut mulſo poti diebus .xl. prodeſt & ũgulę equinę Cinis ĩ uino aut aqua. Item fimum caprarum ĩ mulſo efficacius ſiueſtrũ. Pili quoq; caprini cinis uerendorum carbunculis Cerebrum apri uel ſuis ſãguiſq; Vitia uero quę ex eadem parte ſerpunt Iecur eorum maxime cõbuſtum Iuniperi ligno cum charta armenica ſanat fimi Cinis uel bubulum cum allumine ęgyptio ac myrrha ad craſſitudinem mellis ſubactum Inſuper beta ex uino cocta impoſita Caro quoque manantia uero ulcera ſeuum cum melle uituli in uino decoctum fel caprinum cum melle rubique ſucco: uel ſi ſerpat fimum etiã cum melle prodeſſe dicunt: aut cum aceto & p ſe butyꝝ

TEſtium tumor cum ſeuo uituli addito nitro cobibetur uel fimo eiuſdem ex ace/to decocto urinae incontinentiam cobibet ueſſica aprina ſi aſſa mandatur. Vn/gularum apri uel ſuis Cinis potioni inſparſus ueſſicae foeminae ſuis combuſta ac pota. Item hedinus pulmo Cerebrum leporis in uino eiuſdem teſticuli toſti uel coa/gulum cum anſerino adipe in polenta. Renes aſini in mero triti potique magis uer/rini genitali Cinere poto ex uino dulci Demonſtrat urinam facere in canis cubiculo ac uerba adiicere ne ipſe urinam faciat ut Canis in ſuo cubiculo. Rurſus ciet urinam ueſſica ſuis ſi terram non attigerit impoſita pubi.

SEdis uitiis pręclare prodeſt fel urſinum cum adipe. Quidam adiiciunt ſpumã argenti: ſubactum prodeſt & butyrum cum adipe anſerino ac roſaceo: modum ipſae res ſtatuunt ut ſint illitu faciles. Praeclare medetur & fel taurinum in linteolis concerptis rimasque perducit ad Cicatricem. Inflationibus in ea parte ſeuum uituli maxime ab inguinibus cum ruta cęteris uitiis medetur Sanguis caprinus cũ polẽta Item fel caprinum cum cõdilomatis per ſe. Item fel lupinum ex uino. Panos & apo/ſtemata ĩ quacunque parte ſanguis urſinus diſcutit. Item taurinus aridus tritus: prę/cipuum tamen remedium traditur in calculo onagri: quem dicunt cum interficiatur reddere urinam liquidiorem in initio: ſed in terra ſpiſſantem ſe hic adalligatus fęori omnes impetus diſcutit: omnique ſuppuratione liberat. Eſt autem rarus inuentu: nec ex omni onagro: ſed celebrari remedio prodeſt urina aſinina cum melanthio & ungulae equine cum oleo & aqua illitus ſanguis equi precipue admiſſarii & ſanguis

bubulus Itemque fel: Caro quoq; eosdem effectus hab& calida imposita & ungulae cinis ex aqua aut melle. Vrina caprarum hircorumque carnes in aqua decoctae: aut fimus ex his cum melle decoctus. Fel uerrinum urina suum in lana imposita femora atteri adurique equitatu notum est. Vtilissimum est ad omnes inde causas spuma equi ex ore inguinibusque illinire. Inguina & e xulcerum causa intumescunt Remedio sunt equi setae tres totidem modis alligatae intra ulcus.

Podagris medetur ursinus adeps: taurinum que seuum pari pondere & cera addunt Quidam hippocistiden & gallam: alii hircinum praeferunt seuum cum fimo caprae & croco sinapi cum caulibus hederae tritis ac appenditio uel flore Cucumeris siluestris. Item bouis fimum cum aceti fece. Magnificant & uituli qui nondum herbam gustauerint fimum: aut per se sanguinem tauri uulpem decoctam uiuam donec ossa tantum restent lupumue uiuum oleo cerati non incoctum Seuum hircinum cum helsinae parte aequa sinapis tertia fimi caprini cinerem cum axungia Quin & Isciaticos uri sub pollicibus pedum eo fimo feruente utilissime tradunt articulorumque uitiis fel ursinum utilissimum esse & pedes leporis adalligatos. Podagras quidam mitigari pede leporis uiuentis abscisso si quis secum assidue habeat perniones ursinus adeps rimasque pedum omnes sarcit efficacius alumine addito. Seuum caprinum dentium equi farina. Aprinum uel suillum fel cum adipe pulmo impositus & si subtriti sint: contusi ue offensatione: Si uero adusti frigore leporini pili cinis. Eiusdem pulmo contusus dissectus: aut pulmoni cinis sole adusta seuo asinino aptissime curantur. Item bubulo cum rosaceo clauos & rimas callique uitia fimus apri uel suis recens illitus: ac tertio die solutum sanat. Talorum cinis pulmo aprinus aut suillus aut ceruinus attritus calciamentorum urina asini cum luto suo illita clauos seuum bubulum cum turis polline perniones uero corium combustum: melius si ex uetere calciamento inuras e calceatu ex oleo. Croii caprini Cinis uaricum dolores sedat. Fimi uitulini Cinis cum lilii bulbis decoctis addito melle modico. Itemque omnia inflamata & suppurationes minantia Eadem res & podagricis prodest. articularis morbis e maribus praecipue uitulis. Articulorum attritis fel aprorum uel suum linteo calefacto impositum uituli qui nondum herbam gustauerit fimus. Item caprinus cum melle & aceto decoctus. Vngues scabros seuum uituli emendat. Item caprinum admixta sandaraca. Verrucas uero aufert fimi uitulini Cinis ex aceto asini urina elutum.

Comitiali morbo testes ursinos edisse prodest uel aprinos bibisse prodest ex lacte equino: aut ex aqua. Item urinam aprinam ex aceto mulso efficacius quae inaruerit ex uessica sua. Dantur & suum testiculi Inueterati tritique in suis lacte praecedente uini abstinentia & sequente continuis diebus Dantur & leporis sale custoditi pulmones cum turis tertia parte in uino albo per dies. xxx. Item coagula eiusdem asini cerebrum ex aqua mulsa infumatum prius insulsi semuncia per dies: uel ungularum eius cinis coclearibus binis toto mense potus. Item testes sale asseruati & insparsi potioni in asinarum maxime lacte: uel ex aqua membrana partus earum praecipue si marem pepererint olefacta accedente morbo Comitialium resistit. Sunt qui e mare nigroque cor edendum cum pane sub diuo prima aut secunda luna precipiant Alii carnem: aliqui sanguinem aceto dilutum per dies. xl. bibendum. Quidam urinam equae ferrariae ex officinis miscent. Eademque pro portione & limphaticis medentur. Comitialibus datur & lactis equini potus lichenaeque in aceto mulso bibendum Dantur & carnes caprinae in rogo hominis tostae ut uolunt magi. Seuum earum cum felle taurino pari pondere decoctum & in foliculo fellis reconditum ita ne ter-

ram attingat. Potum uero sublime ex aqua. Morbum ipsum depraehendit caprini cornus: uel Ceruini usti nidor.

SIderatis urina pulli asinini nardo ad mixto per coniunctionē prodesse dicitur.

REgio morbo cornus Ceruini cinis sanguis asinini pulli ex uino. Item fimus asinini pulli: quod primū edidit a partu datus fabę magnitudiē e uino medet̄ intra diem tertium eadem & ex equino pullo similisque uis est.

FRactis ossibus pręsentaneum remedium maxillarum apri cinis uel suis. Item lardum elixū atque Circumligatū mira celeritate solidat costis quidē fractis laudatur unice caprinus fimus ex uino uetere aperit extrahit persanat.

FEbres arcē ceruorum caro ut diximus eas quidem quae certo dierum numero redeunt oculis lupi dextri salsus adalligatusque si credimus magis & genus febrium quod ampbemerinum uocant boc liberari tradūt Si quis e uena auris asinini guttas sanguinis in duabus eminis aquae bauserit.

QVartanis magi excrementa felis cum digito bubonis adalligari iubent & ne recedant non remoueri septeno Circuitu. Quis boc queso inuenire potuit? quę est ista mixtura? Cur digitis bubonis potissimum electus est? Modestiores iecur felis decrescente luna occisę inueteratum sale ex uino bibendum ãte accessiones quartanę dixere Idem magi fimi bubuli Cinere consparso puerorum urina illiniunt digitos pedum manusque leporis cor adalligant. Coagulum ante accessionem propinant. Datur & caseus caprinus recens cum melle diligenter sero expresso.

MElancolicis fimus arituli in uino decoctus remedio est.

LEtargicos excitat asini lien naribus illitus ex aceto caprini cornus nidor aut pilorum Iecur aprinum. Itaque & ueternosis datur ptysicis. Medentur iecur lupi ex uino Macrę suis foeminae berbis pastae lardum carnes asininae e rure sumptę boc genere maxime in acbaia curant id malum fimi quoque aridi: sed pabulo uiridi pasto bouis fimum barundines baustum prodesse tradunt bubuli Cornus mucronē exustum duorum coclearum mensura addito melle pillulis deuoratis caprae seuo in pulte alicatia & ptysim & tussim sanari: uel recenti cum mulso tepefacto ita ut uncia in cyatum addat̄ ruta eque ramo permisceatur. Non pauci tradunt lupi caprae seuo cyato & lactis pari mensura deploratum ptysicum conualuisse certus auctor affirmat Sunt & qui suum fimi cinerem profuisse scripserunt in passo & cerui pulmonem maxime subulonis siccatum in fumo tritumque in uino.

HYdropicis auxiliatur urina aut uessica apri paulatim data in potus efficacius quae inaruerit cum uessica sua: fimi taurini maxime: sed & bubuli de armentinis loquor quem bulbiton uocant. Cinis coclearium trium in mulsi emina: bouis foeminae & mulieribus & ex altero uiris e.xii. in uino quod ueluti mysterium occultauerunt magi. Fimum uituli masculi illitum fimi uitulini Cinis cum semine staphilini aequa portione ex uino Sanguis caprinus cum medulla efficaciorem putant bircorum utique si lentisco pascantur.

IGni sacro ursinus adeps illinitur maxime qui est ad renes uitulinus fimus recens uel bubulus caseus caprinus siccus cum porro. Ramenta pellis ceruinae

defecta punice ex aceto trita. Ruborem cum prurigine equi spuma: aut ungulae Ci/
nis cum butyro papulis nigris caprinus caseus siccus ex melle & aceto in balneis oleo
remoto pustulis suilli fimi cinis aqua illitus uel cornus ceruini cinis luxatis recens
fimus aprinus uel suillus. Item uitulinus uerris spuma recens cum aceto fimus ca/
prinus cum melle bubula caro imposita tumorem sanat fimus suillus sub testa cale/
factus tritusque cum oleo duritias corporum omnes tollit optime. Adeps e lupis il
litus in bis quae rumpere opus est plurimum proficit. Fimus bubulus in Cinere ca/
lefactus aut caprinus in uiō uel aceto decoctus. In furunculis seuum bubulum cum
sale: aut si dolor est intinctum oleo liquefactum sine sale. Simili modo caprinum.
In ambustis prodest ursinus adeps cum lilii radicibus. Aprinus aut suillus fimus
inueteratus setarum ex bis & pēnicellis tectoriis cinis cum adipe tritus. Tali bubuli
Cinis cum cera & medulla ceruina. Fel tauri fimus leporis: sed caprarum fimus sine
cicatrice sanari dicitur. Glutinum praestantissimum fit ex auribus taurorum & geni
talibus: nec quicq̃ efficacius prodest ambustis. Sed adulteratur nibil eque quibus uis
pellibus inueteratis calciamentisque etiam decoctis. Rbodiacum fidelissimum eoq;
pictores & medici utuntur Id quoq; quo candidius probatius nigrum & lignosum
damnatur.

NEruorum doloribus fimum caprinum decoctum in aceto cum melle utilissi/
mum putant: uel putrescente neruo spasmata & percussu uiciata fimo aprino
curant uere collecto & arefacto: sic & quadrigas agentes tractos rotaue uulneratos:
& quoquo modo sanguine contuso: uel si recens illiniatur. Sunt qui id coxisse in ace/
to utilius putent: quin etiam imposito farinam eam ruptis conuulsisque & euersos
ex aceto salutarem promittunt. Reuerentiores cinerem eius ex aqua bibunt. Ferunt
que Neronem principem bac potione recreari solitum cum sit quoque setigario ap/
probare uellet proximam suillo fimo uim putant.

SAnguinem sistit coagulum Ceruinum ex aceto. Item leporis buius quidem
& pilorum Cinis. Item ex fimo asinino Cinis & pilorum quidem cinis illitus
efficacior uis e maribus aceto admixto & in lana ad omne profluuium imposito. Si/
militer ex eqno capite & feminū aut fimi uituloꝝ cinis illitus ex aceto Itē caprini cor/
nus uel fimi ex aceto bircini uero iocīeris dissecti saīes efficacior & cinis utriusq; ex ui
no potus: uel naribus ex aceto illitus bircini quoq; utris uiuarii dūtaxat cinis cū pari
pōdere resinę quo genere sistitur sanguis & uulnus glutinatur bedinum quoque coa
gulum ex aceto & foeminum eius combustorum cinis similiter pellere traduntur.

VLcera sanat in tibiis cruribusque adeps ursinus admixta rubrica: quae uero ser
punt fel aprinum cum resina & cerusa. Maxillarum apri uel suum Cinis fimū
suum illitum siccum. Item caprinum ex aceto suffernefactum. Caetera purgantur &
explentur butyro cornus ceruini cinere uel medulla cerui felle taurino: aut fimo apri
no oleo aut bircino. Fimus recens suum uel inueterati farina illinitur. Vulneribus
ferro factis pbagadenis & fistulis immittuntur fel tauri cum succo porri: aut lacte
mulierum uel sanguis aridus cum cotiledone berba Carcinomata curat coagulum le
poris cum pari pondere capparis aspersum uino cancrenas ursinum fel penna illitū
asini ungularum Cinis ea quę serpunt ulcera inspersus sanguis equi arrodit carnes
stiptica ui. Item equinum inueterati fauilla. Ea uero quae pbagadena uocant mulie
rum genere corii bubuli cinis cum melle caro uituli recentia uulnera non patitur in/
tumescere. Fimus bubulus cum melle feminum uituli cinis Sordida ulcera & quae
cacobete uocant lacte mulieris sanant Recentes plagas ferro illatas glutinum tauri/
num liquefactum tertio die solutas. Caseus caprinus siccus ex aceto ac melle purgat

ulcera. Quae uero serpunt cohib& seuum cum cera. Item addita pice ac sulphure per curat. Similiter perficit ad cacobete hedi feminum cinis e lacte mulieris & aduersus carbunculos suis foeminae cerebrum tostum illitumque.

SCabiem hominis asininae medullę maxime abolent & urinae eius cum suo luto Illitae butyrum etiam quod in iumentis proficit cum resina calida. Glutinum taurinũ in aceto liquefactum addita calce. Fel caprinum cum aluminis cinere boas fimum bubulum unde & nomen traxere. Canum scabies sanatur bubulo sanguine recenti. Iterumque cum inarescat illito & postero die abluto cinere lixiuo.

SPinae & similia corpori extrahuntur felis excrementis. Item caprae ex uino coagulo quousque sed maxime leporis cum turis polline & oleo: aut cum musci pari pondere: aut cum propoli.

CIcatrices nigras seuum asininũm reducit ad colorem fel uituli extenuat calefactum medici adiiciunt muriam & mel & crocum aereaque pixide condunt: aliqui & florem ęris miscent.

MVlierum purgationes adiuuat fel taurinũ lana succida impositum. Olympias thebana addit isopum & nitrum. Cornus ceruini cinis potus, Item uulua laborantes illitum quoque & fel taurinum cum oppio appositum obolis binis. Vulua & pilo ceruino suffire prodest.

TRadunt Ceruas cum senserint se grauidas lapillum deuorare in excrementis repertum: aut in uulua. Nam & ibi inuenitur custodire partus adalligatum. Inueniuntur & officula in corde & in uulua perq̃ utilia grauidis parturientibusque. Nam de pumice quae uaccarum utero simili modo inuenitur ut diximus in natura boum lupi adeps illitus uuluas mollit. Dolores earum iecur carnes lupi edisse parituris prodest: aut si incipientibus parturire sit iuxta qui ederit adeo ut etiam contra illatas noxias ualeat. Eundem uero super uentre perniciosum est. Magnus & leporis usus mulieribus. Vuluas adiuuat pulmo aridus potus profluuia iecur cum samia terra potum ex aqua. Secundas coagulum Cauentur pridiana balnea illitum quoque cum Croco & porri succo & uellere appositum Abortus mortuosos expellit. Si uuluae leporum in cibis sumantur mares concipi putãt hoc & testiculis eorum & coagulum proficit. Conceptum leporis utero exemptum his quae parere desierint restibilem foecunditatem afferre: sed & pro conceptu leporis saniem & uiro magi propinant. viiii. grana fimi ut stent perpetuo mammae. Coaguloque ob id cum melle illiniunt sanguinem ubi euulsos pilos renasci nolunt. Inflationi uuluę fimum aprinum suillum ue cum oleo illini prodest. Efficacius sistit farina aridi ut aspergatur potioni: uel si grauidae aut puerperae torqueantur lacte suis poto cum mulso adiuuantur partus mulierum per se uero potum deficientia ubera puerperarum replet. Eadem circumlita sanguinae foeminae suis minus crescent si dolent lactis asinini potu mulcentur quod addito melle sumptum & purgationes earum adiuuant. Sanat & uuluarum exulcerationes eiusdem animalis seuum inueteratum & in uellere appositum duritiam uuluarum emollit: per se uero recens uel inueteratum ex aqua illitum psilotri uí obtinet. Eiusdem animalis lien Inueteratum ex aqua illitum mammis abundantiam facit. Vuluas suffitu corrigit. Vngulae asininae suffitae partum maturant ut uel abortus euocetur: nec aliter adhibetur: quoniam uiuentem partum necant. Eiusdem animalis fimus si recens imponatur profluuia sanguinis mire sedare dicitur: nec nó ut Cinis eiusdem fimi: qui & uuluae prodest impositus. Equi spuma illita per dies

.xl. prius q̃ primum nascantur pili restringũtur. Item cornus ceruini decocto. Melius si recentia sint cornua lacte equino iuuantur uuluae collutae. Quod si ptus mortuus sentiatur liene ut educatur potus eicit. Item ungulas suffitu aut fimus aridus uuluas procidentes butyrum ĩfusum sistit. Induratam uuluam aperit fel bubulum rosaceo admixto foris uellere cum resina therebyntina imposito. Aiunt & suffitu fimi e mare boue procedentes uuluas reprimi partus adiuuari. Cõceptus uero uaccini lactis potu sterilitatem ob partus uexationem fieri certum est. Hanc emendari olympias thebana affirmat felle taurino & adipe serpentium & erugine addito melle medicatis locis ante coitus. Vitulinum quoque fel si in purgationibus fuerit sub coitu asparsum uuluae & duritiam uentis emollit & profluuium minuit umbilico peruncto atque in totum uuluae prodest. Modum statuunt fellis pondere denarii ob tertiam admixto amygdaleo oleo quantum esse satis appareat hoc in uellere imponunt. Masculini fel uituli cum mellis dimidio tritum seruatur ad uuluas. Carnem uituli si cum aristolochia inassata edunt circa conceptum mares parituras promittunt. Medulla uituli in uino ex aqua decocta cum seuo exulcerationibus uuluarum imposita prodest. Item adeps uulpium excremẽtumque felium hoc cum resina & rosaceo impositum caprino cornu suffiri uuluam utilissimum putant. Siluestrium caprarum sanguis cũ palma marina piles detrahit. Caeterarum uero fel callum uuluarum emollit inspersum & a purgatione conceptus facit e uuluis pilis triduo seruatur illitum profluuiũ q̃uis inmensum urina caprae pota sisti obstetrices promittunt & si fimum illiniatur Membrana caprarum in aqua partu edito inueterata potuque sumpta in uino secundas pellit hedorum pilis suffiri uuluas utile putant & in profluuio sanguinis coagulum bibi: aut hioscyami semine imponi. E boue siluestri nigro si sanguine hirci uelumbi perungantur mulieri tedium ueneris fieri dicit ostanes. Idem amoris potu hirci urinae admixto propter fastidium nardo.

INfantibus nihil utilius butyro per se & cum melle priuatim & in dentitione gingiuas & ad oris ulcera. Dens lupi adalligatus infantium pauores prohib& dentitientique morbos quod & pellis lupina praestat. Dentes quidem eorum maximi equis quoque adalligati infatigabilem cursum praestare dicuntur. Leporum coagulo illito ubere sistitur infantium aluus Iecur asini admixta modice panace instillatur in os comitialibus morbis & aliis infantes tuetur hoc .xl. dies fieri praecipiunt & pellis asinina iniecta impauidos infantes facit. Dentes qui equis primum cadunt facilem dentitionem praestant infantibus adalligati efficacius si terram non attingerent. Lien bubulus in melle editur & illinitur ad lienis dolores Ad ulcera manantia cum melle lien uituli in melle decoctus tritusq; & illitus ulcuscula oris. Cerebrum caprae magi per annulum aureum traiectum priusq̃ lac detur infantibus instillant contra Comitiales caeterosque infantinm morbos. Caprinum fimum inquietos infantes adalligatum panno cohibet maxime puellas lacte caprino uel cerebro leporũ perunctę gingiuae faciles dentitiones faciunt. Somnos fieri lepore sumpto in cibis cato arbitratur. Vulgus & gratiam corpori in .viiii. dies friuolo quidem loci cui tamẽ aliqua debeat subesse causa ĩ tanta persuasione. Magi felle caprę sacrificatę duntaxat illito oculis uel sub puluino posito somnum allici dicunt. Sudorem inhib& cornus caprini Cinis e myrteo oleo perunctis.

COitus stimulat fel aprinum illitum. Item medullae suum haustę Seuum asininum anseris masculi adipe permixto illitum. Item ad coitũ equi Virgilio quoque descriptum uirus & testiculi equini aridi ut potioni interseri possint. Dexter ue asini testis in uino potus pro potione: uel adalligatus brachiali eiusdẽ a coitu spuma collecta roseo panno & inclusa argento ut ostanes tradit. Salpae genitale in oleum

feruens mergi iub& septies eo que perungi pertinentes partes oiacon cinerem ex eodem bibi: uel tauri a Coitu urina lutoque ipso illini pubem. E diuerso muris fimo illito cohibetur uirorum uenus. Ebrietatem arc& pulmo apri: aut suis assus a ieiuno cibo eo die praesumptus. Item hedinus.

MIra praeterea tradūtur in eisdem animalibus. Vestigium equi excussum ungula ut sol& plerunque si quis collectum reponat singultus remedium esse recordantibus quonam loco id reposuerint. Iecur luporum equinae ungulae simile esse erumpi equos qui uestigia luporum sub equitate sequantur. Tallis suum discordiam uim quandam inesse in Incendiis si fimi aliquid egeratur e stabulis facilius extrahi: nec recurrere oues bouesque hircorum carnes uirus non recipere si panem ordeaceū eo die quo interficiantur ederint lasserue dilutum biberint. Nullas uero terredinem sentire luna decrescente induratas sale: adeoque nihil omissum est ut leporem surdū celerius pinguescere reperiamus.

ANimalium uero medicina si sanguis profluat iumentis siullum fimum infundendum ex uino. Boum autem morbis seuum sulphur uiuum allium siluestre ouum coctum trita in uino danda: aut uulpis adipem Carnem caballinam discoctam potu suum morbis mederi. Omnium uero quadrupedum morbis capram solidam cum Corio & ranam rubetam discoctam Gallinaceos non attingi a uulpibus qui iecur animalis eius aridum ederint: uel si pellicula ex eo collo induta galli inerit Similiter in felle mustelę boues in Cipro contra tormina hominum excrementis sibi mederi. Et super pedes boum si prius cornua liquida iam pice perungantur lupos ī agro non accedere si capiti unius pedibus infractis cultroque adacto paulatim sanguis circa fines agri spargitur. Atque ipse defodiatur in eo loco ex quo coeperit trahi. Aut si uomerem quo primus sulcus eo anno in agro ductus sit excussum aratro focus larium: quo familia conueniet absumat lupum nulli animali nociturum in eo agro q̄ diu id fiat. Hinc deinde reuertemur ad animalia sui generis quę aut placida nō sunt: aut fera.

28

NATVRAE REMEDIORVM ATQVE MVLtitudo stantium ac praeteritorum plura de ipā medendi arte cogunt dicere q̄q̄ non ignarus sim nullis ante haec latino sermone condita ancepsque ac lubricum esse rerū omnium nouarum principium & talium utique tam sterilis gratiae tantaeque difficultatis in promēdo: Sed quoniam occurrere uerisimile est omnium qui haec noscant cogitationi quonam modo exsoluerint in medicinae usu quae iam parata atque pertinentia erant. Mirumque & indignum protinus subit nullam artium inconstantiorē fuisse ut etiam nunc saepius mutari contigerit Cūm sit fructuosior nulla diis primum Inuentores suos assignauit & caelos dicauit. Necnō & hodie multifariam ab oraculis medicina petitur: auxit deinde etiam famam Crimine ictum fulmine esculapium fabulata: Quoniam tyndaridam reuocauiss& ad uitam Nec tamen cessauit narrare alios reuixisse & opera sua clara Troianis temporibus quibus fama certior uulnerum duntaxat remediis. Sequentia eius mirum dictu: uel in nocte densissima latuere usque ad pelopponessiacum bellum. Tūc eam reuocauit in lucem Hippocrates genitus in Insula choo. In primis clara ac ualida & aesculapio dicata. Is cum fuiss& mos liberatos morbis scribere ī templo eius dei: qui auxiliatus ess& ut postea similitudo proficer& exscripsisse ea traditur: atq; Varro apud nos credit in templo cremato his instituisse medicinam hanc quae clynice uocatur. Nec fuit postea quaestus modus: quoniam prodicus selymbrie natus e discipulis eius īstituit quam uocant lactralipticen auctoribus quoque medicorū ac medias in eis uectigal inuenit. Horum placita chrysippus ingenti garrulitate mutauit: plurimumque & ex Chrysippo discipulus eius Erasistratus Aristotelis filia genitus Hic Anthioco rege sanato Centum talentis donatus est a rege ptolemęo filio eius ut incipiamus & premia artis ostendere. Alia factio ab experimentis se cognominans empyricem cępit in Sicilia achronte Agrigentino empedoclis chrysippi auctoritate commendato Dissideruntque hę scholae & omnes eas damnauit herophilus in musicos pedes uenarum pulsu discrepto per aetatum gradus Deserta deinde & haec secta est: quoniā necesse erat ī eas litteras scire mutata & quam postea Asclepiades ut rettulimus inuenerat auditor eius Themiston fuit: se que inter initia scripsit. Illo mox recedente a uita ad sua placita mutauit: sed & illa Antonius musa eiusdem auctoritate diui Augusti quem contraria medicina graui periculo exemerat. Multos praeterea medicos celeberrimosque ex his cassios carpitanos arbutios rubrios ducena Quinquagena. lls. annua his mercedes fuere apud principes quae stertinius īputauit principibus quod sestertiis quinquagenis annuis contemptus ess&. Sestertia enim sibi quęstu urbis fuisse numeratis domibus ostendebat. Par & fratri eius merces infusa est a Claudio Cęsare censusque q̄ exhaustis opibus Neapoli exornata heredis. lls. ccc. reliquere quantum athena idem Arruntius solus exortus est: Deinde uectius ualens adulterio messalinae Claudii caesaris nobilitatus pariterque eloquentiae assectator. Is & potentiā nactus nouam instituit sectam eademque aetas Neronis principis principatu ad thessalum transiliuit delentem cuncta placita & rabie quadam in omnes aeui medicos perorantem quali prudentia ingenioque uel existimari uel uno argumento abunde potest cum monumento suo quod Appia uia latronicem se inscripserit nullius histrionum equorunque tergari comitatu regressus. In publico erat cū Crinas massi-

liensis arte geminata ita ut cautior religiosiorque ad syderum motus ex ephemeride
mathematica cibos dando horasque obseruando auctoritate eum praecessit: nuperq;
.lls. centum reliquit muris patrię męnibusq; aliis pene nō minore summa extructis
hi regebant fata cum repente Ciuitatem Carinis ex eadem massilia inuasit. Dam-
natis non solum prioribus medicis uerum & balneis: frigida aqua etiam hybernis
algoribus lauari persuasit. Mersit ęgros in lacus. Videbamus senes consulares usque
in ostentationem rigentes. Qua de re extat etiam annei Senecae astipulatio. Nec du-
bium est omnes istos famam nouitate aliqua aucupantes animas statim nostras ine-
gotiari. hinc ille circa ęgros miserę sententiarum concertationes nullo idem censente
ne uideatur assertio alterius hinc illa infoelicis monumenti inscriptio turba se medi-
corum perisse. Mutatur ars quottidie quotiens interpolis & ingeniorum graeciae
flatu impellimur palamque est ut quisque inter istos loquendo polleat. Imperatorē
illico uitae nostrae necisque fieri ceu uero non milia gentium sine medicis degant.
Nec tamen sine medicina sicut. P. R. sexcentesimum annum. Neque ipse in accipi
endis artibus lentus medicinae etiam auidus donec expertam damnauit. Etenim per
censere insignia priscorum in his Conuenit.

CAssius emina ex antiquis auctor est primum medicis uenisse Romam pelo-
ponensem Archagatum lysaniae filium. L. Emilio. M. Iulio Consulibus āno urbis
Quingentesimo trigesimo quĩto eique ius Quiritum datum tabernam ĩ compito
actilio emptam Ob id publice uulneratum eum fuisse credunt miroque gratu aduē
tu eius in Initio mox a sęuitia secandi Vrendique transisse nomen in Carnificem &
in tedium artis omnesque medicos: quod clarissime intelligi potest ex. M. Catone:
cuius auctoritas triumphus atque censura & quanto in unum conferunt tanto plus
in ipso est. Quam ob rem uerba eius ipsa ponemus. Dicam de istis graecis suo loco.
M. Fili quid athenis habeam exquisitum & quod bonum sit eorum litteras inspicere
non perdiscere. Vnicam nequissimum & indocile genus eorum & hoc puta uatem
dixisse quandocumque ista gens suas litteras dabit. Omnia corrump& tum etiam
magis si medicos suos huc mitt& iurarunt interse barbaros necare omnes medicina
sed hoc ipsum mercede faciunt ut fides his sit & facile disperdant. Nos quoque dic-
titant barbaros & expurcitius nos quam alios oppochos appellatione foedant id hic
cato sexcentesimo quinto anno urbis nostrae ad id octogesimoquinto suo ne quis
illi publice defuisse tempora: aut priuatim uitae spacia ad expediendum arbitretur
Quid ergo damnatam ab eo num Vtilissimum credimus minime hercle. Subiicit
enim qua medicina usus est & Coniugem usque ad longam senectam perduxerit
his ipsis scilicet quae nunc nos trademus: profitemurque esse Commentarium sibi
quo medeatur filio seruis familiaribus quae nos per genera usus sui digeremus. Nō
rem antiqui damnabant: sed artem: maxime uero quęstum esse immani pretio uitae
recusabant Ideo templum Esculapii etiam cum reciperetur Is deus extra urbem fecis-
se. Iterumque in Insula traduntur & cum graecos Italia pellerent diu etiam post Ca-
tonem excepisse medicos. Augebo prouidentiam illorum. Solam hanc artium grę-
carum nondum exercet Romana grauitas. In tanto fructu paucissimi Quiritum
attigere & ipsi statim ad graecos transfugere Imo uero aliter auctoritas quam graece
eam tractantibus etiam apud imperitos expertesque linguae non est hac minus
credunt quae ad salutem suam pertinent si intelligunt.

Itaq; hercule in hac artium sola euenit ut cuicũq; medicum se profitenti statĩ credatˇ
cum sit periculũ ĩ nullo mendacio maius. Non tamen illud intuemur. Adeo blãda
est sperandi pro se cuiq; dulcedo. nulla pręterea lex quae puniat inscitiam capitalem
Nullum exemplum uindictę discunt periculis nostris & experimenta per mortes
agunt. Medicoq; tãtum hominem occidisse summa impunitas est. Quinimo transit
in Comitium & intemperantia culpatur Vltroq; qui periere arguuntur. Sed decurie
pro more censuris principum examinantur inquisitio per parietes agitur & qui de
numero iudicet a gadibus columnisq; herculis accersitur: De exilio uero nõ nisi die
xlv. electis uiris datur tabella: ac de iudice ipso quales in consilio eunt statim occisuri
Merito dum nemini nostrum lib& scire quid saluti suę opus sit alienis pedibus
ambulamus alienis oculis agnoscimus aliena memoria salutamus aliena uiuimus
opera: perierũtq; rerũ naturę pretia & uitę argumenta nihil aliud ꝓ nostro habemus
q̃ delitias. Non deseram Catonem tam ambitiosę artis inuidię a me obiectum aut a
senatu illũ qui ita censebat. Idq; nõ criminibus artis arreptis ut aliquis expectauerit.
Quid enim uenenorum fertilius: aut unde testamentorũ plures insidię. Iam uero &
adulteria etiam ĩ principum domibus ut eundem in liuia Drusi Cęsaris. Itẽ ualẽtis
in qua dictum est regina nõ sint artes istę: sed hominũ. Non magis hęc urbi timuit
Cato ut equidem credo q̃ reginas. Nec auaritiam quidem arguã rapacesq; nundinas
pendentibus fatis & dolorum indicaturam: aut mortis arram aut archana pręcepta
squamam in oculis emouendã potiusq̃ extrahendam per quę effectum est ut nihil
magis prodesse uideretˇq̃ multitudo grassantium. Neq; enim pudoris emulis pretia
summittunt Notũ est ab eodẽ carmide unum ęgrum & prouincialibus. lls. ducẽtis
reconductum alconti uulnerum medico. lls. c. damnato ademisse Claudiũ prĩcipẽ
eidemq; in gallia exulanti & deinde restituto acquisitum non minus inter paucos
ãnos & hęc personis imputentˇ ne fecẽ quidem aut inscitiam eius turba arguamus
ipsoꝝq; intemperantiam morbis aquaꝝ calidarum diuerticulis imperiosam inediã
& ab iisdem deficientibus cibo sępius die ingesto. Mille pręterea appetentię modis
culinarum pręceptis & unguentorũ mixturis quando nullas omisere uitę illecebras
Inuehi peregrinas merces celebrariq; externa pretia displicuisse maioribus crediderĩ
quidem Non tamen hoc Catonẽ prouidisse cum damnar& artem theriace uocatur
excogitata compositio luxurię fit ex rebus externis cũ tot remedia dederit natura: quę
singula sufficerent. Mitridaticũ. anthidotum ex rebus. liiii. componitur. Interĩ nullo
pondere ęquali: & quarundam rerũ sexagesima denarii unius parte ĩpartita deorũ
perfidia ista monstrante: hominũ enim subtilitas tanta esse non potuit. Ostentatio
artis & portentuosa scientię uendicatio manifesta ẽ. Ac ne ipsi quidem illa nouere
cum pleriq; uulgo procinãbari indica medicamẽta in unũ addidere inscitia nominis
quod est nenenũ docebimus inter pigmenta Verum & hęc ad salutem singulorũ
pertinẽt. Illa autẽ quę timuit Cato atq; prouidit ĩnocẽtiora multo & parua opinatu
quę proceres artis eiusdem in semetipsis fatentur. Illa prodidere imperii mores Illa
quę sani patimur luctatus ceromata ceu ualitudinis causa ĩstituta balnęę ardentes per
suasere in corporibus qui ut nemo non minus ualidus exir& obedientissimi uero
efferrentur. potus deinde ieiunorũ ac uomitiões & rursus per putationes ac pilorũ
curatio instituta resinis eorũ. Itemq; pectines in foeminis quidem publicati. Ita est
profecto lues morum. nec aliunde maior q̃ e medicina Vatem prorsus quottidie
facit Catonem eius oraculum satis esse ingenia gręcorum perspicere non perdiscere
hęc fuerunt dicenda pro senatu illo: sexcentisq;. p: R. annis aduersus artem in qua
conditione insidiosissima auctoritatem pessimis boni faciunt simul contra aconitas
quorundã persuasiones qui prodesse nisi pretiosa nõ putant. Neq; enim dubitauerĩ
aliquis fastidio futura quę dicentur animalia. At ne uirgilio fuit nomĩare formicas
nulla necessitate & gurguliones ac lucifugis comesta cubilia blactis non humero

inter prelia deorum improbitatem muscę describere nō nature gignere ista cū gignat hominē proinde causas quisq; & effectus nō res existimat. Ordiemur autē a cōfessis hoc ē lanis ouisq; obiter ut rebus precipuus honos in primis perhibeatur. Quędam etiam si alienis locis tamen obiter dici necesse erit. Nec deesset materie pōpa si quicq̄ aliud intueri liberet q̄ fidē operis quippe inter prima proditis etiam ex cinere foeīcis nidoq; medicinis. Ceu uero id certum esset atque non fabulosum irridere est uiria in remedia post miliesimum annum reditura demonstrare.

LAnis auctoritatē ueteres Romaī etiam religiosam habuere postes a nubētibus attingi iubentes pręter q̄ cultum & tutelam contra frigora. Succida plurima praestant remedia ex oleo uinoq; aut aceto: ꝓut quęq; mulceri mordeniq; opus sit et ad strīgila laxari uel luxatis membris dolentibusq; neruis impositę crebro suffusę. Quidam & salem admiscēt luxatis: alii cum lana rutam tritam adipemq; imponunt Item cōtusis tumentibus ue: alitus quoq; oris gratiores facere traditur confricatis dentibus atque gingiuis admixto melle prodest & freneticis. Suffitus sanguinem in naribus sistit Cū oleo rosaceo & alio indita modo auribus obturatis spissius. Quin & ulceribus uetustis imponitur cum melle Vulnera ex uino uel aceto uel aqua frigida & oleo expressa sanat arietis uellere lota frigidaq; ex oleo madefacta in muliebribus malis inflamationes uulnę sedant & si procedant suffitu reprimunt. Succida lana imposita subditaq; mortuos partus euocat. Sistit etiam profluuiarum earum Et canis rabiosi morsibus inculcata post diem. vii. soluitur. Redubiuas sanat ex aqua frigida. Eadē nitro sulphure oleo aceto piceq; liquida feruentibus tinctaq; q̄ calidissima imposita bis die lūborū dolores sedat. Sanguinēq; sistit ex ariete succida articulos extremitatū pręligans laudatissima omnis e collo: natione uero gallica Tarentina attica milesia succidam Imponūt & desquamatis percussis liuidis cōtusis collisis cōtritis deiectis capitis & aliis doloribus stomachi īflamationi ex aceto & rosaceo. Cinis eius illinitur attritis uulneratis ābustis & in oculoꝝ medicamētis additur. Item in fistulas aurésq; suppuratas. Ad hoc dētosam eā: alii euulsam decisis sūmis partibus siccāt carpuntq; & ī fictili crudo componūt ac melle perfundūt. Vtrūq; alii astulis tedę subiectis & subīde īter stratis oleo aspersam accēdūt cinerēq; ī labellis aqua addita cōfricāt manu & considere patiūt. Idq; sępius mutātes aqua donec līguā astrīgat leiter nec mordeat Tunc cinerē reponūt uis ei stiptica est efficacissimeq; genas purgat.

QVin ipsę sordes pecudū sudorq; foemorum alarum adhęrētes lanis esypū uocāt īnumeros prope usus hab& in atticis ouibus genito palma fit pluribus modis: sed probatissimum lana ab his partibus recēti cōcerpta. aut q̄buscūq; sordibus succidis primum collectis lento igni in ęneo sufferuefactis & refrigeratis: pinguique quod supernatat collectio ī fictili uase. Iteꝝq; decocto priore materia: quę pīguitudo utraq; frigida aqua lauatur & ī linteo siccat: ac sole torret donec cādida fiat ac tralucida: tum ī stagēa pyxide cōdit probatio ut sordiū uirus oleat & manu fricāte ex aqua nō liquet sed albescat ut cerusa oculis Vtilissimū cōtra īflamationes genaꝝq; callum. Quidam ī testa torrent ne pīguedinē amittat utilem talem existimātes erosis & duris genis āgulis scabiosis & lachrymātibus ulcera nō modo oculoꝝ sanat: sed oris etiā & genitaliū cū anserino adipe. Medet & uuluę īflamationibus & sedis ragadis & cōdiloātis cū melliloto & butyro. Reliquos usus eius digeremus. Sordes quoq; caudaꝝ cōcretę ī pillulas ac siccatę per se tōsęq; ī farina & illitae dētibus mire prosūt etiā labentibus gingiuisq; si carcinoā serpat. Iā uero pura uellera: aut per se imposita cęcis doloribus aut accepto sulphure & Cinis eorum genitaliū uitiis tātumq; pollēt ut medicamētis etiā supponātur. Medētur ante omnia & pecori ipsi si fastidio nō pascat: Cauda enim q̄ arctissime pręligata euulsa inde lana statim uescunt tradūtq; quod extra modū sit

e cauda premori.

LAnae habent & cum ouis societatem similem frõti impositę contra epiphoras Non opus est eas in hoc usu radicula esse curatas: neq; aliud q̃ candidũ ex ouo infundi ac pollinẽ turis. Oua per se infuso candido oculis epiphoras cohibẽt urẽtesq; refrigerant: Quidam cum croco pręferunt & pro aqua miscent colliriis. Infantibus uero contra lippitudines uix aliud remedio est butyro admixto recenti eadem cum oleo trita ignes sacros leniunt. Betę foliis super illigatis. Candido ouoꝝ in oculis & pili reclinantur amoniaco trito admixtoq; & uarices in facie cum pineis nucleis ac melle modico. Ipsę facies illitę sole nõ urũt̃ ambusta aquis si statim ouo occupentur pustulas nõ sentiunt quidam admiscẽt farinã bordeaceam & salis parũ ulceribus ex ambusto cũ cãdido ouoꝝ tostũ bordeum & suillo adipe mire prodest. Eadẽ curatioẽ ad sedis uitia utuntur infantibus quidem etiã si quid ibi procidat. Ad pedum rimas ouorum candido decocto cum cerusę duoꝝ denariorũ pondere pari spumę argenti myrrhę exiguo Deinde uino ad ignem sacrum candido ouorum trito cum amilo. Aiunt & uulnera candido glutinari calculosq; pelli lutea ouorũ cocta ut indurescant admixto croco modice. Item melle & lacte mulieris illita dolores oculorũ mitigant̃ uel cum rosaceo & mulso lana oculis imposita uel contrito apii semine ac polenta in mulso illita prodest & tussientibus per se luteum deuoratum. Itaq; a dentibus non attingatur. Thoracis distillationibus fauciũ scabritię priuatim contra hemoroidum morsũ illinit̃ sorbeturq; crudũ. prodest & reibus uessicę rosionibus exulceratioĩbusq; & cruenta excreãtibus .v. ouoꝝ lutea ĩ uini hemĩa cruda sorbẽt̃ dysitericis cum cinere putamĩs sui & papaueris succo aut uĩo. Dantur & coeliacis cũ uuę passę pĩguis pari põdere & mali corio ꝑ triduũ ęquisportioĩbus. Et alio modo lutea ouorum triũ lardi ueteris & mellis q̃drantibus uini uetteris cyatis tribus trita ad crassitudinem mellis & cũ opus sit auellãe nucis magnitudĩe ex aqua pota. Item ex oleo fricta terna totis ouis pridie maceratis ĩ aceto sic & lieni. Ericii sanguinem autẽ reiiciẽtibus cũ tribus cyatis mixti. Vtũtur iisdẽ ad liuẽtia siue uetustiora sint cũ bulbis ac melle sistũt & mẽses milieꝝ cocta & e uĩo pota ĩflatiões quoq; uuluę cruda cum oleo ac uino illita utilia sunt & ceruicis doloribus cũ anserĩo adipe & rosaceo sedis etiam uitiis durata igni ut calore quoq; ꝓsint & cõdilomatis cũ rosaceo. Itẽ ãbustis durata ĩ aqua mox in pruna putamĩbus exustis cũ lutea ex rosaceo illinit̃ Fiũt & tota lutea quę uocãt sicista cũ triduo ĩ cubita tollũt̃ Stomachũ dissolutũ cõfirmãt pulli ouoꝝ cũ gallę dimidio ita ne ante duas horas alius cibus summatur dant & dysentericis pullos in ipso ouo decoctos admixta uini austeri hemina & parui modo olei polẽtęq; membrana putamĩs decocta siue crudo siue decocto labioꝝ fissuris medet̃ putamĩs cinis ĩ uĩo potus sãguĩs eruptioĩbus cõburi sine mẽbrana oport& Sic fit & dentifriciũ idem cinis ci& mulieꝝ mẽses cũ myrrha illitos sistit firmitas putaminũ tãta est ut recta nec ui nec pondere ullo frãgãt̃: nec nisi paululũ ĩflexa rotũditate. Tota oua adiuuãt partũ cum ruta & aneto & cumĩo pota e uĩo scabiẽ corpoꝝ ac pruritũ oleo & cedria mixtis tollũt Vlcera quoq; in capite huĩda cyclamĩe admixta ad purulẽta sanguĩs excreatiões ouũ crudũ cum porri sectiui succo: pariq; mẽsura mellis gręci calefactũ haurit̃. Dant̃ & tussiẽtibus cocta & trita cum melle & cruda cum passo oleiq; pari modo. Infundũt̃ & uirilitatis uitiis per singula cum ternis passi amiliq; semũcia a balneis aduersus ictus serpẽtiũ cocta tritaq; adiecto nasturcio illiniũt̃. Cibos quot modis iuuẽt notũ est cum trãsmittãt fauciũ tumorẽ calefactuq; obiter fouẽat. Nullus est alius cibus q in egritudĩe alat neq; oner& simulq; uim potus & cibi habeat. Maceratoriũ in aceto molliri diximus putamẽ. Talibusq; cum farina in pane subactis coeliaci recreantur. Quidam ita resoluta in patinis torreri utilius putãt: quo genere nõ aluos tantũ. sed mẽses foemĩarum sistũt: aut si maior sit impetus cruda cum farina ex aqua hauriũt̃ & per se lũtea ex his decoctoꝝ rursũ ĩ aceto donec ĩdurescãt. Iteꝝ q; cum trito pipere

torreṫ ad cohibẽdas aluos Fit & diſſẽtericis remedium ſingulare ouo effuſo ĩ fictile nouũ eiuſdẽq; oui mẽſura ut paria ſint omnia melle mox aceto. Itẽ cõfuſis oleo crebroq; pmixtis eo quo fuerint ea excellẽtiora hoc preſentius remediũ erit. Alii eadem mẽſura ꝑ oleo & aceto & reſinã adiiciũt rubentẽ Vnũq; & alio. modo temperãt olei tãtũ mẽſura pari pineiq; corticis duabus ſexageſimis denarii una eius quod ruum diximus mellis obolis .v. ſimul decoctis. Ita ut cibus alius poſt .iiii. horas ſumatur Torminibus quoq; multi medeṫ. oua bina cũ alis piſcis .iiii una terrẽdo uiniq; hemia calefaciẽdo: atq; ita potui dãdo. Et ne qd dẽſit ouoꝝ gratię. Candidũ ex his admixtũ calci uiuę cõglutinat uitri fragmẽta. Vis uero tãta ẽ ut lignũ pfuſum ouo uõ ardeat ac ne ueſtis quidẽ cõtacta aduraṫ.

DE gallinaꝝ autẽ ouis tãtũ locuti ſumus cũ & reliquarum alitum reſtent magnę utilitates: ſicut ſuis diceũs locis: pręterea ẽ ouoꝝ genus in magna fama galliaꝝ omiſſum a gręcis. Anguis eo numero ẽ: Cõuolutis ſaliuis fauciũ corporũq; ſpumis artifici cõplexu glomerãtur ĩ unũ appellaṫ druide ſibyllis id dicũt in ſublime iactari ſagoq; oportere intercipi ne tellurẽ attigat profugere raptorem equo ſerpentes enim ĩſequi donec arceãtur amnis alicuius: interuentu. Experimẽtũ eius eſſe ſicõtra aquas fluit& uel auro iunctũ. Atq; ut ẽ magoꝝ ſolertia ocultãdis fraudibus ſagax certa lũa capiendũ cẽſent tãq̃ cõſtituere operationẽ eã ſerpẽtiũ humani ſit arbitrii. Vidi eqdẽ id ouum mali orbiculati modici magnitudine cruſta cartilaginis uelut acetabulis brachioꝝ polypi crebris ĩſigne druidis ad uictorias litiũ ac regũ aditus mire laudaṫ tãtę uanitatis ut habentem id ĩ lite in ſinu equitem Romanũ euocãte Diuo clandio principe interẽptũ nõ ob aliud ſciamus. Hic tamẽ cõplexus anguiũ & frugifera forũ Concordia in cauſa uidetur eſſe quare exterę gentes caduceum in pacis argumentis circundant effigie anguium fecerũt. Neq; enim criſtatos eſſe in caduceo mos eſt.

DE anſerum ouis magnę utilitatis ipſoq; anſere dicturi hoc uolumĩe debemus honorẽ & comagenoꝝ clariſſimę rei Fit ex adipe anſerum aliquid celeberrimi uſus Sed in hoc Comageẽs ſyrię parte cum cynamo caſſia pipere albo herba quę comagĩe uocatur. Obrutis niue uaſis odoris iucundi Vtiliſſimum ad pfrictiones cõuulſiões cęcos aut ſubitos dolores. Sumpta quęq; a copiis curãtur. Vnguentumq; pariter & medicamẽtum eſt. Fit & in ſyria alio modo adipe auium curato ut dicemus additis ęris inſcripto xilobalſamo phoenico tonſo. Item calamo ſinguloꝝ põdere adipis qui ſit uino bis aut ter ſufferuefactus Fit autem hyeme quoniam ęſtate non glaciat niſi accepta cera. Multa pręterea remedia ſunt ex ãſere quod nõ miror eq; q̃ ĩ coruis. Nãq; anſer coruuſq; ab ęſtate ĩ autumnum morbo cõflictari dicuntur. De anſeꝝ honore quẽ meruere galloꝝ in capitolium aſcenſu deprehenſo diximus.

EAdemq; de cauſa ſupplicia ãnua canes pendunt inter ędẽ iuuẽtutis & ſumma uiuis ĩ furca ſambucea harmo fixis. Sed plura de hoc animali dici cogunt priſcorum mores catulos lactẽtes adeo puros exiſtimabãt ad cibum ut etiã placãdis numibus hoſtiarum uice uterẽṫ. His genito mane catulo res diuina fit & in coenis deum etiã nunc ponitur catulina ędilicialibus quidẽ epulis celebres fuiſſe. plauti fabulę ſunt indicio Sanguine Canino cõtra toxica nihil praeſtãtius putant. Vomitiones quoq; hoc animal mõſtraſſe homini uidetur & alios uſus ex eo mire laudatos referemus ſuis locis. Nunc ad ſtatutum ordinem pergemius.

AAduerſus ſerpentium ictus efficacia habenṫ fimũ pecudis recens ĩuio decoctũ illitumq; Mures diſſecti & impoſiti quorũ natura nõ ẽ ſpernenda pcipue ĩ aſcenſu ſydeꝝ ut dixiũs cũ lumĩe lũę fibraꝝ nũero creſcẽte atq; decreſcẽte. Tradũt magi iocinere dato porcis ĩfico ſequi dantem id animal ĩ homine quoq; ſimiliter ualere. Sed reſolui

cyato olei poto. Mustelarum duo genera alterũ silvestre. distant magnitudĩe: greci uocãt ictides. harum fel contra aspidas dicitur efficax cętero uenenũ hęc autẽ quę in domibus nostris oberrant: & catulos suos ut auctor est Cicero quottidie transfert mutatq; sedẽ: serpentes persequitur ex ea inueterata sale denarii pondus cyatis tribus datur percussis: aut uẽtriculus coriãdro fatus inueteratusq; & ĩ uĩo potus & catulus mustelę & efficacius quędã pudẽda dictu tãta auctoꝝ asseueratione cõmẽdantur ut preterire fas nõ sit. Si quidẽ illa cõcordia rerũ aut repugnãtia medicĩe gignũt᷑ ueluti Cimicum animalis foetidissimi & dictu quoque fastidiendi dicitur Natura contra Serpentium morsus. Pręcipue Aspidum ualere dicitur. Item contra uenena omnia argumento quo dicunt gallinas quo die id ederint non interfici ab Aspide Carnes quoq; eoꝝ percussis plurimum prodesse ex his quę tradũt humanissimum est linire morsibus cum sanguine testudis. Igitur suffitu eorũ abigere sanguisugas adhęrẽtes haustasq; ab animalibus restinguere in potu datos. q̄q̄ & oculos quidã his inungunt cõtritis sale & lacte mulieꝝauresq; cũ melle & rosacco admixto eos qui agrestes sit & ĩ malua nascãtur crematos Cinere permixto rosaceo Infundũt auribus Cęteraque de his tradũt Vomitionũ & quartanaꝝ remedia alioꝝq; morborũ q̄q̄ ouo aut Cęra aut faba inclusos censeãt deuorãdos falsa nec referẽda arbitror letargi tãtũ medicinę cum argumẽto adhibent: quoniã uĩcat᷑ aspidũ somnifica uis septenos in cyato aquę dãtes puerilibus ãnis quaternos exstrãguriae fistulę q; ĩposuere adeo nihil illa rerũ omniũ parẽs sine ingẽtibus causis genuit quin adalligatos leuo brachio binos lana subrecta pastoribus nocturnis resistere febribus prodiderunt diurnis ĩ roseo panno rursusq; his aduersantur scolopendres: suffituq; necant aspides percussos torpore & somno necant omniũ serpẽtiũ minime insanabiles sed & uenenũ earũ si sanguinẽ attĩgit aut recẽs uulnus statim interimit si inueteratũ ulcus tardius de cetero potum quãtalib& copia non noc&. Non enim est tabifica uis. Itaq; occisa morsu earũ aĩalia cibis innoxia sunt. Cunctanter ex his remedia ĩ proferẽdo nisi. M. Varronẽ scirem lxxxiii. uitae ãno ꝓdidisse aspidũ ictus efficacissime curari hausta a percussis ipsorũ urina. Basilisci quem etiã serpentes ipsi fugiũt alias olfatu necãtem qui hominem si aspiciatur tantũ dicitur ĩterimere. Sanguinẽ magi miris laudibus celebrãt coeuntem picis modo & colore dilutum cinabari clariorem fieri aiunt attribuũtq; & successus petitionũ a potestatibus & a diis etiã precũ morborũ remedia beneficioꝝ magnam uim: quidam id sanguinẽ saturni appellant.

DRaco nõ hab& uenena. Caput eius limini Ianuarũ subditũ ꝓpitiatis adoratiõe diis fortunatã domũ facere promittit᷑. Oculis eius ĩueteratis & cũ melle tritis ĩũctos nõ expauescere ad nocturnas imagines etiã pauidos cordis pingue ĩ pelle dorcadum neruis ceruinis adalligatum in lacerto cõferre iudicioꝝ uictoriã. Primum spõdilium aditus potatũ mulcere dentes illigatos pellibus Caprearum Ceruinis neruis mites pręstare dominos potestatesq; exorabiles: sed super omnia est compositio: qua ĩuictos faciũt magoꝝ mendacia cauda draconis capite pilis leonis e fronte & medulla eiusdẽ equi uictoris spũa canisq; ũguibus adalligatis ceruĩo Corio neruisq; cerui alternatis & dorcadis: quę arguisse non minus refert q̄ contra serpentes: remedia demõstrasse: quoniam & hęc morborũ beneficia sunt. Draconum adipẽ uenenata fugiunt. Item iuncturę ichneumonũ fugiũt & urucis tritis in aceto perũctos.

VIperę caput ĩpositum uel alterius q̄q̄ percusserit sine fine prodest. Item si quis eam ipsam ĩ uapore baculo sustineat aiunt eum futura pręcinere. Item si quis exustę eiusdẽ Cinere illiniat reuerti autẽ ad percussum serpentẽ necessitatẽ naturę Nigidius auctor est: Caput qdam sissecant Scythae inter aures eximũt lapillũ: quem aiũt ab ea deuorari territa. Alii ipso capite toto utũt᷑. Fiunt ex uipera pastilli qui theriaci uocãt᷑

a grȩcis ternis digitis exemptis ĩterraneisq; & liuore spinȩ adhȩrẽte reliquo corpore ĩ patina ex aqua & aneto discocto spinisq; exemptis & addita similagĩe: atq; ita ĩ ũbra siccatis pastillis: quibus ad multa medicamĩa utũt̃ Significãdũ uidetur e uipera tãtũ hoc fieri quidã purgate ut supra dictũ ẽ adipe cũ olei sextario decoquũt ad dimidias ex eo cũ opus sit ternis stillis additius in oleũ perunguntur ut omnes bestiȩ fugiant echeron: prȩterea cõstat cõtra oniũ ictus q̃uis ĩsanabiles ipsarũ serpẽtũ exta imposita auxiliari Eosq; qui aliquãdo iecur uiperȩ hauserint coctũ nũq̃ postea feriri a serpente.

NEque anguis uenenatus est nisi per mẽsem luna ĩstigatus· Sȩpe ꝓdest uiuus comprȩhensus & ĩ qua cõtusus si foueat̃ ita morsus: quin & inesse ei remedia multa credunt̃ ut digeremus: & ideo esculapio dicatur. Democritus quidẽ mõstra quȩdam ex his cõfingit ut possint auiũ sermones intelligi angue Esculapius epidauro insula romam aduectus est uulgoq; pascitur & ĩ domibus: ac nisi ĩcendiis semina exureret̃ Non esset foecũditati eoꝝ resistere ĩ orbe terraꝝ pulcherrimũ anguiũ genus ẽ quod & ĩ aqua uiuit hydri uocãtur nullis serpẽtiũ inferiores ueneno: hoꝝ iecur seruatum aduersus percussos ab his auxiliũ est.

SCorpion tritus stellionũ ueneno aduersatur. Fit enim ex stellionibus malum medicamẽtũ. Nã cũ ĩmortuus est uino facie eoꝝ qui biberĩt lẽtigines obducit Ob hoc ĩ unguento negãt cũ insidiãtes pellicũ formȩ remediũ ẽ oui luteum & mel ac nitrũ. Fel stellionum tritum in aqua mustelas cõgregare dicitur.

INter omnia uenenata salamãdrȩ scelus maximũ est. Cȩtera .n. singulos feriunt nec plures pariter interimũt ut omittã quod perire cõsciẽtia dicũtur homine ꝑcusso neq; ãplius admiti ad terras. Salamandra plures necare pariter Improuidos potest. Nam si arbori irrepserit omnia poma inficit ueneno & eos qui ederint necat frigida ĩ nihil aconito distans. Quinimo si contacto ab ea ligno uel pedis crusta paĩs ĩcoq̃t̃ idem ueneficiũ est. Si ĩ puteum cadat. Quippe cũ saliua eius quacũq; parte corporis uel in pede uno resparsa oĩs in toto corpore defluat pilus. Tamen talis ac tanta uis ueneni a quibusdã animaliũ ut suibus mãditur dominãte. eadem illa reꝝ dissidẽtia Venenum eius extingui primũ omnium ab his quȩ uescãtur illa uerisimile est. Ex his uero quȩ produ̇tur cantaridum potu aut lacerta ĩ cibo sumpta. Cȩtera aduersãtia diximus dicemusq; suis locis ex ipsis quȩ magi tradũt cõtra ĩcẽdia: quoniã ignes sola animalium extĩguat. Si forẽt uera iam ess& experta Roma. Sextius uenerẽ accendi cibo eaꝝ si detractis ĩterraneis & pedibus & capite ĩ melle seruẽtur negatq; restingui ignem ab his.

AVolucribus ĩ auxilio cõtra serpẽtes primi uultures ãnotãtur: quo quo minus uirium esse nigrispẽnaꝝ ex his nidore si urant̃ fugari eas dicũt. Item cor eius alitis habẽtes tutos esse ab impetu nõ solum serpẽtium: sed etiam ferarum latronũ & regũ ira carnibus gallinaceorum ita ut tepebunt auulsȩ appositis uenena serpẽtiũ domat̃. Item cerebro ĩ uino poto parthi galinȩ malunt cerebrum plagis imponere. Ius quoq; ex his potum prȩclare medetur & ĩ multis aliis usibus mirabile. pantherȩ leones nõ attingunt perunctos eo prȩcipue si & allium fuerit incoctum aluum soluit ualidius e uetere gallinaceo prodest & cõtra lõginquas febres & torpẽtibus mẽbris tremulisq; & articulariis morbis & capitis doloribus ep.phoris ĩflamatiõibus fastidiis ĩcipiẽte tenesmo iocineri renibus uessicȩ. Contra cruditates suspiria Itaq; etiam faciẽdi eius extant prȩcepta efficacius coqui cum olere mario aut tibio: aut cappari aut apio: aut herba mercuriali: aut polipodio: aut aneto. Vtilissime autem ĩ cõgiistribus aquȩ ad tres heminas cum supradictis herbis & refrigeratũ sub diuo dari tempestiuis ãtece⸗ dẽte uomitiõe. Nõ prȩteribo miraculum q̃q̃ ad medicinã nõ ꝑtinẽs Si auro liques⸗ cẽti galliãꝝ mẽbra misceãt̃ cõsumunt id ĩ se & ita hoc uenenum auri ẽ. At galliaceis

ipsis circulo eramētis addito ī collo non canūt. Auxiliatur contra serpētes & colūbaꝝ caro recēs cōcerpta & hirūdinū bubonis pedes hausti cū pulpagie herba. Nec omittā ī hoc alite quoq; exemplū magicę uanitatis Quippe pręter reliq̄ portētuosa mēdacia Cor bubonis impositū māmę mulieris dormiētis sinistrę tradunt efficere ut omnia secreta pronunti&: pręterea ī pugnā ferētes idē fortiores fieri: eiusdē ouo ad capillum remedia demostrāt. Quis autē quęso ouū bubonis uidere potuit cū ipsā auē uidisse prodigiū sit. Quis utiq; experiri & pręcipue in capillo Sāguinē quidē pulli bubonis etiā ęris pari promittūt capillū huius generis prope uideri possunt quę tradūt & de uespertiliōe quod si ter circūlatus domui uiuus per fenestram inuerso capite īfigatᷣ Anuiletū esse priuatiq; ouilibus circūlatū totiens & pedibus suspēsum super limine sanguine quoq; eius cū Carduo contra serpētiū ictus inter pręcipua laudant.

PHAlangiū est italię ignotū & pluriū generū. Vnū simile formicę: sed multo maius ruffo capite. Reliq̄ parte corporis nigra albis ītercursantibus guttis. Acerbior huius q̄ uespę ictus. Viuit maxime circa furnos & molas. In remedio ē Si qs eiusdē generis alteꝝ pcusso ostēdat & ad hoc seruātur mortui. Inueniūtur & cortices eoꝝ q cōtriti & poti medētur & mustelę catuli ut supra aeq; phalangion gręci uocant: sed distingūt lupi nomīe. Tertiū genus est eodē phalāgio nomīe araneus lanuginosus grandissimo capite: quo dissecto īueniri dicuntur intus uermiculi duo adalligatiq; mulieribus Ceruina pelle āte solis ortū pręstare nō cōcipiāt ut Cecilius ī Cōmētariis reliquit. Vis ea ānua est quā solam ex omni te cito dixisse fas sit quoniam aliquarum foecunditas plena liberis tali uenia indig& uocatur & rhacino nigro similis ore minimo sub albo pedibus breuissimis tanq̄ impfectis dolor a morsu eius qualis a scorpiōe uria similis araneis testis. Idē erat asiertyon nisi distigueretᷣ uirgulis albis huius morsu genua labefactātᷣ. peior ē utroq; ceruleus lanugie nigra caliginē cōcitās & uomitus araneosos etiā num deterior a crabōe pēnis tātū differēs: hic & ad maciē perducit. Mumetion formicę similis capite aluo nigra guttis albis distinguentibus uespaꝝ dolore torquet. Tetragāti duo genera habēt: peior mediū caput distiguente linea alba & transuersum altera hic oris tumorem facit ac cinereus posteriori parte candicās lentior minime autē noxius eodem colore quo telas muscis in parietibus latissime pandit. Cōtra omniū morsus remediū ē galliaceū cerebꝝ cū piperis exiguo potū ī posca. Item formicę quiq; pedū potę pecudū fimi cinis ex aceto illitus & ipsi aranei qcūq; ī oleo putrefacti. Muris aranei morsus sanatᷣ coagulo agnīo ī uino poto ungulę arietīę cinere cū melle Mustelae Catuloꝝ ut in serpētibus dictū ē. Si iumēta momorderit mus recens cum sale imponitur aut fel uespertilionis ex aceto & ipse mus araneus cōtra se remedio ē diuulsus & īpositus. Nā si pregnantē momorderit: protinus dissilit optimū si is imponatur qui momorderit: sed & alios ad hunc usum seruant ī oleo aut luto circumlitos. Est & cōtra morsum eius remedio terra exorbita ferūt enim nō trāsiri ab eo orbita torpore quodā naturę.

SCorpionibus cōtrarius maxīe īuicē stellio traditur ut uisu quoq; pauorem his affert & torporē frigidi sudoris. itaq; ī oleo putrefaciūt eum & ita uulnera perungūt. Quidā oleo illo spumā argēteā decoqūt ad emplastri genus atq; illa illiniūt hūc gręci coloten uocāt & ascalobotē & galeotē qui in Italia nō nascitur: Est enim hic plenus lētigine stridoris acerbi & uescitur. Quę omnia nostris stellioībus aliena sūt: pdest & gallinarū fimi illitus cinis. Draconis iecur lacerta diuulsa. Mus diuulsus scorpio ipse suę plagae impositus: aut assus in cibo sumptus aut potus in meri cyatis tribus propriū ē scorpionū ꝙ manus palmā nō feriūt: nec nisi pilos attigere lapillus qualis cūq; ab ea parte qua ī terra erat impositus plagę leuat dolorem. Item testa sicut erat imposita liberare dicitur Non debēt respicere qui imponūt etiā cauere ne sol aspiciat

uermesq; terreni triti impositi prosunt. Multa ex his & alia remedia sunt propter
quę in melle seruāt᷑.

NOctua apibus contraria uespis crabonibu q; & sanguisugis pici quoq; martii
rostrū secū habentes non feriūtur ab his. Aduersant᷑ & locustaꝝ minime sine
pennis quas attellebos uocāt. Est & formicaꝝ genus uenenatū non nouere in Italia
solifugas Cicero appellat salfugas Bętica his cor uespertilionibus cōtrariū onībusq;
formicis & salamādris cātharidas diximus resistere.

SEd in his magna quęstio quoniā ipsę uenena sunt potę uessicę cum cruciatu
pręcipuo. Cosmū eqtē Romanū amicicia Nerōis pricipis not ū Cum is lichēa
correptus ess& uocatus ex ęgypto medicus Ob hāc ualitudiē eius a Cęsare cū cātari-
dū potū pręparare uoluiss& īteremit. Verū illitas ꝓdesse nō dubiū ē cū succo tammi-
nie & seuo ouis uel capręIpsaꝝ cātharidum uenēnum ī qua parte sit nō cōstat īter
auctores. Alii in pedibus & ī capite existimāt esse. Alii negāt. Conueit tamē pennas
eaꝝ auxiliari ī quacūq; parte sit uenenū ipse nascūtur ex uermiculo in spōgia maxie
Cynorbi quę fit ī caule & foecū dissime ī fraxio. Cęterę quę ī alba rosa minus efficaces
potētissime īter ōnes uarię luteis lineis quas in pēnis trāsuersas habēt multū pīgues
inertiores minutę latę pilosę inutilissimę. Verū unius coloris macrę condūt᷑ in calice
fictili nō picato & linteo colligato coniecta rosa matura & suspēdūtur super acetum
cū sale feruēs donec per linteolū uaporentur: postea reponūt᷑ uis eaꝝ adurere corpus
crustas obducere. Eadēq; pytrocāpis in picea nascētibus eadem buprędi similiterque
pręparāt᷑ Efficacissime omnes ad lepras lichenasq; dicūtur. Menses ciere & urinam
Ideo & hippocrates hydropicis dabat cātharidas obiectę sunt Catōi uticēsi ceu uenēnū
uēdidiss& ī auctiōe regia: quoniā libras. lx. addixerat.

ETseuū autē seruco camellinū tūc uenisse libras. xxx. obiter dictu ē efficacioris
ad omnia usus q̄ ē anserinus adeps. Diximus & mellis uenēati genera e contra
utūtur melle ī quo apes sint mortuę Item potū remedium ī uino ē uitioꝝ quę cibo
pisciū gignūtur.

IN canis rabidi morsu tuetur a pauore aqua canini capitis cinis illitus uulneri
Oport& autē igne comburi omnia eodē modo ut semel dicamus in uase fictili
nouo argilla circūlito atq; ita ī furnū indito. Idē & ī potione proficit. Quidam ob id
edēdum dedere. Aliqui & uermē e cadauere canio adalligauere mēstrua ue canis in
pāno subdidere caliceo aut ītus ipsius caudę pilos combustos īseruere uulneri. Cor
caninū habētē fugiunt canes nō latrāt uero līgua Cania ī calciameto subdita pollici
aut caudā mustelę quę abscissa sit habentes. Est limus saliuę sub līgua rabiosi Canis
qui datus ī potu hydrophobas fieri nō patit᷑. Multo tamē utilissime iecur eius qui ī
rabie momorderit Datur si fieri possit crudum mādēdum Si minus quoquomodo
coctum aut ius e coctis carnibus. Est uermiculus ī līgua canū qui uocat᷑ a gręcis lytta
quo exempto īfantibus catulis: nec rabidi fiunt: nec fastidium sentiunt. Idē ter igni
circumlatus datur morsis a rabioso ne rabidi fiant & cerebello gallinaceo occurritur
sed id deuoratū āno tātum eo prodest. Aiunt & cristā galli cōtritā efficaciter imponi
& anseris adipe cum melle. Saliunt᷑ & carnes eoꝝ qui rabidi fuerīt ad eadē remedia
in cibo dādę: quin & necātur catuli statim ī aqua & sectum eius qui momorderit ut
iecur crudum deuoretur. Ex his prodest & fimum gallinaceum duntaxat ruffum ex
aceto impositū & mures aranei caudę cinis. Ita ut ipse cui abscissa sit uiuus dimittat᷑
glebula ex hirundinum nido illita ex aceto uel pulli hirundinis combusti. Mēbrāa
siue senectus anguium uernatione exuta cum cancro masculo ex uino trita. Nam
etiam per se reposita ī arcis armariisq; tineas necant mali tanta uis urina quoq; calcata
rabiosi Canis noceat maxime ulcus habentibus. Remedium ē fimum caballinum
aspersum aceto & calefactum ī fico impositum. Minus hoc miretur q cogitet lapidē
a Cane morsum usq; ī prouerbium discordię uenisse q ī uriam canis suam ingesserit

torporē lūboꝝ sentire dicitˀ.

LAcerta quā isepha alii calcidicē uocāt in uīo pota morsus suos sanat. Veēficiis ex mustela silucstri factis cōtrariū ē Ius galliacei ueteris large haustū peculiariter cōtra acoīta addi paꝝ satis oport&. Gallinaꝝ fimū dūtaxat cādidū ī isopo decocto aut mulso ueēna fungoꝝ boletoꝝq; restrīgit. Item īflamationes strāgulatiōes quod miremur cū si aliud aīmal gustauerit id fimū tormibus & īflamationibus afficiatur.

SAnguis anserinus cōtra lepores marinos ual& cū olei ęqua portione. Itē cōtra medicamēta mala omnia asseruatˀ cū lemnia rubrica & spinę albę succo pastillorum dracmis .v. ī cyatis aquę ternis bibātˀ. Itē mustelę catulus ut supradiximus pręparatus Coagulum quoq; agninū aduersus omnia mala medicamenta poll&. Item sanguis anatū pōticaꝝ Itaq; spissatur seruatur uinoq; diluitˀ. Quidā foeminę anatis efficaciorē putāt simili modo cōtra uenena omnia ciconiaꝝ uentriculus ual&. Coagulū pecoris ius ex carne arietū priuatim aduersus cantharidas Item lac ouinū calidū pręterq̄ his qui bupręstim: aut aconitū biberint. Colūbaꝝ siluestriū fimū priuatim cōtra argenti uiui potum. Contra toxica mustela uulgaris Inueterata binis dracmis pota.

ALlopetias repl& fimi pecudū Cinis cū oleo cyprio & melle. Item ungularum uel mulę ex oleo mirteo. Pręterea ut uarro noster tradit murinū fimū quod lintenius cerdas appellat & muscarū capita recentia prius folio ficulneo asperatas Alii sāguine muscaꝝ utūtur. Alii .x. diebus cinerē eaꝝ illiniunt cū Cinere charthę uel nucū Ita ut sit tertia e muscis: Alii lacte mulieꝝ cū brassica cinereq; muscaꝝ Subiiciunt quidam mel tātū. Nullū animal minus docile existimatur minoris ue intellectus quo mirabilius olympię sacro certamine nubes eaꝝ imolato tauro oleo quem milodē uocant extra territoriū id abire. Allopetias cinis murium capitibus caudisq; & totius muris emendat pręcipue si ueneficio acciderit hęc Iniuria. Item herinacei cinis cum melle aut coriū cōbustū cū pice liquida. Caput quidē eius ustum per se etiam Cicatricibus pilos reddit. Allopetias autē in ea curatiōe pręparari oport& nouacula & sinapi qdā ex aceto uti maluerūt. Quę de heriāceis dicūtur omnia tāto magis ualebūt ī histricę lacertę quoq; ut diximus combustę cum radice recētis harūdinis quę & una cremari possit minutatī findēda ē ita myrteo oleo permixto cinere capilloꝝ defluuia cōtinent efficacius uirides lacertę omnia eadē pręstant etiā utilius admixto sale & adipe ursīo & cępa tōsa. qdā denas uirides .xi. sextariorū olei ueteris discoquunt cōtēti semel ī mēse ungere pelliū uiperinarū cinis allopetias celerrime expl&. Item gallinarum fimum recēs illitū corui ouū in ęreo uase pmixtum illitūq; deraso capiti nigritiā capiti afferre sed donec inarescat oleū in ore habēdū ē ne & dētes simul nigrescat. Ideoq; ī umbra faciēdū neq; āte triduū abluēdū. Alii sanguine & cerebro eius utūtur cū uino nigro. Alii excoquūt ipsū & noctu cōtubia ī plūbeū uas cōdūt. Aliqui allopetias cātharida trita illiniunt cum pice liquida nitro pręparata cute. Caustica uis earū cauendunq; ne exulcerent alte postea. Ad ulcera alta facta capita murium & fimum cum elleboro & pipere illini iubēt lētes tollūtur adipe Canio uel āguibus ī cibo sumptis āguillaꝝ modo: aut corū uerātione quā exnūt pota prurigies felle ouillo cū creta cymolia illito capiti donec inarescat. Capitis doloribus remedio sunt Cocleaꝝ: quę nudę īueniūtur nōdum peracte ablato capite ex his lapidea duritia exempta. Est autē calculi latitudine quę alligatur & minutę frōti illiniuūtur tritę. Itē erispū ossa e capite uulturis ad alligata aut cerebrū cum oleo cedrino peruncto capite & intus naribus illitis cornicis cerebrum coctū ī cibo sumptū uel noctuę Idem pręstat galliaceus si īclusus abstīeat die ac nocte pari inędia eius qui doleat euulsis collo plumis uel circūligatisq; cristis. Mustelę cinis illitus surculis ex nido milui puluino subiectus murina pellis creāta ex aceto illita cinere limacis inter duas orbitas Inuentę ossiculū per aurem cū ebore

traiectũ uel ĩ pellicula canina adalligatũ:quod remediũ pluribus semperq; prodest Fracto capiti aranei tęla ex oleo & aceto ĩposita nõ nisi uulnere sanato abscedit:hoc & uulneribus sistit sanguinem si stillat. Cerebro uero profluẽte anseris sanguis aut anatis ĩ fusus sistit. Adeps earũdẽ alitũ cũ rosaceo coctus matutino pastę:harũdinis caput pręcisum maxime luna plena lineo pãno adalligãt capitis doloribus liceo aut cera alba fronti illiniunt & pilos caninos pãno adalligãt. Cornicis cerebrum in cibo sumptũ palpebras gignere dicitur Isopũ cũ mirrha calidũ pennicillo illitum. Idem pręstare muscarũ fimi murini cinerẽ ęquis portionibus ut efficiatur dimidiũ põdus denarii promittitur additis duobus sextis denarii extimi ut omnia isopo illiniantur Item murini Catuli triti in uío uetere ad crassitudinẽ acopi pilos ĩ his incomodos euulsos renasci nõ patitur. Fel herinacei ouorum stellionis liquor Salamandrę cinis lacertę uiridis in uino albo sole coctũ ad crassitudinẽ mellis in ęreo uase. harũdinis pullorum cinis cũ lacte tytimalli spumaq; coclearum.

GLaucomata dicunt magi cerebro catulę. vii. dierum emẽdari specilo demisso in dexteram partem si dexter oculus curetur ĩ sinistrã si sinister aut felle recenti axionis Noctuaꝝ ẽ id genus:quibus pluma auri modo micat. Suffusionem oculorũ caíno felle malebat q̃ hiene curari Apollonius putaneus cũ melle. Item albugines muriũ capitũ caudarũq; cinere ex melle íũctis claritatẽ uisus restitui dicũt· Multoq; magis gliris aut muris siluestris cinere aut aquilę cerebro uel felle cum attico melle. Cinis & adeps soricis combusti tritus lachrimosis oculis plurimum confert. Stibi quid sit dicemus in metallis Mustelę cinis suffusionibus. Item lacertę hirũdinis ue cerebꝝ coctę tritę fronti illite epiphoras sedãt siue per se:siue cnm pollíe siue cum ture. Sic & solatis. i. sole correptis prosunt binas quoq; cremare & cinere earũ cum melle cretico inungere caligines utilissimũ ẽ uel iumẽtorũ oculis mẽbrana aspidis quã exuit uere cũ adipe eiusdẽ claritatẽ íunctis facit. Viperã uiuã in fictili nouo comburere addito foeniculi succo cyatum unum & turis mamma úna atq; ita suffusiones oculorum & caligines íungere utilissimum est medicamẽtũ id echeon uocatur Fit & collirium e uipera ĩ olla putrefacta uermiculis q; enatis cũ croco tritis exuritur ĩ olla cũ sale quẽ lĩguẽdo oculorum claritatẽ cõsequunt̃ & stomachi totius corporis tẽpestiuitates hic & sal & pecori datur salubritatis causa & ĩ antidotum cõtra serpẽtes additur Quidam uiperis utũtur ĩ cibis primũ omniũ occisę statim sale ĩ os addi iubẽt donec liquescat mox. iiii. digitoꝝ mẽsura utriq; pręcisa exemptisq; interraneis discoquunt ĩ aqua aut oleo sale & aneto & aut statĩ uescunt̃ aut pane colligunt ut sępius utãtur. Vis pręter dicta pediculos e toto corpore expellit pruritusq; ętiã summę cutis effectũ ostẽdit & per se capitis uipini cinis utilissime oculos per se íungit. Itemq; adeps uiperinus. De felle nõ audaciter suaserí quę pręcipiunt:quoniã ut suo loco docuimus nõ aliud est serpẽtium ueẽnum. Anguium adeps erugini mixtus ruptas oculoꝝ partes sanat & mẽbrana siue senectus eoꝝ uernatione eoꝝ exusta si affricetur claritatẽ oculorũ facit Boę quoq; fel prędicat̃ ad albugines suffusiones caligines Adeps similiter ad clari/tatem. Aquilę quã diximus pullos ad cõtuẽdum solem experiri felle mixto cũ melle attico íunguntur nubeculę & calligationes suffusionesq; oculoꝝ. Eadem uis ẽ & in uulturino felle cũ porri succo & melle exiguo. Item in gallinacei felle ad argema & albugines ex aqua diluto. Item ad suffusiones oculorum maxime cãdidi galinacei. Fimũ quoq; gallinaceoꝝ dũtaxat rubꝝ lusciosis illũ mõstrãt laudãt & gallinę fel:sed pręcipue adipẽ cõtra pustulas ĩ pupillis:nec. s. eius rei gratia saginãt Adiuuãt miri/fice eruptas oculoꝝ tuniculas admixtis schistho & ematide lapidibus. Fimũ quoque eaꝝ dũtaxat cãdidum ĩ oleo ueteri corticisq; pyxidibus asseruãt ad pupillarũ albugĩes quã ĩ mẽtione significãdũ est pauones fimũ suũ resorbere tradi ĩuidẽtes hominum utilitatibus Accipiter decoctus in rosaceo efficacissimus ad inunctiones omnium

uitiorũ putatur. Item fimi eius cinis cũ attico melle laudatur & milui iecur. Fimum
colũbarũ ex aceto ad ęgylopa similiter & ad albugĩes & cicatrices. Fel ãserinũ. Sãguis
anatũ cõtusis oculis ita ut postea Isopo & melle iũgãtur Fel perdicũ cũ mellis ęquo
põdere p se uero ad claritatẽ. Dyascorides & hyppocrates putãt auctoritatẽ adiiciẽtes
ꝙ in argẽtea pyxide asseruari iubẽt. oua pdicũ ĩ uase ęreo decocta cũ melle ulceribus
oculoꝝ & glaucomatis medẽtur Columbaꝝ palũbiũ turtuꝝ perdicũ sanguis oculis
cruore suffusis eximie prodest In colũbis masculę efficaciorem putãt. Vena autẽ sub
ala ad hũc usum incidit̃ quoniã suo calore utilior est. superimponi oport& spleniũ
ex melle decoctũ lanãq; succidã ex oleo aut uino earundẽ auium sanguis metalopas
sanat & iecur ouium in capris diximus efficacius uulię decocto quoq; eius oculos
abluere suadẽt & medulla dolores humoresq; illinire. Bubõis oculoꝝ cinis collirio
mixtus claritatẽ oculis facere promittitur. Turturis fimus albugines extenuat. Item
cocleaꝝ cinis fimus cenchridis accipitꝝ generis: hanc gręci faciũt ad argema ex melle
omnibus quę suprascripta sunt saãt̃. Mel utilissimũ oculis: ĩ quo sint apes ĩmortuę.
Ciconię pullũ qui ederit negat̃ annis continuis lippiturus. Item qui draconis caput
habeat: huius adipe & melle cũ oleo uetere ĩcipiẽtes caligĩes discuti tradũt hirũdinũ
pullos plena luna excęcãt restitutaq; coꝝ acie capita cõburũtur: hoc cinere cum melle
utunt̃ ad claritatẽ & dolores ac lippitudĩes & ictus. lacertas quoq; pluribus modis
ad oculorũ remedia assumunt. Alii uiridem includunt nouo fictili & lapillos qui
uocãtur Zenchia qui & inguinũ tumoribus ad alligari solẽt. Nouẽ signis signãt per
dies nono emittunt lacertã lapillos seruant ad oculoꝝ dolores. Alii terrã substernunt
lacertę uiridi excęcatę & una ĩ uitreo uase annulos includunt: e ferro solido uel auro cũ
recepisse uisum lacertã apparuerit per uitrũ emissa ea ãnulis cõtra lippitudinẽ utũt̃
Alii capitis cinere postibi ad scabritias quidã uiridẽ lõgo collo ĩ sabulosis nascentem
cõburunt & ĩcipiẽtẽ epiphorã ĩũgunt. Item glaucomata mustelę etiã oculis punctu
erutis aiunt uisum reuerti. Eadẽq; quę ĩ lacertis & ãnulis faciunt serpentis oculorum
dextrũ adalligatũ contra epiphoras prodesse: si serpẽs uiua dimittat̃ lachrymantibus
sine fine oculis. Cinis stellionis capitis cũ stibi eximie medet̃ aranei muscarii tęla &
pręcipue spelũca ipsa imposita per frõtẽ ad duo tẽpora ĩ splenio aquilę. Ita ut a puero
ĩpube & capiat̃ & ĩponat̃. Nec is triduo se ostẽdat ei cui medeat̃: ne ue aliter nudis pe
dibus terrã attigat: his diebus mirabiliter epiphoras mederi dicũt̃: dicit̃ albugĩes quo
q; tollere in unctione arãeus cãdidus lõgissimis ac tenuissimis pedibus cõtritus ĩ oleo
ueteri. Is etiã cuius crassissimũ textum ẽ ĩ cõtignationibus adalligat̃ pãno epiphoras
sanare tradit̃. Scarabei uiridis natura cõtuentiũ uisum exacuit. Itaq; gẽmaꝝ sculptores
cõtuitu eo acquiescũt: aures purgat fel pecudis cũ melle canini lactis instillatio sedat
dolorẽ. Grauitatẽ adeps cum abscynthio & oleo uetere. Item adeps ãserinus quidam
dicũt succũ cępę & allii pari modo.

VTuntur & per se ouis formicaꝝ. Nãq; & huic animali ẽ medicina Cõstatq; ursos
ęgros hoc cibo sanari. Anseꝝq; & omniũ auiũ adeps pręparat̃ exẽptisq; ueĩs omĩbus
patina noua fictili operta in sole subdita aqua feruẽti liquatus siccatusq; lineis saccis
& in fictili nouo reponit̃ loco frigido minus putrescit addito melle. Muriũ Cinis
cũ melle ĩstillatus aut cũ rosaceo decoctus auriũ dolores sedat. Si aliquod animal in
aurẽ intrauerit pręcipuũ remediũ est muriũ fel aceto dilutũ. Si aqua ĩtrauerit adeps
anserinus cũ cepę succo. Gliris detracta pelle ĩtestinisq; exemptis discoquit̃ melle in
uase nouo. Sed medici malunt e nardo decoqui usq; ad tertias atq; ita asseruari. Deĩde
cũ opus sit strigili tepefacta infundere. Constatq; deplorata auriũ uitia eo remedio
sanari. aut si terreni uermes cũ adipe anseris decocti ĩfundãt̃. Item ex arboribus rubi
cũ oleo triti exulceratis & ruptis auribus pręclare medent̃ lacertę inueteratę in os
pendentium addito sale contusas & ab ictu lęsas aures sanant. Efficacissime autem

ferrugineas maculas habētes liciis etiā p caudā distinctę. Millipoda: ab aliis cētipoda aut multipeda dicti animal est ē uermibus terrę pilosum pedibus multis aceruatim repens tactuq; contrahens seoniscon greci uocāt: Alii tolon efficaciter sanant aurium dolores in cortice punici mali decoctū & porri succo. Addunt & rosaceū & i alterā aurem infundunt. Illam autē quę nō artuatur sępam greci uocāt. alii scolopendram minorē perniciosamq;. Cocleę q; sunt ī usu cibi cū myrrha: aut turis polline appositę. Item minutę lacertę fracturis auriū illiniūtur cū melle senectus serpētiū feruēte usta instillatur rosaceo admixta. Cōtra omīa quidē uicia efficax: sed cōtra graueolentiam pręcipue: & si prurulentię sunt ex aceto melius cum felle caprino uel bubulo: aut testudinis marinę. Vetustior anno eadē mēbrana non prodest: nec imbre perfusa & ut aliqui putant aranei sanies cū rosaceo: aut per se in lana uel cum croco auribus prodest. Grillus cum sua terra effossus & illitus magnam auctoritatem huic animali perhibet Nigidius maiorē magi: quoniam retro ambul& terramq; terebret stridat noctibus Venenatur cū formica circūligata capillo in cauernā eius coniecta e flatu prius puluere: ne sese condat. Ita formicę complexu extrahitur uetris gallinaceorum mēbrana quę abiic sol& & inueterata & in uino trita auribus purulentis & quędam pinguitudo calida infunditur. Gallinaꝝ adeps Blactā si caput euellatur hanc tritam una cū rosaceo auribus mire prodesse dicunt: sed lanā qua incluserint post paulum extrahendam. Celerrime enim id pingue transire in animal fieriq; uermiculum: Alii binas ternas ue in oleo decoctas efficacissime auribus mederi scribunt & tritas in linteolo īponi contusis. hoc quoq; animal inter pudenda est: sed propter admiratiōē naturę priscoꝝq; curam totum in hoc loco explicādum plura earum genera fecerunt Moles quas ī oleo decoctas uerrucis efficaciter illum experti sunt. Alterum genus milocon appellauerunt circa molas fere nascens his capite detracto attritas. Lepras sanasse musca picten in exemplis reliquerunt. Tertium genus est & odoris tedio inuisum exacuta clune cū oleo piseleo sanare ulcera Alias insanabilia strumas panos diebus. xxii. impositas percussa contusa & cacohetę scabiem furunculosq; detractis pedibus & pennis. Nos hęc etiā audire fastidimus At hercule dyodorus & ī morbo regio & ortopnoicis restitisse tradit cum resina & melle tantum potis. hab& ars ea pro medicamento danti quicquid uelit humanissimi. Eorum cinerem crematorum reseruandum ad hos usus in Cornea pyxide censuere: aut tritas clisteribus ī fūdēdas ortopnoicis: aut reuāticis infixa corpori utiq; illitas extrahere constat· Mel utilissimū auribus quoq; est: inquo apes emortuę sunt.

FArotidas comprimit Columbinum stercus uel per se: uel cum faría hordeacea aut eruenacea noctuęq; cerebrum: uel iecur cum oleo infusum auriculę: aut parotidę. Multipeda cum resina tertia parte illita. Grilli siue illiti siue adalligati. At reliqua morboꝝ genera medicinās ue ex aīmalibus aut eiusdē geēris sequēti dicemus uoluine.

MAGICAS VANITATES SAEPIUS q dē antecedētis
operis parte ubicunque causę locusque poscebant coargu
imus: deteximusque etiamnum in paucis. Tamen digna
res ē: de qua plura dicant̃: uel eo ipso quo fraudulētissima
artium plurimũ in toto terraꝝ orbe plurimisque saeculis
ualuit. Auctoritatē ei maximam fuisse nemo miret̃ q̃ndo
quidē sola artiũ tres alias imperiosissimas humanę mētis
complexa in unam se redegit. Natam primũ e medicina
nemo dubitauit: ac spetie salutari irrepsisse uelut altiorem
sanctioreq; medicinam ita blādissimis desyderatissimisque
promissis addidisse uires religionis: ad quas maxīe alligat
humanum genus. Atq; ut hoc quoq; suggesserit miscuisse artes mathematicas nullo
non auido futura de se se sciendi. Atque ea e cęlo uerissime peti credēte. Ita possessis
hominum sensibus triplici uinculo in tātum fastigii adoleuit: ut hodie etiam ī magna
parte gentium praeualeat & in oriente regum regibus imper& sine dubio illic orta
in perside a Zoroastre ut inter auctores conuenit Sed utrum unus hic tantum fuerit:
an postea & alius: non satis constat Eudoxius: qui inter sapientię sectas clarissimam:
utilissimamq; eam intelligi uoluit Zoroastrem hunc sex millibus annoꝝ ante platōis
mortem fuisse prodidit: Sic et Aristoteles herinippus: qui de tota ea arte diligētissime
scribit et uicies centum milia uersuum a Zoroastre cōdita indicibus quoq; uoluminũ
eius positis explanauit pręceptorem: a quo īstituta dicer& tradidit Aganacen: Ipsum
uero quiq; milibus annoꝝ ante Troianũ bellũ fuisse. Miꝝ hoc in primis durasse eorũ
artem: eaq; tam longo ęuo commētariis ītercedētibus. Pręterea nec claris: nec cōtinuis
successionibus custoditam Quo uis enī quisque auditu saltem cognitos hab&: q soli
cognominant̃ apulorum & Zaratũ medos: babylonios que marmaridum: & arabum
hippotũ assyrium Zarmornidā: quoꝝ nulla extant monimenta. Maxīe tamē miꝝ
est inbello troiano tantũ de arte ea silentiũ fuisse homero: tantũque operis ex eadem
in ulyxis erroribus: adeo: ut totũ opus nō aliũde cōstet: Si quidem prothea: & syrenũ
cantus apud eum non aliter ītelligi uolunt. Circe utique: & īferoꝝ euocatione solum
hoc agi. Nec postea quisq̃ dixit quonā modo uenisſ&. Thelmesum religiosissimam
urbem quondam transisſ& que ad thessalas matres quaꝝ cognomen diu obtinuit in
nostro orbe alienę gentis. Troianis itaque tēporibus chironis medicinis contenta: &
solo marte fulminante. Miror equidem achillis populis famam eius ītantũ adhęsisse
ut Menander quoque litteraꝝ subtilitatis ī emuso genitus thersalam cognominar&
fabulam: complexam ambages foeminaꝝ detrahentium lunam. Orphea putarem e
propinquo primũ intulisse ad uicinas usque superstitiones ac medicinę prouectum
si nō expers eius tota thrace magices fuisse primus quod extat ut equidem inuenio
commentatus est de ea ostanes. Xerxem quoque inuenio & persarum bello quod
gręcię intulit comitatus ac uelut semina artis portentosę ei sparsit obiter infecto qua
cunque cōmeauerat mundo. Diligentiores paulo ante hunc ponunt Zoroastrē aliũ
proconesium quod certũ est hic maxīe ostanes ad rabiem nō auiditatē modo scientię
eius gręcoꝝ populos egit: q̃q̃ animaduertā summā litterarũ claritatē gloriamque ex
ea scientia antiqtus & pene semp petitā. Certe Pythagoras Empedocles Democritus
Plato ad hanc discendam nauigauerant exiliis ueriusq̃ peregrinationibus susceptis
hanc reuersi pręedicauere: hanc in archanis habuere Democritus & Apollo Bechēcop
ticen & Dardanum & Phęnicē illustrauerũt uolumibus Dardani ī sepulchrum eius
positis suis uero ex disciplina eoꝝ edictis quę recepta ab ullis hominũ atque trāsisse

per memoriam ęque ac nihil in uita mirandum. In tantum fides istis fas que omne deest adeo ut hi qui cętera uirorum probant hęc opera eius esse inficient̃. Sed frustra hunc enim maxime affixisse animis eam dulcedinem constat plerunq; miraculi. Et hoc pariter utrasq; artes effloruisse medicinam dico magicemq; eadem ętate illa Hippocrate hanc democrito illustrantibus circa peloponesiacũ genere bellum quod gestũ est a.ccc. urbis nostrę ãno. Est & alia magices facio amiso & iane & iotapata Iudeus pẽdẽs sed multis milibus annoꝝ post. Zoroastrẽ tanto recẽtior est cypria non leuem et Alexandri magni temporibus auctoritatem addidit professione. Secũdus ostanes comitatu exornatus planeq; quod nemo dubit& orbem terrarum peragrauit. Extant itaque & apud italas gentes uestigia eius in.xii. tabulis nostris aliisque argumentis quę priori uolumine exposui.dclvii. Demum anno urbis. CNeo. Cornelio lentulo Publio licinio crasso consulibus senatus consultum factum est ne homo imolaret̃ palamq; in tempus siluit ut sacra prodigiosa celebratio gallias utique possedit. Et quidem ad nostramimemoriam. Nãque tyberii caesaris principatus sustulit. Druidas eorum & hoc genus uatum medicorũque. Ipse quid ego hoc commemorẽ ĩarte Oceanũ quoq; transgressa & ad naturae inane prouecta britannia hodieque eã attoĩta celebrat tantis cerimoniis ut dedisse persis uideri possit adeo ista toto mundo cõsẽsere q̃q̃ discordi & sibi ignoto non satisextimari potest quantum romanis debeatur qui sustulere monstra in quibus hominem occidere religiosissimum erat. Mãdi etiã saluberrimum ut narrauit osthanes.

SPeties eius plures sunt. Nanque & aqua & speris & aere & stellis ac lucernis ac peluibus securibus & multis aliis modis diuina promittit pręterea umbrarum inferorũque colloquia: quę omĩa ętate nostra princeps. Nero uana falsaque comperit. Quippe nõ cytharę tragicique cãtus libido illi maior fuit. Fortuna rerum humanaꝝ summa gestiente in profundis animi uitiis primũque ĩperare diis cõcupiit: nec q̃cq̃ generosius uoluit. Nemo ũq̃ ulli artiũ ualidius fauit. Ad hęc nõ opes illi defuere nõ uires nõ discẽtis ingeniũ. Aliaque nõ patiente mundo immensum & indubitatum exemplũ est falsę artis: quam dereliquit Nero utinãque inferos potius & quoscũque de suspitionibus suis deos consuluiss& q̃ lupanaribus atque prostitutis mandass& inquisitioẽs eas nulla profecto sacra barbari lic& feriq; ritus non mitiora q̃ cogitatõe eius fuissent Seuius sic nos repleuit umbris. Sunt quędam magis perfugia ueluti lentiginẽ habentibus nõ obsequi numina aut cerni. Non obstitit hoc in illo nihil mẽbris defuit. Nam dies eligere certos libeꝝ erat: pecudes uero quibus nõ nisi ater color ess& facile. Nam hominẽ imolare etiam gratissimũ. Magus ad eũ Mitridates uenerat armenia cum de se triũphum afferens & ideo prouintiis graiis nauigare uoluerat: quoniã expuere in maria aliisque mortaliũ necessitatibus. Violare naturã eãm fas nõ putant. Magos secũ adduxerat magicis etiam cenis cũ initiauerat. Nõ tamẽ cũ regnũ ei dar& hanc ab eo artẽ accipere uoluit: Proinde ita persuasum sit ĩtestabilẽ irritam inanẽ esse habendam habentẽ tamen quasdam ueritatis umbras. Sed in his ueneficas artes pollere: non magicas: Querat aliquis: quę sint mentiti ueteres magi cum adolescentibus nouis uisus Appion grãmaticę prodiderit cynocephaliã herbã: quę in aegypto uocaret̃ osipitis diuinam contra omnia ueneficia: sed si tota erueretur statim eum: qui eruiss& mori: seque euocasse umbras ad percunctandum homerum qua nã patria: quibus parentibus genitus ess&: non tamen ausus profiteri: quid sibi respondisse dicer&

PEculiare uanitatis sit argumentum: ꝙ animalium cunctorum talpas maxime mirantur: tot modis a rerum natura damnatas ad cęcitatem perpetuã tenebris num aliis defossas: sepultisque similes. Nullis ęque credunt extis nullum religionum capacius uindicant animal Sunt qui cor eius recens palpitans deuorent diuina

tionis & rerum efficiendarum euentus promittant dente talpę uiuę exempto sanari dētiū dolores adalligato affirmant. Cętera ex eo animali placita eorū suis reddemus locis: nec quicq̄ probabilius inuenietur q̄ muris aranei morsibus aduersari eas: quoniam & terram ut diximus depressam aduersantur. Cętero dentium doloribus ut iidē narrant medentur. Canum qui rabiē perferunt capitū crematorum. Cinis sine carnibus īstillatus ex oleo cyprio per aurē cuius e parte doleant. Caninus dens sinister maximus circū sacrificato qui doleat: aut draconis os e spina. Item benhydridis. Est autem serpens masculus & albus huius maximo dente circūscarificant: aut in superiore dolore duos superiores adalligant e diuerso inferiores. huius adipe perunguntur qui crocodillum captant dentes scarificant & ossibus lacertę e fronte luna plena exemptis ita ne terram attingant colluunt caninis dentibus decoctis in uino ad dimidias partes. Cinis eorum pueros tarde dentientes adiuuat cum melle: Fit eodem modo & dentificium canis dentibus e murino fimo inditur uel iecur lacertarum aridum. Anguinū cor si mordeatur uuę efficax habetur. Sunt inter eos qui murem bis in mense iubeant mandi doloresq; ita caueri. Vermes terreni decocti i oleo īfusiq; auricula eius a parte doleant pręstant leuamentum. Eorundem Cinis exesis dentibus coniectus ex facili cadere eos cogit integros dolentes illitus iuuat. Comburi autem oportet in testa: prosunt & cū mori radice i aceto scyllitrio decocto ita ut colluantur dentes. Is quoq; uermiculus q ī herba ueneris labro appellata īuenit canis dentiū inditus mire prodest: Nam erucę brassicę eius contactu cadunt e malua. Cimices infunduntur auribus cū rosaceo: Arenulę quę inueniuntur in cornibus coclearum cauis dentium inditę statim liberant dolore coclearum inanium. Cinis cū mirrha prodest gingiuis. Serpentis cum sale in olla exuste. Cinis cum rosaceo in contrariam aurem infuso anguine euernationis membrana cū oleo tedęq; resina calefacta & auri alterutri infusa. Adiitiunt aliqui tus & rosaceū. Eadem cauis indita ut sine molestia cadant pręstat. Vanum esse arbitror circa canis ortum anguis candidus membrana exirie: quoniā neutrū i Italia uisum est: multoq; minus credibile in tepidis regionibus iam sero exui: hanc autem uel īueterate cū cera celerrīe dentes euellere tradunt. & dens anguium adalligatus dolores minuit. Sunt qui & araneum animal ipsum sinistra manu captum tritūq; in rosaceo & in aurem ī fusum cuius a parte doleat prodesse arbitrentur: Ossiculis gallinarum in pariete seruatis fistulas seruant actu dente uel gingiua scarificata proiectoq; officulo statim delorem abire tradunt. Item fimo Corui lana adalligato uel passerum cum oleo calefacto & proxīe auriculę Infuso pruritum quidem itollerabilem facit & ideo tollerabilius ē passeris pullorum sarmentis: crematorum ex aceto infricare

ORis saporem emendari affirmant murino cinere cum melle si fricentur dentes Admiscent quidam marathi radices Pinna uulturis si scalpantur dentes acidū alitū faciunt: hoc idē histricis pinna fecisse ad firmitatē pertinet: linguę ulcera & labrorum hirundines i mulso decoctę sanāt. Adeps anseris aut gallinę rimas e siphū cū galla Araneorum telę candidę & quę itra bulbos paruę texuntur si feruentia os ītus exusserint lacte canino statim sanabuntur

MAculas in facie. Isopū cum melle corsico: quod asperrimum hab& extenuat. Itē scobem cutis in facie cum rosaceo impositum uellere. Quidam & butirum addunt Si uero uel lētigines sint fel caninū prius acu compunctas. Adliuentia & suggillata pulmones arietum pecudumq; ī tenues confecti membranas calidi impositi: uel columbinum fimum: cutē i facie custodit adeps anseris uel gallinę lichenas & murio fimo ex aceto illiniunt &: cinere herinacei ex oleo. In hac curatione prius uitro ex aceto faciē foueri pręcipiunt. Tollit ex facie uitia coclearum quę late & minute passim īueniuntur cū melle cinis. Omniū quidem coclearum cinis spissat & calefacit synectica

ui & ideo admiſcent̃ cauſticis pſoriſq; & lentiginibus illinit̃ .Inuenio & formicas
berculaneas appellatas :quibus tritis adiecto ſale exiguo alia uitia ſanãtur.Bupręſtis
animal eſt rarum in italia ſimillimum ſarabeo longipedi fallit inter berbas bouem
maxime.Vnde & nomen inuenit deuoratũq; tacto felle ita inflamat ut rumpat boc
cum bircino ſeuo illita licbenas ex facie tollit ſynectica ui ut ſupradictũ eſt.Vulturi-
nus ſanguis cum cameleonis albę : quam berbam eſſe diximus radice cedria tritus
contectusq; braſſica lepras ſanat. Itẽ pedes locuſtarum cum ſeuo bircino triti uaros.
Adeps gallinaceus cum caepa ſubactus. Vtilissimum & in facie mel in quo ſint
apes ĩmortuę:praecipue tamẽ purgat faciẽ atq; erugat Cigni adeps.Stigmata delẽt̃
columbino fimo Ex aceto grauedinem Inuenio finiri.

SI quis nares mulinas oſculetur uua & faucium dolor mitigatur Fimo agnorũ
priusq̃ berbam guſtauerit in umbra arefacta una ſucco coclę acu trãſfoſſę & illitę ut
coclea ipſa ĩ fumo ſuſpẽdat̃ birundinum cinere cum melle ſic & tonſillis ſuccurrit̃
Tonſillas & fauces lactis ouilli gargarizatio adiuuat.Multipeda trita fimũ colũbi-
num cum paſſo gargarizatũ etiam cum fico arida ac uitro impoſitũ extra aſperitatẽ
fauciũ & diſtillatioẽs leniunt.Cocleae coqui debent in lacte demptoq; tantũ terreno
conteri & in paſſo dari potui.Sunt qui aſtipalleicas palleicas efficaciſſimas putant
nuſiã eaꝝ grillus infricatus .Aut ſi qs manibus qbus eũ cõtriuerit tonſillas attigat
Anguinis felle anſerino cum elaterio & melle citiſſime ſuccurrit̃ .Cerebro noctue
cinere birundinis ex aqua calida poto:buius medicinę auctor Ouidius poeta .Sed
efficaciores ad omnia quę ex birundinibus monſtrant̃ pulli ſilueſtrium ex figura
nidoꝝ eas deprębendit.Multis tamen efficaciſſimi ripariaꝝ pulli ita uocant ĩ ripaꝝ
cauis nidificantes.Sunt multi qui cuiuſcunq; birundinis pullum edendum cenſent
ne toto anno id metuatur malum :Strangulatos cum ſanguine comburunt ĩ uaſe
& in cinere cum pane aut potu dant.Quidam & muſtelę cineres pari modo admiſ-
cent .Sic & ad ſtrumę remedia .Dant & comitialibus quottidie potu .In ſale quoq;
ſeruatę birundines ad anguinã una dragma bibunt̃ .Cui malo & nidus eaꝝ mederi
dicitur potus. Millepedeõ illini anginis efficaciſſimũ putant. Alii xxi. tritas ĩ aquę
mulſa emina dari per barundinem:quoniam dentibus tractis nibil proſit . Tradunt
& murem cum uerbenaca excoctum ſi bibatur is liquor eſſe remedio & corrigiam
caninam ter collo circundatam fimum columbinũ uino & oleo permixtũ .Ceruicis
neruis & epiſtotono.Ex milui nido ſurculus uiticis adalligatus auxiliari dicit̃

STruĩs exulceratis muſtelę ſãguis ipſa decocta ĩ uino:nõ tamẽ ſectis admouet
Aiunt & ĩ cibo ſumptã idẽ efficere uel cinerem eius ſarmentis combuſte miſcetur
axungia lacertus uiridis adalligatus oport& poſt.xxx.dies alium adalligari oportet
quidam cor eius ĩ argenteo uaſculo ſeruant ad fęminaꝝ ſtrumes & ueteres coclę cũ
teſta ſua tuſę illiniũnt̃ maxime quę frutetis adbęrent .Item cinis aſpidum cum ſeuo
taurino imponit̃ Anguinus adeps mixtus oleo.Item anguium cinis ex oleo illitus
cũ cera ediſſe quoq; eos medios abſciſſis utrinq; extremis partibus aduerſus ſtrumas
prodeſſe uel cinerem bibiſſe ĩ nouo fictili.Ita crematoꝝ multo efficatius inter duas
orbitas occiſorum & grillum illinire uel cũ ſua terra deffoſſum ſuadent.Item fimum
columbarum per ſeſe uel cum farina ordeacea uel auenacea ex aceto .Talpe cinere ex
melle illinire.Alii iecur eiuſdem cõtritum inter manus illiniũt & triduo nõ abluunt
Dextrum quoq; pedem eius remedio eſſe ſtrumis affirmãt :alii pręcidũt caput & cũ
terra & a talpis excitata ad uſum digerũt ĩ paſtillos pixide ſtagnea & utũt̃ ad omnia
quę itum eſcunt & quę apoſtemata uocãt:quęq; ĩ ceruice ſunt ueſci ſuilla tunc uetant.
Tauri uocant̃ ſcarabei terreſtres ricino ſimiles.Nomẽ cornicula debere alii pediculos
terre uocant .Ab bis quoq; terram egeſtam illiniunt ſtrumis & ſimilibus uitiis &

podagris triduo non abluunt. Prodest hęc medicina in annum oīa quę his ascribūt quae nos ī grillis retulimus. Quidam & a formicis terra egesta sic utūť. Alii uermes terrenos totidem quot sint strume adalligant pariterq; cum his arescunt. Alii uiperā circa canis ortum circuncidunt. Deinde mediam comburunt cinerēq; eum dāt bibēdū ter septenis diebus quantum praenditur ternis digitis sic strumis medetur. Aliqui uero circumligantes lino quo ligata infra caput uipera pependerit donec exaniāreť & millepedis utuntur addita resinę terebynthinae parte quarta: quo medicamēto oīa apostomata curari iubent.

HVmeri doloribus mustellae cinis cum cera medetur ne sint alę hyrsutę forīcaȝ oua puris īfricata praestāt. Itē mangonibus & ut lanugo tardior sit pubescentiū sanguis e testiculis agnorum cum castrantur qui euulsis pilis illitus & contra uirus proficit.

PRaecordia uocamus uno nomine exta in homine quorum in dolore cuiuscūq; partis si catulus lactens admoueatur apprimaturq; his partibus transire in eū dicitur morbus: Idq; exenterato perfusoque uino deprębendi uiscere illo quod doluerit hominis: sed obrui talis religio ē his quoq; quos mellilotos uocamus stomachi dolorem sedant. Applicati sępius transire morbos egritudine eorū intelligiť plerūq; & morte.

PVlmonum uitiis medentur & mures maxime aphrycani detracta cute in oleo & sale decocti atq; in cibo sumpti. Eadem res & purulentis uel cruētis excreatioībus medetur pręcipue uero coclearum cibus stomacho in aqua eas sufferuefieri ī tanto corpore earum oportet mox in prima torreri nihil ac addito atq; ita e uino garo que sumi pręcipue aphrycanas. Nuper hoc compertum plurimis prodesse. Id quoq; obseruant ut numero impari sumantur. Virus tamen earum grauitatem alitus facit Prosunt & sanguinem excreantibus dempta testa trite ī aqua potu. Laudatissime autē sunt aphrycanae. Ex his solitanę astipaleicae siculę modice qnoniā magnitudo duras facit & sine succo Balearicae quas cauaticas uocant: quoniam in speluncis nascuntur laudate & ex insulis & pręcipue capręarum. Nullae autem cibis gratae neque ueteres neq; recentes fluuiatiles & albę uireis habent: nec nō siluestres stomacho utiles aluū soluunt. Item omnes minutae: Contra marinę stomacho utiliores. Efficacissię tamē in dolore stomachi laudatiores traduntur uiuae cum aceto deuoratę. Pręterea sūt quę aceratae uocantur rate multifariamq; nascentes: de quarum usu suis dicemus locis.

CAllinaceorum uentris membrana inueterata & insparsa potioni distillationes pectoris & humidam tussim uel recēs tosta lenit. Coclęę tritae cū aquę tepidę cyatis tribus si sorbeantur tussim sedant distillationes sedat & canina cutis cuilibet digito circundata iure perdicum stomachus recreatur. Iocinerum doloribus medeť mustela siluestris in cibo sumpta uel iocinera eius. Item uipera porcelli modo inassata Suspiriosis multipeda ita ut ter septenae in attico melle diluantur & per harundinē bibantur: Omne enim uas nigrescit contactu. Quidam torrent sextarium in patina donec candidae fiant tunc mel immiscent. Alii centipedam uocant & ex aqua calida dari iubent. Cocleae in cibis his quos līquit animus: aut quorum alienatur mēs aut quibus uertigines fiunt ex passi cyatis tribus singulę contritę cum sua testa & calefactae in potu datę diebus plurimum nouem. Aliqui singulas primo die dedere sequenti binas. tertio ternas: quarto duas: quinto unam sic & suspiria emendant & uomicas. Est animal locustae simile sine pinnis quod trixallis gręce uocatur. Latinum nomen non habet. Aliqui arbitrantur nec pauci auctores hoc esse quod grilli uocātur Ex his. xx. terreri iubent ac alias bibi mulso contra orthopnocas sanguinē expuētibus cocleae qui in locis proprotropum infundat uel marina aqua ita decoquat & in cibo sumat aut si tritae cum testis suis sumantur cum protropi. Sic & tussi medētur

ac uomicas priuatim sanant melle in quo apes sint emortuę. Sanguinē reiiciētibus pulmo uulturinus uitiginis lignis combustus adiecto flore mali punici ex pte di-
midia. Item cotoneorum liliorumq; hisdem potionibus potus maneatq; uesperi e uino si febres absint. Sin minus ex aqua ī qua cotonea decocta sint. Pecudis lien re-
cens magicis pręceptis super dolentem lienem extenditur dicente eo qui medeatur lienis remedium facere. Post iubent in pariete dormitorii eius tectoriove includi & obsignari anulo ter nouies carmenq; dici caninus si uiuenti eximatur & in cibo su-
matur liberat eo uitio. Quidam recentem superligant. Alii duum dierum catuli ex aceto dant ignoranti herinacei lienem. Item coclearum cinerem cum semine lini & urticae addito melle donec persan& liberat & lacerta uiridis uiua in olla āte cubiculū dormitorium eius cui medetur suspensa ut egrediens reuertensq; attigat manu: cinis e capite bubonis cum ungento mel in quo apes sint mortuae araneus & maxime q lycnos uocatur. Vppupae cor lateris doloribus laudatur. Coclearum cinis in typsana decoctarum & per se illiniuntur: Canis rabiosi caluariae cinis potioni inspargitur lū-
borum dolori stellio transmarinis capite ablato & intestinis decoctis in uino cum papaueris nigri denarii pondere dimidio eo succo bibitur lacertę uirides decisis pe-
dibus & capite in cibo sumuntur. Cocleae tres contritae cum testis suis atq; in uino decoctae cū piperis granis .xv. Aquilae pedes euellūt in auersa suffragine ita ut dexter dextrae partis doloribus adalligetur sinister leuae. Multipeda quoq; q̄ niscō appella-
uimus medetur denarii pondere ex uino cyatis duobus pota. Vermē terrenū catillo ligneo ante fisso & ferro iuncto imposito. Aqua excepta perfundere & defodere ūde effoderis magi iubent mox aqua bibere catillo mire id prodesse scyaticis affirmātes

DIssintericos recreat foemina pecudum decocta cū lini semine aqua pota caseus ouillus uetus seuum ouinum decoctum in uino austero hoc & ilio medetur & tussi ueteri. Dissintericis stellio transmarinus ablatis intestinis & capite pedibusq; ad cutē decoctus aeq; & cibo sumptum coeleae duae cum ouo utraq; cum putamine cōtritę atque in uase nouo addito sale & passi cyatis duobus: aut palmarum succo & aqua cyatis tribus sufferuefactis & in potu datis prosunt & combustae ut cinis eaꝝ bibatᷣ in uino sine momento. Coclec nudae de quibus diximus in aphryca maxiē īueniūtᷣ utilissimae dissintericis quinę combustae: & ex eo cinere dantur coclearia bina ī uino myrtite: aut quolib& austero cum pari modo calide. Quidam omnibus aphrycaīs ita utuntnr alii totidem aphrycanas uellatas infundunt potius. Et si minor fluctio sit addunt acatiam fabae magnitudine. Senectus anguium dissintericis & tenesinis in stagneo uase decoquitur cum rosaceo uel si ī alio cū stagno illinitur ius e gallinaceo iisdem medetur. Sed ueteris gallinacei uehementius salsum ius aluum ci&.

MEmbra gallinarū tosta ac data in oleo ac sale coeliacorū dolores mulcēt. Absti-
neri autem frugibus ante & gallinā & homīem oport&.

SImus columbinus tostus potusq; caro palumbi in aceto decocta dissintericis ac coeliacis medetur. Turdus inassatus cum myrti baccis dissintericis. Item merulae mel in quo sint apes immortuae decoctum grauissimum uitium apuleos uocatur huic resisti aiunt discerpti uespertilionis sanguīe etiam illito uentre subueīre sistit aluum coclea sicut diximus in suspiriosis temperata. Item cinis earum quae uiuae crematę sint potus ex uino austero. Gallinaceorum iecur assum aut uentriculi mem-
brana quę abiici sol& inueterata admixto papaueris succo. Alii recentē torrent ex uiō bibendam ius perdicum & per se uentriculus contritus ex uino. Itē palumbus ferus cum posca decoctus lien pecudis tostus & in uino tritus. Fimum columbinum cū melle illitū. Ossifragi uenter arefactus & potus his q cibos nō conficiūt utilissimus

uel si manu tantum teneant capientes cibum .Quidam adalligant ex hac causa. Sed continuare non debent matiem enim facit.Sistit & anatum mascularum sanguis i/flationes discutit coclearum cibus tormina lien ouium tostus atq; e uino potus.Palumbus ferus ex posca decoctus a typsodis ex uino cinis ibidis sine pennis cremata potus quod praeterea traditur in torminibus mirum est anate apposita uentri trãsire morbum anatemq; emori.Tormina & melle curantur in quo sint apes immortuae decocto.Colli uitium efficacissime sanatur aue gallerica assa in cibo sumpta. Quidã in uase nouo cum plumis exuri iubent conteriq; i cinerem bibiq; ex aqua coclearibus ternis per quatriduũ.Quidam cor eius adalligari foemini.Alii recens tepensq; adhuc deuorari.Consularis aspernatum domus est in qua alter e fratribus collo liberatus ẽ aue hac in cibo sumpta & corde eius armilla aurea iclusо alter sacrificio quodã facto crudis laterculis ad formam camini atq; ut sacrum peractum erat obstructo sacello Vnum est ossifrago intestinum mirabili natura omnia deuorata conficienti:huius ptem extremam adalligatam prodesse collo constat.

SVnt occulti interraneorum morbi de quibus mirum proditur.Si catuli priusq̃ uideant applicentur triduo stomacho maxiẽ & pectori & ex ore ęgri succũ lactis ac/cipiant transire uim morbi postreõ exanimari dissectisq; palã fieri egri causas mori et humari debere eos obrutos terra.Magi quidẽ uespertilionis sanguine contacto uẽ/tre in totum annum caueri tradunt:aut in dolore si quis aquam per pedes fluentem haurire sustineat .Murino fimo contra calculos illinire uentrem prodest hirinacei carnem iucundam esse aiuunt si capite percusso uno ictu interficiatur priusq̃ i se uri nam red dathęc caro ad hunc modũ occisa stillicidia uessicae emendat.Item suffitus ex eodem quod si urinam in se reddiderit eos qui arnem ederint strangurię morbũ contrahere dicitur.Iubent & uermes terrenos bibi ex uino aut passo ad cõminuẽdos calculos uel cocleas decoctas ut in suspiriosis.Easdem exemptas testis tritisq; in uini cyatis tribus bibi sequenti die duas tertia die unam stillicidia urinę emendant.Tes/tarum uero inauium cinere ad calculos pellendos.Item hydri iecur bibi uel cinerem scorpionum aut pane sumi:uel si quis cum locusta addit lapillos qui i gallinaceorũ uessica aut in palumbium uentriculo inueniatur conteri & potioni inspargi. Item i membranam e uentriculo gallinacei aridam uel si recens sit tostam. Fimum quoq; palumbinum in faba summi contra calculos & alias difficultates uessicae similiter plumarum cinerem palumbium ferorum ex aceto & intestinorum ex his cinerẽ co/clearibus tribus e nido hirundinum grillum dilutum aqua calida ossifragi uentrem arefactum turturis fimum in mulso decoctum uel ipsius decoctę ius turdos quoq; edisse cum baccis myrti prodest urinae cicadas tostas in patellis millipedã amonisсõ bibisse ptodest & in uessicae doloribus decoctum agninorum pedum aluum & gal/linaceorum decoctorum ius & atria mollit ci& & hirũdinum fimum adiecto melle subditum:sed his uitiis efficacissia sunt Esippũ quidam adiiciunt pompolium & ro saceũ.Canini capitis cinis senecta sepẽtis ex aceto siragades sit cinis fimi caĩni cãdidi cum rosaceo aiuntq; inuentum Esculapii esse & codẽ uerrucas efficacissiẽ tolli murini fimi cinis adeps cigni adeps bouis procedentis alui succus coclearum punctis euo/catis irrita depellit:Attritis medetur cinis muris siluarici cum melle fel herinacei cũ uespertilionis & anserinus cum cerebro & alumine& esippo.Fimum columbinũ cũ melle condilomati priuatim araneus dempto capite pedibusq; infricatˀ ne acria pe/rurãt adeps anserinus cum cera punica cerusa rosaceo adeps cigni hi & hemoroidas sanare dicũtur Ischiaticis cocleas crudas tritas cum uino amineo & pipere potu pdeẽ dicuntur lacertam uiridem in cibo ablatis pedibus interraneis capite sic & stellionem adiectis huic papaueris nigri obolis tribus.Ruptis conuulsis fel ouium cum lacte mulierum uerendorũ formicationibus uerrucisq; medetur arietini pulmõis inassati

ſanies caeteris uitiis uellerum eius uel ſordidorum cinis ex aqua. Seuum ex omēto
pecudis pręcipue a renibus admixto cinere punicis ex ſale lana ſuccida ex aq̃ frigida.
Carnes pecudis combuſtae ex aqua mulſa ungularum cinis dentis caballini contuſi
& farina inſperſa.

TEſtibus uero farina ex oſſibus canini capitis ſine carne tuſis ſi decidat teſtium
alter ſpumam coclearum illitam ĩ remedio eſſe tradunt. Tetris ibi ulceribus &
manantibus auxiliantur canini capitis recentes cineres. Cocleae paruae latę contritae
ex aceto ſenectus anguium ex aceto uel cinis eius. Mel in quo apes ſint mortuę cũ
reſina coclęę nudę quas in aphryca gigni dixiũs tritae cũ turis polliē & ouorũ albo.
xxx. die reſoluunt. Aliqui pro ture bulbum admiſcent hydro coeliacis ſtellioēs mire
prodeſſe dicuntur capite in terraneis ademptis. Reliquum corpus inaſſatum in cibo
Id ſaepius datur ſicut ad urinę ĩcontinentiam. Caninum adipem cum alumiē ſciſſo
fabae magnitudine cocleas aphrycanas cum ſua carne & teſta crematas poto cinere
anſerum trium linguas inaſſatas in cibo huius rei auctor eſt Anaxilaus panos aperit
ſeuum pecudum cum ſale toſto murinum fimũ admixto turis polline & ſandaraca
impoſita diſcutit lacertae cinis & ipſa diuiſa impoſita. Item multipeda contrita ad-
mixta reſina terebyntina ex parte tercia quidam & ſinopidem admiſcent. Coclęę cō-
tuſae & per ſe cinis inanium coclearum cerae mixtus diſcuſſoriã uim habent. Fimũ
columbarum per ſeſe uel cum farina ordeacea aut auenacea illitũ. Canthárides mixtę
calce panos ſcalpelli uice auferunt. Inguinum tumorem coclęę minutae cum melle
illitae leniunt uarices ne naſcāt̃ lacertę ſanguīe pueris crura ieiunis a ieiuno illiniũt̃

POdagras lenit eſippum cum lacte mulieris & ceruſa fimun pecudum quod
liqdũ reddũt pulmones pecudũ fel arietis cum ſeuo muris diſſecti ĩpoſitis. Sanguis
muſtelae cum plantagine illitus & uiuae combuſtę cinis ex aceto & roſaceo ſi pēna
illiniatur: aut ſi cera & roſaceum admiſceatur fel caninum ita ne manu attigatur ſed
penna illiniatur. Fimum gallinarum uermium terrenorum cinis cum melle ita ut
tertio die ſoluantur. Alii ex aqua illinire malunt: alii ipſos aceto menſura cum mellis
cyatis tribus pedibus ante roſaceo perunctis. Coclęę latę potę tollere dicuntur pedũ
& articulorum dolores. Bibuntur autem binae in uino tritę ęedemq; illiniũtur cũ
hexines herbę ſucco. Quidam ex aceto contriuiſſe contenti ſunt ſale. Quidam cum
uipera cremata in olla noua ſępius ſumpta aiunt podagra liberari utile eſſe & adipe
uiperino pedes perungi & de miluo affirmant ſi inueterato tritoq; quantum tres di-
giti capiant bibatur ex aqua: aut ſi pedes ſanguinem cum urtica uel pennis eorũ cũ
primo naſcentur tritis cum urtica quin & fimus eorum articularibus doloribus illit̃
Item cinis muſtelae aut coclearum aut cum amilo uel draganto incuſſos articulos a-
ranei telę cōmodiſſime curant. Sunt qui cinere earum uti malunt ſicut fimi colũbi
cinere cum polenta & uino albo. Articulis luxatis pręſentaneum eſt ſeuum pecudis
cum cinere & capillo mulierum pernionibus quoq; imponitur ſeuum pecudum cũ
alumīe capitis cinis aut fimi murini quod ſi putrida ſint ulcera ad cicatricē perducũt
uel grillorum crematorum fauilla ex oleo. Item muris ſiluatici cum melle uermiũ
quoq; terrenorum cum oleo uetere & cocleae quę nude inueniuntur Vlcera omnia
pedum ſanat cinis earum quę uiuę combuſtę ſint. Fimi gallinacei cinis exulceratioēs
columbi fimi ex oleo attritus calciamentorum ueteris ſoleae cinis anguinus pulmo
& arietis ſanant dētis caballini contritis farina priuatī ſubleuat lacertae uiridis ſãguis
ſubtritus & hominum & iumentorum pedes ſublitus ſanat. Clauos pedum urina
muli mulaeue cum luto ſuo illita fimum ouiũ iecur lacertae uiridis uel ſãguis floco
imponitur. Vermes terreni ex oleo ſtellionis caput in uiticis pari modo tritum ex o-
leo fimum columbinum decoctum ex aceto. Verrucarum omnium generum urina
canis recens cum ſuo ſucco illita fimi canini cinis cum cera fimum ouium ſanguis

recens murinus illitus uel ipſe mus diuulſus herinacei fel caput uel ſanguis lacertę uel cinis totius membrana ſenectutis anguium fimum gallinaceum cũ oleo ac nitro cantharides cum uua taminia intrita exedunt. Sed ita eroſas aliis quę ad perſananda ulcera demonſtrauimus curari oport&.

NVnc reuertemur ad ea quę totis corporibus medenda ſunt. Fel canis nigri maſ- culi amuletum eſſe magi dicunt domus totius ſuffitae eo purificatae ue cõtra mala omnia medicamenta. Item ſanguine canis reſperſis parietibus genitaliq; eius ſub li- mine ianuę defoſſo. Minus mirentur hi qui ſciunt foediſſimum animalium q̃tum magnificent. Ricinũ quoniam uni nullus ſit exitus ſaginae: nec finis alia q̃ morte diutius in fame uiuentibus ſeptenis ita diebus duraſſe tradunt. At in ſotietate pau- cioribus dehiſcere hunc ex aure ſiniſtra omnes dolores ſedare adalligatum funditũ in augurio uitalium habent. Nam ſi egerint eiq; reſpondeat qui intulerit ac pedibus ſtanti interrogantiq; de morbo ſpem uitae certam eſſe moriturum nihil reſpondere Adiiciunt ut euellatur ex Aure Laeua Canis: cui non ſit alius: quam niger color Nigidius fugere tota die Canes conſpectum eius qui exire id animal euellerit ſcriptum relinquit. Rurſus magi tradunt lymphatos ſanguinis talpae aſperſu reſci- piſcere. Eos uero qui a nocturis diis fauniſq; agitentur draconis lingua & oculis & felle inteſtiniſq; in uino & oleo decoctis ac ſub diuo noctu refrigeratis perunctioni- bus remedio eſſe tradit Nicander amphyſibena ſerpente mortua adalligata uel pelle tãtum eius arbori quę cedatur adalligata non algere cedentes. Itaq; ſola ſerpentium frigori ſe committit. Prima omnium procedens & ante cuculi cantũ. Aliud ẽ cuculo miraculum quo quis loco primum audiat alitem illam ſi dexter pes circumſcribat̃ ac ueſtigium id effodiatur non gigni publices ubicunq; ſpargatur. Paralyſim cauẽ- tibus pinguia glirium decoctarum & ſoricum utiliſſima tradunt eſſe millipedas ut in anguina diximus potas ptyſim ſentientibus lacertam uiridem decoctam in uini ſextariis tribus ad cyatum unum ſingulis coclearibus ſumptis per dies donec cõua- leſcant. Coclearum cinerem potum in uino.

COmitialibus morbis eſippum cum myrrhę momento & uini cyatis duobus dilutum magnitudine nucis auellanae a balneo potum. Teſticulos arietinos ĩuete- ratos tritoſq; dimidio denarii pondere in aqua: uel lactis aſinini emina interdicitur uini potus quinis diebus ãte & poſtea magnifice laudatur & ſanguis pecudũ potus Item fel cum melle praecipue agninum catulus lactens ſumptus abſciſſo capite pe- dibuſq; ex uino & myrrha. Lien mulae potus in oxymelite cyatis tribus ſtellionis tranſmarini cinis potus in aceto Tunicula ſtellionis q̃ eodem modo ut anguis exuit pota. Quidam & ipſum harundine exenterratum ĩueteratumq; bibendum dederũt Alii in cibo in ligneis uerubus ĩaſſatum. Operępretium ẽ ſcire quomodo pręripiat̃ cum exuitur membrana hyberna alias deuoranti eam: quoniã nullũ aĩal fraudulẽtius inuidere homini tradunt. Idem ſtellionum nomen ei tradunt Immaledictũ trãſlatũ obſeruant cubile eius aeſtatibus. Eſt autem in locis hoſtiorum feneſtrarumq; aut cameris ſepulcris ue ibi uere incipiente fixis harundinibus teſtas opponunt quaſſas quarum anguſtiis etiam gaud& eo facilius exuens circundatũ corpore: ſed derelicto non poteſt remeare. Nihil ei in remedio in comitialibus morbis pręfertur. Prodeſt & cerebrum muſtelę inueteratum potumque & iecur eius teſticuli quoq; aut uẽtriclus inueteratus cum coriandro ut diximus. Item cinis Silueſtris uero tota in cibo ſũpta Eadem omnia ex uipera prędicantur lacerta uiridis cum condimentis quę faſtidium abſtergant ablatis pedibus & capite coclearum cinis addito ſemine lini & urticae cũ melle unctu ſanant. Magis plac& draconis cauda in pelle dorcadis alligata ceruinis neruis uel lapilli e uentre harundinum pullorum ſiniſtro lacerto. Annexi dicuntur

enim excusso pullo lapillum dare. Quod si pullus bis detur in cibo q̃ primũ peperit cum quis primum tentatus sit liberatur eo malo postea medetur hirundinũ sanguis cum ture: uel cor recens deuoratum. Quin & nido earum lapillus impositus recreare dicitur confestim adalligatus in perpetuum tueri prędicatur & iecur milui deuoratũ & senectus serpẽtium. Iecur uulturis tritum cum suo sanguine ter septenis diebus potum cor pulli uulturini adalligatum: sed & ipsum uulturem in cibo dari iubent & quidem satiatum humano cadauere. Quidam pectus eius bibendum censent & in cerino calice aut testes gallinacei ex aqua & lacte antecedente .v. dierum abstinentia uini ob id inueteratos fuere & qui .xxi. muscas ruffas & quidẽ mortuas ĩ potu darẽt ĩfirmioribus pauciores.

MOrbo resistunt regio sordes aurium: aut mammarum pecudis denarii pondere cum myrrhe momento & uini cyatis duobus. Canini capitis cinis in mulso. Multipeda in uini emina. Vermes terreni in aceto cum mulso & myrrha. Gallina si sit luteis pedibus prius aqua purificatis. Deinde collutis uino quod bibatur cerebꝝ perdicis aut aquilae ĩ uini cyatis tribus. Canis plumarum aut interraneorum palũbis in mulso ad coclearia tria passerum cinis sarmentis crematorum coclearibus duobus in aqua mulsa. Auis icterus uocatur a colore quę si spectetur sanari id malum tradũt & auem mori hanc puto latine uocari galgulum.

FReneticis prodesse uidetur pulmo pecudum calidus circa caput alligatus. Nam muris cerebrum dari potui ex aqua aut cinere mustelae uel etiam inueteratas carnes hirinacei quis possit furenti etiam si certa sit medicina. Bubonis quidẽ oculorum cinerem inter ea quibus prodigiose uitam ludificantur acceperim pręcipueque febrium medicinam placidis eorum renuntiat. Nanque in .xii. signa digessere ea sole transmeante iterumq; luna quod totum ad dicandum paucis exẽplaribus docebo. Siquidem crematis tritisq; cum oleo perungi iubent egros cum gemios trãseat sol cristis & auribus & unguibus gallinaceorum si luna radiis barbisq; eorũ. Si uirginem alteruter hordei granis: Si sagittarium uespertilionis alis. Si leonem luna tamaricis fronde ut dicunt satiuae. Si aquarium e buxo carbonibus tritis. Ex istis cõfessa aut certe uerisimilia ponemus sicut letargum olfatariis excitari. Interea fortassis mustellae testiculis inueterati aut iocinere usto. His quoq; pulmonem pecudis calidum circa caput adalligari putant utilem

IN quartanis medicina elinice propemodum nihil poll&: quãobrem plura eoꝝ remedia ponemus primumque ea quę adalligari iubent puluerem in quo si accipiter uolutauerit lino rutilo in linteolo canis nigri dentem longissimum pseudospẽ uocant Vespam quę singularis uolitat. Hanc sinistra appręhensam subnectunt alii uero quam quis eo anno uiderit primã. Viperae caput abscissum in linteolo uel cor uiuentis exemptum Muris rostrellum auriculasq; summas roseo panno ipsumque dimittunt lacertae uiuae dextrum oculum effossum mox cum capite suo deciso in pellicula caprina. Scarabeus qui pillulas uoluit propter hunc aegypti magna pars scarabeos inter numina colit curiosa appionis interpretationẽ qua colligit solis opeꝝ similitudinem huic animal esse ad excusandos gentis suę ritus. Sed & alium alligãt magi cui sunt cornicula inflexa sinistra manu collecta. Tertiũ qui uocat͛ fullo albis guttis dissectum. Vtraq; lacerto adalligant caetera sinistro cor anguium sinistra maũ exemptum uiuentis scorpionis caudae .iiii. articulos cum aculeo panno nigro ita ut nec scorpionem dimissum: nec eum qui alligauerit uideat eger triduo post tertium circuitum id condat Erucam in linteolo ter lino circundant totidem nodis ad siglós dicente quare faciat qui medebitur limacem in pellicula uel .iiii. limacum capita pręcisa harundine. Multipeda lana inuoluta uermiculos ex quibus tabani fiunt ante q̃

pennas germinent. Alios e ſpinoſis frutetis lanuginoſos quidam ex illis quaternos incluſos iuglandis nucis putamine. Adalligant cocleas quę nudae inueniuntur ſtel lioem ĩcluſũ capſulis ſubiiciunt capiti & ſub deceſſu febris: emittunt. Deuorari aũt iubent cor mergi marini ſine ferro exemptum inueteratũq; conteri & in calida aq̃bili cum melle. Alii fimum dragma una ĩ lactis caprini uel ouili uel paſſo cyatis tribus ante acceſſiones. Sunt qui totas cenſeant deuorandas Aſpidis cutem pondere ſexta parte denarii cum piperis pari modo partborum gentes in remedio quartanę bibunt chriſippus philoſophus tradit phrygamon adalligatũ remedio eſſe quartanis. Quod eſſ& animal neq; ille deſcripſit nec nos inuenimus qui nouiſſet demonſtrãdũ tamẽ fuit a tam graui auctore dictum ſi ciuusq̃ cura efficacior eſſet ad inquirendũ cornicis carnes eſſe & nidum illinire in longiſſimis morbis putant utiliſſimum.

ET in tertianis fiat poteſtas experiẽdi: quoniam miſeria copia ſpei deiecta an ne aranei quem lycon uocant tela cum ipſo ſplene toto reſinae ceraeque impoſita u- triuſq; temporibus & fronti proſit: aut ipſe calamo adalligatus qualiter & aliis febri- bus prodeſſe traditur. Item lacerta uiridis adalligata uiua ĩ eo uaſe quod capiat. Quo genere & recidiuas frequenter abigi affirmant. Hydropicis iſopum ex uino ad- dita myrrha modice potui datur nucis auellanae magnitudine. Aliqui addunt & ãſe rinum adipem ex uiuo myrteo Sordes ab uberibus ouium eundem effectũ habẽt Item carnes inueteratae herinacei ſumptae uomitus quoq; canum illitus uentri aq̃ trahere promittit.

IGni ſacro medetur iſopum cum pyligio & roſaceo hircini ſanguis uermes ter reni ex aceto illiti grillus contritus in manibus. quo genere preſtat ut qui id fecerit anteq̃ incipiat uitrum toto ãno eo careat. Oport& autem cum ferro cũ terra cauerne ſuae tolli Adeps anſeris uiperae caput aridum ac ſeruatum & combuſtum: deinde ex aceto impoſitum Senectus ſerpentium ex aqua illita a balneo cum bitumine & ſeuo agnino.

CArbunculus fimo columbino deletur per ſe illito uel cum lini ſemine & aceto mulſo. Item apibis quę in melle ſint immortuae impoſitis polentaq; impoſita inſperſa ſi inuerendis cetaerisq; ibi ulceribus occurrit & mellę eſippum cum plũbi ſquamis. Item fimũpecudum ĩcipientibus carbunculis.

TVbera & quecunq; molliri opus ſit efficaciſſimum anſerino adipe curantur idẽ praeſtat & gruum adeps furunculus mederi dicitur & araneus priuſq̃ nominet ĩpo- ſitus & tertio die ſolutus Mus araneus pendens enecatus ſic ut terram nec poſtea attingat ter circulatus furunculo totiens expuente medente & cui medebitur & gal linaceo fimo quod eſt ruffum maxime recens illirum ex aceto uentriculus Ciconiae ex uino decoctus muſcae impari numero infricatae digito medico ſordes ex pecudũ auriculis ſeuum ouium uetus cum ciẽre capilli mulierum ſeuum arietis cum cinere punicis & ſalis pari pondere.

AMbuſtis capitis canini cinis. Item glirium oleo fimum ouium cum cera com- mixtum & cinis coclearum quoq; ſic ut nec cicatrix quidem appereat. Item adeps uiperinus fimi columbini cinis ex oleo illitus.

NEruorum nodis capitis uiperini cinis ex oleo Cyprio terreni uermes cũ melle illiti & dolores tollit. Item apis mortua adalligata. Adeps uulturinus cũ uentre are- factus contritusq; cum adipe ſuillo inueteratus cinis e capite bubonis ĩ mulſo potus cum lilii radice ſi magis credimus in contractione neruorũ. Caro palumbina ĩ cibis

prodeſt & inueterata hirinacei pars. Item muſtelae cinis ſerpentium ſenectus ĩ pelle taurina adalligata ſpaſmos fieri probibẽt. Opiſthotomos milui iecur aridũ tribus obolis in aquę mulſae cyatis tribus potũ. Rediuiuas & quę in digito naſcũt̃ niterigia tollunt Canini capitis cinis aut ulua decocta in oleo ſuper illito butiro ouillo cũ melle. Item foliculus cuiuſlib& animalis fellis unguinum eſcabritiam Cantharides cũ pice tertio die ſolutę aut locuſtę cum ſeuo bircino pecudum ſeuum Aliqui miſcent uiſcum ita ut tertio die ſoluant.

SAnguinem ſiſtit e naribus ſeuum ex omento pecudum illitum. Item coagulũ ex aqua maxime agninum ſubditum uel infuſum etiam ſi alia non proſint adeps ãſerinus cum butiro pari pondere paſtillis ingeſtis cinis coclearum terrenarum: ſed ipſae extractae tectis e naribus ſanguinem fluentem ſiſtunt. Cocleae contritae frõti illitae aranei telae ſuppoſitae. Gallinacei cerebellum uel ſanguis profluuia e cerebro Item columbinus ob id ſeruatus concretusq;. Si uero ex uulnere immodice fluat fimi caballini cum putaminibus ouorum cinis crematus & impoſitus mire ſiſtit & ulceribus medetur iſopum cum ordei cinere & erugine aequis partibus ad carcinomata ac ſerpentia quoq; ualet. Erodit ulcerum margines carneſq; excreſcentes ad ęqualitatem redigit & explet quoq; ad cicatricem perducit. Magna uis & in cinere pecudum fimi ad carcinomata addito uitro aut cinere ex oſſibus foeminum agninorũ pręcipue in his ulceribus quę cicatricem non trahunt. Magna & pulmonibus praecipue arietum excreſcentes carnes in ulceribus ad aequalitatem efficaciſſiẽ perducũt Fimo quoq; ipſo ouium ſub teſta calefacto & ſubiecto tumor uulnerum ſedatur. Fiſtulae purgantur ſananturq;. Item epinictidas. Summa uero uis in canini capitis cinere excreſcentia omnia ſpodii uice erodit & perſanat. Item murino fimo erodunt̃ Item muſtelae fimi cinere duritias in adulto ulcerum & carcinomata perſequitur. Multipeda. Item trita admixta reſina therebyntina & ſinopide. Eadem utiliſſiã ſũt in his ulceribus quę uermibus periclitantur.

QVin & uermium ipſorum genera mirandos uſus habent. Coſſes qui in ligno naſcuntur ſanant ulcera omnia. Nomas uero combuſti cum pari pondere aneſi & ex oleo illiti. Vulnera recentia cõglutinant terreni adeo ut neruos quoq; abſciſſos illitis ſolidari inter ſeptimum diem perſuaſum ſit. Itaq; in melle ſeruandos cenſent. Cinis eorum margines ulcerum duriores abſumit cum pice liquida uel ſinipulo & melle Quidam arefactis in ſole ad uulnera ex aceto utuntur Nec ſoluunt niſi biduo intermiſſo. Eadem ratio terrenarũ coclearum eſt: quę tonſae & impoſitae recentia uulnera conglutinant & nomas ſiſtunt. Herpes quoq; animal a gręcis uocatur quo pręcipue ſanantur ea quaecunq; ſerpunt. Cocleae quoq; proſunt cum teſtis ſuis tonſae. Cum myrrha quidem & ture etiam praeciſos neruos ſanare dicuntur. Draconis quoque adeps ſiccatus ĩ ſole magnopere prodeſt. Item gallinacei cerebrum recentibus plãgis ſale uiperino ĩ cibo ſumpto tradunt & ulcera tractabiliora fieri & celerius ſanari Antonius quidem medicus cum incidiſſ& ulcera uiperas edendas dabat miraq; celeritate pſanabat. Trixalidũ cinis margiẽs ulcerũ duros aufert cũ melle Itẽ fimi colũbini cũ arſenico & melle & quę erodẽda ſũt. Buboĩs cerebro cũ adipe ãſeriõ mire uulnẽra dicũt̃ glutiãri quę uocãt̃ cacobetę. Cinis fęminũ arietis cũ lacte muliebri diligẽter prius elutus liteolus ſanat ullula auis cocta ĩ oleo cui liq̃to miſcet̃ butiꝝ ouillũ & mel

ET ulcerum labra duriora apes ĩ melle emortuae molliunt & elephantiaſim ſanguis & cinis muſtelae uberum uulnera atque iubices pellibus ouium recentibus impoſitis obliterantur articulorum fracturis cinis fęminũ pecudis peculiariter medet̃ efficatius cum cera idem medicamentum fit ex maxillis ſimul uſtis cornuq; ceruino

& cera mollita rosaceo ossibus fractis caninum cirebrum linteolo illito superpositũ
lanis subĩde suffundãt̃ uere.xiiii.diebus solibat nec tardius cinis siluestris muris cũ
melle aut cum uermibus terrenis qui etiam ossa extrahit cicatrices ad colorem redu
cit pecudum pulmo praecipue ex ariete seuum ex uitro lacertae uiridis cinis uerna-
tio anguium ex uino decocto. Fimum columbinum ex melle. Item uitiligiẽs albas
ex uino uitiliginem & cantharides cum rutae foliorum duabus partibus in sole do-
nec formic& cutis tollerandę sunt postea fouere oleoq; perungere necessarium iterũ
que illinire idq; pluribus facere cauentes exulcerationem alteram. Ad easdem uitili-
gines & muscas illini iubent cum radice lappatoria. Gallinarum fimum candidum
seruatum in oleo uetere cornea pyxide. Vespertilionum sanguinem fel hirinacei ex
aqua. Scabiem uero bubonis cerebrum cum afonitro: sed ãte omnia sanguis caninus
Sedant pruritum coleę minutae latae contritae illitae harundines & tela queque alia
exhenda sunt corpori euocat mus dissectus impositus pręcipue uero lacerta dissecta
& uel caput eius tantum contusum cum sale impositum cocleę ex his quę gregatim
folia sectantur contusae impositęq; cum testis & hęq; maduntur exẽpte testis sed cũ
leporis coagulo efficacissime. Ossa anguium eundem cum coagulo cuiuscunq; qua
drupedis ĩtra tertiũ diẽ approbant effectum.

LAudantur & cantharides tritae cum farina hordeacea ĩ mulieribus malis. Mẽ-
branę a partu ouium proficiunt sicut in capris rettulimus. Fimum quoq; pecudum
eosdem usus hab& locustarum suffitu strauguriae maxime mulierum iuuant̃. Gal-
linaceorum testes subinde si a conceptu edat mulier mares in utero fieri dicunt̃ ptus
conceptos hystricum cinis potus continet maturat caninum lac depotum euocat
membrana e secũdis si terram non attingerit lumbis perturientium lactis fimum
murinum aqua pluuiali dilutum mammas mulierũ a partu tumentes reficit. Cinis
heriãceorum cum oleo perunctorum custodit partus contra abortus facilius enitũt̃
qui adipem anserinum cum aquae cyatis duobus sorbuere aut exuticulo mustelino
per genitale effluentes aquas. Vermes terreni illiti in ceruices & scapulas ne nerui
doleant praestant grauidis secundas pellũt in passo poti. Iidem per sese impositi mã-
marum suspirationes concoquunt Aperiunt extrahuntq;: & ad cicatricem perducũt
lac deuocant cum mulso. Inueniuntur & in gramine uermiculi qui adalligati collo
continent partum. Detrahuntur autem una sub partu alias eniti nõ patiunt̃ cauẽdũ
etiam ne in terrã ponantur conceptus quoq; causa dantur in potu quini aut septeni.
Cocleę ĩ cibo sũptę accellerant. Item conceptum impositae cum croco. Eędẽ ex amilo
& tragacantha illitę profluuia sistunt prosunt & purgationibus in cibo sumptae &
uulua auersã corrigũt cum medulla ceruina ita ut uini cocleae denarii pondus addat̃
& ciperi inflationes quoque uuluarum discutiunt exemptae testis tritaeq; cũ rosaceo
Ad hęc astipaleicae maxime eliguntur. Alio modo aphrycane binę tritae cum fęno
gręco quod tribus digitis capiatur additis mellis coclearibus.iiii. illiniũt̃ aluo prius
Vino superuncto. Sunt & minutę longaeq; candide passim cocleae oberrantes. Hae
arefactae sole in tegulis tonsaeq; in farina miscentur lomento ęquis portionibus can
doremq; & liuorem corpori afferunt scabendi desideria tollunt minutae & latae cum
polenta. Viperam mulier si transcenderit abortum facit. Item amphisibenã mortuã
duntaxat. Nam uiuam habentes ĩ pyxide impune transeunt etiam si mortua sit atq;
asseruata partus faciles pręstat uel mortua mirum si non asseruatam transcẽderit gra
uida inoxiũ fieri si protius trascẽdat ãguis ĩueterari suffitus mẽstrua adiuuãt ãguiũ se-
nectus adalligata lũbis faciliores ptus facit protius a puerperio remouẽda dãt & ĩ uio
bibẽdã cũ ture aliter sũpta abortũ facit. Baculus quo anguirana excussa sit parturiẽtes
adiuuat. Trixallidum cinis illitus cum melle purgationes. Item araneus qui filũ de-
ducit ex alto capi debet maũ caua tritusq; admoueri. Quod si redeuntem pręuiderit

inbib& idem purgationes lapis etbites ĩ aquilę repertus nido custodit partus contra omnes a bortuum insidias pẽna uulturina subiecta pedibus adiuuat parturientes. Ouum corui grauidis cauendum constat: quoniam transgressus abortus per os fcit Fimum accipitris in mulso potum uidetur foecundas facere uuluarum duricias col lectiones adeps anserinus at ciconię mollit. Mammas a partu custodit adeps anseris cum rosaceo & araneo phryges & lycaones manus puerperio uexatis inuenerũt otidũ adipem utilem esse & his quę uulua strangulentur & blactas illiniunt. Ouorũ pdi/ cis putaminum cinis cadime mixtus & cerae stantes mammas seruant putant & ter circundatas ouo perdicis non inclinari & si sorbeantur foecunditatem facere lactis quoq; copiam cum anserino adipe perunctis mammis dolores minuere. Moles ue teri rumpere scabiem uuluarum sedare si cum cinere trito illiniatur. Vespertilionũ sanguis psylotri uim hab& sed alis puerperarum illitus satis non proficit nisi erugo uel cicutae semen postea inducatur. Sic enim aut in totum tolluntur pili aut nõ ex/ cedunt lanuginem. Idem & cerebro eorum perfici putant. Est autem duplex rubẽs itaq; & candidum. Aliqui sanguinem & iecur eius admiscent. Quidam in tribus eminis olei discoquunt uiperam exemptis ossibus psylotri uice utũtur euulsi prius pilis quos renasci nolunt. Fel herinacei psylotrum est utiq; mixto cerebro uespertili/ onis & lacte caprino. Itẽ per se cinis cum lacte canis primi partus euulsis pilis quos renasci nolunt uel nondum natis perunctis partibus aliis non sufficiunt. Idẽ eueire traditur sanguine ricini euulsi cani. Itẽ hyrũdinino sãguĩe uel felle.

QVis formicarum supercilia denigrari cum muscis tritis tradunt. Si uero oculi nigri nascentium placeant soricem praegnanti edendum capilli ne canescant uer/ miũ terrenorũ cinere praestari admixto oleo putãt infantibus q lacte concreto uexãt̃ pręsidium est agnitium coagulum ex aqua potum: aut si potum uinum coagulato lacte acciderit discutitur coagulo ex aceto dato. Ad dentionem cerebrum pecoris u/ tilissimum est. Ossibus in canino fimo inuentis adustio infantium quę uocatur syri asis adalligatis emendatur. Ramex infantium lacertę uiridis admotae dormiẽtibus morsu postea harundini illigatae suspenduntur in fumo traduntq; eum pariter ex/ pirante sanari infantem. Coclearum saliua illita infantium oculis palpebras corrigit gignitq; ramicosis coclearum cinis cum ture ex oui albo succo illitus per dies. xxx. medetur inueniuntur in corniculis coclearũ harenacei duritiae. Hae dentionẽ facilẽ praestant adalligatae. Coclearum inanium cinis admixtus cerae procidentium iterra neorum partes extremas prohib&. Oport& autem cineri misceri saniem pũctis eĩslã cerebrum uiperae illigatum pelliculae dentiones adiuuat. Idem ualent & grãdissĩ dentes serpentium. Fimum corui lana adalligatum infantium tussi medetur. Vix ẽ serio complecti quaedam non omittenda tamen quia sunt prodita ramici infantium lacerta mederi iubent marem hanc praendi id intelligi si cauda unam cauernam ha/ beat. Id agendum aut per aurum & argentum & ostrum mordeat uitium tunc in ca/ lice illigatur in fumo ponitur. Vrina infantiũ cohibętur muribus elixis in cibo datis Scarabeorum cornua grandia denticulata adalligata in his amuleti naturam obtinẽt Bouis capiti lapillum inesse tradunt quem ab eo si necem timeat inopinatis praeciso capite exẽptus adalligatusq; mire prodeẽ dentitioni. Itẽ cerebrum eiusdem ad eundẽ usum adalligari iubent & limacis lapillum siue ossiculum inuenitur in dorso. Mag nifice iuuat & ouis cerebrum gĩgiuis illitum sicut aures adeps anserinus cum ocimi succo impositus sunt uermiculi in spinosis herbis asperi lanugiõsi hos adalligatos protinus mederi tradunt infantibus si quid ex cibo haereat. Somnos alicit esippum cum myrrhae momento ĩ uini cyatis duobus dilutum uel cũ adipe anserino & uiõ myrtice. Auis cuculus leporina pelle adalligatus Ardiolae rostrum in pelle asinina fronti adalligatum putant & per se rostrum eiusdem effectus esse uino collutum e/

diuerso somnos arc& uespertilionis caput aridum adalligatum in urina uiridi lacerta necata uenerem eius qui fecit inhib&. Nam iter amatoria esse magi dicunt. Inhibet & fimum cocleę columbinum cum oleo & uino potum pulmonis uulterini dexterę partes uenerem concitant aliter uiridis adalligatae gruis pelle. Item si lutea ex ouis columbarum admixta adeps suillus pondere denarii ex melle sorbeantur passeres in cibo uel oua eorum. Gallinacei dexter testis arietina adalligatus pelle ibicum cinis cũ adipe anseris & hircino perunctis si conceptus partus contineri. Contra inhiberi ue nerẽ pugnatoris galli testiculis anseriõ adipe illitis adalligatisq; pelle arietina tradũt Item cuiuscunq; galli gallinacei si cum sanguine subiiciatur cogunt concipere initas Seta & cauda mulae si iunctis euellantur inter se colligatae in coitu qui in urinã cais suam ingesserit dicitur ad uenerem pigrior fieri. Mirum & de stellionis cinere si ue rum est liniamento inuolutum in sinistra manu uenerem stimulare. Si transferatur in dextram inhibere. Item uespertilionis sanguinem collectum flocco suppositũq; capiti mulierum libidinem mouere aut anseris linguam in cibo uel potione sumptã ptyrias mactati corporis pota & mẽbiana senectutis anguiũ triduo pthoirie mactati corporis pota membrana senectus anguium triduo necat. Serum exemptum caseo potum cum exiguo sale. Caseos si cerebrum mustelae addatur coagulo necant corrũ pi uetustate aut muribus attingi. Eiusdem uustelae cinis si detur in offa gallinaceis pullis & columbinis tutos esse a mustelis. Iumẽtorum urinae tormina uespertilioẽ adalligata finiuntur. Verminatio circumlata equis palumbi mirum dictu palumbus emissus moritur iumentumq; liberatur confestim. Ebriosis oua noctuae per triduũ data in uino tedium eius addunt. Ebrietatem arc& pecudum assus pulmo prę sũptus hirundinis rostri cinis cum myrrha tritus & uino quod bibitur inspersus securos praestabit a temulentia inuenit hoc orus assyriorũ rex. Pręter hęc sunt notabilia aialiũ ad hoc uolumen pertinentium Gromphenam auem in sardinia narrant grui similẽ ignotam iam etiam sardis ut existimo. In eadem prouintia est ophion ceruι tantum pilo similis nec alibi nascens. Iidem auctores nominauere syrulugum quod nec q̃le ess& animal: nec ubi nasceretur tradiderunt. Fuisse quidẽ non dubito & cũ medicine ex eo sunt demonstratae. M. Cicero tradit animalia binturos uocari qui uites ĩ cãpa nia rodant.

RElιqua mirabilia ex his quę diximus non latrari a cane membranam ex secũdis canis habentem aut leporis fimum uel pilos tenentem. In culicum genere muli ones non amplius quã uno die uiuere eosq; qui arborei pici rostrũ habeant & mella eximant ab apibus non attingi porcos sequi eos a quibus cerebrum corui acceperit ĩ offa puluerem in quo semula uolutauerit corpori inspersum mitigare ardores amoris Sorices fugari si unus castratu. emittatur anguina pelle & sale & farre cum serpillo contritis una coniectisq; in uino in fauces boum uua maturescente toto anno eos ua lere. uel si hirundinũ pulli tres tribus offis dentur Puluere euestigio anguiũ collecto sparsas apes in aluearia reuerti Arietis dextro teste praeligato oues tantum gigni. Nõ lassare in ullo labore qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant. Mulas non cal citrare cum uinum biberint. Vngulas tantum mularum repertas neq; ullam aliam materiam quę non perrodatur a ueneno stygis aquae cum id dudũ Alexandro ma gno antipater mitteret memoria dignum est magna aristotelis infamia excogitatum Nunc ad aquatilia praeuertemur.

AQVATILIVM SEQVVNTVR IN MEDICIã
beneficia opifice natura ĩ illis quidem cessante & p undas
fluctusq; ac reciprocos aestus amniumq; rapidos cursus
improbas exhaerente uires nusquam potentia maiore si
uerum fateri uolumus. Quippe hoc elementum caeteris
omnibus imperat. Terras deuorant aquae flamas necant
Scandunt in sublime & celum quoque sibi uendicant ac
nubium obtentu uitalem spiritũ strangulant: quę causa
fulmen elidit ipso secum discordante mundo. Quid esse
mirabilius potest aquis in caelo stantibus. At illę ceu pa⸗
sint in tantum peruenire altitudinem rapiunt eo secum
piscium examina. Saepe etiã subuehunt lapides portãtes aliena põdera ęđẽ cadẽtes
omnium terrae nascentium causa fiũt. Prorsus mirabili natura si quis uelit reputare
unde fruges gignantur arbores fruticesq; uiuant in caelum migrare aquas animãq;
etiam herbis uitalem inde deferre uicta confessione omnes quoq; terrae uires aq̃rũ
beneficia. Quapropter ante omnia ipsarum potentiae exempla ponemus. Cunctas
enim quis mortalium enumerare queat.

EMicant benigne passimq; in pluribus terris alibi frigidae. Alibi calidae. Alibi
iunctę sicut Tarbellis aquitania gente & in pyrreneis montibus tenuĩ interuallo
discretae. Alibi tepidae gelidęq;. Alibi auxilia morborum profitentes & e cunctis aĩa
libus hominum tantum eam erumpentes augent numerum deorum nominibus
uariis urbesq; condunt sicut puteolos in campania Statiellas ĩ liguria Sextias in nar⸗
bonensi prouintia. Nusquã tamen largius q̃ in baiano sinu nec pluribus auxiliandi
generibus. Aliae sulphuris aliae aluminis aliae salis aliae uitri aliae bituminis. Non
nulle etiam acida salsa ue mixtura uapore ipso aliquae prosunt tantaq; eis est uis ut
balnea calefaciant ac frigidam etiam in solis feruore cogant quę in baiano possidiãe
uocantur nomine accepto a claudii caesaris liberto. Obsonia quoq; percoquunt uapo
rant & in mari ipso quae licinii crassi fuere mediosq; inter fluctus existit aliquid ua⸗
litudini salutare. Iam generatim neruis prosunt pedibus ue aut coxendicibus. Aliae
luxatis fractis ue inaniunt aluos sanant uulnera capiti auribus priuatim medentur.
Oculis uero Ciceroniana dignum uilla est ab auerno lacu puteolos tendentibus ĩ⸗
posita littori celebrata porticu Ac nemore quam uocabat. Marcus. Cicero academi⸗
am ab exemplo athenarum ibi compositis uoluminibus eiusdem nominis in qua
& monumenta sibi instaurauerat ceu uero non & in toto terrarum orbe fecisse huius
in parte prima exiguo post obitum ipsius antistio uetere possidente eruperunt fon⸗
tes calidi perquam salubres oculis celebrati Carmine laureae Tullii qui fiunt e liber⸗
tis eius ut protinus noscatur etiam ministrorum haustus ex illa maiestate ingenii
ponam enim ipsum Carmẽ ubiq; & nõ ibi tãtũ legi.

Quod tua romanae uindex clarissime linguę
Silua loco melius surgere iussa uiret
Atq; academię celebratã nomiẽ uillã
Nunc repat cultus sub potiore uetus
Hic etiam apparent lymphę nõ ãte repte
Languida quae infuso lumina rore leuant
Nimirum locus ipse sui Ciceronis honori
Hoc tradit hoc fontes cũ patefecit ope
Vt quoniam totum legit̃ sine fine per orbẽ

Sunt plures oculis quę medeantur aquae. In eadem campaniae regione sinuessanae
aquę sterilitatem foeminarum & uirorum uesaniam abolere produntur. In enaria

ĩsula calculosis medetur & quę uocatur acidula ab taneo sicidio.iiii.m.p.hęc frigida Item instabiano quę dimidia uocatur & in uenafrano ex fõte acidulo.Idemq; contigit in uelino lacu potantibus. Item ĩ syriae fonte iuxta Taurum montem auctor est M.Varro & in phrygio flumine gallo callimacus.Sed ibi ĩ potando necessarius modus ne lymphatos agat.Quod & ĩ aethiopia accidere his qui e fonte rubro biberint Thesias scribit.Iuxta romã albulae aquę.Vulneribus medẽtur gelidae hae:sed cutillae ĩ sabinio gelidissime suctu quędã corpa inuadunt ut prope morsus uideri possit Aptissimae stoãcho neruis uniuerso corpori Thespiarũ fons conceptus mulieribus repręsentat.Item ĩ arcadia flumẽ elatum custodit autem efflatum linus fons in eadẽ arcadia abortus fieri non patitur e diuerso in pyrrha flumen.quod afrondisium uocatur steriles facit lacu oppio uitiligines tolli Varro auctor ẽ titium quẽdam prętura functum marmorei signi faciem habuisse ꝓpter id uitium.Cidnus cilitię amnis podagrias medet̃ sicut appar& ĩ epistola Cassii parmensis ad.M.Antonium:contra aquarum culpa introezene omnium pedes uitia sentiunt. Tongri ciuitas gallię fontẽ hab& insignem pluribus bullis stillantẽ ferruginei saporis:quod ipsum nõ nisi in fine potus intelligit̃.Purgat hic corpora tertianas febres discutit calculorumq; uitia Eadem aqua igne turbida fit:admoto ad postremũ rubescit:leucogei fontes iter puteolos & neapolim oculis & uulneribus medent̃ Cicero in admirandis posuit reatis tantũ paludibus ungulas iumentorum indurari.Eudicus in estia eutice fontes duos tradit esse Ceronem ex quo bibẽtes oues nigras fieri.Mellenã ex quo albas ex utroq; autem uarias.Theophrastus turis crateri candorẽ facere Sibarim nigritiam bobus ac pecoribus quin & homines sentire differẽtiam eã.Nam & qui sibarim bibant nigriores eẽ durioresq; & crispo capillo. Qui ecrati candidiores molliores que ac porrecta coma.Itẽ in macedonia qui uelint sibi candida nasci ad halmonem ducere quę nigra aut fusca ad axium.Idem omnia fusca nasci quibusdã in locis dicit & fruges quoque sicut in messapis acui leucis arcadię quodam fonte mures terrestres uiuere & cõuersari.Eritris alius amnis pilos gignit in corporibus in boetia.Atrophoniũ deũ iuxta flumen ericinum duodus fontibus.Alter meõriã alter obliuionẽ affert inde noĩbus inuẽtis in Cicilia apud oppidum uiscum riuus fluit unus ex quo bibẽtiũ subtiliores fieri sensus. Varro tradit in eã insulã fontẽ esse quo hebetes fiant.Zame in aphryca ex quo canoras uoces:uinum tedio uenire his qui ex clitorio lacu biberint. At Eudoxus & Theopõpus inebriari fontibus his quos diximus asserunt.Mutianus ãdrię fonte liberi patris statutis diebus septenis eius diei uinum fluere si auferantur e conspectu tẽpli sapore in aquam trãseũte.Polyclitus explere olei uicẽ cilicię fontẽ hoc idã Theophrastus facere tradit in ęthiopia eiusdem nominis fontẽ lycos.Insidię fontem potentem esse cuius aqua ut lucerna ardeat .Idem & batanis traditur Theopõpus ĩ scotiis lacũ eẽ qui uulneribus medetur.Iuba in trogoditis lacum insanum malefica ut appellatũ ter die fieri amarum salsumq; ac deinde dulcẽ:totiens & noctu scatẽtem albis serpentibus uicenum cubitorũ.Idẽ in arabia fontem exilire tanta ui ut nulla mora põdus ĩpactum respuat. Theophrastus maxię fontem in phrygia ad celenarum oppidum saxa egerere nõ procul ab eo duo fontes sunt Cilon & gilõ ab effcũ gręcoꝝ nominum dicti. Cizice fons cupidinis uocat̃:ex quo potãtes amorẽ deponere mutianus credit.Canone ẽ fons calidus citra summum feruorem qui uĩo addito triduo calorem potioĩs custodit in uasis. Sunt & qui ĩ actiaci in germania fontes calidi trãs rhenum.quoꝝ haustus triduo feru&.Circa margiẽs uero pumicẽ faciũt aquę.Quod si fide carere ex his aliqua arbitrat̃ discat in nulla parte naturę maiora esse miracula q̃ q̃ inter initia operis abunde multa rettulimus.Echesias tradit syderim uocari stagnũ in nidis in quo nihil innat&.sed omnia mergant̃.Coelius apud nos in auerno etiã folia sub sydere uarro aues quae euolauerint emori.E contra in astice lacu a puscidião omnia fluitant nihil immergitur.Item in sicilia fonte phythia ut Appion tradit &

in medorum lacu puteoq; saturni neptunni fons lyncię transire sol& in loca uicina portendens aliquid. Mirūq; qui cum piscibus trāsit responsa ab his putant incolae cibo quem rapiunt annuentes. Si uero euentum negēt caudis abigūt. Amnis oleas in bithynia brietium alluit hoc est templo & deo nomē cuius in gurgite periuri neganti pati uelut flama urente. In cantabria fontes tamaritię in auguriis habēt. Tres sunt octonis pedibus distantes in unum alueum coeunt uasto singuli amnes siccāt duodecies diebus aliquando uities citra suspitioēm ullā aquę. Cum sit illis uicinus fons sine intermissione largus. Mirū est nō profluere eos aspicere uolentibus sicut proxime lartio licinio ligato post prętur am post. vii. dies accidit. In iudea riuus sabbatis omībus siccatur e diuerso miracula alia Dyraptesias in armenia scribit eē fontē ex quo nigros pisces illico mortē afferre in cibis: quod & circa danubii exortū audiui donec ueniatur ad fōtem alueo appositum ubi finit id genus piscium. Ideoq; ibi caput eius amnis intelligit fama hoc idem & in lydia in stagno nympharum tradit in achaia ad pheneum aqua profluit e saxis stix appellata quę illico necat ut diximus sed esse pisces puos ī ea tradit Theophrstatus lętales ipōs quod nō ī alio genere mortiferorū fontium necare aquas. Theopompus & ī thracia apud chycos dicit lycos ī leontinis tertio die quam quis biberit. Varro ad socratē fontem cuius sit latitudo. iiii. pedum sole oriente eum exūdare feruēti similem: auesq; quę gustauerit iuxta mortuas iacere. Nāq; & hęc insidiosa cōditio est quod quędam etiam blandiūtur aspectu ut ad nouacrim arcadię. Omnino enim nulla deterrēt qualitate hāc putant nimio frigore esse noxiam utpote cū pfluēs ipsa lapidescat. Aliter circa thessalica tempe uisus qui omibus terrori est tradūtq; etiā aes ac ferų erodi illa aq̄ pfluit ut īdicauimus breui spatio mirūq; siliqua siluestris amplecti radicibus fontem eum dicit semper eundo florens purpura & quędam sui generis herba ī labris fontis uir&. In macedoīa non procul ab euripidis poetae sepulchro duo riui confluūt: alter saluberrimi potus: alter mortiferi. In perpenis fons est qui quacūq; rigat lapideam facit terram. Item calidae aquę in euboea eadem prona qua cadit riuus saxa ī altitudinem crescūt. In colossis flumē est ī quo lateres coniecti lapidei extrahunt. In scyretico metallo arbores quęcunq; flumine alluunt saxeę fiūt cum ramis distillātes quoq; guttę lapideę durescūt ī antris corriciis Deo nanuoze ī macedonia pendētes in ipsis cameris. At ī corinthio cum cecidere in quibusdam speluncis utroq; modo columnasq; faciūt ut in phausia cheronēsi rhodo ī antro magno etiā discolori aspectu & hactenus cōtēti simus exēplis

QVerit inter medicos cuius generis aquę sint utilissimę stagnantes pigrasque merito damnant utiliores quę profluunt existimātes. Cursu enim percussuq; ipō extenuari atq; proficere eoq; miror Cisternarū ab aliqbus maxiē probari. Sed hi rationē afferunt quoniam leuissiā sit imbrum quę subire potuerit ac pendere in aere ideo & niues prȩferunt niuibusq; etiam glatiem uelut ad īfinitum coacta subtilitate leuiora enim hęc esse & glatiem multo leuiorem aqua. Horum sententiam refellere interest uitae In primis enim leuitas illi deprębendi aliter q̄ sensu uix potest. Nullo pene momento ponderis aquis īter se distantibus nec leuitatis in pluuia aqua argumentum ē subisse eam in cęlum cum etiam lapides subire appareat cadentesq; īficiat halitu terrę quo fit ut pluuię aquę sordium īesse plurimum sentiatur citissimeq; ideo calefiat aq̄ pluuia ne niuem quidem glacieq; subtilissimum elementi eius uideri miror appoita grandinum argumento e quibus pestilentissimum potum esse conueit. Nec uero pauci inter eas e contrario ex gelu ac niuibus in saluberrimos potus prędicant: quoniam exactum sit inde quod tenuissimum fuerit. Minui certe liquorem omnem cōgelatione deprębenditur & rore nimio scabiem fieri pruina uredinem cognatis & niuis causis pluuias quidem aquas celerrime putrescere conuenit minimeq; durare ī nauigatione. Epigines autem aquam quę septies putrefacta purgata sit phib& āplius

nõ putrescere. Nam cisternas etiã medici cõfitẽtur inutiles aluo duritiẽ facientis etiã limi non aliis ĩesse plus aut aĩalium quę faciũt tediũ confitentes: nec statim amniũ utilissimas esse sicuti nec torrentium eẽ utiles lacusq; plurimos salubres. Quęnã igitˀ & cuius generis aptissime alię alibi id parthoꝝ reges ex coaspbe & euleo tãtũ bibunt Hę quamuis in longinquo comitantur illos: sed hoꝝ placere potum nõ qa sint ãnes appar&: quoniam neq; e tygri neq; eupbrate neq; e multis aliis bibunt.

FImus aquaꝝ uitium est. Si tamẽ idem amnis anguillis scateat salubritatis ĩdicium habetur sicut frigoris tineas ĩ fonte gigni. Ante omĩa damnãtur amarę & quę sorbentˀ statim implent quod euenit ĩ trogodena. Nam uitiosas atque salmadicas in desertis rubrum mare petentes addita polenta utiles intra duas boras faciunt ipsarum uescuntur polenta. Damnantur in primis quae fonte cenumfaciunt quaeque malum colorem bibentibus. Refert & si uasa atra inficiunt aut si legumina tarde percoquunt siliquate leuiter terram relinquunt decoctęque crassis obducunt uasa crustis. Est etiamnum uitium non foetide modo. Verum omnino quicquam recipientis iucundum sit illud lic& gratumq; & ut sępe ad uiciniam lactis accedẽs aq̃ salubrẽ aeri quãsimillimam eẽ oport&. Vnus in toto orbe tiaditˀ fons aquę iucundae olentis in messopotamia ea burra fabulę rationem afferunt: quoniam ea uino perfusa sit. De cętero aquarum salubriũ odor ue nullus eẽ deb&. Quidam statera iudicat de salubritate frustrãte diligentia quando perraꝝ est ut leuior sit aliqua. Certior subtilitas inter pares meliorẽ esse quę calefiat refrigeretur q; celerius quin & haustam uasis ne manus pendeant depositisq; in unum tepescere affirmant. Ex quo nam ergo genere maxime ꝓbabilis cõting&. Puteis nimiꝝ ut in oppidis constare uideo: sed his qbus & exercitationis ratio crebro haustu conting& & alia tenuitas colãte terra. Salubritati hęc satis sunt frigori & opacitas necessaria & quę cęlũ uideãt super omnia obseruatio una. Eadẽ & ad pennitatẽ pertinẽt ut illa uadat exili uena nõ e lateribus Nam ut tactu gelida sit etiã arte contigit si etiam expraessa ĩ altum aut e sublimi deiecta uerberatum corripiat aera in natando quidẽ spiritũ cõtinẽtibus frigidior sentitˀ eadem. Neronis pñcipis inuentum est decoquere aquam ultroq; demissam in niueis refrigerare. Item uoluptas frigoris cõtingit sine uitiis niuis. Omnem utiq; decoctã utiliorẽ eẽ cõueĩt. Itẽ calefactã magis refrigerari subtilissiõ ĩuẽto.

VItiosę aquae remedium est si decoquatˀ ad dimidias partes. Aqua frigida ĩgesta sistitˀ sanguis aestus in balneis arcetur si quis ore teneat quę sunt haustu frigidissime nõ perinde & tactu esse alternãte hoc bono multi familiari exemplo. Colligunt clarissiã aq̃ꝝ omĩum in toto orbe frigoris salubritatis palma pręconio urbis martia est. Item reliqua deum munera urbi tributa uocabatˀ hęc quondam aufeia. Fons autẽ ipẽ pyconia. Oritˀ in ultimis montibus pellignoꝝ trãsit marsos & fucinum lacũ Romã non dubie petens. Mox in specu mensa in tyburtina sese aperit perductam primus eam in urbem ducere auspicatus est Ancus martius unus e regibus Postea quintus. Martius rex pętura. Rursusq; restituit. M. Agrippa. Idem & uirginẽ adduxit ab octaui lapidis diuerticulo duo milia. p. pręnestina uia. Iuxta est herculaneus riuus quẽ refugiens uirginis nomen obtinuit. Hoꝝ amniũ cõpatione differentia supra deprębenditˀ cum quantum uirgo tactu pręstat tãtum pręst& Martia haustu q̃q̃ utriusq; iam pridem urbi periit uoluptas ambitione auaritiaq; in uillas ac suburbana detorquentibus publicam salutem.

NOn ab re sit querendi aquasˀ iunxisse causas reperiũtˀ in conuallibus maxime & quodam conuexitatis cardine aut montium radicibus. Multi septẽtrionales ubique partes aquosas existimauere: qua in re uarietatem naturae apparuisse Conueni&. In

hyrcanis montibus a meridiano latere non pluit. Ideo siluigeri ab aquilonis tantum sunt parte. At olympus ossa parnasus & apenninus alpes undiq; uestiunt̃ amnibus que perfunduntur. Aliqui ab austro sic & in creta alibi montes. Nihil ergo in his ꝑpetuę obseruationis iudicabit̃. Aquarum sunt notę unicus aut harundo aut herba de qua dictum est. Multumq; alicui loco pectore incubans rana. Salix enim erratica & alnus aut inxtex aut harundo aut hedera sponte ꝓueniunt & cõriuatiõe aquę pluuię in locũ humiliorẽ e superioribus defluẽtis augurio fallaci. Certior multo nebulosa exalatione ante ortum solis longius intuentibus quod ex edito quidam speculantur proni terram merito attĩgẽte. Est & peculiaris existimatio partis nota tantum quam feruentissimo aestu sequũt̃ dieiq; horis ardentissimis qualis ex quoq; loco repcussus splendeat: Nam si terra sitiente humidior est ille indubitata spes ꝓmittit̃. Sed tanta oculoꝝ ĩtentione opus est ut indolescant quod fugiẽtes ad alia experimẽta decurrũt loco in altitudinẽ pedum. v. defosso aliisq; e figulino opere crudis: aut peruncta pelui aerea cooperta lucernaq; ardente cõcamerata frõdibus deinde terra. Si figulinũ huidũ ruptum ue aut si mere sudor uel lucerna sine defectu olei restincta aut etiã uellus lanę madidum reperiat̃ nõ dubie aquas ꝓmittũt. Quidam & igni prius excoquũt locũ tantum efficatiore uasoꝝ argumento. Terra uero ipã ꝓmittit candidantibus maculis aut tota glauci coloris. In nigra enĩ scaturigines nõ fere sunt perennes figuralis creta semper adimit speties nec amplius fodiunt puteũ coria terrę obseruantes ut a nigra descendat ordo supradictus Aqua semp dulcis ĩ argillosa terra frigidior intosta naq; & hoc probat̃. Dulces enĩ leuissimasq; facit & colando cõtin& sordes Sabulũ exiles limosasq; promittit. Glarea incertas uenas: sed boni saporis. Sabulũ masculum & harena carbũculosa certas stabilesq; & salubres. Rubra saxa optimas speique certissimę Radices montium saxosę & silex hoc amplius rigẽtes. Oport& autẽ fodiẽtibus humidiores assidue respõdere glebas faciliusq; ferramenta descendere depręssis puteis Sulphurata uel aluminosa occurrẽtia putearios necant. Experimẽtũ huius periculi ẽ demissa ardens lucerna si extĩguit̃. Tũc secundum puteum dextra ac sinistra fodiũt̃ ęstuaria quę grauiorem illum halitum recipiant. Fit & sine his uitiis altitudine ipsa grauior aer q̃ emendãt assiduo linteoꝝ iactu euentillando cum ad quam uentum est sine harena totus surgit ne uere obstruãt̃. Quędam uenę aquę uere statĩ incipiente frigidiores sunt quarum nõ in altum origo est hybernis enim cõstat imbribus quędam Canis ortu sicut ĩ macedonia ĩ pella utrunq; ante oppidum ĩcipiente ęstate frigida est palustris. Deĩde maximo ęstu in altioribus oppidis rig& hoc & ĩ chio euẽit simili ratione portus & oppidi athenis ęnea crinos nimbosa ęstate frigidior est quã puteus in iouis orto at ille siccitatibus rig&.

Maxime autem putei circa autumnum in ipsa ęstate deficiunt omẽsq; quatriduo eo subsidunt. Iam uero multi hyeme tota ut circa olympũ naturę primũ aqs redeũtibus. In sicilia quidem circa massanam & melas hyeme in totum inarescũt fontes ęstate exundãt amnesq; faciunt appollonię ĩ ponto fõs iuxta mare ęstate tantũ supfluit & maxime caĩs ortu partius si frigidior sit ęstas quędã terrę imbribus succiores fiunt uelut in Narniensi agro quod admirandis suis inseruit. M. Cicero siccitate lutũ fieri prodens imbre puluerem omnis aqua hyeme dulcior est ęstate autem minus autũnoq; minime minus per siccitates. Neq; ęqualis amnium plerunq; gustus est magna aluei differentia quippe tales sunt aquę qualis terra per quam fluunt quales ue herbarum quas lauant succi. Ergo iidem amnes parte aliqua reperiũt̃ insalubres. Mutãt saporem & ĩfluentes riui ut boristhenem uictiq; dilluuntur. Aliqui uero in imbre mutant̃ ter. Accidit & ĩ bosphoro ut salsi deciderent necarentq; frumenta totiens & nili rigua pluuię amara fecere magna pestilẽtia ęgypti. Nascũt̃ fontes decisis plerũq; siluis quos arboꝝ alimenta consumebãt sicut in herino obsidente gallos cassandro

cum ualli gratia siluas cecidissent plerũq; uero damnosi torrẽtes corruantur detracta collibus silua cõtinere nimbos ac digerere consueta & coli moueriq; terram callumq; summę cutis solui aquaꝝ interest. Proditur certe i creta expugnato oppido quod uocabat˜ arcadia cessasse fontes amnesq; qui in eo situ multi erant. Rursus post. vi. ãnos emersisse utique quę cepissent partes coli·

TErrę quoque motus profundunt sorbentq; aquas sicut circa foenũ arcadię quies accidisse constat sicut & in Corisco monte amnis erupit postq̃ coeptus ẽ coli illa mutatione miraculi causa nullum euidẽs appar& calidas factas frigidas alias nõ mutato sapore & in caria ubi neptunni tẽplũ est amnis qui fuerat ante dulcis mutato sapore ĩ salem. Est & illa miraculi plena aretusa Syracusis fimũ redolere ꝑ olympia ueriq; simile: quoniam alpheus in ea ĩsula sub mari permeet. Rhodioꝝ fons in cheronesso nouo anno purgamẽta egerit mutat˜ & aquarum colores sic babylonię lacus ęstate rubras habet diebus. xi. & boristhenes ęstatis tẽporibus ceruleus fert˜: q̃q̃ õniũ aquarum tenuissimus ideoq; innatãs hyppani ĩ quo & illud mirabile austris flãtibus superiorem hyppani fieri. Sed tenuitatis argumentũ & aliud est quod nullũ halitum nõ modo nebulam emittit: qui uolunt diligẽtes circa hęc uideri dicũt aq̃s grauiores post brumã fieri.

CAeterũ a fonte duci fictilibus tubis utilissimum est crassitudine binũ cubitoꝝ cõmissuris pyxidiacis ita ut supior ĩtret calce uiua ex oleo leuigatis librametũ aquę in pedes sitilici minimũ erit. Si cuniculo ueni& ĩbinos actus lumĩa eẽ debebũt cetenos q̃ surgere ĩ sublime opus fuerit plumbo ueniat subit altitudine exortus sui si longiore tractu ueni& subeat crebro descendatq; ne libramentaq; ne pereat fistula denũ pedum longitũdinis esse legitimum est & si quinarię erũt sexagenae pondo pondere Si octonarię centena uicena. Ac deinde ad has portiones denarii appellatione cuius lamine latitudo anteq̃ curuet˜ digitorum. x. est dimidioq; eius quinaria ĩ omĩ ãfractu collis quinarii fieri ubi dometur impetus necessarium ẽ. Itẽ castella prout res exig& Homerum calidoꝝ fontium mentionem nõ fecisse demiror cum alioqn lauari calida fręquenter inducer& uidelic& quia medicina tunc non erat. Hęc quę nũc aq̃rũ profugio utitur. Est autem utilis sulphurata neruis aluminata paralyticis aut simili modo solutis. Bituminata aut nitrosa qualis cutilia est bibendo. Aquę purgatioĩbus plerique in gloriam ducunt plurimis horis perpeti calorẽ earũ quod est imicissimũ Nanq; paulo diutius quã balneis uti oport& ac postea frigida dulcedĩe nec sine oleo discẽdentis quod uulgus alienum arbitratur. Iccirco nõ alibi corporibus magis obnoxiis quippe & uastitate odoris capita replentur & frigore ĩfestant˜ sudãtia reliqua corpoꝝ pte mersa. Similis error qdã q̃ plurimo potu gloriat˜. Vidiq; iã turgidos bibendo in tantum ut anuli ĩtegerẽtur cute cũ redi nõ poss& hausta multitudo aquae Nec hoc ergo fieri cõueit sine crebro salis gustu. V tũt˜ & cęno fontium ipõꝝ utiliter sed ita si illitum sole iarescat nec uero omes quę sunt calidę medicatas esse credendũ sicut in segesta Sicilię larissa troade magnesia mellolypparia nec decolor spẽs aeris argenti ue ut multi existimauere medicaminum argumẽtum est quãdo nihil eorum in patauinis fontibus ne odoris quidem differẽtia aliq̃ deprędẽdit˜ medendi modus Idem & ĩ marinis erit que calefiũt ad neruoꝝ dolores Ferruminata ad fracturas ossa que contusa. Item corpora siccanda qua de causa frigido mari utũtur. Pręterea est alius usus multiplex pricipalis uero nauigandi ptisi affectis ut diximus aut sanguinẽ excreantibus sicut proxime anneum gallionem fecisse post cõsulatum meminimus. Neq; enim ęgyptus propter se petitur: sed propter longiq̃tatẽ nauigandi quin & uomitiones ipię instabili uolutatioẽ cõmotę pluribus morbis capitis oculorũ pectoris ue medentur: omnibusq; propter quę elleborum bibitur. Aquam uero maris per se

efficatiorem discutiendis cauendisq; tumoribus putant medici si illa decoquatur hordeacea farina ad parotidas emplastris etiam maxĩe albis & maligmatis miscent ꝓdest & infusa crebro ictu bibitur quamuis non sine iniuria stomachi ad purganda corpora bilemq; atrã aut sanguinem concretum reddendum alterutra parte. Quidã & in quartanis dedere eam bibendam & in tenesinis articularibusq; morbis asseruatã ĩ hac uetustate uirus deponente aliqui decoctam. Omnes ex alto haustam nullaque dulcium mixtura corruptam in quo usu pręcedere uomitum uolunt. Tunc quoque acetum aut uinum ex aqua miscent qui puram dedere raphanos supmandi ex mulso aceto iubent ut ad uomitiones reuocent clysteribus quoq; marinam infundunt tepefactam. Testium quidem tumorem fouendo nil aliud pręferunt. Item pernionum uitio ante ulcera. Simili modo pruritibus psoris & lichenum curationi lendesq; & tetra capitis aĩalia hac curant̃ & liuentia reducit eadem ad colorem in quibus curationibus post marinã aceto calido fouere plurimum prodest. Quĩ & ad ictus uenẽatos salutaris ĩtelligitur ut & phalangiorum & scorpionum & ptiade & aspide respersis Calida autẽ ĩ his assumitur: Suffitur eadem cum aceto capitis doloribus. Tormina quoq; & coleras calida infusa clysteribus sedant. Difficilius perfrigescũt marina calefacta mammas rigentes pręcordia matiemq; corporis piscinę maris corrigunt auriũ grauitatem capitis dolores cum aceto feruentium uapor. Rubiginem ferro marinae celerrime exerunt: pecorum quoq; scabiem sanant lanasq; emolliuut. Nec ignoro hęc mediterraneis superuacua uideri posse ueꝝ & hęc cura ꝓuidit inuẽta ratione quas sibi quisq; aquam maris facer& illud in ea ratione mirumq; si plus q̃ sextarius salis in .iiii. aquę sextariis mergatur uinci aquam salemq; non liquari. Cętero sextarius cum .iiii. aquę sextariis salsissimi maris uim & naturam impl&. Moderatissimum autẽ putant supradictam aquę mensuram octonis cyatis salis temperari: quoniam ista & neruos calefaciat & corpus nõ exasperat. Inueterat̃ quod uocat̃ thalassomeli ęquis portioĩbus maris mellis imbribus ex alto & ad hunc usum fictiliq; uase & picato condunt Prodest ad purgationes. maxime sine stomachi uexatione & sapore grato & odore hydromeli quoq; & ex imbre puro cum melle temperabat̃ quodam quod daret̃ appetentibus uinum egris ueluti innocentiore potu damnatum iam multis ãnis iisdẽ uitiis quibus uinum nec eisdem utilitatibus: quia sępe nauigantes defectu aquę dulcis laborant hęc quoque subsidia demõstrabimus. Expãsa circa nauim uellera madescũt accepto halitu maris: quibus dulcis humor exprimit̃. Iidem demissę reticulis in mari concauę cera pilę uel uasa inania obturata dulcem ĩtra se colligũt hũorem. Nam in terra marina aq̃ argilla percolata dulcescit. Luxataq; corpora hominum & q̃drupedũ natando in cuiuslib& generis aquam facillime ĩ artus redeunt. Est & in metu peregrinãtiũ ut temptent ualitudinem aquę ignotę. Hoc cauent a balneis egressi statĩ frigidam suspectam hauriẽdo muscus qui ĩ aqua fuerit podagra illitus prodest. Itẽ oleo admixto talorum dolori tumoriq;. Spuma aquę affrictu uerrucas tollit nec nõ harena littoris maris pręcipue tenuis & sole candens ĩ medicĩa est. Siccãdis corpibus hydropicoꝝ coopertis aut rhemãtismos sentientiũ. Et hactenus de aquis nunc de aquatilibus. Ordiemur autem in reliqs a pricipalibus coꝝ quę sũt sal ac spõgia.

SAl omnis aut fit aut gignit̃. Vtrũq; pluribus modis: sed causa gemina coacto humore uel siccato. Siccat̃ ĩ lacu terrẽtino ęstiuis solibus totũq; stagnũ ĩ sale abit. Modicum alioquin altitudiẽ genua nõ excedens. Ittem in sicilia in lacum qui Cocantus uocat̃ & alio iuxta gelam hoꝝ extremitates tantum inarescũt sicuti ĩ phrygia cappadotia aspendi ubi largius coqt̃ & usq; ad mediũ lacum. Aliud etiam in eo mirabile quod tantũdem noctu subuenit quantum die auferas. Omnis est sal minutus atq; nõ gleba aliud genus ex aquis maris sponte gignitur. Spuma in extremis littoribus ac scopulis relicta. Hic enim rore densatur & est acrior qui in scopulis inuenitur. Sunt

etiãnũ naturales differentię tres. Namq; in bactris duo lacus uasti. Alter ad scythas uersus. Alter & dacos sale exestuãt sicut ad cythium in cypro & circa memphim extrahunt e lacu: deinde sole siccant. Sic & summa fluminum dẽsant̃ in sale in amne reliquo ueluti sub gelu fluẽte ut apud caspias portas quę salis flumina appellantur. Item circa mardos & armenios. Pręterea & apud bactros amnis ochus ex opppositis mõtibus defert salis ramẽta. Sunt et ĩ aphryca lacus et quidẽ turbidi salem ferentes. Ferunt quidem et calidi fontes sicut pegasei. Et hactenus habent se genera ex aquis spõte prouenĩẽtia: sunt & montes natiui salis ut Indis. Oromenus ĩ quo lapidiciaꝝ modo ceedit̃ renascens. Maiusq; regium uectigal ex eo est q̃ ex auro atq; margaritis Effoditur e terra & palam est huõre dẽsato in cappadotia. Ibi quidem cedit̃ specularium lapidum modo pondus magnum glebis quas micas uulgus appellat. Carris arabię oppido muros domosq; massis salis faciũt aq̃ ferruminãtes.

INueĩt & iuxta pellusiũ ptholomęus rex cum castra facer&: quo exẽplo postea inter ęgyptum & arabiam etiam squalentibus locis ceptus est ĩueniri detractis hareis qualiter et per aphryce sitientibus ad hammonis oraculum quidẽ crescens cũ luna noctibus. Nam qui remaẽt tractus nobilitat̃ ammoniaco et ipõ qa sub arenis his ĩueniat̃ appellato. Similis est colore alumini quod schiston uocant lõgis glebis neq; perlucidis ingratus sapore: sed medicinię utilis probat̃ q̃ maxime perspicuus rectis scissuris insigne de quo proditur quod leuissimus intra specus suos in lucẽ uniuersam prolatus uix credibile pondere ingrauescat. Causa euidens cuniculoꝝ spiritu madido ad id sic adiuuante molliẽtes ut adiuuent aquę adulterat̃ siculo quẽ cocaĩcũ appellauimus: nec nõ cypriũ mire simili. In hispania quoq; citeriore egeleaste cedit̃ glebis pene translucẽtibus. Cui iã pridem palma plerisq; medicis. Inter omnia salis genera perhibet̃. Omnis locus ĩ quo repit̃ sal sterilis est nihilq; gignit & ĩ totũ spõte nascens.

INter hęc sunt facticii uaria genera uulgaris plurimisq; in salinis mari affuso non sine aquę dulcis riguis: sed imbre maxĩe iuuãte: ac super omĩa sole multo nõ aliter inarescens. Aphryca circa uticam constituit aceruos salis ad collium spetiẽ qui ubi sole lunaq; ĩduruere nullo huõre liquescũt. Vix etiam ferro ledunt̃. Fit tamẽ & in creta sine riguis in salinas mare ĩfundentibus & circa aegyptum ipso mare influente in solum ut credo nilo succosum. Fit & e puteis in salinas ingestus prima densatio babylonię in bitumen liquidum cogit̃ oleo simile: quo & in lucernis utũt̃ hoc detracto subest sal & in cappadotia puteis ac fõte quẽ ĩ salinas ĩgerũt. In caonia excoquunt aquã e fonte refrigerãdoq; salem faciũt inartem nec cãdidum. Gallię germanięq; ardẽtibus lignis aq̃ salsam ĩfundũt hispaĩę quadã sui parte e puteis hauriunt muriam appellantes & illi qdem & lignum referre arbitrãtur. Quercus optĩa & quę per se Cinere sincero uĩ salis reddat alibi corilus laudatur ita ĩfuso liquore salso carbo in salem uertitur. Quicunq; ligno cõficit̃ sal niger est. Apud theophrastum ĩuenio ũbros harũdinis & iunci cinerẽ decoquere aqua solitos donec exiguũ supeẽ& hũoris Quin & e muria salsamentoꝝ recoqt̃. Iteꝝq; consumpto liquore ad naturam suã redit Vulgo omnis iucundissimus Marinoꝝ maxime laudat̃ cyprius asalamĩe de stagnis Tarẽtinis ac phrygiis qui tateus uocat̃. Hi duo oculis utiles. E cappadocia qui in laterculis affert̃ cutis nitorẽ dicitur facere magis tamen extendit is quem situm appellauimus. Itaq; apertum uentrem eo cum mellantro illiniunt. Salsissimus sal qui siccissimus suauissimus omnium Tarẽtinus atq; cãdidissimus & de caetero fragilis qui maxime candidus. Pluuia dulcessit omĩs suauiorẽ tamen faciũt rores: sed copiosum aquilonis flatus austro nõ nascitur. Flos salis nõ fit nisi aquilonibus ĩ igne nec crepitat nec exilit Tragaseus neque acantius ab oppido appellatus nec ullus est spuma aut ramento aut tenuis Agrigentinus ignitum patiens ex aqua exilit.

SVnt & colorum differentię rub& memphi. Ruffus est circa oxum centurpis purpureus circa gelam ī eadem ſicilia tāti ſplendoris imaginē recipiat. In cappadotia croceus effoditur tranſlucidus & odoratiſſimus Ad medicinę uſus antiq tarētinum maxime laudabant. Ad hęc quęcunq; e marinis ex genere eo pręcipue ſpumeū iumē-torum uero & boum oculis tragaſeū & beticum ad obſonium & cibum utilior qſqs facile liqueſcit. Item humidior minorem enim amaritudinem habent ut atticus & Euboicus ſeruandis carnibus aptior acer & ſiccus ut megaricus. Conditᷣ etiā odori-bus additis & pulmentarii uicē implet excitans auiditatem inuitāſq; ī omibus cibis itaq; ut ſit peculiaris ex eo intellectus inter innumera cōdimenta ita eſt in madendo quęſitus garo. Quin & pecudes armentaq; & iumēta maxime ſale ſollicitātᷣ ad paſtū multo largiores lacte multoq; gratiore etiam ī caſeo datę. Ergo hercule uita humaior ſine ſale nō quit degere adeoq; neceſſarium elementum eſt ut trāſierit ītellectus ad uoluptates. Animi quoq; nimia ſales appellantᷣ ōniſq; uitę lepos & ſumma hilaritas laborūq; requies nō alio magis uocabulo conſtat. Honoribus etiam militięq; īterpo-nitur: ſalariis inde dictis magna apud antiquos auctoritate ſicut appar& ex nomīe ſalarie uię: quoniam illa ſalem in ſabinos portari cōſueuerat. Ancus martius rex ſalis modios in cōgiario dedit populis & ſalinas primus inſtituit. Varro etiā pulmētarii uice uſos ueteres auctor eſt & ſalem cum pane heſitaſſe ut ꝓuerbio appar& maxime tamen in ſacris ītelligitur auctoritas quādo nulla cōficiūtᷣ ſine mola ſalſa.

SAlinaꝝ ſinceritas ſumma fecit differētiam ſuam quādo fauillā ſalis quę leuiſſia ē ex eo & candidiſſima appellatᷣ & flos ſalis ī totū diuerſa res humidioriſq; naturę & crocei coloris aut ruffi ueluti rubigo ſalis odore quoq; īgrato ceu gari diſſentiēs a ſale nō modo a ſpuma. Aegyptus īuenit uideturq; nilo efferri & fontibus cū quibuſdam innatant. Optimum ex eo quod olei quandam pinguedinē reddit. Eſt etiā ī ſale pī-guitudo quod miremur. Adulteratᷣ autem tīguiturq; rubrica: aut plerunq; teſta trita qui fucus aqua depręhēditur dilluēte factitium colorem cū uerus ille nō niſi oleo re-ſoluatur & unguētarii propter colorē eo maxime utātᷣ. Canitia in uaſis ſumma eſt. Media uero pars humidior ut diximus floris natura aſpera excalefactoria ſtomacho inutilis ſudorem ci& aluū ſoluit ī uino & aqua acopicis & zineticis utilis detrahit et ex palpebris pilos efficaciſſime feces cōcutiūtur ut color croci redeat. Praeterea haec etiamnum appellatur ī ſalinis ſalſugo ab aliis ſalſilago tota liqda marina aq̃ ſalſiore ui diſtans.

VIdi aliud etiamnū liquoris exquiſiti genus: quod garō uocauere ītestinis piſciū cęteriſq; abiicięda eſſent ſale maceratis ut ſit illa putreſcētium ſanies. Hoc olim efficiebatur ex piſce quē gręci garon uocabant capite eius uſto ſuffitu extrahi ſecūdas mōſtrantes nūc e ſcombro piſce laudatiſſimum in finibus carthaginis ſpatharię cę-teris ſotioꝝ id appellatᷣ ſingulis milibus nummum permutantibus cōgios fere biōs nec liquor ullus pene pręter ūguenta maiore ī pręcio eē cepit nobilitatus etiā gētibus ſcombros ex mauritania beticęq; & carteia ex oceano intrantibus capiūt. Ad nihil ali-ud utile ē laudātur & clazomene garo pompeiiq; & leptis ſicut muria antipolis aut turia. Iam uero & dalmata eius uitium eſt & alex imperfecta nec colata fex. Cępit ta-men & priuatim ex inutili piſciculo minimoq; apiuam noſtri aphyen gręci uocant quoniam is piſciculus e pluuia naſcitur. Foronilienſes piſces ex quo faciūt lupum appellant tranſit deinde in luxuriam creueruntq; genera ad infinitum ſicuti garum ī colorem mulſi ueteris adeoque dilutam ſuauitatem ut bibi poſſit: aliud uero ad ca-ſtimoniarum ſuperſtitionem etiam ſacris in deis dicatū: quod fit e piſcibus ſquama carentibus. Sic alex peruenit ad oſtreas echinus urticas maris mulloꝝ iocinera innu-meriſq; generibus ad ſaporē gulę cępit ſal tabeſcere. Hęc obiter īdicata ſintd eſyderiis

uitę & ipsa tamen non nulli usus in medendo. Namq; & alece scabies pecoris sanat̃
infusa per cuten incisam & contra Canis morsus draconis ue marini prodest. In lin-
teolis autem cõceptis imponit̃ & garo ambusta recẽtia sanant̃ si quis infundat ac nõ
nomin& gaꝝ. Contra canum quoq; morsus prodest maxiẽq; crocodylli & ulceribus
quę serpũt aut sordibus quoq; oris & aurium ulceribus aut doloribus mirifice ꝓdest
Muria quoq; siue illa salsugo spissat mordet extenuat siccat dissintericis etiam utilis
est etiam si noma ĩtestina corripit. Ischyaticis coeliacis ueteribus ĩfundit̃ fotu quoq;
apud mediterraneos aquae marinae uicem praestat.

SAlis natura est per se igne & inimica ignibus fugiens eos õnia erodens. Corpa
uero astrĩgẽs siccans alligans. Defuncta autem a putrescẽdo ita uendicãs ut durẽt ea
per sęcula. In medẽdo uero mordẽs adurens repugnans extenuans dissoluẽs. Stoma-
cho tantum ĩutilis pręterq̃ ad excitãdam auiditatem aduersus serpẽtium morsus cũ
origão melle Isopo cõtra cerasten cũ origão & cera aut pice aut melle. Auxiliatur cõtra
scolopẽdras ex aceto potus. Aduersus scorpionum ictus cum ęqua pte lini seminis ex
aceto uel oleo illitus. Aduersus scrabones uero uel uespas similiter ex aceto ad etero-
chranas capitisque ulcera & pustulas papulasue & incipientes uerrucas cum seuo
uitulino. Itẽ oculorum remediis ad excrescentes ibi carnes totiusq; corporis pterigia
Sed in oculis peculiariter. Ob id colliriis emplastrisq; additur. Ad hęc maxime ꝓbat̃
Cateus aut Caunites. Ex ictu uero suffusis cruore oculis sugallitisue cum myrrhae
pari pondere ac melle aut isopo ex aqua calida: aut q; foueantur salsugine. Ad haec
hispaniensis eligit̃ contraq; suffusiones oculoꝝ cum lacte in coticulis teritur priuatĩ
sugillatioĩbus ĩ linteolo inuoluit̃ crebroq; ex aqua feruẽti impositus. Vlceribus oris
manantibus in linteolo gingiuaꝝ tumori ĩfricatus & cõtra scabritiẽ linguae fractus
cõminutusq; aiũt dentes nõ erodi neq; putrescere si qs quottidie mane ieiunus salẽ
contineat sub lingua donec liquescat. Lepras idem & furũculos & lychenas psoras
emendat cum passa uua exempto eius ligno & seuo bubulo & origano ac fermento
uel pane maxime Thebarcus. Ad hęc & pruritus eligitur tõsilis & uuis cum melle
prodest quicunq; ad anginas hoc amplius cum oleo & aceto. Eodem tempore extra
fauces illitus cum pice liquida emollit & aluum in uino mixtus innoxię & tinearũ
genera pellit in uino potus. Aestus balnearum cõualescentes ut tollerari possit ligųę
subditus pręstat. Neruoꝝ dolorẽ maxiẽ circa hũeros et renes ĩ saccis aq̃ feruẽti crebro
madefactus leuat colũ tormĩaq; coxaꝝ dolores potus & ĩ iisdẽ saccis ĩpositus cãdẽs
Podagras cum farina ex melle & oleo tritus ibi maxime usurpanda obseruatione q̃
totis corpibus nihil eẽ utilius sale & sole dixit. Itẽ cornea uidemus corpora piscatoꝝ
Sed hoc pręcipuum dicat̃ in podagris tollit & clauos pedum. Item perniones am-
bustis ex oleo imponit̃ aut commanducatur postulasq; reprimit. Ignibus uero sacris
ulceribusq; quę serpunt ex aceto aut isopo carcinomatis cum uua taminia phagadeis
ulceꝝ uel tritus cum farina ordei superimposita linteolo madente uino morbo re-
gio laborantes donec sudent ad ignem. Contra pruritus quos sentiũt ex oleo et aceto
ĩfricatus iuuat & fatigatos ex oleo multi & hydropicos sale curauere feruoresq; fe-
brium cum oleo perunxere & tussim ueterẽ lictu eius discussere clysteribus infudere
ischiaticis ulceribus excrescentibus & putrescentibus imposuere crocodillorũ mor-
sibus ex aceto in linteolis ita ut bactuarentur ãte ictum ulcera. Bibitur & contra opi-
um ex aceto mulso luxatis imponitur cum farina & melle. Item ex tuberatronibus
dentiũ dolori cũ aceto fotus & illitus cũ resina ꝓdest. Ad omnia spuma salis iucũdior
utiliorq; sed quicunque sal acopis addit̃ ad excalefactiones. Item Zinegmaticis ad
extendendam cutem leuandamq;. Pecoꝝ quoque scabiem et boũ illitus tollit datus
ligẽdus et oculis iumẽtoꝝ ĩspuitur. Et hęc de sale dicta sint.

NOn est differenda & uitri natura non multum a sale distans & eo diligentius
dicendam quia palam est & medicos qui de eo scripserūt ignorasse naturā nec quēq̃
Theophrasto diligentius tradidisse exiguum fit apud medos canescētibus siccitate
cōuallibus quod uocant almiraga. Minus etiam in thracia iuxta phillippos sordidū
terra: quod appellant agrium nam quercu cremata nunq̃ multū factitatum est etiam
pridem in totum emissum. Aquę uero uitrose pluribus reperiūtur sed sine uiribus
densandi optimum copiosumqꝫ in clitis macedonię quod uocant calestricum cādidū
puꝝqꝫ proximum sali lacus est uitrosus exiliēte e medio dulci fonticulo ibi fit uitrū
circa canis ortum nouenis diebus totidemqꝫ cessat ac rursum innatat & deīde cessat
quo appar& soli naturam esse quę gignat quoniam compertū est nec soles proficere
quicq̃ cum cess& nec imbres. Mirum ē illud scatebra fonticuli semper emicāte lacū
nec augere nec effluere. His autem diebus quibus gignit᷑ si fuere imbres salsius uitꝝ
faciunt. Aquilones deterius quia ualidius commouēt limum & hoc quidem nascit᷑
in ęgypto autem conficitur multo abundantius sed deterius. Nam fuscum lapidosū
que est. Fit pene eodem modo quo sal nisi quod salinis mare īfundit᷑ nihilum autē
uitrariis accedente nilo siccātur excedente mad& succo uitri .xl. diebus cōtinuis non
ut in macedonia statis. Si autē imbres affuerit minus a flumīe addūt statimqꝫ ut dē-
sari est cęptum rapitur ne resoluatur in uitrariis. Sic quoqꝫ olei natura īteruenit ad
scabiem animalium utilis. Ipsum autē cōditū in aceruis durant. Miꝝ in lacu asanio
& qbusdam circa calcida fontibus summas aquas dulces eē potari īteriores uitrosas
In uitro optimum quod tenuissimum & ideo spuma melior. Ad aliqua tamē sordi-
dū tanq̃ ad inficiendas purpuras tīcturasqꝫ ōnes. Magnus uitro usus qui dicet᷑ suo
loco uitrarię egregia ęgypti. Nam circa naucratim & memphim tātū solebant eē circa
memphim deteriores. Nam & lapidescit ibi in aceruis multiqꝫ sunt cuniculi ea de
causa saxei. Faciūt ex his uasa nec non & frequenti liquatū cum sulphure coquētes
in carbonibus ad ea quę inueterari uolūt illo uitro utūt᷑. Sūt ibi uitrarię ī qbus ruffū
exit a colore terrę spuma uitri quę maxime laudat᷑. Antiqui negabāt fieri nisi cū ros
cecidiss& pręgnantibus uitrariis sed nondum pariētibus. Itaqꝫ non fieri incitatis & si
cadēt. Alii aceruorum fermento gigni existimauere.

PRoxima ętas medicoꝝ aphronitium tradit in Asia colligi in spelūcis moribus
distillans. Specus eos colligas uocant deinde siccant sole. Optimum putant᷑ lydiū
probatio ut sit minime ponderosum & maxime friabile colore pene purpureo hoc ī
pastillis affert᷑ ęgyptiū ī uasis picatis ne liquescat. Vasa quoqꝫ ea sole īarescētia ꝑficiūt᷑

NItri ꝑbatio ut sit tenuissimū & q̃ maxiē spōgiosū fistulosūqꝫ. Adulterat᷑ ī ęgyp-
to calce deprębēditur gustu synceꝝ enim resoluitur adulteratū pungit calce aspersum
reddit odorem uehementer uritur ī testa opertum ne exult& alias igni nō exilit uitꝝ
nihilqꝫ gignit aut alit cum in salinis herbę gignāt᷑ & in mari tot animalia tātū algae
sed maiorē esse acrimoniam uitri appar& nō hoc tātum argumento sed in illo quod
nitrarię calciamenta protinus cōsumūt alias salubres oculorumqꝫ claritati utiles ui-
trariis nō lippiunt ulcera illata eo celerrime sanant᷑ ibi facta tarde ci& & sudorē cum
oleo perunctis corpusqꝫ emollit in pane salis uice utuntur. Calistreo ad raphanos
ęgyptio teneriores eos facit: sed obsonia alba & deteriora oleta uiridiora in medicina
autem calefacit extenuat mord& spissat siccat exulcerat utile his quę euocanda sit aut
discutienda & leuius mordenda atqꝫ extenuanda sicut in papulis pustulisqꝫ. Quidam
in hoc usu accensum uino austero restringunt atqꝫ ita trito in balneis utūt᷑ sine oleo
sudores nimios inhib& cum iride aridi iniecto oleo uiridi extenuat & cicatrices ocu-
lorum & scabritias genarum cum fico illitum aut decoctum ī passo ad dimidias ꝑtes

Item cōtra argenias oculorum ungues decoctum cum passo in mali punici calice. Adiuuat uitrum claritatem uisus cum melle iūctum: prodest dentium dolori ex uio si cum pipere colluant̃. Item cum porro decoctum nigrescētes dētes crematum dē-tifricio ad colorē reducit capitis animalia & lendes necat cum samia terra illinitū ex oleo auribus purulentibus uino liquatum infunditur. Sordes eiusdē partis erodit ex aceto. Sonitus & tinnitus discutit siccum additum. Vitiligines albascum creta cymolia ex ęquo pondere ex aceto in sole illitum emendat furunculos admixtum resinę extrabit aut cum uua alba passa nucleis eius simul tritis testium inflamationi occurrit. Itē eruptionibus pituite ī toto corpore cum axungia contraq; canis morsus addita & resina initiis cum aceto illinitur. Sic & serpentiun morsibus phagadenis et ulceribus quę serpunt aut putrescunt cum calce ex aceto. Hydropicis cum fico tusū datur illiniturq; discutit & tormina si decoctum bibatur pondere dracme cum ruta uel aneto uel cumino. Reficit lassitudines cum oleo & aceto perunctorum & contra algores horroresq; ꝓdest manibus pedibusq; cōfricatus cum oleo. Cōprimit & pruritus suffusum felle maxime cum aceto insudatum. Succurrit & uenenis fungorum ex posca potum aut si buprestis ex pasta sint ex aqua uomitionesq; euocat his qui sanguinem tauri biberint cum lasere datur. In facie quoque exulcerationes sanat cū melle & lacte bubulo. Ambustis tostum donec nigrescat tritumq; illiniūt. Infūdit̃ urceis & renum dolori aut rigori corpoꝝ neruoꝝq; doloribus paralysi in lingua cum pane imponitur suspiriosis ī ptisana sumitur tussim ueterem sanat flore mixto galbano resinę therebyntinae pari pondere omnium. Ita ut fabe magnitudo deuoretur coquitur dilutum. Postea cum pice liquida sorbendum in anguina datur flos eius cū oleo cyprio & articuloꝝ doloribus in sole iucundus ē. Regium quoq; morbum extenuat. In potione uini inflationes discutit. Sāguinis profluuium sistit e naribus ex feruēti aqua uapore naribus rapto. Pruriginem alumine permixto tollit. Alarū uirus ex aq̄ quottidiano fotu ulcera ex pituita nata cera permixtū quo genere neruis quoq; prodest. Coeliacis infunditur perungi ante accessiones frigidas uitro & oleo multi pręcepere. Sic & aduersus lepras lentiginesq; podagras in balneis uti folia uitri ꝓlūt atrophis epistotonicis tetanicis. Sal & uitꝝ sulphuri cōcoctū ī lapidē uertit̃.

SPongiarum genera diximus in naturis aquatilium marinoꝝ. Quidam ita distiguūt alias ex his mares tenui fistula spissioresq; persorbentes & quę figūt̃ in deliciis aliquādo & purpura alias fęminas maioribus fistulis ac perpetuis. Maribus duriores quas appellant tragos tenuissimis fistulis ac perpetuis ęque densissimis candidę cura fiunt & mollissimis recentes per ęstatem tincte salis spuma. Ad lunam & pruinas sternūt̃ īuersae: hoc est qua parte adhęsere ut cādorem bibāt. Animal esse docuimus cruore inhęrēte. Aliqui narrant & auditu regi eas contrahiq; ad sonum exprimentes abundantiam humoris nec auelli petris posse. Ideo abscindi ac saniem emittere. Qui & eas quę ab aquilone sunt genitae pręferūt cęteris nec usquā diutius durare spiritū medici affirmāt sic & ꝓdeē corporibus qa suū nostro misceāt & ideo magis recētes magisq; huidas: sed minus in calida aq̄ minus unctas: aut unctis corporibus īpositas & spissas minus adhęrescere. Mollissimum genus earum peniculis oculoꝝ tumores leuant. Sed ante ex mulso impositi. Item abstergendę lippitudini utilissimę ad quae tenuissiōs mollissimosq; eē oport&. Imponunt̃ & spōgię ipsę epiphoris ex posca & aceto calido ad capitis dolores de cętero recentes discutiunt mitigāt molliunt. Veteres cōglutinant uulnera. Vulsus eaꝝ ad abstergenda fouenda aperienda a fotu dum aliud imponatur ulcera quoq; humilia & senilia impositę siccant. Fracturę & uulnera spōgiis utilissimę fouent̃. Sanguis rapitur in secando ut curatio perspici possit & ipsae uulneꝝ inflamationibus īponunt̃. Nūc siccę nūc ex aceto īsparsę nūc uino nūc ex aq̄ frigida. Ex aqua uero celesti impositę secta recētia nō patiunt̃ ītumescere. Imponūt̃

& ĩtegris partibus sed fluctione oculta laborãtibus quę discutiẽda sit & his quae apo-
stemata uocant peruncts. Itẽ articulariis uel aceto salso madide uel ex posca si fuerit
impetus ex aqua eadem callo e salsa. Aut contra scorpionum ictus ex aceto ĩ uulneꝝ
curatione & succidę lanę uicem implent: nũc ex uino & oleo ex eadem differentia
quod lanę emolliunt spongię cohercent rapiuntq; uitia ulceꝝ. Circumligant̃ & hy-
dropicis uel ex aqua tepida poscaue utcũq; blandiri opus est opiriue aut siccare cutẽ
ĩponunt̃ & his morbis quos uaporari oporteat feruẽti aq̃ ꝑfusa exprę̃ssaq; ĩter duas
tabulas sic & stomacho impositę. Prosunt & in febri cõtra nimios ardores. Sed sple-
neticis ex posca ignibus sacris ex aceto efficaciores quam aliud imponi oport& sic ut
sanas quoq; partes spatiose operiant. Sanguinis ꝓfluuium sistũt ex aceto aut frigida
liuorem ab ictu recẽtem ex aq̃ calida salsa sępius mutata tolluntq; testium dolorem
tumoremq; ex posca. Ad canum morsus utiliter cõcisę imponũt̃ ex aceto aut frigida
aut melle subinde & humectandę aphrycanę cinis cum porri sectiui succo sanguinẽ
reiiciẽtibus haustu salis & frigida ꝓdest. Idem cinis uel cũ oleo uel aceto frõti illitus
tertianas tollit priuatim aphrycanę ex posca tumorem discutiũt. Omĩum autẽ cinis
cum pice cremataꝝ sanguinem sistũt uulnerũ. Aliqui raras tantum ad hoc cum pice
urunt & oculoꝝ causa comburunt̃ in cruda olla figulini operis plurimũ proficiente
eo cinere cõtra scabritias genaꝝ excrescẽtesq; carnes & quicquid opus sit ibi distĩguere
spissare explere utilius ĩ eo usu lauare Cinerem pręstant & striligium uicem linteoꝝ
que affectis corporibus & cõtra solem apte ꝓtegũt capita. Medici ĩscitia ad duo noĩa
eas redegere aphrycanas: quaꝝ firmius sit robur. Rhodiacasq; ad fouendũ molliores
Nũc autem mollissime circa muros antiphели urbis reperiunt̃. Trogus auctor ẽ circa
lyciam penicillos mollissimos nasci in alto unde alate sint spõgię. Polybius super ę-
gros suspensos qetiores facere noctes. Nunc pręuertemur ad marina aĩalia & aq̃tilia.

31

V ENTVM EST AD SVMMAM NATVRE EX
emploꝝq; per rerum ordinem et ipsum sua spõte occurrit
immensum potẽtię occultę documentum ut ꝓrsus neq;
aliud ultra queri debeat: nec par aut simile possit inueiri
ipsa se uincente natura & qdem numerosis modis. Quid
enim uiolentius mari uẽtisue turbinibus ac ꝓcellis quo
maiori hominum ingenio nulla sui parte adiuta q̃ uelis
remisq;. Addatur his & reciproci aestus ĩenarrabilis uis.
Versumq; totum mare in flumen.

TAmen omnia hęc pariterq; eodẽ ĩpellentia unus ac
ꝑuus admodum pisciculus echinus appellatus ĩ se ten& uẽtos lic& seuiãt procellę ĩ-
perat furori tãtasq; uires cõpescit & cogit stare nauigia quod nõ uĩcula ulla nõ ãchorę
põdere irreuocabili iactare infrenat impetus & domat mũdi rabiẽ nullo suo labore
nõ renitẽdo aut alio modo q̃ adhęrẽdo hęc tantillo est satis contra tot ĩpetus ut uetet
ire nauigia. Sed armatę classes imponũt sibi turrium propugnacula ut in mari quoq;
pugnet̃ uelut e muris. Heu uanitas hũana cũ rostra illa aere ferroq; ad ictus armata
semipedalis ĩbibere possit ac tenere deuicta pisciculus fert̃ Actiaco mare tenuisse
prętoriam nauim Antonii properãtis circuire & exhortari suos donec trãsir& in aliã
Ideoq; cęsariana classis ĩpetu maiore ꝓtiũs uenit. Tenuit & nostra meõria. C. prĩcipis
astura antium renauigãtis ut res est etiam auspicalis. Siquidem nouissime in urbẽ tũ
reuersus ille Imperator suis tęlis cõfossus ẽ: nec lõga fuit illitus morę admiratio stati
causa intellecta cũ e tota classe quinqueremis sola nõ profecerit & exiliẽtibus ꝓtinus

qui id quererent circa nauim inuenere adherētem gubernaculo ostenderuntq; Caio indignanti hoc fuisse quod se reuocaret quadringētorumq; remigum obsequio cōtra se intercedere quo stabat peculiariter miratum quomodo adherens tenuisset nec idē pelleret in nauigium receptus qui tunc postea quam uidere eū limaci magne similē esse dicunt. Nos plurimum opiniones posuimus in natura aquatilium cum de eo diceremus: nec dubitamus idem ualere omīa genera cū celebri & cōsecrato etiā exēplo apud gnidiam uenerem. Conchas quoq; eiusdem potētie credi necesse sit E nostris quidē latinis remoram appellauere eam mirumq; que e grecis. Alii lubricos partus atq; procidētes cōtineri ad maturitatē adalligato eo ut diximus prodiderūt. Alii salē asseruatum adalligatumq; grauidis partum soluere. Ob id alio nomine odmolutem appellauere. Quocūq; modo ita se habeant quis ab hoc tenendi nauigia exemplo de illa potentia nature atq; effectu in remediis spōte nascentium rerum dubitet: quod nunc & sine exemplo per se satis esset.

EX eodem mari turpedo etiam pcul e longinquo uel si hausta uirgaue attigatur quāuis preualidos lacertos torpescere quālibet ad cursū ueloces alligari pedes pditur quod si necesse fateri habemus hoc exemplo eē uim aliquam: que odore tātū & qdā aura sui corporis afficiat mēbra quid non de remediorū omniū momētis sperādū ē

NOn sunt minus mira que e lepore marino traduntur Venenum est aliis ī potu aut in cibo datus aliis etiam uis. Siquidem grauide si omnino aspexerint feminam ex eo genere duntaxat statim nauseante redūdatione stomachi uitium fatētur ac deide abortum faciūt. Remedio est mas ob id īduratus sale ut in brachialibus habeāt. Eadem res in mari & tactu quidem nocet. Vescitur eo unū tātū aīaliū ut nō intereat mullus piscis & tenerescit tantum & ingratior uiliorq; fit homines qbus in pastu ē piscē olent. Hoc primo argumrto ueneficium īd deprehenditur. Cetero moriuntur totidē diebus quod uixerit lepus incertiq; tēporis ueneficum id esse auctor est licinius macer. In india affirmant non capi uiuentem inuicemq; ibi hominem illi pro ueneno eē ac uelut digito omnino in mari tactam mori esse tamen multo ampliorem sicut reliqua animalia. Iuba in his uoluminibus que scripsit ad. C. Cesarem augusti filium de arabia tradit uitulos ternas eminas capere & hos sexcentorum pedum longitudīs & trecentorum. lx. latitudinis in flumen arabiae itrasse pinguiq; eius mercatores negotiato & omnium piscium adipe. Camelos perungi in eo situ ut asilos ab his fugent odore.

MIhi uidentur mira & que ouidius prodidit pisciū īgenia in eo uolumine quod halieuticum cōscribitur. Scarum inclusum nassis nō frōte erumpere nec īfestis uiminibus caput inserere. Sed auersum caudae ictibus crebris lassare fores atque retrorsum ita erumpere quem luctatum eius si forte alius Scarus extrinsecus uideat apprehensa mordicus cauda adiuuare nisus erumpētis. Lupum piscem rete circundatum arenas arare cauda atq; ita conditum transire rete. Murenam maculas appetere ipās cōsciētia teretis aclubrici tergi tū multiplici flexu laxare donec euadat. Polypū hamos appetere brachiisq; cōplecti nō morsu nec prius dimittere q̄ escā circūroserit aut harūdine leuatum extra aquam. Scit & mugil inesse in esca hamū insidiasq; non ignorat auiditas tamen tanta est ut cauda uerberando excutiat cibos minus in prouidendo lupus solertie habet: sed magnum robur in penitendo. Nam ut heserit ī hāo tumultuoso discursu laxat uulera donec excidāt īsidie. Murene āplius q̄ deuorāt hamum admouent dentibus lina atq; ita erodunt. Phitias id tradit. Idem infixa hāo inuertere se quoniam sit in dorso cultellata ei spina eaq; lina presecare Licinius macer murenas tantum feminini sexus esse tradit & concipere serpentibus ut diximus ob id sibilo a piscatoribus tanq̄ serpētibus euocari & capi pinguescere iactatu fustae

non interimi easdem ferula protinus animam habere in cauda certum est eaque ita celerrime exaniari a capitis ictu difficulter. Nouacula pisce quę adacta sunt ferꝝ olēt durissimum esse piscium constat qui orchis uocet̃ rotundus & sine squamis totusq; capite cōstat. Miluago quotiens cernatur extra aquam uolitans tempestates mutari Trebius niger auctor est. Xiphiam id est gladium rostro mucronato esse ab hoc na/ues perfossas mergi in oceano ad locum mauritanię qui cocta uocetur non procul a lixo flumine. Id lolligines euolare ex aqua tradit tāta multitudine ut nauigia demer/gant.

EManu uescuntur pisces in plurimis quidem Cęsaris uillis: seq; ueteres prodi/dere in stagnis non in piscinis admirari in belore Sicilię castello non procul. Siracusis. Item in labra indi iouis forte anguillas & hę ĩ aures additas gerunt. Simi/liter ĩ Chio iuxta senū delubꝝ. Iñ messopotamię quoq; fonte chabura de quo dixiūs pisce. Nam in lycia miris in fonte apollinis quē curium appellant̃ ter fistula uocati ueniūt ad augurium. Diripere eos carnes abiectas lętum est cōsultātibus caudis abi/gere diꝝ hierapoli syrię ĩ lacu ueneris edituorum uocibus parēt uocati exornatĩ auro ueniunt adulantes scalpuntur ora hiantia maĩbus inserendis praestant. In stabiano campanię ad herculis petram Melauuri in mari panem abiectum rapiunt. Ibidē ad nullum cibum in quo hamus sit accedūt. Nec illa in nouissimis mira amaros esse pisces. Ad pelem ĩsulam & ad helazomenas cōtra scopulum sicilię ac leptim aphrycae & Euboeam & Durachiū rursus ita salsos ut possint salsamēta existĩari circa Zepha/laniam paron & ampelon & delipetras in portu eiusdē insule dulces: quam differētiā pabulo cōstare non est dubium. Apion piscium maximum esse tradit porcum quē lacedemonii scagoriscū uocāt grummire cum capiatur esse uero illa natura accidētia quod magis miremur esse locis quibusdam apposito occurrit exemplo: siquidem salsamenta omnium generum ĩ Italia beneuēti recentia cōstāt.

PIsces marinos in usu fuisse protinus condita Roma auctor est Cassius emina cuius uerba de ea re subiiciam. Numa constituit ut pisces qui squamosi non essēt ne pollucerent patrĩonia ad cōuentus & cōuiuia publica & priuata cęnaeq; ad puluinaria facilius comparent̃ ni qui ad pollluctū emerēt prętio minus pcerēt eaq; pręmercarēt̃

QVantum apud nos indicis margaritis pretium est: de quibus suo loco satis di/ximus tantum apud indos coralliis. Namq; ista persuasione gētium cōstāt. Gignit̃ qdem & in rubro mari sed nigrius. Item in persico. Vocat̃ lace laudatissimum in gallico sinu circa orchades insulas & ĩ siculo circa ęlia ac drepanum. Nascit̃ & apud grauiscas & ante neapolim campanię maximeq; rubens: sed molle & ideo uilissimū eritbris forma est ei fruticis color uiridis. Baccę eius candidae sub aqua ac molles ex/emptę cōfestim durantur & rubescunt: qua corona satiua spetie atq; magnitudĩe aiūt tractu protinus lapidescere si uiuat. Itaq; occupari euelliq; retibus aut acri ferramēto pręcidi hac de causa chiralium uocitatum interprętatur. Probatissimum q̃ maxime rub& & q̃ ramosissimum nec scabrosum aut lapideum uel rursus inane aut cōcauū Auctoritas baccarū eius nō minus indoꝝ uiris quoq; prętiosa est q̃ fęminis nostris uniones indici: Aruspices coꝝ uatesq; in primis religiosum id gestamē a molliēdis periculis arbitrāt̃. Itaque decore ac religione gaudēt priusq̃ hoc notescer& galli gla/dios scuta galeas adornabāt. Eo nunc tanta penuria est uendibili merce ut perquam raro cernatur in suo orbe. Surculi infanti adalligati tutelam habere credunt̃ Contraq; torminum ac uessicę & calculorum mala in puluerem igne redacti potiq; cum aqua auxiliātur. Simili modo ex uino poti aut si febris sit ex aqua somnū afferūt ignibus diu repugnant: sed eodem medicamine sępius poto tradunt lienem quoq; absumi sanguinem reiicientibus excreantibusue medētur. Cinis eorum medetur ori miscet̃

oculorum medicamẽtis: ſpiſſat enı́ ac refrigerat ulcerũ caua expl&. Cicatrices exteũat quod ad repugnantiam rerum attin&: quam gręci antipathian uocant.

NIbil eſt uenenatius uſq̃ quam in mari paſtinaca utpote cum radio eius arbores necari dixerimus. Hanc tamen perſequit̃ galeos. Idem & alios quidẽ piſces ſed paſtinacas pręcipue ſicut in terra ſerpentes muſtela. Tanta eſt auiditas ipius ueneni. Percuſſis uero ab ea medentur & hi quidem: ſed & mulus ac laſſer ſpectabilis naturę potẽtia. In his quoq; qbus & in terris uictus ẽ.

HIc & fibris quos caſtores uocãt. Teſtes eoꝝ amputari ab ipſis cũ capiunt̃ negat Sextius diligẽtiſſimus medicinę qnimo paruos eſſe ſubſtructoſq; & adhęrẽtes ſpinę nec adimi ſine uita animalis poſſe. Adulterari autem renibus eiuſdem qui ſit grãdes cum ueri teſtes parui admodum reperiantur. Pręterea nec ueſſicas quidem eẽ cũ ſint geminę quod nullum animalium in his foliculis ı̃ueniri liquorem & aſſeruari ſale. Itaq; inter probationes falſi eẽ foliculos geminos ex uno nexu dependentes quod ipſum corrumpi fraude coniiciẽtium gummi cum ſanguine aut ammoniaci quoniã ammoniaci coloris eſſe debeat circundati liquore ueluti mellis cerosi odore grauis guſtu amaro & acris friabiles efficaciſſimi e ponto galathię mox aphricę. Sternutamenta olfatu mouẽt. Somnum cõciliant cum roſaceo & peucidano peruncto capite & per ſe poti in aq̃ ob id freneticis utiles. Idẽ letargicos odoris ſuffitu excitãt uuluarum exanimationes uel ſubditu & mẽſes ſecũdas ciẽt duabus dragmis ex aq̃ cũ pullegio ex aqua potis. Medentur & uertigini opiſtotomis tremulis ſpaſmaticis neruoꝝ uitiis Iſchiaticis ſtomaticis paralyticis perunctis omı̃bus uel triti ad craſſitudinem mellis cum ſemine uiticis ex aceto aut roſaceo. Sic & cõtra comitiales ſũpti Poti uero cõtra inflationes tormina uenena differẽtia tãtum cõtra genera eſt mixturę quippe aduerſus ſcorpiones ex uı̃o bibũt̃. Aduerſus phalangia & araneas ex mulſo ita ut uomitiones reddãtur aut retineant̃ cum ruta aduerſus calchidas cum myrtice Aduerſus ceraſten & pręſteras cum panacea aut ruta. Aduerſus cęteros ſerpẽtes cum uino dari binas dragmas ſatis eſt eoꝝ quę aduciãtur ſingulas Auxiliatur priuati cõtra uiſcum ex aceto aduerſus aconitum ex lacte aut aqua aduerſus elleborum album ex aqua mulſa utroque medentur & dentibus infuſi cum oleo tritis ı̃ aurem a cuius p̃te doleãt aurium doloribus melius ſi cum meconio. Claritatem uiſus faciũt cũ melle attico inunctis cohibẽt ſingultus ex aceto. Vrina quoq; fibri reſiſtit uenenis & ob id ı̃ ãtidota addit̃. Aſſeruat̃ autẽ optı̃e ı̃ ſua ueſſica ut aliq exiſtimãt.

GEminus ſimiliter uictus in aquis terraq; teſtitudinum. Effectuſq; par in honore habendo uel propter excellens in uſu prętiũ figurę q; proprietatẽ. Sunt ergo teſtudinum genera Terreſtres marinę lutarię & quę in dulci aq̃ uiuunt has quidã e gręcis emidas appellãt Terreſtrium carnes. Suffitioı̃bus proprie magiciſq; artibus refutãdis & cõtra uenena ſalutares ꝑdunt̃ plurimę in aphryca. Hę ibi ãputato capite pedibuſq; pro antidoto dari dicũt̃ & iure in cibo ſumpto & ſtrumas diſcutere lienes tollere. Itẽ comitiales morbos ſanguis claritatem uiſus facit. Suffuſioneſq; oculorum & contra ſerpẽtiũ omı̃um & araneoꝝ & ſimiliũ ac ranarum uenena auxiliatur ſanguı̃e ſeruato ı̃ farina pillulis factis & cum opus ſit in uı̃o datis felle teſtudinum cum attico melle glaucomata ı̃ungi ꝑdeſt ſcorpionum plagae inſtillari tegumenti Cinis uino & oleo ſubactus pedum rimas ulceraq; ſanat. Squamę a ſumma parte deraſe & in potu datę uenerẽ cohibent. Eo magis hoc mirum quoniã totius tegumenti farina accendere traditur libidinem. Vrinã eaꝝ aliter q̃ ı̃ ueſſica diſſectarũ inueniri poſſe non arbitror & interea eſſe hoc quoq; quę portento ſe magis demonſtrat aduerſus aſpidis ictus ſingulare efficatior tamẽ ut aiũt cimicibus admixtis oua durata illiniũtur ſtrumis &

ulceribus frigore aut ambustione factis. Sorbẽtur in stomachi doloribus.

MArinarum carnes admixtae ranarum carnibus cõtra salamandras pręclare auxiliãtur Neque est testudine aliud salamandrae aduersius sanguine. Allopetiarum inanitas & prurigo omniaq; capitis ulcera curãtur. Inarescere eum oport& lenteq; ablui. Instillatur & dolori auriũ cum lacte mulierum. Aduersus morbos comitiales manditur cũ pollĩe frumenti. Miscetur autẽ sanguinis eminis tribus aceti emina uino addito bis & cum ordeacea farina aceto quoq; admixto ut sit quod deuoretur fabę magnitudine & haec singula & matutina & uespera dantur. Dein post aliquot dies uespera comitialibus ĩstillatur ore deductis his qui modice corripiãtur. Spasmo cum castoreo clystere ĩfũditur quod si dentes ter anno colluantur testudinum sanguĩe immunes a dolore fiũt & anhelitus discutit quasq; orthopnoeas uocant ad has ĩ polẽta datur. Fel testudinũ claritatem oculorum facit Cicatrices extenuat. Tonsillas sedat & angina & omnia oris uitia priuatim nomas. Item ardentium testium naribus illitum comitiales erigit attollitq;. Idem cũ uernatione anguiũ aceto admixto unice prurulentis auribus ꝓdest Quidam bubulum fel admiscent decoctarumq; carniũ testudinis succo addita aeque uernatione anguium: sed uino testudinem excoquunt. Oculorum quoq; uitia omĩa Fel inuentum cum melle emendat suffusiones etiam marinae. Fel cum fluuiatilis sanguine & lacte mulierum capillus inficitur. Fel & cõtra salamandras uel succum decoctę bibisse satis.

TEstudinum est tertium genus in ceno & paludibus uiuẽtium latitudo bis in dorso pectoris similis nec cõnexo curuata calice nigrata uisu. Ex hac quoq; tamen aliqua cõtingunt auxilia. Tres nãq; in succẽsa sarmenta cõiectę & diuidẽtibus se tegumentis rapiũtur tam euulsę carnes earum coquũtur in aquę congio sale modice adiecto Ita decoctarũ ad tertias partes succus paralysin & articularios morbos sentiẽtibus bibitur. Detrahit fel idẽ pituitas sanguinẽq; uitiatum. Sistitur ab eo remedio aluus aquę frigidę potu.

EX quarto genere testudinum quę sunt in amnibus diuulsarum pinguia cum aizo herba tusa admixto unguẽto & semine lilii ãte accessiones perũgãtur ęgri pręter caput. Mox conuoluti calidam aq̃ bibant quartanis liberari dicũtur hanc testudinẽ. xv luna capi oportere ut plus pĩguiũ reperiatur. Verum ęgrũ. xvi. luna perũgi. Ex eodẽ genere testudinum sanguis ĩstillatus crebro capitis dolores sedat. Item strumas sũt qui testudinum sanguinẽ cultro aereo supinarum capitibus pręcisis excipi nouo fictili iubeantur ignẽ sacrũ cuiuscũq; generis sanguine illitum. Itẽ capitis ulcera manantia et uerrucas. Itẽ ꝓmittunt testudinũ omĩum fimo panos discuti & lic& ĩcredibile dictu sit aliq tradũt tarde ire nauigia testudinis pedem dextrũ uehẽtia.

HInc deinde in morbos digeremus aq̃tilia non quia ignoramus gratiorẽ uniuersitatem animaliũ maiorisq; miraculi: sed utilius est uitę cõtributa habere remedia Cũ aliud ꝓsit. Aliud alibi facilius ĩueniatur. Venenatum mel diximus ubi nasceretur Auxilio est piscis aurata in cibo uel si ex melle sincero fastidium cruditasue quae sit grauissima accidat. Testudinem circũcisis pedibus capite cauda decocta antidotum esse auctor est pelops scincum qui appelles qui esset scincus diximus. Saepius uero quantum beneficium in mẽstruis mulierum. Cõtra ea oĩa auxiliatur ut diximus Mullus item cõtra pastinacam & scorpiones terrestres marinos & dracones phalangia illitus sumptusue ĩ cibo eiusdem recentis e capite cinis contra omnia uenena priuatĩ cõtra fungos. Mala medicamenta inferri negant posse aut certe nocere stella marina uulpino sanguine illita & affixa linum superiori aut clauo ęreo ianuę. Draconis marini scorpionumque ictus carnibus earum impositis. Item aranearum morsus sanãtur. In summa contra omnia uenena uel potu uel ictu uel morsu noxia succus earum

e iure decoctarum efficacissimus habetur. Sunt & seruatis piscibus medicinę salsa-
mentorumq; cibus ꝓdest a serpente percussis & cōtra bestiarum ictus mero subinde
hausto ita ut ad uesperā cibus uomitiōe reddat͂ peculiariter a calcide ceraste aut quas
sępas uocant aut helope dypsade percussis contra scorpioēs largius sumi: sed nō euo-
mi salsamenta prodest ita ut sitis tolleret͂ & imponere eadem plagis conuenit contra
crocodilloꝝ quidem morsus non aliud pręsentius habetur priuatim contra pręsteris
morsum sarda ꝓdest. Imponūtur salsamenta & cōtra morsum canis rabiosi uel si nō
sint ferro ustę plagę corporaq; clysteribus exinanita hoc per se sufficit & cōtra draconē
marinum ex aceto imponunt͂. Idem & cibo effectus. Draco quidē marinus ad spinę
suę qua ferit uenenum ipē impositus uel cerebro toto ꝓdest.

R Anarum marinarum ex uino aut aceto decoctaꝝ succus cōtra uenena bibitur et
cōtra ranę rubetę uenenum & contra salamandras e fluuiatibus si carnes edant͂ iusue
decoctarum sorbeatur. Prosunt & cōtra leporem marinum & cōtra serpentes supra-
dictas & cōtra scorpiones ex uino. Democritus quidē tradit quod si qs extrahat ranę
Viuenti ligūā nulla alia corporis pte adherente ipsaque demissa in aquam imponat
supra cordis palpitationem mulieris dormientis quęcūq; interogaueris uera respō-
suram. Addunt etiānum alia magi quę si uera sunt multo utiliores uitę existimatur
ranę q̄ leges. Nāq; harundine transfixa natura per os si surculus ī mēstruis defrigat͂
a marito adulterorum tedium fieri carnibus earum uel hamo additis pręcipue pur-
puras certum est allici. Iecur ranę geminum eē dicunt abiciq; formicis oportere eam
partē quā appetant cōtra omnia uenena esse pro antidoto sunt quę in uepribus tātū
uiuunt. Ob id rubetarum nomine ut diximus quas gręci phrynos uocāt grauissime
cunctarum geminis ueluti cornibus plene ueneficioꝝ. Mira de his certatim tradunt
auctores. Illatis in populum silentium fieri. Officulo quod sit in dextro latere in
aquā feruentem deiecto refrigerari uas ne postea feruere nisi exempto id īueniri ab-
iecta rana formicis carnibusq; erosis singula in oleum addi & eē ī sinistro latere quo
deiecto feruere uideantur apocinon uocari. Canum impetus eo cohiberi. Amorem
cōcitari & iurgia addito in potionē ueneré adalligatū stimulare rursus a dextro latere
refrigerari feruentia hoc & quartanas sanari adalligato in pellicula agnina recēti alias
que febres amorem inhiberi ea. Item his ramis lien cōtra uenena quae fiant ex ipsis
auxiliatur Iecur etiam efficatius.

E St colubus ī aqua uiuens huius adipem & fel habentes qui crocodillos uenēt͂
mire adiuuari dicūtur nihil cōtra belua audēte efficatius etiānū si herba pota mogitō
misceat.

C Ancri fluuiatiles triti potiq; recētes ex aqua seu cinere asseruato contra uenena
omnia prosunt priuatim cōtra scorpionum ictus cum lacte asinino uel si nō sit
caprino uel quocūq; addi & uinum oport&. Necāt eos triti cum ocymo admoti: eadē
uis cōtra uenenatorum omnium morsus priuatim scialē & angues & contra leporē
marinum & ranam rubetam. Cinis eoꝝ seruatus prodest pauori ꝓdest periclitātibus
ex canis rabiosi morsibus. Quidam adiiciunt gentianam & dant in uino aut si iā pa-
uor occupauerit pastillos uino subactos deuorandos ita pręcipiunt. x. uero cancris
cum ocimi manipulo adalligatis. Omnes qui ibi sunt scorpiones ad eum locum cu-
turos magi dicunt & cum ocimo ipsos cineremue eorum ꝑcussis imponūt. Minus
in omnibus his marini prosunt Trasillus auctor est nihil ęque asseruari serpentibus
q̄ cancros percussos sues hoc pabulo sibi mederi cum sol sit in cancro torqueri serpē-
tes ictibus scorpionum carnes fluuiatilium coelcarū resistunt crudę uel coctę. Qui-
dam ob id salsas asseruāt imponunt & ipsis plagis.

COracini pisces nilo quidem peculiares sunt: sed nos hęc omnibusterris demõ-
strabimus. Carnes eorũ aduersus scorpioẽs ualẽt ĩposite ĩter uenena sunt pisciũ
porci marini spinę in dorso cruciatu magno laesorum remedio est limus ex reliquo
piscium eorum corpore. Canis rabidi morsu potum expauescẽtibus faciẽ perungunt
adipe uituli marini efficacius si medulla hiene & oleum e lentisco & cera misceatur.
Murenę morsus ĩpãrum capitis cinere sanãt

ET pstinaca cõtra suum ictum remedio ẽ. Cinere suo ex aceto illito: uel alterius
cibi causa extrahi deb& e dorso eius quicquid croco simile est caputq; totum & hanc
autem & omnia testacea modice collui in cibis quia saporis gratia parit e lepore ma-
rino ueneficium restringunt poti hyppocampi. Cõtra dorichinum echini maxime
prosunt & his qui succum carphati biberint pręcipue iure sumpto.

ET cancri marini decocti ius contra dorichinum efficax habetur peculiariter ue-
ro cõtra leporis marini uenena & ostrea aduersãt. Idem nec potest uideri satis dictũ
esse de his cum palma mensarũ diuitum tribuatur illis. Gaudent dulcibus aq̃s & ubi
plurimi influunt amnes. Ideo pellagia parua & rara sunt. Gignũtur tamen & in pe-
trosis carentibusq; aquarum dulcium aduentu sicut circa grimum & marinã. Gran-
descunt syderis quidem ratione maxime ut in natura aquatilium diximus: sed priuati
circa inicia ęstatis multo lacte pręgnantia atq; ibi sol penetret ĩ uada hęc uidet causa
quare minora in alio loco reperiũtur opacitas cohib& incremẽtum & tristitia miũs
appetũt cibos uariant coloribus ruffa hispanię fusca in illyrico nigra & carne & testa
Circeis pręcipua uero habẽtur in quacũq; gẽte spissa nec saliua sua lubrica crassitudĩe
potius spectanda quam latitudine nec in luto capta neq; in harenosis sed solido ua-
do spondilo breui atq; non carnoso nec fibris luciõsa: ac tota ĩ aluo. Addunt pitiores
notam ãbiẽte purpureo crine fibras eoque argumẽto generosa interprętatur callibię
pharatra appellantes. Gaudent & peregrinatiõe trãsferriq; ĩ ignotas aq̃s. Sic brũdusi-
ana in auerno compasta & suum retinere succum & alucrino adoptare creduntur.

HAec sunt dicta de corpore dicemus de nationibus ne fraudent gloria sua littora
sed dicemus aliena lingua quęq; partissima huius cẽsura in nostro ęuo fuit. Sũt ergo
mutiani uerba quę subiiciam Cizicena maiora lucrinis dulciora britannicis suauiora
edullis acriora echisis pleniora lycensibus licciora coriphatenis teneriora histricis cã-
didiora Circensibus. Sed his dulciora neque teneriora ulla esse compertum est. In
indico mari alexandri rerum auctores pedalia inueniri prodidere necnon inter nos
nepotis cuiusdam nomen clatora tridacria appellauit tãtę amplitudinis intelligi cu-
piens ut ter mordenda essent. Dos eorum medica hac ĩ loco dicet. Stomachũ unice
reficiunt fastidiis medentur addiditq; luxuriam frigus obrutis niue summa mõtiũ
& maris ima miscens emolliunt aluum leniter eademq; decocta cum mulso tenesĩo
qui fit exulceratione liberant uessicarum ulcera quoque repurgant. In conchis suis
cocta uti clausa uenerint inire distillatioĩbus psunt teste ostrearum cinis uuam sedat
& tonsillas admixto melle. Eodem modo parotidas panos mammarumque duritias
capitum ulcera ex aqua cutemque mulierum extendit Inspargitur et ambustis &
dentifritio placet. Pruritibus quoque et eruptionibus pituitae ex aceto medetur
Crudę si tundantur strumas sanant et perniones pedum. Purpurę quoq; contra ue-
nena prosunt.

ET alga maris theriacem esse Nicander tradit plura ei genera uti diximus lõgo
folio et latiore rubente alia uel crispo laudatissima quę in creta insula iuxta terrã
in petris nascit tingendis etiam lanis ita colorem alligans ut elui postea non possit
e uĩo iubet eã dari. Allopetias replet hyppocãpinus cinis uitro et adipe suillo mixtus

aut sincerus ex aceto. Pręparat autem sępiarum crustę farina medicamentis cutem et muris marini cinis cum oleo. Item echini cũ carnibus suis cremati cinis fel scorpionis marini. Ranarum quoq; trium si uiuę in olla cõcremēt᷑ cinis cum melle melius cum pice liquida. Capillum denigrant sanguisugę quę in uino nigro diebus. xl. cõputruere. Alii in aceti sextariis duobus sanguisugarum sextarium in uase plumbeo iubēt putrescere totidem diebus. Mox illini in sole Sornatius tantā ui hanc tradidit ut nisi oleum ore contineant qui tingunt dentes quoq; eorum denigrari dicat capitis ulceribus muricum uel purpuraꝝ teste cinis cum melle utiliter illinitur. Cõchiliorũ uel si non urantur farina ex aqua doloribus Caustoreum cum peucedano & rosaceo omium piscium fluuiatilium marinorumque adipes liquefacti oleo admixto melle oculorum claritati plurimum cõferũt. Item castoreũ cũ melle.

C Allionum fel cicatrices sanat et carnes oculorum superuatuas consumit. Nulli hoc piscium copiosius ut existimauit menander quoque in comediis. Idem piscis & uranoscopos uocat᷑ ab oculo quē in capite habet & coracini fel excitat uisũ & marini scorpionis ruffi cum oleo uetere aut melle attico incipientes suffusiones discutit iungi ter oport& itermissis diebus eadē ratio albugines oculoꝝ tollit. Mulorũ cibo aciem oculorum hebetari tradunt. Lepus marinus ipse quidem uenenatus est sed cinis eius in palpebris pilos inutiles euulsos cohib&. Ad hunc usum utilissimi mini mi. Item petunculi salsi triti cũ cedua ranis quas diphitas et calamitas uocāt. Sāguis earum cum lachryma uitis si euulso pilo palpebris illiniatur.

O Culorum tumorem ruboremq; sępie cortex cum lacte mulieris illitus sedat & per se scabritias emendat. Inuertunt itaque. genas & medicamentum auferunt post paulum rosaceoque inungũt & pane imposito mitigant eodem cortice incicalopes curantur in farinam trito & ex aceto illito extrahit & squamas eius cinis cicatrices oculorum cum melle sanat pterigia & cum sale & cadmia singulis dracmis emendat & albugines oculorum iumentorum. Aiunt & ossiculo eius genas si teratur sanari. Echini ex aceto epinictidas tollũt eundem comburi cum pedibus uiperinis ranisque & cinerem aspergi potioni iubent magi claritatē uisus ꝑmittētes

I Cthiocolla appellatur piscis cui glutinosum est Corium idem nomen glutino eius hoc epinictidas tollit. Quidam ex uentre nõ ex corio fieri dicunt. Icthiocolla ut glutinum taurinum laudatur pontica candicans & carens uenis squamisque & quę celerrime liquescit. Madescere autem deb& cõcisa i aqua aut aceto nocte ac die. Mox tõdi marinis lapidibus ut facilius liquescat utilem eam & capitis doloribus affirmāt & recanicis ranę dexter oculus dextro sinister leuo suspēsus e collo natiui coloris pāno lippitudines sanat. Quod si per coitum ranę eruant᷑. Albuginē quoq; adalligati similiter in putamine oui reliquae carnes impositę sugillationem rapiunt. Cācri etiā oculos adallligatos collo mederi lippitudini dicunt.

E St parua rana in harundinetis & herbis maxime uiuens muta ac sine uoce uiridis si forte hauriatur uentres boum distendens huius corporis humorem derasum penicillis claratatem oculis inunctis narrant aferre ipsas carnes doloribus oculorum supponunt. Ranas. xv. cõiectas in fictili nouo uincis cõfingunt quidam succumque eaꝝ qui ita effluxerit admiscent lachrymas quae ex alba uite emanant atq; ita palpebras emendat inutilibus pillis exemptis acu istillantes hunc succũ i uestigia euulsoꝝ Meges psilotrum palpebrarum faciebat in aceto enecans putrescētes & ad hoc utebatur permultis uariisq; per aquationes autũni nascentibus. Idē pręstare sāguisugaꝝ cinis ex aceto illitus putatur comburi eas oport& i nouo uase idē ebeni iecur siccatũ

pondere.xiii.cum oleo cedrino perunctis pilis.viii.mensibus auribus utilissimũ um. Batre piscis fel recẽs: sed ĩ uetere uino. Idem bachi quem quidam uocãt mizen idem callionum cum rosaceo infusum uel castoreũ cum papaueris succo.

Vocant & in mari pediculos eosq; tritos ĩstillari ex aceto auribus iubent & per se conchilium infecta lana magnopere prodest. Quidam aceto & uitro madefaciũt. Sũt qui praecipue contra omnia auris uitia laudent gari excellentis succum cyato mellis dimidio amplius aceti cyatum in calice nouo lenta prima decoquere subinde spuma pennis detersa & postq̃ desierit spumare tepidũ infundere si tumeant aures corrãdri succo prius mitigandas iidem pręcipiunt. Ranarum adeps ĩstillatus statim dolores tollit. Cancrorum fluuiatilium succus cum farina ordeacea aurium uulneribus efficacissime prodest parotidas muricũ teste cinere cum melle uel conchiliorum ex mulso curant.

Dentium dolores sedantur ossibus draconis marini scarificatis gingiuis cerebro Caniculae in oleo decocto asseruatoq; & ut ex eo dentes semel anno colluãtur pastinacae quoque radio scarificare gingiuas & in dolore utilissimum conteritur is & cum elleboro albo illitus dentes sine uexatiõe extrahit. Salsamentorũ etiã fictili uase combustorum cinis addita farina marmoris. Itẽ remedia est & cythia uetere luta in nouo uase. Deinde trita prosunt doloribus ęq; prodesse dicunt̃ omiũ salsamẽtoꝝ spinę combustę tritęq; & illitę. Decoquuntur & ranę singulę in aceti eminis ut dẽtes ita colluantur contineaturq; in ore succus & si fastidiũ obstaret suspendebat pedibus posterioribus Ea salustius dionysius ut ex ore uirus deflueret in acetum feruens. Idq; e pluribus ranis fortioribus stomachis ex iure mandendas dabat. Maxillares ita sanari dentes pręcipue putant Mobiles uero supradicto aceto stabiliri. Ad hęc quidam ranarum corporum binaꝝ pręcisis pedibus in uini emina macerant & ita collui dẽtes labantes iubent. Aliqui totas adalligant maxillis alii denas in sextariis tribus aceti decoxere ad tertias partes ut mobiles dentium stabilirent necnon.xxxvi.ranaꝝ corda in olei ueteris sextario sub ęrea testa decoxere ut infunderẽt per aurẽ dolẽtis maxillae Alii iecur ranae decoctum & tritum cũ melle ĩposuere dentibus omnia suprascripta ex marina rana si cariosi & fętidi sint. Centum arefieri in furno p noctem pręcipiunt Postea tãtundem salis addi atque fricari.

Schydris a gręcis uocatur coluber in aquis uiuẽs huius.iiii.dentibus superioribus in dolore superiorum gingiuas scarificant inferioꝝ inferioribus. Aliqui canino tãtum earum cõtenti sunt. Vtũtur & cancroꝝ cinere. Nam muricum cinis dẽtifritiũ est lichenas & lepras tollit. Adeps uituli marini murenaꝝ cinis cum mellis obolis ternis. Iecur pastinace in oleo decoctũ hippocampi aut delphini cinis ex aqua illitus exulcerationem sequi deb& curatio quę perducit ad cicatricem. Quidam delphini iecur in fictili torrent donec pinguitudo similitudine olei fluat Hac perungunt muricum uel conchiliorum teste cinis maculas in facie mulierũ purgat cũ melle illitus cutemq; erugat extendat septenis diebus illitus ita ut octauo cãdido ouorum foueãt̃ Muricũ generis sũt quę uocãt greci collutia alii coriphia turbinata ęque sed minora multo efficaciora etiam oris alitum custodientia. Icthiocolla erugat cutem extendit que in aqua decocta horis.iiii. dein colluta & subacta ad liquorem usque mellis & ita pręparata in uase nouo condit̃ & in usu.iiii.dracmis eius binis sulphuris & anchusę totidem.viii spumę argentęę adduntur aspersaque aq̃ terũt̃ una: sic illita facies post. iiii.horas abluitur.

Medentur et lẽtigini cęterisq; uitiis ex ossibus sępiarũ Cinis idẽ carnes excrescẽtes tollit et hũida ulcera tollit rana cocta ĩ eminis.v.aque marinę. Excoqui autem debet donec lentitudo mellis. Fit et ĩ mari halcyoneũ appellatum e nidis ut aliq existimãt

halcyonum & certum & aliis sordibus crassescẽtibus. Alii e limo uel quadam maris lanugine. Quattuor eius genera cinerem spissum odoris asperi. Alterum mollé leni-us odore fere algę. Tertium candidioris uermiculi. Quarum pumicosius spongię ue putri simile pene purpureum quod optimum hoc & milesium uocatur quod candi-dius autem hoc minus probabile est. Vis eorum ut exulcerent purgent usus tostis & sine oleo mire lepras lichenas lentiginis tollunt cum lupino & sulphuris duo-bus obolis halcyone utuntur & ad oculorum cicatrices. Andreas ad lepras cancri cinere cum oleo usus ẽ. Attalus thymi recẽtis adipe ad oris ulcera Menarum muria & capitis cinis cũ melle sanat strũas pyngri piscis eius q rana ĩ mari appellat̃ ossiculo de cauda ita ut non uulner& prodest. Id faciendũ quotidie donec percurẽtur. Eadẽ uis & pastinacę radio & lepori marino imposito ita ut celeriter remoueatur. Echini testis contusis & ex aceto illitis. Item scolopendrę marinę e melle. Cancri fluuiatiles contriti uel combusti ex melle mirifice ꝓsunt & sępię ossa cum axungia uetere cõtu-sa & illita sic ad parotidas utuntur & scauri piscis marini iocineribus quin & testis calidis & salsamenta tusis cum axungia uetere. Muricum quę cinere ex oleo ad paro-tidas strumasq; rigor ceruicis mollitur piscium marinorum qui pediculi uocantur. Dracma pota. Castoreo poto cum pipere ex mulso mixto. Ranis decoctis ex oleo & sale ut sorbeatur succus. Sic opisthothon medentur & tetano. Spasticis uero pipere adiecto anginas menarum salsarum e capitibus cinis ex melle illitus abol&. Ranaꝝ decoctarum arc& succus hic & contra Tonsillas prodest. Cancri fluuiatiles triti singuli in eminam aquae anginis medentur gargarizati. aut e uino aut calida aqua potiue medentur garum coclearibus subditum uocem siluri recentes salsi ue in cibo sumpti adiuuant uomitiones muli inueterati tritiq; in potione concitant. Suspirio-sis castoreo cum ammoniaci exigua potione ex aceto mulso ieiunis utilissima pota eadem potio spasmos stomachi sedat cum aceto mulso calido. Tussim sanare dicũt̃ pisciũ modo e iure decoctę in patinis ranę suspensae autẽ pedibus cũ distillauerit in patinas saliua earum exenterari iubentur abiectis interraneis condiri est rana parua arborem scandens & ex ea uociferans in huius os si quis expuat ipsamque dimittat tussi liberari dicuntur precipiunt & coclecę crudę Carnem tritam bibere ex aqua cali-da in tussi sic cruenta. Iocineris doloribus scorpio marinus in uino necatus ut inde bibatur. Conchę longę carnes ex mulso potę cum aqua pari modo aut si febres sint ex aqua mulsa lateris dolores leniunt hippocampi tosti sumpti thetęq; similis ostreę in cibo sumpta. Ischiaticorum muria siluri clystere infusa. Dantur autẽ conchę terris obolis dilute in uino dies. xv. aluum emollit. Silurus e iure & torpedo ĩ cibo & olus marinum simile satiuo stomacho Inimicum aluum facillime purgat: sed propter a-crimoniam cum pingui carne coquitur et omnium piscium ius idem & urinas ciet e uino maxie. Ius optimum e scorpionibus & uilide & saxatilibus nec uirus recipiẽ-tibus coqui debent cum aneto Apio coriandro porro additis oleo & sale purgat & cibia uetera priuatimq; cruditates pituitas bilemq; trahunt purgãt & imaces quorũ natura tota in hoc loco dicetur. Aceruatur muricũ modo uiuunt in algosis. Gratissi-mi autumno & nisi multa dulcis aqua miscetur mari. Ob id in aegypto laudatissimi procedente hyeme amaritudinem trahunt coloremq; rubrum. Horum ius traditur aluum & uessicam exinanire interranea destrĩgere omnia adaperire. Renes purgare Sanguinem adipemq; minuere. Itaq; utilissimi sunt hydropicis mulierum purgatio-nibus morbo regio articulario inflamationibus. Itẽ fellis pituitęq; pulmonis iocineri splenis uitiis renatismis. Fauces tãtum uexant uoceq; obtũdunt. Vlcera quę serpant aut sint purgãda sanant. Itẽ carcinomata cremati ut murices & morsus Canũ homi-numq; cum melle lepras lentigines cinis eorum potus emendat caligines gingiuarũ & dentium uitia eruptiones pituite & contra dorichinum aut opachar tum antidoti uicem obtinent. Degenerant in duas speties in mitilos qui salem utriusq; recipiunt

que rotūditate differunt minores aliquanto atq; hirtę tenuioribus testis carne dulci-
ores mituli quoq; ut murices cinere caustică ui habēt et ad lepras lentigines maculas
lauant᷑ quoq; plumbi modo ad genaꝝ crassitudines & oculoꝝ albugines caliginesq;
Atq; in aliis partibus sordida ulcera capitisq; pustulas. Carnes uero eoꝝ ad caīs mor-
sus imponunt᷑. At pelorides emolliunt aluum. Item castorea ex aqua mulsa dracmis
binis: & qui uehementius uolunt uti addunt cucumis satiui radices siccas dracmam
& afronitri duas. Thetae torminibus & inflationibus occurrunt. Inueniunt᷑ haec in
foliis marinis suggentia fungorū generis uerius q̄ pisciū eadē & tenesinū dissoluūt
renumq; uitia. Nascit᷑ & in mari absinthiū quod aliq seriphum uocāt circa taposirī
maxime ęgypti exilius terrestri aluum soluit & noxiis aīalibus ītestīa liberat. Soluūt
& sępię in cibo. Datur cum oleo & sale & farina coctum. Menę salsę cum felle taurio
illitę umblico aluum soluunt. Ius piscium in patina coctorum cum lactucis tenesinū
discutit. Cancri fluuiatiles triti ex aqua poti aluum sistunt & urinam cient in uino.
Aluum ademptis brachiis calculos pellunt tribus obolis cum myrrha triti singulis
eorum dracmis ileos & inflationes castoreo cum dauci semine & petroselini quatum
ternis digitis sumatur ex mulsi calidi cyatis. iiii. Tormina uero cū aneto ex uio mixto
erichini in cibo sumpti sistunt aluum. Dissintericis medent᷑ ranę cum salla decoctae
ita ut pastilli fiāt: uel cor earum cum melle tritum ut tradit Niceratus morbo regio
salsamentum cum pipere ita ut reliqua carne abstineat᷑. Lieni medetur solea piscis ī-
positus. Item torpedo. Itē scombrus uiuus deīde remittit᷑ in mari. Scorpio marinus
necatus in uino uessice uitia & calculos sanat. Lapis q inuenit᷑ in scorpionis marini
cauda pondere oboli potus echidridis iecur. Blediorum cinis cum ruta. Inueniunt᷑ et
in branchia piscis capite ceu lapilli hi poti ex aq̄ calculosis pręclare medentur. Aiunt
que & urticam marinam in uino potā ꝓdesse. Itē pulmonem marinum decoctum ī
aqua. Oua sępię urinam mouēt renumque pituitas extrahunt rupta cōuulsa. Cancri
fluuiatiles triti in asinino maxime lacte sanant. Echini uero cum spinis suis contusi
& e uino poti calculos modis singulis emina bibitur donec ꝓsit & alias in cibis hoc
proficiunt. Purgatur uessica & pectinum cibo ex his mares alii donascas uocāt. Alii
fęminas onichas urinā mares mouent dulciores fęminę sunt & unicolores. Saepiae
oua urinā mouēt et renes purgāt enterocęlicis & lepus marinus illinitur cum melle
Iecur aquaticę colubrę. Item hydri tritū potumque calculosis ꝓdest Ischyaticos liberāt
salsamenta siluro īfusa clysteri euacuata prius aluo sedis attritus cinis e capite mugilū
mulorumque cōburunt᷑ autē ī fictili uase illini cum melle debēt. Itē capitis menaꝝ
cinis ad ragadas & ad cōdilomata utilis sicut pelamidū salsaꝝ capitū cinis uel cibioꝝ
cum melle torpedo apposita ꝓcidētis īterranei morbū cohercᶒ. Cancrorū fluuiatiliū
cinis ex oleo & cera rimas in eadem parte emendat. Idē & marini cancri polline paōs
salsamenta coracina sanant discutiunt īterranea et squamę cōbustae. Scorpio in uino
decoctus ita ut foueantur ex illo. At echinorum testę contusę & ex aqua illitę īcipiē-
tibus panis resistunt. Muricū uel purpuraꝝ cinis utroque modo siue discutere opus
sit incipiētes siue concoctos emittere. Quidam ita componunt medicamentum cerę
& turis dracmas. xx. spumę argenti. xl cineris muricum. x. olei ueteris eminam ꝓsūt
per se salsamenta decocta. Cancri fluuiatiles triti uerendorum pustulas Cinis e capite
menarum. Item carnes decoctę & impositę similiter parce salse capite cinis melle ad-
dito pelamidum capitis cinis aut squatinę cutis combusta. Hęc est q̄ diximus lignū
poliri. Quoniā e mari fabriles usus exeūt ꝓsunt & izinaridesillitae. itē muricum uel
purpuraꝝ testę cinis cum melle efficacius cremataꝝ cum carnibus suis Carbunculos
uerendorum priuatim salsamenta cocta cum melle restrigunt. Testem si descenderit
cocleaꝝ spuma illini uolūt Vrinae incontinentiam hippocampi tosti & in cibo sūpti
saepius emendant. Ophydion pisciculus congio similis cnm lilii radice pisciculiq;
minuti ex uentre eius qui deuorauerit exēpti cremati ita ut cinis eoꝝ bibat᷑ ex aqua.

Iubent & cocleas aphrycanas cum sua carne comburi. Cineremq; ex uino siguino dari
Podagris articularibusq; morbis utile est oleum in quo decocta sint & ranarũ itestía
& rubetę cinis cum adipe uetere. Quidam & hordei cinerẽ adiiciũt trium rerum ęquo
pondere iubẽt ut lepore marino recenti podagrã fricari fibrinis quoq; pellibus calcia-
ri maxime pontici fibri. Itẽ uituli marini: cuius adeps prodest iisdem: necnõ & briõ
de quo diximus lactucę simile rugosioribus foliis sine caule. Natura est stiptica ĩpo-
situm lenit impetus podagrę. Item alga de qua supradictũ est obseruat̃ in ea ne arida
imponatur. Perniones emendat pulmo marinus cancri marini cinis ex oleo. Itẽ flu-
uiatilis tritusq; cinere & ex oleo subacti & siluri adeps in articulis morboꝝ Impetus
sedant ranę subinde recẽtes impositę. Quidam dissectas iubẽt imponi corpus aug&
ius uitulorum & concharum comitiales ut diximus coagulum uituli marini bibunt
cum lacte equino asinę ue: aut cum punici succo. Quidã ex aceto mulso necnõ aliqui
per se pillulas deuorãt. Castoreum ĩ aceto mulsi cyatis tribus ieiunis datur: hi uero q
sępius corripiunt clysteri infusum mirifice prodest. Castorei dracmę duę esse debebũt
mellis & olei sextariis & aqua tantũdem. Ad praesens uero correptis olfatu subuenit
Cum aceto datur & mustelę marinę iecur. Itẽ muris uel testudinum sanguis.

SEbrium circuitus tollit iecur delphini gustatum ante accessiones hippocampi
necãt̃ in rosaceo ut perungãt̃ egri in frigidis febribus & ipĩ adalligãt̃ egris. Item ex
asello pisce lapilli qui luna plena ĩueniuntur in capite adalligantur in linteolo pagri
fluuiatilis longissimus dẽs capillo adalligat̃ ita ut. v. diebus eũ q alligauerit nõ cernat
eger ranę in triuio decoctę oleo abiectis carnibus perunctos liberant quartanis. Sũt
qui strangulatas ĩ oleo ipsas clã adalligent oleoq; eo perungãt. Cor earum adalligatũ
frigora febrium minuit & oleum in quo intestina decocta sint maxime autẽ quarta-
nis liberant ablatis unguibus ranę atque adalligatę & rubete iecur eius uel cor adalli-
get̃ in panno leucepho cancri fluuiatiles triti in oleo & aqua perunctis ante accessi-
ones in febribus addunt. Aliqui & piper addunt. Alii decoctos ad quartanas ĩ uino
In balneo egris sic bibere suadere ĩ quartanis. Aliq uero sinistrum oculum deuorari.
Magi oculis earum ante solis ortum adalligatis egro ut cęcas dimittant ĩ aq̃ tertianas
abigi ꝓmittunt. Eosdem oculos cum carnibus lusciniae in pelle ceruina adalligatos
praestare uigiliam somno fugato tradunt letargum uergentibus coagulo balenę aut
uituli marini ad olfatum utuntur. Alii sanguinem testudinum letargicis illiniunt.
Tertianis mederi dicitur & spondilus parce adalligatus. Quartanis cocleae fluuiatiles
in cibo recentes. Quidam ob id asseruant sale ut dent tritas in potu. Strumbi ĩ aceto
putrefacti letargicos excitant odore ꝓsunt & cardiacis cachetis quorum corpus matie
conficitur & ea utilia sunt cum ruta ac melle hydropicis medetur. Adipis delphini
cyatus liquatus & cum uino potus grauitati soporis occurrit̃ tactis naribus ũguẽto
aut odoribus uel quoquo modo obturatis. Strumbi quoq; carnes tritaę & in mulsi
tribus eminis pari modo aquę aut si febres sit ex aqua mulsa data ꝓficiũt. Itẽ succus
cancroꝝ fluuiatilium cũ melle. Rana quoq; aq̃tica in uino uetere & farre decocta ac
pro cibo sumpta ita ut bibat̃ ex eodem uase: uel testudo decisis pedibus capite cauda
& intestinis exemptis reliq̃ carne ita cõdita ut citra fastidium sumi possit. Cancri flu-
uiatiles ex iure sumpti & ptysicis prodesse dicunt̃ adusta sanantur cancri marini uel
fluuiatilis cinere ea quę feruenti aq̃ combusta sint. Hęc curatio etiam pilos restituit.
Cum cancroꝝ fluuiatilium cinere putant utendum cum cera & adipe ursino prodest
& fibrinarum pellium cinis. Ignem sacrum restrĩgunt ranarum uiuentium uentres
impositis pedibus posterioribus pronas adalligari iubent ut crebriore anhelitu ꝓsint
Vtuntur & siluroꝝ salsamento capitum cinere ex aceto pruritum scabiemque non
hominum modo: sed & quadrupedum efficacissime sedat. Itẽ iecur pastinacę decoctũ
in oleo. Neruos uel pręcisos purpuraꝝ callum quo se operiũt tusũ glutinat letargicos

tetanicos coagulū uituli adiuuat in uino potū oboli pōdere. Itē icthiocolla tremulos iuuat caſtoreum ſi ex oleo perungantur. Mulos in cibo inutiles neruis inuenio fieri ſāguinē ī piſciū cibo putāt fieri ſiſtit ī polypo tōſo illitoq; decoq & hęc tradunt muriā ipſā ex ſeſe eittere & ideo nō debere addi ī coquēdo. Secari harūdīe ferroq; eminēte ii/ tiūq; trahere natura deſinēte ad ſāguinē ſiſtēdū & ranaꝝ illiniūt cinerē uel ſanguine inarefactum. Quidam ex ea rana: quā gręci calamitem uocant: quoniam inter harū/ dines frutites uiuat minima omiū & uiridiſſima cinerē fieri iubent. Aliq & naſcētiū ranarum in aqua quibus adhuc cauda eſt in calice nouo combuſtarum cinerem ſi p nares fluāt īficiēdū. Diuerſus hirudinum quas ſanguiſugas uocant ad extrahendū ſanguinem uſus eſt. Quippe eadem ratio earum quę cucurbitarum medicinalium ad corpora leuanda ſanguine ſpiramenta laxanda iudicantur: ſed uitium quod adiſſe ſemel deſiderium faciunt circa eadem tempora āni ſemper eiuſdem medicinę multi podagris quoque admittendas cenſuere. Decidunt ſatiatę & pondere ipſo ſanguinis detractę aut ſale aſperſę. Aliquando tamen relinquunt affixa capita quę cauſa uulnera inſanabilia facit & multos interimit ſicut meſſalinum e conſularibus patriitiis cū ad genu admiſiſſ&. Inueniunt uirus remedio uerſo maxime ruffę ita formidantur ergo ſuggere ora forficibus precidūt: ac uelut ſiſonibus defluit ſanguis paulatimq; capita morientium ſe contrahunt nec relinquuntur. Naturę earum aduerſant̃ cimicibus & ſuffitu necat eos. Fibrinarum pellium cum pice liquida cinis combuſtarum narium pro fluuia ſiſtit ſucco porri mollitus extrahit tela corpori inhęrentia ſaepiaꝝ teſta ex aqua ſalſamentorum carnes cancri fluuiatiles triti. Siluri fluuiatiles qui & alibi q̃ in nilo naſcuntur carnes impoſitę recētes ſiue ſalſi eiuſdem cinis extrahit adeps & cinis ſpinę & uicem ſpondii pręb& ulcera quę ſerpunt & quę ex his creſcunt. Capitis me/ narū cinis uel ſiluri coerc&. Carcinomata parcarum capita ſalſarū efficacius ſi cineri eaꝝ miſceat̃ ſal & cunila capitata oleoq; ſubigāt̃. Cancri marini cinis uſti cum plūbo carcinomata compeſcit. Ad hoc & fluuiatilis ſufficit cū melle lineaq; lanugine. Aliq malunt alumen melq; miſcere cineri phagadenę ſiluro inueterato & cum ſandaraca trito cacohetę & nomę & putreſcētia cibio uetere ſanātur. Vermes innati ranaꝝ felle tollunt̃ fiſtulę aperiunt̃ ſiccāturq; ſalſamētis cum linteolo immiſſis ſumptaq; altera die callū omne auferūt & putreſcētia ulceꝝ quęq; ſerpunt emplaſtri modo ſubacta & illita & alpex purgat ulcera in linteolis cōcerptis. Item echinoꝝ teſte cinis carbūculos coracinorum ſalſamenta illita diſcutiunt. Itē mulorum ſalſamēti cinis. Quidā capite tātum utūtur cum melle uel coracinorum carne. Muricum cinis cum oleo tumores tollit. Cicatrices fel ſcorpionis marini uerrucas tollit glani iecur illitum capitis mēaꝝ cinis cū allio tritus ad thynna crudis utuntur. Fel ſcorpionis marini ruffi Zinarides tritę illitae allex deferuefacta. Vnguium ſcabritias cinis e capite menarum extenuat. Mulieribus lactis copiam facit. Glaucis eius e iure ſumptus & Zinarades cū ptyſa/ na ſumptę uel cum fęniculo decoctę. Mammas ipſas muricum uel purpuę teſtarū cinis cum melle efficaciter ſanat. Cancri fluuiatiles illiti uel marini pilos in mamma muricū carnes tollūt. Squatinę illitę creſcere māmas nō patiūt̃. Delphini adipe liuia/ mēta accēſa excitāt uuluę ſtrāgulatu opprę ſſas. Itē ſcombri in aceto putrefacti parcaꝝ uel menaꝝ capitis cinis ſale admixto & cunicula oleoq; uuluę medet̃. Suffitioē quo que ſecundas extrahit. Item uituli marini adeps īſtillat̃ īguinaribus īter mortuarum uuluę uitia coagulo eiuſdem in uellere īpoſito. Pulmo marinus adalligatus egregie profluuia purgat. Echini uiuentes tuſi & in uino dulci poti. Siſtunt & cancri flu/ uiatiles triti in uino potique. Item ſuffitu ſiluri praecipue aphryci faciliores par/ tus fieri dicuntur. Cancri ex aqua poti profluuia ſiſtere ex iſopo purgare & ſi partus ſtranguleť ſimiliter poti auxiliātur. Eoſdē recentes uel aridos bibunt ad partus con/ tinēdos hyppocrates ad purgationeſ mortuoſq; partus utit̃ illis cum quinis lappati radice rutęq; & fuligine tritis & ī mulſo datis potu. Item in iure cocti cum lappato et

apio mẽstruas purgationes expediũt lactisq; ubertatẽ faciũt. Idẽ ĩ febri quę sit cum capitis doloribus & oculoꝝ palpitatione mulieribus ĩ uino austero dati ꝓdesse dicũt. Castoreum ex mulso potum purgationibus ꝓdest cõtraq; uuluã. Olfatum cum aceto & pice aut subditũ pastillis ad secundas etiam uti eodẽ ꝓdest cum panace ĩ. IIII. cyatis uini & a frigore laborantibus ternis obolis. Sed si castoreum fibrum ue supergrediat̃ grauida abortum facere dicit̃ & periclitari partus si superferatur. Mirum & quod de torpedine inuenio: si capiatur cum luna in libra fuerit triduoq; asseruet̃ sub diuo faciles partus facere. Postea quotiens ĩferatur adiuuari & pastinacę radius adalligatus umblico existimãt̃ si uiuẽti ablatus sit ipsaq; in mari dimissa. Inuenio apud quosdã ostreaceum uocari: quod aliq onocben uocãt. Hoc suffitu uuluę poenis mire resistere odorem eẽ castorei meliusq; cum eo ustum proficere. Vetera quoq; ulcera & cacobetę eiusdem cinere sanari. Nam carbunculos & carcinomata ĩ mulieris partu pręsentissimo remedio sanari tradũt cãcro fęmina cum salis flore cõtuso post plenam lunã & ex aqua illitum psylotrum est thymi & sanguis fel iecur: siue recentia siue seruata Iecur etiã tritum mixtoq; cedro plumbea pyxide asseruatũ ita pueros necauit Mago Salpę obstetrix. Eadẽ uis est pulmonis marini leporis sanguine & felle uel si in oleo lepus hic necetur. Cãcri scolopẽdrę marini cinis cũ oleo. Vrtica marina trita ex aceto scyllitico torpedinis cerebrum cum alumine illitum. XVI. luna ranę paruę quã ĩ oculoꝝ curatione descripsimus sanies efficacissime psylotrum est si recens illiniat̃ & ipsa arefacta & tusa mox decocta tribus eminis ad tertias uel ĩ oleo decocta ęreis uasis eadẽ mensura. Alii ex. XV. ranis cõficiũt psylotrũ sicut ĩ oculis diximus: sanguisugę quoq; tostę ĩ uase fictili ex aceto illitę eũdẽ contra pilos habẽt effectũ hic suffitus urẽtiũ eas necat cimices innecta castoreo quoque melle pro psylotro usi pluribus diebus reperiunt̃. In omnia autem psylotro uellendi prius sunt pili. Infantium gigiuis dẽtitionibusque plurimũ cõfert delphini cum melle dẽtiũ cinis & si ipõ dente gigiuae tãgantur adalligatus idem pauores repẽtinos tollit. Idem effectus & caniculae dẽtis ulcera uero quoniam auribus aut ulla pte corporis fiant. Cancroꝝ fluuiatiliũ succus cum farina hordeacea sanat & ad reliquos morbos ĩ oleo triti perũctis ꝓsunt. Pthyriasim infantium spõgia frigida cerebro humefacto rana ĩuersa adalligata efficacissĩe sanat quam aridam inueniri affirmant. Mulus ĩ uino necatus uel piscis rubellio uel anguillę duę. Item uua marina in uino putrefacta his qui inde biberint tedium uini afferat. Venerem inhib& & cinis hyppotami frõtis e sinistra parte pelle anguina alligata. Fel torpedinis uiuę genitalibus illitum. Cõcitant coclearum fluuiatiliũ carnes sale asseruatę & in potu ex uino datę. Erichini in cibo sumpti iecur ranę thophecis & calamitis in pellicula gruis alligatum uel dẽs crocodilli maxillaris annexus brachio uel hyppocampus uel nerui rubetę dextro lacerto adalligati amorem finit. In pecoris recenti corio rubeta illigata. Equoꝝ scabiem ranę decoctę in aqua extenuant donec illiniri possit. Aiunt itaq; curatos non repeti postea: salpę negant caneslatrare quibus in offa rana uiua data sit. Inter aquatilia dici deb& calomochnus latinę adacea appellata. Nascit̃ circa harundines tenues e spuma aquę dulcis ac marinę ubi se miscent uĩ habẽt causticam. Ideo pustulis & contra pfrictionum uitia: tollit & mulieꝝ lẽtigies in facie & calami simul dici debent. Phragmatis radix recens tusa luxatis medetur et spinę doloribus ex aceto illita. Cypri uero q & donax uocat̃ cortex allopetiis medet̃ ustus & ulceribus ueteratis folia extrahẽdis quę infixa sunt corpori & igni sacro pãniculę flos si aures intrauerit exsurdat: sępię atramẽto tanta uis ẽ ut in lucerna addito ęthiopas uideri ablato priore lumine anaxilaus tradat. Rubeta decocta aq̃ potu data suũ morbis medet̃ uel cuiuscũq; ranę. Cinis pulmõe marino si cõfricet̃ lignũ ardere uidetur adeo facula ita ut praeluceat.

P Eractis aquatilium dotibus nõ alenum uidet̃ indicare per tot maria tam uasta

& tot milibus passuum terrę ĩfusa extraq; circundata mensura pene ipsius mũdi quę
intelligunt̃ animalia .cxliiii. omnium generum esse eaq; nominati complecti: quod
in terrestribus uolucribusq; fieri nõ quit. Neq; enĩ oĩs indię ęthiopiaeq; aut scythiae
desertorumq; nouimus feras aut uolucres cum hominum ipsorum multo plures
sint differentię quas inuenire potuimus. Accedat & his taprobane insulęq; alię oceãi
fabulosę narratę ꝑfecto conueniet non posse omnia genera in contẽplatiõnẽ uniuersã
uocari at hercule in tanto mari oceano quaeq; nascunt̃ certa sunt notioraque quod
miremur. Quę ꝑfũdo natura mersit ut a beluis ordiamur arbores physithres balenę
pistrices tritones nereydes elephanti homines qui marini uocantur rote orce arietes
musculi & alii piscium forma arietes delphini celebresq; homero uituli luxurię uero
testudines & medices fibri quoꝝ genera lustrasse nunq̃ mari accepimus. Mergi tãtũ
iam marina dicentes. Iam caniculę drimones cornutę gladii serrę cõmunesque terrę
mari anni hippotami crocodilli & amnę tãtum commari thumide siluri coracini pce
peculiaris autem maris & accipienser & aurata asellus acarnea phycalophia anguilla
araneus hocatia bratus bratatus belone quos aculeatos uocamus, balanos. Coruus ci-
charus. Rũboꝝ genera pessimus chaltis globio chulbris asellorũ generis mĩores sed
colla siue parianus siue saxtanus a patria bętica lacertorum minima ab his money esse
abiiim ita uocatur cõcisa pelanus que post .xl. dies a ponto in meotim reuertit̃ Cõdila
& hęc pelamis pisilacum in pontum e meotide exiit hoc nomen hab& cantarus ga-
lionimus siue uranus copus cinedis olipirium lutei coinde: quam nos urticam uoca-
mus. Cãcrorũ genera hoeme stuacecheme leuescheme potoridum generis uarietate
distãtes & rotunditate cheme gliciaridis quę sunt maiores q̃ pellorides Dilechia siue
corophia. Concharum genera inter quae ex margaritis fere cocleae: quorum generis
penthadactylice. Item elicembalis melicembalis ęthinophon dicunt̃ quibus cantãt
Extra hęc sunt rotundi in oleario usu coclęę cacumis cinops caminarus cinos dexti a-
draco quidam aliud uolunt esse dracunculum. Est autem garriculę similis aculeos in
brachiis hab& & caudam spectantis. Sic & scorpio lędit dum manu tollit̃ & richinis
echenar echinus elephanti locustarum generis nigri pedibus quaternis bisulcis. Pręterea brachia duo binis articulis singulisq; forficulis denticulatis fabri siue Zaes ge-
neiscus glanis Conger girres Galeos giros hippus hippuros hirundo halipleuinon
hippocampus hepercotinos. Sunt lacertorum genera loligo uolitãs locustę lucernae
lepris lanurus lepus leones: quorum brachia cancris similia. Reliqua pars locustae
mulus merula inter saxatilia laudata. Mugilus melamirus menametis murena mi-
similulus muscus murix Oculata opidion ostę octia ortinon hoc ẽ pelamidũ generis
maximus neq; ipse redit in meotĩ similis tritoni uetustate melior orbis orcagoriscus
phager phitis. Saxatiliumq; pelamis. Earum generis maxima appoplectum uocatur
dirius tritophorcus piciarius passer pastinaca. Polyporum genera pectines maximi
& nigerrimi ęstate. Laudatissimi autem mitileus phindarida salonis altimatia ĩ ĩsula
Alexandrię in ęgypto petũculi purpurę pegrides spinaquinoceres Rhine quę scaꝝ
uocamus. Rumbus Ischaris principalis hodie solea carger scylasarcla ita uocat̃ pelãis
lõga ex oceano ueniẽs Sõbens salpa sorus scorpena scorpios coictes cianeas ciadeus
scolopendra mirus cępta strumbus solem siue auios siue donax siue onix siue dacty-
lus spondalis Maridis stella spongię turdus ĩter saxatiles nobilis thymus tranis quẽ
alii xiphiam uocant tassa torpedo techea tritonium pęllamidum generis magni ex
quo serena tibia fiunt uenerieunaxiphian his abiicimus ab ouidio posita nomĩa quę
apud neminem alium reperiuntur sed fortassis in ponto nascuntur ubi id uolumen
supręmis suis temporibus incohauit bouem per giꝝ in scopulis uiuentem orphim
nubentemq; aerium pulum pictas Mormiras aureiq; coloris chryson. Pręterea paꝝ
tergum & placentem cauda lapꝝ eporas latgeneros pręter hęc insignia pisciũ tradit
Canem ex se ipsa concipere glaucum nũq̃ ęstate apparere pampion q semp comitet̃

nauigioꝝ cursus. Eronium qui nidific& in aquis helopem quoque dicit esse nostris incognitum undis ex quo appar& falli eos qui eundem accipienserem existimauerũt Helopi palmam saporis inter pisces multi dedere. Sunt pręterea a nullo auctore nominati sudis latine appellatus a gręcis spurem rostro similis nominis magnitudine inter amplissimos rarus: sed non degener. Appellantur & pernę concharum generis circa pontias insulas fraequentissime stant uelut suillo crure longo in harena defixa hiantesq; ꝗ lippitudo est pedali non minus spatio cibum uenantur dentes circuitu marginum habent pectinatim spissatos intus spondilus grandis caro est & hyenam piscem uidi in ęnaria insula captum execunt pręter hęc purgamenta aliqua relatu indigna & algis potius annumeranda quam animalibus.

32 (11. 33)

METALLA NVNC IPSAE QVE OPES ET rerũ prętia dicent˜ tellurem intus exquirente cura multiplici modo quippe alibi diuitiis foditur quęrente uita aurum argentum aes electrum alibi delitiis geminas & parietũ digitorumque pigmenta alibi temeritati ferꝝ auro etiam gratius inter bella cędesq; ꝑsequimur omnes eius fibras Videmusq; sup excauatam mirãtes dehiscere. Aliquãdo autem intermiscere illam. Ceu uero nõ hoc & ĩdignatiõe sacrę parentis exprimi possit. Imus in uiscera eius & in sedes manium opes quęrimus tãꝗ paꝝ benigna fertiliq; qua cęcatur & inter haec minimum remediorum gratia scrutamur. Quid enim cuiq; fodiendi causa medicina est ꝗꝗ & haec summa sui parte tribuit ut frugi sit in archa falcisq; in omnibus quęcunq; prosunt. Illa nos premunt illa nos ad inferos agunt: quę occultauit atq; demersit illa quę non nascuntur ut repente mens ad inane euolans reput&. Quis deinde futurus sit finis seculis omnibus exhauriendi eam quousq; penetratura auaritia ꝗ innocẽs ꝗ beata imo uero & delicata ess& uita si nihil aliunde quam supra terras concupiscer& breuiterq; nisi quod secum est eruitur auꝝ & chrysocolla iuxta ut pręciosior uideatur nomen ex auro custodiens. Paꝝ enim erat naturę unam inuenisse uitę pestem nisi ĩ pręcio esse auri etiam fames. Quęrebat argẽtum auaritia boni consuluit interim inuenisse minimum rubentisq; terrę excogitauit usum. O ꝓdiga ingenia quot modis auximus praetia reꝝ. Accessit ars picturę & auꝝ argentumq; cęlãdo carius fecimus. Didicit homo naturã ꝓuocare auxere & artem uitioꝝ irritamenta. In poculis libidines celebraueꝛt ac per obscenitates bibere. Abiecta sunt inde hęc & sordere cęperunt & auri argentiq; nimium fuit Murrhina & christallina ex eadem tellure effodimus quibus pręciũ facer& ipã fragilitas hoc argumentum opum. hęc uera luxurię gloria existĩata est habere quod posset statim perire totum nec hoc fuit satis turba gemmaꝝ potamus. Ex Zmaragdis texiũs calices ac temulentię causa tenere indiam iuuat.

IVuat & auꝝ accessione Vtinamq; poss& e uita in totum abdicari Auri sacra fames ut celeberrimi auctores dixere procisum conuitiis ab optimis quibusq; & ad pnitiem uitę reptum. Quantum fęliciore ęuo cum res ipsae permutabantur inter sese sicut & in troianis temporibus factitatum homero credi conuenit. Ita enim ut opior comertia uictus gratia inuenta alios coriis boũ. Alios ferro captiuisq; rebus ẽptitasse tradit ꝗꝗ & ipse miratus auꝝ extimationes reꝝ ita fecit ut centum boum arma aurea permutasse glaucum dicer&. Diomedis armis .viiii boum ex ꝗ cõsuetudine multa

legum antiquaꝝ pecore cõstat etiam romę pessimum scelus uitę fecit qui id primus
induit digitis nec hoc quis fecerit tradit̃. Nam de ꝓmetheo omnia fabulosa arbitror
q̃q̃ illi quoque ferreum annulum dederit antiquitas uinculumque id non gestamen
intelligi uoluerit. Midę quidem annulum quo circumacto habentem nemo cerne-
r& quis non etiam fabulosiorẽ fateat̃. Manus & ꝓrsus sinistrae maximã auctoritatẽ
conciliauere auro non quidem Romae ne quorũ in more ferrẽt erat bellicę uirtutis
insigne. De regibus Romanis non facile dixerim. Nullũ hab& romuli in capitolio
statua nec pręter numae seruiiq; Tullii alię nec. L. quidem bruti. Hoc in tarquiniis
maxime miror quorum egregia fuit origo. Vnde hic annulorum usus uenit q̃q̃ quã
etiam nunc lacedemonae ferreo utunt̃. Sed a prisco tarquinio omnium primo filiũ
cum pręteptę annis occidiss& hostem bulla aurea donatum cõstat. Vnde mos bullę
durauit ut eorum qui equo meruissent filii insigne id haberent cęteri lorum & ideo
miror Tarquinii eius statuam sine annulo esse q̃q̃ & de nomine ipso ambigi uideo.
Gręci a digitis appellauere apud nos prisci ũguinũ uocabãt. Postea & gręci & nostri
Symbolum longo certo tempore nec senatum quidem Romanum habuisse aureos
manifestum est. Siquidem his tantũ qui legati ad exteras gentes ituri essent annuli
publice dabantur. Credo quoniam ita exterorum honoratissimi intelligebantur neq;
aliis uti mos fuit: q̃ qui ex ea causa publice accepissent: uulgoq; sic triumphabãt & cũ
corona ex auro hetrusca sustineretur a tergo annulus tamen in digito ferreus erat aeq̃
fortuna triumphãtes & serui coronã sustinẽtes. Sic triumphauit de iugurta. C. Mari
us aureumq; tertium cõsulatum sumpsisse tradit̃. Hi quoq; q ob legationẽ acceperãt
aureos in publico tantũ utebantur his ĩtra domos uero ferreis. Quo argumento etiã
nunc sponsę annulus ferreus mittit̃ isq; sine gemma & quidem nec iliacis tẽporibus
ullos fuisse annulos uideo nusq̃ certe. Homerus dicit cum & codicillos missitatos e-
pistolaꝝ gratia indic& & cõditas arcis uestes ac uasa aurea argenteaq; & eas colligatas
nodi non annuli nota Sortiri quoq; cõtra ꝓuocationem duces nõ annulis tradit. Fa-
bricare etiã deum fibulas & alia muliebris cultus sicut ĩ aures ĩ primordio factitasse
sine mentione ãnuloꝝ dicũtur & quisquis primus ĩstituit cũctanter leuis manibus
latẽtibusq; ĩduit cũ si honos securus fuiss& dextera fuerit ostẽtãdus quod si ĩpedimẽ-
tum potuit in ea aliquod ĩtellegi etiam sertoris usus argumentum est maius in leua
fuisse qua scutum capiatur. Est quidem apud eũdem homeꝝ uirorum crinibus auꝝ
implexum. Ideo nescio an prior usus a fęminis acceperit. Romę quidem nõ fuit auꝝ
nisi admodum exiguum longo tempore certe cum a gallis capta urbe ut pax emeret̃
non plusq̃ põdo. m. potuere nec ignoro duo. M. pondo auri reperisse suo & põpeiũ
Tertio consulatu capitolini iouis solio a camillo ibi condita & ideo a plerisq; existia-
ri duo. M. põdo collata sed quod accessit ex gallorũ pręda fuit detractumque ab his
ĩ parte captę urbis delubris Gallos autem cum auro pugnare solitos torquatos ĩdicio
est appar&q; gallorum templorumq; tantundem nec amplius fuisse: quod quidem ĩ
augurio intellectum est cum capitolinus duplum reddidiss& illud quoque obiter
iudicari cõuenit. Quoniam de annulis sermonem repetiuimus ędituũ custodię eius
comprębensum fracta in ore annuli gemma statim exspirasse & indicum ita extĩctũ
Ergo ut maxime. M. M. pondo cum capta est roma anno. ccclxiiii. fuere cũ iã capitũ
liberorum censa essent centum. L. quingenti. lxxxiii. Eadem post ãnos. cccvii. quod
ex capitolinae ędis incendio cęterisq; omĩbus delubris. C. marius filius pręneste de-
detulerat. xiii. pondo: quę sub eo titulo ĩ triũpho transtulit & argẽti. vi. Item ex reliq̃
omĩ uictoria pridie trãstulerat auri pondo. xv. Argenti pondo. cxv. milia. Fręquẽtior
autem usus ãnulorum non ante. CN. Flauium annii filium depraehenditur hic
nanq; publicatis diebus fastis quos populus a paucis principum quottidie petebat
tantam gratiam plebis adeptus est. Alioquin libertino patre genitus & ipsae appii
cęci scriba cuius hortatu exceperat eos dies cõsultando assidue sagaci ingenio ꝓmul-

gaueratque ut aedilis curullis crearetur cum quinto Antio praenestino qui paucis ante annis hostis fuiss& preteritis .C.petellio & domitio:quorum patres consules fuerant additum flauio ut simul.tri.pl.ess& quo facto tanta senatus indignatione exarsit ut annulos ab eo abiectos fuisse i antiqssimis reperiatur ãnalibus fallit pleros que qui tum & equestrem ordinem id fecisse arbitrant̃ & enim adiectum hoc quoq; sedet falera posita propter nomen equitum adiectum est annulos quoq; depositos a nobilitate in annales relatum est nõ ab senatu uniuerso & hoc actum.p.sempronio L.sulpitio consulibus.Flauius nouit ędem cõcordię si populo conciliasset ordines & cum id pecunia publica non decerneret̃ ex multatitia fęneratoribus condemnatis ędiculam ęream fecit in gręcostasi quę tunc supra comitum erat inciditq; in tabula ęrea aedem.ccc.iiii.annis post capitolinam dedicatam ita quadrigentis.xlviii.a cõdita urbe gestum est.Post primum ãnulorum uestigium extat ꝓmiscui usus.Alterũ secũdo punico bello neq; enim aliter potuissent trimodia illa annulorum carthaginem ab hannibale mitti.Inter scipionem quoq; & drusũ ex annulo in auctore uenali ĩimici tię cępere.Vnde origo socialis belli & exitia rerum.Nec tum quidem omnes senatores habuerunt utpote cum memoria auorum. Multi pretura quoq; functi in ferreo consenuerit sicut calpurnium & maniliũ qui legatus.C.Marii fuerat i iugurtino bello Fenestella tradit & multi .L.fusidium illum ad quem scaurus de uita sua scribit .In quintiorum familia aurum ne feminas quidem habere mos fuerat nullosq; omino maior pars gentium hominumq; qui etiã sub imperio nostro degũt hodieq; habeat: non sign& oriens aut ęgyptus etiam nunc litteris cõtenta solis multis hoc modis ut cętera omnia luxuria uariauit gemmas addendo exquisiti fulgoris:censuque opimo digitos onerando sicut dicemus in gemmarum uolumine.Mox & effigies celando uarias ut alibi ars alibi materia ess& in prętio.Alias deide gẽmas uiolari nefas putauit.At ne quis signandi causam in ãnulis esse ĩtelliger& solidas induit quasdã uero nec ab parte qua digito occultantur auro clusit aurumq; milibus lapillorum uilius fecit. Contra uero multi nullas admittunt gẽmas auroq; ipso signat ut claudii cęsaris prĩcipatu repertum :nec non & seruitia ferrũ auro cingunt.Alia per sese mero auro decorant:cuius licentiae origo nomine ipso in samo thrace ĩstitutum declarat singulis primo digitis gerere mos fuerat qui sunt minimis proximi sicut in numę & seruii Tullii statuis uidemus postea pollici induere proximo etiã deorum simulachris dein iuuit & minimo dare gallię britannięq; medio dicunt̃ usq; hic nunc solus excipitur. Caeteri omnes onerent̃ atque etiam priuatim articuli minoribus .Alii sunt qui tres minimo congerant.Alii uero & huic unum tantum quo signanda signent.Cõditus que ille ut res rara & ad iniurię usus indigna uelut e sacrario ꝓmitur & unũ ĩ minio digito habuisse prętiosioris est in recõdito supellectilis ostentatio est.Iam alii pondera eorum ostentant aliis plures quam unum gestare labor est.Alii braiteas inferũt in leuiore materia & propter casum gemmarum totam sollicitudinem putant .Alii sub gemmis uenena cludunt sicut demosthenes summus gręcie orator annulosq; mortis gratia habent .Deniq; ut plurimum opũ scelera ãnuli fiunt.Quę fuit illa priscorum uita.Qualis innocentia in qua nihil signabatur at nũc cibi quoq; ac potus uindicãt̃ annulo a rapina hoc ꝓfecere mancipiorum legiones & i domo turba externa acta seruorum quoq; causa nomenculator adhibendus.Aliter apud antiquos singuli marsipores lucipores ue dominorum gẽtiles omnẽ uictum in ꝓmiscuo habebant nec ulla domi custodia a domesticis opus erat.Nunc rapiendę comparãt̃ epulę pariterq; qui rapiãt eas & claues quoq; ipsas signasse non est satis grauatis somno aut morientibus ãnuli detrahuntur maiorq; uitę circa hoc ratio ĩstrumẽtum esse cępit ĩcertum a quo tẽpore uidemur tamẽ posse in externis auctoritatem eius rei ĩtelligere circa policratẽ.Samii tyrannum cui dilectus ille annulus in mare abiectus capto relatus est pisce ipso circiter.ccxxx.anno urbis nostrę interfecto .Celebratior quidem usus cũ fęnore cepisse

debet argumento est consuetudo uulgi ad sponsiones etiamnum annulo exiliente ab eo tempore quo nondum erat ara uelocior ut plane affirmare possumus nūmos ante apud nos cepisse mox annulos. De nummis paulo post dicet̃. Annuli distixere alterum ordinem a plebe ut simul ceperat esse celebres sicut tunica ab annulis senatū q̃q̃ & hoc sero uulgoque purpura latiore tunica usos inuenimus etiam prçcones sicut patrem lucii elystilonis prçconis ob id cognominati: sed annuli plane totū ordini mediumq; plebi & patribus inseruere ac quod antea militares equi nomen dederant hoc nunc pecuniç indices tribuunt nec pridem id factum. Diuo enim augusto decurias ordinante maior pars iudicū in ferreo ānulo fuit: hiq; non equites sed iudices uocabantur. Equitum nomen subsistebat ī turmis equoꝝ publicorum. Iudicū quoq; non nisi. iiii. decuriç fuere primo uixq; milia sigula ī decuriis fuerit nondū ꝓuintiis ad hoc munus admissis seruatumq; ī hodiernum diem ē ne qs e nouis ciuibus ī his idicar&.

D Ecuriç quoq; pluribus discretç nominibus fuere tribunoꝝ çris & selectorum & iudicum prçter hos etiamnum nongenti uocabant̃ ex omibus selecti ad custodiēdas suffragiorū cistas in comitiis & diuisus hic quoq; ordo erat superba usurpatione nominum cum alius se nōgētum alius selectū alius tribunū appellar& Tyberii demū principatus nono āno ī unitatem ueit equester ordo ānulorumq; auctoritati cōstituta est forma. C. asinio pollione. C. antistio uetere cōsulibus anno urbis cōditç. dcclxxv. quod mirēt̃ futili pene de causa cū. C. Sulpitius galba iuuenilē famam apud prīcipē popinarum pçnis aucupatur. Quçstus ess& in senatu uulgo eius culpç īstitores defendi annulis. Hac de causa cōstitutum ne cui ius id ess& nisi cui īgenuo patri auoq; paterna sestertia. cccc. census fuissēt lege iulia theatrali in. xiiii. ordinibus sedēdi postea gregatim insigne id appeti cçptū propter hçc discrimia. Caius princeps decuriā Quintam adiecit tantumque est fastis nactus ut quç sub diuo Augusto impleri nō potuerant decuriç nūc capiāt eum ordinem passimq; ad ornamēta ea etiam seruitute liberati trāsiliant quod non antea unq̃ erat factum: quoniam in ferreo annulo eqtes iudicesq; intelligebātur adeoq; ꝓmiscuum esse cçpit ut apud claudium caesarem in censura eius unus ex equitibus flauius produs. cccc. ex ea causa reos postular& ita dū separatur ordo ab ingenuis cōmunicatus est cum seruis iudicum autem appellatione separare eū ordinē primi omniū instituere gracchi discordia popularitatis in cōtumelia senatus mox ea debellata auctoritas nominis uario seditionum euentu circa publica nos substitit & aliquamdiu tertiç uires publicanis fuere. M. Cicero demū stabiliuit equestꝝ nomen in consulatu suo catilinianis rebus ex eo se ordine ꝑfectū esse celebrans & eius uires peculiari popularitate quaerens. Ab illo tempore plane hoc tertium corpus in re. p. factum est cçpit adiici senatui popoloq;. Ro. equester ordo qua de causa & nunc post populum scribitur quia nouissime ceptum est adiici. Quinetiam equitum nomē ipsum sçpe uariatum est in his quoq; qui ad equitatum trahebātur celeres sub Romulo regibusq; appellati sunt. Deinde flexumētes postea trosuli cum oppidum in Tuscis citra uulsinios hoc nomie pas. viiii. mil. sine nullo adiumēto peditum cepissent eius uocabuli idq; durauit ultra. C. gracchū iunius certe qui ab amicitia eius gracchianus ē appellatus scriptum reliquit his uerbis. Quod ad equestrem ordinem ꝑtinet antea trosulos uocabant nūc equites uocant. Ideoq; quia non intelligunt trosulos nomen quid ualeat multosque pud& trosillos uocari. Sūt adhuc aliquç non omittendç in auro differentiç. Auxiliares quippe & externos torquibus aureis donauere. At ciues non nisi argenteis prçterq; armillas ciuibus dedere quas non habent externi. Idem quo magis miremur coronas ex auro dedere. Ex ciuibus qui primum donatus sit ea non inueni & equidē quis primum donauerit a. l. pisone traditur: aulus postumius dictator apud lacum regillum castris latinorum

expugnatis ei cuius maxima opera capta essent hanc coronam ex prę̨da dedit. Item .l
lentulus cõsul Seruilio Cornelio merẽde samnitum oppido capto sed hinc .v. librarꝝ
corona piso frugi filium ex priuata pecunia donauit eamq; coronam testamento rei
p. legauit.

DEorũ uero honori in sacris nihil aliud excogitatũ est quam ut auratis cornibus
hostię maiores dumtaxat ĩmolaretur: sed ĩ milicia quoq; ĩ tãtum a doleuit hęc luxuria
ut. M. Bruti in philippicis campis epistolę reperiantur frementes fibulas tribũitias
ex auro geri. At hercules idem tu brute mulierum pedibus aurum gestari tacuisti et
nos sceleris coarguimus illum qui primus auro dignitatem per annulos fecit ha-
beãt ĩ lacertis iã qdẽ & uiri quod e dardanis uenit. Itaq; & dardanũ uocabatur uiriole
celticę dicunt̃ uirię celtibericę habeant fęminę ĩ armillis digitisq; totis collo auribus
piris discurrant cathenę circa latera in secreto margaritarum saculi e collo dominarũ
aureo pendeant ut in somno quoq; unionum cõsciẽtia adsit. Etiam ne pedibus ĩduit̃
Atque inter stolam plebemq; hunc medium foeminarum equestrem ordinem facit
honestius uiri pedagogis id damus diues puerorꝝ forma conuertit. Iam uero & arpo
cratẽ statuasq; aegyptiorum nummũ in digitis uiri quoq; portare incipiunt. Fuit &
alia claudii prĩcipatu differentia insolens his quibus admissionẽ liberti eius dedisset
imaginem principis ex auro in ãnulo gerendi magna criminũ occasione. Quae oĩa
salutaris exortus uespasiani imperatoris aboleuit ęqualiter publicando principẽ. De
annulis aureis eorumq; usu hactenus dictum sit proximum scelus fecit qui primus
denariũ ex auro signauit quod & ipsum lat& auctore incerto populus. Ro. ne argẽto
qdẽ signato ante pyrrhum regẽ deuictus usus est librales unde etiã nunc libella dicit̃
& dupõdus appendebatur assis: quare ęris grauis poena dicta & adhuc expensa in ra-
tionibus dicuntur. Itẽ impendia & dependia. quin & militum stipendia hoc ẽ stipis
ponderandis pensatores libripendes dicunt̃. Qua cõsuetudine in his emptionibus
quę mancipi sunt etiam nunc libra interponitur. Seruius rex primus signauit ęs ãtea
rudi usos Rememus tradit. Signatum est nota pecudum unde & pecunia appellata
maximus census cẽtum decem assuum fuit illo rege & ideo hęc prima classis argentũ
signatum est anno urbis quingẽtesimo octogesimo .v. Quinto Fabio consule .v. ãnis
ante bellum primum punicum & placuit denarius ꝓ .x. libris ęris Quinarius ꝓ qnq;
sestertiũ ꝓ dupondio ac semisse librę autẽ pondus ęris ĩminutum bello punico prĩo
cum impensis res. p. non sufficer& constitutumq; ut asses sextario pondere ferirent̃
Ita quinq; partes factę quinta parte fracta lucri dissolutum quę est aes alienum nota
aeris fuit ex altera parte Ianus geminus ex altera rostꝝ nauis ĩtriente uero & q̃drante
erat aes quadrans antea truncis uocatus a tribus unciis postea hannibale urgente. q
Fabio maximo dictatore asses unciales facti placuitq; denarium .xvi. assibus ꝑmutari
quinarium octonis sestertium quaternis. Ita res p. dimidium lucrata est in militari
tamen stipendio semper denarius pro .x. assibus datus notę argenti fuere bigę atque
quadrigę & inde iugati quadrigatiq; dicti. Mox lege papyria semuntiarii asses facti
liuius drusus in tribunatu plebis octauam partem aeris argento miscuit: qui nunc
uictoriatus appellatur lege clodia percussus est. Antea enim hic minimus ex Illyrico
aduectus mercis loco habebat̃. Est autẽ signatus uictoria & ĩde nomen aureus nũ-
post annum .lxii. percussus est q̃ argenteus ita ut scrupulum ualer& sestertius uice-
mus quod efficit in libras ratione sestertii qui tunc erant sestertios nongentos. Post
hęc placuit .x. xl. signari ex auri libris paulatimq; principes ĩminuere põdus. Immi-
nuisse uero ad .xlv. sed a nummo prima est origo auaritię excogitata fęnore quęstuosa
atq; segnitia hęc paulatim exarsit rabie quadam. Non iã auaritia sed fame auri utpote
cũ septimelius. C. Gracchi familiaris auro repẽsum caput eius excisum ad opimum

tulerit plũboque in os addito parricidio ſuo rempublicam etiam circumſcrpſerit. Nec iam quiritum aliquo: ſed uniuerſo nomine. Ro. infanii rex mitridates Aquilio dulci capto aurum in os infudit haec parat habẽdi cupido pud& intuentẽ omnia iſta quę ſubinde noua gręco ſermone excogitant̃ expreſſo argẽteis uaſis auro aut incluſo Quibns delitiis ueneunt tam inaurata q̃ aurea cum ſciamus interdixiſſe caſtris ſuis ſpartbacum ne quis aurum baber& aut argẽtum tãto plus fuit animi fugitiuis nr̃is Meſſala orator prodidit Antonium triumuirum aureis uſum uaſis in omnibus ob-ſcenis deſideriis pudendo etiam crimine Cleopatrę. Summa apud exteros licentiae fuerat poculo aureo puluino ſubdito pbilippum regem dormire ſolitũ Agnonem ceium alexandri magni pręfectum aureis clauis ſuffigere crepidas. Antonius ſopbus cõtumelia naturae uilitatem auro fecit dignũ proſcriptione. Sed ſpartbaci equidem miror. p. R. uictis gentibus ĩ tributo ſemꝑ argẽtum imperitaſſe nõ auꝝ. Sicut Car-tbagini cũ Hãnibale uicto argẽti põdo annua in. l. annos nibil auri nec poteſt uideri penuria mundi id eueniſſe. Iam midas & croeſus infinitum poſſederant. Iam Cyrus deuicta aſia pondo. xxiiii. pręter uaſa aurea auꝝq; factum & in eo folia platanũ uitẽq; q̃ uictoria argẽti qngẽta· m. talentoꝝ reportauit & craterem ſemiramidis cuius põdus xv. milia talentorum colligebat. Talentum autem ęgyptium põdo. lxxx. pater Varro tradit. Iam regnauerat in colcbis ſalaces & ſubopes qui terram uirginem nactus plu-rimum argẽti auriq; emiſſe dicitur ſuanorum gẽte & alioquin uelleribus aureis ĩclyto regno: ſed et illius aureę & argẽteę camerę trabes narrant̃ & columnę atq; paraſtaticę uicto ſoſeſtri ęgypti rege tam ſuperbo ut ꝓditur annis quibuſq; ſorte reges ſingulos e ſubiectis iungere ad curꝝ ſolitus: ſicq; triumpbare & nos fecimus quę poſteri fa-buloſa arbitrent̃. Cęſar qui poſtea dictator fuit primus in ędilitate muneri patris fu-nebri omni apparatu barenę argẽteo uſus ẽ: feraſque etiam argẽteis uaſis inceſſiuere tum primum noxiis quod etiam ĩ municipiis emulãt̃ Caius Antonius ludos ſcena argẽtea fecit. Item. L. muręna &. C. prĩceps in circo pecina duxit in quo fuere argenti pondo. cxxiiii. Claudius ſucceſſor eius cum de Britannia triumpbar& ĩter coronas aureas unam. vi. põdo babuit quam cõtuliſſ& biſpania citerior Altera. viiii. quã gallia Comata ſicut titulus ĩdicauit buius deĩde ſucceſſor nero põpeii tbeatꝝ opperuit auro ĩ unum diem: quo tbiridati regi armenię oſtender& & quota pars fuit aureę domus ambientis urbem auri in aerario. p. R. fuere. Sexto iulio. L. aurelio Cons. vii. annis ãte bellũ punicum tertiũ põdo. xvi m. octĩgẽta. x. Argẽti. xxii. m. &· lxx. & ĩnumerato lls. lxxxv. cccc. Itẽ ſexto iulio. L. martio Cons. boc ẽ belli ſotialis ĩitio. lls. xx. m. octĩ-gẽta. xxviiii. Cauis Cęſar primo introitu in ciuili bello ſuo ęrario ꝓtulit lateꝝ aureoꝝ xv. m. argẽteoꝝ. xxxv. m. & ĩ nuẽro. lls. cccc. nec fuit aliis tpibus res. p. locupletior itu lit & ęmilius paulus perſeo rege uicto e macedonica pręda. l. cc. m. a quo tẽpore. p: R tributum pendere deſiit laquearia quę nũc & in priuatis domibus auro tegunt̃ poſt carthaginem euerſam primo ĩaurata ſunt in capitolio cenſura. L. mummii inde trãſ-ire in cameras in parietes quoq; qui iam & ipſi tãq̃ uaſa inaurantur cum ſua ętas uaria de catulo exiſtimauerit quod tegulas ęreas capitolii ĩauraſſ& primus.

INuentores auri ſicut metalloꝝ fere omnium. vii. uolumine diximus pręcipuã gratiam buic materię fuiſſe arbitror non colore qui in argento clarior eſt magiſq; diei ſimilis & ideo militaribus ſignis familiarior: quo minus longius fulg&. Manifeſto errore eoꝝ q colorẽ ſideꝝ placuiſſe ĩ auro arbitrãt̃ cũ ĩ gẽmis aliiſq; rebus nõ ſit pręci-puus nec põdere aut facilitate materię pręlatũ eſt caeteris metallis cũ cedat per utꝝq; plumbo: ſed quia rerum uni nibil igne deperit tuto etiam incendiis rogiſq; qnimo quo ſaepius arſit ꝓficit ad bonitatem aurique experimentum ignis eſt ut ſili colore rubeat igneſcatque ipſum obrizum uocant. Primum autem bonitatis argumentum eſt difficillime accendi: praeterea mirũ prunae uiolentiſſimae igni ĩdomitum palea

citiſſime ardeſcere atq; ut purget᷑ cũm plumbo coqui. Altera cauſa pretii maior quod
minimum uſus deterit cum argēto aere plumbolineę ducant᷑ manusq; ſordeſcāt de-
cidua materia: nec aliud laxius dilatatur aut numeroſius diuidit᷑ utpote cuius untiae
in ſeptuagenas & quiquagenas pluresq; bracteas quaternum utroq; digitoꝝ ſpargāt᷑
Chariſſimę ex his pręneſtinę uocantur etiam nunc retinētes nomen fortunę iaura-
to īfideliſſime ſimulachro proxima bractea quęſtoria appellatur. Hiſpania ſtrigiles
uocat auri paruulas maſſas quod ſuper omnia ſolum in maſſa auramento capitur.
Cum cętera in metallis reperta igni ꝑficiantur hoc ſtatim aurum eſt conſumatamq;
materiam protinus hab& cum ita īuenitur. Hęc enim inuentio eius naturalis eſt alia
quam dicemus coacta. Sup cętera non rubigo ulla non erugo nō aliud ex ipſo quod
conſumat bonitatem minuat ue pondus. Iam ſalis & aceti ſuccos contra domitores
reꝝ conſtantia ſuperque omnia tuetur ac texit urinae modo uel ſine lana.

T Vnica aurea triumphaſſe Tarquinium priſcum uerrius tradit. Nos uidimus
Agrippinā claudii principis ſedente eo ad naualis prelii ſpectaculum aſſidentem ei
īdutam paludamento aureo textili ſine alia materia. Attalicis uero iam pridē ītexit᷑
inuentum regum aſię marmori & his quę candefieri non poſſunt oui cādido illini-
tur ligno glutini ratiōe compoſita leucopoꝝ uocāt. Quid ſit hoc aut quemadmodū
fiat ſuo loco docebimus & aes inaurari argēto uiuo aut certe hidrargico legitimum
erat de quibus dicemus illoꝝ naturam reddētes excogitata fraus eſt. Nanq; ęs cruciat᷑
in primis accēſumq; reſtringūt᷑ ſale aceto alumine poſtea exharenat᷑ an ſatis recoctū
ſit ſplendore depręhēdēte. Iterūq; exhalatur igni ut poſſit edomitum mixtis punice
alumine argēto uiuo īductas accipere bracteas. Alumen in purgādo uim hab& q̃lē
eē diximus plūbo.

A Vꝝ īuenitur in noſtro orbe ut omittamus indicum atq; a formicis aut griphis
apud ſcythas erutū apud nos tribus modis fluminū ramētis ut ī tago hiſpaię
pado italię hebro thracię pactalo aſię. Gāge īdię. Nec ullū abſolutius aurū ē ut curſu
ipſo trituq; ꝓpolitū alio modo puteoꝝ ſcrobibus effodit᷑ aut in ruina mōtium quare
utraq; ratio dicet᷑. Auꝝ qui quęrunt āte omnia ſegulum tollant ita uocatur indicium
alueus hic eſt harenęq; lauāt᷑ atq; ex eo quod reſedit cōiectura capitur. Aliquando in
ſumma tellure ꝓtinus rara felicitate ut nup ī dalmatia pricipatu Neronis ſingulis di-
ebus etiam quinquagenas libras fundens Cumina īuētum eſt ſummo ceſpite cala-
tatium uocant ſi & auro ea tellus ſubeſt. Cęterum montes hiſpaniarum aridi ſteriles
que & in quibus nihil aliud gignat᷑ huic bono coguntur fertileſq; eſſe. Quod puteiſ
foditur canalitium uocāt. Alii canalienſe marmoris glorię inhęrēs nō illo modo quo
in oriente ſaphiro aut thebaico aliiſq; ī gemmis ſintillat: ſed micat amplexū marōris
hi uenaꝝ canales & latera puteorum & huc & illuc inde nomine inuento tellusque
ligneis columnis ſuſpenditur quod effoſſum eſt tunditur lauat᷑ urit᷑ mollit᷑ in fari-
nam apilaſcudē uocāt argētū quod extra fornacis ſudorē e camīo iactat᷑ ſpurcitia in oī
metallo uocat᷑: ſcoria hęc ī aurōū tdit᷑ itęꝝq; coqt᷑ catini fiūt ex taſcoio hęc ē terra alba
ſimilis argillę. Neq; enī alia flatū ignēq; & ardentē materiā tolerat: tertia ratio opera
uicit gigantum. Cuniculis per magna ſpatia ictis cauantur mōtes ad lucernaꝝ luīna
Eadem mēſura uigiliaꝝ eſt multiſq; menſibus nō cernitur dies: acrugias ingenus
uocant ſiduntq; rimę ſubito & opprimunt operantes ut iam minus temerarium ui-
deat᷑ e ꝓfundo maris petere margaritas tanto nocentiores fecimus terras. Reliquūt᷑
itaq; fornices crebri mōtibus ſuſtinendis occurſant in utroq; genere ſilices hos igni et
aceto rumpunt. Sępius uero quoniam in cuniculis uapor & fumus ſtrāgulant cedūt
fracturis .cl. libras ferri terram agētibus. Egeruntq; humeris noctibus ac diebus per
tenebras proximis tradentes lucem nouiſſimi cernunt ſi longior uidetur ſilex latus
ſeqt᷑ foſſam ambit quiete tamen in ſilice faciliore exiſtimatur opera eſt nāque teres ex

quodam argillę genere glareę mixtę cãdida uocant ꝑpe inexpugnabilis cuneis eam ferreis aggrediũtur & iisdem malleis nihilq; durius putant nisi quod iter omia auri fames durissima est pacto opere ceruices fornicum ab ultimo cedũt. Dantque signũ rima eamq; solus intelligit in cacumine mõtis puigil hic uocat & ut uocari iub& operas pariter ipsae deuolant mons fractus cadit a sese lõgo fragore qui cõcipi huãna mente non possit ęq; & flatu incredibili spectãt uictores ruinam naturę. Nec tamen adhuc aurũ est nec scire eẽ cum fodere tãtaq; ad picula & icendia fuit satis causę sperare quod cuperẽt. Alius supẽ labor ac uel maior ipẽdi flumina ad lauãdam hanc ruinã iugis mõtium duxere obiter a cẽtesimo plerũq; lapide corrugos uocãt a corriuatione credo. Nimirũ & hic labor ẽ pręcepisse libramentum oport& ut fluaris q̃ ifluat. Itaq; altissimis partibus ducit̃ cõuallis & iterualla substructis canalibus iũgũt̃. Alibi rupes iuię cedũtur sedemq; trabibus cauatis pręhere cogũtur. Isq; q cedit funibus pẽd& ut ꝑcul ituẽtibus specimẽ nefariũ qdẽ sed alitum fiat pẽdẽtes maiore ex pte librãt & lineas itineri pręducunt. Itaq; insistentis uestigiis hominis locus nõ est manes trahũt̃ ad homines uitium import&. Id genus terrę uiriũ uocant. Ergo per silices caucu los ue ducũtur & uriũ euitãt ad capita deiectus in supcilus mõtium piscinę cauant̃ ducenos pedes in q̃sq; partes & in altitudinẽ denos eissaria in his qna pedũ q̃dratoꝝ trinum fere relinquũt̃ ut repleto stagno excussis obturamẽtis erũpat torrẽs tanta ui ut saxa ꝑuoluat. Alius tũc in plano labor fortasse in q̃ ꝑfluit cauatur agangas uocãt & sternuntur gradatĩ ulicẽ frutex est roris marini similis asp auꝝq; retinẽs latera cludunt̃ tabulis ac pręrupta suspẽdũtur Canale ita ꝑfluẽs terra in mare his de causis iã promouit hispania in priore genere quę exhauriũtur imẽso labore ne occupẽt puteos in hoc rigantur. Auꝝ auriga quęsitũ non coqtur sed statim suum est. Inueniũtur ita massę nec in puteis etiam denas excedẽtes libras pallatas alii palacranas uocãt. Idẽ quod minutum ẽ balucem uocant. Vlex siccatus uritur & cinis eius lauat̃ sustracto cespite herboso ut sidat auꝝ uicena milia põdo ad hunc modũ annis singulis asturiã atq; gallitiam & lusitaniam praestare. Quidam prodiderunt ita ut plurimum asturia gignat. Neq; in alia parte terrarum tot sęculis hęc fertilitas italię paci uetere interdicto patrum ut diximus. Alioquĩ nulla foecũdior metalloꝝ quoq; erat tellus. Extat quoq; lex cẽsoria uicti muliarum auri fodi ue in uercelẽsi agro qua cauebatur ne plus. v. hominum in opere aurum faciendi publicani haberẽt Aurum faciẽdi est etiam nũc una ratio ex auri pigmento quod in syria pictoribus foditur in summa tellure auri colore sed fragili lapidum specularium modo inuitaueratq; species. C. pricipẽ auidissimũ auri. Quamobrem iussit excoq magnum pondus & plane fecit aurum excellẽs & ita parui ponderis ut detrimẽtum sentir&. Illud propter auaritiam expertus. Q̃obrem auri pigmenti librę. xiiii permutarẽtur nec postea tẽtatum ab illo ẽ.

OMni auro inest argẽtum uario põdere alibi nona alibi octaua in uno tãtũ gallię metallo quod uocant albucraręse. xxxvi. portio iuenit̃. Et ideo cęteris preẽ ubicũque qnta argẽti portio ẽ electꝝ uocatur. Scrobes hę reperiũtur in Cannaliẽsi fit & cura electꝝ argẽto addito quod si quintam portionem excessit icudibus nõ resistit ẽ electro auctoritas homero teste q menelai regiam auro argẽto electro ebore fulgere tradit. Mineruę tẽplũ hab& lindos insula rhodioꝝ in quo helena sacrauit calicẽ electro adiecit historiam mammę suae mẽsura. Electri natura ẽ ad lucernarum lumina clarius argẽto splẽdere quod est natiuum & uenena depręhẽdit. Nanq; discurrũt ĩ calicibus arcubus cęlestibus similes cum igneo stridore & gemĩa ratione prędicũt

AVrea statua prima omnium nulla inanitate & anteq; ex aere aliquo alio modo fier& quam uocant holosphyraton in tẽplo anetidis posita dicit̃ quod situ raꝝ nomẽ significauimus numine gẽtibus illis sacratissimo direpta est antonii parthitis rebus

ſitũq; narrat̃ unius ueteraꝛoꝝ Bonoię hoſpitali diui auguſti coena cũ interrogaretur cẽt ne uerum eum q prius uiolaſſ& hoc numen oculis mẽbrisque captum expiraſſe Reſpõdit enim tum maxime auguſtum de crure eius coenare ſeq; illum eſſe totumq; ſibi cẽſum ex ea rapina eſſe hominum primus &auream ſtatuam & ſolidam Gorgias leontinus delphis in templo ſibi poſuit.lxx.m.circiter olympiade. Tãtus erat docẽdę artis oratorię quęſtus.

AVꝝ in pluribus modis poll& in remediis uulneratisq; & infantibus applicatur ut minus noceant quę ĩferant̃ ueneficia ẽ & ipſi ſuplata uis malefica gallinarũ quoq;& pecuriariorũ fęturis remedium. Dicitur enim abluere in latum & ſi ſpargas eos quibus mederi uelis. Torret̃ & cũ ſalis gemino põdere triplici miſſis:& rurſum cum duabus ſalis portionibus & lapidis quem ſiſtim uocant .Ita uirus tradit rebus una crematis in fictili uaſe ipſum purum & ĩcorruptum. Reliquus cinis ſeruatus in fictili ex aqua illitus lichenas in facie ſanat lomento cum conuenit ablui fiſtulas etiam ſanat quę uocãtur hemoroides. Quod ſi trito ſpuma adiiciatur putria ulcera et tetri odoris emendat. Ex melle uero decoctum cum melanthio & illitum umbilico linitum ſoluit aluum. Auro uerrucas curari. M. Varro auctor eſt.

CHryſocolla humor eſt ĩ puteis quos diximus per uenam auri deflueẽs craſſeſcẽte limo rigoribus hybernis uſq; in duriciam pumicis laudationem eandem in aurariis metallis & proximam in argentariis fieri cõpertum eſt. Inuenitur & in plumbariis. Vilior etiam auaritia eſt. In omnibus autẽ his metallis fit & cura multũ ĩfra natura/lem illam immiſſis in uenam aquis lenitur hyeme tota uſque Iunium mẽſem dein ſiccatis iunio & iulio ut plane ĩtelligat̃ nihil aliud chryſocolla q̃ uena putris. Natiua duritia maxime diſtat uuam uocãt & tamen illa herba quam lotham appellat tĩgit̃ Natura eſt quę lino lanaeue ad ſuccun bibẽdum tõditur in pila. Dein tenui cribro ſecernitur:poſtea mollitur ac deinde tenuis ſic cribrat̃ quicquid non tranſeat repetit̃ in pila. Deinde mollitur puluis ſemp ĩ cathinos digeritur & ex aceto macerat̃ ut oĩs duritia ſoluatur ac rurſus tõdit̃. Dein lauatur in cõchis ſiccaturq;. Tunc tĩgit̃ alumĩe ſciſſo & herba ſupradicta pingiturq; anteq̃ pĩgatur refert q̃ bibula docilisque ſit . Nã niſi rapuit colorem adduntur & ſcythanum & quę turbiſtum ita uocãt medicamẽta ſorbere cogẽtia cum tinxere pictores Oropithon uocãt eiusq; duo genera faciũt elucta quę ſeruatur in lomento & liquidam globulis ſudore reſolutis hęc utraq; genera in cypro fiunt laudatiſſima in armenia. Secunda in macedonia largiſſima in hiſpania Summa commendationis eſt in colore herba ſegetis late uirentis q̃ ſimillime reddat uiſumq; iam eſt Neroni prĩcipi ſpectaculis harenam cyrci chryſocolla ſterni cum ipse concolori pano aurigaturus eſſ& introducta opificum turba tribus eam generibus diſtingunt. Aſperam quę taxatur in libris.vii. mediam quę denariis quinis attritam quam herbaceam uocant quae.xiii. ſubliniunt autem haneroſam prius q̃ inducant atramẽto pĩguiſſimũ & paretonio hęc ſũt tenacia eius & colori blãda paretoniũ quo niã ẽ natura & propter liuorẽ tenaciſſimũ atramẽto ſpargit̃ ne paretonii cãdor Chry/ſocollę pallorẽ afferat luteã putãt a lutea herba dictam quã ipſam ceruleo ſubtritam pro chryſocolla ĩducant uiliſſĩo genere atq; fallaciſſimo uſus chryſocollę in medicina & eſt ad purgãda uulnera cum cera & oleo. Eadem per ſe ſicca & arida contrahit dat̃ in ãgina orthopnea ne miſcẽda cum melle cõcitant uomitiones miſcetur et colliriis ad cicatrices oculorum ac uiridibus emplaſtris ad dolores mitigandos & Cicatrices trahẽdas. Hanc Chryſocollam medici acceſſim appellant quae non eſt orobitis Chryſocollam et aurifices ſibi uendicant glutinando auro et inde omnis appellata ſimiliter uirẽtes dicunt. Temperat̃ autem ea cypria erugine et pueri ĩpubis urina ad/dito uitro. Terit̃ cyprio aere et in cypriis mortariis Santernam uocant noſtri ita fer/ruminat̃ auꝝ quod argentoſum uocant. Signũ ẽ ſi addita ſauturna niteſcit e diuerſo

erosum cõtrabit se bebetatq; & difficulter ferruminat᷑. At id glutinũ fit auro et septĩa pte argẽti ad supradicta additis unaq; tritis cõtextisq; pars est reliqua circa hęc ut uni/uersa naturę contingat admiratio. Auri glutinum est tale: argilla ferro cardinia aeris massis alumen laminis resina plumbo & marmori sed plumbum nigꝝ albo iungit᷑ ipsumq; album sibi oleum. Item stagnum ęramentis stagno argẽtum pineis optime lignis aes ferrũq; tũdit᷑: sed et ęgyptię papyro paleis auꝝ Calx aq̃ accẽdit᷑ & thracius lapis. Idemq; oleo restinguitur ignis cum aceto maxime & uisco & ouo terra minie flagrat. Carboni maior uis exusto iterũq; flagranti.

AB bis argẽti metalla dicantur quę sequẽs insania est. Non nisi in puteis reperit᷑ nullaq; sui spetie nascitur nullis ut in auro lucẽtibus scintillis terra est alibi ruffa alia cineracea excoqui non potest nisi cum plumbo nigro aut cum uena plumbi: gallenã uocant quę iuxta argẽti uenas plerunq; repitur & eodem opere ignium descẽdit pars in plũbum: sed argẽtum superne natat ut oleum aqs repitur ĩ omnibus pene ꝓuĩciis sed ĩ bispania pulcberrimũ. Id quoq; in sterili solo: atq; etiam ĩ mõtibus & ubicũque una uena ĩuenta est nõ procul ĩuenit᷑ alia. Hoc qdem ĩ omni fere materia eruẽdi me/talli gręci uidẽtur dixisse. Mirum adbuc per bispanias ab bannibale olim incobatos puteos durare sua ab ĩuentoribus nomina babentes: ex qbus bebulo appellat᷑ bodie qui. ccc. m. põdo bannibali subministrauit ĩ dies ad quĩgẽtos. M. passus iam cauato mõte p quod spatiũ aquitani stãtes diebus noctibusq; egeꝝt aquas lucernaꝝ mẽsura inanemque faciunt. Argẽti uena in summo reperta crudaria appellatur finis antiqui fodiendi solebat esse alumẽ inuẽtum ultra nibil quęrebatur. Nuper ĩuenta ęris uena ĩfra alumen uena alba finem speciei facit. Odor ex argenti fodinis ĩimicus omnibus aĩalibus sed maxime canibus. Aurum argẽtumq; quo mollius eo pulcbrius lineas ex argento nigras fieri producique miramur.

ESt & lapis bis uenis: cuius uomica liquoris ęterni argẽtum uiuum appellatur uenenum oĩum rerum est perrũpit per uasa permanãs tabe dira. Oĩa ei ĩnatant pręter auꝝ: Id unum ad se trabit. Imo optime purgat cęteras eius sordes expuens crebro ia/ctatu fictilibus ĩ uasis ita iniectis: sed ut ipsũ ab auro discedat ĩ pelles subactas effun/ditur p quas sudoris uice defluẽs puꝝ relinquit auꝝ. Ergo & cum rara ĩaurẽt᷑ sublitũ bracteis pertiacissime retin&. Veꝝ pallore detegit simplices aut pręteneues bracteas Qua ꝓpter id furtum quaerẽtes oui liquore cãdido usum eũ adulterauere. Mox & bydrargiro de quo suo dicemus loco. Et alias argẽtũ uiuũ nõ largũ ĩuẽtũ ẽ.

IN iisdẽ argẽti metallis ĩuenitur ut proprie dicamus spumę lapis cãdidę nitẽtis que non tamen trãslucentis stimi appellant: alii stibia. alii alabastrum aliq labasim. Duo eius genera mas ac fęmina magisq; ꝓbãt fęminam borridior ẽ mas scabriorque & minus põderosus minusq; radians & barenosior. Foemina cõtra nit& friabilis fis/surisq; nõ globis debiscẽs. Vis eius astrĩgere ac refrigerare prĩcipalis autẽ circa oculos Nãq; ideo etiã placiopbtalmũ appellauere quoniã ĩ callibus epitopbris mulieꝝ dilatẽt & fluitiones inbibeat oculorum exulcerationesq; farina eius ac turis gũmi admixto sistit sanguinem cerebro ꝓfluentem. Efficacior & cõtra recentia uulnera etiam cõtra ueteres canum morsus insparsa farina & cõtra ãbusta igni cum adipe & spuma ar/genti cerusaq; & cera. Urit᷑ autem ossis bibuli fimo circumlitum in clybanis deinde restinguitur mulieꝝ lacte terit᷑q; in mortariis admixta aqua pluuia. Ac subinde tur/bida transfundit᷑ ĩ aereum uas & mundatur uitro. Fex eius ĩtelligit᷑ plumbosissima quaeque subsidit in mortario abigiturque. Dein uas in quo turbida transfusa sunt optum linteo p noctem relinquit᷑ & postero die quicquid innatat effundit᷑ spongiaq; tollit᷑. Quod ibi subsedit flos intelligitur ac linteo interposito in sole siccat᷑ non ut

perarescat. Iterumq; in mortario terit̃ & in pastillos diuiditur. Ante omnia autē urēdi modus necessarius & ne plumbum fiat. Quidā nō fimo utuntur coquētes sed adipe Alii tritum in aqua triplici linteo siccāt fecēq; abiiciunt. Idēq; quod defluxerit trāsfū- dunt quicquid subsid& id colligētes emplastrisq; collyriisq; miscent.

SCoriam in argēto uocant gręci helcisma uis eius astrīgere & refrigerare corpora Additur emplastris ut molabdēda de qua dicemus in plumbo cicatricibus maxime glutinandis & cōtra tenesmos dissinteriasq; īfusa clysteribus cum myrteo oleo addūt & in medicamenta quę uocant lipparas ad excrescētia ulcerum aut ex attritu facta aut in capite manātia.

FIt in iisdem metallis & quę uocatur spuma argēti. Genera eius tria optima quā chrysitim uocant. Secunda quā agiritim. Tertia quam molibditin & omnes hi colores in iisdem tabulis inueniuntur. Probatissima est attica proxima hispaniensis chrysitis ex ipsa uena fit. Argiritis ex agēto. Molibditis plumbi ipsius fusura quę fit puteolis & inde hab& nomen. Omnis autē fit excocta sua materia ex supiori catino defluens i īferiorē ex eo sublata ueruculis ferreis atq; i ipsa flama cōuoluta ueruculo ut sit modici temporis. Est autem ut ex nomine ipso ītelligi potest feruescētis & fi- cturę materię spuma distat a scoria quo potest spuma a fece distare. Alteꝝ purgātis se materię. Alterum purgatę uitium est. Quidam duo genera faciūt spumę quā uocant sceleri trida & perunenem. Tertium molibdena in plumbo dicēdum. Spuma ut sit utilis iteꝝ coquit̃ cōfractis tabulis ad magnitudinem ānulorum ita accensa folibus ad separādos carbones cineremq; abluitur aceto aut in uino simulq; restinguit̃ quod si sit argiritis ut candor ei det̃ magnitudine fabę cōfracta in fictili coq iubetur ex aq̄ addito in linteolis tritico & hordeo nouis donec ea purgētur. Postea sex diebus teꝝt in mortariis ter die abluentes aqua frigida & cum desinat calida addito sale fossili in libram spumę obolo nouissime die cōdunt ī plūbeo uase alii cum faba cādida & ptys- sana coquunt siccantq; in sole. Alii lana cādida cum faba donec lanam nō denigr& Tunc salem fossilem adiiciūt. Subīde aqua mutata siccant diebus .xl. calidissimis ae- statis necnon in uētre suillo in aq̄ coquūt exemptamq; uitro fricāt: & ut supra terūt in mortariis cum sale. Sūt q nō coquāt sed cum sale terāt & adiecta abluant usus ad collyria & litumulieꝝ cicatricū foeditates tollēdas maculasq; abluēdum capillum. Vis autem siccare molli re refrigerare temperare purgare explere ulcera tumores le- nire talibusq; emplastris supradictis ignes sacros tollit cū ruta myrtoq; & aceto. Itē q; pniones cum myrto & cera & abdomiue.

INuenitur in argētariis metallis nimium quoq; & nunc inter pigmēta magnę auctoritatis & quōdam apud. Ro. ex eo ut nō solum maximi: sed etiam sacri nuērāt̃ auctores quibus uerius credi necesse sit. Iouis ipsius simulacri faciem diebus festis minio illini solitam triumphātumq; corpora sic camillum triumphasse hac religiōe etiam addi ī unguenta nūc coena triumphalis & a cēsoribus in primis iouem mini- ādum locari. Cuius rei quidem causam miror q̄q̄ & hodie id expeti cōstat aethiopū populis totosq; eo tingi ꝓceres hunc ibi deorū simulacris colorem esse. Quapropter diligētius ꝓsequemur omnia de eo. Theophrastus .xc. annos āte trasibulum atheni- ensiū magistꝝ quod tempus exit in urbis nostrae ducētesimū q̄dragesimū nonum annum tradit inuētū miniū a gallia atheniēse īitio sperāte posse auꝝ excoqui harena rubente ī metallis argēti hanc fuisse originē eius. Repiri autem iam tūc ī hispaīa: sed durum & harenosum. Itē apud colchos in rupe quadam inaccessa ex aqua iaculantes decuterent inesse adulteꝝ: optimum uero supra ephesum cilbianis agris harena cocci colorem habēte hāc teri deīde lauari farinā & quod subsidat iterū lauari differentia

artis est quod & alii minium faciũtprima lotura apud alios id eẽ dilutius sequẽtis autem loturę optimũ. Auctoritatem colori fuisse nõ miror. Iam enim troianis tem-
poribus rubrica in honore erat Homero teste qui nauis ea cõmendat. Alias circa pi-
cturas pigmentaq; ramis milton uocãt gręci minium quidam cinabarim unde natus error indico nomine. Sic enim appellant illi saniem draconis elysi draconũ moriẽtiũ põdere pmixto utriusq; aĩalis sanguine ut diximus neq; alius est color qui ĩ picturis proprie sanguinem reddat. Illa cinabaris antidotis medicamentis utilissima est. At hercule medici quã cinabarim uocant utuntur hoc minio: quod uenenum eẽ paulo mox docebimus. Cinabari ueteres etiamnum quae uocãt monocromata pingebant pinxerunt ephesio minio quod relictum est qa curatio magni operis erat. Praeterea utrũq; nimis acre existimatur. Ideoq; transire ad rubricam & sinopidẽ de quibus suis locis dicam. Cinabaris adulteratur sanguine caprino ut sorbis tritis prętium sincere numi. L. Iuba miniũ nasci & ĩ carmania tradit Timagines in aethiopia sed neutro ex loco inuehitur ad nos nec fere aliunde q̃ ex hispania. Celeberrimum ex saponensi regione ĩ Betica Miniario metallo uectigalibus. p. Ro. nullius rei magis diligẽtiori custodia. Non lic& id ibi pficere excoqq;. Romã perfert̃ uena signata ad dena milia fere pondo ãnua. Romę autẽ lauat̃ in uẽdẽdo prętio statuto lege ne modũ exceder& pondo. lxx. ĩ libras sed adulteratur multis modis unde pręda sotietati. Nãq; est alterũ genus ĩ omnibus fere argẽtariis. Itẽq; plũbariis metallis quod fit exusto lapide uenis pmixto nõ ex illo cuius uomicã argẽtũ uiuũ appellauiũs is enĩ & ipse ĩ argẽtũ excoqt̃ sed ex aliis simul reptis. Steriles etiam plũbi deprachẽduntur solo colore nec nisi in fornacibus rubesçẽtes exustiq; tundũt̃ in farinã. Est secũdarium mimiũ perq̃ paucis notum multum ĩfra naturales illas harenas. Hoc ergo adulterat̃ ĩ officinis sotiorum Itẽ syrico quonãmõ syricũ fiat suo loco docebiũs. Sublimi syrico miniũ autẽ cõpẽdii ratio demõstrat & alio modo fingẽtium furto opportunũ est plenos subinde abluẽ-
tium penicillos: sidit autem in aq̃ cõstatq; furãtibus & sincero cocti nitor esse deb& secũdarii autem splendor in parietibus sentire imaginẽ q̃q̃ hęc rubigo quędam me-
talli est: si saponensibus autẽ miniariis suę uenę harena scire argẽto excoquitur auri modo probatur auro cãdẽte adulteratum nigrescit in sinceꝝ retin& colorem inuenio & calce adulterari ac simili ratioẽ ferri cãdẽtis lamia si nõ sit auꝝ depręhẽdi illico solis atq; lunae cõtactus ĩimicus remedium ut pariete siccato cera punica cũ oleo liquefctã candens setis inducatur. Iteꝝq; admotis galea carbonibus ĩurat̃ usq; ad sudorẽ postea cãdelis subigatur ac deinde liteis puris sicut & marmora nitescũt qui miniũ ĩ officis poliunt faciẽ laxis uessicis illigant ne in respirando pernicialẽ puluerẽ trahãt & tamẽ ut per illas spectent miniũ in uoluminum enim scriptura usurpat̃ clarioresq; litte-
ras uel in auro uel in marmore & ĩ sepulchris facit.

EX secundario ĩuenit uita & hidrargyꝝ in uicẽ argẽti uiui paulo ante dilatũ. Fit autẽ duobus modis ęreis mortariis pistillisq; trito minio ex aceto aut patinis fictili-
bus ĩpositũ ferrea cõcha calice cooptũ argilla sup illata. Deinde sub patinis accensum follibus cõtinuis igni atq; ita calicis sudore deterso q fit argẽti colore et aquę liquore Idem guttis diuidi facilis & lubrico huõre cõfluere. Quod uenenum esse cõueniat. Omnia quę de minio ĩ medicinę usu tradũt̃ temeraria arbitror pręterq̃ fortasse quod illitum capiti uentri ue sanguinẽ sistit dũm ne quid penetr& in uiscera ac uulnus at-
tingat. Aliter utẽdum nõ equidem cẽseã hydrargyro argẽtum ĩaurat̃ solum. Nũc ppe cũ inera simili modo duci debeat: sed eadẽ fraus quę ĩ omni uitae pte ĩgeniosissima ẽ uiliorem excogitauit materiam ut docuimus auri argẽtiq; mẽtionẽ comitatur lapis quem coticulam appellant quondam nõ solitus ĩueniri nisi ĩ flumine maccho ut au-
ctor ẽ Theophrastus. Nunc uero passim eraclius illidium uocat: sunt autem modici quaternas habẽtes uncias longitudinis binasq; latitudinis nõ excedẽtes quod a sole

fluit. In his melius q̄ quod a terra his coticulis periti cum e uena lima rapuerunt experimentum ꝓtinus ducunt q̄tum auri sit in ea q̄tum argēti uel aeris stripulari differētia mirabili ratione non fallente argētiq; duę differētiae batillis ferreis candentibus ramento īposito quod candidū pman&. Probatur ꝓxia bonitas ruffo nulla nigro: sed experimenta quoq; fraus interuenit seruatis in uiroꝝ urina batillis īficitur ita ramētū obiter dum urit᷑ cādoreq; mentitur. Est aliquod expimentum pollici & ī halitu hominis si sud& protinus nubemq; discutiat.

LAminas duci specula fieri nō nisi ex optīo posse creditum fuerat. Id quoq; iam fraude corrūpitur: sed natura mira imagines reddēdi quod repcusso aere atq; ī oculis regesto fieri conuenit. Eadē nisi in speculi usu pollita crassitudine paulumq; ꝓpulsa dilatatur in immēsum magnitudo imaginū tātū īterest repercussum illum excipiat an respuat quin etiam pocula ita figurantur exculptis intus crebris ceu speculis ut uel uno intuēte populus totidem imaginum fiat. Excogitantur & mōstrifica ut in templo Zmirne dicata. Id euenit figura materiae plurimumq; refert concaua sint & poculi modo an parmae reciduae media depressa an elata an reuersa an obliq̄ supina an festa qualitate excipiētia figura torquēte uenıētes umbras. Neq; enim est aliud illa imago q̄ digesta claritate materiae accipientis umbram. Atque ut omnia de speculis peragātur hoc ī loco optima apud maiores fiebant Brūdusina stagno ut ęre mixtis prelata sunt Argētea primus fecit praxiteles magni pōpeii aetate. Nup credi coeptum certiorem imaginē reddi auro apposito auersis. Tingit aegyptus argentum ut ī uasis anubem suum suspect& pingitque non cęlat argentum unde transit materia & ad triūphales statuas mirūq; crescit pretiū fulgoris excęcati. Id autē fit hoc modo miscēt᷑ argēto tertiae ęris cypri tenuissimi quod coronarium uocāt & sulphuris uiui quātum argēti. Cōflātur ita in fictili circūlito Argilla modus coquēdi donec se ipsa opercula opperiant. Nigrescit ut oui indurati luteo ut tamen aceto & creta deteratur. Miscuit denario triumuir ātonius ferꝝ miscent ęri falsę monetę. Alii pōdera substrahūt cum sit iustum. lxxxiiii. e libris signari. Igitur ars facto denario ꝓbare tam iocunda e lege plebe ut mario gratidiano uicatim totas statuas dicauerit. Mirūq; in hac artium sola uitia discuntur & falsum denarii spectat᷑ exemplar pluribusq; ueris denariis adulterinus emit᷑.

NOn erat apud antiquos numerus ultra cētum milia. Itaq; hoc est hodie multiplicatum ut decies cētena milia aut sępius dicāt᷑ foęnus hoc fecit nummusque percussus & sic quoq; aes alienum etiamnum appellatur postea diuites cognomiati dūmō notum sit eum qui primus hoc cognomen acceperit decoxisse creditoribus suis ex eadem gēte. M. Crassus negabat locupletem esse nisi qui redditu annuo legibus tueri posset in agris suis. Is sestertium. xx. m. possedit. Quiritium post syllam ditissimus nec fuit satis nisi totum parthorum esuriss& auꝝ atq; in memoria quidem optime occupauit. Iuuat enim insectari īexplebilem istam habēdi cupidinē multos postea cognouimus seruitute liberatos opulentiores pariterq; tres claudii principatu pallantem calistum & narcissum atq; ut hi omittantur tāq̄ adhuc reꝝ potiantur. C. asinio Gallo. C. martio cēsurino. cons. ad. vi. kl. Febr. C. Cecilius Claudius Isodorus testamento suo edixit quāuis multa ciuili bello perdidiss& tamen relinquere seruoꝝ iiii. m. cētū. xvi. iuga boū. iii. m. dc. Reliqui pecoris. cclvii. m. innumerato. IIs. sexcēta milia qbus funerare se iussit sestertiis. xvi. m. Cogerant᷑ excedētes numeꝝ opes quota tamen portio erunt ptolemei quem uarro tradit pompeio res gerēte circa iudeam octona milia equitum sua pecunia tollerauisse centum. x. cōuiuas totidem aureis praetoris iuitātem uasa cum ferculis mutantem saginasse. Quota uero illi ipsi: Neq; enī de regibus loquor portio fuerit pithius bethyni qui platanum aureā uitemque nobilem illam dario regi donauit xerxis copias hoc est. dcc. lxxxviii. m. hominū accepit

epulo stipẽdiũ.v.mẽsiũ frumẽtũq; pollicitus ut e.v.liberis senectutis suę ĩ dilectu u-
nus saltẽ cõcederet᷑.Hunc quoq; ipsũ aliqs cõpar& croeso regi:quę malũ amẽtia ẽ id ĩ
uita cupe:quod aut e seruis cõtigerit aut ĩ regibus qdẽ quod ĩuenerit finẽ populus.
Ro.stipẽ spargere cępit Spurio postumio.Q.Martio cõsulibus tãta abũdãtia pecuię
erat ut eã cõferr&.L.scipioĩ ex ꝗ is ludos fecit:nã quod agrippę meneuio sestãtes ęris
ĩ funus cõtulit honoris id necessitatisq; ꝓpter pauptatẽ agrippę nõ largitioĩs eẽ dixeri

VAsa ex argẽtea mira ĩ cõstãtia hũani ĩgenii uariat nullũ genus officinę diu ꝓbãdo
Nũc formiana nũc clodiana nũc gratiana.Etenĩ tabernas mẽsis adoptamus nũc ana-
glipha aspitatẽq; exciso circa lineaꝝ picturas quęrimus.Iã uero & mẽsas repositoriis
ĩponimus ad sustinẽda obsonia ĩterradiũs aliud ꝗ plurimũ lima ꝑdiderit.Vasa coq-
naria ex argẽto caluus orator fieri quęrit᷑ at nos carrucas ex argẽto cęlare ĩueniũs nrãq;
ętate põpeia cõiũx Neronis pricipis soleas delicatioribus iumẽtis suis ex auro quoq;
ĩduere libras.xxxii.Aphrycanus sequẽs heredi reliqt.Idẽq;cũ de pęnis triũphar&.iiii
m.cccc.lxxx.p.trãstulit hoc argẽti tota carthago habuit illa terraꝝ emula quod nunc
ĩ mẽsaꝝ ẽ apparatu.Postea uicta numãtia qdẽ & deleta idẽ aphrycanus ĩ triũpho mi-
litibus.xvii.põdo dedit O uiros illo ĩperatore dignos qbus hoc satis fuit frater eius
allobrogicus primus oĩũ.vi.m.p.mille habuit ut liuius drusus ĩ tribunatu plebis.
x.Nã ꝓpter.v.põdo notatũ a cẽsoribus triũphalẽ senẽ iã fabulosũ uidet᷑.Itẽ catũ eliũ
Cũ legati getuloꝝ ĩ cõsulatu prãdẽtẽ ĩ fictilibus adiſsẽt mẽsalibus uasa argẽtea nõ ac-
cepisse neq; aliud habuisse argẽti ad supprẽmũ uitę diẽ ꝗ duo pocula quę.L.paulus
socer ei ob uirtutẽ deuicto ꝑse rege donass&.Inuenimus legatos carthaginẽsiũ dixisse
nullos hominũ ĩter sese benignius uiuere ꝗ romaõs eo argẽto apud oẽs cęnitasse ipõs
At hercule Pulinũ põpeiũ eqtis.Ro.arelatẽsis filiũ paternaq; gẽte appellatũ.xii.põ-
do argẽti habuisse apud exercitũ fortissimis gẽtibus oppositũ.Sciũs lectos uero iam
pridẽ totos operiri argẽto & triclinia quoq; qbus argẽtũ addidisse priũs tradit᷑ caruil-
lius pollio eques.ro.nõ ut opir& aut delica spẽ facer& sed puĩcana eadẽ & aureos fecit
nec multo post argẽteos deliacos imitati sunt.Quę oĩa expiauit bellũ ciuile scyllanũ
paulo enim ãte hę fictę sunt lances quę cẽtenis libris argẽti ꝗs tunc supra.ccl.nuẽro
Romę fuisse cõstat Multosq; ob eas proscriptos dolo cõcupiscẽtiũ erubescant ãnales
q bellum ciuile illud talibus uitiis ĩputauere Nostra ętas fortior fuit claudii pricipatu
Seruus eius drusilanus noĩe rotũdus dispẽsator hispaię citerioris qnꝗgenariam lancẽ
habuit cui fabricãdę officia prius exędificata fuerat & coĩtes eius octĩgẽtas.lviii.libras
Quęso ubi ut ꝗ multi eas cõserui eius ĩferrẽt aut qbus cęnãtibus cornelius nepos tra
dit ãte scyllę uictoriã duo tãtũ triclinia Romę fuisse argẽtea repositoriis argẽtum addi
sua meõria cęptũ fenestella tradit q obiit nouissiõ tiberii cęsaris pricipatu testudĩea tũ
ĩ usum ueisse ãte se autẽ paulo lignea rotunda solida nec multo maiora ꝗ mẽsas fu-
isse:siqdẽ puero ꝗdrata & cõpacta a cerę ac citro cępisse mox additũ argẽtum ĩ ãgulos
li easq; p cõmissuras tympana uero se iuuene appellata tum arterias & lãces ꝗs ãtiq
magides appellauerunt nec copia argẽti tãta fuerat uitę sed ualidius pene ĩani pretii
idq; iãpridẽ ut ignoscamus nobis qnis milibus sestertiis ĩ libras ẽptos.C.Gracchus
habuit.l.uero crassus orator duos cyphos mẽtoris artificis manu cęlatos.lls.cẽtũ cõ-
fessus tamẽ ẽ nũꝗ se his uti ꝓpter uerecundiã ausum sicut eundẽ sestertiis sex ĩ sigu-
las libras uasa ẽptalia habuisse asia primum deuicta luxuriã misit ĩ italiã.Siqdem.L.
scipio trãstulit ĩ triumpho argẽti celati põdera.m.cccccl.& uasoꝝ aureoꝝ põdera.m.
d.ãno cõditę urbis.dlxv.Eadem asia domata multo etiã grauius afflixit mores ĩutilior
que uictoria illa hereditas Attalo rege mortuo Fuit tum enĩ hęc emẽdi romę ĩ aucti-
onibus regis uerecũdia exẽpta ẽ urbis ãno.dc.xxii.mediis.lvii.ãnis erudita ciuitate
amare etiam nõ solum admirari opulẽtiã externã ĩmẽso & achaię uictorię momẽto
ad impellẽdos mores quę & ipsa in hoc interuallo ãno urbis.dcviii.parthica signa &

tabulas pictas īuexit ne quid deesset pariterq; luxuria nata est & carthago sublata ita
cōgruētibus fatis ut & liber& āplecti uitia & licer& petere ex dignatione hinc aliqui
ueteꝝ ut. C. Marius post uictoriā Cymbricā cātaris potasse liberi pris exēplo tradit᷑
Ille arator arpinas & manipularis imperator.

ARgēti usū ī statuas primū diui augusti ī adulationē tēpoꝝ trāsisse falso existiat᷑
Iā enī triūpho magni pōpeii reperiūs trāslatā pharnacis q primus regnauit ī pōto ar-
genteā statuā. Itē Mitridatis eius patris & currus aureos argēteosq;. Argētū succedit
aliq̄do & auro luxus fęmiaꝝ plebis cōpedes sibi ex eo facietiū q̄s ī īduere aureas uestes
mos tristior uet&. Vidiūs & ipī aureliū fuscū motū equestri ordīe ob īsignē calūniā
cū celebritatē assectarēt᷑ adulescētium scholę ex argēto ānulos habentem & qd hęc
attin& colligere cum capuli militū ebore etiā fastidito cęlēt᷑ argēto uagię catillis bal
tea laminis crepitent. Iā uero a pedagogis ī trāsitu uirilitatis custodiāt᷑. Argēto fęmię
lauēt᷑ & nisi argētea solia fastidiant eadēq; materia & cibis & ꝓbris seruiat uideret hęc
fabritius & stratus argēto mulieꝝ balneas ita ut uestigio locus sit cū uiris lauātium
Fabritius q bellicosus impator plusq̄ paterā & salinū ex argēto habere uitabat. Iuberet
hinc dona fortium fieri aut ī hoc frāgi. Heu mores fabricios pud& uiꝝ auꝝ cęlādo
īclaruisse neminē argēto multos. Maxime tamē laudatus ē mētor de quo supradixi-
mus .iiii. paria ab eo oīno facta sunt. Ac iam nullū extare dicit᷑ ephesię dianę tēplum
iac& capitolini incēdii. Varro & ęreum signū habuisse scripsit ꝓxima ab eo admira-
tione agregas & Bęthus & Mios fuere. Extāt hodie omnium opa in insula rhodioꝝ
Bęthi apud lidiā mineruā ī tēplo agregantis ī tēplo liberi pris ī ipsa rhodo baccas cē-
taurosq; cęlatas cyphus mios ī eadē ęde & sileūs & cupido sacrę gētis enātis ī cyphis
magnam famam post hos celebratus ē antipater q satyꝝ in phiala generatū somno
collocauisse uerius q̄ cęlasse dictus est. Stratonicus mox ciricenus tauricus. Itē aristō
& thonicus mitilene laudat᷑. Et hoc hactenus & circa magni pōpeii ętatē praxiteles
possidonius ephesius lidistratices q pręlia armatosq; cęlauit Zophyrus q ariopagi-
tas & iudicium horestis ī duobus cyphis pōdo .xii. extīatis. Fuit deīde pytheas cuius
duę ūcię .xx. ueniēꝝt. Vlyxes & diomedes erant ī phialę ēblamate palladiū surripiē-
tes fecit idē cocos magirisia appellatos puulis potoriis sed ex qbus nec exēplaria qdē
licer& exprimere tā oportuna iiurię subtilitas erat habuit & theucer crustarius famā
subitoq; hęc ars ita exoleuit ut sola iam uetustate cēseant᷑ usq; attritis cęlaturis ne fi-
gura discerni possit auctoritas cōstat argētū medicatis aqs īficit᷑ atq; etiam afflatu salsę
sicut mediterraneis hispanię in argēti & auri metallis. Nascūt᷑ etiamnum pigmenta
sic & ceruleū fit ꝓprie limus ē: optimū ex eo quod atticū uocat᷑ prętiū ī. p. libras .xxii
proximū marmoricū sub dimidio attici prętio. Tertium genus ē pressum quod alii
Tyricum uocant ex īsula tyro. Iam quod ex achaia quo utunt᷑ ad picturę ūbras prętiū
in libra. lls. viiii. dypōdius uero e tractis quod lucidū uocant e gallia ueniēs hoc autē
& attico alluminat᷑ ī abachos nō nisi marmoroso quoniam marmor ī eo resistit ama
ritudini calcis effodit᷑ & .xx. ab urbe lapide in mōtibus post urit᷑ pressū appellātibus
q adulterant sed esse falsū adustūq; amaritudine appar& quoniā resolutū ī puluerē ē.

SIlę primi īstituere pīgere polygnotus & micō attico duntaxat hoc secuta aetas
ad lumina usa ē. Ad ūbras autē turico & lydio. Lydium sardibus emebat᷑ quod nunc
omittūt. Ceruleū harena ē huius tria genera antiqus aegyptiū quod maxie ꝓbat᷑ scy-
thicū hoc diluit᷑ facile cū terit᷑ ī .iiii. colores mutat᷑ candidiorē nigriorē ue crassiorē
tenuiorēue pręfert᷑ huic atiamnūc cyprium accessit his puteolanū & hispaniēse ha-
rena ibi cōfici cepta. Tingit᷑ autē omne & ī sua coqt᷑ herba bibitq; succū. Reliq̄ cōfe-
ctura eadē quę chrysocolla ex ceruleo fit quod uocat᷑ lomētū pficit᷑ id lauādo terēdo
ue hoc ē candidius ceruleo pretia eius .xxiii. ī libra cerulei .xviii. usus ī creta calcis id

patiẽs nup accessit & nestorianũ ab actore appellatũ. Fit ex ęgyptii leuissiã pte pręciũ eius. xi. librę. Idẽ & puteolani usus pręterq̃ ad fenestras uocãt Cilõ nõ pridẽ apportari & ĩdicũ cęptũ ẽ cuius pretiũ ĩ pictura ĩ. xvii. libra ratio ĩ pictura ad incisuras hoc est ũbras diuidẽda sub lumine. Est & utilissimũ genus lomẽti quod dãt attritiũ uocant qnis assibus extimatũ cerulei sinceri expimẽtũ in carbone ut flagr& fraus uiola arida decocta ĩ aq̃ succoq; p liteũ expresso ĩcretã cretria uis eius ĩ medicina ut purg& ulcera. Itaq; & emplastris adiiciũt. Itẽ causticis. Terit̃ autẽ difficillĩe ĩ medẽdo lenit̃ mord& astrĩgitq; & explet ulcera urit̃ ĩ fictilibus ut psit pretia reꝝ quę usq̃ posuiũs nõ ignoramus alia ĩ aliis locis eẽ & oĩbus pene ãnis mutari put nauigatõe cõstiterit aut ut qsque mercatus sit ut aliqs pręualẽs ĩ anceps ãnonam flagell& nõ obliti. Detrimẽtum tota hęlladia Nerõis prĩcipatu accusatũ apud cõsulẽ poĩ tamẽ necessariũ fuit quę pleꝝq; erãt Romę ut exprimeret̃ auctoritas rerum.

33 (al. 34)

PROXIMA DICANTVR AERIS METALLA cui & ĩ usu pximũ ẽ pretiũ imo uero ãte argẽtũ ac pene etiã ãte auꝝ corĩthio quoq; stipis auctoritas ut dixiũs hĩc ęra militũ tribũi ęrarii & ęrariũ ab ęrati ab ęre dicti: docuĩũs q̃ diu populus. Ro. ęre signato tãtum usus eẽt & alia uetustas ęq̃lẽ urbi auctoritatẽ eius declarar& a rege nũma collegio tertio ęrarioꝝ fabro ĩstructo uena quo dictũ est mõ effodit̃ igniq; pficit̃.

FIt & e lapide eroso quẽ uocãt cadiniã celebritas ĩ asia & quõdã ĩ cãpaĩa nũc ĩ bergoãtiũ agro extrẽa pte italiae feꝝtq; nup etiã ĩ Germaĩa puĩcia reptũ fit ex alio lapide quẽ calcetẽ uocãt ĩ cypro ubi ęris ĩuẽtio mox uilitas pręcipua repto ĩ aliis terris pręstãtiore maxiẽ auricalco quod ob pręcipuã bõitatẽ admiratiõnẽ diu obtinuit. Nec repit̃ lõgo iã tpẽ effęta tellure pximũ bõitate fuit Salustianũ & eburonũ alpiõ tractu nõ lõgi & ipsũ ęui successit et liuianũ in gallia utꝝq; a metalloꝝ dominis appellatũ. Illúd ab aĩco diui augusti hoc a cõiuge uelocis defectus liuianũ quoq; certe admodũ exiguũ ĩueĩt̃. Sũma gloria nunc ĩ marianũ cõuersa quod & cordubẽse dicit̃ hoc a liuiáo cadiniã maxime sorb& & auricalci bõitatẽ imitat̃ ĩ sestertiis dypõdiariisq; cyprio suo assibus cõtẽto & hactẽus nobilitas ĩ ęre naturalis se habet. Reliq̃ genera cũ artificio cõstãt quę suis locis reddẽt̃ summa claritate ãte oĩa ĩdicata ęs cõfusũ auro argẽtoq; quõdã miscebat̃ et tamẽ ars pretiosior erat nũc ĩcertũ ẽ peior hęc sit an materia mixꝝq; cũ ad ĩfinitũ opeꝝ pretia creuerint auctoritas artis extĩcta ẽ. Quęstus enĩ cã ut oĩa exerceri cępta ẽ quę glorię solebat iõ etiã deoꝝ ascripta opi cũ pceres gẽtiũ claritatẽ et hac uia quęrerẽt adeoq; fundẽdi exoleuit fundi ęris pretiosi rõ ut iam diu ne fortuna qdẽ in ęre uis artis habeat de illa autẽ ãtiq̃ gloria corynthiũ maxiẽ laudat̃ hic casus miscuit corynthio cũ capet̃ ĩcẽsa mireq; circa id multoꝝ affectatio fuit qppe cum tradat̃ nõ alia de cã Verrẽ quẽ cicero damnauerat proscriptũ cum eo ab ãntonio quoniam corinthiis se ei cesuꝝ nauigasset at mihi maior ps eoꝝ simulare cã sciẽtiam uidet̃ ad segregandos se a cęteris magis q̃ intelligere aliqd subtilius et hoc paucis docebo. Corynthus capta ẽ olympiadis cẽtesię qnq̃gesię sextę anno. iii. nostrę urbis sexcentesimo octauo cũ ante sęculo fictores nobiles descissẽt quoꝝ isti oĩa signa corinthia appellãt: q̃propter ad coarguẽdos eos ponemus artificũ ętates nã urbis nostrę annos ex supradicta cõpatõe. Olympiadũ colligere facile erit. Sunt ergo uasa tantum corinthia quę isti elegantiore mõ desculpẽtia trãsfeꝝt mõ ĩ lucernas aut truillas uitreas nullo mundiciaꝝ despectu eius tria genera candidũ argẽteo nitore q̃ pxiẽ accedẽs in quo illa mixtura pręluit. Alteꝝ in quo auri fulua na

tura. Tertium in quo ęqualis oium tēpies fuit pręter hęc ē cuius rō nō potest reddi q̄q̄ hoīs manu sedat fortuna tēperamētum ī simulachro aptet signisq; illud suo colore practiosum ad iocineris imaginē uergens quod ideo epatizon appellant procul a corinthio longe tamen ante egmeticum atq; deliacum quae diu obtinere principatū Antiquissima ęris gloria deliaco fuit mercatus in delo concelebrāte toto orbe & ideo cura officinis tricliniorum pedibus fulcrisq; ibi prima nobilitas ęris peruenit. Deide ad deū simulachra effigiemq; hominum & alioꝝ animalium proxima laus egmeti- co fuit insula & ipsa est nec gignens sed officinaꝝ temperatura nobilitata. Bos ęreus inde captus in foro boario est. Romę hoc est exemplar eginetici aeris deliaci autem iuppiter in capitolio in iouis tonātis aede. Illoq; aere myroco usus est hoc polyclites ęquales atq; cōdiscipuli. Emulatio autem in materia fuit priuati.

EGina candelabroꝝ superficiem duntaxat elaborauit sicut tarentum scapos ī his ergo iuncta commendatio officinarum est. Nec pud& tribunorum militariū salarii emere cum ipsum nomen a candelarum nomine impositum appareat. Accēsio can- delabri talis fuit theonis iussum pręconis clesippus fulgo gibbere. Dionysius gibber Pręterea & alios foedos aspectu fabricatus est. Emēte id gegama. IIs. I. eodemq; ostē- tante conuiuio emptū ludibrii causę nudatus atq; impudentia libidinis receptus in totum mox pędiues in testamentum numinum uice illud candelabꝝ coluit & hāc corinthus fabulam adiecit uindicatus tamen moribus nobili sepulchro per quod ęterna supra terras gegamę dedecoris memoria durar&. Sed cum esse nulla corinthia candelabra const& nomen id pręcipue in his celebratur: quoniam Mumii uictoria corinthum quidem diruit sed cum pluribus Achaię opidis sit ęra disparsit prisci li- mina etiam ac ualuas ī templis ex ęre factitauere īuenio & a. CN. Octauio q de pseo rege naualē triumphum egit factā porticum duplicē ad circū flaminū quę corithia sit appellata a capitulis ęreis colūnarum. V estę quoq; aedē ipsam syracusana supficie tegi placuisse Syracusana superficiae sunt ī pantheo capita columnarū a. M. agrippa imposita. Quin etiam priuata opulentia eo modo usurpata est. Camillo inter crimīa obiicit: spurius caruillius quęstor quod ęrata hostia haber& in domo. Nam triclinia ęrata ab abachosque & monopolia consulem manilium asia deuicta primum inue- xisse triumpho suo quem duxit anno urbis. d. lxvii. lucius piso auctor est antias qui- dem heredem. l. crassi oratoris multa etiam triclinia aerata uendidisse. Ex aere facti- tauere & cortinas tripodum nomine ac delphicas: quoniam ludis maxime appollis delphici dicabantur placuere & lychin pensiles in delubris arborum mala ferentium modo lucentes qualis est in templo apollinis palatini quod Alexāder magnus the- barum expugnatione captum lucymae dicauerat eidem deo. Transit deinde ars ubiq; uulgo ad effigies deoꝝ.

ROmae simulachrum ex aere factum cereri primū reperio ex peculio spurii cassii quem regnum affectātem pater ipsius interemerat: transit a diis ad hominum sta- tuas atq; imagines multis modis antiqui tingebant eas bitumine quo magis mirū esse placuisse auro integere hoc nescio an Romanorum fuerit inuentum certe etiam Romae non hab& uetustatem effigies hominum non solebant exprimi nisi aliqua industri causa perpetuitatem merentium & primo sacrorum Certaminum uictoria Maximeque olympiae ubi omnium qui uicissent statuas dicari mos erat eorū uero qui ter ibi superassent ex membris ipsorum similitudine exprę̄ssa quas iconas uocāt Athenienses nescio an primi omnium harmodio & Arristogitoni tyrannidis pu- blicae posuerunt statuas hoc actum est eodem anno quo & reges Romae pulsi ex- coepta deinde res est a toto orbe terrarum humanissima ambitione etiam omnium municipiorū & fori statuae ornamētū esse coepere prorogarique memoria hominū

& honores legi & basibus inscribi ne in sepulchris tantū legerentur. Mox forum et in domibus priuatis factū atq; in atriis domos colentiū instituit sic colere patronos

TOgatae effigies antiquitus statuas dicabantᷣ placuere & nudae tenētes hastam ab epheborum gymnasiis exemplaribus: quas achilleas uocant. Graeca res est nihil uelare. at contra romana ac militaris thoracas addere Cęsar quidem dictator loricatā sibi dicare in foro suo passus est. Nam lupercorum habitu tam nouiciae sunt: quam quae nuper prodiere pennulis indutae. Mancinus eo habitu sibi statuit quo deditus est Notatum ab auctoribus &. l. actium poetam ī camoenarum aede maxima forma statuam sibi posuiss& cum breuis admodum fuisset. Equestres uero statuae modo Romanam celebrationem habent orto sine dubio a graecis exemplo. Sed illi celatas tantum dicabant in sacris uictores: postea uero & qui bigis uel quadrigis uicissent Vnde & rostris currus nati in his qui triumphauissent serū hoc & non nisi a diuo Augusto seiuges sicut elephanti nō uetus & bigarum celebratio his qui prętura fū-cti curru uecti essent per circum antiquior columnarum sicut. C. Menio qui deuice-rat priscos latinos qbus ex foedere tertias praedae res populus. Ro. praestabat eosdē que in consulatu in suggestu rostra deuictis antiatibus fixerat anno urbis. ccccxvi. Item. C. duillio qui primus naualem triumphum egit de pęnis quae etiam nunc in foro. Item publio minutio perfecto annonae extra portam trigeminam untiaria stipe collatam nescio an primo honore talis a populo antea enim a senatu erat pręclara res nisi friuolis coepiss& initiis. Nanque & atrii neuii statua fuit ante curiam cuius ba-sis conflagrauit Curia incensa publii claudii funere fuit & hermodori ephesii in co-mitio legum quas decemuiri scribebant interpretis publice dicata. Alia causa & alia auctoritas in Oratii coclitis statua quae durat hodieque cum hostes a ponte sublitio solus arcuiss&. Equidē & sibyllę iuxta rostra sunt non miror tres sunt lic& una quā sextus pacuuius taurus ędilis plus instituit duae quas. M. messala primas putarē has & attii nanii positas aetate tarquinii prisci nisi regum antecedentium eēnt ī capitolio

EX his Romuli est sine tunica sicut & camilli in rostris & ante aedem castorum fuit. M. Tremellii equestres togata qui sānites bis deuicerat captaq; anagnia populū pendio liberauerat. Inter ātiqssimas sunt & tullii coelii hoscii spurii naucii. C. fulcini in rostris a fidēnatibus in legatione interfectorum haec a re. p. tribui solebat iniuria caesis sicut alias in publio iunio &. T. coruncano qui ab tenta illyriorum regina in-terfecti erant non omittendū uidetur quod ānotauere ānales tripedaneas his statuas in foro statutas haec uidelic& mensura honorata tunc erat nō praeteribo. CN. octa-uium ob unum uerbum quo regem antiocum dilaturum se responsum dicentem. Virga quam tenebat forte circumscripsit & priusq̄ egrederetur circulo illum respōsū dare coegit. In qua legatione interfecto Senatus statuam poni iussit q̄ honoratissimo loco qui est in rostris. Inuenitur & statua decreta Theratiae Caię siue suffetię uirgini uestali ut poneretᷣ ubi uell&. Quod adiectum non minus honoris hab& q̄ quod fę-minae est decreta meritum eius ipsis ponam annalium uerbis quod campum tybe-rinū gratificata ess& & ea populo. Inuenio & pythagorae & alcibiadi in cornibus co-mitii positas cum bello summitti apollo pythius iussiss& si fortissimo graiae gentis & alteri sapientissimo simulachra celebri loco dicari ea est & credo ne scylla dictator ibi curiam facer& mirumq; est illos patres. Socrati cunctis ab eodem deo sapientia praelato pythagoram praetulisse aut tot aliis uirtute alcibiade nequaq̄ utriq; themi-stoclem columnarum ratio erat tolli super caeteros mortales quod et arcus significant nouitio inuento priūs tamē honos coepit a gręcis. Nullique arbitror plures statuas

dicatas q̃ phalari & demetrio athenis siquidem .ccclx statuere quas mox laceravere. Nondum anno hunc numerum dierũ excedente. Statuerunt Romae etiam in õibus uicis. C. Mario Gratidiano ut diximus quas easdem subuertere scylle introitu pedestres sine dubio Romae fuere in auctoritate longo tempore & equestriũ tamẽ origo pq̃ uetus est cũ foeminis etiã bonore cõmunicato cloeliae statua equestris est posita ceu parum ess& toga eam cingi cum lucretiae ac bruto qui expulerant reges propter quos cloelia inter obsides fuerat non decreuere hanc primã cũ coelitis publice dicatã crediderim. Ante enim sibi ac sibyllae Tarquinium & reges ipsos posuisse uerisimile est nisi cloeliae positam quoq; piso trader& ab his positam qui una obsides fuerant redditis a porsenna in honorem eius e diuerso annius fecialis equestrem statuã cõtra iouis statoris aedem in uestibulo superbi domus ualeriae fuisse publicii consulis filiae eamque solam refugisse Tyberimque transnatasse caetetis obsidibus qui porsenę mittebant̃ interemptis Tarquini insidiis. L. piso prodidit. Idẽ auctor est. M. emilio C. pompilio secundo conss a censoribus. p. Cornelio scipione. M. popilio statuas circa forum eorum qui magistratus gesserant sublatas omnes pręter eas quae populi aut senatus sententia statutae essent. Eam uero quam apud aedem telluris statuiss& sibi Spurius cassius qui regnum affectauerat etiam conflatam a censoribus nimirũ in ea quaq; re ambitionem prouidebant illi uiri. Extant catonis in censura uociferationes mulieribus romanis in prouintiis statuas poni nec tamen potuit inhibere quo miũs romę quoq; ponerẽt̃ sicuti Corneliae gracchoꝝ matri quae fuit aphrycani prioris filia sedens hinc posita soleisq; sine amento insignis in metalli publica porticu. Quę statua nunc est in octauiae operibus publice autem ab exteris posita est Romae Cęlio tribuno pl. lege p̃lata in ſtemũ ſtaliũ lucanũ qui turinos bis ĩfestauerat & ob id cęlium turini statua & corona aurea donarunt. Iidem postea fabriciũ donauere statua liberati obsidione passim q; gentes in clientela sua receptae & adeo discrimen omne sublatum ut Hannibalis etiam statuę tribus locis uexant̃ ĩ ea urbe ĩtra cuius muros solus hostium emisit hastã.

FUisse autem statuariam artem familiarem italiae quoque & uetustam indicant hercules ab Euandro sacratus ut produnt in foro boario qui triumphalis uocat̃ atq; per triumphos uestitur habitu triumphali. Praeterea ianus geminus a Numa rege dicatus qui pacis bellique argumento colitur digitis ita figuratis ut. ccc. lxv. dierum nota per significationem anni temporis & aeui se deum iudic&. Signa quoque tuscanica per terras dispersa quae in hetruria factitata non est dubium deorum tantum putarem ea fuisse ni Metrodorus sęptius cui cognomen. Ro. nominis odio inditum est uulsinios pulsatos propter. M. M. statuarum obiicer&. Mirumque mihi uidet̃ cum statuarum ĩ italia tam uetus origo sit lignea potius aut fictilia deorũ simulachra in delubris dicata usque ad deuictam asiam. Vnde & luxuria similitudines exprimendi quae prima fuerit origo in ea quam plasticem gręci uocant dici conueniẽtius erit. Etenim peior quem statuaria fuit: sed hęc ad infinitum effloruit multorum uoluminum opere si quis plura persequi uelit. Oĩa enĩ quis possit in. M. scauri ędilitate tria milia signorum in scęna tantum fuere temporario Theatro. Mummius deuicta achaia repleuit urbem non relicturus filiae dotem. Cur enim non cum excusatione conaretur: multa & luculli inuexere. Rhodi etiam nunc. lxxiii. milia signorum esse Mutianus ter consul prodidit nec pauciora athenis & olympiae delphis superesse creduntur. Quis ista mortalium prosequi possit aut quis usus noscendi intelligatur Insignia tamen & maxime aliqua de causa notata. Voluptuarium sit attigisse artificesque celebratos nominauisse. Singulorum quoque inexplicabilem multitudinẽ cum lysippus. m. d. opera fecisse tradatur ante omnia ut artis claritatem possent dare

uel singula numerum apparuisse defuncto eo cum Thesauꝝ effregiss& heres. Solitũ
enim ex inani pretio cuiusque signi denarios seponere aureos singulos. Enectaque
supra bumanam fidem ars est successu Mox & in audacia. In argumẽtum successus
unum exemplum afferam: nec deorum nec hominũ similitudinis expraessae. Aetas
nostra uidit in capitolio priusq̃ id nouissime conflagraret a uitellianis incensum in
cella Iunonis canem ex aere uulnus suum lambentem: cuius eximium miraculum
& indiscreta ueri similitudo. Non eo solum intelligitur quod ibi dicata fuerat. Veꝝ
& satisdatione nã summa nulla par uidebatur capite tutelarios cauere pro ea ĩstitutũ
publici fuit audaciae. Innumera sunt exempla. Moles quippe excogitatas uidemus
statuarum quas colloseas uocant turribus pares Talis est in capitolio apollo trãslatus
a. M. Lucullo ex apollonia ponti Vrbe .xxx. cubitorum quingentis talentis factus
talis in campo martio Iuppiter a claudio Caesare dicatus qui deuoratur pompeiani
theatri in cinitate. Talis & Tarenti factus a lysippo .xl. cubitorum. Mirum in eo
quod manu ut ferunt ea mobilis ratione labramẽti est ut nullis cõuellatur procellis
Id quidem prouidisse & artifex dicitur modico Interuallo Vnde maxime opus erat
flatum frangi opposita columna. Itaque propter magnitudinem difficultatemque
moliendi non attigit eum Fabius uerrucosus cum berculem qui est in capitolio ĩde
transferret. Ante omnes autem in admiratione fuit solis colosus rhodi quem fecerat
chales lindius lysippi supradicti discipulus .lxx. cubitorum altitudinis. Fuit hoc
simulacrum post. lvi. annum terręmotu prostratum sed iacens quoque miraculo est
pauci pollicem eius ãplectuntur. Maiores sunt digiti q̃ pleraeque statuae uasti spe-
cus biant defractis membris spectantur intus magnę molis saxa: quorum pondere
stabiliuerat illud constituens duodecim annis tradũt effectum .ccc. talentis quę con-
tulerat ex apparatu regis demetrii relicto more tedio obsessa rhodo. Sunt alii centũ
numero in eadem urbe colosi centum minores: sed ubicunque singuli fuissent no-
bilitaturi locum pręterq; hos deorum .v. quos fecit Brixasis factitauit colosos & italia
uidemus certe tuscanicum Apollinem in biblioteca templi Augusti .l. pedum a
pollice dubium ęre mirabiliorem ac pulchritudine. Fecit & spurius caruilius iouem
qui in capitolio uictis samnitibus sacrata lege pugnantibus e pectoralibus eorum o-
creisque & galeis amplitudo tanta est ut conspiciatur a latere iouis reliquiisque lunę
suam statuam fecit: quae est ante pedes simulachri eius. Habent in eodem capitolio
admirationem & capita duo quae publius lentulus consul dictauit. Alterũ a charete
supradicto factum. Alterum fecit Detius comparatione in tantum uictus ut artifi-
cium minime probabile uideatur. Verum omnem amplitudinem eius generis sta-
tuarum uicit aetate nostra Zenodorus mercurio facto in ciuitate galliae auernis per
annos .x. põdo .cccc. magno praetio. Is postq̃ satis artem ibi approbauerat Romam
accitus est a Nerone ubi destinatum illius principis colosum fecit .c.x. pedum lon-
gitudine qui dicatus solis uenerationi est damnatis sceleribus illius principis. Mi-
rabantur in officina non modo ex argilla similitudinem insignem Verum & de
paruis admodum surculis quod primum operis instaurati fiunt ea statua indicauit
inter se fundendi aeris scientiam cum & uero largiri aurum argentumque paratus
ess& Zenodorus scientia findendi celandique nulli ueterum postponeretur: statuã
auernorum cum facer& prouinciae rubio arato praesidente duo pocula calamidis
manu celata quae cassio syllano auũculo eius praeceptori suo. Germanicus Caesar
adamata donauerat emulatus est ut uix ulla differentia ess& artis quanto maior ĩ Ze-
nodoro praestantia fuit tanto magis deprachenditur aeris obliteratio.

SIgnis quę uocant corinthia plerunq; in tantum capiuntur ut secum circũferant sicut hortensius orator spĩgere Verri reo ablatã propter quã Cicero illo iudicio in altercatione neganti se enygmata intelligere Respondit debere: quoniam spĩgem domi haber& circuntulit & Nero princeps amazonem de qua dicemus & paulo ãte C. Cestius consularis signum quod secum etiam in pręlio habuit Alexandri quoque magni tabernaculum sustinere traduntur solidę statuae: ex quibus duae ante martis ultoris ędem dicatę sunt totidem ante regiam minoribus simulacris signisq; inuera prope artificum multitudo nobilitata est. Ante omnes tamen phidias Atheniensis Ioue olympię facto ex ebore qdẽ & auro: sed ex ęre signa fecit. Floruit aũt olympiade octogesima tertia circiter. ccc. nostrę urbis ãno. quo eodem tempore ęmuli eius fuere Alcamenes Critias Nestocles Hecleas & deinde Olympiade octogesima septima Agelladas Gallõ chorigias lacon myrõ pythagoras scopas perelius. Ex his polycletus discipulos habuit argium Asopodoꝝ Alexin Aristidẽ phynonẽ dinonẽ athenodoꝝ demeam clitorium mirum litium nonagesima quinta olympiade floruere nancides dinomodes Canacus Patroclus Centesima secunda Polydes Cephisodotus Lemares hippotodorus. Centesima quarta praxiteles Euphranor centesima septima Hetioter hymacus centesima quarta. x. lysippus fuit cum & Alexãder magnus. Item lysias & Throsius frater eius thenis Eufromides Sostratus Ion. In hoc mirabile quod nullo doctore nobilis fuit ipse discipulum habuit Zeusiadem Centesima. xxi. Enticlides eutricates laippus chepis sicrotus thimarcus piromacas. Cessauit deĩde ars ac rursus olympiade centesima. lvi. reuixit cum fuere longe quidẽ ĩfra prędictos: probati tamẽ ãtheus calistratus pilides atheneus calixemus pithocles pithas Timoles ita distictus celeberrimorum ętatibus insignes raptim transcurram reliqua multitudine passim dispar sa. Venere autem & in certamen laudatissimi q̃ diuersis aetatibus geiti: quoniã fecerant amazonas quę cum in templo ephesię dianę dicarẽt placuit eligi ꝓbatissimã ipsorum artificum qui praesentes erant iudicio cum apparuit eam esse quam omnes secundam quisq; a sua iudicassent: hoc polycleti proxima ab ea phydie Tertio cresille Quarta cydonis Quinta pradmonis. Pręterea phidias Iouem olympium quẽ nemo ęmulatur. Fecit ex ebore & ę. q. mineruam athenis quę est in parthenonia stans. ex ęre uero pręter amazonem supradictam minerua tam eximię pulchritudis ut formae cognomen acceperit. Fecit & clidu cum & aliam minerua quã romę ad ędẽ fortunę ęmilius Paulus dedicauit. Item duo signa: quę Catullus in eadẽ ęde palliata & alterũ colloson nudum primusq; artẽ torreuticen aperuisse atq; demõstrasse merito iudicat polycletus sytionius ageladis discipulus Dyadumenũ fecit molliter Iuuenẽ. c. taletis nobilitatum. Item & dorophorum uiriliter pueꝝ fecit & quę canona artifices uocant liniamenta artis ex eis petentes lege quadam: solusq; hominum artem ipsam fecisse artis opere iudicatur. Fecit distringentem se & nudum talo incedentẽ: duosq; pueros Item nudos ludentes qui uocantur astragalizontes & sunt in Titi imperatoris atrio quo opere nullum absolutius pleriq; iudicant. Item mercurium qui fuit lysimachiae Herculem qui romę aceta arma sustinentẽ. Artemona qui plerophoretos appellatus est hic confirmasse hanc scientiam iudicatur & Torreuticen sic erudisse ut Phidias aperuiss&: proprium eius est ut uno crure insisterẽt signa excogitasse ea ut ait Varro & pene ad unum exemplum Mironem eleutheris natũ & ipsum ageladis discipulũ buccula maxime nobilitauit celebratis uersibus laudata quãdo alieno pleriq; ĩgenio magis q̃ suo commendantur. Fecit & canẽ & discobolon & persea & priscas & satyꝝ admirantem tibias & minerua delphicos pentathlos pancratiastas herculem etiam qui est apud circum maximum in ęde pompeii magni fecisse & Cycade monumẽtũ ac locustę carminibus suis erina significat. Fecit & Apollinem: quem a Triumuiro Antonio sublatum restituit ephesiis Diuus Augustus admonitus in quiete: Priũs hic multiplicasse ueritatem uidetur numerosior in arte q̃ polycletus & in symnetia

diligentior & ipē tamē corporū tenus curioſus animi ſenſus non expreſſiſſe. Capillū quoq; & pubem non emendatius feciſſe q̃ rudis antiquitas inſtituiſſ&. Vicit eum Pythagoras ex Italia reginus pancrati haſta delphis poſita. Eundem uicit & leontius cum fecit & ſtadia Aromon aſtilon qui olympię oſtenditur & lybim puerū tenētem tabellas eodem loco & mala ferentem nudum. Siracuſis autem claudicantem cuius ulceris dolorem ſentire etiam ſpectantes uidentur. Item apollinem ſerpentemq; eius cōfici ſagittis cytharedum qui dyrceus appellatus eſt: quoniā cū Thebę ab Alexādro caperentur aurum a fugiēte conditum ſinu eius celatum eſſ&: hic primus neruos & uenas expręſſit: capillumq; diligentius. Fuit & alius Pythagoras ſamius initio pictor cuius ſigna ad ędē fortūę huiuſcę deę. vii. nuda Vnde & laudata ſunt hic ſupradicto facie quoq; īdiſcreta ſimilis fuiſſe traditur. Regini autem diſcipulus & filius ſororis fuiſſe Soſtratius lyſippus Sitionum dux negat Tullius fuiſſe diſcipulum: ſed primo aerarium fabrum audiendi rationem cepiſſe picturis Eupompi reſponſo cum eīm interrogatum quem ſequeretur antecedentium demonſtrata hominum multitudīe dixiſſe naturam ipſam imitandā eſſe non artificē. Plurima ex omnibus ſigna fecit: & ut diximus foecundiſſimę artis. Inter quę diſtringentem ſeſe quē. M. Agrippa ante thermas ſuas dicauit mire gratū Tyberio principi non quiuit tēperare ſibi in eo: q̃q̃ imperioſus ſui īter initia principatus trāſtulit in cubiculū alio ſigno ſuſtituto. Cum quidem. p. ro. tanta contumacia fuit in theatri clamoribus ut reponi apoxuemenon flagitauerit quē princeps q̃q̃ adamatū repoſuerit Nobilitatur Lyſippus & temulēta tibicina & canibus ac uenatione. In primis uero quadriga cum ſole rhodiorū. Fecit Alexandꝝ magnū multis operibus a pueritia eius orſus: quā ſtatuam inaurari iuſſit Nero prīceps delectatus admodū. Illa deīde cū pretio periiſſ& gratia artis detractū ē auꝝ pretioſiorq; talis exiſtīatur etiā cicatricibus operis atq; cōſciſſuris in quibus aurū hęſerat remanētibus Idē fecit ephestionē Alexādri magni amicū: quē qdā polycleto aſcribunt. Cum is centum prope annis ante fuerit. Item Alexandri uenationē quae delphis ſacrata eſt athenis Satyrum Turinā Alexandri in qua amicoꝝ eius imagīes ſumma omniū ſimilitudīe expręſſit. Hanc Metellus macedonia ſubacta tranſtulit Romam fecit & quadrigas multoꝝ geneꝝ ſtatuarię arti plurimū traditur contuliſſe capillum exprimēdo capita minora faciēda q̃ antiqui corpora graciliora ſiccioraque per quę proceritas ſignoꝝ maior uideretur. Non hab& latinū nomē ſymetria quam diligentiſſime cuſtodit noua intacta ratione quadratas ueteꝝ ſtaturas permutando uulgoq; dicebat ab illis factos quales eſſent homines a ſe quales uiderentᷣ eſſe huius proprie uidentᷣ eē argutię opeꝝ cuſtoditę ī minimis quoq; rebus filios & diſcipulos reliquit laudatos artifices laipum & bedan: ſed ante omnes Eucratem: q̃q̃ is cōſtantiā patris potius imitatus q̃ elegātiam auſtero maluit genere q̃ iocundo placere. Itaque optime expręſſit herculē delphis & Alexandꝝ teſpin uenatorem & theſpiadū pręliū equeſtre ſimulacꝝ ſtroponi ad oraculum quadrigas Medeę complures equum cum fiſcinis canes uenantiū: huius porro diſcipulus fuit Thiſicrates & ipē Sicionius: ſed Lyſippi ſectę proprior ut uix diſcernātᷣ cōplura ſigna ſicut ſenex thebāus Demetrius rex peuceſtes Alexandri magni ſeruator dignus tāta gloria artifices qui compoſitis uoluminibus condidere hęc miris laudibus celebrāt thelephanem phoceum ignotū alias quoniam in theſſalia ubi habitauerit latuerunt opera eius. Alioquin ſuffragiis eorum aequatur Polycleto Mironi Pythagorae laudant eius Lariſſam & ſpinarum penthatlum & Apollinem. Alii non hanc ignobilitatis fuiſſe cauſam: ſed quod ſe regum Xerxis atq; Darii officinis dederit exiſtimant Praxiteles quoq; marōre fęlicior ideo clarior fuit. Fecit tamen ex aere pulcherrima opera proſerpinae raptum. Idem Cataguſſam & ebrietatem & liberum patrem nobilemq; una ſatyrum: quem graeci peribeton cognoīant: & ſigna etiam quę ante foelicitatis ędem fuere Veneremq; quę cum ipſa ęde incendio conflagrata eſt Claudii prīcipatu marmorę illis ue per terras

inclyte patẽt. Item ſtepuſſam ſpellum cenonoporam Harmodium Hariſtogitonem
Tyrannicidas quos a Xerxe perſarum rege captos uicta perſide atheniẽſibus remiſit
magnus Alexander fecit Apollinem & puberem ſurrepenti lacertę cominus ſagitta
inſidiantem quę ſauroctonon uocãt. Spectant̃ & duo ſigna eius diuerſos & affectus
exprimentia Flentis matronae & meretricis gaudentis hanc putant phirnem fuiſſe
deprę hendũtq; in ea amorẽ artificis & mercedẽ in uultu meretricis: hab& ſimulacꝝ
& benignitas eius Calamidis enim quadrigę aurigam ſuum impoſuit: ne melior in
equoꝝ effigie in homine defeciſſe crederetur. Ipſe calamis & alias quadrigas bigaſq;
fecit equis ſemper ſine ęmulo exprꝑſſis. Sed ne uideatur in hominum effigie ĩferior
Alcmena nullus eſt nobilior Alcimenes phidię diſcipulus & marõrea fecit & aereũ
pentathlon qui uocatur Encrinomenos At polycleti diſcipulus ariſtides quadrigas
& bigas: & Iphicrates leena laudatur ſcortum haec lyrę cantu familiare Arimodio &
Ariſtogitoni Conſilia eorum de tyrannicidio uſq; ad mortem excruciata & tyrannis
non prodidit: quam ob rem athenienſes honorem ei habere uolentes: ne tamẽ ſcortũ
celebraſſe uideretur animal nominis eius fecere. Atq; ut intelligeretur cauſa honoris
in opere linguam addi ab artifice uetuerunt. Briaxis Eſculapium & ſeleucum fecit.
Bedas adorantem. Baton Apollinem & Iunonem qui ſunt romę in templo cõcordię
Creſilas uulneratum deficientem in quo poſſit intelligi quantũ ręſtat aĩę & olympiũ
per idem dignum cognomine. Miꝝq; in hac arte eſt quod nobiles uiros nobiliores
fecit. Cephyſidorus mineruam mirabilem in portu atheniẽſium & aram ad tẽplum
Iouis ſeruatoris in eodem portu cui pauca comparantur. Canacus Apollinem nudũ
qui phileſius cognominatur in didimeo egmectico aere temperatum Ceruumq; una
ita ueſtigiis ſuſpendit ut linum ſubter pedes trahatur alterno morſu calce digitiſq;
retinentibus ſolum ita uertebrato dente utriuſque in partibus & a repulſu per uices
reſiliat. Idem & Zeletizõtas pueros fecit: chereas Alexãdꝝ magnũ & philippũ prẽm
eius fecit Deſilas dorophorõ & amazonem uulneratam. Demetrius liſimachen quę
ſacerdos. lxiiii. mineruę fuit ãnis. Idem & mineruam quę muſuca appellatur: quoniã
dracones in gorgone eius ad ictus cytharae tinnitu reſonãt Idem equitem Serinonẽ
qui primus de equitatu ſcripſit. Dedalus & ipſe inter fictores laudatus pueros ſuos
deſtringentes ſe fecit. Dynomenes protheſylaũ & phytodemũ luctatorẽ eufranoris
Alexander paris eſt in quo laudatur quod omnia ſimul intelligãtur Iudex dearum
amator helenę: & tamen Achillis interfector: huius eſt Minerua romę quae dicitur
Catuliana infra capitolium a. Q. lutatio Catullo dicata & ſimulacrum boni euentus
dextera pateram ac ſiniſtra ſpicam ac papauer tenens. Item latona puerpera apollinẽ
& dianã infantes ſuſtinens in ędc cõcordię fecit & quadrigas bigaſq; & cliticũ eximia
forma & uirtutem egregiam utraſq; coloſtreas mulierem admirantem & adorantem
Item Alexandrum & Phylippum in quadrigis euthites eurotam fecit in qua artem
ipãm ne liqdiorẽ plurimi dixere Eigię minerua pyrrhuſq; rex laudatur & celetizõtes
pueri & caſtor & pollux ante aedem Iouis tonantis ageſiae in pario colonia hercules
Iſidori Butires linus mirronis diſcipulus fuit qui fecit dignum pręceptore puerum
ſufflantem languidos ignes & argonautas leocris Aquilam ſentientem quid rapiat
in ganimedem & cui fuerat parentemq; unguibus etiam per ueſtem puerũ autolicũ
pancratio uictorem propter quem Xenophon ſympoſium ſcripſit. Iouemq; illum
tonantem in Capitolio ante cuncta laudabilem. Item apolliẽm dyadematũ luciſtus
langonem puerum ſubdole ac futate uernilitaris lucius & ipſe puerum ſuffitorem
Menecini uitulus genu pręmitur replicata ceruice. Ipẽq; menechinus ſcripſit de ſua
arte Naucides mercurio & diſcobolo & imolãtem arietem cenſet̃ naucerus luctatorẽ
anhelantem fecit Niceratus eſculapium & hygma: quę ſunt in concordię tẽplo romę
pyrrhomathi quadriga ab alcibiade regitur. Polyches hermaphroditum nobilẽ fecit.
Pyrrhus hygiam & mĩeruã: phoenis lyſippi diſcipulus ephydrhyſam Stipax cyprius

imo celebratur signo Splachnor eperidis olympii uernula hic fuit exta torrens ignẽ oris pleni spiritu accedens Salomon apollodorum fudit fictorem & ipsum: sed iter cunctos diligentissimum artis & inimicũ sui iudicem crebro perfecta signa frãgentẽ Dum satiari cupiditate artis non quit ideoq; isanum cognoiatum hoc in eo expressit nec hominem ex aere fecit: sed iracundiam & Achillẽ nobilẽ. Item epistatẽ exercẽtem athletas strongilon amazonẽ quam ab excellentia cruꝝ euenemon appellant. Ob id in comitatu. Neronis principis circumlatam: Item fecit pueꝝ quem amando brutus philippensis cognomie suo illustrauit. Theodorus qui laberintum fecit sami ipse se ex ęre fudit pręter similitudinẽ fama magna subtilitate celebratus. Dextra limã tenuit translatam pręneste tantae paruitatis ut totam eam currũq; & aurigam integer& alis siũl facta musca xenocrates Tisicratis discipulus ut alia cruticatis uicit utrosq; copia signoꝝ & de sua arte composuit uolumina plures artifices fecere attali ut eumenis aduersus gallos prẽmia. Ligonus pyromachus stratonicus antigonus qui uolumĩa condidit de sua arte boeti. q̃q̃ argento melior ĩfans eximie anserem strangulat: Atq; ex omnibus quę rettuli clarissima queq; iam sunt dicata in urbe a uespasiano pricipe in templo pacis aliisq; eius operibus uiolentis neronis in urbe conuecta & i sellariis domus aureę disposita. pręterea sunt ęqualitate celebrati artifices. sed nullis opeꝝ suoꝝ pręcipui ariston qui & argentũ cęlare solitus est Callides etbesias cantarus sitionius Dionysiodorus critiae discipulus Deliades euforion eunicus & ecatheus argenti cęlatores lestoles prodorus pythodicus polignonis. Idem pictores nobilissimi. Item ex cęlatoribus Stratonicus Scyminus Critiae discipulus.

NVnc percẽsebo eos qui eiusdẽ generis opera fecerũt ut apollodorus ãdrobolus Asclepiodorus aleuuas phylosophus Appellas & adorantes foeminas Antignotus perloximenum tyrannicidasq; supradictos Aristodanus luctatores gigasq; cũ auriga phylopośanus Seleucum regem hab& in gratiam suam: huius quoq; Dorophorus Cephisodoti duo fuere priores & mercurius liberum patrem infantia nutriens fecit & concionantẽ manu elata persona i incerto est. Sequens phylosophus fecit colithes qui cum phydia Iouẽ olympium fecerat phylosophus. Item cleon & ceucranus & gallides & cephis calcostenes & cumeodos & athletas dyaipus parlayomenõ daypon & damocritus & demõ phylosophus epignos omnia fere prędicta imitatus pręcessit in tibicine & matri interfectae infantem miserabiliter blandientem eubolidis digitis computans Micon athletis spectatur Menogenes quadrigis: nec minus Niceratus omnia quę cęteri aggressus repręsentauit alcibiadẽ lampadamque accẽsam Eiusdem araten sacrificantem Tisicratis bigam piston mulierem imposuit. Idemq; fecit martẽ & mercurium qui sunt in concordię templo Romę Perillum nemo laudat Sęuiorẽ phalaride tyrãno cui taurum fecit mugitus homis pollicitus igni subdito ẽ primus expertus cruaciatum eum iustiore sęuitia. In hoc a simulacris deum hominumque qui deuocauerant humanissimam artem. Ideo tot conditores eius laborauerant ut ex ea tormenta fierent. Itaque una de causa seruantur opera eius ut quisquis illa uiderit odiat manus Stennis Cererem Iouem mineruam fecit qui sunt Romę in concordię templo. Idem flentes matronas & adorantes sacrificantes. Simon Canẽ & sagittariũ fecit Stratonicus cęlator ille phylosophus uterq; athletas aũt & armatos & uenatores sacrificantesque Bathon Euchir Glaucides Heliodorus Hicanus Lephon Lyson leon monodorus miageus Polycrates Polosidus Pyrocritus Prothegenes. Idemque pictura clarissimi ut dicemus patrocles pollis possidonius qui & Argentum cęlauit nobiliter natione ephesius periclenus phylonsimenus Thimotheus Theomnestus Thimarchides Thimon Tisias Trason.

EX omnibus autem maxime cognoîe insignis est Callimachus semp calũniator sui nec finẽ habentis Diligẽtia ob id Cacotbexitecbnus appellatus meõrabilis exemplo adhibendi curę modum: huius sunt saltantes lacenę emendatum opus: sed in quo gratiam omnem diligentia abstulerit hunc quidem & pictorem fuisse tradũt non ęre captus: nec arte una tantum Zenonis statuã Cypria expeditione nõ uẽdidit Cato: Sed quia pbylosopbi erat ut obiter hoc quoq; noscatur tam inane exemplum ĩ mentione statuarum est & una non prętereunda qnanq̃ auctores incerti iuxta rostra Herculis tunicati solo babitu Romę torua facie sententiq; supręma tunica. In hac tres sunt tituli. Vnus qui. L. Luculli Imperatoris de manubiis qui Publium luculli filium ex senatusconsulto dicasse Tertius Titium septimum Sabinum aedilẽ curulẽ ex priuato in Publium restituisse tot certaminũ tanteq; dignationis simulacrũ id fuit.

NVnc reuertemur ad differẽtias ęris & mixturas In cyprio coroãriũ ẽ & regulare utrunq; ductile. Coronarium extenuatur in laminas taurorumq; felle tinctum spẽm auri in coronis hystrionum praeb& Idemque in untias additis auri scrupulis senis pretenui piropi bractea ignescit. Regulare & in alis fit metallis. Itemque caldarium differentiaq; caldarium funditur tantum malleis fragile. quibus regulare obsequitur Ab aliis ductile appellatum quale omne cyprium est. Sed & in ceteris metallis cura distat a caldario. Omne enim purgatis diligentius igni uitiis excoctisq; regulare est. In reliquis generibus palma campano simile in multis partibus Italiae prouinciisq; Sed octonas plumbi libras addunt & bene recoquunt propter inopiam ligni quantũ ea res differentię afferat. In gallia maxime sentitur. Ibi inter lapides cãdefacto fundit᷑ Exurente enim coctura nigrum atq; fragile cõficitur. Praeterea semel recoquũt quod sępius fecisse bonitati plurimum confert id quod notasse non ab re est.

AEs omne frigore magno melius funditur sequens statuaria tẽperat᷑: est eadẽq; Tabulariis hoc modo massa profluatur in primis mox in proflatum additur. Tertia portio ęris collectanei: hoc est ex usu coempti: peculiareq; in eo condimẽtum attritu domiti & consuetudine nitoris ueluti mansuefacti miscentur & plurima argentarii pondo duodena: ac sex librę centenis proflati. Appellat᷑ etiã nũc & formalis tẽpatura ęris tenerrimi: quoniam nigri plumbi. x. portio additur & argentarii. xx. maximeq; ita colorem bibit: quem grecanicon uocant. Nouissima est quae uocatur ollaria uase nomen hoc dante ternis aut quaternis libris plũbi argentarii in centenas ęris additis Cyprio si addatur plumbum colos purpurae fit in statuarium praetextis ęra extersa rubiginem celerius tradunt sentire: quam neglecta nisi oleo perungantur seruari ea optime in liquida pice tradunt. Vsus ęris ad perpetuitatem monumẽtoꝵ iãpridem translatus est tabulis ęreis in quibus publicę constitutiones inciduntur.

MEtalla aeris multis modis instruunt medicinam utpote cum ulcera omnia ibi ocissime sanantur: maxime tamen prodest Cadmia. Fit sine dubio hęc & in Argenti fornacibus candidior ac minus ponderosa: sed nequaq̃ comparanda ęrarię. Plura aũt genera sunt: nanq; ut ipse lapis ex quo fit ęs cadmia uocat᷑ fusuris necessarius ĩutilis medicinę sic rursus in fornacibus existit. aliamq; nominis sui originem recipit. Fit autem egesta Flamis atque flatu tenuissima parte materiae & Cameris lateribus ue fornacium pro quantitate leuitatis applicata tenuissima ẽ in ipõ fornacium ore qua flama eructat᷑ appellata capnitis exusta & nimia leuitate similis fauillę Interior optĩa Cameris dependens & ab eo argumento botrioĩs cognoĩata ponderosior hoc priore

leuior secuturis. Duo eius colores. Deterior cinereus puniceus melior friabilis oculorumq; medicamentis utilissima. Tertia est in lateribus fornacium quę propter grauitaté ad cameras peruenire non potuit. hęc dicit̃ placitis & in ipsa ab argumēto crusta ueriusq̃ pumex intus uaras ad psoras utilior ad cicatrices trabendas fluūt ex ea duo alia genera omchitis extra pene cerulea intus onicis maculis simul ostracitis tota nigra & cęterarum sordidissima uulneribus maxime utilis. Omnis autem cadiea in Cypri fornacibus optima. Iterum a medicis coquitur carbone puro atque ubi in Cinerem redigitur extinguitur uino amineo quae ad emplastra praeparatur. Quae uero ad psoras aceto. Quidam mollis fictilibus tusam urunt & lauant in mortariis: postea siccant Nympbodorus lapidem ipūm quem grauissimum spissimumq; urit pruna exustum chio uino restinguit tunditq; mox linteo cribrat: atque in mortario terit. Mox aqua pluuia macerat Iterumque terit: quod subsedit donec cerusae simile fiat nulla dētium offensa eadē lolii actio. Sed q̃ purissimum lapidem eligit cadiniae effectus siccare sanare sistere fluitiones pterigia & sordes oculorum purgare scabritiē extenuare. & quicquid in plumbi effectu dicemus & aes ipsum ad omnia eadē urit̃ praeterquam albugines oculorum & cicatrices. Vlcera quoque oculorum cum lacte sanat. Itemq; Aegyptii collyrii modo terunt in coticulis. Facit & uomitiones e melle sumptum. Vritur autem Cyprium in fictilibus crudis cum sulpburis pari pondere uase circumlito spiramento in caminis donec uasa ipsa pcoquantur. Quidam & salē addunt. Aliqui alumen pro sulpbure: alii nibil: sed aceto tantum perfundunt. Vstū teritur mortario thebaico aqua pluuia lauatur. Iterumque adiecta largiore teritur: & dum considat relinquitur boc sępius donec ad speciē minimi redeat. Tunc siccatum in sole in aerea pixide seruatur.

ET scoria ęris simili modo lauatur minor effectus q̃ aes ipsum. Sed & aeris flos medicinae utilis est. Fit aere fuso & in aliam fornacem translato. Ibi flatu crebriore excutiuntur uelut milii squamę quas uocant lepidas. Cadunt autem cum panes ęris aqua refrigeratur rubentque similiter squama ęris: quā uocant lepida & sic adulterat̃ flos ut squama ueniat decussa in clauis. In quos panes ęrei ferruminantur. In Cypri maxīe officinis omnia: differentia hęc est ꝙ squama excutitur ictibus idest paribus Flos cadit sponte. Squamae est alterum genus subtilius ex summa idest lanugine decussum: quod uocant stomonia. Atque baec omnia medici quod pace eoꝝ dixisse liceat ignorant pars maior a nominibus in tantum conficiendis bis medicaminibus absunt: quod proprium esse medicinae solebat. Nunc quotiens incidere in libellos componere ex bis uolentes aliqua: boc est impēdio miserorum experiri commētaria credunt: seplasie omnia fraudibus corrumpētia. Iam quidē facta emplastra & collyria mercatur Tabesque mercium aut fraus seplasie Sic exteritur & squama autem & flos uruntur in patinis fictilibus aut aereis: deinde lauantur ut supra ad eosdem usus & amplius narium carnosa uitia. Itemque sedis & grauitatis aurium per fistulam ī eas flatu impulso uuas oris Farina admota tollit & tonsillas cum melle. Fit ex candido ęre squama longe cypria inefficacior. Necnon Vrina pueri prius macerant Clauos panesq;. Quidam excussam squamā terūt & aqua pluuiali lauant. Dant & hydropicis duabus dracmis in bemina mulsi & illiniunt cum polline.

ERuginis quoq; magnus usus: sed pluribus fit ea modis. Nāq; & lapidi ex quo coquitur ęs deraditur ex ęre candido perforato atq; in cadis super acetum acre suspēsō ęreo obturatum operculo multo probatiore q̃ si boc idem squamis fiat. Quidā uasa ipsa candidi ęris fictilibus condunt in aceto raduntque .x. die. Alii uinaceis cōtegunt

totidemque post dies tradunt. Alii delimatam ęris scobem aceto spargunt uersantq; spatis sępius die donec absumatur. Eandemque scobem. Alii terere in mortariis ęreis ex aceto malunt. Ocissime uero contingit Coriariorum recisamentis in acetū additis Adulterant marmore trito maxie rhodii: aut erugie mali punici: aut gūmi. Pręcipue autem fallit atramento sutorio adulterata. Cętera enim dente deprębendunt stridētia infrendendo: Experimentum in batillo ferreo. Nam quae sincera sunt suum colorē retinent. Quae mixta atramento rubescunt. Depraehenditur & papyro Galla prius macerato. Nigrescit enim statim erugini illita. Deprębenditur & uisu maligne uirēs sed siue sinceram: siue adulteram aptissimū est eius siccata patina noua uri & uersari donec fauilla fiat: postea teritur & reconditur. Aliqui in crudis fictilibus urūt donec figulum percoquatur. Nonnulli & tus masculum admiscent. Lauatur erugo sicut cadinia. Vis eius collyriis oculorum aptissima & delachrymationibus mordendo proficiens. Sed ablui necessarium penicillis calidis donec rodere desinat hieratium uocatur collyrium: quod ita maxime constat. Temperatur id ammoniaci unciis. iiii. Eruginis Cypriae duabus atramenti sutorii: quod calcantum uocāt totidem mysiois una Croci sex & haec omnia trita aceto thasio colligunt in pillulas excellētis remedii contra glaucomatum uitia & suffusionum contra caligines & albugies & genarum uitia. Cruda autem erugo contra uulnera: his enim emplastris miscetur. Oris etiam gingiuarumque exulcerationem mirifice emendat & labioꝝ ulcera cum oleo: quod si Cera addatur purgat & ad cicatricem perducit. Erugo & callum fistularum erodit: uitiorumque circa sedem siue per se: siue cum ammoniaco illita: uel collyrii modo ī fistulas adacta. Eadem cum resinę: therebynthinę tertia parte subacta lepras tollit.

Est & alterum genus eruginis quā uocant scoleam in cyprio ęre hoc trito aluine & sale aut uitro pari pondere cum aceto albo q̄acerrimo. Non fit hoc nisi aestuosis diebus circa canis ortum. Teritur autem donec fiat uiride contrahatq; se uermiculoꝝ specie. Vnde & nomen. Quod uitium ut emendetur duę partes q̄ fuere aceti miscēt urina pueri impuberis. Idem autem in medicamentis in sanctrina effecit quā diximus aurum ferruminari usus utriusque qui erugis scolea fit & per se rasa ab ęrario lapide de quo nunc dicemus calchitim uocant lapidem ex quo & ipūm ęs coquit. Distatq; a Cadinia quod illa super terram ex subdialibus ex petris ceditur: haec ex obrutis. Idē quo calchitis friat se statim mollis natura ut uideatur lanugo concreta.

Est & alia distinctio quod calchitis tria genera contin& ęris & mysios & soreos de quibus singulis suis dicemus locis: hab& autem aeris uenas oblongas probatur Mellei coloris gracili uenarum discursu friabilis & lapidosus. Putant & recentem utiliorem esse quoniam inueterata spissior fiat. Vis eius ad excrescētia in ulceribus Sanguinem sistere: gingiuas: uuam: tonsillas farina cōpescere uuluę uitiis in uellere impoī cū succo uero porri & uerendoꝝ addit emplastris. Maceratur autem in fictili ex aceto circumlito fimo diebus quadraginta & colorem Croci trahit. Tunc admixto Cadiniae pari pondere Medicamentum efficit soricum dictum. Quod si duas ptes calchitidis tertiae cadmiae tempent acrius hoc idē fi&. Acrius etiā nunc uehemētius factum si aceto q̄ uino temperetur. Tosta uero efficacior fit ad eadem omnia.

Psorium aegyptium maxime laudatur multum superato cyprio hispaniēsique & aphryco: quanq̄ oculorum quoque curationi quidam utilius cyprium putent. Sed in quacunque natione optimum: cui maximū uirus olfatu tritūq; pīguiter nigrescēs

et spongiosum. stomacho res cōtraria in tātum ut quibusdā olfatu modo uomitiões moueat: & Aegyptum quidem tale alterius natione contritum splendescit.

ET mysi & est lapidosius: prodest autem & dentium dolori si contineatur atq; colluatur & oris ulceribus grauius quaeque serpunt. Vritur carbonibns & calchitis Mysi aliqui tradiderunt fieri exusto lapide in scrobibus flore eius luteo miscenti se ligni pineae fauillae. Re uera autem e supradicto fit lapide cōcretū natura discretūq; ut optimum in cypriorum officinis cuius notae fiunt aureae scyntillae & cum terat̄ harenosa natura siue terra calchitidi. Similis haec autem miscent qui aurum purgāt Vtilitas autem eius infusi cum rosaceo auribus purulentis & lana imposita capitis ulceribus extenuat & etiam scabritias oculorum inueteratas: praecipue utile tōsillis & contra anginas & suppurata. Ratio ut sexdecim dracmę in hemina aceti coquant̄ addito melle donec lentescat. Sic & ad supradicta utile est quotiens opus sit molliri uim eius mel aspargatur. Erodit & callum fistulaꝝ ex aceto fotum & collyriis addit̄ Absumit & excrescentes carnes peculiariter Virilitatis uitiis utile & foeminarum profluuium sistit.

GRaeci cognationem aeris fecerunt nomine & atramento sutorio. Appellant enim calcanthū. Nec ullius aeque mira natura est. Fit & in hispanię puteis stagnis ue habentibus id genus aquae. Decoquit̄ ea admixta dulci pari mensura & in piscīas ligneas funditur immobilibus super has transtris pendētibus restes lapillis extent & quibus adhaerescens limus uitreis acinis imaginē quandam uuę reddit. Exemptū ita siccatur diebus triginta. Color est ceruleus perq̄ spectabili nitore. Vitrumque esse creditur diluendo. Fit & atramentum tingendis coriis. Fit & pluribus modis genere terrae eo in scrobe cauato: quoꝝ e lateribus distillantes hyberno gelu stirias stalagmia uocant. Neque est purius aliud si ex eo candidum colorem sentiētem uiola leucotō appellant. Fit & in saxorum catinis pluuia aqua corriuato limo gelante. Fit & salis modo flagrantissimo sole admissas dulces aquas cogēte. Ideo duplici quidē differētia fossile aut factitium appellant hoc pallidius Et quantum Colore tantum bonitate deterius. Probant maxime Cyprium in medicinę usum sumitur ad depellēda uētris animalia dracmae pondere cum melle purgant & caput dilutum ac naribus īstillatū Item stomachum cum melle aut in aqua mulsa sumptum. Medetur & oculorum Scabritiei dolori ue & caligini & Oris ulceribus. Sistit & sanguinem narium. Item hemoroidum. Extrahit ossa fracta cum Semine Iusquiami. Suspendit Epiphoras pennicillo fronti impositum efficax & in emplastris ad purgāda ulcera & excrescētia ulcerum. Tollit & uuas uel si decocto tangantur cum lini quoque semine suppoitur emplastris ad dolores tollendos quod ex eo candicat in eo usu praefertur uiolaceis si grauitati aurium per fistulas inspiretur Vulnera & per se illitum sanat: sed tingit Cicatrices. Nuper inuentum ursorum in harena & leonum Ora aspargere illo: tātaq; uis astringendi ut non queat mordere.

ETiam in aerariis reperiuntur quae uocant pompholigen & spodion. Differētia quod pompholix lotura asperatur. Spodion si lota est Aliqui quod sit Candidum leuissimumque Pompholigen dixere & esse ęris ac cadmię fauillā spondio nigriorē quae derasa parietibus fornacium mittit scyntillas aliquando e carbonibus hęc aceto odorem aeris praestat & si tangatur lingua saporem horridum Conuenit oculorum medicamentis. Quibuscunque uitiis occurrerit & ad omnia quę spondios. hoc solū

diſtat quod huius elatior uis eſt. Additur & in emplaſtris quibus lenis refrigeratio quaeritur & ſiccatio utilior ad omnia quae uino lota ſunt Spondios cypria optima. Fit autem liqueſcētibus Cadmia & ęrario lapide leuissīo flatu euolatq; e fornacibus & tectis adhaereſcit a fuligine diſtans candore quod mīus candidum ex ea īmaturae fornacis argumētum eſt: hoc quidam Pompholigen uocāt. Quod uero rubicūdius ex his inueitur acriorem uim hab&. Exulcerat adeo ut cum lauatur ſi oculos attīgat excaec&. Eſt & mellei coloris ſpondios: in qua plurimū ęris intelligit̃: ſed quodcūq; genus lauando fit utilius purgatur ante penna. Dein craſſior lotura Digitis ſcabritiē eximit. Media uis eius eſt quae uino lauatur. Eſt & aliqua in genere uini differentia Leni enim lota collyriis Oculorum nimis utilis putatur. Eademque eſt efficacior Vlceribus quae manant: uel oris quae madent & omnibus medicamētis quę parāt̃ hi contra gangrenas. Fit & in argenti fornacibus Spondion quem uocant lauriotim Vtiliſſima autem oculis confirmatur quae fit in aulariis. Nec in alia parte magis eſt Vitae ingenia mirari quippe ne quaerenda eſſent metalla uiliſſimis rebus utilitates eadem excogitauit.

ANtiſpodion ūocant cinerem Fici uel caprifici uel myrti folioꝝ cum tenerrimis ramorum partibus uel Oleaſtri uel Citonii mali uel lētiſci. Item ex moris īmaturis ideſt candidis in Sole arefactis. Vel e Buxi Coma. Vel Pſeudo Cypri: aut Rubi ut Therebynthi uel oenantis. Taurini quoque glutinis aut linteorum cinerē. Similiter pollere inuentū eſt. Vrunt̃ omnia crudo fictili in fornacibus donec figulia ꝑcoquāt̃

IN aerariis officinis & Smegma fit iam liquato ęre ac percocto additis etiānum Carbonibus paulatimque accenſis: ac repente uehemētiori flatu expuitur aeris palea quaedam ſolum quo excipiatur ſtratum eſſe deb& maxilli.

AB ea diſcernitur quam in iiſdem officinis diffrigem uocant Graeci ab eo quod bis torreat̃. Cuius origo triplex. Fieri. n. traditur ex lapide & pyrite cremato in camīs donec excoquatur in Rubricam. Fit & in Cypro ex luto cuiuſdam Specus arefacto prius mox paulatim circundatis ſarmentis Tertio fit modo in fornacibus aeris fece ſubſidente differentię. Siquidem aes ipſum in Catino defluit Scoria extra fornaces flos ſupernatat diffriges remanent. Quidam tradunt in fornacibus globos lapidis qui coquantur ferruminari circa hunc aes feruere. Ipſum uero non percoqui niſi tranſlatum in alia fornace & eſſe nudum. Quidam materiae id quod ex cocto ſupſit difriga uocāt. Ratio eius ī medicīa ſimilis ſupradictis ſiccare & excreſcētia cōſumere & propurgare probatur lingua ut eam ſicc& tactu ſtatim ſaporē aeris reddat Vnum etiam nunc aeris miraculū non omittemus. Seruilia familia illuſtris in faſtis triētem aereum paſcit auro & argento conſumentem utrunque. Origo autem & natura eius incomperta mihi eſt uerba ipſa de ea re meſſalae ſenis ponam. Seruiliorum familia hab& trientem ſacꝝ: cui ſumma cum cura magnificētiaq; ſacra quot ānis faciūt quē ferunt alias creuiſſe: alias decreuiſſe uideri: & ex eo aut diminutionem aut honorem familiae ſignificari.

PRoximo indicari debent metalla ferri: optimo peſſimoque uitae inſtrumento Siquidem hoc Tellurem ſcindimus Arbuſta ponimus. Vites ſqualore deciſo annis omnibus cogimus Iuueneſcere: hoc extruimus tecta cedimus ſaxa. Omneſq; ad alios

usus ferro utimur. Sed eodem ad Bella Cędes Latrocinia non communis solum: sed etiam missili uolucrique. Nunc tormentis excusso: nunc lacertis: nunc uero pēnato q̃ sceleratissimam humani ingenii fraudē arbitror. Siquidē ut ocius mors proueir& ad hominem alitem illam fecimus pennasque ferro adiecimus: quam ob rem culpa eius non naturae fiat accepta. Aliquot experimentis probatum est posse innocens esse Ferrum In foedere ꝙ expulsis regibus populo Romano dedit Porsenna noīati compraehensum inuenimus ne ferro nisi in agricultura uterētur & cū stilo scribere in tutū uetustissimi auctores prodiderunt. Magni Pompeii in tertio cōsulatu extat edictum in tumultu necis Clodianae prohibentis ne ullum taelum ess& in urbe & tamē uita ipsa non desinit honorem in initio habere ferro quoq; Aristonidas artifex cum exprimere uell& Athamantis furorem Learcho filio praecipitato residentis in poenitentia ferrum & aes miscuit ut rubigīe eius per nitorē ęris relucēte exprimeret̃ uerecundiae rubor: hoc signum extat hodierno die. Est in eadē urbe ferreus hercules quem fecit Alcon laborum dei patīa inductus. Videmus & Romae scyphos e ferro dicatos in templo martis ultoris. Obstitit eadem naturae benignitas exigētis a ferro ipso poenas rubigine eademque prouidētia nihil in rebus mortalibus faciēte quod ess& īfestissimum mortalitati. Ferri metalla ubique propemodū reperiunt̃. Quippe etiam insula Italiae illa gignente minima difficultate agnoscuntur ipso colore terrae manifesto. Sed ratio eadem excoquendis uenis tantum in Cappadocia quaestio est. aqua an terra fiat acceptum: quoniam perfusa certo fluuio terra neque aliter ferrum e fornacibus reddit. Differentia ferri numerosa. Prima in genera terrae Caeli ue: alias melle tantum plumboque uicinus subministrat. Alias fragile & erosum rotarūque usibus & clarius maxime figendum: cui prior ratio Conuenit. Aliud breuitate sola plac& clauisque caligariis. Aliud rubiginem celerius sentit Stricturaeque uocatur Hae omnes quod in aliis metallis astringenda acie uocabulo imposito: & fornaciū maxima differentia est. Nucleusque quidem ferrum excoquitur in his ad indurādū aciem aliquo modo sunt ad densandas incudes malleorum ue rostra. Summa autē differentia in aqua est cui subinde candens immergitur: haec aqua alibi peior. Alibi utilior. Nobilitauit loca gloria ferri sicuti birbilium in hispania & turias comum in Italia cum ferraria metalla in his locis nō sint. Ex omnibus autem generibus palma serico ferro est. Seres hoc cum uestibus suis pellibusq; mittunt. Secunda uero pthico neque alia genera ferri ex mira acie temperantur. Caeteris enim admiscetur mollior complexus in nostro orbe aliubi uena bonitatem hanc praestat ut in noricis. Aliubi factura ut Sulmonae aqua uti diximus. Quippe cum in exacuendo Oleares Cotes aquariaeque aeque differant & oleo delicatior fiat acies. Mirumque cum excoquatur uena aquae modo liquari ferrum postea in spongias frangi tenuiora ferramenta oleo restingui mos est: ne aqua in fragilitatē durentur. A ferro sanguis hūanus se ulciscit̃ Contactum nanque eo celerius subinde rubiginem trahit. De magnete lapide suo loco dicemus concordiaque quam cū ferro hab&. Sola hęc materia uirus ab eo lapide accipit: retin&q; longo tempore aliud appraehendēs ferꝝ ut ānuloꝝ cathena spectet̃ interdum: quod impitum uulgus appellat ferrum uiuum uulneraque ex tali aspiora fiant: lapis hic & in cantabria nascitur. Non ille magnes uerus caute continua: sed sparsa bullatione. Ita appellant. Nescio an ultro fundendo perinde utilis: nondum enim expertus est quisquam ferrū utique inficit eadē ut magnete lapide timocrates Architectus. Alexandri Arsinoes templū cōcamerare inchoauerat ut in ea simulacꝝ e ferro pendere in aere uideretur. Intercessit mors & ipsius & Ptolemaei regis qui id sorori suae iusserat fieri Metallorum omniū uena ferri largissima. Cantabrię maritīa parte quam oceanus alluit mons praealtus incredibile dictu totus ex ea materiae est ut in ambitu oceani diximus.

FErrum accensum igni nisi duretur ictibus corrumpitur: rubens non est habile tondendo: neque ante quam albescere incipiat aceto & alumine illitum Fit ęri simile a rubigine uindicat cerusa & gypso & liquida pice: hoc est ferro temperatura a gręcis antipathia dicta: ferunt quidem & religione quadam id fieri & extare ferreā cathenā apud euphratem amnem in urbe: quae Zeuma appellatur qua Alexander magnus ibi iunxerit pontē: cuius annulos qui refecti rubigie īfestari carentibus ea prioribus.

MEdicina ex Ferro est & alia quam secandi. Nanque circumscribi circulo: ter uel circumlato mucrone & adultis & infantibus prodest contra noxia medicamenta & praefixo limine a sepulchro clauis euulsis aduersus nocturnas lymphatioēs: pūgiq; leniter mucrone quo percussus homo sit contra dolores laterum pectoꝝ ue subitos qui punctionem afferant: quędam ustione sanant: priuati uero canis rabidi morsus Quippe etiam praeualente morbo expauentesque potum usta plaga liberāt. Calefit etiam ferro candente potus in multis uitiis priuatim que dysentericis.

ESt & rubigo ipsa in remediis: & sic Thelephum proditur sanasse Achilles: siue id aerea siue ferrea cuspide fecit. Ita certe pingitur ex ea decutiens gladio. Sed rubigo ferro deraditur humido ferro clauis ueteribus Vis eius ligare siccare strīgere emēdat allopetias illita. Vtuntur & ad scabritias gemmarum pustulasque totius corporis cū Cera & oleo myrteo. Ad ignes uero sacros ex aceto. Item ad scabritiem paronichia digitorum & pterigia in linteolis. Sistit & foemīarum profluuia imposita uelleribus plagis quoq; recētibus uino diluta & cum myrrha subacta & Condilomatis ex aceto prodest: podagras quoque illita sanat.

SQuama quoque ferri in usu est ex acie aut mucroībus maxie simili: sed acriore ut q̄ rubigo. Quam ob rem contra Epiphoras oculorum assumitur sanguinemque sistit cum Vulnera maxime ferro fiant. Sistit & foeminarum profluuia. Imponitur & contra lienum uitia hemoroidas compescit ulcerumque serpentia & genis prodē farinae modo aspersa paulisper pręcipua tamen commendatio eius in hygi ēplastro ad purganda uulnera fistulasque & omne callum erodendum & rasis ossibus carnes recreandas. Componitur hoc modo pari obolis & chimoliae cretae dracmae sex ęris tusi dracmae. II. Squamę ferri totidem Cerae sex olei sextarius bis additur: cum sunt repurganda uulnera aut replenda ceratum.

SEquitur natura Plumbi. Cuius duo genera. Nigꝝ atque candidum pretiosum hoc candidum a Graecis appellatum Cassitirum fabuloseque narratum in Insulas atlantici maris peti uitilibusque nauigiis circumsutis corio aduehi. Nunc certum ē in lysima gigni & in gallatię summa tellure harenosa & coloris nigri pondere tantū ea depraehenditur. Interueniunt & minuti calculi maxime torrentibus siccatis: lauāt eas harenas metallici & quod subsedit coquūt in fornacibus. Inuenitur & in aurariis metallis: quae alucia uocant aqua immissa eluente calculos nigros palatim candore uariatos: quibus eadem grauitas quae auro: & ideo in calathis: quibus auꝝ colligitur Remanent cum eo postea caminis separantur conflatiq; in album plumbū resoluūt Non fit in gallatia nigrum cum uicina cantabria nigro tantum abund&: nec ex albo Argentum cum fiat ex nigro iungi inter se plumbum nigrum sine albo non potest

nec hoc ei sine oleo: ac ne album quidem secū sine nigro. Album habuit auctoritatē & Italicis temporibus teste Homero Cassiterium ab eo dictum plumbi nigri origo duplex est: aut enim sua prouenit uena nec quicquam aliud ex se parit: aut cū argēto nascitur: mixtisque uenis cōflat. Eius qui primus fuit in fornacibus liquor Stagnū appellatur. Qui secundus argentum. Qui remansit in fornacibus galleria est portio tertia additę uenae: hęc rursus cōflata dat nigꝝ plumbū deductis ptibus nō duabus.

STagnum illitum ęreis uasis saporem gratiorem facit & compescit uirus erugis mirumq; pondus non aug&. Specula quoq; ex eo laudatissima ut diximus Brūdusii temperabantur donec argenteis uti coepere & ancillae. Nunc adulteratur Stagnum addita Aeris tertia portione candidi in Plumbum album. Fit & alio modo mixtis albi plumbi nigrique libris: hoc nunc aliqui argentarium appellāt. Idem & tertiariū uocant in quo duae sunt nigri portiones & tertia albi: praetium eius in libris trigīta hoc fistulae solidantur. Improbiores ad tertiarū additis ęquis partibus albi argētariū uocant: & ea qui uolunt incoquunt praetia: huius faciunt in primo. cxxx. libris albo per se sincero. Pręcia sunt. cx. nigro. xvii. Albi natura plus aridi hab&: contraq; nigri tota humida est. Ideo album nulli rei sine mixtura utile est: neque Argentum ex eo plumbatur: quoniam prius liquescit argentum confirmantque si minus albo niger q̄ satis sit misceatur erodi ab eo argentum. Album incoquitur ęreis operibus galliaꝝ Inuento ut uix discerni queat ab argento eaque incoctilia uocant. Deniq; & argentū coquere simili modo coepere equorum maxime ornamentis iumentorumq; iugorū alesia oppido Reliqua gloria biturigum fuit Coepere deīde & esseda sua & petorita exornare simili modo quę inanis luxuria ad aurea quoq; non modo argētea uehicula peruenit quaeque in Cypbis cerni prodigium erat: Haec in uehiculis atteri cultus uocatur. Plumbi autem experimētum in charta est ut liquefactum pondere uideat non colore rupisse. India neque aes: neque plumbū hab& gēmisq; suis ac margaritis hoc permutat nigro plumbo ad fistulas laminasque utimur laboriosius in Hispania eruto totasque per gallias. Sed in britannia summo terrę corio adeo large ut lex ultro dicatur ne plus certo modo fiat. Nigri generibus haec sunt nomina Ione tantum Caprariense Oleastrense. Nec differentia ulla scorię modo excocta diligenter: mirum in his solis metallis quod derelicta fertilius reuiuiscunt: hoc uidetur facere relaxatis spiramentis infusis ad satietatem aereque ut foeminas quasdam foecūdiores abortus facere. Nuper id compertum in Bętica santarēsi metallo: quod locari solitum per. cc. annos postquam oblitteratum erat. xxiii. locatum est. Simili modo Antonianum in eadem prouintia pari locatione peruenit ad pondo. cccc. Vectigalis. Mirum aqua addita non liquescere uasa e plūbo eadē: sin aqua addat calculusue ęreus q̄drās puri.

IN medicina per se plumbi usus est Cicatrices reprimere adalligatisq; lumborū & renum parti laminis frigidiore natura inhiberi impetus ueneris uisaque in quiete ueneria sponte natura erumpentia usque in genus morbi his laminis Caluus orator cohibuisse se traditur. Viresque corporis studiorum labori custodisse Nero: quoniam ita diis placuit princeps lamina pectorita imposita sub ea cantica exclamans alendis uocibus demonstrauit rationē. Coquit ad medicinę usus patinis fictilibus substrato sulphure minuto laminis impositis tenuibus opertisque sulphure & ferro mixtis cū coquitur munienda in eo opere foramina spiritus Conuenit alioquí plumbi fornacū halitus noxius sentitur & pestilens & canibus ocissime. Omnium uero metallorū muscis & culicibus. Quam ob rem nō sunt ea tedia. In metallis quidam in coquēdo scobem plumbi luna quaesita sulphuri miscent. Alii cerusam potius q̄ sulphur Fit

et lotura plumbi usus in medicina cum se ipso teritur in mortariis plumbeis addita aqua caelesti donec crassescat: postea supernatās aqua tollit̃ spōgiis: quod crassissimū fuit. Siccatum diuiditur in pastillis. Quidam limatū plumbum sic terunt. Quidam etiam plumbaginem admiscent: alii uero acetum: alii Vinum: alii adipem: alii rosam Quidam in lapideo mortario & Thebaico maxime plumbeo pistillo terere malunt candidiusque ita fit medicamentum. Id autem quod ustum est Plumbum lauatur & istius uis & Cathiniȩ potest astringere sistere contrahere cicatrices: usus eorum & in oculorum medicamentis maxime contra procidentia eorum & inanitatē & ulceꝝ excrescescentia rimasque sedis aut hemoroidas & condilomata: ad hȩc maxime lotura plumbi facit. Cinis autem usti ad serpentia ulcera aut sordida eadem quȩque chartis ratio prouectus. Vritur autem in patinis per lamías minutas cum sulphure uersatū rudibus ferreis aut ferrulaceis donec liquor mutetur in cinerem. Deinde refrigeratū teritur in farinam. Alii lineatam scobem in fictili Cado coquunt in Caminis donec percoquatur figulinū. Alii qui cerusam miscent pari mensura: aut hordeum: teruntqꝫ ut in crudo dictum est & praeferunt sic tritum plumbum spondio cyprio.

S Coria quoque plumbi in usu est optima quaeque maxime ad luteum colorem accedi sine Plumbi reliquiis: aut Sulphuris specie: aut Terra carens. Lauatur haec in mortariis minutim fracta donec aqua luteum colorem trahat: & trasfunditur in uas purum: idque saepius usque dum subsidat quod utilissimum est. Effectus hab& eosdem quos Plumbum: sed acriores. Mirari succurrit experientiam uitae: ne fece quidem rerum excrementorumque foeditate intentata tot modis fit & spondium ex plumbo eodem: qui ex cyprio Aere diximus Lauatur in linteis raris aqua Caelesti separaturque terrenum transfusione cribratum teritur Quidam puluerem cū pennis digerere malunt ac terere in Vino odorato.

E St & Molybdina: quam alibi Gallenam uocauimus plumbi & Argenti uena Communis Melior haec quanto magis aurei coloris: quantoque minus plumbosa friabilis & modice grauis cocta cum oleo iocieris colorem trahit. Adhȩrescit & auri argentique fornacibus. Hanc metallicam uocant laudatissima quȩ in Zephyrio fiat probantur minime terrenae minimeque lapidosae. Coquuntur lauanturque scoriae modo usus in lippara ad lenienda ac refrigeranda ulcera & emplastris quȩ nō illigat̃ sed illita ad Cicatricem perducunt in teneris Corporibus mollissimisque partibus Compositio eiusdem est in libris tribus & cerae libra una olei tribus heminis quod in senili corpore cū eufracibus additur Temperatur & cum spuma Argenti & scoria plumbi ad dysenteriam & tenesmum fouenda calida.

P Simithium quoque: hoc est Cerusam plumbariae dant officinae: laudatissimū in rhodo. Fit autem ramentis plumbi tenuissimis super uas aceti asperrimi īpositis atque ita distillantibus quod ex eo cecidit in ipsum acetū arefactū molitur & cribrat̃ Iterumque aceto mixto in pastillos diuiditur & in sole siccatur aestate fit alio modo addito in urceos aceti plumbo obturatos per dies decem derasoqꝫ ceu situ ac rursus deiecto donec deficiat materia: quod derasum est teritur & cribratur & coquitur in patinis misceturque rudiculis donec ruffescat & simile sandaracae fiat. Deinde lauat̃ dulci aqua donec nubeculae omnes alluantur. Siccatqꝫ similiter postea & in pastillos diuiditur. Vis eius eadem quae supradictis: leuissima tamen ex omnibus prȩterquā ad candorem foeminarum. Est autem laetalis potus sicut spuma Argenti: postea si cerusa ipsa ruffescit coquatur.

SAndaracae quoque propemodum dicta natura est. Inuenit̃ autẽ & in aurariis & in argentariis metallis melior: quo magis ruffa quaeque magis uirus redolens ac pura friabilisque ual& purgare sistere excalefacere prodest. Summa eius dos stiptica Expl& allopetias ex aceto illita. Additur oculorum medicamentis Fauces purgat cũ melle sumpta. Vocem lympidam & canoram facit. Suspiriosis tussiẽtibus medetur iocunde cum resina Therebynthina in cibo sumpta. Suffita quoque cum Cedro ipõ nidore eisdem medetur.

ET Arsenicum ex eadem est materia: quod optimũ coloris & in auro excellẽtius quod uero pallidius aut sandaracae similius est deterius iudicat̃. Est & tertiũ genus quo miscetur aureus color sandaracae naturae utraque est squamosa. Illud uero siccũ purumque gracili uenarum discursu fissile Vis eadem quae supra: sed acrior itaque & causticis additur & psilotris Tollit & pterigia digitorum. Carnesque Narium & Condilomata & quicquid excrescit. Torretur ut ualidius prosit in noua testa donec mut& Colorem.

METALLORVM QVIBVS OPES CONSTANT ac nascentium in eis natura propemodum indicata est ita connexis rebus ut immensa medicinae silua & officinaꝝ tenebre & morosa celandi fingendiq; ac tingendi subtili tas simul dicerentur. Restant terrae ipsius lapidisq; gene ra uel numerosiores erariç plurimis singula a gręcis prę cipue uoluminibus tractata. Nos i his breuitatē sequemur utilem instituti hoc modo nihil necessarium aut naturale omittentes.

PRimumq; dicemus quę de picture arte restāt quōdā nobili cum expeteretur a regibus populisq;: & alios nobilitatem quos esset dignata posteris tradere. Nunc uero in totum marmoribus postulatum quidem & aurum nec tantum ut parietes toti operiantur: uerum & interraso marmore uermiculatisq; ad effigies rerum & animalium crustis iam non placentia abaci nec spatia montis in cubiculo dilatantia: cępimus & lapidem pingere hoc claudii principatu inuentum Neronis uero maculas quę nō ēē i crustis. sed i serendo unitatē uariare ut ornatus eēt Numidicus ut purpura distigueretur sinnadicus qualiter illos nasci optassent delicię montium ac subsidia deficientium. Nec cessat luxuria id agere ut q̄ plurimū incēdiis perdat.

IMaginum quidem pictura q̄ maxime similes in aeuum propagabant̄ figurę quod in totum exoleuit. Aerei ponuntur clypei: argenteę facies surdo figurarū discrimine. Statuarum capita permutātur uulgatis iampridem salibus etiā carminū adeo materiam malunt conspici omnes q̄ se nosci & iter hęc pinacbotecas ueteribus tabulis consumit: alienas que effigies colunt. Ipsi honorem non nisi in praetio du- centes ut frangat heres forisq; detrahat laqueus. Itaq; nullius effigiae inuētę imagiēs pecuniae non suas relinquunt. Idem palestras athletarum imaginibus ceromata sua Exornant epicuri uultus per cubicula gestant ac circumferunt secum. Natali eis .xx. luna sacrificant: feriasq; omni mense custodiunt quas icadas uocant hi maxime qui sene uiuentes quidem nosci uolunt ita est profecto artis desidia perdidit ei. Quoniā animorum imagines non sunt. Negliguntur etiam corporum aliter apud maiores i atriis hae erant quae spectarentur non signa externorum artificū nec ęra aut marōre expraessis cera uultus singulis disponebantur armariis ut essent imagines quę comi tarentur gentilia funera semperq; defuncto aliquo totus aderat familiae eius q nūq̄ fuerat populus. Stēmata uero lineis discurrebant ad imagiēs pictas tabuliā codicibus implebantur & monumentis rerum in magistratu gestarum. Aliae foris & circa li mina aniōrum gentium imagines seruant affixis hostium spoliis. quę nec emptori refigere licer& triumphabantq; etiam dominis mutatis & ipse domus: & erat haec stimulatio ingens exprobantibus tectis quottidie imbellem dominum intrare in alienum triumphum. Extat messalae oratoris indignatio quę prohibuit inseri gēti suae bleminorum alienam imaginem: similis causa messalae seni expraessit illa alia uolumina quę de familiis condidit cum scipionis aphrycani transiss& atriū uidisset que adoptione transmentaria saluitonis. hoc enim fuerat cognomen aphrycanorū dedecore irrumpente scipionum nominis & pace messalarum dixisse liceat & mētiri clarorum imagin_s erat aliquis uirtutum amor multoq; honestius q̄ mereri ne quis suas expeter&. Non est praetereundum & nouitium inuentum. Siquidem non ex auro argentoue aut certe ex ęre in bibliotecis dicantur illis quorum immortales aīę

in locis iisdem loquuntur. Quinetiam quę non sunt finguntur pariuntq; desideria nō traditos uultus sicut in homero euenit quo magis ut equidem arbitror nullum est felicitatis specimen q̃ semper omnes scire cupere qualis fuerit aliqs asinii polliōis hoc romae inuentū: quoniam primus bibliotecam dicando ingenia hominum rem publice fecit an priores cęperit alexādrię & pergami qui bibliotecas magno certamīe instituere non facile dixerim imaginū amore flagrasse quondā testes sunt & atticus ille ciceronis edito de his uolumine &. M. Varro benignissīē inuēto inserto uolu-minibus suorum foecunditati septingentorum illustriū: sed & aliquo modo imagi-nibus nō passus intercidere figuras aut uetustatem ęui cōtra homines ualere īuētioē qui etiam aliis inuidiosi quando immortalitatem non solū dedit. Verum etiam in omnes terras misit ut pręsētes eē ubiq; credi possent.

ET hoc quidem alienis ille pręstitit. Suorum uero clypeos in sacro uel publico priuatim dicare primus īstituit ut reperio. Appius. Claudius qui consul cum serui-lio fuit anno urbis. cclxx. posuit enim in bellone ęde maiores suos placuitq; in excęlso spectari & titulos honorum legi Decora res utiq; si liberorum turbā paruis imagibus ceu nidum aliquē sobolis pariter ostēdat quales clypeos neō nō gaudēs fauēsq; aspicit Post eum. M. Emilius in consulatu collega. Q. lutatii non in basilica modo emilia. Verum & domi suae posuit. Id quoq; martio exemplo. Scutis enim qualibus apud troiam pugnatum est continebatur imagīes unde & nomen habuere clypeoꝝ nō ut peruersa grammaticorum subtilitas uoluit a cluendo origo plenam uirtutis faciem reddi in scuto cuiusq; qui fuerit usus illo poeni ex auro factitauere & clypeos & ima gines secumq; in castris uexere. Certe captis eis talem asdrubalis inuenit. Q. M. Sci-pionum in hispania ultor clypeus supra fores capitolinę aedis usq; ad īcēdiū primū fuit. Maiorum quidē nostrorum tanta securitas in ea re annotatur ut. L. Manilio fuluio consule anno urbis. dlxxv. M. Aufidius tutelae capitolii redemptor docuerit patres argenteos esse clypeos quippe aereis per aliquot iam lustra assignabantur.

DE picturae iniciis incerta nec instituti operis questio est. Aegyptii sex milibus annorum apud ipsos inuentam prius q̃ in gręcia transiit & affirmant uana pędicatiōe ut palam ē. Gręci autē alii apud sitionē. Alii apud corynthios repertam omnes ūbra hominis linteis circumducta. Itaq; primam talem secundā singulis coloribus & mo-nocormaton dictam. Itaq; prius q̃ operiosior inuenta erat duratq; talis etiam nunc inuentam dicunt a phylocle ęgyptio uel cleante corynthio primi exercuere ardices corynthius & thelephanes sitionius sine ullo etiam nūc hi colore iā tamē spargētes lineas intus ideo & quos pingere & ascribere institutum primus inuenit eos colores ut ferunt ita elephātus corynthius hunc eodē noīe aliū fuisse quem tradit cornelius nepos secutum ī italiam damaratum tarquinii prisci regis. Ro. patrem fugientem a corynthio tyrāni iniurias cypseli ut mox docebimus. Iam enim absoluta erat pictura etiā ī italia extant certe hodieq; antiquiores picturę urbe. Ardeę in ędibus sacris qbus equidē miror tā lōgo ęuo durātes inorbitate tecti ueluti recētes. Similiter lauinii ubi athlanta & helena cominus pictę sunt nudae ab eodem artifice utraq; excellētissima forma: sed altera ut uirgo ne ruinis quidem templi cōcussę. Caius prīceps eas tollere conatus est libidine accensus si tectorii natura permisisset & durant & cerę antiqores: & ipse fatebiturq; quisqs eas diligenter existimauerit nullam artiū celerius consuātam cum italicis tēporibus nō fuisse eā appareat.

APud romanos quoq; honos mature huit arti contigit siquidem cognomina ex

ea pictorum traxerunt. Fabii clarissimae gentis princepsq; eius cognominis ipse ędẽ
salutis pinxit anno urbis conditę.cccel.quae pictura durauit ad nostram memoriam
media aede claudii principatu exusta proxiẽ celebrata est ĩ foro aerii herculis pacuuii
poete pictura.Ennii sorore genitus hic fuit clarioremq; eã artem Romae fecit gloria
scenę postea non est spectata honestis manibus nisi forte quis Turpilium equitẽ.Ro
nostrae ętatis e uenetia uell& referre pulchris eius operibus hodieq; ueronae extan-
tibus:leua is manu pinxit:quod de nullo ãtea memoratur paruis gloriabat̃ tabellis
extinctus nuper in longa senecta.S. Tedius ab eo praetorius etiam pro consulatu
prouinciae Narbonensis functus sed ea res in risu etiam contumelia erat.Fuit & prĩ-
cipium uiuorum non omittendum de pictura celebre concilium. Q .pedius nepos
Q .pedii cõsularis triũphalisq; & a cęsare dictatore coheredis augusto dati cũ nat̃a mu-
tus esset .In eo messala orator.ex cuius familia pueri a uia erat pictura docẽdũ cẽsuit
Idq; etiam diuus augustus cõprobauit puer magni profectus in ea arte obiit.Digna-
tio autem pręcipua romae increuit ut existimo.Valerio maximo consule cum mes-
sala princeps tabulam pictam pręlii quo carthaginenses & hieronem sicilia uicerat
proposuit in latere curiae hostiliae anno ab urbe condita.ccccxc. Fecit hoc quidem &
L.Scipio tabulamq; uictorię suę asiaticae in capitolio posuit idq; egre tulisse fratrem
aphrycanum tradunt haud immerito quando filius eius illo pręlio captus fuerat nõ
dissimilem offensionem & aemiliani subiit.L.hostilius mancinus:qui primus car-
thaginem irruperat situm eius oppugnationesq; depictas proponendo in foro &
ipse abstinens populo spectante singula enarrando qua comitate proxime comitiis
cõsulatum adeptus est. Habuit & cęna ludis claudii pulchri magnam admirationẽ
picturę cum ad tegularum similitudinem corui decepti imagine aduolarẽt. Tabulis
autem externis auctoritatem romae publice fecit primus omnium. L. Mummius
cui cognomen acaici uictoria dedit.Nam cum in pręda uendenda rex attalus distra-
xiss& &.vi.libris emiss& aristidis tabulam liberum patrem continẽtẽ prętiũ miratus
suspicatusq; in ea aliquid uirtutis:quod ipse nesciret reuocauit tabulã attalo multum
querente & in cereris delubro posuit q̃ primum arbitror picturam externam romae
publicatam.Deinde uideo & in foro positas uulgo.Hinc enim ille crassi oratoris le-
pos egentis sub ueteribus contextis cõpellatus ĩstaret. Dic ergo crasse qualẽ mẽsores
talem inquit ostendens in tabulam pictam infacetissime gallum exercentem linguã
In foro fuit etiam & illa pastoris senis cum baculo de theleboum legatus ĩterrogatus
q̃ti eũ extiaret respõdit sibi donari nolle talẽ uiuũ ueꝝq;. Sed pręcipuã auctoritatem
fecit publice tabulis Caesar dictator aiace & medea ante ueneris genitricis aedem
dicatis post eum.M.agrippa uir rusticitati propior q̃ delitiis. Extat certe eius oratio
magnifica maximo ciuium digna de tabulis omĩbus signisq; publicandis quod fieri
satius fuiss& q̃ ĩ uillaꝝ exilia pelli.Veꝝ eadẽ illa toruitas tabulas duas aiacis & uene-
ris mercata est a ciziceĩs.xii.p. in thermarum quoq; calidissima parte marmoribus
incluserat paruas tabellas paulo ante cum refrigeraretur sublatas.Super omẽs diuus
augustus in foro suo in celeberrima parte posuit tabulas duas quę belli faciem pictã
habent & triumphum.Idem castores ad uictoriam posuit quas dicemus sub artificũ
mentione in templo caesaris patris idem in curia quoq; quã in comitio cõsecrabat
duas tabulas impraessit parieti. Nemeam sedentem supra leonem palmigeram ipsã
astantẽ cum baculo sene.Cuius supra caput tabula bigae dependet quam uicias scrip
sit se ĩmisisse tali enim usus est uerbo alterius tabulae admiratio est puberem filium
seni patri similem esse salua aetatis differentia superuolante aquila complexa draco-
nem phylocares hoc suum opus esse testatus est immẽsam uel unam si tantum hãc
tabulam qs existimet potentiam artis cum propter phylocarem ignobilissiõs aliqs
quin glautionẽ filiumque eius aristippum senatus & populus romanus tot sęculis
spectet posuit & tiberius caesar minime micomis imperator in tẽplo ipsius augusti

quas mox indicabimus.

HActenus dictũ ſit de dignitate artis morietis quibus coloribus ſinguli primi pinxiſſent diximus. Cum de his pigmentis traderemus in metallis qui mox neogramatea genera picturę uocauerint: qui deinde & quo & quibus tẽporibus ue-nerint dicemus in mentione artificum quoniã indicare naturas colorum prior cauſa inſtituti operis eſt. Tandem ſe ars ipſa diſtinxit & ĩuenit lumẽ atq; umbras differẽtia coloꝝ alterna uia ſeſe excitãte. Poſtea deĩde adiectus eſt ſplẽdor alius hic q̃ lumẽ qdẽ inter hęc & umbram eſſet appellarũt tonon. Comiſſuras uero colorum & trãſitus ar-mogen.

SVnt autem colores auſteri aut floridi utrũq; natura aut mixtura euenit. Floridi ſunt quos dominus fingẽdi praeſtat. Minium armeniũ cynabaris chriſocolla indicum purpuriſſum caeteri auſteri. Ex omibus alii naſcuntur: alii fiunt. Naſcunt᷑ ſinopis rubrica paretonium melinũ feretria auripigmentum caeteri fingunt᷑ primũ que quos in metallis diximus. Pręterea e uilioribus ochrea ceruſa uſta ſãdaraca ſãdix ſyricum atramẽtum. Sinopis inuenta eſt primum in ponto: nomen a ſinope urbe. Naſcitur & in aegypto in balearibus aphryca ſed optima in lemno & in cappadocia effoſſa & in ſpelũcis: quę ſaxis adhęreſcit excellit glebis ſuus colos extra maculoſus Hac uſi ſunt ueteres ad ſplendorẽ. Sinopis ſpeties tres. Rubra & mĩus rubra atque ĩter has media prętium optime. vii. uſus ad pennicillum aut ſi lignũ colorare libeat & uſq; ex aphryca uenit octoni aſſes cicerculum appellant. Quę magis caeteris rubet utilior abacis. Idem praetium eius quę praeſſior uocatur & eſt maxĩe fuſca uſus eius ad baſſes abacorum in medicina uero blandus emplaſtriſq; & malgmatis ſiue ſicca compoſitione ſiue liquida facilis contra ulcera in huõre ſita uelut oris ſedis. Fęmiãꝝ profluuia ſiſtit ĩfuſa tota denarii pondere eadẽ aduſta ſiccat ſcabritias oculorum cum uino maxime. Rubricam genus in ea uoluere intelligi quidam ſecundę auctoritatis palmam enim lemme dabant. Minio proxima hęc eſt antiquis multum celebrata cũ inſula in qua naſcitur: nec niſi ſignata uenundabatur. Vnde & fragiden appellauere hac nimiũ ſubliniũt adulterãtq; in medicina pręclara res habetur. Epiphoras enĩ ocu loꝝ mitigat & dolores circumlita aegylopias manare ꝓhib&. Sanguiẽm reiiciẽtibus ex aceto datur bibenda. Bibitur & contra lienum renumq; uitia & purgationes fęmi-narum. Item & contra uenena & ſerpentiũ ictus terreſtrium marinorũq; oĩbus ideo antidotis familiaris. Ex reliquis rubricae generibus fabris utiliſſiã ęgyptia & aphry-cana quoniam maxime ſorbentur picturis. Naſcitur autem in ferrariis metallis ex ea fit ochra exuſta rubrica in ollis nouis luto circumlitis. Quo magis arſit in caminis hęc melior omnis autem rubrica ſiccat ideoq; & emplaſtris conuenit & igni etiã ſacro Sinopidis ponticę ſelibra ſilis lucidę libris. x. & melini gręcenſis duabus mixtis tri-tiſq; una per dies. xii. leucophorum fit hoc eſt glutinum auri cũ ĩducitur ligno pare thonio nomen loci habet ex ęgypto ſpumã maris ſeſe dicunt ſolidatam cum limo & ideo conchę minutę inueniuntur. Fit & in creta inſula atq; cyreis. Adulteratur romę creta cymolia cõſpiſſata: decoctaq; prętium optimo in pondo. cxi. e cãdidis coloribus pinguiſſimis & tenaciſſimũ propter liuorem melium candidum & ipſum eſt opti-mũ in melo inſula. In ſamo quoq; naſcitur ſed eo non utuntur pictores ꝓpter nimiã pinguitudĩem. Accubantes effodiunt intra ſaxa uenas ſcrutantes. In medicina eũdẽ uſum habet quae ferraria creta. Pręterea linguam tactu ſiccat pilos detrahit mitigat praetium in libra ſeſtertii ſinguli tritus et colos candidis ceruſę: cuius rationem in in plumbi metallis diximus. Fit et terra per ſe in thedote fundo inuenta. Zinirne q̃ ueteres ad nauium picturas utebantur. Nunc omnis ex plũbo & aceto fit ut diximus caſu reperta in incendio pyrrha et ceruſa ĩ orcis cremata. Hac primus uſus eſt nitias ſupradictus optima nunc Aſiatica habetur: quae et purpurea appellatur. Prętiũ eius libra. vi. fit et romae cremato ſile marmoroſo et perfuſo aceto ſine uſta non fiũt ũbrę

Ecretria terrę suę habet nomen. Hac Nicomacus & parētasius usi refrigerat mollitq; explet uulnera si coquatur ad siccanda utilis pręcipua & capitis doloribus & ad de-
pręhendendam puram subesse enim eam intelligunt si ex aq̄ illita non arescat Sanda
racam & ochream. Iuba tradit ī insula rubri maris topazo nasci & īde nūc puehūtur
ad nos. Sandiraca quomodo fieret diximus. Fit adulterina & ex cerusa in fornace
cocta colos esse debet flameus. Praetium ī libras sexquini haec si torreatur aequa pte
rubrica admixta sandicem facit q̄q̄ animaduerto uirgilium existimasse herbam id eē
illo uersu. Sponte sua sandix pascentes uestiet agnos: prętium in libris dimidiū eius
quod sandaracae. Nec sunt alii colores maioris ponderis inter facticios. Est & syricū
quo minium sublimi diximus. Fit autem sinopide & sandice mixtis. Atramentum
quoq; inter facticios erit q̄q̄ est & terra geminae originis. Aut enim salsuginis mō
emanat aut terra ipsa sulphurei coloris ad hoc probatur inuenti sunt pictores qui se-
pulchris carbones infectos infunderent. Infortuna haec omnia ac nouitia. Fit enim
& fuligine pluribus modis resina uel pice exustis: propter quod etiā officinas ędifi-
cauere fumum eum non omittentes laudatissimū eodem modo fit e tedis adulterat̄
fornacum balnearumq; fuligine quo ad uolumina scribenda utūt̄. Sunt qui & uini
fecem siccatam excoquant affirmentq; si ex bono uino fex fuerit indici spetiem id a-
tramētum prębere poligonus & Micon celeberrimi pictores athenis e uinaceis fecē
etrigmon appellant. Appelles cōmētus est ex ebore combusto facere quod elephā-
tium uocant. Apportatur & indicum ex india inexploratae adhuc inuentioīs mihi
Fit etiam apud infectores ex flore nigro qui adhęrescit aereis cortinis. Fit & in ligno
e tedis combusto tritisq; in mortario carbonibus. Mira in hoc sępiarum natura sed ex
his non fit. Omne autem atramentum sole perficitur librarium & tectoriū glutino
admixto: quod aceto liquefactum egre eluitur e reliquis coloribus: quos a dominis
dari diximus propter magnitudinem ante omnes est purpurissum e creta argentaria
cum purpuris pariter tingitur bibitque eum colorem celerius lanis. Praecipuum est
primum feruenti aeuo rudibus medicamentis inebriatum proximum egesto eo ad-
dita inius creta idē & quotiēs id factū est leuatur bonitas pro numero dilutior sanie
Quare puteolanum potius laudatur quā tyrium aut getulicum uel lacoīcum. Vnde
pręciosissimae purpurae causa est quod id genus maxime inficitur rubiaq; cogit̄ sor-
bere. Vilissimum a Canusio pręcium a singulis denariis in libras ad. xxx. pingentes
sandice sublita mox ouo inducentes purpurissum fulgorem mimii faciunt. Si pur-
purā facere malūt ceruleū subliniunt mox purpurissum ouo inducunt ad ho emaxīe
auctoritas indico ex india uenit harundinum spumae adhaerescente limo cū secernat̄
in diluendo mixturam purpurae ceruleiq; mirabilem reddit. Alterum genus est in
purpurariis officinis innatans cortinis & est purpurę spuma. Qui uero adulterant ī-
dicum tingunt stercore columbino: aut cretam silemisiam: aut annulariam ultro in-
ficiunt probatur carbone Reddit enim quod incertum est flamā excellētis purpurae
& dum fumat odorem maris. Ob id quidam scopulis id colligi putant pręciū indico
xx. den. in libra. In medicina indicum rigores & impetus sedat siccatque oris ulcera.
Armenia mittit quod eius nomine appellatur. Lapis est hic quoq; chrisocollę modo
infectus optimusq; quod maxime uiride cōmunicato colore cum ceruleo. Solebant
librae eius tricenis nummis taxari inuenta per hispanicas harenas est similem curā
recipiens itaq; ad denarios senos uilitas rediit. Distat ceruleo candore modico qui
teneriorem efficit colorem usum in medicina ad pilos tantum alendos hab& maxīe
que in palpebris. Sūt etiā nūc duo noui colores & utilissimi uiride quod & appianū
uocatur & quod chrysocollam latum mentitur. Ceu parum multa dicta sint men-
datia eius. Fit & creta uiridis existiāta sestertiis in libra. Anulare quod uocāt cādidū
est quo muliebres picturae illuīnantur. Fit & ipsū ex creta admixtis et regiis gēmis
et uulgi annulis inde et annulare dictum ex omibus coloribus cretulā amare nudaq;

illini recusant.

PVrpurissum indicum ceruleum melinum auripigmentum Appianum cerusa Cerę tinguntur iisdem coloribus ad eas picturas quę illiniuntur alienis parietibus genere: sed classibus familiaribus. Iam uero & onerariis nauibus: quoniam & pericula pingimus ne quis miretur & rogos pingi iuuat qua pugnaturos ad mortem aut certe caedem spetiose uehi qua contemplatione tot colorum tanta uarietate subiit antiquitatem mirari. Quattuor coloribus solis immortalia opera illa facere ex albis meliō ex silaciis Attico ex rubris sinopide pontica ex nigris atramēto appelles ethion Melanchius Nicomacus clarissimi pictores cum tabulę eorum singulę oppidorū uenirent opibus nunc & purpuris in parietes migrantibus & india conferente Fluminum suorum limum & draconum & elephantorum saniē nulla nobilis pictura est. Omnia ergo meliora tunc fuere cum minor copia ita est: quoniam ut supra diximus rerum non animi pretiis excubatur & nostrę aetatis insaniam in pictura non omittam. Nero princeps iusserat collosum pingi. cxx. pedum linteo incognitum ad hoc tempus. Ea pictura cum parata esset in marianis ortis accensa fulmine cū optiā ortoꝝ parte conflagrauit libertus eius cū daret anthii munus gladiatorum publicas porticus occupauit pictura: aut constat gladiatorū ministrorūq; omnium ueris imaginibus redditis hic multis iam seculis summis annuis in pictura pingi autē gladiatoria munera atq; in publico exponi coepta a. C. Terētio lucano is auo suo a quo adoptatus fuerat: xxx. paria i foro per triduum dedit: tabulamq; pictam i neōre dianę posuit.

NVnc celebres in ea arte q̄ maxima breuitate percurram. Neque enim instituti operis est ampla executio. Itaq; quosdam uelut ī transcursu & in aliorū mētioē obiter nominasse satis erit exceptis operum claritatibus quę ipsa conueniet attingi siue extant siue intercidere. Non constat sibi in hac parte gręcorum diligētia multas olympiadas post celebrando pictores quam statuarios actore ut has primum olympiade nonagessima cum phydiam ipsum initio pictorem fuisse tradatur clypeum que athenis ab eo pictum. Praeterea in confesso sit. Octogesima tertia fuisse paneum fratrem eius qui clipeum intus pinxit mineruae elide quam fecerat celotes phydiae discipulus & in faciendo ione olympio adiutor. Quid quod inconfesso perinde est Bularci pictoris tabula: in qua erat magnetum prelium cū candaule rege lydię heradidarum nouissimo qui & myrsilis uocatus est repēsā auro tanta iam dignatio picturę erat. Id circa ętatem romuli acciderit necesse est. Duo enim de. xx. olympiade iteriit Candaules & ut quidam tradunt eodem anno quo Romulus nisi fallor manifesta iam tunc claritate artis adeo absolutiore quod si precipi necesse est simul appareat multo uetustiora principio esse eos qui monocramatis pinxerunt quorum aetas nō traditur aliquanto ergo ante fuisse hygiemonem dymon cramandam qui primus in pictura marem foeminamq; discreuit e uinarum atheniensem figuras omnes imitari ausum: quiq; inuenta eius excoluerit cimonem cleoneum hic catragrapha inuenit Hic est obliquas imagines & uarie formare uulgus respicientes suspicientesque uel despicientes articulis membra distinxit uenas prętulit pręter quę in ueste rugas & sinus inuenit. Paneus quidem frater phydiae etiam prelium anthenien siū aduersus persas apud marathona factum pinxit. Adeo iam colorum usus increbuerat ut in eo praelio iconicos duces pinxisse tradatur atheniensium Mitridatē Calimacū cynegiꝝ Barbarorum datim Metrafernem.

QVinimo certamen picturę etiam florente ea institutum est coryntbi ac delphis primusq; omniū certauit cum Thimagora Calcidense superatus ab eo pithis: quod & ipsius Thimagorę carmie uetusto appar& cronicorū errore non dubio. Alii quoq;

post hos clari fuere ante nonagessimam olympiadem sicut polignotus Thasius:qui
primus mulieres lucida ueste pinxit. Capita earum mitris uersicoloribus operuit:
plurimũq; picturę primus contulit.Siquidem instituit os adaperire dentes uultum
ab antiquo rigore uariare:huius est tabula in porticu pompeii:quę ante curiam eius
fuerat:in qua dubitatur ascendentem cum clypeo pinxerit an descendentem hic del-
phis eadem pinxit.Hic & athenis porticum quę poecilla uocatur gratuito cum ptẽ
eius micõ mercede piger&.Vnde maior auctoritas siqdẽ ãphyctioẽs quodẽ publicũ
gręciae cõsiliũ hospitia ei gratuita decreuere.Fuit & alius micon q minoris cognomĩe
distĩguitur.cuius filia Thimarete & ipsa pinxit.Nonagesima autem olympiade fue
re Aglaophon cephisodorus filius Euenor pater partasii & praeceptor maximi
pictoris de quo suis annis dicemus. Omnes hi illustres non tamẽ in quibus hęrere
expositio debeat festinans ad lumina artis.in quibus primus refulsit adilodorus a-
theniensis nonagesima tertia olympiade hic primus speties exprimere instituit pri-
musq; gloriam pennicillo iure contulit.Eius sacerdos est adorans & axis fulmine
accensus qui pergami spectatur hodie:neq; ante eum tabula ullius ostenditur quae
teneat oculos.Ab hoc artis fores apertas Zeuxis heracleotes intrauit olympiadis.xcv
anno quarto audientemq; iam aliquid pennicillum.De hoc enim adbuc loquimur
ad magnam gloriam perduxit a quibusdam faiso.lxx.nona olympiade constat fuisse
demophylum himerum & Nescam tasium:quoniam utriusq; eorum discipulus fu-
erit ambigitur in eum Apollodorus suprascriptus uersus fecit artem ipsis ablatam
Zeuxum ferre secum:opes quoq; tantas acquisiuit ut in ostentatione eorũ olympiae
aureis litteris in palliorum tesseris insertum nomen suum ostentar&.Postea donare
opera sua ĩstituit quod nullo prętio satis digne permutare posse dicer& sicuti alcme
nam agrigentinis panatoelao fecit & penolopem in qua pinxisse mores uidetur &
athlean adeo in illo sibi complacuit ut uersum subscriberet celebrem ex quo inuisuꝝ
aliquem facilius q̃ imitaturum Magnificus est & iuppiter eius in throno astãtibus
diis & hercules infans dracones strangulans Alcmena matre coram pauente & am-
phitrione depręhenditur. Tamen ceu grandior ĩ capitibus articulisq;.Alioquí tãtus
diligentia ut agrigentinis facturis tabulam quam in templo iunonis lacinię publice
dicar& inspexerit uirgines earum nudas &.v.elegerit ut quod inquocũq; laudatissi-
mum ess& pictura redderet pinxit & monocramatos ex albo.

E Quales eius & ęmuli fuere thimanthes Androgides Eupompus parrhasius
descendisse hic cum Zeuxide in certamen traditur & cum ille detulisset uuas pictas
tanto successu ut in scęnam aues deuolassent.Ipse detulisset linteum pictum ita ut
ueritate reprępsentata Zeuxis alitum inditio tumens flagitaret tandem remoto liteo
ostendi picturam atque intellecto errore concederet palmam ingenuo pudore:quo-
niam ipsę aues fefelliss&.Parrhasius autem se artificẽ fertur & postea Zeuxis pĩxisse
puerum uuas ferentem ad quas cum aduolarent aues eadẽ ingenuitate processit ira-
tus operi & dixit uuas melius pinxisse q̃ puerum.Nam & si hoc consumassem aues
timere debuerant.Fecit & figulina opera quę sola in ambrachia relicta sunt cum ĩde
musas fuluius nobilior romã transferr& Zeuxidis manu romae helena ẽ ĩ phylippi
porticibus & in concordię delubro marsias religatus.

P Arrhasius & ipse ephesi natus multa constituit primus Simmetriam picturę
dedit primus argutias uultus elegantiam capilli uenustate mores confessione arti-
ficum in lineis extremis palmam adeptus hęc est ĩ pictura summa sublimitas corpa
enim pingere & media rerum est quidem magni operis.Sed in quo multi gloriam
tulerint.Extrema corporum facere & desinentis picturae modum includere rarum
in successu artis inuenitur. Ambire enim deb& se extremitas ipsa & sic desinere ut

promittat alia se posse: ostendatq; etiam quę occultat hāc ei gloriā cōcessere Antigonꝰ & Xenocrates: qui de pictura scripsere prędicantes quoq; nō solū cōfitētes alia multa Grapidis uestigia extant in tabulis ac membranis: ex quibus proficere dicūt artifices. Minor tamen uidetˀ sibi cōparatus in mediis corporibus exprimēdis: pixit eudemon Atheniensium argumēto quoq; ingenioso debebat nanq; uarium iracundum iniustū inconstantem eundē exorabilem clemētem misericordē gloriosum excelsum humilē ferocem fugacemq; & omnia pariter ostendere. Idem pinxit ęthesiam qui Romae in Capitolio fuit & nauarcium thoracatum & in una tabula quę est rhodi Meleagrum herculem persea hęc ibi ter fulmīe ābusta neq; obliterata: hoc ipso miraculum aug&. Pinxit & Archigallum quam picturā amauit Tiberius princeps. Atq; ut auctor est depulo. lib. lx. extimatū cubiculo suo inclusit: pinxit & cressam nutricē infantemque in manibus eius & phyliscū & libeꝝ patrē astante uirtute & pueros duos: in quibus spectatur securitas & ętatis simplicitas. Item sacerdotem astātem puero cum acerra & corona. Sunt & duę picturę eius nobilissimę hoplitites certaīe ita decurrēs ut sudare uideatur. Alter arma deponēs ut anhelare sentiatˀ: laudatur & ęneas castorq; ac pollux in eadem tabula. Item Thelephus Achilles Agamemnon Vlixes foecundus artifex sed quo nemo insolētius usus sit gloria artis. Nanq; & cognoīa usurpauit abrodictū se appellando aliisq; uerbis principem artis & eam ab se cōsumatā super oīa appollis se radice ortum & herculē qui est lyndi talē a se pictum qualē sępe in quiete uidiss&. Ergo magnis suffragiis superatus a Thimāte est Sami in Aiace armorumq; iudicio herois nomine se moleste ferre dicebat: quod iteꝝ ab indigno uictus ess&: pinxit & minoribus tabellis libidines eo genere petulantibus locis se reficiēs. Nam Thimati plurimū affuit ingenii. Eius enī est ephigeia oratoꝝ laudibus celebrata stante ad aras peritura cum moestis opinxiss& omnes pręcipue patrū & tristicię omnē imaginem consumpsiss& patris ipsius uultum uelauit: quem digne non poterat ostēdere. Sunt & alia ingenii eius exemplaria ueluti cyclops dormiens in paruula tabella: cum & sic magnitudiem exprimere cupiēs. Pinxit iuxta satyros tyrso pollicē eius metiētes: atq; in unius huius operibus intelligitur plus semper q̄ pingitur: & cum sit ars summa Ingeniū tamen ultra artem est. Pinxit & Heroa absolutissimi artē ipsam complexus uires pingendi. Quod opus nunc romę in tēplo pacis est. Euxindas hac ętate docuit Aristidem pręclaꝝ artificē Eupompus pamphilū apellis pręceptorem est eupomphi uictor certamine gymnico palmam tenens. Ipsius auctoritas tanta fuit ut diuiserit picturas in genera: quę ante eum duo fuere. Heliadicum & asiaticum: quod asiaticō appellabant propter hunc qui erat Sicionius diuiso heliadico tria facta sunt. Ionicū Sicioīcum Atticum Pamphili cognatio & pręliū ad philontē ac uictoria atheniēsiū Item Vlixes in rate. Ipse macedo natione: sed primus in pictura omnibus litteris eruditus pręcipue arithmeticae & geometria sine quibus negauit artem pfici posse. Docuit neminem talento minoris annius. d. quā mercedē & Apelles & Melāthius dedere: & huius auctoritate effectum est Sycione primū deinde & in tota Graecia ut pueri ingenui omnia antigraphicem hoc est picturam in buxo docerentur: recipetˀq; ea ars in primū gradū liberalium semper quidem honos ei fuit ut ingenui eā exercēt mox ut honesti perpetuo interdicto ne seruitia docerentur. Ideo neq; in hanc neque in torentice ullius qui seruierit opera celebrantur Clari &. cvii. olympiade extitere Etion ac Therimacus actionis sunt nobilis picturae liber pater. Item Tragoedia & Comoedia Semiramis ex ancilla regnum adipiscens anus lāpadas praeferēs & noua nupta uerecundia notabilis.

VEꝝ & omnes prius genitos futurosq; postea superauit Apelles cous olympiade c. xii. picturę plura solus prope q̄ cęteri omnes contulit. Voluminibus etiam editis quę doctrinam eam continent. Pręcipua enim in arte uenustas fuit. Cum eadē aetate

maximi pictores eſſent: quorum opera cum admiraretur omnibus cõlomatis deeſſe illam ſuam uenerem dicebat: quam gręci charita uocant Caetera omnia attigiſſe. Sed hoc ſoli ſibi neminē parē & aliā gloriā uſurpauit. Cum Prothegenis opus immenſi laboris ac curę ſupra modum āxie miraretur. Dixit enī oīa ſibi cum illo paria eſſe aut illi meliora: ſed uno ſe pręſtare quia manū de tabula ſcir& tollere mēorabili pręcepto nocere ſępe nimiā diligētiā. Fuit autem non mīoris ſimplicitatis q̃ artis inamphiodi de poſitione cedebat Aſclepiodoro de mēſuris. i. quāto quid a quoq; diſtare deber& Scitum eſt īter protegenem & eū quod accidit. Ille rhodi uiuebat: quo cum Apelles annauigaſſet auidus cognoſcendi opera eius fama tantū ſibi cogniti cōtinuo officinā petiit. Aberat ipē: ſed tabulā āplę magitudīs ī machīa aptatā picturę una cuſtodiebat anus: hęc foris eſſe protegenē reſpōdit. Interrogauit a quo quęſitum dicer&. Ab hoc inquit. Apelles arreptoq; pennicillo lineā ex colore duxit ſummę tenuitatis per tabulā & reuerſo protegeni quę geſta erant anus īdicauit. Ferunt artificē protinus cōtēplata ſubtilitate dixiſſe Apellē ueiſſe nō cadere in aliū tam abſolutum opus. Ipſumq; alio colore tenuiorē lineā pēnicillo luxiſſe. Abeūtemq; pręcepiſſe ſi rediſſ& ille oſtēder& dicer&q; hūc eſſe quē querer&. Atq; ita eueit. Reuertitur Apelles: ſed uīci erubeſcēs tertio colore lineas ſecuit nullum reliquēs amplius ſubtilitati locum. At protegenes uictū ſe confeſſus in portum deuolauit hoſpitem querens: placuitq; ſic eam tabulam poſteris tradi omnium quidē ſed artificiū pręcipuo miraculo cōſumptā eam priore incēdio. Cęſaris domus in palatio audio āte a nobis ſpectatam ſpatioſiore āplitudīe nihil aliud cōtinētem q̃ lineas uiſum effugiētes. Inter egregia multorum opera inani ſimilē & eo ipſo alliciētem: omniq; opere nobiliorem. Apelli fuit: alioquin perpetua cōſuetudo nūq̃ tam occupatū diē agēdi ut nō lineā ducēdi exerc& artem: quod ab eo in prouerbiū peruēit. Idem perfecta opera proponebat in pergula trāſeūtibus atque ipſe poſt tabulam latens uitia quę notarentur auſcultabat. Vulgum diligentiorem iudicemq̃ ſe pręferens. Feruntq; reprębenſum a ſutore quod ī crepidis pauciores ītus feciſſ& anſas. Eodem poſtero die ſuper uocem emēdatione priſtinae admonitionis cauillante circa crus indignatum proſpexiſſe denuntiante ne ſupra crepidam ſutor iudicar&: quod & ipſum in prouerbiū ueīt. Fuit enim & Comitas illi propter quod gratior Alexandro magno frequēter in officinā uētitāti. Nam ut diximus ab alio ſe pingi uetuerat edicto: ſed in officina īperite multa diſſerēte ſilētiū Comiter ſuadebat rideri eū dicens a pueris qui colores tererent. Tantū erat auctoritate uiris in regem iracūdum: q̃q̃ Alexander honorē & clariſſimo prębuit exemplo. Nanq; cum dilectā ſibi ex palatiis ſuis pręcipue nomīe cāpaſpē nudā pingi ob admirationem formę ab Apelle iuſſiſſ&: eumq; dum par& captū amore ſenſiſſe ei dono dedit & magnus aīo maior imperii ſui nec minor hoc facto q̃ uictoria aliqua quippe ſe uicit: nec thorum tantum ſuum: ſed etiam affectum donauit artifici ne dilecte quidem reſpectu motus cum modo regis ea fuiſſ& modo pictoris eſſ&. Sunt qui uenerem a Nacliomene illo pictam exemplari putant. Apelles & in ęmulis benignus protegeni dignationē primus rhodi inſtituit ſordebat ſuis ut pleꝝq; domeſtica percūctantiq; quāti licer& opera effecta paruum neſcio quid dixerat. At ille quīquageīs talētis popoſcit famāq; diſperſit ſeſe emere ut propoſuit uender& ea res concitauit rhodios ad intelligendū artificem: nec niſi augentibus pręcium ceſſit Imagines adeo ſimilitudineſq; īdiſcrete pinxit ut incredibile dictu Appion grammaticus ſcriptum reliquerit quēdā a facie homīem addi uiuantem quos metopoſcopos uocāt: ex his dixiſſe aut futurę mortis annos aut pręteritę. Non fuerat ei gratia in comitatu Alexandri cum ptolemęo quo regnante Alexandriam intempeſtatis expulſus ſub ornato fraude ęmulorum plano regio inuitatus ad coenam indignantiq; Ptolemęo & uocatores ſuos oſtender& aut dicer& a quo eorum inuitatus eſſ& arrepto carbone extincto e foculo imaginem in pariete deliniauit Agnoſcente multum plani Rege ex incobato protinus pinxit &

Antigoni regis imaginem altero lumine orbã prius excogitata ratione uitia cõdendi obliquã nanq; fecit ut quod deerat corpori picturę deesse potius uideretur. Lamumq; eam parte a facie ostendit q̃ tota poterat ostendere. Sunt inter opera eius expirãtium imagines: quę aũt nobilissima sint nõ est facile dictu venerẽ exeũtem e mari Diuus Augustus dicauit in delubro patris Cęsaris: quę Anadsomene uocat̃ uersibus gręcis tali opere dum laudatur uicto: sed illustrato: cuius inferiorẽ partẽ corruptã q reficer& non potuit reperiri. Verum ipã iniuria cessit in gloriã artificis. Consenuit hęc tabula carie. aliamq; pro ea sustituit Nero prĩcipatu suo dorothe manu Apelles ĩcohauerat & aliã uenerẽ cohi superaturus etiam illã suã priorem ĩuidit mors peracta parte nec qui succeder& operi ad pręscripta liniamẽta ĩuentus est. Pinxit & Alexandꝝ magnũ fulmẽ tenẽtem in templo ephesię dianę. xx. talentis auri digiti eminere uidentur & fulmẽ extra tabulã esse legẽtes meminerint. Omnia ea. iiii. coloribus immane pretiũ eius tabula in nũmo aureo mẽsurã accepit nõ numero pĩxit & migrabizi sacerdotes dianę ephesię pompam eliticũ quo ad bellũ festinantem galeam poscẽti armigerum porrigẽtem Alexandrum & philippũ quotiẽs pĩxerit enumerare superuacuum est. Miratur eius abronem sami menandrum regẽ Carię rhodii. Item anteũ Alexandrię Gorgostenẽ tragoedum Romę Castorem & Pollucem cum uictoria & Alexandro magno. Item Beli imaginẽ restrictis ad terga maibus Alexandro in curru triũphãte Quas utrasque tabulas Diuus Augustus in fori sui celeberrimis partibus dicauerat simplicitate moderata Diuus Claudius plura existimauit utrisq; excisa Alexãdri facie Diui Augusti imagĩes dedere. Eiusdem arbitrantur manu esse & in Antonię tẽplo herculem auersum ut quod est difficillimum faciem eius ostendat uerius pictura q̃ promittat: pĩxit & heroa nudum eaq; pictura naturã ipsam prouocauit. Est & equus eius siue fuit pictus in certaĩe: quod iudiciũ ad mutas quadrupedes prouocauit ab hoĩbus nanq; ambitu pręualere ęmulos sentiẽs singulorum picturas inductis equis ostẽdit Apellis tantum equo adimere. Idq; & postea semper huius experimẽtũ artis illis ostẽtaretur. Fecit ei neopthólemũ: ex equo aduersus persas archelaum cũ uxore & filia antigonum thoracatum cum equo incedẽtem peritiores artis pręfeꝝt oĩbus eius operibus eũdem regem sedẽtem in equo dianam sacrificantium uirgium choro mixtã. quibus uicisse Homeri uersus uidet̃ ipsum descrihẽtis. Pĩxit & quę pĩgi non possunt tonitrua fulgura fulgetra: quae Bronten Astrapen ceraunocitan appellant Inuẽta eius & cęteris profuere in arte unum imitari nemo potuit quod absoluta opa atramẽto illiniebat ita tenui ut ipsum repcussu claritates oculoꝝ excitar& custodiretq; a puluere & sordibus ad manum ĩtuẽti demũ apparer&. Sed & tum ratione magna ne claritas colorum aciem offender& ueluti per lapidem specularem intuentibus e longĩquo. Eadẽ res nimis floridis coloribus ĩtuẽtibus austeritatẽ occulte dar&.

AEqualis eius fuit Aristides thebanus Is omnium primũ annũ pinxit & sensus hominis expressit: quę uocant gręci ethe. Idem ꝑturbatioĩs durior paulo ĩ coloribus huius pictura oppido capto ad matris moriẽtis ex uulnere mammam arrepẽs ĩfans intelligiturq; sentire matrem & timere nõ emortuo lacte sanguĩem lambat. Quam tabulam Alexander magnus trãstulerat pellam in patriam suam. Idem pĩxit pręliũ cum persis centum homines tabula ea complexus: pactusq; in singulos minas denas a tyranno elatientium mnasone. Pinxit & currentes quadrigas & supplicantẽ pene cum uoce & uenatores cum captura & leonticen pictori & Anapauomenẽ propter fratris amorem. Item liberum & Ariadnem spectatos Romę ĩ ęde Cereris tragoedũ puerum in apollinis ęde: cuius tabulę gratia interiit pictoris inscitia: cui tergendam eam mandauerat. M. Iunius prętor sub die ludorum apollinarium spectata est & in ęde fidei in capitolio senis cum lyra puerum docentis pinxit & ęgꝝ sine fine laudatũ qua in arte tantũ ualuit ut Attalus rex unã tabulam eius. c. talẽtũ emisse tradatur.

S Imul ut dictũ est & protegenes floruit patria sicamnis gentis obisubletia sũma paupertas initio artisq; summa intẽtio:& ideo mior fertilitas: quis eum docuerit nõ putat cõstare. Quidam & naues pixisse usq; ad quiquagessimũ annũ argumentũ esse quod cum Athenis celeberrimo loco mineruę delubri propyleon pinger& ubi fecit nobilem parbalum & amoniadam: quã quidam nausicam uocant adiecerit paruulas naues lõgas ĩ his quę pictores peregia appellãt: ut apparer& a quibus initiis ad artẽ ostẽtatiois opera sua peruenissent palmã habet tabularum eius Tasilus qui est Romae dicatus in tẽplo pacis cum pinger& eum traditur madidis lupinis uixisse: quoniam simul famem sustiner& & sitim ne sensus nimia dulcedie obstruerent: huic picturę quater colorẽ ĩduxit contra subsidia iniurię & uetustatis & decedẽte superiore ĩferior succeder&. Est in ea canis mire factus ut quem pariter casus pixerit nõ iudicabat se in eo exprimere spumam anhelãtis cum in reliqua parte omni quod difficillimũ erat sibi ipse satisfecis&. Displicebat autem ars ipsa nec minui poterat ut uidebat nimia ac lõgius a ueritate discedere spumaq; illa pigi nõ ex ore nasci anxio aĩmi cruciatu cũ in pictura uerum esse nõ uerisimile uell& absterserat sępius mutaueratq; penicillũ nullo modo sibi approbãs. Postremo iratus arti: quod intelligitur spõgiã eã impegit inuiso loco tabulę ex illa reposuit ablatos colores qualiter cura optauerat. Fecitque in pictura fortuna naturam hoc exemplo eius similis & nealcẽ successus in spuma equi similiter spongia impacta secutus dicitur cum pinger& popizonta retinẽt pane cũ ita Protegenes monstrauit & fortuna propter hunc hyalisum ne cremar& tabulam Demetrius rex cum ab ea parte sola poss& rhodum capere non incendit: parcẽtemq; picturę fugit occasio uictorię. Erat tunc protegenes in suburbano suo ortulo hoc est Demetrii castris: neq; iterpellatus pręliis ĩcohata opera intermisit omnio nisi accitus a rege. Interrogatusq; qua fiducia extra muros ager&: respondit scire se cũ rhodiis illi bellum esse nõ cum artibus. Disposuit rex ut tutelã eius statiões gaudẽs quod poss& manus seruare: quibus iam pepcerat & ne sępius aduocar& ultro ad eum ueit hostis relictisq; uictorię suę uotis inter arma & murorum ictus spectauit artificẽ. Sequit̃q; tabulam illius temporis hęc fama quod eam protegenes sub gladio pixerit. Satyrus hic est quem anapauemenon uocãt ne quid desit temporis eius securitati tenentem tibias. Fecit & cydipen & lepolemon Zillis cum tragoediarum scriptore meditantem et athletam & Antigonum regem matrem Aristotelis philosophi qui ei suadebat ut Alexandri magni opera pĩger& propter ęternitatẽ rerum. Impetus animi & quędam artis libido. In hęc potius eum tulere. Nouissime pinxit Alexandrum ac paria fecit etiam signa ex aere ut diximus.

E Adem ętate Asclepiodorus: quẽ in scymmetria mirabat̃ apelles: huic mnason tyrannus pro. xii. his dedit in singulos minas tricenas. Idemq; Iheomnesto in singulos heroas uicenas.

H Is ãnumerari deb& & Nicomacus Aristitechni filius ac discipulus pixit raptũ proserpinę: quę tabula fuit capitolio mineuę delubro supra ędiculam ĩmẽtalis & in eodem capitolio: quam Plancus imperator posuerat uictoriam quadrigam in sublime rapiens Vlyxi primus addidit pileum. Pinxit & apolliem dianam deumq; matrem in leone sedentem. Item nobile bacchas adreptantibus satyris sylamq; quae nunc est Romę in templo pacis: nec fuit alius in ea arte uelocior. Tradunt nanque conductum se pingendũ ab Aristrato syciniorum tyrãno ꝙ is faciebat cęlesti poetae monumentum pręfinito die intra quem perageretur. Nec multo ante ueisse tyrãno in poenam accenso paucisque diebus absoluisse & celeritate & arte mira.

D Iscipulos habuit & Thiristidem fratrem & Aristodeni filium et Philoxenum terretrium: cuius tabula nulli est post ferenda Cassandro regi picta cõtinuit Alexãdri

prçlium cum Dario. Idem pinxit & lacsiuiã in qua tres sileni comessant͂: hic celeritatẽ prçceptoris cõsecutus breuiores etiã nũc quasdã picturç compẽdiarias inuenit.

INnumerantur his & nicophanes elegãs & concinnus ita ut uetustate ei pauci comparentur Conturnus ei & grauitas artis multum a Zeuxide & Apelle. Abest apellis discipulus perseus ad quem de hac arte scripsit: huius fuerat çtatis Aristides Thebani discipulus. Fuerunt & phyliniceros & Ariston: cuius est satyrus cũ scypho coronatus discipuli eius anthorides & euphranor de quibus mox dicemus. Nanque subtexi parem minoris picturç celebres in penniculo: e qbus fuit pincus arte paucis post ferendus proposito nescio an destruxerit se: quoniam humilia quidem secutus humilitatis tamẽ summã adeptus est gloriã. Tonstrinas sutrinasq; pĩxit & asellos & obsonia & similia. Ob hoc cognominatur riparographos in his cõsumatç uoluptatis quippe cepturos ea e picturis uenire q̃ maxime multorum e diuerso meniana inqt Varro omnia operiebat Serapionis tabula sub ueteribus hic scçnas optĩe pĩxit. Sed hominẽ pingere nõ potuit: contra Dionysius nihil aliud q̃ homines pinxit. Ob id antropographos cognoĩatus: parua & calides fecit. Item calates comicis tabellis utraq; anchiphylus. Nanq; & hesionam nobilem pĩxit & Alexandrum & philippum cum minerua qui sunt inochola in octauiç porticibus & in philippis libeꝝ prẽm alexãdꝝ puerum hippolytum tauro emissum expauescentem. In pompeia uero cadmum & Europen. Idem locosis nomine egrillum diridiculi habitus pinxit. Vnde hoc genus pictore grilli uocantur. Ipse in aegypto͂ natus didicit actesidemo dec& non sileri & ardeatis templi pictorem prçsertim ciuitate donatum Ibi & carmine͂ quod est in ipsa pictura in his uersibus.

Dignis digna loco picturis condecorauit
Reginae Iunonis suppremae coniugis templum
Marcus plauitus Marcus cletesia lata
Praeneste oriundus quem nunc & post semper
Ob artem hanc Ardea laudat: ea quç sunt scripta ãtiquis litteris latĩs nõ defraudãdo

ET ludio Diui Augusti çtate qui primus instituit amoeĩssimã parietũ picturã uillas & portus ac topiaria opera lucos nemora colles piscinas euripos amnes littora qualia quis optarat uaria cibi ob ambulãtium species aut nauigãtium terra: uillasque adeũtiũ asellis aut uehiculis. Iam piscãtes aucupãtesq; aut uenãtes aut etiã uĩdemiãtes Sunt in eius exemplaribus nobiles plaustri accessu uillç sub colliũ spõsiõe mulieres lauãtes trepideq; ferunt͂ plurie. Prçterea faciles argutie facillĩs alis. Idẽ subsidialibus maritimas urbes pĩgere ĩstituit blãdissimo aspectu minimoque impẽdio: sed nulla gloria artificum est nisi qui tabulas pinxere eo uenerabilior antiquitatis prudentia appar&. Non enĩ parietes excolebãt domĩs tantũ nec domos uno in loco mãsurasq; ex incẽdiis rapi non possent. Casa protegenes contentus erat in ortulo suo. Nulla in Apellis tectoriis pictura erat. Nondum libebat parietes totos pingere. Omniũ eorũ ars urbibus excubabat pictorque res cõmunis in terra rara erat.

FVit & Arellius Romç celeber paulo ante diuum Augustum in flagitio ĩsigni corrupiss& & artem semper alicuius foeminç amore flagrans & ob id deas pingens sed dilectatum imagine. Itaq; in pictura eius scorta numerabantur.

FVit & nuper grauis seuerus Idemq; floribus humilis rei pictor Fabius: huius erat minerua spectantem spectans quacunq; aspiceretur paucis horis diei pingebat Id quoq; cum grauitate quod semper togatus q̃q̃ in machinis carcer eius artis domus aurea fuit: & ideo non extant exemplaria. Magnopere post eum fuere in auctoritate

Cornelius pinus atticus priscus qui honoris & uirtutis ędes imperatori Vespasiano augusto restituenti pinxerunt: sed priscus antiquis similior.

NOn est omittenda in picturę mentione celebris circa lepidum fabula. Siquidē intriumuiratu dicebat quodam loco deductus a magistratibus in nemorosum locū minaciterq; postero die expostulauit somnium ademptum sibi uolucrum concentu At illi draconem in longissima membrana depictum circūdedere luco. Eoq; terrore tunc aues siluisse narrantur: & postea posse compesci ceris pingere ac picturā inurere quis primus excogitauit nō cōstat. Quidā Aristidis inuētum putāt postea cōsumatū a Praxitele.

SEd aliquanto uetustiores encausti picturę extitere ut Polignoti & Nicanoris & arcesilai parioꝝ lasippus quoq; eginae picturę inscripsit enatem: quod pfecto non fecisset nisi encaustica inuenta Pamphilus quoq; apellis pręceptor nō pinxisse solum encausto: sed etiam docuisse traditur pausiam sytionum primū in hoc genere nobilem Brietis hic filius fuit. Eidemq; primo discipulus pinxit & ipse pennicillo parietes thebis cum reficerentur quondam a polignoto picti multūq; comparatione superatus extimabatur: quoiam non suo genere certasset. Idem & lacunaria primus pingere instituit: nec cameras ante eum taliter adornare mos fuit paruas pingebat tabellas maximeq; pueros hoc ęmuli eum interpretabantur: quoniam tarda picturae ratio esset illa: quamobrem daturus artis & celeritatis famam absoluit una die tabellā quę uocata est emerisios puero picto Amauit in iuuenta gliceren municipem suam inuētricē coronarum certādoq; imitatione eius ad numerosissimam floꝝ uarietatem perduxit artem illam. Postremo pīxit ipsam sedentē cum Corona quę e nobilissimis tabula appellata est Stephaē plocos. Ab aliis stephane plocis: quoniā glicera coronas uenditādo sustentauerat paupertatem huius tabulę exēplar quod apographon uocāt L. lucullus duobus talentis emit athenis. Pausias autem fecit & grādes tabulas sicut spectatur in porticibus Pompeii boum imolationem eam picturam primus inueit quam postea imitati sunt multi: ęquauit autem nemo omnia cum lōgitudinē bouis ostendere uellet Aduersum eum pinxit nō trāsuersum. Vnde & abunde intelligit̃ amplitudo: deinde eum omnes quę uolunt eminētia uideri candicātia faciāt colorēq; condant nigro hic totum bouē atri coloris fecit umbręq; corpus ex ipō dedit. Magna prorsus in equo egit ita excudente & cōfringēte solida omnia sytione & hic uitā egit diuq; fuit illa patria picturae. Tabulas inde e publico oēs propter aes alienū ciuitatis abductas Scauri aedilitas Romam transtulit.

POst eum eminuit longe ante omnes euphranor Isthmius Olympiade. ciii. Idē qui inter fictores dictus est a nobis fecit & collosos & marmora & scyphos scalpsit docilis & laboriosus ante omnes & in quocunq; genere excellens ac sibi aequalis: hic primus uidetur & expressisse dignitates heroum & usurpasse symmetriam: sed fuit in uniuersitate corporum exilior capitibus articulisq; grandior. Volumina quoque composuit de symmetria & coloribus. Opera eius sunt equestre proelium. xii. diei. Theseus in quo dixit eundem apud parrhasium rosa passum esse suum uero carne nobilis eius est tabula ephesi Vlyxes simulata uesania bouem cum equo iungens & Palamedes dux fasces glandium condens. Eodem tempore fuere Ciclius & Ciclias: cuius tabulā de argonautis. lib. cxliiii. Hortensius orator mercatus est: eiq; ędem fecit in Tusculano suo.

EVphranoris autem discipulus Antidonis huius est clyppeo dimicans Atheīs & luctator tibicemq; inter pauca laudatus Ipse diligentior q̃ numerosior & in coloribus seuerior maxime inclaruit discipulo Nitia atheniense qui diligentissime mulieres pinxit lumen & umbras custodit. Atq; ut eminerēt e tabulis picturę maxīe

curauit opera eius Nemea aducta ex asia romã a Syllano quã in curia diximus positã Item liber pater in ęde cõcordię hyacithus quem Cęsar Augustus delectatus eo secũ deportauit Alexandria capta & ob id Tyberius Cęsar in tẽplo eius dicauit hãc tabulã dianae. Ephesi uero est megalici sacerdotis ephesiae & dianae sepulchrum Athenis Necromantia Homeri: hanc uendere Attalo regi uoluit talentis. lx. potiusq; paterae suę donauit abundans opibus. Fecit & grandes picturas in quibus sunt calipso & Io & Andromeda.

ALexander quoq; in pompeii porticibus pręcellente calipso sedens huic fidem ascribunt quadrupedẽ prosprime canes expręssit: hic est Niceas de quo dicebat Praxiteles ĩterrogatus quem maxĩe opera sua probar& in marmoribus qbus Nitias manum admouiss& tãtum circumlitioni eius tribuebat non satis discernitur. Aliud eodem nomĩe ad hũc eũdem quidam faciũt Olympiade. cxii. nitię comparabatur: & aliquãdo pręfertur athenion maronites glautioĩs corithii discipulus austerior colore & in austeritate iucũdior ut in ipã pictura eruditior eluceat. Pinxit in tẽplo eleusinę phylarcum & Athenis frequẽtia: quam uocauere lingenicon. Item achillem uirginis habitu occultatum Vlyxe depręhẽdẽte & in una tabula ut signa quęq; maxĩe ĩclaruit Agasonem cum equo qui nisi in iuuenta obiiss& nemo ei compararetur.

ESt nomen & heraclidi macedoni initio naues pinxit: captoq; perseo rege athẽas commigrauit. Vbi eodem tempore erat metrodorus pictor: idemq; phylosophus in utraq; scientia magnę auctoritatis. Itaque cum. L. paulus deuicto perseo petiiss& ab atheniẽsibus ut sibi q̃ probatissimum phylosophum mitterent ad erudiẽdos liberos Item pictorem ad triumphum excolẽdum. Atheniẽses Metrodorum elegeꝛt ꝓfessi eundem in utroq; desyderio pręstantissimum: quod ita paulus quoq; iudicauit.

THimoniacus bizantinus Cęsaris dictatoris ętate Aiacem ei pinxit & in eadem ab eo in Veneris geĩtricis ęde positas. lxxx. talẽtis uenũdatas. Talentum aũt atticum libras sex taxat. M. Varro thimoĩachi laudatᷣ. Orestes ephigenia Tindaris lecithion agilitatis exercitator cognato nobilium palpati quos dicturus pinxit alterum stantẽ alterum sedentem praecipue tamen arsei fauisse in gorgone uisa est.

PAusię filius & discipulus Aristolaus e seuerissimis pictoribus fuit: cuius sunt Epaminundas Pericles Medea uirtus Theseus imago atticęᷣ plebis boum imolatio Sunt quibus & mechopanes eiusdẽ pausię discipulus placeat diligẽtia quã ĩtelligant soli artifices alias durus in coloribus & simultus. Nam Socrates iure omnibus plac& Thalesq; sunt eius cũ Esculapio filię & egia & lepana cilassus & piger qui appellatᷣ ocnos spartum torquens: quod asellus rodit.

HActenus indicatis genere in utroq; proceribus non silebuntur & primis proxĩ Aristoclides qui pinxit ędem apollinis delphis Antiphilus puero ignem conflante laudatur ac pulchre alias domo splendescente ipsiusq; pueri ore. Item laĩficio in quo properant omnium mulierum pensa ptolemęo uenante: sed nõ uilissimo Satyro cũ pelle pantheriam: quem aposcopenonta appellant Arestophanãcalum uulneratum ab apro cum sotia doloris astiphale numerosaq; tabula in qua sunt Priamus Helena credulitas Vlyxes Deiphoebus Dolus anchrobius pĩxit scyllum ancoras pręcidẽtem persicę classi Artemondanaen mirantibus eam pręđoĩbus reginã stratoĩcem Herculẽ deiamiram Nobilissimas aũt quę sunt in Octauię operibus herculem ab oeta mõte Doridos exusta mortalitate consensu deorum in cęlum euntem Laomedontis circa Herculem & Neptunnum historiã Alcimacus Dyoxippũ qui Pancratio Olympię citra pueris iactum quod uocant aconticum uicit tenus stemmata Esilocus Apellis

discipulus petulanti pictura innotuit Ioue liberum parturiente depicto nutrito & muliebriter ingemiscente inter obstetritia dearum clamorem Testidemus cecalie expugnatione & laodomia clesides reginae stratonices iniuria. Nullo enim honore exceptus ab ea pinxit uoluntatem cum piscatore quem reginā amare sermo erat. Eāq; tabulam in portu ephesi proposuit. Ipse uelis raptus est Regina tolli uetuit utriusq; similitudine mire expręssa Cratenius Comoedus atheīs in Pōpeio pinxit eithyzides bigam regis uictoriā Eudorus scęna spectat͛. Idem & ex ęre signa fecit Ipis neptūno & uictoria habron amicitiam & concordiam pinxit & deorum simulacra leontiscus aratum uictorem cum tropheo psaltriam leonsapho niceratus uenerem īter gratias & cupidines: herculem tritem insanię poenitentiam Nealces uenerem īgeniosus & solers in arte. Siquidem cum pręlium nauale ęgyptiorum & persarum pinxit factū quod in nilo fuit aquam maris similem factum uolebat intelligi. Argumentoque declarauit quod arte non poterat. Asellum enim bibētem in littore pīxit & crocodillū insidiātem ei. Oenias syngenicon phylistus officiam pictoris ignem conflāte puero phalerion syllam Simoīdes agatarcum & Nemesinem Scimus iuuenē requiescentē officinam fulloīs quīquatriis celebrātem. Idemq; uemesin egregiam Theodorus & emungentem. Item ab oreste matrem & Egistum īterfici: bellumq; Iliacū pluribus tabulis: quod est Romę in phylippi porticibus & Cassandram quę est in concordiae delubro: Leontinus epicurum cogitātem Demetriū regē Orestis insaniā Thomiran Cytharedum. Tauriscus Discobolum Clitemnestram Paniscum Pollucem regnum repetentem & capanea. Non omittetur inter hos īsigne exemplum. Nam Origonus tritor colorum Nealce pictoris in tātum ipse profecit ut celebrem etiam discipulum reliquerit pasiam fratrem egimete fictoris. Illud uero perq̃ rar ac memoria dignum & suprema opera artificum imperfectasque tabulas sicut Hyrimaristidis tindaridas Nicomachi Medeam & quam diximus uenerem Apellis in maiore admiratioē esse q̃ perfecta quippe in his liniamenta reliqua ipsęq; cogitationes artificum spectantur atq; in lenocinio commendationis dolor est manus cum id ager& extincte.

SVnt etiam nunc non ignobiles quidā in trāscursu tamē dicendo Auristoīdes Anaxander Aristobolus Surus Archetilas Thysigratis filius Corbius Nicomachi discipulus Carmanides & Eufranoris Dionysiodorus Colophonius Diogenes qui cum Demetrio rege uixit Entimedes Eraclides Macedo Milon solus Pilomachi Statuarii discipulus Nasiteus Sytionius Masitrenus Aristonide filius & discipulus nessus abroīs filius polemon Alexādrius Theodorus Samius & Stadius nicostemis discipuli Xenon Neodis discipulus Sitionius.

PInxere & mulieres Timarete Miconis filia Dianam in tabula quę ephesi est in antiquissimis picturę. Irenę cratini pictoris filia & discipula puellā quę est eleusine Calipso senem & praeterea gladiatorem Theodorum Alistenem saltatorem: Arista nearchi filia & discipula Esculapium. Lala Cizicena perpetua uirgo Martia Varroīs inuenta Romę & pennicillo pinxit & cestro in ebore imagines mulierum maxime ac neapolitanum in grandi tabula suam quoque imagiem ad speculum. Nec ullius in pictura uelocis manus fuit. Artis uero tantum ut multū inaniate prętii āteceder& celeberrimos ī eadem ętate pictores Sopolim & Dionysiū: quor tabulę pīacothecas īplēt: pīxit & quędā olympias: de q̃ hoc solū meōrat͛ discipulū eius fuisse Autobolū.

INcausto pīgendi duo fuisse ātiqtus genera cera & ebore Thesiroides miriculo donec classes pingi coepere hoc tertium accessit resolutis igni Ceris pennicillo utēdi quę pictura nauibus nec sole nec sale uētisq; corrūpitur. Pīgunt & uestes in aegypto inter pauca mirabili genere candida uela. Postq̃ attriuere illinientes nō coloribus sed

colorem sorbentibus medicamentis hoc cũ fecere non appar& in uelis: sed in cortina pingi. In feruentes aquas mersa post momentum extraheretur picta. Mirumq; cum sit unus in Cortina colos. Ex illo alius: atq; alius fit in ueste accipiẽtis medicaminis qualitate mutatus: nec postea ablui potest. Ita cortina non dubie confusura colores si pictos acciper& digerit ex uino: pinxitq; dum coquit̃ & adustę uestes firmiores fiũt q̃ si non urerentur.

DE pictura satis superq; contexuisse his & plasticem conueniat eiusdẽ opere terra fingere & argilla similitudiẽs Dibuzades sytioius figulus priũs iuenit corĩthi filię opera: quę capta amore Iuuẽis illo abeũte pergere umbrã ex facie eius ad lucernã in pariete lineis circumscripsit: quibus pater eius impraessa argilla typum fecit & cũ ceris fictilibus iduratum igni proposuit: eumq; seruatũ in nympheo donec corĩthũ Mummius euerter& tradũt. Sunt qui in samo primus omniũ plasticem inuenisse rhetum & Theodorum tradũt multo ãte bachiadas corĩtho pulsos. Dein aratũ uero ex eadem urbe profugũ: qui in hetruria Tarquinium regem populi Romani genuit comitatos fictores Euciropum Eugramum ab his Italiae traditam plasticẽ. Bucadis inuẽtum est rubricam addere: aut ex rubrica cretã fingere: primusq; persoãs tegularũ extremis umbricibus imposuitq; ĩter initia prostipa uocauit. Postea idem ectipa fecit hinc & fastigia tẽplorũ orta propter hũc plastices appellata. Homĩs autem imaginẽ gypso e facie ipã primus omniũ expressit: ceraq; in eam formam gypsi ĩfusa emẽdare instituit Lysistratus sytionius frater Lysippi: de quo diximus hic & similitudinem reddere ĩstituit. Ante eum q̃ pulcherrimas facere spõdebãt. Idem & de signis effigiẽ exprimere ĩueit. Creuitq; res in tãtum ut nulla signa statuę ue sine argilla fierẽt: quo appar& ãtiquiorẽ hãc fuisse sciẽtiã: q̃ fũdẽdi ęris plaste laudatissi fuere Damophylus & Corgasus. Idemq; pictores qui ędem Cereris romę ad circũ maximũ utroq; genere artis suę excoluerat uersibus ĩscriptis grẹce: qbus significarũt a dextra opa damophili esse a parte leua Gorgas ãte hãc ędem Tuscana omĩa in ędibus fuisse auctor est Varro & ex hac cum reficeretur crustas parietum excisis tabulis imagĩatis ĩclusas esse. Item signa ex fastigiis dispersa fecit & Calchosthenes cruda opera Athenis. Qui locus ab officina eius ceramicos appellatur. M. Varro tradit sibi cognitum Romae Posimiũ. nomĩe: a quo facta pometia uasa. Itẽ pisces quos aspectu a ueris discernere uix posses Idem magnificat Archesilaũ. L. Luculli familiarẽ: cuius plaustica pluris ueire solita artificibus ipsis q̃ aliorum opera. Ab hoc factam uenerẽ geitricem in foro Cęsaris: & prius q̃ absolueretur festiatione dedicãdi positam ibidem a Lucullo. lib. lx. signum foelicitatis locatũ cui mors utriusq; ĩuiderit. Octauio equiti romano crateras facere nolẽti exẽplar e gypso factum talẽto. Laudat & Praxitelẽ qui plasticẽ matrẽ Celaturę & statuarię sculpturęq; dixit & cum ess& in omnibus his summus nihil unquã fecit anteq̃ finxit. Pręterea elaboratam artem hãc italię & maxime hetrurię & uulgum hic accitum a fragellis cum locar& Tarquinius priscus iouis effigiẽ in capitolio dicandã fictilẽ eam fuisse: & ideo mirari solere fictiles in fastigio tẽpli eius quadrigę de qbus sępe diximus. Ab hoc eodem factum Herculẽ: qui hodieq; materię nomen in urbe retinet: hęc enim tum effigies deorum erãt lautissimę: nec pęit& nos illoꝝ qui tales eos coluere. Aurum enim Argentum ne diis quidem conficiebant.

DVrant etiam nunc in pluribusq; locis talia simulacra Fastigia quidem tẽplorũ etiam in urbe crebra & municipiis mira celatura & arte: ęuiq; formitate feriora Auro certe Innocẽtiora in sacris quidẽ iam ĩter has opes nõ myrrhinis hodie christallisue: sed fictilibus prolibat̃ simpuniis ĩenerrabili terrae beniguitate si quis singula extĩ& etiam aut omittantur in frugum uini pomorum herbaꝝ fruticũ medicamentorum metallorum generibus Beneficia eius quęque adhuc diximus uel assiduitate satiant Figulinarum opera imbricibus doliis ad uina excogitatis ad aquas tabulis ad balẽas

mammatis ad tecta coctilibus laterculis fundamentiſq; aut quę rota fiunt per quae Numa rex.vii.collegia figuloꝝ īſtituit: quin & defunctos ſeſe multi fictilibus doliis condi maluere: ſicut. M. Varro pythagodio modo in myrti & oleo atq; nigrę populi foliis maior pars hominū terreis utitur uaſis. Samia etiam nunc in eſculētis laudant̄ Retin& hāc nobilitatē & Aretium in italia & Calicū tantū Surrētum haſta polentia in hiſpania Sagūctum In aſia pergamū habēt & trallis opera ſua: & utinam in Italia quoniā & ſic gētes nobilitātur & hęc quoq; per maria terras ultro citroque portantur inſignibus rotę officinis erythbris hodieq; in tēplo mōſtrātur duę amphorę propter tenuitatē cōſecratę diſcipuli magiſtriq; certamīe īter tenuiorē humum circunducer& Communis laus maxima Adrianis firmitas. Nonnullis circa hęc quoque ſeueritatis exemplis. Quintū Coponium īuenimus ābitus damnatū quia uini amphorā dediſſ& dono ei: cuius ſuffragilatio erat atq; ut fluxu aliqua quoq; auctoritas cōtingat figulis tirpatinū īquit Feneſtella appellabatur ſumma gratia lautía: una erat murenaꝝ: altera luporum: tertia mixti piſcis īclinātis iam.s. moribus ut tamē eos pręferre gratię etiā phyloſophis poſſimus. Siquidē in Ariſtotelis hęredum auctione.lxx. patías ueiſſe tradit̄. Nam nos cum una in ęſopi Tragoediaꝝ hyſtrioīs in natura Auiū diceremus ſeſtertiis.c. ſtetiſſe non dubito īdignatos legētes. At Hercules uitellius in prīcipatu ſuo.cc.lib. cōdidit patinā: cui faciēdę fornax in cāpis exędificata erat: quoniā eo peruēt luxuria ut etiam fictilia pluris cōfitētur q̃ murrhina: propter hanc Mutianus altero conſulatu ſuo in cōtioē exprobrauit patinarum paludes Vitellio memoria non illa foediore cuius ueneno aſpernatur reo. Caſſius ſeuerus accuſator obiiciebat interiiſſe. cxxx. cōuiuas nobilitātur his quoq; oppida ut Regium & Cumę Samia teſta matris deum ſacerdotes qui galli uocātur uirilitatē amputant. Nec aliter citra pernitiē ſi. M Celio credamus qui līguam ſuam amputādam obiecit graui probro tanq̃ & ipſe iam tunc autem eidem uitellio maledicer&: quid non excogitauit ars fractis etiam teſtis utendo ſic ut firmius durent calce addita quę uocāt ſignina: quo e genere pauimēta excogitauit.

VErum & ipſius terrę ſunt alia commenta peſſimam eius partē medioq; puluerē appellatam in puteolaís collibus opponi maris fluctibus merſamque protinus fieri lapidē unū īexpugnabilē undis & fortiorē quottidie utiq; ſi cumano miſceat̄ cemēto Eadē eſt terrę natura & in cyzicena regione: ſed ibi nō puluis. Verū ipſa terra q̃lib& magnitudīe exciſa & demerſa in mare lapidea extrahitur: hoc idem circa Caſſandreā produnt fieri & in fonte gnideo dulci intra.viii. mēſes terram lapideſcere. Ab oropo quidē aulida uſq; quicquid terrę attigitur mari mutat̄ in ſaxa. Non multū a puluere puteolano diſtat e nilo harena tenuiſſima ſui parte non ad ſuſtinēda maria fluctuſq; frangendos: ſed ad debellanda corpora paleſtrę ſtudiis inde certe Patrobio Neronis principis liberto aduehebatur: quin & Leonato & cratero & Meleagro Alexandri magni ducibus ſabulum hoc portari cum reliquis militaribus commertiis reperio plura de hac pte nō ſum dicturus. Nō Hercules magis q̃ de terrae uſu in ceromatis. quibus exercendo Iuuentus noſtra corpora uires animorum perdidit.

QVid ni & in aphryca hiſpaniaq; terra ſunt parietes: quos appellant fornaceos: quoniam fornacum modo circundati utrinq; duabus tabulis infarciuntur uerius q̃ ſtruuntur Eius durāt incorrupti imbribus uentis ignibus omniq; cemēto firmiores ſpectat etiam nunc ſpeculas Hannibalis hiſpania tricenaſq; turres iugis montium impoſitas: hinc & ceſpitum natura caſtrorum ualli accomodata contra fluminum impetus aggeribus illini quidem crates parietum luto & lateribus crudis extrui quis ignorat lateres non ſunt e ſabulo neq; harenoſo: multoq; mīus calculoſo ducēdi ſolo ſed e cretoſo & albicante: aut ex rubrica & ſabulo maſculo certe finguntur optīę uere.

Nam solsticio rimosi fiunt: quos ędificiis non idoneos probant: quidam terrā ipām eorum priusq̄ fingantur macerari oport&. Generaq; eorum tria: lydion quo utimur longum sexquipede latum pedę. Alterum tetradoron. Tertium pentadoron. Graeci enim antiqui doron palmū uocabant & ideo doromochera quia manu darētur. Ergo a .iiii. & .v. palmis prout sunt nominantur. Eadem est & latitudo minore in priuatis operibus maiore in publicis utunt̄. In grętia putāt. In asia & in ulterioribus hispaīę ciuitatibus Massilia & Calentim fiūt lateres qui siccati nō mergūtur in aqua. Sunt eīm e terra pumicosa cū subigi potest utilissima gręci pręterq̄ ubi e silice fieri poterat structu parietes lateritios prętulere. Sunt enim ęterni si ad perpēdiculū fiāt. Ideo & publica opera & regias domos sic extruxere murum athenis qui ad mōtem hymetū spectat sic patris ędes Iouis & herculis: q̄uis lapideas columnas & epistilia circūdarēt domū regiā Attali tralibus. Itē sardibus cresi: quā gerusia fecere Alicarnasi manuseoli quę etiam nūc durāt: lacedemoīę quidē excisum lateritiis parietibus opus tectorium propter excęllētiam picturę ligneis formis īclusum Romā deportauere in aedilitate ad Comitiū exornādum Murena & Varro. quod opus cum per se miꝝ ess& trāslatū tamē magis mirabātur. In Italia quoq; lateritius murus aceti eumename est Romae non fiūt talia ędificia quia sesquipedalis paries nō plus q̄ unā cōtignationem tolerat Cautūq; est ne cōmuīs crassior fiat: nec intergermorum ratio patitur.

HAcc sunt dicta de lateribus In terrę autem reliquis generibus secūdum regioēs uel maxīe natura mira est sulphuris: quo plurima domātur. Nascitur in īsulis eoliis inter Siciliā & Italiam: quas ardere diximus: sed nobilissimū in mela insula. In italia quoq; īuenitur in Neapolitano Campanoq; agro collibus: qui uocātur leucogei lybiae cuniculis effossum perficitur igni. Genera .iiii. uiuū quod gręci apyron uocāt nascit̄ solidum: hoc est gleba ea solo ex oībus generibus medici utūtur. Cętera eīm liquore constāt & cōficiūtur oleo īcocta Vnum effoditur trāsluc&q; & uir&. Alterum genus appellāt glebam fullonum tātum in officīs familiare. Tertio quoq; genere unus tātū est usus ad sufficiēdas lanas: quoniam cadorē tantū mollitiēq; cōfert. Egula uocatur hoc genus. Quartum cautem ad lichinia maxīe cōficiēda. Cętero tanta uis ut morbos comitiales depręhēdat nidore impositum igni: lusit eo & Anaxilaus candēs in calice nouo primaq; subdita circūferēs exardescēs & pallore diro uelut defunctoꝝ effundēte conuiuiis. Natura eius excalefacit & coquit: sed & discutit collectioēs corpoꝝ. Ob hoc talibus emplastris malagmatibusq; miscetur. Renibus quoq; & lumbis in dolore cū adipe mire prodest impositum. Aufert & lichenas e facie cum therebynthi resina & lepras. Arpaxita uocatur a celeritate uellendi. Velli enim subinde deb&. Prodest & suspiriosis linitum pruruléta quoq; ex tussiētibus & contra scorpioīs ictus uitiligīes uinum nitro mixtū atq; ex aceto tritum & illitū tollit. Item lendes in palpebris aceto sandiacato admixtum hab& etiam religionibus locum ad expiādas suffitu domos. Sentitur uis eius & in aquis feruētibus. Neq; alia res facilius accenditur quo appar& ignium uim magnam etiam inesse fulmina fulgura quoque sulphuris odorē habēt ac lux eoꝝ ipsa sulphurea est.

ET bituminis uicina natura est. Alibi limus: alibi terra est. Limus e Iudeae lacu ut diximus emergens terra in Syria circa Sydonem oppidū maritimū spissant̄ hęc utraq; & indēsitatem coeunt. Est uero liquidum bitumē sicut Zazintiū & quod a babylone inuehitur ibi quidem & cādidum gignit̄ liquidū est & Appollomaticū quę omnia gręci pissasphalton appellant ex argumēto picis & bitumīs. Gignitur & pinguis liquoris in Sicilia agrigētio fonte īficiēs riuū. Incolę id harūdinū pāniculis colligunt citissime sic adhęrescēs. Vtunturq; eo ad lucernaꝝ lumina olei uice. Item ad scabiem iumentorum. Sunt qui & naphtam de qua in secundo diximus uoluīne bituminis generibus ascribant. Verum eius ardēs natura & ignium cognata procul

abest ab omni usu. Bituminis probatio ut q̃ maxime splendeat: sicque ponderosum atq; graue: leue autem modice: quoniam adulteratur pice Visque bituminis discutit sistit attrahit glutiat. Serpẽtes nidore fugat accẽsũ. Ad suffusiões oculorũ & albugies babyloniũ efficax traditur. Item ad lepras lichenas piterq; corporũ illinit & podagris Omnia autẽ eius genera ĩcomodos oculorũ pilos replicãt: dentiũ doloribus medetur simul cum uitro illitum tussi ueteri & ãbelitui cum uino potum dissintericis etiam datur codẽ modo sistitq; aluum cum aceto uero potũ discutit cõcretum sanguiem & detrahit. Mitigat lumborũ dolores. Item articulorũ cũ farina bordeacea ĩpositũ sistit uulnera colligit glutiat neruos. Vtũtur etiã ad quartanas bitumis dracma & diosim pari põdere cum myrtio oleo subacti comitiales morbos ustum deprẽhẽdit uuluarũ strãgulatioẽs olfatu discutit cum Vino & castoreo procidentia sedis suffitu reprimit purgatioẽs foemiarũ in uino potum eicit. In reliquo usu ẽramẽtis illinitur firmatque ea cõtra ignes diximus & tĩgui solitas ex eo statuasq; illiniq; Calcis quoq; usũ prẽbuit Ita ferruminatis babylonis muris plac& in ferrariis fabrorum officinis tingendo ferro clauorum que capitibus & multis aliis usibus.

NEc minor haud adeo dissimilis est Aluminis opera: quod intelligitur salsugo terrẽ. Plura & eius genera in cypro candidũ & nigrũ exigua coloris differẽtia cum sit magni: quoiam ĩficiẽdis claro colore lanis cãdidum liquidũq; utilissimũ est Cõtraq; fuscis & obscuris nigrũ & aurũ nigro purgat. Fit autem omne ex aqua limoq; hoc est terrẽ exundantis natura corriuatũ hyeme ẽstiuis solibus maturatur. Quod fuit ex eo prẽcox cãdidum fit. Gignitur aũt in hispaĩa ẽgypto Armeĩa Macedoĩa põto aphryca insulis Sardinia Melo lippara strongile laudatissimũ in ẽgypto proximum in melo huius quoq; duẽ speties liquidum spissumq;. Liquidi probatio ut sit lĩpidũ liqdũq; sine offensis fricãdi quodã igniculo caloris hoc prothmon uocant An sit adulteratũ deprẽhẽditur succo punici mali. Sincerũ enĩ mixturã fugit. Alterũ genus est pallidi & scabri: & quod ĩficitur galla. Ideoq; hoc uocãt paphron. Vis liquidi alumĩs astringere indurare rodere. Melle admixto sanat oris ulcera papulas pruritusq; hẽc curatio fit in balneis duabus mellis partibus tertia aluminis: uirus alarũ sudoresq; sedat. Sumitur pillulis contra lienis uitia pellendũq; pruritum per urinã sanguinẽ emẽdat & scabiẽ uitro ac melãthio admixtis cum cera. Alumĩs unũ genus ciston appellant Graeci in capillamẽta quẽdam canescẽtia dehiscẽs. Vnde quidam triglitini potius appellauere hoc fit ex lapide ex quo & calcitin uocatur. Sudor quidam eius lapidis in spumam coagulatus hoc genus aluĩs minus sistit humorẽ ĩutilẽ corporis & auribus magnope prodest infusum uel illitum uel oris ulceribus dentibusq; si saliua cum eo contineat & oculorum medicamẽtis inseritur uerẽdisq; apte utriusq; sexus. Coquit in patinis donec liquare desinat inertioris est alterum genus quod strocilem uocant. Duẽ eius speties. Fungosum atq; omnium ore delui facile quod in totum damnatur. Melius punicosum & foraminũ fistulis spõgiẽ similem: rotundumq; natura cãdidoq; ppius cum quidam pinguedine sine harenis friabile nec inficiens nigritia: hoc coquit per se carbonibus puris donec cinis fiat. Optimum quod ex omnibus melinum uocant ab insula ut diximus. Nulli uis maior neq; astringendi: neq; denigrãdi: neq; ĩdurãdi nullumq; spissius oculorũ: scabritias extenuat combustũ utilius epiphoris inhibẽdis Sic & ad pruritus corporis sanguinem quoq; sistit in totum foris illitũ aufert pilos ex aceto illitum renascentemq; mollit lanuginem summam omnium generum uis in astringendo. Vnde nomẽ grẽcis ob id oculorum uitiis aptissima sunt. Sanguinis fluctiones inhib& cum adipe sic & infantium ulcera putrescentia ulcerũ compescit cum adipe & hydropicorum eruptiones siccat & aurium uitia cum succo puĩci mali & unguium scabritias Cicatricumque duritias & pterigia ac perniones phagadenas ulcerum ex aceto aut cum galla pari põdere cremata lepras cum succo olearum: cum

ſalis uero duabus partibus uitia quę ſerpunt lendes & alia capilloꝝ animalia ꝑmixtū aquę. Sic & ambuſtis prodeſt & furfuribus corporum cum ſeropicis infunditur & diſſintericis Vuam quoq; in ore cōprimit ac tonſillas ad oīa quę in cęteris generibus diximus efficacius intelligitur. Ex melo aduectum. Nam ad reliquos uſus uitae in Coriis laniſq; perficiendis q̄ti ſit momenti ſignificatum eſt Ab bis per ſe omnia ad medicinam pertinentia terrae genera tractabimus.

SAmię ſunt duae quae collirium & aſter appellantur prioris laus ut recens ſit ac leuis linguęq; glutioſa. Altera globoſior candida utraq; uritur ac lauatur. Sunt qui pręferant priorem. Proſunt ſanguīem expuētibus emplaſtris quoque ſiccādi cauſa cōponūtur oculorum quoq; medicamentis miſcētur. Eretria totidē differētias hab& Nāq; eſt alba & cinerea quę pręferunt in medicia probantur mollicie: & quod ſi ęre perducatur uiolaceum reddit colorem uis & ratio eius in medendo inter pigmenta dicta eſt lauatur omnis terra. In boc autē loco dicemus perfuſa aqua ſiccataq; ſolibus ex aqua: iterumq; trita ac repoſita donec ſidat & digeri poſſit in paſtillos. Coquit̄ in calicibus crebro concuſſis. Eſt in medicamībus & cbratera candicās. Effectus eiuſdē qui ſamię uſus ad mulierum maxime cutem. Item & ſilimiſa lactei coloris bac & aq̄ dilui. Cęterum eodem lacte diluta tectoriorum albaria interpollant̄ ꝑbiutis fere trite ſimillima eſt grandioribus tantum glebis & glutioſa: cui effectus idem qui cymolie infirmior tamen bitumini ſimillima appellitis. Experimentum eius ſi Cerae modo accepto oleo liqueſcat & ſi nigricās colos macat toſte uſus ad molliēdū diſcutiēdūq; Ad boc medicamētis additur pręcipue in caliblepbatis & inficiendis capillis.

CRetę plura genera Ex bis cymoliae duo ad medicos pertinentia Candidum & purpuriſſum inclinans uis utriq; ad diſcutiēdos tumores & ſiſtēdas fluitiones aceto aſſumpto panos quoque & parotidas cobib& & licenem illita puſtulaſque Si uero apbronitium & cyprium admiſceatur & acetum pedū tumores ſanat ita ut mirabilis bęc curatio fiat & poſt. vi. boras aqua ſalſa abluatur Tertiū tumoribus Cypro & cera additis prodeſt: & refrigerandi quoq; cretę natura eſt ſudoreſq; īmodicos ſiſtit illita atq; ita papulas cobib& ex uīo aſſumpta in balneis laudatur maxīe Theſſalica naſcit̄ & in lycia circa bubonē. Eſt & alius cymolię uſus in ueſtibus. Nam ſarda quę affert̄ de Sardinia candidis tantū aſſumitur inutilis uerſicoloribus & eſt utiliſſima omniū cymolię generum pręcioſior Vmbrica & quam uocant ſaxum: proprietas ſaxi quod creſcit in macerando: atq; pondere emitur Illa menſurę Vmbrica: non niſi poliendis ueſtibus aſſumitur. Neq; enim pigebit banc quoq; partem attīgere cum lex metalla extet fullonibus dicta qua. L. Flaminius & . L. Emilius cenſores dedere ad populum ferendam. Adeo omnia maioribus curę fuere. Ergo ordo bic eſt primū abluit̄ ueſtis ſarda: deīde ſulpbure ſuffitur: mox deſquamat̄ cymolia quę eſt coloris ueri: fricatus enim deprębenditur. Nigreſcitq; uerus autem & pręcioſus: colores emollit cymolia & quodam nitore exbylarat contribulato ſulpbure candidis ueſtibus ſaxo utilius ac ſulpbure inimicum coloribus Gręcia pro cymolia tympaīco utitur gypſo. Alia creta argentaria appellatur nitorem argento reddens eſt & uiliſſima: qua circum pręducere ad uictorię notam pedeſq; uenalium trans mare aduectorum denotare inſtituerunt maiores Talemq; Publium Locbium Inimicę ſcęnę cōditorē & aſtrologię cōſobrinū eius Manilium Antbiocum Item Grammatices Staberiū erotē eadē naue aduectos uidere proaui.

SEd quid bos referat aliquis litterarum bonore commendatos talem in cataſta uidere Cbriſoganum ſi ille. Q. Catulli interfectorem. L. Luculli Demetrium Pompeii Petaugemq; Demetrii: q̄q̄ & ipſa Pompeii credita eſt Hilareum Antonii menam & menacratem ſexti Pompeii alioſq; deinceps quos enumerare iam non eſt

sanguine quiritũ & proscriptionũ licentia ditatos hoc est ĩsigne Venaliciis gregibus obprobrium insolentis fortunę: quos adeo potiri rerum uidimus ut prętoria quoq; ornamenta decerni senatu iubente agrippinę & Claudii Caesaris libertis uiderimus tantũq; non cũ laureatis fascibus remitti. Vnde non illo cretatis pedibus aduexissent

PReterea sunt genera terrę proprietatis suae: de quibus iam diximus: sed & hoc loco reddenda naturę ex Galata insula & circa clupeam Aphrycae Scorpiones necat. Balearis & busitana serpentes.

35

LAPIDVM NATVRA RESTAT HOC EST prȩcipua morum insania etiam ut gemmę cum succinis atq; chrystallinis murinisq; sileantur. Omnia nanq; quae usq; ad hoc Volumẽ tractauimus hoĩum aliqua ex causa geita uideri possunt mõtes natura sibi fecerat ad q̃sdam Compages telluris uisceribus densandis simul ad ĩpetus fluminum frangendos fluctusq; domandos: ac minime quietas partes coercendas durissima sui materia cedimus hos trabimusque nulla alia: quã delitiarum causa: quos transcendisse quoq; mirꝫ fuit. In portento prope habuere maiores alpis ab Hãnibile exuperatas & postea a cymbris Nunc ipse ceduntur in mille genera marmorum promontoria aperiunt̃ mari & reꝫ natura agitur in planum euehimus ea quę separandis gẽtibus pro terminis cõstituta erant. Nauesq; marmorum causa fiunt ac per fluctus sęuissimam rerum naturę partẽ huc illucq; portantur iuga maiore etiam nunc uesania q̃ cum ad frigidos potus uas petitur in nubila caeloq; proxime rupes cauantur ut bibatur glacies. Secum quisque cogit& quę prętia horum audiat: quas uehi trabiq; moles uideat ad quam multorũ neces sit necesse ista facere uerius pati mortalis quos abusus quasue ad uoluptates alias nisi ut inter maculas lapidum iaceant̃: ceu uero non tenebris noctium dimidia parte uitae cuiusque gaudia haec auferentibus.

INgens ista reputantem subit etiam antiquitatis rubor Extant censoriae leges glandia in coenis glyresq; & alia ductu minora apis poni uetantes. Marmora inuehi & maria in huius rei causa transiri quę uetar& lex nulla lata est. Dicat fortassis aliqs Num enĩ inuehebãtur Id quidẽ falso. ccclx. columnas. M. Scauri aedilitate ad scęnã theatri temporarii & uix uno mense futuri in usu uiderint portari silentio legũ. Sed publicis nimirum indulgentes uoluptatibus qua enim magis uia inrepunt uitia q̃ publica: quoue alio modo in priuatos usus illa uenere ebora Aurum gẽmę: atquid omnimodis relinquimus Verum esto incluserint publicis uoluptatibus etiam ne tacuerũt maximas earum Atq; adeo duo de quadragenũ pedum lucullei marmoris in atrio Scauri collocari. Nec clam illud occulteq; factũ est satisdari sibi damni infecti coegit redemptor cloacarum cum in palatium extraherentur Nec uero in tam malo exemplo: nec uero caueri utilius fuerat q̃ tacere tantas moles in priuatã domum trabi prȩter fictilia deoꝝ simulacra.

NEc potest uideri Scaurus rudi & huius mali ĩprouide ciuitati obrepisse quodã uti rudimẽto. Iam enim. L. Crassum oratorem illũ qui primus peregrini marmoris habuit columnas in eodẽ atrio himetias tamen nec plures. vi. aut lõgiores. xii. pedũ M. Brutus in iurgiis ob id uenerem palatinam appellauerat. Nimirum ista omisere

moribus uictis frustraq; interdicta quae uetuerant cernentes nullas potius q̃ irritas esse leges maluerunt hęc & quę sequentur meliores nos esse probabunt. Quis enim tantarum hodie columnarum atrium hab&: Sed prius q̃ de marmoribus dicamus in his pręferenda hominum iudicamus prętia. Ante igitur eos artifices ꝑcensebimus.

MArmore scalpendo primi omnium inclaruere dipenus & Scyllus geiti in creta insula etiam nunc medis imperantibus prius q̃ Cyrus in persis regnare īciper&: hoc est Olympiade circiter. l. hi Sytionē se cōtulere: quę diu fuit officiaꝝ omniũ metallũ patria. Deorum simulacra publice locauerunt sytioni: quę priusq̃ absoluerēt artifices iniuriam quęsti abierunt in aetholos. Protinus sytionios fames inuasit ac sterilitas moerorq; dirus Remediũ petētibus Apollo Pithius Respōdit si dipenus & Sylus deorum simulacra perfecissent: quod magis mercedibus obsequiisq; impetratum est. Fuere aũt simulacra ea apollis dianę herculis mineruę: quod e cęlo postea tactũ est.

CVm hi essent iam fuerat ĩ chio ĩsula Malas scalptor: dein filius eius mictiades ac deīde nepos archemos: cuius filii butalis & anthemus clarissimi in ea sciētia fuere buconati poetae aetate: quē certũ est. lx. Olympiade fuisse. Quꝫ si quis horũ familias retro agat ad proauum usque ĩueni& artis eius origīem cum olympiadum origine cepisse hyponacti notabilis fęditas uultus erat: quãobrē imagīem eius lasciuia iocoꝝ hi proposuere ridētiũ circulis: quo hyponax ĩdignatus amaritudīe carminũ destruxit eos in tātum ut credatur aliquos eoꝝ ad laqueos cōpulisse: quod falsum est. Cōplura eīm simulacra in finitimis insulis postea fecere: sicut in delo: qbus subiecerũt carmē non cōuitiis tātum cēseri chion: sed & operibus archenii filiorum. Ostēdunt & Iasii dianam maĩbus eorum factam In ipso chio narrata est operis eorum dianę facies in sublimi posita. Cuius uultum intrātes tristem: abeũtes hylaratum putāt. Romę eoꝝ signa sunt in palatina ęde apollis in fastigio & oĩbus fere quę fecit diuus Augustus Patris quoq; eorum deli fuere opera & in libedo Insula dipem quidē ãbrachia argos cleone operibus refertę fuerũt. Omnes autē tātum cādido marmore usi sunt e paro insula: quē lapidē cępere lithnicem appellare: quoĩam ad lucernas in cuĩculis cederet̃ ut auctor est Varro multis postea cādidioribus repertis nuper etiam in lunensium lapidicĩs: sed in parthorum mirabile proditur gleba lapidis unius cuneis diuidētiũ soluta imaginem Sileni intus extitisse.

NOn omittendum hanc artem tanto uetustiorem fuisse q̃ picturam ac statuariã quarum utraq; cum phydia coepit. lxxxiii. Olympiade post ãnos circiter. cccxxxii. & ipsum Phydiam tradũt scalpsisse marmora Venerēque eius esse Romę in Octauiae operibus eximię pulchritudĩs Alchamanem atheĩensem quod certum est docuit in primis nobilē: cuius opera sunt atheĩs cōplura in ędibus sacris Pręclaraque Veneris extra muros: quę appellatur aphodite eucepues: huic summam manũ ipse phydias imposuisse dicitur ipsius discipulus fuit Agoracritus parius & ętate gratus. Itaque e suis operibus pleriq; nomini eius donasse fert̃. Certauere autem ĩter se ãbo discipuli uenere faciēda uicti usq; alcamenes non opere: sed ciuitatis suffragiis cōtra pegrinũ suo fauentis. Quare Agoracritus ea lege signum suum uēdidisse traditur ne Atheĩs ess& & appellasse nemesim. Id positum est rhanunte pago atticae: quod. M. Varro omnibus signis prętulit. Est & in matris magnę delubro eadem ciuitate Agoracriti opus phydiam clarissimum esse per omnes gentes quę Iouis Olympii famã ĩtelligũt nemo dubitat. Sed ut merito laudari sciant etiã qui opera eius nō uiderũt ꝓferemus argumenta parua & ingenii tantũ. Neq; ad hoc Iouis Olympii pulchritudĩe utemur non Mineruę athenis factę amplitudine cum sit ea cubitorum. xxvi. Ebore haec & Auro constat. Sed in scuto eius in quo amazonum pręlia celauit intumescente ãbitu

parmae eiusdem concaua parte deorum & gigantum dimicationem. In soleis uero lapbitaꝝ & cẽtauroꝝ adeo mométa oĩs artis illi fuere. In basi autem quod celatum est pãdoras genesim appellauit. Ibi dii sunt.xx. numero noscentes uictoria mirabili & pręcipuo pretio. Miramur & serpentem & sub ipsa cuspide aereã spingẽ. Haec lic& sint obiter dicta de artifice nũq̃ satis laudato simul ut noscatur illã magnificẽtiã ęq̃lẽ fuisse & in paruis.

PRaxitelis ętatem inter statuatios diximus. Cui marmoris gloria superauit etiã sem&. Opera eius sunt Atbeĩs in Ceramico. Sed ante oĩa & nõ solũ Praxiteles Veꝝ & in toto orbe terraꝝ Venus: quã ut uiderẽt multi nauigauerũt Gnidum duas fecerat simulq; uẽdebat. Alterã uelatã spetie quã ob id prętulerũt: quoꝝ conditio erat Cum etiã eodẽ pretio detulisſ& seueꝝ id ac pudicũ arbitrãtes Reliquã gnidii emeꝝt Immẽsa differẽtia famę: uoluit etiã postea a gnidiis mercari Rex Nicomedes totũ ęs ciuitatis alienũ: quod erat igẽs dissolutuꝝ repromittẽs oĩa ppeti maluere: nec imerito Illo eĩm signo Praxiteles nobilitauerat gnidũ. Aedicula eius tota aperitur ut cõspici possit undiq; effigies deae fauẽte ipsa ut creditur facta. Nec minor ex quacũq; parte admiratio est. Ferũt amore captũ quẽdam cum detulisſ& noctu simulacro cohaesisse eiusq; cupiditatis indicẽ esse maculã. Sunt in gnido & alia signa marmorea illustriũ artificum Liber pater Briaxidis & alter scope & Minerua nec maius aliud Veneris Praxitelis est specimẽ q̃ quod iter hęc sola memoratur. Eiusdẽ est cupido obiectus a Cicerone Verri ille propter quẽ res pię uisebantur nunc in Octauię scbolis positus. Eiusdem & aliter nudus in pario Coloĩa propõtidis par ueneri gnide nobilitate & iniuria. Adamauit eĩm Alchedas rbodius atq; in eo quoq; simile amoris uestigium reliquit. Romę Praxitelis opera sunt Flora triptolemus Ceres in ortis seruilianis ac boni euentus & bone fortunę simulacra in Capitolio. Item menadas & quas tiladas uocãt & carfatidas & silenus in asinii polliõis monumẽtis & apollo & Neptunnus Praxitelis filius cepbisode & artis hęres fuit. Cuius laudatum est pergami simplega nobile digitis corpori neruis q̃ marmori impressis Romę eius opera sunt. Latona in palatii delubro. Venus in asinii polliõis monumẽtis & itra octauię porticus i iunõis aede Esculapius ac diana.

SCope laus cum bis certantis fecit uenerẽ & pbętontẽ qui Samotrace sanctissis cerimoniis colũtur. Itẽ Apollinẽ palatinũ Vestam sedẽtem laudatã in seruiliaĩs ortis duasque camiteras circa eam: quorum pares in asinii monumentis sunt: ubi & Canepboros eiusdẽ. Sed maxima ĩdignatioẽ delubro. CN. Domitii in circo Flamĩo Neptunnus ipse & Tbetis atque Acbilles Nereydis supra delpbinos & cete in ipso campo sedẽtes. Item tritoẽs chorusq; pborci & pistrices. Alia marina eiusdem omnia magnũ pręclaꝝ opus etiam si totius uitę fuisſ&. Nunc uero pręter supradicta quaecq; noscimus. Mars etiã nũc est sedẽs colosseus eiusdẽ in tẽplo Bruti calaicia apud Circũ eundẽ. Pręterea uenus in eodẽ loco nuda praxiteliã illã ãtecedẽs & quęcunq; aliũ locũ nobilitat᷑. Romę quidẽ magnitudo opeꝝ etiã oblitterata magnis officioꝝ negotioꝝ aceruis omissa cõtemplatioẽ tali abducũt: quoĩam ociosoꝝ & in magno loci silentio talis admiratio est: qua de causa ignorat᷑ artifex eius quoq; ueneris: quã Vespasianus Imperator in operibus pacis suę dicauit ãtiquoꝝ dignã famã par hęsitatio est i tẽplo apollinis sosiam in Iebe liberis moriẽtes Scopas an Praxiteles fecerit. Itẽ Ianus pater i suo tẽplo dicatus ab Augusto ex ęgypto aduectus utrius maũs sit iã quidẽ & Auro occulratur. Similiter in curia Octauię quęritur de cupidie fulmẽ tenẽte. Id demum affirmatur Alcibiadem esse principem forma in ea ętate. Multi in eadem schola sine auctoribus placẽt Satyri.iiii. ex quibus unum liberum patrem palla uelatum bũeris pręfertur. Alter liberum similiter Tertius ploratũ infantis cohib& Quartus Cratere alterius sitim sedat: duęq; aurę uelificantes sua ueste. Nec minor quęstio est in septis olympum & penacbironem cum Acbille quę fecerint pręsertĩ cũ capitali satisdatione

fama iudic& dignos.

SCopas habuit ęmulos eadem aetate Briaxim & Thimoteum & Leocharem: de quibus simul dicēdum est: quoniá pariter celauere mausoleū hoc est sepulchrū ab uxore Artemisia factū mauseolo Carię regulo qui obiit Olympiadis cētesimę āno secūdo. Opus idē inter. vii. miracula quod hi maxie artifices fecere pat& ab austro & septētrione: sexagenos ternos pedes breuius a frontibus toto circuitu pedes. cccc. xi. attollitur in altitudíe. xxv. cubitis cígitur colūnis. xxxvi. pteron uocauere circuitum. Ab oriēte celauit Scopas: a septētrioē Briax: a meridie Thimoteus: ab occaū lochares Priusq; q̄ peragerēt regia Artemisia quę mariti memoria id opus extrui iusserat obiit Non tamē recesserūt nisi absoluto iam id glorię ipsoꝝ artisq; monumētum iudicātes hodieq; certāt manus: accessit & quītus artifex. Nanq; supra pteron piraídis altitudí ęquauit íferiorē. xxiiii. gradibus in metę cacumē se cōtrahēs. In summo est quadriga marmorea: quā fecit phitis: hęc adiecta. c. pedū altitudíe totū opus includit.

THimotei manu diana Romę est in palatio apollinis delubro: cui signo caput reposuit Aulamus Euander in magna admiratioē est & hercules mēstrati & eucāte ephesi in tēplo dianę post ędem in cuius contemplationem admonēt editui parcere oculis tāta marmoris radiacio est. Nō postferūtur & charites in propileo atheiēsiū quas Socrates fecit: alius ille q̄ pictor idē ut quidā alii putāt. Nam miroís illius qui in aere laudatur anus ebria est Zinyrne in primis íclyta Pollio Asinius ut fuit acris uehemētię: sic quoq; spectari monumenta sua uoluit. In his sunt centauri nymphas gerētes archesite thespiades cleomeís oceanus & Iupiter Entochiermerotes tauri sol non celatoris illius: sed tralliani Iupiter hospitalis.

PApli Praxitelis discipuli Zetus & Amphion & dyrce & taurus uinculumq; ex eodē lapide a rhodo aduecta opera apollis & taurisci parētum hi certamē de se fecere menecratem uideri professi: sed esse naturalē archemidorum. Eodē loco liber pater euthycratis laudatur. Ad Octauię uero porticū apollo philisti rhodiodi í delubro suo Item latona & diana & musę. ix. & alter apollo nudus eū qui cytharā in eodē templo ten& Thimarichides fecit. Intra octauię uero potricus in ęde Iunonis ipsam deam Dionysius & Pollides aliam uenerem eodē loco phyliscus. Caetera signa Prasiteles marchidis filius Iouē qui est in ęde proxía Fecerūt pana & olympū luctātes. Eodem loco Eliodorus: quod est alterū in terris Simplegma nobilē Venerem lauātem sese. Dedalū astātem: policarmus ex honore appar& in magna auctoritate habitū Lysiae opus quod in palatio super arcū. Diuus Augustus honori Octauii patris sui dicauit in ędicula columnis adornata. Idē quadriga currusq; & apollo ac diana: ex uno lapide in ortis Seruiliaís reperio laudatos Calamidis apollinē illius celatoris dercili spicas amphistrati Calistenem historiarum scriptorem.

NEc deinde multo plurium fama est quorundam claritati in operibus eximiis obstāte nuēro artificū: quoíam nec unus occupat gloriam: nec plures pariter nūcupari possunt sicuti in lacoonte qui est in Titi ípatoris domo opus omnibus & picturę & statuarię artis prępońedum. Ex uno lapide eū ac liberos draconūq; mirabiles nexus de cōsilii sentētia fecere summi artifices Argeander & polydorus & Anthenodorus rhodii. Similiter palatinas domos Cęsarum repleuere probatissimis signis Craterus cum Pythero pollideuches cum Hermolao Opythodorus alius cum Archemone & singularis Aphrodysius trallianus Agrippę pantheū decorauit Diogenes atheíensis in columnis templi eius Corsatides probant ĩter pauca operum: sicut í fastigio sita signa: sed propter altitudinem loci minus celebrata. In honore est & in templo illo herculis ad quem poeni omnibus annis humana sacrificauerunt uictima humi stās

ante aditum porticus ad nationes sitae fuere & Thespiades ad aedem foelicitatis: quarum unam amauit eques Romanus Iunius pisciculus ut tradit Varro.

ADmiratur & Pasiteles qui &.v.uolumina scripsit nobilium operũ in toto orbe Natus hic in grecia Italia ora & ciuitate Romana donatus cum his oppidis Iouem fecit eboreũ in Metelli ęde qua campus petitur acceditq; ei cum in naualibus ubi fere aphrycanę erãt per caueã intuẽs leonẽ celar& & ex alia cauea pãthera exper& nõ leui periculo diligẽtissimi artificis Fecisse opera cõplura dicit̃ quę fecerit nõiatĩ nõ fert̃.

ARchesilaum quoq; magnificat Varro: cuius se marmoream habuisse Leenam: aligerosq; ludẽtes cũ ea cupidiẽs: quoꝝ alii religatã tenerẽt: alii cornu cogerent bibere alii calciarẽt soccos omnes ex uno lapide Idẽ & a Copumo quattuordecĩ natioẽs quae sunt circa Pompeium factas auctor est.

INuenio & Canacum laudatum iter statuarios fecisse marmorea. Nec Saurum atq; batbracũ oblitterari cõueĩt: qui fecere tẽpla.cc.uię porticibus ĩclusa natioẽ: & ipsi lacones quidã & opibus prępotẽtes fuisse eos putãt ac sua impẽsa construxisse fecisse inscriptionẽ sperãtes qua negata hoc tamẽ alio loco usurpasse. Sũt certe etiam nũc in colũnaꝝ epistiliis insculpta nominũ eorum argumẽta lacerta atque rana in Iouis ęde extitisse picturã cultusq; reliquos oẽs foeieis cõstat. Etenĩ facta Iunoĩs cũ inferentur signa permutasse geruli tradũt & id religioĩ custoditũ uelut ipĩs diis sedẽ ita partitis Ergo in Iunonis ęde cultus est: qui Iouis esse debebat. Sunt & in paruis marmoreis famam cõsecuti myrmicides: cuius quadrigam cum agitatore operuit alis musca: & calicrates cuius formicarum pedes atq; alia membra peruidere non est.

HAec sint dicta de marmorum sculptoribus summaque claritate artificum: quo instructu subiit in mẽtem nõ fuisse auctoritatẽ maculoso marmori. Fecere ethapso cycladũ ĩsulaꝝ ęq; & elesbio liuidius paulo hoc uersicoloresque maculas habẽs & in totũ marmoꝝ apparatũ Menãder diligẽtissĩe luxurię ĩterpręs primus & raro attigit Colũnis demũ utebãtur ĩn tẽplis: nec lętitię causa nondũ eĩm ista ĩtelligebantur: sed qa firmiores aliter statui nõ poterãt sic est ĩchoatũ atheĩs tẽplũ Iouis Olympii ex quo sylla capitolis ędibus aduexerat colũnas. Fuit tamẽ ĩter lapidẽ atq; marmor differẽtia Iam apud Homeꝝ: dicit eĩm os marmoreo saxo pcussum. Sed hactẽus regias quoq; domos pręter ęs auꝝ electꝝ argentum laudatissime tamẽ ebore adornãs primum ut arbitror uersicoloris istas maculas chioꝝ lapidicię ostẽdeꝝt cũ extruerẽt muros faceto in id. M. Ciceroĩs sale: omnibus eĩm ostẽtabãt ut magnificum. Multo ĩquit magis miꝝ ess& si tyburtio lapide fecissetis. Et hercules fuiss& picturę honos ullus nõ mõ tantũ sine aliq̃ marmoꝝ auctoritate Secãdi in crustas nescio an chartę fuerit inuentũ. Antiqssima quod ęquidẽ ĩueniã halicarnasi domus mausoli pro funesto marmore exculta est lateritiis parietibus. Is obiit Olympiadis.c.vi. Anno secũdo urbis Romę cccci. primum romę parietes marmoris crusta operuisse domus suę in cęlio monte Cornelius nepos tradit Mamuram formiis natũ equitẽ romanũ pręfectũ fabioꝝ.C. Cęsaris in gallia. Neq; id ĩdignatio sit tali auctore inuẽta re hinc naq; est. Mamurra Catulli Veronẽsis carmibus proscissus: quẽ ut res est domus ipsius clarius q̃ catullus dixit quicquid habuiss& comata gallia Additq; eum primũ totis aedibus nullã nisi e marmore colũnam habuisse oẽs solidas e caristio atq; lunẽsi. M. Lepidus Catulli in cõsulatu collega primus omniũ limĩa ex Nũidico marmore in domo posuit magna reprachensione is fuit consul anno urbis.dc.lxxvi. hoc primum inuecti Numidici

marmoris uestigium inuenio non incolumnis tantum crustisue ut supra caristiis
sed in massa ac in uilissimo liminum usu: post hũc ferme quadrigennio. L. lucullus
consul fuit qui nomen ut ex re appar& luculleo marmori dedit admodũ deelctatus
illo: primusq; romã inuexit atrũ alioquí cũ cętera maculis aut coloribus commẽdent̃
Nascitur autem in milo insula solumq; pene horum marmore ab amatore nomen
accepit. Inter hos primum ut arbitror marmoreos parietes habuit scena. M. Scauri
non facile dixerim: secto an solidis glebis polito sicuti est hodie iouis tonantis ędes
in capitolio nondũ. N. secti marmoris uestigiũ erat inuentũ in italia. Sed quisquis
primus inuenit secare luxuriaq; diuidere íportuni ingenii fuit harena hoc fit & ferro
Videt̃ enim ferri serra in praetenui linea prẹmente harenas uersandoq; tractu ipso
secante: ęthiopica ad hoc maxime probat̃. Nam id quoq; accessit ut ab ęthiopia usq;
peteret̃: quot facer& marmora imo uero etiam in indos quo margaritas quoq; peti
seueris moribus indignũ erat: hoc proxime laudat̃ Mollior tamen quę ex ęthiopia
illã nulla scabrities secat indica nõ ęq; leuigat: sed combusta a polientibus marmora
fricare iubẽt̃. Simile & naxie uiciũ est & coptidi quę uocat̃ ęgyptia: hęc fuere antiq̃
genera marmoribus secãdis: postea repta est ars nõ mĩus probanda ex quodã adriatici
maris uado ęstu nudãte obseruatione nõ facili. Iam quidẽ quacũque harena secare e
fluuiis oĩbus fraus artificũ ausa est: quod dispẽdiũ admodũ pauci ĩtelligunt: crassior
enĩ harena laxioribus segmẽtis terit & plus erodit marmoris maiusq; opus scabritie
politurę reliquit ita sectę attenuãtur crustę. Rursusq; thebaica polituris accomodatur
& quę fit e toro lapide aut e pumice signis e marmore poliẽdis gẽmisq; etiã scalpẽdis
atq; limãdis.

ANaxiũ diu placuit ante alia ita uocãt̃ Cotes in ĩsula Cypro genitę. Vicere postea
ex Armeĩa ĩuectę. Marmoꝝ genera & colores nõ attin& dicere in tanta noticia:
nec facile est enũerare in tãta multitudĩe quoto enĩ cuiq; loco suo nomẽ suũ marõri
inueĩtur & tamẽ celeberrimi generis dicta sunt in ãbitu terraꝝ cũ gẽtibus suis. Non
oĩa aũt in lapidicis gignũtur: sed multa sub terras: prętiosissimi quidẽ generis: sicuti
lacedemoniũ uiride: cũctisq; hilarius. Sic & augusteũ ac deĩde Tyberianũ in ęgypto
Augusti ac Tyberii primum prĩcipatu reperta differẽtia eoꝝ ab ophite. Cum sit illud
serpẽtinum maculis simile. Vnde & nomẽ accepit quod hoc maculas diuerso modo
colligunt Augusteum undatĩ crispum in uertices tyberianũ sparsim cũuoluta caicie
Neq; ex ophite columnę nisi paruę admodum ĩueniuntur. Duo eius genera molle
cãdidi nigricãs duri dicunt̃ ambo capitis dolores sedare adalligata & serpẽtiũ ictus
Quidã freneticis & letargicis adalligari iubẽt cãdicantem. Contra serpentes autem a
quibusdã pręcipue ex his: quẽ tefriã appellãt a colore cineris uocatur & nymphites a
loco gemmantis naturae: huius conuenit his quę urẽda aut secãda sunt ex aceto illini
obstupescit Ita corpus ut nõ sentiat cruciatum. Rub& porphirites in ęgypto eadem
interueniẽtibus cãdidis pũctis leptosephos uocatur quãtislib& molibus sufficiunt
lapidicidę. Statuas ex eo Claudio Cęsari procurator eius in urbem ex ęgypto aduexit
tres Asinius pollio nõ admodum probata nouitate. Nemo postea certe imitatus est
Inueĩt eadẽ ęgyptus & Syria & ęthiopia quam uocãt basaltẽ ferrei coloris atq; duritie
Vnde & ei nomẽ dedit. Nunq̃ hic maior repertus est q̃ in tẽplo pacis ab Impatore
Augusto Vespasiano dicatus argumẽto in. xvi. libris circa ludẽtibus per quos totidẽ
cubita summi incremẽti augentis se: canis eius ĩtelligũtur nõ absimilis illi narratur
in thebis delubro serapis ut putãt Memnoĩs statua dicatus quem quottidiano solis
ortu cõtactũ radiis crepare tradũt Onichin in Arabiae montibus: nec usq̃ alibi nasci
putauere nostri ueteres. Sed in germania potoriis uasis inde factis primũ. Deinde
pedibus lectorũ sellisq; Nepos Cornelius tradit Magno fuisse miraculo cũ Publius
Lentulus spinter amphoras ex eo chiorum magnitudine cadorum ostendiss& post
quinquenniũ deĩde. xxxii. pedum longitudinis columnas uidisse: sed uariatũ in hoc

lapide postea est. Nanq; pro miraculo insigni.iiii.modicas ĩ theatro suo Cornelius Balbus posuit. Nos ãpliores.xxx.uidimus in scena quam Calistus Caesaris Claudii libertorum potentissimus sibi exaedificauerat.

NVnc aliqui lapidem alabastricen uocant quẽ cauãt ad uasa unguẽtaria. Quoniã optĩe ea ĩcorrupta seruare dicitur. Idẽ exustus ẽplastris cõuenit. Nascitur circa thebas ęgyptias & damascũ Syrię: hic cęteris cãdidior. Probatissimus uero in Carmaĩa mox in India. Iam quidẽ & in Syria Asiaq; uilissimus autem sine ullo nitore in Cappadocia Probãtur q̃maxĩe mellei coloris in uertice maculosi atq; non trãslucidi. Vitia in his Corneus color aut candidus aut quicquid simile uitro est. Paulum distat ab eo ad unguẽtoꝝ fidẽ uti existimãt ligdmos in taro repertos ãplitudĩe qua lãces craterasque nõ excedat ãtea tãtũ ex Arabia aduehi solitos cãdoris eximii Magnus & cõtraria ĩter se naturę duobus bonos coralitico in asia reperto mẽsurę nõ ultra bina cubita cãdore proxĩo ebori & similitudĩe quadã e diuerso niger est alabãdicus terrę suę nomĩe q̃q̃ & milethi nascens ad purpurã tamẽ magis aspectu declinãte: idemq; aduersum uitri liquat' igni funditurq;. Thebaicus ĩtercictus aureis guttis. Inueitur in aphrycę parte ęgypto ascriptę coticulis ad terẽda colliria q̃dã utilitate naturę alia cõueniẽs circa Sienẽ uero in thebaidis signites quẽ ante pyrrhopocilon uocabãt Trabes ex eo fecere reges quodam certaĩe obeliscos uocãtes solis numini sacratos radiorũ eius argumẽtum in effigie est ita significatur nomine ęgyptio. Primus omniũ id instituit Mestires qui regnabat in solis urbe somnio iussus & hoc ipsum ĩscriptũ est in eo Etenĩ sculpturae illę effigiesue quas uidemus ęgyptię sunt litterę postea & alioꝝ regum in supradicta urbe ephotis.iiii.nũero quadragenoꝝ & octonũ cubitoꝝ longitudĩe. Ramises autẽ quo regnãte Iliũ capta est.xl.cubitoꝝ. Idẽq; digressus inde ubi fuit. Nineuidis regia posuit alium longitudine undenis per latera pedibus cubitis quattuor.

OPus id fecisse dicitur centum.xx.m.hominum Ipse rex cum subrecturus ess& uereretq; ne machię põderi nõ sufficerẽt quo maius periculũ curę artificũ denũtiauit filiũ suũ adalligauit cacumini ut salus eius apud mollientes prodess& & lapidi. hac admiratioẽ operis effectũ est ut cũ oppidũ id expugnar& Cambyses rex uentumque haber& ĩcẽdiũ ac crepidĩe obilisci extigui iuber& molis reuerẽtia qui nullã habuerat urbis. Sunt & alii duo unus azmarre positus alter araphio sine uotis quadragenum octonũ cubitoꝝ Alexãdrię statuit unus Ptolemęus phyladelphus fecit octuagenum cubitoꝝ exciderat eũ Ne thebis rex purum maiusq; opus ĩ deuehẽdo statuẽdo ue est q̃ in excidẽdo. Aliqui deuectũ tradũt a Vatiro architecto rate Calistenus a Phoenice fossa pductũ usq; ad iacentẽ obeliscũ nilo nauesq; duas in latitudĩe patulas pedalibus ex eodẽ lapide ad rationẽ gemĩati per duplicẽ mẽsurã põderis oneratas ita ut subirẽt obeliscũ pendẽtem in extremitatibus suis in ripis utrinq; postea egestis laterculis & alleuiatis nauis excepisse onus. Excisos aũt sestalis e mõte eodẽ artificẽ donatũ talẽtis l. hic obeliscus in Arsinoe fuit positus a rege supradicto munus amoris in coniuge eadẽq; sorore Arsinoe. Inde eũ naualibus in cõmodũ maxius quidẽ pręfectus ęgypti trãstulit. In foꝝ reciso cacumine dum uult fastigiũ addere auratũ: quod postea amisit & alii duo sunt Alexãdrię ad portum in Cęsaris templo: quos excidit Mestires Rex quadragenum binum cubitorum. Super omnia accessit difficultas maris Romam aduehendi spectatis admodum nauibus. Diuus Augustus eamq; priorẽ aduexerat miraculi gratia puteolis naualibus perpetuis dicauerat: sed ĩcẽdio cõsũpta est. Diuus Claudius aliquot per annos asseruatam eam quam. C. Cęsar importauerat omnibus quae unq̃ in mari uisę sunt mirabiliorem in turribus puteolis e puluere ex ędificatis perductã hostiã portus gratia mersit. Alia ex hoc cura nauium quę Tyberi subuehẽbãt quo experimento palam fit non mius aquaꝝ huic amni esse q̃ Nilo. Is aũt obeliscus

quem Diuus augustus incirco magno constituit excisus est a rege Semenserteo quo regnante pythagoras in ęgypto fuit.cxxv.pedum est dodrantis pręter basim eiusdem lapidis.Is uero qui est in campo martio .viiii. pedum est inoras sesotide inscriptus Ambo rez naturę interprętationẽ ęgyptioz opere & phylosophię continent.

SI qui est in campo Diuus augustus addidit mirabilẽ usum ad deprehendendas solis umbras diezq; ac noctium horas magnitudine strato lapide admagnitudinem obelisci:cui par fier& umbraz effectus dies & horas paulatim per regulas quę sunt ex ere incluse singulis diebus decrescere ac rursus augescere .Digna cognitu res & ĩcendio facundo Manilius mathematicus apici auratã pilam addidit cuius uertice umbra colligeret᷑ in semetipsam alias incrementa iaculante apice ratione ut ferunt a capite hominis intellecta hęc obseruatio.xxx.iam fere annis nõ congruit sine solis ipsius dissono cursu & cęli aliqua ratione mutato siue uniuersa tellure aliquid a cetro suo emota ut deprehendi & in aliis locis accipio sine urbis tremoribus Ibi tantum gnomone intorto siue inundationibus tyberis sedimento facto molis q̃q̃ aptitudis impositione in terra quoq; dicantur iacta fundamenta.

TErtius est ĩ uaticano Caii & Neronis principũ circo ex omnibus unus fractus est in molitione eius quem fecerat Sesosidis filius non coreus eiusdem remanet & alius.c.cubitoz quem post cęcitatem uisu reddito ex oraculo soli sacrauit.

DIcãtur obiter & pyramides in eadẽ ęgypto regũ pecunię ociosa ac stulta ostẽtatio quippe cnm faciẽdi eas causa a plerisq; tradatur ne pecuĩam successoribus aut ęmulis insidiãtibus pręberẽt aut ne plebs ess& ociosa.Multa circa hoc uaĩtas illorũ hominũ fuit uestigia compluriũ ĩcohortarum extãt. Vna est in Arsione urbe duę ĩ Nymphi non procul a laberynto de quo ipso dicemus Totidem ubi fuit meridis latus hęc est fossa grãdis:sed ęgyptii ĩter mira ac memorãda narrãt harum acumina extręma:quę emiere dicũtur.Reliquę res quę orbem terraz impleuere fama sane cõspicue undiq; adnauigãtibus sitę sunt in pte aphrycę mõtes ex eo sterili:quę ĩter memphĩ oppidũ & quod appellari dixiũs delta illotenus.iiii.millibus passuũ a Nymphi.vii.milibus positę a uico quem uocãt bupirim in equo sunt assueti scãdere illas ãtea est spinx uel magis narrãda de qua siluestre numẽ accolẽtium arma regẽ putãt.In ea conditum & uolũt ĩuectum uideri.Est autem saxo naturali elaborata & lubrica capitis monstris colitur ambitus per frõtem cẽtum duos pedes colligit longitudo a uẽtre ad summũ apicem.clxxii.pyramis amplissima ex arabicis lapidicinis constat.ccc.lx.hominum annis.xx.eam cõstruxisse prodũtur.Tres uero factę annis.lxxviii. Nempe qui de his scripserũt sunt Herodotus & Hoẽrus Durissiaũs Aristagoras Dionysius Arteĩdorus Alexander Polihistor Butiriadas Antistenes Demetrius Emotelesato.Inter omnes eos non cõstat a quibus factę sunt iustissimo casu obliteratis tãtę uaĩtatis auctoribus aliq ex his ꝑdiderũt in raphanos :& allium & cępas.m.dc.talẽta erogata.Amplissĩa vii.obtin& iugera soli.iiii.ãgulorum paribus ĩteruallis per octĩgentos.lxxxiii.pedes singulorum laterum altitudo a cacumĩe.p.xv.s.Alterius interualla singula per.iiii. angulorum partes.dccxxxvii.compraehendunt.Tertia minor praedictis:sed multo spectatior ęthiopis lapidibus cõsurgit.ccclxiii.pedibus inter angulos aedificationis uestigia nulla extãt harena late pura circumlẽtis similitudinẽ quales in maiori parte aphrycę quęstionum summa est qua nam ratione in tanta altitudine subuecta sunt cementa. Alii uitro ac sale adaggeratis concrescẽte opera & peracto opere lateribus e luto factis in priuatas domos distributis nilum enĩ nõ putãt rigare potuisse multo humiliorẽ in pyramide maxima ĩter puteus.lxxxvi.cubitoz flumini illo admissum arbitrantur.Mensuram altitudinis earum omniumq; similium depręhẽdere ĩuenit.

Thales Milesius umbrā metiēdo qua hora par esse corpori sol&. Hęc sunt pyraidū miracula supprēmūq; illud ne quis regū opes miretur minimā extitisse laudatissimā a rhodope meretricula factā ęsopi fabellaꝝ philosophi cōserua quōdā & cōtubernalis hoc fuit maiore miraculo tātas opes meretritio esse cōquisitas quęstu magnificat̃ & alia turris a rege facta in insula Pharo portum obtinēte Alexādrię: quam constitisse dccc. talentis tradunt magno animo ne quid omittamus Ptolemęi regis quod in ea permiserit. Sostrati Casidi Architecti structura ipsius nomen inscribi. Vsus eius nocturno nauium cursui ignes ostēdere ad prenuntiāda uada portusq; introitū: qles iam compluribus locis flagrāt: sic est Neosite ac Rauennę periculū in continuatione ignium ne sydus existimetur quoīam e lōginquo similis est flammarum aspectus. Hic idem Architectus primus omnium pēsilem ambulationē cydni fecisse tradit̃.

Dicamus laberynthos uel portētissimum humaī ingenii opus: sed nō ut existiari possit falsum durat etiam nūc in ęgypto theracleo politenomo qui primus factus ē ante omnes ut tradūt. iiii. milia. dc a Pethesucco rege siue Tito q̄q̄ Herodotus totū opus regum esse dicat nouissimeque spammetici causas faciēdi uarie interpretantur Aemoteles regia moturidis fuisse: lytias sepulchrum meridis plures soli sacrum. Id extremum quod maxime creditur hic utiq; sumpsisse dedalū exēplar eius laberynthi quem fecit in creta non est dubiū si cētesimam tātum portioēm eius imitatum: quae iterum ambages occursusq; ac recursus īexplicabiles contin&. non ut in pauimentis puerorūue ludicris uidemus cāpestribus breui lacinia milia passuū plura ābulatiois continētem: sed crebris foribus īditis ad fallēdos occursus redeūdūq; in errores eosdē Secūdus hic fuit ab ęgypto laberynthus Tertius in lemno. Quartus in Italia omnes lapide polito fornicibus tecti ęgyptius quo miror equidem in ītroitu lapideis e paro columnis reliquę sieite molibus compositis quas dissoluere ne sęcula quidē possint. Adiuuātibus Heraleo politis: qui id opus in usu mire īfestauere positionem operis eius. Sīgulasq; partes enarrare non est cum sit in regioēs diuisum atq; prefecturas q̄s uocāt nomos. xvi. noībus eorum totidē uastis domibus attributis: praeterea templa deorum omnium ęgypti cōticāt: superq; nemeses. xv. ędiculis īclusę sunt pyramides complures quadragenarum ulnarum senas radicum oras obtinētes fesso iam fundo peruenisit ad uiarum illum inexplicabilem errorem: quin & coenacula diuis excelsa: porticusq; qua descēduntur nonageis gradibus Intus columna de porphirite lapide deorum simulacra regum statuę mōstrificę effigies quarūdā domuum talis est situs ut adaperiētibus fores: toitruum ītus terribile existat. Maiore autem in parte trāsitus est per tenebras alięq; rursus extremę laberynthi ędificiorum moles iteron appellāt. Inde alię perfossis cuniculis subterraneę domus facit unus omnio pauca ibi circum mōs pādon & Thebis rex ante Alexādrum magnum ānis. d. id quoq; tradit̃ fulsisse trabibus spinę oleo incoctę dum fornices quadrati lapidis assurgerēt de aegyptio ac Cretico laberynthis satis dictū est. Lemnius similis illis colūnis tātū. cl. meorabilior fuit: quarum in officia turbīes ita librati perpēderunt ut puero circumagēte tonarētur architecti fecere Zinilus & rholus & Theodorus īdigne. Extātq; adhuc reliquię eius cum cretici italiciq; nulla uestigia extent. Nanq; italicum dici conueit: quem fecit sibi Porsenna rex hetrurię sepulchri ut externoꝝ regum uanitas quoq; ab Italis superet̃. Sed cum excedat omnia fabulositas utemur ipsius. M. Varrois in expositione eius urbis sepultus īquit sub urbe clusię in quo loco monumentū reliquit lapide q̄drato Singula latera pedum tricenum alta quīquageūm Inq; basi quadrata ītus laberynthū inextricabilem: quo si quis improper& sine glomere lini exitum inuenire nequeat. Supra id quadratum pyramides stant. v. iiii. in angulis & in medio una. In imo latę pedum quinum septuagenū altę centum quinquagenum ita fastigiatę ut in summo orbis ęneus & petasus unus omnibus sit impositus: ex quo pendeat excepta catheis

tintinabula quę uento agitata longe sonitus referant ut codone olim factum supra quē orbē.iiii.pyramides insuper singulę extant altę pedum.c.supra quas uno solo.v. pyramides:quaꝝ altitudinem uarronem puduit adiicere fabulę hetruscę Tradūt eadē fuisse quam totius operis adeo uesana dementia quęsisse gloriam impendio nulli profuturo:preterea fatigasse regni uires ut tamen laus maior artificis ess&.

LEgitur & pensilis ortus .Imo uero totum oppidum ęgyptię thebę exercitus armatos subter educere solitis regibus nullo oppidanoꝝ sentiente:etiam uidet᷑ hoc minus miꝝ q̄ quod flumine medium oppidum interfluente :quę si fuissent non dubiū est dictuꝝ homeꝝ fuisse cum.c.portas ibi prędicar& gręce magnificētia uera admiratio.Extat templū ephesię dianę:cxx.annis factū a tota asia.In solo id palustri fecere ne terręmotus sentir& aut hiatus timer&.Rursus ne in lubrico atq; instabili fundamenta tantę molis locarentur ante calcatis ea substrauere carbonibus deinde uelleribus lanę uniuerso templo lōgitudo est.cccc.xxv.pedum latitudo.cxx.colūnę cxxvii.a singulis regibus factę.lx.pedum altitudine celatę una a Scopa operi pręfuit cresipheon architectus sūma miracula epistilia tātę molis potuisse attolli id cōsecutus est ille scrobilius harēa plenis molli cliuio super capita columnaꝝ exaggerato paulatī exinaniens imos ut sensum totus in colle seder& difficilime contingit in limīe ipso quod foribus imponebat etenī ea maxima moles fuit nec sedit ī cubili anxio artifici mortis destinatione suprema tradunt in ea cogitatione fessum nocturno tempore in quiete uidisse pręsentē deā cui templū fiebat orantem ut uiuer& se composuisse lapidē:atq; ita erat ut apparuit ponderec; ipso correctus uidebat᷑ Caetera eius operis ornamenta plurimum libroꝝ instar obtinent nihil ad specimen naturę pertinentia.

DVrat Zigici delubrum in quo illud aureum commissuris oībus politis lapidis subiecit artifex eburneū iouē dicaturus ītus coronāte eo marmoreū apollinē trāslucēt ergo picturę tenuissimis capillamētis leuiq; afflatu simulacra refouēte pręter īgeniū artificis ipsa materia īgenii q̄uis occulta in pretio operis intelligitur.Eodē in oppido est lapis fugitiuus appellatus Argonautę cū pro ācora usi ibi reliquerāt hūc eprytaeo ita uocatur locus sępe profugū fixere plūbo:eadē in urbe iuxta portā quę tertia uocat᷑ turres.vii.accepta uoces nomē nuerosiore percussu multiplicāt nomē huic miraculo echo est a gręcis dictū & hoc quidē locoꝝ natura euenit ac plerūq; cōuallium ibi casu accidit.Olympię aūt arte mirabili modo in portica quā ob id heptaphonō appellāt uocāt:quoniā septies eadē uox redditur Cizici & buleteriū uocāt aedificiū āplū sine ferro clauo ita disposita cōtignatioē ut eximātur trabes sine fulturis ac reponāt᷑ quod item Romę in ponte sublicio religiosum postea quā Coclite Oratio defendēte ęgre reuulsus estVeꝝ & ad urbis nostrę miracula trāsire cōueit nōgentoꝝ ānoꝝq; dociles scrutari uires:& sic quoq; orbē terraꝝ uictū ostēdere quod accidisse totiēs pene quod referuntur miracula apparebit Vniuersitate uero aceruata & in quēdam cumulum coniecta non alia magnitudo exurgit q̄ si mūdus alius quidā in uno loco narraretur nec ut circū maximū a Cęsare dictatore extructū lōgitudīe stadioꝝ trium latitudine unius:sed cū ędificiis iugeꝝ quaternū ad sedē.ccl.milium īter magna opera dicamus Illā magnificā basilicā pauli colūnis phrygibus mirabilē.Foꝝq; Diui Augusti tēplū pacis Diui Vespasiani Imperatoris Augusti pulcherriā opera quę unq̄ ioui ultori ab Agrippa facta cum theatꝝ ante texerit Romę Valerius hostēsis architectus ludis liboīs pyramidas regnū miramur cum solum tantum foro extruēdo.lib.mille Cęsar dictator emerit. Et si quidē impensę mouent captis auaritia aīmis.lib.cxlviii.domo empta clodius quem milo occidit habitauerit:quod equidem non secus ac regum insaniam miror Itaq; & ipsum Milonem.lib.dcc.ęris alieni debuisse inter prodigia

animi bumani duco. Sed tũc senis aggeris spatium substructiones captiosi mirabãt.
Pręterea cloacas operum omniũ dictu maximũ suffossis mõtibus: atq; ut paulo ante
rettuliũs urbe pẽsili subterq; nauigata. M. Agrippa in ędilitate post cõsulatũ pmeãti
corriuati .vii. amnes cursuq; pręcipiti torrẽtiũ modo rapere atq; auferre omnia coacti.
Insuper mole imbriũ cõcitati Vada ac latera quatiũt aliquãdo tyberis retro infusus
recipit pugnãtq; diuersi aquaꝝ impetus ĩtus & tamẽ obnixa firmitas resistit: trabunt
moles ĩternę tãtę non succũbentibus causis operis pulsatq; ruinę spõte pręcipites aut
impactę ĩcendiis quatiturq; solũ terręmotibus durãt tamẽ a Tarquinio prisco annis
octigentis prope inexpugnabiles. Non omittẽdum meõrabili exẽplo uel eo magis
quo a celeberrimis reꝝ conditoribus omissum est. Cum id opus Tarquinius priscus
plebis maĩbus fecerit: ess&q; labor incertũ longior an periculosior passim cõcita: nec
e quiritibus tediũ fugiẽtibus nouũ & ĩexcogitatũ ante posteaq; remedii usus inuenit
ille rex ut hominũ uita defunctoꝝ fier& Cruci corpora spectãda ciuibus simul a feris
uolucribusq; lacerãda q̃obrẽ pudor Romaĩ noĩs qui primus rex sępe pditas seruauit
in pręliis tũc quoq; subueĩt: sed illo tẽpore ĩposuit iam erubescẽs cum puder& uiros
tãquã puditũꝝ ess& extĩctos ãplitudinẽ cauis ea fecisse prodit ut uehem foeni large
onustã tamẽ summitter&. Parua sunt cũcta quę dixiũs & oĩa uni cõparãda miraculo
anteq̃ noua attingã. M. Lepido. Q. q; Catulo cõsulibus ut cõstat ĩter diligẽtissimos
auctores domus pulchrior nõ fuit Romę q̃ Lepidi ipsius at hercule ĩtra ãnos .xxxv.
eadẽ cẽtesimũ locũ nõ obtinuit cõput& in hac extimatiõe qui uol& marmorũ molẽ
opera pictoꝝ ĩpendia regalia & cum pulcherria laudatissimaq; certãtes cẽtum domus.
Posteaq; ab innũeralibus aliis in hũc diẽ uictas profecto ĩcendia puniũt luxum nec
tamẽ effici potest ut mores aliquid ipso hoĩe mortalius esse ĩtelligãt. Sed oẽs eas duę
domus uicerunt. Bis uidimus urbẽ totã cingi domibus principũ Caii & Neronis &
huius quidẽ ne quid deess& aurea. Nimiꝝ sic habitauerunt illi qui hoc imperium
statuere Tantas ad uĩcendas gẽtes: ac triumphos referẽdos ab aratro ac foco exeuntes
quoꝝ agri quoq; mĩorem modũ obtinuere q̃ cellaria istorum. Subiit quoq; cogitatio
quota portio haꝝ fuerit areę illę quas ĩuictis Imperatoribus decernebant publice ad
ędificãdas domus. Summusq; illaꝝ honos erat sicuti Lucio Valerio publico primo
consule cũ. M. Bruto post tot merita & fratre eius qui bis in eodẽ magistratu sabĩos
deuicerat adiici decreto ut domus eorum fores extra aperirentur & ianua in publicũ
reiiceretur. Hoc erat clarissimũ insigne ĩter triũphales quoq; domus nõ patieris duos
Caios uel duos Nerones ne hęc quidẽ gloria famę frui docebimus: quinetiã insaniã
eoꝝ uictã priuatis operibus. M. Scauri cuius nescio an ędilitas maxime prostrauerit
mores magis ciuiles ac ciues proscriptio tot milium syllę mala tãta priuigni potẽtia
hic fecit in ędilitate sua opus omniũ maximũ quę unq̃ fuere hnmana manu facta nõ
temporalia mora. Veꝝ etiam ęternitatis destinatione Theatꝝ hoc fuit scenę triplex
altitudine .ccclx. columnaꝝ in ea ciuitate quae sex hymetias non tulerat sine probro
Ciuis ãplissimi Iam pars scenę e marõre fuit media e uitro inaudito postea & genere
luxurię sũmę colũnę ut diximus ĩme duo de q̃dragenũ pedũ signa aerea ĩter colũnas
ut indicauimus fueꝝt .iii. m. quẽ numeꝝ cauea ipsa cepit hominũ .lxxx. cũ pompeiã
theatri totiens multiplicata urbe: tantoq; maiore populo sufficiat large .xl. m. sedere.
Reliquus apparatus tãtus attalica ueste tabulis pictis: tãtaq; uorago fuit in tusculana
uilla reperta quę superfluebant quottidiani usus delitiis incensa uilla ab iratis seruis
concremarẽtur bina milia sestertia. Aufert animũ & a destinato itinere digredi cogit
contemplatio tam prodigę mẽtis aliãq; connecti maiorem insaniã e ligno. C. Curio
qui bello Ciuili ĩ Cęsariaĩs ptibus obiit funebri pris mũere cũ opibus apparatibusq;
non poss& superare Scaurum unde eĩm uitricus Sylla & metella mater pscriptionũ
septis unde. M. Scaurus pater totiẽs princeps ciuitatis mariaĩs sodalitiis rapinarum
prouincialium sinus cum iam ne ipse comparari sibi poss&: quãdo hoc certe incẽdii

illius pręmium habuit conuectis ex orbe terraꝝ ut nemo postea pares habuerit. Sed īsanię illi īgeniū erat pudendū suo Curioni & aliquo excogitandū fuit: opereprętiū ergo est scire qd Inuenirit & gaudere moribus nostris ac nostro modo nos uocare maiores theatri duo iuxta fecit amplissima e ligno cardinum singulorū uersatili ac pensili suspensa libramento. In quibus utrisq; ante meridiano ludoꝝ spectaculo e muneꝝ fiebat editio inter se auersis ne inuicem obstreperent & repente circumactis ut constat postremo etiam die sedentibus aliquibus & cornibus inter se coeuntibus faciebat amphitheatꝝ gladiatoꝝ spectacula edebat ipsum magistratum & populum. Romanum. circumferens quid enim miretur quisq; in hoc primum inuentorem an Inuentum artificem: an auctorem ausum aliquem hoc excogitare? an suscipere? an iubere? Super omnia erat populi furor sedere ausi tam infida instabiliq; sede. En hic est ille terraꝝ uictor & totius domiator orbis q gētes & regna diriper&. Iura exteris mitter&: & quędam munere deoꝝ Immortaliū generis humani portio in machina pendens & ad periculū sui plaudēs: quę uilitas animaꝝ ista? aut quę querela decānis at quantum mali potuit accidēre? Vrbes terrę hyatibus publicus mortalium dolor est. Ecce. populus. Romanus. uniuersus uelut duobus nauigiis impositus binis cardinibus sustinetur & seipsum depugnantem spectat periturus momento aliquo laxatis machinis & ꝓhoc opitur in tribunitiis contionibus gratia ut pensiles tribus qualia & in rostris quid non ausurus apud eos: quibus hoc persuaserit uere nanq; cōfitētibus. populus. Romanus. funebri munere ad tumulū patris eius depugnauit Vniuersus uariauit hāc suā magnificētiā fessis turbatisq; cardibus & in amphitheatri forma custodita nouissimo die diuersis duabus per mediū scēis athletas edidit raptis q̄ cōtrario repēte pulpitis eodē die uictore se gladiatoribus suis perduxit. Nec fuit rex Curio augētiū Imperator nō opibus īsignis ut q nihil īcessu habuit pręter discordiā principū. Sed dicātur uera estīatioē īuicta miracula. Q. Martius rex iussus a senatu aquaꝝ amoeīs tegulę ductus reficere nouā a noīe suo apellatā cuniculis per montes actis inter pręturę suę tēpus adduxit Agrippa in ędilitate sua adiecta uirginea aqua Cęterisque corriuatis atque emēdatis lacus. dcc. fecit. Pręterea fontes. cv. castella. cxx. complura etiā cultu magnifica & operibus his signa. ccc. ęrea aut marōrea Imposuit & colūnas & marmore. cccc. eaq; omnia annuo spatio adiecit ipse in aedilitatis suae cōmemoratioē & ludos unde. xl. diebus factos & gratuita prębuit balnea. clxx. quę nūc romę ad īfinitū nuēꝝ auxere. Vicit ātecedētes aquaꝝ ductus nouissimū īpendiū opis inchoati a. C. Cęsare & peracti a Claudio quippe a lapide. xl. ad eam excelsitatē ut oēs urbes mōtesq; leuarētur influxere Curtius atq; Ceruleus fontes & ante nouos erogata in id opus. lib. quingēta. lv. millia. Quod si quis diligētius extīauerit aquarū abundātiā in publico balneis piscis erupidis domibus ortis suburbaīs uillis spatiaq; adueniētis extructos arcus mōtes per fossas conualles ęquatas fatebitur nihil magis mirādum fuisse in toto orbe terraꝝ. Eiusdē Claudii inter maxīa equidē memoranda duxerim q̄uis destitutū successoris odio mōtem perfossum ad lacū fucinū emittēdū inenarrabili profecto impēdio & operaꝝ multitudīe per tot ānos cum aut corriuatio aquaꝝ qua terrenus mōs erat egereretur in uerticem machinis aut silex cederet oīaq; quę intus in tenebris fierent. quę neque concipi animo nisi ab his qui uidere neque enarrari humano sermone possunt. Nam portus hostiēsis opus praetereo inter uias & montes excisas mare tyrhenum a lucernio molibus seclusum tot pontes tantis ipē diis factos & īter plurima alia Italię ipsius marmora miracula in lapidicinis crescere auctor est Papyrius Fabianus naturę reꝝ peritissimus: exemptores quoq; affirmant compleri sponte illa mōtium ulcera quę si uera sunt spes est nūq̄ defuturā luxuriā.

E Marmoribus digredienti ad reliquorum lapidū insignes naturas quis dubit& in primis magnetē occurrere? quid enī mirabilius qua in ꝑte naturę maior īprobitas?

dederat uocem saxis ut diximus respondentem homini imo uero & ob id loquētem Quid lapis rigore pigrius? ecce sensus manusque tribuit illi? Quid ferri duritia pugnatius Sed cedit & patitur morsu trahitur a magnete lapide domitrixq; illa rerū omnium materia ad inane nescio quid currit atque ut propius uenit asistit teneturq; complexuq; hęr&· Syderitū ob id alio nomine uocant quidam heracleon. Magnes appellatus est ab Inuentore ut auctor est Nicander in Ida repertus Nanq; & passim Inueniūtur ut ī hispania quoq; inuenisse autē fertur clauis crepidaꝝ & baculi cuspide haerentibus cum armenta pascer&. Quinque genera magnetis Sotachus monstrat. Aethiopicum & magnesium e macedonia contermina a beboue locatū petentibus dextra Tertium in hyrtio boetię. Quartum circa Alexandriam troadem. Quintum in magnesia asię. Differentia prima mas sit an foemina proxima in colore Nam qui in macedonica magnesia reperiunt̃ ruffi nigriq; sunt boetius uero ruffi coloris plus hab& q̄ nigri qui Troade inuenitur niger & foeminei sexus. Ideoque sine uiribus Deterrimus autem in magnesia asię candidus neq; attrahens ferrū similisq; pumici Compertum tanto meliores esse quanto sunt magis cerulei ęthiopico summa datur pondusq; argento rependitur. Inuenitur ī aethiopia Zinir uraq; uocat̃ regio harcōsa ibi & ematites magnę sanguinei coloris sanguíemq; reddens si terat̃ sed & crocum in attrahendo ferrum non eadem ematiti natura quę magneti aethiopici argumētū est quod magnetem quoq; alium ad se trahit omnes autem hi oculorū medicamētis prosunt ad suā quisq; portionē maxime epiphoras sistunt. Sanant & adusta cremati tritiq;. Alius rursus in eadē ęthiopia nō procul mons qui ferꝝ omne abigit respuitq; de utraq; natura sępius diximus.

LApidē ex Schiro insula integrū fluctuare tradūt eundem mergi Comminutū in asso troadis sarcophagus lapis fissili uena scinditur Corpora defunctorū condita in eo absumi cōstat intra .xl. diē exceptis dentibus Mutianus specula quoq; strigiles & uestes & calciamenta illata mortuis lapidea fieri auctor est. Eius generis in lycia saxa sunt & in oriente quę uiuentibus quoq; adalligata erodunt corpora Mitior est aut seruandis corporibus nec absumendis chemites ebori simillimus in quo Dariū conditum ferunt parioque similis candore & duricia minus tamen ponderosus qui torrus uocatur Theophrastus auctor est & translucidos lapides in ęgypto inueniri quos phio similis aut quod fortassis tunc fuerant quoniam &. ii. desinunt & noui reperiuntur: hasius gustatu salsus podagras lenit pedibus in uase ex eo cauato īditis pręterea omnia crurum uitia in his lapidicinis sanant̃ cum metallis omnibus crura uitientur Eiusdem lapidis flos appellatur farina ex eo quędā mollis perinde efficax Est aūt similis pumici rufo admixtus ęri alias cerę cyprię Mammarum uitia emēdat pici aūt resinę ue strumas & panos discutit ꝓdē & ptisicis iuncta cū melle ulcera ad Cicatrices ꝑducit excresscentia erodit & ad Bestiarum morsus repugnātia curationi suppurata siccat. Fit cataplasma ex eo podagricis mixto fabę lomento.

IDē Theophrastus & Mutiaūs eē aliquos lapides q pariāt credūt theophrastus auctor est ebur fossile candido & nigro colore inueniri & ossa e terra nasci Inueniriq; lapides osseos palmati circa mundam in hispania ubi cęsar dictator pompeium uicit reperiuntur. Idq; quotiens fregeris Sunt & nigri quoꝝ auctoritas uenit in marmora sicut tenarius Varro nigros ex aphryca firmiores eē tradit q̄ in Italia. E diuerso albos coranos duriores q̄ parios. Idem lunesem scilicem serra secari tusculanumq; dissilire igni sabinū fuscū addito oleo etiam lucere. Item molas uersatiles a uulsinis īuentas aliquas & sponte motas inuenimus ī prodigiis. Nusq̄ autē utilior q̄ ī Italia gignitur Lapisq; nō est saxū. In quibusdā uero ꝓuinciis omnino nō Inuenit̃. Sunt quidā ī eo genere molliores qui & cote leuigantur ut procul intuentibus ophites uideri possit

Neq; est alius firmior quando & lapidis natura ut lignum similiter imbres solesq; aut hyemes non patitur· In aliis atq; aliis generibus qui & limam nõ tollerant & qui uetustate rubiginem trahant. coloremue candidũ oleo mutentur.

COlarem quidam pyritem uocant. quoniam sit plurimus ignis illi Sed est etiã nunc pyrites alius similitudine aeris In cypro autem reperiri uolunt & in metallis quę sunt circa atamanta unũ argenteo colore. Alterum aureo coquũtur narię ab aliis Iterum tertioq; in melle donec consumatur liquor ab aliis pruna prius dein melle ac postea lauat᷑ Estq; usus eorum in medicina excalefacere siccare humorẽ extenuare & duricias nimias mollire utũtur & crudis trũsisq; ad strumas atq; furunculos pyritaꝝ etiam unum aliqui genus faciunt plurimũ ignis habens quos uiuos appellamus & ponderosissimi sunt hi exploratoribus castroꝝ maxĩe necessarii qui clauo uel altero percussi scintillas edũt quę exceptę sulphure aut fũgos aridis uel foliis dicto celerius ignẽ trahũt ostracite similitudinẽ teste habent usus eorum pro pumice ad leuigãdã cutẽ: poti sanguinẽ sistũt & illiti cum melle uulnera doloresq; mammaꝝ sanant.

AMiantus alumini similis nihil ignis deperdit hic ueneficiis resistit omnibus priuatim Magorum. Geomen ex argumento appellant quoniã complexus est terrã oculoꝝ medicamẽtis utilissimus. Item mammaꝝ ac testium uitiis.

MEellitinus lapis succũ remittit dulcẽ melleq; tusus & cerę mixtus eruptioĩbus pituitę masculis q; corporis medet᷑ & fauciũ exulceratiõi epinictidas tollit & uuluaꝝ dolores impositus uelleri.

GAgates lapis nomen loci & amnis hab& gagis lycię aiũt & in leucocola expelli mari atq; ĩfra. xii. stadia colligi niger est planus puĩcosus leuis nõ multũ a ligno differens fragilis odore si terat᷑ grauis fictilia ex eo inscripta nõ delent᷑ cũ uritur odorẽ sulphureũ reddit miꝝq; accendit᷑ aqua extinguit᷑ oleo fugat serpentes recreatq; uuluę stragulationes deprędẽdit sõticũ morbũ & uirginitatẽ suffitu. Itẽ ex uino decoctus dentibus medetur strumasq; cerę ꝑmixtus hoc dicũtur uti magi meri quã aziomatiã uocant id peruri negant si euenturum est quod aliquis opt&.

SPongię lapides inueniuntur in spongiis & sunt marini quidam eos tegolycos uocant quoniam uessicis medentur calculos rumpunt in uino poti.

PHrygius lapis gentis nomen hab&. Est autem gleba pumicosa Vritur autem uino perfusus flaturq; folibus donec ruffescat: ac rursus dulci uino extĩguitur ternis uicibus tĩgẽdis uestibus tantũ utilis.

ACistos & hematites cognationem habent: hematites inueĩtur in metallis ustus Minii colorem imitatur. Vritur ut phrygius nõ extĩguitur uino. Adulteratur hematites deprębendũt uenę scysto rubẽtes & friabiles natura oculis cruore suffusis mire cõgruit Sistit profluuia malieꝝ potus bibũt eum qui sanguĩem reiecerũt cum succo punici mali & uessicę uitiis efficax. Bibitur & in uino contra serpentium ictus Infirmiora oĩa eadẽ quę scyscon appellãt. In his cõmẽdatior croco similis peculiariter expellit oculoꝝ lachrymas ĩ lacte muliebri procidẽtesq; oculos pręclare cohib&. Hęc est sententia eoꝝ qui nuperrime scripsere. Sed Sotadus e uetustissimis auctoribus. v. genera hematitaꝝ tradit pręter magnetem. Prĩcipatũ dat ex his ęthiopico oculorum medicamentis utilissimo & his quae panchresta appellant. Item ambustis. Alterum androdamãta dicit uocari colore nigro pondere ac duritia ĩsignẽ & ĩde nomẽ traxisse pręcipueq; in aphryca repertũ trahere aũt in se argẽtum feꝝ experimentũ eius esse in cote ex lapide basanite. Reddere enim succum sanguineum & esse ad Iocineris uitia

precipui remedii. Tertiũ genus arabici facit simili duritia uix reddentis succũ adcotẽ aquariam aliquãdo Croco similẽ. Quarti generis utilẽ ambustis ad omnia utiliorem rubricum. Quinti generis scystus hemoroidas reprimit eius. In totum autẽ omnes hematitas tritos ĩ oleo triũ dracmarum pondere & a ieiunis bibendos aduitia saguinis Idem auctor scyston & alterius generis quam hematitẽ tradit quę uocant anthracitẽ Nasci ĩ aphryca nigrũ tritũ aquariis cotibus reddere ab ea parte quę fuerit ab radice nigrum coloren Ab altera parte Croceũ ipsũ utilem esse oculorũ medicamentis

ECHites lapides etiam argumento nominis magnam famam habent. Repiunt̃ in nidis aquilarum sicut in .x. uoluĩe diximus aiũt binos inueniri marẽ & foeminã nec sine his parere quas diximus aquilas & ideo binos tantũ Genera eorum .iiii. In aphryca nascẽtem pusillũ ac mollẽ intra se uelut albã habẽtem argillã suauẽ cãdidã friabilem: quẽ foeiei sexus putãt. Marẽ autẽ qui in Arabia nascit̃ durum gallę similẽ aut subrutilũ in aluo habẽtem durum lapidẽ. Tertius in cypro inueitur colore in aphryca nascẽtibus similis amplior tamẽ atq; dilatatus. Cęteris enĩ globosa facies hab& in aluo harẽam iucũdam & lapillus ipse tã mollis ut etiã digitis fricetur. Quarti generis thapnisius appellat̃ nascẽs iuxta leucadã ubi est mõs thapsius qui locus est dextra nauigãtibus ad leucadẽ Inueĩtur in fluibus cãdidus ac rotũdus: huic est in aluo lapis qui uocatur callinius: nec quicq̃ tenerius. Omẽs grauidis adalligati mulieribus uel q̃drupedibus pellicula sacrificati uteri aĩaliũ continẽt partus nõ nisi parturiant remouẽdi alioquin uuluę excidiũ. Sed nisi parturiẽtibus auferãtur omnino non pariunt.

EST & lapis samius in eadẽ ĩsula ubi terram laudauimus poliẽdo auro utilis & ĩ medicina oculorũ ulceribus cum lacte quo supradictum est modo & contra ueteres lacrimationes prodẽ & cõtra initia stoãchi potus uertigenes sedat mẽtesq; cõmotas restituit quidã & morbis cõmitialibus utiliter dari putãt grauitate & cãdore uolũt & partus Contieri adalligato eo tradũt.

ARabus lapis ebori similis dẽtifriciis accõmodat̃ crematus priuatĩ hemeroidas sanat Cum lanugine linteorum linteis super impositis.

NOn praetereunda est pumicum natura. Appellantur quidem ita cętera saxa in aedificiis erosi amne diffusisque musea uocant dependẽtia ad imaginẽ specus arte reddẽdam. Sed hi pumices qui in usu sunt corporum leuigandorum foemis iam quidẽ & uiris atq; ut ait Catullus libris laudatissimi sunt in melo scyro & coliis ĩsulis ꝓbatio in cãdore mĩmoq; pondere & q̃maxĩe spongiosi aridiq; sunt teri faciles nec harenosi in fricãdo. Vis eorum in medicia extenuare siccare In austro siccãtur ita uti torreãtur & carbone puro ac totiẽs uino restinguantur albo lauantur dictum ut cadmia & siccati conduntur q̃ mĩmum uliginoso loco usus farinę eius oculorum maxime medicamẽtis ulcera purgat eorum leniter explẽtq; cicatrices & emẽdat: quidã tertia ustioẽ refrigeratos potius q̃ extĩctos terere malũt ex uino. Addũtur etiã ad malagmata capitũ uerẽdorumq; ulceribus utilissima fiũt & his dẽtifritia. Theophrastus autem auctor est potores in certamine bibendi pręsumere fariam eam Sed nisi uniuerso potu ĩpleantur piclitari tantamque refrigerandi naturam esse ut musta feruere desinant pumice addita.

AVctoribus curę fuere lapides quoq; mortariorum nec medicinalium tantũ ut ad pigmẽta pertinẽtium ęthesium lapidẽ in his prętulere cęteris. Mox & thebaicum quẽ pyropenlon appellauimus. Aliqui psaronũ uocant. Tertium ex calazio chrysitẽ medicis autem & basaniten. Hic enim lapis nihil ex se remittit: hi autem lapides qui succum reddũt oculorum medicamẽtis utiles existimantur. Ideo ęthiopici maxime ad ea probãt̃. Tenariũ lapidẽ & poenicũ & hematiten his medicamẽtis prodesse tradũt

quę ex croco componat̃ ex alio tenario qui niger est & experio lapide nõ ęq; medicis utilem potior est ex alabasante ęgyptio uel ophite albo Est enim hoc genus ophytis quo uasa & etiã cados faciũt. In sypheno lapis est qui cauat̃ tornatęq; in uasa coquẽdis cibis utilia: uel ad esculẽtoꝝ usus quod in comensi Italię lapide iendi accidere scimus Sed in scyphino lapide singulare quod excalefactus oleo nigrescit durescitq; natura mollissimus tanta qualitatum differentia est Nam mollitie translatis pręcipua sunt exempla. In belgica prouĩcia cãdidũ lapidem serra quę lignũ faciliusq; etiã secant ad tegulaꝝ & imbricum uicem uel si libeat quę uocant pauonacea tegendi genera & hi quod sectiles sunt.

SPecularis uero quoniã & hic lapis nomẽ obtinet faciliore multo natura findit̃ in quam libeat tenues crustas: hispãia hunc oli citerior tantũ dabat nec tota: sed intra. c. m. p. circa Segobricã urbem. Iam & cypros & cappadocia & Sicilia & nuper Inuentus aphryca pręferendus tamen hispania cappadocia mollissimũ maximũ: sed obscurũ. Sunt in Bononiensi parte Italię breues maculosi complexu silicis alligati quoꝝ tamen natura apparent similis puteis in hispania effodit̃ profunda altitudine necnon & saxo inclusus sub terram Inuenitur extrahiturq; aut exciditur sed maiori parte fossili natura Absolutus in sementi modo nũq̃ adhuc. v. pedum longitudine amplior humorem hunc terrę Quidam autumãt chrystalli modo glaciari & ĩ lapidẽ concrescere hoc manifeste appar& quod cum forte decidere in puteos tales medullę in ossibus eaꝝ apparent. In eadẽ lapidis natura post unam hyemem in lapide figurãt Inuenitur & niger aliquãdo. Sed candido natura mira cũ sit mollitia nota ꝑpetiendi soles rigoresq; nec senescit si modo iniuria absit. Cum hoc etiam in cemẽtis multoꝝ geneꝝ. Inuenere & alium usum in ramentis: q̃q̃ circum maximũ ludis circensibus sternendi ut sit in commendatõne candor.

NErone prĩcipe ĩ cappadocia repertus est lapis. Duritia marmoris candidus atq; translucẽs etiã q̃ parte fuluę ĩciderãt uenę ex argumẽto phẽgites appellatus hoc construxit ędem fortunę: quam seram appellatiõe dicebat a Seruio rege sacratã aurea domo complexus quare etiã foribus apertis interdũ claritas ibi diurna erat haud alio q̃ specularium modo tanq̃ in clusa luce non transmissa.

IN Arabia quoq; lapidẽ esse nitri modo trãslucidũ: quo utũtur pro specularibus Iuba auctor est.

NVnc ad operarios lapides trãsisse conueni&: primũq; cotes ferro acuẽdo multa coꝝ genera. Creticę diu maximã laudẽ habuere Secũdã laconicę e tageto mõte utraeq; oleo ĩdigentes. Naxię ĩter aquarias laus maxĩa fuit mox armeniacę de quibus diximus ex oleo & aqua cylicię pollent. Ex aqua ex moetice repertę sunt & in Italia aqua trahentes aciem a cerrino effectu nec non & transalpes quas passernices uocant Quarta ratio est saliua hominis profitientiũ aliis tonstrinaꝝ officinis. Flaminitanę ex hispania Citeriore in eo genere pręcipue.

REliqua multitudo lapidũ cotum ędificiis. Inutilis est mortalitate quędã tamen loca non aliam habent sicuti carthago in aphryca exercetur alitu maris fricatur uento uerberatur igni imbri. Sed cura tuent̃ piccando parietes: quoniam & tectorio calce radat̃: Sciteq; deinde est ad tecta eos pice ad uina calce uti: quoniã sic musta cõdiunt Alia mollitia circa Romã fidenati & albano in umbria quoq; & uenetia albus lapis dentata serra secat̃: hi tractabiles in opere laborem quoq; tollerant sub tecta dũtaxat aspargĩe & gelu pruinisq; rumpũt̃ ĩ testas nec cõtra auram maris robusti Tiburtini ad reliqua fortes uapore dissiliunt nigri silices & rubentes. Nonnunq̃ uero & albi sicut in tarquiniensi & anitianis lapidicinis circa lacum uolsinensem & in staconẽsi sunt quibus ne ignis quidem nocet & hi monumẽtis sculpti contra uetustatẽ quoq;

quoq; incorrupti permanēt & his formę sunt ī quibus aera fundūtur. Est & uiridis lapis uehemēter igni resistens: sed nuſq̄ copiosus & ubi inuenitur lapis non saxum ē: e reliquis pallidus remēto raro utilis globosus cōtra Iniurias fortis: sed ad structurā infidelis nisi multa suffrenatiōe deuictus nec certior fluuiatilis sēper ueluti īcidens Remedio est in lapide dubio eum ante eximere nec ante biennium eum īserere tecto domi Tū etiam tēpestatibus quę ex eo lęsa fuerint in subterranea structura aptentur Vtilius quę restiterit tutū est uel cęlo committere. Gręci e lapide duro uel silice ęquo construūt ueluti lateritios parietes Cum ita fecerit Isidomos uocāt genus structurae At cū īęquali crassitudīe structa sunt conapseudipso domo Tertium est emplecton tātummō frontibus politis Reliqua fortuito collocāt alternas coagmētationes fieri ut cōmissuras ātecedētiū medii lapides obtīeant necessariū ē in medio quoq; pariete si res patit̄. Si mīus utiq; a lateribus medios pietes farcire fractis cemētis diemecbō uocant reticulatam structurā quā frequentissime Romae struunt rimis oportunam structurā ad normā & libellam fieri & ad perpendiculum respondere oport&.

CIsternas fieri harenę purę. v. ptibus calcis q̄ uehemētissīe silicis nō excedētibus libras ita ferratis uectibus calcari solum parietesq; similiter utilius gemios esse ut in priore uitia consīdāt: atq; per colūnas trāseat maxīe aqua pura. Calcem e uario lapide Cato cēsorius īprobat. Ex albo melior q̄ ex duro & structurę utilior: quę ex fistuloso tectoriis. Ad utraq; damnatur ex silice utilior eadē effosso lapide q̄ ex ripis fluīnum collecto utilior e molari qa ē quędā pīguior natā eius. Miꝝ aliqd postq̄ arserit accēdi aquis. Harenę tria genera Fossitia cui quarta pars calcis fluuiatili aut marīę sit tertia si testę tonsę tertia pars calcis addatur & melior materia erit ab appennīo ad padum: non inueitur fossitia nec marīa. Ruinarū urbis ea maxīa causa quod fulto calcis sine ferrumine suo cemēta componūtur trita quoq; quo uetustior eo melior. In ātiquaꝝ ędiū legibus īuenit̄ ne recētiore turma uteret̄ redēptor Ideo tectoria nulla eoꝝ ruinę fędauere Tectoriū quod nisi ter barēato inductū ē nō satis splēdoris hab& uligiosae pubi salsugo uitia testatio sublimi utilius. In graecia tectoriis etiā harenarum: quod īducturi sunt prius in mortario igneis uectibus expimētū marōrati est in subigēdo donec ultro nō cohęreat cōtra in albario opere ut macerata calce cum glutinū habeat macerari nō nisi ex gleba oport&. Elidę ędis est mīeruę in qua frater fidię Panenus tectoriū īduxit lacte & croco subactū ut ferūt. Ideo si terat̄ hodie in eo saliua pollīce odorē croci saporēq; reddit. Colūnę ī ęde dēsius positę crassiores uidēt̄. iiii. eaꝝ genera quę sextam partē altitudīs crassitudīe mīma habent dorīę uocatur. Quę nona ioīcę Quę. vii. tuscanicę Corinthiis eadē ratio quę ionicis & differentia: quoniā capitularis Corinthiaꝝ eadē est altitudo quę colligitur in mīma crassitudine: ideoq; graciliores uidētur Ionicis enī capituli alti ut tertia pręst& crassitudīs antiqua ratio erat colūnaꝝ altitudīs tertia pars latitudinū delubri ī ephesi dīaę ęde quę prius fuit primū colūnis spirę subditę & capitula addita placuitq; altitudīs octaua pars ī crassitudīe & ut spirę haberēt crassitudinis dimidiū septimeq; partis detrahentibus summaꝝ crassitudini Pręter has aūt quę uocantur colūnę atticę quaternis angulis pari lateꝝ interuallo.

CAlcis est & in medicina magnus usus eligitur recens: nec aspersa aquis uritur discutit incipiētesq; serpere ulceꝝ impetus coher& aceto & rosaceo tempata pducit ad cicatricē luxatis quoq; cum adipe suillę aut liquida resina e melle medetur.

EAdem compositione & strumis malta e calce fit recenti gleba uino restīguitur mox tonditur cum adipe suillo & fico duplici liniamento: quę res omniū tenacissīa & duritiam lapidis antecedentis: quod maltatur oleo perficitur.

INte cognita calci res gypſum eſt plura eius genera. Nam & e lapide coquitᷣ ut in ſyria ac turiis: e terra foditᷣ ut ĩ cypro ac perhebie Sũma tellure ĩ hiſ neicũ eſt qui coquitᷣ lapis nõ diſſimilis alabaſtrite eẽ debet. Aut marmoroſo ĩ ſyria duriſſimos eligũt coquũtq; fimo bubulo ut celerius uratᷣ. Omniũ autẽ optimũ fieri compertum eſt e lapide ſpeculari ſquamam uitalem habente gypſo madido ſtatim utendum eſt quoniam celerrime ſiccatur Tamen rurſus tonditur & ĩ farinã reſolui patitur Vſus gypſi ĩ albariis ſigillis ędificioꝝ & coronis gratiſſimus exẽplũ illuſtre. C. proculeium Auguſti cęſaris fãiliaritate ſubnixũ ſtoãchi dolore gypſo poto cõſciuiſſe ſibi mortẽ.

PAuimenta originem habent apud gręcos elaborata arte picturę ratione donec lothoſtrata expulere eam. Celeberrimus fuit in hoc genere ſolus qui pergami ſtrauit quem uocant aſarocondeton: quoniam purgamenta coenae ĩ pauimẽto quoq; euerri ſolẽt uelut relicta fecerat paruis e teſtulis tictiſq; ĩ uarios colores mirabilis ibi colũba bibens & aquam umbrę capitis ĩfuſcans Apricantᷣ alię ſcabentes ſeſe incantari labro pauimenta credo primũ facta quae nũc uocamus barbarica atq; ſubtegulanea ĩ Italia e feſtucis pauimẽta hoc aperte ex nomine ipſo intelligi poteſt. Romę ſcalpturatum in Iouis capitolini ęde primũ factũ eſt poſt tertiũ punicum bellum initũ Frequẽtata uero pauimenta ante cymbricum in magna gratia animorũ indicio eſt Virgilianus ille uerſus ante pauimenta atq; emblemata uermiculata Subdiu alia graeci inuenere talibus domos contegentes tractu facili & repente: ſed fallax. Vbicunq; imbres gelãt neceſſarium binas per diuerſum taxatione ſubſterni capita eaꝝ pręfigi ne torqueantᷣ & ruderi nouo tertiam partem tuſę teſtae addi dein rudiis in quo duę quintę calcis miſceãtᷣ pedali craſſitudĩe feſtucari tũc nucleo craſſo. vi. digitos: ſed illos grãdes ĩduci nõ mĩus alios. ii. digitos ſtrui Faſtigiũ uero ſeruari ĩ pedes dẽos ſexcũce ac diligẽter cote deſpumare uerniſq; anxibus cõtribulari quę torquentᷣ inutilia putant Imo filicẽ aut paleã ſubſterni melius eſſe quo minor uis calcis perueniat neceſſario globoſum lapidẽ ſubiici. Similiter fiũt ſpicata teſtacea. Non negligẽdum etiam nũc unũ genus graecanicum ſolo feſtucato inicitur rudus aut teſtaceum pauimẽtum deinde ſpiſſe calcatis carbonibus inducitur ex ſabulo & calce ac fauilla mixtis materię craſſitudine ſemipedali ad regulã & libellam extruitur & eſt forma terrena. Si uero cotẽ politum eſt nigri pauimẽti uſum obtin& lithoſtrota acceptauere iam ſub ſulla paruulis certe cruſtis extat hodie quod in fortunę delubro pręneſte fecit. Multa deinde ex humo pauimẽta in cameras tranſiere ut prono uictu & hoc certe inuẽtum ſub Agrippa in thermis quas Romę fecit figulinum opus in cauſto finxit adornauitque non dubie uitreas facturus cameras ſi prius id ĩuẽtũ fuiſſ& a parietibus ſcenę Scauri ut dixiũs perueniſſ& in cameras. Quamobrem originem uitri dicemus.

PArs eſt Syrię quę phoenice uocatᷣ finitima Iudeę infra mõtis Carmeli radices paludẽ habens quę uocatur candebea. Ex ea creditur naſci Belus amnis. v. milium. p. ſpatio in mare proflués iuxta ptolemaidẽ coloniam lẽtus currit inſalubris potu ſed cerimoniis ſacer limoſus uado profundus nõ niſi refuſo mari harẽas fatetᷣ Fluctibus enim uolutate niteſcũt detritis ſordibus Tunc & marino creduntᷣ aſtringi manu nõ prius utiles quingentorum eſt paſſuum non amplius littoris ſpatium Idq; tantum multa per ſęcula gignẽdo fuit uitro· Fama eſt appulſa naue mercatoꝝ uitri cũ ſparſi per littus epulas pararent nec eſſ& cortinis attollendis lapidum occaſio glebas uitri e naue ſubdidiſſe quibus accenſis permixta harena littoris tranſlucentes noui liquoris fluxiſſe riuos & hanc fuiſſe originẽ uitri. Mox ut eſt aſtuta & ingenioſa ſolertia nõ fuit contenta uitrum miſcuiſſe cęptus addi & magnes lapis: quoniam in ſe quoque liquorem uitri ut ferrum trahere& creditᷣ ſimili mõ & calculis ſplẽdẽtibus multifariã cęptũ. Deinde conchis ac foſſili harena. Auctores ſunt in India e criſtallo ſtrata fieri

& obid nullũ comparari Indico leuibus autẽ aridisq; lignis quoquitur addito cyprio ac uitro maxie offirio cõtinuis fornacibus ut ęs liquat̃ massęq; fiunt colore nigricãtes pingues Acies tanta est quacunq; ut citra ullũ sẽsũ ad ossa consec& quicquid affuerit corporis ex massis rursus funditur in officinis tingit̃q; & aliud flatu figurat̃ & aliud torno teritur & aliud argenti modo celatur. Sidon quõdam his officinis nobilis qdẽ etiam excogitauerat. Hęc fuit antiqua ratio uitri. Iam uero in uulturno mari Italiae harena alba nascẽs. vi. m. p. a littore inter cumas atq; liternũ quę mollissima est pila molaq; teritur deinde miscetur tribus partibus uitri pondera uel mẽsura ac liquata ĩ alias fornaces trãsfunditur. Ibi fit massa quę uocatur hammonitrum atq; hoc recoqt̃ & fit uitrum purum ac massa uitri cãdidi. Iam uero per gallias hispaniasq; simili mõ harenę tẽperantur. Ferũt Tyberio principe excogitatũ uitri temperamẽto ut flexibile ess& & totam officinam eius & artifices obolitam ne ęris argenti auri metallis pretia detraherẽtur eaq; fama diu celebrior q̃ certior fuit. Sed quid refert. Neronis pricipatu reperta uitri arte quę duos calices modicos quos appellabãt petrotos. lib. vi. uẽder&.

IN genere uitri & ob id sydiana numerantur ad similitudinem lapidis quem in ęthiopia inueit Obsidius nigerrimi coloris aliquãdo & trãslucidi crassiore uisu atq; in speculis parietum per imaginẽ umbras reddẽte gẽmas multi ex eo faciũt. Vidiũs & solidas imagĩes Diui Augusti capti materia huius crassitudis dicauitq; quae ipse pro miraculo in templo cõcordię obsidianos. vii. elephãtos remisit & Tyberius cęsar heliopolitarũ cerimoniis repertã in hęreditate eius qui pręfuerat ęgypto ut obsidianã imaginẽ Menelai ex quo appar& antiquior materię origo. Nunc uitri similitudine interpolata Xenocrates obsidianum lapidẽ in India & in sanulo italiae & ad oceanũ in hispania nasci tradit. Fit & tincturę genere obsidianũ ad escaria uasa totũ rubens uitrum atq; nõ trãslucens ęmathicum appellatũ Fit & albũ & murinã ut hiacynthos saphyrosq; imitatur ex omnibus aliis coloribus: nec est alia nũc sequatior materia: aut etiam picturę accomodatior Maximus tamẽ honos cãdido translucẽtibusq; q̃ proxia crystalli similitudine. Vsus uero ad potãdum argenti metalla & auri pepulit. Est aũt coloris impatiẽs nisi pręcedat frigidus liquor cũ aqua addita uitrea pila sole aduerso in tantum exscandescunt ut uestes exurant Fragmẽnta temperata glutinantur tantũ Rursus tota fundi non queunt pręterq̃ abrupto sibim& tingit has ueluti cũ calculi fiunt: quos quidam ab oculis appellãt aliquos & pluribus modis uersicolores. Vitrũ sulphuri concoctum ferruminatur in lapidẽ & peractis omnibus quę constant ĩgeio artem natura faciẽte succurrit mirari nihil pene non igni perfici.

ACcipit harenas ex quibus alibi argẽtum: alibi minium: alibi plumbũ alibi uitri genera: alibi pigmẽta: alibi medicamẽta fundit. Igne lapides in aes soluuntur Igne ferrum gignitur ac domatur. Igni cremato lapide cementa in tectis alligantur. Alia sępius uri prodest Eadẽq; materia aliud gignitur primis ignibus aliud secũdis aliud tertiis quando ipse carbo uires habere incipit restictus: atq; cũ interiisse credit̃ maioris sit uirtutis. Immẽsa & improba rerũ naturę portio & in qua dubiũ sit plura absumat an pariat. Est & ipsis ignibus medica uis pestilẽtię quę solis obscuratione cõtrahitur Ignes si fiant multiformiter auxiliari certum est. Empedocles & Hippocrates id demonstrauere diuersis locis. Ad conuulsa interiora uiscera aut contusa. M. Varro. Ipsis enim uerbis eius utar. Pixis ĩquit focus inde enim cinis lixiuius potus medet̃ Licet uidere gladiatores cũ deluserit & hac iuuari potione. Quin & Carbũculũ genũs morbi quo duos consulares nuper absumptos indicauimus Querneus carbo tritus cum melle sanat Adeo in rebus damnatis quoq; ac iam nullis incognitis sunt aliqua commoda & carbonẽ ecce & cinerẽ. Non pręteribo & unum foci exemplar Romanis litteris clarum. Tarquinio prisco regnante tradunt repente in foco eius comparuisse

genitalem cinerem masculini sexus eamq; quę insederat ibi tanaquilis reginę ancillā Ocrestam captiuam consurrexisse grauidam Ita Seruium Tullium natum qui regno successit. Inde in regia accubāti & caput puero arsisse uisū creditumq; laris familiaris filium. Ob id compitalia ludos laribus primum instituisse.

36

ET NIHIL INSTITVTO OPERI DESIT gemmę & supersunt & in arctū coacta reꝝ naturę maiestas nulla sui parte mirabilior tantum tribuunt uarietati coloribus materię decori: uiolare etiam signis causa gemmas nefas ducētes. Aliquas uero extra pretia ulla taxationeq; hūanaꝝ opum arbitrantes ut plerisq; ad summam absolutāq; rerū naturę contemplationem satis sit una aliqua gemma quę fuerit origo gēmarū & quibus initiis ī tantum hęc adimi ratio exarserit diximus quadam tenus parte in mentione auri ānulorūq; fabulę primordiū a rupe caucasea tradunt promethei uinculorū interpretatiōe fatali primūq; saxi fragmentum inclusum ferro ac digito circūdatum hoc fuisse annulum & hoc gemā.

His mitis coepit auctoritas in tantum amorem elata ut polycrati Seuero Samio Insularum ac littorum tyranno foelicitatis suę q̄ nimium fatebat̃ ipse satis piamenti ī unius gemmę uolūtario dāno uideret̃ si cū fortunę uolubilitate paria facer&: placēq; ab Inuidia eius abunde se redimi putar& si hoc unū doluisset. Assiduo ergo gaudio luxus eo prouectus a nauigio in altū ānulū mersit At illū piscis eximia magnitudīe regi notus escę uice raptum ut facer& ostentum in culinam domini rursus fortunę insidiantis manu reddidit Sardonicē eam gemmā fuisse constat. Ostenduntq; romae si credimus ī concordie delubro cornu aureo Augustę dono in clusam & nouissimū prope locum tot prelatis obtinente.

Post hunc annulum regia fama est gemma pyrrhi Illiusq; aduersus Romanos bellum gessit. Nanq; habuisse traditur Achatem in quo. viiii. musę & apollo cytharam tenēs spectarentur: non arte: sed sponte naturę ita discurrētibus maculis ac musis quoq; singulis sua redderentur insignia. Nec deinde alia quę tradat̃ magnope gemmarum claritas extat apud auctores: pręter q̄ Ismenē coraulē multis fulgētibusq; uti solum Comitante fabula uanitatem eius indito in Cypro. vi. aureis denariis pro Smaragdo in qua fuerat sculpta amnimone iussisse enumerari & cum duo relati eēnt in minuto pretio male me hercule curatum dixisse. Multum enim detractū gēmae dignitati hic uidetur instituisse ut omnes musicę artis hac quoq; ostentatioē cēserēt̃ ueluti Dionysiodorus ęq̄lis eius & aemulus ut sic quoq; par uideret̃ qui tertius: qui eodem tempore fuit inter musicos.

Nicomachus multas tamen gēmas habuisse traditur: sed nulla peritia electas: sed forte quadā his exēplis initio uolumīs oblatis aduersus istos qui sibi hāc ostētationē sibi arrogant ut palam sit eos tibicinum gloria tumere: hoc in polycratis gēma quae demonstratur illibata intactaq; est Ismenię ętate multos post annos appar& Scalpi etiā Smaragdos solitos confirmāt hāc eādē opinionē Alexandri magni quo edictū uetuit in gemma se ab alio scalpi q̄ a pyrgotele nō dubie clarissimo artis eius post eū Apolloides & Cronius ī gloria fuere quiq; Diui Augusti imaginē similē expressit quam postea principes signant Dyoscorides sylla dictator traditione Iugurtę semp signauit est & apud auctores & inter catinēsem illum cuius patrē Scipio Aemilianus

ex prouocatione ĩterfecerat pugnę eius effigie ſignaſſe ut uulgato ſigillo ac ſi Scipio
a patre eius interemptus eſſ& Duius Auguſtus inter initia ſpinge ſignauit. Duas
autẽ in matris annulis iam Indiſcretę ſimilitudinis inuenerat Altera per bella ciuilia
abſẽte ipſo ſignauere aĩci epiſtolas edictaq; ratio tẽpoꝝ nomĩe eius reddi poſtulabat
nõ ĩ faceto lepore accipientium ęnigmata afferre eam ſpingem quippe etiã coenatis
ranã per collatiões pecuniaꝝ magno terrori erat. Auguſtus poſtea ad euitãda cõuitia
Alexãdri magni imaginẽ ſignauit.

GEmmas plures quod peregrino appellant nomine Datilotecã primus omniũ
habuit romę priuignus ſyllę ſcaurus: diuq; nulla alia fuit dõec põpeius magnus
eam mitridatis regis fuerat inter dona in Capitolio dicar& ut.m.uarro aliiq; eiuſdẽ
ętatis auctores cõfirmãt multũ prelatã ſcauri: hoc exẽplo cęſar dictator.vi.dactiliotecas
in ęde ueneris gẽitricis conſecrauit. Marcellus Octauia genitus in palatini apollĩs ęde
unam: uictoria tamẽ illa Pompeii primum ad margaritas gemmaſq; mores ĩclinauit
ſicut.L.Scipioĩs &.CN.Manilii ad celatũ argẽtũ & ueſtes attalicas & triclinia ęrata
ſicut.L.Mummii ad coryntbia & tabulas pictas.

ID uti planius noſcatur uerba ex ipſis Pompeii triumphoꝝ actis ſubiiciã. Ergo
iii. triũpbo quẽ de pyratis Aſia põto gẽtibuſq; & regibus.vii ĩ.operis uoluĩe ĩdicatis.
M.Piſoẽ.M.Meſſala.cõs.pridie.kl.octobris Dein natalis ſui egit trãſtulit alueum
cum teſſeris luſoriũ e gemmis duabus latũ pedes tres lõgum pedes.iiii.& ne quis de
ea re dubit& qua gẽmaꝝ magnitudĩe bodie prope banc amplitudinẽ excedẽtem. In
eo fuit luna aurea pondo.xxx.lecti tricliares tres uaſa ex auro gẽmis abacoꝝ.ix.ſigna
aurea tria Mineruę martis & apollini coronas ex margaritis.xxxiii. Montem aureũ
quadratũ cum ceruis & leoĩbus & Pomis oĩs generis circũdata uite aurea. Muſeum
ex margaritis in cuius faſtigio borologiũ erat imago.CN.Pompeii e margaritis illa
regio ciduo bonore grata probiores uenerandiq; per cũctas gentes. Illa in qua inq̃ ex
margaritis ſeueritate uicta & ueriore luxuria q̃ triũpbo q̃ profecto inter illos uiros
duraſſ& cognomẽ magni ſi prima uictoria ſic triumpbaſſ& de margaritis tã ꝓdigia
re & foemis reperta quam gerere nefas non ſit bic fieri tuos uultus ſic te pretioſum
uideri. Non ne illa ſimilior tui eſt imago quam pyrenei iugis ĩpoſuiſti graue ꝑfecto
foedũq; probrum erat ni uerius ſit eũ deoꝝ oſtẽtũ credi oporter& clareq; ĩtelligi poſſ&
Iam tum illud caput oriẽtis ſine reliquo corpore oſtentatum. Cętera triũpbi eiuſdem
q̃ ueriſſime ſubiiciam.lib.iii.m.reipubli.data legatis & quęſtoribus qui oras maris
defendiſſent.lib.bina milia commilitibus ſingulis.L.m. Tolerabiliorem tamẽ fecit
cauſam.C.principis qui ſup cętera muliebria oculos ĩducbat e margaritis: & Neroĩs
principis qui ſceptra perſonis biſtrionũ & cubicula uiatoria unionibus cõſternebat:
quinimo ius uidemus perdidiſſe corripiendi gemmata potoria & uaria ſupellectiliũ
genera & annulos tranſcũtes: quę eĩm nõ luxuria innocẽtior extimari poſſit. Eadem
uictoria primũ in urbẽ murrbia ĩuexit: primuſq; Pompeius.vi.pocula ex eo triũpbo
capitolio Ioui dicauit: quę protinus ad bominũ uſum tranſiere abacis etiã eſcariiſq;
uaſis inde expetitis. Excreſcit in dies eius rei luxus murrbino.lxxx.lib.empto capaci
plane ad ſextarios tres calice potauit ex eo ante bos annos cõſularis ob amorẽ abroſo
eius margĩe ut tamẽ iniuria illa pretium auger&. Neq; eſt bodie murrbini alterius
prętantior indicatura. Idem in reliquis generis eius quãtum ualuerit liceat extimare
ex multitudine quę tanta fuit ut auferente liberis eius Nerone Domitio Theatrum
peculiare trans tyberim ortis expoſita occuparẽt: boc a populo impleri canẽtes & dũ
Pompeianis pręludit etiam Neroni ſatis erat qui tum uidit annũerari unius ſcypbi
fracti mẽbra quę in dolorem credo ſęculi Inuidiamq; fortunę tanq̃ Alexãdri magni
corpus in cõditorio ſeruari ut oſtentaret placebat. Titus petroĩus cõſularis moriturus
inuidia Neronis principis ut menſam eius exberedar& unam murrbinam.ccc.lib.

emptam fregit. Sed Nero ut par erat principem facere uicit omnes .c. lib. capidē unā parando Memoranda res tanti imperatoris patrēq; patrię ebibisse oriens murrhinā mittit. Inuenitur enim ibi in pluribus locis nec insignibus maxime parthici regni precipua tamen in carmania humorem sub terram putant calore densari: āplitudiē nusq̄ paruos excedūt abacos crassitudine rara quanta dictū est uasi potorio splēdor is sine uiribus nitorq; potius quam splendor : Sed in prętio uarietas colorum subīde circumagentibus se maculis ī purpura cādoremq; & tertiū ex utroq; ignescēte ueluti per transitum coloris purpura rubescente aut lacte candescente. Sunt qui maxime in his laudant extremitates & quosdā colorū repercussus : quales in cęlesti arcu spectāť his maculę pīgues placent Translucere quicq̄ aut pallere uitiū ē. Item sales uerrucę nō eminentes : sed ut in corpore etiā plerūq; sessiles Aliqua & in odore cōmēdatio est.

COntraria huic causa chrystallū facit gelu uehemētiore concreto. Nec alibi certe reperiť q̄ ubi maxime hybernae niues rigent glaciemq; esse certum est. inde & nomē gręci dedere. Oriēs & hanc mittit sed īdicę nulla pręfertur. Nasciť & in Asia uilissīa circa Alabandum & Aracos iam finitimis que montibus Item in cypro: sed laudata & ī europę alpiū iugis Iuba auctor est & in quadam Insula rubri maris ante Arabiā sita nasci quę netroii uoceť & in ea quę iuxta gēmā topazion ferat cubitalēq; effossam a pythagora ptolemęi regis pręfecto cornelius Bocchus & ī lusitaīa nasci perq̄ mirādi ponderis īmēsis iugis depressis ad librametū aquę puteis Mirꝫ quod & xenocrates ephesius tradit. Aratro in Asia & ī cypro excitari. Non enim inueniri in terreno: nec nisi iter cautes creditū fuerat. Similius ueri ē quod idē xenocrates tradit a torrētibus sępe deportari. Sudines uero negat nisi ad meridiem spectantibus locis nasci : quod certum est: non enim reperiť in aquosis. q̄q̄ in regione pręgelida. uel si ad uada usq; glatiēť amnes cęlesti humore paruaq; niue id fieri necesse est. Ideo caloris impatiēs in infrigido potu abdicať quare nascať sex angulis lateribus nō facile ratio Inueniri potest eo magis quod neq; in mucronibus eadem speties est & ita absolutus ē laterū leuior ut nulla id arte possit ęquari magnitudo amplissima adhuc uisa nobis erat: q̄ in capitolio liuia Augusta dicauerat librarꝫ circiter .l. Idem xenocrates auctor ē. Vas amphorale uisum: & aliqui ex India chrystallū sextariorꝫ .iiii. Nos liquido affirmare possumus in cautibus alpium nasci: atq; adeo in uiis ut plerunq; fune pendentes eā extrahant peritis signa & indicia nota sunt. Infestant uitiis plurimis scabro ferrugīe maculosa nube oculta aliquando uomica prędura fragilique centro a sole appellata: ē & ruffa aliquibus rubigo. Aliis capillamētū rimis simile hoc artifices litura ocultāt quę uero sine uitio sunt puras esse malunt acenteta appellantes nec spumei coloris limpidę aquę postrema uero auctoritas in pondere est. Inuenio medicos quę sunt urēda ad corporꝫ nō aliter utilius id fieri putare q̄ crystallina pila aduersis solis radiis apposita. Alius hic furor. HS .l. trullā unā nō āte multos ānos mercatā a matrefaīlias nec diuite Idem Nero amissarꝫ rerꝫ nūtio accepto duos calices crystallīos ī suppręma ira fregit illisos & hoc fuit ī uitio sęculum suum punientis ne quis alius his biber&. Fragmēta sarciri nullo modo queūt mireq; ad similitudinē accessere uitri: sed ꝓdigii modo ut suum prętium auxerint crystalli non diminuerint.

PRoximum locum in delitiis foeminarꝫ tamē adhuc tantum succina obtinent. Eadēq; oīa hęc quā gemmę auctoritatem sane priores aliquibus de causis crystallina frigida potu murrhina uitreaq; ī succinis causā ne delitię quidē adhuc excogitauerūt Occasio est uanitas gręcorꝫ diligēter legēs modo aequa perpetiať nemo cū hoc quoq; intersit uitę scire quicquid illi prodidere mirandum phaetontis fulmine icti sorores fletu mutatas ī arbores populos lachryis electrꝫ omnibus ānis fūdere iuxta eridanū amnē quē padum uocamus & electrū appellatū: quoniam sol uocitatus sit electros

plurimi poetę dixere: primique ut arbitror ęschilus philoxenus euripides satyrus Nicander quod esse falsum Italię testionio pat&. Diligentiores eo℞ electridas ísulas in mari adriaco esse dixerunt ad quas dilaberetur padus: qua appellatione nullas unq̃ ibi fuisse certum est. Nec uero ullas positas esse in quas quicq̃ cursu padi deueheret. Nam quod Aeschilus í hyberia hoc est hispaía Eridanũ esse dixit eũdemq; appellari rhodanũ Euripides rursus & Apollonius in adriatico littore confluere rhodanũ & padum faciliorem ueniã facit ignorati succini in tanta ignorãtia orbis modestiores sed ęque falsum prodidere. In extreís adriatici sinus rupibus in uiis arbores stare quę Canis ortu hoc effunderẽt cũ mire Theophrastus in liguria effodi dixit Chares uero phaetontem in aethiopia hammonis obiisse & ibi delubrum eius esse atq; oraculum electriũq; gigni Phylemon fossile esse & in Scythia erui duobus locis candidum atq; Cerei coloris: quod uocaret electrũ. In alio loco fuluũ: quod appellaret subalternicũ Demonstratur id lyncuriacũ uocãt & fieri ex urina lyncum bestia℞ e maribus fuluũ & ingenuũ e foemís lãguidũ atq; candidũ: alii dixere languriũ & esse in italia bestias langurias Zenothenus langas uocat easdẽ circa padum his uitam affirmat Sudines arborem quę gignat in liguria. In eadẽ sentẽtia & Metrodorus fuit Sotacus credidit in Britannia arbores effluere quas electrinas uocauit phyteas gutonibus Germaniae gentis accolis ęstuarium ab oceano spacio mecomonõ nomíe stadio℞. vi. m: Ab hoc diei nauigatione abesse insulam Abalum Illo uere fluctibus aduehi & esse concreti maris purgamẽtum incolas pro ligno ad ignem uti eo proximisq; Teutonis uẽdere huic & Thimeus credit. Sed insulam basiliam uocauit Phylemon negauit flamam ab Electro reddi Nicias solis radiorum succum intelligi uoluit: Hoc circa occasum uehemẽtiores in terras actos pinguẽ sudorẽ in ea reliquere oceani. Deinde ęstatibus in germano℞ littora eiici & in ęgypto nasci simili modo ac uocari sacal. Item í India gratiusq; ture esse indis: in Syria quoq; foeías uerticillos inde facere & uocari harpaga quia folia paleasq; & uestium fimbrias rapiat Theophrastus oceano id exęstuante ad pyrenei promontorium eiici quod & Xenocrates credidit. Is uero qui nuprie scripsit uiuit adhuc Asaburas tradit iuxta atlãticum mare esse lacum cephesida quẽ mauri uocent Electrum hunc sole excalefactum e limo dare electrum fluitans. Minesea í Aphrica locum sicione appellatum Cratinam in eo ab oceano effluẽtem lacũ in quo aues q̃s meleagridas uocat & penelopas uiuere ibi nasci ratiõẽ eadẽ q̃ supradictũ est in electride lacu. Theomones iuxta syrtim magnam ortum hesperidum ex quo in stagnũ cadat: colligi uero a uirginibus hesperidũ ethesias indis fluuiũ eẽ hyppobarũ quod uocabulo significetur omnia uisa ferre bona fluere a septentrione in exortum oceanũ iuxta montẽ siluestrẽ arboribus electrum ferentibus arbores eas aphytacoras uocari qua appellatione significetur praedulcis suauitas. Mithrydates in germaniae littoribus esse insulam uocariq; eam Cedron cedri genere siluosam: inde defluere in petras Xenocrates non succinum tantum in Italia. Sed thycum uocari a scythis uero acrum: quoniam & ibi nascatur Alios putare in Numidia gigni. Super omnes est Sophocles tragicus poeta: quod equidem miror tanta grauitate cothurni & pręterea uitae fama alias principe loco genitus athenis rebus gestis exercitu ducto hic ultra Indiam fieri dixit e lachrymis meleagridum auium Meleagrum deflentium: quod credidisse eum aut sperasse aliis persuaderi posse quis non miret? Quam ue pueritiã aut imperitiam posse reperiri: quę auium ploratus annuos credatur lachrymasue tã grandes auesq; e gretia ubi Meleager periit ploratum misisse nudos? Quid ergo nũ multa ęque fabulosa produnt poetę. Sed hoc in ea re quę quotidie inuehatur atque abund& & hoc mendacium coargu& Serio quoq; dixisse summa hominum cõtẽtio est & Intolleranda mendaciorum impunitas.

Certum est gigni in Insulis septentrionalis oceani & a germaís appellari glessũ

Itaq; & a nostris unã isularum ob id glessariam appellatam. Germanico Cęsare ibi classibus rem geréte Austraniã a barbaris dictam. Nascitur autem defluente medulla pinei generis arboribus ut gummi sincera resina pineis erupit humoris abundátia Densat̃ rigore uel tepore cum uero intumescẽs ęstus rapuit ex Insulis cretae littora expellit̃ ita uolubile ut pẽdere uideatur: quod arborũ succum esse etiam prisci nostri credidere ob id succinum appellantes pinę autem arboris esse indicio est pineus in attritu odor & quod accẽsũ tedę modo ac nidore flagr& affert̃ a germanis i pãnoniã mox per prouinciam & inde ueneti primium quos gręci enetos uocant famam rei fecere proxime pãnonię id accipiẽtes circa mare adriaticũ: pado uero annexa fabulę uidentur causa hodieq; transpadanorum agrestibus foeminis monilium uice succia gestantibus maxĩe decoris gracia Sed & medicinę quoniam tonsillis credit̃ resistere & faucium uitiis uario genere aquarum iuxta alios infestante guttura. at fere. pas. ccc. abest a carminto littus pãnonię: ex quo id germanię inuehit̃ percognitũ. Nuper enim uidit eques Romanus ad id comparandum missus a Iuliano curãte gladiatoꝝ munus Neronis principis quin & comertia & littora peragrauit tanta copia inuecta ut retia coercendis podium protegentia succinis nodarentur. Arma uero & libitina totusq; unius diei apparatus esset e succio Maximum pondus his glebę attulit. xiii. libraꝝ. Nasci & in India certũ est. Archelaus qui regnauit in Cappadocia illinc pineo cortice inherente tradit aduehi rude poliriq; adipe suis lactentis incoctum & liquidũ primo distillare. Argumẽto sũt quędam intus translucentia ut formicę aut culicesq; & lacertę adhęrentes in eo non est dubium & inclusas durescere. Genera eiusplura candida odoris praestãtissimi: sed nec his nec tetris prętiũ Fuluis maior auctoritas Et his etiam nunc amplior translucẽtibus prę terq̃ si nimio ardore flagrẽt imaginẽq; igneã iesse non ignẽ plac& summa laus phalernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis Sunt in quibus & decocti mellis lenitas plac&. Verũ quoq; hoc diffiniri oport& quocunq; modo tingi libeat odoꝝ seruio & anchusę radice. Quippe etiam conchilio inficiuntur. Cęteꝝ attritu digitoꝝ accepta ui caloris attrahunt in se paleas & folia arida ut magẽs lapis ferrũ ramẽta quoq; succini oleo addito flagrãt dilucidius diutiusq; q̃ lini medulla Taxatio in delitiis tanta ut hominis q̃uis parua effigies uiuoꝝ hominum Ingentiũq; prętia super& prorsus ut castigatio una non sit satis i corinthiis aes plac& auro argentoq; mixtum in celatis ars & ingeią murrhiorum & crystallorum diximus gratiam uniones capite circumferuntur. Gemmae digitis. In omnibus deniq; aliis uitiis ostentatio plac& Vsus autem & in succinis delitiarum tantum consciẽtia. Domitius Nero in cęteris uitę suę portẽtis capillos quoq; cõiugis suę pompeię in hoc nomẽ adoptauerat quodam etiam carmĩe succinos appellando. Et quoniam nullis uitiis desinit prętiosa nomina & ex eo tertius hic quidam colos coepit expeti a matronis usus tamẽ succinorum inuenitur aliquis in medicia: sed nõ ob hoc foemĩs plac& infantibus adalligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuiuscunq; ętati contra lymphationes prodesse tradit. Vrinae difficultatibus potum adalligatumq;: hic & differentiam nouam attulit appellando chriselectrum quod sit coloris aurei & matutino gratissimi aspectus rapacissimum igniũ & si iuxta fuerint celerrime ardescens. Hoc collo adalligatum mederi febribus & morbis tritum̃ cum melle & rosaceo auriũ uitiis: & si cũ melle attico teratur oculoꝝ quoq; obscuritatibus Stomachi etiam uitiis uel per se farina eius sumpta uel cum mastice ex aqua pota. Succina etiam gemmisq; sunt translucidę adulterandis magnum habent locũ maxĩe Ametistis cum omni ut diximus colore tingantur.

DE lyncurio proxime dici cogit auctorum pertinacia quippe si etiam nõ electꝝ id ess& lyncurium tamẽ gemmam esse contendunt. Fieri autem ex uria quidẽ lyncis Sed egesta terra protinus bestia opperiẽte eam: quoniam inuideat homini. Esse aũt

ex urina quidem lyncis. Sed egesta terra protinus bestia opperiente eam: quoniam Inuideat homini. Esse autem qualem in succinis colorem ignis nec folia tantũ aut stramẽta ad se rapere sed etiã aeris ac ferri lamĩas: quod diodes quidẽ & Theophrastus credidit. Ergo falsũ id totũ arbitror: nec uisã ĩ ęuo nostro gemmam ulla ea appellatiõe & quod de medicia simul prodit᷑ calculos uessicę eo poto elidi & morbo regio occurri si ex uino bibat᷑ aut si potet᷑ etiam nũc confessa genera gẽmaꝝ dicemus a laudatissis orsi Nec uero id solum agemus: sed ad maiorem utilitatem uitae obiter coarguetur magorum infanda uaĩtas quando illi uel plurima prodidere de gemmis medicię ex his speties blando prodigio transgressi.

MAximum in rebus humanis non solum inter gemmas pręttium hab& adamas diu non nisi regibus & his admodũ paucis cognitus Vnus modo ĩ metallis reptus perq̃ raro Comes auri & nec nisi in auro nasci uidebatur Veteres eum in ęthiopum metallis tantum inueiri existimauere inter delubrum mercurii atq; insulam mercen dixeruntq; non ampliorem cucumis semine haud colore dissimilem inueniri. Nũc genera eius .vi. noscuntur indici non auro nascentis: sed quadam crystalli cognatione Siquidem & colore translucido non differt & latere sexangulo liuore turbinatus in mucrone e duabus contrariis partibus quo magis miremur ut si duo turbĩes latissĩ suis partibus iungantur. Magnitudine uero etiam auellani nuclei· Similis est huic arabicus mĩor tamẽ similiter nascẽs cęteris pallidior argẽto & auro nõ nisi excellẽtissĩo natalis. Incudibus hi deprę̃hendunt ita despuẽtes ictum ut ferrum utrinq; dissult& Incudesq; etiam dissiliant quippe duritia inenarrabilis est simulque ignium uictrix natura & nunq̃ ĩcalescens Vnde & nomẽ ĩterpręttatione gręca indomita uis accepit Vnum ex his uocant ceutron milii magnitudine Alterũ macedonicũ in phylippico auro repertum hic est Cucumis semĩe par. Post hoc cyprius uocat᷑ in cypro repertus uergens in aerium colorem: sed in medicamine de quo dicemus efficacissimus. Post hunc est siderites ferrei splendoris pondere ante cęteris & natura dissimilis. Nam & ictibus frangitur & alio adamante perforari potest: quod & cyprio euenit breuiterq; ut degeneres nomĩs tantum auctoritatem habent Idq; quod tantis uolumĩbus his docere & mandare conati sumus de discordia rerum concordiaq; quam antipathiam ac simpathiam uocauere gręci. Non aliter clarius ĩtelligi potest. Siquidem illa ĩuicta uis duarum uiolẽtissimarum naturę rerum ferri ignisq; contemptrix hircino rumpit᷑ sanguĩe: ac ne aliter q̃ recenti calidoq; macerata & sic quoq; multis ictibus. Tunc etiã pręterq̃ eximias ĩcudes malleosq; ferreos frangẽs: cuius hoc ĩgenio quoue casu reptũ aut quę fuit coniectura experiendi rem immensi secreti & in foedissimo animalium omnium profecto muneris talis inuẽrio hoĩs est. Nec querenda in ulla parte naturae ratio: sed uolũtas ut cũ foeliciter rumpere contigit in tam paruas frãgatur crustas ut uix cerni possint. Expetũtnr hę a sculptoribus ferroq; ĩcludũtur nullã non duritiam ex facili cauantes. Adamas dissid& cum magnete lapide in tantum ut iuxta positus ferrum non patiat᷑ abstrahi: aut si admotus magnes deprę̃hẽderit rapiat atq; auferat Adamas & uenena irrita facit & lymphatioẽs abigit metusq; uanos expellit a mẽte Ob id quidã eũ Anchitem uocauere. Metrodorus scepsius in eadem germaĩa halista insula nasci in qua & succinum solus quod ęquidem legerim dicit & pręfert arabicis quod falsum esse quis dubit&: proximum apud nos Indicis Arabicisque margaritis pręttiũ est de qbus in .viii. dixiũs uoluĩe ĩter res marĩas.

TErtia auctoritas Smaragdis phibet᷑ pluribus de causis nullius coloris aspectus Iucundior est nam herbas quoq; uirentes frondesq; despectamus Smaragdos uero tanto libentius quoniam nihil omnino uiridius comparatur illis. Vir& pręterea & soli gemmarum contuitu implent non satiant: quin & ab intẽtatione alia obscurata

aspectu smaragdi recreat᷑ acies scalpentibusq; gēmas nō alia gratior oculorū refectio est Ita uiridi lenitate lassitudinem mulcent: pręterea e longinquo amplificant᷑ uisu inficientes circa se repercussum aera nō sole mutati non umbra nō lucernis: semper que sensim radiātes & uisū admittentesad crassitudīem sui facilitate trāslucida quod etiam in aquis nos situat. Iidem plerunq; & concaui ut uisū colligant q̄obrē decreto hominū his partit᷑ scalpi uetitis q̄q̄ scythicoꝝ ęgyptioꝝq; durities tāta est ut nō queāt uulnerari: quoꝝ uero corpus extentū est eadē qua specula ratiōe supini reꝝ imagines reddūt. Nero princeps gladiatoꝝ pugnas spectabat e smaragdo. Genera eoꝝ .xii. sed nobilissimi scythici ab ea gente in qua reperiūt᷑ appellati Nullis maior austeritas: nec minus uitii ut quātū smaragdi a gemmis distant tātum scythycus a cęteris smaragdis proximā habēt laudē sicut & sedem bactriani quos in commissuris saxoꝝ colligere eos dicunt᷑ ęthesiis flantibus. Tunc enim tellure tersa nitent quod his maxime uētis harene maxime mouentur: sed hos minores multo scythicis esse tradūt Tertiū locū ęgyptii qui eruūtur circa copton oppidū thebaydis in collibus & cautibus. Reliqua genera in metallis aerariis Inueniūtur: quapropter principatū ex his ęgyptii obtinēt Dosq; eoꝝ ut & colore liquido: nec diluto ueꝝ ex humido piguiq; perspiciat᷑ Imitāte trāslucidum mare pariterq; transluc& & nit&: hoc est colorem expellit & aciē recipit Ferūt & in ea īsula tumulo reguli heriie iuxta tecterias marmoreo leoni fuisse īditos oculos e smaragdis ita radiātibus etiā ī gurgitē ut territi īstrumēta refugerēt Thinny diu mirātibus nouitatē piscatoribus donec mutauerūt oculos: sed & uitia demōstrari oport& ī tāto prodigio. Sunt quidē omīum eadem quędam peculiaria sicut ī homīe. Ergo cyprii glauci magisq; uarii ac minus in eodem smaragdo aliis partibus tenorē illum scythicę austeritatis non semper custodiunt. Adhuc quibusdā intercurrit ūbra surdusq; fit colos qui improbat᷑ etiā dilucidior hincq; genera distiguūt᷑ & sunt aliqui obscuri quos uocāt cęcos: Alii densi: nec est reliquo traslucidi quidā focarii: quidam nubecula improbati: quod aliud ē quā umbra dequa diximus Nubecula enī albicātis est uitium cum uiridis nō pertrāsit aspectum: sed aut intus occurrit aut excipit ī fine uisū candor hęc coloris uitia Illa corporis capillamētū sal plūbago. Ab his ęthiopici laudantur a copto Itinere trium dieꝝ ut auctor est iuba acriter uirides sed nō facile puri aut cōcolores. Democritus ī hoc genere poīt hericos & persicos illos extuēscētes pinguiter persicos uero non translucidos: sed iucundi tenoris uisum implere quem non admittant Feliū pantheraꝝq; oculis similes. Nanq; & illos radiare nec perspici eosdem in sole hebetari In umbra refulgere & longius q̄ cęteros nitere: omniū hoꝝ etiam nunc uitiumq; fellis colorē aut acris olei habēt ī sole dilucidi quidē ac liquidi: sed non uirides. hęc uitia ī atticis maxime sentiunt᷑ in argentariis metallis repertis ī loco qui tyricos uocatur semper minus pingues & e longinquo speciosiores frequēs & his plumbago hoc est ut in sole plumbei uideantur. illud peculiare quod quidam ex his senescūt paulatī uiriditate euanida & sole lęduntur: post hos medici plurimū uiriditatis habent Interdum & e saphyro hi sunt fluctuosi ac reꝝ imagīes complexi papaueꝝ ut uerbi gratia aut auiū catuloꝝq; uel prunoꝝ uel capilloꝝ & similiū q tamē uirides nascunt᷑ quoniam oleo meliores fiunt. Neq; est alioꝝ magnitudo amplior. Carchedonii nescio an ī totū exoleuerit postq̄ metalla aeris ibi defecerunt & semper tamen uilissimi fuere minimiq;. Item fragiles sed colore incerti & uirentiū ī caudis pauonum columbarumq; collo plumis similes ad inclinationem magis ac minus lucidi uenosi quidem squamosiq; peculiare eoꝝ uitium Minocarcion appellatū hoc est quędam gemma ex caron mox iuxta Carcedonem in qua legebatur smaragdites uocatus ē Iuba auctor ē smaragdū quem colam uocant ī arabię edificioꝝ ornamētis includi & lapidem quem alabastriten ęgyptii uocant complures uero est proximis laconites in targeto monte erui medicis similes & alios in Sicilia. Inserit᷑ smaragdis & uocatur tanos e persis ueniens gemma ī grate uiridis: atq; intus sordida. Itē calcho

ſmaragdos e cypro turbida aereis ueís Theophraſtus tradit í ęgyptioꝝ commẽtariis
reperiri regi eoꝝ a rege babilonio munere miſſum ſmaragdum.iiii.cubitoꝝ lõgitudie
& triũ latitudine & fuiſſe apud eos in Iouis delubro obeliſcum e.iiii.ſmaragdis:xl.
cubitoꝝ longitudine latitudine uero in una parte duorũ in parte:iiii.ſe autẽ ſcribẽte
eſſe í Tyro herculis tẽplo ſtẽtenã planam e ſmaragdo niſi potius pſeudo ſmaragdus
ſit .Nam & hoc genus reperitur í Cypro Inuentum ex dimidia parte ſmaragdum ex
dimidia hyaſpidem nõdum humore in totum tranſfigurato .Appion cognomíatus
pliſtonites paulo ante ſcriptum reliquit eſſe etiam nũc in laberyntho ęgypti colloſũ
ſerapis e ſmaragdo.ix.cubitorum.

TAndẽ multis naturã aut certe ſimilẽ habere berilli uidentᷣ ídia originẽ habẽtes
Raro alibi reperti poliũtᷣ omnis ſexangula figura artificũ ingeniis:quoniã hebeſcũt
niſi color repercuſſu anguloꝝ excitetur aliter politi non habent fulgorem eundem.
probatiſſimi ex his ſunt qui uiriditatẽ puri maris imitantur:proximi qui uocantur
chryſoberilli paulo pallidiores.ſed í aureum colorem exeũte fulgore uicinum genus
huic pallidius a quibuſdã proprii generis exiſtimatᷣ.uocaturq; chryſopraſſũ Quarto
loco numerantᷣ hyacinthi:zontes quíto quos froidos uocant poſt eos cerini ac deíde
oleagini hoc eſt colore olei poſtremi chryſtallo ſimiles hi fere capillamenta habent
ſordeſq;.Aliqui qui euanidi quę omnia ſũt uitia .Indi mire gaudent longitudíe eoꝝ
ſoloſq; gemmarũ eſſe prędicant qui carere auro maluit & ob id perforatos elephãtoꝝ
ſetis religant Alios conuenit non oportere perforari quoꝝ ſit abſoluta bonitas ũblici
ſtatim ex auro capita compręhendentibus.Ideoq; cylindros ex his facere malunt q̃
gemmas:quoniam eſt ſumma commendatio in longitudine quadam & anguloſos
putant ſtatim naſci & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta additoq;
auro repercuſſa omnino cauſata perſpicuitatis ad craſſitudinem uitia pręter iã dicta
eadem fere quę in ſmaragdis & pterigia In noſtro orbe aliquando circa põtum iuciri
putantur.Indi & alias quidem gemmas cryſtallo intento adulterare reppererũt ſed:
pręcipue berillos.

NImium Itemq; plurimum ab his differũt opali ſmaragdis tantũ cedentes India
ſolũ & hoꝝ mater:atq; ut eis pręcioſiſſimã gloriam compoſitiones gẽmarum
maxíe íenarrabilẽ difficultatẽ dederit. Eſt eni í his carbũculi tenuior ignis ametiſti
fulgens purpura ſmaragdi uirens mare & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia
Alii ſummum fulgoris augumentum Alii coloris pigmentariorum ęquauere Alii
ſulphuris ardentis flamam aut etiam ignis oleo accenſi Magnitudo nucem auellanã
ęquat inſigni apud nos hiſtoria:Siquidem extat hodieq; huius generis gẽmis gẽma
per quam ab Antoío proſcriptus eſt Nonius ſenator filius Nonii eius quẽ Catullus
poeta in ſella Curuli uiſum indigne tulit:auuſq; Seruilii Nomam:quem conſulem
uidimus.Illeq; proſcriptus fugiẽs hunc e fortunis omnibus ſuis annulum abſtulit
ſecum quem certum eſt.IIs.xx.eſtimatum. Sed mira Antonii feritas atque luxuria
propter gemmam proſcribentis.Nec minus Nonii contumacia proſcriptionem ſuã
amantis cum etiam fere abroſas partes corporis relinquant beſtiae propter quas ſe
periclitari ſciant Vitia opali color in florem herbę quae uocatur helyotrophiũ exeat
aut cryſtallum aut grandinẽ ſi ſal interueniat aut ſcabritia:aut cũcta oculis occurſãtia
nullos magis niſi India indiſcreta ſimilitudine uitro adulterat.Experimentũ in ſole
tantum Falſis enim contra radios libratis digito a pollice idem atque unus traluc&
color in ſe conſumptus ueri fulgor Subíde uariat plus huc & illuc ſpargit Fulgorq;
lucis in digitos funditur hanc gemmam propter eximiam gratiã pleriq; appellauere
pederota qui priuati eius genus faciunt Sangenon ab Indis uocari dicunt. Tradũtur
naſci in ęgypto & in Arabia & uiliſſimi in ponto. Item in gallatia ac Taſſo & Cypro
Quippe opali gratiam hab& ſed mollius nit& raro nõ ſcaber Summa coloris ex aere

et purpura conſtat uiriditas Smaragdi deeſt. Conſtatq; melior ille color cuius fulgor unicolor fuſcatur q̃ qui diluitur aqua hactenus de principatu. Conuenit maxime ſenatuſconſulto mulierum minus certa ſunt de quibus & uiri iudicant. Singulorũ enĩ libido ſingulis prętia facit & pręcipue regũ. Claudius cęſar Smaragdos ĩducbat aut ſardonices. Primus autem Romanorum Sardonices prior Aphricanus ut tradit Demoſtratus & inde romaĩs hãc gemmam fuiſſe celeberrimã quã ob rem proximũ ei dabimus locum. Sardonices alii ut ex nomine ipſo appar& intelligebantur cãdore in ſarda: hoc eſt uelut carnibus ungue hominis impoſito & utroq; trãſlucido taleſq; Indicas eſſe tradũt Iſmeĩas Demoſtratus Zenothenus Sotacus hi quidẽ duo reliq̃s omnes quę transluceant cęcas appellantes quę nunc nomẽ abſtulere nullo ſardarum ueſtigio arabicę ſunt coeperũtq; pluribus hęc gẽmę coloribus ĩtelligi radice nigra aut ceruleum Imitante & unguem Creditum enim candido pingi nec ſine quadam ſpe purpurę candore in minium trãſeũte has indis non habitas in honorẽ Zenothemus ſcribit tantę alias magnitudinis ut inde capulos factitarẽt: & enĩ cõſtat ibi torrẽtibus detegi & placuiſſe in noſtro orbe initio: quoĩam ſole prope gemmarum ſculpturam cerę nõ auferrẽt perſuaſimus Deĩde & Indis ut ipſi quoq; his gauderẽt utit̃q; pforatis utiq; uulgus tãtum in collo & hoc eſt nunc uiduarum argumẽtum Arabicę excellũt candore circuli pręlucido atq; nõ gracili: neq; in receſſu gemmę aut in deiectu renitẽte ſe in ipſis umbonibus niteſcente praeterea ſubſtrato nigerrimo colore hoc in indicis cereum ac corneum inuenitur. Iam circuli albi quędam in his cęleſtis arcus ãhelatio eſt locuſtarum uero maris cruſtis ſuperficie rubẽtior iam melle haud foeculẽto: hoc eĩm nomẽ eſt uitio Improbãtur & ſi Zona alba fundat ſe nõ colligat ſimili modo ſi ex alio colore in ſe admittat aliquid enormiter. Nihil. n. ĩ ſua ſede ab aliẽo ĩterpellari plac&. Sunt & armenię certe probãdę: ſed pallida zona exponẽda eſt & onichis ipſius natura propter nomĩs ſocietatem: hoc in gemmã trãſilit & lapide Carmanea. Sudĩes dicit in gemma eſſe cãdorem unguis humaĩ ſimilitudĩe. Item chryſoliti colorem & ſardę & hyaſpidis Zenocheĩs Indicam oĩchem plures habere uarietates igneã nigrã corneam cingẽtibus cãdidis uenis oculi modo interuenientibus quarundam oculis obliquis ueĩs. Sotacus & arabicã tradit Onichẽ diſtare quod Indica igniculos habeat albis cingentibus zonis ſingulis pluribuſue alitur q̃ in ſardonicae Indica illic enim momẽtum eſſe hic circulum arabicas onychas nigras inueniri candidis Zonis Syris carnoſas eſſe Indicas parte carbunculi parte chryſoliti & ametiſti Totumq; id genus abdicat Veram autem onychem plurimas uariaſq; cum lacteis Zonis habere uenas. Omnium in trãſitu colore inenarrabili in unum redeũte conceptu ſuauitatis gratiae Nec Sarde ntaura differenda eſt. Diuidue ex eodem nomine Quapropter omnium obiter gemmarum ardentium natura indicanda.

PRincipatum habent Carbunculi a ſimilitudine ignium appellati cum ipſi nõ ſentiãt ob id a quibuſdam apyruſte appellati: hoꝝ genera Indici & garamantici quos & charcedonios uocauere propter opulẽtiam carthagĩs magnę adiiciunt ęthiopicos & alabandicos in orcoſia caute naſcẽtes. Sed qui perficiãtur alabãdicos: pręterea ĩ omĩ genere maſculi appellantur acriores ac foemię lanquidius refulgentes. In maſculis quoq; obſeruãt liquidioris alios flamae nigrioris alios & quoſdam lucidius & magis cęteris in ſole flagrantes. Optimos uero ametiſtizontas: hoc eſt quorum extremus igniculus in Ametiſti uiolam exeat proxĩos illis quos uocãt ſyrtites pĩnato fulgure radiantes. Inueniri autem ubicunq; maxime ſolis repercuſſu ſatyrus indicos nõ eſſe claros dicit ac plerũq; ſordidos: ac ſemper fulgoris retorridi: ęthiopicos pĩgues lucẽq; non emittẽtes ſed conuoluto igne flagrare Caliſtratus fulgorem Carbunculi debere candidum eſſe poſuit extremo uiſu nubilantem & ſi ita tollatur exardeſcentem. Ob id a pleriſq; hunc Carbunculum candidum uocari: qui languidius & liuidius luceat

liuizontas appellari.

CArcedonios multo minores esse: Indicos etiam minus sextarii unius mensura cauari Archelaus Carcedoios nigrioris aspectus esse: sed igni uel sole & iclinatioẽ acrius q̃ ceteros excitari: eosdẽ obumbrãte tecto purpureos uideri: sub caelo flameos contra radios solis scintillare ceras signantibus his liquescere q̃uis in opaco. Multi Indicos carcedoniis cãdidiores esse & e diuerso inclinatione hebetari scripsere etiam nũc in carcedoniis maribus stellas intus ardere foemĩas uniuersum fulgorẽ fundere extra se Alabandicos ceteris nigriores esse scabrosque nascũtur & in Thracia coloris eiusdem ignem mĩme sentiẽtes. Theophrastus auctor est in Orchemeno archadiae inueĩri & in chio illos nigriores ex quibusdam fieri specula esse & troezenios uarios Interueniẽtibus maculis albis. Item corinthios ex pallidiore candidos massilia quoq; importari Bocchus in ollisipponẽsi erui scripsit magno labore ob argillã sole adustis saltibus: nec est aliud difficilius q̃ discernere genera: hec tanta est in his occasio artis subditis per que trãslucere cogant̃. Aiunt ab ethiopis in aceto maceratos .xiiii. diebus nitescere totidem mensibus durante fulgore Adulterantur nitro simillimi: sed cote deprehendũtur & põdere: quod minus est in uitreis aliquãdo & pustulis argẽti mõ relucentibus.

ESt & Anthracitis appellata ĩ thespotia fossilis Carboĩbus similis falsũ arbitror quod in liguria nasci prodiderũt nisi forte tũc nascebant̃. Esse in his & precĩcti candida uena tradũt: horumq; igneus color ut superiorum est peculiare quod lacte ĩ igne uelut intermortui extinguũtur. Contra aquis perfusi exardescũt.

COgnata est huic sandastros: quam aliqui garamatiten uocant. Nascitur in ĩdia loco eiusdem nomĩs. Gignitur & in Arabia ad meridiẽ uersa Commẽdatio summa quod ueluti in trãslucido stellantes ĩtus fulgẽt auree gutte semper in corpore nũquã in Cute accedit religio narrata syderum cognatione: quoiam fere stellarum hyadum dispositione ac numero stellantur Ob id chaldeis in cerimoniis habite: & hic maris austeritas distincta: quodã uigore apposita tinguescens. Indice quidẽ hebetare uisus dicũtur. Blandior foemĩs flama alliciẽs magis q̃ accendẽs. Sunt qui preferãt arabicas Indicis tumideq; chrysolito illas similes dicãt. Ismenias uero negat poliri sandastros propter teneritatem & ob id in magno ueĩre. Sunt qui sandasitas uocẽt. Inter omẽs constat quantum numero stellarum accedat tantum & errorem aliquãdo similitudo nomĩs accedere pretio Affert sandaser Nicander uocat Alii sandareson qdam uero hanc sandraston Illam sandaresim in India nascentem Illam quoque & loci nomen custodientem mali colorem aut olei uiridis omnibus improbatam.

EX eodem genere ardentium lychinites appellata a lucernarum accẽsa℞ precipua gratia. Nascitur circa ortosiam totamq; Carmaniam ac uicinis locis: sed probatissima Indis quidam remissiorem carbunculum esse dixerunt.

SEcunda bonitate similis est Ionia appellata a prelatis floribus & ĩter alias ĩueĩo differẽtias unam que purpura radi&: alterã que Cocco a sole excalefacta: aut digitorũ attritu paleas & chartarum fila ad se rapit: hoc idem & Carcedonius facere dicitur q̃q̃ multo uilior predictis nascit̃ apud Nasomones in mõtibus ut incole putant imbre diuĩo inueĩtur ad repercussum lune maxime plene Carthaginẽ quõdam deportabat̃ Archelaus & in aegypto circa Thebas nasci tradit fragiles uenosas morienti carboni similes potoria & ex hac & ex lychinite factitata inuenio. Omnia autem hec genera scalpture contumaciter resistit partemq; in cere signo tenent.

EDiuerso ad hec sarda utilissima que nomen cum sardonice cõmunicauit. Ipsa

gemma uulgaris & primum ſardibus reperta:ſed laudatiſſima circa babiloíam cum lapidicinę quędam aperirent᷑ haerens in ſaxi corde hoc modo metallum apud perſas defeciſſe traditur. Sed inuenitur compluribus aliis in locis:ſicut in paroeta in India triũ generũ Rubrum & quod dioniũ uocat͡ a pinguitudine. Tertium quod argēteis bracteis ſublinit᷑. Indicę prelucēt craſſiores ſunt arabicę. Inueniunt᷑ & circa leucadas epyri & circa ęgyptũ quę bractea aurea ſubliniũtur. Et in his autem mares excitatius fulgent foeminę pigriores ſunt & craſſius nitēt. Nec fuit alia gemma apud ãtiquos uſu frequentior hac certe enim apud menandrum & phylemonē fabulae ſuperbiunt Nec ullę ex tranſlucentibus tardius ſuffuſo humore hebetantur oleoq; magis ꝗ alio liquore. Damnantur ex his melleae & ualidius teſtacee.

EGregia etiam nunc topazio gloria ē ſuo uirēti genere & cum reperta eſt prelata omnibus in arabię Inſula quę chytis uocatur in qua predones trogodytę cũ diutius fame & tēpeſtate preſſi herbas radiceſq; effoderent eruerunt Topazium:hęc archelai ſentencia eſt. Iuba topazion inſulam in rubro mari a continente ſtadiis.ccc.abeſſe tradit nebuloſam & ideo quęſitã ſępe a nauigantibus. Topazium enim trogodytaꝝ lingua ſignificationem habere quęrendi ex hac primum importatam Beronicę regię quę fuit mater ſequentis ptolemęi a phylemone prefecto regis ac mire placuiſſe & inde factam ſtatuam Arſinoe ptolemęi phyladelphi uxori.iiii.cubitoꝝ ſacratam in delubro quod aureũ cognomiabat᷑ Recentiſſimi auctores & circa thebaydis oppidũ alabaſtrũ naſci dicunt.& duo eius genera faciunt Traſoidem:atque cryſopteꝝ ſimile chryſopręſſo etenim ſimilitudo ad ſuccũ porri dirigitur. Eſt autē ampliſſima gēmaꝝ Eadem ſola nobilium limam ſentit Cerere ſaxo & cote poliuntur:hęc & uſu atteritur Comitatur eã ſimilitudine propior ꝗ auctoritate calais uiride pallens Naſcitur poſt auerſa idiae apud Inſulas Caucaſi montis phycaros ac aſdatas amplitudine cõſpicua: ſed fiſtuloſa ac ſordium plena. Sincerior multo preſtantiorq; in Carmania. Vtrobiq; autem in rupibus ĩ uiis & gelidis oculi figura extuberans leuiterq; adhęrens. Nec ut annata petris:ſed ut appoſita quamq; obrem ſcandere ad eam pigritia pedũ equeſtres populos ted& ſimul & periculum terr&. Ergo eũtes e longinquo inceſſu & cũ toto muſco excutiunt hoc uectigal hoc eſt geſtamen ĩ ceruice & digitis gratiſſimũ norũt.

VViridantium & alia plura ſunt genera uilioriſq; turbę eſt praſſius:cuius alteꝝ genus ſanguíeis punctis abhorret. Tertium uirgulis tribus diſtinctum eſt. Cãdidũ prefert᷑ his cryſopreſſis.porri ſuccũ & ipã referēte:ſed & paulum declinante a Topazio in aurũ huic & amplitudo ea eſt ut cymbi etiam ex ea fiant cylindri quidem celerríe. India & has generat & Nidon fulgoris ſi ante habeas breuis & cum Intueare fallacis Subdines uero dicit & ĩ ſynero atticę flumine naſci. Eſt autem color fumidę topazii aut aliquando melle Iuba in ęthiopia gigni tradit in littoribus amnis:quem nilum uocamus & inde nomen trahere.

NOn trãſluc& molochitis ſpiſſius uirēs a colore malue nomíe accepto reddēdis laudata ſigĩs & ĩfantiũ cuſtodia quadã Innato cõtra pericula ipſoꝝ medicamíe.

VIr& & ſepę tranſluc& hyaſpis etiã ſi uictus a multis antiquitatis tamen gloriã retinens plurimę ferunt eam gentes ſmaragdo ſimilem Indicę. Cypri glaucũ dicunt pinguemq; per ſe aeri ſimilem ob id uocatur erizuſa talis.& hyaſpis eſt cerulea circa Termodontem amnem in phrygia purpurea in Cappadocia ex purpurea cerulea:atq; non refulgens. Thracia Indice ſimilem mittit calcydia turbidam:ſed minus refert nationes ꝗ bonitates diſtinguere. Optima ergo quae purpurę quicꝗ hab& ſecunda quę roſae Tertia quę ſmaragdi. Singulis autem gręci nomina ex argumento dedere Quarta apud eos uocatur boria cęlo autumnali matutino ſimilis & hęc erit illa duae

uocat erizusa. Similis est & sarde imitata & uiolas nõ mīus multo speties reliquae: sed omnes ĩ uitio ceruleę & crystallo similes aut miris Item therebynthizusa ĩ ꝓprio ut arbitror cognomine uelut est multis eiusdem generis composita gemmis. q̃obrẽ prestātiores funda claudūtur. i. patentes: nec patentes preterq̃ margīes auro ãplectẽte uitium est & breuis in his nitor et longe splendens & sal & omnia quę in ceteris & nitro adulterant: quod manifestum fit cum extra fulgorem spargũt atq; in se cõtinẽt nec in diuersa quę stragidas uocãt publico gẽmaꝝ denario in his tãtum dato quoniã optime signẽt. Totus uero oriẽs pro molochite tradit gestare quę ex his Smaragdo similis est per transuersum linea alba precigitur & gramatias uocatur quae pluribus polycaõs lib& obiter uaitatẽ magicã hic quoq;: quoniã hãc cõcionãtibus utilẽ coarguere esse prodideꝝt. Est & onichi pũcta quę uocatur Iasponix & nubem cõplexa & niues imitata & quę stellata est rutilis punctis & est sali megarico similis & ueluti fumo ĩfecta quę cadmias uocatur magnitudĩe. xii. unciaꝝ uidimusq; formatam ĩde effigiẽ Nerõis thoracatam reddetur & per se cianeo accomodata gratia paul oante Iaspidis nomĩe colore Ceruleo Optima Scythica deĩde cypria: postremo egyptia Adulteratur maxĩe tĩctura. Idq; in gloria regum egyptioꝝ ascribitur ei qui primus tixit. Diuidit aũt & hec in mares foemĩasq;. Inest ei aliquãdo & aureus puluis nõ qualis ĩ saphiris Saphirus enĩ aureis pũctis colluc& cerulei & saphiri raroq; cum purpura optĩe apud medos tamẽ nusq̃ perlucide. Ceterum inutiles sculpturę interueĩentibus crystallinis Centris quae uero sunt ex his cianei coloris mares existimantur. Alius ex hoc ordo purpureis dabitur aut ex his descẽdẽtibus pricipatum ametisti Indicę tenẽt. Sed in Arabię quoq; parte quę finitima Syrię petra uocatur & in armẽia mĩore & in egypto & in gallatia reperiũtur. Sordidissimę autem atq; uilissimae in Tharso & cypro causã nomĩs afferũtq; usq; ad uini colorem accedũt prius q̃ eum gustent in uiolam desinit fulgorq; quidam in illa purpurę nõ ex toto igneus. Sed in uini colore deficiẽs plucẽt autem omnes uiolaceo colore sculpturis faciles. Indicę absolutum purpurę colorem habẽt. Ad hanc tĩgentium officinę dirigũt uota Fundit autem eum aspectu leniter blãdũ. Neq; in oculos ut carbũculi uibrãt. Alteꝝ eaꝝ genus descendit ad hiacynthos hũc colorem hidisacon uocãt talemq; gemmam sacondion dilutior ex eadẽ sapenos uocatur: eademq; paranitis in contermĩo gentis arabię. Quartum genus colorẽ uini hab&. Quĩtum ad uicia crystalli descẽdit albicãte purpurę defectu: hoc mĩme ꝓbatur quoĩam precellẽs deb& esse suspectu uelut ex carbũculo refulgẽs Quidã ĩ purpura leuiter roseus nitor Tales aliqui malũt pederotas uocari: alii anterotas. Multi ueneris gemmam: quod maxime uidetur & de re & spetie & colore. Eas gemmas magorum uaitas ebrietati resistere promittit & inde appellatus. Preterea si lunę nomẽ aut solis inseratur in his atq; ita suspendatur collo capillis cynocephali & plumis hirundinis resistere ueneficiis Iam uero quoquo modo adesse reges adituris grãdineq; auertere & locustas precatione addita quã demõstrãt. Nam Smaragdis quoq; similia ꝓmisere si Aquilę scalperentur aut scarabei: quę quidem scripsisse eos non sine contemptu & risu generis humaĩ arbitror. Multum distat ab ea hiacynthos tamẽ e uicio descẽdẽs differentia hec quod ille emicans in ametisto fulgor uiolaceus Diluit & ĩ hiacyntho primo quoq; aspectu gratus euanescit anteq̃ sati&: adeoq; non impl& oculos ut pene non attingat marcescens celerius nominis sui flore.

Hiacynthos ethiopia mittit & chrysolitos aureo fulgore translucentes preferunt his Indicę si uanę non sint bactrianę deterrimę autem arabicę: quoĩam turbidę sint ac uarię & fulgoris interpellati nubilo macularum etiã quę limpidis cõtigere ueluti scobe sua refertis. Optimę sunt qui in collatione aurum albicare quadã argenti facie cogunt Funda includuntur perspicue ceteris subiicitur auricalcum tam&si ex parte de gẽmaꝝ usu appellantur aliqui & crysolectri in colorem electri declinãtes matutio

tantum aſpectu iucundi :ponticas deprehendit:leuitas quędā ī his durę ſunt ruffęq; molles & ſordidę. Bocchus auctor eſt & in hiſpania repertas:quo in loco cryſtallum dicit ad librametū aquę puteis depreſſis Inde erutā & cryſolitum.xii.pōdo a ſe uiſam.

SVnt & leucocriſę interueniente candida uena ſunt in hoc genere gemmae uitro ſimiles ueluti Croco refulgētes uitrei uero et uiſu diſcerni nō poſſit tactus deprędēdit tepidior in uitreis.

IN eodem genere ſunt mellichryſi ueluti per aurū ſincero melle trāllucēte quas India mittit:q̄q̄ ad Iniuriam fragilē. Eadē & xithyos parit plebeiā ibi gēmā.

CAndidarum dux eſt phedros quanq̄ poteſt queri in colore annumerari debeat totiens iactati per aliēas pulchritudiēs nomīs adeo decoris prętogatiua in uocabulo facta. Eſt & ſuum genus ſpectatione tanta dignum. Coeunt enim in tranſlucidum cryſtallum uiridis ſuo modo aer ſimulq; purpura & quidam uini aureus nitor ſemp extremus ī uiſu:ſed purpura coronatus uidetur ſingulis his & pariter omnibus:nec gemmarum ulla eſt liquidior capiti Iucunda ſuauis & oculis laudatiſſima eſt ī Indis apud quos argenon uocatur proxīa apud ęgyptios ubi ſenites. Tertia in Arabia uerū ſcabra aliis meliorque radi pontica & aſyatica Ipſae uero molliores ſunt gallatica & thraitia & cypriauit ia eorū langor aut alienis turbari coloribus & quę caeterarum.

PRoxima candicantium eſt aſteria principatū habens proprietate naturę quod incluſam lucem pupillę quandam contin& ac tranſfundit cū inclinatione uelut īter ambulantem ex alio atq; alio loco reddens. Eadēq; contraria ſoli regerens candicantes radios Vnde & nomen accepit difficilis ad celandum. Indicę pręfert̄ ī carmaīa nata.

SImiliter candida eſt quę uocatur aſtrios cryſtallo propīqua in India naſcens & in pallentes littoribus intus a cētro cui ſtella luc& fulgore lunę plenę:quidā cauſam nomīs reddūt quod aſtris oppoſita fulgorem rapiat ac regerat optimam in Carmaīa gigni:nullamque minus obnoxiam uitio. Cerauniam enim uocari quae ſit deterior peſſimam uero lucernarum lumini ſimilem. Celebrant & Aſtriotem miraſq; laudes eius in magicis artibus Zoroaſtem ceciniſſe quidā diligentes de ea produt. Aſtrolon Sudines dicit oculis piſcium ſimilem eſſe & radiare candido ut ſolem.

ESt & inter candidas & quae Ceraunia uocatur fulgorem ſyderum rapiens ipſa cryſtallina ſplendoris cerulei naſcens in Carmaīa Zenothenus fatetur albam eſſe:ſed habere intus ſtellam concurſantem fieri & hebetes ceraunias:quas nitro & aceto per aliquot dies maceratas concipere ſtellam. Eamq; poſt totidem menſes relangueſcere Sotacus & alia duo genera fecit Ceraunię nigras rubētiſq; ſimiles eas eſſe ſecuribus p illas quę nigrę ſunt:ac rotundę urbes expugnari & claſſes eaſq; betillos uocari. Quę uero longae ſunt Ceraunias faciunt & aliam raram admodum Parthorum magis quaeſitam:quoniam non aliubi Inueniatur q̄ loco fulmine icto

PRoximum Ceraunię nomen apud eos hab& quę appellatur iris. Effoditur in quadā inſula rubri maris quę diſtat ab Eronice urbe.lx.m.p. Cętera ſui pte cryſtallus Itaq; quidam radicem cryſtalli eſſe dixerūt. Vocatur ex argumēto Iris. Nam ſub tecto percuſſa ſole ſpeties & colores arcus cęleſtis in proximos parietes eiaculatur:ſubīde imitans magnamq; admirationem ſui uarietate augens ſexangulum eſſe ut cryſtallū conſtat:ſed eſſe aliqui ſcabris lateribus & angulis inaequalibus dicunt in ſole aperto proiectam radios in ſe cadentes diſcutere. Aliquas uero ante pfecto nitore adiacētia illuſtrare. Colorem autem non niſi ex horoſcopo reddunt:nec ut ipſę habeant:ſed ut

repercussos in parietē elidāt. optimā quę maximos arcus facit: simillimosq; cęlestibus Est & alia iris cęre similis & prędura hāc coriis crematā tonsamq; & ad Ichnemonum morsus remedio esse dicunt. Nasci autem in perside traditur. Similis aspectu ē sed non eiusdē effectus quę uocatur Zeros alba nigraq; macula in transuersū distiguēte crystallum. Expositis per genera coloꝝ principalium gemmis reliquas litteraꝝ ordīe explicabimus.

A Chates magna fuit auctoritate nunc in nulla Repertā primum in Sicilia iuxta flumē eiusdē nōis: postea pluris locis. Excedēs āplitudīe nūerosa uarietatibus mutātibus cognoīa eius. Vocatur phaspacates ceracates Soracates emacates leuacates dendracates. Et si arbusculis inuritur uelut myrrham redolens Corollachates guttis aureis saphyri modo distincta qualis copiosissima in Creta appellata sacra putāt eam contra araneorum & scorpionum ictus prodesse: quod in Siculis utique crediderim quoniam primum eius prouīcię afflatu scorpionum pestis extinguitur. & in India inuētę contra eadem pollēt & aliis magnis miraculis. Reddūt eīm flumium species nemorum iumentorū & iam hedere. Inde medici Coticulas faciūt Spectasse etiam Prodest oculis. Sitim & sedant in os additę phrygię uiridia nō habēt thebis aegyptiis repertę carēt rubētibus ueīs & albis hae quoq; cōtra scorpioēs ualidę. Eadē auctoritas & cyprii est. Sunt qui maxime probēt uitream perspicuitatem reperiuntur hae & in Thracia & circa Oetam in Parnaso & in Lesbo & Mesene similes illitis floribus & rhodo. Alię apud magos differentię leoninę pellis similes potentiam habere contra scorpioēs dicūtur. In persis uero suffitu earum tempestates auerti & pręterea fulmīa sisti. Argumētū esse si in feruētes lebetes additae refrigerēt Sed ut ꝓsint leonis iubis adalligandas. Nam hienę pelli similem abhomīantur discordialem domibus. Eam uero quę unius coloris sit iuictam athletis esse. Argumētum esse eius quod in olla plena olei cocta cum pigmētis inter duas horas sufferuefacta unum colorē ex oībus faciant minui. copos uitro similis est pumicosa aureis guttis stellata cum hacoleū sufferuefactum perunctis lassitudinem si credimus soluit. labastritis nascitur in alabastride ęgypti & in Syrię damasco candore ītertīcto uariis coloribus hęc cremata cum fossili sale ac trita grauitates oris & dētium extenuare dicitur. lectorias uocāt in uētriculis galliaceorum īuētas crystallīa spetie magnitudīe fabae: quibus Milonē Crotoniēsem usum inuictum in certamībus fuisse uideri uolūt. ndrodanas argēti nitorem hab& ut Adamas quadrata semper thessellis similis magi putant nomen impositum ab eo quod impetus hominum & iracundias dom&. Eadem sit in alia. rgirodomas auctores non explicant. ntipates nigra non transluc& expimētum eius si excoquatur in lacte facit eīm hoc myrrhę simile īmissa eāq; cōtra effascīationes auxiliari magi uolūt. rabica ebori simillima est: sed & hęc uideretur nisi abnuer& duritia putat contra dolores neruoꝝ prodesse habētibus. romatitis & ipsa ī arabia inueītur: sed & in ęgypto circa phinas ubiq; lapidosa & myrrhę coloris & odoris Ob hoc reginis frequētata. sbestos in arcadię mōtibus nascitur coloris ferrei. spilatī Democritus in arabia gigni tradit ignei coloris & oportere cameli fimo spleneticis adalligari inueīri utiq; in nido arabicarum alitum & aliam eodē nomīe ī leucopetra nasci argentei coloris radiantem contra lymphatum habendam. tizon in India & perside accidię monte nasci tradit argento nitore fulgētem magnitudīe triū digitorū ad lēticulę figuram odoris iucundi necessariam magis regū cōstituētibus. ugites multis non alia uidetur esse q̄ quę callais lapis. mphirane alio nomine appellatur chrysocolla in Indiae parte ubi formicę eruunt aurum: in qua & inueitur auro similis quadrata figura Affirmatur natura eius quae magnetis nisi ꝙ augere quoq; aurum traditur. frodisiaca ex candida ruffa est. pisetos septenis diebus calorem tenet excalefacta igni nigra ac ponderosa distiguētibus eā uenis rubētibus putat prodesse contra frigora. gyptillam iacus intelligitur per aluum sarda nigraq; uena transeūte

Vulgus autem in nigra radice ceruleam facit.

BAlanite duo genera habent subuiridis & corinthii ęris similitudíe. Illa acopto: hęc ex trogodytica regióe íueniés media secáte flamea uena. atracitas mittit & coptos uná ranę similé colore alteram ebori Tertiam rubetis e nigro. actes mollis alioquin odore excellés. ellioculus albicás pupillam cingit nigram e medio aureo fulgore lucentem: hę propter spetiem suam sacratissimo assyrioꝝ deo dicantur. Aliá auté quá bellú uocat in arbelis nasci Democritus tradit nucis iuglandis magnitudíe uitrea spetie. aroptenus siue barippe nigra sanguineis & albis nodis alligata dicit̃ ueluti portétosa. otrites Alia nigra é alia pápinea ícipienti uuę similis. striciten Zoroastres crinibus mulieꝝ similioré uocat. ucardia bubulo cordi similis babylóe tantum nascitur. romena capitibus testudinum similis & toítrua cadétia ut putát restrigit & fulmíe ita restíguit si crediús. oleae nymbo Inueniút̃ glebę similitudíe.

CVdmitis eadem est quam ostraciten uocant nisi quod hanc ceruleam interdú bullę cígunt. alais Saphyꝝ imitatur candidior & littoroso mari similis. amitis quibusdá uidetur suum genus habere pluribus spiris fumida ut suo loco diximus appadocia & in phrygia nascitur Ebori similis. alicam uocant e turbido calamo ferútq; plures simul semper coniúctas inueniri. atocitis Corsice lapis est & cęteris maior mirabilis si uera tradunt̃ impositam manú ueluti gúmi retinés. atopiritis e Cappadocia prouenit. epites siue cepotatites candida est uenaꝝ nodis cocútibus candore imaginem gerens. eramitis testę colorem hab&. inedię inueniuntur í cerebro piscis eiusdé nominis candidę & oblongę euentuq; mirádę si modo é fides pręsagire eas habitum maris nubilo coloris aut tranquillitate. eritis cerę similis é ireos iris corsites cantici hominis. oralcates & Corallio aureis guttis distinctae oralis minio similis gignitur í India & Syene. ratericis inter crisolitú & electꝝ colorem hab& prędurę naturę. rocallis cerasum repręsentat. isitis circa Copton candida & uidetur intus habere partum qui sentitur etiam strepitu. alcophonos nigra est: sed illisa ęris tinnitú reddit tragoedis ut suadét gestanda. elidonię duoꝝ sunt generum hirundinum colore ex altera parte purpurea nigris interpellantibus maculis. helonia oculus est Indicę testudinis uel portentissima magorú médaciis Melle enim collutam & linguę impositam futurorum scientiá pręstare promittunt xv. luna siléte tota die decrescéte uero ante solis ortú cęteris diebus a prima in .vi. horá Sunt & chelonites testudinú similes ex qbus ad tépestates sedandas multa uaticiant̃ Eam uero quę sit aureis guttis cum scarabeo decocta & deiecta in aquam feruentem tempestates tueri. loritis herbacei coloris est̃ quam dicút magi & íueniri in scyllę aras uétre congenitá ferroq; includi iubét ad quędá prodigiosa moris sui. oaspidis a flumine dicta est uiridis fulgoris aurei ignei. hrysolampis in Aethiopia nascit̃ pallidi coloris die & noctu ignei. hrysopis aurum uidetur esse. eppinonides í eolide adar neon núc pagum quondam oppidú nascút̃ multis coloribus trásslucétes alias uitreę alias crystallię alias Iaspidęę: sed & sordidis tátus é nitor ut imagíes reddát ceu specula.

DAphneam Zoroastes morbis Comitialibus monstrat. iados berillo similis é ipses duplex cádida ac nigra mas ac foemína gétile utriusq; sexus distinguéte linea. iomilas nigra ac dura mixtis rubentibus maculis ex aqua trita saporé Vini facit & ebrietati resistere putatur: e cerebro fit draconú: sed. racontis siue dracontia e cerebro draconum fit: sed nisi uiuentibus abscisso nunq̃ gemescit Inuidia animalis mori se sentientis. Igitur dormientibus amputent. Sotacus qui uisam eam gemmá sibi apud regem scripsit bigis uehi querentes tradit & uiso dracone spargere omnia medicamenta atq; ita pręcidere. Esse autem Candore trásslucido nec postea poliri aut artem admittere.

EV cardia cognominatᷣ eucariste in qua nigri effigies cordis eminet. Altera codē nomine uiridi colore cordis spetiem reprę̨sentat. Tertia nigrum cor ostēdit aliq̄ sui parte candida. norchis candida est diuisisque fragmentis testium repraesentat. xebenum Zoroastes spetiosam & candidam tradit:qua aurifices aurum polliunt ristalis cum sit candida ad maculatioēs rubescere uidetur. richilos eadem quae memphicores & ieronemon a Democrito laudatur in argumentis diuinationum umeces in bactris nascitur silici similis:sed capiti supposita uisa nocturna oraculi modo reddit. umitrem Beli gemmam sanctissimi deorum sibi assyrii appellant porracei coloris superstitionibus gratam. upetalos.iiii.colores hab& Ceruleum igneum mali minii. ureus nucleo oliuę similis est. reatus cōcharum modo nō adeo candida. urotias situ uidetur operire nigritiam. usebes ex eo lapide ē quo traditur imago herculis in tyri tēplo facta sedes ex qua dii facile surgebāt. pimelas fit cum candida gemma superne nigricat colos.

GAlaxiam aliqui galaticem uocant similem proxime dictis:sed intercurrentibus sanguíeis aut cādidis ueis. alactites ex uno colore lactis ē:quā candē leucogageā & leucographitim appellant & sinefitim lactis succo ac sapore notabilē in educatioē nutricibus lactis foecūditatem infantium quoq; adalligata collo saliuam facere dicitᷣ in ore autem liquescere Eandem memoria adimere dicunt.Mittit eam & Achelous amnis.Sunt qui Smaragdum albis uenis circūligatū galacticem uocant. allaicos argyrodamanti similis est paulo sordidior.Inueíuntur aūt binę uel ternę. essidanē medi mittunt coloris olorini ueluti floribus sparsam nascitur in arbellis:hęc quoque gemma concipere dicitur ei intra se partum fateri concussa Concipere auté trimestri spatio. lossopetra linguę similis humanę non in terra nasci dicitur:sed deficiente luna Cęlo decidere solo memorięq; esse necessaria.Quod ne credamus ꝓmissi quoq; uanitas facit Ventos enim ea comprimi narrant. orgonia nihil aliud est q̄ corallū Nam nominis causa quod e ligno in duritiā lapis mutatur emollit maria fulmíbus & tiphoni resistere affirmant. enianam eadem uaítate inimicoꝝ omnium poenas promittunt efficere.

HEliotrophium nascitur in ęthiopia Aphryca Cypro porracei coloris sanguíeis uenis distincta causa nominis:quoniam deiecta in uas aquae fulgorem Solis accendentem percussu sanguineo mutat maxime ęthiopici eadem extra aquā speculi modo solem accipit deprę̨henditq; defectus subeuntem lunam ostendēs magorum impudentię uel manifestissimum hoc quoq; exemplum est:quoíam admixta herba helyotrophio quibusdam additis prę̨cationibus gerentē conspici negēt. epistites quoq; speculi naturam hab& in reddendis imaginibus q̄ rutila. Experimentum est si feruentem aquam statim refrigerat addita aut si in solem addita aridam materiam accendat.Nascitur in Corinthio. erinuredocon ex argumento uiriditatis in cādida gēma uel nigra:aliquādo pallida ābiēte circulo aurei coloris appellatᷣ. execōtalithos in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit.reperitᷣ in trogodytica ieracites alternat tota miluinis nigrisq; ueluti plumis. inittis ouis pisciū similis est uelut nigro cōposita prę̨dura alioquí. amonis cornu íterᷣ sacratissimas ęthiopię gemmas aureo colore arietini cornu effigiem reddens promittitur prę̨diuinās omía prę̨sentare. ormiceon íter gratissimas aspicitᷣ ex igneo colore radians aureo portāte secum in extremitatibus candidam lucem. yemę tabido in uase dicuntur inueniri si credimus linguę hominis subditę futura prę̨cinere. emathites in ęthiopia qdem principalis:sed in arabia & aphryca Inuenitᷣ sanguineo colore nō admittēda ꝓmissis ad coarguendas barbarorum insidias Zachalias babylonius scripsit í his libris quos scripsit ad regem Mithridatem gemmis humana attribuens fata has nō contentus oculorum & Iocinerum medicina decorasse a Rege etiam aliquid petituris has dedit

litibus Iudiciisq; Interposuit. In prelio etiam ex ea ungi salutare pronuntiauit. est & alia eiusdem generis quę uocatur enui memii ab aliis psycos appellata ita gręci uocāt e fuluo candicantes

I Dei dactili in Creta ferreo colore pollicem humanū exprimūt. cęterias lurido similis ideo existimatur salubris contra regios morbos. Est & alia eodem nomīe liuidior. Tertia folio uiridi similis latior prioribus & pene sine pondere ueis lucidis Quartum genus in eodem colore nigris uenis discurrētibus. ouis gēma candida est non ponderosa tenera. ndica gentium suarum habet nomen sub ruffo colore in attritu sudorem purpureū manat. Alia eodem nomine candida puluereo aspectu on apud Indos uiolacea est sed raro ut saturo colore luceat.

L Epidotes squamas pisciū uariis coloribus imitatur. esbias lesbi patrię nomē habens Inuenitur & in India. eucoptalmos rutilia alias oculi spetiem candidam nigrāq; Continet. eucopoecilos candorē lineis ex auro distinguit. ibanochros turis similitudinem ostendit: sed succum mellis. imoniates eadē uidetur quę & Smaragdus. De lipparea hoc tātū tradit suffita ea omēs bestias euocari. isimachus rhodio marmori similis est aureis uenis polit ex marmore amplitudine ī augustias coeunte ut inutilia exterantur. eucochrysos fit chrysolitho intus albicante.

M Enonia qualis sit non traditur. edia nigra est a medea illa fabulose inuenta hab& uenas aurei coloris Sudorē reddit croci: saporem autē uini. econitis papauera exprimit. itbrax persis ē accepta & rubri maris montibus multicolor contra solē uarie refulgens. othrochites porraceo lacte sudat. orion in India quę nigerrimo colore transluc& quę uocat & prommū ī qua miscet & carbunculi colos alexādrinū ubi sarde in Cypro nascit & in tyro & ī gallatia zenocrates & sub alpibus nasci tradit hęc sunt gemmę quę ad sculpturas aptantur. iuritis mirrhe colorem hab& facię minime gēmę odorē unguenti attrita etiam nardi. irmetias nigra hab& eminētias similes uerrucis. irsinitis melleum colorem hab& myrrhę odorem. esleucos est mediam gemmam distinguente nigro. esomelas nigra uena quemlibet colorē secante per medium.

N Asomoites est sanguinea nigris uenis. ebritis libero patri sacra nomē traxit a Nebrice eius similitudine. Est & alia nigra generis eiusdem. ipparēa urbis & gentis persicę nomen hab& similis hippotami dentibus.

O lea barbari nominis est nigro & uiridi & candido plac&. mbria quā aliqui notiam uocant: sicuti ceraunia & brontea cadere in ymbribus & fulminibus dicitur eundemq; effectum habere: quę brontea narratur: pręterea inarras addita ea traditur ritis globosa spetie a quibusdā & syderitis uocatur ignem nō sentiens. strateas siue ostracitis ē testacea durior: aliter achati similis nisi quod achates politura piguescit duriori tantaq; in est uis ut alię gemmę scalpantur fragmentis eius. stracidi ostrea nomen & similitudinē dedere. ppbigardelon barbari uocant nigrum colorē binis lineis albi includentibus. De obsidiano lapide diximus primo libro Inueniūtur & gemmę eodem nomine ac colore non solum in ęthiopia Indiaq; sed etiam in Samo Aliqui putant & in littoribus hispaniensis oceani.

P Anchrum fere ex omnibus coloribus constat. angonus non longior digito ne crystallus uideatur numero plurimum angulorum can&. aneros qualis sit a metrodoro non dicitur: sed carmē Timaridis reginę in eadem dicatum Inueniri nō inelegans ponit: ex quo intelligit additam ei fęcunditatem hanc: quidam panebastō uocant. onticarum plura sunt genera. Est stellata nūc sanguineis guttis: nūc atris

quę ĩter sacras babetur. Alia prostellis eosdem colores hab&. Alię montiũ cõualliũq;
effigies. bylogenos quã & crysitim uocant ocreę atticę assimulata inueniť ĩ ęgipto
boeniticis abalam similitudrne appellatur. bicitis oleae. erileucos fit ab ore
gemmę ad radicem usq; candido descendente. eãtides: quas quidam gemmanicas
uocant pręgnãtes fieri & parere dicũtur mederiq; parturiẽtibus Natales ĩ macedonia
iuxta monumẽtum tyresie: spetiesq; est aquę gelate.

S Olis gemma candida est ad spetien syderis in orbem fulgentes spargit radios
agdon chaldei adhęrescentem nauibus Inueniũt prassini coloris. amocrathia
Insula eiusdem nomĩs gemmã dat nigram ac sine pondere ligno similem aurĩtẽ
ĩ uẽtre similis uena est terrę similis uiridis lacerti barũ díe dissectę Inueniri tradunt.
acitis bubulas Carnes pręsentat. elenites ex candido trãsluc& melleo fulgore
imaginem lunę cõtinẽs: redditq; eã ĩ dies singulos crescẽtis minuẽtisq; nũero: nasciq;
putatur ĩ Arabia. ideritis ferro similis etiam litigio ĩterlata discordias facit nasciť
in ęthiopia. ideropoetilas ex ea fit uariantibus guttis. pongispongie nomen
repraesentat. inodotitis e Cerebro piscium est qui sinodontes uocantur. yrtites
in littore syrtium. Iam quidem in lucania ĩueniũtur melleo colore croco refulgentes
Intus autem stellas contin& languidas. iringitis stipulę ĩternodio similis ppetua
fistula cauatur.

T Ricus ex Aphryca nigra est. sed tres succos reddit: ad radicem nigrum: medio
sanguineum: summo candidum. elirizos cinerei coloris aut ruffi candidis
radicibus spectatur. elicardios colore cordis persas apud quos gignitur magnifice
delectat. Muculla quam appellant. braciam trium generum est ligdini aut pallidi
in tertio guttis sanguĩeis. bephritis lunę nouę spẽm hab& ecuruatę ĩ cornua q̃uis
cinerei coloris. beocolicos olę nucleus uidetur: neq; est gẽmę bonos: sed liguẽtũ
calculos pellit frangitq;.

V Eneris crinis nigerrimi nitoris continent in se spetiem ruffi crinis. ebiẽtana
Italica est gemma a uebis resparsa nigris materiã distĩguẽte limite albo.

R Athenem in media nasci Democritus tradit electri colore: & si quis terat ĩ uĩo
palmeo & croco cerę modo lentescere odore magnę suauitatis. milacis ĩ Euphrate
nasciť proconesso marmori similis medio colore glauco. oranisseos in Indo fluíe
nascitur Magorum gemma esse narratur: neq; aliud amplius de ea.

E St etiam nunc alia distinctio quam equidem feceri subĩde uariata expositionẽ
Siquidẽ a membris corpoꝝ habent nomĩa. Hepatitis a Iocinere. Estratitis singuloꝝ
animalium adipe numerosa adureneis eiusdem oculus digitus dei & hic coliť a syris
Trioptalmus Ionice nascitur tres Hominis oculos simul exprimens ab animalibus
cognomĩatur. Carcinias cancri marini colore. Schitis uiperę. Scorpitis scorpioĩs aut
Colore aut Effigie. Scaritis Scauri. Triglitis Muli. Egoptalmos Caprino Oculo.
Hemallias suillo & agyris collo. Geranitis ab accipitre. Echitis aquilę colore cãdicãte
cauda. Myrmicitis ignotam repentis formicę effigiem hab& scarabeorum cantarias
Licoptalmos. IIII. est colorum ex rutilo & sanguĩeo: in medio nigrũ cãdido cingitur
ut luporũ oculi. Thaos draconi est per omnia similis. Item que aspidi quam uocant
tuniclomam Inuenta barenarum similitudo est in hammochriso uelut auro bareis
mixto. Ceneritis milii granis uelut sparsis est. Driytes similis truncis arborum: quę
& ligni modo ar&. Cissitis in cãdido perluc& edere foliis quę totã tenẽt. Narcissitis
uenis etiam hederę distĩguitur. Cimea nigra est ex se fabę similitudinẽ parit. Pyrena
ab oliuae nucleo dicta est: huic aliquando uidentur inesse piscium spinae Calazias
figuram grandinum & candorem & adamantinam duritiam inesse narrant etiã igni

additę maẽre suũ frigus. Phyritis nigra quidẽ sed attritu digitos adurit. Polygonus ĩ nigro multis zoĩs cãdicat. Astrapeę ĩ cãdido aut cianeo discurrũt e medio fluis radiis ĩ phalãgoĩtide ardere quędã uidet̃ flama quę nõ exeat. In ãthracide scĩtillę discurrere aliquãdo uident̃. Enidros sẽper rotũditatis absolutę ĩ cãdore est leuis: sed admodum fluctuat ĩtus in ea ueluti ĩ ouis liquor. Polythrix ĩ uiridi capillat̃: sed defluuia Comã facere dicit̃. Sũt & a Leonis pelle & Pantherę nomĩatae liontios & pãthalios. Colos appellauit drosolitũ aureus chrysoprassum: herbaceus melleus mellichrõ: cuius plura genera Mellichroros Gemĩa pte flaua pte mellea. Crocias a croco polias canitiẽ q̃dam ĩducit eandẽq; duriorẽ nigra spartopolia. Rodites a rosa ẽ. Malitis mali: chalcitis ęris ficitis fici ratio noĩnũ nõ ẽ. Borsiente ĩ nigro ramosę cãdidis aut sanguĩeis frõdibus nec gemĩatis uelut ĩ petra cãdidis maĩbus iter se cõplexis. Anãchitide ĩ necromantia dicũt euocari imagĩes deoꝝ. Sinochitide umbras ĩferorũ euocatas teneri dẽtride alba deffossa sub arbore quę cedat̃ securis aciẽ nõ hebetari & sunt multo plures magisque mõstrificę qbus barbari dedere noĩa cõfessi lapides eẽ nobis satis erit ĩ his coarguisse dira mẽdacia.

GEmmę nascũt̃ repẽte nouę ac sine noĩbus: sicuti lãpsaci ĩ metallis aurariis una Inuenta quae propter pulchritudinem Alexandro regi missa fuit ut auctor est Theophrastus. Coclides quoq; nũc uulgatissĩe fiũt uerius q̃ nascãt̃. In Arabia reptis ingẽtibus glebis q̃s melle excoq tradũt septeĩs diebus noctibusq; sine ĩtermissione. Ita oĩ terrẽo uitrosoq; decusso purgatã purãq; glebã artificũ Ingenio uarie distribui in uenas ductusq; maculaꝝ q̃maxĩe uẽdibili ratioẽ sectãtiũ: quõdãq; tãtę magnitudinis fecere ut eqs regũ ĩ oriẽte frõtalia atq; pro faleris pẽsilia facerẽt & aliãs oẽs gẽmę mellis decoctu nitescũt pręcipue corsici ĩ oĩ alio usu acrimoniã abhorrẽtes: quę uarię sunt & ad nouitatẽ accedere calliditate ĩgenioꝝ. Cõtingit ut nomẽ usitatũ non habeãt phryes appellãt ueluti ipsius naturę admirationẽ ĩ his uẽdicãtes. cũ finis nominũ nõ sit quę pseq nõ eqdẽ cogito. Innũera ex gręca uaĩtate cõficta. Indicatisq; nobilibus gemmis. Imo etiã plebeis raꝝ dictu distrixisse satis erit. Illud uero memĩsse cõueĩet ĩcrescẽtibus uarie maculis atq; uerrucis lineaꝝ: quę ĩterueniũt multiplici ductu & colore mutari sępius noĩa ĩ eadẽ plerunq; materia. Nũc cõmuiter ad omniũ gemmaꝝ obseruatioẽs ptinẽtia diceũs opinioẽs secuti auctoꝝ. Cauę aut extuberãtes uiliores uidẽt̃. Aeq̃libus figura oblonga maxĩe probat̃: deinde quę uocat̃ lẽticula postea clipeidos & rotunda. Angulosis aũt minĩa gratia. ueras a falsis discernẽdi magna difficultas. Quippe cum ĩteruentũ sit ex ueris gẽmis ĩ alterius generis falsas traducere & sardoĩces e cerauniis glutĩnãt̃ gẽmis ita ut deprębendi ars non possit: aliũde nigro: aliũde cãdido: aliunde minio sũptis oĩbus ĩ suo genere ꝓbatissĩs. Quĩimo etiã extãt cõmenarii auctoꝝ quos nõ eqdẽ demõstrari: qbus mõis e crystallo smaragdi tĩgãt̃ alięq; trãslucẽtes. Sardoix e Sarda. Itẽ cęterę ex aliis: neq; ẽ ulla fraus uitę lucrosior.

NOs cõtra rationẽ deprębendẽdi falsas demõstabimus q̃do etiã luxuriã aduersus fraudes miũi dec& pręter illa quę ĩ prĩcipalibus qbusq; generibus priuati dixiũs trãslucentẽ matutĩo ꝓbari cẽsent: aut si necesse ẽ ĩ q̃rtã horã postea uetãt. Experimẽta pluribus mõis cõstãt: primũ põdere si grauiores sẽtiũt̃: post hęc corpe fictitiis pustulę ĩ pfũdo apparẽt scabritia ĩ cute ĩ capillamẽto frigoris ĩcõstãtia prius q̃ ad oculos pueĩat desinens nitor.

Quem modo tam rarum cupiens uix lector haber&:
Quiq; etiam fractus pene legendus eram:
Restituit Venetis me nuper Spira Ioannes:
Exscripsitq; libros ęre notante meos.
Fessa manus quondam moneo: Calamusq; quiescat.
Nanq; labor studio cessit: & ingenio.

.M.CCCC.LXVIIII.